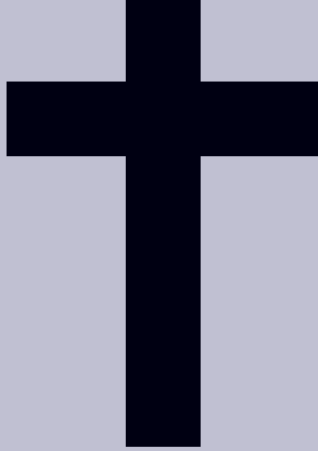


Tii Pwicîri: Âmu
Aamwari naa na cî



New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)

Tii Pwicîri: Âmu Aamwari naa na cî
New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)
Le Nouveau Testament à Paicî

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paicî

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Paicî

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

94c5d202-9853-5b91-879f-4a3023457d58

Contents

Mataio	1
Maréko	55
Luka	88
Ioane	146
Apostolo	185
Roma	235
1 Korénito	261
2 Korénito	287
Galatia	303
Éfeso	313
Filipi	322
Kolosé	329
1 Tésalonika	336
2 Tésalonika	341
1 Timotéo	345
2 Timotéo	353
Tito	359
Philémon	363
Héberu	365
Jacques	391
1 Pétéru	398
2 Pétéru	407
1 Ioane	412
2 Ioane	419
3 Ioane	421
Jude	423
Auinapàpari	426

Picémara Wâdé na é wii wâ Mataio Bétapoo popai

Wailàpà na wii tii bèeni?

Wâ Mataio, pwi *apostolo. Béaa kâra na é todèe wâ Iésu, âna é pwi a *tò mwani wâripù ba kâ tèpa *Roma. (Còo 9.9.) Naa na tii kèe, âna é wii pwina é còo na ia é pâra wiâ Iésu, â é popa mwara é pwina é wii wâ Maréko ma pâra jèkutâ goo Iésu na wii.

É wii wiidà?

Nabihiu kâra *naja 60 ma 65 (wâmwünyabweri 30 naja géee na càuru pai bà kâ Iésu).

É wii tâi?

Tâ tèpa cèikî naa goo wâ Iésu Kériso, na rà tèpa *Juif mwara. Munaa rà wâro gòroigé jii é napò *Judée, â pwiri rà pwa grec, càcaa *héberu. Ba é ina wâ Mataio pâ nee tii géee na *Aamwari Béaa (*L'Ancien Testament*) naa pairâ.

Cina é wii?

É wii, ba na é paari pâ wâ Iésu Kériso, âna é pwi *Mesia, pwi ukai me géee goo Pwiduée na rà tapacîé tèpa Juif géee na biu. Wâru pâ nee tii na é ina wâ Mataio, ba na é paari pâ, nye wâ Iésu kaa, na é pacoo pâ auinabéaa kâ tèpa *péroféta naa na Aamwari Béaa. É wii é nee tèpa jojooro Iésu, ba na é paari pâ é pwi gòobàra ukai *Davita, ma wâ Abéraama, pwi jojooro diri tèpa Juif.

É pagòo tèpa cèikî naa goo Iésu, ba na rà cimwü wiàna rà pièpàrirà wâ pâra tàpé, â na rà picémara é *Picémara Wâdé kèe tà diri tèpa âboro (28.19–20).

É pagòojè me ina tâjè pâ, o coo dàra gòiri é Mwaciri kâ Iésu, na ée mwa wâjué me còwâ (24.30; 25.31).

Dà ère é tii bèeni?

Wâ Iésu, âna é pwi ukai, èco na câe caa pwi ukai pwacèwii tèpa ukai naani gòropuu. Mwaciri kèe, âna wâ *napwéretòotù ma naa na pwàranüma tèpa âboro. Jè tò naawé goo é cèikî kâjè naa gooé.

Wâ Iésu, âna é tòpi jii Pwiduée diri é pàtamee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. (Còo 28.18.) É tàrù kèe na é pacâmuri tèpa âboro goro é popai kâ Pwiduée, âna maina jii nyamanya kâ tèpa Juif. É pwa wâru ina pâ muru na pwacèwii ni: «Guwâ jèe tère pâ...èco na wâgo, âna go ina tàwâ pâ...» (Còo naporomee 5.)

Wâdé tà Mataio na é wii é pâ ârapupûra kâ Iésu. Wâru naa na tii kèe jii pâra tii—popai kâ Iésu goro é pai wârori âmu wâro kâjè, wâjè tèpa naîri Mwaciri (còo naporomee 5–7; 18); ma ucina goo é Mwaciri (còo naporomee 13, 20). Jèe wii pâ popai na wâru na patère tèpa pitûâ kâra *Wâra pwapwiciri kâ tèpa Juif na càra caa tòpi Iésu (naporomee 23). Â jèe wii mwara pâ popai kâ Iésu, na é mara ina béaa pâ muru na o mwa tèepaa, na é wâjué me còwâ, ba na é bàra pacoo Mwaciri kèe (naporomee 24–25).

Pai pitàgoo tii kâ Mataio

Wâ Iésu Kériso, âna é pwi Mesia, Pwi Ukai na é tòpò Mwaciri napwéretòotù

Pitèpa Iésu, ma ipwabwàtié târa wakè kèe (1.1–4.11)

É tapoo wakè kèe (4.12–25)

É patùra tèpa âboro naa gòrojaa (5.1–7.29)

Pai wârori wâro kâ tèpa naîri Mwaciri

Paari pàtama pwi Mesia (8.1–9.34)

É patùra tèpa câmu kèe â é cùrurà pâ (9.35–11.1)

Râ tapoo cicaraé tèpa pitûâ (11.2–12.50)

É pwa ucina tà tèpa âboro (13.1–52)

É pacâmurirà goro Mwaciri

É tubanabwé wakè kèe naa Galilée (13.53–17.27)

Inapàpàri pâ é pwi Mesia na ée mwa picàri (16.13–17.27)

Popai kèe goro ipakiri ma ipwanauri èpà (18.1–35)

É too naa Iérusaléma (19.1–23.39)

Pwa tàrù kâ pwi Mesia naawé (21.1–23.39)

Popai kèe goro é pwina o tèepaa na pwàadèrèe (24.1–25.46)

Pai bà ma wâro còwâ kêe (26.1–28.20)

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Luka 3.23–28

¹ Wà Iésu *Kériso, âna é té gée goo wà Davita, pwi gòobàra *Abéraama. Â wàilà-ni diri tèpa jojooro Iésu:

² Abéraama*

Isaaka

Iakobo

*Juda (ma wà tèpa aéjii kêe)†

³ Pérès (ma wà aéjii kêe Zéra; nyaa kàru, âna wà Tamar)

Hesron

Ram

⁴ Aminadab

Nachon

Salma

⁵ Booz (nyaa kêe, âna wà Rahab)

Obed (nyaa kêe, âna wà Ruth)

Jessé

⁶ Davita.

Wà *Davita, âna é pwi ukai [naa *Isaraéla. Â gée na càùé, â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

*Solomona (nyaa kêe, âna tô wâdà Urie béaa)

⁷ Roboam

Abia

Asa

⁸ Josaphat

Joram

Ozias

⁹ Yotam

Akaz

Ézékias

¹⁰ Manassé

Amon

Josias

¹¹ Yekonia (ma wà tèpa aéjii kêe).

Â, na pàara-bà, âna pacòobé tèpa Isaraéla gée napô kàra, â rà pàra nau pwa karapuu naa napô *Babulona.

¹² Â gée na càùé, [â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

Chéaltiel

Zorobabel

¹³ Abihou

Éliakim

Azor

¹⁴ Sadok

Akim

Élioud

¹⁵ Éléazar

Matthan

Iakobo

¹⁶ Ioséfa.

Wà tô wâdà Ioséfa, âna wà Maria, tô nyaa kà Iésu, na pitunee tée pâ Kériso.

1:1 Genèse 22.18; 1 Chroniques 17.11 * **1:2** Abéraama... Grec: Wà Abéraama, âna é caa kà Isaaka. Â wà Isaaka, âna é caa kà Iakobo, etc. † **1:2** Juda ma wà tèpa aéjii kêe—Tèpa caa kà tèpa 12 wâao Isaraéla. **1:3** Genèse 38.29–30; Ruth 4.18–22 **1:5** Ruth 4.13–17 **1:6** 2 Samuel 12.24 **1:11** 2 Rois 24.14–15; 2 Chroniques 36.10; Jérémie 27.20
1:12 Esdras 3.2

¹⁷ Wailà diri pwiri, ê jéú tèpa jojooro Iésu Kériso. Tapoo géé goo Abéraama, tèepaa naa goo Davita, âna po 14 naneêâboro. Â tapoo géé goo Davita, tèepaa naa goro pai còobé kêra ê Ba Isaraéla géé Juda pâ naa Babulona, âna po 14 naneêâboro. Â géewê, â po 14 naneêâboro tèepaa naa goo pai pitèpa wà pwi *Mesia.

*Pai pitèpa Iésu
Luka 2.1–7*

¹⁸ Wàéni ê jèkutâ goro pai pitèpa wà Iésu Kériso, pwi Mesia: Wà Maria, tô nyaa kêe, âna ru bwaa ipwa câbawâdê† ma wà Ioséfa. Â béaari ê pai piéa kàru, âna é jèe nyarana wà Maria, na é naigé mee ê *Nyuâaê Pwicîri. ¹⁹ Â é niimiri wà Ioséfa pâ, na ée panuâ Maria. Êco na é pwi âboro na é pitòimiriê, êkaa na câe caa inapàpari, ba na câe caa kamu wà Maria na ara âboro. ²⁰ Ê dau pinünüma naa goo, â géewê, â é mwa còo naa na naurune pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: «Ioséfa, pwi gòobàra Davita, gà cibwaa piwà na gà popa wà Maria. Ba napwa naa goo ê èpo paa na wâgooé, âna é me géé goro ê Nyuâaê Pwicîri. ²¹ Â naa mwa pitèpaé, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu[§]. Ba o mwa wàe kaa na upa é Ba kêe géé na tojii*.»

²² Â diri é pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi *péroféta kêe, pâ: ²³ Êe mwa nyarana wà i tô èpo dopwa. Â ée mwa pitàmari pwi nari âboro èpo paa. Â o pitunee tée pâ Êmanuêla, na pai ina wèe pâ, wà Pwiduée, âna é wâjaajè. Êsaie 7.14

²⁴ Ūna é tàci wà Ioséfa, â é pacoo ê pwina é ina tée i pwi angela. Â é popa wà Maria ma é wàdèe. ²⁵ Êco na càru caa ipuu, tiagoro na wà Maria, âna é mwa pitàmari i pwi nari èpo. Â wà Ioséfa, âna é nama nee Iésu.

2

Rà ipwamainâ tèpa maagoi

¹ Pitèpa Iésu naa Bételéma wà *Judée, na pàara kà ukai *Héroda*. Â wà pàra tèpa maagoi —tèpa tamanga na rà câmu goro ìricò—âna rà me géé na é too wè i tòotù. Â rà tèepaa naa *Iérusaléma. ² Â rà pitawèeri tèpa âboro wèe pâ: «É wâpà pwi nari èpo na pitèpaé, wà pwina ée mwa pâra nau pwi ukai kà tèpa *Juif? Ba bà còo é ìricò kêe, na é tèepaa, câmu kêra pai pitèpaé. Êkaa na bà me nau pipwamainâ, [ma naa tée âraimeai kâbà].»

³ Â wà ukai Héroda, âna é tère é jèkutâ goro pai tèepaa me kà tèpa maagoi ma é pwina rà ina. Â gûmagù é pwâranümee. Â wà diri tàpé Iérusaléma, âna wâgotàra. ⁴ Â é papitiri diri tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò wà Héroda, ma wà tèpa *dotée goro é Naèa.

Â é tawèerirâ pâ: «Pwiri wâpà è ére na o pitèpa naawé i pwi *Mesia [na guwà tapacîê]?»

⁵ Â rà tòpi tée pâ: «Naa Bételéma, wà Judée. Ba wàéni ê popai kà Pwiduée, na ia é jèe wii wà pwi *péroféta, pâ:

*⁶ Cidòri nyuâa
napò Bételéma,
napò géé *Juda!
Pwamuru naa googà
jii pàra napò!
Êe còobé géé jaagà
pwi ukai na maina;
pwi a wéaari
ê Ba Isaraéla,
pwi Ba na Ba kôo.»*

Michée 5.1

⁷ Géewê, â é todâ tèpa maagoi wà Héroda. Ūna wailà co, â é ina tàra pâ: «Guwà ina tôo bwàti i pwi pàara na guwà tapoo còo na i ìricò.»

⁸ Ūna rà ina tée, â é panuârâ pâ naa Bételéma, ma ina tàra pâ: «Guwà pâ nau mudàra bwàti i pwi nari èpo. Â wiàna guwà pâmarîe, â guwà wâjué me còwâ, nau ina tôo. Ba nümoo mwara dàra pâra, nau ipwamainâ me naa tée âraimeai kôo.»

1:18 Luka 1.27,35 † **1:18** Ipwa câbawâdê—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. **1:21** Luka 1.31, 2.21 § **1:21** Iésu—Pai ina wèe naa na hébéru pâ: Wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. * **1:21** Géé na tojii—Grec: Géé na pâ èpà kêe (= kêra ê Ba). **1:23** Êsaie 7.14 **1:25** Luka 2.21 * **2:1** Héroda—Nee 'Héroda Maina', wàe pwi apâbéaa kà tèpa Héroda. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **2:2** Nombres 24.17 **2:6** Michée 5.1; Ioane 7.42

⁹ Nabwé, â rà còpò wà tèpa maagoi. Â rà jèu còo mwara i pwi ìricò, â é tòcia tàra é naigé. Â rà pâra wiâê, â na é tèepaa pâ, naa gòro i pwi wà na tâa na i pwi nari èpo, â é coo. ¹⁰ Ûna rà còo pâ é coo wê i ìricò, â rà nye dau ipwadéee kaa. ¹¹ Â rà tò naa na i wà, â rà pâmari i pwi nari èpo ma Maria, tô nyaa kêe. Â rà tùu jùrurà ma ipwamaina i pwi nari èpo. Â rà pwa ma èrù pâ ère atà kàra, â rà naa tée è jèpa àraimeai kàra, na dau maina wâri wèe—mwani mii, ma *encens* [pâ dà na ùrea† na jè cìri] ma è jawé ùrea na nee *myrrhe*.

¹² Gée na càùé, â é ina tàra wà Pwiduée naa na naurune pâ, na rà cibwaa wâjué còwâ naa jaa Héroda. Â rà pa cè naigé na ité, ba na rà wâjué còwâ naa napò kàra.

Rà uru jii Héroda

¹³ Ûna rà jèe wâjué còwâ wà tèpa maagoi, â é pwa naurune wà Ioséfa. Â é còo wà pwi *angela, na é ina tée pâ: «Gà wàc! Gà cimadò, â gà popa i du duanaí, â gà uparu, pâ naa *Aigupito! Ba wà Héroda, âna é pwa na é mudàra i pwi nari èpo, ba na pòtâmwereé. Â guwà tâa wê tiagoro tòotù na go mwa patùragà.»

¹⁴ Â é cimadò wà Ioséfa, â é popa i du duanaí, â rà pâra na ne, naa napò Aigupito. ¹⁵ Â rà tâa wê, tiagoro pai bà kà Héroda.

Diri pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi péroféta kée, pâ: *Go jèe todà me pwi naîò, â go pacòobée géee Aigupito.* *Osée 11.1*

É nama pòtâmwara tèpa nari èpo

¹⁶ Wà Héroda, âna é còo pâ rà ipwa tùâ tée wà tèpa maagoi. Â é nye dau putàmù kaa. Â é nama pòtâmwara diri pâ nari èpo paaò, na wâboo còwâ kàra àrailu naja, wâna diri Bétéléma, ma pâ napò goro jènereé. Ba é tâmogòori géee goo tèpa maagoi i pâara na é tèepaa na, i ìricò. ¹⁷ Â, na wàrapwiri, â é pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee wà péroféta Iérima, pâ:

¹⁸ *Pwâra i ma pijinünü na Rama†!*

É imuru pâ èpo kée Rachel.

Pwacoé ma patâmarùé,

ba jèe tiàurà diri.

Jérémie 31.15

Rà wâjué còwâ géee Aigupito

¹⁹ Gée na càùru è pai bà kà Héroda, â é pwa naurune wà Ioséfa na Aigupito. Â é còo pwi angela kà Pwi Ukai, ²⁰ na é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà popa i du duanaí, â gà wâjué còwâ paru pâ naa napò *Isaraéla. Ba rà jèe bà wà tàpé na ia nùmarà na rà pòtâmwara i nari èpo.»

²¹ Â é cimadò wà Ioséfa, â é poparu wâjué naa napò Isaraéla. ²² Êco na é tère pâ wà Arkélaos, pwina naí Héroda, âna é popa pwâra ukai naa Judée, géee na càùru pai bà kà caa kée. Â wâgotée na é wâjué còwâ naawé. Â é ina tée mwara wà Pwi Ukai naa na naurune pâ, na rà pâra naa napò Galilée. ²³ Â rà tâa na jèe village na ina goo pâ Nazareth. Êkaa na pacoo è pai jèe ina kà tèpa péroféta pâ, [wà pwi Mesia, âna] o pwi àboro géee Nazareth.

3

É patêre tèpa àboro Ioane

Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

¹ Gée na càùru pâ naja na wâru, â é cimadò wà pwi àboro na nee *Ioane Pwi a piupwaa. Â é tâa namaré wà *Judée, â é picémara târa pâ àboro na rà medarié. Â é ina tàra pâ: ² «Guwà pinünüma ma guwà pitòotéri é wâro kâwà! Ba jèe wâmwünyabwe è *Mwaciri napwéretòotù!»

³ Wà Ioane, âna wàè kaa, na ia é jèe picémaraé wà *péroféta Isaia, pâ:

Pwa pwi àboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai.

Pwabwàti é naigé!

Pwa ma bàracaari

2:11 Psaume 72.10–15; Ésaie 60.6 † **2:11** Ûrea—Bon odeur. **2:15** Osée 11.1 **2:18** Genèse 35.19; Jérémie 31.15

† **2:18** Rama; Rachel—Rama, âna pwi village kàra é wâao kà Éfraim na wâmwünyabweri Iérusaléma; Rachel, âna tô nyaa kà Ioséfa ma Benjamin, â wà Éfraim, âna pwi naí Ioséfa. Ê popai bèeni na tii kà Iérima, âna goro pai còobé kà tèpa Isaraéla géee napò kàra, ba na rà pwa karapuu naa napò Babulona. (Còo Jérémie 31.15.) **2:23** Ésaie 11.1, 53.2; Luka 2.39; Ioane 1.45

3:2 Mataio 4.17, 1.15 **3:3** Ésaie 40.3

pwi ére na ée pâ wêl!"

Ésaïe 40.3

⁴ Napwa naa goo Ioane, âna é coona ê ârabwée na pwa goro wâra kaamela*. Â é piieé goro karapuu parawére macii. Â é uti kôrée ma wâdo narapuutâ. ⁵ Â po dau wâru pâ âboro na rà nye tà medarié naa namaré—gée *Iéruusaléma, ma diri é napô Judée, ma é pâ ére goro nairiwâ Ioridano. ⁶ Â rà inapâpâri é pâ èpâ kâra, na ara é pâ âboro diri. Â é *upwaarâ naa nairiwâ Ioridano.

Guwâ pwa cè tûâ cèna wâdé!

⁷ Wâru mwarâ tèpa âboro gée na du ditâra pwapwicîri kâ tèpa *Juif, wâ tèpa *Farasaio ma tèpa *Sadukaio, na rà medari Ioane, ba na é upwaarâ.

Ûna é còorâ, â é ina târa pâ: «Guwâ pâ tèpa nari dôèa, ma tèpa pwâ! Wailâapâ na ina tâwâ pâ, guwâ o udò jii è wârimuru, na ée mwa naa tâwâ wâ Pwiduée? ⁸ Bwa! Guwâ mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ, jèe pitòotéri é wâro kâwâ! ⁹ É, gona guwâ tà niimiri pâ, guwâ udò, gée goo na wâ *Abéraama, âna é pwi jooorowâ? Bwa! Piticémuru naa goo. Ba wiâna nùmee, â o pâri wâ Pwiduée ma é bii é pâ atû bèeni ma rà o tèpa gòobàra Abéraama!

¹⁰ «É jèe tà pwabwâti é gi kée [wâ Pwiduée]. Â ée mwa tēpâgâ naa na wâé diri é pâ upwâra na càcaa wâdé é pâ pwèe, ma cîri naa na ânye!»

O pitèi tèpa âboro!

¹¹ «Wâgo, âna go upwaarâ goro jawé, târa ma o paari pâ guwâ pitòotéri é wâro kâwâ. Êco na wâ pwina ée mwa me pwicò kôo, âna ée mwa upwaarâ goro Nyuââé Pwicîri ma ânye†. Wâé, âna dau pwa pátâmee jiio‡, â càcaa pâriò ma go tipi é otâpwe goro du wâraâé [ba é Pwi Ukai]. ¹² É jèe nye tà pwabwâtié, ba na é pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tâpé na rà wâdé jii tâpé na rà èpâ, pwacèwii pai pinaaitiri é pudòro upwâra§ jii é parawée. Â é tòmimi é puddé, â é cîri parawée naa na ânye na ticè pwâadèrèe.»

Piupwaa Iésu

Maréko 1.9–11; Luka 3.21–22

¹³ Gée na càuè, â é pâra wâ Iésu gée napô Galilée, naa nairiwâ Ioridano. Â é pâdari wâ Ioane, ba na é upwaaé.

¹⁴ Êco na càcaa nûma wâ Ioane na é pwa, â é ina tà Iésu pâ: «Gona cina gà medario? Na càcaa pâri ma go upwaaagâ. Wâdé na gà upwaa.»

¹⁵ Â é tòpi tée wâ Iésu pâ: «Nye wâdé é pwina gà ina. Êco na, ni, âna wâdé na ju pacoo é pwina *târù na ara Pwiduée.»

Êkaa na é upwaaé wâ Ioane, wâra pai ina kée. ¹⁶ Ûna é cimadò gée najawé wâ Iésu, â nye tàpirié kaa é napwéretòotù, â é còo é Nyuââé Pwicîri kâ Pwiduée, na é gère boome naa gòe, pwacèwii è déamu. ¹⁷ Â é tère é pwâratùra me gée napwéretòotù na ina pâ: «Wâ pwi bèepwiri, âna Pwina naîò [na caapwi co] na go dau mearié. Wâé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânùmoo tée*.»

4

É tacai Iésu wâ Caatana

Maréko 1.12–13; Luka 4.1–13

¹ Gée na càuè, â é popa wâ Iésu é Nyuââé Pwicîri kâ Pwiduée naa namaré, ba na é tacaié wâ *Caatana, pwi a cicarajè. ² Â câé caa ija wâ Iésu naa na 40 tòotù, ba é *ipwanya*. Â é tapoo copwa.

³ Â é pâdarié wâ Caatana, pwi a tacaijè, â é ina tée pâ: «Wiâna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà bii é pâ atû bèeni ma poloa!»

⁴ Â é tòpi tée wâ Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Câé caa wâro co goro poloa wâ pwi âboro, â é nye wâro goro diri pâ popai na é ina wâ Pwiduée.*» *Deutéronome 8.3*

3:4 2 Rois 1.8 * **3:4** Kaamela—Chameau. Còo note goo Mataio 19.24 ma Maréko 1.6. **3:7** Mataio 12.34, 23.33

3:9 Ioane 8.33,39; Roma 4.12 **3:10** Mataio 7.19; Luka 13.6–9 **3:11** Ioane 1.26–27,33; Apostolo 1.5 † **3:11** Upwaarâ goro...ânye—Pwiri pitèimuru kâ Pwiduée. Ée mwa naa Nyuââé Pwicîri kée tà pâra tâpé, â ée mwa naa wârimuru tà pâra tâpé. É, pwiri popai goro pai picètiri é èpâ jijjè, tèpa naîé. † **3:11** Dau pwa pátâmee jiio—é, Dau pwamuru naa gooé jiio. § **3:12** Pudòro upwâra—Nara upwâra (graine); Parawée (é, pwùrué, pwirié)—coquille, extérieur. **3:16** Ioane 1.32 **3:17** Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 12.18, 17.5; Luka 9.35 * **3:17** Wânùmoo tée—é, Wânùmoo gooé.

4:1 Héberu 2.18, 4.15 **4:2** Exode 34.28 * **4:2** Ipwanya—Jeûner. Còo Neeremuru (Vocabulaire). Rà ina mwarâ wâ tèpa ijiao pâ: Bicopwa. **4:4** Deutéronome 8.3

⁵ Â é popa Iésu pâ naa *Iérusaléma, ville na pwicîri. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. ⁶ Â é ina tée pâ: «Wiàna gà Pwina naí Pwiduée, â gà ègò géeni! Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Ée mwa tûâri
tâ tēpa *angela kēe,
wâ Pwi Ukai Pwiduée,
ba na rà wéaarigà.
Rà mwa tapigà.
O càcaa tanoori âgà
naa gòro atù.»*

Psaume 91.11–12

⁷ Â é tòpi tée wâ Iésu pâ: «Bwa. Ba jèe nye wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pigàdà Pwi Ukai Pwiduée'gà.»*

Deutéronome 6.16

⁸ É popaé mwara wâ Caatana naa gòro jè jaa na dau wâdòiti. Â é paari tée diri è pâ napô ma mwaciri gòropuu bau è pwényuâa kâra ma è neemururâ. ⁹ Â é ina tée pâ: «Wiàna gà tûu jûrugâ arao ma gà ipwamainao, â go mwa naa tâgâ diri è pâ pwi bèepwiri.»

¹⁰ Â é ina tée wâ Iésu pâ: «Gâ pâra jiio, co Caatana! Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pâ: *Gà ipwamaina Pwi Ukai Pwiduée'gà, â nye wâé co, na gà ipwa âboro kîri kēe.»*

Deutéronome 6.13

¹¹ Nabwé, â é panuâ Iésu wâ Caatana, â rà medari Iésu pâ angela, â rà ipwa âboro kîri kēe.

*É tapoo wakè kēe Iésu
Maréko 1.14–15; Luka 4.14–15*

¹² Géee na càuè, â é tère wâ Iésu pâ, jèe tòpò wâ *Ioane Pwi a piupwaa naa na karapuu. Â é pâra wâ Iésu naa napô Galilée. ¹³ Â câé caa tâa Nazareth, â é pâra nau pitâa Capernaüm, bàra nawia Galilée, wâna ére Zabulon ma Neftali. ¹⁴ Êkaa na pacco i pwi ia é ina wâ Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia pâ:

*15 Tère, co du napô
Zabulon ma Neftali—
gàu wâmwünyabweri nawia;
na ére géee cōwâ
kâra Ioridano;
wâgàu na Galilée;
napô na piwâru Ba na,
na càra caa pwi Ba kôo.
16 Go ina târa pwi Ba kôo:
Ba kôo na tâa na bàutê
—bàutê na dau cikautê.
Té marié è tòotù;
èpâparié pwéelaa na pwâra.
É pawâroé cōwâ wâ Pwiduée!*

Ésaïe 8.23–9.1

¹⁷ Â nye tapoo kaa naawê, na wâ Iésu, âna é picémara è popai târa pâ âboro. Â é ina târa pâ: «Guwâ pinünüma ma pitòotéri è wâro kâwâ! Ba jèe wâmwünyabwe è *Mwaciri napwéretòotù!»

*É todâ tēpa tapoo câmu kēe
Maréko 1.16–20; Luka 5.1–11*

¹⁸ Na jè tòotù, â é pâra wii bàrawiâ Galilée wâ Iésu. Â é còo tupédu âboro na tupédu a taa ârawéâ—wâ Simona na ina gooé pâ Pétéru, ma wâ André, pwi aéjji kēe. Â ru gére tòpò puà kâru naa nawia.

¹⁹ Â é ina târu pâ: «Gàu me wiâò, â go mwa nama gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

²⁰ Â ru nye naaco kaa è puà kâru, â ru pâra wiâ Iésu.

²¹ Râ tâpo dau pipâra pâ, â wâ Iésu, âna é còo Jacques ma Ioane, tupédu naí Zébédée. Râ tâgére pwâni puà gòro wànga ma wâ caa kâru. Â é todâru wâ Iésu, ²² â ru nye naaco kaa wâ caa kâru, ma i wànga, â ru pâra wiâê.

É nama tiâu maagé kâra âboro

Maréko 1.35–39; Luka 4.42–44, 6.17–19

²³ É pâra pitiri napô Galilée wâ Iésu, â é pacâmuri têpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é picémara é *Picémara Wadé goro é Mwaciri [napwéretòotù]. Â é nama tiâu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro. ²⁴ Â rà tère jèkutâ goové pitiri na province Syrie. Â rà cia medarié wâ tapé na rà aré†, ma é pâ na jèpapara maagé—wâ tapé na tâa goorâ é pâ duée, ma wâ tapé na rà céca† ma wâ tapé na rà pitâbwamwa. Â é cau nama tiâu maagé kâra wâ Iésu. ²⁵ Wâru pâ âboro, na rà pé gére pâra wiâ Iésu—âboro me géé Galilée, ma géé na ére goro Dix Villes§. Â rà me mwara géé Iérusaléma, ma diri é napô *Judée, ma géé na ére na pôwâ kâra nairiwâ Ioridano.

pai pwa pupûra naa gòrojaa

5

(Naporomee 5–7)

Luka 6.17–49, 12.22–34

¹ Úna é còo pâ âboro na wâru wâ Iésu, na rà gére me, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo, ba na é pacâmurirâ. Â rà me naa jaaé tapé na rà pâra wiâê.

Cidòri nyuâa

² Â é ina târa pâ:

³ «Cidòri nyuâa tapé na rà ipakírira, ba o kâra é *Mwaciri napwéretòotù!

⁴ Cidòri nyuâa tapé na rà i, ba ée mwa patâmarurâ wâ Pwiduée!

⁵ Cidòri nyuâa tapé na moo pwâranûmarâ, ba o mwa kâra é gòropuu diri!

⁶ Cidòri nyuâa tapé na rà copwa dâra câbawadé kâ Pwiduée, ba ée mwa naa târa diri pwina nûmarâ goo!

⁷ Cidòri nyuâa tapé na rà imeai, ba ée mwa imeairâ wâ Pwiduée!

⁸ Cidòri nyuâa tapé na tâbawêe pwâranûmarâ naa goo Pwiduée, ba rà o mwa còoê!

⁹ Cidòri nyuâa tapé na rà pinaanapô bêpirâ, ba ée mwa tuneé târa wâ Pwiduée pâ, têpa naiê!

¹⁰ Cidòri nyuâa tapé na pièpàrirâ géé goro pai pitère dâra kâra é popai kâ Pwiduée. Ba o mwa kâra é Mwaciri napwéretòotù.

¹¹ Cidòri nyuâawâ, wiâna rà tobapwâwâ ma pièpâriwâ, géé goro na guwâ têpa âboro kòo.

¹² Ba rà jèe nye wârapwiri tà têpa *péroféta na rà pâbéaa kâwâ. Â guwâ ipwadée ma piègòturu, ba o maina pumara waké kâwâ naanidò *napwéretòotù!»

Guwâ têpa pwéelaa kâra gòropuu

¹³ «Guwâ têpa còo* târa gòropuu. Â wiâna é còo, âna tubatiâu é nûmee, â jè o wânau târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ é nûmee? Bwa. O jèe piticèmuru naa goo. Â o tû naa gòroigé, â rà o mwa pâra gò pâ âboro.

¹⁴ «Guwâ têpa pwéelaa kâra gòropuu, pwacèwii é jè ville na é tâa gòrojaa, ba o pwacoé ma jè cidaée. ¹⁵ Â ipaiwâ mwara naa goo é jè wâra ânye. Ba càjè caa nuri, ma jè mwa caa naapwâniri é pwéelaa kèe! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. Â é pwéelaa goo diri é pâ âboro, na rà tâa na é wâ. ¹⁶ Â wadé na wârapwiri é pwéelaa kâwâ! Wadé na é tèepaa na ara diri têpa âboro. Â géewê, âna rà o còo é pâ muru na wadé na guwâ pwa. Â rà o pwamaina Pwiduée, Caa kâwâ, na é wânidò napwéretòotù.»

Go tèepaa nau pacoo é Naèa

¹⁷ «Guwâ cibwaa niimiri pâ, go tèepaa nau nama tiâu é *Naèa kâ Moosé, ma é pâ auina kâ têpa péroféta. Bwa, go tèepaa, ba na go pacoo. ¹⁸ Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Úna bwaa tâa é napwéretòotù ma gòropuu, â o càcaa càtura cè ji caapwi âmu géé goro é Naèa, tiagoro na pacoo diri é pâ namuru.

4:23 Mataio 9.35; Maréko 1.39; Apostolo 10.38 **4:24** Maréko 6.55 † **4:24** Tapé na rà aré (é, tapé na rà tâa na aré)—Ceux qui souffrent. ‡ **4:24** Tapé na rà céca—Rà ina mwara wâ têpa ijiaa pâ: Tapé na rà pinya. **4:25** Maréko 3.7–8 § **4:25** Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na caajurirâ. **5:3** Ésaie 57.15 **5:4** Ésaie 61.2–3; Auinapâpâri 7.17 **5:5** Psaume 37.11 **5:6** Ésaie 55.1–2 **5:10** 1 Pétèru 3.14 **5:11** 1 Pétèru 4.14 **5:12** Chroniques 36.16; Apostolo 7.52 **5:13** Maréko 9.50; Luka 14.34–35 * **5:13** Còo—Na pâara biu, âna càcaa po wadé bwâti é pâ còo. Ba po dau wâru pâ tòri na tâa na. Na pâra pâara, âna jèe nye ticé nûmee, ba jèe pâra gòro jawé, â jèe nye po tâa co é pâ tòri na. Pwacèwii é nu na jè pwârù târa kuru, ba, na jè copwaa diri, â jèe ticé nûmee, â jè tû târa ja. Waké kâ còo mwara, âna na é cèitiri ma wéari é utimuru. Ucina mwara goro é aipwataâboro kâ Pwiduée na cá mwa caa tóotéri. (Còo Lévitique 2.13; Nombres 18.19.) **5:14** Ioane 8.12, 9.5 **5:15** Maréko 4.21; Luka 8.16, 11.33 **5:16** Éfeso 5.8–9; 1 Pétèru 2.12 **5:17** Roma 3.31 **5:18** Luka 16.17, 21.33

¹⁹ «Gée goo pwiri, â wà pwi âboro na é tajii é ji caapwi naèà na dau kîri, â é picòò tà pàrà tàpè ma rà ipwacèwiié, âna wà pwiibà, âna ée dau kîri naa na Mwachiri napwéretòotù. Â wà pwi âboro na é pâra wiâra bwàti é Naèà, ma picòò tà pàrà tàpè ma rà wàrapwiri, âna wà pwiibà, âna ée dau maina naa na Mwachiri napwéretòotù. ²⁰ Ûu, wâdé na guwà pitère dàra é cábawádé kà Pwiduée, jii pai pwa kà tèpa *dotée goro é Naèà ma wà tèpa *Farasaio. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o cãguwà caa tò naa na Mwachiri napwéretòotù.»

Gà naaco putàmù

²¹ «Guwà tâmogòori bwàti pà é jèe ina [wà Pwiduée] tà tèpa jojooorjè, pà: *Gà cibwaa tètàmwarà âboro.* Exode 20.13 Â wà pwina é

tètàmwarà pwi jèpwi, âna o popaé pàdari pwi a pitèimuru, ma é pwa wàrimuru tée. ²² Â wãgo, âna go ina pà: Wiàna gà putàmù† naa goo pwi a cèikí béégà, â gà o mwa coo ara Pwiduée, na ée mwa pitèigà. Â wiàna gà ina tà pwi a cèikí béégà, pà, “Gà pé pigù!” âna o popagà pà naa na wàra pitèimuru kà Pwiduée. Â wiàna gà piduri‡ pwi a cèikí béégà, â gà tapacîri wàrimuru na dau maina, naa na ére na jèe maagè ma tòina naawé.

²³ «Jè jèe còo cai ni: Gà pame é âraimeai'gà naa na wàra pwapwicîri. Â tètèpa me naa na pwàranumagà é pwina wànabibiu kàu ma wà pwi a cèikí béégà. ²⁴ Â, na wàrapwiri, wâdé na gà tàpo naaco naawé é âraimeai'gà. Â gà wãjué còwà, ma gàu mara pinaanapò ma wà pwi aèjii'gà. Â nabwé, â gà mwa wãjué còwà, ma gà mwa bàra naa i âraimeai'gà.

²⁵ «Wiàna é piciapwà googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapò ma wàé, wiàna gàu bwaa gére wà naigé pà naa na aupitèimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwàlici ma tòpògà naa na karapuu. ²⁶ Â go ina tâgà é âjupàra pà: O cãgà caa còobé géé na karapuu, wiàna ina pà, bwaa cãgà caa pé wàri diri é wàrimuru'gà!»

Popai goro tapàgà piéa

²⁷ «Guwà tâmogòori bwàti pà é jèe ina [wà Pwiduée] pà: *Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wãdãgà, é, wà pwi éagà).* Exode 20.14

²⁸ «Â wãgo, âna go ina pà: Wiàna gà ucâri wãdà pwi jèpwi, â gà wãdéarié, â pwacèwii na gàu jèe pipuu. ²⁹ Ba wiàna majoroé é âraporomeegà, na gà pitanami goo, ma gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii, â gà tûtãjii naaiti jiigà! Ba o wâdé ba kãgà wiàna tiâu jè ére naiigà, jii wiàna tâbawée é naiigà, â tũgà naa na ére na gà pwamaagè còo naawé§! ³⁰ Â wiàna majoroé é Igà ètò na gà pwa na èpà, â gà tãpãgà, â gà tûtãjii naaiti jiigà! Ba bwaa wâdé ba kãgà wiàna tiâu é jè ére naiigà, jii wiàna tâbawée é naiigà, â gà pâra naa na ére na jèe maagè ma tòina naawé!»

³¹ «Jèe ina mwara pà: *Wà pwina é tũ târa é wãdèe, âna wãdè na é pwa cè tũ târa ma pitapãgà piéa.* Deutéronome 24.1 ³² Êco na wãgo, âna go ina pà: Gà cibwaa tũ tà tò wãdãgà na càcaa tò a toomura* (cãé caa ciâa jiigà). Ba gà péa panuâé, ba na é toomura, wiàna é jèu piéa ma cè pwi jèpwi. Â wà mwara pwi jè âboro na é popaé ma é wãdèe, âna é toomura†.»

Popai goro ipwataâboro

³³ «Guwà tâmogòori bwàti pà é jèe ina wà Pwiduée tà tèpa jojooorjè, pà: *Gà cibwaa pwã goo é pai pwataâboro'gà. Wãdé na gà pacoo é *auipwataâboro'gà na ara Pwi Ukai.* Lévitique

19.12 ³⁴ Â wãgo, âna go ina pà: Wiàna gà *ipwataâboro, â gà cibwaa ina neere ére pwicîri, ba na *paâjupàra é auipwataâboro'gà.

«Gà cibwaa ina “napwéretòotù” ba autãa pwicîri kà Pwiduée; ³⁵ é, “gòropuu” ba aucò kèe; é, “*Iérusaléma” ba ville kèe, wàé na é Ukai maina kãjè. ³⁶ Â gà cibwaa ina mwara pà: “Go ipwataâboro gòro pũruò” ba càcaa wãgà na gà tâmogòori nama pwaa, é, duu é caapwi wàrapurugà. ³⁷ Wiàna nũmagà na gà ùuri, â gà ina co pà “ùu”. Â wiàna tãutãgà, â gà ina co pà “bwà”. Ba cè gòobèrèe, âna me géé jaa *Caatana, wà Pwi âboro èpà.»

5:19 Jacques 2.10 5:21 Exode 20.13; Deutéronome 5.17 5:22 1 Ioane 3.15 † 5:22 Putàmù—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pà: Putàmù na ticè àji majoroé. † 5:22 Piduri—Insulter. 5:23 Maréko 11.25 5:27 Exode 20.14; Deutéronome 5.18 5:29 Mataio 18.9; Maréko 9.47 § 5:29 Ucina co goo é pwina nama jè pwa na èpà. Ba wãdé na jè tûtãjii naaiti jiiigè. 5:30 Mataio 18.8; Maréko 9.43 5:31 Deutéronome 24.1–4; Maréko 10.4 * 5:32 Na càcaa tò atoomura—é, Êco wiàna tò ilàri na ia pwicîri ma gàu piéa. † 5:32 Na pàara kà Iésu, âna maina kamu kàra ilàri na pitapãgà piéa. Ipaivà mwara wiàna nye ticè èpà na é pwa. Wiàna é piéa còwà, â o càcaa dau wãdé é béarailu kàra pai pitãa kèe ma pwi jè âboro, géé goro é pwàra kamu kèe. É popai bèeni kà Iésu, âna pwiri pai ina wèe pà, wãdé tà Pwiduée na cãgàu caa tapãgà piéa. Êco na, wiàna ticè pai pwa wèe ma gàu pitànaima, â gà tòmimi é nee tò wãdãgà, â gà cibwaa nama é kamu wiàna ticè èpà na é pwa. 5:33 1 Korénito 7.10–11 5:33 Exode 20.7; Lévitique 19.12; Nombres 30.3; Deutéronome 23.22 5:34 Ésaïe 66.1; Mataio 23.22; Jacques 5.12 5:35 Psaume 48.3; Ésaïe 66.1

Popai goro pitôowârimuru[‡]

³⁸ «Guwâ tâmogôori pâ jêe ina pâ: *Âraporomee târa âraporomee, ma poropwâ târa poropwâ*§. Exode 21.24

³⁹ «Èco na wâgo, âna go ina pâ: Wiâna é pwa na èpâ tâgâ wâ pwi jê âboro, â gà cibwaa pitôowâri tée. Â wiâna é tamagéri é upwaégâ étô, â gà panuâ tée mwara jèpwi. ⁴⁰ Â wiâna é popagâ pâ naa na wâra pitèimuru pwi jê âboro, ma é popa cimiici'gâ, â gà naa tée mwara é palitô'gâ. ⁴¹ Â wiâna é tacoo googâ wâ pwi jê [coda roma] ma gà popa é atâ kée naa na caapwi kilomètre, â gà popa naa na ârailu kilomètres. ⁴² Wiâna é ilari jiigâ cè jê muru, wâ pwi jê âboro, â gà naa tée. Â wiâna é ilari târa mwa pitôowâri, â gà cibwaa iauri jiié.»

Gà meari tèpa èpàrigâ!

⁴³ «Guwâ tâmogôori bwâti é auina bèeni: *Gà meari tèpa jèneregâ*. Lévitique 19.18 Â rà ina mwara [pàra tàpé] pâ: «Â gà èpàri tàpé na rà èpàrigâ.» ⁴⁴ Èco na wâgo, âna go ina pâ: Gà meari tàpé na rà èpàrigâ*, â gà pwapwicîri ba kâ tàpé na rà pwa tâgâ na èpâ. ⁴⁵ Â wiâna gà wàrapwiri, â gà pwi âji naî pwi Caa'gâ, na é wânidò napwéretòotù. Ba é nye nama té é tòotù kée, naa gò tàpé na rà wâdé, ma wâ tàpé na rà èpâ. Â é nye nama popaa, naa gò tàpé na rà pwapwicîrié, ma wâ tàpé na càra caa pwapwicîrié.

⁴⁶ «Ba wiâna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéarigâ, â cina gà tapacîri cè câmagâ† jii Pwidueé? Ba wâ tèpa *tò mwani wâripù [na rà tèpa pwâ ma iau] âna rà nye pwa mwara é pwiibâ. ⁴⁷ Â wiâna gà nye pwabwâcu ma pacidòri co tèpa béégâ, â pé dà cèna gà pwa cèna piwéna? Ba wâ tàpé na càra caa tâmogôori Pwidueé, âna rà nye pwa mwara é pwiibâ! ⁴⁸ Â wâgâ, âna wâdé na gà tâbawée naa na pimeari kâ Pwidueé. Â gà ipwacèwii pwi Caa'gâ na é wânidò napwéretòotù, na é tâbawée.»

6

Popai goro pai imeai

¹ [É ina mwara wâ Iésu pâ]: «Wâdé na gà pwa é câbawâdé kâ Pwidueé ma pacoo é *Naèà*. Èco na gà ipwacòco! Gà cibwaa pwa na ara pâ âboro, ma rà o pi-inagâ ba wâdé. Ba wiâna wàrapwiri, â o câgâ caa tòpi é câmagâ naa jaa Caa, na é wânidò *napwéretòotù. ² Èkaa na, na gà naa mwani tà tàpé na ticé kâra, â gà cibwaa ipaarigâ, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpâ'. Ba rà pwa naa na é pâ *wâra pitapitiri, ma é pâ autâa kâra âboro na pâ village. Ba rà imudâra, ba na rà ipwamainarâ wâ tèpa âboro. Â go ina âjupâra pâ: Rà jêe nye tòpi é câmarâ!

³⁻⁴ «Â wâgâ, âna gà cibwaa ipaarigâ na gà pwa na wâdé. Na gà naa mwani tà tàpé na ticé kâra, goro îgâ étô, â càcaa wâdé na é tâmogôori é îgâ aèmwù! Â wâ Pwidueé Caa'gâ, na é wânidò napwéretòotù, na é còo diri pâ muru, âna ée mwa naa cè câmagâ.»

Popai goro pai pwapwicîri

⁵ «Na guwâ pwapwicîri, â guwâ cibwaa pwacèwii tèpa 'pwàniri èpâ'. Ba rà cima nau pwapwicîri, naa na pâ wâra pitapitiri ma autâa kâ tèpa âboro na pâ ville. Ba wâdé târa na rà o còora pâ âboro. Â guwâ tère bwâti, ba go ina tâwâ é âjupâra pâ: Rà jêe nye tòpi é câmarâ. ⁶ Â wâgâ, âna wiâna gà pwapwicîri, â gà tò naa na wâ'gâ, wâna cè naditârâwâ. Â gà târi goropwârâwâ, â gà pwapwicîri tà Pwidueé Caa'gâ, na câjê caa còoé. Â é còo é pwina gà pwa, naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagâ.

⁷ «Â, na guwâ pwapwicîri, â guwâ cibwaa pwa nyakâra tûra, pwacèwii pàra tèpa âboro, na càra caa tâmogôori pwi âji Pwidueé na é caapwi co. Ba rà tà niimiri pâ é térerâ, géé goro pai wâru é pâ pwina rà ina. ⁸ Â guwâ cibwaa ipwacèwii. Ba wâ Pwidueé Caa kâwâ, âna é tâmogôori é pwina nûmawâ goo, béari† é pai pi-ila kâwâ.

⁹ «Â guwâ o wàrani târa cè pai pwapwicîri kâwâ:

“Pwi Caa kâbâ na wânidò napwéretòotù;

‡ 5:37 Pitôowârimuru—Vengeance. 5:38 Exode 21.24; Lévitique 24.20; Deutéronome 19.21 § 5:38 Âraporomee târa âraporomee... Ba na rà cibwaa piwéna jii é pwina é pwa târa wâ pwi jèpwi. 5:43 Lévitique 19.18 5:44 Exode 23.4-5; Luka 23.34; Apostolo 7.60; Roma 12.14,20 * 5:44 Gà meari tàpé na rà èpàrigâ—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bèeni: Â gà pwényunyuaâri tàpé na rà pinajajaigâ, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigâ. † 5:46 Câma—Récompense. Pumara waké. 5:48 Lévitique 19.2; Deutéronome 18.13 6:1 Mataio 23.5 * 6:1 Pacoo é Naèà—Pai imeai tàpé na ticé kâra, ma pai pwapwicîri, ma pai ipwanyâ (jeûner). Còo gòobàra naporomee 6. 6:5 Mataio 23.5; Luka 18.10-14 6:7 1 Rois 18.26-29 6:8 Mataio 6.32 † 6:8 Béari—Béaa kâra (avant). 6:9 Luka 11.2-4

Wâdé naa papwicîri ê neegâ.

¹⁰ Wâdé naa pacoo ê Mwaciri'gâ.

Wâdé naa pwa câbawâdé'gâ naani gòropuu, ma pwacèwii naanidò napwéretòotù.

¹¹ Gà naa tâbâ cè utimuru cèna pâribâ na diri pâ tòotù.

¹² Gà pwanauri pâ èpâ kâbâ, pwacèwii na bà pwanauri târa ê pâ èpâ kâra.

¹³ Gà cibwaa panuâbâ târa tacai.

Gà upabâ jii ê èpâ†.

{Ba nye tâa tâgâ ê Mwaciri, ma pàtâmee, ma pwényuâa, dâra gòiri awé. Amen[§].}

¹⁴ «Ba go ina tàwâ pâ: Na guwâ pwanauri tâ pâra tàpé ê pâ èpâ na rà pwa, â é pwanauri tàwâ mwara wâ Pwidiúe Caa kâwâ nidò napwéretòotù. ¹⁵ Â wiâna câguwâ caa pwanauri ê èpâ kâ pâra tàpé, â wâ pwi Caa kâwâ, âna o câé caa pwanauri tàwâ ê èpâ kâwâ.»

Popai goro pai ipwanya

¹⁶ «Na gà *ipwanya (na gà panuâ ija'gâ ba na gà pwapwicîri), â gà cibwaa ipaarigâ, pwacèwii tēpa 'pwâniri èpâ'. Ba rà paari naa na naporomeerâ pâ rà ipwanya, ba na o cōora diri ê âboro! Êkaa na go ina âjupâra pâ: Râ jèe nye tōpi câmarâ. ¹⁷ Â wâgâ, âna, na gà ipwanya, â gà nuwa naporomeegâ, â gà tuti pûrugâ*. ¹⁸ Â o càra caa cōo pâ âboro pâ, gà ipwanya. Êco na wâ Pwidiúe Caa'gâ, na câjê caa cōoé, âna é cōo é pwina gà pwa naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagâ.»

Âji wâdé naa jaa Pwidiúe

¹⁹ «Gâ cibwaa mudâra pâ wâdé gòropuu, ba péa mura jiigâ, é, péa wai ma botére ma tiâu. ²⁰ Gà wéaari pâ wâdé'gâ [naa jaa Pwidiúe] naa napwéretòotù. Ba ticè madé na uti, ma ticè waaca† na iri. Â o càcaa wai ma botére, â ticè a mura wé. ²¹ Ba é pwâranûmagâ, âna, é wâna é wêe ê wâdé'gâ.

²² «Guwâ tère, ê âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naiijè. Â wiâna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na pwéelaa. ²³ Â wiâna èpâ é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na bàutè. Â wiâna é pwéelaa naa wâgoojè âna é pâra nau bàutè, â o mwa nye dau bàutè kaa!»

Gâ picâwai†—mwani, é, Pwidiúe

²⁴ «Nye ticè âboro cèna pâri ma é piênawéna[§] bwâti kâra ârailu ukai, gée na diri é pwâranûmee. Ba ée mwa tâ piênawéna bwâti kâ pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tâ pwi jèpwi. Ũu, o càcaa pâri ma guwâ cau piênawéna kâ Pwidiúe ma é mwani!»

Mudâra béaa Mwaciri kèe

²⁵ «Wâépwiri é majoroé ma go ina tàwâ pâ: Guwâ cibwaa géaa goro é wâro kâwâ, ma é naiiwâ. Guwâ cibwaa pitawéeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” Ba é wâro kâwâ, âna é âjimuru jii é utimuru; â é naiiwâ, âna é âjimuru jii ârabwée!

²⁶ «Guwâ jèe cōo cai é pâ marû. Ba càra caa picâmi, ma piûnya*, ma càra caa tòpò cè bwâ târa pâ tòotù. Êco na wâ Pwidiúe Caa kâwâ nidò napwéretòotù, âna é nye pa-ijarâ. Â gona câguwâ caa dau piwéna jii é pâ marû! Akaé! ²⁷ Càcaa gée goro pai géaa goro ija ma wâdo, na guwâ o nama gòiri é wâro kâwâ!

²⁸ «Â gorodâ na guwâ géaa mwara goro cè ârabwée kâwâ? Guwâ jèe cōo cai é pai cipu kâra pâ murubuké na-araé. Ba càra caa pàti, ma càra caa ta ârabwée. ²⁹ Â go ina tàwâ pâ: Wâ pwi ukai *Solomona, naa na diri é muugère kèe, âna é pâ ârabwée kèe, âna càcaa dau wâdé jii é pwi caapwi murubuké.

³⁰ «Â guwâ jèe cōo cai é pâ aramwatò: É cipu nabâ, â o cîri widâuru naa gòro ânye. Â wâ Pwidiúe, âna é naa ârabwée kâra. Â gona o câé caa naa ârabwée kâwâ na piwéna jii? Nye dau kîri kaa é cèikî kâwâ!

³¹ «Ũu, guwâ cibwaa géaa ma guwâ ina pâ: “Jè o ija dà?” ma “Jè o wâdo dà?” ma “Jè o coona cè dà?” ³² Ba wâ tàpé na càra caa tâmogòori Pwidiúe, âna càra caa nao goro mudâra é pâ pwiibâ. Êco na wâguwâ, âna wâ Pwidiúe Caa kâwâ na é wânidò napwéretòotù, âna é nye

6:10 Luka 22.42 **6:12** Mataio 6.14–15, 18.21–35 **6:13** Luka 22.40; Ioane 17.15; 2 Tésalonika 3.3; 2 Timotéo 4.18; Jacques 1.13 † **6:13** Gà upabâ jii ê èpâ—é, Gà upabâ jii wâ Pwi âboro èpâ. § **6:13** Amen—Wâdé na wâra. **6:14** Maréko 11.25–26 **6:16** Êsaie 58.5–9 * **6:17** Tuti pûrugâ—Grec: Tâmi wârapûrugâ goro l'huille. **6:19** Jacques 5.1–3 **6:20** Mataio 19.21; Luka 18.22 † **6:20** Madé...waaca—Grec: Mite. ‡ **6:23** Picâwai—Choisir. § **6:24** Piênawéna—Servir. **6:25** Filipi 4.6; 1 Timotéo 6.6–8; 1 Péteru 5.7 **6:26** Mataio 10.29–31; Luka 12.6–7 * **6:26** Piûnya—Réculte. **6:29** 1 Rois 10.4–7; 2 Chroniques 9.3–6 **6:32** Mataio 6.8

tâmogòori é pwina nümawà goo. ³³ Guwà mudàra béaa é *Mwaciri napwéretòotù, â guwà pwa é pwina nùma Pwiduée goo, â ée mwa naa tàwà é pwina tiàu jiiwà. ³⁴ Êkaa na go ina tàwà pà: Guwà cibwaa géaa goro tòotù widàuru, ba é tòotù wiàuru, âna ée mwa nye pwa wakè kèe. Ê géaa târa nabà, âna nye târa nabà!»

7

*Pàra pupùra kà Iésu naa gòrojaa
Luka 6.37–49, 11.9–13, 13.24–27*

Guwà cibwaa pitèi pàra tàpé!

¹ [É ina mwara wà Iésu pà]: «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, ba na o caé caa pitèigà wà Pwiduée. ² Ba é pitèigà, pwacèwii é pai pitèi kàgà wà pàra tàpé, â ée mwa pwa tàgà é pwina gà pwa tàra! ³⁻⁴ Gà dau còo bwàti é mapùpùru na wàna âraporomee pwi aèjii'gà. À gà nià jai é diopwaa kàra pàara upwàra na âraporomeegà! À gà wànanu pai ina tà pwi aèjii'gà pà: “Naa go jèe patâjii i mapùpùru bèepwiri na âraporomeegà?”

⁵ «Gà pwi a-ipwacòwàrimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kàra pàara upwàra bèepwiri na âraporomeegà! À géewé, mwa bàra pwéelaa tàgà cè pai patâjii wàra é mapùpùru wàna âraporomee pwi aèjii'gà!

⁶ «[Gà wéaari bwàti é pwina wâdé na me géee goo Pwiduée.] Ba câjè caa naa târa pà akàna é pà pwina wâdé, ba rà péa biirà dàjè còwà, ma utijè. À câjè caa tũ târa puakà é pà perle na dau maina wàri wèe. Ba rà péa còogai*.»

Guwà tà ila ma mudàra ma ciù!

⁷ «Wâdé na guwà nye tà ilari taaci jii wà Pwiduée, ba ée mwa naa tàwà. À guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. À guwà nye ciù taaci é goropwàrawà, ba o mwa tàpiri tàwà. ⁸ Ûu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. À wà pwina é mudàra, âna é pâmari. À wà pwina é ciù é goropwàrawà, âna o tàpiri tée.

⁹ «O wàilàapà nawà, na o naa cè atũ târa èpo kèe, wiàna é ilari jiié cè poloa? ¹⁰ O wàilàapà na o naa tée cè dòèa, wiàna é ilari cè ârawéa? ¹¹ Ba wàguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. À wà Pwiduée Caa kàwà nidò *napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa pà muru na dau wâdé awé tà tàpé na rà ilari jiié.»

Ère diri naèà

¹² «Guwà pwa tà pàra tàpé é pà muru na nümawà na rà pwa tàwà. Wàé kaa pwiri, é ére é *Naèà kà Moosé, ma èdiri pà tii kà tèpa *péroféta.»

Goropwàrawà na picu

¹³ «Guwà tò na é goropwàrawà na é picu. Ba maina é goropwàrawà pà naa na ére na tubatiàujè awé naawé. À ticècoé é pai pà naa pwi naigé-bà. À wàru tàpé na rà pà na. ¹⁴ À nye dau picu kaa é goropwàrawà pà naa na é *âji wàro. À pwacoé é pai pàra wii. À càcaa wàru tàpé na rà pâmari.»

Tèpa péroféta a pwâ

¹⁵ «Guwà ipwagorocòo tèpa péroféta a pwâ [na rà ina pà, rà pame é popai kà Pwiduée!] Ba rà o pâmariwà, âna rà pwacèwii mutò, èco na rà pà tèpa macii a piuti. ¹⁶ Guwà o nye còoinarà géee goro é pwàra wakè kàra. Ba câjè caa pétâ pwàra dipàa géee goro é upwàra aru! À câjè caa pétâ pwàra í géee goro é upwàra na pwa daaé! ¹⁷⁻¹⁸ Ba é upwàra na wâdé, âna é nye tòpò pwèe na wâdé [târa uti] â pwacoé ma é tòpò pwèe na èpà. À é upwàra na èpà, âna é nye tòpò pwèe na èpà, â pwacoé ma é tòpò pwèe na wâdé. ¹⁹ À wà pwi upwàra na caé caa naa cè pwèe cèna wâdé, âna o tépàgàé, â tũè naa gòro ànye.

²⁰ «À ipaiwà naa goo tèpa péroféta a pwâ. Ba guwà o còoinarà géee goo é pwàra wakè kàra.»

Gà ina â gà pwa

²¹ «Wiàna nümagà na gà tèepaa naa na *Mwaciri napwéretòotù, â câgà caa po ciburà ina co pà: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” Wâdé na gà pwa mwara câbawâdé kà Caa kòo na wànidò napwéretòotù! ²² Ba, na Tòotù na o mwa pitèi tèpa âboro, âna o wàru tàpé na rà o ina tòo

6:33 1 Rois 3.13–14; Psaume 37.4,25; Roma 14.17 **7:1** Roma 2.1; 1 Korénito 4.5; Jacques 4.11–12 **7:2** Maréko 4.24 * **7:6** Ba càcaa diri tèpa âboro na rà tòpi bwàti. **7:7** Maréko 11.24; Ioane 14.13, 15.7, 16.23–24 **7:8** 1 Ioane 3.22, 5.14–15 **7:11** Jacques 1.17 **7:12** Mataio 22.39–40; Luka 6.31; Roma 13.8–10 **7:13** Luka 13.24 **7:15** Mataio 24.24; Apostolo 20.29; 2 Pétèru 2.1 **7:16** Galatia 5.19–22; Jacques 3.12 **7:19** Mataio 3.10; Luka 3.9; Ioane 15.6 **7:20** Mataio 12.33 **7:21** Luka 6.46; Jacques 1.25

pâ: «Pwi Ukai, Pwi Ukai, bà mu picémara, ma tù târa pâ duée naa na neegâ. Â wâru pâ waké na bà pwa goro pâtamagâ!»

²³ «Â go o mwa po ina târa géé pâ: Câgo caa mu tâmogòoriwâ. Guwâ pâra jiiio, ba guwâ tèpa pwa è pâ tùâ na èpâ! [Ba câguwâ mu caa† pwa è câbawâdé kôo.]»

Ucina goo du wâ

²⁴ «Wâ pwina é tère diri pâ popai kôo bèeni ma pitère dâra, âna é pwacèwii pwi âboro na é tèi bwâti muru. Ba é bari è wâ kèe naa gòro atù. ²⁵ Â coo hoo è popaa, ma ca i jèpé, â uu è pòu, â coo ma ti goro è wâ. Êco na câé caa tûu, ba bari naa gòro atù. ²⁶ Â wâ pwina é tère popai kôo, â câé caa pitère dâra, âna é pwacèwii pwi a pimwûru, na é pacima è wâ kèe naa namarawâ. ²⁷ Â coo hoo i popaa, â ca i jèpé, â uu i pwéretòtù, â coo ma ti goro i wâ. Â é nye tûu kaa i wâ, â nye tònnoori diri kaa.»

Pwa tàrù kèe ma é pacâmurirâ

²⁸ Ūna é ina diri pâ popai bèepwiri wâ Iésu, â rà dau pò goro è pai pacâmurirâ kèe wâ tèpa âboro. ²⁹ Ba câé caa pwaduwâ kâ† tèpa *dotée goro è Naèâ [na rà ina é pwina rà ina wâ pâra tàpé]. Ba é nye tùra géé gooé.

8

É nama tiâu maagé kâ pwi a pwa maga

Maréko 1.40–45; Luka 5.12–16

¹ Géé na càué, â é tàbâtù* boome géé gòrojaa wâ Iésu, â rà pâra wiâé è pâ âboro na dau wâru.

² Â é me burée pwi jè a pwa maga†. Â é tùu jùrùe ara Iésu, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, nâna nûmagâ, â gà o nama tiâu maagé kôo!»

³ Â é tu pâ wâ Iésu, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Ūu kaa, nûmoo na tiâu jiiigâ maga'gâ!»

Â é nye wâdé kaa.

⁴ Â é ina tée wâ Iésu pâ: «Gâ cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigâ tà pwi a pwa ârapwaaillò. Â gà naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaaillò na ia é ina wâ Moosé naa na *Naèâ kèe. Ba na wârapwiri, â rà o còo diri wâ tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

Pai cèikì kâ pwi jè caa kâra coda

Luka 7.1–10

⁵ É paé wâ Iésu, â ûna é tò naa Capernaüm, â é me marié wâ pwi jè caa kâra coda kâ tèpa *Roma. Â é tacoo gooé, ba na é pitu tée, ⁶ â é ina pâ: «Gâ còo pwi ênawéna† kôo, âna é tà puu wâ pwârawâ, ba é nye dau maagé kaa, â é pitâbwamwa.»

⁷ Â é tòpi tée wâ Iésu pâ: «Wâdé, paé ma ju pâra, ba go mwa nama tiâu maagé kèe.»

⁸ Â é tòpi tée pwini pâ: «Bwa, càcaa pâri naa good ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo. Â gà nye po tùra co, â o tiâu maagé kâ pwi ênawéna kôo. ⁹ Ba wâgo, âna go pitère dâra pwi a pitûâ kôo, â go caa pitûâ kâ tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gâ pâra!” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gâ me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: “Guwâ pwa ni” â rà nye pwa.»

¹⁰ Â é dau pò wâ Iésu, â é câdiri i pwi caa kâra coda. Â é ina tà tèpa gére pâra wiâé pâ: «Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ è âjupâra pâ: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikì kèe, pwacèwii pwini, tia na [mwara è âji Ba kâ Pwiduée] *Isaraéla. ¹¹ Ūu, o wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me naa na *Mwaciri napwéretòtù, géé na diri gòropuu. Â rà o mwa tâa na è pi-ija na maina ma wâ tèpa jojoorjè *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. ¹² Â napwa naa goo wâ pâra tèpa âji nari Mwaciri, âna càcaa pârirâ ma rà tò. Â o mwa tùrà naa gòroigé, naa na bàutè, iti jii Pwiduée! Â rà o mwa i ma tòngûru§ poropwârâ [géé goro pai maagé kâra.]»

¹³ Â nabwé, â é ina wâ Iésu, tà i pwi caa kâra coda, pâ: «Gâ wâjué còwâ naa pwârawâ'gâ! Géé goo è cèikì'gâ, âna o tèepaa è pwina gà llari!»

Â, na ji pâara bèepwiri, âna nye tiâu kaa i maagé kâ i pwi ênawéna.

Pai tiâu maagé kâ tèpa âboro

Maréko 1.29–34; Luka 4.38–41

7:23 Psaume 6.9; 2 Timotéo 2.19 † **7:23** Câguwâ mu caa—Vous n'avez jamais... Wâ pâra tàpé, âna rà ina pâ: Câguwâ caa mu. **7:29** Maréko 1.22; Luka 4.32 † **7:29** Pwaduwâ kâ—Faire comme. * **8:1** Tàbâtù—Descendre. Boo. † **8:2** Maga—Lèpre. Wâ tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. **8:4** Lévitique 14.1–32; Mataio 9.30; Luka 17.14 † **8:6** Ênawéna—Serveur. **8:11** Luka 13.29 **8:12** Mataio 22.13, 25.30; Luka 13.28 § **8:12** Tòngûru (é, tòngûngûru)—Grincer des dents. Piuti.

14 É pâra naa pwârawâ kà Pétèru wà Iésu. Á é pâmari tô nyaa kà wâdà Pétèru na é gére puu, ba é pitòoka. 15 Á é tu naa goro îê wà Iésu, â nye tiâu jiié kaa i pai pitòoka kée.

16 Na bàrane kée, â cia medari Iésu é pâ âboro na wâru, na pwa duée goorà. Á é tûari târa pâ duée, na rà còobé géé goorà. Á é nama tiâu diri mwara pâ maagé goo pâra tàpé. 17 Êkaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

É jèe popa jiiè

é aré kâjè.

É jèe tètâjii

é pâ maagé kâjè.

Ésaïe 53.4

Tàpé na nūmarà na rà pâra wià Iésu

Luka 9.57–62

18 Na jè tòotù, âna wâru pâ âboro na rà tâbèepi Iésu. Ūna é còorà, â é ina tà tèpa *câmu* kée pâ, na rà capai géé, naa na ére géé còwâ kâra nawia.

19 Á géewê, â é medarié pwi jè *dotée goro è Naèà, â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûrà†, nūmoo na go pwi a câmu'gà, â go pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

20 Á é tòpi tée wà Iésu pâ: «É pâ macii a piugà, âna pwa aucârû kâra, â pâ marû, âna pwa na wânaîrà. Á napwa naa gooò, *Pwina naîri âboro, âna nye ticè aunao kôo.»

21 Á ipaiwà naa goo pwi jè ârapàara tàpé na rà pâra wià Iésu, na é ina tée pâ: «Nye pâri ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kôo?»

22 Á é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà me wiâô. Á gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirâ còwâ!»

É pacoo pòu Iésu

Maréko 4.35–41; Luka 8.22–25

23 É nye tò kaa naa gòro i wànga wà Iésu, â rà pâra wiâé wà tèpa câmu kée. 24 Á, na rà tèepaa naa nabibiu kâra nawia, â é nye nama tûê kaa i pwéretòotù. Á jèe tò naa na wànga é pâ wià. Á napwa Iésu, âna é tàgére puu na wànga. 25 Á rà patáciê wà tèpa câmu kée. Á rà ina tée pâ: «Pwi Ukai! Gà nama jè udò! Ba jè o mwù!» 26 Á é ina tàra pâ: «Wânau? Cina wâgotàwà? Nye dau kîri kaa é cèikî kàwà!»

Á é cimadò, â é pwa i pwéretòotù ma i nawia. Á é coo i napò, â nye po èaau kaa.

27 Á rà po pò, â rà pi-ina tàra pâ: «Wàilàpà pwi âboro bèeni, na é pacoo é pwéretòotù bau i wià?!»

É tù târa pâ duée géé goro ârailu âboro

Maréko 5.1–20; Luka 8.26–39

28 Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kée naa Gadara, wâna ére géé còwâ kâra *nawia Galilée. Na napò bèepwiri, âna pwa tupédu ârailu âboro na pwa duée gooru. Á dau wâgo tà tèpa âboro gooru, ba ru tupédu âboro gòo ma tupédu a putâmu. Á càra caa mu piwédò na ére bèepwiri.

Ūna ru còo Iésu, â ru nye còobé kaa géé nacârû, â ru boome caraé. 29 Á ru nye wiikau ma ina pâ: «*Pwina naî Pwiduée, dà cèna nūmagà na gà pwa tâbu? Nūmagà na gà pwa wârimuru tâbu, béaari kâra é pâara târa pwa wârimuru?»

30-31 Á rà tacoo gooé mwara wà tèpa duée, ma ina tée pâ: «Na gà tû tâbà, â gà nama bà géé naa goro é pâ puàkà nadòbà!»

Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géé paé còwâ ni.

32 Á é tòpi tàra pâ: «Íguwà!»

Á rà còobé géé goo i tupédu âboro, â rà tò naa na i pâ puàkà. Á rà nye tàbàtù kaa i pâ puàkà, géé goro i jaa, boo naaniboo nawia. Á rà cau mwù naawé.

33 Wà tàpé na rà piwéaari i pâ puàkà, âna rà nye uru pâ kaa, naa na village. Á rà piwià diri é jèkutâ bèepwiri. 34 Rà nye cau me diri kaa dari Iésu é pâ âboro géé na village. Ūna rà còoé, â rà tacoo gooé pâ, na é pâra géé na napò kâra.

8:17 Ésaïe 53.4 * 8:18 Câmu—é, Cému. † 8:19 Pwi apwa pupûra—Celui qui porte une prédication ou exhortation. Hébréu: Rabbi, âna popai târa papwiciri pwi apwa pupûra. 8:20 2 Korénito 8.9 8:21 1 Rois 19.20 8:24 Psaume 4.9 8:26 Psaume 89.10; Mataio 14.31 8:29 Maréko 1.24; Luka 4.41

9

É nama wâdé cōwâ pwi a pitâbwamwa

Maréko 2.1–12; Luka 5.17–26

¹ É wâjué cōwâ wâ Iésu goro wànga naa na village [Capernaüm] wâna é pitâa wê. ² Â wâ pàra tèpa âboro na napô-bâ, âna rà pitûri medarié naa na aupuu pwi âboro na é pitâbwamwa.

Ûna é cōo é cèikî kàra, â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Gà gòo, co pwi bééò! Ba jèe pwanauri é pâ èpâ'gâ!»

³ Â wâ pàra tèpa *dotée goro é Naèà na rà tãa wê, âna rà piniimiri pâ, 'Wâ pwi âboro bèeni, âna é pi-ina ba èpâ Pwiduée [ba é nama ipaiwailu ma wâé]!

⁴ É tà tãmogòori pwina rà niimiri wâ Iésu, â é ina tãra pâ: «Cina èpâ é pwâranümawâ? ⁵ Pitiécéocé na go ina tée pâ: “Jée pwanauri é pâ èpâ'gâ” jii na go ina tée pâ: “Cimadò, â gà pãra *!” ⁶ [Â wiàna pâri ma go nama é pãra, na arawâ diri] â guwâ mwa tãmogòori pâ, pwa tàrù kâ *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri é pâ èpâ kâ tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gâ, â gà pãra naa jaagâ.»

⁷ Â é nye cimadò kaa i pwi âboro, â é pãra naa pwârawâ kée. ⁸ Ûna rà cōo pwiri wâ tèpa âboro, â wãgotàra. Â rà pwamaina Pwiduée, ba é naa é pàtãmee na maina tà tèpa âboro!

É todà Mataio

Maréko 2.13–17; Luka 5.27–32

⁹ É pãra wâ Iésu, â é cōo pwi âboro na nee Mataio, na é gére tãa na wãra *tò mwani wãripù†. Â é ina tée wâ Iésu pâ: «Gà me wiãò!»

Â é nye cimadò kaa, â é pãra wiãê.

¹⁰ Géé na càtù, â rà ija wâ Iésu ma wâ tèpa *cãmu kée, jaa Mataio. Â wãru pâ âboro na rà pi-ija ma wãilã—wâ tèpa tò mwani, ma wâ pãra tèpa âboro na èpâ wãro kàra.

¹¹ Ûna rà cōo é pwiibâ wâ pãra tèpa *Farasaio, â rà ina tà tèpa cãmu kâ Iésu pâ: «Gorodà na wâ pwi ukai kãwã, âna rà picaaija ma pibéera ma tèpa tò mwani, ma wâ tàpé na èpâ wãro kàra?»

¹² Â é tà tãrerà wâ Iésu, â é ina pâ: «Cãra caa bu dotée wâ tàpé na rà wãdé. Â nye wãco tàpé na rà maagé. ¹³ Wãdé na guwâ tãmogòori é auina kâ Pwiduée, pâ: *Cãcaa é *ârapwaaילו goro macii na wãdé tão. Â nũmoo goo pimeaari.* Osée 6.6

«Wãgo, âna cãgo caa me nau todã tàpé na rà niimiri pâ wãdé é wãro kàra. Go me nau todã tàpé na rà tãmogòori pâ èpâ é wãro kàra.»

Ucina goro ipwanya

Maréko 2.18–22; Luka 5.33–39

¹⁴ Rà tèepaa medari wâ Iésu, wâ pãra tèpa cãmu kâ *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina tée pâ: «Wãibã ma tèpa Farasaio, âna bà nye ciburã *ipwanya. [Bã panuã é ija, ba na bà pwapwicîri tà Pwiduée.] Â gorodà na càra caa ipwanya wâ tèpa cãmu'gâ?»

¹⁵ Â é tòpi tãra wâ Iésu pâ: «Gona rà o pikîri wâ tàpé na todãra naa goro piéa, wiàna é bwaa tãa jaarã wâ pwi a piéa? Bwa! Êco na o mwa me é pãara, na ée mwa pãra jiiãrà wâ pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra ipwanya.»

¹⁶ «Nye ticé jèe âboro, cèna é popa é pâ noo kãra imwaano na càcaa pâji nuwa, ma é taiti naa goro é pwina jèe dòroé. Ba [wiãna jèe nuwa i imwaano, â] o dàdãpa é gòobàra é imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa é audãdãpa goo! ¹⁷ Â guwâ cōo é *wãra jawé na pwa goro parawére macii: Cãjè caa popa é dipãa na bwaa âmué, ma jèe upwãwii é wãra jawé na jèe dòroé. Ba o taad i wãra jawé, [ba pwacoé ma é tée]†. Â ée joro wii napuu i dipãa, â jèe èpâ i wãra jawé. Bwa! Wãdé na jèe tòpò é dipãa na bwaa âmué, naa na é wãra jawé na bwaa bwùu, ba na o wéaari bwàti i dipãa bau i wãra jawé.»

É nama wãdé cōwâ du ilàri

Maréko 5.21–43; Luka 8.40–56

9:1 Mataio 4.13 **9:4** Mataio 12.25; Luka 9.47; Ioane 2.25 * **9:5** Wiàna é ina tà pwi âboro pâ: «Jée pwanauri é pâ èpâ'gâ», â wâ tèpa âboro na rà tãa wê, âna o càra caa cōo, ba muru na wãbinyiri tà pwi âboro. Êco na, wiàna é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pãra», â wâ diri tàpé na rà tãa wê, âna rà o cōo wiàna pwa pãtãma Iésu tãra ma é nama tiãu maagé kée. **9:6**

Ioane 17.2 † **9:9** Wãra tò mwani wãripù—Bureau des impôts. **9:11** Luka 15.2 **9:13** Osée 6.6; Mataio 12.7

9:14 Luka 18.12 ‡ **9:17** Pwacoé ma é tée—Cōo 2^e note goo Maréko 2.22.

¹⁸ Ûna é bwaa gére ina tàra pwiri wà Iésu, â é medarié wà pwi jè âboro imaina kâra napô. Â é tùu jùrué ara Iésu, â é ina tée pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tò èpo kôo, âna é mwa nye tàgére bà ni. Êco na, wiàna gà me nau tòpò ìgà naa gòé, â ée wâro.»

¹⁹ Â rà cimadò wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â rà pâra wiâ pwi âboro-bà.

Tô ilàri na 12 naja kée goro maagé

²⁰ Na rà gére pâra wii naigé, â é tèepaa me tò ilàri na jèe po 12 naja kée goro maagé, ba, mu tèepaa me é pâara na mu itàa domii gooé. Â é pwicò kâra, â é tu naa goro gòobàra ârabwée kâ Iésu. ²¹ Ba é nye cèikí pâ é nye po wàrapwiri co, â o jèe tiâu i maagé kée.

²² Â é tabiié wà Iésu, â ùna é còoé, â é ina tée pâ: «Gà gòo, co tòoni! Gà jèe wâdé còwâ goo é cèikí'gà!»

Â nye tiâu kaa i maagé kée.

Tô èpo kâ pwi âboro imaina

²³ Nabwé, â é tèepaa pâ wà Iésu, naa pwârawâ kâ i pwi âboro imaina. Â é pâmari pâ âboro na rà gére cipacîri ipwàni, ma wà tèpa pwanyabi^S. Â nye dau wâru kaa é pâ pwâratùra wé.

²⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwâ pâra! Ba wà tòoni, âna cáé caa bà. Â é nye po puu.»

Êco na rà pitaurée gooé. ²⁵ Â é cau pacòobèrà wà Iésu, â é tò naa na é naditârawâ. Â é tu pâ naa goro ìri i èpo, â é nye cimadò kaa wà tòoni.

²⁶ Â rà nye piwiâ pitiri kaa na ère-bà, è jèkutâ goo.

É nama ru niâ tupédu a bwi

²⁷ Géewé, â é pâra wà Iésu. Ûna é tèepaa naa na jè ère, â ru gére pwicò kée tupédu a bwi.

Â ru nye tà uu ma ina pâ: «*Pwina naì Davita, gà meaaribu, ma pitu tâbu!»

²⁸ Ûna é tèepaa naa jaaé wà Iésu, â ru medarié tupéeni. Â é ina tàru pâ: «Gona gàu nye cèikí kaa pâ, pâri ma go nama tiâu i maagé kàu?»

Â ru tòpi tée pâ: «Ûu, co Pwi Ukai.»

²⁹ Â é tu naa goro i du ârapomeeru wà Iésu, â é ina tàru pâ: «Wâdé na wàra é pwina gàu nye cèikí naa goo!»

³⁰ Â ru nye niâ kaa. Â é ina ba gòo tàru pâ: «Gàu pwacòoco! Gàu cibwaa pwa jèkutâ goo é pwina go pwa tàu!»

³¹ Êco na, ùna ru còobé, â ru pwa jèkutâ goo Iésu pitiri è napô-bà.

É nama é tùra pwi a kùkù

³² Ûna ru gére pâra jii Iésu wà tupéeni, â rà popa me tée pwi âboro na é kùkù, ba pwa duée gooé. ³³ Â é tù tàra i duée wà Iésu, â é nye tùra kaa i pwi a kùkù.

Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wé, â rà pi-ina pâ: «Câjè caa mu còo cèna wàrani, na napô kâjè *Isaraéla!»

³⁴ Êco na rà ina tèpa Farasaio pâ: «É tù tàra è pâ duée goro è pàtâma *Caatana, pwi ukai kâra pâ duée!»

É cùru tèpa 12 apostolo kée

Maréko 6.7-13; Luka 9.1-6

Dau maina é ârapiùnya

³⁵ Wà Iésu, âna é pâra wii pâ ville ma village. Â é pacâmuri pâ âboro, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é picémara é *Picémara Wâdé goro è Mwaciri [napwéretòdotù]. Â é nama tiâu è pâ maagé ma aré, na wâru pai pwa goo. ³⁶ Â é còo è pâ âboro na dau wâru, â é dau meaarirà. Ba jèe oratàra, â rà pidumapié, pwacèwii pâ mutò, na ticé cèna wéaarirà.

³⁷ Â é ina tà tèpa câmu kée pâ: «Dau maina é ârapiùnya na o pwa. Êco na càca wâru awakè. ³⁸ Wâdé na guwâ pwapwicîri ma ilari cai jii Pwi apooro aupwanapô, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà pâru.»

10

Nee tèpa 12 apostolo

9:21 Mataio 14.36 **S** **9:23** Tèpa pwanyabi—Na rà pwàniri âboro bà wà tèpa Juif, â pwa tèpa uu kuruò (flûte). **9:27** Mataio 20.29-34 **9:30** Mataio 8.4 **9:33** Maréko 2.12 **9:34** Mataio 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15 **9:35** Mataio 4.23; Maréko 1.39 **9:36** Nombres 27.17; 1 Rois 22.17; Zakarie 10.2; Mataio 14.14; Maréko 6.34 **9:37** Luka 10.2

¹ É todà tèpa câmu kêe wà Iésu na rà po 12, â é naa tàrà ê tàrù, ba na rà tù tàrà cè pâ duée, ma rà o nama tiâu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro. ² Wâéni é nee tèpa 12 *apostolo:

Simona, na ina gooé pâ Pétéru;

André, pwi aéjii kêe;

Jacques, pwina nai Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques;

³ Filipo;

Barthélemy;

Toma;

Mataio, pwi a mu *tò mwani wâripû;

Jacques, pwi nai Alphée;

Thaddée *;

⁴ Simona, pwi Zéloté†;

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tùâ tà Iésu.

É cùrurà pâ

⁵ Tèpa 12 apostolo bèepwiri, âna é cùrurà wà Iésu, naa na pâ napô, â é tûâri tàrà pâ: «Guwà cibwaa pâra dari tèpa âboro na càra caa tèpa *Juif. Â guwà cibwaa tò mwara, naa na pâ village na napô *Samaria. ⁶ Â guwà nye pâra dari co tèpa âboro *Isaraéla, ba rà pwacèwii tèpa mutò na rà imwüru. ⁷ Â guwà picémara wii naigé, pâ: “Jèe wâmwünyabweriwà ê *Mwaciri napwéretòotù.”

⁸ «Â guwà nama tiâu pâ maagé, â guwà pawâro tèpa bà, â guwà pwa ma rà wâdé tèpa pwa maga, â guwà tù tàrà pâ duée géé goro pâ âboro. Ba po muru naa tàwà, â wâdé mwara na guwà naa, naa goro piticèmuru naa goo. ⁹ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa mwani—wâpà wiàna mwani mii, é mwani pwa, é cè jè mwani. ¹⁰ Â guwà cibwaa pa cè atà, ma cè wâraâwà, ma cè tâjò kâwà. Guwà nye coona co caapwi ârabwée. Ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é ârawakè kêe.

¹¹ «Wiàna guwà tò naa na cè jè village, â guwà mudàra cawi cè pwi âboro cèna nùmee na é tòpiwà. Â guwà tâa jaa pwiibà, tiagoro cè tòotù cèna guwà mwa pâra géé na ére-bà. ¹² Â, na guwà tò naa na i pwârâwà-bà, â guwà ilari jii Pwiduée é *aupwényunyuâri ma pinaanapô kêe, naa go tâpé na rà tâa wé. ¹³ Â wiàna rà tòpiwà bwàti, â o mwa tâa tàrà é aupwényunyuâri. Â wiàna càra caa tòpiwà bwàti, â guwà pacôwâri é aupwényunyuâri kâwà.

¹⁴ «Â wiàna nye ticè caapwi âboro na é tòpiwà, ma tère é pwâratùra kâwà, naa na cè jè pwârâwà, ma naa na cè jè village, â guwà còobé géewè. Â guwà tauri é dàuru puu géé goro du âwâ†. ¹⁵ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru tàrà wà Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina é wârimuru kâra, jii tâpé géé *Sodoma ma Gomora [na ia dau miiri é tùâ kâra].»

O tubaèpà tàwà

¹⁶ «Guwà tère! Go cùruwà pwacèwii pâ mutò naa nabibiu kâra macii a piuti. Wâdé na guwà tèpa âboro na guwà moo, éco na wâdé na guwà tèpa ipwacôowà mwara[§]. ¹⁷ Ba rà o tâjùruwà ma popawà pâ naa na wâra pitèimuru. Â rà o pâdiwà goro ubati naa na pâ *wâra pitapitiri. ¹⁸ Â rà o datiwà pâ na ara tèpa kupénoo ma wà tèpa ukai, ba na rà pitèiwà, géé goro na guwà tèpa âboro kôo. Â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà, ma na ara mwara tâpé na càra caa tèpa Juif.

¹⁹ «Â, na diri pâ pâara na rà o mwa tâjùruwà, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpirà. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà cè pwina guwà ina na ji pâara bèepwiri. ²⁰ Ba o jèe càcaa wâguwà na o tùra, â o jèe é Nyuââ Pwicíri kà Caa kâwà, na é tùra goowà.

²¹ «[Na pwi pâara bèepwiri] âna wà pwi jè âboro, âna ée panuâ pwi aéjii kêe, ba naa tètâmwereê. Â wà pwi caa kâra èpo, âna é wârapwiri tà pwina naifê. Â wà tèpa èpo, âna rà

10:1 Maréko 6.7; Luka 9.1 * **10:3** Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina nai Jacques. (Còo Luka 6.14–16, Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) † **10:4** Zéloté—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma géé napô kêe.

10:6 Jérémie 50.6 **10:7** Mataio 3.2, 4.17; Luka 10.9,11 **10:9** Luka 10.4 **10:10** Luka 10.7; 1 Korénito 9.14

10:12 Luka 10.5–6 **10:14** Luka 10.10–12; Apostolo 13.51 † **10:14** Tauri é dàuru puu géé goro du âwâ—Paari pâ, rà tètâjii tâpé na èpà pâ tùâ kâra. **10:15** Mataio 11.24; Jude 1.7 **10:16** Luka 10.3; Roma 16.19 § **10:16** Dernière phrase—Grec: Ékaa na guwà ipwacôowà pwacèwii dòèa, â guwà moo pwacèwii déamu. **10:17** Maréko 13.9–11; Luka 12.11–12, 21.12–15

10:20 Ioane 14.26 **10:21** Michée 7.6; Mataio 10.35; Maréko 13.12; Luka 21.16

o pipaa ma du nyaa ma caa kàra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pôtamwarà. ²² Â rà o miiriwà diri é pâ âboro, ba guwà tèpa âboro kôo. Êco na wà pwina é cimwù tia pwáadèrèe, âna ée mwa pa-udóe wà Pwiduée [ma naa tée é *wâro dâra gôiri jaaé].

²³ «Wiàna rà tubaèpà tàwà naa na cè jè village, â guwà uru naa na jèpwi. Â guwà pâpitiri é pâ village naa napô Isaraéla, â guwà picémara popai kôo. Â guwà tère, o bwaa cáguwà caa pâji tubanabwé pwiri, béaari é pai o wâjué cówà kôo. Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wâgo *Pwina naíri âboro, âna go o mwa wâjué cówà [naa na pwényuâa kà Pwiduée].»

O wàrapwiri tàwà mwara

²⁴ «Go ina tàwà pâ: Wà pwi a *câmu, âna câe caa piwéna jii pwi a pacâmuriê. Â wà pwi ênawéna, âna câe caa piwéna jii pwi ukai kée. ²⁵ Ba wà pwi a câmu, âna wâdé na é pwacèwii pwi a pacâmuriê. Â wà pwi ênawéna, âna wâdé na é pwacèwii pwi ukai kée. Ba wiàna rà ina goo wà pwi apooro pwârawâ pâ *Caatana*, â rà o nye dau ina ba èpà mwara tèpa tâa na pwârawâ bèepwiri.»

Guwà cibwaa nama wâgotàwà

²⁶ «Guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Diri pâ muru na tàbinyiri, âna o mwa paari. ²⁷ Â é muru na go ina tàwà pwâniri, âna guwà inapàpari naa na pwéelaa. Â é muru na pitânunuuri na pwâranyüruwà, âna guwà inapàpari naa na gomu kàwà. ²⁸ Ûu, guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Ba wiàna pâri ma rà pôtamwara naiiwà, â o càra caa tâmogôori ma rà tubatiâu awé é wâro naa wâgoowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée. Ba wâé co na pâri ma é tubatiâu é naiiwà, bau é wâro na wâgoowà, naa na ére na jè maagé ma tòina naawê.

²⁹ «Guwà jèe còo cai pâ marü na kîri: Jè icuri du ârailu marü, naa goro caapwi mwani. Êco na nye ticé gée goorà, cèna é tûuboo naa napuu, wiàna câe caa tâmogôori wà Pwiduée Caa kàwà. ³⁰ Â wâguwà, âna é nye cau tâmogôoriwà bamwara, tiagoro mwara jéüru wàrapüruwà. ³¹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduée, jii é pâ marü na dau wâru!»

Cibwaa pitütôowâriô!

³² «Wiàna é inapàpari cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, é pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò *napwéretòtù. ³³ Â wiàna é ina cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, câe caa pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, câe caa pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò napwéretòtù.»

Rà pitadàrürà tèpa âboro good

³⁴ «Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani göropuu, ba na go pame pinaanapô. Bwa! Go me, ba na rà mwa pitadàrürà tèpa âboro good. ³⁵ Ba go me nau pinaaitiri tupé duanaí, ma du duanaí, ma du duatâa. ³⁶ Â rà o pièpàrirà pa paénaí, ma pa paétâa, naa na pwârawâ kàra.» Michée 7.6

Guwà panuâ wâro kàwà ba kôo

³⁷ «Wà pwina é dau wâdéari du nyaa ma caa kée jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. Â wà pwina é dau wâdéari pwi naíe ma wà tò èpo kée jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁸ Wà pwina câe caa kâa é *kurucé kée, ma é me wiâo, âna wà pwiibà, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁹ Â wà pwina nümee na é wéaari é wâro kée, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kée ba kôo, âna ée mwa pâmari é *âji wâro.»

Wà pwina é tòpiwà âna é tòpio

⁴⁰ «Wiàna é tòpiwà cè pwi jè âboro, âna é tòpio mwara. Â wà pwi âboro na é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me. ⁴¹ Â wiàna é tòpi cè pwi *péroféta, gée goo na é pwi péroféta, â o mwa pwa cè câmaé, cèna wàra na naa tà tèpa péroféta. Â wiàna é tòpi cè pwi jè âboro cèna é *târù na ara Pwiduée, gée goo na é târù, â o mwa pwa cè câmaé, wàra na o naa tà pwina é târù. ⁴² Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna é naa cè wârado jawé moo, târa ji pwi ênawéna kôo bèepwiri, gée goo na é pwi a câmu kôo, â o pwa cè câmaé.»

10:24 Luka 6.40; Ioane 13.16, 15.20 **10:25** Mataio 9.34, 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15 * **10:25** Caatana—Grec: Béelzébul. Còo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwáadàra tii. **10:26** Maréko 4.22; Luka 8.17 **10:28** Jacques 4.12 **10:31** Mataio 6.26 **10:33** Maréko 8.38; Luka 9.26; 2 Timotéo 2.12 **10:34** Luka 12.51–53 **10:35** Michée 7.6 **10:38** Mataio 16.24–25; Maréko 8.34–35; Luka 9.23–24, 17.33; Ioane 12.25 **10:40** Maréko 9.37; Luka 10.16; Ioane 13.20

11

¹ Ûna é ina diri é autûâri kêe bèepwiri wà Iésu tà tèpa 12 a *câmu kêe, â rà cau pâra géewê, naa na pâ ville na pwi ére-bà. Â é pacâmuri tèpa âboro wà Iésu, ma picémara târa é *Picémara Wâdé.

*É pwi Mesia na rà tapaciê
Luka 7.18–23*

² Ûna é tâa na karapuu wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é tère é jèkutâ goo Kériso, ma é pâ pwina é pwa. Â é panuâ pâ pâra tèpa câmu kêe, ³ ba na rà tawèeri Iésu pâ: «Pwiri nye wâgà kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapaciri cè pwi jèpwi?»

⁴ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina guwà tère, ma é pwina guwà còo. ⁵ Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwâti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejé; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wà tàpé na ticè kàra, âna rà jèe tòpi é Picémara Wâdé. ⁶ Cidòri nyuâa pwina é còinaò, ma cèiki naa gooò*!»

*É ina Ioane wà Iésu
Luka 7.24–35*

⁷ Ûna rà wâjué còwâ wà tèpa câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu târa pâ âboro na rà gére tâa wê, pâ: «Na ia guwà pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwà pâra nau ucâri?—[Pwi âboro na pipwaae kêe na é pwacèwii] é bàra watù na pòbagù pwéretòotù? ⁸ Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau còo?—Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai! ⁹ Nye dà cèna guwà pâra nau còo? Pwi jè *péroféta? Ûu kaa, â go ina tàwâ pâ: Wà pwiibâ, âna é pwi péroféta maina! ¹⁰ Ba nye wà kaa Ioane, na é inaé wà Pwiduée, naa na *Tii Pwiciri, pâ:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kòo.
Ée mwa pâbéaa'gà
ma pwabwâti naigé'gà.*

Malachie 3.1

¹¹ «Guwà tère bwâti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Éco na wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri napwéretòotù, âna o [mwa tâa tée é pwina] piwéna jii Ioane. ¹² Tapoo na pâara na é tapoo picémara wà Ioane, tèepaa naa na pâara nabà, âna wà tèpa âboro gòo, âna rà mudàra ma rà tòpò goro nii kàra† naani gòropuu é Mwaciri napwéretòotù. ¹³ Ba béaa kà wà Ioane, âna é *Naèà kà Moosé, ma wà diri tèpa péroféta, âna rà picémara târa pâ âboro [pâ, ée jèe tòpò é Mwaciri kêe wà Pwiduée]. ¹⁴ Guwà cèiki naa gooò na go ina pâ: Ûna wii [naa na Tii Pwiciri] pâ, ée mwa wâjué còwâ wà péroféta *Élia, âna tàgére inapàpàri é pai tèepaa kà Ioane.

¹⁵ «Wà pwi âboro na pwa pwâranýurué, âna wâdé na é tère!»

Rà picocooribu ma Ioane

¹⁶⁻¹⁷ «Go ina pâ, rà wânau tèpa âboro nabà? Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére pipuburira naa na aupitapitiri [â tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béera, na rà pitakàna] ma ina târa pâ:

“Bà tòjò† tàwà,
â tàutàwâ dàra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwâni,
â tàutàwâ dàra i!”

«Â ipaiwà naa goo wà tèpa âboro nabà. ¹⁸ Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â é tàpo panuâ ija na pâra pâara, â câé caa wâdo dipâa, â rà ina tèpa âboro pâ: “Pwa duée gooé!”

¹⁹ «Ûna é tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo pwacèwii pâra tàpé. Â rà ina wà tèpa âboro pâ: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é nye pabée tèpa tò mwani, ma wà pâra tèpa âboro èpâ.”

11:5 Ésaïe 35.5–6, 61.1 * **11:6** Grec: Cidòri nyuâa pwina càcaa tanoorié gooò, é, ...na câé caa tètâjiiio. **11:10** Malachie 3.1; Luka 1.76 **11:12** Luka 16.16 † **11:12** Tòpò goro nii kàra—é, Tòpi, é, cicara. (Còo Luka 16.16.) **11:14** Malachie 3.23; Mataio 17.10–13; Maréko 9.11–13 ‡ **11:16-17** Tòjò—Grec: Upi kuruò. **11:19** Mataio 9.14

«Êco na [âjupâra ê pwina jè mu ina pâ]: “Ê tàmanga[§], âna jè còo taaci naa na ê pwâra wakè kèe.”»

*Rà o pwa wârimuru tàpé na tàutàra na rà cèikì
Luka 10.13–15*

²⁰ Ê tapoo tùra ba gòo târa ê pâ âboro na pàra village wà Iésu. Ba wâru pâ wakè na é pwa naawè goro pátamee, êco na càra caa pitòotéri ê tûâ kàra.

²¹ Â é ina târa pâ: «Guwà ipwacòoco, wâguwà tèpa âboro na Korazine ma Bethsaïda! Ba o naa wârimuru tàwà! Go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawà, â câguwà caa cèikì! Â wiàna rà còo ê pwina go pwa naa jaawà, wà tàpé géé Tyr ma Sidon, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri ê wâro kàra, ma naaco é pâ tûâ kàra na dau èpà. Â pwiri rà paari mwara naa na cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà^{*}. ²² Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Na ê Tòotù na ée mwa pitèi ê pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Tyr ma Sidon.

²³ «Ipaivà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ guwà pwacèwii Pwiduée[†]. Êco na ée mwa naawà boo dari tèpa bà! Ba é pwa pâ muru na dau maina naa jaawà. Â wiàna é gére pwa pâ muru bèepwiri na *Sodoma, â pwiri é bwaa nye gére tâa nabà ê ville-bà. ²⁴ Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Na ê Tòotù na ée mwa pitèi ê pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Sodoma!»

*Pwiduée Caa ma tèpa naiè
Luka 10.21–22*

²⁵ Pwa jii pàara géewè, â é ina wà Iésu pâ: «Caa, gà Pwi Ukai kâra *napwéretòotù ma gòropuu! Â go ipwaolè tâgà, ba gà naapwàniri pâ muru bèepwiri jii tèpa tàmogòrimuru ma wà tèpa tàmanga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu[†]. ²⁶ Ba nye auniimiri'gà pâ, naa wàrapwiri.»

²⁷ Â é ina wà Iésu tà pàra tàpé pâ: «Êdiri ê pwina tâa tà Caa kòo, âna é jèe naa tòo. Ê jèe nye ipaarié tòo, ba na go tàmogòorié bwàti. Nye wàé co na é tàmogòorio, wâgo Pwina naiè. Â nye ticé jèpwi jèpwi cèna é tàmogòorie, â nye wâgo co pwina Naiè. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tàmogòorie mwara.»

Go mwa nama guwà nao

²⁸ «Guwà medario, wâguwà na dau tòina é nakake kàwà, ma dau oratàwà. Ba go mwa nama guwà nao. ²⁹ Guwà pa nakake na go naa tàwà, â guwà pàra naa goo é autùâri kòo. Ba pwi a moo pwàratùra kòo, â go pwi a-ipakìriô. Â wiàna guwà me mariô, â guwà o pâmari âji nao. ³⁰ Ûu, ba é nakake na go naa tàwà, âna o puràra cè pai popa wèe, â é autùâri kòo, âna ticéocé pai pàra wiàra.»

12

*Pwi apooro tòotù pwicîri
Maréko 2.23–28; Luka 6.1–5*

¹ Na jè *tòotù pwicîri, â rà pâra wii é naigé na tapàgà na aupwanapô^{*} wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe. Â rà copwa wà tèpa câmu, â rà tàpo pétâ é pâ pwâra blé, â rà uti.

² Ûna rà còora wà tèpa *Farasaio, â rà ina tà Iésu pâ: «Gà còo é pwina rà pwa tèpa câmu'gà! Âna muru na pwicîri, na é tòotù pwicîri!»

³ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri, é pwina é pwa wà ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, âna rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée. ⁴ Â é tò naa na wâra pwapwicîri pwa goro imwaano[†]. Â é pa é poloa na naa kà Pwiduée, â rà ija ma wà tèpa bée. Â é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwaailò, na nye pwa tàrù kàra ma rà ija.

§ **11:19** Ê tàmanga—Ê tàmanga kà pwi âboro, é, è tàmanga kà Pwiduée. **11:21** Ésaie 23; Ézékiel 26–28; Joël 3.4–8; Amos 1.9–10; Zakarie 9.2–4 * **11:21** Coona dodà...pitâmirà—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. **11:23** Genèse 19.24–28; Ésaie 14.13–15 † **11:23** 2^e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwéretòotù? **11:24** Mataio 10.15; Luka 10.12 **11:25** 1 Korénito 1.26–29 † **11:25** Tâpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo. **11:27** Mataio 28.18; Ioane 1.18, 3.35, 10.15, 17.2; Filipi 2.9 **11:28** Jérémie 31.25 **11:30** 1 Ioane 5.3 **12:1** Deutéronome 23.26 * **12:1** Aupwanapô—Pé aupwanapô na dau maina na câmi goro blé, é, pwâra mai (mais), é, orge. Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna pwicîri na jè piünari diri é na aupwanapô. Wàdé na jè naaco nyi dàra arapwüru, ba na uti kà tèpa pàrame, ma tàpé na ticé neemururà. (Còo Lévitique 19.9–10, Deutéronome 24.19–21.) **12:2** Exode 20.10 **12:3** 1 Samuel 21.2–7 **12:4** Lévitique 24.5–9 † **12:4** Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire).

⁵ «Â guwà pûra mwara naa na ê *Naèà kà Moosé pâ: Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna rà waké naa na *Wâra pwapwicîri, na tòotù pwicîri. Ê tûâ-bà, âna rà còbèedari é pwi tòotù-bà. Êco na càcaa èpà na ara Pwiduée! ⁶ Ba go ina tàwà pâ: Ê tà wâni é Pwina dau piwéna jii é Wâra pwapwicîri! ⁷ Â é ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri pâ: Càcaa é ârapwaailò goro macii na wâdé tó. Â nūmoo goo pimeari. Osée 6.6

«Â wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori é ère popai-bà, ba guwà pitòti tèpa âboro bèeni, na càra caa pwa cèna èpà na ara Pwiduée. ⁸ Â wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri.»

Ê nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri

Maréko 3.1–6; Luka 6.6–11

⁹ Géé na càùé, â é tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. ¹⁰ Ê tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é iê.

Â wà tèpa âboro, âna nūmarà na rà còo cè pwina é pwa Iésu, ba na o cè pai pitòtié. Â rà pwa ma tawèerié pâ: «Pwiri nye tàrù ma jè nama tiâu maagé kà pwi jèpwi na tòotù pwicîri?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe còo cai ni: Wiàna caapwi co cè mutò'gà, na é tûu naa na pwèe, na tòotù pwicîri, â gà o pwa dà? O câgà caa pâ nau dàgòtùé? ¹² Â napwa pwi âboro, âna é dau piâjimuru jii mutò! Géé goo pwiri, na o pwa cè tàrù kâjè, ma jè pwa pwina wâdé, na tòotù pwicîri.»

¹³ Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù é ìgà!»

Â é patàrù iê, â nye wâdé kaa, wàrà jè iê.

¹⁴ Wà tèpa Farasaio na rà tâa wê, âna rà còobé géé na wâra pitapitiri. Â rà pâra còwâ nau ipitiri, ba na rà mudàra cè pai o pòtàmbara Iésu.

Iésu âna é pwi ênawéna na é pitòrigarié Pwiduée

¹⁵ Ûna é tère wà Iésu pâ, rà gére imudàra cè pai pwa tûâ tée, â é pâra géé na ére-bà. Â wàru tàpé na rà pâra wiâé. Â é nama tiâu maagé kàra. ¹⁶ Â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa inapàpario!»

¹⁷ Â é pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

¹⁸ *Wàèni pwi âboro,*

pwi âboro kîri,

pwi ênawéna kôo.

Wâé na go tòpòé,

pitòrigarié ba kôo.

Dau wânūmoo tée;

wâdé tóo wâé.

Go tòpò naa gooé

é Nyuâaé Pwicîri.

Êe mwa pame é popai

goo pai udò kâra Ba

*[naa na *âji wâro].*

¹⁹ *Êe pwi a tûra ba moo.*

O càra caa tèreé

naa na auipitiri.

²⁰ *O câé caa dàciò*

bàra watü na ora.

O câé caa utàmbara

doromara ânye

na pâra naa piboo.

O câé caa tanoori

pâ âboro kîri

na ticé nii kâra.

O mwa piétò naa gooé

tàrù kôo, wâgo Pwiduée.

[O paari pâ wâé

na é *pwi a pa-udò.]

²¹ Rà mwa cèikì naa gooé
èdiri pà Ba.

Ésaie 42.1–4

Pwa tàrù kée ma é tũ tàra pà duée

Maréko 3.20–30; Luka 11.14–23

²² Rà cia medari Iésu pwi jè âboro na é bwi ma kũkũ, ba pwa duée gooé. Â é nama é wâdé wà Iésu. Â é jèe tũra, â é jèe niâ.

²³ Â èdiri pà âboro, âna rà pò goo, â rà pi-ina tàra pà: «Napwa pwini, âna pwiri Pwi gòobàra Davita na jè gére tapacié?»

²⁴ Êco na wà tèpa Farasaio, âna rà ina pà: «Bwa! Wà pwi âboro bèeni, âna é wakè goo é pàtama *Caatana†, pwi ukai kà tèpa duée! Êkaa na é tũ tàra pà duée.»

²⁵ Â é tãmogòori auniimiri kàra wà Iésu. Â é ina tàra pà: «Wiàna é pipaa dèe còwâ é jè mwaciri, â o tédidirié. Â wiàna é picicaraé còwâ é caapwi ville, é, caapwi tãa, â o pwacoé ma é cimwũ. ²⁶ Wiàna wà Caatana, pwi ukai kà tèpa duée, âna é tũ tàra pà duée, â é pipaa dèe còwâ! Â o wànau tàra cè pai cimwũ wàra é mwaciri kée?! ²⁷ Guwà ina pà, wà Caatana na é naa tóo é pàtamee ma go tũ tàra é pà duée. Â gona wàilàpà, na naa tà tèpa béewà é pàtamee, ma rà tũ tàra pà duée? Ba é pwina rà pwa, âna paari tàwà pà guwà tàgére pitanami naa gooó.

²⁸ «Â napwa wãgo, âna é Nyuââ Pwiciri kà Pwiduée, na é naa tóo é pàtamee ma go tũ tàra é pà duée. Â wiàna wàrapwiri, â jè cau còo bwàti pà wà Pwiduée, âna é jèe mara tòpò é Mwaciri kée naa jaawà!

²⁹ «Â wiàna nũmajè na jè tò naa na é wà kà pwi âboro na pwa nii kée, ma jè popa neemurué, â wâdé na jè mara piie. Â géewè, â jè o mwa bàra pa é pà muru na tãa na wà kée. ³⁰ Wà pwina cáe caa wãjao, âna é cicarao. Â wà pwina cáe caa pitu tóo ma bu pipanaimari, âna é tédidiri.»

Popai na èpà naa goro Nyuââ Pwiciri

³¹ «Go ina tàwà pà: O pãri ma pwanauri pà âboro, na rà tũra ba èpà naa goo Pwiduée ma pwa na èpà tà tèpa béerà. Êco na wà pwina é tũra ba èpà naa goo é Nyuââ Pwiciri, âna o càcaa pwanauri é èpà kée. ³² Â o pãri ma pwanauri wà pwina é tũra ba èpà naa goo Pwina nañri âboro. Êco na, wiàna é tũra ba èpà naa goro é Nyuââ Pwiciri, â o càcaa pãri ma pwanaurié, naa na wãro bèeni, ma naa na *wãro dàra gòiri awé.»

È upwàra bau é pwèe

³³ «È upwàra na wâdé, âna é nye tòpò pwèe na wâdé [tàra uti]. Â é upwàra na èpà, âna é nye tòpò pwèe na èpà. Ba jè o tãmogòori é upwàra géee goo é pwèe. ³⁴ Â wàrapwiri naa goowà. Ba guwà o wànau tàra cè pai ina wàra cè muru cèna wâdé, na guwà tèpa nari dòèa ma tèpa pwã? Ba é pwina tabawábé é pwãranũma pwi âboro goo, âna wãèpwiri na o còobé pwèe, na é tũra. ³⁵ È pà muru na wâdé, âna me géee goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwãranũmee. Â é pà muru na èpà, âna me géee goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwãranũmee.

³⁶ «Ûu, nye àjupãra na go ina tàwà pà: O mwa pwa é Tòotũ na ée mwa pitèi é pà âboro ni gòropuu wà Pwiduée. Â ée mwa jèpa pitèirà goo é pà popai èpà na rà ina imudi. ³⁷ Nye géee goo kaa é pà popai'gà, na ée mwa tũãri wà Pwiduée pà pwiri gà o pwa wãrimuru, é, gà o udò [ma tãa tàgà é àji wãro].»

Nũmarà na rà còo cè cãmu kãra pàtamee

Maréko 8.11–12; Luka 11.24–32

³⁸ Géee na càùé, â wà pàra tèpa *dotée goro é Naèà ma wà pàra tèpa Farasaio, âna rà ina tà wà Iésu, pà: «Pwi a pwa pupũra, paari tàbà cè *cãmu kãra pàtamee na wãgoogã§.»

³⁹ Â é tòpi tàra pà: «Wãguwà tèpa âboro nabàni, âna guwà dau èpà, â [cãguwà caa pitèrè dà wà Pwiduée. Gorodà na] guwà ciburà ilari jiié cè cãmu kãra pàtamee? O nye ticé cãmu na guwà mwa caa còo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà péroféta Iona biu. ⁴⁰ Ba wà Iona, âna ia àracié tòotũ ma àracié ne kée, nanaara i àrawéà. Â o ipaiwà mwara naa goo Pwina nañri âboro, ba o àracié tòotũ ma àracié ne kée, nanaara napuu.

12:24 Mataio 9.34, 10.25 † **12:24** Caatana—Grec: Bèelzébul. Còo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwãadàra tii. **12:28** Apostolo 10.38; 1 Ioane 3.8 **12:30** Maréko 9.40; Luka 9.50 **12:31** Héberu 6.4–6 **12:32** Luka 12.10 **12:33** Mataio 7.16–20 **12:34** Mataio 3.7, 15.18; Luka 3.7, 6.45 **12:38** Mataio 16.1; Luka 11.16; Ioane 6.30 § **12:38** Nũmarà na rà paari pà cáe caa wakè goro pàtama Pwiduée. **12:39** Mataio 16.4; Maréko 8.12 **12:40** Jonas 2.1

⁴¹ «Á napwa naa goo wà Iona, ána é picémara é popai tà tàpé Ninive. Á rà nye pinünüma ma pitòotéri é wàro kàra. Á guwà còo, é wàni, pwi jè àboro na é dau piwéna jii Iona. Á o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa àboro na wà Pwiduée. Á, na tòotù-bà, ána wà tàpé Ninive, ána rà o cimadò arawà, wáguwà tèpa àboro nabàni, à rà o piciapwà goowà!

⁴² «Wà tò ilàri ukai naa napò Saba na pàara biu, ána ia é me géé napò kée na dau wàiti, ba na é tère popai kà ukai *Solomona na tábawée goro autámogòori kée. Á guwà còo, é wàni jaawà pwi jè àboro na é dau piwéna jii Solomona. Á wàèpwiri, na Tòotù na ée mwa pitèi é pà àboro na, wà Pwiduée, ána wà tò ilàri ukai-bà, ána ée mwa cimadò na arawà, wáguwà tèpa àboro nabà. Á ée mwa piciapwà goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]»

Pai pàra ma wájué kà tèpa duée

⁴³ «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè àboro; à wiàna é còobé géé gooé, à gona é pà naapà? É paé ma me, na pà ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wè. Éco na cáé caa pàmari. ⁴⁴ Á é niimiri pà, 'Go wájué pà còwà, naa na i pwàrawà kòo.' Á é wájué, à é pàmari i wà, ána bwaa nye ticé cèna tâa na, ána nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. ⁴⁵ Á é wájué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Á rà tò nau pitàa na i wà. Á wà pwi àboro-bà, ána é mwa dau èpà kaa jii béaa! Á o wàrapwiri, cèna o tèepaa medariwà, wáguwà tèpa àboro nabàni! Ba o dau èpà naa goowà nabàni jii béaa.»

Áji tâa kà Iésu

Maréko 3.31–35; Luka 8.19–21

⁴⁶ Úna é bwaa gére patùra tèpa àboro wà Iésu, à rà tèepaa me wà nyaa kée ma wà tèpa jiié. Á rà coo boo gòroigé, à rà mudèe, ba na rà pitùra.

⁴⁷ Á é ina tée wà pwi jè àboro pà: «Gà còo! Rà wáboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Á rà mudàgà *.»

⁴⁸ Á é tòpi tée pà: «Wàilàapà cè nyaa kòo? Á wàilàapà cè tèpa aéjii kòo?»

⁴⁹ Á é tòcia tèpa câmu kée, à é ina pà: «Guwà còo, wàilà-ni pa nyaa kòo ma tèpa aéjii kòo. ⁵⁰ Ba wà pwina é pwa é cábawádé kà Pwiduée Caa kòo na é wànidò *napwéretòotù, ána wàé kaa pwiri, é pwi aéjii kòo, ma tò naigé kòo, ma nyaa kòo.»

13

Ucina goo pwi a picâmi

Maréko 4.1–20; Luka 8.4–15

¹ Na tòotù bèepwiri, ána é còobé géé na pwàrawà na é pitàa wè wà Iésu, à é boo naaniboo bàrawiá. Á é tâaboo * ba na é pacâmuri pà àboro. ² Á jèe pàra nau dau wàru é pà àboro na rà medarié. Á géé goo pwiri, à é tò naa gòro é jè wànga [na tâa niboo najawé] à é tâaboo, ba na é patùrarà. Á wà tèpa àboro, ána rà tâa nidò bàrawiá.

³ Á é pwa ucina wà Iésu na é pacâmurirà, goro é pà muru na wàru. Á é ina tàra pà: «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè àboro, à é uri é arapwùru. [Á é uri, à é uri, à é uri...] ⁴ Á napwa é pàra arapwùru, ána rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapò]. Á rà me pà marù, à rà uti diri. ⁵ Á napwa é pàra pwi, ána rà tûu naa gòrotàrarà. Á rà pò ma cipu, ba càcaa wàru puu wè. ⁶ Éco na, na é té é tòotù, à tò é pà nari arapwùru, à rà marù, ba ticé wàwà kàra. ⁷ Á napwa é pàra pwi, ána rà tûu naa nabibiu kàra pà nari upwàra na pwa daara. Á, na rà cipu i pà nari upwàra bèepwiri, à rà cātāmwarā i arapwùru. ⁸ Á napwa é pàra pwi, ána rà tûu naa na napuu na wádé. Á rà tòpò pwàrà—pàra pwi, ána rà tòpò 100 pwèe; à pàra tàpé, na 60; à pàra tàpé, na 30.» ⁹ Á é pwa ma ina tàra wà Iésu pà: «Wà pwina pwa pwàranyürué, ána wádé na é tère!»

Cina gà mu pwa ucina tàra?

¹⁰ Wà tèpa *câmu kà Iésu, ána rà dau géé medarié, à rà tawèerié pà: «Cina gà mu pwa ucina tà pàra tàpé, na gà patùrarà?»

¹¹ Á é tòpi tàra pà: «Wà Pwiduée, ána é paari tàwà é áji pai pwa goo é Mwaciri kée. Éco na cáé caa paari tàra diri é pà àboro. ¹² Ba wà pwina jèe pwa tée [é autámogòorimuru] ána o nye piájagò tée còwà. Á pwa tée muru na piédò ma piwéna. Á wà pwina kírì pwina tà tée, ána o nye dàgòtù jiié còwà é ji dàramuru na tà tée. ¹³ Ékaa pwiri na go pwa ucina tàra na go

patùrarà. Ba rà ucàri†, êco na càra caa còinari, â rà tère, â càra caa tèreinari. Ba nye âji ticè cèna rà tâmogòori. ¹⁴ Â wàèpwiri na rà pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée naa goorà, na é naigé mee wà pwi *péroféta kée, Isaia, pà:

*Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.
Ucâri taaci,
â càra caa còoina.
¹⁵ Go ina naa goorà—
goo pwi Ba kôo bëeni:
Pwâranûmarà na gòo,
pwâranûrurà na kee,
âraporomeerà na bwi.
Ba péa rà còo
ma còoina bwàti.
Â péa rà tère
ma tèreina diri.
Â péa rà biirà
ma medario còwâ.
Péa nama tiâu
pâ maagé kêra Ba.»*

Ésaïe 6.9–10

¹⁶ [Â é ina tà tèpa câmu kée wà Iésu pà]: «Dau wâdé ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba guwà còo goro du âraporomeewà, â guwà tère goro du pwâranûruwà. ¹⁷ Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupàra pà: Wâru tèpa péroféta ma tèpa âboro *târù na dau nûmarà na rà còo é muru na pwényuâa na guwà còo, êco na càra caa còo. Â nûmarà na rà tère é pâ popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹⁸ «Guwà tère cai é êre i ucina goro pwi a picâmi: ¹⁹ Ê pàra arapwûru na é tû, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo pwi âboro, na é tère popai goro Mwaciri [napwéretòtù] â câé caa tâmogòori. Â é tèepaa me Pwi âboro èpà, wà *Caatana, â é tàu còwâ é popai na câmi naa na pwâranûmee.

²⁰ «Â é pàra arapwûru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna pwi âboro na é tère é popai, â é nye nama tòpi naa na ipwâdé. ²¹ Êco na é pwi a tà còmàcò†, â càcaa wàawà naa gooé, é popai na é tère. Â ûna tèepaa me mariê é tacai, ma ûna pwa na èpà tée, majoroé [è pai pitère dàra kée] é popai, â é nye nama panuâ cèikî.

²² «Â é pàra arapwûru, âna rà tûu naa na é pâ na nari upwâra na pwa daaé. Ê napuu bèepwiri, âna pwi âboro, na é tère é popai. Êco na é còmàcò ba é pidumapié, goro é pâ namuru, na tèepaa naa na pwi gòropuu bëeni. Â é itàa burà é pâ neemuru gòropuu, na càcaa âji êkêe. Â câamwara é popai naa gooé, â o câé caa tòpò cè pwée.

²³ «Êco na, napwa naa goo pàra arapwûru, âna rà tûu naa na é napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna pwi âboro na é tère é popai, â é tâmogòori. Â pwa pwâra é popai naa gooé—Pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwée; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara na 30.»

Pàra ucina goro é Mwaciri napwéretòtù

Maréko 4.30–34; Luka 13.18–21

Arapwûru èpà

²⁴ Ê pwa mwara jè ucina târa pâ âboro wà Iésu, â é ina tàra pà: «Ê *Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii ni:

«Ê mwa tâa pwi jè âboro na é pwi a pwa napô. Â é mwa uri é arapwûru na wâdé, naa na i aupwanapô kée. ²⁵ Êco na, na ne, ûna é puu, â wà pwi a èpàrié, âna é tèepaa me. Â é uri é arapwûru na èpà, naa nabibiù kêra arapwûru na wâdé. Â nabwé, â é pàra.

²⁶ «Â rà cipu pâ arapwûru na wâdé, â rà tòpò é pwârà. Â rà nye cipu mwara i arapwûru na èpà. ²⁷ Úna rà còo pwiri wà tèpa wakè goro aupwanapô, â rà ina tà pwi apooé pà: “Gà

† **13:13** Ucâri—Regarder fixement. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Còo cai. **13:14** Ésaïe 6.9–10; Ioane 12.40; Apostolo 28.26–27 **13:16** Luka 10.23–24 † **13:21** Còmàcò—Inconstant. Na jè ciburà pitòtèri auniimiri kâjè. **13:22** Luka 12.16–21; 1 Timotéo 6.9–10,17

côo, co pwi ukai, ia gà uri i arapwüru wâdé, naa na i aupwanapô'gà. Â gona me géepà, ê pâ arapwüru na èpà na wâna?"

²⁸ «Â é tòpi tàra pâ: “Bwa, wà pwi a pièpàrio na pwa pwiri.”

«Â rà ina tée pâ: “O nye nūmagà na bà pâ nau tàu tâjii ê pâ arapwüru na èpà?”

²⁹ «Â é tòpi tàra pâ: “Bwa! Ba wiàna guwà tàu è arapwüru na èpà, â guwà péa tà tàu mwara i arapwüru wâdé. ³⁰ Â guwà naarà ma rà picipu naima, tèepaa naa goro cè pai piūnya. Ba na pàara bèepwiri, âna go mwa ina tà tèpa wakè kôo pâ, na rà panaimari ê arapwüru na èpà, ma ciri. Â rà tòpò è arapwüru wâdé, naa na wàra arapwüru kôo.” Nabwé.»

Pudòro moutarde

³¹ Ê pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa taa pwi jè âboro. É mwa popa ji pudòro moutarde, â é câmi naa na aupwanapô kée. ³² Nye ji pwi nara upwàra na dau kîri, jii diri ê pâ naramuru na jè câmi. Êco na, na é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri pâ pwina jè câmi naa na aupwanapô. Â rà me pâ marù, na pwa wânairà[§] naa gò pâ na ditèe, ba é jèe pâ nau pé upwàra maina.»

Nyaa kàra poloa

³³ Ê pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara ni: Wà tò jè ilàri, âna é popa é nyaa kàra poloa*, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tü tiagoro na é tūu too i poloa!»

Gorodà na é pwa ucina Iésu?

³⁴ Diri ê pâ pwiibà, âna é ina tàra goro pâ ucina, wà Iésu. Â é nye ciburà pwa ucina tàra naa nūmee na é patùrarà. ³⁵ Ê wàrapwiri, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kée, pâ:

*Go mwa pwa ucina
na go patùrarà.
Go mwa ina tàra
pâ muru na cârù
géé na autapoo
goro gòropuu.*

Psaume 78.2

Êre ucina goro arapwüru na èpà

³⁶ Rà pâra jii tèpa âboro wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, naa pwàrawà. Â naawé, â rà ina tée pâ: «Gà ina tâbà cai é êre i ucina na ia gà ina naa goro arapwüru na èpà.»

³⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Wà pwina é câmi i arapwüru na wâdé, âna wâgo* Pwina naîri âboro. ³⁸ Ê aupwanapô, âna pé gòropuu. Napwa é arapwüru na wâdé, âna wà tèpa naîri Mwaciri. Â wà pwi a pièpàri, âna wà Caatana, Pwi âboro èpà. Â é arapwüru na é câmi, âna wà tèpa naîf. ³⁹ Â napwa naa goo é piūnya, âna pwâadàra gòropuu. Â wà tèpa wakè, âna wà tèpa *angela, tèpa ênawéna kà Pwiduée. ⁴⁰ Â rà mwa tòri arapwüru na èpà, â ciri naa goro ânye. Â o wàrapwiri [pai pwa goo tèpa naî Caatana] naa pwâadàra gòropuu.

⁴¹ «Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna go mwa cùru me tèpa angela kôo. Â rà mwa patâjii géé na Mwaciri kôo, wà tàpé na rà pwa na èpà—ma diri tàpé na rà nama tubatiâu é cèiki kà para tàpé. ⁴² Â rà o mwa tûrà naa na ânye na maina. Â naawé, âna rà o i ma tòngüru poropwàrà wà tàpéebà [géé goro pai maagé kàra].

⁴³ «Napwa naa goo wà tàpé na rà *târù na ara Pwiduée, âna rà o pwàra pwacèwii i tòotù†, naa na Mwaciri kà Caa kàra. Wà pwi âboro na pwa pwàranyürué, âna wâdé na é tère!»

Pâ wâdé na naapwàniri

⁴⁴ «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii naa goo pâ wâdé na pwàniri naa na jè aupwanapô. Â é pâmari pâ wâdé-bà wà pwi a wakè na aupwanapô. Â é dau ipwàdée kaa. Â é jèu naapwàniri còwà. Â é icuri diri ê pâ pwina taa tée, ba na é wâri i aupwanapô-bà.»

§ **13:32** Wânaîrà (é, ônaîrà)—Nid. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bawà. * **13:33** Nyaa kàra poloa—Levain. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otùu poloa, otèe poloa, otoo poloa, ère poloa. **13:35** Psaume 78.2 **13:40** Ioane 15.6 **13:41** Mataio 24.31, 25.31; Maréko 13.27 **13:42** Mataio 8.12 **13:43** Daniel 12.3 † **13:43** Rà o pwàra pwacèwii i tòotù—Pai ina wèe pâ, ée mwa dau pwényunyuaràrì ma pwamainàrà wà Pwiduée. Â rà o taa ma wàé naa na pai muugère kée.

Perle na dau wâdé

⁴⁵ «È Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é perle na dau wâdé awé, ma dau too wâri wée. Â pwa pwi jè a pi-icu na é mudàra é pâ perle. ⁴⁶ Â é pâmari i perle-bà na dau wâdé. Â é nye icuri diri kaa é pwina tà tée, â é wâri i perle.»

Puà

⁴⁷ «È Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é puà, na tâa na, na jèpapara ârawéa. ⁴⁸ Â jè popa too naa namwari. Â jè tòri é ârawéa na wâdé, â jè tòpò naa na atà. Â jè tütàjii é ârawéa na èpà. ⁴⁹ Â o wàrapwiri naa na é pwâadàra gòropuu. Ba ée mwa cùru tèpa angela kée wà Pwiduée. Â rà o pinaaitiri tàpé na rà tàrù na araé, ma wà tàpé na càra caa pitère dèe. ⁵⁰ Â rà o mwa tütàpé na càra caa pitère dèe, naa na ânye na maina. Â naawé, âna rà o i ma tòngüru poropwàrà [géé goro pai maagé kàra].»

Pâ na jèpapara wâdé

⁵¹ É tawèeri tèpa câmu kée wà Iésu, pâ: «Gona guwà nye tâmogòori é pâ ucina-bà?»

Â rà tòpi tée pâ: «Ûu.»

⁵² Â é ina tàra pâ: «jè jèe côo cai ni: Pwiri wà pwi *dotée goro é Naèa, âna é pâ nau pwi âboro na Mwachiri napwéretòotù. Â wiàna wàrapwiri, â é pwacèwii pwi jè apooro pwàrawà, na é côo é pâ na wâdé kée na bwaa âmué, ma é pâ pwina jèe gòiri jaaé.»

Càra caa cèikì tàpé Nazareth

Maréko 6.1–6; Luka 4.16–30

⁵³ Ûna é ina diri pâ ucina bèepwiri wà Iésu, â é pâra géé na pwi ére-bà. ⁵⁴ Â é pâra naa Nazareth, wàna na é maina naawé. Â é pacâmuri pâ âboro [goro é popai kà Pwiduée] wàna *wàra pitapitiri.

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàpà na pacâmurié? Wàilàpà na naa tée ma é pwa é pâ wakè goro pàtamee? ⁵⁵ Ba wàé pwina naí pwi a wakè goro upwàrà†, pé pwina naí wà Maria; pwi cià wà Jacques, ma José, ma Simona, ma Jude! ⁵⁶ Â wà pa naigé kée, âna wàilà-ni gére wàro jaajè! Â wàilàpà na naa tée é autâmogòori ma pàtamee bèepwiri?»

⁵⁷ Â tàutàra na rà cèikì naa gooé. Â é ina tàra pâ: «Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napò kée.»

⁵⁸ Càcaa wàru pâ wakè goro pàtamee na é pwa wà Iésu na Nazareth, ba càra caa cèikì naa gooé.

14*Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa*

Maréko 6.14–29; Luka 9.7–9

¹ Na pàara-bà, âna wà *Héroda Antipas, pwi ukai naa Galilée, âna é pitère é jèkutà goro [è pâ pwina é gére pwa ma ina wà] Iésu. ² Â é ina tà tèpa énowéna kée pâ: «Wà pwi Iésu bèepwiri, âna wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é wàro còwà géé na aubà. Â wàé kaa pwiri é majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kàra é pàtamee.»

³⁻⁴ Wàéni é jèkutà goro majoroé pai bà kà Ioane. Ba wà Héroda, âna ru piéa ma Hérodiane, tò wàdà Filipino, pwi aèjii kée. Â é nye tà ciburà ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticé tàrù'gà ma gà popa tò ilàri bèepwiri.»

Â é nama tâjüru wà Ioane wà Héroda, ma pié ma tòpòé naa na karapuu. ⁵ Â nüma Héroda na é pòtãmwereé, éco na wãgotée goro tèpa âboro, ba wàru géé goorà na rà niimiri pâ é pwi *péroféta [me géé goo Pwiduée].

⁶ [Éco na ticé pai pwa wée.] Â, na pwi tòotù na rà pwamaina é pai pitèpa Héroda, âna wà tò èpo ilàri kà Hérodiane, âna é câbu ara pâ âboro.

Â po dau wâdé tà Héroda. ⁷ Â é *ipwataâboro tée pâ: «Go naa tâgà diri cè pwina gà o ilari jiio.»

⁸ Â wà tò nyaa kée, âna é cètùué, ba na é ina tà ukai Héroda pâ: «Gà naa tóo ni i pûru wà Ioane naa na cè jè ngapò.»

13:50 Mataio 13.42; Luka 13.28 **13:54** Ioane 7.15 **13:55** Ioane 6.42 † **13:55** Pwi awakè goro upwàrà—é, Pwi aba wà. (É wakè goro atù mwara, ba wàru pâ pwàrawà naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù.) **13:57** Ioane 4.44
14:3-4 Lévitique 18.16, 20.21; Luka 13.19–20 **14:5** Mataio 21.26

⁹⁻¹⁰ Â wà Héroda, âna é piwâ* ma pikiri. Êco na é jèe nye ipwataâboro na ara pâ âboro diri. Â é panuâ pwi jèe coda naa na karapuu, ba na é tépàgà i nya wà Ioane, ¹¹ ma pame i pûruê, ma naa târa i èpo ilàri.

Â é popa wà tòoni, â é naa tà nyaa kêe. ¹² Géee na càùé, âna rà mwa caa me nau popa i naiti wà Ioane wà tèpa *câmu kêe, ma rà pwànnirié. Â rà pâ nau piwiâ tà Iésu é pwina tèepaa mari Ioane.

É pa-ija pâ âboro na wâru Iésu

Maréko 6.30–44; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

¹³ Wà Iésu, âna é tère è pwina tèepaa mari Ioane. Â é pâra acari gòro wànga naa na jèe ére na wàiti, na ticia wê. Êco na, na rà nye pitère pâ âboro, â rà còobé géee na pâ village, â rà po pâra wiâé wii bàrawiâ. ¹⁴ Ūna é boo géee na wànga, â é còo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau meaarirà. Â é pwa ma rà wâdé còwâ wà tàpé na rà maagé.

¹⁵ Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. Gà panuâ pâ è pâ âboro bëeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

¹⁶ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Bwa, càcaa pâri ma rà pâra. Â guwà naa cè uti kàra.»

¹⁷ Â rà ina tée pâ: «Càcaa pâri, ba nye 5 poloa co ma ârailu ârawéâ na wâjaabà!»

¹⁸ Â é ina târa pâ, na rà pame tée.

¹⁹ Â nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ, na rà tâaboo naawê. Â é pa i 5 poloa ma i du ârawéâ. Â é tagòtùé too naa napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà ipâdi târa pâ âboro. [Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéâ.] ²⁰ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ è dàra uti kàra, â rà pwaai 12 nakébo goo. ²¹ Êdiri jéù tèpa paa na rà ija, âna po 5 000 kaamwara, â càcaa pûra ilàri ma èpo kîri.

É pâra gòro parawére jawé

Maréko 6.45–52; Ioane 6.16–21

²² Géee na càùé, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmara géee naanigéee na ére géee còwâ.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri còwâ è pâ âboro. ²³ Ūna é picijiirâ diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri. Â tòpò ne gooé naawê.

²⁴ Napwa tèpa câmu kêe, na rà tâa gò i wànga, âna rà jèe wàiti jii napò. Â é pò me cararâ è pwéretòotù, â jèe pwii wiâ, naa na i wànga.

²⁵ Na jèe gòropwaa, â é pâra darirà gòro parawére jawé wà Iésu. ²⁶ Â rà cau còoé, â rà kâa too, ba rà niimiri pâ pé duée, â po dau wâgotàra! ²⁷ Êco na é nama patùrarâ wà Iésu, ma ina târa pâ: «Tàpèeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba wâgo! Guwà gòo!»

²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwi Ukai, wiàna wâgà, â gà tûâri tòo pâ go boopaé darigà naa gòro parawére jawé.»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, boome!»

Â é boo géee gòro wànga wà Pétèru, â é tapoo pâra cara Iésu gòro parawére jawé. ³⁰ Êco na wâgotèe goro i pwéretòotù ma i wiâ na maina, â é tapoo tàbàtù ma é cònumu boo i najawé. Â é uu ma ina pâ: «Pwi Ukai, gà dàgòtùo!»

³¹ Â é nye tu pâ kaa naa goro îé wà Iésu, â é ina tée pâ: «Nye dau kîri kaa è cèik'gà! Gorodà na gà pidumapié?» ³² Ūna ru too naa gòro wànga, â é tûuboo i pwéretòotù.

³³ Â wà diri tàpé na rà wâgòro i wànga, âna rà tûu jùrurâ â rà pwamaina Iésu, â rà ina pâ: «Âjupàra pâ wâgà *Pwina naí Pwiduée!»

É nama wâdé còwâ tèpa maagé wà Génésareth

Maréko 6.53–56

³⁴ Rà jèe tapàgà diri i nawiâ wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa géee naa na ére na tàmwünyabwèri Génésareth. ³⁵ Â rà còoina Iésu wà tèpa âboro wê. Â rà pi-ina pai tèepaa kêe pitiri è ére-bà.

Â rà cau popa medarié diri tèpa maagé. ³⁶ Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo co è goobàra ârabwée'gà?»

Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

* **14:9-10** Piwâ—Hésiter. **14:19** Mataio 15.35–39; Maréko 8.6–10 **14:23** Luka 6.12, 9.28 **14:26** Luka 24.37
14:31 Mataio 8.26; Maréko 4.39 **14:36** Mataio 9.20–21

15

Pai pitùra goo nyamanya kà tèpa Julf

Maréko 7.1–13

¹ Gée na càuru pàra tòotù, â wà pàra tèpa *Farasaio ma pàra tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà me gée *Iéruusaléma nau pàmari Iésu. Â rà ina tée pâ: ² «Wà tèpa *câmu'gà, âna càra caa pitère dàra é nyamanya kà tèpa nyimujè ma upàjè, ba càra caa nuwa é ìrà béaari é pai ija, wàra naa na nyamanya kâjè. Âna gorodà, co pwini?»

³ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà, âna câguwà caa pitère dàra câbawádé kà Pwiduée gée goro é nyamanya kàwà. Âna gorodà? ⁴ Ba é ina wà Pwiduée pâ: *Gà papwiciri du nyaa ma caa'gà. Exode 20.12* Â é ina mwara pâ: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kée, âna guwà nama é bà. Exode 21.17*

⁵ «Èco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Númoo na go naa tàu cè jè muru tàra pitu tà; èco na càcaa pâri. Ba é pwina nùmoo na go naa tà, âna é àraimeai pwiciri tà Pwiduée.”

⁶ «Èkaa na, guwà pacâmurirà, ma càra caa papwiciri du nyaa ma caa kàra! Â, na wàrapwiri, na guwà còogai naa napuu é popai kà Pwiduée, goo é pâ nyamanya kàwà! ⁷ Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye àjupàra wà *péroféta Isaia, na ia é naigé mara é popai kà Pwiduée naa goowà, pâ:

⁸ *Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainao co
goro pwàrà ma pwàratùra.*

Â wâiti jiio pwàranümarà.

⁹ *Rà pwapwiciri tóo
ma pwa *ârapwaaìlò tóo,
â piticèmuru naa goo.
Rà pacâmuri pàra tàpé
ba na rà wàrori é naèà.
Â càcaa naèà kóo.
Ba naèà kàra co.»*

Ésaie 29.13

È pwina é miiri goo, pwi âboro

Maréko 7.14–23

¹⁰ Gée na càué, â é todàra pâ âboro wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tâmaariò, â guwà tâmogòori cai é pwina go ina tàwà: ¹¹ Càcaa pwina tò, naa pwà pwi âboro, na o nama é miiri na ara Pwiduée. Ba èco pwina é còobé gée na pwée, na é *miiri goo.»

¹² Â rà gée paé dà Iésu tèpa câmu kée, â rà ina tée pâ: «Gà còo, è pâ popai'gà, âna dau tanoori tèpa Farasaio, gà nye tâmogòori?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Tèpa Farasaio bèepwiri, âna rà pwacèwii é pâ upwàra na cáé caa câmi wà Caa kóo nidò *napwéretòotù. Â é mwa dátàu. ¹⁴ Guwà naarà! Ba rà tèpa bwi, na rà popa tèpa bwi. Âna rà o cau tûu naa na pwée!»

¹⁵ Â é ina tà Iésu wà Pétèru pâ: «Gà ina tâbà ère ucina goo é pwina é miiri goo, wà pwi âboro.»

¹⁶ Â é tòpi wà Iésu pâ: «Gona wâguwà mwara, tèpa câmu kóo, âna bwaa càcaa pâji pâri ma guwà tâmogòori pwiri? ¹⁷ Guwà còo, diri é pwina tò pwà pwi âboro, âna pâ naa nanaaé, â gée na càué, â é còobé gée naiié. ¹⁸ Èco na é pâ popai na còobé gée pwà tèpa âboro, âna rà me gée na pwàranümarà, â ékaa pwiri na rà miiri goo— ¹⁹ é pâ auniimirimuru, ma câbawádé na èpà. Âna gée goo pwiri kaa, na rà pwa pâ muru na èpà:

Rà tètámwara âboro;
Rà toomura (rà cíaa jii wàdàra);
Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
Rà mura;
Rà ina pwina pwà naa goo pàra tàpé;
Rà tura ba èpà naa goorà.

²⁰ «Wàépwiri é pwina é nama jè miiri goo, na ara Pwiduée. Â câjè caa miiri goro é pai càcaa nuwa é jè.»

*É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive
Maréko 7.24-30*

²¹ Gée na càùé, â rà pâra gée na ére bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na ére goro jènere é du ville Tyr ma Sidon. ²² Â é medari Iésu wà tô jè ilàri gée na ére-bà, ba na é patùra Iésu. Wà tóoni, âna câé caa tô Juive, ba é tô gòobàra tèpa *Kanana, è pwi Ba na rà tèpa pièpàri tèpa *Juif. Â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, *Pwina naí Davita, gà meaario ma pitu tôo! Ba i èpo kôo, âna pwa duée gooé, â é po dau maagé goo.»

²³ Êco na câé caa tòpi tée wà Iésu, goro cè caapwi pwàratùra.

Â rà gée paé dèe wà tèpa câmu kêe, â rà tacoo gooé ma ina tée pâ: «Gà nama é pâra pé tô ilàri bèepwiri! Ba é nye tà ciburà to ma nama pikôï na nyùrujè!»

²⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wà Pwiduée, âna é nye panuôo me co tà tèpa âboro *Isaraéla, na rà pwacèwii é nari mutò na rà imwùru.»

²⁵ Êco na wà i tô ilàri, âna é po me nau tùu jùrué ara Iésu, â é tacoo gooé ma ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà pitu tôo!»

²⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Càcaa wádé na jè popa é uti kâra nyi nari èpo ma jè tù târa é pâ 'nari akàna'*.»

²⁷ Â é ina wà tóoni pâ: «Bwa, Pwi Ukai, gà nye ájupâra. Êco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà nye ija é muupàra é utimuru, na tùu gée goro taapà kà pwi caa kàra.»

²⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Tóoni, dau maina é cèikî'gà! Wádé na wàra é pwina nùmagà goo!»

Â nye tiàu kaa i maagé kâra i èpo kèe!

É nama tiàu é maagé kà tàpé na wâru

²⁹ Gée na càùé, â é pâra wà Iésu gée na ére bèepwiri. Â é pâra wii bàrawià Galilée. Â géewé, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo naawé. ³⁰ Â rà medarié é pâ âboro na rà dau wâru. Â rà pame tée tàpé na rà bee, wà tàpé na rà bwi, ma wà tèpa pitàbwamwa, ma wà tàpé na rà kùukù, â wâru mwara pâra maagé. Â rà cau naarà me na ara Iésu, â é cau nama tiàu é pâ na jèpapara maagé kàra. ³¹ Â wà tèpa kùukù, âna rà jèe tùra. Â wà tèpa pitàbwamwa, âna rà jèe pâra. Â wà tèpa bee, âna jèe wádé àrà. Â wà tèpa bwi, âna rà jèe niá. Â rà po pò goo diri é pâ âboro, â rà ipwamaina Pwiduée kà tèpa Isaraéla!

*É jèu pa-ija pâra âboro Iésu
Maréko 8.1-10*

³² Ê todà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go meaari tèpa âboro bèeni! Ba jèe âracié tòotù kâjè ma wailà, â jèe ticé utimuru. Â càcaa pâri ma go pawájuérirà, na càra caa ija. Ba péa tà ticé nii kàra wii naigé.»

³³ Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia? Ba gà còo, rà po dau wâru awé!»

³⁴ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa, â pâra nari ârawéa.»

³⁵ Nabwé, â é ina tà tèpa âboro pâ, na rà tâaboo. ³⁶ Â é popa i pâ 7 poloa bau i pâ ârawéa, â é pwaolè tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kêe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro. ³⁷ Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â gée na càùé, â wà tèpa câmu, âna rà tòri é dàra bwá, â po 7 nakébò maina na wábé! ³⁸ Po 4 000 paaò na rà ija, â càcaa pùra ilàri ma èpo kîri!

³⁹ Â nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wájué còwá naa jaarà. Â wà Iésu [ma wà tèpa câmu kêe] âna rà tò naa gò i wànga, â rà pâra naa na ére Magadane.

16

*Rà ilari cè câmu wà tèpa pitùá
Maréko 8.11-13; Luka 12.54-56*

¹ Na jè tòotù, âna rà medari Iésu wà pâra tèpa *Farasaio ma *Sadukaio. Ba nùmarà na rà pitù tûá tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà é câmu kâra é pàtàmee na wâgoogà.»

15:24 Mataio 10.6 * 15:26 'Nari akàna'—Wà pâra tèpa Juif, âna rà ina goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif pâ 'akàna'. Êco na câé caa ina pwiri wà Iésu wiàna é gére miirirà. Pwacèwii pai tùra kâjè tà pa kòaa kâjè. 15:31 Maréko 7.37 15:32 Mataio 14.14 16:1 Mataio 12.38; Luka 11.16

[Ba nùmarà na rà paari pà cáé caa wakè goro pàtama Pwiduée.]

² Á é tòpi tàra pà: «Na é mii napwéretòtù na auduu kàra i tòtù, á guwà ina pà, o wádé napô*.

³ «Á wiàna piduu i napô naa dàuru, á guwà ina pà, o popaa. Ba guwà po dau támogòori naa wádé napô, é, naa èpà napô. Êco na, na guwà còo è pà muru na gére tèepaa nabà, á tàutàwà na guwà còoina [é ájupàra]. ⁴ Ba tàutàwà na guwà pitère dà Pwiduée, ba guwà tèpa pwa na èpà! Wàguwà tèpa àboro nabà, àna guwà ciburà ilari jii cè câmu kàra é pàtamee. Êco na nye ticè câmu kèe na guwà mwa caa còo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona.»

Á é pàra jiià wà Iésu.

'Nyaa kàra poloa' kà tèpa Farasaio ma Sadukaio
Maréko 8.14–21

⁵ Rà tapàgà *nawià Galilée wà tèpa *câmu. Ûna rà tèepaa pà, á rà còo pà rà ipwanauri na rà popa cè poloa.

⁶ Á é ina tàra wà Iésu pà: «Guwà ipwacòwà goro nyaa kàra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio!»

⁷ Á rà pi-ina tàra pà: «Pwiri géé goro na câjè caa pa poloa?»

⁸ Á é tère wà Iésu, á é ina tàra pà: «Nye dau kîri kaa é cèiki kàwà! Cina guwà pi-ina tàwà pà, câguwà caa pa poloa? ⁹ Bwaa nye gére câguwà caa támogòori kaa? Gona câguwà caa niimiri i 5 poloa tàra i 5 000 àboro? Ê tòtù-bà, àna ia guwà tòri còwà àradipi nakébò? ¹⁰ Á napwa naa goo i 7 poloa kàra i 4 000 àboro, á è tòtù-bà, àna àradipi nakébò na ia guwà tòri còwà?

¹¹ «Go jèe nye ina tàwà pà: Guwà ipwacòwà goro nyaa kàra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio. Êco na câgo caa ina tàwà poloa na jè ija! Á gona câguwà caa támogòori pwiibà?»

¹² Á rà mwa bàra támogòori tèpa câmu kèe pà, é ina tàra pà, na rà còoco é àrapupùra kà tèpa Farasaio ma Sadukaio.

É pwi Mesia wà Iésu
Maréko 8.27–9.1; Luka 9.18–27

¹³ Wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, àna rà tèepaa naa na ére géé goo é ville Césarée-Filipo. Á é tawèerirà pà: «Wà tèpa àboro, àna rà ina pà wàgo wàa, wàgo *Pwina naîri àboro?»

¹⁴ Á rà tòpi tée pà: «Wà pàra tàpé, àna rà ina pà wàgà *Ioane Pwi a piupwaa. Á wà pàra tàpé, àna rà ina pà wàgà péroféta *Élia. Á wà pàra tàpé, àna rà ina pà wàgà Iéremia, é, pwi jè àrapàara tèpa péroféta biu.»

¹⁵ Á é ina tàra wà Iésu pà: «Á gona wàguwà na? Guwà ina pà wàgo wàa?»

¹⁶ Á é tòpi tée wà Simona Pétéru pà: «Wàgà, àna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée na é wàro†.»

¹⁷ Á é ina tée wà Iésu pà: «Cidòri nyuàgà co Simona, pwina naî Iona‡. Ba càcaa pwi àboro na é nama gà támogòori é pwiibà, á nye wà Caa nidò *napwéretòtù. ¹⁸ Êkaa na go ina tàgà ni, pà: Negà Pétéru, pai ina wèe pà 'Atù'. Á wàgòro é atù bèepwiri na go bari é wàra pwapwiciri§ kòo. Á é pàtàmara bàutè*, àna ticè nii kèe naa goo. ¹⁹ Ê pwina gà papwiciri jii tèpa àboro naaniboo gòropuu, àna wà Pwiduée naa napwéretòtù, àna é papwiciri. Á é pwina gà panuà†, naani gòropuu, àna wà Pwiduée naa napwéretòtù, àna é panuà.»

²⁰ Á é papwiciri ba gòo jii tèpa câmu kèe wà Iésu na rà ina tàra cè jè àboro pà, wàé pwi Mesia.

Ée mwa bà ma wàro còwà

²¹ Tapoo na pàara bèepwiri, na é gére inapàpàri tà tèpa câmu kèe wà Iésu, pà: «Wádé na go pàra naa *Iérusaléma. Á rà o dau pwa-imudiri tóo ma nama go pwamaagé còo wà tèpa pitùà ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *àrapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà. Á rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na bèaracéi kàra tòtù géé na càùé, àna go o mwa wàro còwà.»

²² Á é todà Iésu naa na jè ére wà Pétéru, á é pwaé ma ina tée pà: «Bwa, co Pwi Ukai! O nye ticè cèna tèepaa marigà cèna wàrapwiri!»

* **16:2** Ê du nee tii bèepwiri, àna nye tiàna na pàra Tii Pwiciri naa na grec. **16:4** Mataio 12.39; Luka 11.29 **16:6** Luka 12.1 **16:9** Mataio 14.17–21 **16:10** Mataio 15.34–38 **16:14** Mataio 14.1–2; Maréko 6.14–15; Luka 9.7–8 **16:16** Ioane 6.69 † **16:16** Pwiduée na é wàro—é, Pwiduée, wà Pwi anaa wàro. **16:17** Galatia 1.15–16 ‡ **16:17** Iona—é, Ioane. **16:18** Ioane 1.42; Éféso 2.20 § **16:18** Wàra pwapwiciri—É picaatàa kà diri tèpa cèiki naa goo Iésu. * **16:18** Pàtàmara bàutè—é, Pàtàmara é pwàra bà. **16:19** Mataio 18.18; Ioane 20.23 † **16:19** Papwiciri; Panuà—Grec; Pii; Tipi.

²³ Â é tabiié Iésu naa goo Pétéru, â é ina pâ: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Gà tàgére pwa na gà tabii jii é cábawádé kà Pwiduée, ba cágà caa niimiri pwacèwii Pwiduée, â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pâra wiâé

²⁴ Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Wiàna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâô [ba na é pwi a câmu kôo] â é cibwaa mwa tà piniimirié cówâ. Â wâdé na é kâa é *kurucé kêe, â é me wiâô. ²⁵ Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é tubatiâu é wâro kêe ba kôo, âna wà pwiibâ, âna ée udò [ma tâa tée é *âji wâro]. ²⁶ Â târa dà kà pwi âboro na é tîpi diri é pâ wâdé ni gòropuu wiàna é tubatiâu é nyuâaé? Gona dà cèna o pâri ma é icuri târa ma é pâmari cówâ é nyuâaé?»

²⁷⁻²⁸ «Guwâ tère bwâti: Go ina tàwâ diri é pwiibâ, ba go o mwa wâjué me cówâ naani gòropuu, nau tîpò é pwâra ukai kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â bà mwa me ma wà tèpa *angela kôo, naa na pàtâma Pwiduée ma pai maina ma muugère kêe. Â go o mwa naa pumara waké tà tèpa âboro wiâra jèpa waké kâra. Â wà pâra tàpé gée goowâ, âna rà o bwaa còo é pai tèepaa me kôo naa na pwâra ukai kôo, béaari cè pai bà kâra.»

17

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Maréko 9.2-13; Luka 9.28-36

¹ Géé na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétéru, ma wà tupédu aéjii Jacques ma Ioane. Â rà too naa gòrojaa. ² Géewé, â pitòotéri pai còo Iésu, na ararà. Ba é naporomee, âna pwâra pwacèwii tòotù, â é ârabwée kêe, âna pwaa pwacèwii é dapàra tòotù. ³ Â rà nye còo kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu *péroféta béaa] na rà gére pitùra.

⁴ Â é ina tà Iésu wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, nye po dau wâdé tâbâ, na bà gére tâa ni jaagà. Â wiàna nûmagâ, â go pacima âracié wâ imwaaano naani, ba na kâgâ jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

⁵ Na é bwaa gére tûra, â é tèepaa me é jè nee na é pwâra, â é cajipirâ. Â rà tère é pwâratûra gée na i nee na ina pâ: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri wà Pwina naiô [na caapwi co] na go dau meaarié. Wâé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânûmoo tée. Â guwâ pitère dèe!»

⁶ Â wà tèpa *câmu, âna rà tûu jûrurâ ma cigòboo goo pai wâgotàra.

⁷ Â é medarirâ wà Iésu, â é tu naa goorâ ma ina târa pâ: «Guwâ cimadò! Â guwâ cibwaa nama wâgotàwâ!» ⁸ Ūna rà tagòtûra wà tèpa câmu, â rà còo pâ jèe nye tà wailâ acari ma Iésu.

⁹ Ūna rà tabâtù boo cówâ gée gòrojaa, â é tûâri târa wà Iésu pâ: «Guwâ cibwaa ina târa cè jè âboro é pwi na ia guwâ còo, tiagoo é tòotù, na go mwa wâro cówâ gée na aubâ wâgo *Pwina naîri âboro.»

¹⁰ Â rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu pâ: «Rà ina tèpa *dotée goro é Naèâ pâ, wà Élia, âna é pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò]. Âna gorodâ?»

¹¹ Â é tîpi târa Iésu pâ: «Ūu, é mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tîpò bwâti diri pâ muru, naa na pai tâa wé. ¹² Êco na go ina tàwâ pâ: É jèe nye me wà Élia. Â càra caa còoinaé é pâ âboro, â rà nye pwa tée é pwina èpà na nûmarâ goo. Â wàrapwiri mwara naa good, na go o mwa tà pwamaagé còo goorâ, wâgo Pwina naîri âboro.»

¹³ Â rà pâra nau tâmogòori wà tèpa câmu pâ [na é ina târa wà Élia] âna é ina wà *Ioane Pwi a piupwaa.

É nama wâdé cówâ pwi jè èpo na pwa duée gooé

Maréko 9.14-32; Luka 9.37-45

¹⁴ [Na rà boome cówâ gée gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà tèepaa mari tèpa âboro. Â é medari Iésu pwi jè âboro, â é tûu jûrué araé. ¹⁵ Â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà meaari pwi naiô. Ba wâgooé duée na é nama é céca, â é po dau maagé goo. Na pâra pâara, âna é tûé naa na ânye ma najawé. ¹⁶ Â go jèe popaé me tà tèpa câmu'gâ, â càcaa pâri ma rà nama é wâdé.»

¹⁷ Â é ina târa wà Iésu pâ: «[Go nyi meaariwâ] wâguwâ tèpa âboro nabâ! Ba bwaa câguwâ caa cèikí, â guwâ tèpa imwûru! Tiagoro wiidâ na go o bwaa nye tà tâa jaawâ, ma pidâpwicâriô

naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!»¹⁸ É pwa i duée wà Iésu, â é ina tée pâ: «Gà còobé!» Á é còobé, â é nye wádé kaa i pwi nari âboro èpo.

¹⁹ Géé na càùé, na rà mwa nye tà tãa acari wà Iésu ma tèpa câmu kêe, â rà me burée, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁰ Á é tòpi tàrà pâ: «Wàrapwiri, ba dau kîri kaa cèikî kàwà. Á guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna é cèikî kàwà, âna é dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu*, â o pâri ma guwà ina tàrà jaa bèeni pâ: “Gà pâra” â ée pâra! Á o nye ticé cèna mwa caa pwacóé tàwà. {²¹ Nye géé goro co é pwapwicîri tà Pwiduée, ma ipwanyá†, na o pâri ma jè pacòobé é pwi pwâra duée bèepwiri.}»

É ina mwara pai bà kêe

²² Géé na càùé, â rà ipitiri naa napô Galilée wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Á é ina tàrà wà Iésu pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Á rà mwa tãjùruo,²³ â rà o mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracéi kâra tòotù géé na càùé, â go o mwa wâro còwà géé na aubà.»

Una rà tère pwiri, â rà nye dau pikîri kaa wà tèpa câmu kêe.

Wâripû goro Wâra pwapwicîri

²⁴ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Á wà tèpa *tò mwani wâripû goro *Wâra pwapwicîri, âna rà pâmari Pétèru, â rà tawèerié pâ: «Gona wà pwi caa kàwà, âna é nye tòpò mwara é wâripû, tàrà Wâra pwapwicîri?»

²⁵ Á é tòpi tàrà wà Pétèru pâ: «Wè! Ûu! É nye wâri mwara!»

Géé na càùé, â é tò naa wà [na é tãa wè wà Iésu]. Á é nye pò ma tùra wà Iésu, ma ina tée pâ: «Simona, dà cè pai còo'gà? Wàilàpà cè pwina na é wâri é napuu‡? Wà pwi apooro napô, é, wà pwi pârame?»

²⁶ Á é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Wà pwi pârame.»

Á é ina tée wà Iésu pâ: «Ûu kaa, â wà pwi apooro napô, âna cáé caa wâri§. ²⁷ Êco na ju cibwaa tanoorirà. Gà pâra nau pwa pwé. Á jè ârawèa na gà téri, âna gà cèbòaa pwée, â gà o pâmari mwani* naa na. Á gà popa ma wâripû kâju tàrà Wâra pwapwicîri.»

18

Popai goro ipakîri ma ipwanauri èpà
Maréko 9.33–50; Luka 9.46–48

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

¹ Na pwi pâara-bà, âna rà medari Iésu wà tèpa *câmu kêe, â rà tawèerié pâ: «Gona wàilàpà cè pwi âboro na pwamuru naa gooe naa na *Mwaciri napwéretòotù?»

² Á é todà ji nari èpo, â é tòpòé boo naa nabibiu kâra, ³ â é ina tàrà pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna cágà caa ipakîrigà, ma gà wâra nyi nari èpo, â o cágà caa tò naa na Mwaciri napwéretòotù. ⁴ Á wiàna gà ipakîrigà pwacèwii ji nari èpo bèeni, â gà pwi âboro imaina naa na Mwaciri napwéretòotù. ⁵ Á wà pwina é tòpigà naa na neeò, âna é tòpio.»

Gà cibwaa tanoori cèikî kêe!

⁶ «Gà cibwaa pwa ma gùmagù é cèikî* kà pwi âboro kôo, na é pwacèwii nari èpo. Ba é wârimuru'gà, âna o pwacèwii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, â jè tũgà naa nanumwiri—â o dau maina jii pwiri! ⁷ O nye ciburà wâru pâ naigé mara èpà na o paari tãjè naa na gòropuu bèeni. Êco na é tojii wà pwi âboro na é popa pwi jè bée naa na naigé bèepwiri!

⁸ «Êkaa na, wiàna majoroé é igà, é, àgà, na gà pwa na èpà, â gà tapàgà, â gà tãjii naaiti jũgà. Ba o wádé ba kágà, wiàna gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi igà, ma caapwi àgà. Dau pwaée'gà wiàna gà wéaari é du igà ma du àgà, â tũgà naa na ânye na ticé pwâadèrèe, â gà o

17:19 Mataio 10.1 **17:20** Mataio 21.21; Maréko 11.23; Luka 17.6; 1 Korénito 13.2 * **17:20** Murunyabu—Grec:

Pudòro moutarde (sénevè). Muru na dau kîri awé, êco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Còo Mataio 13.32.) † **17:21** Ipwanyà—Le jeùne. Còo Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. **17:22** Mataio 16.21 **17:24** Exode 30.13, 38.26 ‡ **17:25** Wâri é napuu—Grec: Wâri é pâ jèpapara wâripû (impòts). Naa jaa tèpa Roma, âna wà tàpé na rà tãa na tii kâra (citoyens), âna càra caa wâri é mwani wâripû. Wàco tàpé na rà tubatiâu naa goro paa. § **17:26** É ina wà Iésu pâ,

wàé, âna wàé pwi âji apooro é wâra pwapwicîri. * **17:27** Mwani—Wâri pwi caapwi âboro naa na ârapapé tòotù. Pâri tàrà wâripû kà du àrailu âboro. **18:1** Luka 22.24 **18:3** Mataio 19.14; Maréko 10.15; Luka 18.17 **18:5** Mataio 10.40; Luka 10.16; Ioane 13.20 **18:6** Luka 17.1–2 * **18:6** Pwa ma gùmagù é cèikî—É, Gà cibwaa nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tũu. **18:8** Mataio 5.29–30

pwamaagé cõo naawê. ⁹ Â wiàna majoroé è âraporomeegà na gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii. Ba o wádé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaéé'gà na gà wéaari è du âraporomeegà, â tûgà naa na ânye, naa na ére na gà pwamaagé cõo naawê.»

¹⁰ «Guwà ipwacõowà pà, guwà péa ipwatétéri imudi tà ji pwi a cèikí naa gooó! Ba go ina tàwà è âjupâra pà: Wà tèpa *angela na rà jèpa wéaarirà, âna rà nye ciburà tâa jaa Caa kôo naanidò napwéretòotù. { ¹¹ Ba wâgo *Pwina naîri âboro, âna go me nau pa-udò tàpé na jèe tiàurà, ma naa târa è âji wâro. }

Ucina goro mutò na tiàué

¹² «Guwà jèe tère cai ni:

«Wà pwi jè âboro, âna pwa 100 mutò kèe. Â wiàna tiàu pwi caapwi gée goorà, â è pwa dà? É naaco i 99 mutò, â è pà nau mudàra i mutò kèe na ia tiàué. ¹³ Â wiàna è pâmarié, â na pwi tòotù-bà, âna è dau ipwàdéee goo i caapwi mutò, jii è 99 na rà nye tà tâa. Êkaa na guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pà: ¹⁴ O ipaiwà naa goo wà Caa kàwà† na wânidò napwéretòotù. Ba tàuté na tiàu cè ji pwi caapwi a cèikí naa gooó.»

Pwi a cèikí béegà na è pwa na èpà

¹⁵ «Wiàna è pwa {tâgà} cèna èpà wà pwi a cèikí béegà, â gà pâra marié, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée è èpà kèe. Â wiàna è pitère dàgà, â jèe wádé, ba gà jèe popaé còobé jii è èpà. ¹⁶ Â wiàna cáe caa tèregà, â [gà pwa è pwina wii naa na *Tii Pwicîri]: Gà popa cè caapwi, é, ârailu a cèikí, ma guwà pitùra ma wàé, ba ru mwa *paâjupâra è pwâra pitùra kàwà. ¹⁷ Â wiàna tàuté na è tèrewà, â gà ina târa diri è picaatâa. Â nabwé, wiàna [é pitèi è picaatâa pà gà âjupâra, â] bwaa tàuté na è tère, â guwà cibwaa ipacè naa gooé, ba è pà nau pwacèwii tàpé na càra caa cèikí, ma tèpa *tò mwani wâripù [na rà pwà ma iau]‡.

¹⁸ «Guwà tère bwàti, ma go ina tàwà è âjupâra pà: Diri è pà muru na guwà papwicîri jii tèpa âboro naani gòropuu, âna wà Pwiduée, wà napwéretòotù, âna è papwicîri mwara. Â êdiri pà muru na guwà panuâ naani gòropuu, âna wà Pwiduée wà napwéretòotù, âna è panuâ mwara.»

Guwà pwapwicîri naima!

¹⁹ «Jèpwi mwara: Wiàna tupédu ârailu gée goowà, âna ru caapwi naa goro cè pwina ru pwapwicîri naa goo, â wà Caa kôo na è wânidò napwéretòotù, âna ée mwa naa târu. ²⁰ Ba wiàna ârailu ma âracié na rà papitirirà ma pitèrerà naa na neeó, â na go wânabibiu kàra.»

Pwi ênawéna na cáe caa pwanauri pwi bée

²¹ É medari Iésu wà Pétèru, â è tawèerié pà: «Pwi Ukai, wiàna è tà ciburà pwa na èpà tòo wà pwi a cèikí béeeó, â go pwanaurié tiagoro wida? Tiagoro 7?»

²² Â è tòpi tée wà Iésu pà: «Câgo caa ina tâgà pà tiagoro 7, è, tiagoro 7 000\$. Gà nye tà pwanaurié taaci. ²³ Ba è Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â, na jè tòotù, â nùmee na è tâmogóri è jèpa kéredi kà tèpa ênawéna kèe jècaa. ²⁴ Â è tapoo naa goo pwi jèpwi. Â rà cia me tée pwina jèe too naa goro milió è kéredi kèe, âna pà milió*. ²⁵ Â jèe càcaa pâri ma è pitòowâri.

«Â è tûâri wà pwi ukai pà: «Icurié pwacèwii pwi âboro na ticé tàrù kèe. Icuri mwara wádée, ma wà pa èpo kèe, ma è pà neemurué! Icuri diri, ba na pai pitòowâri kèe è kéredi kèe!»

²⁶ «Éco na wà pwini, âna è tùu jùrué ara pwi ukai, â è i, ma ina tée pà: «Go ilagà pà, gà tàpo dàpwicàrigà, ba go mwa nye pitòowâri tâgà diri!»

²⁷ «Â wà pwi ukai, âna è dau mearié, â è càtùra tâjii i kéredi kèe, â è panuâe ma è pâra.

²⁸ «Â nabwé, â è pâra i pwi ênawéna, â ipituru ma i pwi bée goro wakè na ia è pa jiié ji caapwi mwani atù†. Â è tâjuru pwiibà, â è cérunye ma ina tée pà: «Gà piawài, ma gà pitòowâri i mwani kôo!»

18:10 Héberu 1.14 **18:11** Luka 19.10 **18:12** Luka 15.4–7 † **18:14** Caa kàwà—é, Caa kôo. **18:15** Luka 17.3; Galatia 6.1 **18:16** Deutéronome 19.15; Ioane 8.17 ‡ **18:17** Pinaanapò nabibiu kà tèpa cèikí, âna muru na âjimuru. Wiàna wà pwi béeejè na è pwa na èpà, âna tàuté na è biié, â âjupâra pà, o càcaa tâbawée è pinaanapò nabibiu kâjè ma wàé. Éco na, napàrajè na jè ciburà pwanaurié (cõo nee tii 21). Â càcaa pâri ma jè pitèié (cõo Mataio 7.1). **18:18** Mataio 16.19; Ioane 20.23 **18:19** Maréko 11.24; Ioane 15.7 **18:22** Luka 17.4 § **18:22** 7 000—Grec: 70 fois 7. Ucina co goro nimaro na dau maina. * **18:24** Pà milió—Grec: Dix mille talents. Caapwi *talent*, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 20 naja. † **18:28** Ji caapwi mwani atù—Grec: 100 mwani pwa (deniers). Pai ina wèe pà, dau kîri awé jii è kéredi kèe (10 000 talents = 60 000 000 deniers).

²⁹ «Â é tũ jũrué wà pwiibà na araé, ma ina tée pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo pidàpwiçàarigà, ba go mwa nye pitòowâri tâgà!”

³⁰ «Èco na tàu tà wà pwini, â é pwa ma tüê naa na karapuu, tapaciri cè pai o mwa pitòowâri kée diri i kéredi.

³¹ «Â wà tèpa wakè béeru, âna rà pò goo, â dau èpà tàrà†. Â rà pâra nau piciapwà tà pwi ukai kàra.

³² «Â é todà i pwi ênawéna bèeni i pwi ukai, â é ina tée pâ: “Gà pé pwi ênawéna na piticèmuru naa googà! Ba ia go cåtũra tâjii diri i kéredi!gà na po dau maina, ba ia gà me nau po i good!

³³ Â wàgà mwara na pwiri gà nye gère meari pwi béégà, wàra pai mearigà kòo!”

³⁴ «Â é po dau putàmũ wà pwi ukai, â é nama tâjũru i pwi ênawéna, ma tòpòé naa na karapuu. Â é pwa wàrimuru tée, tapaciri cè pai o mwa pitòowâri kée, diri é pâ kéredi kée.»

³⁵ [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «O ipaiwà pwina é pwa tâgà wà Caa kòo nidò napwèretòotũ, wiàna càgà caa pwanauri pwi a cèiki béégà, géé na âji pwàranũmagà. Nabwé.»

19

Popai goro piéa ma tapàgà piéa

Maréko 10.1–12

¹ Ũna é ina diri é pwiibà wà Iésu, â é pâra géé napò Galilée, naa na ére *Judée géé còwà kàra nairiwà Ioridano. ² Â wàru pâ àboro na rà pâra wiâé. Â é pwa ma rà wàdé còwà wà tàpé géé goorà na rà maagé.

³ Â rà me burèé wà pàra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tũâ tée. Â rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrũ, kà pwi jè àboro, naa na é *Naèà, na é tũ tà tò wàdèe? O dà cè majoroé ma é tũ tée?»

⁴ Â é tòpi tàrà wà Iésu pâ: «Gona càguwà caa pũra é pwina wii naa na *Tii Pwiciiri? Ba jèé wii pâ, naa na autapoo goo, âna é tòpò wà pwi paa ma wà tò ilàri wà Pwidueé. Genèse 1.27

⁵ Â é ina wà Pwidueé pâ: *Â géé goo kaa pwiri, âna é panuà du nyaa ma caa kée wà pwi paa, ba na ru pitàa ma wà tò wàdèe. Â, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi. Genèse 2.24*

⁶ «Â êkaa, na go ina tàwà pâ: Càcaa mwa caa àrailu àboro, â ru jèé pwacèwii caapwi àboro. Â guwà cibwaa tipi còwà é pwina é jèé piinaimari wà Pwidueé!»

⁷ Â rà tòpi tée wà tèpa Farasaio pâ: «Wiàna wàrapwiri, â gorodà na é ina wà *Moosé pâ, pwa tàrũ kà pwi àboro ma é panuà còwà tò wàdèe, wiàna é wii é tii bètapàgà piéa?»

⁸ Â é tòpi tàrà wà Iésu pâ: «È naa tàrũ tàwà wà Moosé, ba po dau gòo é pũruwà! Èco na, naa na autapoo goo, âna càcaa wàrapwiri. ⁹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Gà cibwaa tũ tà tò wàdàgà na càcaa tò a toomura* (câé caa ciâa jiigà). Ba wiàna gà tũ tée, â wiàna gà jèu éa còwà, â gà pâ nau toomura (ba gà ciâa jii tò wàdàgà béaa).»

Pwa pàra tàpé na càra caa éa

¹⁰ Rà ina tà Iésu wà tèpa *càmũ kée pâ: «Wiàna wàrapwiri, â wàdé na ticé piéa!»

¹¹ Â é tòpi tàrà pâ: «È pwi popai-bà, âna o càcaa wàrapwiri ba kàra diri pâ àboro†. Èco na wà Pwidueé, âna é nama wàrapwiri co naa goo pàrà tàpé. ¹² Ba nye pwa pàrà tàpé na càra caa éa, ba càcaa pâri, géé na aupitèparà. Â pwa pàrà tàpé na càcaa pâri ma rà ipwénaí, géé goro é pwina rà pwa naa na naiirà wà pàra tèpa àboro†. Â pwa pàrà tàpé na càra caa éa goro *Mwaciri napwèretòotũ. [Ba nũmarà na rà piénawéna bwàti kà Pwidueé.] Â wà pwina pâri tàra ma é tòpi pwàratũra-bà, â wàdé na é tòpi!»

É pwényunyuàari nyi nari èpo

Maréko 10.13–16; Luka 18.15–17

¹³ Géé na càué, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa àboro. Â rà cia me tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tòpò ié naa gòrà ma pwapwiciri ba kàra. Èco na wà tèpa càmũ kée, âna rà pwa i tèpa àboro, ma pacoorà.

¹⁴ Èco na é ina tàrà wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoorà! Ba napwa é Mwaciri napwèretòotũ, âna o kàra é pâ àboro na rà wàra é nyi nari èpo.»

† **18:31** Dau èpà tàrà—é, Rà po dau pikiri. **18:34** Mataio 5.25–26 **18:35** Mataio 6.15; Maréko 11.25; Éfésò 4.32; Kolosé 3.13 **19:4** Genèse 1.27, 5.2 **19:5** Genèse 2.24; Éfésò 5.31 **19:7** Deutéronome 24.1–4; Mataio 5.31 **19:9** Mataio 5.32; 1 Korénto 7.10–11 * **19:9** Gà cibwaa tũ tà tò wàdàgà... é, Gà cibwaa tũ tà tò wàdàgà, èco wiàna tò ilàri na ia pwiciri ma gàu piéa. † **19:11** Grec: Càcaa èdiri pâ àboro na pâri ma rà tòpi é pwiibà. † **19:12** 2^e phrase—Na nyamanya kà pàrà tèpa àboro napwiri, âna wà tèpa àboro bèepwiri (na ina goorà pâ *eunuque*), âna pitòrigarirà ba na rà piénawéna kà tò ilàri ukai. **19:14** Mataio 18.2–3

¹⁵ Â é tòpò îê Iésu naa gò nyi nari èpo, [â é *pwényunyuâarirà]. Â géé na càùè, â é pâra géé na ère bèepwiri.

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Maréko 10.17–31; Luka 18.18–30

¹⁶ Ūna bwaa gére wàrapwiri, â é nye tèepaa kaa wà pwi jè âboro èpo dopwa, â é tawèeri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa cèna o wâdé, ba na o tâa tôo é *wâro dâra gòiri jaa Pwidueé?»

¹⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà tawèerio goro è pwina wâdé? Nye caapwi co wà Pwina é wâdé. Â wiàna nūmagà na tâa tâgà è *âji wâro, â gà pitère dâra é pâ Naèà kée.»

¹⁸ Â é ina tée wà pwiibà, pâ: «Gona dà è pâ naèà kée?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ:

«Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tò wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pâra âboro.

¹⁹ *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà;*

Exode 20.12–16

*Gà meaari tèpa âboro *pwacèwii è pai pimeaarigà còwâ.»*

Lévitique 19.18

²⁰ Â é tòpi tée wà pwiibà, pâ: «Èdiri pâ naèà-bà, âna go jèe pitère dâra kaa. Â o dà cèna go pwa mwara?»

²¹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wiàna nūmagà na nye po wâdé bwàti è pâ tûâ'gà na ara Pwidueé, â gà pâra, â gà nye icuri kaa diri è neemurugà, â gà naa è mwani wâri wée tà tàpé na ticé kâra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà[†] naa jaa Pwidueé. Â gà me wiâô.»

²² Â wà i pwi âboro, âna é po dau pikîri, ba po dau pwa neemurué. Â é pâra.

Pai tò naa na Mwaciri

²³ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na dau pwa neemurué, âna dau pwacoé târa ma é tò naa na Mwaciri napwéretòtù.

²⁴ Gona è kaamela[†], âna pâri ma é tò na è pwée goro kaju^{S?} Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na dau pwa neemurué, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na *Mwaciri kà Pwidueé.»

²⁵ Â rà nye po dau pò wà tèpa câmu kée, â rà ina pâ: «Â gona wàilàpà cè pwina o pârié ma é udò [ma tâa tée è âji wâro]?»

²⁶ Â é niârirà wà Iésu, â é ina târa pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa è pâ muru, âna pâri wà Pwidueé.»

²⁷ Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Gà còo! Wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà ma bà tèpa câmu'gà. Â géé goo pwiri, â o dà cèna bà tòpi?»

²⁸ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Wâépwiri. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Ée mwa tòotéri ma âmué diri è pâ namuru wà Pwidueé. Â, na pwi tòotù-bà, âna wâgo, *Pwina naîri âboro, âna go o mwa tâa gò è autâa kôo, naa na pai maina ma muugère kôo. Â wâguwà na pâra wiâô, âna guwà o tâa gò è pâ 12 autâa, ba na guwà pitûâ kâra è 12 wâao *Isaraéla.

²⁹ «[O mwa wâru pâra] tàpé na rà o panuâ pwârawà ma aupwanpò kâra, [ba na rà pâra wiâô. Â rà o cau panuâ] tèpa aèjii kâra, ma wà pa naigé kâra, ma du nyaa ma caa kâra, ma èpo kâra, good. [Â wà diri tàpé na rà wàrapwiri] âna rà o mwa cau tòpi cè muru na piwéna awé, na dau maina ma dau wâru! Â jèpwi mwara, âna wà Pwidueé, âna ée mwa naa târa è wâro dâra gòiri jaaé. ³⁰ Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò widâuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widâuru.»

20

Ucina goo tèpa wakè na ipaiwà pai wârirà

¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «É *Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii mwara è pwini:

19:17 Lévitique 18.5; Luka 10.28 **19:18** Exode 20.12–16; Deutéronome 5.16–20 **S 19:18** Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wée pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru. **19:19** Exode 20.12–16; Lévitique 19.18 * **19:19**

Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na è tàmwünabwerigà, é, pwi jèneregà. † **19:21** Cè wâdé'gà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Neapiâ'gà. † **19:24** Kaamela—Chameau. Pai ina wée ni pâ, è macii na po dau maina. **S 19:24** Kaju—Aiguille. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Do. **19:26** Job 42.2 **19:28** Mataio 25.31; Luka 22.30; Auinapàpari 3.21 **19:30** Mataio 20.16; Luka 13.30

«É mwa tâa wà pwi apooro nadipâa, âna é mwa còobé na bwaa dàuru naa na aupwa jèna, ba na é mudàra cè tèpa wakè kèe. ² Â é pâmari pâra tâpé, â rà jèe pitèrerà pâ, na é wàrirà, âna wâri wàra caapwi tòotù goro wakè*. Â é panuârà pâ naa na aupwanapô. ³ Wâpâ goro 9 ineretòotù dàuru, â é còobé mwara naa na aupwa jèna. Â é còo† pâra tâpé na nye ticé na rà pwa. ⁴ Â é ina tàra pâ: “Tâpéebà! Guwà pâra mwara, nau wakè na i aupwanapô kôo, â go mwa nye naa cè wâriwà cèna pâri.”

⁵ «Â rà pâra. Â wà pwiibà, âna é còobé còwâ na po gopaé, â é popa me mwara pâra tèpa wakè. Â ipaiwà mwara na âracié ineretòotù na càuru ija.

⁶ «Â nabwé, â é còobé mwara, wâpâ goro 5 ineretòotù, â é pâmari pâra tâpé mwara na rà nye tàgère pitabéaa cùu‡. Â é tawèerirà pâ: “Tâpéebà, gona guwà nye tàgère pwa dà? Nye ticé cèna guwà pwa?”

⁷ «Â rà tòpi tée pâ: “Wàrapwiri, ba nye ticé cè pwina é popabà ma bà wakè.”

«Â é ina tàra pâ: “Wâguwà mwara, guwà pâra nau wakè na aupwanapô kôo.”

⁸ «Â pâ nau bàrane, â é ina tà pwi caa kâra wakè kèe pâ: “Gà todà me tèpa wakè, â gà piwârirà jècaa. Â gà mara wâri tâpé na ia rà pwicò goro wakè, â gà mwa tubanabwé naa goo tèpa mara wakè.”

⁹ «Â wà tâpé na ia rà mwa wakè pwicò, âna rà mara me. Â rà tòpi wârirà—wâri wàra caapwi tòotù goro wakè. ¹⁰ Ûna rà còo pwiri wà tâpé na ia rà mara tapoo wakè, â rà tà niimiri pâ, ‘Wâdé, ba jè o tòpi cèna piwéna!’

«Éco na rà nye tòpi mwara wârirà, na wâri wàra caapwi tòotù goro wakè, pwacèwii tèpa wakè pwicò. ¹¹ Â rà putâmu naa goro i pwi apooro aupwanapô, ¹² â rà ina tée pâ: “Wà tâpéni, âna rà mwa tèepaa pwicò, â caapwi ineretòotù co na rà wakè na, â gà nama ipaiwà é wâribà! Na wàibà, na bà wakè bamwara tòotù ma cìribà tòotù!”

¹³ «Â é tòpi tà pwi jè ârapàararà wà i pwi apooro aupwanapô. Â é ina tée pâ: “Pwi béèò, gà cibwaa niimiri pâ go piwàmigà§. Ba ia ju jèe nye pitèreju naa goro i wârigà. ¹⁴ Gà popa mwani'gà, â gà pâra. Ba nùmoo na go naa tà tâpé na rà pwicò'gà, cèna ipaiwà ma wâgà. ¹⁵ Nye pwa târù kôo ma go pitùâ naa goro mwani kôo. Cina gà piboo na go pwa na wâdé tà pâra tâpé?”»

¹⁶ [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri Iésu, â é ina pâ]: «Wà tâpé na rà pwicò, âna rà o mwa pâbéaa. Â wà tâpé na rà pâbéaa, âna rà o mwa pwicò. Nabwé.»

É jèu ina mwara pai bà ma wâro còwâ kèe

Maréko 10.32–34; Luka 18.31–34

¹⁷ Rà bwaa nye gére too naa *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kèe. Â, na rà gére pâra, â é poparà iti, â é ina tàra pâ: ¹⁸ «Guwà tère. Nabâni, âna jè too naa Iérusaléma. Â naawé, âna o panuâò, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà. Â rà o mwa tèio tiagoro na o tètâmwaraò. ¹⁹ Â rà o panuâò tà tâpé na càra caa tèpa *Juif. Â wàilà, âna rà o piècaario. Â rà o pâdio goro ubati, â rà o tanamiriò naa goro *kurucé, tiagoro pai bà kôo. Éco na, naa na béâracié kâra tòotù géé na càué, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubâ.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Maréko 10.35–45

²⁰ Géé na càuru pwiri, â rà medari Iésu wà tô wâdà Zébédée, ma wà tupédu naîé. Â é tùu jùrué araé wà tòoni, ma é ilari jiié jè muru.

²¹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Dà cèna nùmagà goo?»

Â é tòpi tée pâ: «[Bà tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, ma pitùâ naa goo diri. Â wâdé na gà nama ru tâa goro du jènerégà wà tupédu naîò bèeni—pwi jèpwi naa gòro âji igà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwù'gà?»

²² Â é ina tà i tupédu aèjii wà Iésu pâ: «Câgàu caa tâmogòori é pwina gàu ilari. Gona nùmau na gàu wâdo é na wârado na go o wâdo? [Pâri ma gàu tòpi mwara é pâ aré ma tòina kôo?]

Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu.»

* **20:2** Wâri wàra caapwi tòotù goro wakè—Grec: Caapwi mwani pwa (denier). Ipaiwà é mwani na é naa tàra naa na pâ nee tii 9,10,13. † **20:3** Còo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Niâ gò. ‡ **20:6** Pitabéaa cùu—Traîner, flâner, errer.

20:8 Lévitique 19.13; Deutéronome 24.15 § **20:13** Piwâmi (é, ipawâmi, ipaûmi, ipaõmi)—Tromper. **20:16** Mataio 19.30; Maréko 10.31; Luka 13.30 **20:18** Mataio 16.21, 17.22–23 **20:21** Mataio 19.28; Luka 22.30 **20:22** Mataio 26.39; Ioane 18.11

²³ Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo na wârado bèepwiri go wâdo. Êco na o càcaa wâgo na go pitûâ pâ, wailâapâ na o tâa gòro âji îô, ma gòro aèmwû kôo. Â nye wâco Caa kôo, na é jèe nye pwabwâti é autâa bèepwiri, ba kâ pâra tàpé na é nye pitòrigarirâ.»

²⁴ Ûna rà tère é pwâratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putâmu naa goo tupédu aéjii bèepwiri.

²⁵ Â é todâra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà côo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kâ Pwiduée*, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ†, ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorâ.] ²⁶ Â naa goowà, âna o càcaa wârâpwiri. Ba wà pwina nùmee na é pwi âboro imaina, â wâdé na é pâ nau piâboro kîri kâwà. ²⁷ Â wà pwina nùmee na é pitûâ kâwà, âna wâdé na é piâboro kîri kâwà. ²⁸ Wâdé na guwà pwacèwiio, wâgo Pwina naîri âboro. Ba câgo caa me, ba na guwà piâboro kîri kôo. Go me, nau piâboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kôo, ba na go wâri ma tipi pâ âboro na wâru.»

É nama ru niâ tupédu a bwi

Maréko 10.46–52; Luka 18.35–43

²⁹ Rà còobé géé na càuru pai pâra kâra naa Iérikò wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe. Â dau wâru tèpa âboro na rà pâra wiârâ.

³⁰ Pwa tupédu a bwi na ru tâa bàra naigé, â ûna ru tère pâ é tèepaa wà Iésu, â ru nye tà tomara too pâ: «{Pwi Ukai,} *Pwina naî Davita, gà mearibu, â gà pitu tâbu!»

³¹ Â rà kânariru é pâ âboro, ba na rà pacooru. Êco na ru mwa nye dau to too kaa burâ ina pâ: «Pwi Ukai, Pwina naî Davita, gà mearibu, â gà pitu tâbu!»

³² Â é téreru wà Iésu, â é coo, â é tomara too pâ: «Dà cèna pwina nùmau goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâu?»

³³ Â ru tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, na gà tàpiri du âraporomeebu ma bu niâ.» ³⁴ Â é dau meariru Iésu, â é tu naa goro i du âraporomeeru. Â ru jèe nye niâ kaa, wâra béaa. Â tapoo na tòtù bèepwiri, â ru nye pâra wiâ Iésu kaa.

21

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Maréko 11.1–24; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

¹ Rà bwaa gére pâra dàra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe. Â rà pâmwünyabweri Bethfagé, é village na wâmwünyabweri é gòrojaa Élaio*. Â é mara panuâ pâ du ârailu a câmu kèe wà Iésu.

² Â é ina tàru pâ: «Gâu pâra naa na village bèepwiri na tâa béaa kâjé. Â gàu o pâmari naawé é jè buriko, na tòoé goro utâpwe, ma é naîé. Â gàu tipiru, â gàu poparu me tóo. ³ Â wiâna rà tawèeriu goro cèna gàu pwa, â gàu tòpi tàra pâ, na gàu poparu pâdari wà Pwi Ukai, â rà o panuâru.»

⁴ Ê pai pwa wèe bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kèe, pâ:

⁵ *Gà ina târa ville Iérusaléma, pâ:*

*“Gà côo, co tò ilâri *Siona,*

é me dàgà wà Pwi Ukai’gà!

Dau moo pwârânümee,

ba é me na tâbwâti.

É tâa gò buriko,

ma nari buriko,

macii na é pa nakake.”

Ésaïe 62.11; Zakarie 9.9

⁶ Â ru pâra i tupédu a câmu, â ru pwa diri é pwina é ina tàru wà Iésu. ⁷ Â ru dàti me i nyaa kâra buriko bau i naîé, â ru tòpò pâ ârabwée kâru naa gòru. Â é mwa tâa gò [i nari buriko] wà Iésu, â é papâraé.

Rà pwamainâé tèpa âboro

^{20:25} Luka 22.25–26 * ^{20:25} Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. † ^{20:25} Pitûâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipâdipopai. ^{20:26} Mataio 23.11; Maréko 9.35 ^{20:28} Luka 22.27; Filipi 2.7 * ^{21:1} Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. ^{21:5} Zakarie 9.9

⁸ Wâru é pâ âboro na rà pòpwara béaa kée naa gòro naigé é pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainaê]. Á wà pàra tàpé, âna rà tèpàgà ìri upwàra na bwùu, â rà tòpò wii naigé. ⁹ Á wàru pâ âboro na rà pàbéaa ma rà pwicò kà Iésu. Á rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma ipwamaina
tà *Pwina naì Davita!
Cidòri nyuûa pwi âboro,
na é me naa na nee Pwi Ukai!

Psaume 118.26

Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwi Ukai
na é wâdòiti awé!»

¹⁰ Ûna é tèepaa pâ naa Iérusaléma wà Iésu, â po dàpàgà târa diri é pâ âboro na ville, â rà pitawéerirà pâ: «Wàilàpà pwi âboro bèeni?»

¹¹ Á rà tòpi târa pâ âboro na rà pâra wiâé, pâ: «Wà Iésu, gé Nazareth wà Galilée. Wàé kaa i pwi *péroféta [na ia jè tapaciê].»

É pacòobé tèpa pi-icu

¹² É tèepaa pâ naa na *Wàra pwapwicìri wà Iésu, â é pacòobé tèpa gére pwa jèna, géé na [gòroigé kàra] Wàra pwapwicìri. Á é pugòboori é pâ taapà naa goo tèpa pitòotéri mwani, ma é pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marù†. ¹³ Á é ina târa pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicìri, pâ: *O mwa ina goo é wà kôo, pâ, wà târa pwapwicìri. Ésaie 56.7* Éco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârù kà tèpa mura!»

¹⁴ Géé na càuru pwiri, â wàru tàpé géé goo tèpa bwi ma tèpa bee, na rà medari Iésu naa na Wàra pwapwicìri, â é nama tiâu maagé kàra. ¹⁵ Á wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèâ, âna rà còo é pâ muru bèepwiri na é pwa wà Iésu—muru na wâdé, na jè pò goo. Á rà còo mwara pâ èpo, na rà gére uu naa na Wàra pwapwicìri ma ina pâ: «Hosana! Pwamaina Pwina naì Davita!»

Á rà putàmù naa gooé wà tèpa pitûâ-bà, ¹⁶ â rà ina tée pâ: «Pwiibà, wànau, câgà caa tère é pwina rà gére ina pâ èpo bèeni?»

Á é tòpi târa pâ: «Akaé. Á câguwà caa mu pûra é auwii goo, na wàna Tii Pwicìri? Ba jèe wii pâ:

*Gà nama rà pwamainagà
pâ èpo ma nari èpo.»*

Psaume 8.3

¹⁷ Á é pâra jiià wà Iésu, â é còobé géé na ville ma é pâra naa na village Bétani. Á é mwa puu wé.

É pinajajai upwàra wâi

¹⁸ Na dàuru kée, na bwaa dàuru, â é wâjué me naa na ville wà Iésu. Ûna é pâmwunyabwiri i ville, â é copwa. ¹⁹ Á é còo jè *upwàra wâi naa bàra naigé. Á é pâra nau coo goo, éco na nye po dooé co†. Á é pinajajaié, ma ina pâ: «O câgà mwa caa pwâ dàra gòiri!»

Á é nye mwari kaa. ²⁰ Ûna rà còo i upwàra wà tèpa câmu kée, â rà po dau pò, â rà ina tée pâ: «Gorodà na é nye awài goro mwari kaa?»

²¹ Á é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupàra pâ: Wiàna guwà cèikí, â wiàna câguwà caa pidumapié, â o pâri ma guwà pwa é pwina go pwa târa i upwàra bèeni. Á pâri mwara ma guwà ina târa é jaa bèepwiri pâ: “Gà boo naa nawia!” Á o nye wàra.

²² «Á wiàna guwà pwapwicìri târa ìlari é jè muru, â na guwà cèikí naa goo, â ée mwa pacoò wà Pwiduée.»

21:9 Psaume 118.25–26 **21:12** Ioane 2.13–22 † **21:12** Tàpé na rà pi-icu marù—Wà tèpa Juif na rà wàro na é pâ napò na tàiti, âna rà mu me naa na Wàra pwapwicìri wà Iérusaléma. Á rà wâri é pâ macii târa pwa ârapwaaìlò. Á rà tòotéri mwara é mwani târa bépitu, ba papwicìri naawé, é mwani kà tèpa Roma. Á wà tèpa pi-icu macii ma wà tèpa pitòotéri mwani, âna rà pa mwani goo pwiri. **21:13** Ésaie 56.7; Jérémie 7.11 **21:16** Psaume 8.3 ‡ **21:19** Po dooé co—Ité na ticé pwàra pwi wâi bèepwiri, ba du àrailu pàara na naja na rà tòpò pwée pâ upwàra wâi. Pwiri ucina goo é Ba Isaraéla. Còo Upwàra wâi naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. **21:21** Mataio 17.20; Luka 17.6; Ioane 14.12; 1 Korénito 13.2 **21:22** Mataio 7.7–11, 18.19

*É patêre tēpa pitûâ kâ tēpa Juif
Maréko 11.27–12.12; Luka 20.1–19*

²³ É tò naa na Wâra pwapwicîri wâ Iésu, â é pacâmuri pâ âboro.

Â wâ tēpa caa kâ tēpa pwa ârapwaaîlò, ma wâ tēpa pitûâ, âna rà me burée, â rà tawèerié pâ: «Wâilàapâ na naa tàrù tâgâ, ma gà pwa é pâ muru na gà pwa? Wâilàapâ na cùrugâ?»

²⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Wâgo mwara, âna go bwaa nama tawèeriwâ goro ji caapwi muru. Â wiàna guwâ tòpi tōo bwâti, â go mwa ina tàwâ pwi a naa tōo tàrù ma go pwa. Wâeni: ²⁵ Wâilàapâ na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wâ Pwidiuée, é, wâ tēpa âboro?»

Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi pâ: “Tàrù géé jaa wâ Pwidiuée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodâ na câguwâ caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwâ wâ Ioane?” ²⁶ Â wiàna jè tòpi tēe pâ: “Tàrù géé jaa tēpa âboro co” â géewê, âna jè ipwacôjè goo tēpa âboro na rà cèikî naa goo Ioane!»

Ba rà cau cèikî ba gòo wâ tēpa âboro pâ é pwi péroféta [na é pame é popai géé jaa wâ Pwidiuée].

²⁷ Â wâ tēpa pitûâ, âna rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbâ caa tâmogòori.»

Â é ina tàra wâ Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwâ pâ, wâilàapâ na naa tàrù tōo ma go pwa é pwina go pwa.»

Ucina goro tupédu aejji

²⁸ [É pwa ucina tàra wâ Iésu pâ]: «Guwâ tēre cai ni:

«Rà mwa tâa wâ pwi jè âboro ma tupédu naîé. Â é ina tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naîô, gà pâ nau wakè na aupwanapò nabâ.»

²⁹ «Â é tòpi tēe pwini pâ: “Tàutôo.”

«Èco na, géé na càùé, âna é pinünüma naa goo i pai tòpi kēe tēe. Â é nye pâra nau wakè na aupwanapò.

³⁰ «Â é ina wâ caa kàru tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naîô, gà pâ nau wakè na aupwanapò nabâ.”

«Â é tòpi tēe pâ: “Ûu, wâdé co caa. Go o jèe pâra.” Èco na câe caa pâra.

³¹ «Â wâilàapâ na tupéebâ, na pwa é câbawâdé kâ caa kàru?»

Â wâ tēpa caa kâ tēpa pwa ârapwaaîlò ma wâ tēpa pitûâ, âna rà tòpi tēe, pâ: «Wâ pwi a pâbéaa.»

Â é ina tàra wâ Iésu pâ: «Guwâ tēre bwâti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: [Wâ tàpé na guwâ tétérirâ—] wâ tēpa *tò mwani wâripû, ma wâ pa îlâri gòronaigé, âna rà o tâa na autâa kâwâ na *Mwaciri kâ Pwidiuée. ³² Ba é medariwâ wâ *Ioane Pwi a piupwaa, ba na é paari târa é Ba *Isaraéla é naigé na *tàrù na ara Pwidiuée. Â câguwâ caa cèikî naa gooé. Èco na wâ tēpa tò mwani wâripû, ma wâ pa îlâri gòronaigé, âna rà nye cèikî naa gooé. Â, na guwâ còo pâ, rà cèikî, â câguwâ caa pinünüma naa goo, ma guwâ cèikî mwara naa gooé.»

Ucina goo tēpa wéaari nadipâa

³³ «Guwâ tēre jè ucina:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa\$. Â é mwa câmi aupwanapò kēe. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucôogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wâ na dau gòri too, ba na aucibèri* wâra é nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ, na é pâra nau ipokâa naa jè napò, â] é wâri pâra tēpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapò kēe. Â é pâra.

³⁴ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tēepaa naa na pâara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ tēpa ênawéna kēe, ba na rà tòpi jii tēpa wéaari nadipâa cè kēe géé goro é piûnya. ³⁵ Èco na rà pâdi pwi jè ênawéna, â rà pòtâmwara pwi jèpwi, â rà èi pwi béâracié goro atü. ³⁶ Â dau wâru cè pâra tēpa ênawéna na é panuârâ pâ mwara. Èco na nye ipaiwâ pai pwa kâra tàra. ³⁷ Â géewê, â é panuâ pâ pwi naîé, ba é niimiri pâ rà o papwicirié.

³⁸ «Ûna rà còo i pwi naîé na é tēepaa pâ, â rà pi-ina tàra pâ: “Wâé kaa pwiri pwina ée mwa pwi apooro i na aupwanapò na cè jè tóotù! Wâdé na jè tétâmwereé cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapò kēe!” ³⁹ Â rà tâjûrué, â rà datié còobé jii aupwanapò, â rà tétâmwereé.»

⁴⁰ Â wâ Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tēre ucina bèepwiri pâ: «Â wiàna é tēepaa me i pwi apooro na aupwanapò, â o dà cèna ée pwa tà tēpa wakè bèepwiri?» ⁴¹ Â rà tòpi tà Iésu wâ tēpa caa kâ tēpa pwa ârapwaaîlò, ma wâ tēpa pitûâ, pâ: «Èe mwa pwa na èpâ tà tàpé na rà èpâ, â ée

põtàmwararâ. Â é naa tà pàra tàpé i aupwanapô, ma rà wéaari. Â, na cè pàara na pètâ pwâra nadipâa na, âna rà o mwa naa tée è pwina kée.»

⁴² Â é pwa ma ina tàra mwara wâ Iésu pâ: «Gona câguwâ caa pûra é pwina wii naa na Tii Pwicîri? Ba jée wii pâ:

*I pwi atü na rà tétâjii
wâ tèpa ba wâ,
âna nye wâé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tâutâra goo
pwi ò kâra wâao!]
Ba nye autûâri kâ Pwi Ukai.
Jè pò goo pwényuâa kêe.*

Psaume 118.22–23

⁴³⁻⁴⁴ «{ Wiâna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atü-bâ, â o tadidiri é naiié. Â wiâna é tûu i pwi atü-bâ naa gòro pwi jè âboro, â è câgagaié. } Wâépwiri majoroé ma go ina tàwâ pâ: Wâ Pwiduée, âna ée pa jüwâ [é aupwényunyûâri kâra] Mwaciri kée. Â ée naa tàra cè jè Ba, cèna ée mwa naa cè pwâra wakè kâ tèpa âji naîri Mwaciri.»

⁴⁵ Wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaailò, ma wâ tèpa *Farasaio, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina wâ Iésu naa goorâ. ⁴⁶ Â dau nûmarâ na rà tâjûrué. Êco na wâgotâra goro pâ âboro, ba dau wâru tàpé na rà niimiri pâ é pwi péroféta, [pwi a-ipa popai kâ Pwiduée].

22

Ucina goro pi-ija maina goro piéa

Luka 14.15–24

¹ Wâ Iésu, âna é jèu ina còwâ [tà tèpa pitûâ kâ tèpa *Juif] â é ina tàra pâ: ² «Go bwaa piucinari tàwâ è *Mwaciri napwéretòotù:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â é mwa pwabwâti è jè pi-ija na dau maina goo pwina naîé, na é piéa. ³ Â é mwa cûru pâ tèpa ênawéna kée, ma rà todâ me tàpé na rà o ija, êco na wâ tàpéebâ, âna tâutâra dàra me nau ija.

⁴ «Â é mwa cûru mwara pàra tèpa ênawéna nau ina mwara tà tàpéebâ pâ: “Go jée pwabwâti diri. Ba go jée nama taa è pâ paaci ma macii kôo na patèrâ. Â guwâ me ma jè pi-ija nyabutûru i piéa!”

⁵ «Êco na càra caa ipacé naa goorâ wâ tàpé na todâra. Â rà pâra nau pwa jèpa wakè kâra—é pâra naa na aupwanapô wâ pwi jèpwi, â é còo mwagacâ kée pwi jèpwi. ⁶ Â wâ pàra tàpé, âna rà tâjûru tèpa ênawéna, â rà tubaèpâ tàra, â rà pôtàmwararâ. ⁷ Â é nye dau putâmu kaa i pwi ukai. Â é panuâ pâ tèpa ipaa kée ma rà pôtâmwara tèpa pôroca-bâ, â rà cîri è napò kâra.

⁸ «Â é todâ me pàra tèpa ênawéna kée, â é ina tàra pâ: “Jée nabwé i utimuru târa piéa, êco na wâ i tàpé na ia mara todâra, âna câcaa pâri naa goorâ, ba pâ tèpa âboro èpâ. ⁹ Guwâ pâra diri naa è pâ napò, â guwâ todâ me diri pâ âboro na guwâ pâmarirâ.”

¹⁰ «Â rà pâra wii pâ naigé wâ tèpa ênawéna, â rà todâ diri tèpa âboro na rà pâmarirâ—tàpé na rà èpâ, ma tàpé na rà wâdé. Â pâra nau po wâbé i wâra pi-ija.

¹¹ «Â é too wâ pwi ukai ma é còo tàpé na rà gére ija. Â é còo pwi âboro na câé caa coona i ârabwée târa pi-ija. ¹² Â é ina tée pâ: “Ico pwi béèò, gà wânau târa pai toome'gâ naani, na nye ticé ârabwée'gâ târa pi-ija?”

«Â câé caa tâmogòori wâ pwini cè pai tòpi kée.

¹³ «Â é ina tà tèpa ênawéna kée wâ pwi ukai pâ: “Guwâ pii du îê ma du âê, â guwâ tüé còobé naa na bàutê. Â rà o i ma tòngûru poropwâra wâ tèpa âboro [gée goro pai maagè kâra].”»

¹⁴ [Â é tubanabwé è ucina bèepwiri wâ Iésu, â é ina tàra pâ]: «Âjupâra pâ é todâra pâ âboro na wâru wâ Pwiduée êco na o pwâco cè tèpa âboro na é pitòrigarirâ. Nabwé.»

Wâripû kâ tèpa Roma

Maréko 12.13–17; Luka 20.19–26

¹⁵ Na jè tòotù, âna rà ipitiri wâ pàra tèpa *Farasaio, ba na rà imudâra cè pai pwa wèe, ma rà tû tûâ tà Iésu. Â nûmarâ na é pitanami goro è pai tòpi tàra kée.

¹⁶ Â rà panuâ pàdàrié pàra tèpa *câmu kàra, ma wà pàra tàpé na tãa na ére kà *Héroda. Â rà ina tà Iésu pà: «Pwi a pwa pupûra, bà tâmogòori pà gà ina é âjupàra. Ba gà nye picémara ba *târù diri é pâ muru, na nûma Pwiduée na jè pwa. Â nye ticé âboro cèna wâgotâgà gooé, â câgà caa pwaké goro âboro*.¹⁷ Â êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pà: Pwiri wâdé† na jè wâripû tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

¹⁸ Â wà Iésu, âna é jèe tâmogòori ji ipwa tûâ kàra, â é ina tàra pà: «Tàpèni, guwà tèpa pwâ! Gorodà na guwà ipawâmiô? ¹⁹ Paari tóo cai é mwani wâripû!»

Â rà naa tée jè mwani atù.

²⁰ Â é ina tàra pà: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

²¹ Â rà tòpi tée pà: «Kà pwi ukai kà tèpa *Roma.»

Â é ina tàra wà Iésu pà: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai kà tèpa Roma é pwina kée, â guwà pitôowâri tà Pwiduée é kà Pwiduée.» ²² Â rà po dau pò wà tèpa tawèerié, â rà panuê, â rà pâra.

Pai o wâro còwà kà tèpa bà?

Maréko 12.18–27; Luka 20.27–38

²³ Bwaa nye tóotù caapwi, â rà me mwara dari Iésu wà pàra tèpa *Sadukaio. Wàilà, âna jè ditàra pwapwiciri kà tèpa Juif na càra caa cèikí pà, rà o wâro còwà wà tèpa bà.

[Â tàra ma rà paari pà rà âjupàra] â rà tawèeri Iésu pà: ²⁴ «Pwi a pwa pupûra, é jèe ina wà *Moosé naa na é *Naèà pà: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticé èpo kée, â wâdé na é popa tó dàpwà kée wà pwi jiié, ma ru piéa. Deutéronome 25.5* Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

²⁵ Â wâdé. Éco na gà jèe niimiri cai ni: Wàjaabà, âna pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, éco na é bà, â nye ticé èpo kée. Â pwi a pà wê, âna ru piéa ma tó dàpwà. ²⁶ Â ipaiwà ma i pwi ciàra, â géé paé, naa goo pwi béaracié, â tèepaa naa goro diri tèpa aéjii na rà po 7. ²⁷ Â géé na càrà diri, â é mwa bàra bà, wà i tó ilàri. ²⁸ [Gà ina pà] rà o mwa wâro còwà wà tèpa bà, na jè tóotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàpà narà, na o pwi éa tó ilàri-bà, na tóotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Gà tòpi cai!»

²⁹⁻³¹ Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwà caa cèikí pà, rà o mwa wâro còwà wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori é *Tii Pwiciri, â câguwà caa tâmogòori é pàtama Pwiduée! Ba wiàna rà wâro còwà wà tèpa bà, â o càra mwa caa piéa còwà. Ba rà o wâro pwacèwii tèpa *angela naa jaa Pwiduée. Gona câguwà caa pûra é pwina é ina tàwà goo, wà Pwiduée? Ba é ina pà: ³² *Wâgo Pwiduée kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* [Pai ina wèe pà rà nye cau tàgére wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna cáe caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro!»

³³ Â rà tère pwiri é pà âboro na wâru, â rà dau pò goro é pai pacâmurirà kà Iésu.

Naèà na piwéna

Maréko 12.28–34; Luka 10.25–28

³⁴ Úna rà tère wà tèpa Farasaio pà é târi pwâ tèpa Sadukaio wà Iésu, â rà pitanaimarirà, ba na rà còo Iésu.

³⁵ Â wà pwi jè ârapàarà, pwi jè *dotée goro é Naèà, âna nûmee na é tû tûâ tà Iésu, â é tawèerié pà: ³⁶ «Pwi a pwa pupûra, gona dà é pwi naèà na é piwéna, naa na diri é pâ naèà?»

³⁷ Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Wàèni: *Wâdé na gà meaari Pwi Ukai Pwiduée'gà, géé na diri é pwàranümagà ma wâro'gà, ma aunünuma'gà. Deutéronome 6.5* ³⁸ Wàèpwiri é pwi naèà na é dau piwéna naa na diri é pâ naèà. ³⁹ Â wàèni béarailu kàra naèà pwacèwii pwi pâbèaa: *Gà meaari tèpa âboro†pwacèwii é pai pimearigà còwà. Lévitique 19.18*

⁴⁰ «Diri é Naèà kà Moosé ma é auina§ kà tèpa *péroféta, âna cau me géé goro du ârailu naèà bèepwiri.»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Maréko 12.35–37; Luka 20.41–44

⁴¹ Wà Iésu, âna é ucâri wà tèpa Farasaio na ia rà tãa wê, â é tawèerirà pà: ⁴² «Dà cè pai niimiri kàwà naa goo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapaciê]? É pwi gòobàra i?»

* **22:16** Wà Héroda, âna é waké ba kà tèpa Roma, â wâdé tàra ma tèpa âboro kée é pai wâri mwani wâripû tà tèpa Roma. Napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna càcaa wâdé tàra. Â rà todà tèpa âboro kà Héroda, ba na rà pwa pwàrajé tà Iésu.

† **22:17** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjé. Pwiri ina é Naèà kàra Wàra pwapwiciri kà tèpa Juif. **22:21** Roma

13.7 **22:23** Apostolo 23.8 **22:24** Deutéronome 25.5 **22:32** Exode 3.6; Mataio 8.11 **22:37** Deutéronome

6.5 **22:39** Lévitique 19.18; Mataio 7.12 † **22:39** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyaberwigà, é, pwi jènèregà.

22:40 Roma 13.10; Galatia 5.14 § **22:40** Auina—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Ipamogòori. **22:42** Ioane 7.42

Â rà tòpi tée pâ: «Ée pwi gòobàra *Davita, [pai ina wèe pâ, é pwi âboro kîri jiié].»

⁴³ Â é ina tàra pâ: «Guwà niimiri cai ni: Wà Davita, ûna dipitirî é Nyuûaê Pwicîri, âna é ina [goo pwi Mesia] pâ “Pwi Ukai kôo”. Âna gorodà? ⁴⁴ Ba é ina pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patûra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro iò ètò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dâgâ.”*

Psaume 110.1

⁴⁵ «Ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgère ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà niimiri pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro kîri jiié*? [Bwa, é paari wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé!]

⁴⁶ Â nye ticè na tòpi tée. Â géé na càùé, â jèe ipwacoé tà tèpa âboro na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

23

Cibwaa ipwacèwii tèpa Farasaio!

Maréko 12.38–40; Luka 11.43–46, 20.45–47

¹ Géé na càùé, â wà Iésu, âna é patûra tèpa *câmu kée ma wà tèpa âboro na rà tâa wè. Â é ina tàra pâ: ² «Guwà còo, tèpa *dotée goro é Naèa, ma wà tèpa *Farasaio, âna wakè kàra, na rà pacâmuri tèpa âboro goro é *Naèa kà Moosé.

³ «Â wâdè na guwà pitère dâra diri é pwina rà ina tàwà. Êco na guwà cibwaa ipwacèwirà, ba càra caa pwa é pwina rà ina tàwà! ⁴ Ba pâ pitûâ kàra, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na rà nama rà kakeri tèpa âboro. Â tàutàra na rà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaîrà.

⁵ «Édiri pâ tûâ kàra, âna rà pwa, ba na rà paari tà tèpa âboro [pâ rà pàra wiàra é pâ tûâ kà Pwiduée]. Ba rà nama pimaina pâ nyi nari atà pwicîri* na tâa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Â rà nama gòri é pâ cûuru ârabwée kàra†. ⁶ Rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri ma naa na pâ na aupi-ija maina. ⁷ Â wâdè tàra, na rà pwamainarà wà tèpa âboro, ma ina tàra pâ ‘Pwi ukai’, na diri é pâ ére aupitapitiri na napò.

⁸ «Â wâguwà, âna guwà cibwaa nama rà pi-ina goowà pâ ‘Pwi ukai’, géé goro na nye caapwi co Pwi Ukai. Â wâguwà, âna guwà cau tèpa aéjii. ⁹ Â guwà cibwaa ina goo cè pwi jè âboro ni gòropuu pâ ‘Caa’‡, géé goo na nye caapwi co pwi Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòotû. ¹⁰ Â guwà cibwaa nama rà pitunee tàwà pâ ‘Pwi a pitûâ’, géé goo na nye caapwi co Pwi a pitûâ, âna wà Kériso, pwi *Mesia. ¹¹ Ba wà pwi âboro imaina jaawà, âna wâdè na é piâboro kîri kàwà. ¹² Ba wà pwina é ipwamainàé, âna o naaé boo. Â wà pwina é ipakîrié, âna o naaé too.»

É patère tèpa Farasaio wà Iésu

¹³ É patûra tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèa wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacòoco, wâguwà tèpa dotée goro é Naèa ma wâguwà tèpa Farasaio! O dau maina wârimuru kâwà! Ba guwà tèpa ipwacòowârimuru! Ba guwà târi goropwârawâ târa *Mwicîri napwéretòotû jii é pâ âboro. Câguwà caa tò naa na, â guwà pacoo pàra tàpé na nûmarà na rà tò naa na.

22:44 Psaume 110.1; Mataio 26.64 * **22:45** Grec: Wà Davita kaa, na é ina gooe pâ ‘Ukai’, â gorodà na é pwina naîé? **23:3** Malachie 2.7–8 **23:5** Exode 13.9; Nombres 15.38–39; Deutéronome 6.8; Mataio 6.1 * **23:5** Nyi nari atà pwicîri—Phylactères. Nari atà na pwa goro parawére macii. Â rà tòpò ji noo kàra imwaano na wii naa gò, é popai géé na Tii Pwicîri. Â rà pii naa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Rà wàrapwiri, ba rà niimiri pâ rà pacoo é autûâri kà Pwiduée na Deutéronome 6.4–9. † **23:5** Cûuru ârabwée kàra—Wà Pwiduée, âna é tûâri tà tèpa Isaraéla pâ, na rà coona ârabwée, na pwa pé cûuè, naa gòobèrèé, ba na rà pitaniimiri édiri pâ autûâri kée. (Còo Nombres 15.37–41.) ‡ **23:9** Cibwaa ina... ‘Caa’—Câé caa papwicîri jiié ma jè ina pwiri tà tèpa caa kâjé, é, ukai kâjé. Càcaa wâdè wiàna wà tèpa pitûâ naa na wâra pwapwicîri, âna rà tacoo goojè ma jè dau pwamainarà. **23:11** Mataio 20.26; Maréko 9.35; Luka 22.26 **23:12** Job 22.29; Proverbes 29.23; Luka 14.11, 18.14

{¹⁴ «O dau maina wârimuru kâwâ! Ba guwà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ guwà tèpa âboro wâdé]. Êco na, ûna guwà gére wârapwiri, â guwà popa diri jii é pa dàpwâ é pâ muru na tâa târa. Â géé goro kaa pwiri, âna mwa pwa tàwâ è wârimuru na dau maina jii è wârimuru kâ pâra tàpé.»}

¹⁵ «Guwà tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwà itâa pitiri ni gòropuu, ma nawiâ, ba na guwà pâmari cè pwi caapwi âboro, na é tòpi é pwapwicîri kâwâ. Ûna guwà jèe popaé, â guwà pwa ma é pwi âboro na dau èpâ jiiwâ, na pâri ma é pwa wârimuru, dâra gòiri awé, pwacèwiwâ!

¹⁶ «Guwà ipwacôoco! Guwà tèpa bwi, na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi. [Ba guwà pitanami na guwà pacâmuri tèpa âboro goro é pâ *auipwataâboro.] Ba guwà ina târa pâ: “Wiâna gà *ipwataâboro co naa goro neere *Wâra pwapwicîri’, â o piticémuru naa goo, â o pâri ma gà pitanami. Êco na, wiâna gà ipwataâboro naa goro ‘mwani mii na tâa na Wâra pwapwicîri’, â wâdé na gà pwa é pwina gà ipwataâboro naa goo.”

¹⁷ «Guwà tèpa piwârau, ma tèpa wâu! Dâ cè pwina dau piâjimuru? Ê mwani mii, é, è Wâra pwapwicîri? Go ina tàwâ pâ: Nye è Wâra pwapwicîri kaa, na é piâjimuru, ba ére na é tâa wè wâ Pwiduée!

¹⁸ «Â ipaiwâ mwara, wiâna guwà ina pâ: “Wiâna gà ipwataâboro co, naa goro é aupwa ârapwaaailò, â o piticémuru naa goo, â pâri ma gà pitanami. Êco na, wiâna gà ipwataâboro naa goro é *ârapwaaailò na tâa gò, â wâdé na gà pacoo è auipwataâboro bèepwiri.”

¹⁹ «Wânanu? Gona ticé cèna guwà tâmogòri? Dâ è pwina dau piâjimuru? Ê ârapwaaailò, é, è aupwa ârapwaaailò, na é nama é pwicîri i ârapwaaailò? ²⁰ Guwà còo, wâ pwina é ipwataâboro naa goro aupwa ârapwaaailò, âna é ipwataâboro naa goro diri é pwina tòpò naa gò. ²¹ Â wâ pwina é ipwataâboro naa goro neere Wâra pwapwicîri, âna é ipwataâboro naa goro nee Pwiduée, ba autâa kêe. ²² Â wâ pwina é ipwataâboro naa goro neere napwéretòotù, âna é ipwataâboro naa goro autâa pwicîri kâ Pwiduée, na é tâdòiti.»

Guwà tèpa pwâniri èpâ!

²³ «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwûru^S. [Â nye wâdé.] Guwà ipwacôoco! Ba câguwâ caa pâra wiâra è pwina piâjimuru naa na è Naèa—è âji cèiki naa goo wâ Pwiduée, bau è pai tòimiri tèpa âboro, ma pai mearirâ*. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibâ, na maina, bau diri é nyi nari naèa na kîri. ²⁴ Guwà tèpa bwi na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi! Guwà dàgòtù è ji nari puutâ géé na i wârado, êco na guwà cîdaée è kaamela[†] na guwâ namiri.

²⁵ «Guwà nuwa bwâti gòroigé kâra wârado ma ngapò, â è pwâranûmawâ, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpâ. Ba guwà tèpa iau, â guwà ciburâ mudâra è pwina wâdé ba kâwâ. ²⁶ Guwà tèpa bwi! Guwà mara nuwa béaa nanaara ngapò, ma é pwéelaa. Â géewé, â ée pwéelaa diri ngapò.

²⁷ «Guwà pâ tèpa pwâniri èpâ! Guwà pwacèwii è pâ bwâmu na tâmi ba pwaa gòroigé, â po wâdé pai còo kâjè. Êco na wânigée na, âna pwa duuru âboro ma è pâ muru na wai. ²⁸ Ba guwà tèpa gòmapwa ma guwà *târù na ara tèpa âboro. Êco na wânigée na wâbinyiri, âna guwà tèpa pwâ, ma âboro èpâ.

Guwà tèpa taa tèpa péroféta!

²⁹ «O dau maina wârimuru kâwâ, co tèpa dotée goro è Naèa ma tèpa Farasaio! Nabâni, âna guwà tòimiri è bwâmu kâ tèpa péroféta ma wâ tàpé na târù na ara Pwiduée. ³⁰ Â guwà pi-ina tàwâ pâ: “Wiâna ina pâ, jè gére tâa na pâara kâ tèpa jojoorojè, â pwiri câjè caa potâmwara pâ péroféta!”

³¹ «Êco na, na guwà ina pwiri, â guwà còoina pâ, guwà nye tèpa âji naî tàpé na rà potâmwararâ! ³² Â wâdé, â guwà nye tubanabwé è wakè na rà tapoo wâ tèpa jojoorowâ! ³³ Guwà tèpa nari dòèa! Wâ Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwâ dâra gòiri! Â o câguwâ caa udò jii!

³⁴ «Guwà tère bwâti, ba go o panuâ tàwâ cè tèpa péroféta, ma tèpa tâmanga, ma tèpa pacâmuriwâ. Â guwà o tubaèpâ târa. Ba guwà o pâdi pâra tàpé goro ubati, naa na pâ wâra

23:16 Mataio 15.14 **23:22** Ésaïe 66.1; Mataio 5.34 **23:23** Lévitique 27.30; Michée 6.8 **S** **23:23** Géé goro pâ jèpa arapwûru—Napéaati naa na grec pâ: Menthe ma aneth ma cumin. Pai ina wèe pâ, rà pûra tiagoro nyi nari doromuru, ba na rà paari pâ, rà pitère dâra è Naèa. * **23:23** Pai tòimiri...ma pai mearirâ—La justice et la miséricorde. † **23:24** Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, è macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) **23:25** Maréko 7.4 **23:27** Apostolo 23.3 **23:28** Luka 16.15 **23:31** Apostolo 7.52 **23:33** Mataio 3.7, 12.34; Luka 3.7

pitapitiri. Â guwà o ipwâri pàra tàpé wii é pâ napô. Â guwà tanamiri pàra tàpé naa goro upwâra, â guwà pôtâmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe.

³⁵ «Gée goo kaa pwiri, na ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro é pai pôtâmwara wàra diri tèpa âboro kèe naani gòropuu—tapoo naa goo Abéla, pwi âboro na é *târù; tiagoo Zakaria[†], pwina naí Barakie. Ba guwà[§] pôtâmwara Zakaria, naa nabibiu kâra i aupwa ârapwaaillò, ma i ére na dau pwiciri! ³⁶ Â go nye ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà, wâguwà tèpa âboro nabani, goro diri é pâ pwiibà, na rà pwa wà tèpa jooorowà.»

Pimeari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Luka 13.34–35

³⁷ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Nyi wâriwà co tàpé *Iérusaléma! Guwà catâmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwiduée—guwà èi pàra tàpé goro atù, â guwà pôtâmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nùmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja na é panaimari nyi naíe na aranaari itooé. Éco na tàutàwà. ³⁸ Â guwà còo, [go o mwa pàra jiiwà, â] o jèe ticia na é Wàra pwapwiciri kàwà! ³⁹ Â go ina tàwà pâ: O jèe càguwà caa còoò tiagoro é tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuâa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*» *Psaume 118.26*

24

O mwa tédidiri Wàra pwapwiciri

Maréko 13.1–2; Luka 21.5–6

¹ Gée na càué, â é còobé gée na *Wàra pwapwiciri wà Iésu. Â napwa naa goo wà tèpa *câmu kèe, âna [rà gère picâdiri diri é auba, goo i pâ wà, â] rà medarié, ba na rà paari tée.

² Â é tòpi tàra pâ: «Guwà còo diri pâ auba bèeni? Âna go ina tàwà é âjupâra pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticè atù na o mwa pitâgòrà too wè.»

É pwina o tèepaa na pwâadèrè

Maréko 13.3–37; Luka 21.7–30, 17.26–37

³ [Gée na càué] â é tâaboo wà Iésu, naa gòrojaa Élaio. Â rà pàra darié tèpa câmu kèe, âna nye wàilà co ma wàè, â rà tawèerié pâ: «Gà ina tàbà pâ o wiidà cèna o tèepaa é pwina gà gère ina. Â o dà cè câmu kèe, ma bà o tâmogòori pâ, é pàara na gà o mwa wâjué còwà na, ma é cè pwâadàra gòropuu?»

⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà ipwacòowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. ⁵ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é need. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòwà]”. Â rà o ipa-imwüru é pâ âboro na wâru.

⁶ «Â guwà o tère cè airi paa, na wâmwünyabwe, ma jèkutá goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa é pâ pwiibà, éco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu. ⁷ [Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu.] Ba é pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma pwi jè ukai. Â o pâ nau tèepaa é pâ copwa na maina, â o gù napuu*, na pâ pàra ére gòropuu. ⁸ É pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii é pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèiki

⁹ «[Na pwi pàara bèepwiri, âna] rà o pièpàriwà good wà diri é pâ âboro naa gòropuu. Â rà o tãjüruwà, ma tubaèpà tàwà, tiagoro cè pai pôtâmwarawà, gée goo na guwà tèpa âboro kòo.

¹⁰ «Â o wâru tàpé na rà o panuâ é cèiki kâra. Â rà o pièpàrìrà còwà wà tèpa ibéerà, ma picurirà còwà. ¹¹ O wâru cè tèpa *péroféta a pwâ, na rà o tèepaa me, â rà o ipa-imwüru pâ âboro na wâru. ¹² Â é èpà, âna o dau pimaina too naa na gòropuu. Â gée goo pwiri, na o wâru cè tàpé na o moo é pimeari kâra. ¹³ Éco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udóé wà Pwiduée [ma naa tée é *wâro dàra gòiri jaaé]. ¹⁴ Â o mwa picémara pitiri é *Picémara Wádé goro é Mwaciri [napwéretòotù]. Â rà o tèreè èdiri pâ Ba naa gòropuu. Â gée na càuru pwiri, â o jèe pwâadàra gòropuu.»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

23:35 Genèse 4.8; 2 Chroniques 24.20–21 † **23:35** Abéla—Còo 2^e note goo Hébéru 12.24. Zakaria—Pwi bénabwé âboro gée goo tàpé na pôtâmwararà naa na Aamwari Béaa (l’Ancien Testament). § **23:35** Guwà—Pai ina wèe pâ, tèpa jooorowà. **23:38** 1 Rois 9.7–8; Jérémie 22.5 **23:39** Psaume 118.26 **24:2** Luka 19.44 **24:5** Mataio 24.23–24; 1 Ioane 2.18 **24:7** Ésaie 19.2 * **24:7** Gù napuu—Tremblement de terre. Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Kakürbwaanu. **24:9** Mataio 10.22 **24:11** Mataio 24.5,24; 1 Ioane 4.1 **24:13** Mataio 10.22 **24:14** Mataio 28.19

¹⁵ «Guwà o pâ nau còo é capwi† na é tèepaa me—muru na jè miiri, ma jè pwùkùru goo—na ia é inapàparié béaa wà péroféta Daniéla. Á ée mwa tâa na Wàra pwapwiciri kà Pwiduée.»

(Á wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tàmogòori bwàti é pwini!) ¹⁶ «Á, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gòro è pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée! ¹⁷ Á wà pwina é nao gòroigé jii wâ†, âna é cibwaa tò còwâ, nau mudàra cè jè muru, wâna é wâ kèe. ¹⁸ Á wà pwina é tâa na é na aupwanapò, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa cè àrabwée kèe. ¹⁹ Au, wàrico! Ba, na é pâ tòotù bèepwiri, âna o po dau pwaée kàra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri mwara na rà pa-di é èpo kàra.

²⁰ «Guwà pwapwiciri tà Pwiduée pâ, na é pai uru kàwà, âna càcaa tèepaa na pàara na èpà napò, ma na *tòotù pwiciri. ²¹ Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé còo wà tèpa àboro. Ba bwaa nye ticé cè pwi jè àboro, cèna é jèe maagé còo wàrapwiri—tapoo géé na autapoo goo é gòropuu, tiagoro nabà. Á o jèe nye ticé cè pwi jè àboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ cè pai maagé kèe.

²² «Wiàna câé caa niimiri wà Pwiduée pâ é nama piboo é jéuru tòotù-bà, â pwiri o nye ticé cè pwi jè àboro cèna é upa wàro kèe! Éco na é nye niimiri na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa 'mesia' na rà tèpa pwà

²³ «Wiàna é ina tàwà cè pwi jè àboro pâ: “Guwà còo! É wâni wà pwi Mesia!” é géepà: “É wâna é ére bèepwiri!” â guwà cibwaa cèikí naa goo. ²⁴ Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa 'mesia' ma tèpa 'péroféta' na rà tèpa pwà. Á rà o pwa é pâ waké goro pàtamarà na rà o pò goo wà tèpa àboro, târa ma rà ipa-imwürurà. Á rà ipwadàrapwa mwara ma rà ipa-imwüru tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée. ²⁵ Á êkaa, na go jèe tàmara ina tàwà é pâ muru, na o mwa tèepaa!

²⁶ «Á wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà còo, wà pwi Mesia, âna é wâ namaré!” â guwà cibwaa pàra. Á wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà còo, é tà càrù ni!” â guwà cibwaa cèikí naa goo. ²⁷ Ba wiàna goo tèepaa boome còwâ, wàgo *Pwina nañri àboro, â [èdiri pâ àboro, âna rà o còo! Ba] o pwacèwii é àra, na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu. ²⁸ Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tà tabéaa wè bwaooré, âna é wée é macii bà.”»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

²⁹ «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé còo é pâ àboro. Á géé na càuru pwiri, â o tèepaa i pwi ia é ina wà péroféta Isaia. Ba é tàmara ina pâ:

O câé té i tòotù.

O bàutè i parui.

Rà tûu pâ ìricò.

Gùmagù pâ pàae.*

Ésaie 13.10; 34.4

³⁰ «Á géewê, â tèepaa naanidò *napwéretòotù, é câmu kàra pai tèepaa kòo, wàgo Pwina nañri àboro. Á rà o kaa goro pai wàgotàra diri é Ba gòropuu. Ba rà o còo, na go tèepaa boome gòro nee, naa na é pàtàmoo, ma é pai maina ma muugère kòo. ³¹ Ūna é upi i tutu na maina wà pwi jè *angela, â go o mwa panuâ me tèpa angela kòo, ba na rà panaimari tàpé na go jèe pitòrigarirà pitiri é gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

³² «Wâdé na guwà picòo bwàti, é câmu kàra é *iri wâi. Ba, na é tapoo ti, â guwà tàmogòori pâ, ée jèe tèepaa me é pàara na ucuu i napò.

³³ «Wàrapwiri na guwà còo pâ, gére tèepaa diri pâ câmu na go gére ina, â guwà o tàmogòori pâ, o jèe pacoo diri†. ³⁴ Á go ina tàwà é àjupàra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pàra tèpa àboro nabà,

24:15 Daniel 9.27, 11.31, 12.11 † **24:15** Capwi—Destructeur, désolation, mort. É pwina tubaèpà tàra diri kaa é muru.

24:17 Luka 17.31 † **24:17** Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ, ba pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pàri ma jè pàra gò. À rà mu nao wè. † **24:20** Na tòotù pwiciri—Naa jaa tèpa Juif, âna pwiciri na rà po pàra na tòotù pwiciri. **24:21**

Daniel 12.1 **24:23** Mataio 24.5 **24:24** Deutéronome 13.2–4; 2 Tésalonika 2.8–9; Auinapàpàri 13.13–14 **24:26**

Luka 17.23–24 **24:27** Mataio 24.37–39 **24:28** Job 39.30; Luka 17.37 **24:29** Ésaie 13.10, 34.4; Ézékiel 32.7; Joël

2.10, 3.4; 2 Pétèru 3.10; Auinapàpàri 6.12–13 * **24:29** Gùmagù pâ pàae—Pai ina wée pâ, o piaragò pâ ìricò; é, o gùmagù

pâ mwaciri ma tèpa ukai kàra; é, o gùmagù tèpa duée. **24:30** Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Auinapàpàri 1.7 **24:31**

1 Korénito 15.52; 1 Tésalonika 4.16 † **24:33** O jèe pacoo diri—Pwiri pai wâjué còwâ kà Iésu, é, pwiri pai tédidiri é ville

Jérusaléma, na pwa na naja 70. (Còo Maréko 13.29.) **24:34** Mataio 16.28

âna rà o bwaa nye cõo pwiri, béaari ê pai o bà kàra. ³⁵ Ba o tiâu ê napwéretòtù ma é gòropuu; â napwa é popai kòo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcì!

³⁶ «Ba nye ticé pwi âboro, cèna tàmogòori cè tòotù ma cè ineretòtù, cèna o tèepaa é pâ muru bèepwiri. Ba càbà caa tàmogòori mwara wâgo Pwina nai Pwiduée, ma wà tèpa angela kèe. Â nye wàco Caa, na é tàmogòori.

³⁷⁻³⁹ «Â rà o pò goro pai wâjué cõwâ kòo, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwùturu gòropuu, na pàara kà Noa. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari é pa èpo kàra. Â ticé cèna rà tàmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kèe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau paràrà diri [wàco Noa ma é tãa kèe].

«Â go ina tàwà pâ: O nye ipaiwâ mwara, ma é pai tèepaa me cõwâ kòo. ⁴⁰ Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wà tupédu âboro, cèna ru wakè na aupwanapò. Âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi. ⁴¹ Â o du àrailu ilàri cèna ru tòbiti blé, âna o popa tò jèpwi, â é tà tãa tò jèpwi. ⁴² Guwà tà tàcì, ba o câguwà caa tàmogòori cè pàara, cèna ée tèepaa me cõwâ wâna, wà Pwi Ukai kàwà! ⁴³ Guwà tàmogòori cai é pwini: Wà pwi apooro pwàrawâ, âna câé caa tàmogòori cè ineretòtù na ée mwa tò naa na wà kèe, wà pwi a mura, na é me naa ne. Ba wiàna é tàmogòori, â pwiri é pacoóé. ⁴⁴ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàcì. Ba go o mwa tèepaa me cõwâ, wâgo Pwina naíri âboro. Êco na o câguwà caa tàmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitère dâra

⁴⁵ «Wàilàapà cè pwi ênawéna pwi a pitère dâra ma pitòimirié? Wàèni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kèe pâ: “Go panuâ tàgà é wakè bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pâri.”

⁴⁶ «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgére wakè bwàti! ⁴⁷ Guwà cõo, wà pwi ukai, âna ée naa tée é pitùâ naa goo é pâ wâdé kèe. ⁴⁸ Êco na, wiàna wà pwi ênawéna, âna é pwi âboro èpà, â é piniimiri pâ, ‘O câé caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ ⁴⁹ Â é tapoo èi tèpa bée goro wakè. Â é dau ija ma wâdo ma tèpa ipwirié. ⁵⁰ Â, na jè tòotù na câé caa tapacié, â é nye wâjué me cõwâ kaa wà pwi ukai. ⁵¹ Â ée mwa naa é wàrimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa *tàrù. Â rà o i ma tònguru poropwàrà [gée goro pai maagè kàra].»

25

Ucina goo pa 10 èpo ilàri

1-2 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Ê *Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii ni:

«Rà mwa tãa 10 èpo ilàri. Â 5 gée goorà, âna rà tèi bwàti, â 5 gée goorà, âna rà tàpo imwùru. [Â mwa cau todàra diri naa na jè piéa.] Â rà mwa popa é wàra ànye kàra, ba na rà tapacié pwi a piéa. [Ba ée mwa tèepaa me naa bàrane*.] ³⁻⁴ Wà i pa èpo na ia rà tèi bwàti âna rà me pa i wàra ànye kàra, bau é bwà kàra jawé. Â wà i pa èpo na ia rà tàpo imwùru, âna rà popa i wàra ànye kàra, èco na ticé jawé tãra. ⁵ Â jèe bàrane, â rà cau tèepaa me, naa na pwàrawâ kà i tò a piéa, ba na rà tapacié pwi a piéa. Êco na câé caa tèepaa me wà, â rà cau puu diri. [Rà puu, rà puu, rà puu...]

⁶ «Â nabwé, â po nabibiu kàra ne, â rà nye tère kaa é pwàra uu, ma pwàratùra, na ina pâ: “Pa èpo! Wàèni i pwi a piéa! Guwà còobé ma jè pàra caraé!”

⁷ «Â rà tàcì wà i pa èpo, â rà pwabwàti i ànye kàra. ⁸ Â wà i pa èpo na ia rà tàpo imwùru âna rà ina tà pa béerà pâ: “Au, jèe ticé jawé tãra ànye kàbà! Guwà naa cè jawé, gée goro dâra jawé kàwà.”

⁹ «Â rà tòpi tãra pâ: “Bwa! Pa èpo, jèe càcaa pâri. Guwà itàa wà naa na pwi pwàrawâ bèepwiri gée, ma guwà ilari cè jawé.”

¹⁰ «Êco na, na pàara na rà tàgére pâra na, â é tèepaa me i pwi a piéa. Â rà cau pâra diri tèpa âboro ma wà pwi a piéa, naa na wàra piéa. Â wà i pa èpo ilàri na rà tèi bwàti, âna rà pâra wiàé. Â nabwé, â é târi i goropwàrawâ.

24:35 Mataio 5.18 24:36 Apostolo 1.7; 1 Tésalonika 5.1-2 24:37-39 Genèse 6.5-8; Héberu 11.7 24:37-39 Genèse 7.21-23 24:42 Mataio 25.13 24:43 Luka 12.39-40; Auinapàari 16.15 24:47 Mataio 25.21,23 25:1-2 Luka 12.35; Auinapàari 19.7 * 25:1-2 Naa jaa tèpa Juif biu, âna é tèepaa me na ne wà pwi apiéa, ba na é cia me tò wâdèe ma wà diri tèpa âboro na todàra, naa jaa pwi caa kèe, ba na ru piéa wè. Â rà cau popa pâ wàra ànye tèpa todàra.

¹¹ «Napwa naa goo pa èpo na rà tàpo imwüru, âna rà ipwâ. Â rà mwa itâa me. Â rà [cùu i goropwârawâ, ma] ina pâ: “Pwi ukai, tàpiri i goropwârawâ!”

¹² «Èco na é tòpi târa i pwi a piéa pâ: “Guwâ pâra, ba câgo caa tâmogòoriwâ.”»

¹³ [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wâ Iésu, â é ina pâ]: «Guwâ tà tàci, ba câguwâ caa tâmogòori cè tòotù, ma cè ineretòotù, na go o mwa tèepaa me còwâ. Nabwé.»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Luka 19.11–27

¹⁴ [É ina mwara wâ Iésu pâ]: «È pai pwa goo é Mwaciri napwéretòotù, âna o pwacèwii ni: «É mwa tâa pwi jè âboro. Â mwa nùmee na é pâra nau ipokâa naa jè napò. Â é mwa todâ tèpa ênawéna kêe. Â é mwa panuâ târa é tàrù, naa goro diri é pâ neemuruê.

¹⁵ «Â é jèpa naa târa jèpa mwani kêe, ba na rà wakèri, wiâra pai tâmogòorirâ kêe. Â é naa tà pwi jèpwi 5 miliò mwani miif, â wâ pwi jèpwi ârailu miliò, â wâ pwi béaracé, caapwi miliò. Â nabwé, â é pâra jirâ. ¹⁶ Â wâ i pwi ia tòpi 5 miliò, âna é nye wakèri kaa i pwi ia naa tée, â é pâmari 5 miliò mwani bèrèe. ¹⁷ Â wâ i pwi ia naa tée ârailu miliò, âna é ipwacèwii mwara, â é pâmari mwara ârailu miliò bèrèe. ¹⁸ Â napwa naa goo i pwi ia naa tée caapwi miliò, âna é nye tà pwàniri, â câe caa pawakèri. Â é câjipi naa napuu i mwani na ia naa tée.»

Wâdé ba gà pwi a wakè bwàti!

¹⁹ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Jèe gòiri pai pâra kâ i pwi apooro i mwani. Â nabwé, â é pâ nau wâjué me còwâ naa pwârawâ kêe. Â é todâ tèpa ênawéna kêe, ma tawèerirâ goro i jèpa mwani, na ia é jèpa pâdi târa.

²⁰ «Â é tòpi tée i pwi jè ênawéna pâ: “Pwi ukai, wâéni i 5 miliò mwani na ia gà naa tóo. Â wâéni 5 miliò mwani ârawakè† kôo bèrèe.”

²¹ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgâ cè muru cèna maina. Â gà tóme ma ju pi-ija, ma ipwâdéé naima.”

²² «Â é me wâ i pwi béarailu kâ tèpa ênawéna, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Pwi ukai, wâéni i ârailu miliò mwani na ia gà naa tóo. Â wâéni ârailu miliò mwani na go naa dòme.”

²³ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgâ cè muru cèna maina. Â gà tóme ma ju pi-ija, ma ipwâdéé naima.”

Gà pwi ênawéna na èpâ!

²⁴ «Â é me wâ pwi béaracé, [â wâgotêe] â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, go nye tâmogòori pâ, gà pwi a putâmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti. Ba gà pwi a piûnyari é ârawakè na câgâ caa câmi, â gà panaimari é pwina câgâ caa wakèri. ²⁵ Â wâgotòo, ba go péa tubatiâu i mwani!gâ. Â go nye tà naapwàniri. Â wâéni, â gà nye popa còwâ.”

²⁶ «Â é tòpi tée wâ i pwi ukai kêe pâ: “Gà pwi ênawéna na èpâ, â gà pwi a pwa ciritâu! Wânau? Gà nye tâmogòori pâ, go piûnyari é pwina câgo caa câmi, â go panaimari é pwina câgo caa wakèri. ²⁷ Ûu kaa, â pwiri gà gére tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo. Ba wiâna gà gére wârapwiri, â pwiri go o mwa gére pa, bau cè naié, géé na wâra mwani!”

²⁸ «Â é ina tà tèpa pwâlîici kêe pâ: “Pwa jîé caapwi miliò mwani bèepwiri, â guwâ naa tà pwina wâru mwani kêe! ²⁹ Ba wâ pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â o tà tée muru na piédò ma piwéna^S. Â wâ pwina kîri é pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jîé còwâ é ji dàramuru na tà tée. ³⁰ Â wâ pwi ênawéna bèeni [na câe caa wakè] âna piticèmuru naa gooé. Â wâdé na tûé naa na bàutè! Â ée mwa i ma é tòngüru poropwêe [géé goro pai naagé còo kêe].” [Nabwé naawé!]

O naaitiri mutò ma nani

³¹ [É ina mwara wâ Iésu pâ]: «Go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, wâna patâmoo ma pai maina ma muugère kôo, ma wâ diri tèpa *angela kôo. Â go o mwa tâa gòro autâa kôo [ba na go pitûâ].

25:11 Luka 13.25–27 **25:12** Mataio 7.23 **25:13** Mataio 24.42 **25:15** Roma 12.6 † **25:15** 5 miliò mwani miü...2 miliò...1 miliò—Grec: 5 talents, 2 talents, 1 talent. Caapwi *talent*, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 20 naja. ‡ **25:20** Ârawakè (é, ère wakè)—Profit, résultat de son travail. **25:21** Mataio 24.45–47; Luka 16.10 **25:29** Mataio 13.12; Maréko 4.25; Luka 8.18 § **25:29** Piédò ma piwéna—En abondance. **25:30** Mataio 8.12; Luka 13.28
25:31 Mataio 16.27, 19.28

³² «Â o panaimari na arao diri ê pâ Ba. Â go o mwa naaitiri ê pâ âboro, pwacëwii pwi a wëaari macii na é naaitiri mutò ma nani* . ³³ Â go o mwa tòpò tàpé na rà pwa é cábawádé kà Pwiduée naa gòro îò étò. Â wà pàrà tàpé na càra caa pwa é cábawádé kée, âna go o mwa tòpòrà naa gòro aèmwü kôo.

Cidòri nyuâawà ba guwà tòpio!

³⁴ «Â wâgo pwi ukai, âna go o mwa ina tà tàpé na rà tâa gòro îò étò pâ: “Cidòri nyuâawà, ba é *pwényunyuaariwà wà Pwiduée Caa! Tòme, naa na Mwachiri kà Caa. Â guwà tòpi [èdiri pâ aupwényunyuaari kée, wâna] é Mwachiri, na é jée pwabwàti ba kàwà, gée na autapoo wàra é gòropuu. ³⁵ Gée goo na, na ia go copwa, â guwà naa uti kôo. Â na ia nümoo dàra wâdo, â guwà naa wâdoò. Â na ia go pwi pârame, â guwà tòpio. ³⁶ Â na ia piticé ârabwée kôo, â guwà naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â guwà meاريو. Â na ia go tâa na karapuu, â guwà me nau caio.”

³⁷ «Â rà o mwa tà tòpi tóo, wà tàpé na rà *târù pâ: “Pwi Ukai, wiidà na bà cògà na gà copwa, â bà naa uti'gà? Ma wiidà na nümagà dàra wâdo, â bà naa wâdoogà? ³⁸ Â wiidà na gà pwi pârame, â bà tòpigà? Â wiidà na ticé ârabwée'gà, â bà naa ârabwée'gà? ³⁹ Â wiidà na gà maagé, â bà mearigà? Â na gà tâa na karapuu, â bà caigà? [Wiidà na bà pwa tâgà diri pâ pwiibà?!”

⁴⁰ «Â go o mwa tòpi târa pâ: “Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Na diri pâ pàara na guwà pwa é pâ pwiibà tà tèpa aéjii kôo na rà kîri, âna wâgo na guwà pwa tóo.”

Pâra jiio ba câguwà caa tòpio!

⁴¹ «Â napwa naa goo tàpé na rà o tâa gòro aèmwü kôo, âna go o mwa ina târa pâ: “Guwà pâra jiio, ba é tojiwà wà Pwiduée! Guwà pâra naa na ânye na é nye tà tóo awé, na é jée ipwabwàti wà Pwiduée, ba kà *Caatana, wà pwi a cicarajé, ma wà tèpa duée kée. ⁴² Gée goo na, na ia go copwa, â câguwà caa naa cè uti kôo. Â na ia nümoo dàra wâdo, â câguwà caa naa cè wâdoò. ⁴³ Â na ia go pwi pârame, â câguwà caa tòpio. Â na ia ticé ârabwée kôo, â câguwà caa naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â câguwà caa meاريو. Â na ia go tâa na karapuu, â câguwà caa caio.”

⁴⁴ «Â rà o tòpi tóo pâ: “Pwi Ukai, wiidà na câbà caa pitu tâgà? Wiidà na gà copwa ma nümagà dàra wâdo, ma gà pwi pârame, ma na ticé ârabwée'gà? Â wiidà na gà maagé, ma gà tâa na karapuu?”

⁴⁵ «Â go o mwa ina târa pâ: “Go ina tàwà è âjupâra pâ: Na diri è pâ pàara na tàutàwà na guwà pitu tà tèpa aéjii kôo na rà dau kîri, âna tàutàwà na guwà pitu tóo.”

⁴⁶ «Â wà tàpéebà, âna rà mwa bàra pâra jiio, nau pwa wârimuru dàra gòiri. Â wà tèpa âboro na rà târù, âna rà mwa bàra wârori è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.»

26

Rà mudàra ba na rà tètâmwereê

Maréko 14.1–2; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

¹ Ûna é ina diri è pâ pwiibà wà Iésu, â é ina tà tèpa *câmu kée pâ: ² «Tàpéebà, guwà tàmogòori pâ, naa na ârailu tóotù, na o pwa tóotù *Paséka. Â go ina tàwà pâ: O icurio ma tanamiriò naa goro kurucé, wâgo *Pwina naîri âboro.»

³ Na pwi pàara na é ina pwiri wà Iésu, â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif, âna rà gère pitapitirirà naa jaa wà Caïphe, pwi ukai kàra. ⁴ Ba nūmarà na rà potâmwara Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà pwa tuâ tée, ma tâjùrué pwàniri. ⁵ Ba rà pi-ina târa pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué na ara pâ âboro, na pàara na pwa i pi-ija maina na. Ba péa rà tà putàmu naa goojè.»

Tò jè ilàri na é wicèpwiri jawé ùrea naa gò Iésu

Maréko 14.3–9; Ioane 12.1–8

⁶ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârawà kà Simona, pwi a pwa maga. ⁷ Â, na rà gère ija, â é tēepaa me wà tò jè ilàri, bau è wàra jawé atù, na wâbé goro è jawé ùrea—pwi jawé na dau maina è wâri wèe. Â é wicèpwiri* naa gòro pûru Iésu.

25:32 Ézékîel 34.17; Auinapàpári 20.11–13 * 25:32 Mutò ma nani—Na pwaa, âna rà tâa naima pâ mutò ma nani. Â, na bàrane, âna naaitirirà, ba pâ nani, âna càra caa pidâpwicàarirà naa goro é moo. 25:35 Ésaie 58.7 25:40 Proverbes 19.17; Mataio 10.42; Maréko 9.41 25:41 Mataio 7.23 25:46 Daniel 12.2; Ioane 5.29 26:2 Exode 12.1–27; Mataio 20.18 26:7 Luka 7.37–38 * 26:7 Wicèpwiri (é, pwicèpwiri)—Verser.

⁸ Ûna rà còôê wà tèpa câmu kêe, â po dau càcaa wâdé târa. Â rà pi-ina târa pâ: «Cina é po dau pwatari i jawé ûrea? ⁹ Po dau maina é wâri wêe! Gorodà na càe caa icuri, ma é naa é wâri wêe tà tàpé na ticè kâra?»

¹⁰ Â é tâmogdori é auniimiri kâra wà Iésu, â é ina târa pâ: «Cina guwà nama é tòina tò ilàri bèeni? Ê pwina é pwa tóo, âna po dau wâdé. ¹¹ Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticè kâra. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ¹² Â wà tóni, âna é wicèpwiri naa gò-o i jawé. Â wiàna wàrapwiri, â târa ma pwabwàti cawi é pai o boo kôo naa napwêe. ¹³ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapâri é *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara é jèkutâ goo é pwina é pwa wà tò ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimiriê.»

É icuri Iésu wà Judas

Maréko 14.10–11; Luka 22.3–6

¹⁴ Wà pwi jè ârapâara tèpa 12 *apostolo na nee Judas Iscariote, âna é pâ nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. ¹⁵ Â é ina târa pâ: «Dà cèna guwà o naa tóo, wiàna go naa tàwà Iésu?»

Â rà naa tée 30 mwani pwaaw†. ¹⁶ Â tapoo na pâara bèepwiri, â é tapoo imudàra cè ji pâara cèna é icuri wà Iésu târa na.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Maréko 14.12–42; Luka 22.7–46; Ioane 13.21–38; 1 Korénito 11.23–25

¹⁷ É jèe tèepaa è bétapoo tòotù, kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kêe'. Â rà medari Iésu wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti é utimuru târa Paséka. Â wâpà na nûmagà na jè pi-ija wê?»

¹⁸ Â é tòpi târa pâ: «Guwà pâra naa na ville, wâjaa pwi âboro bèeni, â guwà ina tée pâ: «É ina wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o jèe tèepaa é pâara kêe. Â bà mwa ija é utimuru târa Paséka ma wâé, naa jaagâ.»

¹⁹ Â rà pâra, â rà pwabwàti i utimuru târa Paséka.

O ipwa tùâ tóo

²⁰ Jèe bârane, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kêe. ²¹ Â é ina târa pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Pwa pwi jè ârapâarawà na ée mwa ipwa tùâ tóo.»

²² Â rà pikiri tèpa câmu kêe, â rà jèpa pitawèerié jècaa pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co Pwi Ukai?»

²³ Â é tòpi târa pâ: «Akaé, wà pwi jè ârapâarawà, âna wàé kaa na ée mwa pwa tùâ tóo—wà pwina bu capai tuboo, naa na i na ngapò ma wàé†.

²⁴ «Wâgo Pwina naîri âboro, âna go o pâ nau bà, wàra na é jèe inapâri é *Tii Pwiciri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaéé kêe. Au, wârico! Ba wà pwiibâ, âna pwiri nye gére wâdé ba kêe, wiàna càcaa gére pitèpaé!»

²⁵ Wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é tawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co pwi a pwa pupûra?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

I poloa ma dipâa

²⁶ Ûna rà pi-ija naima, â é popa é poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina târa pâ: «Guwà popa, â guwà ija, ba èni naiio.»

²⁷ Â gée na càùé, â é popa i wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa târa. Â é ina pâ: «Guwà cau wâdo. ²⁸ Ba domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro, bépwanauri é pâ èpà kâra; domii na é pacoo é *aupiwataâboro na é pwa wà Pwiduée [na é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wâé].

²⁹ «Â go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Jè o mwa wâdo naima cè dipâa cèna bwaa âmué, naa na Mwiciri kà Caa kôo.»

Gà mwa pitùtôowâriô, co Pétérú

³⁰ Â rà nyabiri é pâ *salamo târa é pwi *tòotù maina-bà, â géewê, â rà too naa gòrojaa Élaio.

26:11 Deutéronome 15.11 **26:15** Zakarie 11.12; Ioane 11.57 † **26:15** 30 mwani pwaaw—Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna wàèpwiri mwani na naa tà pwi jè âboro, wiàna pwi ènawéna kîri (esclave) kêe, âna tòtâmwereé paaci. (Còo Exode 21.32.) Pai ina wêe pâ, càra caa nama pwamuru naa goo é wâro kà Iésu. **26:17** Exode 12.14–20 **26:23** Psaume 41.10
 † **26:23** Wiàra é pai pwa kà tèpa Juif, na rà ija naima, â wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro ìrà naa na i na ngapò na caapwi. **26:26** 1 Korénito 11.23–25 **26:28** Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16 **26:30** Luka 22.39; Ioane 18.1

³¹ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Naa na ne nabà, âna guwà o mwa po capai panuâò diri, [gée goo é pwina o mwa tèepaa medario]. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*O mwa pòtàmwara
pwi a wéaari mutô.
O tadidiri pâ mutô.*

Zakarie 13.7

³² «Êco na, wiàna go mwa wâro còwâ gée na aubà, â guwà o mwa pâmariô naa Galilée.»

³³ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Wà tàpèeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!» ³⁴ Â é tòpi tée wà Iésu, pâ: «Go ina tàgà è âjupàra pâ: Naa na ne nabà, béaari è pai wailu to kâra è ja, â wâgà, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.» ³⁵ Â é ina wà Pétèru pâ: «Bwa! Wiàna ina pâ, o tètàmwaraju, â câgo caa pitütôowârigà!»

Â wailà diri, âna nye caapwi è pwina rà ina tée.

É po dau tòina Iésu

³⁶ Géewê, â rà pâra naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâ nau pwapwicîri wâgéebà.»

³⁷ Â é popa wiâe wà Pétèru ma wà tupédu nai Zébédée. Â é tapoo pikîri ma pidumapié wà Iésu. ³⁸ Â é ina tàra pâ: «Po dau tòina ma pikîri è pwâranümoo. Â guwà tàpo tâa ni, â jè cau tà tàci naima. Guwà cibwaa puu!»

³⁹ Â é tàpo paé jiiirà, â è tùu jürué ma cigòboo. Â é pwapwicîri tà Pwiduée, ma ina pâ: «Caa, wiàna pâri, â gà patâjii jiiio è pâ aré ma tòina bèeni! Êco na gà cibwaa pwa è pwina nümoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴⁰ Â é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â è còo pâ rà tà puu. Â é ina tà Pétèru pâ: «Gona càcaa pâri ma guwà tàpo tàci naima ma wâgo, wâna ji caapwi ineretòotù?»

⁴¹ «Guwà tà tàci, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nümawà na guwà pwa na wâdé, êco na ticé nii kàwà.»

⁴² Ê jèu pâra còwâ wà Iésu jiiirà, â è jèu pwapwicîri ma ina pâ: «Caa wée, wiàna càcaa pâri ma o popa jiiio è aré ma tòina bèeni, â go ilari jiiigà pâ, gà pitu tóo, ma go pitère dàra câbawâdé'gà.»

⁴³ Úna è wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â è pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau oratàra, â rà nye tà puucinga.

⁴⁴ Â è jèu pâra còwâ jiiirà, â è jèu pwapwicîri, â è ina còwâ è pwina é jèe ina.

⁴⁵ Úna è wâjué me còwâ darirà, â è pâmarirà còwâ na rà tàgére puu. Â é ina tàra pâ: «Wânau? Guwà bwaa nye gére nao ma puu mwara? Wâdé ba kàwà! Êco na wâgo, Pwina nañri âboro, âna o jèe panuâò ni tà tèpa pwa na èpa. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjürúo.] ⁴⁶ Guwà cimadò! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai goòò, âna jèe tà wâépwiri!»

Rà tâjürú Iésu

Maréko 14.43–50; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

⁴⁷ Úna è bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â è po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâe pâ âboro na wâru, na rà pa è pâ tàuwa ma gò upwâra. Ba rà panuârà me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaílò, ma wà tèpa pitúâ kâra è Ba kà tèpa Juif.

⁴⁸ Â wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é jèe inapàpári târa è câmu na ée mwa pwa tée: «Wà pwi âboro na go bwénüüé, âna nye wâé kaa. Â guwà tâjürúé.»

⁴⁹ Â rà tèepaa me, â è nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â è ina tée pâ: «Bwâcu'gà co pwi a pwa pupûra!» Â è bwénüüé.

⁵⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, gà pwa è wakè'gà.»

Â rà nye pò ma tâjürú kaa wà Iésu wà tèpa âboro. ⁵¹ Êco na wà pwi jè a câmu na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù è tàuwa kêe, â è nye tûboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò. [Êco na] è tépàgà co è jè doronyürúe.

⁵² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tùu boo còwâ i tàuwa'gà naa na é wée! Ba wà tàpé na rà paa goro tàuwa, âna rà o nye bà goro tàuwa.

⁵³ «Guwà tère, wiàna nümoo, â go todà caa kòo, ba na é panuâ me tóo, jè wâra coda goro tèpa *angela ma rà pwamuruò, na rà dau wâru awé! ⁵⁴ Êco na, wiàna wàrapwiri, â o càcaa pâri ma coo i pwi ia jèe wii naa na Tii Pwicîri. Bwa. Wâdé na wâra, ba na o nye pacoo i Tii Pwicîri.»

⁵⁵ Â é ina tà tàpé na rà tājūrué, pā: «Wānau, guwà me nau popao, goro é pā tājuwa, ma é gò upwāra, pwacèwii na go pwi a pòtāmwarā âboro! Êdiri na pā tòotù, âna go tāa nabibiu kàwà. Â go pacāmuri tèpa âboro, naa na *Wāra pwapwiciri. Êco na cāguwà caa tājūruo!

⁵⁶ «Êco na, diri é pwi bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo é popai kà tèpa *péroféta wāna Tii Pwiciri.»

Â napwa naa goo diri tèpa câmu kēe, âna rà cau panuâe, â rà uru.

Wāra pitèimuru kà tèpa Juif

Maréko 14.53–65; Luka 22.54–71; Ioane 18.13–24

⁵⁷ Wà tàpé na rà tājūru Iésu, âna rà popaé pādari Caiṗhe, wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa *dotée goro é Naèa, ma wà tèpa pitūâ kà tèpa Juif. ⁵⁸ Â napwa wà Pétèru, âna é picāwiâé géé iti. Â é tèepaa pā naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò. Â é tåaboo naa na pé goroigé, naa jaa tèpa âboro kiri, tèpa wéaa. Ba nūmee na é cōo cè pwina o tèepaa tà Iésu.

⁵⁹ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma diri é pé wāra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè tèpa âboro, na rà tèpa pwā, ma rà pitòti wà Iésu. Ba nūmarà na rà pwa wārimuru tēe ma é bà. ⁶⁰ Â wāru tèpa pwā, na rà me nau pitòti Iésu, êco na càra caa pāmari é âji majoroé ma rà pòtāmwereé.

Â pā nau pwāadàra pitèimuru kàra, â ru tèepaa me tupédu ârailu âboro. ⁶¹ Â ru ina pā: «Ê ji pwi âboro bèepwiri, âna é pi-ina kēe pā, ée mwa tédidiri é Wāra pwapwiciri kà Pwiduée, â ée mwa pacima cōwā naa na âracié tòotù.»

⁶² Â é nye cimadó kaa i pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, â é tawèeri Iésu pā: «Gona ticè bétòpigà? Cāgà caa tère é pwina rà gére pitòtigà goo?» ⁶³ Êco na cāé caa tòpi wà Iésu. Â é nye tawèeri cōwā i pwi ukai, pā: «Na goro nee Pwiduée na é wāro, â go ilagà pā gā tòpi. Gona nye wāgà kaa pwi *Mesia, *Pwina nai Pwiduée?»

⁶⁴ Â é tòpi tēe wà Iésu pā: «Gà jèe nye tàgère ina. Â go ina tàwà pā: Tapoo nabàni, âna guwà mwa cōo wà Pwina nañri âboro, na é tåa goro étò kà Pwiduée na dau pwa pātamee, [ba na é pitūâ kàra diri pā muru]. Â guwà mwa cōoé, wiàna é me naa gòro é pā nee, géé napwèretòotù.»

Wādé na é bà!

⁶⁵ [Â po dau dāpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, â é nye dau putāmu kaa.] Â é nye tidāpa kaa é ârabwée kēe, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pā: «É tūra ba èpà naa goo Pwiduée [ba é nama ipaiwāilu ma wāé!] Jèe pāri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é nye pitòtié cōwā!] Ba guwà jèe tère é pwina é ina. ⁶⁶ Â dà cēna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pā: «Wādé na é bà.»

⁶⁷ Â rà èduri é naporomee, â rà tòbitié goro ìrà. Â wà pàra tàpé, âna rà tamagérié, ⁶⁸ â rà ina tēe pā: «Wāilāapà na èigà? Gà pinadàra cai, co pwi dòro ‘Mesia’, [wiàna gā pwi péroféta na gā tāmogòori diri!]

É pitūtòowāri Iésu wà Pétèru

Maréko 14.66–72; Luka 22.56–62; Ioane 18.16–27

⁶⁹ Napwa wà Pétèru, âna é nye tà tåaboo goroigé. Â é medarié tò jè ènawéna, â é ina tēe pā: «Ée, wāgà kaa, âna gā pwi bée Iésu, géé Galilée!»

⁷⁰ Â é tòpi tēe na ara diri tèpa âboro, ma ina pā: «Bwa! Cāgo caa tāmogòori é pwina gā ina!»

⁷¹ Â é nye pāra dāra kaa é goropwārawā na aucòobé. Â é cōoé tò jè ilàri awakè wè, â é ina tà tèpa tàgère tåa wè, pā: «Wà pwini, âna pwi bée wà Iésu géé Nazareth!»

⁷² Â é ina mwara wà Pétèru pā: «Bwa! Go ipwataâboro ba cāgo caa tāmogòorié!»

⁷³ Géé na càuè, â wà tèpa tåa wè, âna rà medari wà Pétèru, â rà ina tēe pā: «Akaé! Gà pwi jè a câmu kēe! Ba bà tère naa na wéegere pwāratūra'gà.»

⁷⁴ Â é nye pigòo kaa wà Pétèru ma ina pā: «Guwà tère! Cāgo caa tāmogòori wà pwiibà. Wādé na é pwa wārimuru tōo wà Pwiduée, wiàna go pwā! Guwà cōo, go *ipwataâboro tàwà pā: Cāgo caa tāmogòori wà pwiibà!»

Ūna é bwaa gére ina pwiri, â é nye to kaa i ja. ⁷⁵ Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tēe wà Iésu pā: «Béaari é pai to kàra i ja, âna gā o wacié pitūtòowāri pā, cāgà caa tāmogòorio.»

Â é cōobé naa goroigé wà Pétèru, â é dau i pijinūnū.

27

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Maréko 15.1; Luka 22.66–71

¹ Ūna po dàuru moo, à rà pitapitirirà naima wà tèpa caa kà tèpa pwa *àrapwaaìlò, ma wà tèpa pitùà kàra é Ba kà tèpa *Juif. À rà pitèrerà goro é pai o pòtàmwarà Iésu. ² À rà pwa ma piie, à rà popaé pàdari wà *Pilato, pwi kupénoo kà tèpa Roma.

Pai bà kà Judas

Apostolo 1.18–19

³ Napwa wà Judas, wà i pwi ia icuri wà Iésu, àna é còo pâ rà o jèe pòtàmwerèè. À é mwa tà pinùnùma naa goo é pwina é pwa tà Iésu, à é dau pikiri goo. À é wàjué còwà naa jaa tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, ma wà tèpa pitùà. À é naa tàra còwà i 30 mwani atù na ia rà naa tée.

⁴ À é ina tàra pâ: «Au, go pwa é pwina èpà. Ba go icuri pwi jè àboro na ticè èpà kèe, ma é bà.»

À rà tòpi tée pâ: «Ticè cèna bà còo naa goo!»

⁵ À é túbòo i mwani naa na Wàra pwapwicíri. À é pâ nau pidàpuna.

⁶ À wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, àna rà tòri i mwani, à rà ina pâ: «Dà cèna jè pwa goro i mwani bèeni? Jè cibwaa tòpò naa jaa i àraimeai tàra Wàra pwapwicíri, ba mwani wàri domii.»

⁷ À rà pitèrerà pâ, na rà wàri napuu na ina goo pâ 'Napuu kà pwi a pwa ilò puu' ba na nacàrù ba kà tèpa pàrame. ⁸ Èkaa pwiri, wà tèpa àboro, àna rà ina goo é pwi ère-bà pâ 'Napuu wàri domii'. À rà bwaa nye ina pwiri tiagoro ni. ⁹ Diri é pâ pwiibà, àna tèepaa, ba na pacoo é pâ ucina na ia é pwa wà *péroféta Iéremia*, naa na pâ auwii kèe. Rà popa i 30 mwani atù. Èkaa jéùé na rà niimiri é Ba *Isaraéla na rà wàri ba kèe. ¹⁰ À rà wàri i napuu kà pwi a pwa ilò puu. Ba wàépwiri é cábawádé kà Pwi Ukai†.

É pitèi Iésu wà Pilato

Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25; Ioane 18.28–19.16

¹¹ Rà popa pâ Iésu na ara Pilato, wà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. À é tawèeréi wà Pilato pâ: «Gona nye wàgà kaa, na gà pwi ukai kà tèpa Juif?»

À é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

¹² À nabwé, à rà pitòti Iésu wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, ma wà tèpa pitùà kàra é Ba. À cãé caa tòpirà.

¹³ À é pwa ma ina tée wà Pilato pâ: «Càgà caa tère diri pâ pwina èpà na rà ina naa googà?»

¹⁴ Èco na cãé caa tòpi goo cè jè ji caapwi neeremuru wà Iésu. À é po dau pò gooé wà i pwi kupénoo.

Nùmarà goo Barabbas

¹⁵ Napwa i pwi kupénoo, àna cãmajaé tée, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu, cè pwi jè àboro, na nùma é Ba gooé. ¹⁶ À, na naja bèepwiri, à pwa pwi jè a pwa karapuu na ina gooé pâ Barabbas†, na rà dau tàmogòorié wà tèpa àboro. ¹⁷ À wàru tèpa àboro na rà tèepaa me naa jaa Pilato, à é ina tàra pâ: «Gona nùmawà na go panuà còwà wà pwini Barabbas, é, wà Iésu, na ina gooé pâ 'pwi *Mesia', [pwi ukai kàwà]?» ¹⁸ Ba é nye tàmogòorié pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, àna rà panuà tée wà Iésu, goro pai piboo kàra.

¹⁹ À nabwé, à é tâa gò i aupitèimuru wà Pilato, ba na é pitèi Iésu. À, na ji pàara-bà, àna é nye tèepaa me kaa, wà pwi jè àboro, na é pame tà Pilato é popai kà tò wádèe. À é ina pâ: «Èruune, àna go pwa naurune naa goo pwi Iésu bèeni. À go po dau càcaa wádé goo. Gà panuàé, à gà cibwaa tu naa gooé, ba é pwi àboro pwicíri!»

²⁰⁻²¹ À é jèu ina tà tèpa àboro wà i pwi kupénoo pâ: «Go o mwa panuà còwà tàwà pwi jè a pwa karapuu. Wàilàapà géé goo tupéeni na nùmawà gooé?»

À rà tòpi tée pâ: «Barabbas!» Ba rà cètùurà wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò ma wà tèpa pitùà ba na rà ina pwiri, ba na é bà wà Iésu.

27:5 Mataio 26.14–15; Apostolo 1.18–19 **27:9** Jérémie 32.6–15, 18.2, 19.1; Zakarie 11.12–13 * **27:9** Wà péroféta Iéremia—È pâ popai naa na nee tii 9 ma 10, àna me géé goo tii kà du péroféta Iéremia ma Zakaria (còo Zakarie 11.12–13), èco na wà Mataio, àna é ina nee Iéremia, ba wàé pwi péroféta na dau maina nee. † **27:10** 2^e phrase—é, Ba wàépwiri é pwina é jèe nye ina tóo wà Pwi Ukai pâ, na go mwa ina. † **27:12** Ésaie 53.7 † **27:16** Barabbas—Pàra Tii Pwicíri naa na grec, àna rà ina pâ: Iésu Barabbas. Naa jaa tèpa Juif, àna Iésu, àna neere tèpa àboro na wàru, pwacèwii Dui, Bwàé naa jaa-jè nabà. **27:18** Ioane 11.47–48, 12.19

Tanamirié naa goro kurucé!

²² Â é ina târa wà Pilato pâ: «Â dà cèna go o pwa tà Iésu, na ia ina gooé pâ ‘Mesia’?»

Â rà tòpi tée pâ: «Nama tanamirié naa goro *kurucé!»

²³ Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Èco na rà tomara too pâ: «Nama tanamirié naa goro kurucé!» ²⁴ Â é còo wà Pilato pâ, càra caa tèreé, â jèe pâ nau dau maina é pai gù kàra. Â é popa é wàra jawé, â é nuwa iê, na ararà diri, â é ina târa pâ: «Câgo caa pwi majoro pai bà kà pwi àboro bèeni. Â nye wàguwà co!»

²⁵ Â rà cau tòpi tée diri, pâ: «Ûu, nye wàibà kaa tèpa majoroé, wàibà ma wà tèpa èpo kàbà! Â wàdé kaa na é bà. Wiàna bà pwa na èpà, â o wàdé na bà o tòpi urà pai bà kée.» ²⁶ Â wà Pilato, âna é panuâ còwà târa wà Barabbas. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâé tà tèpa coda, ba na rà tanamirié naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

²⁷ Wà tèpa coda, âna rà popa còobé wà Iésu, naa na gòroigé, kàra é wà maina kà kupénoo. Â rà todàra diri é wàra coda. ²⁸ Â rà tòpwùtù àrabwée kée, â rà naagée naa gooé jè àrabwée mii [pwacèwii àrabwée kà pwi àboro imaina] ba na rà piècaarié. ²⁹ Â rà pàti é pé bwe korona^S kée, goro ìri upwàra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pùrué. Â rà naa naa na iê ètò é jè bàra watù [pwacèwii é tâjò kà pwi ukai]. Â rà tùu jùrurà araé, â rà ina tée pâ: «Cidòri nyuâagà, co ‘Pwi Ukai kà tèpa Juif’!»

³⁰ Â rà nye tà èdurié, â rà popa i bàra watù, â rà nye tà pâdi é pùrué goo. ³¹ Ûna nabwé é pai piècaarié kàra, â rà tòpwùtù gée gooé i àrabwée mii, â rà nye naagée còwà naa gooé é àrabwée kée. Gèewé, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamirié naa goro kurucé.

Rà tanamirié naa goro kurucé

Maréko 15.21–32; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

³² Ûna rà gère còobé gée na ville, â ipitirà ma pwi àboro gée na ville Cyrène, na nee Simona. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa i kurucé kà Iésu. ³³ Â rà tèepaa naa na jè ti kâra jaa na ina goo wè pâ Golgota, âna pai ina wèe pâ ‘Goro pwiripùru* àboro’. ³⁴ Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanimari é dipâa bau é jawé na maga†. Â rà naa tà Iésu, â é tàpo nari, èco na nye tàutèe goo.

³⁵ Nabwé, â rà tanamirié naa goro i kurucé wà tèpa coda. Â rà pwa ma ipâdi naa goorà é pâ àrabwée kée. Â rà picàù noo kàra tii, ma rà o tàmogòori pâ o wàilàapà na o popa {i àrabwée gòri kée}‡. ³⁶ Â rà tâaboo, ba na rà wéaarié.

³⁷ Rà wii naa goro jè ére upwàra, é auwii na wàéni: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

Wàé kaa pwiri é majoro é pai bà kée. Â rà ténamiri dòiti kàra pùrué. ³⁸ Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro ètò kée; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwü kée.

³⁹ Wà tàpé na rà pépé ma me na ére bèepwiri, âna rà còo Iésu, â rà ura é pùrurà. ⁴⁰ Â rà tànyirié, â rà ina pâ: «Gona càcaa wàgà kaa, na gà o tédidiri i Wàra pwapwicìri, ma pagòtù còwà naa na àracié tòotù? Â wàdé, ba wiàna gà *Pwina naí Pwiduée, â gà pa-udògà còwà, ma gà boome gée goro i kurucé bèepwiri!»

⁴¹ Â wà mwara, tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitùà, âna rà pitaurée goo Iésu mwara. Â rà ina pâ: ⁴² «É [pi-ina gooé pâ é pwi Mesia] Pwi Ukai kâjè tèpa Isaraéla. Â é tàmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, èco na càé caa tàmogòori ma é ipa-udòé còwà! Wiàna é boo gée goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikí naa gooé!

⁴³ «É cèikí naa goo Pwiduée, â é ina pâ é Pwina naí. Â wiàna nùma wà Pwiduée, â wàdé na é pa-udòé ni!» ⁴⁴ Â nye ipaiwà mwara naa goo tupédu a pwa na èpà na tanamiruru naa goro jènere Iésu. Ba ru nye pitaurée gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Maréko 15.33–41; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

27:24 Deutéronome 21.6–9 **27:25** Apostolo 5.28 **27:28** Luka 23.11 ^S **27:29** Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe càma. **27:30** Ésaïe 50.6 * **27:33** Pwiripùru (é, pwùrupùru)—Crâne.

27:34 Psaume 69.22 † **27:34** Jawé na maga—Pwiri pé wàì târa ma càjè caa tère é maagé. **27:35** Psaume 22.19

‡ **27:35** Pàra Tii Pwicìri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Rà wàrapwiri ba na o pacoo é popai kà pwi péroféta, na ia é ina pâ: «Rà ipâdi naa goorà é pâ àrabwée kòo. Â rà picàù noo kàra tii, naa goro i àrabwée gòri kòo.» (Psaume 22.19)

27:38 Ésaïe 53.12 **27:39** Psaume 22.8, 109.25 **27:40** Mataio 26.61; Ioane 2.19 **27:43** Psaume 22.9

⁴⁵ Ûna po gopaé bwàti, â nye po bàutê pitiri é napô^S, tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. ⁴⁶ Ûna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éli, Éli, lama sabakthani?* Pai ina wée pâ: Pwiduée kôo, Pwiduée kôo, cina gà panuàò?

⁴⁷ [À càra caa tèreê bwàti] wà pàra tàpé, â rà ina pâ: «Gà còo, é todà péroféta *Élia!»

⁴⁸ Â é nye itàtà kaa pwi jè ârapàararà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipâa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwàra, â é naa tà Iésu, ba na é wàdo.

⁴⁹ Â rà ina tée wà pàra tàpé pâ: «Tàpo tâa, co pwini, ba pwiri jè o còo wà *Élia, na é me, nau pa-udòé!»

⁵⁰ Êco na é uu mwara wà Iésu, â nye ègò kaa òmaa kêe.

Wàru pâ câmu kàra pai bà kêe

⁵¹ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ére na dau pwicîri] naa na i Wàra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadèrèe. Â é gù é napuu, â mabiti pâ atù. ⁵² Â nye cikòmaa kaa pâ auipwàni, â rà wâro còwâ gée na aubà, jè auwàru goo tèpa âboro kà Pwiduée. ⁵³ (Â, na pàara na é wâro còwâ Iésu gée na aubà, âna rà còobé gée na auipwàni. Â rà tò naa *Iérusaléma, pwi ville pwicîri, â rà ipaarirà târa pâ âboro. Â wàru tàpé na rà còòrà.)

⁵⁴ Wà tèpa coda roma na rà wéaari Iésu, bau pwi caa kàra, âna rà pò goro é pai gù wàra i napuu, ma èdiri pâ pwina tèepaa. Â nye dau maina kaa é pai wàgotàra, â rà ina pâ: «Âjupàra, wà pwi âboro bèeni, âna é Pwina naí Pwiduée!»

⁵⁵⁻⁵⁶ Pwa pàra ilàri, na rà tà coo iti, â rà còo diri pwiri—wà Maria gée Magdala ma wà Maria, nyaa kà Jacques wà Josè†, ma wà nyaa kà tupédu naí Zébédée. Â wàru mwara pa ilàri, na rà jèe pàra wiàê, gée napò Galilée, ba na rà o piâboro kîri kêe, âna rà tâa wè mwara.

Tòpòé naa na auipwàni

Maréko 15.42-47; Luka 23.50-56; Ioane 19.38-42

⁵⁷ Na bàrane, âna é tèepaa me pwi jè âboro na nee Ioséfa, wà pwi âboro gée na village Arimathée, na dau pwa neemurué. Wàé mwara, âna é pwi âboro na é mu pàra wià Iésu. ⁵⁸ Â é pàra naa jaa ukai Pilato, â é ilari i naii Iésu. Â wà Pilato, âna é ina tà tèpa coda pâ, na rà naa tée.

⁵⁹ Â wà Ioséfa, âna é popa i naii Iésu. Â é cajipié goro jè ciità, na bwaa bwù. ⁶⁰ Â é popaé pâ, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmué, pé pwée na ìri naa na pé atù, ba nye kêe, wàé Ioséfa. Â é pwùru é jè pé atù maina, nau târiwâri i auipwàni. Â nabwé, â é pàra.

⁶¹ Napwa naa goo wà Maria gée Magdala ma wà tò jè Maria, âna ru tàgère tâaboo naawé, na ara i auipwàni.

Rà wéaari i auipwàni

⁶² [Diri é pâ pwi bèepwiri, âna pwa na papwicî, tòotù béaari é *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, â rà mu pwabwàti é pi-ija kàra tòotù pwicîri.]†

Â, na dàuru kêe, na capàto, tòotù pwicîri, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò ma wà tèpa *Farasaio, âna rà ipitiri naa jaa Pilato. ⁶³ Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi ukai, wà i pwi a pa-imwùru tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, âna é ina béaari é pai bà kêe, pâ: “Naa na béaracé kàra tòotù gée na càuru pai bà kôo, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubà.”

⁶⁴ «Â wàdé na gà ina tà tèpa coda pâ, na rà wéaari bwàti i auipwàni naa na âracié tòotù. Ba rà péa mura i naiié wà tèpa *câmu kêe, ma inapàpâri pâ, é jèe wâro còwâ gée na aubà! Â wiàna wàrapwiri, â é pwi jèkutâ pwâ bèepwiri, âna o dau maina, jii é pwina pàbéaa!»

⁶⁵ Â é ina târa wà Pilato pâ: «Wàdé. Wàilà-ni pàra tèpa coda. Wiàna nùmawà, â guwà nama rà wéaari i auipwàni!»

⁶⁶ Â rà pàra, â rà pwabwàti é pai wéaari é auipwàni. Â rà pugabia^S bwàti i atù opumoori i auipwàni. Â rà tòpò tèpa coda, ba na rà tà wéaari.

28

É wâro còwâ gée na aubà

Maréko 16.1-10; Luka 24.1-12; Ioane 20.1-10

^S 27:45 Pitiri é napò—é, Pitiri é gòropuu. 27:46 Psaume 22.2 27:48 Psaume 69.22 * 27:48 Dipâa na maga—Vinaigre naa na Tii Pwicîri na Popwaaalé: Dipâa na càcaa maina wâri wée, na pinaanimari bau é jawé. 27:51 Exode 26.31-33; Héberu 10.19-20 27:55-56 Luka 8.2-3 † 27:55-56 Josè—Grec: Joseph. 27:58 Deutéronome 21.22-23 27:60 Esaïe 53.9 ‡ 27:62 Pwicîri na rà pwaailò na tòotù pwicîri. 27:63 Mataio 12.40, 16.21; Maréko 9.31, 10.33-34; Luka 9.22, 18.31-33; Ioane 2.19-21 ^S 27:66 Pugabia—Coincer par un objet dans le sol.

¹ Jèe nabwé é *tòotù pwiçiri kà tèpa *Juif. Â, na pwapwiçiri, na bwaa po dàuru *, béaari é pai ègòdò kâra i tòotù, â wà Maria géé Magdala, ma wà tò jè Maria, âna ru pâra naa na auipwâni. ² Ûna gére wàrapwiri, â é nye gù kaa i napuu. Ba é tàbàtù géé napwéretòotù jè *angela kà Pwi Ukai, â é pwùru i atù opumoori wàra i pwêe, â é tâaboo naa gò. ³ Âna é pwâra pwacèwii âra, â napwa ârabwée kée, âna po jajau. ⁴ Â uru nyuâa wà tèpa coda na rà wéaari auipwâni, â rà nye tûuboo kaa naa napuu, pwacèwii tèpa bà. Â rà céca goro pai wâgotàra.

⁵ Â wà i pwi angela, âna é ina târa i du ilàri pâ: «Du èpo, gàu cibwaa nama wâgotàu. Ba go tâmogòori pâ gàu mudà Iésu, wà pwi ia tanamirié naa goro *kurucé. ⁶ Gàu tère, jèe tiàué ni! Ba é jèe wâro còwâ géé na aubà, wàra na ia é jèe nye ina. Gàu me nau còo é ére, na ia tòpòé naawé. ⁷ Â gàu nama wàci nau ina tà tèpa *câmu kée pâ: “É jèe wâro còwâ géé na aubà wà Iésu, â é tà tapaciwà wà Galilée. Â guwà mwa còoé naawé.” Â wàépwiri na go ina tàu.»

⁸ Â ru nye nama wâjué wài géé na auipwâni. Tàpo wâgotàru, èco na ru dau ipwadéé mwara. Â ru itàa nau ina jèkutâ na bwaa âmué tà tèpa câmu kà Iésu. ⁹ Â wii naigé, â ru pò goo Iésu na ipitirâ ma wâé.

Â é ina târu pâ: «Bwàcu kàu!»

Â ru géé paé, â ru tâaboo naa goro âé, ma ipwamainâé.

¹⁰ Â é ina târu pâ: «Gàu cibwaa nama wâgotàu. Â gàu pâ nau ina tà tèpa béeò pâ rà pâra naa Gallilée, ba rà o mwa còoé naawé.»

Jèkutâ na rà piwiâ tèpa coda

¹¹ Na pâara na ru gére pâra wii naigé i du ilàri, â rà itàa naa na ville wà pâra tèpa coda na ia rà piwéaari i auipwâni. Â rà pâdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, â rà piwiâ târa diri pâ pwina tèepaa.

¹² Â wà tàpéebà, âna rà todâ diri tèpa béerâ, ma wà tèpa pitûâ. Â rà ipitiri, ba na rà pitûra goro é jèkutâ bèepwiri. Â rà niimiri naima pâ, na rà naa jè mwani na dau maina, tà tèpa coda, [ma ina târa pâ rà pwâ, goro é pwina tèepaa]. ¹³ Â rà ina târa pâ: «Guwà o ina pâ, wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà mura i naiié†, na pâara na guwà tà puu. ¹⁴ Â wiàna é tère pwiri wà kupénoo, pwi ukai kàwà, â wàibâ na bà mwa patûraé bwâti, ba na o câé caa putâmu naa goowâ.» ¹⁵ Â rà popa i mwani wà tèpa coda, â rà pwa pwina rà ina târa. Â wàépwiri na é pâpitiri é jèkutâ-bâ. Â rà bwaa piwiâ wà tèpa Juif, tiagoo nabâni.

É ipaarié Iésu tà tèpa câmu kée

Maréko 16.14–18; Luka 24.36–49; Ioane 20.19–23; Apostolo 1.6–8

¹⁶ Rà pâra naa napô Galilée wà tèpa 11 a câmu kà Iésu. Â rà pâra naa gòro é jaa na ia é ina târa Iésu pâ, na rà mwa pâra naawé. ¹⁷ Â é tèepaa marirà Iésu, â rà ipwamainâé. Èco na, napwa pâra tàpé†, âna rà piwâ na rà cèikî pâ wâé.

¹⁸ Â é géé paé dàra wà Iésu, â é ina târa pâ: «Wà Pwiduée, âna é naa tóo diri é pàtâmee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. ¹⁹ Êkaa na go ina tàwâ pâ: Guwà pâra pitiri é gòropuu. Â guwà pwa ma rà cèikî naa good ma pâra wiâô. Â guwà *upwaraà naa goro nee Caa, ma Pwina naié, ma é Nyuââé Pwiçiri. ²⁰ Â guwà pacâmurirâ ma rà pitère dàra diri pâ pitûâ na go jèe naa tàwâ. Â go tà wâjaawâ, diri na pâ tòotù, tiagoro pwâadàra gòropuu.»

* **28:1** Na pwapwiçiri, na bwaa po dàuru—é, Na ne. Munaa capàto na ne. **28:6** Mataio 12.40, 16.21 **28:10** Mataio 26.32 † **28:13** Naiié (é, tàpupèe, tēpupèe)—Cadavre. **28:16** Mataio 26.32 ‡ **28:17** Napwa pâra tàpé—é, Wàilâ diri. **28:18** Ioane 13.3; Èféso 1.20–22 **28:19** Maréko 16.15–16; Apostolo 1.8

Picémara Wâdé na é wii wâ Maréko Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wâ Maréko, na jè nee mwara pâ Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo *Apostolo* 13.5; 15.37–41.) Ru piwakè naima ma Pétéru, pwi jè *apostolo, na é piwiâ tée diri pâ namuru na é ina ma pwa wâ Iésu. Â géé na càùé, â é mwa wii wâ Maréko.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 55 ma 65 (wâmwünyabweri 25–30 naja géé na càuru é pai bà kâ Iésu). *Tii kâ Maréko*, âna pwi tii na tapoo wii naa na tèpa ârapápé tii (*Mataio*, ma *Maréko*, ma *Luka*, ma *Ioane*), na rà piwiâ é wâro kâ Iésu Kériso. Wâru popai na *Tii kâ Maréko*, âna tâa mwara na *Tii kâ Mataio*, ma *Tii kâ Luka*.

É wii tâi?

Tâ tèpa cèiki naa goo Iésu na càra caa tèpa *Juif, na rà wâro wâgòroigé jii Palestine (napò kâ tèpa Juif). Wâ Maréko, âna é napéaati pâ neere ére, ma pâ popai ma nyamanya kâ tèpa Juif.

Cina é wii?

É inapàpari popai kâ Iésu na é todàjè, ba na jè tèpa âboro kée. Jè wàrapwiri wiàna jè tâa gooé na diri pâ tòotù, â càcaa géé goo wâro wiàra pâ naèà, é, nyamanya. Wiàna jè tèpa âji âboro kâ Iésu, â jè o mwa picâri pwacèwiié.

Dà ère é tii bèeni?

É paari wâ Maréko pâ wâ Iésu Kériso, âna é *Pwina naî Pwiduée na dau pwa pàtamee, â jèpwi mwara, âna é pwi âboro pwacèwiié. É medarijè naa na ipakiri, ba na é piâboro kîri kâjè. É tü pâ naa goro î tèpa âboro (1.31); é tâma nyi nari èpo â é *pwényunyuaarirà (9.36). É tère pai picâri kâra pâ âboro, â é meaarirà (1.41). Â wàé, âna é picâri ba kâjè, â é bà naa goro *kurucé ba kâjè diri âboro gòropuu.

É pwina é pwa wâ Iésu, âna é pwina âjimuru tà Maréko. Wâru pâ wakè kâ Iésu na é pwa goro pàtamee (*miracles*) na wii naa na tii bèeni. É nama tiâu maagé kâ tèpa âboro. É tü târa pâ duée. É nama rà wâro còwâ tàpè na rà bà. Maina pàtàmara pwàratùra kée pwacèwii Caa kée. Diri é pwina é pwa wâ Iésu, âna *paâjupâra é auina kée pâ: «É *Mwaciri kâ Pwiduée, âna é jèe wâmwünyabweriwâ.»

Rà pò gooé wâ tèpa âboro, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni?»

Pai tòpi kâ Pétéru tà Iésu naa na Maréko 8.29 «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, pwi ukai na gà me géé goo Pwiduée», âna ère *Tii kâ Maréko*. Ba wâ Iésu, âna é pwi ukai na é me géé goo Pwiduée, ba na é naa tâjè é *âji wâro jaa Pwiduée tapoo nabà, â dàra gòiri.

Pai pitàgoo tii kâ Maréko

Ipwabwâti Iésu târa wakè kée (1.1–13)

Wakè kâ Iésu naa Galiléa (1.14–8.26)

É todà tèpa câmu kée

É nama tiâu maagé kâra pâ âboro

É tü târa pâ duée; é pacoo pòu

É pwa ucina tà tèpa âboro

É pacâmuri tèpa câmu kée (8.27–10.52)

Rà còo pâ é pwi Mesia

Paari pai maina ma muugère kée

É ina pai bà ma wâro còwâ kée

É tò naa Iérusaléma (11.1–13.7)

É pacâmuri tàpè na rà pâra wiâé

É ina pwina o tèepaa na pwâadèrèé

Pai bà ma wâro còwâ kée (14.1–16.20)

Popai kâ Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

¹ Tapoo naani ê *Picémara Wâdé goo Iésu *Kériso, *Pwina naî Pwiduée. ² Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia [ê popai bëeni kà Pwiduée]:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Ée mwa pâbéaa'gà
ma pwabwâti naigé'gà.*

Malachie 3.1

³ Pwa pwi âboro naa namaré
na é tomara too:
“Ée me Pwi Ukai!
Pwabwâti é naigé!
Pwa ma bâracaari
pwi ére na ée pâ wê!”

Ésaie 40.3

⁴ Êkaa na wârapwiri, na é tèepaa me wâ *Ioane Pwi a piupwaa, naa namaré. Â é tomara too pâ: «Guwâ pinûnûma ma guwâ biiwâ. Â guwâ pwa ma *upwaawâ, ba na paari pâ pitòotéri é wâro kâwâ. Â, na wârapwiri, â ée mwa pwanauri tâwâ é pâ èpâ kâwâ wâ Pwiduée.»

⁵ Â rà nye tà medari Ioane diri pâ âboro géee napô *Judée ma *Iérusaléma. Â rà inapàpâri é pâ èpâ kâra, naa naporomara é pâ âboro diri. Â é upwaaarâ, naa nairiwâ Ioridano.

⁶ É coona é ârabwée, na pwa goro wâra kaamela*. Â é piié goo karapuu parawére macii. Â é uti é pâ kòrèe, â é wâdo é narapuutâ. ⁷ Â é inapàpâri pâ: «Wâ pwi âboro na ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa pàtamee jiio. Càcaa pâriò ma go cûuo boo, ma go tipi é otâpwe goro é du wâraâé† [ba é Pwi Ukai]. ⁸ Â wâgo, âna go upwaaawâ goro jawé, êco na wâé, âna ée mwa upwaaawâ goro é *Nyuââé Pwicîri.»

*Upwaa Iésu ma tacaié
Mataio 3.13–4.11; Luka 3.21–22, 4.1–13*

É upwaa Iésu wâ Ioane

⁹ Na pâara bëepwiri, â é tèepaa me wâ Iésu, géee Nazareth wâ Galilée. Â é upwaaé wâ Ioane, naa nairiwâ Ioridano. ¹⁰ Â, na é còobé géee najawé wâ Iésu, â wâ Ioane, âna é còo é napwéretòtù na tidâpa. Â é nye còo kaa é Nyuââé Pwicîri, na é géee boome naa gò Iésu pwacèwii é déamu. ¹¹ Â é tère é pwârâtùra na me géee napwéretòtù, na ina tà Iésu pâ: «Gâ Pwina naîò [na caapwi co] na go dau meaarigâ. Wâgâ kaa âna go jèe nye pitòrigarigâ, ba dau wânûmoo googâ.»

É tacai Iésu wâ Caatana

¹² Géee na càùé, â é pâra wâ Iésu naa namaré, ba é popaé pâ naawé é Nyuââé Pwicîri. ¹³ Â é tâa wê naa na é 40 tòotù. Â é tacaié wâ *Caatana. Â é tâa jaa é pâ macii a piugâ wâ Iésu. Â, na pwi pâara-bâ, âna rà ipwa âboro kiri kèe wâ tèpa *angela.

*É todâ tèpa tapoo câmu kèe Iésu
Mataio 4.12–22; Luka 5.1–11*

¹⁴ Na jè tòotù, â rà tâjûru wâ Ioane, â rà tòpóé naa na karapuu. Â é pâra wâ Iésu naa napô Galilée. Â é inapàpâri é Picémara Wâdé goo Pwiduée. ¹⁵ Â é ina târa pâ: «Jèe tèepaa é pâara, na é jèe pitòrigari wâ Pwiduée. Ba é Mwachiri kèe, âna ée jèe wâmwûnyabweriwâ! Guwâ tòotéri é wâro kâwâ, â guwâ cèiki naa goo é Picémara Wâdé kèe!»

¹⁶ Â é pâra wii bârawiâ Galilée wâ Iésu. Â é còo wâ Simona Pétèru ma André, tupédu a éjii, na ru tàgèrè tòpò é puâ naa najawé. Ba tupédu a taa ârawéâ.

¹⁷ Â é ina târu wâ Iésu pâ: «Gâu me wiâô! Â go o mwa pwa ma gâu tupédu a pwapuâri âboro.»

¹⁸ Â nye géewé kaa, â ru naaco é puâ kâru, â ru pâra wiâé. ¹⁹ Â rà tâpo dau paé, â wâ Iésu, âna é còo Jacques ma wâ pwi a éjii kèe, Ioane, tupédu naî Zébédée, na ru tàgèrè pwâni é puâ

1:2 Malachie 3.1 1:3 Ésaie 40.3 1:4 Apostolo 13.24, 19.4 1:6 2 Rois 1.8; Mataio 11.8 * 1:6 Kaamela—Chameau. Na é coona é ârabwée bëepwiri wâ Ioane, â é pwaduwa kâ Élia, pwi péroféta biu, ma pwi âboro imaina kâ tèpa Juif. 1:7 Apostolo 13.25 † 1:7 Tipi é otâpwe goro é du wâraâé—É waké kâ tèpa ênawéna na dau kiri. 1:11 Psaume 2.7; Ésaie 42.1; Mataio 12.18; Maréko 9.7 1:13 Psaume 91.11–13 1:14 Maréko 6.17 1:15 Mataio 3.2

goro wànga kàru. ²⁰ Â é nye nama todàru kaa wà Iésu. Â ru panuâ caa kàru, naa goro i wànga ma wà tèpa waké kàra. Â ru pâra wiâ Iésu.

*É nama wâdé cōwâ pâ âboro na wâru
Mataio 8,1–4, 14–17; Luka 4,31–5,16*

²¹ Rà tèepaa pâ wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, naa na village Capernaüm. Â é tò naa na *wâra pitapitiri, na tapoo *tòotù pwicîri. Â é pacâmuri tèpa âboro [goro é popai kà Pwidueé].
²² Â rà pò goo é pai tùra kêe. Ba câé caa pwaduwa kà tèpa *dotée goro é Naèa, [na rà ina é pwina rà ina wà pâra tàpé]. Ba é nye tùra géé gooé.

Pwi âboro na pwa duée gooé

²³ Nye po napwiri kaa, na é tò naa na wâra pitapitiri é pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ:

²⁴ «É! Iésu géé Nazareth, nye ticé cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgére cōoinagà, ba wâgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwidueé, â é panuâgà me!»

²⁵ Â é nye kânari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé géé goo pwi âboro bèepwiri!»

²⁶ Â é nye ngarù pwini kaa i duée, â é còobé burà uu géé gooé.

²⁷ Â nye po dàpàgà târa diri é pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Dà cèna é gére pwa? Wà pwi âboro bèeni, âna é pacâmurijé goo jè pai pwa na bwaa âmué. Ba napwa é pwina é ina, âna pwa pàtamee. Â é pitùâ kàra mwara pâ duée, â rà pitère dè!»

²⁸ Â nye pâra kaa é jèkutâ goo Iésu, pitiri é napô Galilée.

Tò nyaa kà wâdà Simona Péturu

²⁹ Wà Iésu, âna é còobé géé na wâra pitapitiri. Â é nye nama pâra kaa naa jaa Simona ma wà André. Â ru pâra wiâwê wà Jacques ma Ioane. ³⁰ Úna rà tèepaa naawê, â rà nama ina tà Iésu wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tò nyaa kà wâdà Simona, âna é gére puu, ba é pitòoka.
³¹ Â é medarié wà Iésu, â é tu pâ naa goro îê, â é dàgòtùé ma é tâa. Â nye tiâu kaa é pitòoka kêe! Â é [cimadò â é] naa èrà.

Wâru mwara tèpa maagé

³² Na bàrane†, â rà popa medari Iésu diri tèpa maagé, â wà mwara tàpé na pwa duée goorà.
³³ Â rà pitanaimarirà naa goropwàrawà wà diri tèpa âboro na pwi village-bà. ³⁴ Â é nye pwa ma tiâu diri kaa é pâ na jèpapara maagé wà Iésu. Â é tù târa mwara é pâ duée na wâru. Êco na câé caa panuàrà ma rà tùra, ba rà jèe tâmogdorié§.

Waké kà Iésu naa Galilée

³⁵ Na dàuru kêe, na bwaa ne, â é còobé wà Iésu. Â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Â é pwapwicîri. ³⁶ Â rà pâra nau mudèe wà Simona ma wà tèpa bée. ³⁷ Â rà ina tée pâ: «Rà po mudàgà diri é pâ âboro.»

³⁸ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà me, ma jè pâra géeni, naa na pâra village na tàpo wâmwünyabwerijè. Ba wâdé na go inapàpari mwara naawê é Picémara Wâdé. Ba wâépwiri majoroé ma go boome*.»

³⁹ Â é pâra pitiri wà Galilée, â é picémara é Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri. Â é tù tàra é pâ duée.

Pwi jè a pwa maga

⁴⁰ É me burà Iésu wà pwi jè a pwa maga†. Â é tùu jùrué araé, â é ilari jiié pâ: «Au! Wiàna nye nūmagà, â gà o nama tiâu maagé kô.»

⁴¹ Â é dau mearié wà Iésu†. Â é tùu pâ îê, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Nūmoo! Wâdé na tiâu é maagé'gà!»

⁴² Â nye tiâu jiié kaa é maagé kêe, â é jèe wâdé.

⁴³ Â é ina ba gòo tée wà Iésu pâ: «Gà pâra, ⁴⁴ â gà pwacòoco, â gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaailò, â gà naa tà Pwidueé i pwi *ârapwaaailò na ia

1:22 Mataio 7.28–29 1:24 Maréko 5.7 1:26 Maréko 9.26 1:28 Mataio 4.24 † 1:32 Na bàrane—Grec: Na bàrane, géé na càuru é pai duu kàra é tòotù. Jèe nabwé tòotù pwicîri kàra na capàto na bàrane. 1:34 Maréko 3.10–12
§ 1:34 Caa caa panuàrà ma rà tùra... Ba càcaa pâji pâara kêe, ma é pipaarié tà diri tèpa âboro. 1:35 Mataio 14.23; Maréko 6.46 * 1:38 Ma go boome—é, Ma go pâra géé Capernaüm—Grec: Ma go tèepaa me. 1:39 Mataio 4.23, 9.35
† 1:40 Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. † 1:41 Â é dau mearié wà Iésu—é, É dau putàmù goo pwiri wà Iésu. Pwiri càcaa wâdé tée, na nama inapàpari pâ, é pwi Mesia. 1:44 Lévitique 14.1–32

é ina wà *Moosé naa na *Naèà kée. Ba na wàrapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jée wâdé.»

⁴⁵ Â é pâra i pwi âboro, êco na [câé caa pwa i pwi ia é ina tée wà Iésu. Ba] é piwiâ târa diri é pâ âboro é pwina tèepaa marié. Â wâépwiri é pwi majoroé ma câé caa pipaarié wà Iésu, naa na pâ village. Â é tâa na pâ ére na aupiticia. Â rà nye tà me marié naawé é pâ âboro géé na diri é pâ ére.

2

É nama wâdé còwâ pwi a pitâbwamwa

Mataio 9.1–8; Luka 5.17–26

¹ Géé na càuru é pâra tòotù, â é wâjué me còwâ naa na village Capernaüm wà Iésu. Â rà tère pâ é wà pwârâwâ. ² Â wâru pâ âboro na ipitirâ naawé, â jée ticé autâa kâra, tia goropwârâwâ. Â é inapâpâri târa é popai kâ Pwiduée. ³ Â rà tèepaa me é pâra âboro, na rà popa me é pwi âboro na é pitâbwamwa. Ârapâpé tâpé géé goorâ, na rà pitûrié me. ⁴ Êco na ticé pai pwa wèe ma rà tòpòé na ara Iésu, majoroé é pai wâru wâra é âboro. Â rà [tâmee too naa gòrowâ*, â] rà dàgòtù é jè ére gòrowâ, wâcìcima wâna na é tâa wè wà Iésu. Â rà panuâ boo wà i pwi a pitâbwamwa, na é puu gòro é aupuu kée.

⁵ Â é pò goo é cèikí kâ tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Pwina naíò, jée pwanauri é pâ èpâ'gâ.»

⁶ Rà tâa wè mwara é pâra tèpa *dotée goro é Naèà, â rà niimiri pâ, ⁷ 'Kaa! É tùra ba èpâ naa goo Pwiduée wà pwi âboro bèeni [ba é nama ipaiwâilu ma wâé!] Wailâpâ na tâmogòori ma é pwanauri é pâ èpâ? Na nye wâco Pwiduée!

⁸ Êco na é nye tâmogòori kaa é pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina târa pâ: «Gorodâ na wàrapwiri é pâ pwârânûmawâ? ⁹ Piticècoé na go ina tée pâ: “Jée pwanauri é pâ èpâ'gâ” jii na go ina tée pâ: “Cimadò, â gà pa é aupuu'gâ, â gà pâra†.” ¹⁰ [Á wiâna pâri ma go nama é pâra na arawâ diri] â guwâ mwa tâmogòori pâ, pwa târù kâ *Pwina naíri âboro, ma é pwanauri é pâ èpâ kâ tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: ¹¹ «Go ina tâgâ ni pâ: Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gâ, â gà pâra naa jaagâ.»

¹² Â é nye cimadò kaa naa nabibiu kâra i pâ âboro, â é nye popa kaa é aupuu kée, â é còobé. Â rà pò wà tèpa âboro, â rà ina pâ: «Ée! Câjè caa mu caa còo cè muru cèna wàrani!» Â rà pwamaina Pwiduée.

É todâ Lévi

Mataio 9.9–13; Luka 5.27–32

¹³ É wâjué còwâ naa bàrawiâ Galilée wà Iésu. Â wâru é pâ âboro na rà picàù wiârâ medarié. Â é pacâmurirâ goro é Popai.

¹⁴ Ūna é pâra wii naigé, â é còo wà Lévi, pwina naí Alphée, na é gére tâa na é wâra *tò mwani wâripù†. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâò!»

Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é pâra wiâé.

¹⁵ Géé na càùé, â rà pi-ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée naa jaa Lévi. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wailâ—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tâpé na èpâ wâro kâra. Ba jée pâ nau wâru âboro, na rà pâra wiâé. ¹⁶ Rà tâa wè mwara wà pâra tèpa dotée goro é Naèà, géé goo tèpa *Farasaio. Â rà còo pâ rà pi-ija naima wà Iésu, ma wà diri tèpa âboro bèepwiri. Â rà ina tà tèpa câmu kée pâ: «Gorodâ na wà pwi caa kâwâ, âna rà picaaija ma pibéerâ ma tâpé na èpâ é wâro kâra, ma wà tèpa tò mwani?»

¹⁷ Â é tère wà Iésu, â é ina târa pâ: «Càra caa bu dotée wà tâpé na rà wâdé. Â nye wâco tâpé na rà maagé. Câgo caa me, nau todâ tâpé na rà tà niimiri pâ wâdé é wâro kâra. Bwa! Go me nau todâ tâpé na rà tà tâmogòori pâ èpâ é wâro kâra.»

Ucina goro pipwanya

Mataio 9.14–17; Luka 5.33–39

¹⁸ Na jè tòotù, â wà tèpa câmu kâ *Ioane Pwi a piupwaa ma wà tèpa Farasaio, âna rà gére pipwanya. [Rà panuâ é ija na jè ji pâara, ba na rà pwapwiciri tà Pwiduée.]

Â rà medari Iésu wà tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Rà tâgère pipwanya wà tèpa câmu kâ Ioane, ma wà tèpa câmu kâ tèpa Farasaio. Â gorodâ na càra caa pipwanya wà tèpa câmu'gâ?»

* 2:4 Gòrowâ—Pwa goro puu, â pò bàraccari bwâti, â pâri ma jè pâra gò. Còo Mataio 24.17. † 2:9 Còo note goo Mataio 9.5. ‡ 2:14 Wâra tò mwani wâripù—Bureau des impôts. 2:16 Mataio 11.19

¹⁹ Á é tòpi tàra pâ: «Gona rà o pipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro é piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Rà pi-ija ma wâdo. ²⁰ Êco na o mwa me é tòotù na ée mwa pâra jirà wà pwi a piéa. Á géewé, â rà o mwa bàra pipwanya.

²¹ «Á nye ticé jè âboro, cèna é popa é jè noo kàra imwaano na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro é pwina jèe dôroé. Ba [wiàna é nuwa i imwaano, â] o dàdàpa é gòobàra é imwaano na jèe dôroé. Á o mwa dau maina kaa é aumadàpa goo.

²² «Guwà còo é *wàra jawé na pwa goro parawére macii[§]: Câjè caa popa é dipâa na bwaa âmué, ma jè upwâwii é wàra jawé na jèe dôroé. Ba o taaò i wàra jawé [ba pwacoé ma é tèe]*. Á o tubatiâu i dipâa bau i wàra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipâa na bwaa âmué, naa na é wàra jawé na bwaa bwùu!»

Pwi apooro tòotù pwiçiri

Mataio 12.1–8; Luka 6.1–5

²³ Na jè *tòotù pwiçiri, â rà pâra wii é naigé na tapàgà na aupwanapò wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Á wii naigé, â rà tàpo pétâ pâ pwàra blé wà tèpa câmu.

²⁴ Á rà ina tà Iésu wà pâra tèpa Farasaio pâ: «Pwiini, gona cina rà pwa na wàrapwiri wà tèpa câmu'gà? Ána muru na papwiçiri, na é tòotù pwiçiri!»

²⁵⁻²⁶ Á é tòpi tàra pâ: «Gona bwaa câguwà caa pûra naa na tii é pwina é pwa wà pwi ukai *Davita, na pâara kà Abiatar, pwi caa kà tèpa pwa *ârapwaailò? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wailà ma wà tèpa bée, â nye ticé cèna rà uti. Á é tò naa na i wàra pwapwiçiri pwa goro imwaano†. Á é pa é poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Á é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na é poloa-bà, âna wàco wà tèpa pwa ârapwaailò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

²⁷ Á é ina mwara wà Iésu pâ: «É tòpò é tòotù pwiçiri wà Pwiduée, ba wàrapwiri goo wà pwi âboro. Á câe caa tòpò wà pwi âboro, ba na kàra é tòotù pwiçiri!

²⁸ «Á wàépwiri é majoroé ma wà Pwina naïri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwiçiri mwara.»

3

É nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwiçiri

Mataio 12.9–14; Luka 6.6–11

¹ Géé na càùé, â é wàjùé còwâ naa na *wàra pitapitiri wà Iésu. É tâa wè mwara wà pwi âboro na bà é iê. ² Á wà tàpé na rà tâa wè, âna rà còo bwàti wà Iésu pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na *tòotù pwiçiri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitòtié.

³ Á é ina wà Iésu tà pwina bà i iê pâ: «Gà me naani.»

⁴ Á é ina tà tàpé na rà tâa wè pâ: «Wànau? Pwa tàrù kâjè na tòotù pwiçiri, ma jè pwa na wâdé, é, ma jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà*?»

Êco na càra caa tòpi tèe. ⁵ Á é po niàrirà burà putàmù wà Iésu. É pikiri, ba bwaa dau gòo pûrurà. Á é ina tà pwi âboro bèeni pâ: «Gà patàrù é ìgà.»

Á é patàrù i iê, â é nye wâdé kaa.

⁶ Á rà còobé géé na wàra pitapitiri wà tèpa *Farasaio. Á rà nye pitùra kaa ma tèpa âboro géé na ére kà *Héroda Antipas. [Càra caa mu pitèrerà béaa, êco na] rà pimudàra naima cè pai pwa wèe ba na rà pòtàmwarà Iésu.

Wàru âboro na rà medari Iésu

⁷ Rà pâra jirà wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée, dàra bàrawià Galilée. Á wàru é pâ âboro na rà pâra wiàrà—âboro me géé pâ napò Galilée, ma *Judée, ⁸ ma Idumée. Á rà me mwara géé *Iéruçaléma, ma géé na ére géé còwâ kàra nairiwà Ioridano, ma géé na ére wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. Ba rà pitère é jèkutà goro é pâ muru na é pwa wà Iésu, â nùmarà na rà còoé.

§ 2:22 Wàra jawé... Còo é ânuuru i wàra jawé na Mataio naporomee 9. * 2:22 Pwacoé ma é tèe—É biilé i dipâa na bwaa âmué, â é pitoo é pwéretòotù. Á wiàna jèe dôroé i wàra jawé, â o taaò, ba pwacoé ma é tèe i parawére macii, ba é jèe ìgé. 2:24 Deutéronome 23.26 2:25-26 1 Samuel 21.1-6 2:25-26 Lévitique 24.5-9 † 2:25-26 Wàra pwapwiçiri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire). 2:27 Deutéronome 5.14 3:4 Luka 14.3

* 3:4 Panuâé ma é bà—Grec: Tanoorié. 3:6 Mataio 22.15-16

⁹ Á é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà pwabwàti é jè nari wànga, ba na o càra caa igabiao† é pâ âboro bèeni.»

¹⁰ Ba rà gère itàa me dèe wà diri tèpa maagé, ba na rà tu naa gooé, ma rà o wâdé. Ba [rà tère pâ] é jèe pawâro é pâ âboro na wâru. ¹¹ Á, na rà côoê é pâ duée [na tâa goo tèpa âboro] â rà tûuboo, â rà tûu jûrurà béaa kêe, â rà tomara too pâ: «Gà *Pwina naí Pwiduée!»

¹² Á é tûâri târa wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa inapàpario!»

É pitòrigari tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.1–4; Luka 6.12–16

¹³ Gée na càuè, â wà Iésu, âna é too naa gòrojaa. Á é todà tèpa âboro na nùmee goorà, â rà medarié. ¹⁴ Á é mwa pitòrigari gée jaarà tèpa 12 âboro, ba na o tèpa bée {â é nama neerà pâ *apostolo}. Á é panuàrà, ba na rà picémara é *Mwaciri kà Pwiduée. ¹⁵ Á é naa târa é tàrù ma pàtamee, ba na rà tù târa é pâ duée. ¹⁶ Wàilà-ni tèpa 12 apostolo:

Simona (é pitunee tée wà Iésu pâ Pétèru);

¹⁷ Jacques, pwina naí Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques (é pitunee tà tupédu aéjii-bà pâ Boanergès, na pai ina wèe pâ

‘Tupédu a tòoka’‡);

¹⁸ André;

Filipo;

Barthélemy;

Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naí Alphée;

Thaddée§;

Simona, pwi Zélotè *;

¹⁹ Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

²⁰ É wâjué côwâ naa pwârawâ wà Iésu. Á wâru é pâ âboro na rà pitànaima mwara naawé. Á ticè pai pwa wèe ma rà ija wà Iésu ma wà tèpa apostolo kêe. ²¹ Á wà tèpa âboro gée na tâa kà Iésu, âna rà me nau popaé jiiirà, ba rà niimiri pâ é jèe piwârau.

É tòpi tà tèpa âboro Iésu

Mataio 12.22–50; Luka 11.14–23, 8.19–21

²² Pwa tèpa *dotée goro é Naèà, na rà boo gée Iérusaléma. Á rà ina pâ: «É wâgoo wà Iésu wà Caatana†, pwi caa kà tèpa duée. Ba wàè kaa, na é naa tée é pàtamee, ba na é tù târa é pâ duée.»

²³ Á é todàrà wà Iésu, â é tawèerirà pâ: «Gona é wànau târa cè pai pitù tée côwâ wà Caatana?»

Á é ina târa é pâ ucina bèeni: ²⁴ «Wiàna é pipaa dèe côwâ é jè mwaciri, â o pwacoé ma é cimwü. ²⁵ Á wiàna é picicaraé côwâ é caapwi tâa, â o càcaa cimwü. ²⁶ Á wiàna é pipaa dèe côwâ wà Caatana, é, wiàna câé caa pitère dèe côwâ, â o jèe nye càcaa gòiri pâ é pàtamee. Á jèe nye ékaa é pai pitubatiàué. ²⁷ Á wiàna nùmajè na jè too gòro gòori naa na é wâ kà pwi jè âboro na é gòo, ma jè popa é pâ neemurué, â wâdé na jè mara piie. Á géewé, â jè mwa bàra pa é pâ neemurué na tâa na wà kêe.

Popai na èpà na o càcaa pwanauri

²⁸ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwâ é âjupàra pâ: O pâri ma pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà, â wâpà, wiàna é piècaari Pwiduée. ²⁹ Êco na wà pwina é tûra ba èpà naa goo é Nyuââé Pwicîri, âna o càcaa pwanauri. Ba o jèe nye tà tâa dàra gòiri awé.»

³⁰ É ina pwiri wà Iésu, ba kà tèpa dotée goro é Naèà. Ba rà ina pâ pwa duée gooé.

Âji tâa kà Iésu

† **3:9** Igabia—Être serré, pressé. Piti gée goo. **3:10** Mataio 14.36 **3:11** Luka 4.41 **3:12** Mataio 12.16; Maréko 1.34 **3:16** Ioane 1.42 **3:17** Luka 9.54 ‡ **3:17** ‘Tupédu atòoka’—Grec: Tupédu naíri tikakara. Nee bèepwiri, âna pai ina wèe pâ, ru tupédu aputàmù wâi. Càcaa teeru é tikakara. § **3:18** Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naí Jacques. (Còo Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) * **3:18** Zélotè—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napò kêe. **3:22** Mataio 9.34, 10.25 † **3:22** Caatana—Grec: Bézélzébül. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. **3:28** Luka 12.10

³¹ Géé na càùé, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié. Â rà tâa boo naa pé gòroigé. Â rà panuâ dò pwi jè âboro naa na i wâ, ba na é todèe.

³² Wâru é pâ âboro na rà tâbèepi Iésu, [naa na i wâ] â rà ina pâ: «Gà còo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

³³ Â é tòpi tàra pâ: «Wàilàapà nyaa kôo? Ma wàilàapà cè tèpa aéjii kôo?»

³⁴ Â é pò niâri tèpa âboro na rà gére tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wàilà-ni wà nyaa kôo, ma wà tèpa aéjii kôo. ³⁵ Ba wà pwina é pwa é câbawâdé kà Pwiduée, âna wàé kaa pwiri, è pwi aéjii kôo, ma tò naigé kôo, ma nyaa kôo.»

4

Ucina goo pwi a picâmi

Mataio 13.1–23; Luka 8.4–15

¹ Ê jèu pacâmurirà mwara [goro é Popai] wà Iésu, na bàrawià Galilé. Â dau wâru é pâ âboro na rà medarié. Â géé goo pwiri, â é tò naa gòro è jè wànga na tâa niboo najawé, â é tâaboo, ba na é patùrarà. Â rà tâa nidò gòromwari é pâ âboro. ² Â é pwa ucina ma é pacâmurirà goro é pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ:

³ «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa pâra naa na aupwanapô kée, â é uri é arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] ⁴ Â napwa è pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri.

⁵ «Â napwa è pâra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶ Êco na, na é té è tòotù, â tò è pâ nari arapwüru, â rà marü, ba ticé wàawà kàra.

⁷ «Â napwa è pâra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daara. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtamwara i arapwüru, â nye ticé pwée.

⁸ «Â napwa è pâra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwârâ—pâra pwi, âna rà tòpò 30 pwée; pâra tàpé, na 60; â pâra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

⁹ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyürué, âna wâdé na é tère!»

Gorodà na é ina ucina?

¹⁰ Ûna rà jèe tà tâa acari wà Iésu, ma wà tèpa ¹² *apostolo kée, ma wà tèpa béera, â rà tawèerié pâ: «Gorodà na gà ina é pâ ucina bèepwiri?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà è âji pai pwa goo è Mwaciri kée. Â napwa diri é pâra âboro, âna rà nye po tère co è pâ ucina. ¹² Ba:

Rà còo taaci,

â càra caa còoïna.

Rà tère taaci,

â càra caa tèreïna.

Ba péa rà biirâ;

péa tà pwanauri

pâ èpà na rà pwa.»

Ésaie 6.9–10

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹³ Géé na càùé, â é ina tà tàpé na rà tâa wê, wà Iésu, pâ: «Gona câguwà caa tâmogòori è ucina goo pwi a picâmi? Â guwà o mwa wânau târa cè pai tâmogòori wàra êdiri pâra ucina goro è Mwaciri? ¹⁴ Wà pwi a picâmi, âna é câmi è Popai kà Pwiduée. ¹⁵ Â è pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna wà tèpa âboro, na rà tère è popai, èco na é nye nama tèepaa me còwà wà *Caatana. Â é pò ma dàgòtù còwà è popai, na jèe câmi naa na è pwâranyümarà.

¹⁶ «Â è pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tère è popai, â rà nye nama tòpi naa na ipwâdé. ¹⁷ Êco na rà tèpa còmàcò, â càcaa wàawà naa goorà è popai na rà tère. Ûna tèepaa me marirà è tacai, è ùna pwa na èpà tàra, majoroé [è pai pitère dàra kàra] è popai kà Pwiduée, â rà nama panuâ cèiki.

¹⁸ «Â è pâra arapwüru, âna rà tûu naa na è pâ na nari upwâra na pwa daara. Ê napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro, na rà tère è popai, ¹⁹ èco na rà pidumapié goro è pâ muru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà è pâ neemuru gòropuu—muru na càcaa âji êkèe.

Â wâru mwara ê pâ muru na rà wâdéari. Â câamwara ê popai naa goorà, â o câé caa tòpò cè pwêe.

²⁰ «Êco na, napwa naa goo pàra arapwûru, âna rà tûu naa na ê napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro na rà tère ê popai, â rà tòpi naa na pwâranûmarà, â pwa pwâra ê popai naa goorà—pàra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

Pàra ucina kà Iésu

Mataio 13.31–32; Luka 8.16–18, 13.18–19

Wâra ânye

²¹ Ê ina târa mwara wà Iésu pâ: «Câjè caa nuri ê wâra ânye, ma jè cajipi goro ê jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. ²² Êdiri pâ muru na jèe naapwâniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè còo bwàti.] ²³ Wà pwina pwa ê pwâranyûrûe, âna wâdé na é tère!»

²⁴ Â é ina târa mwara pâ: «Guwà pwacôoco bwàti ê pwina guwà tère, [ba na pwa tàwà ê autâmogòori goo]! Ba ée mwa pwa tàwà wà Pwiduée, é pwina guwà pwa tà pàra tàpé. Â ée mwa pwa cèna piwéna jii ê pwina guwà pwa. ²⁵ Ba wà pwina jèe pwa tée [é autâmogòorimuru] âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kîri ê pwina tà tée, â o dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée.»

Arapwûru na picipu acari

²⁶ Ê ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é *Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii ni: «Ê mwa tâa wà pwi jè âboro. Na jè tòotù, âna é câmi é pâ arapwûru naa na aupwanapò kèe. ²⁷ Â géewé, â é tâpo nao. Â rà cipu i pâ arapwûru, â rà pimaina too. Êco na wà pwini, âna câé caa tâmogòori cè pai cipu kàra. Ba ticé na wakè goo*, ²⁸ ba nye wakè kàra ê napuu na é pacipu é pâ arapwûru. Â é nama rà pimaina too, tiagoro na rà pâra tòpò pwêe, ma pudôé†. ²⁹ Ūna jèe gòo i aupwanapò, â wà pwi âboro bèepwiri, âna é mwa bàra pipwabwàtié târa piûnya.»

Pudòro upwâra

³⁰ Ê ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

^{31–32} «Ê pwacèwii é jè pudòro upwâra na dau kîri awé na jè câmi. Â, na é cipu, â é jèe pâ nau upwâra na dau maina awé†. Â maina pâ ditèe, â pâri ma rà pwa wânaîrà naa gò é pâ marû.»

³³ Wâru pâ ucina na wàrapwiri na é ina wà Iésu, ba na é inapàpàri târa é pâ âboro é popai kà Pwiduée. Ê pwa é pai wià wèe, ma rà pa cè jèpa kàra géé goo.

³⁴ Ê ciburà pwa ucina târa. Êco na, naa mwa nye tà wàilà acari ma tèpa *câmu kèe, â é mwa napéaati târa diri.

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23–27; Luka 8.22–25

³⁵ Na pwi bàrane kàra tòotù-bà, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kèe pâ: «Jè géé naanigée, na ére géé còwâ.»

³⁶ Â rà popaé wà tèpa câmu kèe, naa gòro i wànga na rà tâa gò. Â rà còpòo jii tèpa âboro. Êco na rà tâpo pàra wiàrà wà pàra kèpé, na pâ pàra wànga.

³⁷ Géé na càùé, â é tapoo uu i pwéretòotù, â jèe pimaina too é pai uu kèe. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga. ³⁸ Êco na wà Iésu, âna é tâa boobà pwâragòro i wànga, âna é jèe puu, â é pwa pàrapù§.

Â rà patacié wà tèpa câmu kèe, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwù! Wànau, càcaa âjimuru tâgà?»

³⁹ Â é tàci, â é kànari i pwéretòotù. Â é ina târa i nawia pâ: «Gà coo!»

Â é nye po tànana kaa i napò. Â é coo i pòu.

4:21 Mataio 5.15; Luka 11.33 **4:22** Mataio 10.26; Luka 12.2 **4:24** Mataio 7.2 **4:25** Mataio 13.12, 25.29; Luka 19.26 * **4:27** Ba ticé na wakè goo—Grec: Wiàna é puu, é, wiàna é tàci, â rà nye cipu naa ne ma pwaa. † **4:28**

Pudòé (é, pudòé)—Graine. **4:29** Joël 4.13; Auinapàpàri 14.15 ‡ **4:31–32** Grec: Ê pwacèwii é pudòro moutarde. Na jè câmi, âna ji pwi naramuru na dau kîri, jii diri é pâ naramuru ni gòropuu. 32Â géé na càùé, â é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri é pâ muru na jè câmi. *Moutarde*(sénevé), âna càcaa upwâra na dau maina, êco na é maina jii pàra muru na câmi naa na aupwanapò. Ucina na wâdé ba kâjé naani na Kalédoni, âna upwâra bwe, ba é dau maina, â é pudòé, âna dau kîri. § **4:38** Ê pwa pàrapù—Grec: Ê pwa pàrapù naa gò jè pàrapù.

⁴⁰ Â é ina tàra pâ: «Gorodà na wâgotàwà? Gona bwaa câguwà caa pâji cèikí kaa?»

⁴¹ Êco na po dau wâgotàra. Â rà pî-ina tàra pâ: «É! Gona wàilàpà pwi âboro bèeni, na pitère dèe é pwéretòotù ma é nawìa?»

5

É tû tàra pâ duée gée goo 'Wàraduée'

Mataio 8.28–34; Luka 8.26–39

¹ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe, naa Gadara*, wàna ére gée còwà kàra i *nawìa Galilée. ² Â é boo gée gò i wànga wà Iésu. Â é nye còobé me kaa gée nacârù wà pwi jè âboro na pwa duée gooé, â é me cara Iésu. ³⁻⁴ Wà pwiibà âna é pwi a pitâa nacârù. Â nye ticé pai pwa wèe ma rà tâjùrué, ma rà pwa ma pii é du ié ma du âé; ipaiwà mwara na tooé goro itùpàò. Ba rà nye ciburà piie goo, â é nye taaci pòpàgà kèe. Â nye ticé pwi âboro na pwa nii kèe târa cipae ma é tâpo tâa. ⁵ Na diri é pàara, ûna ne ma pwa, â é mu tàmàdò é pâ pwàra wiikau, wàna i nacârù, ma gòro pâ pîru jaa. Â é mu pièié còwà goro é pâ atù.

⁶⁻⁸ Ûna é còo wà Iésu gée iti, â é itatà caraé. Â wà Iésu, âna pwa na é tû târa é duée gée gooé. Â wà pwi âboro, âna é tûu jùrué na araé, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina nai Pwiduée nidò *napwéretòotù, dà na nûmagà dàra pwa tòo? Go ilagà naa na nee Pwiduée pâ, gà cibwaa pwa tòo cèna èpà.»

⁹ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pâ: «Wàraduée†.»

[Â rà ina pâ duée wâgooé pâ: «Ûu kaa] ba dau wàru wàibà!]

¹⁰ Â é‡ tacoo goo wà Iésu, â é ina tée pâ: «[Na gà pacòobé pâ duée bèeni gée good, à] gà cibwaa tû tàra géeni napò!]

¹¹⁻¹² Â wà tèpa duée mwara, âna rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri!]

Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaére jaa. ¹³ Â é naa tàra é pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còobé, gée goo i pwi âboro, â rà gée naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itatà kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo nawìa, â rà mwù naawê. Â rà po wámwünyabweri 2 000.

Pipâra i jèkutá

¹⁴ Wà tèpa wèaari wàra i pâ puàkà, âna rà itaa pâ, nau wiâ é jèkutá bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri é napò. Â rà me é pâ âboro, nau còo é pwina gère tèepaa. ¹⁵ Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà còo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo. Â é jèe coona é pâ árabwée, âna é jèe po wâdé é pai tâa kèe. Â nye po dâpàgà tàra, â dau maina é pai wâgotàra. ¹⁶ Â wà tâpé na rà po còo diri é pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pâra tâpé é jèkutá goro i pwi âboro bèepwiri, ma i pâ puàkà. ¹⁷ Â wà tèpa âboro [gée na napò-bà] âna rà tacoo goo wà Iésu, â rà ina tée pâ: «Bà ilagà pâ, na gà pâra gée na napò kâbà.»

¹⁸ Â é tò naa gò i wànga wà Iésu. Â wà i pwi a tâa gooé i pâ duée, âna é ilaé pâ: «Nûmoo na go pâra wiâgà.»

¹⁹ Êco na é tòpi tée pâ: «Gà wâjué naa pwàrawà'gà naa jaa tèpa jèneregà. Â gà wiâ é pai mearigà kà Pwi Ukai, ma édiri é pâ muru na é pwa ba kâgà.»

²⁰ Â é wâjué còwà wà pwini. Â é wiâ naa na pwi ére, na ina goo wê pâ Dix Villes§, é pâ muru na é pwa ba kèe wà Iésu. Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro.

Pai wâdé còwà kà du ilàri

Mataio 9.18–26; Luka 8.40–56

²¹ É tò naa gò i wànga wà Iésu, â é gée naa na ére gée còwà. Â wàru é pâ âboro, na rà tâbèepié na bàrawìa. ²² Â é tèepaa me wà pwi jè âboro na nee Jairus, pwi jè caa kàra *wàra pitapitiri. Â é còo Iésu, â é pâra nau tûu jùrué béaa kèe. ²³ Â é tacoo gooé, â é ina tée pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tô nari èpo kòo, âna ée jèe pwa na é bà. Gà me nau tòpò é du ígà naa gòé, ba na tiàù é maagé kèe, ba na é wâdé còwà.»

²⁴ Â é pâra wiâé wà Iésu. Â gée goo na wàru é pâ âboro na rà pâra mwara, â rà nye po cibèepié ma igabiarà naa gooé.

Tò ilàri na 12 naja kèe goro maagé

* 5:1 Gadara—Nee mwara Gerasène. 5:6-8 Maréko 1.24 † 5:9 É tòpi tée pâ: «Wàraduée»—É, Rà tòpi tée tèpa duée pâ: «Aupò goro duée». ‡ 5:10 É—é, Rà (tèpa duée). § 5:20 Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na rà caajurirà.

²⁵ É tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tò jè ilàri, na jèe po 12 naja kèe goro maagé, ba, mu tèepaa me é pàara na mu itàa domii gooé. ²⁶ Jèe po dau wàru é pà dotée na é pà nau còrà, â rà mwa nye dau tubamaagéé kaa. Á é jèe po tubatiàu é mwani kèe, éco na caé caa wádé; á é mwa nye dau èpà kaa.

²⁷ É tère é jèkutâ goo Iésu wà tòoni. Á é mee ni, càù Iésu. Á é tu naa goo é ârabwée kèe, ²⁸ ba é piniimiri pà, 'Wiàna go tu naa goo co i ârabwée kèe, â o jèe tiàu acari i maagé kòo.' ²⁹ Úna é pwa, â nye nama coo kaa é pai joro wàra é domii gooé. Á é tère naa gooé pà jèe tiàu é maagé kèe.

³⁰ Á wà Iésu, âna é tère pà, pàra gée gooé é jè jènere nii kèe. Á é tawèeri é pà âboro pà: «Wàilàpà na tu naa goo i ârabwée kòo?»

³¹ Á rà tòpi tée wà tèpa câmu kèe pà: «Gorodà na gà ina pwiri? Ba gà còo, po dau wàru pà âboro ni, â rà cibèepijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

³² Éco na é tà niâ bèepié wà Iésu, ba na é nye mudàra pà wàilàpà na pwa pwiri. ³³ Á napwa i tò ilàri, âna é céca, ba wâgotée. Ba é tâmogòori é pwina tàgère tèepaa tée. Á é me, á é tùu jùrué na ara Iésu, á é ina tée diri é âjupàra.

³⁴ Á é ina tée wà Iésu pà: «Cidòri nyuâgà, co tòoni! Gà jèe wádé còwâ goo é cèikî'gà! Á gà pàra, á ée mwa tâa jaagà é pinaanapò. Gà jèe piétò!»

Tò èpo kà Jàirus

³⁵ Na é bwaa gère ina pwiri wà Iésu, â wà pàra tèpa âboro, âna rà tèepaa me, gée jaa Jàirus—i pwi apooro i wàra pitapitiri. Á rà ina tà pwini pà: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Á gà cibwaa cèpo tà pi-lluuri wà pwi a pwa pupùra.»

³⁶ Éco na caé caa ipacé naa goo é pà pwàratùra bèepwiri wà Iésu, á é ina tà Jàirus pà: «Gà cibwaa pwa ma wâgotàgà! Á gà cèikî!»

³⁷ Nabwé, á é popa co wà Pétèru, ma wà tupédu aéjii—wà Jacques, ma wà Ioane. Ba càcaa nūmee na rà pàra wiâé cè pàra âboro. ³⁸ Rà tèepaa pà naa pwàrawà kà Jàirus. Á nye dau wàru kaa é pà pwàratùra wé. Á é còo wà Iésu, na rà gère i ma pijinünü. ³⁹ Á é tò naa na i wà, á é ina tàra pà: «Cina guwà po dau wàrapwiri, é pai pikòì kàwà? Á cina guwà i? Napwa tò nari èpo bèepwiri, âna caé caa bà, á é nye po puu.» ⁴⁰ Á rà pitaurée gooé.

Á é cau pacòobèrà diri wà Iésu, á é popa i du nyaa ma caa kàra i èpo, ma wà tèpa âracié a câmu kèe. Á rà tò naa na é naditàrawà, na jèe tòpò i ji nari èpo naawé. ⁴¹ Á é tu pà naa goro iè, á é ina tée pà: «*Talitha, koumi*» (na pai ina wèe pà: Èpo, cimadò, ba go ina tàgà).

⁴² Á é nye cimadò kaa i ji nari èpo, á é pàra! Á rà nye dau pò kaa wà tàpé na rà tâa wé. (Napwa naa goo wà tòoni, âna jèe 12 naja kèe.)

⁴³ Á é ina tàra wà Iésu pà, na rà naa cè uti kèe. Á é pitùàri tàra pà: «Guwà cibwaa ina tàra cè âboro é pwina guwà còo.»

6

Càra caa cèikî tàpé Nazareth

Mataio 13.53–58; Luka 4.16–30

¹ É còpòdo gée na ére-bà wà Iésu, á é pàra naa Nazareth, wàna na é maina naawé. Á rà pàra wiâé wà tèpa *câmu kèe. ² Á, na *tòotù pwicîri, á é tò naa na *wàra pitapitiri. Á é pacâmuri tèpa âboro na wàru [goro é popai kà Pwiduée].

Á rà dau pò gooé, â rà [picocoorié, ma] pi-ina tàra pà: «Gona wàilàpà na pacâmurié goo é pà pwina é ina? Muru me géepà é autâmogòori kèe? Wàilàpà na naa tée ma é pwa é pà wakè goro pàtamee? ³ Ba wàé co pwi a wakè goro upwàra*, pé pwina nai Maria, pwi cià wà Jacques, ma José, ma Jude, ma Simona! Á wà pa naigé kèe âna wàilà-ni gère wàro jaajè!»

Ba [rà piboo gooé] wà tàpé Nazareth, â tàutàra na rà cèikî naa gooé. ⁴ Á é ina tàra pà: «Wà pwi *péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napò kèe†.»

⁵ Á nye ticé pai pwa wèe ma é pwa cè wakè goro pàtamee na Nazareth. (Éco na é tòpò é iè naa gò pàra tèpa maagé, â rà wádé còwà.) ⁶ Á é dau pò, ba nye dau càra caa cèikî é pà âboro.

É cùru pà tèpa 12 apostolo kèe

Mataio 10.5–15; Luka 9.1–6

5:30 Luka 6.19 5:34 Maréko 10.52; Luka 7.50, 17.19 5:41 Luka 7.14 6:2 Ioane 7.15 * 6:3 Pwi awakè goro upwàra—é. Pwi aba wà. É wakè goro atù mwara, ba wàru pà upwàra naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù. 6:4 Ioane

4.44 † 6:4 Naa na napò kèe—Grec: Naa napò kèe, ma naa jaa tèpa jènereé, ma naa pwàrawà kèe.

Gée na càùé, â é pâra wà Iésu nau picémara é Popai, naa na diri é pâ village, na tâbèepi wà Nazareth. ⁷ Â é todà tèpa 12 *apostolo kée, â é pipanuàrà ba ârailu jècaa. Â é naa târa é tàrù ba na rà tù târa é pâ duée. ⁸⁻⁹ Â é ina târa pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—guwà cibwaa pa cè poloa ma cèna atà, ma cè mwani naa na wâra mwani kàwà. Guwà pa co cè tâjò kàwà, ma wâraâwà, ma caapwi ârabwée kàwà.»

¹⁰ Â é ina târa mwara pâ: «Wiàna tòpiwà naa na cè jè pwârâwà, â wâdé na guwà tâa wé, tiagoro cè tòtù na guwà mwa pâra gée na napò-bà. ¹¹ Êco na, wiàna càcaa nùma wà tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â wiàna tàutàra na rà téréwà, â guwà pâra géewé. Â guwà tauri é dàuru puu goro du àwà, ba na guwà paari pâ càcaa wâdé é pwina rà pwa.»

¹² Â rà pâra wà tèpa câmu, â rà inapàpâri târa pâ âboro pâ: «Guwà pitòotéri é wâro kàwà!»

¹³ Â rà tù târa é pâ duée. Â rà tòpò l'huile naa gò é pâ âboro na maagé, [â rà pwapwiciri kàra] â rà wâdé.

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 14.1–12; Luka 9.7–9

¹⁴ Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère é jèkutà goo Iésu, ba jèe dau pipâra é jèkutà gooé. Ba rà ina gooé wà pâra tàpé pâ: «Wâé, âna wâé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ gée na aubà. Â êkaa é majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kâra pàtâmee.»

¹⁵ Â wà pâra tàpé, âna rà ina pâ wà péroféta Élia[†]. Â wà pâra tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Pé pwi jè péroféta pwacéwii pâra tèpa péroféta na jè pâara napò.»

¹⁶ Úna é tère pwiri wà Héroda, â é ina pâ: «Ée! É wâro còwâ gée na aubà wà Ioane Pwi a piupwaa, na ia go pwa ma tépàgà nyee!»

¹⁷⁻¹⁸ Ba wâéni é jèkutà goo é pai bà kée: Wà Héroda Antipas, âna ru piéa ma Hérodiade, tò wàdà Filipino, pwi aéjii kée.

Â é ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticé tàrù'gà ma gà popa tò wàdà pwina aéjii'gà!»

Â é nama tâjùru wà Ioane, ma piié, ma tòpòé naa na karapuu. ¹⁹⁻²⁰ Êco na é nye tà tâmogòori pâ é pwi âboro na é *tàrù ma pwiciri, â é papwicirié[§]. Â wâdé tée na é tâmaarié, êco na, ûna é tère popai kée, â jèe cêe caa tâmogòori cè pwina ée pwa.

Napwa naa goo wà tòoni Hérodiade, âna é èpâri wà Ioane. Â nùmee na é pwa ma é bà, êco na ticé naigé mee, ma é pwa, ba wà Héroda, âna é pwamurué.

Pacoo pai nùma Hérodiade

²¹ Na pwi tòtù na rà pwamaina é pai pitèpa wà ukai Héroda, âna nye pacoo pai nùma Hérodiade. Ba é pwa é jè pé pi-ija na maina wà Héroda. Â é todà diri tèpa kupénoo, ma wà tèpa caa kâra coda, ma wà tèpa âboro imaina wà napò Galilée. ²² Â wà tò èpo kà Hérodiade, âna é tò naa na é wà bèepwiri, â é câbu.

Â rà nye dau ipwâdéé kaa wà pwini Héroda, ma wà tàpé na rà ija ma wâé. Â é ina tà i tò èpo wà ukai Héroda pâ: «Gà ilari jiio cè pwina nùmagà goo, â go o naa tâgà.»

²³ Â é *ipwataâboro tée, â é ina tée pâ: «Go o nye naa tâgà cè pwina gà ilari jiio, wiàna jè pâara gée goro mwaciri kô.»

Naa tóo pûru Ioane

²⁴ É còobé i tò èpo bèeni, â é ina tà nyaa kée pâ: «Dà cèna go ilari jii pwi ukai?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà ilari jiié é pûru wà Ioane Pwi a piupwaa.»

²⁵ Â é nye piûri kaa goro itàtà wà tò èpo bèeni, â é pâmari ukai Héroda, â é ina tée pâ: «Nùmoo na gà naa tóo ni i pûru wà Ioane, naa na cè jè ngapò.»

²⁶ Â é dau pikiri wà Héroda. Êco na pwacoé tée ma é tajii é pwina é ina, ba é jèe ipwataâboro, na ara pâ âboro diri. ²⁷ Â é nye nama ina tà pwi jè coda pâ: «Gà pâra, â gà pame tóo é pûru wà Ioane.»

Â é pâra wà pwi coda naa na karapuu, â é tépàgà i nya Ioane. ²⁸ Â é pame i pûrué naa na é jè ngapò, â é naa tà i tò èpo ilari. Â wà tóoni, âna é naa tà nyaa kée. ²⁹ Úna rà tère pwiri wà tèpa câmu kà Ioane, â rà pâra nau popa i naiié. Â rà tòpòé naa na auipwàni.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

6:8-9 Luka 10.4–11 **6:11** Apostolo 13.51 **6:13** Jacques 5.14 **6:14** Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 3.19–20

[†] **6:15** Élia—Pwi péroféta kà Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso. **6:17-18** Lévitique 18.16 **§ 6:19-20** Papwiciri—Respecter. Tòimiri.

³⁰ Rà wājué cōwà wà tèpa apostolo [na ia é cùrurà pà wà Iésu] à rà pitapitirirà naa gooé. À rà piwià tée diri é pà namuru na rà pwa, bau é pwina rà picémara tãra diri é pà àboro.

³¹ Nabwé, à é ina tãra pã: «Jè pã naa na jè ére na ticia wé, ma guwà tàpo nao.» Ba jèe nye tice pàara na rà ija na, ba wãru àboro na rà medarirà. ³² À rà pãra acari gò jè wànga, naa na jè ére na ticia wé.

³³ Êco na wãru é pà àboro, na rà còorà na rà pãra, à rà còoinarà. À rà itaa me géee na diri é pà village, à rà tèepaa béaa kà Iésu ma tèpa câmu kée naanigée.

³⁴ Ûna é boo géee gòro i wànga wà Iésu, à é còo i pà àboro-bà, na dau wãru wàilà, à é po dau meaarirà. Ba rà pwacèwii é pà mutò na tice pwi a wéaarirà. À wàrapwiri, à é tapoo pacâmurirà goo é pà muru na wãru.

³⁵ Nabwé, jèe pwa na é duu i tòotù, à rà medarié wà tèpa câmu kée, à rà ina tée pã: «Êe jèe duu i tòotù, à na, aupiticia ni. ³⁶ Gà panuà pã é pã àboro bèeni naa na pã village na tãmwünabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

³⁷ Êco na é tòpi tãra wà Iésu pã: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

À rà tawèerii pã: «Gona [gà pwa na gà cùrubà, ba na] bà wãri cè utimuru kàra? Auwa! Pwacoé! [Ba rà po dau wãru awé, à] o po dau maina awé é wãri wèe*!»

³⁸ À é ina tãra pã: «Gona àradipi poloa na wãjaawà? Pãra ma guwà còo cai.»

À rà pitawèerirà, à rà ina tée pã: «5 poloa, ma àrailu àrawéa.»

³⁹ À é ina tãra pã: «Guwà ina tãra é pà àboro bèeni, pã rà pwa nari pubu, à rà tãaboo naawé.»

⁴⁰ À rà tãaboo, à rà pwa pubu† goro 100 ma 50. ⁴¹ À é popa i 5 poloa ma i du àrawéa wà Iésu. À é tagòtùe too napwèretòotù, à é pwaolé tà Pwiduee. À é tubiti é poloa, à é naa tà tèpa câmu kée, à rà pipàdi tãra é pà àboro. À é wàrapwiri tãra mwara i du àrawéa. ⁴² À rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. ⁴³ À rà panaimari cōwà é dãra noo kãra poloa ma àrawéa. À rà pwaai 12 nakébò goo. ⁴⁴ Ê jéù tèpa paao maina na rà ija, àna po 5 000 kaamwara!

É pãra gòro parawére jawé

Mataio 14.22–33; Ioane 6.16–21

⁴⁵ Géee na càùé, à é ina wà Iésu tà tèpa câmu kée pã: «Guwà tò naa gò i wànga. À guwà tãmara géee naa Bethsaïda.»

Ba é bwaa tà tãa, ba na é pawājuéri cōwà é pà àboro. ⁴⁶ Ûna é picijiirà diri, à é too naa gòrojaa, ba na é pwapwiciri.

⁴⁷ Ûna jèe ne, à rà jèe wãnabibiù kãra i nawià wà tèpa câmu, naa gò i wànga. À é tà tãa acari wãnidò gòromwari wà Iésu. ⁴⁸ À, na jèe gòropwaa, à é còo pã pwacoé é pai tapwauru kàra. Ba é po me cararà i pwèretòotù. À é pãra darirà wà Iésu gòro parawére jawé. À pwa na é pãe jiiirà.

⁴⁹⁻⁵⁰ Ûna rà còoê, à rà kãa too goro pai dau wãgotàra, à rà ina pã: «Ê! Uu! Pé duée!»

Êco na é nye nama patùrarà wà Iésu, à é ina pã: «Tàpéeni, guwà cibwaa nama wãgotàwà, ba wãgo! Guwà gòo!»

⁵¹ À é tò darirà naa gòro i wànga. À é coo i pwèretòotù. À nye po dàpàgà tà tàpéeni. ⁵² Ba càra caa tãmogòori mwara i pwi ia tèepaa, naa goo i pã poloa [ma du àrawéa]. Ba nye tãriwãri é pwàranümarà.

É nama wádé cōwà tèpa maagé wà Génésareth

Mataio 14.34–36

⁵³ Rà jèe tapàgà diri i nawià wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. À rà tèepaa géee naa na ére na tãmwünabweri é village Génésareth. ⁵⁴ Ûna rà ègò boo, à [rà tòo i wànga. À] wà tèpa àboro wé, àna rà nama còoina Iésu. ⁵⁵ À rà itaa pitiri i napò kàra, à rà pame tèpa maagé, naa gò é pã aupuu kàra.

⁵⁶ À wãna diri é pã ére na é pãra naawé wà Iésu—wãna é pã ville, ma village, ma napò, ma aupwanapò—àna rà popa me tèpa maagé naa na pã aupitãa kãra àboro diri. À rà tacoo gooé, à rà ina tée pã: «Pãri ma rà tu naa goo àrabwée'gà—wiãna êco é gòobèrè?» À wà diri tàpé na rà tu naa goo, àna rà nye wádé kaa.

6:30 Luka 10.17 6:34 Nombres 27.17; Mataio 9.36 6:35 Maréko 8.1–9 * 6:37 O po dau maina awé é wãri wèe—Grec: Gona wádé na bà wãri cè poloa goo 200 mwani pwaa? 200 mwani pwaa, àna pwacèwii wãri pwi caapwi àboro naa na 8 parui. † 6:40 Pubu—Groupe. 6:46 Luka 5.16 6:49-50 Luka 24.37 6:51 Maréko 4.39

7

Pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif

Mataio 15.1–9

¹ Rà me géé *Iéruusaléma wà pàra tèpa *Farasaio, ma pàra tèpa *dotée goro é Naèà. Á rà pitanaimarirà naa goo Iésu. ² Á rà còo pà wà pàra tèpa *càmu kée, àna rà pàra nau ija, àna càra caa nuwa* é írà pwacèwii é pai pwa na é nyamanya kàra.

³ Ba wà tèpa *Juif, àna rà nye pàra naa goo é tûá kà tèpa nyimurà ma upàra. Á wà tèpa Farasaio, àna rà bwaa dau déi goo. Rà mara nuwa bwàti é du írà, béaa kàra é pai ija kàra.

⁴ Á, na rà wàjué me còwà géé na pà aupitáa kàra áboro diri, á rà nye ciburà nuwa bwàti é du írà, wiàra é nyamanya kàra béaa kàra cè pai ija kàra. Á wàru é pà pàra nyamanya na rà pàra wiàra bwàti mwara—nyamanya na rà pame géé goo tèpa nyimurà ma upàra—wàra é pai nuwa wàra é wàrado, ma é wàra jawé, ma ilò.

⁵ Êkaa na wà tèpa Farasaio, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, àna rà ina tà Iésu pà: «Wà tèpa càmu'gà, àna càra caa wàro wiàra é nyamanya kà tèpa nyimujé ma upàjè. Ba rà ija pa é írà na tòri. Ána gorodà, co pwini?»

⁶ Á é tòpi tàra wà Iésu pà: «Guwà tèpa áboro na cáguwà caa *tàru! É nye ájupàra wà *péroféta Isaia, na é naigé mara é popai kà Pwiduée naa goowà. Ba é wii pà:

*Tèpa áboro bèepwiri,
àna rà po ipwamainàò co
goro pwàrà ma pwàratùra.*

Á wàiti jiio pwàranùmarà.

*⁷ Rà pwapwicìri tóo
ma pwa *árapwaaìlò tóo,
à piticèmurù naa goo.*

*Rà pacàmuri pàra tàpé
ba na rà wàrori é naèà.*

*Á càcaa naèà kòo.
Ba naèà kàra co.»*

Ésaie 29.13

⁸ Á é ina tàra mwara wà Iésu pà: «Guwà jèe panuá é aupitùári kà Pwiduée. Á guwà jèe pàra naa goo é aupitùári kàwà, tèpa áboro. ⁹ Ûu, guwà nye dau wádé tàra tütàjii é autùári kée, á guwà mwa caa wéaari é pwina nye tûá ma càrawà. ¹⁰ Ba é jèe ina wà *Moosé pà: *Gà papwicìri du nyaa ma caa'gà.* Exode 20.12 É jèe ina mwara pà: *Wà pwi áboro na é ina ba epà du nyaa ma caa kée, àna guwà nama é bà.* Exode 21.17

¹¹ «Éco na wáguwà, àna guwà nye ina tà tèpa áboro pà, nye wádé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pà: “Nùmoo na go naa tàu cè jè muru tàra pitu tàu, éco na càcaa pàri. Ba é pwina nùmoo na go naa tàu, àna é àraimeai pwicìri tà Pwiduée.”

¹² «Êkaa na, guwà pacàmurirà, ma rà iau tà du nyaa ma caa kàra! ¹³ Guwà còogai naa napuu† é popai kà Pwiduée, goo é pà nyamanya kàwà! Á wàru mwara é pà muru na wàrapwiri, na guwà pwa mwara.»

É pwina é nama miiri goo, pwi áboro

Mataio 15.10–20

¹⁴ Géé na càué, á é todàra mwara é pà áboro wà Iésu. Á é ina tàra pà: «Tàpéebà! Guwà tàmariò, á guwà tàmogòori cai é pwina go ina tàwà: ¹⁵ Càcaa pwina tò pwà pwi áboro, na o nama é *miiri na ara Pwiduée. Ba éco pwina é còobé géé na pwàranùmee, na é miiri goo. { ¹⁶ Wà pwina pwa é pwàranùrué, àna wádé na é tétel! }»

¹⁷ Géewé, á é pàra jii tèpa áboro wà Iésu, á é pàra naa jaaé. Á rà tawèerié wà tèpa càmu kée, goro é ucina na é gére wiá diri. ¹⁸ Á é tòpi tàra pà: «Wáguwà mwara, àna càcaa pàri ma guwà tàmogòori pwiri? Guwà còo, nye ticé jè muru na tòme géé gòroigé, na o nama é miiri na ara Pwiduée cè pwi jè áboro. ¹⁹ Ba pà muru bèepwiri, na me géé gòroigé, àna càra caa tò naa na pwàranùmee. Ba rà tò naa nanaaé co, á géé na càué, á rà còobé géé na naiié.»

É paari naawé wà Iésu pà, é jèe nama pàri ma jè uti géé goo diri é pà utimuru.

7:2 Luka 11.38 * 7:2 Nuwa—Rà wàrapwiri, ba na rà wádé na ara Pwiduée, wiàra é pwapwicìri kàra. Còo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. 7:4 Mataio 23.25 7:6 Ésaie 29.13 7:10 Exode 20.12, 21.17; Deutéronome 5.16 † 7:13 Còogai naa napuu—Grec: Nama tiàu. 7:15 Apostolo 10.14–15

20-22 Â é ina tàra mwara pâ: «Ê pwina còobé géé na pwâranümara pâ âboro, âna wâé kaa pwiri, é pwina rà miiri goo—é pâ auniimirimuru, ma câbawâdé na èpâ. Â géé goo pwiri, na rà pwa pâ muru na èpâ:

Rà wâro imudi;
Rà toomura (rà cîâa jii wâdàra);
Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
Rà ciburâ iari pâ muru na nûmarâ goo;
Rà iboo;
Rà mura;
Rà ipwamainarâ;
Rà tûra ba èpâ naa goo pàra tàpé;
Rà pwâgâri pàra tàpé;
Rà pwa na èpâ tàra;
Rà tètâmwara âboro.

«Wâ tàpé na rà wârapwiri, âna ticé cèna rà tâmogòori naa goo é pwina wâdé. 23 Diri é pâ èpâ bèepwiri, âna còobé géé na pwâranüma pwi âboro. Â wâé kaa pwiri é pwina nama é miiri goo.»

*É cèiki tô ilâri na câé caa tô Juive
Mataio 15.21-28*

24 Géé na càùé, â é pâra géé na ére bèepwiri wâ Iésu. Â é pâra naa na ére na tàmwünyabweri é ville Tyr. Â é tâa na è jè pwârawâ, â càcaa nûmee na rà tâmogòori é pâ âboro pâ é wêé. Êco na pipâra è jèkutâ. 25-26 Â êkaa, na é pitère é popai gooé wâ tò jè ilâri. Wâ tîoni âna câé caa tô Juive, ba tò gòobàra tèpa Phénicie wâ province Syrie. Â napwa wâ tò èpo kèé âna pwa duée gooé. Â é medari Iésu i tò ilâri, â é tùu jûrué araé. Â é ina tée pâ: «Go ilagâ pâ gâ pacòobé è duée géé goo tô èpo kô.»

27 Â é tòpi tée wâ Iésu pâ: «Jè nama rà ija béaa, tèpa nari èpo. Ba càcaa wâdé na jè pa é uti kâra, ma jè tûtâjii târa è pâ 'nari akâna[†].»

28 Â é tòpi tée wâ tîoni pâ: «Bwa, gâ nye âjupâra. Êco na wâ tèpa nari akâna mwara, âna rà ija é muupâra é utimuru, na rà tubatûu é pâ nari èpo, géé goro taapâ.»

29 Â é ina tée wâ Iésu pâ: «Géé goo é pai tòpi'gâ, â pâri ma gâ wâjué còwâ naa jaagâ. Ba é jèe còobé i duée, géé goo i èpo'gâ.»

30 Â é wâjué còwâ naa pwârawâ kèé wâ tîoni. Â é côo i èpo kèé, na é tàgére puu gò i aupuu. Ba é jèe wâdé!

É nama tiâu maagé kâ pwi a kûukû ma kee

31 Géewê, â é pâra géé na ére Tyr wâ Iésu, ba na é wâjué còwâ naa bàrawiâ Galilée. Êco na é bwaa tabiié naa pâ ére wâ Sidon ma Dix Villes[§].

32 Â rà popa medarié é pwi âboro na é kûukû ma kee. Â rà tacoo goo wâ Iésu, ma ilari jiié pâ: «Gâ tîpò du igâ naa gôé, ba na é wâdé!»

33 Â é popaé wâ Iésu, â ru pâra iti jii é pâ âboro. Â é tùu géé é mangadaîé, naa na é pwâranyûru wâ pwini. Â é nama tii é mangadaîé, goro é oropwêé. Â é tu naa goo è ûmemeé.

34 Â é tagòtùé too naa napwéretòdotù wâ Iésu, â é ôomaa ba maina. Â é ina tà i pwi âboro pâ: «*Effata!*» (Pai ina wèé pâ: Gà tàpirigâ!)

35 Â é nye tàpirié kaa è du nanyûrué; â é nye wâdé kaa i ûmemeé, â jèe pâri ma é tûra bwàti.

36 Â é ina wâ Iésu tà tàpé [na rà còo pwiri] pâ: «Guwâ cibwaa pwa jèkutâ goo!»

Êco na, ûna é gére ina pwiri tàra, â rà mwa nye dau pwa jèkutâ kaa goo, târa è pâ âboro diri é pwina é pwa. 37 Ba rà po dau pò, â rà cau ina pâ: «Guwâ còo! Nye po dau wâdé kaa è pâ muru na é pwa! Ba é nama rà tèrejè wâ tàpé na rà kee; â é nama rà tûra wâ tàpé na rà kûukû!»

8

*É pa-ija 4 000 âboro Iésu
Mataio 15.32-39*

† 7:27 'Nari akâna'—Ê pwina rà ina wâ tèpa Juif goo pàra tàpé. (Còo note goo Mataio 15.26.)
Décapole. 7:36 Maréko 1.43-45 7:37 Ésaïe 35.5

§ 7:31 Dix Villes—é,

¹ Na pwi pàara bèepwiri, âna rà pitapitirirà naa jaa wà Iésu é pâ âboro na wâru. Â jèe ticé uti kàra. Â é todà tèpa *câmu kèe wà Iésu, â é ina tàra pâ: ² «Au, meaari tèpa âboro bèeni! Ba jèe âracié tòotù kâjè ma wàilà, â jèe ticé utimuru. ³ Â wiâna go pawâjuépirirà, â o ticé nii kàra wii naigé. Ba wâru tàpé na rà me géé iti.»

⁴ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kèe pâ: «A?! Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia?»

⁵ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa.»

⁶ Nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ na rà tâaboo. Â é popa i pâ 7 poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kèe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro. ⁷ Nye pwa mwara é nyi pâra ârawéâ kàra. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é ina tà tèpa câmu kèe pâ na rà ipâdi mwara. ⁸ Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwâro diri. Â géé na câùé, â wà tèpa câmu, âna rà tòri é dèrèé, â po 7 nakébò maina na wâbé. ⁹ Po 4 000 âboro na rà ija!

¹⁰ Nabwé, â é ina târa wà Iésu pâ, na rà wâjué còwâ naa jaarà. ¹⁰ Â wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, âna rà tòri é naa gò i wànga. Â rà pâra naa na ére Dalmanoutha.

*É ina tèpa Farasaio wà Iésu
Mataio 16.1–12*

¹¹ Rà tèepaa medari Iésu wà pâra tèpa *Farasaio, â rà tapoo pitòocia ma wàé. Ba nùmarà na rà pitù tuâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà cè *câmu kàra pàtâmee na wâgoogà. Â géewé, âna bà o tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é panuâgà medaribà.»

¹² Â é watàu wà Iésu, â é ina pâ: «Gona gorodà na rà ciburà ilari cè câmu kèe wà tèpa âboro nabà? Â go ina tàwà è âjupâra pâ: O càra caa còo cè câmu kàra pàtâmee wà tèpa âboro nabà!»

¹³ Â [é picijajai, â] é pâra jiiirà. Â é tò naa gò i wànga, â é géé naanigée na ére géé còwâ.

'Nyaa kàra poloa' na èpà

¹⁴ [Rà tèepaa pâ naa na ére géé còwâ. Â] wà tèpa câmu kèe, âna rà [còo pâ rà] tà ipwanauri na rà pa cè poloa. Â tà dàra caapwi co ji poloa kàra. ¹⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòoco è nyaa kàra poloa kà tèpa Farasaio, ma è nyaa kàra poloa kà *Héroda.»

¹⁶ Â rà pi-ina târa wà tèpa câmu pâ: «A! [Pwiri géé goro na] câjè caa pa poloa?»

¹⁷ Â é tère, â é ina tàra pâ: «Cina guwà pi-ina tàwà pâ, guwà imwüru cè poloa? Gona bwaa câguwà caa còo ma tâmogòori? Wànau, bwaa gére picânauri tàwà? ¹⁸ Pwa è âraporomeewà, â câguwà caa còo? Â pwa è pwâranyüruwà, â câguwà caa tère? ¹⁹ Gona câguwà caa niimiri i pwi tòotù na go ipâdi i pâ 5 poloa tà i pâ 5 000 âboro? Â âradipi nakébò na guwà pawâjué còwà?»

Â rà ina tée pâ: «12 nakébò.»

²⁰ «Ûna go ipâdi i pâ 7 poloa tà tèpa 4 000 âboro, â âradipi jéüru nakébò na ia guwà popa wâjuéri?»

Â rà tòpi tée pâ: «7 nakébò.»

²¹ Â é ina tàra pâ: «Â bwaa câguwà caa pâ tâmogòori kaa?»

É nama é niâ còwâ pwi a bwi

²² Rà tèepaa pâ naa na village Betsaïda. Â wà tèpa âboro wé, âna rà pame pwi jè a bwi. Â rà ila Iésu pâ na é tu naa gooé.

²³ Â é tu naa goro îê wà Iésu, â é popaé còobé jii i village. Â é tòpò è oropwêe naa gò du âraporomara pwi âboro bèepwiri. Â é tòpò è du îê naa gòé, â é tawèerié pâ: «Dà cè pwina gà còo?»

²⁴ Â é tàpiri du âraporomee wà pwi a bwi, â é ina pâ: «Go còo pâ âboro, èco na rà pwacèwii è pâ upwàra na rà pâra.»

²⁵ Â é jèu tòpò mwara è du îê wà Iésu naa gòro âraporomee. Â é mwa bàra niâ bwàti wà pwini. Â é jèe wádé, â é nye dau niâ tia-iti.

²⁶ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâjué naa jaagà, â gà cibwaa tò naa na village.»

*É pwi Mesia wà Iésu
Mataio 16.13–28; Luka 9.18–27*

²⁷ Rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, naa na pâ village na tâmwünyabweri wà ville Césarée-Filipo. Ûna rà gére pâra wii naigé, â é tawèerié tèpa câmu kèe pâ: «Gona dà cèna rà ina good wà tèpa âboro? Rà ina pâ wâgo wàa?»

²⁸ Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pàra pwi pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pàra tàpé pâ wâgà *péroféta Élia. Â rà ina wà pàra tàpé mwara pâ gà pwi jè árapàara tèpa péroféta biu.»

²⁹ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [pwi ukai na gà me géé goo Pwiduée!]

³⁰ Â é nye áji papwicíri jìirrà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

³¹ Géé na càùé, â é tapoo pacâmuri tèpa câmu kée wà Iésu. Â é ina pâ: «O tèepaa é pàara, na go mwa dau pwa é maagé còo na, wâgo *Pwina naíri âboro. Ba wà tèpa pitùâ, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *árapwailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna o nye tàutàra good. Â rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béâracié kâra tòotù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ.»

³² É ina ba pwéelaa tàra é popai bèepwiri. Êco na é todèe naa na jè ére wà Pétéru, â é pwaé.

³³ Â é niâri wà tèpa câmu kée wà Iésu. Â é pwa Pétéru, â é ina tée pâ: «*Caatana, gà tìugà géeni arao! Ba càgà caa niimiri pwacèwii Pwiduée; â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pàra wiâé

³⁴ Géewê, â é todàra é pâ âboro ma wà tèpa câmu kée wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wiàna nùma cè pwi jè âboro na é me wiâò, â é cibwaa mwa tà piniimirié còwâ. Â wâdé na é kâa é *kurucé kée, â é me wiâò. ³⁵ Ba wà pwina nùmee na é ipwamuru é wâro kée, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kée ba kòo, ma é *Picémara Wâdé, âna wà pwiibà, âna ée udò [ma tâa tée é *âji wâro]. ³⁶ Â tàra dà kà pwi âboro na é tòpi diri é pâ wâdé gòropuu, â wiàna é tubatiâu é nyuââé*? ³⁷ Gona o dà cèna pâri ma é icuri ma é pâmari còwâ é nyuââé?

³⁸ «Napwa wà tèpa âboro nabà, âna rà jèe tèpa pwa na èpà, â càra caa pitère dà Pwiduée. Wà pàra tàpé, âna rà kamu good è popai kòo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo Pwina naíri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna bà mwa me, ma tèpa *angela kée†, [naa na pwi tòotù kòo. Na pwi tòotù-bà] â o paari é pai maina ma muugère ma pai pwicíri kà Pwi Caa kòo.»

9

¹ «Go ina tàwà é âjupàra pâ: Wà Pwiduée, âna é gére tòpò naani é Mwaciri kée, naa na diri é pàtamee. Â wà pàra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa còo é pai tèepaa kâra i Mwaciri, béaa kâra cè pai bà kâra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Mataio 17.1–13; Luka 9.28–36

² Géé na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétéru, ma Jacques ma Ioane. Â rà too, naa gò é pé jaa na maina. Â pitòotéri pai còo Iésu, na ararà. ³ Â pâra ma po dau pwaa é pâ árabwée kée, â é pwâra. Â nye ticé cè jè âboro wâni gòropuu na pâri ma é pwa cè árabwée, cèna pwaa pwacèwii pwiri. ⁴ Â rà nye còo kaa wà Élia ma wà *Moosé, [tupédu *péroféta béaa] na rà tàgère pitùra ma wàè.

⁵⁻⁶ Â po dau wâgo tà wà Pétéru ma wà tupédu bée. Â é ina wà Pétéru tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupúra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wâdé na bà pacima cè tèpa áracié nacapè—ba kâgà jèpwi, â kà Élia jèpwi, â kà Moosé jèpwi.»

É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, goo pai wâgotée.

⁷ Â é tèepaa me é jè nee, â é cajipirà. Â rà tère é pwàratùra géé na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wàè co kaa pwiri, é Pwina naíò [na caapwi co] na dau wânúmoo good. Â guwà pitère dèe.»

⁸ Â rà piniâ bèepirà wà tèpa *câmu, èco na jèe nye tà wailà acari ma Iésu.

⁹ Úna rà tàbàtù géé gòrojaa, â é ina ba gòo tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa ina tàra âboro é pwina guwà còo, tiagoro é tòotù, na go mwa wâro còwâ géé na aubà, wâgo *Pwina naíri âboro.»

¹⁰ Â rà pitère dàra é pwàratùra bèepwiri. Êco na rà pitawèerirà pâ: «Gona dà é pai ina wèe bèepwiri pâ, ée mwa wâro còwâ géé na aubà?»

Rà tawèeréé goo Élia

¹¹ Gée na càùé, â rà tawèeri Iésu pâ: «Wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà ina pâ: “Wà péroféta Élia, âna wàé pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò].” Âna gorodà?»

¹²⁻¹³ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Ûu kaa. É mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. Â go ina tàwà pâ, é jèe nye me wà Élia*. Êco na rà jèe pwa tée é pwina èpà na rà niimiri wà pàra tèpa âboro, pwacèwii na jèe wii naa na *Tii Pwicíri. Â jèe wii mwara good, wágo Pwina naíri âboro pâ, na go o mwa maagé còo, â rà o mwa èpàrio wà tèpa âboro.»

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé
Mataio 17.14–21; Luka 9.37–43

¹⁴ [Na rà boome còwâ géé gorojaa] wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kée, â rà pàdari wà pàra tèpa câmu béerà. Â rà còo é pâ âboro na rà dau wàru na rà tâbèpirà. Ba rà tàgére pitúra ma tèpa dotée goro ê Naèà. ¹⁵ Ûna rà còo Iésu wà tèpa âboro, â po dàpàgà tàra. Â rà itàa pàdarié, ba na rà pwabwàcu tée. ¹⁶ Â é tawèeri tèpa câmu kée pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina ma wàilà?»

¹⁷ Â é tòpi tée wà pwi jèpwi géé goo tèpa âboro bèepwiri, â é ina pâ: «Pwi a pwa pupùra, pwa na go popa me pwina naíò darigà. Ba pwa pé duée na wâgooé, na é pwa ma câé caa tura. ¹⁸ Â é mu popaé, ma tüé boo naa napuu. Â wà pwina naíò, âna mu còobé é pâ oropwée, â é mu tòngüru é poropwée. Â mu po gòo é naiié. Â go ila tèpa câmu'gà pâ, na rà tü tée, êco na càcaa pâri naa goorà.»

Nye cau pâri diri tà pwi a cèikí!

¹⁹ É ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà, ba bwaa câguwà caa cèikí! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicàariò naa goowà? Popa me i pwi nari âboro èpo!»

²⁰ Â rà popaé me. Ûna é còo Iésu i duée, â é nye nama é po cèca diri kaa. Â é tûu, â é biíé naa napuu. Â còobé géé pwèe é pâ oropwée.

²¹ Â wà Iésu, âna é tawèeri pwi caa kée pâ: «Gona âradipi pàara, na pwa tée é pwini?» Â é tòpi tée pâ: «Nye tapoo géé na aukíri kée. ²² Ê pwi duée bèepwiri, âna é mu tüé naa na ânye, ma naa najawé, ba na é bà. Â gà mearibà, ma pitu tâbà, wiàna pâri ma gà pwa.»

²³ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà ina tòo pâ: “Wiàna pâri ma gà pwa?” Nye cau pâri diri tà pwi a cèikí!»

²⁴ Â é nye tomara kaa wà pwiibà pâ: «Go cèikí! Êco na gà pitu tòo, ba càcaa po maina é pai cèikí kòo!»

²⁵ Â é còo wà Iésu pâ, wàru é pâ âboro, na rà jèe tapoo me naa gooru. Â é nye pwa kaa i duée, â é ina tée pâ: «Wâgà pwini, na gà pwa ma câé caa tura ma tèrejè, âna go ina tàgà pâ: Gà còobé géé goo pwi âboro èpo bèeni! Â gà cibwaa mwa caa tò còwâ naa gooé!»

²⁶ Â é pé wiikau i pé duée bèepwiri, â é nye nama é po cèca diri i pwi âboro èpo, â é nye còobé kaa. Êco na, napwa i pwi âboro èpo, âna é pwacèwii na é jèe bà. Â wàru é pâ âboro na rà ina pâ, é jèe maagé. ²⁷ Êco na é tuboo dèe wà Iésu, â é dàgòtúé [ba é jèe wâdé].

²⁸ Gée na càùé, â é wâjué naa pwàrawâ wà Iésu. Ûna rà pitâa acari ma tèpa câmu kée, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Nye géé goro co é pwapwicíri tà Pwiduée, na o pâri ma jè pacòobé é pwi pwàra duée bèepwiri.»

É pacâmuri tèpa câmu kée
Mataio 17.22–18.9; Luka 9.44–50

³⁰ Rà còobé géé na ére bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â rà pitapàgà wà napò Galilée. Â càcaa nûma wà Iésu na rà tâmogòori wà tèpa âboro, pâ é tâa wê. ³¹ Ba é gére pacâmuri tèpa câmu kée [goro pai o bà kée].

Go o mwa bà ma wâro còwâ

É ina tàra pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wágo Pwina naíri âboro. Â rà o tâjùruo, â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béâracié kâra tòotù géé na càùé, âna go mwa wâro còwâ géé na aubà.»

³² Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina tàra. Â wâgotàra na rà tawèerié.

Wàilàapà wà pwina é imaina?

³³ Rà tèepaa pà naa Capernaüm. Ûna rà tò naa na wâ, â é tawèeri tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina na ia jè gére me?»

³⁴ Êco na càra caa tòpi tée. Ba ùna rà gére me wii naigé, â rà pitawèerirà pâ: «Gona wàilàapà cè pwina pwamuru naa gooé naa nabibiu kâjè?»

³⁵ Â é tâaboo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà cibèepié, â é ina tàra pâ: «Wiàna nùmee na é imaina wà pwi jè âboro, â wâdé na é pwi a pwicò ma pwi a piâboro kîri kâra diri pâ âboro.»

³⁶ Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo, naa nabibiu kâra. Â é bwénüüé, â é ina tàra pâ: ³⁷ «Wà pwina é tòpi naa na neeò pwi jè nari èpo pwacèwii ni, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

³⁸ Ê ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tü târa è pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba câé caa pwi béejè.»

³⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà cibwaa pacooé! Ba wà pwina é wakè goro pàtàmoo, âna o pwacoé ma é ina cè pwina èpà naa gooò. ⁴⁰ Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi béejè. ⁴¹ Â go ina tàwà è âjupàra pâ: Wà pwina é naa tàwà cè jè wàrado jawé moo, ba guwà tèpa bée Kériso, âna wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi pumee.»

Guwà pwacòoco!

⁴² [Ê ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pwa ma gùmagù è cèikí† kà [pwi âboro kòo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba wiàna wàrapwiri, â o è wàrimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tũgà naaniboo najawé.

⁴³ «Wiàna majoroé é ìgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé‡. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi ìgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du ìgà, â gà pâiti jii Pwiduée§! Ba naa na ére bèepwiri, âna o nye tà ciburà tòogà é maagé còo, pwacèwii é na ânye na càcaa bà. { ⁴⁴ Â pwa pâ ùne na uti naiiri âboro, âna càra caa bà naa na pwi ére-bà. }

⁴⁵ «Â wiàna majoroé é àgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi àgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du àgà, â tũgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawé! { ⁴⁶ Ba é ânye na ére-bà, âna càcaa bà. Â pwa pâ ùne na rà uti è naiiri âboro, â càra caa bà naa na pwi ére-bà. }

⁴⁷ «Â wiàna majoroé é âraporomeegà, na gà pwa na èpà; â gà èrù tãjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du âraporomeegà, â tũgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawé! ⁴⁸ Â wè, âna càra caa bà è pâ ùne, na rà iri è naparawére âboro. Â jè maagé, pwacèwii na tòjè è ânye.

⁴⁹ «Diri è pâ âboro, âna o naa tàra é ânye ma còo*, [tàra ma cèitiri èpà kâra]. ⁵⁰ Napwa é còo, âna jè muru na wâdé [tàra ma pwa nùmara é utimuru]. Êco na, wiàna tubatiàu é nùmee, â jè o wànau tàra ma jè o pwa ma tèepaa còwà é nùmee? Bwa, pwacoé! Wâdé na é tâa goowà é còo, â guwà wâro na tàbwàti ma pàra tèpa béewà.»

10*Popai goro piéa ma tapàgà piéa**Mataio 19.1–12; Luka 16.18*

¹ Géewè, â é pàra géee na ére bèepwiri wà Iésu. Â é tapàgà è napò *Judée. Â é pàra naa na ére géee còwà kâra nairiwà Ioridano. Â, na diri pâ ére na é tâa wè, âna rà me mwara tèpa âboro, â rà tâbèepié. Â é pacàmurirà goro è Popai, wàra na nye câmaajé tée na é pwa.

² Â rà me burèe wà pàra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tũtã tée. Ba rà tawèeréi pâ: «Gona pwa tàrù kà pwi jè âboro. [naa na é *Naèà kà Moosé] ma é tü tà tò wâdèe?»

³ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Gona dà è popai, na é tũârì tàwà wà *Moosé?»

9:35 Mataio 20.25–27; Maréko 10.43–44; Luka 22.24 **9:37** Mataio 10.40 **9:40** Mataio 12.30; Luka 11.23 **9:41**

Mataio 10.42 † **9:42** Pwa ma gùmagù è cèikí—é, Nama é pwa na èpà—Grec: Nama é tüu. **9:43** Mataio 5.30 ‡ **9:43**

Còo note goo Mataio 5.29–30. § **9:43** Gà pâiti jii Pwiduée... Grec: Gà pâ naa géhenne (l'enfer). Ipaìwà naa na pâ nee tii

45 ma 47. **9:47** Mataio 5.29 **9:48** Ésaie 66.24 * **9:49** Ànye ma còo—Naa na pwapwiciri kà tèpa Juif, âna rà tòpò

còo naa gò pâ àrapwaailò na tòo naa goro ânye. (Còo Lévitique 2.13.) Ê ânye, âna ucina goro pai cèitiri èpà kâjè, pwacèwii na jè

ciri é mwani mii, ba na é dau pwéelaa. Ê còo, âna ucina goro napàrajè na jè wàrori é wâro na pwiciri, â na jè tèpa pinaanapò.

(Còo nee tii 50.) Pwacèwii pai wéaari é noo kâra macii goro còo, ba na o càcaa wâbu. (Còo note goo Mataio 5.13.) **9:50**

Mataio 5.13; Luka 14.34

⁴ Á rà tòpi tée pá: «Bwa, cáe caa papwiciri wà Moosé tà pwi âboro na é pitapàgà piéa, wiàna é wii é tii, ba na é panuà còwà tò wâdèe.»

⁵ Á é ina tàra wà Iésu pá: «Guwà còo, é wii ba kàwà é naèà bèepwiri wà Moosé, ba po dau gòo é pûruwà! ⁶ Êco na, naa na autapoo goo, ûna é tòpò è gòropuu wà Pwiduée, âna: *É tòpò wà pwi paao ma wà tò ilàri. Genèse 1.27* ⁷ Á gée goo kaa pwiri, âna é panuà du nyaa ma caa kée wà pwi paao, ba na ru pitàa ma wà tò wâdèe. ⁸ Á, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi. Genèse 2.24

«Á êkaa, [na go ina tàwà pá] na jée càcaa ârailu âboro, â ru jée pwacèwii caapwi âboro. ⁹ Á guwà cibwaa tipì còwà é pwina é jée piinaimari wà Pwiduée!»

¹⁰ Á [rà pâra jii] wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée. Ûna rà wâjué còwà naa pwàrawà, â rà bwaa nye jèu tawèerié mwara, goro tapàgà piéa. ¹¹ Á é ina tàra pá: «Wiàna é tii tà wâdèe wà pwi jè âboro, ma é jèu éa còwà, â é jée pá nau toomura (é cîaa jii tò wâdèe béaa). ¹² Á wiàna é pâra jii pwi éaé wà tò ilàri, ma é jèu éa còwà, â é jée pâra nau toomura.»

É pwényunyuâari nyi nari èpo

Mataio 19.13–15; Luka 18.15–17

¹³ [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà tèpa âboro. Á rà pame tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuâarirà]. Êco na wà tèpa câmu kée, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorà.

¹⁴ Ûna é còo pwiri wà Iésu, â càcaa wâdè tée, â é ina ba gòo tàra pá: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kàra é pá âboro, na rà wàra é nyi nari èpo. ¹⁵ Ûu, âjupâra é pwina go ina tàwà pá: Wà pwi âboro na cáe caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduée wàra ji nari èpo, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

¹⁶ Á é nye popa kaa nyi nari èpo, â é tàmarà. Á é tòpò îê naa gòrà, ba na é pwényunyuâarirà.

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Mataio 19.16–30; Luka 18.18–30

¹⁷ Ûna é bwaa pwa na é pâra wà Iésu, â é itàa tèpeaa me wà pwi jè âboro. Á é pá nau tùu jùrué araé. Á é tawèerié pá: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wâdè kaa. O dà cèna go pwa, ma o tãa tõe é *wãro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁸ Á é tòpi tée wà Iésu pá: «Gona cina gà ina good pá, go pwi âboro wâdè? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticè pwi âboro na wâdè; â nye caapwi co—wà Pwiduée. ¹⁹ [Á napwa naa goo é pai tawèeri'gà, âna] gà tãmogòori bwãti è pá Naèa:

Gà cibwaa tètãmwara âboro;

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîaa jii tò wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwã, naa goo cè pâra âboro;*

Gà cibwaa pwa cè tũã cèna èpà tà pâra tàpé;

Gà papwiciri du nyaa ma caa'gà.»

Exode 20.12–16

²⁰ Á é ina tée wà pwi âboro pá: «Pwi a pwa pupûra, go jée pitère dàra kaa pá pwiibà, gée na aukiri kòo.»

²¹ Á é niãrié wà Iésu, â é po dau meaarié, â é ina tée pá: «Gà tère, nye caapwi co jè muru, na bwaa tiãu jiiã. Wãeni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é pá neemurugà, â gà naa é mwani wãri wèè tà tàpé na ticè kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdè'gà naa jaa Pwiduée. Á gà me wiãô!»

²² Êco na é po dau pikiri wà pwini, ba po dau pwa neemurué. Á é pâra.

Pai tò naa na Mwaciri

²³ Wà Iésu, âna é niãrié tãpa câmu kée na rà tãbèepié, â é ina tàra pá: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé tàra, ma rà tò naa na Mwaciri kà Pwiduée!»

²⁴ Á rà po dau pò goro é pwãra-tũra bèepwiri. Êco na é bwaa ina tàra còwà pá: «Tèpa béèò, akaé! Po dau pwacoé tà pwi jè âboro na é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée. ²⁵ Gona é kaamela†, âna pâri ma é tò na é pwèe goro kaju? Bwa, pwacoé! Á go ina tàwà pá: Wà pwi âboro na pwa neemurué, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.»

10:4 Deutéronome 24.1–4; Mataio 5.31 **10:6** Genèse 1.27, 5.2 **10:7** Genèse 2.24; Éfeso 5.31–33 **10:11** Mataio 5.32 **10:15** Mataio 18.3 **10:19** Exode 20.12–17; Deutéronome 5.16–20 * **10:19** Gà cibwaa ina cè popai na pwã—Pai ina wèè pá, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru. † **10:25** Kaamela—Chameau. Pai ina wèè ni pá, è macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.)

²⁶ Â rà mwa nye dau pò kaa, tèpa câmu kêe, â rà nye pi-ina tàra còwâ pâ: «A? Â gona wàilàapà cè pwina o pâriè ma é udò [ma tâa tée è *âji wâro]?»

²⁷ Â é niàrirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa é pâ muru, âna nye pâri wà Pwiduée.»

²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri é pâ muru, ba na bà pâra wiâgâ!»

²⁹ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwâ è âjupâra pâ: Â o mwa wâru pàra tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapò kàra, ba na rà pâra wiâô ma è *Picémara Wâdé. Â rà o cau panuâ tèpa aéjii kàra, ma pa èpo naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma pâ èpo kàra.

«[Â go ina tàwâ pâ]: ³⁰ Tapoo nabà, âna rà mwa tòpi cè muru cèna piwéna, na dau maina ma dau wâru. Ba o tâa tàra cè pwârawâ, ma cè aupwanapò kàra. Â o tâa tàra cè aéjii kàra, ma cè èpo naigé kàra, ma cè nyaa ma caa kàra, ma cè èpo kàra! Âjupâra pâ rà o maagé còo, [gée goo na rà tèpa âboro kòo]. Êco na, gée na càùé, â rà mwa tòpi é wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. ³¹ Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa pwicò widâuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widâuru.»

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kêe

Mataio 20.17–19; Luka 18.31–34

³² É gère too naa *Iéruusaléma wà Iésu. Â rà pwicò kêe wà tèpa 12 a câmu kêe, ma pàra âboro. Â rà pâ nau dumapié, â wâgotàra.

Â é popa itiri tèpa câmu kêe ba na rà pitùra. Â é inapàpâri tàra mwara é muru na o jèe tèepaa tée: ³³ «Guwà còo, nabàni, âna jè too naa Iéruusaléma. Â naawé, âna o jèe panuâô, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma tèpa *dotée goro é Naèà. Â rà o tèio tiagoro na o tètâmwaraô. Â rà o panuâô tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. ³⁴ Â wà tàpéebà, âna rà o pitaurèe good, ma édurio, ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Êco na, naa na béaracîé kàra tòotù gée na càùé, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubà.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Mataio 20.20–28

³⁵ Gée na càùé, âna ru medari Iésu wà Jacques ma wà Ioane, tupédu nai Zébédée, â ru ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa jè muru na bu ilari jiigà.»

³⁶ Â é ina tàru pâ: «Îgâul!»

³⁷ Â ru ina tée pâ: «[Bu tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, naa na muugere'gà, â o tâa tâgà è pitùâ maina awé. Â bu ilari jiigà pâ, na bu tâa goro du jèneregà —pwi jèpwi naa gòro âji Igà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü'gà.»

³⁸ Â é tòpi tàru pâ: «Câgàu caa tâmogòori è pwina gàu ilari! Gona nùmau na gàu wâdo è na wârado na go o wâdo? Pâri ma gàu tòpi mwara é pâ aré ma tòina kòo†?»

³⁹ Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu!»

Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo è na wârado na go o wâdo, â gàu maagé ma tòina, pwacèwiiio. ⁴⁰ Êco na càcaa wâgo, na go pitùâ pâ, wàilàapà na o tâa gòro âji îo ma tâa gòro aèmwü kòo. Ba nye wàco Pwiduée [Caa] na é jèe nye pwabwàti é autâa bèepwiri ba kà tàpé na é nye pitòrigarirà.»

⁴¹ Ûna rà tère è pwârâtùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putàmù naa goo Ioane ma Jacques.

⁴² Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée§, âna wà tèpa ukai, âna rà pitùâ ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorà.] ⁴³ Êco na, napwa naa goowà, âna càcaa wàrapwiri. Ba wà pwi jè ârapàarawâ, na nùmee na é pwi âboro imaina, âna wâdé na é ipakîriè jii tèpa ênawéna. ⁴⁴ Â wà pwina nùmee na é pâbéaa, âna wâdé na é pwi ênawéna kàra âboro diri. ⁴⁵ Ba wâgo, Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na guwà pipwa âboro kîri tóo. Go me, nau pipwa âboro kîri kàra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kòo, ba na go wâri ma tipî wà tèpa âboro na wâru [gée na èpâ kàra].»

10:31 Mataio 10.16; Luka 13.30 **10:32** Maréko 8.31, 9.31 **10:38** Maréko 14.36; Luka 12.50 † **10:38** Dernière phrase—Grec: Pâri ma upwauu pwacèwiiio? Ucina goro é pai maagé ma tòina kà Iésu. Ipaiwà naa na nee tii 39. **10:39**

Apostolo 12.2; Auinapàpâri 1.9 **10:42** Luka 22.25–26 § **10:42** Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa na pé gòropuù bèeni.

10:43 Mataio 23.11; Maréko 9.35

Pai wâdé cōwâ kà pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Luka 18.35–43

⁴⁶ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa pâ naa na village Iériko. Ūna rà còobé géewê, â po dau wâru pâ âboro na rà pâra wiârâ.

Â é nye tà tâa bàra naigé wà pwi a bwi, na nee Bartimée, pwi naî Timée. Wà pwiibà, âna pwi a-ila, ba pwi a ticé kêe. ⁴⁷ Ūna é tère pâ, é tèepaa wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth, â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meario, â gà pitu tóo!»

⁴⁸ Wâru é pâ âboro, na rà kânarié, ba na rà pacoóé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meario, â gà pitu tóo!»

⁴⁹ Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà todèe!»

Â rà todèe, â rà ina tée pâ: «Bwa, gà gòo! Â gà cimadó, ba é todàgà!»

⁵⁰ Â é pò ma tètâjii é palito kêe, â é nye pwairi cimadó kaa, â é pâra dari Iésu.

⁵¹ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Dà cè pwina nūmagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgâ?»

Â é tòpi tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà pwa ma go niâ ma wàra béaa.»

⁵² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà pâra, ba gà jèe wâdé cōwâ, goo é cèik'gà!»

Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu.

11

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Mataio 21.1–19; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

¹ Rà bwaa gére too dàra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà tèepaa mwūnyabwari Bétani, ma wà Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Élaio*.

Â é panuâ pâ é tupédu a câmu kêe wà Iésu, ² â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjé. Â gàu o pâmari naawê, é ji nari buriko, na tòoé goro otápwe, na bwaa nye ticé âboro cèna mu caa tâa gôé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani. ³ Â wiâna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu pwa pwiri?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pàdari Pwi Ukai, â é mwa panuâé me cōwâ wai.”»

⁴ Â ru pâra, â ru còo pwi nari buriko, naani bàra naigé, na tòoé mwūnyabwari goropwârawâ goo jè wâ. Â ru tipié.

⁵ Â wà pâra tèpa tà tâa wê, âna rà tawèeriru pâ: «Dà na gàu pwa? Gorodà na gàu tipi é pwi nari buriko bèepwiri?»

⁶ Â ru tòpi tàra, goro i pwi ia é ina tàru wà Iésu, â rà panuâru. ⁷ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa goro càùé, â é tâa gôé wà Iésu.

Rà pwamainâé tèpa âboro

⁸ Wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé, é pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainâé]. Â wà pâra tàpé, âna rà tòpò é pâ Ìri upwàra na bwùu, na rà tépàgà pâ ni, na é pâ na aupwanapò.

⁹ Â wà tàpé na rà pâbéaa kà Iésu, ma wà tàpé na rà pwicò kêe, âna rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma cidòri!
Ipwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuâa pwi âboro
na é me na nee!

Psaume 118.26

¹⁰ *Pwényunyûari é mwaciri,
na é bwaa âmu tèepaa—
pwàra ukai kà *Davita,
pwi jojoojè!
Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée
na é wâdòiti awé!»

¹¹ Ūna é tèepaa wà Iésu naa Iérusaléma, â é tò naa na é *Wàra pwapwicîri, â é còo bwàti [é pwina rà gére pwa wà tàpé na rà tâa wê]. Â nabwé, â rà pâra naa Bétani ma wà tèpa ¹² *apostolo kêe, ba jèe bàrane.

É pinajajai upwâra wâi

¹² Na dàuru kèe, â ûna rà còobé géé Bétani, â é copwa wâ Iésu. ¹³ Â é còo géé iti è jè *upwâra wâi, na po pwédo. Na pwi pâara-bà, âna càcaa [wâru] pwâra wâi. Êco na é pâra nau mudàra cè pwèe. Â ûna é tèepaa pâ, â nye po dooé co. ¹⁴ Â é pinajajai i upwâra, ma ina pâ: «O nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa caa uti cè pwâra wâi'gà, [ba gà o jèe bà!]

Â rà tère pwiri wâ tèpa câmu kèe.

É pacòobé tèpa pi-icu

¹⁵ Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â é tò wâ Iésu naa na Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna†, géé na [gòroigé‡ kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori è pâ taapà kà tàpé na rà gére pitòotéri mwani, ma é pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marù.

¹⁶ Â é ina pâ: «Guwà cibwaa pa dôme naani è pâ muru imudi! ¹⁷ Guwà jèe nye tâmogòori bwàti è pwina é ina wâ Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kòo pâ, wâ târa pwapwicîri, kâra diri è pâ Ba.* Ésaie 56.7 Êco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârù kà tèpa mura!»

¹⁸ Â wâ tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaa ilò, ma wâ tèpa *dotée goro è Naèà, âna rà tère è jèkùtâ goro i pwi ia é pwa wâ Iésu. Â rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwerèe. Ba wâgotàra gooé, ba jèe dau wâru pâ âboro na rà pâra naa gooé. Ba rà càdiri è pâ popai na é pacâmurirà goo.

¹⁹ Úna bàrane, â rà còobé, géé na pwi ville-bà wâ Iésu ma wâ tèpa câmu kèe.

*Guwà cèiki naa goo Pwiduée**Mataio 21.21–22*

²⁰ Na dàuru kèe, na rà pâra wii naigé, â rà còo i iri wâi, na ia é pinajajaiè§ wâ Iésu, âna é jèe mwari awé, tia nìboo goro wàe.

²¹ Â wâ Pétèru, âna é niimiri, i pwi ia é ina wâ Iésu. Â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà còo, i upwâra na ia gà pinajajaié géecaa, âna é jèe mwari.»

²² Â é ina wâ Iésu tà tèpa câmu kèe pâ: «Wâdé na guwà cèiki naa goo Pwiduée! ²³ Ba go ina tàwà è âjupâra pâ: O pâri ma gà ina târa è jaa bèeni pâ: “Gà ègò naaniboo nawia!” Â wâ Pwiduée âna é pwa! Êco na wâdé na gà cèiki pâ o tèepaa è pwina gà ina. Â gà cibwaa pidumapié, naa na pwâranûmagà! ²⁴ Êkaa pwiri è majoroé ma go ina tàwà pâ: Wiàna guwà pwapwicîri târa ilari è jè muru, â wâdé na guwà cèiki pâ guwà jèe tòpi. Â ée mwa pacoò wâ Pwiduée.

²⁵ «Â wiàna guwà cimadò, ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà pwanauri, tà tàpé na rà pwa tàwà na èpà. Â, na wârapwiri, â wâ Caa kàwà, na é wânidò *napwèretòotù, âna é pwanauri tàwà è pâ tojii kàwà. { ²⁶ Êco na, wiàna câguwà caa pwanauri tà pâra tàpé, â wâ pwi Caa kàwà, na é wânidò napwèretòotù, âna o câé caa pwanauri tàwà mwara é pâ tojii kàwà. }»

*Dà tàrù na é wakè goo wâ Iésu?**Mataio 21.23–27; Luka 20.1–8*

²⁷ Wâ Iésu ma wâ tèpa câmu kèe, âna rà tò còwâ naa Iérusaléma.

Úna é gére pâra naa i Wâra pwapwicîri, â rà me burèe wâ pâra tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaa ilò, ma wâ tèpa dotée goro è Naèà, ma wâ tèpa pitùà.

²⁸ Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wailàapà na naa tàrù tàgà, ma gà pwa è pâ muru bèepwiri? Wailàapà na cùrugà? Â?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru co. Â wiàna guwà tòpi tòo bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tòo tàrù ma go pwa. Wàèni: ³⁰ Wailàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wâ Pwiduée, é, wâ tèpa âboro?»

³¹ Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wâ Pwiduée” â ée mwa ina tàjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèiki naa goo è pwina é ina tàwà wâ Ioane?”

³² Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa tèpa âboro co” â dà [géewè cèna o tèepaa?]

Ba wâgotàra goo tèpa âboro, na rà cau cèiki ba gòo pâ wâ Ioane, âna é pwi *pérofèta, [na é pame è popai géé jaa wâ Pwiduée]. ³³ Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, càbà caa tâmogòori.»

11:13 Luka 13.6 † **11:15** Còo note goo Mataio 21.12. ‡ **11:15** Géé na gòroigé—De la cour extérieure. Wâ tèpa pi-icu, âna rà tâa na gòroigé kâra Wâra pwapwicîri. Còo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **11:17** Ésaie 56.7; Jérémie 7.11 **11:18** Maréko 14.1 § **11:20** Pinajajai (é, pinanyajai)—Maudir. **11:23** Mataio 17.20 **11:24** Mataio 7.7 **11:25** Mataio 6.14–15

Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàapà na naa tàrù tóo ma go pwa é pwina go pwa.»

12

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33–46; Luka 20.9–18

¹ Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro é pâ ucina. Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa. Â é mwa câmi aupwanapô kêe. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wâ na dau gòri too, ba na aucibèri* wâra é nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra, â é tâa na jè napô.

² «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèpeaa naa na pâara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kêe, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe géé goro é piûnya. ³ Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ⁴ Â géewé, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kêe. Â rà pièié, â rà tanoori é pûrué, â rà pé pidirié.

⁵ «Â nabwé, â é panuâ pâ mwara é pwi béaracié kâra âboro kîri kêe, â rà catâmwereê... Wâru é pâra tèpa âboro kîri kêe na é panuârà mwara. Â rà pâdi pâra pwi, ma tétâmwara pâra tâpé.

⁶ «Nabwé, â jèe nye ticè âboro târa ma é panuârà—jè dàra wâco pwi âji naié, na dau wânümee gooé. Â é panuâê pâ tà tèpa piwéaari wâra i nadipâa. Ba é nye tà niimiri pâ rà o tòimirié, ba wâ pwina naié.

⁷ «Êco na wâ tèpa âboro èpà bèepwiri, âna rà pitèrerà, â rà ina pâ: “Guwà còo, wàé kaa ni wâ pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tétâmwereê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

⁸ «Â rà tâjùrué, â rà tétâmwereê. Â rà popa i naié, â rà tétâjii naaiti jii i na aupwanapô.»

⁹ Â wâ Iésu, âna é tawèeri tâpè na rà gére tèreé, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wâ pwi apooro i nadipâa? Ée mwa po me wâé, â ée mwa nama tétâmwara i tèpa wéaari wâra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa é nadipâa bèepwiri tà pâra tâpé, ba na rà wéaari. ¹⁰ Guwà jèe nye gére pûra é popai bèepwiri, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*I pwi atù na rà tétâjii
wâ tèpa ba wâ,
âna nye wâé kaa pwiri,
i âji êkêe!*

*[Tâutâra goo
pwi ò kâra wâaol]*

¹¹ Ba nye autûari kâ Pwi Ukai.
Jè pò goo pwényuâa kêe.»

Psaume 118.22–23

¹² Napwa naa goo wâ tèpa caa kâ tèpa *Juif, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina naa goora. Â dau nûmarà na rà tâjùrué. Êco na wâgotâra, géé goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaé, â rà pâra.

Wâripû kâ tèpa Roma

Mataio 22.15–22; Luka 20.19–26

¹³ Wâ tèpa pittâ kâ tèpa Juif, âna rà panuâ pâdari Iésu wâ pâra tèpa *Farasaio, ma wâ pâra tèpa tâa na ére kâ *Héroda, ba na rà tú tûa tée. Ba rà bu naigé ma rà pitôtîé, géé goro cè pai mwa tòpi kêe târa.

¹⁴ Â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina é âjupâra. Â nye ticè âboro cèna wâgotâgâ gooé, â câgâ caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba *tàrù diri é pâ muru na nûma Pwiduée na bà pwa. Â êkaa, na nûmabâ na bà tawèerigâ pâ: Pwiri wâdé† na jè wâripû‡ tà pwi ukai kâ tèpa *Roma? É, o càcaa wâdé?»

¹⁵ Êco na é tâmogòori wâ Iésu pâ, tèpa pwâ. Â é ina tàra pâ: «Gorodâ na guwà ipawâmiô? Paari tóo é jè mwani atù.»

¹⁶ Â rà pame tée. Â é ina tàra pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

12:1 Ésaïe 5.1–2 * **12:1** Aucibèri—Tour de guet. (Cibèri—Surveiller d'en haut.) **12:8** Hébéru 13.12 **12:10**

Psaume 118.22–23 **12:13** Maréko 3.6 † **12:14** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri rà ina é Naèà kâra Wâra pwapwicîri kâ tèpa Juif. ‡ **12:14** Wâripû—Impôt.

Á rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

¹⁷ Á é ina tàra wà Iésu pâ: «Á jée wádé, guwà pitòowári tà pwi ukai é pwina kée; á guwà pitòowári tà Pwiduée é pwina kà Pwiduée.»

Á rà po dau pò goo é pai tòpi kée.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà

Mataio 22.23–33; Luka 20.27–38

¹⁸ Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, âna [jè ditàra pwapwiciri kà tèpa Juif, na] càra caa cèiki pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà. Á wà pàra tàpé géé goorà, âna rà medari Iésu [ba nùmarà na rà paari pâ rà àjupàra]. Á rà tawèerié pâ: ¹⁹ «Ico pwi a pwa pupùra, é jée wii tãjè wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi àboro, na ticé èpo kée, á wádé na é popa tò dàpwà kée wà pwi jiié, ma ru piéa.* Deutéronome 25.5 Á, na wàrapwiri, á é naa cè gòobàra pwi a bà.»

²⁰ «Á wádé. Éco na gà jée niimiri cai ni: Po 7 tèpa aéjii. Á é piéa wà pwina càra, éco na é bà, á nye ticé èpo kée. ²¹ Á pwi a pâ wé, âna ru piéa ma tò dàpwà, éco na é bà mwara wà pwini, á nye ticé èpo kàru. Á wà pwi béaracé, âna ipaiwà. ²² Á wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, á nye ticé èpo kàra. Á géé na càurà diri, á é mwa bàra bà wà i tò ilàri. ²³ [Gà ina pà] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Á wiàna wàrapwiri, á wàilàpà narà, na o pwi éa tò ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Á?! [Gà tòpi cai!]

²⁴ Á é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina càguwà caa cèiki pâ, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba càguwà caa tãmogòori é Tii Pwiciri, á càguwà caa tãmogòori é pàtama Pwiduée! ²⁵⁻²⁶ Ba na pàara na rà wâro còwâ wà tèpa bà, âna o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà wâro pwacèwii tèpa *angela, naa jaa Pwiduée.

«Á gona càguwà caa tãmogòori é pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutà naa na é tii kée, goro i jii na nari upwàra, na ia tòò gò i ànye. Naawé, âna é ina tée wà Pwiduée pâ: *Wàgo Pwiduée kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo.* Exode 3.6 ²⁷ [Pai ina wèe pâ rà nye cau tàgére wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna cáé caa Pwiduée kà tèpa bà, á é Pwiduée kà tàpé na rà wâro. Á jè còo naawé pâ, guwà po dau pitanami awé!»

Naèà na piwéna

Mataio 22.34–40; Luka 10.25–28

²⁸ Úna rà gére pitùra, á é tãmaarirà wà pwi jè *dotée goro é Naèà. Á é còo pâ é po dau tòpi bwàti tà tèpa Sadukaio wà Naèà. Á é me burèe, á é tawèerié pâ: «Gona dà é pwi naèà na é piwéna, naa na diri é pâ naèà?»

²⁹ Á é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wàéni: *Guwà tère, co tèpa *Isaraéla! Wà Pwi Ukai Pwiduée, âna wàé kaa pwiri é pwi àji Ukai kãjè, na é caapwi co!* ³⁰ *Á wádé na gà mearié géé na diri é pwàranùmagà, ma é wâro'gà, ma é aunùntùmagà, ma é nii'gà.* Deutéronome 6.4–5

³¹ «Á wàéni é béarailu kàra naèà: *Gà meari tèpa àboro spwacèwii é pai pimearigà còwâ.* Lévitique 19.18 Á nye ticé cè jè naèà, cèna piwéna jii é du naèà-bà.»

³² Á wà pwi dotée goro é Naèà ána é ina tée pâ: «Ûu kaa! Po dau àjupàra co pwi a pwa pupùra, é pwina gà ina! Wà Pwi Ukai, ána nye wàé kaa é pwi àji Pwiduée kãjè! Á nye ticé pwi jèpwii! ³³ Á wádé na jè mearié mwara, géé na diri é pwàranùmajè, ma é tàmanga, ma é nii kãjè. Á wádé mwara, na jè meari tèpa àboro, pwacèwii é pai mearijè còwâ. Nye dau piàjimuru pwiri jii é pâ *àrapwaaìlò tà Pwiduée, ma é pâ pàra àraimeai.»

³⁴ Á é còo wà Iésu pâ, dau wádé pai tòpi kée. Á é ina tée pâ: «Càgà caa wàiti jii é *Mwaciri kà Pwiduée.»

Á géé na càùé, á nye ticé àboro na tawèeri Iésu goo cè pàra muru.

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Mataio 22.41–46; Luka 20.41–44

³⁵ Úna é gére pacàmurirà goo é Popai naa na *Wàra pwapwiciri, wà Iésu, á é ina tà tàpé na rà tãmaarié, pâ: «Wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pacàmuriwà pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacé] ána é pwi àboro kiri jii wà *Davita, ba é pwi gòobèrèe co. Éco na rà pitanami* ³⁶ Ba nye wà Davita kaa, úna ia dipitirié é Nyuâàé Pwiciri, na é ina pâ:

Popai kà Pwi Ukai,

12:17 Roma 13.7 12:18 Apostolo 23.8 12:19 Deutéronome 25.5 12:25-26 Exode 3.2,6 12:28 Luka 10.25–28
12:29 Deutéronome 6.4–5 12:31 Lévitique 19.18 § 12:31 Tèpa àboro—Grec: Pwi àboro na é tãmwünyabwerigà, é, pwi jènèregà. 12:32 Lévitique 19.18; Deutéronome 4.35, 6.4–5; 1 Samuel 15.22; Osée 6.6 * 12:35 Grec: «Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, ána é pwina naí Davita?» 12:36 Psaume 110.1

Pwi Ukai Pwidiúé
na é patúra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gôro iô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagâ awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dâgâ.”

Psaume 110.1

³⁷ «Ûna é ina wà Davita pà *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na rà ina pà, é pwi âboro kîri jii wà Davita[†]?! [Bwa, é paari wà Davita pà wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé!]]»

Tèpa dotée goro Naèa ma pa dâpwà

Mataio 23.1–12; Luka 20.45–21.4

Rà tàmaari Iésu é pà âboro na wàru, â rà dau ipwàdée. ³⁸ Â é pacàmurirà mwara, â é ina tàra pà: «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pàra tèpa dotée goro é Naèa! Ba dau wàdé tàra, na rà pàra na é pà ârabwée gòri[‡]. Â wàdé tàra, na rà nye pwabwàcu tàra [ma pwamainarà] pà âboro, naa na diri é pà ére aupitapitiri. ³⁹ Rà nye mudàra taaci é pà autâa na tâa béaa, na *wàra pitapitiri, ma naa na pà na aupi-ija maina. ⁴⁰ Â rà pwa é pà nyakàra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pà rà tèpa âboro na rà wàdé]. Éco na, ûna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dâpwà é pà muru na tà tàra. Â géé goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra é wàrimuru na dau maina jii é wàrimuru kà pàra tàpé.»

Tô dâpwà na ticé neemurué

⁴¹ [Géewé, â é tò naa na wàra pwapwicîri wà Iésu.] Â é tâa béaa naa na pwi ére na jè tòpò mwani tàra Wàra pwapwicîri naawé. Â é còo é pwina rà gére tòpò wà tèpa âboro. Â napwa wà tàpé na dau wàru neemururà, âna rà tòpò é mwani na dau wàru. ⁴² Â é tèepaa me tò jè dâpwà, na piticé neemurué. Â é naa ji du ârailu nari mwani atù.

⁴³ Â é todà tèpa *câmu kée wà Iésu, â é ina tàra pà: «Go ina tàwà é âjupàra pà: Wà tò dâpwà bèeni na piticé neemurué, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pàra tàpé. ⁴⁴ Ba rà tòpò upúuê[§] (ba ji ére mwani géé goro aumaina goo wàrirà). Âna wàé, âna jèe nye piticé neemurué kaa. Éco na é nye naa kaa diri é mwani na o pàri ma é wàro goo.»

13

O mwa tédidiri Wàra pwapwicîri

Mataio 24.1–2; Luka 21.5–6

¹ Géé na càué, â é còobé géé na *Wàra pwapwicîri wà Iésu. Â é ina tée wà pwi jè a *câmu kée pà: «Pwi a pwa pupûra, còo é pà atù goro é auba, goo é pé wà bèeni! Nye dau wàdé kaa! Â po dau pwa kaamwa* kée!»

² Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà còo é pà auba bèeni? Âna go ina tâgà pà: O mwa téura diri. Â o mwa ticé atù na o mwa pitâagorà too wé.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrè

Mataio 24.3–44; Luka 21.7–33

³ Rà tâa gòrojaa Élaio wà Iésu, ma wà Pétèru, ma Jacques, ma Ioane, ma wà André, wàcìcìma i Wàra pwapwicîri. Â rà tawèerié pà: ⁴ «Gà ina tâbà pà o wiidà cèna o tèepaa é pwina gà gére ina. Â o dà è câmu kée ma bà o tàmogòori pà, o jèe tèepaa me é pwi pàara-bà?»

⁵ Â é ina tàra pà: «Guwà ipwacôowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwùruwà. ⁶ Ba o wàru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é neeò. Â rà o ina tàwà pà: “Wàgo pwi Mesia [na go me géé jaa Pwidiúé, na guwà tapaciê!]]” Â rà o ipa-imwùru é pà âboro na wàru. ⁷ Guwà o tère cè airi paa, cèna wâmwünjabwe, ma jèkutà goro paa na wàiti. Â guwà cibwaa nama wàgotàwà! Ba o nye mara tèepaa é pà pwiibà, éco na o càcaa pàji pwâadàra gòropuu.

⁸ «[Â o wàru pà ipaa pitiri gòropuu: Ba é pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. Â o gù napuu, na pà pàra ére gòropuu, â o pà nau tèepaa

[†] 12:37 Grec: Nye wà Davita kaa, na é ina gooé pà 'Ukai', â gorodà na é pwina naié? [‡] 12:38 Ârabwée gòri—Naa jaa tàpè Juif biu, âna câmu kà tèpa tàmanga ma tèpa pipapwicîrirà. 12:43 2 Korénito 8.12 [§] 12:44 Upúuê—Surplus.

* 13:1 Kaamwa—Magnificence. 13:2 Luka 19.44 13:8 Ésaie 19.2

ê pâ copwa na maina. Ê pâ na pai pwa wêe bèepwiri, âna o pwacèwii ê pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèiki

⁹ «Guwà tère bwàti ê pwina o mwa tèepaa dariwà: Rà o mwa popawà pâ, naa na pâ wâra pitèimuru. Â rà o pâ nau èiwà, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â o dàtiwà pâ, na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, géé goro na guwà tèpa âboro kôo. Â, na wàrapwiri, â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà. ¹⁰ Ba wâdé na jèe mara inapàpâri ê Picémara Wâdé târa diri pâ Ba.

¹¹ «Â, na diri ê pâ pàara na rà o mwa tâjùruwà ma pitèiwà, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpi kâwà târa. Ba guwà mwa ina co ê popai na é naa tàwà wà Pwiduée, na pwi pàara-bà. Ba o ê Nyuââ Pwicíri na ée tûra, â o càcaa wâguwà.

¹² «[Na pwi pàara bèepwiri, âna] wà pwi jèe âboro, âna é panuâ pwi aéjii kèe, ba na tètâmwereê. Â é wàrapwiri mwara wà pwi caa kâra èpo, tà pwina naîé. Â wà tèpa èpo, âna rà o mwa pipaa ma tèpa nyaa ma caa kâra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pòtâmwararà.

¹³ «Êdiri pâ âboro, âna rà o pièpâriwà† good. Êco na wà pwina é cimwù tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udóè wà Pwiduée [ma naa tée ê *wâro dâra góiri jaaé].»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

¹⁴ «Guwà o pâ nau còo é capwi na é tèepaa me naa na ére na càcaa autâa kèe—muru na jèe miiri, ma jèe pwùkùru goo.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwàti ê pwini!) «Â, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gò pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée! ¹⁵ Â wà pwina é nao gòroigé jii wâ†, âna é cibwaa wâjué còwâ, nau mudâra cè jèe muru, wâna é wâ kèe. ¹⁶ Â wà pwina é tâa na é na aupwanapò, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa é ârabwée kèe. ¹⁷ Au! Wârico! Ba, na é pâ tòotù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilâri na rà nyarana, ma pa ilâri na rà pa-di é èpo kâra.

¹⁸ «Â guwà pwapwicíri tà Pwiduée pâ, na càcaa tèepaa mariwà, ê pâ muru bèepwiri, na pàara na pièpâ napò na! ¹⁹ Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé còo wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jèe âboro, cèna ée jèe maagé còo wàrapwiri—tapoo géé na autapoo goo é gòropuu, ûna é nye tòpò diri ê pâ muru wà Pwiduée—tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jèe âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ ê pai maagé kèe.

²⁰ «Wiàna wà Pwiduée Pwi Ukai, âna càcaa nùmee na é nama piboo é pâ jéuru tòotù bèepwiri, â pwiri nye ticè cè pwi jèe âboro cèna é piupa é wâro kèe. Êco na é niimiri pâ, na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirâ.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

²¹ «Â wiàna é ina tàwà è pwi jèe âboro pâ: “Guwà còo! É wâni wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòjè]!” é wâpâ wiàna é ina pâ: “É wâna é ére bèeni!” â guwà cibwaa cèiki naa gooé. ²² Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa é pâ waké goro pàtamarà na rà mwa pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwùrurâ. Â rà ipwadârapwa mwara ma rà ipa-imwùru tàpé na é jèe pitòrigarirâ wà Pwiduée. ²³ Â, na wàrapwiri, â wâguwà, âna guwà o ipwacòoco! Ba go jèe tâmara ina tàwà è pâ muru na o mwa tèepaa!»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

²⁴ «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé còo è pâ âboro. Â géé na càuru pwiri:

O câé té i tòotù.

O bàutè i parui.

²⁵ *Rà o tûu pâ ìricò.*

Gùmagù pâ pàae§.

Ésaie 13.10; 34.4

13:9 Mataio 10.17–20 **13:11** Luka 12.11–12 **13:12** Mataio 10.21 **13:13** Mataio 10.22; Ioane 15.21 † **13:13** Pièpâri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Miiri. **13:14** Daniel 9.27, 11.31, 12.11 **13:15** Luka 17.31 ‡ **13:15** Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17. **13:17** Luka 23.29 **13:19** Daniel 12.1; Auinapàpâri 7.14
13:22 Auinapàpâri 13.13 **13:24** Ésaie 13.10; Joël 2.10, 3.4, 4.15; Auinapàpâri 6.12–13 § **13:25** Gùmagù pâ pàae—Pai ina wée pâ, o piaraégò pâ ìricò; é, o gùmagù pâ mwaciri ma tèpa ukai kâra; é, o gùmagù tèpa duée.

²⁶ «Á, na pàara bèepwiri, âna o còoò, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na é pàtâmoò, ma é pai maina ma muugèrè kòo. ²⁷ Á go o panuâ me tèpa *angela, ba na rà popa tàpé na go jèe pitòrigarirà. Á rà panaimarirà, pitiri é gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

²⁸ «Wâdé na guwà picòo bwàti é câmu kâra é *iri wâi. Ba, na é bwaa tapoo ti, â guwà tàmogòori pâ, ée jèe tèepaa me é pàara na ucuu i napò. ²⁹ Wàrapwiri na guwà còo pâ, gére tèepaa é pàra câmu na go gére ina, â guwà o tàmogòori pâ, o jèe pacoo diri*.³⁰ Á go ina tàwà é âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye còo pwiri, béaa kâra pai o bà kâra. ³¹ Ba o tiâu é napwérètòotù ma é gòropuu; â napwa é popai kòo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcì

³² «Nye ticè pwi âboro, cèna tàmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa é pâ muru bèepwiri. Ba câbà caa tàmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwidiúeé, ma wà tèpa angela kèe. Á nye wàco Caa, na é tàmogòori. ³³ Guwà pwacòoco, â guwà cibwaa tà puu! Ba câguwà caa tàmogòori cè pàara cèna o tèepaa na.

³⁴ «Ba ipwacèwii naa goo pwi âboro na é pâ nau ipokâa jii napò kèe. Á é naa tà tèpa wakè kèe é tàrù, naa goro diri é pâ neemurué, tiagoro é pwàrawâ kèe. Á é ipâdi naa goorà é jèpa wakè kâra. Á é pitùâri tà pwi a wéaari goropwàrawâ pâ, na é tà tâa ma tàcì.

³⁵ «Á [ipaiwà naa goowà]—wâdé na guwà tà tàcì! Ba o câguwà caa tàmogòori, cè pàara cèna ée tèepaa me còwà na, wà pwi apooro pwàrawâ. Ba pwiri o bàrane, é pwiri o nabibiu kâra ne, pwiri naa gòropwaa†, pwiri gòro dàuru. ³⁶ Á wiàna é pwairi tèepaa me, â càcaa wâdé na é pâmariwà na guwà gére puu! ³⁷ É pwina go ina tàwà, âna popai tà diri tèpa âboro: Wâdé na guwà tà tàcì!»

14

Rà mudàra ba na rà tètàmwerè

Mataio 26.1–5; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

¹ Dàra àrailu tòotù, â o coo [é du *tòotù maina kà tèpa Juif]—tòotù *Paséka jèpwi, bau tòotù maina kâra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kèe’.

Á nùma wà tèpa caa kà tèpa pwa *àrapwaaìlò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, na rà tètàmwara wà Iésu. Á rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tù tûâ tée ma tãjùrué pwàniri. ² Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tãjùrué pàpari, na pàara na pwa i pi-ija maina wâna. Ba péa rà tà putàmu naa goojè é pâ âboro, ma gùmagu napò.»

Wicèpwiri jawé ùrea naa gò Iésu

Mataio 26.6–13; Ioane 12.1–8

³ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwàrawâ kà Simona, pwi a pwa maga. Á, na rà gére ija, â é tèepaa me é tò jè ilàri, bau é wàra jawé atù, na wábé goro é jawé ùrea*—pwi jawé na dau maina é wâri wèe. Á é tébiti i wàra jawé, â é wicèpwiri i jawé ùrea naa gòro pùru Iésu.

⁴ Úna rà còoé wà pàra tàpé na rà gére tâa wè, â po dau càcaa wâdé tàra. Á rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Cina é po dau pwatari i jawé ùrea bèepwiri? ⁵ Ba é wâri wèe, âna pâ miliò†! Gorodà na càcaa icuri, ma o naa é wâri wèe, tà tàpé na ticè kâra?» Á rà gére dau putàmu naa gooe.

⁶ Á é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaé! Gona cina guwà nama é tòina? É pwina é pwa wà tòoni, âna muru na po dau wâdé. ⁷ Ba rà o nye tà ciburà wàjaawà wà tàpé na ticè kâra, â o nye pâri ma guwà pwa tàra cè pwina wâdé wiàna âji nùmawà. Á napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ⁸ Á wà tòoni, âna é jèe pwa kaa é muru na pâri ma é pwa. Ba ùna é wicèpwiri naa gò-o i jawé ùrea, âna é jèe pwabwàti cawi béaa é pai o boo kòo naa napwée. ⁹ Pwa na go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpari é *Picémara Wâdé naawè—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara é jèkutâ goo é pwina é pwa wà tò ilàri bèeni. Á o nye tà ciburà niimirié.»

13:26 Daniel 7.13 **13:27** Mataio 13.41; Maréko 13.32 * **13:29** O jèe pacoo diri—é, Go o jèe tèepaa. (Pai wájúé còwà kà Iésu.) Naa naporomee bèeni, âna wà Iésu, âna é mara ina du àrailu pàara na o mwa tèepaa: Jèpwi, âna, pai tubatiâu é ville Iérusaléma, géé na càuru pai bà kèe, na naja 70. Jèpwi, âna, pâ muru na o mwa tèepaa naa pwàadàra gòropuu, béaa kâra pai o wájúé me còwà kèe. **13:35** Luka 12.38 † **13:35** Naa gòropwaa—Grec: Na é to i ja. **14:3** Luka 7.37–38 * **14:3**

Jawé ùrea—Nee nard. † **14:5** Pâ miliò—Grec: 300 mwani pwa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja.

14:7 Deutéronome 15.11 **14:8** Ioane 19.40

*É icuri Iésu wà Judas**Mataio 26.14–16; Luka 22.3–6*

¹⁰ Wà Judas Iscariote—wà pwi ârapàara tèpa 12 *apostolo—âna é pâ nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra. ¹¹ Â rà nye dau ipwàdée kaa, â rà ina pâ na rà o mwa naa cè mwani tée. Â tapoo na pàara bèepwiri, â é imudàra cè naigé, ma é icuri wà Iésu tàra.

*Pi-ija kà Pwi Ukai**Mataio 26.17–35; Luka 22.7–34; Ioane 13.21–38*

¹² É jèe tèepaa é bétapoo tòotù kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kèe'—tòotù na rà mu taa é nari mutò tàra Paséka. Â rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kèe pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti é utimuru tàra Paséka. Â wàpà na nūmagà na jè pi-ija wê?»

¹³ Â é panuâ tupédu ârailu géee goorà, â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wàra jawé. Â gàu pâra wiâé. ¹⁴ Â, na é tò naa na jè pwàrawà, â gàu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupúra kâbà, pâ, o wàpà é nadiàrawà, na bà† o ija naima é utimuru tàra Paséka?”

¹⁵ «Â ée paari tau é jè nadiàra-wà na wàdòiti—pwi nadiàrawà maina na jèe ipwabwàti. Â gàu pwabwàti i uti kâjé naawè.»

¹⁶ Â ru pâra naa na ville, â ru pâmari, wàra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru tàra Paséka.

O ipwa tûâ tôo

¹⁷ Na bàrane, âna rà tèepaa naawè wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kèe. ¹⁸ Â rà tâaboo, â rà ija. Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi jè ârapàarawà, âna ée mwa ipwa tûâ tôo—pwina jè géee ija naima ma wàé.»

¹⁹ Â rà pikiri wà tèpa câmu kèe, â rà jèpa pitawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo?»

²⁰ Â é ina tàra pâ: «Akaé, o wà pwi jè ârapàarawà, wâguwà tèpa 12 apostolo—wà pwina bu capai tuboo naa na i na ngapò ma wàé. ²¹ Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o pâra nau bà, wàra na é jèe inapàari é *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kèe. Au! Wârico! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye géee wâdé ba kèe wiàna càcaa géee pitèpaé!»

I poloa ma i dipâa

²² Ūna rà pi-ija naima, â é popa é poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kèe, â é ina tàra pâ: «Guwà ija, ba êni, âna naiio.»

²³ Â géee na càuè, â é popa é wàrado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa tàra. Â rà cau wâdo diri. ²⁴ Â é ina tàra pâ: «Êni, âna domii kòo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro; domii na é pacoo é *auipwataâboro na é pwa wà Pwiduée, [bétòpò pinaanapò naa nabibiù kàwà ma wàé]. ²⁵ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo é dipâa na bwaa âmué, naa na é *Mwaciri kà Pwiduée.»

Gà mwa pitütòowâriò, co Pétèru

²⁶ Rà nyabiri é pâ *salamo tàra é pwi tòotù maina-bà, â géewè, â rà too naa gòrojaa Élaio.

²⁷ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kèe pâ: «Guwà o mwa po capai panuâò diri. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*O mwa pòtâmwara
pwi a wéaari mutò.
O tadidiri pâ mutò.*

Zakarie 13.7

²⁸ «Èco na, wiàna go o mwa wâro còwâ géee na aubà, â go o mwa pâbéaa kàwà naa Galilée.»

²⁹ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Wà tàpèeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!»

³⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tàgà é âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaa kâra é pai wailu to kâra é ja, âna wâgà, âna gà o wacié pitütòowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

14:12 Exode 12.6 † **14:14** Bà—Grec: Wâgo (Iésu) ma wà tèpa câmu kòo. **14:18** Psaume 41.10 § **14:20** Wâjaa tèpa Juif, âna wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro irà naa na i na ngapò na caapwi. **14:22** 1 Korénito 11.23–25
14:24 Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16; Hébéru 9.20 **14:28** Mataio 28.16; Maréko 16.7

³¹ Á é nye ciburà gòò wà Pétèru nau ina pà: «Èkà! Wiàna ina pà tètàmwaraju naima ma wàgà, à cāgo caa pitütòowàrigà!»

Á wàilà diri, àna nye caapwi é pwina rà ina tée.

É pwapwicíri na Gethsémané

Mataio 26.36–40; Luka 22.39–46

³² Géewê, à rà pàra wà Iésu ma wà tèpa câmu kée naa na jè ére [na câmi goro upwàra] na ina goo wê pà Gethsémané. Á é ina tàra pà: «Guwà tàaboo naani, ba go bwaa pàra nau pwapwicíri.»

³³ Á é popa wiâé wà Pétèru, ma Jacques, ma Ioane. Á é tapoo po dau pidumapié ma wàgotée. ³⁴ Á é ina tàra pà: «Po dau tòina ma pikíri é pwàranúmoò. Á guwà tàpo tâa ni, à guwà tà tàcì! Guwà cibwaa puu!»

³⁵ Á é tàpo paé jiià, à é tũu jũrué. Á é ilari jii Pwiduée pà na é patájii jiié é tòina kàra pwi pàara bèepwiri, wiàna pàri. ³⁶ Á é ina pà: «*Abba**, Caa, pàrigà diri é muru. Gà patájii jiié é pà aré ma tòina bèeni! Éco na gà cibwaa pwa é pwina nũmoò goo, à gà nye pwa cábawádé'gà.»

Rà puu tèpa câmu kée

³⁷ É wàjué me còwà dari tèpa àracié a câmu kée, à é còo pà rà tà puu. Á é ina tà Simona Pétèru pà: «Simona, wànau, gà tà puu? Càcaa pàri ma gà tàpo tàcì, naa na ji caapwi ineretòotù? ³⁸ Guwà tà tàcì, à guwà pwapwicíri ba na o pwa cè nii ma gòò kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nũmawà na guwà pwa na wádé, éco na ticé nii kàwà.»

³⁹ É jèu pàra còwà wà Iésu jiià, à é jèu pwapwicíri, à é jèu ina mwara é pwina é jèe ina. ⁴⁰ Ūna é wàjué me còwà darirà, à é pàmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau pwacóé tàra, ma rà tà tàcì. À càra caa tàmogdòri, cè otòpi kàra tée.

⁴¹ Á jèe bèwacié mwara é pai pàra kée jiià, à é wàjué còwà. Á é ina tàra pà: «Gona guwà bwaa gére nao ma puu? Pàri! Ba o jèe panuáò ni tà tèpa pwa na epà, wàgo Pwina naíri àboro. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tãjũruo.] ⁴² Guwà cimadò! Ma jè pàra! Ba wà pwina é ipa popai goo†, àna jèe tà wàeni!»

Rà tãjũru Iésu

Mataio 26.47–56; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

⁴³ Ūna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, à é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè àrapàara tèpa 12 apostolo kée. Á rà tèepaa me wiâé pà àboro na wàru, na rà pa é pà tàuwa, ma gò upwàra. Ba rà panuàrà me wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pituà. ⁴⁴ Á wà Judas, wà pwina é pi-icuri Iésu, àna é jèe inapàpàri tàra é pwina ée pwa: «Wà pwi àboro na go bwénũuè, àna nye wàé kaa. Guwà tãjũrué, à guwà popaé pà, à guwà wéaaríe bwàti.»

⁴⁵ Á rà tèepaa me, à é nye pàra dà Iésu kaa wà Judas, à é ina tée pà: «Bwacu'gà co Pwi a pwa pupùrà!» Á é bwénũuè. ⁴⁶ Á rà pò ma tãjũru Iésu. ⁴⁷ Á wà pwi àboro na é tãa jaa Iésu, àna é pò ma càù é tàuwa kée, à é nye tũboo kaa naa gòro pũru pwi àboro kíri kà pwi *ukai kà tèpa pwa àrapwaaìlò. [Éco na] é tãpàgà co i doronyũru.

Gona go pwi a tètàmwarà àboro?

⁴⁸ É ina wà Iésu tà tàpèeni pà: «Wànau? Guwà me nau popao, goro é pà tàuwa, ma é bàra upwàra, pwacèwii na go pwi a pòtàmwarà àboro! ⁴⁹ Diri pà tootù, àna go tãa nabibiu kàwà. Á go pacàmuri tèpa àboro, naa na *Wàra pwapwicíri. Éco na càguwà caa tãjũruo! Bwa, wádé na wàrapwiri. Ba nabàni, àna gére pacoo é pà muru na jèe inapàpàri, naa na Tii Pwicíri.»

⁵⁰ Á wà diri tèpa câmu kée, àna rà panuâé, à rà uru.

É uru na é cicápé pwi àboro èpo

⁵¹ Éco na pwa pwi jè àboro èpo†, àna é pàra wiâé. Á é pòpiéé goo é jè ciità. Ūna rà pwa na rà tãjũrué wà pàra tàpé, ⁵² à rà tà cipa awé i ciità kée, à é uru na é cicápé.

Wàra pitèimuru kà tèpa Juif

Mataio 26.57–68; Luka 22.54–71; Ioane 18.19–24

⁵³ Rà popa pà Iésu naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa àrapwaaìlò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, ma wà tèpa pituà, ma wà tèpa dotée goro é Naèà. ⁵⁴ Napwa wà

14:31 Ioane 11.16 14:32 Ioane 18.1 14:34 Ioane 12.27 14:36 Maréko 10.38; Ioane 6.38 * 14:36 Abba—Pai ina wèe pà, caa kòo naa na araméen, pwàratũra kà Iésu. † 14:42 Ipa popai gooò—Me trahir. Icurio. 14:49 Luka 19.47, 21.37; Ioane 18.20 ‡ 14:51 Pwi jè àboro èpo—Munaa wà Maréko na é wii tii bèeni.

Pétéru, âna é picâwiâê géé iti, â é tò naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa, â é pwacârau.

⁵⁵ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, ma diri é pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè âboro, târa na rà pitòti Iésu. Ba nùmarà na rà o pwa wârimuru tée ma é bà. Êco na càra caa pâmari. ⁵⁶ Ba wâru tèpa pitòtié na rà pwâ, êco na càra caa pitèrerà.

⁵⁷ Â nabwé, â rà cimadò pàra tàpé géé goorà, â rà ina pâ: ⁵⁸ «Bà jèe nye tereé na é ina pâ: “Go o tédidiri è Wâra pwapwicîri bèeni na ia rà bari wà tèpa âboro. Â naa na âracié tòotù, âna go bari còwâ è jè Wâra pwapwicîri na càca bari goro na-araraîri âboro.”»

⁵⁹ Êco na wà tèpa pitòtié bèepwiri, âna càra caa pitèrerà mwara.

Pai tòpi kà Iésu

⁶⁰ Ê cimadò na ara diri tèpa pitûâ wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona nye ticé bétòpi'gâ? Wânanu? Câgà caa tère è pâ pwina rà gére pitòtigà goo?»

⁶¹ Êco na é nye tàpo tâa wà Iésu, â câé caa tòpi. Â é jèu tawèerié mwara wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, pâ: «Gona nye âjupâra pâ wâgâ, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée—wà Pwiduée na jè papwicîri?»

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ûu, âjupâra è pwina gà ina. Â guwâ mwa còo wà Pwina naîri âboro, wiàna é tâa goro ètò kà Pwiduée na dau pwa patàmee, [â ée mwa pitûâ]. Â guwâ mwa còoé, wiàna é me na pâ nee, géé napwéretòotù.»

⁶³ [Â po dau dâpâgâ tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, â é po dau putâmu.] Â é nye tidâpa kaa è ârabwée kêe^S, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]! ⁶⁴ Ba guwâ jèe tereé, na é ina ba èpâ Pwiduée [ba é nama ipaiwâilu ma wâé]. Â dà cèna guwâ niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà!»

⁶⁵ Â wà pàra tàpé, âna rà èdurié, â rà târamiri è naporomee, â rà tòbitié goro îrà. Â rà ina tée pâ: «Wâilàapà na èigâ? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri è muru]!»

Â rà popaé wà tèpa wéaa, â rà pitagégéri pûrué.

Ê pitûtôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69–75; Luka 22.56–65; Ioane 18.16–27

⁶⁶ Napwa wà Pétéru, âna é nye tà tâa niboo gòroigé.

Â é téeppa me tò jè âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. ⁶⁷ Â é còo Pétéri na é gére pwacârau. Â é ucârié, â é ina tée pâ: «Êe, wâgâ kaa, âna gà pwi bée Iésu géé Nazareth!»

⁶⁸ Â é tòpi tée pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, â câgo caa tâmogòori è pwina nùmagà na gà ina.»

Â géewé, â é pàra dàra è goropwârawâ goro i gòroigé. {Â, na wàrapwiri, â é to i ja.} ⁶⁹ Â wà tòoni, âna é ucârié mwara wà Pétéru, â é jèu ina mwara târa pâ âboro na rà tâa wê, pâ: «Akaé! Wà pwini, âna pwi jè ârapàara tèpa câmu kà Iésu!»

⁷⁰ Â é ina mwara wà Pétéru pâ: «Bwa, bwa! Câgo caa tâmogòorié!»

Â géé na càuè, â wà tèpa tâa wê, âna rà ina mwara tée pâ: «Akaé! Âjupâra pâ gà pwi jè a câmu kèe! Ba wâgâ mwara, âna gà pwi a me géé Galilée*!»

⁷¹ Â é nye pigòo kaa wà Pétéru ma ina pâ: «Kaa! Guwâ tère, go *ipwataâboro tàwà pâ câgo caa tâmogòori wà pwiibâ! Wâdé na é pwa wârimuru tóo wà Pwiduée, wiàna go pwâ!»

⁷² Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é wailu to i ja. Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kâra è pai wailu to kâra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgâ caa tâmogòorio.»

Â é i wà Pétéru.

15

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Mataio 27.1–31; Luka 22.66–23.25; Ioane 18.28–19.16

¹ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri è wâra pitûâ kà tèpa *Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa *dotée goro è Naèa. Ba nùmarà na rà tâmogòori è pwina rà pwa tà Iésu. Â rà piié, â rà popaé pàdari *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma]. ² Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgâ kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

14:58 Ioane 2.19–21 **14:62** Psaume 110.1; Daniel 7.13 **S 14:63** Tidâpa...ârabwée kêe—Câmu kâra pai po dau dâpâgâ tée, è, pwâra putâmu kêe. **14:64** Lévitique 24.16; Ioane 19.7 * **14:70** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bèeni: Ba bà tère naa na wéegère pwâratûra'gâ. **15:1** Luka 22.66

Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Gà jée nye tàgére ina.»

³ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, àna wàru è pà muru na rà pinatòti Iésu goo. ⁴ Â é tawèeríé mwara wà Pilato pà: «Gona nye ticé cèna gà tòpi goo? Gà nye gére tée è pà muru na èpà na rà ina naa googà?»

⁵ Êco na càé mwa caa tòpi wà Iésu, à é po dau pò gooé wà Pilato.

Nùmarà goo Barabbas

⁶ Napwa Pilato, àna càmaajé tée, na diri pà naja, na tòtù *Paséka, na é pacòbé géé na karapuu cè pwi jè àborò, na nùma è Ba gooé. ⁷ Â, [na naja bèepwiri, à] pwa pwi jè àborò, na nee Barabbas, na rà pitànaima na karapuu, ma tèpa bée. Ba rà tètámwara àborò, na pàara na rà cìcara tèpa Roma.

⁸ Â rà tèepaa me naa jaa Pilato pà àborò na wàru, à rà ilari jiié pà: «Gà pwa ba kàbà, è muru na jée nye càmaajé tágà na gà pwa.»

⁹ Â é tòpi tàra pà: «Gona nùmawà na go panuá còwà Iésu, 'pwi ukai kà tèpa Juif'?»

¹⁰ Ba é nye tàmogòri bwàti pà, wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, àna rà panuá tée Iésu, goro pai píboo kàra.

¹¹ Êco na wà tàpéebà, àna rà cètùu è pà àborò, ba na rà ina pà: «Panuá tàbà wà Barabbas!»

Tanamiri Iésu naa goro kurucé!

¹² É tawèerirà mwara wà Pilato pà: «Â gona dà cèna go o pwa tà pwina guwà ina gooé pà 'pwi ukai kà tèpa Juif'?»

¹³ Â rà uu ma tomara too pà: «Tanamirié naa goro *kurucé!»

¹⁴ Â é jèu tawèerirà mwara pà: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Êco na rà ina wiikauri pà: «Tanamirié naa goro kurucé!»

¹⁵ Â é panuá tàra wà Barabbas wà Pilato, ba nùmee na rà wádéarié è pà àborò. Â é pwa ma pàdi Iésu goro ubati. Â é panuáè tà tèpa coda, ba na rà tanamirié naa goro kurucé.

Rà pitauré gooé tèpa coda

¹⁶ Wà tèpa coda, àna rà popa còobé Iésu, naa na gòroigé, kàra è wà maina kà kupénoo. À rà todàra diri è pé wàra coda. ¹⁷ Â rà piécaarié, à rà pwa ma é coona è pé àrabwée na dau mii —[pwacèwii àrabwée kà pwi àborò imaina]. À rà pàti è pé bwe korona* kée, goro iri upwàra na pwa daaé, à rà tòpò boo naa gòro pùrué.

¹⁸ Â rà [cibèepié, à rà tànyirié, ma] ina tée pà: «Wée! Cidòri nyuàagà, co 'Pwi ukai kà tèpa Juif'!»

¹⁹ Â rà nye tà pàdi è pùrué goro è bàra watù. À rà nye tà èdurié, à rà nye tà tùu jùrurà araé.

²⁰ Ûna nabwé è pai piécaarié kàra, à rà tòpwùtù géé gooé à àrabwée mii, à rà naagée còwà naa gooé è àrabwée kée. À géewé, à rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamirié naa goro i kurucé.

Rà tanamirié naa goro kurucé

Mataio 27.32–44; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

²¹ Pwa pwi jè àborò géé na ville Cyrène na nee Simona, pwi caa kà Alexandre ma wà Rufus†, àna é me wé, ba é wàjué còwà géé na aupwanapò. À rà tacoo gooé wà tèpa coda, ba na é kàa è kurucé kà Iésu. ²² Â rà popa Iésu, pà naa gòro jè ti kàra jaa na ina goo wé pà Golgota, na pai ina wée pà 'Goro pwiripùru àborò'. ²³ Â [wà pàra tàpé, àna] rà pinaanimari è dipàa bau è jawé na maga‡. À rà naa tà Iésu, èco na nye tàutée na é wàdo.

²⁴⁻²⁵ Na po 9 ineretòotù na dàuru, àna rà tanamirié naa goro i *kurucé wà tèpa coda. À rà càù noo kàra tii, ba na rà tàmogòri pà, wàilàpà na o popa è pà àrabwée kée, ba na rà o pipàdi naa goorà. ²⁶ Â rà popa è ére upwàra, à rà wii naa goo, è majoro è pai bà kée, pà: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

²⁷ Â rà tanamirié mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro étò kée; à wà pwi jèpwi naa gòro aèmwù kée. { ²⁸ Èkaa na pacoo i pwi ia mara wii naa na *Tii Pwiciři gooé, pà: *Rà naa wàrimuru tée; ba rà ina pà, é pwi a pwa na èpà. Ésaie 53.12* }

15:5 Ésaie 53.7; Maréko 14.61 **15:11** Apostolo 3.13–14 * **15:17** Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Bwe càma. **15:21** Roma 16.13 † **15:21** Alexandre ma wà Rufus—Pwiri tupédu àborò imaina naa na wàra pwapwiciri na ville Roma. ‡ **15:23** Jawé na maga—Nee myrrhe. Pé wàì tàra ma càjé caa tée è maagé. **15:24-25** Psaume 22.19 **15:28** Ésaie 53.12

²⁹ Wà tàpé na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà ura é pûrurà, â rà tànyiri Iésu, â rà ina pâ: «Pwiini, gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i *Wâra pwapwicîri, â gà o pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? ³⁰ Â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome géé goro i kurucé bèepwiri!»

³¹⁻³² Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pitaurée goo Iésu mwara. Â rà pi-ina târa jècaa pâ: «É pi-ina gooe pâ é Pwi Ukai kâjé tèpa *Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, éco na câé caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ! Wiâna é boo géé goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèiki naa gooe!»

Â nye ipaiwâ mwara naa goo tupé na tanamiriru naa goro kurucé, naa goro jènereé. Ba ru nye pitaurée gooe mwara.

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45–56; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

³³ Ūna po gopaé bwàti, â nye po bàutè pitiri é napò^S tiagoro na âracié ineretòtù na càuru ija. ³⁴ Ūna po âracié ineretòtù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éloi, Éloi, lama sabakthani?* Pai ina wée pâ: Pwiduée kôo, Pwiduée kôo, cina gà panuâô?

³⁵ [Â càra caa tèreé bwàti] wà pàra tàpé na rà tâa wê, â rà ina pâ: «Guwà còo, é todà *péroféta Élia!»

³⁶ Â pwa pwi jè ârapàararà, âna é itàtà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipâa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwâra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo. Â é ina [tà tèpa bée] pâ: «Tàpo tâa, ba pwiri jè o còo wà Élia, na é me, nau naaé boo géenidò goro kurucé!»

³⁷ Éco na é dau uu too wà Iésu, â nye ègò kaa ômaa kêe.

³⁸ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ére na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadereé.

³⁹ Â wà pwi caa kâra coda roma na é coo ara Iésu, âna é còo é pai bà kêe, â é ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bèeni, âna é *Pwina naí Pwiduée!»

Rà còoé wà pa ilàri

⁴⁰ Pwa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, âna rà tà coo iti, â rà còo pwiri—wàilà ma wà Maria géé Magdala, ma wà Salomé, ma wà Maria, nyaa kà tupédu aéjii José ma Jacques (wà pwina ina gooe pâ 'Pwi dopwa'). ⁴¹ Wàilà kaa, na rà pàra wiâ Iésu, â na rà pitu tée, ûna é bwaa tâa napò Galilée. Â wâru é pa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, na rà too wiâé mwara, naa *Iéruusaléma.

Tòpòé naa na auipwâni

Mataio 27.57–61; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

⁴²⁻⁴³ Diri é pâ namuru bèepwiri, âna pacoo na [papwicî] tòotù béaa kâra é *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, âna rà pwabwàti é pi-ija târa tòotù pwicîri.

Na bàrane, âna é tèepaa me wà Ioséfa, pwi âboro géé Arimathée. Wà pwiibâ, âna pwi jè âboro imaina, naa na wâra pitèimuru kà tèpa Juif. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri é pai tèepaa me kâra é *Mwaciri kà Pwiduée. Â é ipagòorié, ba na é pàra naa jaa ukai Pilato, ma ilari jiité i naii Iésu. Ba nùmee na é popa é naiié béaa kâra é pai tapoo kâra tòotù pwicîri.

⁴⁴ Ūna é tère wà Pilato pâ, é jèe bà wà Iésu, â é pò. Â é todà pwi caa kâra coda, â é tawèerié pâ: «Gona jèe gòiri cè pai bà kêe?»

⁴⁵ Â é piwiâ tée. Â wà Pilato, âna é naa tàrù tà Ioséfa, ba na é popa i naii Iésu. ⁴⁶ Â wà pwiibâ, âna é tapwùtù i naii Iésu géé gòro i kurucé. Â é cajipié goro é ciità na é wâri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwâni—pé pwé na îri naa na pé atù. Â nabwé, â é pwùru é jè pé atù maina, â é târiwâri i auipwâni. ⁴⁷ Â wà Maria géé Magdala, ma wà Maria nyaa kà José [ma Jacques] âna ru còo é ére na tòpò Iésu naawê.

16

É wâro còwâ géé na aubà

Mataio 28.1–8; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

¹ [Na capàto na bàrane] ûna jèe nabwé é *tòotù pwicîri [kà tèpa *Juif] â wà Maria géé Magdala, ma Salomé, ma wà Maria nyaa kà [José ma] Jacques, âna rà pâ nau wâri é jawé ûrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro é naii Iésu. ² Na pwapwicîri, na bwaa dàuru, na é gére ègòdò

15:29 Psaume 22.8, 109.25; Maréko 14.58 ^S 15:33 Pitiri é napò—é, Pitiri é gòropuu. 15:34 Psaume 22.2 15:36 Psaume 69.22 * 15:36 Dipâa na maga—Dipâa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanamarié bau é jawé. 15:40 Luka 8.2–3

tòotù, â rà pâra naa na auipwàni. ³⁻⁴ Â wii naigé, âna rà gére pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na o mwa pwùru i atù goro i pwêe? Ba po dau maina!»

Êco na, ûna rà tèepaa pâ, â rà côo pâ jêe pwùru. ⁵ Â rà tò naa na i pwêe auipwàni. Â rà côo pwi âboro èpo na é tâa gòro âji îjè, na é coona é ârabwée gòri na pwaa*. Â rà po dau pò, ma wâgotàra.

⁶ Êco na é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba [go tâmogòri pâ] guwà me nau mudà Iésu géee Nazareth, wà pwi ia tanamirié naa goro *kurucé. Guwà tère, jêe tiàué ni, ba é jèe tàci géee na aubà, â é jèe wâro còwà! Ba wàéni é ère, na ia tòpòè naawè. ⁷ Â guwà wâjué còwà wà, â guwà ina tà Pétèru ma tèpa *câmu kà Iésu pâ, é tapaciwà wà Galilée wà Iésu. Â guwà o mwa côoè naawè, wàra na ia é jèe ina tàwà.»

⁸ Â rà côobé géee na i auipwàni i pa ilàri, â rà itàa pâ. Â po dau dàpàgà tàra, â rà céca. Â càra caa ina tàra âboro imudi, ba po dau wâgotàra.

Nee tii 9–20, âna nye tiàu na pâ Tii Pwicìri naa na grec na muru béaa.

É pipaarié tà tèpa âboro kèe

Mataio 28.9–20; Luka 24.13–53; Ioane 20.11–23; Apostolo 1.6–11

—*Tà Maria géee Magdala*

⁹ Na pwapwicìri na bwaa dàuru, âna é wâro còwà géee na aubà wà Iésu. Â é pipaarié béaa tà Maria géee Magdala, wà i tò ilàri, na ia é nama é wàdé na é tù tàra è pâ 7 duée géee gooé. ¹⁰ Â wà tòoni, âna é me, nau piwiâ tà tèpa béee Iésu, è pwina é côo.

Napwa wàilà, âna rà tàgère pijinünü imuru Iésu. ¹¹ Â é ina tàra wà Maria pâ: «É jèe wâro còwà wà Iésu! Ba go côoé!»

Êco na càra caa cèiki naa gooé.

—*Tà tupédu a câmu kèe*

¹² Pwa tupédu a câmu kà Iésu, âna ru pâra wii naigé, â ru còobé géee na ville. Â é cipàpariru wà Iésu, na jèe ité pai côoé. ¹³ Â ru wâjué còwà, ba na ru piwiâ tà pâra tèpa câmu, èco na wàilà mwara, âna càra caa cèiki naa gooru!

—*Tà tèpa 11 apostolo kèe*

¹⁴ Â bènabwé wèe, âna é pipaarié tà tèpa 11 *apostolo kèe, wà Iésu, na rà bwaa géere ija. Â é pwarà, â é ina tàra pâ: «Po dau gòo é pùruwà! Tàutàwà na guwà cèiki, na rà ina tàwà pâ, go jèe wâro còwà!»

¹⁵ Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà pâra pitiri è gòropuu, â guwà inapàpari è *Picémara Wâdé, tàra diri è pâ âboro. ¹⁶ Â wà pwina é cèiki naa goo, ma *upwaaé, âna ée mwa udò, [â o tâa tée è *âji wâro]. Â wà pwina cæe caa cèiki, âna ée mwa pitieé wà Pwiduée, ma naa wârimuru tée. ¹⁷ Wàéni pâ câmu kèe naa goo tàpé na rà cèiki:

Rà o tù tàra è pâ duée, naa na neeó;

Rà o pwa è pâ pwàratùra na pâ ité;

¹⁸ Rà o cipa è pâ dòèa naa na îrà;

Rà o wâdo cè jawéere bà†, â o càra caa bà goo;

Rà o tòpò è du îrà naa gò tèpa maagé, â rà o wâdé còwà.»

¹⁹ Géee na càuru è pai ina kèe tàra pwiri, â dàgòtù too naa napwéretòotù, wà Pwi Ukai Iésu, â é tâa gòro étò kà Pwiduée [ba na é pitùwà wè]. ²⁰ Â wà tèpa câmu kèe, âna rà pâpitiri pâ napò, ba na rà inapàpari è Picémara Wâdé. Â é pitu tàra wà Pwi Ukai. Â é *paâjupàra è Popai na rà inapàpari, ba é naa tàra è pàtamee, ba na rà pwa è pâ câmu, na rà pò goo wà tèpa âboro.

* **16:5** Pwi âboro èpo na é... Pai ina wèe pâ, pwi angela. Côo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. **16:7** Mataio 26.32; Maréko 14.28 **16:14** 1 Korénito 15.5 **16:15** Apostolo 1.8 **16:16** Apostolo 2.38 **16:17** Apostolo 2.4, 8.7 **16:18** Luka 10.19; Apostolo 28.3–6 † **16:18** Rà o cipa è pâ dòèa...Rà o wâdo cè jawéere bà—Pai ina wèe pâ, wiàna rà wâdo... ba càcaa popai goro è pwina wâdé na jèe pwa. Popai goro è pwina pâri ma tèepaa tà pâra tèpa câmu kà Iésu. Jawéere bà—Poison. **16:19** Apostolo 1.9–11, 2.33–34 **16:20** Apostolo 14.3; Hébéru 2.3–4

Picémara Wâdé na é wii wâ Luka Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Luka, pwi dotée (côo *Kolosé* 4.14), na é pâra wiâ Paulo (côo *Apostolo* 16.10 ma 2 *Timotéo* 4.11). É pwi *Grec. Munaa wâé co pwi âboro na wii naa na *Tii Pwicîri, na câé caa pwi *Juif. É mudàra diri é pwina rà ina ma wii goo Iésu wâ tèpa *paâjupâraê, â é wii târa tòmîri. (Côo Luka 1.1–3.) Pai wii tii kêe, âna paari pâ, é pwi âboro na é pwi a *câmu.

É wii wiidâ?

Nabibiu kâra *naja 60 ma 65, béaa kâra pai tanoori wâra é ville Iérusaléma na é naja 70.

É wii tâi?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi âboro imaina naa jaa tèpa *Roma, na rà pitûâ naa napô naawê. É jèe pwi a cèikî naa goo wâ Iésu *Kériso, â é jèe picòo è pâ muru goro è cèikî (1.4). Ê nee *Théophile* âna pai ina wèe pâ 'Wâ pwina é meaaari Pwiduée'. Pwiri ucina mwara goo diri tèpa cèikî na rà wâru, na càra caa tèpa Juif, â na rà wâro wâgôroigé jii napô *Judée.

Cina é wii?

É paari wâ Luka pâ, é pâara cèikî kâjè naa goo Iésu, âna muru na cimwü ma âjupâra.

Dà ère é tii bèeni?

Tii kâ Luka, âna tii na tâbawêe goro wâro kâ Iésu, jii pâra tii. Wâru pâ nee tii naa naporomee 10–18, na nye tiâu na *Tii kâ Mataio*, ma *Maréko*.

Wâ Luka, âna é paari pâ, wâ Iésu Kériso, âna é pwi âboro na é tâbawêe. É piwiâ é pai tâa kâ Iésu ma wâ tèpa âboro, ma pimeaaari kêe târa (4.18–19; 19.41).

Wâ Iésu, âna é dau meaaari tàpé na ticè nii kâra ma tàpé na pipwaée kâra:

- tèpa pwa maga (17.12–19);
- tàpé na ticè kâra (16.19–31);
- pa ilàri (7.43–48);
- pa ilàri dâpwâ (7.11–17);
- tèpa tò mwani—tèpa âboro na rà èpàrirà tèpa jènererâ (18.9–14);
- tàpé na èpâ wâro kâra (7.36–50).

Na pâara kâ Iésu, âna piticèmmuru naa goo pa ilàri jii tèpa paa. Êco na jè côo naa na *Tii kâ Luka* pâ, câé caa niimiri wârapwiri wâ Iésu. Â wâ Luka, âna é wii nee pa ilàri na rà pâra wiâ Iésu (8.2–3; 24.10).

É piwiâ mwara wâ Luka naa na tii bèeni é pâ pwi bèepwiri:

- é pwapwicîri, âna muru na dau maina naa na wâro kâ Iésu (5.16);
- wakè kâra Nyuâaê Pwicîri naa na wâro kâ Iésu (côo 1.80) ma tèpa âboro kâ Pwiduée;
- wakè kâ tèpa angela (naporomee 1, 2).

Pai pitâgoo tii kâ Luka

Pitèpa Iésu ma pai maina too kêe (1.1–2.52)

Ipwabwâtié târa wakè (3.1–4.13)

Wakè kâ Iésu naa Galilée (4.14–9.50)

Autapoo goo (4.16–5.16)

Rà tapoo cicaraé wâ tèpa pitûâ (5.17–6.11)

É pacâmuri tèpa câmu kêe (6.12–49)

Wàilàpà pwi Iésu bèepwiri? (7.1–50)

É pwa ucina na é pacâmuri tèpa âboro (8.1–21)

Dau pwa pâtâma Iésu (8.22–56)

Pai tâa kâra ma tèpa 12 a câmu kêe (9.1–50)

É tapoo pâra dâra Iérusaléma (9.51–19.27)

É pacâmuri tèpa âboro kêe

É patère tèpa pitûâ na rà cicaraé

É wacié inapâpari pai o bà kêe

Wakè kêe naa Iérusaléma (19.28–21.38)

Pai bà ma wâro cówâ kêe (22.1–24.53)

É inapàpari tii kée wà Luka

¹⁻³ Bwàcu'gà, co pwi ukai Théophile. Go wii é tii bèni, ba na go piwiâ tâgà diri pâ muru na é jée pwa wà Pwiduée naa jaabà, géé na càuru pai pitèpa wà Iésu*. Wàru tèpa *paàjupàra na rà còo pâ muru bèepwiri, â rà inapàpari, â rà picémara é *Picémara Wádé. Â wà pàra tàpé, âna pwa na rà piwiâ naa na tii. Â wàgo mwara, âna go mudàra bwàti, ba na go wii tòimiri é jèkutà ba kàgà, goro diri pâ muru bèepwiri. ⁴ Ba na wàrapwiri, âna gà o mwa bàra còoina pâ àjupàra é popai na ia gà tòpi.

Zakaria ma Élisabeth

⁵ Na pàara na é ukai naa *Judée wà Héroda†, âna pwa pwi jè âboro wê, na ina gooé pâ Zakaria. É pwi a pwa ârapwaaìlò, géé na pubu kà Abia. Â napwa tô wádèe, Élisabeth, âna tô goòbàra *Arona. ⁶ Â cau wàilu, âna ru *tàrù na ara Pwi Ukai Pwiduée. Ba ru pitèrè dàra diri pâ naèà, ma é pâ pitùâ kée, â nye ticè cèna pâri ma pitèiru goo. ⁷ Êco na nye ticè èpo kàru, ba càcaa pâri ma é pièrù‡ wà Élisabeth. Â jée cau pwanūmaru.

É cai Zakaria pwi jè angela

⁸ Na jè tòotù, â wà Zakaria, âna é pwa wakè kée na *Wàra pwapwiciri kà Pwiduée. Ba nye tòotù na rà wakè na i pubu kée. ⁹ Wiàra é pai pwa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, â rà picàù noo kàra tii, ba na rà pitòrigari pwi âboro géé goorà, na ée tò naa na ère na dau pwiciri, naa na Wàra pwapwiciri. Â naawê, âna é ciri *encens* [pà dà na ùrea na jè ciri] ba na âraimeai tà Pwiduée.

Â, na tòotù bèepwiri, âna wàru noo kàra tii kà wà Zakaria. Â é too nau pwa é wakè kée. ¹⁰ Â, na é gére ciri i *encens* [naa gò béreca] â dau wàru tèpa âboro§ na rà gére pwapwiciri boo gòroigé. ¹¹ [Úna é gére wàrapwiri wà Zakaria] â é nye cipàparié kaa, wà pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é coo gòro étò kàra i béreca. ¹² Â é pò wà Zakaria, â dau wàgotèe, [â é pwùkùru].

O pwa pwi èpo'gà

¹³ Êco na é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wàgotàgà, co Zakaria! Ba é jèe tère é pwàra pwapwiciri kàu wà Pwiduée. Â wà tô wàdàgà, âna [ée mwa nyarana, â] ée mwa pitàmari pwi èpo'gà, â gà mwa pitunee tée pâ Ioane. ¹⁴ Â gàu mwa puràra, ma ipwàdée. Â o mwa wàru mwara tàpé na rà o ipwàdée goo. ¹⁵ Ba wà pwina naigà, âna ée mwa pâ nau pwi âboro na dau imaina na ara Pwi Ukai. Â o pwiciri na é wàdo dipàa ma cè jawé gòo. Ba ée jèe nye dipitirié kaa é *Nyuâaé Pwiciri na é bwaa tâa nanaa nyaa kée.

¹⁶ «Dau wàru tàpé géé na é Ba *Isaraéla, na ée mwa tòimirà, ba na rà wàjué còwà dari Pwi Ukai, Pwiduée kàra. ¹⁷ O tâa gooé é pàtàmara é Nyuâaé Pwiciri, pwacèwii *péroféta Élia biu. Â ée mwa tòimiri ma pwabwàti é Ba kée, béaa kàra pai tèepaa kà Pwi Ukai. [Ba o càcaa gòiri, â ée jèe tèepaa.] Â géé goo pwina naigà, âna wà tèpa caa, âna rà o naa nūmarà naa goo tèpa naifrà*. Â wà tàpé na càra caa pitèrè dà Pwiduée, âna rà o mwa pinūnūma, pwacèwii tèpa âboro na rà *tàrù na ara Pwiduée.»

Go wà nau târa pai cèikì kòo?

¹⁸ É ina wà Zakaria tà pwi angela pâ: «Go wà nau târa pai cèikì kòo, naa goo é pwina gà ina? Ba go jèe po dau ijiao, â wà mwara wàdòo, âna é jèe jiiitàm.»

¹⁹ Â é tòpi tée pâ: «Ico pwini! Wàgo, âna wàgo angela Gabriel, â go pwi a coo ara Pwiduée, ba na go piàboro kiri kée. Â wàè na é cùruo me, ba na go inapàpari tâgà é popai wádé bèni. ²⁰ Wádé na gà tâmogòori pâ, diri é pâ muru na go ina tâgà, âna o mwa tèepaa, na pàara na é jèe tòpò wà Pwiduée. Êco na wàgà, âna càgà caa cèikì naa goo! Â gà còo, gà o ciò, tiagoro é tòotù na o mwa coo diri é pwina go ina tâgà!»

²¹ Na pàara na ru gére pitùra na, wà Zakaria ma wà pwi angela, âna rà gére tapacîè wà tèpa âboro. Â rà pò [ma pitawèerirà] pâ, cina gòrié dò wà. ²² Úna é mwa bàra còobè [géé na ère na dau pwiciri] âna é jèe ciò. Â é po pwa ineremuru tàra, goro iê. Â rà pàra na tâmogòori pâ pwa cè pwina é còo, cèna me géé goo Pwiduée. ²³ Nabwé, â é tubanabwé é wakè kée wà Zakaria, naa na i Wàra pwapwiciri, â é pàra naa pwàrawà kée.

1:1-3 Apostolo 1.1 * **1:1-3** Géé na càuru pai pitèpa wà Iésu—Grec: Géé na autapoo goo. † **1:5** Héroda—Héroda na nee 'Héroda Maina'. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. ‡ **1:7** Càcaa pâri ma é pièrù—Stérile. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ilàri mwari. **1:9** Exode 30.7 § **1:10** Wàru tèpa âboro—Grec: Diri é Ba {kà Pwiduée}.

1:15 Nombres 6.3 **1:17** Malachie 3.1,2,4,5-6; Mataio 17.11-13 * **1:17** 4^e phrase—é, O pwa pinaanapò naa nabibiu kà pa nyaa ma caa, ma tèpa naifrà. **1:19** Daniel 8.16, 9.21

É nyarana Élisabeth

²⁴ Gée na càùé, â wà tò wâdèe Élisabeth, âna é nyarana. Â é nye tà tâa pwârawâ naa na 5 parui. Â é nye tà niimiri pâ, ²⁵ † dau wâdé ba kôo wà Pwi Ukai. Ba ia go po dau kamu, ba nye tò a ticé èpo kôo. Â é meاريو, â é jèe dàgòtù è pwâra kamu kôo.†

Inapàpari pai pitèpa Iésu

²⁶ É jèe nyarana wà Élisabeth naa na 6 parui. Â, na pàara bèepwiri, â wà Pwiduée, âna é panuâ wà pwi angela kèe, wà Gabriel, naa Nazareth wà Galilée, ²⁷ naa jaa tò jè èpo ilàri, na nee Maria. Wà tòobà, âna ru ipwa câbawâdé† ma wà pwi âboro, na ina gooé pâ Ioséfa, pwi gòobàra pwi ukai *Davita.

²⁸ Â é piâpàparié† pwi angela, â é ina tée pâ: «Cidòri nyuâagà, co Maria! Ba wà Pwi Ukai Pwiduée, âna é jèe *pwényunyuaarigà goro é pimeari kèe, â é wâjaagà.»

²⁹ Â é pò wà Maria, ba câé caa tâmogòori è pwina é ina tée. Â é pinünüma ma pitèi pâ: ‘Cina é pacidòri nyuâaò wà Pwiduée?’

³⁰ Â é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co tòoni! Ba é ipwâdée googà wà Pwiduée, â é pitòrigarigà. ³¹ Â gà o nyarana, â gà o pitàmari pwi nari èpo paaò, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu.† ³² Wâé, âna wâé pwi âboro na dau imaina na ara Pwiduée. Â o pitunee tée pâ *Pwina naí Pwiduée na é dau wâdòiti†. Â wà Pwiduée, Pwi Ukai kèe, âna ée mwa naa tée è pwâra ukai kà Davita, pwi jojooroó. ³³ Â ée pwi ukai kâra Ba Isaraéla dàra gòiri awé. Â é pituâ kèe, âna o nye ticé pwâadèrèe.»

³⁴ Â é ina wà Maria tà pwi angela pâ: «Gona êpwiri, âna o wânau târa cè pai tèepaa wèe?! Ba câbu caa pé ipuu ma pwi éao, ma cè pwi jè paaò!»

O mwa wârapwiri gée goro Nyuâaé Pwicîri

³⁵ É tòpi tée wà pwi angela pâ: «É Nyuâaé Pwicîri, âna ée mwa boome naa gògà, â é pàtama Pwiduée na é dau wâdòiti, âna ée mwa wâjaagà*. Â é pwi nari èpo na gà o mwa pitàmarié, âna wâé kaa na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â o mwa ina gooé pâ Pwina naí Pwiduée.

³⁶ «Gà còo, wà tò jèneregà, Élisabeth, na ia jèe mu ina naa gooé pâ: “O jèe càcaa pitàmari!” Êco na ée mwa pitàmari pwi jè nari èpo. Ba é gère nyarana ni—jèe 6 parui kèe. ³⁷ Ba nye ticé cèna pwacoé tà Pwiduée!»

³⁸ Â é tòpi tée wà Maria pâ: «Go tò ênawéna kà Pwi Ukai. Â go nye pwa co é câbawâdé kèe!» Â, na wârapwiri, â é còpòo jiié i pwi angela.

É cai Élisabeth wà Maria

³⁹⁻⁴⁰ Pàra tòotù gée na càùé, â é piwâci pâ wà Maria, nau cai wà Élisabeth. (È village kèe, âna é tâa gòrojaa na jè ére gée goo Judée.)

⁴¹ Ùna é tère pwâra pwabwâcu kà Maria wà Élisabeth, â é nye gù kaa i pwi èpo naa nanaaé. Â wà Élisabeth, âna nye dipitirié kaa è Nyuâaé Pwicîri, ⁴² â é tomara too pâ: «Wà Pwiduée, âna é dau pwényunyuaarigà jii diri pa èpo ilàri, â é pwényunyuaari mwara è èpo bèepwiri gère wâgoogà! ⁴³ Po dau muru na maina ba kôo! Ba gà me naa jaaò, wâgà tò nyaa kà Pwi Ukai kôo!

⁴⁴ «Gà còo co tò béèò, ùna go tère pwâratùra'gà, â é ipwâdée i pwi èpo kôo, â é gù ni nanaaé! ⁴⁵ Cidòri nyuâagà! Ba gà jèe cèikí pâ, ée mwa pacoo è pwina é ina tâgà, wà Pwi Ukai.»

Nyabi kà Maria

⁴⁶ É ina wà Maria pâ: «Ipwâdée pwâranümoò! Go pwamaina Pwi Ukai!

⁴⁷ Puràra pwâranümoò! Ba é upao gée na èpà wà Pwiduée Caa.

⁴⁸ É câbapwamuru naa good, tò ênawéna kèe, na go po dau kîri. Rà o cau ina pâ:

1:27 Mataio 1.16,18 † 1:27 Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. † 1:28 Piâpàparié—É, Pièpàparié. 1:31 Ésaïe 7.14; Mataio 1.21-23 § 1:31 Iésu—Pai ina wèe naa na héberu pâ, wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. 1:32 2 Samuel 7.12,13,16; Ésaïe 9.6 * 1:35 Ée mwa boome naa gògà... Grec: Ée mwa cajipigà pwacèwii è ânueé. 1:37 Genèse 18.14 1:46 1 Samuel 2.1-10

“Pwényunyuâari wà tûoni!”

49 É paari nii k e
wà Pwina   dau maina.
  pitu t o goro  e  t ,
wà Pwina   pwic ri.

50 Maina pai w d  k e,
d ra g iri aw ,
ba k  t pa  boro;
t  t p  na r  papwic ri .

51   wak  goro p t mee.
Tadidiri t pa cu c da.

52 T ura pw ra ukai,
k  t p  na r  maina.

Caa pag t  too
t p  na r  k ri.

53   naa neemuru
t p  na tic  k ra.

  paw ju piri
t p  na pwa k ra,
ma tic   re  r .

54   pitu t ra Ba k e,
pwi Ba Isaraéla,
pwi  naw na k e.

  cibur  mearié.

55   ipwataâboro
t  t pa jojooroj ,
t  *Abéraama,
ma t pa g ob r e  diri.

  pacoo auina k e,
d ra g iri aw . Nabw !»

56 W  Maria,  na   t po t a jaa Élisabeth, naa na  raci  parui.   g ew ,     w ju  naa jaa .

Pai pit pa Ioane Pwi a piupwaa

57 T epaa naa na p ara na é pit mari[†]  po na, w  Élisabeth,     pit mari pwi  boro  po paa. 58   w  t pa t mw nyabweri  ma w  t pa j nere ,  na r  t re p    pw nyunyu ari  w  Pwi Ukai.   r  capai ipwad e diri, naima ma w e. 59   g e na c uru caapwi nad para pwapwic ri,   r  me, ba na r  pwa *kama  t  i pwi nari  po [wi ra   *Na a k  Moos ].   n mar  na r  naa t e i nee caa k e, w  Zakaria, 60  co na   ina t ra w  t  nyaa k e, p : «Bwa, o pitunee t e p  Ioane.»

61   r  ina t e p : «Gorod ? Nye tic  j nereg , c na   popa   neere  boro bèepwiri.»

62   r  po pwa ineremuru t  pwi caa k e, Zakaria, ba na r  taw eri  p , o n mee na   picipa nee.

N e  na o Ioane

63-65   pwa ineremuru t ra w  Zakaria, ba na r  naa t e   noo k ra tii, ba na   pwa tii naa na.     wii p  ‘Ioane’.   g ew ,  na   nye t ra c w  kaa,     pwamaina Pwidu e.

  r  p  diri [t p  na r  t re ]   w got ra.   r  piwi    j kut  goo, na diri p   re w  g orojaa, w  nap  Jud e. 66   w  diri t p  na r  t re   popai bèepwiri,  na r  dau pin n ma,   r  ina p : « e! O po dau maina aw    pwina  e mwa pwa, w  pwi nari  po bèepwiri!» Ba w  Pwi Ukai,  na   w jaa .

  pwamaina Pwidu e w  Zakaria

67 W  Zakaria, pwi caa k  i pwi nari  po,  na dipitiri    Nyu a  Pwic ri,     inap ari   popai na   naa t e w  Pwidu e.     ina p :

68 «Pwamaina Pwi Ukai,

1:50 Psaume 103.13,17 1:51 2 Samuel 22.28 1:52 Job 12.19, 5.11; Psaume 147.6 1:53 Psaume 34.11 1:54

Psaume 98.3 1:55 Gen se 17.7; Mich e 7.20 † 1:57 Pit mari—Accoucher, donner naissance   (enfant). 1:59
Gen se 17.12; Lévitique 12.3; Luka 2.21 1:68 Psaume 72.18

Pwiduée kâra ê Ba,
 ê Ba Isaraéla.
 Ba é pa-udòjè,
 tipijè jii èpà kâjè.
⁶⁹ Dau pwa pàtâma
 wà pwi a-upajè,
 pwi gòobàra Davita,
 pwi ênawéna kêe.
⁷⁰ Jèe nye gòiri
 ê pai ina kêe pwiri.
 Ba rà inapàpari
 tèpa péroféta
 na é pitòrigarira.
⁷¹ Ba é jèe ina pâ:
 “Go o mwa pa-udòwà
 jii tèpa pièpàriwà.”
⁷² Maina pimeaari kêe
 tà tèpa jooorojè.
 É nye pacoo diri kaa
 auipwataâboro kêe,
⁷³ na é naa tà Abéraama,
 wà pwi jooorojè,
 naa na pimeaari kêe.
 É gére ina naa goojè, pâ:
⁷⁴ “Go upa tèpa naigà,
 jii tèpa pièpàrirà.
 Rà o piènawéna kôo;
 o càcaa wâgotàra.
⁷⁵ Rà o wâdé na arao,
 â o târù pwàranûmarà,
 na diri pai wâro kâra
 wâni gòropuu.” Nabwé.»

⁷⁶ Â wà Zakaria, âna é pame ê popai bèeni [goo wà pwina naîê, Ioane]: «Wâgà pwi nari âboro èpo bèeni, âna:

Gà o pwi Péroféta:
 Gà o ipa popai
 kâ Pwiduée Caa,
 na é tâdòiti.
 Gà o pâbéaa
 kâ wà Pwi Ukai;
 pwabwâti naigé kêe.
⁷⁷ Gà o ina târa Ba kêe:
 Ée mwa pa-udòwà,
 [ba na guwà wâro].
 Ée mwa pwanauri
 é pâ èpà kàwà.
⁷⁸ Maina pai wâdé kêe!
 É tèepaa marijè;
 é pame é pwéelaa,
 pwacèwii pai tèepaa
 kâra dapàra tòotù.
⁷⁹ É èu mari tàpé
 na rà tâa na bàutê,
 bàutê kâra pwâra bà.
 É tòcia târa naigé
 naa na pinaanapô.

Nabwé.»

É pimaina too Ioane

⁸⁰ Wà i pwi àboro èpo, Ioane, àna é pimaina too, à pimaina pâ è pàtàmara Nyuúaaè Pwiciri naa gooé. Á é wàro namaré[†], tèepaa naa goro i pwi tòotù, na ée mwa ipaarié târa pwi Ba Isaraéla.

2

Pai pitèpa Iésu

Mataio 1.18–25

¹⁻² Na pàara napò bèepwiri, àna é pwi kupénoo na Syrie wà Quirinius, à wà Auguste, àna é pwi ukai kà tèpa *Roma. Á é tûâri wà Auguste pâ, na pûra diri é jéûru àboro wâna diri pâ napò [na tâa na è pwâra ukai kèe]. (Á mwa nye piécè kaa na rà pwa pwi bèepwiri.) ³ Á diri è pâ àboro, àna rà jèpa ipiina naa na jèpa village ma ville kà tèpa jooororà, ba na rà wii è neerà.

⁴⁻⁵ Napwa naa goo wà Ioséfa, àna é còpòo gée Nazareth wà Galilée, ba na é pâra naa Bétéléma wà napò *Judée, nau wii è nee. Ba ia é pitèpa naawê wà ukai *Davita, wà pwi joooroé. Á é popa wiâê wà Maria, tô wâdè, na é gére nyarana, ba é tapaci [pwi ciiri] èpo* kèe.

⁶ Na ru tâa Bétéléma, à tèepaa me pàara, na ée jèe pitàmari èpo wà Maria. ⁷ Á é pitàmari pwi ciiri èpo kèe. Á é cajipié naa na pé kupétuu, à é papuué naa na auna uti kâra macii, ba ticé autâa kârù[†] [ba po dau wâru àboro].

Tèpa wéaari mutô

⁸ Na pwi bārane-bà, na pwi jè ére gorojaa géewê, àna pwa tèpa àboro na rà wéaari pâ mutô kâra naawê.

⁹ Á é nye tèepaa me kaa, pwi jè *angela kà Pwi Ukai, à é coo ararà. Á nye pwéelaa bèepirâ kaa è muugère kà Pwi Ukai. Á nye dau wâgotàra kaa.

¹⁰ Á é ina târa wà pwi angela pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà. Ba go pame tàwà è popai na wâdè; popai na rà o dau ipwâdée goo, wà diri tèpa àborol ¹¹ Ba na pwi ne bèeni, àna pitèpa *pwi a pa-udowà, naa na village kà Davita. Àna wà pwi *Mesia[‡], Pwi Ukai [na ia guwà tapacié gée na biul]. ¹² Wàèni câmu, ba na guwà o còoinaè: Guwà o pâmari è ji nari èpo na cajipié goro pé kupétuu, à papuué naa na auna uti kâra macii.»

¹³ Na nye wàrapwiri kaa, à rà nye tèepaa boome kaa gée *napwéretòotù, pâra tèpa angela na rà dau wâru. Á rà cibèepi i pwi angela. Á rà nyabi ma ipwamaina Pwiduée:

¹⁴ «Ipwamaina Pwiduée,
nidò naa napwéretòotù!
Bèe ma dàrèbòo
naani gòropuul
Moo ma awé
ba kà diri tàpé
na wâdè tée wàilà!»

Rà pâra nau cai i èpo

¹⁵ Gée na càùé, à wà i tèpa angela, àna rà còpòo jii tèpa wéaari mutô, à rà wâjué too còwâ naa napwéretòotù. Á wà tèpa wéaari mutô, àna rà pi-ina târa pâ: «Jè pâra naa Bétéléma, ma jè jèe còo cai è pwina tèepaa, na é gére ina tâjè wà Pwi Ukai.»

¹⁶ Á rà nye piwàci kaa, à rà pâmari wà Maria, ma wà Ioséfa, ma i ji pwi nari èpo na é gére puu na è auna uti kâra macii. ¹⁷ Úna rà còoè, à rà pâra nau piwiâ târa diri è pâ àboro, i pwi ia é ina târa wà i pwi angela. ¹⁸ Á wà diri tàpé na rà tère, àna rà dau pò goo.

¹⁹ Á wà Maria, àna é nye po tâmaari diri è pâ namuru bèepwiri, à é dau pinünüma naa goo.

²⁰ Nabwé, à wà i tèpa wéaari mutô, àna rà wâjué còwâ [dari è pubu macii kâra]. Á rà dau nyabi ma pwamaina Pwiduée, goro diri è pâ muru na rà còo ma tère. Ba nye po cau coo diri, i pwi ia é ina târa wà i pwi angela.

Paari Iésu naa na Wâra pwapwiciri

[†] **1:80** Namaré—Désert. Ére na aupiticia. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa gòromweedà. * **2:4-5** Ciiri èpo (é, ciàra èpo)—Premier-né. † **2:7** Ticé autâa kârù—Grec: Ticé autâa kârù wâna é wâ, na rà mu tâa wé wà tèpa pârame. ‡ **2:11** Mesia—Kériso naa na pâ Tii Pwiciri naa na popwaalé. (Còo Ioane 1.41.) **2:14** Luka 19.38 **2:19** Luka 2.51

²¹ Géé na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â wà Ioséfa ma Maria, âna ru popa pâ i pwi èpo kàru, ba na pwa *kamaî tée, [wiâra ê *Naèà kà Moosé]. Â ru nama nee pâ Iésu, i pwi neere âboro na ia é jèe mara ina i pwi angela, béaa kâra é pai nyarana kà Maria.

Ru panuâtê tà Pwiduée

²²⁻²⁴ Tèepaa me é pàara, na wà Maria, âna é pwa i *ârapwaaîlò târa pai pinuwa[§] [géé na càuru pai pitàmari èpo kée]. Ba jèe wii naa na Naèà kà Moosé pâ: *Wâdé na é naa du ârailu déamu, é, du ârailu déajée.*

Lévitique 12.8 Êkaa na ru pâ naa na *Wâra pwapwicîri na *Iérusaléma wà Maria ma wà Ioséfa, ba na ru wàrapwiri. Â ru popa pâ wiâru mwara i èpo kàru, ba na ru naaè tà Pwi Ukai. Ba jèe wii mwara naa na é Naèà kà Pwi Ukai, pâ: *Wâ pwi ciàra èpo paaò, âna kà Pwi Ukai.* *Exode 13.2*

É pwamaina Pwiduée wà Siméon

²⁵ [Na pwi pàara bèepwiri] na Iérusaléma, âna pwa pwi jè âboro na nee Siméon, pwi âboro na é târù, ma pitòimirié na ara Pwiduée, â tâa gòè é Nyuââé Pwicîri. Â é nye tà tapacîri é pai tèepaa kà [pwi Mesia] pwi a pa-udò é Ba *Isaraéla.

²⁶ Â é ina tée é Nyuââé Pwicîri pâ: «Gà tère co Siméon, gà o bwaa nye còo pai tèepaa kà pwi Mesia kà Pwi Ukai Pwiduée, béaa kâra pai bà'gà!» ²⁷ Â é cùrué pâ naa na i Wâra pwapwicîri. Â nye na ji pwi pàara bèepwiri kaa, na wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru gére popa me i èpo kàru, [ba na ru paarié tà Pwi Ukai] wiâra é Naèà. ²⁸ Â wà Siméon, âna é tâma i pwi nari èpo, â é pwamaina Pwiduée, ma ina pâ:

²⁹ «Nabàni, co Pwi Ukai,

âna [go ipwâdéé]

wâgo pwi ênawéna'gà!

Gà popao naa jaagà

naa na pinaanapò'gà.

Ba gà jèe pacoo

auinabéaa'gà.

³⁰⁻³¹ Gà cùrué me naa jaabà

pwi a pa-udò diri é pâ Ba;

Â go jèe còoé, wàé.

³² Pwi pwéelaa kâra é gòropuu diri.

Pwényuâa kâra é Ba,

é Ba'gà, Isaraéla.»

³³ Wà du nyaa ma caa kâra i èpo, âna ru pò goo é pwina é ina naa gooé wà Siméon.

³⁴ Â nabwé, â é *pwényu-nyuâariru, â é ina tà Maria, pâ: «É pwi èpo'gà, âna ée mwa pwi câmu kâra é Ba Isaraéla. Â o wâru tàpé na rà o cicaraé, â rà o pâiti jii Pwiduée. Â o wâru mwara tàpé na rà o cimadò géé gooé ma rà o pâmari Pwiduée*». ³⁵ Â o mwa pwéelaa goo é pâ aunünüma na wâbinyiri kà tèpa âboro. Â napwa naa googà, co tòoni, âna gà o nye dau maagé còo gooé, pwacéwii na tótée pwâranümaga goro tâuwa.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Anne

³⁶⁻³⁷ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa na Wâra pwapwicîri wà tò jè ilàri *péroféta, na nee Anne, tò èpo kà Phanuel, géé na wáao kà Asser. (Wà tòoni, âna ru pitâa ma wà pwi éaé naa na 7 naja, â é bà jiié. Â é jèe jiiâtamu naa na é pai dàpwà kée. Â jèe po 84 naja kée nabà.) Â é mu nye tà tâa na Wâra pwapwicîri, naa ne ma pwaa. Â é piênawéna tà Pwiduée naa na *ipwanya—é panuâ ija, ba na é pwapwicîri bwâti. ³⁸ Â é tèepaa me, na pwi pàara na rà tâa wê wà Siméon, [ma wà ji pwi nari èpo, ma wà du nyaa ma caa kée]. Â é pwapwicîri wà Anne, ma pwaolé tà Pwiduée. Â é pwa jèkutà goo Iésu tà diri tàpé na rà tapacîri é pai tèepaa me kà pwi [Mesia, ba] na é upa Iérusaléma.

Rà wâjué còwâ naa Nazareth

2:21 Luka 1.31 **2:22-24** Lévitique 12.1–8; Exode 13.2,12 **§ 2:22-24** Ârapwaaîlò târa pai pinuwa—Wiâra é pwapwicîri kà tèpa Juif, âna wâdé na é pwa ârapwaaîlò bèepwiri wà tò ilàri, 40 tóotù géé na càuru é pai pitàmari èpo kée. Còo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **2:30-31** Ésaie 52.10; Luka 3.6; Tito 2.11 **2:32** Ésaie 42.6, 49.6, 52.10 **2:34** Ésaie 8.14; Mataio 21.42; 1 Péturu 2.8 * **2:34** Â o wâru tàpé na rà o cicaraé... Grec: É wâni târa é pai tîu, ma pai dàgòtù tàpé na wâru na Isaraéla.

³⁹ Wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru pacoo é pwina ina naa na Naèà kà Pwидуée—[muru na mu pwa naa téeppaa é nari èpo]. Ûna ru gére pacoo diri, â ru wâjué cówâ naa jaaru, naa Nazareth wà napô Galiléé.

É pimaina too Iésu

⁴⁰ É pimaina too Iésu, i pwi nari èpo, naa na pai tâmogòrimuru, ma tâmanga. Â é *aupwényunyuâari kà Pwидуée, âna nye tà wâjaaé.

Iésu na 12 naja kêe

⁴¹⁻⁴² Nye câmaajé tà du nyaa ma caa kà Iésu, na ru pâra naa Iérusaléma, na diri é pâ naja, naa goro pwawwicîri, na tòotù *Paséka. Ûna 12 naja kà Iésu, â é pâra wiâru. ⁴³ Géé na càùru é pwawwicîri, â ru jèe wâjué cówâ, èco na, napwa naa goo Iésu, âna é tà tâa Iérusaléma. Â tà càru caa còo pâ tiàué, ⁴⁴ ba ru tà niimiri pâ, é wâjaa pâra tèpa béera goro pâra wii naigé.

Èco na, géé na càùru caapwi tòotù, â [ru còo pâ tiàué. Â] ru tapoo mudèe, nabibiu kà tèpa jènereru ma tèpa béeru. ⁴⁵ Ûna càru caa pâmarie â ru wâjué cówâ naa Iérusaléma nau mudèe. ⁴⁶ Na béaracîé kâra tòotù, â ru mwa pâmarie naa na Wâra pwawwicîri, na é gére tâaboo naa nabibiu kà tèpa pacâmu tèpa *Juif. Ba é gére tètèrè ma pitawiârà [goro é *Tii Pwicîri]. ⁴⁷ Â wà diri tàpè na rà tèreè, âna rà po dau pò goo pai tâmanga kêe ma pai tòpi kêe.

Go wakèri neemuru Caa kôo

⁴⁸ Ûna ru còoè wà du nyaa ma caa kêe, â ru nye dau pò kaa gooé, â é ina tée nyaa kêe pâ: «Pwiini, gorodà na gà pwa tâbu na wârapwiri? Gà còo, wàibu ma caa'gà, âna dau wâgotâbu. Â [bu wâjué cówâ, ba na] bu mudàgà!»

⁴⁹ Â é tòpi tàru pâ: «Gorodà na gàu mudòo? Gona gàu ipwanauri pâ, wâdè na go wakèri é pâ neemuru Caa kôo? Êkaa na go wâni na wâ kêe.»

⁵⁰ Èco na càru caa tâmogòri é pwina é pwa na é ina tàru.

⁵¹ Géé na càùé, â rà wâjué cówâ ma wâé naa Nazareth. Â é nye dau pitèrè dà du nyaa ma caa kêe. Â wà nyaa kêe, âna é nye tà naa nùmee naa goo diri é pâ muru bèepwiri. ⁵² Â é pimaina too wà Iésu, â imaina mwara é autâmogòrimuru kêe. Â rà dau wâdéarié wà Pwiduée, ma wà mwara tèpa âboro.

3

Wakè kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–17; Maréko 1.1–11; Ioane 1.19–28

¹ Jèe 15 naja, na é pwi ukai kà tèpa *Roma wà Tibère. Â, na pwi pâara bèepwiri, âna wà Ioane, âna é tapoo inapâpâri é popai kà Pwiduée. Wailà-ni tèpa kupénoo kà ukai Tibère napwiri:

Wà Ponce Pilato, kupénoo naa napô Judée;

Wà *Héroda Antipas, naa Galiléé;

Wà Filipino (pwi aèjii kà Héroda Antipas) naa Iturée ma tia Traconite;

Wà Lysanias, naa Abilène.

² Â wà Hanne ma wà Caïphe, âna ru du *ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Â naa na pâara bèepwiri, âna wà Ioane, pwina naî Zakaria, âna é tâa namaré. Â é patùraé wà Pwiduée, [ba na é inapâpâri é popai kêe].

É picémara pai pinünüma

³ Wà Ioane, âna é pâ naa na diri é pâ ère géé goo nairiwà Ioridano. Â é inapâpâri tà tèpa âboro pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà pwa ma *upwaaawà, ba na paari pâ pitòotéri é wâro kâwà. Â, na wârapwiri, â ée mwa pwanauri é pâ èpà kâwà wà Pwiduée.» ⁴ Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia pâ:

Pwa pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Pwabwâti é naigé!

Pwa ma bâracaari

pwi ére na ée pâ wé!

⁵ *O pwaai pâ autâgòro;
tébapuu nyi autoo;
tébatarù aucüu naigé;
tébabàracaari aupâra kée.*
⁶ *Rà o còo pâ âboro
pâtâma Pwi Ukai.
É me nau pa-udòjé,
wà Pwidiúé Caa.”*

Ésaie 40.3–5

O pitèi tèpa âboro!

⁷ Wàru pâ âboro na rà medari Ioane, ba na é upwaarà [naa nairiwâ]. Á é ina [tà pàra tàpé géé goorà] pâ: «Guwà tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàapà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii é pitèimuru ma wàrimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwidiúé? ⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ guwà jèe pitòotéri é wâro kàwà! Á gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, géé goo na wà *Abérama, âna é pwi jooorowà? Bwa! [Piticèmururu naa goo.] Ba [wiàna nümee, â] o pâri wà Pwidiúé ma é bii é pâ atù bèeni, ma rà o tèpa goòbàra Abérama!

⁹ «É jèe tà pwabwàti é gi kée [wà Pwidiúé]. Á ée mwa tépàgà naa na wàé diri é pâ upwàra na càcaa wâdé é pâ pwèe, à ée mwa círi naa na ànye!»

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

¹⁰ É auwâru géé goo tàpé na rà tère Ioane, âna rà tawèerié, pâ: «Dà cèna o pâri ma bà pwa, ma bà o pitòotéri é wâro kâbà?»

¹¹ Á é tòpi tàra pâ: «Wiàna àrailu àrabwée'gà, à gà naa jèpwi tà pwina ticè tée. Á wiàna pwa utimuru'gà, à gà naa tà pwina ticè tée.»

¹² Á pwa pàra tèpa *tò mwani wàripù, na rà me mwara, ba na é upwaarà wà Ioane. Á rà tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupùra, dà cèna o pâri ma bà pwa?»

¹³ Á é tòpi tàra pâ: «Na guwà tò mwani wàripù [ba kà tèpa Roma] à guwà cibwaa popa [ba kàwà] cè mwani cèna piwéna jii é àji wàripù.»

¹⁴ Á wà mwara pàra tèpa coda, âna rà tawèerié Ioane pâ: «Á wàibà, âna o dà cèna bà o pwa?» Á é tòpi tàra pâ: «[Guwà naaco pai pwa kàwà na èpà tà tèpa âboro.] Guwà cibwaa pwa kùu tàra, à guwà cibwaa tacoo goorà, ba na rà naa mwani tàwà. Wâdé na guwà ipwàdéé co goro é wàriwà.»

É inapàpàri pai tèepaa kà Iésu

¹⁵ É diri tèpa âboro, âna rà tapacíri naa na ipwàdéé cè pwina o tèepaa, à rà pitawèerirà jècaa pâ: «Gona wà Ioane, âna pwiri nye wàé kaa pwi *Mesia [—wà *pwi a pa-udò na jè tapacíé géé na biu?]

¹⁶ Á wà Ioane, âna é inapàpàri tàra diri pâ: «Wâgo, âna go upwaawà goro jawé. Éco na wà pwina ée mwa me pwicò kòo, âna dau pwa pàtamee jiio. Á càcaa pâriò, ma go tipi é otàpwe goro é du wàraâé [ba é Pwi Ukai]. Á wàé, âna ée mwa upwaawà goro é Nyuââé Pwicíri ma ànye*. ¹⁷ Á é jèe nye tà pwabwàtié, ba na é [pitèi tèpa âboro. Á ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai] pinaaitiri é pudòro upwàra jii é parawée. Á é tòimiri é pudòé, à é círi parawée naa na ànye na ticè pwâadèrèè.»

¹⁸ Wàru pai pwa kà Ioane na wàrapwiri, tàra ma é patùra é Ba [kà tèpa *Juif] ma inapàpàri tàra é *Picémara Wâdé.

Càcaa wâdé tà Héroda

¹⁹ Wà Ioane, âna é jèe ciburà ina tà kupénoo Héroda pâ, càcaa wâdé é tûâ kée. Ba ru ipàra ma Hérodiade, tò wâdà pwi aéjii kée, à wàru mwara pàra muru na èpà na é pwa. ²⁰ Á [géé goo é pwina é ina wà Ioane, à] é tòpòé naa na karapuu wà Héroda. Á, na wàrapwiri, à wà Héroda, âna é ájagò mwara goro é pâ tûâ kée na dau èpà.

É upwaa Iésu wà Ioane

²¹ Na pàara na é upwaa wà tèpa âboro na wà Ioane, à wà mwara Iésu, âna upwaaé. Úna é gère pwapwicíri, à nye tàpiri kaa é napwéretòotù. ²² Á é nye boome kaa naa goé é Nyuââé Pwicíri, pwacèwii é déamu. Á é tère é pwàratùra me géé napwéretòotù, na ina tée pâ: «Gà

3:6 Ésaie 40.3–5 3:7 Mataio 12.34, 23.33 3:8 Ioane 8.33,39 3:9 Mataio 7.19 3:12 Luka 7.29 3:16 Apostolo 13.25 * 3:16 Upwaawà goro...ànye—Pitèimuru kà Pwidiúé, é, picètiri é èpà jijjé. (Còo note goo Mataio 3.11.)
3:19 Mataio 14.3–4; Maréko 6.17–18 3:22 Ioane 1.32

Pwina naiô [na caapwi co] na go dau meaarigà. Wâgà kaa âna go jêe nye pitòrigarigà, ba dau wânùmoo googà.»

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Mataio 1.1–17

²³ Na é gére wâna 30 naja wà Iésu, â é tapoo inapàpari ê Picémara Wâdé. Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna nye pwina nai Ioséfa. [Wàilà-ni tèpa jojooroé]:

Wà Ioséfa,
 âna é pwina nai Héli,
²⁴ na é pwina nai Matat,
 na é pwina nai Lévi,
 na é pwina nai Melki,
 na é pwina nai Jannaï,
 na é pwina nai Ioséfa,
²⁵ na é pwina nai Matatias,
 na é pwina nai Amos,
 na é pwina nai Nahoum,
 na é pwina nai Esli,
 na é pwina nai Nagai,
²⁶ na é pwina nai Mahath,
 na é pwina nai Matatias,
 na é pwina nai Sémeïn,
 na é pwina nai Yosec,
 na é pwina nai Yoda,
²⁷ na é pwina nai Yoanan,
 na é pwina nai Résa,
 na é pwina nai Zorobabel,
 na é pwina nai Chéaltiel,
 na é pwina nai Néri,
²⁸ na é pwina nai Melki,
 na é pwina nai Adi,
 na é pwina nai Kosam,
 na é pwina nai Elmadam,
 na é pwina nai Er,
²⁹ na é pwina nai Yéchoua,
 na é pwina nai Éliézer,
 na é pwina nai Yorim,
 na é pwina nai Matat,
 na é pwina nai Lévi,
³⁰ na é pwina nai Siméon,
 na é pwina nai *Juda,
 na é pwina nai Ioséfa,
 na é pwina nai Yonam,
 na é pwina nai Éliakim,
³¹ na é pwina nai Méléa,
 na é pwina nai Menna,
 na é pwina nai Matata,
 na é pwina nai Natan,
 na é pwina nai *Davita,
³² na é pwina nai Jessé,
 na é pwina nai Obed,
 na é pwina nai Booz,
 na é pwina nai Sala,
 na é pwina nai Nachon,
³³ na é pwina nai Aminadab,
 na é pwina nai Admine,
 na é pwina nai Arni,
 na é pwina nai Hesron,
 na é pwina nai Pérès,
 na é pwina nai Juda,

³⁴ na é pwina naî Iakobo,
 na é pwina naî Isaaka,
 na é pwina naî Abéraama,
 na é pwina naî Téra,
 na é pwina naî Nahor,
³⁵ na é pwina naî Seroug,
 na é pwina naî Réou,
 na é pwina naî Péleg,
 na é pwina naî Éber,
 na é pwina naî Chéla,
³⁶ na é pwina naî Quénan,
 na é pwina naî Arpaxad,
 na é pwina naî Sem,
 na é pwina naî Noa,
 na é pwina naî Lémek,
³⁷ na é pwina naî Matusalem,
 na é pwina naî Hénok,
 na é pwina naî Yéred,
 na é pwina naî Malaléel,
 na é pwina naî Quénan,
³⁸ na é pwina naî Énos,
 na é pwina naî Seth,
 na é pwina naî *Adamu,
 na é pwi joooro âboro, na é tòpò wà Pwiduée naani gòropuu†.

4

É tacai Iésu wà Caatana

Mataio 4.1–11; Maréko 1.12–13

¹ É wājué còwà wà Iésu géé nairiwà Ioridano. Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é tâa gòè, â é popaé pâ naa namaré. ² Â é tâa wê wà Iésu naa na é 40 tòotù. Â é pwa ma tacaié naawê wà *Caatana, pwi a cicarajè. Â, na pwi pâara-bà, âna câé caa ija wà Iésu, â é dau copwa. ³ Â é pâdarié wà Caatana, â é ina tée pâ: «Wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà bii é pwi atù bëeni, ma poloa!»

⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèè nye wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Câé caa wâro co goro poloa wà pwi âboro.*» *Deutéronome 8.3*

⁵ Â é popaé too kaamwara naanidò [gòrojaa] wà Caatana. Â é nye paari tée kaa, na ji pâara bèepwiri, diri é pâ napò ma mwaciri gòropuu. ⁶ Â é ina tée pâ: «Go o mwa naa tâgâ é muugère kâra diri pâ mwaciri bëeni, bau aupitûâri* naa goorà, ba jèè naa tôo. Â pâri ma go naa, wiâra câbawádé kôo. ⁷ Â go mwa cau naa tâgâ diri, wiàna gà tùu jûrugâ arao ma gà ipwamainâo.»

⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèè nye wii naa na Tii Pwicîri, pâ: *Gà ipwamaina Pwi Ukai Pwiduée'gâ, â nye wàè co, na gà ipwa âboro kîri kêe.*» *Deutéronome 6.13*

⁹ Â é nye popa Iésu, pâ naa *Iérusaléma. Â é popaé too naa goro pûru *Wâra pwapwicîri. Â é ina tée pâ: «Wiàna gà Pwina naî Pwiduée, â gà ègò géeni! ¹⁰ Ba jèè wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Ée mwa tûâri
 tà tèpa *angela kêe,
 wà Pwi Ukai Pwiduée,
 ba na rà wéaarigâ.
 11 Rà mwa tapigâ.
 O càcaa tanoori âgâ
 naa gòro atü.»*

Psaume 91.11–12

¹² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa. Ba jèè nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pigàdâ†Pwi Ukai Pwiduée'gâ.*» *Deutéronome 6.16*

¹³ Ūna é jèè tacaié diri wà Caatana, â é pâra jiié. Â é tapacîri mwara cè jè tòotù.

3:36 Genèse 11.10–26 **3:38** Genèse 4.25–26 † **3:38** Adamu... Grec: Adamu, na é pwina naî Pwiduée. **4:4** Deutéronome 8.3 * **4:6** Aupitûâri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Auipâdipopai. **4:8** Deutéronome 6.13–14 **4:10** Psaume 91.11–12 **4:12** Deutéronome 6.16; 1 Korénito 10.9 † **4:12** Pigàdâ—Provoquer. **4:13** Héberu 2.18, 4.15

É tapoo wakè kêe Iésu

Mataio 4.12–17; Maréko 1.14–15

¹⁴ Wà Iésu, âna dipitirié é Nyuââ Pwicîri, â é wâjué còwâ naa napô Galilé. Â rà jèe tapoo pwa jèkutà gooé naa na diri é pâ ére. ¹⁵ É pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri, â rà dau inaé ba wâdé†.

É wâjué me còwâ naa na village kêe

¹⁶ É wâjué me còwâ wà Iésu naa Nazareth, wâna ia é maina naawê. Â naa [na tapoo] *tòotù pwicîri, âna é tò naa na wâra pitapitiri, wâra na mu nye câmaajé tée. Â é cimadò, ba na é pûra é Tii Pwicîri. ¹⁷ Â é ilari jii pwi jè ênawéna^S é tii kà *péroféta Isaia. Â é pwara, â é pitòrigari é pâ popai, [na é pûra târa]:

¹⁸ *É wâgò-o Nyuâa Pwi Ukai.*

É pitòrigario;*

é panuâô pâ†,

ma go pame Popai Wâdé

tà tàpé na ticè kâra.

Go inapàpari é tàrù†

tà tèpa pwa karapuu;

pai niâ kà tèpa bwi;

pai tipi tàpé na piirâ.

¹⁹ *Wâéni é pâara kêe*

na o inapàpari é pimeaari;

pai wâdé kà Pwi Ukai.

Ésaie 61.1–2

²⁰ É pipîri i tii wà Iésu, â é naa còwâ tà i pwi ênawéna, â é tâaboo. Â rà gére po niârié diri é pâ âboro naa na i wâra pitapitiri. ²¹ Â é ina târa pâ: «Guwà jèe nye tère é auinapàpari kâra é Tii Pwicîri. Â nabâni, âna jèe pacoo [na arawà diri].»

Tàutâra gooé

²² Rà picagòtù Iésu ma pi-inaé ba wâdé, ba rà po dau pò goro é pâ pwâratûra kêe na pwényuâa. [Èco na, géé na càùé] â rà tapoo pi-ina târa pâ: «[Gorodà na wàrapwiri é pai tùra kêe? Na nye pwi âboro pwacèwiijè.] Ba nye pwina naí Ioséfal!»

²³ Â é tòpi târa pâ: «Guwà jèe nye tère é pâ namuru na go pwa na Capernaüm. Â nûmawà na go pwa mwara cèna ipaiwà, naani napô kôo.

«Pwiri guwà o ina tóo é ucina bèeni: “Ico pwi dotée, gà pinama tiâu é maagé'gà còwâ.”

²⁴ «Èco na go ina tàwà pâ: “Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe.”

²⁵ «Âjupâra, [ba ipaiwà] na pâara kà péroféta *Élia. Ba ia càcaa coo boo cè popaa, â pwa copwa na maina, naa na diri é napô, naa na âracié naja â goobèrè. Â po dau wâru é pa dâpwà na napô *Isaraéla, [na rà copwa]. ²⁶ Èco na wà Pwiduée, âna câé caa panuâ Élia, ba na é pitu târa cè caapwi dâpwà, wà Isaraéla, [napô kêe]. Â é nye panuâé pâ naa jaa tô jè dâpwà na village Sarepta, naa na jè ére goro Sidon.

²⁷ «Â guwà jèe niimiri cai mwara wà péroféta Élisée. Ba é pwa ma tiâu maga kà Naaman co, pwi âboro géé Syrie. Èco na dau wâru wà tèpa pwa maga na Isaraéla.»

²⁸ Ûna rà tère pwiri, wà tèpa âboro naa na i wâra pitapitiri, â rà po dau putâmu naa goo Iésu.

²⁹ Â rà nye cimadò kaa, â rà datié too, naanidò gòro i jaa, na tâa wé i village kâra^S. Â rà pwa na rà tué tàbàtù niboo. ³⁰ Èco na é nye pâ nabibiù kâra, â [câé caa ipacé naa goorâ. Â] é pâra jiiirâ.

É pacâmuri tèpa âboro â é nama rà wâdé còwâ

Mataio 8.14–17; Maréko 1.21–39

† **4:15** Pi-inaé ba wâdé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pinabawâdéé. **4:17** Ésaie 61.1–2 **S** **4:17** Â é ilari jii pwi jè ênawéna—Grec: Â naa tée. * **4:18** Pitòrigari—Grec: Oint. (Oindre, âna wicèpwiri.) Rà wicèpwiri é l'huile naa gò é pûru pwi ukai, târa tòpò pwâra ukai kêe, ba na é tòpi é aupwényunyuaari ma nii kà Pwiduée târa wakè kêe. † **4:18** É panuâô pâ—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bèeni: Ma go nama wâdé còwâ tàpé na tòina pwâranûmarâ.

† **4:18** Târù—Pai ina wèe naani pâ: Liberté (pai tipi). **4:22** Mataio 13.54–57; Maréko 6.2–6 **4:22** Luka 3.23; Ioane 6.42 **4:24** Ioane 4.44 **4:25** 1 Rois 17.1,7 **4:26** 1 Rois 17.8–16 **4:27** 2 Rois 5.1–14 **S** **4:29** Naanidò gòro i jaa... Village na bari naa gòrojaa, goro jènere pé atù na dau catòpàgà.

³¹ É tēpaa wà Iésu naa Capernaüm, village wà Galilée. Â é tò naa na wâra pitapitiri, na jè tòtù pwiçiri. Â é pacāmuri tēpa âboro. ³² Â rà pò goo é pai tūra kēe wà tàpé na rà géré tēreê. Ba pwa pātāmara é popai kēe na é pacāmurirà goo.

É tū tãra duée

³³ [Na é géré tūra wà Iésu] â é tò naa na wâra pitapitiri é pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ: ³⁴ «É! Iésu gée Nazareth, nye ticé cēna gâ pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tãbà? Go tàgéré cōoinagà, ba wãgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuãgà me!»

³⁵ Â é nye kãnari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tēe pâ: «Gà târi pwãgà, â gà còobé gée goo pwi âboro bèeni!»

Â i pwi duée, âna é tūboo i pwi âboro, na ara diri tàpé na rà tãa wê. Â é còobé gée gooé, â cãé caa tubaèpà tēe.

³⁶ Â nye po dàpãgà tãra diri é pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Gà cōo, wà pwi âboro bèeni, âna pwa pātāmara é pwina é ina. Â é pitûã tãra mwara pâ duée, â rà pitrē dēe, â rà còobé!»

³⁷ Â nye pâra kaa é jèkutã goo Iésu, pitiri é napò bèepwiri.

É nama tiãu maagé kà tēpa âboro

³⁸ É còobé gée na wâra pitapitiri wà Iésu, â é pâra naa jaa Simona Péturu. Â rà ina tēe wà tàpé na rà géré tãa wê, pâ, wà tō nyaa kà wãdã Simona, âna é dau maagé, ba é pitòoka, â rà ilari jiié pâ, na é pitu tēe. ³⁹ Â é medarié wà Iésu, â é cùué boo. Â é pacoo é maagé kēe. Â nye tiãu jiié kaa é pitòoka! Â é cimadò â é naa èrà.

⁴⁰ Na capãto na bãrane*, âna rà popa medari Iésu diri tēpa maagé. Â é tòpò îê naa gòrà diri, â nye tiãu kaa é pâ na jèpapara maagé kãra. ⁴¹ Â rà còobé mwara pâ duée gée goo tàpé na wãru. Â rà tomarã too i pâ duée, ma ina pâ: «Wãgà Pwina naí Pwiduée.» Éco na é papwiçiri jiiãrà ba gòo na rà tūra. Ba rà jèe tãmogòori pâ wãè, âna é pwi *Mesia, [wà *pwi a pa-udò na é cùru me wà Pwiduée].

É inapãpari Picémara Wãdé

⁴² Na dàuru kēe, â é còobé gée na village wà Iésu, â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Éco na rà pâra nau mudée wà tēpa âboro, ba na rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tãa jaarã.

⁴³ Éco na é tòpi tãra pâ: «Bwa. Ba wãdè na go inapãpari é *Picémara Wãdé goro é Mwaciri kà Pwiduée, naa na pâra village. Ba wãépwiri majoroé ma go boome.»

⁴⁴ Â é pâpitiri wà *Judée†, â é picémara é Picémara Wãdé, naa na pâ wãra pitapitiri.

5

É todã tēpa tapoo câmu kēe

Mataio 4.18–22; Maréko 1.16–20

¹ Na jè tòtù, âna é tãa niboo bãrawiã Galilée* wà Iésu. Â é picémara é popai kà Pwiduée. Â wãru pâ âboro na rà cibèepié, ba na rà tēreê. ² Â é cōo é du wãnga, na ru géré tãa niboo najawé mwũnyabweri bãrawiã. Ba rà géré boo gée gò i tēpa pwa puã, â rà géré nuwa i puã kãra.

³ Â é too naa gò i jè wãnga, wãnga kà Simona Péturu. Â é ina tà Simona [ma wà tēpa bée] pâ: «Guwà tàpo cètùu boopaé i wãnga.»

Â é tãaboo, â é tapoo pacāmuri mwara tēpa âboro.

⁴ Ūna é géré tūra diri, â é ina tà Simona [ma wà tēpa bée] pâ: «Guwà toome, ba na jè tàpo dau boo naa na numwiri. Â guwà mwa bãra panuã i pâ puã kãwã.»

⁵ Â é tòpi tēe wà Simona pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà cōo: Bà jèe nye wakè kaa, diri na pé ne bèeni, â nye ticé cēna bã taa. Éco na, gée goro pai ina'gã tãbã, â go o pwa.»

⁶ Â [rà too naa gòro i wãnga, â rà tàpo boopaé] â rà panuã i pâ puã. Â nye dau wãru kãa é pâ àrawéa na rà coo na. Â pwa na tidãpa i pâ puã. ⁷ Â rà piara dà tēpa béerã na rà tãa gòro i jè wãnga, ba na rà pitu tãra. Â pwa na wãbé i du wãnga goro àrawéã, â ru pwa na ru mwü.

^{8–10} Â po dau wãgo tà wà Simona ma wà diri tēpa bée—wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naí wà Zébédée, ma wà pâra tàpé. Â é tũu jũrué ma cigòboo na ara Iésu wà Simona, â é ina

4:32 Mataio 7.28–29 * **4:40** Na bãrane—Grec: Gée na càuru é pai duu kãra é tòtù. Jèe nabwé tòtù pwiçiri kãra na capãto na bãrane. **4:41** Mataio 8.29; Maréko 3.11–12 **4:44** Mataio 4.23 † **4:44** Judée—Pãra Tii Pwiçiri naa na grec, âna rà ina pâ: Galilée. **5:1** Mataio 13.1–2; Maréko 3.9–10 * **5:1** Galilée—Grec: Génésareth. Cōo mwara Nawia Galilée naa na Neeremuru (Vocabulaire). **5:5** Ioane 21.3–8

têe pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa coo jaa! [Ba gà pwi âboro pwicîri] â wâgo, âna go pwi âboro na go èpâ!»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà. Ba tapoo nabàni, âna gà o pwi a pwapuàri âboro.»

¹¹ Â rà [wâjué còwâ naa bàrawià, â] rà dàti too naa gòromwari i du wànga. Â géé na càuè, â rà naaco diri, â rà pâra wiâ Iésu.

*É nama tiâu maagé kà du 2 âboro
Mataio 8.1–4, 9.1–8; Maréko 1.40–2.12*

Pwi a pwa maga

¹² Ûna é tâa na jè village wà Iésu, â é téeppa me wà pwi jè a pwa maga[†]. Ûna é còo Iésu, â é tûu jûrué ma cigòboo na araaé, â é ilari jiié pâ: «Wiàna nye nûmagà, â gà o nama tiâu maagé kòo.»

¹³ Â é tûu pâ îê, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Nûmo! Wâdé na tiâu é maagé'gâ!»

Â nye po tiâu jiié kaa é maagé kée, â é jée wâdé.

¹⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa pwa jèkutâri. Â gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaailò, â gà naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaailò na ia é ina wà *Moosé naa na i *Naèà kée. Ba naa wàrapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jée wâdé.»

¹⁵ Êco na dau ipâra pâ é jèkutâ goo Iésu. Â mu dau wâru tàpè na rà mu me marié, nau tèreé, ma ilari jiié pâ, na é nama tiâu é pâ maagé kàra. ¹⁶ Â é mu pâra acari, naa na pâ ére aupiticia, ba na é pwapwicîri.

Pwi a pitàbwamwa

¹⁷ Na jè tòotù, âna é pacâmuri pâ âboro wà Iésu. Â wà pâra tèpa *Farasaio ma *dotée goro é Naèà, âna rà gére tèreé. Ba rà medarié, géé na pâ village géé Gallée ma *Judée, ma géé *Iérusaléma. Â é pátâma Pwi Ukai Pwiduée, âna é tâa gò Iésu, ba na é nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

¹⁸ Â rà téeppa me é pâra âboro, na rà pitûri me goro aupuu é pwi âboro na é pitàbwamwa. Ba nûmarà na rà popaé too naa na i wâ, ma tòpòé na ara Iésu. ¹⁹ Êco na ticè pai pwa wèe, majoroé é pai wâru wàra é âboro. Â rà tâmee too naa gòrowâ[‡], â rà dàgòtù é jè ére gòrowâ. Â rà panuâé boo gòro é aupuu kée, na ara Iésu, ma wà tèpa âboro na rà cibèpié.

²⁰ Â é pò goo é cèiki kà tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Pwiini, jée pwanauri é pâ èpâ'gâ.»

²¹ Wà tèpa Farasaio ma tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Wàilàpà pwi âboro bèeni, na é [nama ipaiwâilu ma wà Pwiduée ma] pinabaèpâ[§] é nee! Wàilàpà na tâmogòori ma é pwanauri é pâ èpâ? Na nye wàco Pwiduée!»

²² Êco na é nye tâmogòori wà Iésu é pwina rà niimiri, â é ina tàra pâ: «Gorodà na wàrapwiri é pâ pwâranûmawà? ²³ Piticècòé na go ina tée pâ: “Jée pwanauri é pâ èpâ'gâ” jii na go ina tée pâ: “Gà cimadò, â gà pâra *!” ²⁴ [Â wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri é pâ èpâ naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Go ina tàgà ni pâ: Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gâ, â gà pâra naa jaagà.»

²⁵ Â é nye cimadò kaa, naa nabibiu kêra i pâ âboro. Â é popa é aupuu kée, â é pâra naa pwârawâ kée, â é pwamaina Pwiduée.

²⁶ Â rà dau pò goo wà diri tàpè na rà còo pwiri. Â nye po dàpàgà tàra, â rà nye pi-ina cùuru pâ: «É! Nye dau ité kaa é pâ pwina jè còo nabâ!»

Â rà pwamaina Pwiduée.

*É todà Lévi (Mataio) wà Iésu
Mataio 9.9–13; Maréko 2.13–17*

²⁷ Géé na càuè, ûna é pâra wii naigé wà Iésu, â é còo wà Lévi, pwi a *tò mwani wâripû, na é tâa na wâra wakè kée. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

²⁸ Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é panuâ diri, â é pâra wiâé.

5:11 Mataio 19.27 † 5:12 Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. 5:14 Lévitique 14.1–32

‡ 5:19 Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwâti, â pâri ma jè pâra gò. Còo Mataio 24.17. 5:20 Ésaie 43.25; Luka

7.48 § 5:21 Pinabaèpâ (é, pi-ina ba èpâ)—Dire du mal de. * 5:23 Còo note goo Mataio 9.5. 5:24 Ioane 5.8

²⁹ Géee na càùè, â é pwa ê pi-ija na maina wà Lévi, naa jaaé, ba na é pwamaina wà Iésu. [Â é todà Iésu ma wà tèpa *câmu kée.] Â wàru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pàrà tàpé mwara.

³⁰ Â rà tâa wé mwara wà pàrà tèpa Farasaio. Â wà pàrà tàpé géee goorà, âna rà tèpa dotée goro é Naèà. Â rà cau pikùuri tèpa câmu kée, â rà ina tàra pâ: «Kaa! Gorodà na guwà picaaija ma pibéewà ma tàpé na èpà é wàro kàra, ma wà tèpa tò mwani?»

³¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. ³² Cãgo caa me, nau todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé é wàro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà é wàro kàra, ba na rà biirà, ma pitòotéri é wàro kàra.»

Popai goro ipwanya

Mataio 9.14–17; Maréko 2.18–22

³³ Rà tapoo patùra Iésu wà tèpa Farasaio, [goro é *ipwanya—pai panuà ija na jè ji pàara, ba na jè pwapwicíri]. Â rà ina tète pâ: «Wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa, âna rà tàgére ipwanya, ma pwapwicíri. Â ipaiwà naa goo tèpa câmu kábà. Â wà tèpa câmu'gà, âna rà nye ija ma wâdo. [Gorodà na càra caa ipwanya?]]»

³⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o ipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro é piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Na pàara na é bwaa tâa jaarà, â rà pi-ija ma wâdo. ³⁵ Êco na o mwa me é tòotù na ée mwa pâra jiirà wà pwi a piéa. Â géewé, na rà o mwa bàra ipwanya.»

³⁶ Â é ina tàra mwara é ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Nye ticé jè âboro, cèna é dàdàpa é gòobàra é àrabwée na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro é àrabwée na jèe dòroé. Ba o jèe dànoori i àrabwée na bwùu, â o càcaa ipaiwà i du noo kàra imwaano, naa goro i àrabwée na jèe dòroé.

³⁷ «Guwà còo é *wàra jawé na pwa goro parawére macií†: Cãjè caa popa é dipàa na bwaa àmué, ma jè upwàwii é wàra jawé na jèe dòroé. Ba o taad i wàra jawé, [ba pwacoé ma é tée]‡. Â o tubatiàu i dipàa bau i wàra jawé. ³⁸ Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipàa na bwaa àmué, naa na é wàra jawé na bwaa bwùu. ³⁹ Êco na wà tàpé na rà mu wâdo é dipàa na jèe gòiri, âna tàutàra goro é dipàa na bwaa àmué. Ba rà ina pâ: “Dau wâdé nùmara é dipàa na jèe gòiri§.”»

6

Pwi apooro tòotù pwicíri

Mataio 12.1–14; Maréko 2.23–3.6

¹ Na jè *tòotù pwicíri, âna rà pâra wii é naigé na tapàgà na aupwanapò wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée. Â wii naigé, â rà tàpo pétà pâ pwàra blé wà tèpa câmu. Â rà iitiri naa na írà, â rà uti é pudóé.

² Wà pàrà tèpa *Farasaio, âna rà [còora, â rà] ina tàra pâ: «Tápéebà, gona cina guwà pwa na wàrapwiri? Âna muru na papwicíri, na é tòotù pwicíri*!»

³ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona càguwà caa pùra naa na Tii Pwicíri é pwina é pwa wà pwi ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticé cèna rà uti. ⁴ Â é tò naa na wàra pwapwicíri pwa goro imwaano†. Â é pa é poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *àrapwaaìlò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

⁵ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà *Pwina naìri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicíri.»

É nama tiàu maagé na pwi tòotù-bà

⁶ Na jè tòotù pwicíri, â é tò naa na *wàra pitapitiri wà Iésu. Â é pacâmuri tèpa âboro. É tâa wé mwara wà pwi âboro na bà é iê.

⁷ Â wà tèpa *dotée goro é Naèà ma wà tèpa Farasaio, âna rà còo bwàti wà Iésu, pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwà wà pwi âboro bèepwiri, na tòotù pwicíri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitòtié.

⁸ É tâmogòori é auniimiri kàra, wà Iésu â é ina tà pwina bà i iê pâ: «Gà cimadò, â gà me naani, na ara diri pâ âboro.»

Â é cimadò wà pwiibà, [â é me naa jaa Iésu, na ara pâ âboro].

5:30 Luka 15.1–2 5:34 Ioane 3.29 † 5:37 Wàra jawé... Còo é ànuuru i wàra jawé na Mataio naporomee 9.
 ‡ 5:37 Pwacoé ma é tée—Còo note goo Maréko 2.22. § 5:39 Munaa ucina goo wà tèpa pitùà kà tèpa Juif na tàutàra
 goo é àrapupùra kà Iésu. 6:1 Deutéronome 23.26 6:2 Ioane 5.10 * 6:2 Muru na papwicíri... Dau pwicíri tà tèpa
 Juif na rà wakè na tòotù pwicíri, â rà niimiri pâ iitiri pwiri blé naa na írà, âna 'waké'. 6:3 1 Samuel 21.1–6 6:4
 Lévitique 24.5–9 † 6:4 Wàra pwapwicíri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire).

⁹ Á é ina wà Iésu tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wânanu? É *târù na tòotù pwicîri, na jè pwa pwina wâdé, é na jè pwa pwina èpâ? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà†?»

¹⁰ Á é po niârîrà diri wà Iésu. Á é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patârù è ìgâ.»

Á é patârù i îê, â é nye wâdé kaa.

¹¹ Á rà nye dau putâmu kaa wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà. Á rà pitùra goro cè pwina rà o pwa tà Iésu.

*É pitòrigari tèpa 12 apostolo kée
Mataio 10.1–4; Maréko 3.13–19*

¹² Na jè tòotù, âna é too wà Iésu, naa gòrojaa. Á é pwapwicîri tà Pwiduée, tiagoro pwaa.
¹³ Úna pwaa, â é todà diri tàpé na rà mu pâra wiâé. Á é mwa pitòrigari géé jaarà tèpa 12 âboro, na é nama neerà pâ *apostolo. ¹⁴ Wàilà-ni:

Simona—é pitunee tée wà Iésu pâ Pétéru;

André, wà pwi jilé;

Jacques;

Ioane;

Filipo;

Barthélemy;

¹⁵ Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naî Alphée;

Simona, pwi Zéloté[§];

¹⁶ Jude, pwina naî pwi jè âboro na nee Jacques*;

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa icuri† Iésu.

*Wâru âboro na rà medari Iésu
Mataio 4.23–25*

¹⁷ Rà wâjué boo còwâ géé gòrojaa, wà Iésu ma tèpa 12 apostolo kée. Á rà coo na ére na tàbwàti. Á dau wâru pâ âboro na rà medarîrà—wà tàpé na rà mu pâra wiâ Iésu, ma pâra tèpa âboro géé Iérusaléma ma géé na diri napô *Judée; ma géé na ére bàrawiâ wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. ¹⁸ Ba rà cau me, ba na rà tère Iésu, â ba na é pwa ma tiâu maagè kàra. Á é tü târa mwara pâ duée na wâru. ¹⁹ Á wâru tàpé na pwa na rà tu naa gooé. Ba pwa é pàtamee na tâa gooé, â nye cau tiâu maagè kàra.

*Ipupûra kà Iésu
Mataio 5.1–12, 43–48, 7.1–29*

Cidòri nyuâa

²⁰ É tabiié wà Iésu dà tèpa câmu kée. Á é ina târa pâ:

«Cidòri nyuâawà, wâguwà na ticè kàwà, ba o mwa kàwà é *Mwaciri kà Pwiduée!

²¹ Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà copwa ni, ba guwà o mwa pwâro!

Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà i ni, ba guwà o mwa ipwâdéé.

²² Cidòri nyuâawà wiàna rà pièpàriwà, ma tàutàra goowà, ma piècaariwà, ma tobpawàwà, géé goo [na guwà tèpa âboro kôo, wâgo] Pwina naîri âboro. ²³ Ba wà tèpa jooororà, âna rà nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta. Á go ina tàwà pâ: Guwà ipwâdéé ma piègòtùru, ba o maina pumara wakè† kàwà naanidò *napwéretòotù!»

O pwa aré ma tòina kà pâra tàpé

²⁴ «[Wàéni popai kôo naa goowà] wâguwà na pwa kàwà:

O pwa aré ma tòina kàwà. Ba jèe nye ékaa é ipwâdéé kàwà é neemuruwà ni, â o jèe nye ékaa é jara ipwâdéé kàwà.

²⁵ O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà pwâro. Ba guwà o mwa copwa.

O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà ipwâdéé ni. Ba guwà o mwa i ma pijinünü.

† 6:9 Panuâé ma é bà—Grec: Tanoorié. § 6:15 Zéloté—Pwi âji âboro Judée na nümee na é paègò tèpa Roma géé napò kée. * 6:16 Jude... Nee mwara Thaddée. (Còo Mataio 10.3; Maréko 3.16–19.) † 6:16 Icuri—Trahir: Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipwa tüâ tée. 6:21 Psaume 126.5–6; Ésaie 61.3; Auinapàpàri 7.16–17 6:22 Ioane 15.19, 16.2; 1 Pétéru 4.14 † 6:23 Pumara wakè—Récompense. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Câmâé.

²⁶ O pwa aré ma tòina kàwà, wàguwà na rà pi-inawà ba wàdé wà tèpa âboro. Ba [o dau maina é wàrimuru kàwà jii] wà tèpa péroféta a pwà, na ia rà nye dau pi-inarà ba maina wà tèpa âboro.»

Gà meari tèpa èpàrigà!

²⁷ «Guwà tàpo tàmaariô, [wiàna nùmawà] na guwà tère: Gà meari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wàdé tà tàpé na rà miirigà. ²⁸ Â gà *pwényunyuaari tàpé na rà pinajajagà. Â gà pwawiciri ba kà tàpé na rà pi-inabaèpàgà. ²⁹ Â wiàna é tamagéri jè upwaégà wà pwi jè âboro, â gà panuà tèe mwara jèpwi. Â wiàna é popa cimiici'gà, â gà naa tèe mwara é palito'gà. ³⁰ Wiàna é ilari jiiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa tèe. Â wiàna é popa é jè neemurugà, â gà cibwaa ilari pà, na é pitòowàri. ³¹ Ûu, go ina tàwà pà: Gà pwa tà pàrà tàpé é pà muru na nùmaga na rà pwa tàgà.»

³² Ba wiàna gà wàdéari co tàpé na rà wàdéarigà, â cina gà tapaciri cè càmaga [jii Pwiduée]? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwiibà. ³³ Â wiàna gà pwa na wàdé tà tèpa béégà, â cina guwà tapaciri cè càmaga? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwiibà! ³⁴ Â wiàna gà naa mwani co tà tàpé, na rà o mwa pitòowàri, â cina gà tapaciri cè càmaga? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwiibà!

³⁵ «Guwà tère! Gà meari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wàdé tàrà, â gà naa tà tèpa âboro, naa goro piticèmururu naa goo^S. Ba wiàna gà wàrapwiri, â o dau maina é càmaga na ée mwa naa tàgà wà Pwiduée, na é wà napwéretòtù. Ba [gà paari goro é càragà bèepwiri pà] gà pwi âji naîe. Ba wàé, âna é meari tàpé na càra caa pwaolè tèe, ma tàpé na rà pwa na èpà. ³⁶ Êkaa na wàdé na gà pimeari, pwacèwii pwi Caa'gà na é pwi a pimeari.»

Gà cibwaa pitèi pàrà tàpé!

³⁷ «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàrà tàpé, â o caé caa pitèigà wà Pwiduée. Â gà pwanaurirà, â wàé, âna ée mwa pwanaurigà. ³⁸ Â gà naa, [naa goro piticèmururu naa goo] ba gà o tòpi. Ba o nye piàjagò tàgà còwà. Â guwà o mwa tòpi pà muru na pièdò ma piwéna. Ba o naa tàgà, pwacèwii é pai naa kàgà tà pàrà tàpé*.»

³⁹ Ê ina tàrà é ucina bèeni wà Iésu, pà: «Gona wà pwi a bwi, âna pàri ma é popa pwi jè a bwi? Bwa! Ba ru o cau tûu naa na pwèe! ⁴⁰ Â guo ina tàwà pà: Wà pwi a câmu, âna caé caa piwéna jii pwi a pacâmuriè. Êco na, wiàna é dau câmu bwàti, â ée pà nau pwacèwii pwi a pacâmuriè.

⁴¹⁻⁴² «Gà dau còo bwàti é mapûpûru na wàna âraporomee pwi aèjii'gà. Â gà nià jai é diopwaa kàra pàara upwàra na âraporomeegà! Â gà wà nau pai ina tà pwi aèjii'gà pà: “Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà?”

«Gà pwi a-ipwacòowàrimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kàra pàara upwàra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewè, mwa bàra pwéelaa tàgà cè pai patâjii wàrà é mapûpûru na âraporomee pwi aèjii'gà!»

Ê upwàra bau é pwèe

⁴³ «Ê upwàra na wàdé, âna [é nye tòpò pwèe na wàdé tàrà uti, â] pwacéé ma é tòpò pwèe na èpà. Â é upwàra na èpà, âna [é nye tòpò pwèe na èpà, â] pwacéé ma é tòpò pwèe na wàdé. ⁴⁴ Ba jè còoina i upwàra géee goro é pwèe. Ba càjè caa pétà pwàra i géee goro cè upwàra aru! Â càjè caa pétà pwàra dipàa géee goro é upwàra na pwa daae! ⁴⁵ Ê pà muru na wàdé, âna me géee goo pwi âboro na é wàdé, ba wàdé pwàranùmee. Â é pà muru na èpà, âna me géee goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwàranùmee. Ba jè tûra, géee goo é pwinà é tâa na pwàranùmajè.»

Ucina goo du wà

⁴⁶ «Gorodà na guwà po ciburà ina tòo pà: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” â càguwà caa pitère dòo? ⁴⁷ [Guwà tère cai é ucina bèeni]:

«Wà pwi âboro na é tère diri pà popai kòo, â é pitère dàra, ⁴⁸ âna é pwacèwii pwi âboro na é bari é wà kèe. Â é ìri boo tiagòro atù, ba na é tòpò naawé é pàara wà. Ûna ca é jèpé, â é ti goro i wà, â caé caa taura, ba bari naa gòro atù. ⁴⁹ Â wà pwinà é tère popai kòo, â caé caa pitère dàra, âna é pwacèwii pwi âboro, na é pacima é wà kèe, âna ticè pàae. Â ca i jèpé, â é ti goro i wà, â é nye tûu kaa i wà, â nye tanoori diri kaa.»

6:31 Mataio 7.12 **S** **6:35** Naa...naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Naa imudi. **6:37**

Mataio 6.14 **6:38** Maréko 4.24 * **6:38** Naa na grec, âna ucina goo é mai (maïs) na jè wàri géee na aupwa jèna. Pwacèwii é mai na wicèpwiri piticèmururu naa goo, naa na pé cio, â géee na càtù, âna jèe ngarù é cio, ba naa pwaaié bwàti, tiagoro na jèe ni pwèe i cio. **6:39** Mataio 15.14 **6:40** Mataio 10.24–25 **6:41-42** Mataio 7.3 **6:41-42** Mataio 7.4–5 **6:43** Mataio 12.33–35 **6:46** Mataio 7.21

7

*Pai cèikí kà pwi coda roma**Mataio 8.5–13*

¹ Ûna é gére ina diri pwiri tà tèpa âboro wà Iésu, â é wájúe me cówâ naa Capernaüm. ²⁻³ Â wà pwi jè caa kâra coda roma, na é tâa wê, âna é tère jèkutâ goo Iésu. Â é panuâ pàdari Iésu pàra tèpa âboro imaina kà tèpa *Juif, ba na rà ilari jiité pâ, na é pwa ma tiâu maagé kà pwi ênawéna kée. Ba é po dau maagé wà pwiibà, â é pwa na é bà. Â dau wânúma wà pwi caa kâra coda gooe.

⁴ Â rà pàdari Iésu wà tàpéebà, â rà tacoo gooe pâ, na é pitu tà i pwi caa kâra coda. Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi ukai, wà pwiibà, âna é pwi âboro na é dau wâdé. Â wâdé ma gà pitu tée. ⁵ Ba é meaari é Ba kâjè [wàjè tèpa Juif] tiagoro na é bari é *wâra pitapitiri kâjè.»

⁶ Â é pàra wiàrà wà Iésu. Â ùna rà tèepaa mwûnyabwéri é pwàrawâ kà i pwi caa kâra coda, â wà pwiibà, âna é panuâ pàdari Iésu pàra tèpa bée, ba na rà pame tée é popai bëeni: «Ico pwi ukai, càcaa pâri naa gooo ma gà tèepaa naa pwàrawâ kôo. ⁷ Â càcaa pâri naa gooo mwara na go pàdarigâ. Wâdé na gà nye po tûra co, â o tiâu maagé kà pwi ênawéna kôo. ⁸ Ba wâgo, âna go pitère dàra pwi a pitûâ kôo, â go pitûâ kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà pâra!” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: “Guwâ pwa ni!” â rà nye pwa.»

⁹ Â wà Iésu, âna é [dau pò ma] picàdiri i pwi caa kâra coda. Â é tabèrèé, â é patûra tèpa âboro na wâru, na rà gére pâra wiâé. Â é ina tàra pâ: «Guwâ tère bwàti: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikí kée, pwacèwii pwini, tia na [mwara é âji Ba kà Pwiduée] *Isaraéla.»

¹⁰ Ûna rà wájúe cówâ naa jaa i pwi coda wà tèpa bée, â rà pâmari i pwi ênawéna kée, âna é jèe nye wâdé cówâ.

É nama é wâro cówâ pwi âboro

¹¹ Gée na càùé, â é pâra wà Iésu naa na village na ina goo wê pâ Nain. Â rà pâra wiâé wà tèpa *câmu kée, ma pàra tèpa âboro na wâru. ¹² Ûna rà gére tèepaa pâ naa na goropwàrawâ naa na i village, â rà pâmari tèpa âboro, na rà po cia pâ pwi jè a bà naa na auipwani. Nye wâé co tà nyaa kée, â wâru âboro na pàra wiâ wà tóobà.

¹³ Ûna é còoé wà Pwi Ukai, â po dau maina é pai meaarié kée, â é ina tée pâ: «Tòoni, gà cibwaa i.» ¹⁴ Â é gée paé, â é tu naa goo i bòkòci*. Â wà i tèpa kâa wée, âna rà coo. Â é ina tà i pwi a bà pâ: «Pwiibà, gà tàci. Ba go ina tàgâ.»

¹⁵ Â é nye cimadò nau tâa kaa†, â é tûra! Â é naaé boo wà Iésu, ma naaé tà nyaa kée.

¹⁶ Â dau wâgo tà diri tàpé na rà tâa wê, â rà picàdiri Pwiduée. Â rà pi-ina tàra pâ: «É boome na wakè jaajè wà Pwiduée! Ba é cùru me marijè wà pwi jè *péroféta kée na dau imaina.»

¹⁷ Â rà pijèkutâri é pwina é pwa wà Iésu, naa na diri é pâ ére wà *Judée ma wâbèepi.

*É pwi Mesia na rà tapacié**Mataio 11.1–6*

¹⁸ Wà tèpa câmu kà *Ioane [Pwi a piupwaa] âna rà piwiâ tée diri é pâ pwina é pwa wà Iésu. Â é todâ tupédè àrailu wà Ioane, ¹⁹ â é panuâru pàdari Pwi Ukai, ba na ru tawèerié pâ: «Pwiri nye wâgà kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapaciri cè pwi jèpwi?»

²⁰⁻²¹ Â ru pâra, â na pwi pàara na ru pàdari Iésu na, â ru còo pâ é pwa ma tiâu maagé kà tèpa âboro na wâru. Â é tû tàra pâ duée, â é pwa ma rà niâ cówâ, wà pàra tàpé na rà bwi. Â ru ina tée pâ: «É panuâbu medarigâ wà Ioane, ba na bu tawèerigâ pâ: Pwiri nye wâgà kaa pwi Mesia? É, na bà bwaa nye tapaciri cè pwi jèpwi?»

²² Â é tòpi tàru pâ: «Gâu wájúe cówâ nau piwiâ tà Ioane é pwina gâu còo, ma é pwina gâu tère. Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwàti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro cówâ; â wà tàpé na ticè kâra, âna rà jèe tòpi é *Picémara Wâdé. ²³ Cidòri nyuâa pwina é còoinaò, ma cèikí naa gooo†!»

*É ina Ioane wà Iésu**Mataio 11.7–19*

* 7:14 Bòkòci (é, bòoci)—Cercueil. 7:15 1 Rois 17.23; 2 Rois 4.36 † 7:15 Ticè târa bòkòci. 7:16 Luka 1.68

7:19 Psaume 40.8; Malachie 3.1; Auinapàri 1.8 7:22 Ésaie 35.5–6, 61.1; Luka 4.18 ‡ 7:23 Grec: Cidòri nyuâa pwina càcaa tanoorié gooo, é, ...na cêé caa tètâjiio.

²⁴ Ûna ru jèe wājué cōwâ wà tupédu a câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu târa pâ âboro na rà gère tâa wê, pâ: «Na ia guwâ pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwâ pâra nau ucâri? [Pwi âboro na ipwaée kèe na é pwacèwii] è bàra watù na pòbagù pwéretòotù? ²⁵ Bwa! Â gona dà na guwâ pâra nau còo? Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wârapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai, â dau wâru neemururâ! ²⁶ Nye dà cèna guwâ pâra nau còo? Pwi jè péroféta? Ûu kaa, â go ina tàwâ pâ: Wà pwiibâ, âna é pwi péroféta maina! ²⁷ Ba nye wà kaa Ioane, na é inaé wà Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Ée mwa pâbéaa'gâ
ma pwabwâti naigé'gâ.*

Malachie 3.1

²⁸ «Guwâ tère bwâti: Nye ticé pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Êco na go ina tàwâ pâ: Wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri kà Pwiduée, âna o [tâa tée è pwina] mwa piwéna jii wà Ioane.»

²⁹ Wà tèpa âboro na rà tère pwiri, ma tèpa *tò mwani wâripû[§], âna rà jèe cau còo pâ, é wâdé ma *târù wà Pwiduée. Â rà pâra dari Ioane, ba na é *upwaa^{*}. ³⁰ Êco na, napwa naa goo wà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro è Naèà, âna càra caa pitère dàra è cábawádé kà Pwiduée, ba tàutàra na rà pâra dari wà Ioane ma é upwaa^{*}.

Rà picocooribu ma Ioane

³¹ É ina mwara wà Iésu pâ: «Go ipwacèwii naa goro dà è pâ âboro nabà? ³² Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gère ipuburirâ naa na aupitapitiri, â [tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béerâ na rà pitakàna] ma ina tàra pâ:

“Bà tòjò[†] tàwâ,
â tàutàwâ dàra câbu.
Bà nyabiri tàwâ
nyabi târa ipwâni,
â tàutàwâ dàra i!”

³³ «Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â câé caa ija poloa, â câé caa wâdo dipâa, â guwâ ina pâ: “Pwa duée gooé!”

³⁴ «Ûna é jèe tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo [pwacèwii pâra tàpé]. Â guwâ ina pâ: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é pabée tèpa tò mwani, ma wà pâra tèpa âboro èpâ.”

³⁵ «Êco na [âjupâra è pwina jè mu ina pâ]: “Ê tàmanga[‡], âna jè còo taaci naa na pwâra wakè kèe.»

Tò ilàri na é wicèpwiri jawé ùrea naa gò Iésu

³⁶ Na jè tòotù, âna é todà Iésu wà pwi jè Farasaio, ba na rà picaaia. Â rà tâaboo naa goro i taapâ[§], â rà tapoo ija. ³⁷ Â é tèepaa me wà tò jè ilàri gòronaigé^{*}, ba é jèe tère pâ é wée wà Iésu. Â é pame è wâra jawé atù na dau wâdé, na wâbé goro è jawé ùrea. ³⁸ Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, â é i. Â è pâ nûru i kèe, âna rà tûuboo naa gò du â Iésu. Â é catura goro wârapûrùé, ma bwénùu è du âé, â é wicèpwiri i jawé ùrea naa gò du âé.

³⁹ Wà i pwi apooro pwârawâ, wà i pwi Farasaio, âna é còo pwiri, â dau èpâ tée, â é niimiri pâ, ‘Wiàna wà pwini, âna é pwi jè péroféta [na é cùrué me wà Pwiduée] â pwiri é tàmogòori pâ wà tò ilàri bèeni, âna é tò ilàri gòronaigé. Êco na é nama é tu naa gooé wà tòoni.’

⁴⁰ [Êco na é nye tàmogòori kaa è auniimiri kèe] wà Iésu, â é ina tée pâ: «Pwini Simona, gà tère, ba pwa pwina nùmoo na go ina tàgâ.»

Â é tòpi tée wà pwini pâ: «Ígâ.»

⁴¹ Â é ina tée wà Iésu [è ucina bèeni]:

7:26 Luka 1.76 7:27 Malachie 3.1 7:29 Luka 3.12 § 7:29 Tò mwani wâripû—Pai ina wèe pâ, tàpé na èpâ è wâro kàra. Còo Neeremuru (Vocabulaire). * 7:29 Nee tii 29 ma 30, âna munaa popai kà Luka, wà pwi awii tii bèeni. Êco na, pwiri gòobàra popai kà Iésu. 7:30 Mataio 21.32 † 7:32 Tòjò—Grec: Upi kuruò. 7:34 Luka 15.2 ‡ 7:35 Ê tàmanga kà pwi âboro—É, Ê tàmanga kà Pwiduée. § 7:36 Tâaboo naa goro i taapâ—Còo note goo Luka 14.15. 7:37 Mataio 26.7; Maréko 14.3; Ioane 12.3 * 7:37 Tò jè ilàri gòronaigé—Grec: Tò jè ilàri na èpâ è wâro kèe.

«É mwa tãa pwi jè âboro. Â ârailu tupédu âboro na ru pwa kéredi tée—pwi jèpwi, âna 500 000, â wà pwi jèpwi 50 000†.

⁴² «Éco na càcaa pâri ma ru wãri wà tupéeni. Â é ina tàru pâ: “Jèe wâdé! Guwà naaco i kéredi kàu.” Â é cau pwanauriru goo diri i mwani bèepwiri.»

[É tubanabwé i ucina kée wà Iésu, â é tawèeri wà Simona, wà i pwi Farasaio, pâ]: «Wàilàapà géee goo tupéebà, na dau còoina é pai wâdé kà i pwi apooro i mwani‡? Gà niimiri pâ wàilàapà?»

⁴³ Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Munaa wà i pwi a maina kéredi kée.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà âjupâra.»

⁴⁴⁻⁴⁶ Â é tabiié wà Iésu dà i tò ilàri, â é ina tà Simona pâ: «Pwiini, na go tòmee naani pwàrawà'gà, â câgà caa pwabwàti tóo, [wiàra é nyamanya kâjè]. Ba câgà caa naa tóo cè jawé, ba na go nuwa du âo. Â câgà caa naa tóo é l'huile târa é pûruô. Â gà còo i tò ilàri bèeni, âna câé caa nao goro [pwa é pwina wâdé. Ba é] nuwa é du âo goro é nûru i kée, â é cãtura goro wàrapûrué. Â é wicèpwiri é jawé ûrea na dau maina wãri wèe, naa gòro é du âo. ⁴⁷ Ba dau maina é pimeaari kée, ba dau wãru é pâ èpà kée na jèe pwanauri. Â gà tère, wà pwi âboro na càcaa pwanauri tée pâ èpà kée na wãru, âna o càcaa maina é pimeaari kée.»

⁴⁸ Â é ina tà i tò ilàri pâ: «Tòoni, jèe pwanauri é pâ èpà'gà.»

⁴⁹ Â wà tàpé na rà gére picaatãa ma wâé goro taapà, âna rà pi-ina târa pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni, na pâri ma é pwanauri é pâ èpà?»

⁵⁰ Â é ina tà i tò ilàri wà Iésu pâ: «Cidòri nyuagã co tóoni! Gà udò [ma tãa tâgã é *âji wãro] géee goo é cèik'gà! Â gà pâra, â ée mwa tãa jaagã é pinaanapò.»

8

É pacâmuri pa âboro na rà pâra wiâé

Mataio 12.46–13.23; Maréko 3.31–4.25

¹⁻² Géee na càtùé, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa 12 a *cãmu kée, naa na pâ village. Â é picémara naawè é *Picémara Wâdé goo é *Mwaciri kà Pwiduée.

Pa ilàri na rà pâra wiâé

Pwa mwara pa ilàri na rà pâra wiàrà—wà pa ilàri na ia é nama tiãu maagé kàra, ma tù târa pâ duée géee goorà:

Wà Maria géee Magdala na ia é tù târa pâ 7 duée géee gooe;

³ Wà Jeanne, tô wâdã Chuza, pwi caa kà tèpa ênawéna kà ukai *Héroda;

Wà Suzanne;

Wãru mwara pâra ilàri na rà mu naa mwani ma neemururã, ba na rà pitu tà Iésu ma tèpa cãmu kée.

Ucina goo pwi a picãmi

⁴ Dau wãru é pâ âboro na rà medari Iésu, géee na pâ village. Â é ina târa é ucina bèeni:

⁵ «É mwa tãa wà pwi jè âboro. Â é mwa còobé, na jè tòotù, ba na é uri é arapwũru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] Â napwa é pâra arapwũru, âna rà tũu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapò] â rà còogai tèpa âboro. Â rà me pâ marũ, â rà uti diri. ⁶ Â napwa é pâra pwi, âna rà tũu naa gòrotàrarã. Â rà pò ma cipu, éco na rà marũ, ba ticé jawé wè. ⁷ Â napwa é pâra pwi, âna rà tũu naa nabibiũ kãra pâ nari upwãra na pwa daara. Â, na rà cipu i pâ nari upwãra bèepwiri, â rà cãtãmwara i arapwũru. ⁸ Â napwa é pâra pwi, âna rà tũu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwãra na po dau wãru awé—tiagoro 100.»

[Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu] â é tomara too pâ: «Wà pwina pwa pwãranyũrué, âna wâdé na é tère!»

Tãpé na rà tère â càra caa pitère dàra

⁹ Wà tèpa cãmu kée, âna rà tawèeri Iésu goo é pai ina wãra é ucina bèepwiri.

¹⁰ Â é tòpi târa pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwã é âji pai pwa goo é Mwaciri kée. Éco na, napwa naa goo diri é pâra âboro, âna rà o nye po tère co é pâ ucina {ba na: *Rà còo taaci, â càra caa còoina; rà tère taaci, â càra caa tèreina* *Ésaie 6.9*}.»

Ère i ucina goo pwi a picãmi

† **7:41** 500 000...50 000—Grec: 500 deniers...50 deniers. Caapwi *denier*, âna wãri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù.

‡ **7:42** Còoina é pai wâdé kà i pwi apooro... Grec: Meaari i pwi apooro i mwani. **7:50** Luka 8.48, 18.42 **8:1-2** Mataio 27.55–56; Maréko 15.40–41; Luka 23.49 **8:10** Ésaie 6.9–10

¹¹ É ina tàra mwara wà Iésu, pâ: «Wàéni é pai ina wàra é ucina bèepwiri: É arapwüru, âna é Popai kà Pwiduée.

¹² «[Á é pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé.] É naigé, âna é ipwacèwii naa goo wà tèpa âboro, na rà tère é popai, éco na é tèepaa me còwâ wà *Caatana. Á é dàgòtù còwâ é popai, géé na é pwàranümarà. Ba péa rà tà cèikí naa goo, â rà udò [ma tâa tàra é *âji wàro].

¹³ «[Á é pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà.] É gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tòpi é popai naa na ipwàdéé, â rà tàpo cèikí na jè pâara. Éco na càcaa wàawà naa goorà é popai na rà tère. Á ûna tèepaa me marirà é tacai, â rà nama panuâ cèikí.

¹⁴ «Á é pâra arapwüru, âna rà tûu naa na é pâ na nari upwàra na pwa daarà. [É napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà tère é popai, éco na, ûna rà pâra, â rà tapoo pidumapié goro é pâ namuru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Á rà itàa burà é pâ neemuru gòropuu, bau é pâ muru na rà wâdéari. Á càmwara é popai naa goorà, â o càra caa tòpò cè pwèe na târa.

¹⁵ «Éco na, napwa naa goo pâra arapwüru, âna rà tûu naa na é napuu na wâdé. [Á é pwi napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà *târù ma âjupâra, ma wâdé é pwàranümarà. Á ûna rà tère é popai, â rà tòpi, â rà pitère dàra. Á rà pidàpwicàarirà, â pwa pwàra é popai naa goorà.»

Ucina goro wàra ânye

¹⁶ [É ina tàra mwara wà Iésu pâ]: «Câjè caa nuri é wàra ânye*, ma jè cajipi goro é jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o còo bwàti wà tàpé na rà tò naawé. ¹⁷ Édiri pâ muru na jèe naapwàniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Á o pâri ma jè còo bwàti.] ¹⁸ Guwà pwacòoco bwàti é popai na guwà tère, [târa ma pimaina too é pwina guwà tâmogòori]! Ba wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Á wà pwina kîri é pwina tà tée, âna o dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée.»

Âji tâa kà Iésu

¹⁹ Géé na càué, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié, ba na rà còoé. Éco na càcaa pâri ma rà medarié, géé goro é pai wàru wàra pâ âboro na rà tâbèepié.

²⁰ Á é ina tà Iésu wà pwi jè âboro, pâ: «Gà còo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Á rà mudàgà.»

²¹ Á é tòpi tàra pâ: «Guwà tère, wà tàpé na rà tère é popai kà Pwiduée, â rà wàrori, âna wàilà kaa pwiri tò nyaa kòo, ma wà tèpa aéjii kòo.»

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23–27; Maréko 4.35–41

²² Na jè tòotù, â rà tò naa gòro é jè wànga wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe. Á é ina tàra pâ: «jè géé naanigée, na ére géé còwâ kâra nawià.» Á rà còpòo.

²³ Á, na rà pâra, â é puu wà Iésu. Á é tapoo uu ba maina i pwéretòotù naa nawià. Á jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga.

²⁴ Á rà patàci Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwü!»

Á é pwa i pwéretòotù bau i nawià. Á é nye coo kaa i pòu, â é nye po tànana kaa i napò. ²⁵ Á é ina tàra pâ: «Gona càguwà caa cèikí?»

Éco na dau wâgotàra. Á rà pò gooé, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Gona wàilàapà pwi âboro bèeni, na é pitùâ kâra é pwéretòotù ma é nawià, â ru pitère dèe?»

É tû tàra pâ duée géé goo 'Wàraduée'

Mataio 8.28–34; Maréko 5.1–20

²⁶ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, naa Gadara†, wàna ére géé còwâ kâra napò Galilée. ^{27–29} Na napò bèepwiri, âna pwa pwi jè âboro na pwa pâ duée gooé. Jèe gòiri na é pitâa nacârù, â é cicàpé. Á wàru pâ pâara, na rà ipa-imwürué é pâ duée, ma é pwa-imudirimuru. Á wà tèpa âboro wè, âna rà pwa ma pii é du îê ma du âê ma tóoé goro itùpaò. Éco na é nye taaci pòpàgà kèe. Á rà cètùué pâ naa namaré i pâ duée.

Ûna é boo géé gò i wànga wà Iésu [naa napò kà pwi âboro-bà] â wà pwiibà, âna é nye tèepaa me carae kaa. Á wà Iésu, âna pwa na é tû tàra pâ duée géé gooé.

Éco na é tûu jürué ma cigòboo na arae wà pwiibà, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naí Pwiduée nidò *napwéretòotù! Dà na nûmagà dàra pwa tóo? Go ilari jiiğà pâ, gà cibwaa pwa tóo cè pwina èpà.»

³⁰ Â é tawèrié wà Iésu pà: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pà: «Wàraduée†.»

Ba rà dau wàru tèpa duée na wàgoóé.

³¹ Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ina tée pà: «Gà cibwaa túbà naa na i Oolaa[§]! ³² Êco na gà naabà pà ma bà too naa na é pà puàkà bèepwiri.» Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaére jaa.

³³ Â é naa tàra é pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còobé gée goo i pwi âboro, â rà gée naa goo i pà puàkà. Â rà nye itàa kaa i pà puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo najawé, â rà mwù naawé.

Pipàra i jèkutà

³⁴ Wà tèpa wéaari wàra i pà puàkà, âna rà itàa pà, nau wiá é jèkutà bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri é napò. ³⁵ Â rà me é pà âboro, nau còo é pwina gére tèepaa. Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà còo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo na ara Iésu. Â é jée coona é pà ârabwée, âna jée po wádé é pai tâa kée. Â nye po dàpàgà tàra, â dau maina é pai wàgotàra. ³⁶ Â wà tàpé na rà po còo diri é pwina tèepaa, âna rà piwiá tà pàra tàpé, é jèkutà goro i pai wádé còwà kée. ³⁷ Â wàgo tà tèpa âboro naa napò bèepwiri wà Gadara. Â rà ina tà Iésu pà, na é pàra jùirà. Â é tò naa gò i wànga, ba na é wájué còwà naa na ére gée còwà kàra nawia.

³⁸ [Pwa na é pàra] â i pwi âboro, âna é me nau ilari jiié pà, na é pàra wiâé. Êco na é tòpi tée pà: ³⁹ «Bwa. Gà wájué naa pwàrawà'gà, â gà wiá tàra diri é pà muru, na é pwa ba kágà wà Pwiduée.»

Â é wájué còwà wà pwini. Â é wiá pitiri naa na i village, é muru [na dau pwényuáa] na é pwa ba kée wà Iésu.

Pai wádé còwà kà du ilàri

Mataio 9.18–26; Maréko 5.21–43

⁴⁰ É tèepaa me wà Iésu naa na ére gée còwà kàra nawia. Â rà tòpié [naa na ipwádée] wà tèpa âboro wé, ba rà tàgére tapacié. ⁴¹ Â é tèepaa medarié pwi jè âboro na nee Jàirus, pwi jè caa kàra *wàra pitapitiri. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu. Â é tacoo gooé pà, na é nama pàra wiâé, naa na pwàrawà kée. ⁴² Ba wà tò nari èpo kée, âna ée jèe pwa na é bà. Jèe 12 naja kée, â nye wàé co tà du nyaa ma caa kée. Â é pàra wiâé wà Iésu.

Tò ilàri na 12 naja kée goro maagé

[Na é gére pàra wà Iésu, â] wàru é pà âboro na rà po cibèepié, â rà dau pi-igabiarà. ⁴³ Â é tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tò jè ilàri, na jèe po 12 naja kée goro maagé, ba mu tèepaa me é pàara na mu itàa domii gooé. Â é jèe po tubatiàu é mwani kée* naa goro pà dotée, éco na càcaa pàri ma rà nama tiàu maagé kée. ⁴⁴ Â é mee ni càù Iésu, â é tu naa goro é gòobàra ârabwée kée. Â nye nama coo kaa é pai joro wàra é domii gooé.

⁴⁵ É ina wà Iésu pà: «Wàilàpà na tu naa goo i ârabwée kòo?»

Â rà cau tòpi tée pà: «Càcaa wàibà!» Â é ina tée wà Pétéru pà: «Pwi a pwa pupûra, gorodà na gà ina pwiri? Ba gà còo, po dau wàru pà âboro ni, â rà cibèepijé, â rà cau igabiarà naa googà!»

⁴⁶ Êco na é ina mwara wà Iésu pà: «Bwa. Pwa pwi jè âboro na é tu naa goo i ârabwée kòo. Ba go tère pà é pàra gée good é jè jèneré nii kòo.»

⁴⁷ Napwa naa goo wà tò ilàri, âna é céca, goro pai wàgotée. Ba é còo pà é tàmogòori é pwina tàgére tèepaa wà Iésu. Â é tùu jùrué ma cigòboo na araé. Â é ina tée, na ara diri tèpa âboro, é majoroé ma é tu naa gooé, ma é pai nama tiàu é maagé kée.

⁴⁸ Â é ina tée wà Iésu pà: «Cidòri nyuàagà, cò tooni! Gà jèe wádé còwà goo é cèikì'gà! Â gà pàra, â ée mwa tâa jaagà é pinaanapò.»

Tò èpo kà Jàirus

⁴⁹ Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè âboro, gée jaa Jàirus, i pwi apooro i wàra pitapitiri. Â é ina tà Jàirus, pà: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

† 8:30 É tòpi tée pà: «Wàraduée»—é, Rà tòpi tée tèpa duée pà: «Aupò goro duée.» § 8:31 Oolaa—Pwèe na dau wàgòro ('Abime'). Karapuù kàra pà duée. (Còo Auinapàpàri naporomee 9.) * 8:43 Â é jèe po tubatiàu é mwani kée—Pà popai bèepwiri, âna nye tiàu na pàra Tii Pwìcìri naa na grec. 8:48 Luka 7.50

⁵⁰ Â é tère ê pâ pwâratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jairus, pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Â gà cèikî, ba ée mwa wâro!»

⁵¹ Ûna rà tèpeaa pâ naa pwârawâ kâ Jairus, â [pwa na é tò wà Iésu, nau còo i tò nari èpo. Â] é papwiciri jii tèpa âboro na rà tò naa na i wâ; wâco Pétèru, ma wà Ioane, ma Jacques, bau du nyaa ma caa kâra i èpo. ⁵² Ba rà cau gére i ma pijinûnú goo wà tò èpo.

Â é ina tàra pâ: «Guwâ cibwaa i, ba caé caa bà; â é nye po puu.»

⁵³ Â rà pitaurée gooé, ba rà tâmogoori bwâti pâ é jèe bà.

⁵⁴ [Â é tò naa na i wâ.] Â é tu pâ naa goro i tò èpo, â é ina too pâ: «Tòoni, gà cimadò!»

⁵⁵ Â é nye wâro còwâ kaa, â é cimadò! Â é ina wà Iésu tà tèpa âboro pâ: «Guwâ naa cè uti kêe.»

⁵⁶ Â ru nye dau pò kaa wà du nyaa ma caa kêe. Êco na é ina tàru wà Iésu pâ, na ru cibwaa pwa jèkutâ goo é pwina tèpeaa marirà.

9

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.5–15; Maréko 6.7–13

¹⁻² Wà Iésu, âna é todâ tèpa 12 *apostolo kêe me naa jaaé. Â é panuârâ pâ, ba na rà picémara târa pâ âboro é *Mwaciri kâ Pwiduée. Â é naa tàra ê tàrù ma pàtamee, ba na rà tù târa ê pâ duée, ma nama tiâu maagé kâ tèpa âboro. ³ Â é ina tàra pâ: «Guwâ cibwaa pa cè muru wiàna guwâ pâra—wiàna cè tãjò, ma cè atà, ma cè poloa, ma cè mwani. Â guwâ nye coona co caapwi ârabwée.

⁴ «Â wiàna tòpiwâ naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwâ tâa wê, tiagoro cè tòotù cèna guwâ mwa pâra [gée na napô-bà]. ⁵ Â wiàna càcaa nùma tèpa âboro na rà tòpiwâ naa na cè jè ére, â guwâ pâra géewê. Â guwâ tauri ê dàuru puu goro âwà, ba na guwâ paari pâ, càcaa wâdé é pwina rà pwa.»

⁶ Â rà pâra wà tèpa *câmu naa na pâ village, â rà picémara é *Picémara Wâdé, â rà nama tiâu maagé kâ tèpa âboro.

É tère jèkutâ gooé wà Héroda

Mataio 14.1–12; Maréko 6.14–29

⁷⁻⁹ Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère ê jèkutâ [goro pâ *câmu kâra pàtamee na é pwa wà Iésu].

Â é ina pâ: «Go pwa ma tépàgâ nya* Ioane Pwi a piupwaa. Â wàilàapâ pwi âboro bèeni, na go tère pâ jèkutâ gooé?»

Â é tapoo dumapié, ba rà ina gooé wà pâra tàpé pâ: «Wàé, âna wàé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ géee na aubà.» Â wà pâra tàpé, âna rà ina pâ wà *péroféta Éliá†, é, pwi jè péroféta na jè pâara napô, na é wâro còwâ.

Â wà Héroda, âna pwa na é còo mwara wà Iésu.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Maréko 6.30–44; Ioane 6.1–15

¹⁰ Rà wâjué còwâ wà tèpa apostolo [gée na pâ village, â rà pitapitirirà] naa jaa Iésu. Â rà piwiâ tée diri é pâ namuru na rà pwa. Â é poparâ pâ naa na jè ére na wâmwünyabweri é village Bethsaida, ba na rà tâa acari wê. ¹¹ Êco na wâru é pâ âboro, na rà tère pâ rà pâra naawê, â rà pâra wiârâ. Â é tòpirâ wà Iésu, â é pacâmurirà goro é Mwaciri kâ Pwiduée, â é nama tiâu maagé kâra.

¹² Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village ma pâ pwârawâ na tâmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kâra, ma puu wê. Ba aupticia ni.»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, guwâ naa cè uti kâra!»

Â rà ina tée pâ: «Auwa! Nye 5 poloa co, ma ârailu ârawéa na wâjaabâ! Gona nùmagâ na bà pâra nau wâri cè utimuru ba kâra diri? Ba o nye êco kaa pwiri cè pai naa cè uti kâra!»

¹⁴ (Ba é jéú tèpa paao maina na rà tâa wê, âna po 5 000 kaamwara.)

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Bwa. Guwâ ina tàra é pâ âboro bèeni pâ, rà pwa nari pubu goro 50 jècaa, â rà tâaboo.»

9:3 Luka 10.4–11 9:7-9 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 9.19 9:7-9 Luka 23.8 * 9:7-9 Nya (é, nyiâ)—Cou.

† 9:7-9 Éliá—Pwi péroféta kâ Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kâ Iésu Kériso.

¹⁵ Â rà cau tâaboo tëpa âboro. ¹⁶ Â é popa i pâ 5 poloa ma i du ârawéa wà Iésu. Â é tagòtùé too *napwéretòotù, â é pwaolè tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tëpa câmu kée, â rà ipâdi târa é pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéa. ¹⁷ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ é dâra noo kêra poloa. Â é dèrèe, âna rà pwaai 12 nakébò goo.

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13–28; Maréko 8.27–9.1

¹⁸ Na jè tòotù, â é pwapwicîri acari wà Iésu. [Ûna é nabwé] â é medari tëpa câmu kée, â é tawèerirà pâ: «Gona dà na rà ina good wà tëpa âboro? Rà ina pâ gona wâgo wâa?»

¹⁹ Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pàra pwi pâ wâgà Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pàra tàpé pâ wâgà péroféta *Élia. Â rà ina wà pàra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapàara tëpa péroféta biu, na é wâro còwâ géé na aubâ.»

²⁰ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na gà me géé jaa Pwiduée!»

²¹ Êco na é nye âji papwicîri jiiirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

²² Ê ina târa pâ: «O tèepaa é pàara, na go mwa dau pwa é maagé còo na wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà tëpa pitùâ; ma wà tëpa caa kà tëpa pwa *ârapwaaillò; ma wà tëpa *dotée goro é Naèa, âna o nye àtùtara good. Â rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracé kêra tòotù géé na càùé, âna go mwa wâro còwâ.»

Pai pàra wiâé

²³ Ê ina tà diri tëpa âboro wà Iésu pâ: «Wiàna nùma cè pwi jè âboro na é me wiâò, â é cibwaa mwa tà piniimirié còwâ. Â, diri na pâ tòotù, âna wâdé na é kâa é *kurucé kée, â é me wiâò.

²⁴ Ba wà pwina nùmee na é ipwamuru é wâro kée, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kée ba kòo, âna wà pwiibâ, âna ée udò [â o tâa tée é *âji wâro]. ²⁵ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri é pâ neemuru gòropuu, wiàna é tubatiâu é nyuâaè?

²⁶ «Wà pàra tàpé, âna rà kamu good ma é popai kòo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo, Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna go o mwa me, [naa na pwi tòotù kòo. Na pwi tòotù-bà] â o paari é pai maina ma muugère ma pai pwicîri kâbâ, ma Caa kòo ma wà tëpa *angela kée†. ²⁷ Â go ina tàwâ é âjupàra pâ: Wà pàra tëpa gére wâni nabâ, âna rà bwaa còo é pai tèepaa kêra i Mwaciri kà Pwiduée, béaa kêra cè pai bà kêra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Mataio 17.1–8; Maréko 9.2–8

²⁸ Wâpâ na 8 tòotù géé na càuru é pai ina kà Iésu pwiri, â é popa wà Pétéru, ma Ioane, ma Jacques. Â rà too, naa gòrojaa, ba na rà pwapwicîri wê. ²⁹ Ûna é gére pwapwicîri wà Iésu, â pitòotéri pai còo é naporomee. Â pàra ma po dau pwa é pâ ârabwée kée, â é pwâra. ³⁰⁻³¹ Â ru nye tèepaa kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu péroféta béaa]. Â po dau maina awé é muugère kà Pwiduée naa goorà. Â rà pitùra ma wà Iésu goro é pai o bà kée na *Iérusaléma. Ba o wàrapwiri é pai o paco [é auniimiri kà Pwiduée géé na biu].

³² Ûna rà gére wàrapwiri, âna rà tàgère puu wà Pétéru ma wà tupédu a câmu bée, goro pai oratàra. Ûna rà tàci, â rà còo é pai muugère kà Iésu, â rà còo wà tupédu péroféta, ³³ na pwa na ru pàra jiiirà.

Â é nye ina kaa wà Pétéru pâ: «Pwi a pwa pupùra, nye po dau wâdé tâbâ, na bà gére tâa ni jaagâ. Â wâdé na bà pacima cè tëpa âracé nacapè—ba kâgâ jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, [goo pai dàpàgâ tée].

³⁴ Na é bwaa gére tùra, â é nye tèepaa me kaa é jè nee, â é cajipirâ. Â po dau wâgotàra ma wà tupédu a câmu bée. ³⁵ Â rà tère é pwàratùra géé na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri, wà Pwina naîò [na caapwi co] na go pitòrigarié. Â guwâ pitère dèe.»

9:19 Luka 9.7–8

9:20 Ioane 6.68–69

9:22 Luka 9.44, 18.32–33

9:23 Mataio 10.38; Luka 14.27

9:24

Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25

9:26 Mataio 10.33; Luka 12.9

† 9:26 Angela kée—Grec: Tèpa angela pwicîri.

9:30-31 Luka 9.22

9:32 2 Pétéru 1.16–18

9:35 Luka 3.22

³⁶ Ûna é nabwé i pwâratùra, â jèe nye tà wàilà acari ma wà Iésu. Â càra caa pwa jèkutà goo, naa na pâ parui na wâru.^S

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooe

Mataio 17.14–18; Maréko 9.14–27

³⁷ Na dàuru kée, â rà boome còwâ géee gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kée. Â rà medarirà pâ âboro na dau wâru.

³⁸ Â pwi jè ârapàararà, âna é tomara too, ma ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, go ilari jüigà pâ, gà pitu tà pwina naîô, na é caapwi co. ³⁹ Ba é mu popaé é duée, â é mu nama é uu, ma tûu ma pôtâta pâ napuu, â é nama còobé é pâ oropwêe. Â é mu po dau pwatarié, ma tubaèpà tée, béaa kâra pai còobé kée géee gooe. ⁴⁰ Â go ilari jüi tèpa câmu'gà pâ, na rà tù târa i duée, éco na càcaa pâri naa goorà.»

⁴¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meaariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikí, â guwà tèpa imwûru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidâpwiçariô naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!»

⁴² Ûna rà gére popaé me, â i duée, âna é tûê boo naa napuu, â é nama é céca. Â é nye pwa kaa i duée wà Iésu. Â é nye nama tiâu maagé kà pwini, â é naaé tà caa kée. ⁴³ Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro, na rà còo é câmu bèepwiri kâra é pàtâma Pwiduée na dau maina.

Pâra popai kà Iésu tà tèpa câmu kée

Mataio 17.22–18.6; Maréko 9.30–41

Rà o pwa ma go bà

Wà tèpa âboro, âna rà picâdiri diri é pwina é pwa wà Iésu. Â é ina tà tèpa câmu kée pâ: ⁴⁴ «Guwà tère bwàti, ma tà nüimiri é pwina go ina tàwà: O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjùruo, â rà o pwa ma go bà.»

⁴⁵ Éco na càra caa tâmogòori é pwina é ina. Ba cârù tàra é pai ina wèe. Â wâgotàra na rà tawèerié goo.

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

⁴⁶ Géee na càuè, â rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Rà pitawèerirà pâ, o wàilàpà géee goorà cè pwina pwamuru naa gooe.

⁴⁷ Éco na é tâmogòori é pwâra-nümarà wà Iésu. Â é popa ji nari èpo, â é tòpòè boo naa goro jènereé. ⁴⁸ Â é ina tàra pâ: «Wà pwina é tòpi naa na neeô pwi jè nari èpo pwacèwii pwini, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me. Ba wà pwina é dau ipakirié, naa nabibiu kàwà, âna wàé kaa pwiri, wà pwi âboro na é imaina.»

Naaco pwina caé caa cicarajé

⁴⁹ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tü târa é pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba caé caa pwi bééjè.»

⁵⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà cibwaa pacooé! Ba wà pwina caé caa cicarajé, âna é pwi bééjè.»

Tàutàra gooe naa Samaria

⁵¹ O jèe tèepaa è pâara na o mwa dàgòtù còwâ wà Iésu naa napwéretòotù. Â é nye ipagòorié, ba na é pâra naa Iérusaléma. ⁵² Â é cùru béaa tèpa ipa popai kée pâ, na rà pâra naa na jè village na napò *Samaria, ba na rà o pwabwàti é pai o tèepaa pâ kée. ⁵³ Éco na wà tèpa âboro wê, âna tàutàra gooe*. Ba [rà tère pâ] ée mwa caa pâra géewé naa Iérusaléma, [ville wà napò *Judée].

⁵⁴ Ûna ru tère é pwiiibà wà tupédu a câmu kée, wà Jacques, ma wà Ioane, â ru ina tée pâ: «Kaa! Pwi Ukai, jè mwa ilari é ânye napwéretòotù, ba na cîri tâpèeni!»

⁵⁵ Â é tabiié Iésu, â é nye pwaru kaa: {«Câgàu caa tâmogòori pâ po dau èpà pwâranümau! ⁵⁶ Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na rà bà wà tèpa âboro. Â go me, ba na rà udò.}»

Â rà pâra naa na jè village.

Tâpé na nümarà na rà pâra wiâ Iésu

Mataio 8.19–22

⁵⁷ Na rà pâra wii naigé, â é medari Iésu wà pwi jè âboro, â é ina tée pâ: «[Nümoò na go pwi a câmu'gà] â go o pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

^S 9:36 Naa na pâ parui na wâru—Grec: Na pâ tòotù-bà. 9:44 Luka 9.22 9:45 Luka 18.34 9:46 Luka 22.24

9:48 Mataio 10.40 9:50 Mataio 12.30; Luka 11.23 * 9:53 Dau càra caa pitèrerà wà tèpa Samaria ma wà tèpa Judée. 9:54 2 Rois 1.9–16

⁵⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugà, âna pwa aucârû kàra, â pâ marû, âna pwa na wânaîrà. Â napwa naa gooò, Pwina naîri âboro, âna nye ticé aunaò kôo.»

⁵⁹ Â ipaiwà naa goo pwi jè âboro. Ba é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâò.» Êco na é ina tée wà pwini pâ: «Tàpo coo. Ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kôo.»

⁶⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirà còwâ! Â wâgà, âna gà pâra, â gà inapàpári é Mwaciri kà Pwiduée.»

⁶¹ Napwa naa goo pwi jè âboro, âna é ina tà Iésu pâ: «Ûu, co Pwi Ukai, go o mwa pâra wiâgà. Êco na gà naaò ma go mara picijii é tâa kôo.»

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwina é tòpò îe naa goro é béú, â é ciburà niâ wâjué còwâ, âna wà pwiibà, âna o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.»

10

*É cùru pâ tèpa 70 âboro Iésu
Mataio 11.20–24, 13.16–17*

¹ Wà Pwi Ukai, âna é pitòrigari 70* âboro, â é ipanuârà ba ârailu, béaa kée, naa na pâ village ma pâ ére na é niimiri pâ é pâra naawé. ² Â é ina tàra pâ: «Dau maina é ârapîunya na o pwa†. Êco na càcaa wâru a wakè. Guwà pwapwiciri ma ilari cai jii pwi apooro aupwanapò, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà o pitu. ³ Guwà pâra, [â guwà ipwacòoco]! Ba go cùruwà pwacèwii é pâ nari mutò naa nabibiu kâra macii a piuti. ⁴ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa cè mwani, ma cè atà. Â guwà popa co du wâraâwâ. Â guwà cibwaa tà pwa jèkutâ‡ ma cè jè âboro wii naigé.»

⁵ «Â, na guwà tò naa na jè pwârawâ, â guwà ilari jii Pwiduée é [aupwényunyuaari ma] pinaanapò kée, naa gò tàpé na rà tâa wè. ⁶ Â wiàna rà tèpa âboro na rà jèe tâa na é pinaanapò, â o mwa tâa tàra é aupwényunyuaari. Â wiàna càcaa wârapwiri, â o nye wâjué còwâ naa gòwà é aupwényunyuaari kâwâ. ⁷ Na guwà tâa na cè jè village, â wâdé na guwà tâa na caapwi pwârawâ. Â guwà cibwaa piwâ na guwà tòpi jiirà é utimuru, ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é uti kée.

⁸ «Wiàna rà tòpiwâ wà tèpa âboro naa na village, â guwà tòpi é utimuru na rà naa tàwâ. ⁹ Â guwà nama tiâu é maagé kà tèpa âboro wè. Â guwà ina tàra jècaà pâ: “É tàgère tòpò é Mwaciri kée wà Pwiduée, â gà jèe tàmwünyabwerié!”»

Tàpé na tàutàra goro popai

¹⁰ «Wiàna càra caa tòpiwâ naa na jè village, â guwà pâra naa na aupitapitiri kà tèpa âboro, â guwà inapàpári tàra pâ: ¹¹ “Bà càtura é dàuru puu kâra é napò kâwâ, géee goo âbâ, [ba naa câmu kâra é pitèimuru kà Pwiduée]! Â guwà ipwacòoco, ba jèe tàmwünyabwerié é Mwaciri kée!”

¹² «Â go ina tàwâ é âjupâra pâ: Êe mwa pwa wârimuru tàra wà Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina é wârimuru kâra, jii tàpé géee *Sodoma.

¹³ «Guwà ipwacòoco, wâguwà tèpa âboro wâ Korazine ma Bethsaïda§! Ba o naa wârimuru tàwâ! Ba go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawâ, â câguwà caa cèiki! Niimiri cai du ville Tyr na Sidon biu, [âna dau èpâ é tûâ kà tèpa âboro wè]. Êco na, wiàna rà còo é pwina go pwa naa jaawâ, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri é wâro kâra. Â pwiri rà paari naa goro cè pai coona dodà kâra, ma pitâmirà goro dà*! ¹⁴ Â o dau maina é wârimuru kâwâ, jii tàpé Tyr na Sidon.

¹⁵ «Â ipaiwà naa goowâ, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ pwamuru naa goowâ, â guwà pwacèwii Pwiduée†. Bwa! [Nye piticèmururu naa goowâ, â ée] mwa naawâ boo dari tèpa bà!»

¹⁶ Â é ina mwara wà Iésu tà tèpa âboro kée pâ: «Wiàna é pitère dàwâ cè pwi jè âboro, âna wâgo na é pitère dòo. Â wiàna câé caa tòpiwâ cè pwi jè âboro, âna wâgo na câé caa tòpio. Â wiàna câé caa tòpio, âna câé caa tòpi Pwina é cùruo me.»

9:61 1 Rois 19.20 **10:1** Maréko 6.7 * **10:1** 70—é, 72 na pâra Tii Pwiciri naa na grec. **10:2** Mataio 9.37–38; Ioane 4.35 † **10:2** Dau maina é ârapîunya na o pwa—Pai ina wèe pâ, dau wâru tàpé na càra caa tère é Picémara Wâdé. **10:3** Mataio 10.16 **10:4** Mataio 10.7–14; Maréko 6.8–11; Luka 9.3–5 ‡ **10:4** Tà pwa jèkutâ—Grec: Ipwabwâcu. Ba pèa o gòrirà, â càra caa pwa é waké na é cùruwâ goo. **10:7** Lévitique 19.13; 1 Korénito 9.6–14; 1 Timotéo 5.18 **10:8** 1 Korénito 10.27 **10:11** Apostolo 13.51, 18.6 **10:12** Genèse 19.24–25; Mataio 10.15, 11.24 § **10:13** Korazine ma Bethsaïda—Du ville na wâmwünyabwerié é nawiâ Galilée. * **10:13** Coona dodâ...pitâmirà—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. † **10:15** 2^e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwèretòotü? **10:16** Mataio 10.40; Luka 9.48; Ioane 5.23

[Á rà pára pá wà tèpa 70[†].]

Rà wájúé me cōwâ

17 Ūna rà wájúé me cōwâ, âna po dau maina pai ipwâdée kâra, â rà ina pá: «Pwi Ukai, gà cōo, wà mwara tèpa duée, âna rà pitère dàbà, na bà tũ tàrà^S naa na neegà!»

18 Á é tòpi tàrà wà Iésu pá: «Guwà tère! Go cōo wà *Caatana, na é tũuboo géé napwéretòotù pwacèwii é ára! 19 Á go jèe naa tàwà é tàrù na pàtâmee, naa gò Caatana. Á guwà o pára gòro cè dōèa, ma cè keecii*, â o nye ticé cèna cōwâriwà. 20 Êco na guwà cibwaa ipwâdée co, géé goro na rà pitère dàwà é pá duée! Á wâdé na guwà dau ipwâdée, géé goro na é jèe wii é neewà wà Pwiduée, naa na Tii kèe, naa *napwéretòotù.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Iésu

21 Ūna é ina pwiri wà Iésu, â é nye dau ipwâdée kaa goro é Nyuââ Pwiciri. Á é ina tà Pwiduée pá: «Go ipwaolé tàgà, co Caa, wâgà na gà Pwi Ukai kâra napwéretòotù ma gòropuu! Ba gà naapwâniri pá muru bèepwiri, jii tèpa tãmogòrimuru ma wà tèpa tãmanga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu[†]. Ba nye wiâra é cãbawâdé'gà.»

22 [Á é ina tà tàpé na rà tèreé pá]: «Édiri é pwina tãa tà Caa kôo, âna é jèe naa tōo. Nye wàè co na é tãmogòorio, wâgo Pwina naîê. Á nye wâgo co na go tãmogòorie. Á go paarié tà pára tàpé, ba na rà tãmogòorie mwara.»

23 Ūna rà tãa acari ma wà tèpa *cãmu kèe, â é ina tàrà wà Iésu pá: «Dau wâdé ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba wâguwà na guwà cōo pá muru [na dau pwényuâa]! 24 Ba go ina tàwà pá: Wãru tèpa *péroféta ma tèpa ukai na dau nũmarà na rà cōo é pwina guwà cōo, êco na càra caa cōo. Á nũmarà na rà tère é pá popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

É pimeari âna é Naèà na piwéna

25 [Na jè tòotù, âna] é tèepaa medari Iésu wà pwi jè *dotée goro é Naèà. Ba nũmee na é tacaié. Á é tawèerie pá: «Pwi a pwa pupùra, dà cèna go pwa, ma o tãa tōo é *wãro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

26 Á é tòpi tée wà Iésu pá: «Dà cèna wii naa na é *Naèà? Dà cè pai tãmogòori'gà?»

27 Á é ina tée i pwi âboro pá: «Wâdé na gà meari Pwi Ukai Pwiduée'gà, géé na diri é pwãranũmagà, ma é wãro'gà, ma é ni'gà, ma é pai tãmogòori'gà. Deutéronome 6.5 Á gà meari tèpa âboro[†] pwacèwii é pai pimeari'gà cōwâ.»

Lévitique 19.18

28 Á é tòpi tée wà Iésu pá: «Ūu kaa. Gà po tòpi bwàti. Á gà wãrapwiri cè pai pwa'gà, ba na o tãa tàgà é *âji wãro.»

29 Êco na wà i pwi âboro, âna nũmee na é paari pá é *tàrù. Á é tawèerie mwara pá: «Á gona wàilãpà pwi âboro, na wâdé na go mearié?»

30 [Á é pwa ucina wà Iésu, ba na bétòpi tée.]

Ucina goo pwi Samaria

É ina pá: «É mwa tãa wà pwi jè âboro, [pwi jè jènerejè, tèpa *Juif. Á, na jè tòotù] á é mwa boo géé *Iéruusaléma naa Iériko. Á, na é pára wii naigé, â rà éié ma pwatarié wà tèpa mura. Á rà popa diri pá mwani kèe ma pá ârabwée kèe. Á rà panuâé na pwa na é jèe bà.

31 «Á nabwé, â é me wii naigé [wà pwi jè jènerejè] wà pwi jè a pwa *ârapwaaìlò. Ūna é pãmari i pwi âboro, â é nye pàgà kaa gooé, â é nye pára wii naigé kèe. 32 Á é tèepaa me wà pwi jè ênawéna kâra *Wãra pwapwiciri^S. Á é nye pwacèwii pwi a pábéaa, â é nye wiâ naigé kèe.

33 «Á nabwé, â é tèepaa me pwi jè ârapãara tàpé *Samaria—[wàilà na guwà pièpà ma wàilà]. Á é cōo i pwi âboro, â nye dau maina kaa pai mearié kèe. 34 Á é tuboo naa gooé, â é wicèpwiri é wãì*, naa gòro pá aurumuru kèe, â é tãramiri. Á é tãmee too naa gòro i buriko kèe. Á é popaé pá naa na wã kà tèpa pãrame, â é wéarié naawé.

† 10:16 70—é, 72 na pára Tii Pwiciri naa na grec. § 10:17 Tũ tàrà—Grec: Patùràrà. 10:18 Ioane 12.31; Auinapàpári 12.8–9 10:19 Psaume 91.13; Maréko 16.18 * 10:19 Keecii—Scorpion. Gòowaa. 10:20 Filipi 4.3; Auinapàpári

3.5 † 10:21 Tãpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo. 10:22 Ioane 3.35, 10.15 10:25 Mataio 22.35–40; Luka

18.18 10:27 Lévitique 19.18; Deutéronome 6.5 † 10:27 Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tãmwũnyabwerigà, é, pwi jèneregà. 10:28 Lévitique 18.5 § 10:32 Ênawéna kâra Wãra pwapwiciri—Grec: Léвите. Waké kâra é wãao kà Lévi.

* 10:34 Wãì—L'huile ma dipãa.

³⁵ «Na dàuru kêe, âna [é ipwa-bwàtié, ba na é wiâ còwâ è naigé kêe. Â] é naa mwani† târa i pwi apooro i pwàrawâ ma ina tée pâ: “Gà wéaari bwàti wà pwini. Â wiàna càcaa pâri é mwani bèeni, â go mwa wâri cè dèrèe, wiàna go wâjué me còwâ.”

«Â nabwé, â é pâra wii naigé kêe.»

³⁶ [Â é tubanabwé è ucina bèepwiri wà Iésu, â é tawèeri pwi dotée goro è Naèà pâ]: «Wàilàapà, gée goo tèpa àracié âboro bèepwiri, [na é âji meaari wà i pwi âboro na pwatarié? Wàilàapà] na é pwi âji jènèrèé? Dà cè auniimiri'gà?»

³⁷ Â é tòpi i pwi dotée goro è Naèà pâ: «Wà pwi na ia é pwa na wâdè tée ma pitu tée.»

Â é ina tée Iésu pâ: «Gà pâra, â gà ipwacèwiié!»

Ru tòpi Iésu wà Marthe ma Maria

³⁸ Rà pâra wii naigé [dàra Iérusaléma] wà Iésu ma tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa naa na jè village, na é tâa wè tò ilàri na nee Marthe. Â é tòpirà na pwàrawâ kêe. ³⁹ Â pwa tò jiié, na nee Maria, na é tâaboo naa jaa Iésu, ba na é tâmaari diri é popai kêe.

⁴⁰ Â wà Marthe, âna é nye gére pâracùu goro pwaailò, â é putàmu naa goo tò jiié, â é ina tà Iésu pâ: «Pwi Ukai, wà tò jiio, âna é nye tà panuâò ma go waké acari! Â pwiri nye wâdè ba kâgà? Gà ina tée pâ é me, ma é pitu tóo!»

⁴¹ Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: «Au, tòoni, gà po dau géaa nabà, goro pâ muru [na piticèmururu naa goo]. ⁴² Â gà còo, nye caapwi co ji muru na pwamuru naa goo. Â wà Maria, âna é jèe pâmari. Â o cà mwa caa pa jiié.»

11

Popai goro pai pwapwicîri

Mataio 6.9–13, 7.7–11

¹ Na jè tòotù, â é pwapwicîri na jè ére wà Iésu. Â géee na càùé, â wà pwi jè àrapàara tèpa *câmu kêe, âna é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà pacàmuribà goro pwapwicîri, ba é wàrapwiri wà *Ioane Pwi a piupwaa tà tèpa câmu kêe.»

Pwi Caa kâbà...

² É tòpi tée pâ: «Wàéni cè pai pwapwicîri kàwà:

“Pwi Caa kâbà,

Wâdè naa papwicîri è neegà.

Wâdè naa coo è Mwiciri'gà.

³ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà diri na pâ tòotù.

⁴ Gà pwanauri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanauri târa è pâ èpà na rà pwa tâbà. Gà cibwaa panuâbà naa na tacai.”»

Ucina goro pai pwapwicîri

⁵⁻⁶ Wà Iésu, âna [é pacàmuri mwara tèpa câmu kêe goro è pai pwapwicîri] â é ina târa è ucina bèeni: «Guwà jèe niimiri cai ni: É tèepaa me wà pwi jè âboro naa jaagà, na po nabibiu kâra ne. Â ticé utimuru wà pwàrawâ'gà. Â gà itàa naa jaa pwi jè béegà, â gà ilari jiié è àracié poloa.

⁷ «Èco na é jèe puu wà pwini, â câé caa còobé naa googà, â é po ina boo co pâ: “Naaò! Bà jèe cau puu ma tèpa nari èpo kòo. Â jèe kiiri i goropwàrawâ, â tàutòo dàra còobé!”»

⁸ [Â é ina wà Iésu pâ]: «Pwiri o câé caa pitu tâgà géee goo na é pwi béegà. Èco na ée mwa pitu tâgà, [wiàna gà tà cùu taaci. Â] géee goo pai pidàpwicâarigà ma wàrakee'gà*, â ée mwa naa tâgà è pwina nūmagà goo.

Guwà ilari jii Caa â o naa tàwà

⁹ «Èkaa na go ina tàwà pâ: Wâdè na guwà nye tà ilari taaci [jii wà Pwiduée] ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye tà cùu taaci è goropwàrawâ, ba o mwa tàpiri tàwà. ¹⁰ Ûu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu è goropwàrawâ, âna o tàpiri tée.

¹¹ «{Â o wàilàapà na wà, na o naa cè atù târa cè èpo kêe, wiàna é ilari jiié cè poloa?} O wàilàapà na o naa cè dòèa, târa cè èpo kêe, wiàna é ilari cè àrawéà? ¹² Â o wàilàapà na o naa tée cè wàramiida† wiàna é ilari cè narija? ¹³ Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori

† **10:35** Mwani—Grec: Àrailu mwani pwaa (deniers), pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na àrailu tòotù. **10:39** Ioane 11.1, 12.2–3 **10:42** Mataio 6.33 * **11:8** Wàrakee (é, wàrakee)—Insistance, obstination. † **11:12** Wàramiida—Grec: Keecii (scorpion).

naa ê pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. Â wà Pwidueé Caa kàwà nidò napwéretòtù, na é wâdé, âna ée mwa naa, [naa goro piticémuru naa goo] é Nyuâaé Pwiciri, tà tàpé na rà ilari jiié.»

É cicara Caatana ma tèpa duée

Mataio 12.22–30, 43–45; Maréko 3.22–27

¹⁴ Na jè tòotù, â wà Iésu, âna é tû târa é duée géé goo pwi âboro na é kûukû. Ûna é còobé i duée, â é nye tûra kaa i pwi a kûukû. Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê.

¹⁵ Êco na wà pàra tàpé géé goorà, âna rà ina pâ: «É tû târa é pâ duée goro é pàtama *Caatana[†], pwi ukai kà tèpa duée!»

¹⁶ Wà pàra tàpé, âna nûmarà na rà pitù tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà é *câmu kâra pàtama Pwidueé na wâgoogà.» [Ba nûmarà na rà paari pâ câé caa waké goro pàtama Pwidueé.]

Go waké goro pàtama Pwidueé

¹⁷ Â é tâmogòori auniimiri kâra wà Iésu. Â é ina târa pâ: «Wiàna é ipaa dèe còwâ é jè mwaciri, â o tédidirié[§]. ¹⁸ Wiàna é ipaa dèe còwâ wà Caatana, â o wânau târa cè pai cimwù wàra é mwaciri kèe?! Guwà ina pâ, go tû târa pâ duée goro é pàtama Caatana. ¹⁹ Êco na, wiàna wàrapwiri, â wàilàapà, na naa tà tèpa béewà é pàtamee, ma rà tû târa pâ duée? Bwa! Ê pwina rà pwa, âna paari tâwà pâ guwà tàgére pitanami naa good. ²⁰ Ba wâgo, âna go tû târa pâ duée, goro é pàtama Pwidueé. Â wiàna wàrapwiri, â [jè cau còo bwàti pâ] é jèe mara tòpò é Mwaciri kèe naa jaawà!

²¹ «Â guwà jèe niimiri cai ni: Wà pwi âboro na pwa nii kèe, âna pwa gò ma da kèe, â o pâri ma é wéaari é wà kèe ma neemurué. ²² Â càcaa wâgotêe, ba é pûra naa goo pâ neemuru paa kèe. Êco na, wiàna é me nau ipaa dèe pwi jè âboro na dau pwa nii kèe, â ée piétò jiié. Â ée mwa popa jiié diri pâ neemuru paa kèe, bau diri pâ muru na tâa na wà kèe.

²³ «Guwà tère, wà pwina câé caa wâjao, âna é cicarao. Â wà pwina câé caa pitu tóo ma bu panaimari, âna é tédidiri.»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

²⁴ «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé géé gooé, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Êco na câé caa pâmari. Â é niimiri pâ, ‘Go wâjué pâ còwâ, naa na i pwàrawâ kòo.’

²⁵ «Â é wâjué, â é pâmari i wâ, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. ²⁶ Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wâ. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa!»

Pàra pai tòpi kà Iésu târa pâ âboro

Mataio 12.38–42

²⁷ Ûna é gére tûra wà Iésu, â é nye tomara too kaa tò jè ilàri—tò jè ârapàara tèpa âboro na rà tàmaari Iésu. Â é ina pâ: «Cidòri nyuâa tò ilàri na é pitamarigà, ma pa-digà!»

²⁸ Â é tòpi wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâa tàpé na rà tère é popai kà Pwidueé, ma pitère dàra!»

Cibwaa mudàra cè jè câmu kèe

²⁹ Wàru tèpa âboro na rà pâmari wà Iésu, [ba na rà tàmaarié] â rà tapoo igabiarà naa gooé.

Â é ina târa mwara pâ: «Wà tèpa âboro nabà, âna rà dau èpà, ba [càra caa pitère dà wà Pwidueé. Â] rà ciburà ilari jiié cè câmu kâra pàtamee. O nye ticé câmu na rà mwa caa còo mwara, jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona*. ³⁰ Ba wàépwiri é câmu kèe tà tèpa âboro wà Ninive [pâ, nye wà Pwidueé na ia é cùrue pâdarirà]. Â wàrapwiri [é pwina o tèepaa tóo] *Pwina naîri âboro, na o câmu tà tèpa âboro nabà.»

³¹⁻³² «Wà tèpa âboro wà Ninive, âna rà tère é pupûra kà péroféta Iona, â rà nye pinünüma ma pitòotéri é càrarà. Â guwà còo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwidueé. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o

11:15 Mataio 9.34, 10.25 † **11:15** Caatana—Grec: Bèelzébul. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. **11:16** Mataio 12.38 § **11:17** Tédidiri—Casser en morceaux. Grec: Â o mwa tûu naa gòrà é pâ wà kèe. **11:22** Kolosé 2.15 **11:23** Luka 9.50 **11:27** Luka 1.28,42,48 **11:29** Mataio 16.4 * **11:29** Iona—Péroféta na pàara biu, âna ia àracié tòotù ma àracié ne kèe, nanaara i àrawéà (Mataio 12.40). Ucina goo pai tâa na aubà kà Iésu, béaa kâra pai wàro còwâ kèe. **11:31-32** 1 Rois 10.1–10 **11:31-32** Jonas 3.5–10

cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]

«Á guwà jèe niimiri cai wà tò ilàri ukai naa napô Saba† na pàara biu, âna ia é me gée napô kée na dau wàiti, ba na é tère pwâratùra kà ukai *Solomona na tábawée goro autámogòori kée. Á guwà còo, é tà wàni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Á, na Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro na, wà Pwiduée, â wà tò ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà, â ée mwa piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà pinùnùma ma guwà biiwà!]]»

Guwà wâro na pwéelaa
Mataio 5.15, 6.22–23

³³ «Câjè caa nuri é wâra ânye, ma jè cajipi goro é jè cio, é wâpà wiàna jè naapwàniri naa na jè ére! Bwa! Jè nye tòpò dòiiti, ba na rà o còo bwàti wà tàpé na rà tò naa wà. ³⁴ Guwà tère, é âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naiijè. Á wiàna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na pwéelaa. Á wiàna èpà é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na bàutè. ³⁵ Guwà ipwacòoco, ba péa é pwéelaa naa wâgoowà, âna é péa pâra nau bàutè. ³⁶ Wiàna é tâa googà é pwéelaa, â o ticé jè ére gée googà cèna o tâa na bàutè. Ba é pwacèwii é ânye na é èurugà goro é pwéelaa kée.»

É patère tèpa Farasaio wà Iésu
Mataio 23.1–36; Maréko 12.38–40

³⁷ É tubanabwé é pupùra bèepwiri wà Iésu. Á é me wà pwi jè *Farasaio, â é todà Iésu, ba na rà pi-ija na pwârawà kée [ma wà tèpa Farasaio bée]. Á rà tèepaa naa pwârawà, â rà tâaboo naa goro taapà. ³⁸ Á wà Iésu, âna cãe caa nuwa é du iê béaa kâra é pai ija [wàra naa na nyamanya kà tèpa *Juif]. Á é pò wà pwi Farasaio [â cãcaa wâdé tée].

³⁹ Á é ina tée wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Wâguwà tèpa Farasaio, âna guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò. Êco na é pwâranùmawà, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà, â guwà tèpa iau ma pwa kùu! ⁴⁰ Guwà tèpa imwùru! Ba gona câguwà caa tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é pwa é gòrocàuru ngapò, âna nye wâé kaa mwara, na é pwa é nanaara ngapò? ⁴¹ Wâdé na guwà naa tà tàpé na ticé kâra é pwina tâa na pâ ngapò ma wârado kàwà. Ba na wârapwiri, â o po pwéelaa bwàti é du iwà bau é pwâranùmawà!»

⁴² «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi gée goro 10, gée goro pâ jèpa arapwùru‡. [Á nye wâdé.] Guwà ipwacòoco, lâpé! Ba câguwà caa pâra wiàra [é pwina piâjimuru naa na é *Naèà]—é pai tòmiri tèpa âboro, ma pai meaarirà wiàra é câbawâdé kà Pwiduée§. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèà na kîri.

⁴³ «O dau maina wârimuru kàwà, wâguwà tèpa Farasaio! Ba guwà nye mudàra é pâ autâa na tâa béaa, na pâ *wâra pitapitiri. Á dau wâdé tàwà, na rà nye pwabwàcu tàwà, ma pwamainawà, na ara diri tèpa âboro.

⁴⁴ «Guwà pwacèwii é pâ bwàmù na cãcaa tòmiri*. Ba, na jè pâra naa gò, â câjè caa tâmogòori pâ jè gére pâra gò cè bwàmù.»

⁴⁵ Wà pwi jè *dotée goro é Naèà, âna [é tère é popai kà Iésu bèepwiri, goo wà tèpa Farasaio. Á] é ina tée pâ: «Pwi Ukai, na gà ina pwiri, â gà pi-inabà ba èpà mwara, wàibà tèpa dotée goro é Naèà!»

⁴⁶ Á é tòpi tée pâ: «Ipaiwà naa goowà mwara! Guwà ipwacòowà, co tèpa dotée goro é Naèà! Ba o dau maina mwara é wârimuru kàwà. Ba pâ pitùá kàwà, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòiina, na guwà nama rà kakeri wà tèpa âboro. Á tàutàwà na guwà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaiwà!

⁴⁷⁻⁴⁸ «Üu! O dau maina wârimuru kàwà. Ba wà tèpa jooorowà, âna rà pòtâmwara tèpa péroféta [kà Pwiduée]. Á nabàni, âna guwà bari é bwàmù kà tàpé na rà pòtâmwararà! Á, na wârapwiri, â guwà paari pâ, guwà wâgoo é pwina rà pwa wà tèpa nyimuwà ma upàwà! ⁴⁹ Ba wàèni é pwina é ina goowà wà Pwiduée, wà Pwina é tâmogòori diri: “Go o mwa panuá pâ tàwà tèpa péroféta kòo, ma tèpa *apostolo kòo. Á guwà o tubaèpà tàra, tiagoo na guwà o tètâmwara pâra tàpé.”

† 11:31-32 Naa napô Saba—Grec: Du sud. 11:33 Maréko 4.21; Luka 8.16 ‡ 11:42 Gée goro pâ jèpa arapwùru—Napéaati naa na grec pâ: Menthe ma rue ma diri pâra doromuru. § 11:42 É pai tòmiri...wiàra é câbawâdé kà Pwiduée—Grec: Ê tàrù ma pimeaari kà Pwiduée. Ê tàrù (justice), âna, na jè pitòmiriijè ma pacoo é napàrajè tà pâra tàpé, ma naa tàra é pwina wâdé. * 11:44 Bwàmù na cãcaa tòmiri—é, Bwàmù na câjè caa còoé.

⁵⁰ «Á ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro é pai pòtàmwara diri tèpa péroféta kée, géee na autapoo goro gòropuu—⁵¹ tapoo naa goro Abéla, tiagoo Zakaria†, pwina naí Barakie. Ba wàé na ia rà pòtàmweréé, naa nabibiu kára i aupwa *árapwailò, ma i ére na dau pwiciri! Á go ina tàwà pá: O wáguwà, tèpa áboro nabà, na o pitèiwà goo‡!

⁵² «Wáguwà tèpa dotée goro é Naèà, ána napárawà ma guwà tàpíri tà tèpa áboro é autámogòorimuru naa na *Tii Pwicíri. Êco na guwà naapwániri jjiirà§! Tàutàwà na guwà tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée. Á guwà pacoo pára tàpé, na nùmarà na rà tò naa na. Êkaa na go ina tàwà pá: O dau maina wárimuru kàwà!»

⁵³ [É tubanabwé é pwina é ina wà Iésu, á] é còobé géee na wà [kà i pwi Farasaio]. Á rà nye dau putámu kaa, wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà. Á tapoo géee goo é pwi páara-bà, ána rà ciburà tacaié, ba na rà tère cè pwina é ina. ⁵⁴ Ba rà bu naigé ma rà pitótié géee goro cè pai mwa tòpi kée.

12

*É pagòo tèpa câmu kée wà Iésu
Mataio 10.19–33*

¹ Na páara na é géere patúra tèpa *Farasaio wà Iésu, ána jée pára na dau piwáru too é pá áboro, na rà me [nau tèreê]. Á rà tapoo pi-igabiarà.

Á béaa kára é pai patùrarà kée, ána é pacámuri tèpa *câmu kée.

É pwina câri ána o inapàpari

É ina tàra pá: «Guwà ipwacòoco é ‘nyaa kára poloa’ kà tèpa Farasaio—ba rà paari é pwina wádé, á rà pwániri é èpà kára. ² Ba diri é pwina jée naapwániri nabà, ána o mwa paari naa na pwéelaa widáuru. Á o pári ma jè còo bwàti! ³ Á é muru na guwà ina pwániri naa na bàutê, ána o inapàpari naa na pwéelaa. Á é muru na guwà pitànunuuri, naa na naditárawà, ána o mwa tomara too, naa na gomu kára áboro.»

Dau pwamuru naa goowà

⁴ «Á guwà cibwaa nama wágotàwà goro pá áboro, co tèpa bééò. Ba wiàna rà pòtàmwara naiiwà, á o nye ticé jè muru, cèna o piwéna mwara jii pwiri. ⁵ Êco na guwà ipwacòowà. Wádé na guwà nama wágotàwà goo Pwiduée! Ba wàé na pári ma é pòtàmwara é naiiwà, ma túwà naa na ére, na o maagé ma tòina naawé é nyuáawà.

⁶ «Guwà jée còo cai pá marü na kíri: Jè icuri 5 marü naa goro árailu mwani. Êco na nye ticé géee goorà cèna é imwüru jjié wà Pwiduée. ⁷ Á wáguwà, ána é nye cau támogòoriwà bamwara, tiagoo mwara jéuru wàrapúruwà. Êkaa na go ina tàwà pá: Guwà cibwaa nama wágotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduée, jii é pá marü na dau wáru!»

Guwà gòo á guwà inapàpario

⁸ «Go ina tàwà pá: Wà pwi áboro na é ina pá, é pwi áboro kòo, na ara pá áboro, á wágo mwara, ána go o ina pá, é pwi áboro kòo, na ara tèpa angela kà Pwiduée. ⁹ Á wà pwi áboro na é pitútòowáriò, na ara pá áboro, á wágo mwara, ána go o pitútòowárié, na ara tèpa angela kà Pwiduée. ¹⁰ Á o pwanauri diri tàpé na rà túra ba èpà naa goo *Pwina naíri áboro. Êco na wà pwi áboro na é túra ba èpà naa goro é Nyuááé Pwicíri, ána o càcaa pári ma pwanaurié.

Ée pitu tàwà Nyuááé Pwicíri

¹¹ «Guwà tère, rà o mwa tájüruwà, ba na rà pitèiwà naa na *wára pitapitiri, ma na ara tèpa ukai, ma tèpa kupénoo. Á, na diri pá páara bèepwiri, á guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpi kàwà tàra. ¹² Ba é Nyuááé Pwicíri, ána ée mwa paari tàwà, cè pwina guwà mwa ina na guwà coo ararà.»

Popai goro mwani ma neemuruje

Mataio 6.19–34

¹³ É ina tà Iésu wà pwi jè árapàara tàpé na rà tà bèepié, pá: «Pwi a pwa pupúra, é jée bà wà pwi caa kòo jii é neemurué. Á cáé caa ipádi naa goobu wà pwi ciòo. Gà ina tée pá é naa tòo pwina kòo!»

¹⁴ Á é tòpi tée wà Iésu pá: «Pwiini, wàilàapà na nama go pwi a pitèi ma ipádi é neemuru-u?»

† 11:51 Zakaria—Pwi Bénabwé áboro géee goo tàpé na pòtàmwararà naa na Aamwari Béaa (l’Ancien Testament). ‡ 11:51

É ina wà Iésu pá, ipaiwà naa goorà, ba rà o jée pòtàmweréé, ána é pwi péroféta mwara. § 11:52 Napárawà ma guwà tàpíri... Grec: Guwà patáji é kil tàra autámogòorimuru. 12:2 Luka 8.17 12:7 Luka 12.24; Apostolo 27.34 12:10

Mataio 12.32; Maréko 3.28–29 12:11 Maréko 13.11; Luka 21.12–15

¹⁵ Â é ina târa pâ âboro pâ: «Guwà ipwacôowà, ma guwà cibwaa ciburà mudàra ma wâru tâwà è pâ muru! Ba è *âji wâro kà pwi âboro, âna càcaa géé goro è pâ muru na tâa tée.»

Ucina goo neemuruje

¹⁶ É piwiâ târa è ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro na dau pwa neemurué. Dau wâru tée è arapwûru na é piûnyari géé na napuu kée. ¹⁷ Â é mwa pitawèeri pâ: “O dà cèna go o pwa? Ba o càcaa pâri i napié kôo, ma go tòpò i ârawakè kôo.”

¹⁸ «Â é pi-ina tée pâ: “Wâdé na go tédàpa i na autòpò arapwûru na wâdòiti, â go o tapoo còwâ cè jèpwi cèna maina. Â go o tòpò naawé diri è pâ ârawakè kôo, ma êdiri pâ neemuruô. ¹⁹ Â géé na càùé, â o mwa tâa tôo pâ utimuru ma neemuruô na wâru, târa pâ naja na wâru. Â go o mwa tâpo nao, ma ija, ma wâdo, ma ipwâdée.”

²⁰ «Éco na é ina tée wà Pwidueé pâ: “Gà piwârau*! Naa ne nabà, âna go o pacôwâri jiigà è wâro'gà. Â diri è pâ neemurugà na gà iauri, âna o mwa kâi?”»

²¹ Â é ina tâ tèpa âboro wà Iésu pâ: «Guwà ipwacôoco! Ba wâépwi è pwina o tèepaa mari diri tàpé na rà iauri pâ wâdé kàra naani gòropuu. Ba nye ticè âji wâdé kàra naa jaa Pwidueé!»

É pwina âjimuru jii neemuruje

²² É tabiié wà Iésu naa goo tèpa câmu kée, â é ina târa pâ: «Wâépwi è majoroé ma go ina tâwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro è wâro kâwà, ma è naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” ²³ Ba è wâro kâwà, âna é âjimuru jii è utimuru; â è naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée! ²⁴ Guwà jèe còo cai è pâ marù. Ba càra caa picâmi na piûnya, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tòotù. Éco na wà Pwidueé, âna é nye pa-ijarà. Â gona câguwà caa dau piwéna jii è pâ marù? Akaé! ²⁵ Càcaa géé goro pai géaa goro ija ma wâdo, ma picooa ârabwée, na guwà tâpo nama gòri è wâro kâwà! ²⁶ É pidumapié kâwà, âna o pwacóé ma é tòotéri è jii caapwi muru. Ékaa na guwà cibwaa pidumapié!

²⁷ «Guwà jèe còo cai pâ murubuké na-araé. Ba rà cipu, â càra caa pàti, ma càra caa ta ârabwée. Â go ina tâwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, na na diri è muugère kée, âna è pâ ârabwée kée, âna càcaa dau wâdé jii è pwi caapwi murubuké. ²⁸ Â guwà jèe còo cai è aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwidueé, âna é naa ârabwée kàra. Â gona o câé caa naa ârabwée kâwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa è cèiki kâwà!

²⁹ «Ûu kaa, go ina tâwà pâ: Guwà cibwaa dumapié ma géaa, goro cè pwina guwà o ija ma wâdo! ³⁰ Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwidueé, âna càra caa nao goro mudàra è pâ pwiibà. Éco na wâguwà, âna wà Pwidueé Caa kâwà, âna é nye tâmogòori è pwina nûmawà goo. ³¹ Guwà mudàra béaa è Mwaciri kée Â ée mwa âjagò tâwà mwara goro diri pâ pâra muru bèepwiri.»

Âji wâdé naa napwéretòotù

³² «Guwà cibwaa nama wâgotàwà, co tèpa âji bééo, wâguwà na guwà pubu âboro kôo. Ba è jèe pacoo wà Caa kâwà pâ, na ée naa tâwà è Mwaciri kée! ³³ Guwà icuri pâ wâdé kâwà, â guwà naa tà tàpé na ticè kàra. Â, na wârapwiri, â guwà o wéaari è pâ âji wâdé na rà wâ *napwéretòotù, na o tà tâa awé. Ba ticè a mura wê, na ée popa. Â ticè madé na uti, ma ticè waaca† na iri. Â o càcaa wai ma botére. ³⁴ Ba è pwâranûmagà, âna é wâna é wée è wâdé'gà.»

Popai goro pai tà tàci ma pitère dàra

Mataio 24.45–51; Maréko 13.33–37

³⁵⁻³⁶ [É ina mwara tà tèpa câmu kée wà Iésu pâ]: «Guwà tà tàci, pwacéwii tèpa ênawéna, na rà tapacîri è pai wâjué còwâ kà pwi ukai kàra. Ba rà o ipwabwâtirâ, â rà coona bwâti pâ ârabwée na wâdé, â rà popa è wâra ânye kàra. Â wiàna ée wâjué còwâ géé goro pwa-ija goro piéa, â ée mwa cûu goropwârawâ. Â rà o pò ma tàpîri tée. ³⁷ Â o dau wâdé ba kà tàpé na é pâmarirâ, wiàna rà tà tàci ma tapacîé.

«Go ina tâwà è âjupâra pâ: Wà i pwi ukai, âna ée mwa coona è ârabwée kàra ênawéna. Â ée mwa patâboorirâ naa goro taapà, â ée mwa naa èrà. ³⁸ Ûu, [na pâara na rà tapacîé, âna càra caa tâmogòori wiidà na ée mwa tèepaa me]—wiàna naa nabibiu kàra ne, é, wiàna too i tòotù. [Éco na] o cidòri nyuâarâ, wiàna è tèepaa me, âna é pâmarirâ na rà tà tàci ma ipwabwâtirâ!

12:15 1 Timotéo 6.9–10
Madé...waaca—Grec: Mite.

* 12:20 Piwârau—Fou.
12:35-36 Mataio 25.1–13

12:21 Mataio 6.19–20

12:33 Luka 18.22

† 12:33

³⁹ «Guwà jèe niimiri cai é pwini: Wà pwi apooro pwàrawá, ána cáe caa támogòori cè ineretootù na ée mwa tò naa na wà kèe, wà pwi a mura na é me naa ne. Ba wiàna é támogòori, á pwiri é pacooé. ⁴⁰ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pà: Guwà tà tàcì. Ba go o mwa tèepaa me còwá, wàgo Pwina naíri áboro. Êco na o cáguwà caa támogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi énewéna pwi a pitère dàra

⁴¹ É tawèeri Iésu wà Pétèru pà: «Pwi Ukai, gona é ucina bèepwiri na gà ina, ána ba kàbà co [wàibà tèpa câmu'gà] é, kàra diri pà áboro?»

⁴² Á é tòpi tée wà Pwi Ukai pà: «[Kàra diri] tèpa énewéna na rà pitère dàra ma pitòimirà. Á wàilàapà pwi énewéna bèepwiri? Wàéni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kèe pà: “Go panuá tàgà é wakè bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa énewéna, naa na pàara na o pàri.”

⁴³ «Á o dau wádé ba kà pwi énewéna bèepwiri, wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, ána é nye tàgère wakè bwàti! ⁴⁴ Guwà còo, wà pwi ukai, ána ée naa tée é pitùá naa goo é pà wádé kèe. ⁴⁵ Êco na, wiàna wà i pwi énewéna, ána [é pwi áboro èpà, à] é piniimiri pà, ‘O cáe caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ Á é tapoo èi tèpa bée goro wakè. Á é dau ija ma wádo ma ipwirié. ⁴⁶ Á, na jè tòotù na é tàpilée†, á é nye wájúé me còwá kaa wà pwi ukai. Á ée mwa naa é wárimuru na dau gòo tà i pwi énewéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa énewéna, na càra caa pitère dàra.

⁴⁷ «Ûu, o dau maina é wárimuru kèe, gée goo na é támogòori é cábwádé kà pwi ukai kèe, á cáe caa pacoo, á ticè na é pwabwàti ba kèe. ⁴⁸ Êco na o càcaa dau maina é wárimuru kà tàpé na càra caa támogòori pà èpà é pwina rà pwa. Ba wà pwina naa tée ba wáru, ána o ilari jiié na wáru. Á wà pwina jèu àjagò tée còwá, ána o jèu ilari jiié mwara.»

Rà pitadàrùrà pà áboro good

⁴⁹ «Guwà tère, go tèepaa me, ba na go pame é ànye naa gòropuu. Á po dau nùmoo na jèe tubanabwé é wakè bèepwiri[§]! ⁵⁰ Ba o upwaa goro pwi *piupwaa [goro maagè còo na dau maina]. Á go bwaa nye tàgère tapacìri naa na picàri. ⁵¹ Guwà cibwaa niimiri pà go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapò. Èkà! Ba rà mwa pitadàrùrà é pà áboro good. ⁵² Tapoo naba, ána rà o pitadàrù pà pwàrawá. Ba pwiri o àrailu áboro gée goorà na ru wágood, á àracié na rà o cicarao*, é, pwiri o àracié na rà wágood, á o àrailu na ru cicarao. ⁵³ Á o pitadàrù wà tupédu aénaí, ma du duanaí, ma du duatáa.»

Còoinari pwina tàrù, á guwà pwa!

⁵⁴ É ina mwara wà Iésu tàra pà áboro na wáru, pà: «Wiàna guwà còo pà nee na dau duu, na rà me gée nawiá†, á guwà nye nama ina pà, “O popaa” á nye popaa kaa. ⁵⁵ Á wiàna é cima é dàré†, á guwà ina pà, “O wádé napò” á nye wàra. ⁵⁶⁻⁵⁷ Ûu, guwà po dau támogòori ina naa wádé napò, é, naa èpà napò. Á gorodà na cáguwà caa còoinari é àjupàra, naa na pà muru na gère tèepaa naba? Guwà tèpa gòmawá! [Ba wiàna guwà gère còoinari, á pwiri guwà támogòori é pwina tàrù ma guwà pwa. Êco na tàutàwà.

⁵⁸ «Wàéni é pwina tàrù: Wiàna é piciapwá googà wà pwi jèpwi, á gàu mara pinaanapò ma wáé, wiàna gàu bwaa gère wà naigé pà naa na aupitèimuru. Ba é péa panuàgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuàgà tàra pwàlici ma tòpògà naa na karapuu. ⁵⁹ Á go ina tàgà é àjupàra pà: O cágà caa còobé gée na karapuu, wiàna ina pà, bwaa càgà caa pé wàri diri é wárimuru'gà!»

13

Guwà tòotéri wáro kàwà!

¹ Na pàara bèepwiri, ána rà medari Iésu wà pàra tèpa áboro, á rà ina tée pà: «Wà ukai *Pilato, ána é nama tètámwara pàra tèpa áboro gée Galilée, na pàara na rà pwa *àrapwaaílò tà Pwiduée, naa na *Wàra pwapwicìri wà *Iérusaléma.»

² Á é tòpi tàra wà Iésu pà: «Gona guwà niimiri pà, rà bà, ba rà dau tèpa pwa na èpà, jii pàra tàpé? ³ Bwa! Á go ina tàwà pà: Guwà ipwacòowá, á guwà biwá ma pitòotéri é wáro kàwà.

12:39 Mataio 24.43-44; 1 Tésalonika 5.2 **12:44** Mataio 25.21,23 † **12:46** Na jè tòotù na é tàpilée—Grec: Na tòotù na cáe caa tapacíé na, ma na ineretootù na cáe caa támogòori. **12:47** Jacques 4.17 § **12:49** Jèe tubanabwé é wakè bèepwiri—Grec: Jèe udàrù i ànye. **12:50** Maréko 10.38-39 **12:51** Mataio 10.34-36 * **12:52** Na ru wágood, á àracié na rà o cicarao—Grec: Na ru cicara àracié gée goorà. **12:53** Michée 7.6 **12:54** Mataio 16.2-3 † **12:54** Gée nawiá—Grec: Gée na auduu kàra tòotù. † **12:55** Dàré—Grec: Vent du sud. **12:58** Mataio 5.25-26 **13:2** Ioane 9.2

Ba cãguwà caa tãmogòori cè pwi pàara na guwà o bà na*! ⁴ Â guwà jèe niimiri cai wà tèpa 18 âboro, na ia tũu naa gòrà i auba na Siloé, â caagairà. Gona rà dau tèpa âboro èpà jii pàra tèpa âboro Iérusaléma? ⁵ Bwa! Â go ina tàwà mwara pà: Wádé na guwà pinũnũma ma guwà biiwà. Ba guwà péa tà cau bà wài, pwacèwiirà!»

Upwàra wài na ticè pwé

⁶ Ê ina tàra ê ucina bèeni wà Iésu:

«Ê mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa [pwa wàru] pàra naa na aupwanapò kèe, ba na é còo é *upwàra wài kèe, ma pwa ma mudàra cè pwé. Êco na mu nye ticè.

⁷ «Â é pwa ma ina tà pwi a wakè kèe pà: “Gà còo! Po àracié naja na go me nau mudàra cè pwé, â nye ticè. Tépàgàé tâjii! Ba càcaa wádé na é cèpo tà pi cipu naa goro piticèmuru naa goo, naa ticè pwé!”

⁸ «Â é tòpi tée i pwi a wakè kèe pà: “Pwi ukai, tàpo naaé, ba na go bwaa pwabwàti goo. Go o mwa ìri tabéaa gooé, ma naa wai kàra upwàra ma pwa puu naa goo. Â ju mwa còo na naja noowé†. ⁹ Â wiàna pwa pwé, â nye wádé. Â wiàna ticè, â gà o mwa bàra tèpàgàé.”»

Ê nama tiàu maagé kà tò ilàri na tòotù pwiçiri

¹⁰ Na jè *tòotù pwiçiri, âna é tâa na *wàra pitapitiri wà Iésu. Â é gére pacàmuri tèpa âboro.

¹¹ Â é tâa wè mwara tò jè ilàri, na é maagé naa na 18 naja. Ba tâa gooé è duée, â too è càùé, â càcaa pàri ma é citàrù.

¹² Â é todèe wà Iésu, â é ina tée pà: «Tòoni, é jèe tiàu ni i maagé'gà!»

¹³ Â é tòpò iè naa gòé. Â é nye citàrù kaa, â é dau ipwamaina Pwiduée!

¹⁴ Êco na é po dau putàmu wà pwi a pitùâ kàra na wàra pitapitiri, géé goo na tòotù pwiçiri. Â é pwa tèpa âboro, ma ina tàra pà: «Kaa! Tápèeni, 6 tòotù na jè wakè na. Wiàna nũmawà na tiàu maagé kàwà, â guwà me naa nadàpàra pwapwiçiri! Â guwà naaco é tòotù pwiçiri!»

¹⁵ Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pà: «Wàéco! Gà ina, â gà tère còwà! Gona cãguwà caa tipi é macii kàwà ma pawàdoorà, na tòotù pwiçiri? Â? ¹⁶ Â wà tò ilàri bèeni, âna é tò gòobàra *Abéraama, pwi jooorojè. Â é piié wà *Caatana naa na 18 naja. Â wànau, o nye ticè tàrù kòo ma go tipi é maagé kèe na tòotù pwiçiri?»

¹⁷ Â rà kamu diri tàpé na rà cicara Iésu. Êco na é auwàru géé goo tèpa âboro, âna rà dau ipwàdèe goro pà muru na muugère na é pwa.

Du nari ucina goro Mwiciri

Mataio 13.31–33; Maréko 4.30–32

¹⁸ Ê ina mwara wà Iésu pà: «Napwa é *Mwiciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàèni é pwi ucina, tàra ma guwà tãmogòori:

Pudòro moutarde

¹⁹ «Ê Mwiciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii è jè pudòro moutarde [na dau kîri]. Wà pwi jè âboro, âna é cãmi, â é cipu. Â é jèe pà nau dau maina. Â pàri ma rà pwa wànaìrà, naa gò pà ditèe, è pà marù.»

Nyaa kàra poloa

²⁰ «Ê Mwiciri, âna o pwacèwii mwara ni: ²¹ Wà tò jè ilàri, âna é popa è nyaa kàra poloa, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tũ tiagoro na é tũu too† i poloa!»

Goropwàrawà na picu

Mataio 7.13–14, 21–23

²² Ê gére pàra dàra Iérusaléma wà Iésu. Â é pwa ma pacàmuri tèpa âboro naa na pà village ma napò, wii naigé.

²³ Â é tawèerié wà pwi jè âboro pà: «Pwi Ukai, gona o dau pwàco wà tàpé na rà o udò [ba na tâa tàra é *âji wàro]?»

Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pà: ²⁴ «Guwà còo, nye dau picu kaa é goropwàrawà, [pà naa na é âji wàro]. Â guwà ipwadàrapwa cai ma guwà tò naa na. Ba wàru tàpé na nũmarà na rà tò, èco na o pwacòé tàra. ²⁵ Ba, na ée târi ma kiiri è goropwàrawà, wà pwi apooro pwàrawà, â o càcaa pàri ma guwà tò. Guwà o tà coo boo gòroigé, ma cùu taaci i goropwàrawà, ma ina tée pà: “Pwi ukai, gà tàpiri tàbà!”

«Â ée mwa tòpi tàwà pà: “Bwa. Guwà pàra, ba cãgo caa tãmogòoriwà.”

* **13:3** Dernière phrase—Grec: Ba guwà péa tà cau bà pwacèwiirà. **13:7** Luka 3.9 **13:8** 2 Péteru 3.9,15 † **13:8** Noowé—Na wàwé. **13:14** Exode 20.9–10; Deutéronome 5.13–14 **13:15** Luka 14.5 ‡ **13:21** Tũu too—Gonfler. Pà nau maina. **13:25** Mataio 25.10–12

²⁶ «Â guwà o mwa ina tée pà: “Bwa. Nye wàibà kaa, na ia jè mu pi-ija ma wâdo ma wâgà. Â wàibà na ia gà mu pacâmuri pâ ni jaabà!”

²⁷ «Â ée mwa po ina tàwà géé pà: “Bwa! Câgo caa tâmogòriwà! [Guwà tèpa còobé géepà?] Guwà pâra jiio, ba guwà tèpa pwa è pâ tûa na epà! [Ba câguwà mu caa pwa è câbawâdé kôo.]”

²⁸ «Â o mwa tûwà naa gòroigé. Â guwà o mwa i ma tòngüru poropwâwà, [goro pai tòina kâwà]. Ba guwà mwa còo [tèpa jooorowà]—wà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo—ma wà diri tèpa *péroféta, na rà cau tâa diri na è Mwaciri kà Pwiduée. ²⁹ Â o mwa wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me, géé na diri è gòropuu^S. Â o pwa autâa kâra, na è pi-ija maina, naanidò na Mwaciri kà Pwiduée. ³⁰ Â guwà còo, wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa na pwi pâara-bà. Â wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò.»

*Pimeaari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma
Mataio 23.37–39*

³¹ Ūna é gére ina pwiri wà Iésu, â rà nye tèepaa me kaa wà pâra tèpa *Farasaio, â rà ina tée pà: «Pwiini, bà tère pà, ée pwa na è tètâmwaragà wà ukai *Héroda Antipas! Â wâdé na gà uru géenil!»

³² Â è tòpi tàra pà: «Guwà ina tà pwi macii a piugà bèepwiri pâ, nabà ma widàuru, âna [go o bwaa mara pwa è wakè kôo ni—ba] go o bwaa tû tàra pâ duée, â go o bwaa nama tiâu maagé kà tèpa âboro. Â naa na béâracié kâra tòotù géé na càùé, âna go mwa tubanabwé diri. ³³ Êco na go o mwa coo gòobàra è naigé kôo [pâ naa Iérusaléma]. Ba o càcaa wâdé wiàna o tètâmwarà pwi jè péroféta [kà Pwiduée] wâgòroigé jii Iérusaléma [è ville pwiciri kèe]!

³⁴ «Au! Nyi wâriwà co tàpé Iérusaléma! Guwà catâmwarà tèpa péroféta na è cùrurà medariwà wà Pwiduée, ba guwà èi pâra tàpé goro atù, â guwà pòtâmwarà pâra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nùmoo na go panaimariwà, pwacéwii jè nyaa kâra ja, na é panaimari nyi naifé, na aranara itooé. Êco na tàutàwà. ³⁵ Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na è Wâra pwapwiciri kâwà! Â go ina tàwà pà: O jèe câguwà caa còoò, tiagoro è tòotù na guwà o ina pà: *Cidòri nyuûa pwi âboro na è me naa na nee Pwi Ukai!*» *Psaume 118.26*

14

*É patêre tèpa Farasaio wà Iésu
Mataio 22.1–14*

¹⁻² Na jè *tòotù pwiciri, âna rà pi-ija wà Iésu, na pwârawà kà pwi jè *Farasaio. Â è tâa wè mwara wà pwi jè âboro, na è maagé, ba tèe naparawée. Â wà diri tèpa âboro, âna rà tà wéaa goo Iésu, [ba na rà còo pâ pwiri é nama tiâu maagé kèe].

³ Â è tawèeri tèpa *dotée goro è Naèà ma wà tèpa Farasaio pà: «Gona muru pwiciri, é, nye pwa tàrù ma jè nama tiâu maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwiciri?»

⁴ Â càra caa tòpi tée. Â è tabiié pâ dàra i pwi a maagé, â è nama tiâu i maagé kèe, â è ina tée pâ, na è wâjué còwà naa jaaé.

⁵ Â è tawèeri diri pâra âboro pà: «Wiàna é tûu naa na pwârajawé wà pwi naigà, é wiàna macii'gà, na tòotù pwiciri, â gà o pwa dà? Gona o câgà caa pò ma dàtié dò wà géé na pwèe?»

⁶ Â càcaa pâri ma rà tòpi tée.

Gà cibwaa ipwamainagà

⁷ Wà pâra tàpé na todàra naa na pi-ija, âna rà pwa na rà pitòri è autâa na tâa béaa. Ūna é còo pwiri wà Iésu, â è ina tàra pà: ⁸ «Guwà ipwacòoco! Ba wiàna todàgà naa goro cè jè pi-ija goro piéa, â gà cibwaa pâra nau tâa gòro autâa kà tèpa âboro imaina. Ba é péa tà todà cè pwi âboro cèna é piwéna jii⁹ wà i pwi apooro pi-ija! Â è péa tà ina tâgà pà: “[Gà cimadò, â] gà pâra géé na autâa bèepwiri.” Â o maina kamu'gà na gà pâra na mudàra cè autâa'gà.

¹⁰ «Bwa! Wâdé na gà tâa boobà càuru tâa. Â ée mwa ina tâgà wà pwina é todàgà, pà: “Pwi bééd, gà me, â gà tâa gò autâa kà tèpa âboro imaina.” Â rà o còo naawé è pai ipwamainagà kà pwi apooro pi-ija, na ara diri tèpa âboro! ¹¹ Ba wà pwina é ipwamainae, âna o naaé boo. Â wà pwina é ipakirié, âna o naaé too.»

Gà todà tàpé na ticè kàra

¹² Géewê, â é ina wà Iésu tà pwina é todèe pâ: «Wiàna gà ipwabwàti cè jè pi-ija [na wàrani] â gà cibwaa todà co tàpé na rà o pitòowàri tâgà—wiàna wà tèpa béegà, ma tèpa jènerègà, ma wà tàpé na dau pwa neemurà.

¹³ «Bwa! Wádé na gà todà tàpé na ticé neemurà, ma wà tèpa maagé, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa bwi. ¹⁴ Â o cidòri nyuàagà, ba wailà diri, âna càcaa pâri ma rà pitòowàri tâgà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tâgà é pumara wakè'gà, naa na é tòotù na ée mwa pawàro còwà gée na aubà, wà tàpé na rà pwa na wádé. Â o dau maina é aupwényunyuàari na ée mwa naa tâgà.»

Tàutàra goro pi-ija kà Pwi Ukai

¹⁵ Pwa pwi jè âboro na ru tâa goro taapà* ma wà Iésu, â ûna é tère é pai pwa pupûra kée, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, o po dau cidòri nyuàa tàpé na rà tâa na pwi pi-ija maina naa na *Mwaciri kà Pwiduée!»

¹⁶ Â é pwa ucina wà Iésu, târa ma é tòpi tée. Â é ina pâ:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â é mwa pwabwàti é jè pi-ija na dau maina. Â é mwa todà tàpé na dau wàru, ma rà ija. ¹⁷ Â nabwé, â po coo i tòotù kàra pi-ija. Â é cùru pâ pwi ênawéna kée, ma é todà me tàpé na rà o pi-ija ma wàé.

¹⁸ «Â é tèepaa naa goo pwi jè ârapàarà. Êco na é tòpi tée wà pwini pâ: “Au, gà ina tà pwi ukai pâ, na é pwanaurio, ba càcaa pâri ma go me nau pi-ija. Ba go me gée auwàri é aupwanapò, â wádé na go bwaa pâra nau cai.”

¹⁹ «Â nabwé, â é pâmari pwi béarailu kà tàpé na todàra. Â é tòpi tée wà pwini pâ: “Au! Gà ina tà pwi ukai pâ, na é pwanaurio, ba càcaa pâriò ma go me. Ba go me gée auwàri é 10 paaci târa û, â wádé na go nama tacairà jècaa.”

²⁰ Â nabwé, â é pâmari é pwi béaracé kà tèpa âboro. Â é tòpi tée pâ: “Go pwi a bwaa tàgère piéa, â càcaa pâri ma go me. [Au! Gà ina tà pwi ukai pâ é pwanaurio.]”

«Cau tàutàra diri na rà me, ba rà cau ina pâ, pwa wakè kàra†.»

É todà pâra tàpé

²¹ «Â é wàjué còwà wà pwi ênawéna, â é wià tà pwi ukai kée é pai tòpi kà tèpa âboro bèepwiri. «Â é nye dau putàmu kaa wà pwi ukai, â é ina tée pâ: “Gà pâra wài, pitiri pâ napò, â gà todà me tàpé na ticé kàra, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa pitàbwamwa, ma wà tèpa bwi.”

²² «[Â é pâra i pwi ênawéna.] Ûna é wàjué me còwà, â é ina tà pwi ukai kée pâ: “Go jèe todàra diri, pwacéwii pai ina'gà tóo, êco na bwaa nye pwa dàra autâa.”

²³ «Â é tòpi tée pâ: “Gà pâra naa na pâ ére na tàpo wàiti jii ni, â gà todà tèpa âboro na gà pâmarirà, ba na o wábé i wàra pi-ija! ²⁴ Â napwa naa goo wà tàpé na ia go mara todàra, âna o càra mwa caa ija cè ji noo kàra utimuru, gée gòro taapà kòo.” [Nabwé naawé!]

Pai pâra wià Iésu

Mataio 10.37–38

²⁵ Na pwi pâara bèepwiri, â wàru pâ âboro na rà gére pâra wià Iésu.

Â é tabiié naa goorà, â ina târa pâ: ²⁶ «Wà pwina nùmee na é me wiàò, âna wádé na é meaario, jii du nyaa ma caa kée, ma wà wádèe, ma pâ èpo kée, ma tèpa aéjii kée, ma wà pa naigé kée, tiagoro é wàro kée, wàé còwà. Ba, na càcaa wàrapwiri, â càcaa pâri ma é pwi a *càmu kòo. ²⁷ Wà pwina cáe caa kàa é *kurucé kée, ma é me wiàò, âna wà pwiibà, âna càcaa pârié ma é pwi a càmu kòo.»

Guwà mara nünümari bwàti

²⁸ «[Â wádé na é mara nünümari bwàti naa goo é pwina ée mwa pwa.] Ba wà pwi jè âboro na é niimiri na é pacima é wà na maina, â é mara pwa kilo naa goo cè wàri wèe, wiàra é mwani na wàjaaé, pâ, pwiri o pâri.

²⁹ «Ba é péa tòpò é pâra wà, â càcaa pâri [é mwani kée] ma é tubanabwé.

«Â rà picocoorié, ³⁰ ma ina pâ: “Gà còo wà pwiibà—nye wàé kaa, na é tapoo bari i wà, â cáe caa tubamwara!”

³¹ «Â jèpwi mwara, âna guwà jèe niimiri cai pwi jè ukai, na po 10 000 coda kée, na ée pwa paa ma pwi jè ukai, na po 20 000 coda kée. Ba wádé na é mara nünümari bwàti béaa kàra cè pai paa kée!

³² «Ba wiàna càcaa pârié, â wádé na é cùru pâ cè pwi a-ipa popai kée, dari pwi jè ukai, na é bwaa wàiti, ba na é ilari jiié é pinaanapò.»

14:14 Ioane 5.29 **14:15** Luka 13.29 * **14:15** Tâa goro taapà—Càra caa tâaboo naa goro taapà pwacéwijié. Rà tàpo puu gòro jènererà. **14:20** 1 Korénito 7.33 † **14:20** Dernière phrase—Popai gée na nee tii 18. **14:26** Luka 9.23

³³ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Êkaa na go ina pâ: Wiàna nümagà na gà pwi a câmu kôo, â wâdé na gà mara panuâ diri pâ muru ba kôo.

Còo na ticè nūmee

³⁴ «Guwà jèe niimiri cai è còo†, âna muru na wâdé, [târa ma pwa nūmara è utimuru]. Êco na, wiàna tubatiâu è nūmee, â jè è wânau târa ma jè è pwa ma tèepaa còwâ è nūmee? Bwa, pwacoe! ³⁵ Â càcaa mwa caa wâdé târa utimuru, â càcaa wâdé târa tòpò naa na aupwanapò mwara. Â jè è tâjii naa goroigé. Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

15

É meaari tèpa âboro na èpà

Mataio 18.12–14

¹ Wâru tèpa âboro na èpà è wâro kâra—wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pàra tàpé—na rà medari Iésu, ba na rà tère è pai pwa pupûra kêe.

² Â dau càcaa wâdé tà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro è Naèà. Â rà picocoorié, ma pi-ina târa pâ: «Kaa! Wà pwini, âna rà picaatâa ma tàpé na èpà è wâro kâra, tiagoro na rà picaaija ma wâé!»

Ucina goro mutô na tiâué

³ É ina târa wà Iésu è ucina bèeni:

⁴ «Guwà jèe tère cai è pwini: Wà pwi jè ârapàarawà, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiâu naa namwatò è pwi caapwi géee goorà, â ée pwa dà? Ée naaco i 99 mutô, â é pà nau mudàra i mutô kêe na ia tiâué. ⁵ Â wiàna è pâmarie, â ée dau ipwâdéé, â ée mwa kâaé [ma popaé me còwâ, mari i pubu mutô].

⁶ «Â wiàna è tèepaa me naa pwârawà, â ée todà tèpa bée, â é ina târa pâ: “Tàpéebà, guwà me, ba na jè ipwâdéé naima! Ba go jèe pâmari i mutô na ia tiâué!”

⁷ Â è tubanabwé è ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ: «Â guwà còo, o ipaiwà naanidò *napwéretòotù. Ba [wà Pwiduée ma wà tèpa âboro kêe, âna rà] o dau ipwâdéé, goo ji pwi caapwi âboro èpà, na é pitòotéri è wâro kêe, jii è pâ 99 na [rà niimiri pâ] wâdé è wâro kâra.»

Ucina goro mwani na pâmari còwâ

⁸ [É pwa jè ucina wà Iésu, â é ina târa pâ]:

«É mwa tâa wà tò ilàri, na pwa 10 mwani atù* kêe. Â, na jè tòotù, â é tubatiâu caapwi géee goo. Â è mwa nuri wâra ânye, â é dau baléri è wâ, â é mudàra bwàti i mwani kêe. [Â è mudàra, mudàra, mudàra...] tiagoro na è pâmari!

⁹ «Â è todà tèpa bée, â é ina târa pâ: “Guwà me, ma jè ipwâdéé ma wâgo! Ba go jèe pâmari còwâ i mwani atù kôo!”

¹⁰ «Â go ina tàwà pâ: O po dau maina è ipwâdéé kà tèpa *angela kà Pwiduée, goo è pwi caapwi âboro na è èpà, na é pitòotéri è wâro kêe.»

Ucina goo pwi âboro èpo dopwa na é wâjué còwâ naa jaa caa kêe

¹¹ É wià târa mwara è jè ucina wà Iésu:

«Rà mwa tâa wà paénaï. ¹² Â wà pwi pwéedi, âna é ina tà caa kàru pâ: “Gà naa tòo è wâdé kôo, géee goro è neemurugà†.”

«Â wà pwi caa kàru, âna é nye naa tée.

¹³ «Nabwé, â wà pwini, âna é popa diri è wâdé kêe, â é icuri. Â è popa i mwani goo, â é pàra naa na jè napò na wâiti. Â è mudàra è wâro na wâdé tée, â è ipwa-imudiri i mwani kêe.

¹⁴ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Â è pàra na po tubatiâu diri i mwani kêe. Â tèepaa è copwa na dau maina naa na i napò bèepwiri. Â è dau copwa. ¹⁵ Â è mudàra cè waké kêe, ba na é ija. Â è pà nau wéaari pâ puàkà‡ kà pwi jè âboro naa napò bèepwiri. ¹⁶ Êco na é jèe dau copwa tiagoro na dau nūmee na é ija géee goro i uti kâra i pâ puàkà. Ba nye ticè âboro wê, cèna é naa cè uti kêe.

É niimiri pâ ée mwa wâjué còwâ

14:34 Mataio 5.13; Maréko 9.50 † **14:34** Còo—Còo note goo Mataio 5.13. **15:2** Luka 5.30 **15:4** Ézékiel 34.11,16; Luka 19.10 * **15:8** 10 mwani atù—Caapwi mwani atù (denier), âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù. † **15:12** Ilari è neemuru caa kêe, béaa kâra pai bà kêe, âna càcaa muru apwa, naa na nyamanya kà tèpa Juif. Paari pâ, è pwi acuácada ma iau wà pwi pwéedi. ‡ **15:15** Wéaari pâ puàkà—Wiàra è auniimiri kà tèpa Juif, âna è pa-ija puàkà, âna pwi waké na dau miiri, ba rà niimiri pâ è puàkà, âna macii na dau miiri, â càra caa uti.

¹⁷ «Â tèepaa naa na jè pàara, â é pinünüma, ma niimiri pâ, 'Wâjaa caa, âna dau pwa utimuru, ba kà diri tèpa âboro, tiagoo tèpa ênawéna kèe na rà dau kîri. Â pwa ma nye wâru mwara jjiirà! Â wâgo, naani, âna go bàtiri copwa! ¹⁸ Jèe pâri! Go wâjué còwâ dari caa, â go ina tée pâ: Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwidueé ma na aragâ. ¹⁹ Jèe càcaa pâri ma go pwi naigâ. Â gà pwa ma go pwacèwii pwi jè ênawéna'gâ.' ²⁰ Â é cimadò, â é pâra.»

É dau meaarié caa kèe

«Ûna é gère me wii naigé, â é còinaé wâ caa kèe, â é dau meaarié. Â é itàa caraé, â é tamwüé ma bwénüüé. ²¹ Â é ina tà caa kèe pâ: “Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwidueé ma na aragâ. Jèe càcaa pâri ma gà ina gooò pâ go pwina naigâ...”

²² «Ëco na [câé caa pâji tùra diri] â é jèe ina caa kèe tà tèpa ênawéna kèe pâ: “Guwâ wàcì! Guwâ pame jè ârabwée na dau wâdé, ma é coona wâ pwina naifò. Â guwâ naagée naa goro îê jè pwiâ, â é du wâraâ naa goro âê. ²³ Â guwâ taa i nari paaci na ia jè gère pa-ijaé bwàti târa jè tootù. Ba nabâ, âna jè o pi-ija naima ma ipwâdé! ²⁴ Ba guwâ còo, wâ pwi naifò bëeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiâué, â jè pâmarié còwâ!”

«Â rà tapoo é pi-ija kâra.»

É putâmu pwi cièe

²⁵ «Na rà gère wârapwiri, â wâ pwi cièe, âna é tà wakè na aupwanapò. Ûna é wâjué me còwâ naa pwârâwâ, â é tère é pwâra nyabi ma airi câbu. ²⁶ Â é todâ pwi jè ênawéna, â é ina tée pâ: “Wânau? [Cina guwâ po dau ipwâdéé?]”

²⁷ «Â é tòpi tée pâ: “Gâ còo, é jèe wâjué còwâ i pwi jiiigâ. Â é nye dau ipwâdéé kaa wâ caa kâu na é piègòtùru. Â é nama bà taa i paaci, [ba na jè pi-ija ma ipwâdéé]!”

²⁸ «Ëco na é putâmu wâ pwi cièe, â tàutèe na é tò naa pwârâwâ. Â é còobé wâ caa kèe, â é tacoo gooé pâ, na é tò darirà.

²⁹ «Ëco na é tòpi tée pâ: “Gâ tère, co caa, jèe wâru é pâ naja na go po dau wakè'gâ. Â câgo caa pâji pwa ciritâu, ma tàutòo na go pitère dàgâ. Â câgâ caa pâji naa tóo cè ji nari nani ma bà ipwa-ija ma tèpa béedò! ³⁰ Â wâ pwi bèepwiri, âna é jèe tubatiâu é mwani'gâ naa goro pa ilâri gòronaigé. Ûna é wâjué me còwâ, â gà nye nama taa é paaci na dau tèe, ba kèe!”

Jè ipwâdéé ba jè pâmarié còwâ

³¹ «Â é tòpi tée wâ caa kèe pâ: “Gâ tère, co pwina naifò, [nye dau wânümoo mwara googà! Go ipwâdéé na] gà nye tà ciburâ tâa jaaò, ba diri é pwina kòo, âna kâgâ. ³² Ëco na wâdé na jè pwa pi-ija nabâ, ma ipwâdéé. Ba wâ pwi naifò bëeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiâué, â jè pâmarié còwâ.” [Nabwé naawé!]

16

Ucina goo pwi ênawéna na é pwi a-ipwacòoé

¹ É pacâmuri tèpa *câmu kèe wâ Iésu, â é ina tàra é ucina bëeni:

«É mwa tâa wâ pwi ênawéna kâ pwi jè âboro na pwa neemurué. Ba é pwi a piwéaari é mwani kèe ma neemurué.

«Â na jè tootù, âna wâ pâra tèpa âboro, âna rà me na piciapwâ tà pwi ukai kèe, â rà ina tée pâ: “Wâ pwi ênawéna'gâ, âna é po pwa-imudiri é mwani'gâ.”

² «Â é todèe wâ pwi ukai, â é ina tée pâ: “Pwiini! Rà piciapwâ tóo googà! Nabâni, âna o câgâ mwa caa pwi a wakè kòo. Ëco na gà inapàpâri tóo cai cè pwina gà pwa goro i mwani ma neemuruó. Ba o câgâ mwa caa tà wéaari!”

³ «Â é pi-ina tée còwâ wâ i pwi ênawéna pâ: “[Go po nabwé diri!] Â go o pwa dà? Jèe ticè nii kòo ma go wakè napuu. Â go kamu na go ila.”

⁴ «Â é nye niimiri kaa é pwina ée pwa, ba na o wâru cè tèpa bée na rà o pitu tée*, wiàna ticè wakè kèe.

⁵ «Â é pitodâ jècaa tàpé na pwa kéredi kâra, jaa pwi ukai kèe. Â é tawèeri pwi a pâbéaa pâ: “Âradipi kéredi'gâ?”

⁶ «Â é tòpi tée pâ: “100 pwirijawé goro l'huile.”

«Â é ina tée i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Gà pitòowâri co 50, co pwi béedò. Wàeni noo kâra tii bépaajupâra wèe. Â jèe nabwé awé é kéredi'gâ.”

⁷ «Â nabwé, â é todâ pwi jèpwi, â é tawèerié pâ: “Â wâgâ, co pwini, âna âradipi kéredi'gâ?”

«Â é tòpi tée pâ: “Auwa! Po 100 baikè blé.”

«Â é ina tée i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Wâdé. Wàéni noo kêra tii'gà, â gà tàpo wii co 80, [â jèe nabwé awé é kéredi'gà].”

⁸ «Â nabwé, â [ûna é tère pwiri] wà pwi ukai, â é pò, â é picâdiri i pwi âboro bèeni goo é pai ipwacôôé, wiàna nye âjupâra pâ, é pwi a pwa tûâ.»

[Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà còo, wà tèpa âboro ni gòropuu, âna rà dau tâmogòori ipwacôorà, jii tèpa âboro kà Pwidueé na *tarù ma âjupâra é pâ tûâ kêrà†.

⁹ Â go ina tàwà pâ: Ê mwani, âna pwi a-ipa-imwùrujè! Â wâdé na gà popa mwani'gà‡, ba na gà pitu tà pàra tàpé goo, naani gòropuu, ba na o pwa béégà. Ba géé na càùé, na gà jèe pâra jii é mwani, â wà Pwidueé, âna é nye tòpigà bwàti naa na pwârawâ kêe, [naa *napwéretòotù] dàra gòiri awé!»

Pàra popai kà Iésu naa goro mwani

¹⁰ [É patùrarà mwara wà Iésu goro mwani, â é ina pâ]: «Wiàna gà tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â gà o nye tâmogòori tòimiri é pâ muru na maina mwara. Â wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â o câgà caa tâmogòori tòimiri é pâ muru na maina. ¹¹⁻¹² Ûu, wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri é pâ muru imudi naani gòropuu, â gorodà na gà niimiri pâ [wà Pwidueé, âna ée] mwa naa tâgà, ba na gà wakèri é pâ wâdé na dau âjimuru [wà napwéretòotù]? Â gorodà na gà niimiri pâ, ée mwa naa tâgà é pwina é wéaari ba kâgà?

¹³ «Nye ticé âboro cèna pâri ma é piênawéna bwàti kêra ârailu ukai. Ba ée mwa tà piênawéna bwàti kà pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Ûu, o càcaa pâri ma guwà cau piênawéna kà Pwidueé ma é mwani!»

¹⁴ Wà pàra tèpa Farasaio, âna rà tère é popai bèepwiri. Â rà ipwaèrea gooé, ba rà wâdéari mwani.

¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco, lâpé! Guwà tèpa ipaariwà na ara tèpa âboro, éco na é tâmogòori pwâranûmawà wà Pwidueé. Ê pwina rà pwamaina wà tèpa âboro, âna muru na miiri na ara Pwidueé.»

Pàra popai goro Naèà ma Mwaciri

¹⁶ [É pacâmuri tèpa âboro wà Iésu goro pàra popai. Â é ina tàra pâ]: «Ê *Naèà kà Moosé, ma é pâ popai kà tèpa *péroféta, âna [rà pituâ kâjè] tiagoo [na é tapoo pwa pupûra] wà *Ioane Pwi a piupwaa. Éco na nabàni, âna [go tâgére] picémara é *Picémara Wâdé goro é *Mwaciri kà Pwidueé. Â dau wâru tèpa âboro na rà dau ipwadàra§, ma rà tò naa na, [ba na rà tèpa âboro kà Pwidueé]. ¹⁷ Éco na, ûna bwaa tâa é napwéretòotù ma gòropuu, â o nye ticé cè ji caapwi âmu na o càtùra géé goro é Naèà.

¹⁸ «Êkaa na go ina pâ: Wiàna gà tû tà tò wâdàgà, ma gà jèu éa còwâ, â gà jèe pâ nau toomura*, ba gà ciâa jii tò wâdàgà béaa. Â ipaiwà wiàna gàu piéa ma wà tò jè ilàri na ia é jèe tapàgà piéa béaa.»

Pwi a pwa neemurué ma Lacaro

¹⁹ É ina wà Iésu é ucina bèeni:

«[Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro.] Wà pwi jèpwi, âna pwi âboro na dau pwa neemurué. Â é mwa coona pâ ârabwée na dau wâdé ma dau too wâri wée. Diri tòotù, âna é pwa é pwina wâdé tée, â é pwa pâ pi-ija na dau maina.»

²⁰⁻²¹ «Â wà Lacaro, âna ticé neemurué, â é pwi diibére†, ma pwi a-ila. Â dau wâru aurumuru kêe, ba é pwa tonga, â rà dipi aurumuru kêe é pâ akâna. É nye tà puu goropwârawâ goro i babé goro wâ kà pwi a pwa neemurué. Â dau nùmee na é ija é dàra utimuru, na é tâjii géé gòro taapà kêe wà pwi a pwa neemurué.

²² «Â nabwé, â ru jèe bà wà i tupédu âboro bèepwiri. Â rà me wà tèpa *angela, â rà popa wà Lacaro pâdari *Abéaraama, [naa napwéretòotù]. Â napwa naa goo i pwi a pwa neemurué, ²³ âna popaé boo naa jaa tèpa bà. Â é dau maagé ma picâri naawé.

«Â é tagòtùé too, â é còo wà Lacaro ma wà Abéaraama na ru dau wâiti jiié. ²⁴ Â é tomara too tà Abéaraama, pâ: “Au, caa wée, gà meaario! Gà panuâ boome Lacaro, ba na é pitu tóo. Wâdé

† **16:8** Tèpa âboro kà Pwidueé... Grec: Tèpa nari pwéelaa. ‡ **16:9** Mwani'gà—é, Mwani na gà tòpi goro ipwa tûâ.

16:10 Luka 19.17–26 **16:13** Mataio 6.24 **16:15** Mataio 23.28; Luka 18.9–14 **16:16** Mataio 11.12–13 § **16:16**

Rà dau ipwadàra—é, Rà mudàra ma rà tòpò é Mwaciri goro nii kêra. Grec: Rà tò goro nii. **16:17** Mataio 5.18 * **16:18**

Toomura—Adultère. † **16:20-21** Diibére—Indigent, mendiant. Pwi âboro na pwi a-ila, ba ticé neemurué, â ticé tâa kêe.

na é tùu boo naa na jawé ji gòobàra mangadaifé co, ma é tòpò naa gòro ùmemeeò. Ba go po dau tòoka goro ànye.”

²⁵ «Á é tòpi tée wà Abéraama pà: “Pwina naifò, gà nye niimiri na pàara na gà bwaa wàro [wà gòropuu]. Ána nye ticé cèna tiàù tãgà, á gà wàro na ipwàdéé. Á wà Lacaro, ána ia é tãa na aré ma tòina. Á gà còo, nabà, ána é ipwàdéé, á wãgà, ána gà tãa na aré ma tòina. ²⁶ Jèpwi mwara, ána pwa pé pwéé na dau maina awé, na é wánabibiú kãjé. Á pwacoé ma bu boopaé géeni dariwà, á pwacoé ma gà toome géé pwiri, daribà.”

²⁷ «Á wà i pwi a pwa neemurué, ána é tòpi tée pà: “Na wàrapwiri, co caa. Á go ilagà pà, gà cùru pà wà Lacaro naa pwàrawà kà caa kòo. ²⁸ Ba rà wéé tèpa 5 aėjii kòo, á wãdé na é patùrarà goro é pwi ére bèeni, na go tãa na. Ba rà péa boome naani, naa na aré ma tòina.”

²⁹ «Á é tòpi tée wà Abéraama pà: “Bwa! Ba jée nye wãjaara é popai kà Moosé ma tèpa péroféta. Á wãdé co na rà nye pitère dàra!”

³⁰ «Á é ina tée wà pwiibà pà: “Caa, bwa. Ba o dau wãdé na é wãjué còwà géé na aubà wà pwi jè àboro, ma é patùrarà, ba na rà o pinùnùma ma rà biirà.”

³¹ «Éco na é tòpi tée wà Abéraama pà: “Na càra caa pitère dà Moosé ma wà tèpa péroféta, á o càra caa pitère dà pwi àboro na é wãjué còwà géé na aubà!” [Nabwé naawé!]

17

Pàra popai kà Iésu tà tèpa cãmu kée

Mataio 18.6–7, 21–22; Maréko 9.42

¹ [Na jè tòotù, á] é ina tà tèpa *cãmu kée wà Iésu pà: «O nye ciburà wàru pà naigé mara èpà na o paari tãjé [naa na gòropuu bèeni]. Éco na é tojii, ána é tatée pwi àboro na é popa pwi jè bée, naa na naigé bèepwiri!»

Gà cibwaa ténoori cèikí kée!

² «Gà ipwacòoco. Gà cibwaa pwa ma gùmagù é cèikí* kà [pwi jè àboro kòo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba é wàrimuru'gà, ána o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tũgà naa najawé! ³ Á gà tère, wiàna é pwa cèna èpà [tãgà] wà pwi a cèikí béégà, á gàu mara pitùra bwàti, á gà paari tée é èpà kée. Á wiàna é pinùnùma ma é biie, á gà pwanaurié. ⁴ Á wiàna é tà ciburà pwa na èpà tãgà, na diri pà tòotù†, á wiàna é biie ma picigòoo tãgà taaci, á gà pwanaurié taaci.»

Pàri naa goo ji cèikí na dau kírì

⁵ [Na jè tòotù, á] rà ina tà Iésu wà tèpa cãmu kée, pà: «Gà naa tãbà cèikí na dau maina.»

⁶ Á é tòpi tãra pà: «Wiàna é cèikí kãwà, ána dau kírì pwacèwii ji nari murunyabu‡, á o pàri ma guwà ina tãra é upwàra bèeni pà: “Càugà ma cãmigà naa nawia!” á o nye wàra!»

Guwà wakè naa na ipakírì

⁷ [É pacãmurirà mwara wà Iésu, á é ina tãra pà]: «Guwà jée còo cai pwi énwéna na é ùmwari aupwanapò, é, é wéaari macii. Wiàna é wãjué còwà géé na aupwanapò, ána cáé caa tãaboo wài naa goro taapà, ba na é mara ija, béaa kà pwi ukai kée! ⁸ Bwa! É pitòotéri wài àrabwée kée, ba na é mara piénawéna kà pwi ukai. Á é pwabwàti é utimuru kée, á é tòpò tée naa goro taapà. ⁹ Á càcaá pàri ma é pwaolé tée wà pwi ukai, ba é pwina é pwa, ána nye wakè kée.

¹⁰ «Ipaivà naa goowà. Ba wiàna guwà pwa diri wakè na é naa tàwà wà Pwiduée, á wãdé na guwà ina tée pà: “Bà tèpa énwéna'gà na piticèmuru naa goobà. Á bà nye pwa co é wakè na gà naa tãbà.”»

É nama tiàù maagé kà tèpa 10 a pwa maga

¹¹ É gére pàra géé napò Galilée dàra *Iérusaléma wà Iésu, á é tèepaa naa na ére na wãmwünyabweri é napò *Samaria. ¹² Á é pàgà naa na jè village.

Úna é tèepaa pà, á pwa na rà pime marié tèpa 10 àboro na rà pwa maga. ¹³ Úna rà bwaa wãiti jiié§, á rà uu too ma ina pà: «Pwi Ukai Iésu, gà meaaribà [ma pwa ma tiàù maagé kãbà!]

¹⁴ Á é ucàrirà wà Iésu, á é ina tãra pà: «Guwà pàra nau ipaariwà tà tèpa pwa *àrapwaaillò.»

* **17:2** Gùmagù é cèikí—é, Nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tùu. **17:3** Mataio 18.15 † **17:4** Wiàna é tà ciburà pwa na èpà tãgà... Grec: Wiàna é pwa 7 pwa na èpà tãgà naa na caapwi tòotù. **17:6** Mataio 17.20, 21.21 ‡ **17:6** Murunyabu—Grec: Pudòro moutarde (é, sénevé). Muru na dau kírì awé, éco na, na é cipu, á é pà nau maina. (Còo Luka 13.19.) **17:13** Lévitique 13.45–46 § **17:13** Úna rà bwaa wãiti jiié—Wà tèpa pwa maga, ána pwiciri ma rà dau me burà pàra tèpa àboro. **17:14** Lévitique 14.2–3; Ioane 3.3, 18.36

Ūna rà bwaa gére pâra, â nye tiâu kaa i pai maga kàra. ¹⁵ Â é còo wà pwi jè ârapaararà pâ, jèe tiâu i maga kèe. Â é nye itàa wàjué me còwâ kaa, â é tomara naa na pai ipwádée kèe, pâ: «Pwamaina Pwiduée!»

¹⁶ Â é tũu jũrué ma cigòboo na ara Iésu, ba na é pwaolé tée. Napwa naa goo wà pwi âboro bèepwiri, âna pwi âboro géee Samaria*.

¹⁷ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ico pwini, wàpà tèpa 9 béegà? ¹⁸ Gorodà na câguwà caa capai wàjué còwâ ma guwà pwamaina Pwiduée? Â wàcò wàgà, na gà pwi a pârame! ¹⁹ Gà cimadò, â gà pâra, ba gà jèe wádé còwâ goo è cèik'gà.»

Pai tèepaa kà Pwina nañri âboro ma Mwachiri kèe
Mataio 24.23–28,37–41

²⁰ [Na jè tòotù] â wà pâra tèpa *Farasaio, âna rà tawèeri Iésu pâ: «Wiidà cèna ée mwa tòpò è Mwachiri kèe wà Pwiduée?»

Mwachiri âna é jèe wâni

Â é tòpi tàra pâ: «Càcaa muru na guwà o còo goro âraporomeewà! Â o càcaa pâri ma [guwà tà tapaciri é câmu kèe, ²¹ ba na] guwà o pi-ina tàwà pâ: “É wâni” é, “É wâpwiri”. Ba è *Mwachiri kà Pwiduée, âna é jèe wânabibiu kàwà†!»

Rà mwa cau còo pai wàjué kòo

²² Géee na càùé, â [ũna rà tãa acari] wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, â é ina tàra mwara pâ: «O mwa tèepaa è pâara na o dau nũmawà na guwà còo è pai wàjué còwâ kòo, ma jè o piwâro naima, wiàna na ji caapwi tòotù‡. Êco na o càcaa pâri. ²³ Â [guwà ipwacòowà, ba pwiri] rà o ina tàwà pâ, go tãa ni, é, go tãa na jè ére. Â guwà cibwaa cèiki naa goorà, â guwà cibwaa pâra nau mudòò wè. ²⁴ Ba wiàna goo tèepaa boome còwâ, wâgo *Pwina nañri âboro, â [o ticè âboro cèna é cidaée! Ba] o pwacèwii è âra na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu. ²⁵ Êco na, béaa kàra è pwiibà, âna wádé na go dau pwamaagè còo, â wádé na rà tũtãjii wà tèpa âboro nabà.

O tabapò tèpa âboro

²⁶⁻²⁷ «Â go ina tàwà pâ: Rà o pò goro pai wàjué còwâ kòo wà tèpa âboro, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tũpũtũru gòropuu, na pâara kà Noa§. Ba rà nye tà pi-ija ma wádo; â rà piéa, ma paéari è pa èpo kàra. Â ticè cèna rà tãmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kèe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau tubatiàurà diri [wàcò Noa ma è tãa kèe na rà wàro].

²⁸ «Â ipaiwà mwara bau i pwi ia tèepaa [naa *Sodoma] na pâara kà Lota*. Ba rà tà pi-ija ma wádo, â rà pi-icu ma wári, â rà pwa napô, ma ba wà. ²⁹ [Â ticè cèna rà tãmogòori, tèepaa naa goro] i tòotù, na é uru jii è ville kàra wà Lota. Â é nye tèepaa me kaa è ânye ma dà na tòò†, na é tũu naa gorà géee napwèretòotù. [pwacèwii è popaa]. Â cau tubatiàurà diri‡. ³⁰ Â o nye ipaiwà mwara, naa goo è pai tèepaa me còwâ kòo, wâgo Pwina nañri âboro. [Ba o tabapò wà tèpa âboro.]»

O popa pwi jèpwi

³¹ «Na pwi tòotù-bà, â wà pwina é nao gòroigé jii wà§, âna o càcaa pâri ma é tò naa na wà, nau popa cè jè muru. Â wà pwina é wakè na è na aupwanapò, âna o càcaa pâri ma é bwaa wàjué còwâ naa jaaé. ³² Â guwà niimiri è pwina é tèepaa naa goo wádà Lota, [na ia é nià wàjué còwâ. Ba ia tiàùe ma wà tàpé Sodoma].

³³ «Ba wà pwina nũmee na é wéaari è wàro kèe, âna ée mwa tubatiàu. Â wà pwina é panuà è wàro kèe, âna wà pwiibà, âna ée udò [â o tãa tée è *âji wàro]. ³⁴ Na go o mwa wàjué còwâ, [â go mwa popa tèpa âboro kòo]. Ba géee goo wà tupédu âboro cèna ru puu na caapwi naditàrwà, âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi. ³⁵ Â géee goo du ilàri cèna ru tòbiti blé naima, âna o popa tò jèpwi, â è tà tãa tò jèpwi.

* **17:16** Samaria—Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa Samaria, ba càra caa niimiri pâ, rà tèpa âji âboro kà Pwiduée pwacèwiià. Còo mwara Samaria naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. † **17:21** É jèe wânabibiu kàwà—é, É jèe wàgoowà jécà. Ba è tãa jaarà wà Iésu, â wáé na é pame è Mwachiri kà Pwiduée. ‡ **17:22** Guwà còo è pai wàjué còwâ kòo... Grec: Guwà còo Pwina nañri âboro. **17:23** Maréko 13.21; Luka 21.8 **17:26-27** Hébéru 11.7 § **17:26-27** Rà o pò goro pai wàjué còwâ kòo... Grec: É pwina ia tèepaa na pâara kà Noa, âna o tèepaa na tòotù kà Pwina nañri âboro. **17:28** Genèse 18.20, 19.25 * **17:28** Lota—Pwi niaa goo wà Abéraama na ia é pâra wiàé naa napô na ia é naa tà Abéraama wà Pwiduée. (Còo Genèse naporomee 18 ma 19.) † **17:29** Dà na tòo—Soufre. ‡ **17:29** Cau tubatiàurà diri—Wàcò Lota ma du èpo ilàri kèe, na rà wàro. **17:31** Mataio 24.17–18 § **17:31** Nao gòroigé jii wà—Grec: Tãa gòrowà. Còo Mataio 24.17 **17:33** Luka 9.24

{ ³⁶ «Â gée goo wà tupédu âboro cèna ru wakè na aupwanapô, âna o popa pwi jèpwi, â é tà tâa pwi jèpwi.} »

³⁷ [Ûna rà tère é popai bèepwiri] wà tèpa câmu kèe, â rà tawèerié pâ: «Gona wiidà na o mwa tèepaa pwiri, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà tàci, â guwà còo pâ câmu kèe. Ba pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tà tabéaa wê bwaooré*, âna é wêe é macii bà.”»

18

Tò dàpwà na é tà ila taaci

¹ É ina é ucina bèeni wà Iésu tà tèpa *câmu kèe, ba na é paari tàra pâ, wâdé na jè ciburà pwapwicîri, â jè cibwaa nama oratâjè. ²⁻³ Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà tò jè dàpwà* [na ticé kèe]. Â, na jè tòotù, â é pâra dari pwi jè a pitèimuru, [pwi âboro na dau imaina] nau ilari jiie pâ, na é tèi pwi jè âboro na ia é pwa na èpà tée. Â é ina tée wà ttoni pâ: “Pwi ukai, gà pitu tto!”

«Èco na wà pwi a pitèimuru, âna câé caa pwi a papwicîri wà Pwiduée, â câé caa papwicîri tèpa âboro mwara. ⁴⁻⁵ Â tàutée, â é pawâjuépiri wà tò dàpwà†. Èco na é ciburà medarié diri pâ tòotù wà ttoni, tiagoro na ée mwa tèreê.

«Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi a pitèimuru pâ: “Auwa! Po dau oratôo goo wà ttoni! Ticé cèna go còo naa goo Pwiduée. Â ticé cèna go còo naa goo tèpa nari âboro na pwacèwii ttoni. Èco na go o jèe naa tée tàrù, ba na o câé mwa caa me nau ciburà iluurio.”»

⁶ Â é ina mwara wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà jèe còo cai è pwina tèepaa! ⁷ É pitu tée wà pwi a pitèimuru bèepwiri na é èpà. Â gona wà Pwiduée, âna o câé caa tère tèpa âboro kèe, ma pitu tàra, wiàna rà todèe ùna ne ma pwaa? ⁸ Akaé! É nye nama tère dâra wâi. Èco na, ùna go o mwa wâjué còwâ [naani gòropuu] wâgo *Pwina nairi âboro, â gona go bwaa pâmari tèpa âboro na rà cèiki?»

Pwi Farasaio ma pwi a tò mwani wâripû

⁹ Pwa pâra tèpa âboro na rà niimiri pâ rà *tàrù na ara Pwiduée, â rà pitauree goo wà pâra tàpè. É ina jè ucina wà Iésu, ba kâra:

¹⁰ «Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro. É pwi *Farasaio pwi jèpwi—[pwi a ciburà pwapwicîri tà Pwiduée]. Â é pwi a *tò mwani wâripû pwi jèpwi—[pwi a pwa tûa goro è mwani wâripû]. Â, na jè tòotù, â ru pâra nau pwapwicîri na *Wâra pwapwicîri.

¹¹ «Â é cimadò wà pwi Farasaio, â é ina naa na pwâranûmee pâ: “Pwiduée kôo, go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wâra pâra tàpè, na èpà è wâro kâra. Ba càra caa *tàrù, â rà tèpa mura, â rà tèpa piwâmi pa wâdâra. Â câgo caa wârapwiri! Â go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wâra pwi a tò mwani wâripû bèeni. ¹² Â [go pâra wiâra bwâti è naèâ kâra pwapwicîri. Ba] go mu naaco è utimuru na jè ji pâara, ba na go pwapwicîri tâgà†, naa na ârailu tòotù, naa na nadâpara pwapwicîri. Â go tòpò tâgà caapwi ére gée goro 10, gée goro è ârawaké kôo.”

¹³ «Â napwa naa goo wà i pwi a tò mwani wâripû, âna càcaa pâri ma é tagòtùè dò naa napwèretòotù, na é pwapwicîri. Â é cùu è nawââe ba é ipakîrié, â é ina tà Pwiduée pâ: “Pwiduée wée, gà meaarîo! Ba go pwi âboro èpà.”»

¹⁴ Â é ina wà Iésu pâ: «Gona wâilàapà gée goo tupédu âboro bèepwiri, na é nama wâdé pwâranûmee wà Pwiduée? Wâilàapà na é tàrù na araé? Nye wâco pwi a tò mwani wâripû, â càcaa wà pwi Farasaio. Ba wà pwina é ipwamainâe, âna o naaè boo. Â wà pwina é ipakîrié, âna o naaè too.»

É pwényunyûari nyi nari èpo

Mataio 19.13–15; Maréko 10.13–16

¹⁵ [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà pâra tèpa âboro. Â rà pame tée è nyi nari èpo kâra, ba na é tu naa goorâ, [ma é *pwényunyûarirâ]. Èco na wà tèpa câmu kèe, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoora.

¹⁶ Èco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba è *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kâra é pâ âboro na rà wâra è nyi nari èpo.

* **17:37** Bwaooré (é, bwaawàré)—Aigle pêcheur (ici pour aigle). **18:1** Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17 * **18:2-3** É mwa tâa wà tò jè dàpwà... Grec: Pwa pwi jè apitèimuru...Pwa mwara tò jè dàpwà. † **18:4-5** 1^{re} e phrase—Grec: Jèe gòiri na tàutée. **18:12** Ésaïe 58.2-3; Mataio 23.23 ‡ **18:12** Go mu naaco è utimuru... Go ipwanya (jeûner). **18:13** Psaume 51.3 **18:14** Mataio 23.12

¹⁷ Ûu, ájupâra ê pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câé caa tòpi ê Mwaciri kà Pwidiúé pwacéwii ê nari êpo, âna wà pwiibà, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

*Pwi âboro na po dau pwa neemurué
Mataio 19.16–30; Maréko 10.17–31*

¹⁸ Wà pwi jè a pitûâ [kâra ê pwapwicîri] kà tèpa *Juif, âna é tawèeri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tóo é *wâro dâra gòiri jaa Pwidiúé?»

¹⁹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina gooò pâ, go pwi âboro wâdé? [Ájupâra pai ina'gà.] Ba nye ticé pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwidiúé. ²⁰ [Á napwa naa goo é pai tawèeri'gà, âna] gà tâmogòori bwâti é pâ *Naèà:

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tò wâdâgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro;

Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.»

Exode 20.12–16

²¹ Â é tòpi tée wà pwi âboro-bà pâ: «Ûu kaa, go jèe pitère dâra kaa pâ pwiibà géé na aukîri kôo.»

²² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tère, nye caapwi co jèe muru, na bwaa tiâu jiiigà. Wàéni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é pâ neemurugà, â gà naa é mwani wâri wée tà tàpé na ticé kâra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwidiúé. Â gà me wiâô!»

²³ Êco na é po dau pikîri wà pwini, ba po dau pwa neemurué.

²⁴ Â é niâ wiâé wà Iésu, [na é gére pâra]. Â é ina tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé târa, na rà tò naa na Mwaciri kà Pwidiúé!

²⁵ «Gona é kaamela *, âna pâri ma é tò na é pwée goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na pwa neemurué, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwaciri kà Pwidiúé.»

²⁶ Â rà mwa nye dau pò kaa, tàpé na rà tèreé, â rà nye ina pâ: «A? Â gona wàilàapà cè pwina o pârié ma é udò [ma tâa tée é *âji wâro]?»

²⁷ Â é tòpi târa pâ: «Ê pwina pwacoé tà pwi âboro na é pwa, âna pâri wà Pwidiúé.»

²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà!»

²⁹ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwà é ájupâra pâ: Wâru tàpé na rà o mwa panuâ é pwârawâ kâra†, ba na rà piênawéna kâra é Mwaciri kà Pwidiúé. Â rà o panuâ pâ wâdâra ma pâ êpo kâra, ma du nyaa ma caa kâra ma wà tèpa aéjii kâra, [ba na rà pâra wiâô. Êco na go ina pâ: Wà tàpé na rà wàrapwiri] ³⁰ âna rà mwa tòpi tapoo nabà, cè muru na piwéna, na dau maina ma dau wâru. Â géé na càùé, â rà mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwidiúé.»

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kée

Mataio 20.17–19; Maréko 10.32–34

³¹ Càcaa gòiri é pai tèepaa dô naa *Iéruusaléma kà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â é poparà iti, ba na é paturàrà goro pâ muru na o jèe tèepaa tée. Â é ina târa pâ: «Wà tèpa *péroféta biu, âna wâru pâ popai na rà wii naa gooò, wâgo Pwina naîri âboro. Â guwà còo, naa Iéruusaléma, âna o jèe cau coo diri.

³² «Ba o jèe panuâò tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pitaurée gooò, ma tubaèpà tóo, ma édurio, ³³ ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Â, naa na béâracié kâra tòtòtù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubâ.»

³⁴ Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina wà tèpa câmu kée—wiâna ji caapwi popai. Ba naapwâniri jiiirà é pai ina wèe ma autâmogòori goo.

É nama wâdé còwâ pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Maréko 10.46–52

18:17 Mataio 18.3 **18:18** Luka 10.25 **18:20** Exode 20.12–16; Deutéronome 5.17–20 § **18:20** Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru. * **18:25** Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) † **18:29** Wâru tàpé na rà o mwa panuâ é pwârawâ kâra... Grec: Wiâna pwi jè âboro... **18:31** Luka 24.44 **18:32** Luka 9.22,44 **18:34** Maréko 9.32

³⁵ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe.] Â rà tèpeaa pâ naa Iériko. Â [wâru mwara tèpa âboro na rà gére pâra wiâê. Â naa na autò goro è pwi village-bà, âna] pwa pwi jè a bwi, na è tà tâa bàra naigé, âna é gére îla, ba pwi a ticè kêe.

³⁶ Ũna é tère è pwâratùra kâra diri pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu, â é ina tàra pâ: «Wà nau, co tàpéebà?»

³⁷ Â rà tòpi tée pâ é gére paé wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth.

³⁸ Â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meaario, â gà pitu tôo!»

³⁹ Wà tàpé na rà pâbéaa kâ Iésu, âna rà kânarié, ba na rà pacooé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meaario, â gà pitu tôo!»

⁴⁰ Â è tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà popaé medarié. Â é ina tée pâ: ⁴¹ «Dà cè pwina nūmagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgà?»

Â è tòpi tée pâ: «Gà pwa ma go niâ ma wàra béaa, co Pwi Ukai.»

⁴² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà niâ cōwâ! Gà jèe wâdè cōwâ, goo è cèiki'gâ!»

⁴³ Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu, âna é gére pwamaina Pwiduée. Â wà mwara diri tàpé na rà cōo pwiri, âna rà cau pwamaina Pwiduée goo!

19

Iésu ma Zakaio

¹ É tèpeaa pâ naa Iériko wà Iésu, â é gére tapàgà i village-bà. ² É tâa wè wà pwi âboro na nee Zakaio, na é pwi caa kâ tèpa *tò mwani wâripû. É pwi âboro imaina, â dau pwa mwani kêe. ³ Â é imudàra cè pai cōo kêe wà Iésu, êco na càcaa pâri, ba ji pwi âboro ûgé. Â po dau wâru pâ âboro na rà cibéaa kêe, [ba na rà me nau cōo wà Iésu]. ⁴ Â é itàa béaa kâra è pâ âboro, â é too wii jè upwâra, ba na é cōo Iésu wiàna é me niboo aranaé.

Nabà âna ju pi-ija naima jaagà

⁵ Ũna é tèpeaa pâ naa jaaé wà Iésu, â é tagòtùé too, â é ina tée pâ: «Pwi ukai Zakaio, gà boo wà jèe gò è upwâra bèepwiri. Â gà wâcî! Ba nabà, âna pâri ma ju pi-ija naima jaagà.»

⁶ Â é dau ipwâdée wà pwini Zakaio, â é nye tàbàtù boo kaa, â é popa Iésu pâ naa jaaé.

⁷ Â wà tèpa âboro, âna rà putàmù, â rà ina pâ: «Kaa! Po èpà na é pâra naa jaa pwi âboro èpà* bèepwiri!»

⁸ Êco na é coo ara Iésu wà Zakaio, â é ina tée pâ: «Tère co Pwi Ukai, go o mwa naa tà tèpa ticè kâra jè ère mwani kōo. Â wiàna go popa ba kōo cè mwani cèna piwéna [jii è âji wâripû] â go pitòwâri tà pwi âboro cè pwina go mura jiié. Â go o mwa naa tée cèna dau piwéna†.»

⁹ Â è tòpi tée, na ara tèpa âboro, wà Iésu pâ: «Wà Pwiduée, âna é pa-udògà‡, bau è pwârawà'gâ! Ba [gà paari pâ] gà pwi âji gòobàra *Abéraama! ¹⁰ Ba é cùruo me wà Pwiduée, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na go mudà tàpé na rà imwâru pwacèwiigà. Â go mwa pa-udòrà, [ma naa tàra è *âji wâro].»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Mataio 25.14–30

¹¹ Wâru pâ âboro na rà gére tâmaari è pwâratùra kâ Iésu. Â é ina tàra è ucina, [ba na rà tâmogòori è âji pai pwa goo è pai tèpeaa kâra *Mwaciri kâ Pwiduée]. Ba è tâmwünyabweri *Iérusaléma, â rà nūmîri pâ pwiri ée jèe tòpò è Mwaciri, ûna é tò naa na ville. ¹² Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro géé na jè wâao na imaina. [Â rà mwa todèe, ba na ée pwi ukai naa napò kêe.] Â é mwa pwabwàti pai pâra kêe, naa na jè napò na wâiti, ba na é [cōo pwi ukai maina naawê, ma] tòpi pwâra ukai kêe. ¹³ Â è todà tèpa 10 ênawéna kêe. Â è jèpa ipâdi tàra jèpa mwani na wâru§, â é ina tàra pâ: “Guwà wakèri i mwani kâwà ba na o piwâru too —guwà wakèri tiagoro cè tootù na go mwa wâjué me cōwâ!” ¹⁴ [Â nabwé, â é pâra, ba na é tòpi pwâra ukai kêe.]

19:7 Luka 15.2 * **19:7** Pwi âboro èpà—Wà tèpa tò mwani, âna wâru pâ mwani na rà mura jii tèpa jènererà. Cōo mwara Tò mwani naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **19:8** Exode 21.37; Nombres 5.6–7 † **19:8** Cèna dau piwéna—Grec: 4 fois. **19:9** Luka 13.16; Apostolo 16.31 ‡ **19:9** Pa-udògà—Rà ina mwara wà tèpa ijiaio pâ: Pa-udòwà géé goo na rà wâru (wàè ma pwârawà kêe). **19:10** Luka 15.4; Ioane 3.17; 1 Timotéo 1.15 § **19:13** Mwani na wâru—Grec: 10 mines. Pai ina wèe pâ, caapwi *mine* jècaa. Caapwi *mine*, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 3–4 parui.

«Éco na wâru tàpé naa napô kêe na rà èpàrié, â rà cùru tèpa âboro wiâê, naa na napô na é pâra naawê, ba na rà ina [tà pwi ukai maina] pâ: “Tàutâbà goo pwi âboro bèeni! Tàutâbà na é pwi ukai kâbà.”

Wâdé ba gà pwi a wakè bwàti!

¹⁵ «É jèe nye nama é pwi ukai. Â nabwé, â é jèe nye wâjué còwâ. Â é todà me tèpa ênawéna kêe, na ia é pâdi tàra i mwani kêe, ba na é còo cè pwina piwéna géé goo. ¹⁶ Â wâ pwi jèpwi géé goorà, âna é tòpi tée pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô mwani* na gà naa tóo. Â wàéni mwara 10 miliô na go naa dòme!”

¹⁷ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra, naa na nyi muru na kîri, â [go mwa naa tâgâ é pumara wakè'gâ. Wàéni]: Gà mwa pwi kupénoo kôo, naa na pâ 10 ville!”

¹⁸ «Â é me wâ pwi jè ênawéna, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô na gà naa tóo. Â wàéni mwara 5 miliô na go naa dòme!”

¹⁹ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Wâdé! [Wàéni é pumara wakè'gâ]: Gà mwa pwi kupénoo kôo naa na pâ 5 ville!”»

Gà pwi ênawéna na èpà!

²⁰ «Â nabwé, â é me wâ pwi jèpwi, â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, gà popa còwâ i mwani'gâ. Â [nye ticé mwani na go naa dòme, ba] go nye tà naapwàni, ²¹ ba wâgotôo [na go tubatiâu]. Ba [go nye tâmogòori pâ] gà pwi a putâmu [naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti]. Ba gà pwi a piünyari é ârawakè na cágâ caa câmi, â gà panaimari é pwina cágâ caa wakèri.”

²² «Â é tòpi tée wâ i pwi ukai kêe pâ: “Ô! Pwiini! Gà pwi ênawéna èpà! Gà pitòtigâ còwâ goro é pwina gà ina! Wànu, [gâ ina pâ] gà tâmogòori pâ, go pwi a putâmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti? Â gà tâmogòori pâ, go piünyari é pwina cágâ caa câmi, â go panaimari é pwina cágâ caa wakèri? ²³ Â gorodâ na cágâ caa tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo?! Ba wiâna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa còwâ géé na wâra mwani, bau cè naiê!†”

²⁴ «Â é ina tà tèpa pwàllici kêe‡, wâ i pwi ukai pâ: “Popa jiié i mwani bèepwiri, â guwâ naa tà pwi ênawéna na ia wâru mwani kêe!”

O jèu âjagò còwâ tà pwi a wakè bwàti

²⁵ «Éco na rà tòpi tée pâ: “Jèe po dau pâra na wâru mwani kâ pwiibâ!”

²⁶ «Â é ina tàra wâ pwi ukai pâ: “Guwâ còo, [é wakèri bwàti i pwi ia naa tée, ba na pwa cè naiê.] Â wâ pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wâ pwina kîri é pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée. ²⁷ Â ni, na wâpâ tèpa âboro na tà cicarao, â tàutàra na go pwi ukai kàra? Guwâ tâjùrurâ, â guwâ poparâ me naani. Â guwâ tètâmwaraà na arao!” [Nabwé naawê!]

É tò naa Iéruusaléma wâ Iésu

Mataio 21.1–17; Maréko 11.1–19; Ioane 12.12–19

²⁸ Úna é ina diri é ucina bèepwiri wâ Iésu, â é tabiié, â é coo gòobàra é naigé kêe pâ naa Iéruusaléma. Â rà pwicò kêe wâ tèpa *câmu kêe. ²⁹ Â rà tèepaa mwünyabwèri Bétani, ma wâ Bethfagé, du village na ru tâa goro jèneré é gòrojaa Élaio§.

Â é panuâ pâ é tupédu a câmu kêe wâ Iésu, ³⁰ â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjè. Â gàu o pâmari naawê, é ji nari buriko, na tòoo goro otâpwe, na bwaa nye ticé âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani. ³¹ Â wiâna rà tawèeriu pâ: “Gorodâ na gàu tipié?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pâdari Pwi Ukai.”»

³² Â ru pâra, â ru pâmari i nari buriko, pwacèwii na ia é ina tàru.

³³ Úna ru gére tipié, â wâ tèpa apooé, âna rà ina tàru pâ: «Gorodâ na gàu tipí é pwi nari buriko bèepwiri?»

³⁴ Â ru tòpi tàra pâ: «É ina tâbu pwi ukai pâ, na bu popaé pâdarié, ba pwa wakè kêe.»

³⁵ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càùé, â rà nama é tâa gòé wâ Iésu.

Rà pwamainâé tèpa âboro

* **19:16** Caapwi miliô mwani—Grec: Caapwi *mine*. Ipaiwâ naa na nee tii 18. (Còo note goo nee tii 13.) **19:17** Luka 16.10 † **19:23** Mwani; Naiê—L'argent; Son intérêt. Rà ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Mwani bèere. ‡ **19:24** Tèpa pwàllici kêe—Grec: Tâpé na rà tâa wé. **19:26** Mataio 13.12; Luka 8.18 § **19:29** Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers.

³⁶ É tâa gò pâ i buriko, [naa Iérusaléma] wà Iésu. Â wâru ê pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa goro naigé ê pâ árabwée kâra, [ba na rà pwamainâê]. ³⁷ Â rà tèepaa naa na pwi ére, na i naigé, âna é tapoo boó géé gò i gorojaa Élaio, â é boó dâra Iérusaléma. Â wà diri tèpa âboro na rà gére pâra wià Iésu, âna rà tapoo uu too ma pwamaina Pwiduée. Â rà picâdirie géé goro diri ê pâ câmu kâra pátâmee, na dau muugère, na ia rà jèe còo na é pwa. ³⁸ Â rà cau tomara too pâ:

«Cidòri nyuâa Pwi Ukai bèeni!

É me na nee Pwiduée,
nee Pwi Ukai maina!

Pinaanapò ma ipwamaina

wânidò napwéretòotù;

Cidòri ma tòbuari

naa na autâa kêe!»

³⁹ Êco na wà pâra tèpa *Farasaio na rà tâa wê, âna rà pwa Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwiini, [dau càcaa wâdé é pwina rà ina wà tèpa béégè bèeni. Â] gâ ina tàra pâ rà târi pwârâ!»

⁴⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wiâna pâri ma târi pwârâ, â rà o pwamaina Pwiduée ê pâ atù bèeni!»

É imuru Iérusaléma

⁴¹ É pâmwünyabweri Iérusaléma wà Iésu, â ûna é còo i ville na coo béaa kêe, â é imuruê. ⁴² Â é ina pâ: «Au! Wârico! Ico Iérusaléma, dau nûmoo na wâgâ mwara, âna gâ pâmari é pinaanapò nabâ. Êco na tàutâgâ, â o càcaa mwa caa pâri ma tèepaa nabâni! ⁴³ Ba o càcaa gòiri, â rà o mwa tèepaa medarigâ tèpa pièpàrigâ. Â rà o cibèepigâ ma cuwârigâ, naa na diri ê pâ ére. Rà o pwa bèepigâ pâ auba wârâgu*, â rà o ipaa dàgâ. ⁴⁴ Â [rà o tédidiri é auba babé wâri'gâ, â] o mwa ticé atù na o mwa pitâagòrà too wê. Â rà o còogaiwâ, ma édiri tèpa âboro'gâ. Wârapwiri ba câgâ caa còoinari é pwi pâara na é medarigâ na, wà Pwiduée, ba na é pa-udògâ.»

É pacòobé tèpa pi-icu

⁴⁵ [Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â] é tò wà Iésu naa na *Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna†, géé na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri.

⁴⁶ Â é ina tàra pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kòo pâ, wâ tàra pwapwicîri. Ésaie 56.7 Êco na wâguwâ, âna guwâ gére pwa ma aucârù kâ tèpa mura!*»

⁴⁷ Géé na càùé, â wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro, naa na Wâra pwapwicîri, na diri pâ tòotù. Napwa naa goo wà tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ [kâ tèpa Juif] âna rà tapoo mudâra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereé. ⁴⁸ Êco na càra caa pâmari, ba po dau wâru tèpa âboro, na rà càdiri é pâ popai na é pacâmurirâ goo.

20

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23–27; Marêko 11.27–33

¹ Wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro naa na *Wâra pwapwicîri, â é picémara tàra é *Picémara Wâdé.

Na jè tòotù, ûna é gére wârapwiri, â rà me burèe wà pâra tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ.

² Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wailàapà na naa tàrù tâgâ, ma gâ pwa ê pâ muru bèepwiri? Wailàapà na cùrugâ?»

³ Â é ina tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwâ, goro ji caapwi muru. Wâéni: ⁴ Wailàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

⁵ Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiâna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwâ caa cèikí naa goo é pwina é ina tàwâ wà Ioane?”

⁶ Â wiâna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa tèpa âboro” â rà o péa èjè goro atù wà tèpa âboro. Ba rà cau cèikí ba gòo pâ wà Ioane âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai géé jaa wà Pwiduée].»

⁷ Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Íi, câbâ caa tâmogoori.»

⁸ Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwâ, wailàapà na naa tàrù tòo ma go pwa é pwina go pwa.»

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33–46; Maréko 12.1–12

⁹ Wà Iésu, âna é piwiâ tâ tèpa âboro é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa câmi jè nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kée. Â é pâra, â tâpo gòiri pai tâa kée naa napô bèepwiri. ¹⁰ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pâara na jè pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kée, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kée gée goro é piûnya. Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticé cèna rà naa tée.

¹¹ «Â géewê, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kée. Â rà éié mwara, â rà pé pidurié. Â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticé cèna rà naa tée. ¹² Â nabwé, â é panuâ pâ mwara é pwi béâracié kà tèpa âboro kîri kée, â rà tanoorié, â rà tü tée.

¹³ «Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi apooro nadipâa pâ: “Dà cèna go o mwa pwa? Go o mwa panuâ pâ pwi âji naiô, na dau wânümoò gooé. Ba pwiri rà o mwa tòimirié.”

¹⁴ «Êco na, ûna rà còoê wà tèpa âboro èpâ bèepwiri, â rà pitêrerâ, â rà ina pâ: “Guwâ còo, wâé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tètâmwereé cawî, ba na o mwa tà kâjé i na aupwanapô!”

¹⁵ «Â rà datié còobé jii i na aupwanapô. Â rà tètâmwereé.»

Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gère tèreê, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa? ¹⁶ Ée mwa po me wâé, â ée mwa nama tètâmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa é nadipâa bèepwiri tà pâra tàpé, ba na rà wéaari. Nabwé!»

Êco na wà tàpé na rà gère tère é ucina bèepwiri, âna rà pò, â rà ina pâ: «Bwa! Pwacóé! O càcaa wârapwiri!»

¹⁷ Â é niârirâ wà Iésu, â é tòpi tàra pâ: «Guwâ jèe niimiri cai i pwi ia wii naa na Tii Pwicîri pâ:

I pwi atù na rà tètâjii

wà tèpa ba wâ,

âna nye wâé kaa pwiri,

i âji êkêe!

[Tâutâra goo

pwi ò kâra wâaol!]

Psaume 118.22

¹⁸ «Wiâna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atù-bâ, â o tadidiri é naiié. Â wiâna é tûu i pwi atù-bâ naa gòro pwi jè âboro, â é cágagaié.»

Wâripû kà tèpa Roma

Mataio 22.15–22; Maréko 12.13–17

¹⁹⁻²⁰ Wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goora. Â dau nûmarâ na rà tâjûrué wâi, ba na rà icurié tà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Êco na wâgotâra, gée goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaé. Â rà gère piwéaa gooé.

Na jè tòotù, â rà panuâ pâdarié tèpa âboro, ba na rà tawèerié goo pâra muru. Â wâilà, âna rà ina tée pâ, nûmarâ na rà tâmogòori é âjupâra. Êco na rà mudâra cè pai pitótié, naa na pai tòpi kée tàra.

²¹ Wâéni pwâra pitûra kâra ma wâé: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina é âjupâra, â cágâ caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba tàrù diri é pâ muru na nûma Pwiduée na bà pwa. ²² Â ékaa, na nûmabâ na bà tawèerigâ pâ: Pwiri wâdé* na jè wâripû† tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

²³ Êco na é tâmogòori ji ipwa tûâ kâra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: ²⁴ «Paari tóo é jè mwani atù. Naporomee í ma nee í, na wâgòro é mwani bèeni?»

Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

²⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwâ pitôowâri tà pwi ukai é pwina kée; â guwâ pitôowâri tà Pwiduée é pwina kà Pwiduée.»

²⁶ Â rà po dau pò goo é pai tòpi kée, ba càcaa pâri ma rà pwa tûâ tée na ara tèpa âboro. Â nye ticé cèna rà tòpi tée goo.

Pai o wâro còwâ kâ tèpa bà
Mataio 22.23–33; Maréko 12.18–27

²⁷ Napwa naa goo wâ tèpa *Sadukaio, [jè ditàra pwapwicîri kâ tèpa *Juif] âna càra caa cèiki pâ, rà o wâro còwâ wâ tèpa bà. Â wâ pàra tàpé gée goorà, âna rà medari Iésu. [Â târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèerié pâ: ²⁸ «Ico pwi a pwa pupûra, é jée wii tâjé wâ *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wâ pwi âboro, na ticé èpo kée, â wâdé na é popa tò dâpwâ kée wâ pwi jiié, ma ru piéa.* Deutéronome 25.5 Â, na wàrapwiri, â é naa cè goòbàra pwi a bà.

²⁹ «Â wâdé. Êco na gà jée niimiri cai ni: Pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wâ pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticé èpo kée. ³⁰ Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tò dâpwâ, êco na é bà mwara wâ pwini, â nye ticé èpo kàru. ³¹ Â wâ pwi béâracié, âna ipaiwâ. Â wàrapwiri naa goo wâ tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticé èpo kàra. ³² Â gée na càùrà diri, â é mwa bàra bà wâ i tò ilàri. ³³ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wâ tèpa bà, na jè tóotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàapà nàrà, na o pwi éa tò ilàri-bà, na tóotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! Gà tòpi cai!»

Pai tòpi kâ Iésu

³⁴ É tòpi târa wâ Iésu pâ: «[Guwâ pitanami.] Ba jè piéa co naa na pàara bèeni na jè bwaa wâro naa gòropuu. ^{35–36} Â o càcaa wàrapwiri naa na pàara noowê. Ba wâ Pwiduée, âna ée mwa pitòrigari tèpa naîê—tàpé na é niimiri pâ pâri ma rà picaatâa ma wâé. Â nye wàilà kaa na ée mwa pawârorà còwâ gée na aubâ, â rà o pwacèwii tèpa *angela kée. Ba o càra mwa caa bà còwâ. Â o càra mwa caa piéa còwâ.

³⁷ «[Guwâ tawèerio] naa goo è pai wâro còwâ gée na aubâ. Â gona câguwâ caa tâmogòori è pwina é ina wâ Moosé? Ba é pwa jèkutâ [naa na é tii kée] goro i ji na nari upwâra, na ia tòo gò i ânye. Ba é ina goo Pwi Ukai Pwiduée pâ, é *Pwiduée kâ *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* ³⁸ [Pai ina wèe pâ] rà nye cau tàgére *wâro jaa Pwiduée! Ba wâ Pwiduée, âna cáé caa Pwiduée kâ tèpa bà, â é Pwiduée kâ tàpé na rà wâro.»

Pai tòpi kée tà tèpa dotée goro Naèà
Mataio 22.41–23.12; Maréko 12.35–40

³⁹ Wâ pàra tèpa dotée goro é Naèà, âna rà tère è pwina é ina wâ Iésu tà tèpa Sadukaio, â rà ina tée pâ: «Aipaa! Nye dau wâdé kaa è pai tòpi'gâ, co pwi a pwa pupûra!» ⁴⁰ Ba ipwacoè târa, na rà tawèeri wâ Iésu goo cè pàra muru.

⁴¹ Â é ina târa pâ: «Gorodâ na rà ina wâ tèpa âboro pâ, wâ pwi *Mesia, [pwi ukai na guwâ tapacié] âna é pwi âboro kîri jii *Davita, gée goo na é pwi goòbèrèè co†?»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

^{42–43} «Bwa, càcaa wàrapwiri, ba nye wâ Davita kaa, na é ina naa na tii Salamo, pâ:

Popai kâ Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patùra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro iò étò.
[Go naa tâgâ é pitûâ.
O pwamainagâ awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dâgâ.”

Psaume 110.1

⁴⁴ «Ba ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wâ pwi Mesia. Â é paari pâ, wâ pwi Mesia, âna pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé[§]!»

Cibwaa ipwacèwii tèpa dotée-bâ!

⁴⁵ Wâru pâ âboro na rà gére tâmaari è pwina é ina wâ Iésu. Â, na ararâ diri, â é ina tà tèpa *câmu kée pâ: ⁴⁶ «Guwâ pwacòoco! Guwâ cibwaa pwaduwa kâ pàra tèpa dotée goro é Naèà! Ba dau wâdé târa, na rà pâra na é pâ ârabwée gòri* . Â wâdé târa, na rà nye pwabwàcu târa,

† 20:41 Grec: «Gorodâ na rà ina pâ, wâ pwi Mesia, âna é pwina naî Davita?» 20:42–43 Psaume 110.1 § 20:44

Grec: Wâ Davita kaa, na é ina goocè pâ 'Ukai', â gorodâ na é pwina naîé? * 20:46 Ârabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kâ tèpa tâmanga ma tèpa pipapwicîrîrà.

ma pwamainarâ pâ âboro, naa na diri ê pâ ére aupitapitiri. Â rà nye mudàra taaci ê pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina. ⁴⁷ Â rà pwa ê pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jê o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ûna rà gére wârapwiri, â rà popa diri jii ê pa dâpwâ ê pâ muru na tà târa. Â géé goro kaa pwiri, âna o mwa pwa târa ê wârimuru na dau maina jii ê wârimuru kâ pâra tâpé.»

21

*Iésu naa na Wâra pwapwicîri
Mataio 24.1–2; Maréko 12.41–13.2*

Tô dâpwâ na ticè neemurué

¹ Ê tâa na *Wâra pwapwicîri wâ Iésu. Â é gére cõo tèpa âboro na dau pwa neemururâ na rà tãpõ mwani târa Wâra pwapwicîri. ² Â é tèepaa me tô jê dâpwâ, na piticè neemurué. Â é naa ji du ârailu nari mwani atû. ³ Â é ina wâ Iésu tà tèpa *câmu kêe pâ: «Go ina tàwâ ê âjupâra pâ: Wâ tô dâpwâ bèeni na piticè neemurué, âna po dau wéna awé ê pwina é tãpõ, jii pâra tâpé. ⁴ Ba rà tãpõ upûé (ba ji ére mwani géé goro aumaina goo wârirâ). Â, na wâé, âna jêe nye piticè neemurué kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pâri ma é wâro goo.»

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

⁵ Géé na càué, â rà picâdiri i Wâra pwapwicîri wâ pâra tèpa âboro, pâ: «Nye dau wâdé kaa é pâ atû goro é auba, goo é pé wâ bèeni! Po dau pwa kaamwa kêe. Â dau muugère pâ cûué* na rà naa tèpa âboro, ba na urâpâra tà Pwiduée!»

⁶ Â é ina târa wâ Iésu pâ: «Guwâ cõo diri pâ pwiibâ? Âna go ina tàwâ pâ: O mwa tèepaa é tãtõtù na o téura diri. Â o mwa ticè atû na o mwa pitâagorâ too wê.»

*Ê pwina o tèepaa na pwâadèrèè
Mataio 24.3–35; Maréko 13.3–31*

⁷ Râ tawèeri Iésu wâ tèpa câmu kêe pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà ina tâbâ pâ o wiidâ cèna o tèepaa é pwina gà gére ina. Â o dà cè câmu kêe ma bà o tâmogõori pâ, o jêe tèepaa me é pwi pâara-bâ?»

⁸ Â é ina târa pâ: «Guwâ ipwacõowâ, â guwâ cibwaa pwa ma ipa-imwûruwâ. Ba o wâru tâpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é neô. Â rà o ina tàwâ pâ: “Wâgo pwi Mesia [ina go me géé jaa Pwiduée, na guwâ tapacîé!]” â “Jêe wâni é pâara kõo.” Êco na guwâ cibwaa pâra wiârâ! ⁹ Wiâna guwâ tère jekutâ goro pâ paa, ma pâ pai épâ wèe é gõropuu, â guwâ cibwaa nama wâgotâwâ! Ba o nye mara tèepaa é pâ pwiibâ, êco na o cãcaa pâji pwâadâra gõropuu.»

¹⁰ Â é ina mwara wâ Iésu pâ: «[Na pwi pâara-bâ, â o wâru pâ ipaa pitiri gõropuu: Ba] é pwi jê Ba, âna ru ipaa ma pwi jê Ba. Â wâ pwi jê ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jê ukai. ¹¹ Â o gû napuu, na pâ pâra ére gõropuu, â o pâ nau tèepaa é pâ copwa na maina, ma pâ pwécapa†. Â o wâru pâ muru na jê pwûkuru goo, â o wâru pâ câmu kêe, naanidò napwéretãtõtù.»

O tubaèpâ tà tèpa cèikî

¹² «Béaa kâra diri pâ pwiibâ, âna o dau tubaèpâ tàwâ, wâguwâ tèpa câmu kõo. Ba rà o tâjûruwâ, â rà o mwa popawâ pâ, naa na pâ *wâra pitapitiri, ma naa na pâ wâra karapuu. Â rà o dàtiwâ na ara tèpa kupénoo, ma wâ tèpa ukai, géé goro na guwâ tèpa âboro kõo. ¹³ Â, na pwi pâara-bâ, âna o naa tàwâ, ba na guwâ o tèpa *paâjupâraô, na ararâ. ¹⁴ Â guwâ cibwaa dau nûnûma ma pidumapié goro pai tãpi kâwâ târa. ¹⁵ Ba go o mwa naa tàwâ é pâ popai na guwâ o ina, bau é autâmogõorimuru. Â o cãcaa pâri ma rà tãpi tàwâ wâ tèpa pièpâriwâ!

¹⁶ «Râ o icuriwâ wâ du nyaa ma caa kâwâ, ma wâ tèpa aèjii kâwâ, ma wâ tèpa jènerewâ, ma wâ tèpa béewâ, tiagoro na o tètãmwara pâra tâpé géé goowâ. ¹⁷ Â rà o pièpâriwâ goodò diri é pâ âboro. ¹⁸⁻¹⁹ Êco na wâ pwina é cimwû, âna ée mwa udò, â o tà tãe é *âji wâro. Â o nye ticè na rà pwa, na o tigéé goro é wâro bèepwiri na wâgoowâ‡.»

O dau pwaéè kâ tâpé Iérusaléma

²⁰ «Na guwâ cõo pâ pwâra paa§ na rà cibèepi *Iérusaléma, â wâé kaa pwiri na guwâ o tâmogõori pâ o jêe tédidiri i auba. ²¹ Wâ tâpé na rà wâgõroigé jii i ville, âna rà cibwaa tò naa na! Â wâ tâpé na rà tâa na i ville, âna rà uru wâi! Ûu, wâdé na rà cau uru wâi naa gò pâ jaa,

21:3 2 Korénito 8.12 * **21:5** Cûué—Décoration. **21:6** Luka 19.44 † **21:11** Pwécapa—Épidémie. Pâ maagé na pâpitiri napõ. **21:14** Luka 12.11–12 **21:15** Apostolo 6.10 **21:16** Mataio 10.21–22 ‡ **21:18-19** Â o nye ticè... Grec: Â o nye ticè ji caapwi wârapwiri na o tiâu. § **21:20** Pwâra paa—Armée.

wà diri tàpé na rà tâa napò *Judée! 22-23 Au! Wàrico! Ba, naa na pâ tòtùt bèépwi, âna po dau pwaée kàra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri na rà pa-di è èpo kàra. Ba wàépwi è pàara na wà Pwiduée, âna ée mwa naa wàrimuru târa è Ba kée, [wà tèpa *Juif]. Êkaa na wàrapwiri cè pai pacoo diri pâ popai kà tèpa *péroféta wàna *Tii Pwiciri.

«À o po dau maina è pwàra putàmù kée, à rà o dau pwamaagé côo tèpa âboro wê, na pwi pàara-bà. 24 À o dau wàru tàpé na o tètàmwararà goro è tàuwa. À o wàru mwara tàpé na o piirà na poparà pâ, naa na pâ napò na wàru, ba na rà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro wê. Ba è pwi pàara bèépwi, âna o pàara kà tàpé na càra caa tèpa Juif. À rà o pwatari diri Iérusaléma. À rà o mwa còogai è napuu kée bau è Ba kée, tiagoro è tòtùt na ée mwa pacoo pwiri [wà Pwiduée].»

Pai wàjué me còwà kà Iésu

25-26 «[Gée na càuru pwiri] à o pwa pâ câmu na ité naa na i tòtùt, ma è parui, ma è pâ íricò. Ba o gùmagù è pàara napwéretòtùt. À [o nye ité mwara i nawià, à] o pwa pâ diopwaa kàra pàri wià*, à o dau maina airà. À wà tèpa âboro gòropuu, àna rà o pò goo diri pwiri, à o dau wàgotàra, à rà o pwùkùru. Ba rà o còo pâ, o jée tèepaa è pàara na po dau epà awé naa gòropuu. 27 À nabwé, à rà o mwa bàra còoò, wàgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na è pàtàmoo, ma è pai maina ma muugère kòo. 28 Êkaa na go ina tàwà pâ: Wiàna guwà còo pâ, jée tapoo coo è pâ muru bèépwi, à guwà gòo ma ipwàdéé! Ba o jée càcaa gòiri è tòtùt, à ée mwa pa-udòwà wà Pwiduée!»

Câmu goro iri wâi

29 Wà Iésu, âna [é patùrarà mwara goro è pwina o tèepaa. À] è ina tàra è ucina bèeni pâ: «Guwà còo è *iri wâi, é, pwi jè upwàra. 30 Ba, na é tapoo ti, à guwà tâmogòori pâ, ée jée tèepaa me è pàara na ucuu i napò. 31 Wàrapwiri na guwà còo pâ, gère tèepaa è pâ pwi bèépwi, na ia go ina, à guwà o tâmogòori pâ, ée jée tapoo tòpò è Mwaciri kée wà Pwiduée. 32 À go ina tàwà è àjupàra pâ: [O càcaa gòiri.] Ba wà pàra tèpa âboro nabà, àna rà o bwaa nye còo pwiri, béaa kàra pai o bà kàra. 33 Ba o tiâu è napwéretòtùt ma è gòropuu; à napwa è popai kòo, àna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî!

34 «Guwà ipwacòoco! Guwà cibwaa wàrori è wàro imudi; guwà cibwaa dau wàdo ma ija! À guwà cibwaa géaa goo è pâ muru [na o tubatiàuwà naa goo] naani gòropuu. Ba wiàna guwà tà èrà goo pâ muru bèépwi, à péa guwà mwa tà pò, ma piticè càrawà, na go tèepaa me còwà, 35 pwacèwii diri pàra âboro gòropuu. Ba go o mwa cau papòrà diri, pwacèwii [pwi a pwa puà, na é tû] puà kée naa gòro è pu àrawéa. 36 Êkaa na guwà tà tàcî! À wàdé na guwà pwapwiciri tà Pwiduée, ma ilari jiié pâ, na é wéaariwà jii diri pâ muru na epà na o mwa tèepaa. À [go o mwa ipwàdéé goowà] wàgo Pwina naîri âboro, na guwà cima arao. Nabwé!»

37-38 [Na pàara na é tâa Iérusaléma na wà Iésu] à é tò naa na Wàra pwapwiciri na diri pâ tòtùt, ba na é pacámuri tèpa âboro. Ba mu ipitirirà naawé, naa diri pâ dàuru, ba na rà tèreé. À, na bàrane, à é mu wàjué còwà naa gòrojaa Élaio, à é tâa wê naa ne.

22

É icuri Iésu wà Judas

Mataio 26.1–16; Maréko 14.1–2; Ioane 11.45–53

1 Jée pâmwünwabwéri è *tòtùt maina kà tèpa *Juif, na ina goo pâ tòtùt Paséka—pwi tòtùt na rà ija poloa na ticé nyaa kée. 2 À wà tèpa caa kà tèpa pwa *àrapwaaailò, ma wà tèpa *dotée goro è Naèa, àna rà imudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètàmwarà wà Iésu. Êco na wàgotàra goo wà tèpa âboro. [Ba dau wàru tàpé na rà wàgoo Iésu.]

3 À, na pwi pàara bèépwi, àna wà *Caatana, àna é nye too kaa naa goo wà Judas Iscariote, wà pwi jè àrapàara tèpa 12 *apostolo kà Iésu. 4 À é pàra wà Judas, nau còo tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaailò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari è *Wàra pwapwiciri. À é ina tàra pâ, na ée mwa panuà Iésu tàra. 5 À rà nye dau ipwàdéé kaa, à rà ina tée pâ, na rà o mwa naa cè mwani tée. 6 À géé na càué, àna é imudàra cè naigé, ba na é icuri pwàniri tàra wà Iésu.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Mataio 26.17–30; Maréko 14.12–26; 1 Korénito 11.23–25

21:22-23 Jérémie 5.29, 46.10; Osée 9.7 21:24 Psaume 79.1; Auinapàpàri 11.2 21:25-26 Ésaie 13.10; Ézékiel 32.7; Joël 3.4; Auinapàpàri 6.12–13 * 21:25-26 Pàri wià—Les grands brisants. 21:27 Daniel 7.13; Mataio 26.64; Auinapàpàri 1.7 22:3 Ioane 13.2,27

⁷ É jée tèepaa é bétapoo tòotù kâra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kêe’—tòotù na rà mu taa é nari mutò târa Paséka.

⁸ Â wà Iésu, âna é panuâ pâ naa *Iéruusaléma wà Pétéru ma Ioane, â é ina târu pâ: «Gâu pâra béaa naa na ville, â gâu pwabwàti é utimuru kâjè, târa é tòotù Paséka.»

⁹ Â ru tawèeriè pâ: «Wâpà na nûmagà na jè pi-ija wê?»

¹⁰ Â é tòpi târu pâ: «Na gâu tò naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gâu pâra wiâé. Â, na é tò naa na jè pwârawâ, ¹¹ â gâu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o wâpà é naditârawâ, na bà o ija naima é utimuru târa Paséka?”

¹² «Â ée paari tàu é jè naditârawâ na wâdòiti—pwi naditârawâ maina na jè ipwabwàti. Â gâu pwabwàti i uti kâjè naawé.»

¹³ Â nabwé, â ru pâra wà Ioane ma Pétéru, â ru pâmari wâra na é ina târu wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru târa Paséka.

I poloa ma i dipâa

¹⁴ Na bârane, ûna jée tèepaa é pâara na rà pi-ija na, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe. ¹⁵ Â é ina târa pâ: «Jèe gòiri na go tapaciri é jì pwi pâara bèeni, na jè pi-ija naima é utimuru târa Paséka, béaa kâra pai picâri kôo. ¹⁶ Ba go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa ija é utimuru bèeni ma wâguwâ, [naani gòropuu]. Go o mwa ija còwà na go o mwa bàra tubanabwé é wakè [kâra âji Paséka] na pâara na é tòpò Mwaciri kêe wà Pwiduée*.»

¹⁷ Â é popa é wârado dipâa. Â é pwaolè tà Pwiduée, â é ina târa pâ: «Guwâ popa, â guwâ cau wâdo jéca. ¹⁸ Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo é dipâa na bwaa âmué, naa na pâara na é tòpò Mwaciri kêe wà Pwiduée.»

¹⁹ Â é popa é poloa, â é pwaolè tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa târa, â é ina târa pâ: «Êni, âna naiio, na go panuâ ba kâwâ. Â, na wârapwiri, â guwâ o mwa nye tà pitaniimiri é pwina go pwa tàwâ.»

²⁰ Gée na càuru é pi-ija, â é pa i wârado dipâa†, â é ina târa mwara pâ: «Êni, âna *câmu kâra *aupwataâboro na bwaa âmué, na é pwa wà Pwiduée goro é domii kôo na o jèe joro. [Ba o wârapwiri pai tòpò pinaanapò naa nabibiu kâwâ ma wâé.]»

É patûrarâ mwara na rà pi-ija

Mataio 26.20–35; Maréko 14.17–31; Ioane 13.21–38

²¹⁻²² [É ina târa mwara pâ]: «Wâdé na go bà, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na pacoo é auniimiri kâ Pwiduée gée na biu. Êco na, napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Â guwâ còo, co tèpa béed, é tâa jaajè ni, wà i pwi âboro bèepwiri, ba jè gée ija ma wâé.»

²³ Â wà tèpa câmu kêe, âna [rà pò goo pâ popai bèepwiri, â] rà pitânunuu, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàapà na o pwa pwiri?»

Guwâ ipakîriwâ pwacèwiiio

²⁴ Rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Ba rà imudàra cè pwi âboro na é imaina naa jaarâ.

²⁵ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Guwâ còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kâ Pwiduée‡, âna wà tèpa ukai ma wà tèpa pitûâ, âna rà còogai tèpa âboro. Â nûmarâ na jè tà pwamainarâ ma pwaolè târa taaci§. ²⁶ Â wâguwâ, âna guwâ cibwaa pwacèwiirâ! Ba wà pwi âboro imaina nabibiu kâwâ, âna wâdé na é pwacèwii pwi nari èpo. Â wà pwi a pitûâ, âna wâdé na é pwacèwii pwi ênawéna.

²⁷ «Ba [naa jaa tèpa âboro gòropuu, âna] wà pwi ukai, âna é tâa goro taapà; â wà tèpa ênawéna kêe, âna rà naa èe. Â guwâ còo, nye càcaa wârapwiri naa nabibiu kâjè. Ba go jèe pâ nau pwi ênawéna kâwâ.

²⁸ «Â wâguwâ, na guwâ tâa jaa na go tâa na aré ma tòina, ²⁹ âna go mwa naa tàwâ [é autâa na] é Mwaciri, na é jèe naa tóo wà Caa kôo. ³⁰ Â jè o mwa pi-ija naima ma wâgo. Â guwâ o mwa tâaboo naa gòro autâa kâ tèpa ukai, ba guwâ o pitûâ kâ tèpa 12 wâao *Isaraéla.»

Gà mwa pitûtòowâriò, co Pétéru

22:7 Exode 12.1–27 * **22:16** Dernière phrase—Grec: Tiagoro na o pacoo, naa na Mwaciri kâ Pwiduée. † **22:20** É pa i wârado dipâa—Munaa é wârapwiri na é naa târa é wârado na caapwi (nee tii 17), é, munaa é wârapwiri gée na càué, ba wiâra é nyamanya kâ tèpa Juif, âna rà wacié wâdo i wârado dipâa, na tòotù Paséka. **22:21-22** Psaume 41.10; Ioane 13.21–22 **22:24** Luka 9.46 **22:25** Mataio 20.25–27; Maréko 10.42–45 ‡ **22:25** Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. § **22:25** Dernière phrase—Grec: Â rà nama jè ina goorâ pâ “Tèpa pwa na wâdé”. **22:26** Mataio 23.11; Maréko 9.35 **22:27** Ioane 13.12–15 **22:30** Mataio 19.28

³¹ Wà Iésu, âna é tabiié naa goo Simona Pétéru, â é ina pâ: «Têre! Wà Caatana, âna é ilari pâ, na é jèpa tacaiwà. Â ée mwa nama gûmagù é pwâranûmawà, naa na jè jì pàara* . ³² [Â ée mwa dau tacaigà co Simona, pwi âji béèò! Au, meaarigà! Ba gà o mwa tûu.] Êco na go jèe pwapwicîri ba kâgà, ba na gà mwa cimadò còwà. Â wiàna gà o mwa wâjué me còwà dario, â [pâragà, na] gà pagòo tèpa aèjii'gà bëeni.»

³³ Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Bwa! Bwa, co Pwi Ukai! Nye pâriô mwara ma go picâri pwacèwiigà, wiàna naa na karapuu, é ju capai bà!»

³⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Bwa, go ina tâgà é âjupâra, co pwini, pâ: Naa na ne nabà, âna béaa kâra cè pai to kâra i ja, âna gà o wacié pitûtòowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Guwà ipwabwàtiwà târa ipaa!

³⁵ É ina mwara wà Iésu tà tèpa câmu kèe pâ: «Na ia, âna go cûruwà [ba na guwà Picémara é *Picémara Wâdé] âna ticè mwani, ma atà, ma wâraâwà na guwà popa wiâwà. Â wâna, gona nye tiâu jiiwà cè muru?»

Â rà tòpi tée pâ: «Bwa.»

³⁶ Â é ina târa pâ: «Êco na nabàni, âna go ina tàwà pâ, wâdé na guwà popa cè mwani ma atà kâwà! Â wiàna ticè tàuwa kâwà, â wâdé na guwà icuri ârabwée kâwà, ba na o wâri wée. ³⁷ [Ba rà o jèe tubaèpà tóo pwacèwii na go pwi âboro èpà.] Ba pwa jè popai good, na wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Rà naa wârimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà. Ésaie 53.12* Â o jèe nye coo é popai bëepwiri.»

³⁸ Â rà ina tée wà tèpa câmu kèe pâ: «Wâéni é du ârailu tàuwa, co Pwi Ukai!»

Â é tòpi târa pâ: «Jèe pâri†!»

É pwapwicîri wà gòrojaa Élaio

Mataio 26.36–46; Maréko 14.32–42

³⁹ Rà còobé gée na wà wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, â rà pâra naa gòrojaa Élaio. Ba mu nye câmaajé târa [na rà puu wê].

⁴⁰ Ũna rà tèepaa naawê, â é ina târa pâ: «Guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kâwà, wiàna tacaiwà.»

⁴¹ Â é tâpo paé jiià, â é tùu jùrué, â é pwapwicîri tà Pwiduée. ⁴² Â é ina pâ: «Caa, wiàna nûmagà, â gà patâjii jiio é pâ aré ma tòina bëeni. Êco na gà cibwaa pwa é pwina nûmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴³ Â é nye tèepaa kaa pwi jè *angela, me gée *napwéretòotù, â é pagòóé. ⁴⁴ Â é nye pwapwicîri mwara wà Iésu, â jèe po dau maina é aré ma tòina kèe. Â é wétâu kèe, âna jèe pâra nau domii, â joro naa napuu pwacèwii é pwâra jawé.

⁴⁵ Â nabwé, â é cimadò, â é wâjué me còwà dari tèpa câmu kèe. Êco na é còo pâ rà puu. Ba dau oratâra gée goo pai pikîri kâra. ⁴⁶ Â é ina târa pâ: «Cina guwà puu? Guwà tà tàcì, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kâwà, wiàna tacaiwà.»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Maréko 14.43–52; Ioane 18.3–12

⁴⁷ Ũna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kèe. Â rà tèepaa me wiâe pâ âboro na wâru, [ba na rà tâjùru Iésu]. Â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é pwabwàcu tée, ma bwénüüé.

⁴⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wâna, co Judas? Gà wârapwiri târa pai pi-icuri, wâgo Pwina naîri âboro, goro é pai bwénüüô'gà?»

⁴⁹ Wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà còo pâ rà o jèe tâjùrué wà tèpa âboro. Â rà pò ma ina tée pâ: «Wâdé co Pwi Ukai, na jè pioké! Wâéni tàuwa!»

⁵⁰ Â wà pwi jè ârapàararà, âna é nye tûboo kaa é tàuwa kèe naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò. [Êco na] é tépàgà co i doronyüüé.

⁵¹ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Bwa! Jèe pâri! Guwà cibwaa cicararà!»

Â é tu naa goo i doronyüüé, â nye wâdé còwà kaa.

⁵² Â é patùra tèpa pitûâ kà tàpè na rà me nau tâjùrué—tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari é Wâra pwapwicîri. Â é ina târa pâ: «Wâna? Guwà me nau popao, goro é pâ tàuwa, ma é bàra upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtâmwara âboro! ⁵³ Diri é pâ tòotù,

* 22:31 Pwa ucina naa na grec goo é pai ura pwâra blé târa ma pinaaitiri é pudòro blé ma é parawée. 22:32 Ioane 17.15 22:35 Luka 9.3, 10.4 22:37 Ésaie 53.12 † 22:38 Jèe pâri—Munaa pai ina wée pâ: Jèe nabwé na jè tûra.

âna go tâa nabibiũ kàwà, naa na Wâra pwapwicîri, êco na câguwà caa tâjũruo! Bwa, wâdé na wârapwiri. Ba ni, âna jêe pàara kàwà—pàara na é pitûâ é pàtàmara é bàutê.»

⁵⁴ Â rà tâjũru Iésu.

É pitûtôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69–75; Maréko 14.66–72; Ioane 18.16–27

Rà popa pà Iésu naa pwàrawà kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò. Napwa wà Pétéru, âna é picâwiâé géé iti. ⁵⁵ Â é pâmari pàra tèpa wéaa, naa na gòroigé kâra pwàrawà. Ba rà pwa é pé na ânye, â rà pwacârau. Â é coo burà pwacârau jaarà wà Pétéru.

⁵⁶ Â wà tò jè ênawéna, âna é côoé naa na pwéelaa kâra ânye. Â é ciburà ucârié, â é côoinaé, â é ina [tà tèpa âboro na rà tâa wê] pà: «É! Wà pwini, âna é pwi é bée Iésu géé Nazareth!»

⁵⁷ Êco na é pitûtôowâri wà Pétéru, â é ina tée pà: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, co tòoni.»

⁵⁸ Â géé na càuru é ji pàara bèepwiri, â wà pwi jè âboro, âna é côoinaé mwara, â é ina tée pà: «Pwiini, gona câgà caa pwi jè bée Iésu?»

Â é tòpi tée wà Pétéru, pà: «Bwa!»

⁵⁹ Â wâna caapwi ineretòotù, â wà pwi jè âboro, âna é nye gòo goro ina tà tèpa bée pà: «Akaé! Âjupàra pà é pwi jè bée! Ba wâé mwara, âna é pwi a me géé Galiléé!»

⁶⁰ Â é tòpi tée wà Pétéru pà: «Kaa! Gà tère, co pwini! Câgo caa tâmogòori é pwina nûmagà na gà ina!»

Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é to i ja. ⁶¹ Â wà Pwi Ukai Iésu [na rà tàgére pitèié naa na jè ére gòroigé] âna é nye tabiié kaa, â é ucâri wà Pétéru. Â é nye niimiri kaa wà Pétéru i pwi ia é ina tée wà Iésu pà: «Béaa kâra é pai to kâra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pà, câgà caa tâmogòorio.»

⁶² Â é côobé naa gòroigé wà Pétéru, â é dau i pijinünü.

Rà tubaèpà tà Iésu ma pitèié

Mataio 26.63–27.2; Maréko 14.53–15.1; Ioane 18.13–14,19–24

⁶³ Wà tèpa âboro na rà wéaari Iésu, âna rà pitaureé gooé, â rà eié. ⁶⁴ Â rà târamiri é naporomee, â ûna rà tòbitié, â rà ina tée pà: «Wailàapà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri é muru]!»

⁶⁵ Â rà dau tànyirié, ma ina tée pà muru na po dau èpà.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

⁶⁶ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri é wâra pitûâ kà tèpa Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa dotée goro é Naèa. Â rà ina [tà tèpa wéaa] pà, na rà popa me Iésu na ararà.

⁶⁷ Â rà ina tée pà: «Wiàna wâgà wà pwi *Mesia, â gà ina tâbà!»

Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Wiàna go ina tàwà é âjupàra, â o câguwà caa cèiki naa gooò.

⁶⁸ «Â wiàna go tawèeriwà goro cè jè muru, â o câguwà caa tòpi tóo. ⁶⁹ Êco na o jèe tèepaa é pàara, na wà Pwina nañri âboro, âna ée mwa tâa goro étò kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitûâ].»

⁷⁰ [Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau putàmũ kaa] â rà ina pà: «Ico pwini! Gona gà ina pà wâgà, âna gà *Pwina nañ Pwiduée?»

Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Guwà jèe nye tàgére ina!»

⁷¹ Â rà pi-ina pà: «Jèe pâri! Guwà nye tère é pwina é ina. Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]!»

23

Iésu na ara Pilato ma Héroda

Mataio 27.11–26; Maréko 15.2–15; Ioane 18.28–19.16

¹ Rà cau cimadò diri tèpa *wâratûâ kà tèpa Juif, â rà cia Iésu dari wà *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma]. ² Â rà pitòti Iésu, ma ina pà: «Wà pwi âboro bèeni, âna é pitoo naa na pûru é Ba kâbà [tèpa Juif] ba na rà cicara César, pwi ukai. Ba é ticia jiiirà, na rà wâri mwani wâripù tée, â é ina pà wâé pwi *Mesia, pwi jè ukai maina.»

³ Â é tawèeri Iésu wà Pilato pà: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

É tòpi tée wà Iésu pà: «Gà jèe nye tàgére ina.»

Ticé pwina é pwa na èpà!

⁴ É tabiié wà Pilato naa goo tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà pàra tèpa âboro na rà tâa wê. Á é ina tàra pà: «Câgo caa pâmari cè majoro wârimuru kêe.»

⁵ Êco na rà ina ba gôo tée pà: «Bwa! Gà cò, é nama gùmagu napò pitiri, goro é pai pwa pupûra kêe—tapoo na Galilée, tia ni *Iérusaléma!»

⁶ Á é ina tàra wà Pilato pà: «Wânu? Guwà ina pà, é pwi âboro géé Galilée?»

⁷ Úna rà tòpi tée pà «Úu», á é panuâ pà Iésu naa jaa *Héroda Antipas. Ba wàé na é pwi kupénoo na Galilée. Á, na pwi pàara-bà, âna é tàgére tâa Iérusaléma.

É coo ara Héroda Antipas

⁸ É nye dau ipwadéé kaa wà Héroda na é còo Iésu, ba jèe nye dau gòiri pai tère kêe é jèkutá gooé. Á nye dau nümee na é còo cè jè *câmu kâra pátamee cèna é pwa. ⁹ Á é tawèerié mwara goro pà muru na wâru. Êco na câé caa tòpi tée wà Iésu. ¹⁰ Á [ina na diri é pàara na ru gére wârapwiri, â] wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà tàgére tâa wê, â rà dau tûra too ma pitòtié. ¹¹ [Jèe pà nau ora tà Héroda gooé] â rà tányirié ma piécaarié, wàé ma wà tèpa coda kêe. Á rà pwa ma é coona é pé ârabwée kâra ukai. Á rà panuâé còwâ pàdari Pilato.

¹² Tapoo na pwi tòotù-bà, âna ru pitèreru wà Héroda ma Pilato. Ba béaa, âna nye tupédu a pièpà.

É coo còwâ ara Pilato

¹³ Wà Pilato, âna é panaimari é napò, bau tèpa pitûâ kâra, ma tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. ¹⁴ Á é ina tàra pà: «Guwà pame pwi âboro bèeni, na guwà gére ina pà: “É pitoo naa na pûru tèpa âboro, ba naa gùmagu é napò.” Á go tawèerié goo, na arawà. Êco na câgo caa pâmari cèna èpà na pâri ma pwa wârimuru tée goo.

¹⁵ «Á wà ukai Héroda Antipas mwara, âna câé caa pâmari cè èpà cèna é pwa, á é panuâé còwâ me naani. Á nye ticè majoroé ma naa wârimuru tée, ma é bà. ¹⁶ Na wârapwiri, â go o nye pwa ma pâdié co, â go o nye panuâé còwâ.» { ¹⁷ Ba pàra Pilato na é pacòobé é pwi jè âboro géé na karapuu, na diri pà naja, na tòotù *Paséka. }

Nümarà goo Barabbas

¹⁸ [Úna é ina pwiri wà Pilato] â rà nye cau wiikau too kaa é pà âboro, ma ina pà: «Nama é bà wà pwi âboro bèepwiri! Gà panuâ wà Barabbas!»

¹⁹ (Wà pwini Barabbas, âna é tâa na karapuu, ba é pwi a tètâmwara âboro. Á é pwi jè ârapàara mwara tàpé na pwa na rà cicara tèpa *Roma, naa Iérusaléma.)

Tanamirié naa goro kurucé!

²⁰ Wà Pilato, âna nümee na é panuâ Iésu, â pwa na é patûra tèpa âboro, [ba na é pacoora]. ²¹ Êco na rà mwa nye dau uu ma tomara too kaa pà: «Tanamirié! Tanamirié naa goro *kurucé!»

²² É bwaa wacié tawèerirà wà Pilato pà: «Dà cè èpà cèna é pwa pwi âboro bèeni? Na nye ticè majoroé ma é bà. Go o nye nama pâdié co, ma panuâé còwâ.»

²³ Êco na rà mwa nye dau pwatângürurà* ma uu too ma ina pà: «Tanamirié!»

²⁴ Á é nye niimiri bamwara wà Pilato pà, na é pwa é pwina nümarà goo. ²⁵ Á é panuâ wà Barabbas, wà i pwi pòroca†, á é panuâ wà Iésu tà tèpa coda kêe, ba na rà tètâmwereé‡.

Rà popa pà Iésu ma rà nama é bà

Mataio 27.32–34; Maréko 15.21–24; Ioane 19.17

²⁶ Wà tèpa coda roma, âna rà popa pà Iésu, [âna é kâa i kurucé kêe]. Á ipitirà ma pwi jè âboro géé na ville Cyrène, na nee Simona, na é wâjué me géé na aupwanapò. Á rà tacoo gooé, ba na é kâa pwicò i kurucé kà Iésu.

²⁷ Á dau wâru pà âboro na rà pàra wiâ Iésu. Á wà pa ilàri, âna rà imurué ma pijinünü.

²⁸ Á é tabiié Iésu naa goorà, á é ina tàra pà: «Pa èpo géé Iérusaléma, guwà cibwaa imuruô! Guwà imuruwâ còwâ, ma pà èpo kâwâ. ²⁹ Ba o jèe téeppa é pàara na [o dau gòo. Ba] o mwa ina pà: “Rà ipwadéé pa ilàri na càcaa pâri ma rà ipièrù, ma wàilà na càra caa pâji pitâmari èpo, ma wàilà na càra caa pâji pa-di èpo!”

^{23:7} Luka 3.1 * ^{23:23} Pwatângürurà—Se révolter, se débattre. † ^{23:25} Pwi pòroca—Meurtrier. ‡ ^{23:25} Ba na rà tètâmwereé—Grec: Ba na rà pwa tée é pwina nüma tèpa âboro goo. ^{23:29} Luka 21.23

³⁰ «Á [o dau maina ê pai picâri kâ têpa âboro, tiagoro na] o nûmarà na tûu naa gòrà ê pá jaa[§], ba na naapwânirirâ [jji ê pé tòina bèepwiri]!

³¹ «Ba “Wiàna rà cîri i upwâra na bwaa bwûu * , â rà o mwa wânau târa ê upwâra na jêe mwari?” [Ba rà tubaèpâ tóo nabà, â rà o mwa tubaèpâ tâwà gée na càué.]»

³² Á wà têpa coda, âna rà capai popa Iésu ma wà tupédu a pwa na èpà, ma capai tanamirirâ.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Mataio 27.35–44; Maréko 15.25–32; Ioane 19.18–27

³³ Rà popa Iésu pá, tEEPAA naa na ére na ina goo pá ‘Napwiripûru âboro’. Á rà tanamiriê naa goro *kurucé. Á rà tanamiri mwara i tupédu a pwa na èpà; pwi jèpwi naa gòro étò kêe, â pwi jèpwi naa gòro aèmwû.

³⁴ Á wà Iésu, âna é ina tà Pwiduee pá: «Caa, gà pwanaurirâ, ba càra caa tâmogòori ê pwina rà pwa.»

Á wà têpa coda, âna rà picàù noo kâra tii, naa goro ê ârabwée kêe.

³⁵ Wâru pá âboro na rà coo wê, â rà gére ucâri diri ê pwina tEEPAA. Á wà têpa pitûâ kâ têpa Juif, âna rà pitaurée goo Iésu, â rà ina pá: «É pi-ina gooe pá é pwi Mesia, [*pwi a pa-udò na é cûrué me wà Pwiduee!] Á é tâmogòori ma é pa-udò pàra tâpé, êco na cáe caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ!»

³⁶⁻³⁷ Wà têpa coda, âna rà pitaurée mwara gooe. Ba rà nye tà pame darié dipâa na maga, â rà nye tà ina tée pá: «É! Pwiini, wiàna gà pwi ukai kâ têpa Juif, â gà nye ipa-udògà còwâ!»

³⁸ Á rà ténamiri dòiti kâra pûrué jè ére upwâra na wii naa goo é aupwa tii na ina pá: IÉSU, PWI UKAI KÂ TÈPA JUIF.

³⁹ Á wà i pwi jè bâadi na ia tanamiriê naa goro jè jènere Iésu, âna é dau tànyirié, â é ina tée pá: «A! Wânau co pwini? Gà ina pá, wâgà pé pwi Mesia. Á gà upagà ni, â gà cau upajè naima!»

⁴⁰ Êco na é tòpi tée wà pwi bée, na ia é tâa goro jè jènere Iésu, ma ina tée pá: «Pwiibà, gorodà na càcaa wâgotâgà goo Pwiduee, wâgà na gà o jêe tâpo bà†, [â gà o mwa coo araé]? ⁴¹ Gà còo, nye *târù ê pai pwa wârimuru kâju, ba ju dau tupédu a pwa na èpà. Á napwa wâé, âna nye ticé èpà na é pwa!»

⁴² Á é ina tà Iésu pá: «Au, Iésu, gà nyi niimiriô, wiàna gà mwa tâa na é Mwaciri'gâ.»

⁴³ Á é tòpi tée wà Iésu pá: «Go ina tâgà ê âjupâra pá: Nabàni, âna gà o tâa jaa, naa napò kóo na tâa wê pinaanapò†.»

Maagè bà kâ Iésu

Mataio 27.45–56; Maréko 15.33–41; Ioane 19.28–30

⁴⁴⁻⁴⁵ Ûna po gopaé bwàti, â cáe mwa caa té i tòotù, â nye po bàutê pitiri ê napò[§] tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. Á é pé ciità maina, [na é târiwâri é ére na dau pwicîri] naa na i *Wâra pwapwicîri, âna nye tidâpa kaa. ⁴⁶ Á é tomara ba maina wà Iésu pá: *Caa, go panuâ tâgà còwâ é nyuâaô!* *Psaume 31.6* Á nye êgò kaa ôomaa kêe.

⁴⁷ Ûna é còo pai bà kêe, wà pwi caa kâra coda roma, â é pwamaina Pwiduee, â é ina pá: «Nye âjupâra pá, wà pwi âboro bèeni, âna nye ticé èpà na é pwa!»

⁴⁸ Á wà diri têpa âboro na ia rà tâa wê, âna rà wâjué còwâ naa jaarà, â dau tòina pwrânîmarâ. ⁴⁹ Napwa naa goo wà têpa bée Iésu, ma wà mwara pa ilâri na ia rà pâra wiâé géé Galilé, âna rà tà coo iti ma còo pwiri.

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Maréko 15.42–47; Ioane 19.38–42

⁵⁰⁻⁵¹ Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro géé Arimathée wà napò *Judée. É pwi âboro na é pitòimirié, ma é pwi âboro na é *târù na ara Pwiduee. Á é pwi a nye tà gòo goro tapacîri é pai tEEPAA me kâra é *Mwaciri kâ Pwiduee. Á é pwi jè a tâa na wâratûâ kâ têpa Juif, êco na dau càcaa wâdé tée é pwina rà tã Iésu wà têpa wâratûâ bée.

23:30 Osée 10.8; Auinapâpâri 6.16 **§ 23:30** O nûmarà na tûu naa gòrà ê pá jaa—Grec: Rà o ina tà têpa jaa: Guwà cãjipibâ! Rà mwa ina târa nari jaa: Guwà tûu naa gòbà. (Còo Osée 10.8.) * **23:31** Wiàna rà cîri i upwâra... Pai ina wée pá, wiàna é picâri wà Iésu, wâé, na cáe mu caa pwa na èpà, â rà o mwa dau picâri kaa wà têpa jènereé, têpa Juif, na rà pwa na èpà. **23:34** Psaume 22.19; Ésaie 53.12 **23:35** Psaume 22.8–9 **23:36-37** Psaume 69.22 † **23:40** Wâgà na gà o jêe tâpo bà—Grec: Wâgà na ipaiwâ é wârimuru kâu. † **23:43** Napò kóo na tâa wê pinaanapò—Grec: Paradis. Rà ina mwara wà têpa ijiao pá: Paradaiso. **23:44-45** Luka 8.2–3 **§ 23:44-45** Pitiri é napò—é, Pitiri é gòropuu.

⁵² Â wà pwiibà, âna é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari jiié i naii Iésu, [â é naa tàrù tée wà Pilato]. ⁵³ Â é tapwütù i naii Iésu géé gòro i *kurucé. Â é târamiri goro imwaano na gòri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmué, pé pwêe na iri naa na pé atù, na bwaa nye ticé âboro bà na tòpòé naa na. ⁵⁴ Diri é pâ namuru bèepwiri, âna pacoo na papwicí, tòotù béaa kàra é *tòotù pwicíri kà tèpa Juif. (Na papwicí, âna rà pwabwàti é pi-ija târa tòotù pwicíri.)

⁵⁵ [Ûna é gére popa i naii Iésu géé goro kurucé wà Ioséfa, â] wà i pa ilàri géé Galilée, âna rà còoé, â rà pâra wiaé. Â rà còo i auipwàni, na tòpò Iésu naawé. ⁵⁶ Â nabwé, â rà wajúé cówá naa pwàrawá, â rà pwabwàti é pâ wai ma jawé úrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro é naii Iésu. Êco na, [ûna bàrane, â] rà tàpo coo, ba jée tapoo i tòotù pwicíri. Â pwicíri na rà waké na pwi tòotù-bà.

24

É wâro cówá géé na aubà

Mataio 28.1–10; Maréko 16.1–8; Ioane 20.1–10

¹ Na pwapwicíri, [na dàuru kàra *tòotù pwicíri kàra] na bwaa gòropwaa, â rà pâra naa na auipwàni wà i pa ilàri. Â rà popa pâ i jawé úrea na ia rà pwabwàti. ² Â rà còo i atù, bécamoori i pwêe, âna jée pwùru tâjii. ³⁻⁴ Â rà tò, â rà dau pò, ba càra caa pâmari i naii Iésu. Na rà gére pitawèerirà goro é pwina gére tèepaa, â ru nye piápàparirà kaa tupédu âboro, na ru coona é ârabwée na dau pwaa, ma pwàra*. ⁵ Â rà cigòboo i pa ilàri, ba po dau wàgotàra.

Êco na ru ina târa pâ: «Gorodà na guwà mudàra nacàrù, pwi âboro na é jée wâro [cówá]? ⁶ Jée tiàú Iésu ni! Ba é jée wâro cówá géé na aubà!†! Gona cáguwá caa niimiri i pwi ia é ina tâwá, na guwá bwaa tâa ma wàé na Galilée? ⁷ Ba ia é ina pâ, o mwa panuâé tà tèpa âboro èpá, wàé *Pwina naíri âboro. Â rà o mwa tanamirié naa goro *kurucé. Â, naa na béaracié kàra tòotù géé na càùé, âna ée mwa wâro cówá géé na aubà.»

⁸ Â wà i pa ilàri, âna rà nye niimiri kaa pâ, ia é jée nye ina pwiri târa wà Iésu. ⁹ Â rà nye itàa kaa géé na auipwàni, ba na rà piwiâ tà tèpa *câmu kêe, ma êdiri pâra tèpa âboro é pwina tèepaa marirá. ¹⁰ Napwa naa goo wà pa ilàri bèepwiri, âna wà Maria géé Magdala, ma Jeanne, ma Maria tô nyaa kà Jacques, ma wà pâra ilàri mwara.

Â rà pwa jèkutá tà tèpa *apostolo. ¹¹ Êco na càra caa cèiki naa goorà, ba rà niimiri pâ rà piwámirá. ¹² Êco na wà Pétèru, âna é cimaddò, â é itàa naa na auipwàni, [ba na é còo. Â cáé caa tò] â é nye po cùué boo co, â é niâ dò naadò wá, â é pò na é còo é pâ imwaano co na gére tãaboo naani napuu. Â é wajúé cówá naa pwàrawá, â é dau pinünüma naa goro é pwina gére tèepaa.

É ipaarié naa gòro naigé Emmaüs

Maréko 16.12–13

¹³ Na tòotù bèepwiri, âna ru pâra wà tupédu ârailu bée Iésu, naa Emmaüs, pwi village, wâpâ na 11 kilomètres géé *Iérusaléma.

¹⁴⁻¹⁵ Â wii naigé, âna ru gére pwa jèkutá goro é pâ pwina gére tèepaa. Â é pâmwünyabweriru wà pwi jé âboro, â rà picaapâra. Nye wà Iésu kaa, ¹⁶ êco na càru caa còoinaé.

¹⁷ Â é tawèeriru pâ: «Dà é pwina gàu gére pwa jèkutá goo, co tupéeni?»

Â ru coo, na ru nye dau pikíri. ¹⁸ Â wà pwi jèpwi (na nee Cléopas), âna é tòpi tée pâ: «Wànuu, co pwini? Gona cágá caa tãmogòori é pwina gére tèepaa na pâ tòotù bëeni? Diri é pâ âboro wá Iérusaléma, âna rà nye tãmogòori, â nye wàgá co?»

¹⁹ Â é tòpi târu pâ: «Gona dà?»

Â ru ina tée pâ: «Ê pwina tèepaa dari Iésu géé Nazareth, pwi *péroféta na é piwéna! Ba dau pwa pátàmara é pwàratùra kêe, ma é pwina é pwa. Â é dau wâdé na ara Pwiduée, â wâru tèpa âboro mwara na rà picádirié. ²⁰ Â wà tèpa pitúâ kâjè, ma tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, âna rà tâjùrué, ma panuâé [tà tèpa *Roma] ba na rà pwa wârimuru tée, ma é bà. Â rà nama tanamirié naa goro *kurucé. ²¹ Â [wàibà-ni, âna bà nye po dau pikíri kaa] ba bà nye tà wâari pâ, wàé kaa [pwi *Mesia, na é] *pwi a pa-udò é Ba kâjè *Isaraéla. Â ni, âna jée âracié tòotù géé na càuru pai bà kêe.

²² «Â èri, âna wà pâra ilàri géé jaabá, âna rà dau papòbà kaa [goro jèkutá kàra]. Ba, na bwaa po dàuru, âna rà pâra naa na auipwàni. ²³ Â càra caa pâmari i naii, â rà ina pâ rà còo du

23:56 Exode 20.10; Deutéronome 5.14 * **24:3-4** Tupédu âboro... Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwáadàra tii. **24:6** Luka 9.22 † **24:6** Jée tiàú Iésu... Pâ popai bèepwiri, âna nye tiàú na pâra Tii Pwicíri naa na grec. **24:21** Luka 19.11; Apostolo 1.6

*angela, na ru ina tàra pâ, é jèe wâro còwâ wâ Iésu! ²⁴ Â wâ pàra tèpa pao gée goobà, âna rà itàa pâ naa na auipwàni, ba na rà còo, â nye âjupâra pâ, tiâu naii Iésu! [Nye dau ité kaa!]

É tòpi tàru

²⁵ É ina tàru wâ pwini pâ: «Au, meariwà! Ba nye ticé cèna guwâ tàmogòori! Po dau ipwâ ma guwâ cèikî naa goro é pâ pwi ia rà wii wâ tèpa péroféta biu! ²⁶ Ba rà ina pâ: Wâdé na é pwamaagé còo wâ pwi Mesia naa na pai pwa wèe bèepwiri, béaa kâra pai o paari é pai maina ma muugère kèe.»

²⁷ Â, [na rà gére pâra wii naigé, â] é napéaati tàru wâ pwini, édiri pâ jèkutâ gooé na wii naa na *Tii Pwicîri—tapoo naa goro pâ tii kâ *Moosé, tèepaa naa goro pâ tii kâ tèpa péroféta.

²⁸ Â nabwé, â rà tèepaa pâ naa na village na ru pâra naawé wâ tupédu âboro. Â wâ pwiibâ, âna pwa na é pâra jiiiru. ²⁹ Êco na ru tacoo gooé, â ru ina tée pâ: «Bwa, gà tàpo tâa jaabu[†], ba jèe bârane.»

Â rà pàgà naa pwârâwâ, â rà tâa wê.

Ru còoinaé na é tubiti poloa

³⁰ Nabwé, ûna rà tâa goro taapâ, â é popa é poloa wâ pwini, â é pwaolè tà Pwiduée, â é tubiti i poloa, â é ipâdi tàru. ³¹ Ûna wàrapwiri, â ru nye còoina kaa pâ wâ Iésu, êco na, na ji pâara bèepwiri, âna é nye pò ma tiâué jiiiru kaa. ³² Â ru pi-ina naa gooru pâ: «Nye dau ité kaa é pé ipwâdé, na tâa na pwâranûmajù, na ia é tàgère patùraju me wii naigé, goro é Tii Pwicîri!»

³³ Ru cimadò, â ru wâjué còwâ wâi naa Iérusaléma, ba na ru ina tà tèpa 11 a câmu na rà gére caatâa wê, ma pàra tèpa bée Iésu. ³⁴ Êco na rà mara ina tàru pâ: «Nye âjupâra kaa pâ, é jèe wâro gée na aubâ wâ Pwi Ukai! Ba é còoé wâ Simona Péteru!»

³⁵ Â wâ i tupédu âboro, âna ru piwiâ é pwina tèepaa mariru wii naigé. Â ru ina mwara pâ: «Bu nye còoinaé kaa, na é tubiti é poloa.»

É ipaarié tà tèpa câmu kèe

Mataio 28.16–20; Maréko 16.14–18; Apostolo 1.6–8

³⁶ Wâ tèpa câmu kâ Iésu ma wâ tèpa béera, âna rà pwa jèkutâ [goro pai wâro còwâ kèe gée na aubâ]. Na rà bwaa gére pi-ina pwiri, â é nye coo kaa nabibiù kâra wâ Iésu, â é ina tàra pâ: «Bwâcu kâwâ! Cidòri nyuâawâ!»

³⁷ Â rà cau pò ma po dau wâgotâra, ba rà niimiri pâ pé duée. ³⁸ Êco na é ina tàra wâ Iésu pâ: «Cina wâgotâwâ ma gûmagù pwâranûmawâ? Gorodâ na câguwâ caa cèikî pâ wâgo?»

³⁹⁻⁴⁰ Â é paari tàra è du iê ma i du âé, â é ina tàra pâ: «Guwâ còo é du iô, ma é du âô. Nye wâgo kaa! Guwâ còo naio, â guwâ tu naa goo! Ba é duée, âna nye ticé naiié!»

⁴¹ Â rà po dau pò wâ tèpa câmu kèe. Â rà ipwâdé, [ba nûmarâ na rà cèikî] êco na rà piwâ, ba càra caa pâji cèikî bwâti. Â é pwa ma tawèerirà Iésu pâ: «Nye pwa cè uti kâjè?»

⁴² Â rà naa tée jè noo kâra ârawéa na cîri, ⁴³ â é uti na ararâ.

É tàpiri pai còoina kâra é Tii Pwicîri

⁴⁴ É pwa ma ina tàra pâ: «Guwâ niimiri, na jè bwaa tâa ma wâgo, â ia go ina tàwâ pâ: O mwa coo diri é pâ pwina rà wii naa gooò, wâ Moosé, ma wâ tèpa péroféta, ma naa na tii *Salamo.»

⁴⁵ Â é tàpiri pai còoina kâra ma pai tàmogòori kâra é Tii Pwicîri. ⁴⁶ Ba é ina pâ: «Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, wâ pwi Mesia, âna wâdé na é pwamaagé còo, ma bà. Â naa na béaracé kâra tòotù[§], â ée mwa wâro còwâ gée na aubâ.

⁴⁷ «Â [go panuâwâ, ba na guwâ] picémara târa diri é Ba, tapoo na Iérusaléma, é popai goro pai pinûnûma. [Â guwâ ina tàra] naa na neò pâ: “Guwâ biiwâ ma pitòotéri é wâro kâwâ, â ée mwa pwanauri tâwâ è pâ èpâ kâwâ wâ Pwiduée!”

⁴⁸ «Ba nye wâguwâ, na guwâ tèpa *paâjupâra é pwiibâ! ⁴⁹ Êco na guwâ bwaa tàpo tâa ni, na ville, tapançiri cè pai tòpi kâwâ é pàtâma Pwiduée. Ba go o mwa panuâ me tâwâ è [Nyuââé Pwicîri] âraimeai na ia é ina béaa wâ Caa.»

É too jiiirà naa napwéretòtù

Maréko 16.19–20; Apostolo 1.9–11

24:24 Ioane 20.3–10 **24:26** Luka 9.22 **24:27** Psaume 22.2–22; Ésaïe 53 † **24:29** Gà tàpo tâa jaabu—Râ ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Jè jèe tâa ma wâibu. **24:34** 1 Korénito 15.4–5 **24:37** Mataio 14.26 **24:44** Luka 9.22

24:46 Psaume 16.10; Ésaïe 49.6, 53.10–11 § **24:46** Naa na béaracé kâra tòotù—É bà wâ Iésu na papwicî, â é wâro còwâ na pwapwicîri. Nabâ, âna jè ina pâ, ârailu tòotù gée na càùé. Êco na wiâra è pai pûra tòotù kâ tèpa Juif, âna papwicî, âna pwi pâbéaa kâra tòotù; â capàto, âna pwi béarailu kèe; â pwapwicîri, âna pwi béaracé kèe. **24:48** Ioane 15.27; Apostolo 1.8

24:49 Ioane 14.16, 15.26; Apostolo 1.4

⁵⁰ Wà Iésu, âna é popa tèpa câmu kêe, naa na jè ére na wâmwünyabweri Bétani. Â é tòpò naa gòrà è du îê, â é *pwényunyuâarirà. ⁵¹ Ûna é gére wârapwiri, â dàgòtùé too jirà naa napwéretòotù. ⁵² Â rà dau pwamainâê. Â nabwé, â rà wâjué còwâ naa Iérusaléma, â nye dau maina kaa è ipwàdée kàra. ⁵³ Â rà gòo goro picâdiri Pwiduée taaci naa na *Wâra pwapwicîri.

Picémara Wâdé na é wii wâ Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane, pwi *apostolo. Êco na câé caa ina ê nee naa na é tii bèeni. Â nye po ina co pâ 'pwi jê a *câmu', ma 'wà pwi na ia dau wânüma Iésu gooe'. (Côo 13.23; 19.26; 21.24.)

É wii wiidâ?

Nabibiu kêra *naja 70 ma 100 (munaa 80–85), na pàara na wâ Ioane, âna é tâa na province Asia (naa napô Turquie nabà). É wii géé na càù wâ Mataio, ma Maréko ma Luka.

É wii tâi?

Tà diri tàpé na rà mudàra ê naigé, ma ê âjupâra, ma ê wâro (14.6).

Cina é wii?

Nüma wâ Ioane na é popa me tèpa âboro na rà tère ê popai, ba na rà tâmogòori pâ wâ Iésu, âna é pwi *Mesia, wâ *Pwina naí Pwiduée, na ia rà jêe inapàpari biu wâ tèpa *péroféta.

Dâ ère é tii bèeni?

Câé caa ipaiwâ pai wiâ kâ Ioane bau é pai wiâ kâ Mataio, ma Maréko, ma Luka. Ba câé caa wiâ diri é pâ popai ma waké kâ Iésu. Â é inapàpari co é pâ muru, na tâa na wâbinyiri, wâna é pâ popai ma waké kâ Iésu. Wâéni ère é tii: Wâ Iésu Kériso, âna é pwi Popai na é wâjaa Pwiduée, béaa kêra pai tapoo diri pâ muru. Â é biié ma é âboro, â é wâro nabibiu kâjê naani gòropuu. Wâé, âna wâé é âji pwéelaa; wâé na é pwi naigé, ma é goropwârawâ târa é *âji wâro jaa Pwiduée. Â wâé mwara 'pwi a wéaari mutô', na é popajê tèpa âboro pàdari wâ Caa.

7 câmu ma 7 pai ina wèe naa na Tii kâ Ioane

Wâ Ioane, âna é popa é nimaro 7 (na câmu kêe goo é pwina tâbawêe) ba na é paari pâ wâ Iésu, âna é Pwina naí Pwiduée:

7 câmu kêra pátâma Iésu

É bii jawé ba na dipâa (2.1–12)

É nama tiâu maagé kâ pwi âboro (4.43–54)

É pwa ma é wâdé pwi a pitâbwamwa na tòotù pwicîri (5.1–18)

É pa-ija pâ âboro na wâro (6.1–15)

É pâra gòro parawére jawé (6.16–21)

É nama é niâ pwi a bwi (9.1–7)

É nama é wâro còwâ Lacaro (11.1–44)

7 ucina còwâ naa gooe na é ina wâ Iésu

É ina wâ Iésu pâ: *WÂGO, âna go:

Poloa târa wâro (6.35,51)

Pwéelaa kêra gòropuu (8.12)

Goropwârawâ kêra é pâ mutô (10.7,9)

A piwéaari é pâ mutô (10.11,14)

Pwina é naa é wâro, ma pawâro còwâ tèpa âboro géé na aubâ (11.25)

Naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma Wâro (14.6)

Âji majoro vigne (15.1,5)

Jê wàrani târa pai wii wèe «WÂGO» ba târa paari pâ, wâ Iésu, âna é popa é nee Pwiduée, «WÂGO pwi a tâa napwiri, nabà, â dàra gòiri awé.» (Côo *Ioane* naporomee 8 ma 13, ma *Exode* 3.14.) É wàrapwiri ba na é paari tâjê pâ, câé caa pwi âboro co, ba é me géé goo Pwiduée Caa.

Pai pitâgoo tii kâ Ioane

Iésu, âna é pwi Popai na me géé goo Pwiduée (1.1–18)

Opaâjupâra ma ipwabwàti (1.19–51)

Waké kêe naa jaa tèpa âboro (2.1–12.50)

Waké kêe naa Judée ma Samaria (2.13–4.54)

Rà tapoo cicaraé wâ tèpa pitûâ (5.1–6.71)

Waké kêe naa Ierusaléma (7.1–12.50)

Ipicijii ma ipagòo kêe tèpa câmu (13.1–17.26)

Bénabwé pi-ija (13.1–30)
 Bénabwé ipagòo (13.31–16.33)
 Bénabwé pwàra pwapwicîri (17.1–26)
 Pai bà ma wâro còwâ kêe (18.1–21.25)
 Rà tâjùrué ma nama é bà (18.1–19.42)
 É wâro còwâ géé na aubà (20.1–21.25)

Pwi Popai na é tâa jaa Pwiduée

¹É jèe nye tâa é Popai
 naa na autapoo goo
 [ê gòropuu].

É tâa jaa Pwiduée.
 Ba nye tàgére wàé
 Pwiduée.

²É nye wâjaa Pwiduée
 naa na autapoo goo.

³É nama é pwa diri
 pâ namuru wà Pwiduée.
 Diri é pâ muru,
 âna wàé na pwa.

⁴É wâjaaé *âji wâro,
 na nama rà wâro
 na pwéelaa pâ âboro.

⁵É pwéelaa, âna é èu
 naa nanaara é bàutê.

Â é bàutê, âna câé caa
 câtàmwereê*.

Pai paâjupâra pwéelaa

⁶Wà Pwiduée, âna é cùru me pwi jè âboro na nee Ioane. ⁷É pwi a *paâjupâra é pwéelaa, ba na é pwi naigé mara é cèiki kà tèpa âboro diri. ⁸Câcaa wàé é pwéelaa, â é tèepaa, ba na é *paâjupâra é pwéelaa. ⁹Wàépwi é âji pwéelaa, na é tèepaa naa gòropuu, ba na é nama pwéelaa goo tèpa âboro diri.

¹⁰É jèe nye tâa gòropuu é Popai, â é tòpò é gòropuu wà Pwiduée goo é Popai. Êco na càra caa câmogòorié wà tèpa âboro gòropuu†. ¹¹É jèe tèepaa [naa napô kêe] naa jaa tèpa bée; â càra caa tòpié wà tèpa jènereé. ¹²Êco na wà tàpè na rà tòpié ma cèiki naa gooé, âna é nama rà tèpa naî Pwiduée. ¹³Wà tèpa naîé, âna càra caa tèepaa géé goro é câbawâdé kâra âboro. Ba rà nye tèepaa géé goro é câbawâdé kà Pwiduée.

É pa naiiri âboro é Popai

¹⁴É pa naiiri âboro é Popai, â é wâro nabibiu kâjè. Po tâbawêe naa gooé é *pimeaari imudi, ma é *ÂJUPÂRA. Â bà jèe còo é pai maina ma muugère kà Pwina naîé, na é caapwi co, na é tòpi jii Caa.

¹⁵É tomara too wà Ioane, ba na é pamogòorié tà tèpa âboro, â é ina pâ: «wàé kaa pwiri i pwi âboro na ia go jèe picémaraé tàwà, na ia go ina pâ, é bwaa pwicò kòo wà pwi âboro na dau pwamuru naa gooé jiio, ba é jèe nye wâro béaario‡.»

¹⁶Jè pitòpi naa gò é pâ wâdé ma *aupwényunyuaari, géé goo pimeaari imudi kêe. ¹⁷Béaa, âna é pinaigé mara é *Naèà wà *Moosé. Â nabàni, âna é pinaigé mara é pimeaari imudi ma *ÂJUPÂRA, wà Iésu *Kériso. ¹⁸Nye ticé pwi jè âboro cèna é mu jèe còo Pwiduée. Êco na wà Pwina naîé na caapwi co, âna wàé kaa na pamogòorié tâjè. Ba é nye tà tâa jaa Pwiduée, â nye tàgére wàé còwâ mwara Pwiduée.

Opaâjupâra kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18

1:1 Ioane 17.5; **1** Ioane 1.1–2; Auinapàpàri 19.13 **1:3** 1 Korénito 8.6; Kolosé 1.16–17; Hébéru 1.2 **1:4** Ioane 5.26

1:5 Ioane 3.19 * **1:5** Câé caa câtàmwereé—é, Câé caa tâmogòorié, é, câé caa tòpié. **1:6** Mataio 3.1; Luka 1.13–17,76

1:9 Ioane 8.12 † **1:10** Tèpa âboro gòropuu—Grec: Gòropuu. Wà Ioane (pwi awii tii bèeni), âna é ina diri tèpa âboro na tàutàra goo wà Pwiduée, â na rà cicara Iésu ma wà tàpè na rà pâra wiâé. **1:13** Ioane 2.11, 3.3–6; Filipi 2.7; 1 Péteru 1.23

‡ **1:15** Béaario—Béaa kòo. **1:17** Exode 34.28; Roma 6.14 **1:18** Exode 33.20; Ioane 6.46; 1 Timotéo 6.16

19-20 Wà tèpa caa kà tèpa *Juif[§] gée *Iéruusaléma, âna rà panuâ pâ pàra tèpa ênawéna kàra Wàra pwapwiciri*, ma pàra tèpa pwa *ârapwaailò dari Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Wâgà wàa?» Â nye ticé na é naapwâniri goorà, ba é ina ba pwéelaa tàra pâ: «Càcaa wâgo pwi *Mesia, [na ée mwa pa-udò è Bà].»

21 Â rà tawèerié pâ: «Â gona wâgà wàa? Gona càcaa wâgà Élia, pwi *péroféta [na ée mwa pâbéaa kée]?»

«Bwa†.»

«Â gona câgà caa i pwi Péroféta [na é inaé wà Moosé]‡?»

«Bwa.»

22 «Â gona wâgà wàa? Gà ina tâbà, ba na bà ina tà tàpé na rà panuâbà me.»

23 Â é tòpi tàra pâ: «Wâgo wà pwi âboro na ia é inaò wà Isaia, pwi péroféta, na ia é wii pâ:

Pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Patàrù naigé kée!”»

Ésaie 40.3

24 Rà tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri cùrurà, pàra tèpa *Farasaio. 25 Â rà tawèerié mwara pâ: «Wiàna càcaa wâgà pwi Mesia, é, Élia, é, pwi Péroféta, â gorodà na gà *piupwaa?»

26 Â é tòpi tàra wà Ioane pâ: «Wâgo, âna go piupwaa goro jawé. Éco na é wânabibiu kàwà, é pwi âboro na câguwà caa câmogòorié. 27 Wàé, âna ée mwa pwicò kòo. Éco na po dau càcaa pâriò, ma go tipi é otâpwe goro du wâraâ[§], [ba é Pwi Ukai].»

28 Ê pwâra pitùra kàra bèepwiri, âna rà pwa na Bétani, pwi village na wâdò còwà kàra nairiwà Ioridano, wâna na é piupwaa naawé wà Ioane.

É Pwina nai Pwiduée wà Iésu

29 Na dàuru kée, â é còo Iésu wà Ioane, na é me burèe, â é ina pâ: «Wàèni i *Pwi nari mutò kà Pwiduée! Wàè na é patâjii é èpà kàra pâ âboro gòropuu! 30 Wà i pwi âboro, na ia go inaé tàwà napwiri pâ: É bwaa pwicò kòo wà pwi âboro, na dau pwamuru naa gooé jiio, ba é jèe nye wâro béaario.

31 «Béaa, âna câgo caa câmogòori* pâ wàilàapà pwi âboro na ia go picémaraé tàwà. Â go me nau piupwaa goro jawé, ba na rà o câmogòorié wà tàpé *Isaraéla.»

32 Â é paâjupâra mwara wà Ioane pâ: «Go còo é *Nyuââ Pwiciri, na é boo gée napwéretòtù, wàra déamu, â é boo naa gòé. 33 Béaa, âna bwaa câgo caa pâji câmogòori pâ pwiri wàilàapà. Éco na wà Pwiduée, na é cùruo me, nau piupwaa goro jawé, âna é jèe ina tòo béaa pâ: “Gà mwa còo é Nyuââ Pwiciri, na boo naa gò pwi jèe âboro, â é mwa tâa gooé. Âna wàè kaa, pwi âboro na ée mwa piupwaa goro Nyuââ Pwiciri.”

34 «Â wàè kaa pwiri é pwina go còo, â go nye paâjupâra pâ, wà pwi âboro bèepwiri, âna Pwina nai Pwiduée.»

É tapoo todà tèpa câmu

35 Na dàuru kée, âna rà tâa wé còwà wà Ioane ma tupédu âboro ârailu a *câmu kée. 36 Â é còo Iésu na é paé, â é ina pâ: «Wàèni i Pwi nari mutò kà Pwiduée!»

37 Â ru tèreé, â ru pâra wiâ Iésu. 38 Â é tabèrèé wà Iésu, â é còoru, na ru gére pâra wiâé, â é ina tàru pâ: «Gàù mudà î?»

§ **1:19-20** Tèpa caa kà tèpa Juif—Wà Ioane, âna é pwa wâru wii pâ, tèpa Juif, naa na tii bèeni, âna pai ina wèe pâ, tèpa pitùà kà tèpa Juif. É, na pàra pwi, âna pai ina wèe pâ, diri tèpa âboro na rà gére tàmaari Iésu (par ex. naa na pâ nee tii 6.41, ma 8.22, ma 12.9). Â bà wii pâ, tèpa âboro naawé. * **1:19-20** Ênawéna kàra Wàra pwapwiciri—Léwite. Pwi âboro gée

na wâao kà Lévi na é pitu tà tèpa pwa ârapwaailò. **1:21** Deutéronome 18.15,18; Malachie 3.23; Mataio 11.14 † **1:21** Caaé caa pâji tâmogòori wà Ioane é pai maina kàra é waké kée. Ba é ina wà Iésu naa na Mataio 11.14 pâ, nye wà Ioane kaa, na é pwa é waké kà Élia. Còo mwara Mesia ma Élia naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ‡ **1:21** Pwi Péroféta na é inaé wà Moosé—Pwi Péroféta na dau imaina, na ée mwa pwi apa popai nabibiu kà Pwiduée ma tèpa âboro. Càra caa tâmogòori wà tèpa Juif pâ, wà pwi âboro bèepwiri, âna wàè kaa pwi Mesia na rà tapacié. Â càra caa tâmogòori pâ, tàgére wà Iésu Kériso. Còo Péroféta naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **1:23** Ésaie 40.3 **1:27** Ioane

1.15 § **1:27** Tipi é otâpwe goro du wâraâé—Ê waké kà tèpa ênawéna na dau kiri. **1:29** Ésaie 53.6-7; 1 Péteru 1.18-19

1:30 Ioane 1.15 * **1:31** Câmogòori—Reconnaître (cf tâmogòori, còoina). **1:32** Mataio 3.16 **1:34** Mataio 3.17

1:36 Ioane 1.29

Â ru tòpi tée pâ: «Gà pitâa pâ, co pwi Rabbi?» (Ê popai *Rabbi*, âna pai ina wêe pâ 'Pwi a pwa pupûra'.)

³⁹ Â é ina târu pâ: «Gàu me, ba na gàu o còo.»

Jèe ârapapê ineretòotù na càuru ija. Â rà pâra naima, nau còo na é pitâa wê, â rà jèe tà burâ tâa wê.

⁴⁰ Wà pwi jèpwi géee gooru, âna wà André, pwi aéjii kà Simona Pétèru. ⁴¹ Â é pò ma pâmari pwi aéjii kêe, â é ina tée pâ: «Bu jèe pâmari pwi Mesia!» (Ê popai 'Mesia', âna pai ina wêe pâ 'Kériso'.)

⁴² Â é popaé pàdari Iésu. Â é còo wà Simona wà Iésu, â é ina tée pâ: «Wâgà Simona, pwina naí Iona†. O mwa pituneegà pâ Céphas†, é, Pétèru.» (Ê pwi neere âboro bèeni, âna pai ina wêe pâ 'Atù'.)

É todà Filipino ma Natanaël

⁴³⁻⁴⁴ Na dàuru kêe, â nûma Iésu na é wâjué còwâ naa napô Galilée. Ûna é pâra, â ipitiru ma Filipino, pwi âboro géee Bethsaída, village kà André ma Pétèru. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Me wiâô!»

⁴⁵ Â wà Filipino, âna ipitiru ma Natanaël§, â é ina tée pâ: «Gà còo, bà jèe còo pwi âboro, na ia é inaé wà Moosé naa na i Naèa kêe—wà pwi âboro na ia rà picémaraé mwara wà para tèpa péroféta. Wà pwiibà, âna wà Iésu, pwi âboro géee Nazareth, pwina naí Ioséfa.»

⁴⁶ Â é ina tée wà Natanaël pâ: «Gona nye pâri ma me géee Nazareth, cè jèe muru cèna wâdé? Auwa!»

Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Me, ma gà còo!»

⁴⁷ Ûna é géere medari Iésu wà Natanaël, â é còoé wà Iésu, â é ina pâ: «Wàéni é pwi âji Israaéla, ba é pwi âboro na é *târù ma âjupâra!»

⁴⁸ Â [é pò wà pwiibà, â] é ina tée pâ: «Gà tâmogòorio géepâ?»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Béaari é pai todàgà kà Filipino, âna go jèe tà cògà na aranara i *upwâra wâi.»

⁴⁹ Â é ina tée wà Natanaël pâ: «Pwi a pwa pupûra, wâgà Pwina naí Pwiduée, â gà Pwi Ukai naa Israaéla!»

⁵⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona gà cèiki, géee goo na go ina tâgà pâ, go cògà na aranara i upwâra wâi? Tâpo coo, ba gà o mwa còo é pâ namuru na dau maina jii pwiri!»

⁵¹ Â é ina [târa diri] pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Guwà o mwa còo é napwéretòotù, wiàna tâpirié. Â guwà o mwa còo wà tèpa *angela kà Pwiduée, na rà too ma tàbàtù, wâgò-o *Pwina naíri âboro.»

2

É tâa goro piéa na Kana wà Iésu

¹ Géee na càuru àraailu tòotù, âna pwa jè piéa na Kana, jèe village géee Galilée. Â é tâa goo wà nyaa kà Iésu. ² Â rà todà mwara Iésu ma tèpa *câmu kêe, naa goro piéa.

³ [Bwaa càcaa pâji pwâadàra i tòotù, â] jèe pâ nau ticé dipâa*. Â é todà Iésu wà nyaa kêe, â é ina tée pâ: «Au, meaarirà, ba jèe ticé dipâa kàra.»

⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Naa càcaa wâgà, na pitûári tòo, cè pwina go o pwa†. Ba bwaa càcaa pâji tèepaa me é pàara kòo†.»

⁵ Â é ina wà nyaa kêe tà tèpa ênawéna pâ: «Guwà pwa diri é pwina ée mwa ina tàwà.»

⁶ Â tâa wê é tèpa wâra jawé atù na po 6, na piwâpâ na 100 litres. Wà tèpa *Juif, âna rà mu pa é jawé géee na, târa é 'pwawiciri târa pai *pinuwa', wiàra é nyamanya kàra. ⁷ Â é ina tà tèpa ênawéna wà Iésu pâ: «Pwaaí ma wâbé tèpa wâra jawé bèepwiri, goro jawé.»

Â rà pwaai ma wâbé diri.

⁸ Â é pwa ma ina târa còwâ pâ: «Guwà cia còwâ, â guwà popa pàdari wà pwi apooro pi-ija.»

Â rà cia pàdarié. ⁹ Nabwé, â é nacai i jawé wà pwini [â é pò, ba] jèe pâra nau dipâa. Â câé caa tâmogòori wâna na me géewê, i dipâa bèepwiri. (Êco na wà tèpa ênawéna, âna rà nye

1:40 Mataio 4.18–20 **1:42** Mataio 16.18 † **1:42** Iona—é, Ioane. ‡ **1:42** Céphas—Nee naa na araméen, Pétèru naa na grec. § **1:45** Deutéronome 18.18; Ésaïe 7.14, 9.5; Jérémie 23.5; Ézékïel 34.23 § **1:45** Natanaël—Nee *Barthélémy* naa na pâ tii kà Mataio, Maréko ma Luka. **1:49** Mataio 14.33, 16.16; Maréko 3.11 **1:51** Genèse 28.12 * **2:3** Ticé dipâa—Dau maina kamu kà tèpa apooro é tòotù. **2:4** Ioane 7.30, 8.20 † **2:4** Naa càcaa wâgà, na pitûári tóo... é, Dà cèna pwina nûmagà goo? Grec: Târa dà'gà é pwina kòo? ‡ **2:4** Pàara kòo—Ê pàara na o mwa paari é pai muugère ma maina kà Iésu.

tâmogòori.) Á é todà pwi a piéa, ¹⁰ á é ina tée pá: «Naa na é pai pwa kâjê, âna jè ipâdi béaa é dipâa na dau wâdé. Ûna rà jée dau wâdo, â jè mwa pâdi é dipâa na cáe caa po dau wâdé. Êco na wâgà, âna gà nye tàgère wéari dipâa na wâdé, tiagoo ni!»

¹¹ Wâé kaa pwiri tapoo pátàmarà wakè, na é tapoo wà Iésu na Kana wà Galilée. Ba é câmu bèepwiri, âna é paari é pai maina ma muugère kée. Á rà cèikí naa gooé wà tèpa câmu kée.

¹² Gée na càùé, á é boo naa Capernaüm wà Iésu, wàilà ma wà nyaa kée, ma tèpa aéjii kée, ma wà tèpa câmu kée. Á càcaa wâru pà tòotù na rà tâa wé na.

É tù tà tèpa pi-icu gée na Wâra pwapwicîri

Mataio 21.12; Maréko 11.15; Luka 19.45

¹³ Jèe tàpo wâmwünyabwé è tòotù *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif. Á é too naa *Iérusaléma wà Iésu. ¹⁴ Á ùna é tò naa na [gòroigé kâra] é *Wâra pwapwicîri, á é pàdari é pà âboro, na rà gère pi-icu paaci ma mutò ma déa, á é còo mwara tèpa pitòotéri mwani*, na rà tâaboo naa goro taapà kâra. ¹⁵ Á é bàpi é otàpwe, ba na ubati, á é cau tütürâ† gée na Wâra pwapwicîri—cau wàilà mara pà mutò ma paaci kâra. Á é tawicèpwiri tãjii é pà mwani atù kà tèpa pitòotéri mwani, ma pugòboori é pà taapà kâra. ¹⁶ Á é tûâri tà tèpa pi-icu marù, pá: «Guwà patãjii géeni é pà muru bèeni! Á guwà nabwé na guwà pwa ma wâra pi-icu é wà kà Caa kòo!»

¹⁷ Á wà tèpa câmu kée, âna rà mwa niimiri wà tèpa câmu kée, é jè auwii naa na *Tii Pwicîri, pá: *Dau maina é pwâranümoò goo é Wâra pwapwicîri'gà.* Psaume 69.10

Ucina goo pai wâro còwâ kée

¹⁸ Rà ina tée wà tèpa pitâà kà tèpa Juif pá: «Dà cè câmu kée, na gà pwa, târa paari tàbà pà é pwina gà pwa, âna muru me gée jaa Pwiduée?»

¹⁹ Á é ina târa pá: «Téura tãjii é wâra pwapwicîri bèeni, â go mwa pacima còwâ naa na âracié tòotù!»

²⁰ Á rà ina tée pá: «A?! Po 46 naja goro pai bari wâra é Wâra pwapwicîri bèeni! Á wànanu? Wâgà, âna gà ina pà gà o pacima còwâ naa na âracié tòotù?»

²¹ Êco na é 'wâra pwapwicîri' na é ina wà Iésu, âna é ina é naiié. ²² Ûna ée mwa wâro còwâ gée na aubà, â rà mwa niimiri wà tèpa câmu kée, pá, é mu jèe nye [pwa wâru] ina târa é pwi bèepwiri. Á rà cèikí naa goo é Tii Pwicîri, ma pà pwina é jèe nabwé ina wà Iésu.

É tâmogòori pwâranümarà âboro

²³ Ûna é bwaa tâa Iérusaléma wà Iésu, na tòotù Paséka, á dau wâru âboro na rà cèikí naa gooé. Ba rà jèe còo pà câmu kâra pátàma Pwiduée na é pwa. ²⁴ Êco na cáe caa po cèikí naa goorà, ba é jèe nye cau cãmogòorirà diri. ²⁵ Ba càcaa âjimuru tée, wiàna ina tée é pai pwa kâra âboro, ba é nye tâmogòori pwâranümarà.

3

Pitùra kà Iésu ma Nicodème

¹ Pwa pwi jè âboro na nee Nicodème, pwi jè ârapàara [tèpa pwapwicîri gée jaa] tèpa *Farasaio. Á é pwi âboro imaina kà tèpa *Juif. ² Á é pâra dari Iésu na jè ne, á é ina tée pá: «Pwi ukai, bà jèe tâmogòori pà, gà pwi a pwa pupùra na gà me gée goo Pwiduée. Ba nye ticé pwi âboro, na pâri ma é pwa é pà *câmu kâra pátàma Pwiduée na gà pwa, wiàna cáe caa wâjaaé wà Pwiduée.»

Wâdé na jèu pitèpawà còwâ

³ É tòpi tée pá: «Gà tère bwàti, ba go ina tàgà é âjupàra pá: Wiàna càcaa jèu pitèpa còwâ* wà pwi âboro, á o càcaa pâri ma é còo é *Mwaciri kà Pwiduée.»

⁴ Á é ina tée wà Nicodème pá: «A? É wànanu târa cè pai pitèpaé còwâ, wà pwi jè âboro na é jèe maina? Gona nye pâri ma é tò còwâ naa nanaa nyaa kée, ma o mwa jèu pitèpaé còwâ?»

⁵ Á é tòpi tée wà Iésu pá: «Go ina tàgà é âjupàra pá: Wiàna càcaa jèu pitèpa còwâ wà pwi âboro, goro jawé ma é Nyuâaé Pwicîri, á o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.

⁶ Wà pwina pitèpaé gée goro âboro, âna nye pwi âboro. Á wà pwina pitèpaé gée goo é Nyuâaé

2:12 Mataio 4.13 **2:13** Exode 12.1–27 **§ 2:13** Munaa wà Iésu, âna é wailu pacòobé tèpa pi-icu gée na Wâra pwapwicîri—naa na pai tapoo tâa kée na Iérusaléma, na wii ni na Ioane 2.13–22; ma naa na béaracé kâra pai tâa kée wé, na wii na Mataio 21, ma Maréko 11, ma Luka 19. * **2:14** Pitòotéri mwani—Còo note goo Mataio 21.12. † **2:15** Tütürâ—Tü târa. **2:17** Psaume 69.10 **2:19** Mataio 26.61, 27.40 **2:21** 1 Korénito 6.19 **2:22** Luka 24.6–8; Ioane 12.16 **2:23** Ioane 7.31 **3:1** Ioane 7.50, 19.39 **3:3** Mataio 18.3; 1 Péteru 1.23 * **3:3** Pitèpa còwâ—é, Pitèpa gée goo Pwiduée na é wánidò. **3:5** Ézékíel 36.25–27 **3:6** Ioane 1.13

Pwicîri, âna nye pwi âboro kà Pwîduée. ⁷ Gà cibwaa pò, na go gére ina tâgà pâ, wâdé na jèu pitèpawâ còwâ. ⁸ Gà còo, è pwéretòotù, âna é nye pâ naa, na nye nùmee na é pâ wê. Â gà tère aîé, à câgà caa tâmogòori na é me géewê, ma wâna é pâ naawê. É wàrapwiri mwara naa goo pwi âboro na pitèpae naa na é Nyuââ Pwicîri.»

O cipa too wà Pwina naîri âboro

⁹ É ina tée wà Nicodème pâ: «[É 'pitèpa bèeni naa na é Nyuââ Pwicîri' na gà ina, âna] o wânau târa cè pai pwa wée?»

¹⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà pwi *dotée goro é Naèà, â gà pwi âboro imaina na *Isaraéla. Â gona câgà caa tâmogòori è pâ pwi bèepwiri? ¹¹ Go ina tâgà è âjupâra pâ: Bà† ina pâ pwina bà tâmogòori, â bà *paâjupâra è pwina bà còo. Â câguwâ caa tòpi è pwina bà paâjupâra. ¹² Na go ina tàwâ pwina tèepaa naa na gòropuu, â câguwâ caa cèiki naa goo. Â guwâ mwa wânau târa cè pai cèiki kàwâ, wiàna go ina tàwâ è pâ muru na wânidò *napwéretòotù? ¹³ Nye ticè pwi jè âboro cèna é too naa napwéretòotù; â wâdé co wâgo *Pwina naîri âboro‡, na go boome géé napwéretòotù.

¹⁴ «[Gà pitaniimiri è pai pwa kà] *Moosé, naa namaré. Ba é cipa too naa goro è bàra upwâra, è dòèa na pwa goro pad. Â o wàrapwiri è pai cipa too wà *Pwina naîri âboro§, ¹⁵ ba na wà pwina é cèiki naa gooé, âna o tà tée è *wâro dâra gòiri jaa Pwîduée.

Dau wânüma Pwîduée gooje

¹⁶ «Ba po dau wânüma Pwîduée goo è pâ âboro gòropuu, êkaa na é panuâ me wà Pwina naîé na é caapwi co, ba na wà pwina é cèiki naa gooé, âna câé caa bà, êco na o tà tée è wâro dâra gòiri. ¹⁷ Ba câé caa cùru me Pwina naîé, wà Pwîduée, ba na é pitèi tèpa âboro gòropuu. Â é cùrué me, ba na rà udò è pâ âboro géé gooé, [ma tâa târa è *âji wâro jaaé]. ¹⁸ Wà pwina é cèiki naa goo wà Pwina naîé, âna càcaa pitèi; â wà pwina câé caa cèiki naa gooé, âna jèe pitèi. Wàrapwiri, ba câé caa cèiki naa goro *Pwina naî Pwîduée, na é caapwi co.

¹⁹ «Â é aupitèi bèepwiri, âna èni: É jèe tèepaa me è pwéelaa naa gòropuu, êco na wà tèpa âboro, âna wâdé târa è bàutè jii è pwéelaa. Ba è pâ càrarà ma tûa kàra, âna nye taaci èpà. ²⁰ Ba wà pwina é pwa taaci na èpà, âna é èpàri è pwéelaa. Â câé caa me naa na pwéelaa. Ba péa o còo è pâ tûa kèe na èpà. ²¹ Â wà pwi âboro na é wakè na *ÂJUPÂRA, âna é me naa na é pwéelaa, ba na inapàpari diri pâ wakè kèe, na me géé goo Pwîduée.»

É inapàpari Iésu wà Ioane

²² Géé na càuè, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe, naa napò *Judée. Â rà tàpo tâa wê, â é *upwaa tèpa âboro. ²³ Â wà Ioane mwara, âna é *piupwaa naa na ére wà Énon, wâmwünnyabweri Salim, géé goro na wâru najawé wê. Â rà pâra wiâé è pâ âboro, ba na é upwara naawê. ²⁴ (Ba bwaa câé caa pâ pwa karapuu, na pâara bèepwiri.)

²⁵ Na jè tòotù, âna wà pwi jè Juif, âna é tapoo pitùra ma wà tèpa câmu kà Ioane. Â rà pâ nau pitòcia goro è 'pwapwicîri târa *pinuwa' wiâra è nyamanya kàra. ²⁶ Â rà pàdari Ioane, â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà niimiri i pwi âboro na ia gà paâjupâraé, na ia gà caatâa na ére géé còwâ kàra Ioridano? Â gà còo, nabàni, âna é jèe gére piupwaa! Â jèe po dau wâru è pâ âboro na rà gére pâra darié!»

²⁷ Â é tòpi târa wà Ioane pâ: «Nye ticè jè muru cèna é tòpi wà pwi âboro, wiàna câé caa naa tée wà Pwîduée. ²⁸ Ba wâguwâ kaa, âna guwâ jèe nye tèreò, na go ina pâ, càcaa wâgo *Mesia [na ée mwa pa-udò è Ba]. Ba wâgo, âna cùruo me, ba na go pâbéaa kèe.

²⁹ «Guwâ còo, wà pwina é tâa jaa wà tô a piéa, âna wà pwi a piéa. Â napwa naa goo wà pwi bée pwi a piéa; âna é tà coo goro jènereé, â é tâmaarié. Â é dau ipwâdée goro è pwàratùra kèe. Â ipaiwâ naa good, ba nye tâbawêe nabà è ipwâdée kòo. ³⁰ Â wâdé na é pimaina too; â go pikiri boo.»

Wà Pwina é me géenidò napwéretòotù

³¹ Wà pwi âboro géé gòropuu, âna é nye géé gòropuu. Â é nye tura pwacèwii pwi âboro géé gòropuu. Êco na wà pwina é me géenidò napwéretòotù, âna é nye wâjajèe diri. Üu, é wâjajèe

† **3:11** Bà—Munaa wà Ioane, âna é popa è popai kà Iésu, ba na popai kàra diri è wâra pwapwicîri. ‡ **3:13** Pwina naîri âboro—Pwina naîri âboro na é wânidò napwéretòotù na pâra Tii Pwicîri naa na grec. **3:14** Nombres 21.9; Ioane 8.28, 12.32 § **3:14** Pwiri popai kà Iésu, é, pwiri popai kà Ioane. **3:15** Ioane 20.31 **3:16** Ioane 3.36, 10.28; Roma 5.8, 8.32; 1 Ioane 4.9–10 **3:17** Luka 19.10 **3:18** Ioane 5.24 **3:19** Ioane 1.5, 9, 8.12 **3:22** Ioane 4.1–2 **3:28** Mataio 11.10; Ioane 1.20 **3:31** Ioane 8.23

diri kaa*. ³² Â é nye paâjupâra ê pâ muru na é jèe cõo ma tère. Â nye ticè âboro cèna é tòpi ê pâ muru na é ina. ³³ Â wà pwi âboro na é tòpi ê pipaâjupâra kèe, âna é inapâpari pâ, wà Pwiduée, âna é ina é âjupâra. ³⁴ Ba wà pwi âboro na é cûrué wà Pwiduée, âna é ina é popai kà Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna é naa bamwara tée ê Nyuâaê Pwicîri.

³⁵ Wà Pwiduée Caa, âna wânümee goo Pwina naiê, â é naa tée pitûâ naa gòro diri pâ muru. ³⁶ Wà pwi âboro na é cèikî naa goo Pwina naiê, âna tà tée ê wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â wà pwi âboro na tàutèe na é cèikî, âna o câé caa wâro. Â é pwâra putâmu kà Pwiduée, âna o nye tà tâa gooe.

4

Pwâra pwa jèkutâ kà Iésu ma tô jè ilâri géé Samaria

¹⁻³ Rà tère wà tèpa *Farasaio pâ, wâru é pâ âboro na é todâra wà Iésu, ma *upwaraà, jii wà Ioane. (Èco na câé caa *piupwaa wà Iésu; â wà tèpa *câmu kèe co na piupwaa.) Ûna é tère pwiri wà Iésu, â é pâra géé napô *Judée, naa Galilée. ⁴ Â é pitapàgà pâ napô *Samaria.

⁵ Â é tèepaa naawê, â é pâra naa na pwi jè village, na nee Sikar, na é wâmwünyabweri é napuu, na ia é jèe naa wà Iakobo* tà pwina naiê Ioséfa, [na pâara biu]. ⁶ É tâa wê é pwârajawé kà Iakobo†. Â é tàpo tâaboo naawê wà Iésu, ba dau oratêe, goro é pai pâra kèe, â jèe gopaé.

Pwârajawé târa wâro

⁷⁻⁸ Wà tèpa câmu kèe, âna rà pâra naa na village nau wâri cè èrà. É tèepaa naa goro pwârajawé wà tô jè ilâri géé Samaria, nau cia jawé. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Tòoni, go ilagà na gà naa cè wâdooð.»

⁹ Â é tòpi tée i tò ilâri pâ: «Ée! Cina gà ila jawé jiio, wâgà pwi *Juif? Ba wâgo, âna go tô Samaria.» (Ba càra caa piwâdê wà tèpa Juif ma tèpa Samaria†.)

¹⁰ Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa câmogòro, wâgo pwi a gére ila jawé jiigà. Â câgà caa câmogòro mwara é urâpâra kà Pwiduée. Ba wiâna gà còoinari, â pwiri gére wâgà na ila jawé jiio; â pwiri go gére naa tâgà cè jawé târa wâro!»

¹¹ Â é ina tée wà tòobâ pâ: «Gà o wânu târa cè pai pa wâra i jawé târa wâro, na gà gére ina? Ba nye ticè wâra cia, â é po dau tâgòro i pwârajawé. ¹² Wânanu? Gà piwéna jii Iakobo, pwi caa kâbâ\$? Ba wâé na naa tâbâ i pwârajawé bèeni. Â rà wâdo ni, ma tèpa naiê, ma é pâ macii kèe diri.»

¹³ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ âboro na rà wâdo na pwârajawé bèeni, âna o bwaa nye tà nûmarâ dâra wâdo cõwâ. ¹⁴ Èco na wà pwi âboro na é wâdo é jawé na go naa tée, âna o càcaa mwa caa nûmee dâra wâdo. Ba é jawé na go o mwa naa tée, âna ée mwa pâra nau pwârapò gooe—pwi pwârapò na ée mwa tà ciburâ pò, tia naa na é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée!»

¹⁵ Â é ina tée wà tòoni pâ: «Naa tõe é jawé bèepwiri! Naa tõe, ba na o câ mwa caa nûmoo dâra wâdo cõwâ! Â o câgo mwa caa me cõwâ nau cia jawé wâni!»

Wâgo pwi Mesia na patûragâ

¹⁶ É tòpi tée pâ: «Pâra nau todâ pwi éagà; â gàu me naani.»

¹⁷ «Nye ticè éao.»

«Nye âjupâra é pai ina'gà pâ nye ticè éagà. ¹⁸ Ba jèe po 5 éagà. Â wà pwina gàu gére pitâa ma wâéni, âna càcaa pwi éagà mwara. Ûu, nye âjupâra kaa é pai tòpi'gà!»

¹⁹ Â é ina tée wà tò ilâri pâ: «Go cõo pâ gà pwi *péroféta, [na gà pame é popai me géé jaa wà Pwiduée]! ²⁰ Wà tèpa ijiao kâbâ, âna rà pwamaina Pwiduée goro é jaa bèeni. Â napwa naa goowâ tèpa Juif, âna guwâ ina pâ é ère na jè pwamainâe naawê, âna wâ *Iéruusaléma.»

²¹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Tòoni, gà cèikî naa gooð, na go ina pâ: O mwa tèepaa me é pwi pâara, na o jèe nabwé na pwamaina Caa, naa gò pwi jaa bèeni, ma wâ Iéruusaléma mwara. ²² Ba wâguwâ tèpa Samaria, âna câguwâ caa tâmogòro wà Pwina guwâ pwamainâe. Wâdé

* **3:31** Pwiri popai kà Ioane Pwi apiupwaa, é pwiri Iésu, é pwiri Ioane pwi awii é tii bèeni. **3:32** Ioane 3.11 **3:35** Mataio 11.27; Ioane 5.20 **3:36** Ioane 3.16–18; 1 Ioane 5.12 **4:1-3** Ioane 3.22 **4:5** Genèse 33.19; Josué 24.32

* **4:5** Iakobo—Pwi jojooro diri tèpa Juif. Cõo mwara Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. † **4:6** Pwârajawé kà Iakobo—É dau tâgòro, â jè panuâ boo é cio na tõe goro otâpwe, târa cia jawé. **4:9** Esdras 4.1–5 ‡ **4:9** Ba càra caa piwâdê... é, Wà tèpa Juif, âna càra caa ija ma wâdo na é ngapò ma wârado na rà jèe ija na, tèpa Samaria. **4:10** Ioane 7.37–38; Auinapâpari 21.6 **4:12** Ioane 8.53 § **4:12** Kâbâ—é, Kâjè. Ba wà Iakobo, âna é pwi jojooro Iésu ma diri tèpa Juif. Èco na wà i tò ilâri, âna nûmee na é pinadârù é nyamanya kà tèpa Samaria, jii é nyamanya kà tèpa Juif. **4:14** Ioane 6.35 **4:20** Deutéronome 12.5–14; Psaume 122.1–5 **4:22** 2 Rois 17.29–41; Ésaie 2.3; Rona 9.4–5

wàibà tèpa Juif, ba bà nye tàmogòorié. Ba é pai udò kà tèpa âboro, âna me gée goo tèpa Juif. ²³ Êco na o mwa tèepaa é pwi pàara, â jèe wàè kaa ni, na rà o mwa pwamaina wà Caa wà tèpa âboro, naa na nyuûa* ma na *AJUPÂRA. Ba wàè kaa pwiri é pai pwamaina, na é ilari wà Caa. ²⁴ Ba wà Pwiduée, âna é nyuûa. Â wàdé na wà tèpa âboro na rà pwamainé, âna rà pwamainé naa na nyuûa ma na *AJUPÂRA.»

²⁵ Â é ina tée wà tò ilàri pà: «Go tàmogòori pà ée mwa tèepaa wà pwi *Mesia, jè nee mwara Kériso. Â wiàna ée mwa tèepaa, â ée mwa inapàpàri tàjè diri é pà muru.»

²⁶ Â é ina tée wà Iésu pà: «*WÂGO pwini na tàgére patùragà!»

É inaé tà pàra tàpé wà tò ilàri

²⁷ Ūna ru bwaa gére pitùra, â rà tèepaa me còwà wà tèpa câmu kée. Â rà dau pò, na rà côô na ru ipwa jèkutâ ma tò jè ilàri. Êco na nye ticé gée goorâ cèna tawèeri tò ilàri pà: «Dâ cè pwina na gà ina tà pwini?» Â ticé na tawèeri Iésu pà: «Cina gà pwa jèkutâ ma wà tóoni?»

²⁸ Â é panuâ naawè i wàra cia jawé kée wà tò ilàri. Â é pàra còwà naa na village, â é ina târa é pà âboro pà: ²⁹ «É! Guwà me nau còo pwi âboro na é cau inapàpàri tóo diri é pà muru na go pwa! [Pwiri wàilâapà?] Pwiri wà Mesia?»

³⁰ Â rà cau pàra diri nau còo Iésu.

Âji utimuru âna pai pitêre dà Caa

³¹ Na pwi pàara-bà, â rà tàgére tacoo goo wà Iésu wà tèpa câmu kée pà, na é pa cè uti kée: «Pwi Ukai, gà jèe tàpo ija!»

³² Êco na é ina târa pà: «Wâgo, na pwa é uti kòo, na câguwà caa tàmogòori.»

³³ Â rà pitawèerirâ pà: «Pwiri jèe pwa cè âboro cèna pame cè uti kée?»

³⁴ Â é tòpi târa pà: «É uti kòo, âna, na go pwa é câbawâdé kà Pwina é cùruo me, â go tubanabwé diri é pà wakè† na é naa tóo.

³⁵ «Guwà [tàmogòori é auina na] ina pà: “Bwaa dàra ârapápé parui târa piûnya.” Êco na go ina tàwà pà: Còo bwàti é pà aupwanapò, ba jèe pàara târa piûnya‡!

³⁶ «É tàgére tòpi é wârié wà pwina é piûnya, ba é piûnya dàra é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Êkaa na ru cau ipwâdé, wà pwina é câmi, ma wà pwina é piûnya. ³⁷ Â éna âjupâra é pai ina wèe pà: “Jè âboro, âna é câmi, â jèpwi, âna é piûnya.”

³⁸ «Wâgo na go cùruwà nau piûnya é pwina câguwà caa câmi. Ba wà pàra tàpé, âna rà wakèri, â wâguwà, âna guwà mwa caa piûnya.»

Wâru tàpé na rà cèiki naa gooé

³⁹ Wâru tèpa Samaria gée na village Sikar, na rà cèiki naa goo Iésu, gée goo jèkutâ kà tò ilàri, na ia é ina târa pà: «É po cau ina tóo diri é pà muru na go pwa.»

⁴⁰ Â rà pâmari Iésu, â rà tacoo gooé pà, na é bwaa tàpo tâa jaarâ. Â é tâa jaarâ naa na ârailu tóotù.

⁴¹ Mwa dau wâru âboro còwà, na rà cèiki naa goo Iésu, gée goro é pai tura kée. ⁴² Â rà ina tà tò ilàri pà: «Câbâ caa cèiki gée goro é jèkutâ'gà co. Ba nabàni, âna bà jèe tèreé. Â bà tàmogòori pà wàè kaa, âna é *pwi a pa-udò pà âboro gòropuu!»

É nama tiâu maagé kà pwi naï pwi jè âboro imaina

⁴³ Gée na càuru du tóotù bèepwiri [na napò Samaria] â é wâjué còwà wà Iésu naa Galilée.

⁴⁴ É nye tàmara ina béaa pà: «Wà pwi péroféta, âna càra caa papwicirié, naa na é âji napò kée.»

⁴⁵ Êco na, ûna é tèepaa naa Galilée, â rà tòpié bwàti. Ba rà jèe còo é pà muru na é pwa na Iérusaléma, na rà tâa wè ma wàè naa goro i *Paséka.

⁴⁶ Â é wâjué còwà naa Kana, i pwi village gée Galilée, wà na ia é bii i jawé ma dipâa. É tâa wè é pwi jè âboro imaina kà ukai *Héroda, na é maagé é pwi naïé, naa na village Capernaüm.

⁴⁷ Â é tère pà é jèe tèepaa wà Iésu naa Galilée, me gée Judée. Â é pàdarié, â é tacoo gooé, ma é boo naa Capernaüm, nau pwa ma é wàdé pwina naïé. Ba jèe tóina maagé kée. ⁴⁸ Â é ina wà Iésu [tà tàpé na rà tâa wè] pà: «Wiàna câguwà caa còo é pà *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa goòò na guwà pò goo, â o câguwà caa cèiki!»

* 4:23 Nyuûa—Pai ina wèe pà, é Nyuûaé Pwiciri. 4:24 Roma 12.1; 2 Korénito 3.17; Filipi 3.3 4:26 Maréko 14.61–62
4:34 Ioane 6.38 † 4:34 Wakè—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Pwàranjere. 4:35 Luka 10.2 ‡ 4:35 Aupwanapò; Piûnya—Pai ina wèe pà, édiri pà âboro na jè naarâ too naa na Mwaciri kà Pwiduée. 4:42 1 Ioane 4.14 4:44 Mataio 13.57 4:45 Ioane 2.23 4:46 Ioane 2.1–11 4:47 Mataio 8.5–6 4:48 Ioane 2.18; 1 Korénito 1.22

⁴⁹ Â é ina tée wà pwi âboro pâ: «Gà wâcî, co Pwi Ukai, â gà me naa jaao, ba ée jèe pwa na é bà wà pwi naîô!»

⁵⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâjué cówâ, ba é jèe wâdé i pwi naigà.»

Â é cèikî wà pwiibà naa goro i popai kà Iésu, â é pâra.

É jèe wâdé cówâ pwina naiê

⁵¹ Ūna é bwaa gére pâra, â ipitirà ma tèpa ênawéna kêe, â rà ina tée pâ, é jèe wâdé i pwi naîê.

⁵² Â é tawèerirà goro é ineretòtù na tiâu i maagé kêe na. Â rà ina tée pâ: «Tiâu é pai pitòoka kêe, géecaa na caapwi ineretòtù na càuru ija.»

⁵³ Â é còo pâ, wâé kaa pwiri i pwi ineretòtù na ia é ina tée wà Iésu pâ: «É jèe wâdé ni i pwi naigà.» Â rà cèikî naa goo Iésu, wailà ma édiri pwârawâ kêe.

⁵⁴ Wâépwiri é béarailu kâra câmu kâra pátâma Pwiduée, na é pwa wà Iésu naa napô Galilée, na é me géé Judée.

5

É nama é wâdé pwi a pitâbwamwa na tòtù pwiçiri

¹ Géé na càué, â rà pwa é pi-ija na *Iérusaléma wà tèpa *Juif. Â é too naawê wà Iésu.

² Â, naa Iérusaléma, âna pwa é jè na auipitoo, na nee Béthesda* naa na *hébéru. Â é wâmwünabweri é pwi jè goropwârawâ goro é ville, na rà ina goo pâ Goropwârawâ kâra mutò. Â naa goo é pwi auipitoo-bà, âna pwa 5 goropwârawâ. Â naa na jèpa goropwârawâ, âna jè pâra nabibiu kâra du nee âra wâ. ³ Â po dau wâru tèpa maagé na rà tà puu wê na curuu—wà tèpa bwi, ma wà tèpa bee, ma tèpa pitâbwamwa. {Ba rà tà tapaçiri é pai gù kâra i jawé. ⁴ Ba é boome na pâra pâara é jè *angela kà Pwi Ukai, nau gù na i jawé. Â wà pwi âboro maagé na é ègò boo béaa naa na auipitoo, géé na càuru pai gù kâra jawé, âna jèe tiâu é maagé kêe.}

⁵ É tâa wê wà pwi jè âboro, na jèe po 38 naja kêe goro maagé. ⁶ Â é còoê wà Iésu, na é gére puu. Â é jèe tâmogòori pâ jèe po dau gòiri é pai maagé kêe. Â é ina tée pâ: «Nümagà na tiâu é maagé'gà?»

⁷ Â é tòpi tée pâ: «Ūu kaa! Éco na ticé âboro cèna tüò boo naa najawé, na é bwaa gére gù! Ba ūna go pwa ma go ègò boo, â é jèe ègò béaario wà pwi jèpwi.»

⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cimadò, â gà pa aupuu'gà, â gà pâra!»

⁹ É nye wâdé kaa. Â é pa é aupuu kêe, â é pâra.

Câcaa wâdé tà tèpa pitûâ

Napwa tòtù bèepwiri, âna *tòtù pwiçiri [kà tèpa Juif]. ¹⁰ Â rà ina tée wà tèpa caa kà tèpa Juif pâ: «Ee! Tòtù pwiçiri nabà, â [wiâra é *Naèà] âna pwiçiri na gà pa aupuu'gà!»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, wà pwina é pwa ma go wâdé, âna é ina tóo pâ, na go popa aupuu kôo, ma go pâra.»

¹² Â rà ina pâ: «Kaa! Wailàapà cè pwi a gére ina tâgà pwiri?»

¹³ Éco na câé caa tâmogòori pâ pwiri wailàapà. Â câcaa pâri ma é paari tàra Iésu, naa nabibiu kâra pâ âboro, ba rà po dau wâru†.

¹⁴ Mwa géé na càué, â wà Iésu, âna é còo wà pwi âboro-bà naa na *Wâra pwapwiçiri, â é ina tée pâ: «Gà còo, jèe tiâu é maagé'gà. Gà cibwaa pwa cówâ é pwina èpà. Ba o péa tèepaa darigà cè pwina o po dau èpà na dau maina.»

¹⁵ Â é wâjué cówâ wà pwiibà dari tèpa caa kà tèpa Juif, â é ina tàra pâ wà Iésu na é pwa ma é wâdé. ¹⁶ Â géewê, â rà mudàra ma rà tubaèpà tà Iésu, géé goro é pai pwa ma tiâu é maagé, na tòtù pwiçiri.

¹⁷ Éco na é ina tàra pâ: «Wà Caa kôo, âna é nye tà ciburà waké. Tèepaa naa goro tòtù nabà, â o câé caa coo. Â go nye wârapwiri mwara wâgo.»

¹⁸ Â géé goo é pai ina kêe pwiri, âna rà nye dau pibu naigé kaa ma rà pòtâmwereê. Câcaa géé goro co pai ègòjai é tòtù pwiçiri, â géé goo mwara é pai ina kêe pâ, wà Pwiduée, âna é pwi âji Caa kêe. Ba ūna é wârapwiri pai ina kêe, â é nama ipaiwailu ma Pwiduée.

É tòpi tà tèpa pitòtié wà Iésu

Pwiduée na é naa tée tàru

¹⁹ É ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupàra pâ: Go còo é pwina é

pwa wà Caa kôo, â go pwa, ba càcaa pâri ma go pwa jè muru gée gooò. Ûu, ê pâ muru na é pwa wà Caa, âna go pwa mwara wâgo, Pwina naîê. ²⁰ Ba wânüma Caa gooò, â é paari tóo diri pâ muru na é pwa†. Â ée mwa paari tóo mwara é pâ para muru na dau maina, na go o mwa pwa. Â o dau dàpàgà tàwà wiàna guwà mwa còo. ²¹ Ba wà Caa, âna é pacimadò còwà wà tàpé na rà jèe bà, ma pawàrorà còwà. Â go wàrapwiri mwara, wâgo Pwina naîê, ba go naa é *âji wâro tà tàpé na nümoo na go pawàrorà.

²² «Napwa wà Caa, âna càe caa pitèi tèpa âboro. Â é nye naa tóo, Pwina naîê, diri é tàrù ma go pitèira. ²³ Â, na wàrapwiri, â rà o cau pwamainàò diri é pâ âboro wàra é pai pwamaina kàra wà Caa. Ba wà pwina càe caa ipwamainàò, Pwina naîê, âna càe caa ipwamaina mwara wà Caa na é cùruo me.

²⁴ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupàra pâ: Wà pwi âboro na é pitère dàra é popai kôo, â é cèikí naa goo wà Pwina é cùruo me, âna é jèe tòpi é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â o jèe càcaa pwa wàrimuru tée, ba é jèe para gée na bà, naa na wâro.

Rà o pitère dòo wà tèpa bà

²⁵ «Go ina tàwà è âjupàra pâ: O mwa tèepaa è jè tòotù, â jèe wàéni kaa, na rà tère è pwàratùra kôo, wâgo *Pwina naî Pwiduée, wà tàpé na rà bwaa bà. Â wà tàpé na rà pitère dòo, âna o taa tàra è âji wâro. ²⁶ Ba wà Caa, âna tà tée è pàtama tàra ma é naa wâro, â é naa tóo mwara, wâgo Pwina naîê. ²⁷ Â é naa tóo mwara é tàrù, ba na go pwi a pitèimuru, gée goo na go Pwina naîri âboro. ²⁸ Guwà cibwaa pò na go ina tàwà pâ: O mwa me è tòotù, na rà o tère è pwàratùra kôo wà diri tàpé na rà jèe bà. ²⁹ Â rà o cau wâro còwà gée na aubà. Â wà tàpé na rà pwa na wâdé, âna rà o cimadò còwà naa na âji wâro. Â wà tàpé na rà pwa na èpà, âna rà o cimadò còwà nau pwa wàrimuru.»

Tèpa paâjupàra Pwina naîri âboro

³⁰ [É ina tàra mwara wà Iésu pâ]: «Càcaa pâri ma go pwa cè jè muru gée gooò. Â go pitèi wiàra na é ina tóo wà Caa. Â napwa pitèimuru kôo, âna *tàrù. Ba càgo caa mudàra ma go pwa é càbawàdé kôo. Â go pwa é càbawàdé kà Pwina é cùruo me.

³¹ «Wiàna wâgo na go pipa-âjupàraò còwà, â o ticèmuru naa goo è pwina go ina. ³² Êco na nye pwa mwara Pwi jèpwi na é *paâjupàraò^S. Â go tâmogòori pâ nye âjupàra è pwina é ina naa gooò.

Ioane

³³ «Guwà cùru pâ tèpa âboro dari *Ioane Pwi a piupwaa, â è jèkutá gooò na é wià tàwà, âna âjupàra.

³⁴ «Wâgo, âna càcaa âjimuru tóo è pai paâjupàra kà pwi âboro. Êco na go ina tàwà è pâ muru bèepwiri, ba na guwà udò, [ma taa tàwà è âji wâro]. ³⁵ Ba wà Ioane, âna é wàra è ânye na udàrù, â pwa pwéelaa kée. Â guwà ipwàdéé naa na pwéelaa kàra é pâ popai kée, naa na jè ji pàara na càcaa gòiri.»

Wakè kà Iésu

³⁶ «Êco na pwa è bèpaâjupàraò, na piwéna jii Ioane. Ba è pâ namuru na é nama go pwa wà Caa, âna rà paâjupàraò, â rà paari pâ é cùruo me.»

Pwiduée Caa

³⁷ «Wà Caa, na é cùruo me, âna é jèe paâjupàraò diri. Â càguwà caa pâji tère è pwàratùra kée, ma còo mwara è naporomee. ³⁸ Â càguwà caa tòpi é popai kée naa na pwàranümawà. Ba càguwà caa cèikí naa gooò, wâgo na é cùruo me.

Tii Pwicîri

³⁹ «Guwà mudàra na é *Tii Pwicîri, ba guwà niimiri pâ, guwà o pâmari é wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â ékaa pâ popai bèepwiri, na rà paâjupàraò! ⁴⁰ Êco na tàutàwà na guwà me mariò, ma guwà tòpi è âji wâro!

⁴¹ «Càgo caa mudàra ma rà pwamainàò wà tèpa âboro. ⁴² Â go nye tâmogòori pâ, nye càcaa wânümawà goo Pwiduée. ⁴³ Go jèe me na nee Caa kôo, â càguwà caa tòpio. Êco na, wiàna é tèepaa cè pwi jè âboro na é nye me na nee, wàe pwi âboro, â guwà nye tòpié! ⁴⁴ Guwà ipwamainawà gée goowà còwà, wâguwà tèpa âboro. Â càguwà caa mudàra è âji ipwamaina,

† 5:20 Muru na é pwa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pwàranýere. 5:22 Ioane 5.27; Apostolo 10.42 5:23 Filipi 2.10-11; 1 Ioane 2.23 5:24 Ioane 3.15-18 5:29 Daniel 12.2; Mataio 16.27; Apostolo 24.15 5:30 Ioane 5.19, 6.38

§ 5:32 Paâjupàra—Témoigner, attester. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwààdàra tii. 5:36 Ioane 3.2, 14.11 5:37 Mataio 3.17; Ioane 5.32, 8.18 5:39 Luka 24.27

na me géé goo Pwiduée na é caapwi co. Guwà mwa wà nau târa cè pai cèikì kàwà? ⁴⁵ Êco na guwà cibwaa niimiri pâ go o mwa pitòtiwà*, na ara wà Caa. Bwa, càcaa wâgo, â nye wà *Moosé, wà pwina guwà wâari pâ ée mwa pitu tâwà!

⁴⁶ «Wiàna âjupâra pâ, guwà cèikì naa gooé, â pwiri guwà gére cèikì naa gooò mwara! Ba é wii é popai gooò naa na é pâ tii kée. ⁴⁷ Â wàra na jèe câguwà caa cèikì naa goo é auwii kée, â guwà o mwa wà nau târa pai cèikì kàwà, naa goo é pâ popai kôo?»

6

É pa-ija pâ âboro na wâru

Mataio 14.13–21; Maréko 6.30–44; Luka 9.10–17

¹ Tâpo pwa ji pâara, â géé na càué, â rà tapàgà é *nawià Galilée, wà Iésu [ma wà tèpa *câmu kée]. (É nawià bèepwiri, âna jè nee mwara Tibériade.) ² Â rà nye tà pâra wiâé é pâ âboro na wâru, ba rà còo *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa gooé na é nama tiâu maagé kà tèpa âboro. ³ Â rà too naa gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â rà tâaboo. ⁴⁻⁵ Â ûna é tagòtùè wà Iésu, â é còo diri tèpa âboro bèepwiri na rà gére me burée. [É tâmogòori pâ] jèe tâpo wâmwünyabwe é *Paséka, tòotù kâra pi-ija kà tèpa *Juif. Â é ina tà Filipino pâ: «Jè o mwa wâri géepà cè poloa, târa ma jè pa-ijarà diri?»

⁶ (É ina pwiri, ba na é tère cè pwina é ina wà Filipino. Ba wà Iésu, âna é jèe nye tà tâmogòori é pwina ée pwa.)

⁷ Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Wiàna pwa tâjè pâ miliô*, ma jè wâri poloa goo, â o càcaa pâri ma jè naa târa diri cè nyi nari noo kâra poloa!»

⁸ Êco na é medari Iésu wà pwi jè a câmu kée, wà André, pwi aejii kà Simona Pétéru. Â é ina tée pâ: ⁹ «É wâni pwi nari âboro épo, na wâjaaé 5 poloa†, ma ârailu ârawéà. Êco na o târa dà, naa goro pé jéuru âboro bèeni?»

É patâaboorirà â é pa-ijarà

¹⁰ É ina wà Iésu pâ: «Guwà patâaboorirà.»

Â rà tâaboo wà tèpa âboro naa gòro nuruga. Â é jéu tèpa paa maina na rà ija, âna wâmwünyabwéri 5 000. ¹¹ Â é popa i pâ poloa wà Iésu, â é pwaolé tà Pwiduée goo. Â é pwa ma rà ipâdi, târa diri é pâ âboro na rà tâaboo. Â é wàrapwiri naa goo i du ârawéà mwara. [Â é pâdi naa goorà diri, â rà nye ija] tiagoro na rà jèe po cau pwâro diri.

¹² Â nabwé, â é ina tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà panaimari é dâra utimuru, ba na o nye ticè cèna tà pwatéteri târa.»

¹³ Â rà panaimari é pâ dâra uti kâra. Â rà pwaai é 12 nakébò goro é dâra noo kâra i tèpa 5 poloa!

¹⁴ Ûna rà còo é pàtâma Pwiduée naa goo Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wàè kaa i pwi Péroféta, na ia [ina pâ] ée mwa téeppaa me naani gòropuul!»

¹⁵ Â é jèe tà tâmogòori wà Iésu pâ, rà o me nau popaé, ba na rà pacimaé ma é pwi ukai kâra. Êkaa na é pâra còwâ acari naa gòrojaa.

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22–33; Maréko 6.45–52

¹⁶ Na bàrane, â rà boo naa bàrawià wà tèpa câmu kà Iésu. ¹⁷ Â rà pa wànga, â rà tapàgà i nawià, â rà pâra cima Capernaüm, na ére géé còwâ. Ûna ne, â bwaa câé caa téeppaa darirà wà Iésu. ¹⁸ Â é uu ba maina é pwéretòtù, â maina wià. ¹⁹ Ûna rà tapwauru naa na 5 é 6 kilomètres, â rà còo Iésu, na é câwiàrà na é po pâra gòro parawére jawé. Â é pâmwünyabwéri i wànga. Â po dau wâgotàra.

²⁰ Êco na é ina târa pâ: «Guwà cibwaa pwa ma wâgotàwà, ba *WÂGO!»

²¹ Â pwa na rà nama é too darirà naa gòro wànga. Êco na rà jèe pò ma téeppaa géé, wâna na rà géé naawé.

Iésu âna poloa târa wâru

²²⁻²⁴ Napwa naa goo wà tèpa âboro na ia é pa-ijarà wà Iésu, âna rà nye tà tâa bàrawià, na ére géé còwâ kâra nawià. Na dâuru kée, âna rà pò na tiâu Iésu jaarà†. Ba rà tâmogòori pâ, câé caa

* **5:45** Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—Accuser. **5:46** Apostolo 3.22 * **6:7** Pâ miliô—Grec: 200 mwani pwaan (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. † **6:9** Poloa—Poloa na pwa goro orge. (Orge, âna pwacèwii é pwâra mai.) **6:15** Ioane 18.36 ‡ **6:22-24** Na dâuru kée... Ina mwara naa na grec pâ: Rà còo pâ, nye caapwi co wànga.

pâra wiâ têpa câmu kêe gôro i pwi wànga. Â, [na rà gére mudêe, â] rà têepaa me pâra wànga na rà me gée na ville Tibériade, â rà tâdôo^S naawê. Â wà têpa âboro, âna rà tò naa gò, ba na rà pâ naa Capernaüm, nau mudâ Iésu naawê.

Mudâra poloa na tâa cawi

²⁵ Rà pâmari Iésu wà têpa âboro, na ére nawiâ gée còwâ. Â rà ina têe pâ: «Pwi ukai, gà têepaa naani wiidâ?»

²⁶ Â é tòpi târa pâ: «Guwâ tere bwâti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Câguwâ caa mudòo, gée goo i pwina go pwa [goro é pàtâma Pwidiúee]. Bwa. Guwâ medario ba ia go naa èwâ na ia guwâ copwa! ²⁷ Êco na go ina tàwâ pâ, guwâ cibwaa wakè târa utimuru na o wai tiâu. Wâdè na guwâ wakè dâra é utimuru na tâa cawi—utimuru na é naa é *wâro dâra gòiri jaa Pwidiúee. Â nye wâgo, *Pwina naîri âboro, na go naa tàwâ é utimuru bèepwiri. Ba é naa tóo é târù kêe ma pàtâmee wà Pwidiúee Caa.»

²⁸ Â rà ina têe pâ: «Dâ cè pâ wakè na bà pwa, ba na bà pacoo é câbawâdè kâ Pwidiúee?»

²⁹ Â é tòpi târa pâ: «Wâéni co é wakè na nùmee na guwâ pwa: Na guwâ cèikí naa goo pwina é cùrué me.»

Poloa târa wâro gée goo Caa

³⁰ Rà tawèeréi mwara pâ: «Dâ cè câmu kêe, cèna gà o pwa, ma bà còo é pàtâma Pwidiúee naa googâ, â na bà o cèikí naa googâ? ³¹ Napwa wà têpa jojooorjè, âna rà ija *manne** naa namaré. Ba jèe wii naa na Tii Pwiciri pâ: *É naa târa poloa me gée napwéretòotù, ba na rà ija.*» Psaume 78.24

³² Â é tòpi târa pâ: «Go ina tàwâ é âjupâra pâ: Càcaa wà *Moosé na é naa tàwâ é poloa na me gée napwéretòotù. Â wà Caa kôo. ³³ Ba é âji poloa kâ Pwidiúee, âna wà Pwina é boome gée *napwéretòotù. Â é naa é *âji wâro tà diri têpa âboro gòropuu.»

³⁴ Â rà ina têe pâ: «Pwi Ukai, gà ciburâ naa tâbâ é poloa bèepwiri!»

Wâgo âna go pwi poloa

³⁵ É tòpi târa wà Iésu pâ: «*Wâgo âna go pwi poloa târa wâro! Wà pwi âboro na é medario ma cèikí naa good, âna o câ mwa caa nùmee dâra ija ma wâdo. ³⁶ Êco na, ia go jèe nabwé ina tàwâ pâ: Guwâ jèe còoò, êco na câguwâ caa cèikí naa good. ³⁷ Â rà o medario diri é pâ âboro na é naa tóo wà Caa, â câgo caa naa còobé wà pwina é medario.

³⁸ «Ba go boome gée napwéretòotù, nau pwa é câbawâdè kâ Pwina é cùruo me, â càcaa é câbawâdè kôo. ³⁹ Â wâéni é câbawâdè kêe: Na go cibwaa caa tubatiâu cè pwi jèpwi, gée goo tàpé na é jèe naarâ tóo; â na go mwa pawâroé còwâ gée na aubâ na Tòotù pwicò[†]. ⁴⁰ Â wâéni é câbawâdè kâ Caa kôo: Wà pwi âboro na é còoò, wâgo *Pwina naî Pwidiúee, ma cèikí naa good, âna ée mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwidiúee. Â go mwa pawâroé gée na aubâ na Tòotù pwicò.»

Càcaa wâdè tà têpa pitûâ

⁴¹ Wà têpa âboro, âna rà jèe tapoo picocoori Iésu, gée goro é pai ina kêe pâ: «Wâgo é pwi poloa na é boome gée napwéretòotù.» ⁴² Â rà bwaa nye tà pi-ina târa pâ: «Kaa! Gona câé caa wà Iésu, pwina naî Ioséfa? Ba jèe tàgére tâmogòori du nyaa ma caa kêe! Â gorodâ na é ina pâ é boome gée napwéretòotù?»

⁴³ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Tâpéeni, guwâ cibwaa ipicocoo. ⁴⁴ Nye ticè pwi jè âboro cèna é medario, wiâna câé caa todèe me wà Caa, wà pwi a cùruo me. Â go mwa pawâroé còwâ gée na aubâ na Tòotù pwicò. ⁴⁵ Â jèe wii naa na tii kâ pwi jè *péroféta pâ: *Rà o cau picòo jii Pwidiúee.Ésaie 54.13* Â èdiri pâ âboro na rà tòpi é pwina é ina târa wà Caa, âna rà cau medario. ⁴⁶ Nye ticè pwi âboro cèna é mu còo wà Caa; wâco wà Pwina é me gée jaa Pwidiúee.»

Wà pwina é cèikí âna tà têe wâro

⁴⁷ «Go ina tàwâ é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é cèikí naa good, âna o mwa tà têe é wâro dâra gòiri jaa Pwidiúee. ⁴⁸ Wâgo é poloa târa wâro. ⁴⁹ Rà ija *manne* wà têpa jojooorowâ, naa namaré. Êco na rà jèe bà. ⁵⁰ Â napwa é poloa na é boome gée napwéretòotù, âna wiâna é ija pwi jè âboro, â o câé caa bà. ⁵¹ Wâgo é pwi poloa târa wâro, na go boome gée napwéretòotù.

^S **6:22-24** Tâdòo—Accoster (bateau). **6:27** Ioane 6.48–58 **6:29** 1 Ioane 3.23 **6:30** Mataio 16.1; Ioane 2.18

6:31 Exode 16.14–15; Nombres 11.7–9; Psaume 78.24 * **6:31** *Manne*—Utimuru na pwacèwii nyi nara mwünyaté, na é naa wà Pwidiúee tà têpa Juif naa namaré. **6:35** Ioane 4.14 **6:39** Ioane 10.28–29, 17.12 † **6:39** Tòotù pwicò—Tòotù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu Kériso. (Còo note goo 1 Pétèru 1.5.) **6:42** Mataio 13.55 **6:44** Ioane 6.65 **6:45** Ésaie 54.13 **6:46** Ioane 1.18 **6:47** Ioane 3.15–16 **6:48** Ioane 6.32,58

Wiàna é ija poloa bèepwiri wà pwi jè âboro, â é wâro dâra gòiri awé. Â é poloa na go mwa naa, âna é naiio, na go naa tà tèpa âboro gòropuu, ba na rà wâro.»

Naiio âna âji utimuru

⁵² Géewê, âna rà pitòocia wà tèpa pitûâ kâ tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà pwini, âna é wânau tàra cè pai naa tâjè é naiié, ma jè ija?»

⁵³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwâti: Wiàna câguwà caa ija é naii Pwina naîri âboro, ma wâdo é domii kée, â o nye ticé âji wâro wâgoowà. ⁵⁴ Â wà pwina é ija é naiio, ma wâdo é domii kôo, âna o mwa tà tée é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â go mwa pawâroé còwâ géé na aubâ na Tootù pwicò. ⁵⁵ Ba é naiio, âna é âji utimuru; â é domii kôo, âna é âji jawé. ⁵⁶ Â wà pwi âboro na é ija é naiio, ma wâdo é domii kôo, âna é wâro gooò, â go wâro gooé.

⁵⁷ «Wà Caa na é cùruo me, âna é wâro, [â wâé, âna é Pwina é naa é wâro]. Â wâgo, âna go wâro géé gooé. Â wâra mwara pwina é ija naiio, âna é wâro géé gooò. ⁵⁸ Wâéni é pwi poloa na é boome géé napwéretòtù. Càcaa wâra é poloa na ia rà ija wà tèpa jooorowâ—ba rà cau bà. Â wà pwi âboro na é ija é pwi poloa bèeni, âna é wâro dâra gòiri awé.»

⁵⁹ É ina é pâ popai bèepwiri wà Iésu, na é pwa pupûra naa na *wâra pitapitiri wà Capernaüm.

Pâra tàpé âna rà pâra jii Iésu

⁶⁰ Ūna rà tère é pwina é ina wà Iésu, â é auwâru géé goo tàpé na rà mu ciburâ pâra wiâé, âna rà pi-ina pâ: «Auwa! Po dau gòo é popai bèepwiri! O wàilàapâ cèna pârié ma é tòpi?»

⁶¹ Â é tère naa gooé pâ, rà tàgère picocoorié goo, â é ina tàra pâ: «Wânau? Po dau tanooriwâ é popai bèepwiri? ⁶² Â wiàna guwà còoò, wâgo Pwina naîri âboro, na go too còwâ naa na autâa kôo béaa, â o dà cè pwina guwà niimiri? ⁶³ Ba nye êkaa géé goo pâ popai kôo, na é me é Nyuââé Pwicîri, wâé na é naa wâro. Ba napwa [pâ waké kâ] tèpa âboro, âna càcaa pâri [ma rà naa wâro]. ⁶⁴ Êco na rà wânabibiù kâwâ pâra tèpa âboro na càra caa cèikí naa goo é pâ popai kôo.»

Ba é nye tâmogòori wà Iésu, géé na autapoo tàpé na càra caa cèikí, ma wà pwina é ipwa tûâ tée.

⁶⁵ Â é ina tàra mwara pâ: «Wâépwiri é majoroé ma go jèe ina tàwâ pâ: Nye ticé pwi jè âboro cèna é me wiâò, wiàna cáé caa todèe medario wà Caa.»

⁶⁶ Â tapoo napwiri, âna wâru pâra tèpa âboro kée âna rà coo jiié, â jèe càra caa pâra còwâ wiâé.

Rà tà cimwü wà tèpa apostolo

⁶⁷ É ina wà Iésu tà tèpa 12 a câmu kée, pâ: «Â wâguwâ, âna nûmawâ mwara na guwâ wâjué còwâ?»

⁶⁸ Â é tòpi tée wà Simona Pétèru pâ: «Pwi Ukai, na bà pâra wiâ î? Ba nye wâjaagâ é pâ popai tàra wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ⁶⁹ Ba bà nye còoina pâ, wâgâ Kériso, wà Pwina é jèe pitòrigarigâ ma cùrugâ me wà Pwiduée. Â bà jèe cèikí naa googâ.»

⁷⁰ Â é ina tàra pâ: «Wâgo na ia pitòrigariwâ, wâguwâ tèpa 12 a câmu kôo. Êco na pwi jè ârapàarawâ, âna pé pwi naî *Caatana†!»

⁷¹ É ina pwiri naa goo wà Judas, pwina naî Simona Iscariote. Ba wâé, géé goo tèpa 12 *apostolo, âna ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

7

É too naa goro tootù maina naa Iérusaléma

¹ Géé na càué, â é pâpitiri napò Galilée wà Iésu. Ba nye càcaa nûmee dâra pâpitiri wà *Judée. Ba rà pibu naigé wà tèpa caa kâ tèpa *Juif, ba na rà pòtâmwereé.

² Jèe pâmwûnyabwé é *tootù maina kâ tèpa Juif. Â, na pâ tootù bèepwiri, âna rà tâa nacapè*.
³ Â wà tèpa aèjii kâ Iésu, âna rà ina tée pâ: «Gâ pâra géeni naa Judée, [ba na gà too naa goro i tootù maina]. Ba wâdé na rà còo mwara é pâ muru na gà pwa wà tèpa âboro'gâ [na tâa Judée]. ⁴ Ba nye ticé pwi âboro cèna é naapwàniri é pwina é pwa, wiàna nûmee na picagòtùé. Â wiàna gà pwa é pâ muru bèepwiri [goro é pàtâma Pwiduée] â gà ipaarigâ, ba na rà còogâ wà tèpa âboro.»

⁵ Ba wà tèpa aèjii kée, wàilà mwara, âna bwaa càra caa pâji cèikí naa gooé.

6:57 1 Ioane 3.24 6:64 Ioane 13.11 6:65 Ioane 6.44 6:68 Mataio 16.16 † 6:70 Pwi naî Caatana—Grec: Pé duée. 7:1 Ioane 5.18 7:2 Lévitique 23.34 * 7:2 Rà tâa nacapè—Fête des huttes. Còo mwara Tootù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire). 7:5 Apostolo 1.14

Càcaa pàji pàara kôo

⁶ Ê tòpi tàra pâ: «Wâdé naa goowâ, ba nye pâri ma guwâ nye tà pàra imudi. Â napwa naa gooo, âna càcaa pàji pàara kôo. ⁷ Ba tèpa âboro gòropuu, âna ticé pai pwa wèe ma rà èpàriwâ. Â napwa naa gooo, âna rà nye èpàrio, ba go inapàpàri é pâ tûâ kàra na èpâ. ⁸ Bwa, guwâ too naa goro pi-ija, wâguwâ. Â wâgo, âna câgo caa too, ba càcaa pàji tèepaa é pàara kôo.»

⁹ Ûna é jèe ina pwiri tàra, â é bwaa tàpo tâa Galilée.

¹⁰ Êco na, ûna rà jèe too naa goro tòotù maina, â ée mwa tà pwicò kàra, â câé caa pipaarié.

Rà mudèe tèpa caa kà tèpa Juif

¹¹ Napwa wâ tèpa caa kà tèpa Juif, âna rà imudâ Iésu na aupwa-ija. Â rà pitawèeri pâ: «Wâpèe?» ¹² Â rà dau pwa jèkutâ gooo wâ tèpa âboro. Ba rà ina pàra pwi pâ: «É pwi âboro wâdé.»

Â rà ina pàra tàpé pâ: «Bwa, é pwi a pwa ma rà imwüru tèpa âboro.» ¹³ Êco na nye ticé âboro cèna inapàpàrié, ba wâgotàra goo tèpa pitûâ kàra.

É ipaarié â é pwa pupûra

¹⁴ Na po nabibü kàra pwa-ija, â é too naa na *Wàra pwapwicîri wâ Iésu, â é tapoo ipupûra tà tèpa âboro wè.

¹⁵ Â rà dau pò gooo wâ tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «É tâmogòori géepâ è pâ *Naèà wâ pwini, na nye ticé caa kàra câmu kêe?»

É cùruo wâ Pwiduée

¹⁶ Ê ina tàra pâ: «Ê pwina go ina tàwâ, âna càcaa muru me géee gooo, â géee goo Pwiduée na é cùruo me. ¹⁷ Ba wiàna nùmawâ na guwâ pwa é câbawâdé kà Pwiduée, â guwâ mwa tâmogòori pâ, wiàna é pwina go ina, âna me géee jaa Pwiduée, é, me géee gooo. ¹⁸ Wâ pwina é ina é pwina é nye niimiri wâé, âna é mudàra pai pwa wèe ma picâdirié. Â wâ pwina é imudàra ma é ipwamaina pwina é cùrué me, âna é *târù, ba é nye ina co pwina âjupàra.

Wâdé na guwâ tèi wiàra tàrù!

¹⁹ «Gona câé caa naa tàwâ è Naèà wâ *Moosé? Â nye ticé pwi jè âboro cèna é pàra wiàra! Cina nùmawâ na guwâ pòtâmwaragò?»

²⁰ Â rà ina tée pâ: «Kaa! Pwa duée wâgoogâ! Wàilàapâ na mudàra ma pòtâmwaragâ?»

²¹ Â é tòpi tàra pâ: «Nye caapwi co ji muru na go pwa [goro pàtâma Pwiduée na *tòotù pwicîri] â guwâ dau pò goo. ²² Êco na wâguwâ mwara, âna [guwâ wakè] na tòotù pwicîri, na guwâ pwa *kamaî tà pwi nari èpo. Ba [guwâ ina pâ] é pwa kamaî, âna me géee goo wâ Moosé. (Êco na càcaa me géee gooo, â wâ tèpa jojoorjè béaa kêe, na rà pwa.) ²³ Ûu, guwâ pwa kamaî na tòotù pwicîri, ba na câguwâ caa ègòjai è Naèà kà Moosé. Â wâgo, âna go pwa ma tiâu awé maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri. Â cina guwâ putâmu naa gooo? ²⁴ Guwâ cibwaa tèi wiàra é pai còo kàwâ. Wâdé na guwâ tèi wiàra tàrù!»

Pwiri é pwi Mesia wâ Iésu?

²⁵ Rà ina pàra âboro géee *Iéruusaléma pâ: «Gona càcaa wâ i pwi ia rà mudàra ma rà pòtâmweré? ²⁶ Guwâ còo! Câé caa picârù, â rà nye tàgèree pitùra ma pàra tàpé, â nye géree ticé na rà ina tée wâ tèpa pitûâ! Gona pwiri rà còoinaé pâ wâé pwi *Mesia, [pwi ukai na jè tapacié]? ²⁷ Êco na, wâ pwi Iésu bèeni, âna jè tâmogòori wâna na é me géewè. Â napwa wâ pwi Mesia, âna nye ticé jè âboro cèna o tâmogòori wâna na ée me géewè†.»

²⁸ Ûna é bwaa géree pwa pupûra wâ Iésu, naa na Wàra pwapwicîri, â é tomara too pâ: «Gona guwâ nye niimiri kaa pâ guwâ jèe tâmogòorio? Â guwâ tâmogòori wâna na go me géewè? Bwa! Ba câgo caa me géee gooo. Â wâ Pwi a cùruo me, âna pwina pârié ma guwâ tòpò naa gooo é cèikí kàwâ. Êco na guwâ nye âji càcaa tâmogòorie. ²⁹ Â wâgo, âna go nye tâmogòorie, ba go me jiié, â wâé na é cùruo me.»

³⁰ Â wâ tèpa âboro, âna rà imudàra cè naigé ma rà tâjürué, èco na nye ticé pai pwa wèe. Ba bwaa càcaa pàji tèepaa é pàara.

7:15 Mataio 13.54; Luka 2.47 **7:16** Ioane 12.49, 14.10 **7:18** Ioane 8.50 **7:19** Apostolo 7.53; Roma 2.21–24

7:20 Ioane 8.48, 10.20 **7:22** Genèse 17.9–13; Lévitique 12.3 **7:23** Ioane 5.8–10,16 **7:27** Ioane 7.41, 9.29

† **7:27** Rà pitanami wâ tèpa âboro-bâ, ba ia é inapàpàri wâ Michée, pwi péroféta, pâ, wâ pwi Mesia, âna ée mwa me géee na village Bétéléma. (Còo nee tii 42 ma Michée 5.1 ma Mataio 2.6.) **7:28** Mataio 11.27; Ioane 8.55 **7:30** Ioane 7.44

³¹ Êco na rà jèe dau wâru gée goo tàpé na rà tèreê, na rà cèikî naa gooé. Â rà ina pâ: «[Munaa wâé pwi Mesia. Ba] nye dau wâru kaa pâ câmu kêra pàtâma Pwiduée na é pwa. Â wiâna càcaa wâé pwi Mesia, â pwiri càcaa wàrapwiri†.»

Rà bu naigé ba na rà tâjùrué

³² Wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà tère é pai picocoo naa goo Iésu. Â rà pitèrerà ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ba na rà cùru wà tèpa wéaari Wàra pwapwicîri nau tâjùrué.

³³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O càcaa gòrio jaawà, â go o mwa pâra còwâ naa jaa Pwina é cùruo me. ³⁴ Â guwà o mwa pimudò, â o càguwà caa pàdario, ba càcaa pâri ma guwà pâra naa na, na go pâ naawê.»

³⁵ Â rà pi-ina tàra pâ: «Gona wâpâ na, na é pâra naawê, ma o càcaa pâri ma jè o pâmarié? Wà nau? Gona é còobé jii é napò kâjè, tàra ma é pacâmuri tèpa jènerejè, na rà wâro naa nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif? ³⁶ Dà é pwina é pwa na é ina tâjè, na é gère ina pâ: “Guwà o mwa pimudò, â o càguwà caa pàdario, ba càcaa pâri ma guwà pâra naa, na go pâ naawê?”»

Go naa tàwà jawé târa wâro

³⁷ Jèe pwi bènabwé tòotù kêra pi-ija kà tèpa Juif, pwi tòotù na dau pwamuru naa goo. Â é cimadò wà Iésu, na ara diri é pâ âboro. Â é tomara too pâ: «Wiâna pwa cè pwi âboro na nùmee dàra wâdo, â wâdé na é medario ma é wâdo! ³⁸ Ba wà pwina é cèikî naa good, âna o mwa pò gée gooé é pwàrajawé târa wâro, wàra é pai ina naa na *Tii Pwicîri.»

³⁹ É ina pwiri goo é Nyuâaé Pwicîri, na rà o mwa tòpi é pâ âboro na rà o mwa cèikî naa gooé. Êco na, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji naa é Nyuâaé Pwicîri, ba bwaa cãé caa pâ too naa na muugèrè kêe wà Iésu.

Càra caa pitèrerà gooé

⁴⁰ Ûna rà tère é pâ popai bèepwiri, â wâru é pâ âboro na rà ina pâ: «Âjupâra pâ wà pwini, âna nye wâé kaa i Pwi Péroféta na jè tapacié!»

⁴¹ Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wâé kaa wà pwi Mesia!»

Êco na rà ina wà pàra tàpé pâ: «Gona ée mwa me gée Galilée wà pwi Mesia? Bwa! ⁴² Ba jèe wii naa na é Tii Pwicîri pâ, ée mwa tèepaa wà pwi Mesia gée na wâao kà pwi ukai *Davita. Â ée mwa me gée Bétéléma, village kà Davita,§.»

⁴³ Êkaa na rà pitadàrurà goo Iésu. ⁴⁴ Â nùma pàra tàpé na rà tâjùrué, êco na nye ticé pai pwa wèe.

Càra caa cèikî tèpa pitûâ

⁴⁵ Napwa wà tèpa wéaari Wàra pwapwicîri [na ia cùrurà pâ, ba na rà tâjùrué] âna rà wâjué còwâ. Â rà tèepaa dari tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma tèpa Farasaio. Â wà tapéebà, âna rà tawèerirà pâ: «Gorodà na càguwà caa popa me Iésu?»

⁴⁶ Â rà tòpi tàra pâ: «Nye ticé âboro cèna mu tûra bwàti pwacèwiié!»

⁴⁷ Â rà ina tàra wà tèpa Farasaio pâ: «Wà nau, é ipa-immwüruwà mwara? ⁴⁸ Nye ticé pwi jè ârapàarajè, wàjè tèpa pitûâ ma tèpa Farasaio, na cèikî naa gooé. ⁴⁹ Â napwa diri é nyi tèpa âboro bèeni na rà cèikî naa gooé, âna càra caa tâmogòori é Naèà kà Moosé. Â jèe tojiirà!»

⁵⁰ Êco na wà Nicodème, pwi jè béerà—wà i pwi a pâmari Iésu [na ne]—âna é ina tàra pâ: ⁵¹ «Pwicîri naa na é Naèà kâjè, na jè pwa wârimuru tà wà pwi âboro, béaari é pai [pitèié. Wâdé na jè mara] tâmaari é pwina é ina tàra ipwamurué.»

⁵² Â [rà tapàgà tée, â] rà ina pâ: «Kaa! Gà pwi âboro me gée Galilée, wâgà mwara? Mudàra cai na é Tii Pwicîri, â gà o pâ nau còo pâ, nye ticé *péroféta cèna me gée Galilée!»

{ ⁵³ Â nabwé, â rà jèpa ipiina naa na jèpa pwàrawâ kêra. }

Naporomee 8.1–11, âna nye tiàu na pâ Tii Pwicîri naa na grec na muru béaa.

8

Tò a mura paao

† **7:31** Dernière phrase—Grec: «Wiâna ée mwa tèepaa cè pwi Mesia, â pwiri ée mwa pwa cè pâ câmu kêra pàtâmee na wâru, jii é pâ pwina é pwa wà pwini?» **7:34** Ioane 8.21, 13.36 **7:37** Lévitique 23.36; Ésaïe 55.1; Ioane 4.14 **7:38** Ésaïe 58.11 **7:39** Ioane 16.7, 20.22; Apostolo 2.4 **7:40** Ioane 6.14 **7:41** Ioane 1.46 **7:42** 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4–5; Michée 5.1–2 § **7:42** Càra caa tâmogòori pâ, wà Iésu, âna pitèpaé naa Bétéléma. **7:46** Maréko 1.22 **7:48** Ioane 12.42 **7:50** Ioane 3.1–2 **7:52** Ioane 7.41–42

1 Â é pâra wà Iésu, naa gòrojaa Élaio*. 2 Â, na dàuru kêe, na bwaa dau dàuru, â é wâjué còwâ naa na *Wâra pwapwicîri. Â rà medarié, é pâ âboro na wâru. Â é tâaboo†, â é tapoo pacâmurirà. 3 Â wà pâra tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà pâra tèpa *Farasaio, âna rà dàti medarié é tò jè ilàri. Ba rà pâmarîé, na ru gére ipuu ma pwina càcaa pwi éaé. Â rà popaé me, na ara diri é pâ âboro. 4 Â rà ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, wà tòoni, âna tâjûrué na é bwaa gére mura paa. 5 Jée wii naa na é *Naèà kà Moosé, pâ, o caamwara goro atû é tò ilàri na é wàrapwiri. Â wâgâ, âna dà cèna gà ina naa goo?»

6 Rà ina pwiri tée, ba na rà tacaié. Ba nûmarà na rà pa é pai tòpi kêe, ma bépiciapwâ gooé. Éco na é cûué boo wà Iésu, â é pwa tii goro é mangadaîé, naa napuu.

Wàilàpà pwina ticé èpà kêe?

7 Ûna rà nye tà ciburà tawèerié, â é cimadò, â é ina tàra pâ: «Wâdé na wà pwi âboro, na mu nye ticé èpà na é pwa, âna é tapoo éié goro atû.»

8 Â é jèu cûué boo còwâ, ma pwa tii na napuu. 9 Â rà jèpa ipiina, tapoo géé goo tèpa ijiao, tèepaa naa goo tèpa âboro kîri. Â ru mwa tà tâa acari, wà Iésu ma wà i tò ilàri.

10 Â é tagòtùé wà Iésu, â é ina tée pâ: «Tòoni, rà wâpà, tàpé na ia rà pitòtigà? Gona nye ticé âboro cèna é tâa, ma é naa cè wârimuru tâgâ?»

11 Â é tòpi tée pâ: «Nye ticé.» Â é ina tée wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna câgo caa naa cè wârimuru tâgâ. Gà pâra, â gà cibwaa pwa còwâ cè tûâ cèna èpà!»

Iésu âna é pwi pwéelaa kêra gòropuu

12 É ina mwara tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «*Wâgo kaa é pwéelaa kêra gòropuu. Â wà pwi âboro na é me wiâò, âna o mwa pwa é pwéelaa na wâgooé na naa tée é âji wâro. Â o câé mwa caa pâ naa é bàutè.»

13 Â rà ina tée wà tèpa Farasaio pâ: «Nye piticèmuru naa goo é pwina gà ina, ba gà nye pipaâjupâragà còwâ†!»

14 Â é tòpi tàra pâ: «Bwa. Wiàna go nye pipaâjupâraò còwâ, â nye âjupâra é pai pipaâjupâraò kôo. Ba go tâmogòori wâna na go me géewê, ma wâna na go pâra naawê. Â napwa wâguwâ, âna câguwâ caa tâmogòori wâna na go me géewê, ma wâna na go pâra naawê. 15 Ba guwâ pitèi wiàra é tûâ kà tèpa âboro. Â wâgo, âna nye ticé pwina go tèié. 16 Éco na, wiàna go nye tèi, â o nye âjupâra é pai tèi kôo. Ba càcaa wâgo co, â nye wàibu naima ma Pwiduée Caa, na é cùruo me. 17 Ba ia wii naa na é Naèà kàwâ pâ, é aupaâjupâra kêra ârailu âboro, âna nye âjupâra kaa. 18 Â *Wâgo, âna go nye *paâjupâraò, â é nye paâjupâraò mwara wà Caa, Pwina é cùruo me.»

19 Â rà tawèerié pâ: «Gona wâpà Caa'gâ?»

Â é tòpi tàra pâ: «Câguwâ caa tâmogòoribu ma Caa kôo. Ba wiàna guwâ gére tâmogòorio, â pwiri guwâ gére tâmogòori mwara wà Caa kôo.»

20 É ina é pâ popai bèepwiri wà Iésu, ûna é bwaa gére pwa pupûra wâna Wâra pwapwicîri, wâna autòpò âraimeai tà Pwiduée. Â nye ticé jè âboro cèna é tâjûrué, ba bwaa càcaa tèepaa é pâra kêe.

É inapàpari pai còpòo kêe dari Caa

21 É ina mwara wà Iésu pâ: «Go o jée pâra, â guwâ o mwa mudòo. Â guwâ o bà naa na èpà kàwâ. Ba wâna na go pâra naawê, âna o càcaa pâri ma guwâ pâra naawê.»

22 Â rà pi-ina tàra wà tèpa âboro pâ: «[Dà pai ina wèe ni?] Pwiri éé mwa pipòtàmwereé còwâ? Ba é ina pâ càcaa pâri ma jè pâra naa na é pâra naawê.»

23 Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwâ âna guwâ tèpa âboro géeniboo, â wâgo, âna go me géenidò. Ba guwâ tèpa âboro gòropuu, â câgo caa pwi âboro géeni gòropuu. 24 Géé goro pwiri, na ia go ina tàwâ pâ, guwâ o bà naa na èpà kàwâ, wiàna câguwâ caa cèikî pâ, *Wâgo [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé].»

25 Â rà ina tée pâ: «Gona wâgâ wâa?»

* 8:1 Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. † 8:2 Â é tâaboo—Naa jaa wà tèpa Juif, âna rà tâaboo wà tèpa pwa pupûra na rà pacâmuri âboro. 8:5 Lévitique 20.10; Deutéronome 22.22–24 8:7 Deutéronome 17.7 8:11 Ioane 5.14 8:12 Ésaïe 49.6; Ioane 1.4–9, 9.5, 12.46 ‡ 8:13 Pipaâjupâragà còwâ—Rendre témoignage de toi-même. Coo mwara Paâjupâra naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 8:14 Ioane 5.31–32, 7.28 8:15 Ioane 12.47 8:16 Ioane 5.30, 8.29 8:17 Deutéronome 19.15 8:18 1 Ioane 5.9 8:20 Ioane 7.30 8:21 Ioane 7.34, 13.33 8:23 Ioane 3.31

Â é tòpi pâ: «I pwi ia go jèe ina tàwà, gée na autapoo goo[§]. 26 Â wàru pâ muru na pâri ma go ina naa goowà, ma pitèiwà goo. Êco na go inapàpàri [tàwà co] é pwina go tère jii wà Pwina é cùruo me naa jaawà. Ba wàe na é ina é àjupàra.»

27 Êco na càra caa tèreina pâ é pwa jèkutàf goo [wà Pwiduee] Caa. 28 Â é ina tàra pâ: «Wiàna guwà mwa naaò too naanidò*, wàgo *Pwina naíri âboro, â guwà o mwa còoinari pâ, 'WÀGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé]'. Â guwà o mwa còoina mwara pâ, cãgo caa po pwa cè jè muru gée gooò. Ba go ina co é pwina é ina tòo wà Caa. 29 Â wà Pwina é panuàò me, àna é nye tà wàjao, â càcaa mu nama tà wàgo acari. Ba go pwa taaci é pâ muru na wàdé tée.»

30 Ûna é wàrapwiri pai tura kèe tàra, â wàru tàpé na rà cèikì naa gooé.

ÀJUPÀRA àna ée mwa tipiwà!

31 Ê ina wà Iésu tà tèpa Juif na rà cèikì naa gooé, pâ: «Guwà tèpa àji a *cãmu kòo, wiàna guwà tà cimwù goo é popai kòo. 32 Â géewè, na guwà mwa tãmogòori é *ÀJUPÀRA, â é ÀJUPÀRA àna ée mwa tipiwà.»

33 Â rà ina tée [wà pàra tàpé] pâ: «Cina gà ina pâ, o mwa tipibà? Ba wàibà, àna bà tèpa gòobàra *Abéraama, â nye ticé pwi âboro cèna é mu caa nama bà tèpa *ènwéna kíri kèe!»

34 Â é tòpi tàra pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é àjupàra pâ: Wà pwi âboro na é pipanuàê tàra èpà, àna é pwi ènwéna kíri kàra èpà. 35 Â wà pwi ènwéna kíri, àna càcaa pwàraé naa na tãa kà pwi a pituà kèe. Â wàdé co naa goo é pwi èpo naa pwàrawà. 36 Â wiàna go tipiwà, wàgo Pwina naíri âboro, â o nye ticé kaa cèna cãguwà mwa caa èrà goo. 37 Go tãmogòori pâ guwà tèpa gòobàra Abéraama. Êco na guwà pimudàra ma guwà pòtãmwaraò, ba cãguwà caa tòpi é popai kòo. 38 Go ina é pâ muru na go còo naa jaa wà Caa kòo. Â wàguwà, àna guwà nye pwa é pwina guwà tère jii pwi caa kàwà.»

39 Â rà tòpi tée pâ: «Nye pwi àji caa kãbà, àna wà Abéraama!»

Â é ina pâ: «Wiàna guwà tèpa àji naîé, â pwiri guwà gère pwa pâ wakè na ia é pwa. 40 Â nabà, àna guwà pimudàra ba na guwà pòtãmwaraò, wàgo na go ina tàwà é àjupàra na go tère jii Pwiduee! Wà Abéraama àna càé caa mu pwa na wàrapwiri! 41 Bwa, guwà nye pwa é pâ wakè kà pwi caa kàwà.»

Â rà ina tée pâ: «Cãbà caa tèpa èbwi! Ba nye caapwi co pwi caa kãbà, àna wà Pwiduee!»

Cãguwà caa tèpa nai Pwiduee

42 Ê tòpi tàra pâ: «Wiàna é pwi caa kàwà wà Pwiduee, â pwiri gère wànùmawà gooò. Ba go me gée jaa Pwiduee, â go wàni gée gooé. Ba cãgo caa me imudi, â é cùruo me. 43 Gorodà na cãguwà caa tãmogòori é pwina go ina tàwà? Ba nye tàutawà na guwà tòpi é popai kòo.

44 «Bwa, wà pwi caa kàwà, àna wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà! Êkaa na nye nùmawà na guwà pwa é cãbawàdé kèe. Wà pwiibà, àna é pwi a pòtãmwara àboro, gée na autapoo goo. Â càé caa tãa na ÀJUPÀRA, ba nye ticé ÀJUPÀRA gooé. Ba é nye tà pwà, ba é nye pwi a wàrapwiri, ba é pwi caa kà tèpa pwà.

45 «Â wàgo, àna go ina é àjupàra, êkaa na cãguwà caa cèikì naa goo. 46 Wàilapà gée goowà cèna ée paari pâ pwa cè èpà na go pwa? Â wiàna go ina tàwà é àjupàra, â cina cãguwà caa cèikì naa gooò? 47 Wà tèpa àboro na rà me gée goo Pwiduee, àna rà tère é popai kà Pwiduee. Êco na cãguwà caa tère é popai kèe, ba cãguwà caa me gée goo Pwiduee.»

Iésu ma Abéraama

48 Rà ina tà Iésu wà pàra tèpa Juif pâ: «Bà nye àjupàra pâ gà pé pwi *Samaria, â pé pwi a pwa duée googà!»

49 Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, càcaa pwa duée gooò! Êco na go pitòimiri Caa kòo, â wàguwà, àna cãguwà caa pitòimiriò. 50 Cãgo caa pimudàra cè pai pwamainao. Êco na pwa Pwi a pitèimuru, na é pwi a-imudàra ba kòo. 51 Go ina tàwà é àjupàra pâ: Wà pwi àboro na é pitère dàra é popai kòo, àna o càcaa pâri ma é bà [dàra gòiri].»

52 Â rà ina tée pâ: «Bà jèe tãmogòori ni, pâ, gà pé wàra duée! Ba é jèe bà wà Abéraama, â rà jèe bà mwara wà tèpa *péroféta. Â wàgà àna gà ina pâ: “Wà pwi àboro na é pitère dàra bwàti é popai kòo, àna o càé caa bà.”

§ 8:25 I pwi ia go jèe ina tàwà, gée na autapoo goo—é, Gorodà na go tòpi tàwà? 8:28 Ioane 3.14 * 8:28 Naaò too naanidò—É ina wà Iésu goro é pai ténamirié naa goro satauro, â goro é pai wàjé còwà kèe naa jaa wà Pwiduee naa napwéretòtù. 8:33 Mataio 3.9 8:34 Roma 6.16,20 8:39 Mataio 3.9 8:41 Ésaie 63.16 8:44 1 Ioane 3.8 8:46 2 Korènto 5.21; 1 Pétèru 2.22 8:47 1 Ioane 4.6 8:48 Maréko 3.21–22 8:51 Ioane 5.24

⁵³ «Pwiini, wâgà ilàapà?! Gona gà maina jii Abéraama, pwi caa kâbà? Wâé na é jèe bà, â rà jèe bà mwara wà tèpa péroféta!»

Go mara tâa béaa kà Abéraama

⁵⁴ É tòpi târa wà Iésu pâ: «Wiâna go ipwamainao, â napwa é pâ popai kôo, âna piticémuru naa goo. Êco na wà Caa kôo, âna é nye ipwamainao ma paari é pai muugère kôo. Wâé na guwà ina gooé pâ é Pwiduée kàwà! ⁵⁵ Êco na câguwà caa tâmogòorié, â wâgo, âna go tâmogòorié. Ba wiâna go ina tâwà pâ câgo caa tâmogòorié, â go pwi a pwâ, pwacèwiiwà. Êco na go nye tâmogòorié, êkaa na go pâra wiâra é popai kée. ⁵⁶ Wà Abéraama, pwi caa kàwà, âna é jèe tâmara còo é pwi pâara kôo, â é dau ipwàdée, goo pai mwa tèepaa me kôo.»

⁵⁷ Â rà ina pâ: «A? Bwaa càcaa pâ 50 naja'gà, â gà jèe còo Abéraama?!»

⁵⁸ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tâwà é âjupâra pâ: Na bwaa nye tiâu Abéraama, âna go jèe tâa, ba 'Wâgo [na go napwiri, nabà, â dâra gòiri awé].»

⁵⁹ Â ûna rà tère [pâ, é nama ipaiwâilu ma wà Pwiduée] â rà nye tòri kaa pâ atù, ba na rà éié goo. Êco na é picârù goorà, â é còobé gée na Wâra pwapwiciri.

9

É nama é niâ pwi a bwi

¹ Úna é pâra wii naigé wà Iésu, â é còo pwi jè âboro, na é pwi a bwi gée na aukiri kée*.

² Â rà tawèeré wà tèpa *câmu kée pâ: «Pwi ukai, cina é bwi wà pwiini? Pwiri gée goro cè èpà kée, é, gée goro cè èpà kà du nyaa ma caa kée?»

³ Â é tòpi târa pâ: «Bwa, càcaa gée goro èpà kée, â càcaa gée goro cè èpà kà du nyaa ma caa kée. Ê pai bwi kée, âna pwa, ba na paari é pàtâma Pwiduée naa gooé. ⁴ Ba, na pâara naa bwaa pwaa, âna wâdé na jè pacoó é pâ waké kà Pwina é cùruo me. Ba é wâmwünyabwe é bàutè, â o jèe nye ticé âboro na pâri ma é waké na bàutè. ⁵ Ba, na go bwaa wâni gòropuu, âna go pwéelaa kêra é gòropuu.»

⁶ Â é èdu boo naa napuu, â é biinaimari é nûru èdu kée ma puu. Â é tâmi é du parawére âraporomee i pwi a bwi. ⁷ Â é ina tée pâ: «Gà pâra nau nuwagà naa najawé Siloé.» (Siloé, âna pai ina wée pâ 'Cùrué'.)

Â é pwa wà pwiini, â ûna é wâjué me còwà [naa pwârâwà] â é jèe nye niâ!

Rà pò gooé tèpa âboro

⁸ Wà tèpa âboro na rà wâro goro jènereé, ma wà tàpé na rà mu còoé na é mu ila, âna rà pò ma pi-ina târa pâ: «Gona càcaa wà i pwi âboro na ia é mu nye tà tâaboo burà ila?»

⁹ Â rà ina wà pâra tàpé pâ: «Akaé.» Êco na rà ina wà pâra tàpé mwara pâ: «Bwa! Pwacèwii naa wâé.»

Â wà pwiibà, âna é tòpi târa pâ: «Bwa, nye wâgo kaa.»

¹⁰ Â rà tawèeré pâ: «Ico pwiini, gà wânau târa é pai pwa wèe ma gà còojè?!»

¹¹ Â é tòpi târa pâ: «Wà pwi jè âboro na nee Iésu, âna é pwa ma go còojè. Ba é bii é puu, â é tâmi é du parawére âraporomeo goo. Â é ina tóo pâ, na go nuwao naa najawé Siloé. Úna go wârapwiri, â go nye niâ kaa!»

¹² Â rà ina tée pâ: «Â é wâpà wà pwi âboro-bà?»

Â é tòpi pâ: «Îi, câgo caa tâmogòori.»

Rà tawèeré tèpa Farasaio

¹³ Rà popa wà i pwi a bwi, pàdari tèpa *Farasaio. ¹⁴ Ba napwa é tòotù bèepwiri ia é bii i puu na† wà Iésu, ma é pwa ma é niâ, âna tòotù pwiciri. ¹⁵ Â rà tawèeré mwara wà tèpa Farasaio, goro é pai niâ kée.

Â é tòpi târa pâ: «É tâmi i du parawére âraporomeo goro dùuru, â go nuwa, êkaa na go niâ.»

¹⁶ Â jèe pâra nau pitadârù é pai tâa kêra. Ba rà ina wà pâra tàpé pâ: «Wà pwi âboro na é pwa pwiri, âna câé caa me gée goo Pwiduée! Ba câé caa papwiciri é *tòotù pwiciri!»

Â rà ina wà pâra tàpé pâ: «Bwa, wiâna é pwi âboro èpà, â pwiri càcaa pâri ma é pwa é pâ *câmu kêra pàtâma Pwiduée.»

¹⁷ Â rà tawèeri mwara i pwi âboro a bwi pâ: «Dà cè pai niimiri'gà naa gooé, na é nama gà niâ?»

8:58 Ioane 1.1 * **9:1** Aukiri kée—Sa naissance. Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Pai pitèpaé. **9:2** Ézékiel 18.20;

Luka 13.24 **9:3** Ioane 11.4 **9:5** Mataio 5.14; Ioane 8.12 **9:6** Maréko 8.23 † **9:14** É tòotù...ia é bii i puu na—Rà ina pâ, pai bii é puu, âna 'waké', â pwiciri na tòotù pwiciri. **9:17** Ioane 4.19

Â é tòpi tàra pâ: «É pwi *péroféta [na é me géé goo wà Pwiduée].»

Rà todà du nyaa ma caa kée

¹⁸ Wà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif, âna càcaa nùmarà na rà cèikí pâ, wà pwiibà, âna pwi a bwi béaa. Â rà bwaa nye pwa mwara ma ru me, wà du nyaa ma caa kée. ¹⁹ Â rà tawèeriru pâ: «Pwi naü wà pwini? Â âjupâra pâ é bwi géé na aupitèpaé? Â gorodà na é niâ nabà?»

²⁰ Â ru tòpi tàra pâ: «Ûu kaa, é pwi naü. Â é pwi a bwi géé na aupitèpaé. ²¹ Â é jèe niâ nabà, éco na câbu caa tâmogòori cè majoroé. Â câbu caa tâmogòori mwara cè pwi âboro, cèna é nama wádé é du âraporomee. Wádé na guwà nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina, â jèe nye pâri ma é ina tàwà!»

²² Ru ina pwiri, ba wâgotàru goo tèpa pitûâ kà tèpa Juif. Ba rà jèe pitèrerà pâ na rà o pacoo géé na *wàra pitapitiri kàra, édiri pâ âboro na rà ina pâ wà Iésu, âna é pwi *Mesia [na é me nau pa-udò é Ba]. ²³ Wâépwiiri é majoroé ma ru ina wà du nyaa ma caa kée pâ: «Guwà jèe nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina.»

Rà jèu tawèeri pwi a bwi

²⁴ Rà jèu todà còwà wà i pwi a bwi wà tèpa Farasaio. Â rà ina tée pâ: «Gà ina é âjupâra na ara Pwiduée! Ba bà tâmogòori pâ wà pwi âboro na é nama gà wádé, âna é pwi âboro èpà.»

²⁵ Â é tòpi tàra pâ: «Câgo caa tâmogòori pâ, pwiri pwi âboro èpà. Â caapwi co é pwina go tâmogòori, âna, béaa, âna go pwi a bwi, â nabàni, âna go jèe niâ.»

²⁶ Â rà ina tée mwara pâ: «Gona dà na é pwa tàgà? É wànanu tàra é pai pwa wèe, ma gà niâ?»

²⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jèe ina tàwà, â tàutàwà na guwà tère! Â gorodà na guwà bwaa jèu tawèeri mwara? Pwiri nùmawà na guwà tèpa âboro kée mwara?»

²⁸ Â rà pwaé, ma ina tée pâ: «É! Pwiini! Nye wâgà na gà pwi âboro kée! Ba wàibà, âna bà tèpa pâra naa goo wà *Moosé! ²⁹ Bà nye tâmogòori pâ é patùra Moosé wà Pwiduée. Â wà pwiibà, âna ji pwi a me géepà?!»

É paâjupâra tàra patâma Iésu

³⁰ É ina tàra wà pwiibà pâ: «Nye ité, ba é nama go niâ, éco na wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori na é me géewé! ³¹ Â jèe cau tâmogòori pâ, câé caa tère tèpa âboro èpà wà Pwiduée. Â é tère tàpè na rà papwicirié, â na rà pwa é câbawádé kée. ³² Mu nye ticé âboro na é nama é niâ cè pwi jè âboro, na é bwi géé na aupitèpaé! ³³ Â wiàna câé caa me jii Pwiduée wà pwi âboro bèepwiri, â pwiri càcaa pârié ma é pwa cèna wàrapwiri.»

³⁴ Â rà putàmurié wà tèpa Farasaio ma ina tée pâ: «Pwiini! Gà pwa na gà pacàmuribà, wâgà na gà pé pwi a pwa na èpà, géé na aupitèpagà?»

Â rà tù tée† géé na wàra pitapitiri.

É cèikí naa goo Iésu

³⁵ É tère wà Iésu pâ rà tù tà i pwi ia é bwi, â é pâmarié. Â é ina tée pâ: «Gà nye cèikí naa goo wà *Pwina nairi âboro?»

³⁶ «Pwi ukai, wàilàapà pwiri, ba na go cèikí naa gooé?»

³⁷ «Gà jèe tàgére còoé, ba wàé na é tàgére patùragà!»

³⁸ «Ûu, co Pwi Ukai, go cèikí naa googà!»

Â é cigòboo ma tùu jùrué na ara Iésu.

Tâpé na tàutàra na rà còo

³⁹ É ina wà Iésu pâ: «Go tèepaa me naani gòropuu, na pinaaitiri tèpa âboro—ba na rà niâ tèpa âboro na rà bwi; â na rà bwi tèpa âboro na rà niâ.»

⁴⁰ Na rà tère pwiri wà pâra tèpa Farasaio, na rà gére tâa wé, â rà ina tée pâ: «Wànanu? Wàibà mwara âna bà tèpa bwi?»

⁴¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna guwà gére tèpa bwi, â pwiri nye gére ticé èpà kàwà. Éco na guwà ina pâ guwà niâ. Ékaa na guwà tà tâa na é èpà kàwà.»

10

Iésu âna é pwi âji a wéaari mutò

¹ É ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra: Wà pwi âboro na é too wii iti jii é goropwiinawà goo nababé kàra mutò, âna é pé pwi a mura, ma pé pwi bâadi. Ba câé caa tò naa é goropwàrawà. ² Â napwa wà pwina é tò naa é goropwàrawà, âna

wàe na é pwi àji a piwéaari mutô. ³ [Â, naa dàuru, âna] wà pwi âboro na é wéaari goropwârawâ [naa ne] âna é tàpiri tée. Â wà diri tèpa mutô kée, âna rà nye tèreina é pwâratùra kà pwi àji a piwéaari mutô*. Â é ina jèpa neerà, â é pacòbèrà naa gòroigé. ⁴ Ûna é cau pacòbèrà diri, â é pábéaa kàra. Â rà nye cau pwicò kée, ba rà tèreina é pwâratùra kée. ⁵ Pwacoé ma rà pàra wiàra cè pwi jèpwi. Ba càra caa tèreina pwâratùra kée. Â rà o upié.»

⁶ Êco na wà tàpé na rà tère é ucina bèepwiri kà Iésu, âna càra caa tâmogòori é pai ina wèe.

Go pwi goropwârawâ

⁷ É ina tàra mwara pà: «Go ina tàwà é àjupàra pà: *WÀGO pwi goropwârawâ kàra é pà mutô. ⁸ Wàru tàpé na rà tèepaa me béaario, na rà tèpa mura, ma tèpa bâadi. Â wà tèpa mutô âna càra caa pitère dàra. ⁹ *WÀGO pwi goropwârawâ. Wà pwi âboro na é tòme good, âna ée udò, [à o taa tée é *àji wàro]. Â o pàri ma é pàra naa na nùmee goo wê†, â ée mwa tà pàdari uti kée.

¹⁰ «Napwa wà pwi a mura, âna é nye tèepaa co, ba na é mura, ma pôtàmwara, ma ténòori. Â wàgo, âna go me, ba na rà wàro wà tèpa âboro, wàilà tèpa mutô kôo. Â o tà tàra é àji wàro na tâbawée.»

Go pwi àji a wéaari mutô

¹¹ «WÀGO, âna go pwi àji a piwéaari é pà mutô. Â wà pwi àji a piwéaari é mutô, âna é panuâ é wàro kée ba kàra. ¹² Â wà pwi âboro na é nye po wakè co tàra mwani, âna càe caa pwi àji a piwéaari mutô. Ba wiàna é còo è loup na é tèepaa me, â é panuâ i pà mutô, â é uru, ba càcaa mutô kée. Â o utirà ma tadidirira. ¹³ Â é uru wà pwi âboro bèepwiri, ba é pwi a wakè tàra mwani co, â càcaa wânùmee goo é pà mutô.»

Go panuâ wàro kôo ba kàra

¹⁴ «Ûu, WÀGO, âna go pwi àji a piwéaari mutô. Â go nye tâmogòori é pà mutô kôo, â rà nye tâmogòorio mwara. ¹⁵ Ipaìwà naa goobu ma Caa. Ba wà Caa, âna é tâmogòorio, â wàgo, âna go tâmogòori wà Caa. Â go panuâ é wàro kôo, ba kàra é pà mutô kôo. ¹⁶ Â bwaa pwa mwara é pàra mutô kôo‡, na càra caa pà toome naa na é nababé bèeni. Â wádé na go mudàra mwara. Â rà o mwa tère é pwâratùra kôo. Â o mwa caapwi pubu goorà diri, ma caapwi cè pwi a piwéaarira.

¹⁷ «Dau wânùma Caa good, ba go panuâ é wàro kôo. Go panuâ, ba go o mwa nye tòpi còwâ. ¹⁸ Nye ticé pwi jè âboro càra é popa jiio, â go nye naa, géee good. Ba pwa tàrù kôo ma go naa é wàro kôo, â nye pwa tàrù kôo ma go nye popa còwâ. Ba wàèpwiri é aupitùari kà Caa kôo.»

Rà pitadàrùrà mwara gooé

¹⁹ Rà pitadàrùrà mwara wà tèpa *Juif, géee goro é pà popai bèepwiri. ²⁰ Ba wàru géee goorà na rà ina pà: «Pwa duée gooé, â é pigù! Cina guwà géere pitère dèe?!»

²¹ Êco na rà ina wà pàra tàpé pà: «Bwa, ba càcaa wàrapwiri é pai tura kà pwi âboro na pwa duée gooé! Ê duée, âna càcaa pàri ma é pwa ma rà niâ§ é pà âboro na rà bwil!»

Tàutàra na rà cèikì naa goo Iésu

²² Pwa é pwi *tòtù maina na *Iéusaléma—pwi tòtù na pitaniimiri é pai tàpiri còwâ é *Wàra pwapwicìri, naa na *Wà kà *Solomona*, wà cikòmaa.

²⁴ Â rà tapitirira naa gooé wà pàra tèpa Juif, â rà ina tée pà: «Gà tà ciburà nama bà pibu âboro naa googà, tiagoro wiidà? Wiàna wàgà wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na bà tapacîê] â wádé na gà inapàpari tâbà!»

²⁵ Â é tòpi tàra pà: «Ia go jèe nye ina tàwà, â càguwà caa tòpi. Rà *paàjupàraô é pà muru, na ia go pwa naa na nee Caa kôo. ²⁶ Êco na tàutàwà na guwà cèikì naa good, ba càguwà caa tèpa mutô kôo.

Rà còoinaô tèpa mutô kôo

²⁷ «Ba rà nye tère é pwâratùra kôo wà tèpa mutô kôo, â go nye còoinarà, â rà nye pàra wiàò. ²⁸ Â go naa tàra é *wàro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â o càra caa tâmogòori ma rà o bà. Â o nye

* **10:3** Tèpa mutô kée, âna rà nye tèreina... Naa jaa tèpa Juif, âna pà mutô kà tèpa âboro na wàru, âna rà pitànaima naa na caapwi nababé naa ne. **10:8** Jérémie 23.1–2; Ézékiel 34.2–3 † **10:9** É pàra naa na nùmee goo wê—Grec: É tà tò ma còobé. **10:11** Psaume 23.1; Auinapàpari 7.17 **10:12** Apostolo 20.29 **10:15** Mataio 11.27; 1 Ioane 3.16 **10:16** Ésaie 56.8; Ézékiel 34.23 ‡ **10:16** Â bwaa pwa mwara é pàra mutô kôo—Tèpa cèikì na càra caa tèpa Juif. **10:17** Filipi 2.8–9 § **10:21** Pwa ma rà niâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pà: Panià. * **10:23** *Wà kà Solomona*—Pé wà cikòmaa na dau maina é pà àè. (Còo note goo Apostolo 3.11.) **10:28** Ioane 3.16, 6.39

ticé pwi jè âboro cèna o pârié ma é poparà géé na-araraî†. 29 Ba wà Caa kô na é panuàrà tòo, âna é dau maina awé jii diri é pâ muru. Â nye ticé pwi jè âboro cèna o pârié ma é popa cè jè muru, géé na-araraî Caa. 30 Â napwa wàibu ma Caa, âna bu nye caapwi.»

Pwa na rà èié

31 [Ûna rà tère pwiri] wà tèpa âboro, â rà jèu tòri còwâ é pâ atù, ba na rà catàmwereê goo. 32 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Dau wâru é pâ muru na wâdé, na go pwa na arawâ—muru na me géé goo wà Caa. Â gona dà cè pwina gére nùmawâ dâra catàmwarâô goo?»

33 Â rà tòpi tée pâ: «Pwiini, càcaa goo cè wakè na wâdé na gà pwa. Nye géé goo co na gà inabaèpà wà Pwiduée. Ba gà nye pwi âboro, â nùmagà naa wâgà Pwiduée!»

Go wâgoo Caa â é wâgooð

34 É ina tàra pâ: «Jèe wii naa na *Naèà kà Pwiduée pâ: *Guwâ tèpa 'pwiduée'†*. *Psaume 82.6* 35 Â é ina pwiri [tà tèpa jojoorowâ] na rà tòpi é Naèà! Â jè tàmogdori diri pâ càcaa pâri ma càtura é pwina jèe wii naa na é Naèà. 36 Napwa wâgo, âna é pitòrigario wà Pwiduée Caa, â é cùruo me naa gòropuu, â go ina pâ, go Pwina naîé. [Â wiàna é ina wà Pwiduée Caa tà tèpa âboro pâ, rà tèpa 'pwiduée'] â cina guwâ putâmu naa gooð§, wiàna go ina pâ wâgo Pwina naîé?

37 «Wiàna câgo caa pwa é pâ wakè kà Caa kôo, â guwâ cibwaa cèikì naa gooð! 38 Êco na go nye tàgére pwa; â wâdé na guwâ cèikì. Ba wiàna pwacoé tàwà ma guwâ cèikì naa gooð; â guwâ cèikì naa gooð géé goo é pâ muru na go pwa. Â, na wàrapwiri, â guwâ tàmogdori bwàti pâ go wâgoo Caa, â é wâgooð.»

39 Géé goo pwiri, â rà pimudâra mwara cè naigé ba na rà tâjùrué. Êco na é nye uru taaci.

40 Géewé, â é jèu pâra còwâ wà Iésu, naa na ére géé còwâ kâra nairiwâ Ioridano, wâna na ia é *piupwaa béaa naawé wà Ioane. Â é tâpo tâa wé.

41 Â rà medarié pâ âboro na wâru, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà Ioane, âna câé caa pwa cè jè *câmu kâra pàtâma Pwiduée, êco na po coo diri é pâ popai, na ia é ina naa goo pwi âboro bèen!»

42 Â dau wâru é pâ âboro wé, na rà cèikì naa goo Iésu.

11

Pai bà kà Lacaro

1-2 Pwa pwi jè âboro, na nee Lacaro. Â rà tâa Bétani ma du naigé kèe, wà Maria ma Marthe. (Wà Maria, âna wà i tò ilàri na ia é wicèpwiri é jawé ùrea naa gòro â wà Pwi Ukai Iésu, â càtura* goro wàrapùrué.)

É dau maagé wà Lacaro, 3 â wà du duajii ilàri, âna ru panuà pâ pwi jè âboro dà Iésu, nau ina tée pâ: «Pwi Ukai, [gà me wài, ba] wà i pwi âji béégà, âna é maagé!»

Câé caa pò ma pâra

4-5 Wà Iésu, âna é dau wânùmee goo wà Marthe ma Maria, ma Lacaro. Êco na, ûna é tère é popai, [â câé caa pò ma pâra]. Â é ina pâ: «Ê maagé kà Lacaro, âna o câé caa bà goo. Géé goo pwiri, â o pwamaina Pwiduée, ma paari é pai muugère kèe. Â o paari é pai muugère kôo mwara, Pwina naîé.» 6 Â é bwaa nye tâa wé, naa na ârailu tòotù mwara.

7 Géé na càué, â é ina tà tèpa *câmu kèe pâ: «Wâdé na jè pâra còwâ naa *Judée.»

8 Â rà tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, bwaa càcaa pé gòiri, na rà pibu naigé wà pâra tèpa *Juif naa Judée, ba na rà catàmwaragâ. Â nùmagà dâra wâjué còwâ naawé?»

9 Â é ina tàra pâ: «Wànau, càcaa 12 ineretòotù na é té na tòotù? Wà pwi âboro na é pâra na bwaa pwaa, âna o câé caa cigòtù âé, ba bwaa pwéelaa. 10 Êco na, wiàna é pâra na ne, â o cigòtù âé, ba bàutê.»

É maagé bà Lacaro

11 Géé na càué, â é ina tàra pâ: «É jèe puu wà Lacaro, pwi bééjè, â go o pâra nau patâcié.»

12 Â rà ina tée pâ: «Wâdé, co Pwi Ukai, ba wiàna é gére puu co, â ée nye wâdé!»

† 10:28 Na-araraî (é, na-araî)—Paume. 10:33 Lévitique 24.16 10:34 Psaume 82.6 ‡ 10:34 Tèpa 'pwiduée'—Élohim naa na hébéru. Du ârailu pai ina wàra pwi popai bèèpwiri: Pwiduée, é, pwi apitèimuru. Naa na tii Salamo, âna popai goo wà tèpa pitèimuru kà tèpa Juif. § 10:36 Cina guwâ putâmu naa gooð—Grec: Cina guwâ ina pâ, go inaé ba èpà? 10:38 Ioane 14.10–11 10:40 Ioane 1.28 11:1-2 Luka 10.38–39 11:1-2 Ioane 12.3 * 11:1-2 Càtura (é, cètùra)—Essuyer. 11:4-5 Ioane 9.3

¹³ Ba càra caa tâmogòori pâ, é ina tàra pâ é bà wà Lacaro. Rà niimiri pâ é nye àji puu. ¹⁴ Â é inapàri tàra pâ: «Bwa, é jèe maagé. ¹⁵ Êco na go ipwàdée goowà, na câgo caa tâa jaaé napwiri. Ba na wàrapwiri à guwà o mwa [còo é pwina go pwa, à guwà mwa] cèiki naa good. Guwà me! Ma jè pàra darié!»

¹⁶ Â é ina wà Toma (jè nee 'Bérepidu') tà tèpa câmu bée pâ: «jè pàra mwara, ba na jè cau bà naima ma wà Pwi Ukai†.»

Ru dau tòina du naigé kèe

¹⁷ Ūna é pâmwünyabweri Bétani wà Iésu, â é tère pâ jèe àrapapé tòotù kà Lacaro na auipwàni. ¹⁸⁻¹⁹ Â ru imuru pwi bàraru wà Marthe ma Maria, â dau wàru tèpa àboro gée *Iérusaléma, na rà medariru ba na rà patàmarù-ru. (Ba Bétani, village kàru, àna wàmwünyabweri Iérusaléma, wàpà na àracié kilomètrés.)

²⁰ É tère wà Marthe pâ é jèe tèepaa wà Iésu, â é cimadò, â é pàra caraé [naa gòro naigé]. Â wà Maria, àna é nye tà tâa wà. ²¹ Â é ina tà Iésu wà Marthe pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, â pwiri câe caa gére bà wà pwi bàrao! ²² Êco na go tâmogòori pâ é nye naa tâgà wà Pwiduée édiri pâ muru na gà o mwa ilari jiié ni.»

Wàgo pwina é naa wàro

²³ É tòpi tée pâ: «Ée jèe wàro còwà gée na aubà wà pwi bàragà.»

²⁴ Â é ina tée wà Marthe pâ: «Ūu, go cèiki pâ ée mwa wàro còwà gée na aubà, na rà wàro còwà wà tèpa bà, na pwi Tòotù pwicò.»

²⁵ Â é ina tée wà Iésu pâ: «*Wàgo [pwina é naa] é wàro, ma pawàro còwà tèpa àboro. Wà pwi àboro na é cèiki naa good, àna wiàna é bà, â ée mwa nye wàro còwà. ²⁶ Â wà pwi àboro na é wàro ma cèiki naa good, àna o câe mwa caa bà [dàra gòiri]. Gona gà nye cèiki naa goro é popai bèepwiri?»

²⁷ Â é tòpi tée pâ: «Ūu kaa, co Pwi Ukai, go nye cèiki pâ, wàgà pwi *Mesia, wà *Pwina naí Pwiduée, na ée mwa tèepaa naani gòropuu.»

Ru pitùra ma Maria

²⁸ Nabwé, â wà Marthe, àna é pàra nau pitodà pwàniri Maria, tò jiié. Â é ina tée pâ: «É jèe tèepaa wà pwi a pwa pupùra, â é todàgà.»

²⁹ Â é nye cimadò kaa wà Maria, â é pàdari Iésu. ³⁰ Ba bwaa câe caa pâ tèepaa me naa na village, â é bwaa tâa, wàna na ipituru naawé ma Marthe. ³¹ Wà tèpa Juif na rà tâa wà, na rà patàmarù Maria, àna rà còoè na é piwàci còobé. Â rà pàra wiâé. Ba rà niimiri pâ é pàra nau i, nacàrù.

³² Ūna é tèepaa medari Iésu wà Maria, â é cigòboo ma tùu jùrué na araé, â é ina tée pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, â pwiri câe caa gére bà wà pwi bàrao!»

É imuru pwi bée

³³ É còoè wà Iésu, na rà gére i ma tèpa Juif na rà pàra wiâé. Â dau gùmagù pwàranùmee, â é watàù†. ³⁴ Â é tawèerirà pâ: «Guwà pwàniriè naapà?»

Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai, me ma gà còo.»

³⁵ Â é i wà Iésu. ³⁶ Â rà ina wà tèpa Juif pâ: «Au! Guwà còo, é po dau niimiri wà Lacaro!»

³⁷ Êco na rà picocoorié wà pàra tàpé ma pi-ina tàra pâ: «wà pwiibà, àna é pwi a nama é nià wà pwi a bwi. Â gona càcaa pàrié ma é pwa ma câe caa bà wà Lacaro, pwi bée?»

É pawàroé còwà gée na aubà

³⁸⁻³⁹ Dau gùmagù pwàra-nùma Iésu. Â é pàra naa goo pé pwàramara-atù, wàna na ia ipwàniri wà Lacaro naawé. Â é ina tàra pâ: «Pwùru tãjii é atù.» Ba i pwàramara-atù, àna târi goro atù.

Êco na é ina wà Marthe, wà tò naigé kà pwi a bà, pâ: «Ai! É jèe gére wàbu, co pwi ukai, ba jèe àrapapé tòotù kèe wè!»

⁴⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gona câgo caa ina tâgà pâ, wiàna gà cèiki, â gà o còo é pai maina ma muugère kà Pwiduée?»

⁴¹ Â rà pwùru tãjii i atù. Â é nià too naa napwéretòotù wà Iésu, â é ina pâ: «Caa wée, go ipwaolé tâgà, ba gà tèreò! ⁴² Wàgo, àna go nye tâmogòori pâ gà nye tèreò taaci. Â go ina pwiri, goo tàpé na rà cibèepio, ba na rà o cèiki pâ, wàgà pwi a cùruo me.»

11:16 Maréko 14.31 † **11:16** É tâmogòori wà Toma pâ, wiàna rà pâ naa Iérusaléma, â péa rà catàmwara Iésu wà tèpa Juif. **11:24** Ioane 6.40 **11:27** Ioane 6.69 † **11:33** Dau gùmagù pwàranùmee, â é watàù—Grec: É putàmu. Pwiri é putàmu goo wà tèpa Juif na tàutàra na rà cèiki (nee tii 37), é, pwiri é putàmu goo é pwàra bà na tatée tèpa àboro. **11:37** Ioane 9.6

⁴³ Â é tomara too pâ: «Lacaro, còobé boome!»

⁴⁴ Â é còobé wà i pwi a bà! Â napwa é du iê ma du âê, âna pii târamiri goro noo kêra imwaano na gôri. Â é naporomee, âna târamiri goro pwi jè imwaano. Â wà Iésu, âna é ina tà tèpa âboro wê pâ: «Guwà tipié ma panuâê, ma é pâra.»

Rà pitêrerà ma rà pòtàmwereé

⁴⁵ Wà tèpa Juif na rà tèepaa dari Maria, âna rà còo é pwina é pwa wà Iésu. Â wâru géé goorà na rà cèiki naa gooé.

⁴⁶ Êco na wà pâra tàpé, âna rà pâdari tèpa *Farasaio, â rà piwiâ târa é pwina é pwa. ⁴⁷ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò ma wà tèpa Farasaio, âna rà panaimari é *wâratûâ maina, â rà pi-ina târa pâ: «Jè o pwa dà? Gà còo, jèe po dau wâru é pâ *câmu kêra pàtâmee na é pwa wà pwini.

⁴⁸ «Â wiâna jè nye tà panuâê, â rà jèe nye po cèiki diri naa gooé é pâ âboro. Â rà o tèepaa wà tèpa coda *roma, â rà o ténoori é *Wâra pwapwicîri kâjê, ma é Ba kâjê!»

Wâdé na é bà pwi caapwi âboro

⁴⁹ Â é tapoo tùra wà pwi jè âboro géé goorà, na nee Caïphe. Wâé na é pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò na naja bèepwiri. Â é ina târa pâ: «Tâpéeni! Po dau ticé na guwà tâmogôri! ⁵⁰ Wânanu? Câguwà caa còoina é pwina é âjimuru ba kâjê? Wâdé na é bà pwi caapwi âboro, ba kêra é Ba, ba na o cibwaa ténoori diri é Ba kâjê!»

⁵¹ (Ûna é ina pwiri, âna [câé caa tâmogôri pâ] é nye tâmara ina béaa pâ, ée mwa bà wà Iésu ba kêra é Ba. Ba [nye wà Pwiduée kaa na é tùra gooé] géé goo na é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò na naja bèepwiri. ⁵² Â jèpwi mwara, âna é pai bà kà Iésu, âna càcaa ba kêra é Ba kà tèpa Juif co. É bà, ba na é dânaimari ma rà caapwi, êdiri wà tèpa nai Pwiduée, na rà jèpa tâa pâ.)

⁵³ Géé na càuru é ipitiri kàra bèepwiri, âna rà tapoo pibu naigé wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, ba na rà pòtâmwara Iésu. ⁵⁴ Â géewê, â é tâpo coo, goro pâra naa nabibiu kà tèpa âboro. Â é pâra naa Êfraïm, wâmwûnyabweri namaré. Â rà caatâa wê ma tèpa câmu kêe.

Rà tapacié naa Iérusaléma

⁵⁵ Ûna jèe wâmwûnyabwê é *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif, â dau wâru é pâ âboro na rà me géé na pâ jèpa ére, naa Iérusaléma. Ba nûmarà na rà pwa é pâ 'pwapwicîri târa pai *pinuwa', béaari i tòotù maina. ⁵⁶ Ûna rà tâa na Wâra pwapwicîri, â rà mudà Iésu, [éco na càra caa pâmarîé] â rà pi-ina târa pâ: «Dà cèna guwà nûmiri? Gona ée mwa me naa goro i *tòotù maina, é...?»

⁵⁷ Ba wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò ma wà tèpa Farasaio, âna rà ina ba gòo tà diri tèpa âboro pâ: «Wiâna guwà còo na é wêe wà Iésu, â guwà nama inapâpari tâbâ, ba na bà tâjûrué.»

12

É nuwa du â Iésu wà Maria

Mataio 26.6–13; Maréko 14.3–9

¹ Bwaa 6 tòotù béaari é *Paséka, tòotù maina kà tèpa *Juif. Â é pâra wà Iésu naa Bétani. Bétani, âna village kà Lacaro, wà pwi ia é pawâroé còwâ géé na aubâ wà Iésu. ² Â rà ija wê ma wà Lacaro, na é pwi bée tèpa tâa goro taapà. Â wà Marthe, âna é tó a picia èra ma wâdoorà. ³ Â napwa naa goo wà Maria, âna é popa jè wâra jawé, na pwaai goro jawé úrea*—pwi jawé na dau maina é wâri wêe. Â é wicèpwiri naa goro é du â Iésu, â é câtùra goro wârapûrué. Â po dipitiri i wâ i ûraaê.

⁴ Â càcaa wâdé tà Judas Iscariote, pwi jè ârapàara tèpa *câmu kà Iésu—wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu. Â é ina pâ: ⁵ «Gorodà na càcaa icuri i jawé úrea bëeni, ma o naa é wâri wêe tà tàpé na ticé kêra? Ba wâri wêe, âna pâ miliô!»

⁶ Câé caa ina pwiri géé goro cè pai meaari kêe tàpé na ticé kêra. Â é ina ba pé pwi a mura. Ba é pwi a tà pa wâra i wâra mwani kêra, â é mu nye tâpo pa géé goro é mwani na tòpò naa na.

⁷ Â é ina wà Iésu pâ: «Naaé! Ba é jèe tâmara pwa é pwi bèepwiri, târa é pwi tòotù na o ipwânirîo na. ⁸ Guwà o nye tà ciburà tâa ma tàpé na ticé kêra, êco na wâgo, âna o câgo caa tà

11:45 Ioane 7.31 **11:46** Luka 16.31 **S 11:48** Wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna wâgotàra pâ wà tèpa cèiki naa goo wà Iésu, âna rà cìcara tèpa Roma, wàilà na rà pitûâ naa napò kêra. **11:52** Ioane 10.16 **11:53** Ioane 5.18 **12:1** Ioane 11.1,43 **12:2** Luka 10.40 **12:3** Luka 7.37–38 * **12:3** Jawé úrea—Nee nard. † **12:5** Pâ miliô—Grec: 300 mwani pwaai (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja. **12:8** Deutéronome 15.11

ciburà tâa jaawà.»

Nūmarà na rà pòtàmwara Lacaro

⁹ Dau wàru tèpa âboro na rà tère pà é tâa Bétani wà Iésu, â rà pâra naawé, ba nūmarà na rà còoé. Â rà pâra mwara ba na rà còo Lacaro, wà pwi ia é pawâroé còwâ géé na aubà. ¹⁰ Â rà pitùra wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ba na rà pwa ma pòtàmwara mwara wà Lacaro. ¹¹ Ba wàrapwiri gooé, â jèe dau wàru wà tèpa Juif, na rà pâra jiià, â rà cèiki naa go Iésu.

Rà pwamaina Iésu na é tò naa Iérusaléma

Mataio 21.4–9; Maréko 11.7–10; Luka 19.38–38

¹² Na dàuru kèe, âna wà tèpa âboro na rà me naa *Iérusaléma naa goro é pwapwicîri kâra Paséka, âna rà tère pà wà Iésu âna é gére toome mwara. ¹³ Â rà còobé jii é ville, â rà dàciò é pà îri upwâra† [ba na rà pwamainaé] â rà pâra caraé. Â rà uu ma ina pà:

«Hosana^S ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuâa pwi âboro,
na é me na nee

Psaume 118.26

—wà Pwi Ukai naa *Isaraéla!»

¹⁴ Â é popa é nari buriko wà Iésu, â é tâa goé. Wàra na jèe wii naa na é *Tii Pwicîri pà:

¹⁵ *Cibwaa nama wâgotâgâ,
co tô èpo *Siona,
[ville Iérusaléma]!
É tèepaa me wà Pwi Ukai'gâ.
É tâa gò jì nari buriko.*

Zakarie 9.9

¹⁶ Ba diri é pà muru-bà, na rà pacoo [wà tèpa âboro] ba kà Iésu, âna jèe tàmara ina béaa naa na Tii Pwicîri. Êco na, na pwi tòotù-bà, âna càra caa tâmogòori wà tèpa câmu kèe. Â rà mwa nye tà tâmogòori géé na càué—na pâara na é wâro còwâ wà Iésu géé na aubà, ma paari é pai maina ma muugère kèe.

¹⁷⁻¹⁸ Dau wàru tèpa âboro na rà pâra marié [na pwi tòotù-bà]. Ba wà tàpé na rà còoé na ia é pawâro còwâ wà Lacaro, âna rà nye dau pwa jèkutâ goo.

¹⁹ Napwa naa goo wà tèpa *Farasaio, âna rà pi-ina tàra pà: «Gà còo, o jèe nye ticé cè pwina pâri ma jè pwa. Ba rà jèe nye pâra wiâé diri é pà âboro!»

Pwi âji ênawéna kà Iésu

²⁰ Na Iérusaléma, âna pwa pâra tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèe tòpi é pwapwicîri kà tèpa Juif. Â rà me nau pwamaina wà Pwiduée na pwi tòotù Paséka. ²¹ Â rà me burà wà Filipino, pwi âboro géé Bethsaïda, wà Galiléa. Â rà ina tée pà: «Pwi ukai, nūmabà na bà còo Iésu.»

²² Â é pâra wà Filipino, â é ina tà André, â ru pâra nau ina tà Iésu. ²³ Â é ina tàra diri wà Iésu pà: «O jèe tèepaa é tòotù na ipwamaina *Pwina nairi âboro. ²⁴ Guwà tère bwàti, ba go ina tàwâ é âjupâra pà: Ê pwi pwâra blé na é tûuboo naa napuu, âna wâdé na é wai, ba na é naa cè pwâra blé na wâru. Ba wiâna càcaa wai, â o nye tà wâé co.

²⁵ «Wà pwi âboro na wânümee târa é wâro kèe, âna é tubatiâu. Â wà pwi âboro na dau wânümee goo Pwiduée, jii é wâro kèe naani gòropuu, âna wà pwiibâ, âna cáé caa tubatiâu é wâro kèe. Â o mwa tâa tée é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

²⁶ «Wà pwi âboro na nūmee na é piênawéna kòo, âna wâdé na é me wiâô. Â wâna na go tâa wê, âna bu caatâa wê ma wâé. Â ée mwa nye tòpi é pumara waké kèe jii Caa.»

É ina pai bà kèe wà Iésu

²⁷ [É ina mwara wà Iésu pà]: «É pikîri nabâ é pwâranūmoo. Gona go mwa ina pà: “Caa, upao jii é picâri kâra é tòotù bèeni?” Bwa, ba go jèe tèepaa naani gòropuu, ba na go pacoo é pwi tòotù bèeni. ²⁸⁻²⁹ Caa, paari pà wâgà Pwiduée na gà maina!»

12:11 Ioane 11.45 **12:13** Psaume 118.25–26; Ioane 1.49 † **12:13** Îri upwâra—Îri upwâra na pwacèwii nu. Rà tòpò naa goro naigé na ara Iésu wiâra pai pwa kâra na rà pwamaina é jè ukai kâra. (Còo Mataio 21.9.) § **12:13** Hosana—Popai naa na hébéru, na rà ina wà tèpa Juif na rà pwapwicîri. Wâni, âna pai ina wée pà: jèe pwamaina Pwiduée! **12:14** Zakarie 9.9 **12:16** Ioane 2.22 **12:23** Ioane 13.31–32, 17.1 **12:24** 1 Korénito 15.36 **12:25** Mataio 16.25 **12:27** Psaume 6.4, 42.6; Mataio 26.38

Wà tàpé na rà tâa wê, âna rà tère ê pwâratùra gée napwéretòotù na ina pâ: «Go jèe paari pâ, wâgo Pwiduée naa na pai maina ma muugère kôo. Â go bwaa nye tà wàrapwiri mwara.» Â rà niimiri wà pàra pwi pâ, é kûu i tikakara. Êco na rà ina pàra tàpé pâ: «Bwa! Ê patùraé è jè *angela!»

³⁰ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «I pwâratùra bèepwiri, âna càcaa me ba kôo, â wàrapwiri goowâ. ³¹ O jèe nabàni, na é pitèi pâ âboro gòropuu bèeni wà Pwiduée. Â é tù còobé naaboo gòroigé wà *Caatana, pwi ukai kâra gòropuu bèeni. ³² Â wiàna naaò too géeni gòropuu, â go mwaa dàti medario é pâ âboro diri.»

³³ Ûna é ina pwiri, â é jèe gére inapàpari tàra é pai pwa kàra tée, ma rà o nama é bà.

Tòpi pwéelaa

³⁴ Rà ina tée é pâ âboro pâ: «Ina naa na pâ tii goro *Naèà pâ wà pwi *Mesia, âna é nye tà wâro dàra gòiri awé. Â cina gà ina pâ, o wâdé naa naatoo géeni gòropuu wà Pwina nañri âboro? Â gére wàilàpà è Pwina nañri âboro bèepwiri?»

³⁵ Â é tòpi tàra pâ: «O jèe càcaa tà gòiri, na bwaa tà tâa jaawâ i pwéelaa. Â wâdé na guwâ pàra, ûna é bwaa tâa jaawâ, ba na o câé caa papòwâ* è bàutè. Ba wà pwi âboro na é pàra na é bàutè, âna câé caa tâmogòori wâna na é pâ naawé. ³⁶ Tòpi è pwéelaa, ûna é bwaa tâa jaawâ, ba na guwâ tèpa âboro kâra pwéelaa.»

Ûna é ina pwiri wà Iésu, â é pàra jjiirà, â é picârù goorâ.

Càra caa cèikî naa gooé tèpa Juif

³⁷ Wâru pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa Juif. Êco na càcaa wâru tàpé na rà cèikî naa gooé. ³⁸ Â jèe coo è popai na é ina biu wà Isaia, pwi *péroféta, pâ:

*Pwi Ukai, Pwiduée,
wàilàpà na cèikî
naa goo popai kâbâ?
Gà paari tâi
pàtâma'gà ma nii'gà?*

Ésaïe 53.1

³⁹ Â o pwacoé mwara ma rà cèikî, ba é jèe nabwé ina wà Isaia, pâ:

*⁴⁰ Âraporomeerâ na bwi;
pwâranümarâ na gòo.
Ba wakè kâ Pwi Ukai
—Pwi Ukai Pwiduée
na nama rà wàrapwiri.
Ba péa rà biirà,
ma medarié còwâ.
Péa nama tiâu
pâ maagé kâra Ba.*

Ésaïe 6.10

⁴¹ É ina pwiri wà Isaia goo Iésu, ba é jèe tàmara còo è pai maina ma muugère kée.

⁴² Êco na pwa pàra tàpé na rà cèikî naa gooé, tiagoo pàra tèpa pitùâ kâ tèpa Juif mwara. Caapwi co na càra caa inapàparirà, ba wâgotàra goo tèpa Farasaio. Ba rà péa pacòobèrà gée na *wâra pitapitiri. ⁴³ Ba wâdé tàra, è pai pwamainarâ kâ tèpa âboro, jii è pai pwamainarâ kâ Pwiduée.

O pitèi tèpa âboro goro pâ popai kâ Iésu

⁴⁴ É tomara too wà Iésu pâ: «Wà pwina é cèikî naa goodò, âna câé caa cèikî naa goodò co, â é cèikî mwara naa goo Pwina é cùruo me. ⁴⁵ Â wà pwi âboro na é còoô, âna é còo mwara Pwina é cùruo me. ⁴⁶ Wâgo, âna go pwi pwéelaa, na go me naa na gòropuu, ba na câé caa tâa na bàutè cè pwi jèpwi cèna é cèikî naa goodò.

⁴⁷ «O càcaa wâgo na go pwa wârimuru tà tàpé na rà tère é popai kôo, â càra caa pâra wiâra. Ba câgo caa me nau pwa wârimuru târa pâ âboro gòropuu. Â go me nau pa-udòrà [ma naa târa é *âji wâro].

⁴⁸ «Wà pwi âboro na tàutêe good, ma câe caa tòpi é pâ popai kôo, âna o pitèié na Bénabwé tòotù†, géé goro é pâ popai na go ina. ⁴⁹ Ba câgo caa po ina géé good é pâ popai-bà. Â wà Caa na é cùruo me, âna é nye dàbacoo‡ tóo pâ namuru, na go me nau ina ma picémara. ⁵⁰ Â go nye tâmogòori pâ é aupitiûari kée, âna naa é wâro dâra gòiri jaaé. Ûu, é pâ popai na go ina, âna é pwina é ina tóo wà Caa.»

13

É nuwa â tèpa câmu kée

¹⁻² Jèe pwi bénabwé tòotù béaari é tòotù *Paséka. Â rà ija na bàrane wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée.

É jèe tâmogòori wà Iésu pâ, é jèe tèepaa é pàara na na é pâra na, géeni gòropuu naa jaa [wà Pwiduée] Caa. Â mu nye dau wânümee goo pâ âboro kée na rà tâa ni gòropuu. Ba nye tà wânümee goorà tia pwâadèrèe.

Napwa naa goo wà Judas Iscariote, pwina naí Simona, âna wà *Caatana, âna é jèe nabwé tòpò naa na pwâranümee jèe auniimiri târa ma é pwa tûâ tà Iésu.

³ Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori pâ é nye me géé jaa Caa, â ée mwa wâjué còwâ naa jaaé. Â é tâmogòori mwara pâ é jèe tòpi jii Pwiduée é pitûâ naa goro diri é pâ muru. ⁴ Na rà bwaa gére ija, â é cimadò, â é tòpwütù é ârabwée kée [na tâa géeme còwâ] â é pa é jèe imwaano, â é piieé goo. ⁵ Â é wicèpwiri é jawé naa na wâra jawé, â é pwa ma nuwa é â* tèpa câmu kée. Â é câbaigé goro i imwaano na ia é piieé goo.

Go nuwa â pwina pwa kée jaaó

⁶ Ûna é tèepaa pâ naa jaa Simona Pétèru, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Bwa, Pwi Ukai, càcaa pâri naa good na gà nuwa é du âô.»

⁷ Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa tâmogòori nabà é pwina go pwa tâgà, êco na gà o mwa nye tà tâmogòori.»

⁸ «Bwa! O câgà mwa caa nuwa é du âô!»

«Wiâna câgo caa nuwa é du âgà, â o nye ticé kâgà jaaó.»

⁹ «Wiâna wârapwiri, co Pwi Ukai, â càcaa êco é du âô na gà nuwa, â wâdé mwara na é du îô, ma pûruó mwara!»

¹⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwi âboro na é jèe ipitoo, âna é jèe pwéelaa diri, â càcaa pâri ma jèe nuwaé diri. Jè po nuwa co é du âê†. Â wâguwà âna guwà jèe pwéelaa diri. Êco na càcaa wâguwà diri.»

¹¹ Ba é jèe tâmogòori wà pwina ée mwa ipwa tûâ tée. Êkaa na é ina pâ: «Câguwà caa cau pwéelaa diri.»

Guwà piênawéna kâwà

¹² Ûna é jèe cau nuwa diri é pâ ârà, â é coona còwâ é ârabwée kée, â é tâaboo còwâ naa goro taapà, â é ina târa pâ: «Gona guwà nye câmogòori é pwina go pwa tâwà? ¹³ Ba guwà ina tóo pâ 'pwi a pwa pupûra' ma 'Pwi Ukai', â guwà nye âjupâra, ba nye wâgo kaa. ¹⁴ Â wiâna go nuwa é âwà, wâgo Pwi Ukai ma pwi a pwa pupûra, â wâdé mwara na guwà mwa tà pinuwa é âwà jécaa. ¹⁵ Ba go naa tâwà nabà é câmu, ba na guwà ipwacéwii é pwina go paari tâwà. ¹⁶ Guwà tère bwàti: Wà pwi ênawéna âna câe caa piwéna jii pwi ukai kée. Â càcaa pwamuru naa goo wà pwi âboro na cùrué, jii wà pwi a cùrué.

¹⁷ «Â nabà, âna guwà jèe tâmogòori é pâ pwi bèepwiri. Â wâdé na guwà wârori, â guwà o ipwadéé.»

Càcaa cau wâguwà diri

12:47 Ioane 3.17 † **12:48** Bénabwé tòotù—Còo note goo 1 Pétèru 1.5. † **12:49** Dàbacoo—Décider, définir. **13:1-2** Luka 22.3; Ioane 13.27 **13:3** Ioane 3.35, 16.28 * **13:5** Nuwa é â—Wakè kâra ênawéna na dau kiri naa jaa wà tèpa Juif. **13:10** Ioane 6.64, 70-71, 15.3 † **13:10** Jè po nuwa co é du âê—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pâra Tii Pwiciri naa na grec. **13:14** Mataio 20.28; Luka 22.27 **13:15** Filipi 2.5; Kolosé 3.13; 1 Pétèru 2.21 **13:16** Mataio 10.24

¹⁸ «Câgo caa ina pwiri naa goowà diri, ba go nye câmogòori tàpé na go nye càwairà†. Êco na wádé na é coo é auwii naa na é Tii Pwicíri, pá: *Wà pwina bu pi-ija naima ma wáé i poloa, âna wáé na é jée cicarao*§. *Psaume 41.10*

¹⁹ «Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa páji tèepaa. Ba wiàna coo, âna guwà o cèikí pá, *WÁGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé]». ²⁰ Go ina tàwà é âjupàra pá: *Wà pwina é tòpi pwi âboro na go cùrué, âna é tòpio mwara. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me.*»

É inapàri pai icurié kà Judas

Matao 26.20–25; Maréko 14.17–21; Luka 22.14–23

²¹ Ūna é ina diri pwiri wà Iésu, â dau gùmagù é pwàranùmee. Â é ina tàra pá: «Guwà tère bwàti: Wà pwi jè àrapàarawà âna ée mwa pwa tùà tóo.»

²² Â rà piucàrìrà wà tèpa câmu kée, â rà pitawèerìrà pá wàilàapà na é inaé. ²³⁻²⁴ Â wà Simona Pétèru, âna é pwa ineremuru tà pwi a câmu na wànùma Iésu gooé*, ba na é tawèeri Iésu pá, wàilàapà na é inaé. Ba wà pwiibà âna é tâa goro jènere Iésu, naa goro taapà. ²⁵ Â é tabiié pá dà Iésu, wà pwi a câmu bèepwiri, â é ina tée pá: «Pwi Ukai, wàilàapà?»

²⁶ Â é tòpi tée pá: «Wà pwi âboro na go o naa tée é noo kàra poloa na go nuwa.»

Â é pa i noo kàra poloa, â é nuwa, â é naa tà Judas, pwi naí Simona Iscariote. ²⁷ Ūna é pa i noo kàra poloa wà Judas, â é nye tò kaa naa gooé wà Caatana.

Â é ina tée wà Iésu pá: «Ê pwina gà pwa, âna gà pwa wài!»

²⁸ Â nye ticé àrapàaràrà, cèna é tâmogòori pá cina é ina wàrapwiri tà Judas. ²⁹ Ba rà niimiri wà pàra tàpé pá é ina tée wà Iésu pá: «Gà wàri cè muru cèna pàrijè tàra i *tòotù maina» é, «Gà pa é mwani, â gà naa tà tàpé na ticé kàra.» Ba wà Judas, âna pwi a tà pa wàra é wàra mwani kàra. ³⁰ Ūna é ija diri i noo kàra poloa na ia é naa tée wà Iésu, â é nye còobé kaa wà Judas, na jèe bàutè.

bénabwé ipagò tèpa câmu kée

(Naporomee 14–16)

³¹⁻³² Ūna é còobé wà Judas, â é ina tàra wà Iésu pá: «Nabàni, âna o jèe paari é pai maina ma muugère kóo, wágo, *Pwina naíri âboro, â o còo naa good é pwényuâ† kà Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â nye wà Pwiduée kaa, na ée mwa paari é pwényuâ kóo. Â ée jèe nye tapoo paari.»

Guwà pimeariwà

³³ «Tèpa âji naíò, jèe càcaa gòiri ji pàara na go bwaa tâa jaawà. Â guwà o mudòo, êco na càcaa pâri ma guwà tèepaa pá naa na go pâra naawè. Êkaa pwiri i pwi ia go jèe ina mwara tà tèpa *Juif. ³⁴ Go naa tàwà é naèà na bwaa âmué, pá, guwà pimeariwà, pwacèwii é pai mu meariwà kóo. ³⁵ Ba wiàna guwà pimeariwà, â rà mwa tâmogòori diri é pá âboro pá, guwà tèpa câmu kóo.»

Gà mwa pitùtòowâriò, co Pétèru

³⁶ É ina tée wà Simona Pétèru pá: «Pwi Ukai, gona gà pà naapà?»

Â é tée wà Iésu pá: «Wàna go pâra naawè, âna càcaa pá pâri nabà, ma ju capai pâra naawè. Êco na gà mwa nye tà me wiàò na cè jè pàara.»

³⁷ Â é ina mwara wà Pétèru pá: «Pwi Ukai, gorodà na càcaa pâri ma go pâra wiâgà nabàni? Ba o câgo caa piwà na go panuâ wàro kóo ba kágà.»

³⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pá: «Gona gà o panuâ wàro'gà ba kóo? Go ina tâgà é âjupàra pá: Wiàna bwaa cáé caa to é ja, âna gà o jèe wacié pigòo pá, cágà caa tâmogòorio.»

14

Go pwabwàti cè autâa kàwà

¹ É ina mwara wà Iésu tà tèpa *câmu kée pá: «Guwà cibwaa nama gùmagù é pwàranùmawà. Wádé na guwà cèikí naa goo Pwiduée, â guwà cèikí naa good mwara. ² Ba dau wàru pá wà wànìdò na pwàrawà kà Caa kóo. Â go pá nau pwabwàti cè autâa kàwà. Ba wiàna càcaa gère âjupàra, â pwiri câgo caa gère ina tàwà.»

13:18 Psaume 41.10 † **13:18** Càwai—Choisir. Pitòrigari. § **13:18** Cicarao—Naa na héberu ma grec, âna ina pá: É pagòtù é waraé tàra cicarao. **13:19** Ioane 14.29, 16.4 **13:20** Mataio 10.40 * **13:23-24** Tà pwi acâmu na wànùma Iésu gooé—Munaa wà Ioane, pwi awii tii bëeni. (Còo mwara Ioane 19.26; 20.2; 21.7,20.) **13:27** Ioane 13.2

13:31-32 Ioane 12.23 **13:31-32** Ioane 17.5 † **13:31-32** Pwényuâ—Gloire. Pai maina ma muugère. **13:33** Ioane 7.33-34 **13:34** Ioane 15.12,17; 1 Ioane 3.23; 2 Ioane 1.5

³ «Wiàna go jèe pwabwàti cè autâa kàwà, â go mwa me còwâ. Â go mwa popawà, ba na guwà caatâa ma wâgo, wâna na go tâa wê. ⁴ Â guwà jèe tâmogòori é naigé pâ naawê.»

Wâgo naigé, ÂJUPÂRA ma wâro

⁵ Ê ina wà Toma pâ: «Bwa, Pwi Ukai, câbà caa tâmogòori wâna, na gà pâra naawê. Â bà o wânau târa cè pai tâmogòori é naigé pâ naawê?»

⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «*WÂGO é naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma wâro. Â nye ticé pai pwa kà pwi âboro ma é pâdari wà Caa, wiàna câé caa me jaao. ⁷ Â wiàna guwà jèe câmogòorio, â guwà jèe câmogòori mwara wà Caa kôo. Â tapoo nabàni, âna guwà jèe tâmogòorié, â guwà jèe còoê.»

Wà pwina é còoê âna é còo Caa

⁸ Ê ina tée wà Filipino pâ: «Pwi Ukai, gà paari tâbà wà Caa, â bà o ipwadée*!»

⁹ Â é tòpi tée pâ: «Jèe nye gòrio kaa jaawà, â câgà caa pâji câmogòorio kaa, co Filipino? Â cina gà bwaa ina pâ: “Nama bà còo wà Pwiduée Caa”? Ba wà pwi âboro na é còoê, âna é còo mwara wà Caa. ¹⁰ Gona bwaa câgà caa cèikí pâ, go wâro goo Caa, â é wâro good? Napwa é pâ popai kôo, âna câgo caa ina géé good. Ba wà Caa na é wâgood, â wàè na é gére wakè. ¹¹ Cèikí naa goo é pwina go ina tâwà pâ go wâro wâni goo wà Caa, â é wâro wâni good wà Caa. Wiàna câguwà caa cèikí goo é pâ popai bèepwiri, â wâdé na guwà cèikí goo é pâ muru na go pwa.»

O dau maina pâ wakè kàwà

¹² «Guwà tère bwàti, ba go ina tâwà é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é cèikí naa good, âna ée mwa pwa é pâ wakè [goro é pàtâma Pwiduée] na go pwa. Â jèpwi mwara, âna o mwa wâru† é pwina ée pwa, jii é pwina go pwa. Ba wâgo, âna go pâra dari wà Caa. ¹³ Â diri é pâ muru cèna guwà ilari naa na need, âna go mwa pwa, ba na go paari é pai maina ma muugère kà Caa, wâgo Pwina naîê. ¹⁴ Ûu, wiàna guwà ilari cè muru naa na need, â go o pwa.»

O naa tâwà Nyuâaê Pwicîri

¹⁵ «Wiàna wânümawà good, â guwà o pâra wiâra é pâ aupitûari na go ina tâwà. ¹⁶ Â go o mwa ilari jii Caa cè pwi Bèpitu tâwà, ba na é tà tâa jaawà, diri na pâ tòotù, dàra gòiri kaamwara. ¹⁷ Ê pwi bèpitu-bà, âna é Nyuâaê Pwicîri; wà pwi Nyuâaê na é paari é ÂJUPÂRA. Càra caa tâmogòori tòpié pâ âboro gòropuu, ba càra caa còoinaé ma tâmogòorié. Êco na wâguwà, âna guwà câmogòorié, ba é tâa jaawà, â é nye tà wâro awé wâgoowà.

É pitère dòo pwi âboro kôo

¹⁸ «Â o câgo caa nama tà wâguwà acari. Ba go o mwa me mariwà còwâ. ¹⁹ Càcaa gòiri, â o jèe càra mwa caa còoê wà tèpa âboro gòropuu. Êco na wâguwà, âna guwà mwa còoê na go mwa wâro [còwâ]. Â guwà o wâro mwara. ²⁰ Wiàna mwa tèepaa é pwi tòotù-bà, â guwà o mwa tâmogòori pâ go wâro goo wà Caa kôo. Â wâguwà âna guwà wâro good, â go wâro goowà mwara. ²¹ Wà pwi âboro na é tòpi é pâ aupitûari kôo, ma pâra wiâra, âna wàè kaa pwiri pwina wânümeé good. Â wà pwina é wânümeé good, âna o mwa wânüma Caa kôo good. Â o mwa wânümoé good, â go o mwa ipaario tée.»

²² Â é tawèerié wà Jude‡ (càca wà Judas Iscariote, â nye pwi jèpwi), â é ina pâ: «Pwi Ukai, wiàna gà o ipaarigà tâbà, â gorodà na càra caa cògà mwara, wà pâra tèpa âboro§?»

²³ Â é tòpi tée pâ: «Wà pwi âboro na wânümeé good, âna é pâra wiâra é pâ popai kôo. Â wânüma wà Caa good. Â bu mwa me marié wàibu ma Caa. Â bu mwa pitâa jaaé. ²⁴ Â wà pwi âboro na càcaa wânümeé good, âna câé caa pâra wiâra pâ popai kôo. Napwa é pwina na go ina tâwà, âna càcaa popai kôo; â popai me géé jaa Caa na é cùruo me.

Go naa tâwà pinaanapô

²⁵ «Go jèe nye tàmara ina tâwà pwiri, na go bwaa tâa jaawà. ²⁶ Â ée mwa cùru me é Nyuâaê Pwicîri wà Caa, ba na é pwa é wakè kôo*. Â ée mwa pitu tâwà é Nyuâaê Pwicîri, â ée mwa pacâmuriwà goo diri pâ namuru. Â ée mwa taniimiri tâwà diri é pâ popai na ia go jèe ina tâwà.

14:3 Ioane 12.26 **14:6** Ioane 11.25; Roma 5.1–2 **14:7** Ioane 8.19 * **14:8** Bà o ipwadée—é, O pâri. **14:9** Ioane 12.45; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 **14:10** Ioane 12.49 **14:11** Ioane 10.38 **14:12** Maréko 16.19–20 † **14:12** O mwa wâru—é, O mwa maina. **14:13** Mataio 7.7; Ioane 15.16 **14:15** Ioane 15.10; 1 Ioane 5.3 **14:16** Ioane 14.26, 15.26, 16.7 **14:17** Ioane 16.13 **14:20** Ioane 17.21–23 ‡ **14:22** Jude—Du nee Judas ma Jude, âna ipaiwà naa na grec. Pwi Jude bèeni, âna munaa nee mwara Thaddée. (Còo Luka 6.16.) § **14:22** O càra caa cògà mwara, wà pâra tèpa âboro—Grec: Càcaa {ipaarigà} târa é gòropuu. **14:24** Ioane 7.16 * **14:26** Ba na é pwa wakè kôo—é, Géé goo na guwà tèpa âboro kôo, é, Géé goo na go ilari jii Caa. Grec: Naa na need.

²⁷ «Go tòpò naa jaawà è pinaa-napô; üu, go naa tàwà è pinaanapô kôo. Cãgo caa naa pwacèwii è pai naa kà tèpa àboro gòropuu. Èkaa na guwà cibwaa pidumapiè ma wãgotàwà [goo cè pwina o tèepaa]. ²⁸ Ba guwà jèe tère è pai ina kôo tàwà pà: Go o jèe pàra, à go o mwa me mariwà còwà.

«Wiàna àji wânùmawà goodò, à guwà o dau ipwadéee na go pàdari Caa. Ba [wàè, na ia è cùruo medariwà, ba] è dau maina jiio. ²⁹ Nabàni, àna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pàji tèepaa, ba, wiàna coo, àna guwà o cèiki naa goo. ³⁰ O jèe càcaa wàru è pwina go ina tàwà. Ba èe jèe tèepaa me wà *Caatana, pwi ukai kàra gòropuu bèeni. Napwa wãgo, àna nye ticè pwina pàri ma è pwa tóo. ³¹ Èco na [è pwina tèepaa mariò, àna, naa] kàra pà àboro gòropuu, ba na rà tãmogòori pà, wânùmoo goo Caa. À è pwina go pwa, àna go pwa è pwina è tũari tóo. Nabwè.

«À ni, cimadò, ma jè pàra géeni!»

15

Wãgo àji majoro vigne

¹ [Gée na càùè, àna è ina tàra wà Iésu pà]: «*WÀGO è pwi àji majoro vigne, à wà pwina è pwabwàti è vigne, àna wà Caa kôo. ² Èdiri pà ditàra upwàra àna rà wãgoodò. À wiàna càè caa pwà è ditèe, à è tapàgà tãji wà Caa kôo. À wiàna è pwà, à è tédità pàra ditèe wà Caa kôo, à è tòmiri pàra pwi, ba na o dau wàru è pwèe.

³ «Wãguwà, àna guwà pwacèwii pà ditàra vigne na tòmiri, [ba jèe patàji èpà géee na pwàranùmawà] goro è pà popai na go jèe ina tàwà. ⁴ Wãdè na guwà tà tãa goodò, pwacèwii na go tà tãa goowà. Ba pwacoé ma è pwà è ditàra upwàra, wiàna càè caa tãa goo è majoroé. À wàrapwiri mwara naa goowà, àna o nye ticè pwàra wakè kàwà*, wiàna càguwà caa tà tãa goodò.

⁵ «*WÀGO, àji majoro vigne, à guwà pà ditèe. À wà pwi àboro na è tà tãa goodò, à go tà tãa goodò, àna o dau wàru pwèe. Ba càcaa pàri ma guwà pwa cè jè muru, wiàna tiàuo jiiwà. ⁶ Wà pwina càè caa tãa goodò, àna o tũè còobé, pwacèwii pwi ditàra upwàra na tapàgà. À è mwari, à jè tòri, à jè tũè naa na ànye, à tóo.»

Wãdè na guwà tãa goodò

⁷ «Wiàna guwà tãa goodò, à wiàna è pà popai kôo àna tãa goowà, à guwà ilari diri cè pwina nùmawà goo, à o naa tàwà. ⁸ Wãdè na dau pwa pwàra wakè kàwà. À wiàna wàrapwiri, à guwà paari pà guwà tèpa *cãmu kôo. À guwà paari mwara è pai maina ma muugèrè kà Caa.

⁹ «Wânùmoo goowà pwacèwii pai wânùma Caa goodò. Wãdè na guwà tà mwü naa na pimeeari kôo. ¹⁰ À wiàna guwà pitèrè dàra è pà aupitũari kôo, àna guwà tà mwü na pimeeari kôo. Guwà pwacèwii, ba go pitèrè dàra è pà popai kà Caa kôo. À go tà mwü naa na pimeeari kèe.

¹¹ «Go ina tàwà è pà namuru bèepwiri, ba naa tãa goowà è ipwadéee kôo, à na o tãbawèe è ipwadéee kàwà.»

Guwà mwa tà pimeeariwà

¹² «Wàéni è aupitũari kôo: Guwà mwa tà pimeeariwà, pwacèwii è pai jèe meariwà kôo. ¹³ À wàéni è pimeeari na dau imaina: Na è panuà è wãro kèe wà pwi jè àboro ba kà tèpa bée.

¹⁴ Guwà tèpa béeò, wiàna guwà pitèrè dàra pà muru na go ina tàwà. ¹⁵ À o càgo mwa caa ina goowà còwà pà guwà tèpa ènawéna kôo. Ba pwi ènawéna, àna càè caa tãmogòori è pwina è pwa wà pwi ukai kèe. À go ina goowà nabà pà, guwà tèpa béeò.

«Ba go jèe pwa ma guwà tãmogòori diri pà muru na è ina tóo wà Caa kôo. ¹⁶ Ba càcaa wãguwà na pitòrigario. À wãgo na pitòrigariwà. À go cùruwà, ba na o pwa pwàra wakè kàwà —è pwàra wakè na o tà tãa. Èkaa na èe mwa naa tàwà wà Caa èdiri pà namuru na guwà ilari jiié, naa na neeò. ¹⁷ Wàéni è aupitũari kôo tàwà: Na guwà pimeeariwà.»

Rà o mwa èpàriwà géee goodò

¹⁸ «Wiàna rà èpàriwà tèpa àboro gòropuu, à wãdè na guwà mwa tà niimiri pà, rà jèe mara èpàrio. ¹⁹ Ba wiàna guwà bwaa tãa jaarà, à rà nye wãdèariwà. Èco na càguwà caa tãa jaarà, ba go jèe pitòrigariwà jii è gòropuu. Èkaa na rà èpàriwà. ²⁰ Guwà pitaniimiri è popai na ia go jèe ina tàwà pà: Wà pwi ènawéna àna càcaa piwéna jii pwi ukai kèe.

«Á wiàna rà tubaèpà tòo, à rà o nye tubaèpà tàwà mwara. Ba càra caa tòpi é popai kòo, à o càra caa tòpi mwara é popai kàwà.

²¹ «Rà o pwa tàwà è pà muru [na èpà] ba wàrapwiri goòò, à wàrapwiri mwara ba càra caa tàmogòori wà Pwina é cùruo me. ²² Wiàna cãgo caa gére ina tàra è pà namuru bèepwiri, à pwiri nye gére ticé èpà kàra. Êco na go jèe me kaa, à go jèe ina tàra. Á gée goo kaa pwiri, à o ticé pai tòpi kàra, [na tòtù na o pitèirà] goro è muru na èpà na rà pwa.

²³ «Wà tèpa àboro na rà èpàrio, àna rà nye èpàri mwara wà Caa kòo. ²⁴ Go pwa naa naporomeerà è pà muru, na cáe caa pãji pwa cè pwi jèpwi. Ba wiàna cãgo caa pwa è pà muru bèepwiri, à pwiri nye gére ticé èpà kàra. Êco na rà jèe còo, à rà èpàribu ma wà Caa kòo. ²⁵ Á rà wàrapwiri, ba na o coo é auwii naa na tii goro *Naèà kàra, pà: *Rà èpàrio, àna nye ticé majoré.* *Psaume 35.19*

Go panuà me pwi a pitu tàwà

²⁶ «Napwa naa goowà, àna go o mwa panuà me pwi a pitu tàwà na é me gée jaa wà Caa—àna é Nyuààè Pwicìri, na é [paari è] Àjupàra. Ba, ùna é tèepaa medariwà, à ée mwa paàjupàràò. ²⁷ Á wãguwà mwara àna guwà o mwa paàjupàràò, ba guwà mu tèpa tãa jaaoo gée na autapoo.»

16

Go ina tàwà ba na guwà cimwü

¹ «Go jèe ina tàwà è pà muru bèepwiri, tàra ma guwà cibwaa pwa ma tiàu cèikì kàwà. ² Ba o pacoowà gée na pà *wàra pitapitiri. Á o me cè pàara na rà o pòtàmwarawà tèpa àboro. Ba rà niimiri pà rà pièñawéna tà Pwiduée. ³ Rà o wàrapwiri tàwà, ba càra caa cãmogòoribu ma Caa. ⁴ Á go ina tàwà è pà muru bèepwiri, ba wiàna o mwa tèepaa è pwiibà, à guwà mwa tà niimiri, ba go jèe tàmara ina tàwà.»

Wàdé na go pàra jiiwà

«Cãgo caa inapàpari tàwà è popai bèepwiri, na ia go tapoo todàwà, ba go bwaa tãa jaawà. ⁵ Á nabà, àna go o jèe pàra dari Pwina é cùruo me, à nye ticé pwi jè àrapàarawà cèna é [niimiriò na é] tawèerio pà: “Gona gà pà naapà?”

⁶ «Á po dau pikìri è pwàranümawà, gée goro è pwina go gére ina tàwà. ⁷ Êco na go ina tàwà è àjupàra pà: Wàdé ba kàwà na go pàra. Ba wiàna cãgo caa pàra, à o cáe caa tèepaa medariwà wà pwi a pitu tàwà. Ba go pàra, à go o mwa cùrué medariwà.

Wakè kàra Nyuààè Pwicìri

⁸ «Wiàna ée mwa tèepaa me, à ée mwa paari tàra pà àboro gòropuu pà, rà pitanami [naa na pai tàmogòori kàra. Ba càra caa tàmogòori è pai pwa] goo è èpà ma è *târù*, bau è pitèimuru kà Pwiduée [na o mwa tèepaa]. ⁹ Rà pitanami naa goo è èpà; ba è èpà kàra na dau maina, àna pai càcaa cèikì kàra naa gooò†. ¹⁰ Á rà pitanami naa goo è târù; ba go o jèe pàra mari wà Caa, [wãgo è Târù]. Á o jèe cãguwà mwa caa còòò còwà. ¹¹ Á rà pitanami mwara, naa goo è pitèimuru kà Pwiduée. Ba wà Pwiduée, àna ée jèe pitèi diri [wà *Caatanà] pwi ukai kàra gòropuu bèeni.

¹² «Bwaa nye dau wãru è pà muru na nùmoo na go ina tàwà mwara. Êco na o bwaa dau tòina tàwà‡ wiàna guwà tère ni. ¹³ Wiàna ée mwa tèepaa wà Nyuààè Pwicìri§ na é [paari è] *ÀJUPÀRA, à ée mwa pwa ma guwà tàmogòori diri è ÀJUPÀRA. Ba o cáe caa po ina cè pà muru cèna me gée gooé, èco na ée mwa ina tàwà diri è pà pwina é tère [jiiibu ma wà Caa]. Á ée mwa inapàpari tàwà è pà muru na o mwa tèepaa. ¹⁴ Á ée mwa paari è pai maina bau è muugère kòo. Ba ée mwa inapàpari tàwà è pà pwina go ina tée. ¹⁵ Ba diri è pà pwina kà Caa àna kòo. Á wàè kaa pwiri na go ina pà: Ê Nyuààè Pwicìri àna ée mwa inapàpari tàwà diri è pà pwina go ina tée*.»

Ê pikìri àna o pàra nau ipwàdée

15:23 Luka 10.16 **15:25** Psaume 35.19, 69.5 **15:26** Ioane 14.26 **16:2** Mataio 24.9; Luka 6.22; Ioane 9.22

16:3 Ioane 15.21 **16:7** Ioane 14.16 * **16:8** Târù—Justice. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàdàra tii.

† **16:9** È èpà kàra na dau maina, àna pai càcaa cèikì kàra naa gooò—Grec: Càra caa cèikì naa gooò. **16:11** Ioane 12.31

16:12 1 Korèntio 3.1–2 ‡ **16:12** O bwaa dau tòina tàwà—é, Ticé nii kàwà. § **16:13** Wà Nyuààè Pwicìri—Wiàra è

naèà goro è pai ina wèe naa na grec (la grammair), àna wàdé na jèe wii pà è Nyuààè Pwicìri. Êco na wà Ioane, àna é wii ni pà, wà Nyuààè Pwicìri, ba na é paari tãjè pà è Nyuààè Pwicìri, àna è pwacèwii Pwiduée, ma Iésu, à pwa pwàranüme.

* **16:15** È pà pwina go ina tée—é, È pà pwina tãa tóo.

¹⁶ «Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa côoô. Â càcaa gòiri mwara géee na càuè, â guwà o mwa côoô còwâ†.»

¹⁷⁻¹⁸ Â rà pi-ina tàra wà pàra tèpa *câmu kèe pâ: «Gona cina é ina pwiri? Â cina é ina mwara pâ càcaa tà gòiri â o câjè caa côoê, â o càcaa gòiri còwâ géee na càuè, â é pâra dari wà Caa kèe? Gona dà é pwina nùmee na é ina tâjè, na é géere ina tâjè pâ: “Càcaa gòiri?”»

¹⁹⁻²⁰ Ê jèe tâmogòori wà Iésu pâ nùmarà na rà tawèerié, â é ina tàra pâ: «Tàpèebà, guwà géere pitawèeriwà goro é pwina go ina tàwà. [Guwà tère bwàti, ba] nye àjupàra pâ: Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa côoô. Â càcaa gòiri mwara géee na càuè, â guwà o mwa côoô còwâ. Â guwà o i ma pijinünü, êco na pâ âboro gòropuu, âna rà mwa ipwàdéee. Â guwà o pikîri, êco na é pikîri kàwà âna o mwa pâra nau ipwàdéee.

²¹ «Wàra é jèe ilàri na ée jèe picôo èpo. Ba ûna é tapacîri é tòotù kèe, â é dau maagé. Â wiàna é jèe picôo èpo, â jèe cáe caa niimiri còwâ é pai maagé kèe. Ba é jèe ipwàdéee goro é pai tèepaa kàra pwi nari èpo, naa gòropuu. ²² Â wàrapwiri, na guwà o bwaa pikîri nabà. Êco na go o mwa tèepaa me mariwà còwâ, â o mwa ipwàdéee é pwàranùmawà. Â o nye ticè pwi jèe âboro cèna é popa jiiwà é ipwàdéee kàwà.

Guwà ilari, ba guwà o tòpi

²³ «Na pwi tòotù bèepwiri, âna o jèe câguwà caa me nau tawèerio goo cè jèe muru. [Ba é Nyuââe Pwicîri, âna ée mwa pacâmuriwà]. Â go ina tàwà é àjupàra pâ: Diri é pâ muru na guwà o ilari naa na neeô, âna é naa tàwà wà Caa. ²⁴ Tiagoo ni, âna bwaa nye ticè jèe muru cèna guwà ilari naa na neeô. Wàdé na guwà ilari, ba guwà o tòpi, â o tâbawèe é ipwàdéee kàwà.»

Go o jèe pâra còwâ dari Caa

²⁵ «Go mu pwa ucina tàwà na ia go patùrawà. Êco na o mwa tèepaa me é tòotù, na o câgo caa pwa ucina còwâ tàwà. Ba go o nye inapàpari tàwà é popai goo Caa. ²⁶ Na tòotù bèepwiri, âna guwà o pwapwicîri tà Caa naa na neeô.

«Câgo caa ina tàwà pâ go o pwapwicîri tà Caa ba kàwà. ²⁷ Ba wà Caa âna dau wânùmee goowà, géee goro é pai wânùmawà gooo ma pai cèikî kàwà pâ go me jiié. ²⁸ Go nye me jii Caa, â go tèepaa me naani gòropuu. Â nabàni, âna go o jèe pâra còwâ géeni gòropuu, dari wà Caa.»

Go jèe piétò jii gòropuu!

²⁹ Rà ina téee wà tèpa câmu kèe pâ: «Gà còo, gà jèe po inapàpari nabà, â jèe câgà caa pwa ucina. ³⁰ Nabà, âna bà jèe còoinari pâ, gà tâmogòori diri pâ muru. Â câgà caa tapacîri ma bà tawèerigà goo cè jèe muru, [ba gà mara tâmogòori é auniimiri kàbà]. Êkaa na bà nye cèikî kaa pâ gà me jii wà Pwiduée.»

³¹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona guwà cèikî ni? ³² Guwà còo, o mwa tèepaa é pàara, â é jèe tàgéere tèepaa, na o mwa nama guwà jèpa ipiina jiio, â o mwa tà wàgo acari. Êco na càcaa wàgo acari, ba wàibu ma caa. ³³ Go ina tàwà pwiri, ba na tâa goowà é pinaanapô, wiàna guwà tà tâa goodè. Ba guwà mwa dau picâri naani gòropuu. Êco na guwà gòo, ba go jèe piétò jii é gòropuu.»

17

Pwàra pwapwicîri kà Iésu

¹ Úna é nabwé ina pwiri wà Iésu, â é nià too naa napwéretòotù, â é ina pâ: «Caa wée, jèe wàéni i pwi pàara kòo. Paari é pai maina ma muugère kòo, Pwina naigà, ba na go paari mwara é pai maina ma muugère'gà. ² Ba gà jèe naa tóo é pitùâ naa gò diri tèpa âboro. Êkaa na go naa é *wàro dàra gòiri, tà diri tàpé na gà panuàrà tóo. ³ Â wàéni é wàro: Na rà câmogòorigà, wàgà Pwiduée, na gà nye caapwi co; â na rà câmogòorio, wàgo Iésu Kériso, na gà cùruo me.

⁴ «Go jèe paari é pai maina ma muugère'gà naani gòropuu. Ba go jèe tubamwara diri pâ wakè, na gà panuà tóo ba na go pwa. ⁵ Êni, co Caa, âna gà naa tóo còwâ é pai maina ma muugère kòo, pwacèwii na nye tà tóo béaa na go bwaa wàjaagà béaari é pai tòpò é gòropuu*.»

É pwapwicîri ba kà tèpa câmu kèe

⁶ «Go jèe inapàparigà tà tèpa âboro—tà tàpé na ia gà pitòrigarirà géee na é gòropuu, â gà naarà tóo. Ba rà nye tèpa âboro'gà, â gà jèe panuàrà tóo. Â rà jèe pâra wiàra é pâ popai'gà. ⁷ Â rà jèe

16:16 Ioane 14.19 † **16:16** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bèeni: Ba go wàjué còwâ naa jaa Caa.
16:23 Mataio 7.7 **16:27** Ioane 14.21,23 **16:32** Mataio 26.31,56 **16:33** Ioane 14.27; Roma 5.1; 1 Ioane 5.4
17:3 1 Ioane 5.20 **17:4** Ioane 4.34 **17:5** Ioane 1.1 * **17:5** Pai tòpò é gòropuu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pai tòpò wàra é gòropuu.

tâmogòori nabà pà, êdiri pà muru na tâa tîo, âna nye muru me géee jaagà. ⁸ Ba go naa târa ê pà popai na gà naa tîo, â rà jèe cau tîpi. Â rà jèe nye câmogòorio bwàti pà go nye me jiigà, ba rà cèikì pà wàgà na gà cùruo me.

⁹ «Go pwapwicîri ni ba kàra, â càcaa ba kà tèpa âboro gòropuu. Ûu, go nye pwapwicîri ba kà tàpé na gà naara tîo, ba rà nye tèpa âboro'gà. ¹⁰ Ba diri ê pwina kàgà, âna kôo mwara. Â ipaiwà mwara naa goo ê pwina kôo, âna kàgà. Â naa goora, âna géere paari ê pai maina ma muugère kôo.

¹¹ «Nabà, âna jèe câgo caa tâa na ê gòropuu bèeni, ba go o jèe tîpaé darigà. Êco na wàilà, âna rà o tà tâa ni. Caa, wàgà na gà dau maina awé†, go ilari pà gà wéaarirà, naa na ê pàtamara neegà, i pwi neegà na gà naa tîo. Ûu, gà wéaarirà, ba na rà o caapwi pwacèwiiju na ju caapwi. ¹² Na go bwaa tâa jaarà, â go wéaarirà, naa na i neegà na gà naa tîo. Â go jèe nye wéaarirà, â càcaa pwa cè pwi jèpwi cèna tiàué jiirà, êco, wà pwi âboro caapwi. Ba wàé, âna pitòrigarié‡, ba na o tiàué [dàra gòiri awé] ba na o coo ê auwii naa na *Tii Pwicîri.»

Gà wéaarirà na rà tâa gòropuu

¹³ «Caa wée, go o jèe paé darigà. Â go ina ê pà popai bèeni, na go bwaa tâa ni gòropuu. Go ina pwiri, ba na tâa goora ê ipwàdéee kôo, pwi ipwàdéee na tâbawée. ¹⁴ Go jèe naa târa ê popai'gà.

«Wà tèpa âboro gòropuu, âna rà èpàrirà [ba càra caa pwacèwiirà]. Ba ê gòropuu bèeni, âna càcaa âji napô kàra. Ba rà pwacèwii, ba câgo caa pwi âboro ni gòropuu. ¹⁵ Êco na câgo caa ilari jiigà pà, na gà poparà géeni gòropuu. Go ilari jiigà pà, na gà piwéaarirà jii wà Pwi âboro èpà, wà *Caatana. ¹⁶ Ûu, ba càcaa tèpa âboro ni gòropuu, ba rà pwacèwii, na câgo caa pwi âboro ni.

¹⁷ «Pacàmurirà goro ê popai'gà, ba na rà wàgoogà bwàti. Ba ê popai'gà, âna é ÂJUPÀRAŠ.

¹⁸ «Go cùrurà pà naa na gòropuu, pwacèwii na gà jèe cùruo me naa na gòropuu. ¹⁹ Â go nye ipanuô tâgà bwàti, ba na rà tèpa âji âboro'gà mwara goro ê popai'gà na âjupàra.»

Ê ila ba kà diri tàpé na rà o cèikì

²⁰ «Câgo caa pwapwicîri ba kàra co, â ba kàra mwara ê pà âboro na rà o mwa tà cèikì naa gooò, géee goro ê popai kàra. ²¹ Wàdé na rà caapwi. Ba ju caapwi, co Caa, ba gà wàro gooò, â go wàro googà. Â go pi-ila ba kàra diri, pà, wàdé na rà caapwi naa gooju. Êkaa na rà mwa cèikì pà âboro gòropuu pà, gà cùruo me naa jaarà.

²² «Go jèe naa tà tèpa âboro'gà ê pai maina ma muugère na gà naa tîo. Êkaa na rà o caapwi, wàra pai caapwi kâju— ²³ wàgo naa goora, ma wàgà naa gooò—ba na rà o caapwi bwàti. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà mwa tâmogòori pà gà cùruo me, â wânümagà goo tèpa âboro kôo, pwacèwii ê pai wânümagà gooò.

²⁴ «Caa, gà jèe naara tîo. Â nümoo na rà tâa na ê pwi ére na go o tâa wè, ba na rà o còo ê pai maina ma muugère na gà naa tîo. Ba wânümagà gooò na bwaa càcaa tîpò ê gòropuu.

²⁵ Caa, wàgà na gà *târù, âna càra caa câmogòorigà ê pà âboro gòropuu. Êco na wàgo âna go câmogòorigà. Â wà tèpa *câmu kôo, âna rà tâmogòori pà gà cùruo me. ²⁶ Â go jèe inapàparigà târa, â go bwaa inapàparigà târa mwara. Wàépwiri, ba na o wàgoora ê pwi pimeari na gà meaario goo, â go wàgoora mwara.»

18

Ê popa tèpa coda wà Judas ba na rà tâjûru Iésu

Mataio 26.47–56; Maréko 14.43–52; Luka 22.47–53

¹ Ûna é pwapwicîri diri wà Iésu, â rà tapàgà napwé Cédron, wàilà ma tèpa *câmu kée. Â rà pà naa na jè ére na câmi goro upwàra, â rà tò naawé. ² Â wà Judas, wà pwina ée mwa pwa tûâ tà Iésu, âna é nye tâmogòori bwàti ê pwi ére-bà. Ba rà mu nye ciburà pâra naawé ma wà Iésu. ³ Â é popa me naawé ê pà coda na wàru, wàilà bau pâra tèpa wéaari *Wàra pwapwicîri. Ba rà cùrurà wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma tèpa *Farasaio. Â rà popa pà ê pà wàra ânye, bau pà uèu, bau pà neemuru paa.

Wàgo Iésu géee Nazareth

⁴ Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori diri ê pà muru, na o téeppa mariè. Â é pâra cararà, â é ina târa pà: «Wàilàpà na guwà mudèe?»

⁵⁻⁶ «Wà Iésu, pwi âboro géee Nazareth.»

† **17:11** Caa, wàgà na gà dau maina awé—é, Caa na gà pwicîri. **17:12** Ioane 6.39, 13.18 ‡ **17:12** Pitòrigarié—é, Ê pitòrigari naigé kée. **17:15** Mataio 6.13; 2 Tésalonika 3.3 § **17:17** Grec: Pwapwicîrìrà goro é ÂJUPÀRA; ê popai'gà, âna é ÂJUPÀRA. **17:18** Ioane 20.21 **17:22** Apostolo 4.32

«*WÁGO kaa.»

Á rà ti còwá*, ma tũboo naa napuu. Napwa naa goo wà Judas, àna é bwaa tâa jaarà. ⁷ Á é tawèerirà mwara wà Iésu pâ:

«Wàilàpà na guwà mudèe?»

«Wà Iésu géee Nazareth.»

⁸ Á é tòpi tàra pâ: «Go jèe ina tàwà èri pâ wágo kaa. Á wiàna nye wágo kaa na guwà mudòo, à wádé na guwà panuá tàpéeni, ma rà pâra.»

⁹ É ina pwiri, ba na pâ nau coo é popai, na ia é jèe tàmara ina pâ: «O càcaa tiàu cè pwi jè àboro géee goo tàpé na gà naarà tóo.»

¹⁰ Á wà Simona Pétèru, àna pwa é tàuwa kèe, á é càu dò géee na wèe. Á é pwa na é tũboo kaa naa gòro pũru Malkus, pwi é nawéna kà pwi *ukai kà tèpa pwa árapwaaílò. [Éco na] é tépàgà co i doronyũrué ètò.

¹¹ Á é ina tà Pétèru wà Iésu pâ: «Gà tũu boo còwá i tàuwa'gà naa na i wèe! Gona gà niimiri pâ, o tàutòo na go wádo é na wárado kàra maagé còo, na é pwabwàti ba kòo wà Caa?»

Naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa árapwaaílò

Mataio 26.57–75; Maréko 14.55–72; Luka 22.54–71

¹² Rà tãjũru Iésu wà tèpa coda—wà tèpa coda kà tèpa *Roma, ma wà pwi caa kàra; wàilà ma wà tèpa coda kà tèpa *Juif. Á rà piíé goro é pâ utápwe†. ¹³ Á rà popaé béaa pàdari Hanne, pwi caa kà wáda Càiphe. (Wà Càiphe àna é pwi ukai kà tèpa pwa árapwaaílò, na pwi naja-bà. ¹⁴ Á wáè kaa, na ia é ina tà tèpa Juif pâ: «Wádé na é bà wà pwi caapwi àboro ba kàra é Ba.»)

Ru picáwiáé tupédu a câmu kèe

¹⁵ Ru picáwiá Iésu wà Simona Pétèru, ma pwi jè a câmu mwara. Wà pwi ukai kà tèpa pwa árapwaaílò, àna é támogòori bwàti wà pwi a câmu bèepwiri. Ékaa na, ùna é tò wà Iésu, á é jèe nye tò mwara wà pwini naanidò gòroigé kà pwi ukai.

É pitùtòowàrié Pétèru

¹⁶ Wà Pétèru àna é jèe tà coo boo gòroigé, goro goropwàrawá. Á é còobé còwá i pwi jèpwi. Á é patũra i tò ilàri na é piwéari goropwàrawá, ba na é nama é tò mwara wà Pétèru.

¹⁷ Á é ina tà Pétèru wà tòoni pâ: «É! Pwiini, gà pwi jè béee Iésu?»

Á é ina pâ: «Bwa, bwa.»

¹⁸ Rà tà tãa wè wà pâra tèpa é nawéna, ma wà tèpa wéaari Wàra pwapwicíri. Á rà pwa é pé na ànye, à rà pwacàrau, ba dau maina kaa é moo. Á é tà coo burá pwacàrau jaarà wà Pétèru.

É pitawiá Iésu wà Hanne

¹⁹ Wà [Iésu, àna é coo ara Hanne] pwi ukai kà tèpa pwa árapwaaílò [béaa. Á wà Hanne] àna é pitawiáé naa goo tèpa câmu kèe ma pai pwa pupũra kèe.

²⁰ Á é ina tée wà Iésu pâ: «Go mu nye tũra na ara diri é pâ àboro. Á go mu ipupũra na è Wàra pwapwicíri, ma wána é pâ *wàra pitapitiri. Á nye ticé jè popai cèna go pinaapwàniri. ²¹ Á gorodà na gà bwaa pitawiáô? Wádé na gà tawèeri é pâ àboro na rà tère é popai kòo. Ba rà támogòori é pâ muru na go ina.»

²² Á é tamagérié wà pwi jè a wéaari Wàra pwapwicíri, na é cimwũnyabwerié, á é ina tée pâ: «Kaa! Gà wàrapwiri tàra pai tòpi'gà tà pwi ukai kà tèpa pwa árapwaaílò?!»

²³ Á é ina tà Hanne wà Iésu pâ: «Wiàna èpà cè pai tòpi kòo, à gà paari tóo cai cè popai èpà na go ina. Á wiàna *tàrù, à cina gà nama tamagério?»

²⁴ Á é panuáé pâ wà Hanne, dari wà Càiphe, géee goo na é pwi ukai kà tèpa pwa árapwaaílò, na pwi pàara-bà. Á bwaa nye tàgèree pii wà Iésu.

É jèu pitùtòowàrié Pétèru

²⁵ Na bwaa géree wàrapwiri, à rà tàgèree pwacàrau wà Simona Pétèru ma wà pâra tàpé. Á rà jèu ina tée pâ: «Pwiini, gà pwi jè a câmu kà Iésu mwara?»

Á é pitùtòowàri wà Pétèru, á é ina pâ: «Bwa, [càgo caa támogòori pwiibà].»

²⁶ Á é tãa jaarà mwara wà pwi jè árapàara tèpa é nawéna kà pwi ukai kà tèpa pwa árapwaaílò. Wà pwi é nawéna-bà, àna pijénereru ma wà i pwi ia é tépàgà i doronyũrué wà Pétèru. Á é ina tée pâ: «Pwiini, akaé! Wágà kaa na go còogà naa jaa wà Iésu, na i ère na câmi goro upwàra.»

²⁷ Á é pitùtòowàri mwara wà Pétèru. Á é nye to kaa i ja.

* 18:5-6 Ti còwá—Reculer. 18:9 Ioane 17.12 18:11 Mataio 26.39 † 18:12 Utápwe—Rà ina mwara wà tèpa jiaao pâ: Otápwe. 18:14 Ioane 11.49–51 18:27 Ioane 13.38

*Iésu naa jaa Pilato**Mataio 27.11–31; Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25*

²⁸ Bwaa nye dau dàuru kaa, â rà popa Iésu wà tèpa coda, jii wà Caïphe. Â rà dàtié pâ naa na pwârawâ kâ *Pilato, pwi kupénoo roma. Â wà tèpa caa kâ tèpa Juif, âna càra caa too naa na i pwârawâ; [wàrapwiri ba câé caa pwi Juif wà Pilato]. Ba péa rà tà piwâtàmurirâ[†], [wiâra é naèà kêra pwapwiciri kàra] â o càcaa pâri ma rà ija é utimuru pwiciri na tòotù *Paséka.

²⁹ Êkaa na é còobé cararâ wà pwi kupénoo Pilato. Â é ina tàra pâ: «Gona dà cè pwina épà cèna é pwa wà pwi âboro bèeni, na guwà me nau piciapwâ gooé?»

³⁰ Â rà ina tée pâ: «Wiàna ticè cè pwina é pwa na èpà, â gona gà niimiri kaa pâ bà o popaé medarigà?»

³¹ Â é tòpi tàra wà Pilato pâ: «Guwà popaé còwâ, â guwà pitèié wiâra é naèà kàwâ.»

³² Â rà ina tée pâ: «Nye ticè tàrù kâbâ [wiâra é naèà kàwâ] ma bà pòtàmwarà cè pwi jè âboro.»

³² Tèepaa me é pâ bèepwiri, tàra ma coo é popai na é jèe ina wà Iésu, na é inapàri é pai o bà kèe[§].

Càcaa wâni Mwaciri kôo

³³ É tò còwâ wà Pilato naa na i wâ. Â é todâ Iésu, â é tawèerié pâ: «Gona gà pwi ukai kâ tèpa Juif?»

³⁴ Â é tòpi tée pâ: «Gà ina gée googâ é popai bèepwiri, é, pwa cè jè âboro cèna é inaô tâgâ?»

³⁵ Â é ina tée wà Pilato pâ: «Gona go pwi Juif mwara, wâgo? Rà panuâgâ tóo wà tèpa jèneregâ, ma wà tèpa caa kâ tèpa pwa àrapwaaïlò. Ba dà cèna gà pwa?»

³⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Càcaa wâni gòropuu é Mwaciri kôo. Ba wiàna wâni gòropuu, â pwiri rà gére ipwamuruò wà tèpa ênawéna kôo, ma càcaa panuâò tà tèpa pitùâ kâ tèpa Juif. Bwa, càcaa wâni gòropuu é Mwaciri kôo.»

³⁷ Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona gà pwi jè ukai?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Âjupâra é pai ina'gâ! Ba go Pwi Ukai. Â go tèepaa naani gòropuu, ba na go picémara é *AJUPÂRA. Â wà diri tàpé na rà tâa na é AJUPÂRA, âna rà tàmaari é pâ popai kôo.»

³⁸ Â é ina wà Pilato pâ: «Â gona dà 'âjupâra'?»

Nümarâ goo Barabbas

É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa Juif pâ: «Câgo caa pâmari cè pwina pâri ma é pwa wârimuru goo, é pwi âboro bèeni. ³⁹ Nye câmaajé tâjé, na go panuâ còwâ tàwâ é pwi jè a pwa wârimuru, na tòotù Paséka. Â wânau, nümawâ na go panuâ còwâ Iésu, 'pwi ukai kâ tèpa Juif'?»

⁴⁰ Â rà nye cau ina too kaa pâ: «Bwa! Càcaa wâé! Gà panuâ Barabbas!» (Napwa wà pwini Barabbas, âna pwi a mura*.)

19*Rà tubaèpâ tée*

¹ Wà *Pilato âna é panuâ Iésu ma pâdié goro ubati.

² Â wà tèpa coda, âna [rà piècaarié]. Rà pàti é bwe goro é ìri upwâra na dau pwa daaé. Â rà tòpò naa gòro pûru Iésu, wàra pé bwe korona [kâ pwi jè ukai]. Â rà pwa ma é coona é pé àrabwée na dau mii*. ³ Â rà pime burèe, â rà pitaurée gooé ma ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâgâ, co pwi ukai kâ tàpé Juif!» Â rà dau tamagérié.

Ténamirié naa goro satauro!

⁴ É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa âboro pâ: «Guwà còo, go jèe panuâê tàwâ, ba na guwâ tâmogòri pâ, nye ticè pwina é pwa na pâri ma é pwa wârimuru goo.»

⁵ Â é pacòobé wà Iésu, âna é bweri i bwe kèe na pwa daaé, â jèe wâgoóé i àrabwée mii. Â wà Pilato, âna é ina tàra pâ: «Wàèpwiri i ji pwi âboro.»

⁶ Úna rà còoé wà tèpa pitùâ kâ tèpa Juif, â rà uu ma tomara too pâ: «Ténamirié naa goro *satauro! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Tàpéebâ, [wiàna nümawâ na] guwâ ténamirié, â guwâ nye popaé còwâ. Ba wâgo, âna nye ticè èpà kèe cèna go còo.»

[†] **18:28** Piwâtàmuri—Devenir impur. **18:31** Ioane 19.6–7 **18:32** Ioane 3.14, 12.33 [§] **18:32** Pai o bà kèe—Ténamirié naa goro satauro (kurucé), wiâra pai pòtàmwarà âboro kâ tèpa Roma. **18:35** Ioane 1.11 * **18:40** Pwi amura—Pwiri wà Barabbas, âna é pwi apaa dà tèpa Roma (tèpa pârame na rà pwa kùu tà tèpa apooro napò). Êkaa na wâdé tà tèpa âboro-bà wâé. **19:2** Luka 23.11 * **19:2** Àrabwée na dau mii—Na pàara bèepwiri, âna rà coona àrabwée mii wà tèpa ukai.

⁷ Êco na rà tòpi tée pâ: «É ina pâ é *Pwina naí Pwiduée, muru na dau pwicíri wiàra é naèa kâbâ. Â wâdé na é bà!»

É tawèrié mwara Pilato

⁸ Na é tère bèepwiri wà Pilato, â dau wâgotée. ⁹ Â é too còwâ naa na i wâ, â é tawèri Iésu pâ: «Gà pwi a me géepâ, co pwiní?»

Êco na câé mwa caa tòpi tée wà Iésu. ¹⁰ Â é ina tée mwara wà Pilato pâ: «Pwini, câgâ caa tòpi tóo? Gona câgâ caa tâmogòori pâ, tà tóo pitûâ ma go panuâgâ, é, ma go pwa ma ténamirigâ naa goro satauro?»

¹¹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «O nye ticè tàrù'gâ naa good, wiàna câé caa panuâ tâgâ wà Pwiduée géenidò. Napwa naa goo wà pwi âboro na ia é icurio tâgâ, âna é dau pwa na èpâ jùgâ.»

Númee na é panuâé còwâ

¹² Wà Pilato, âna é tàgère bu naigé ba na é panuâ Iésu còwâ. Êco na wà [tèpa pitûâ kâ] tèpa Juif, âna rà ina tée pâ: «Wiàna gâ panuâ pwi âboro bèeni, â câgâ caa pwi bée wà César, ukai'gâ. Ba wà pwi âboro na é ina pâ é pwi ukai, âna é pwi a cicara César.»

¹³ Â wà Pilato, âna é pacòobé wà Iésu naa gòroigé. Â é tâaboo naa gòro è autâa kâ pwi a pitèimuru, naa na ji ére na ina goo pâ Gabbatha naa na *hébèru (pai ina wèe pâ 'Naigé na pwa goro atù').

¹⁴ Napwa è tòtù bèepwiri, âna tòtù na pibwéka târa tòtù *Paséka, â po gopaé. Â é ina wà Pilato tà tèpa âboro pâ: «Wàéni i pwi ukai kàwâ!»

¹⁵ Â rà tomara too pâ: «Caamwèré! Caamwèré! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Gona nùmwâ na go pwa ma ténamiri wà pwi ukai kàwâ?»

Â rà tòpi tée wà tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaillò pâ: «Nye caapwi co, wà César, pwi ukai kâbâ! Nye ticè pwi jèpwi mwara!»

¹⁶ Â é panuâé tàra ma ténamirié naa goro satauro. Â rà popa Iésu wà tèpa coda.

Rà ténamirié naa goro satauro

Mataio 27.33–50; Maréko 15.22–37; Luka 23.33–46

¹⁷ Wà Iésu, âna é nye kâa i satauro kée, â é còobé jii i ville. Â é pâra dàra è pwi ti kâra jaa, na ina goo wè pâ Golgota naa na hébèru, âna pai ina wèe pâ 'Goro pwiripûru âboro'. ¹⁸ Â rà ténamirié† naa goro satauro naawé. Â rà ténamiri mwara è tupédu ârailu âboro, naa goro du jènereé.

¹⁹ É nama rà wii è jè aupwa tii wà Pilato, â rà tòpò naa goro i satauro kâ Iésu. Â wàéni è pwina wii naa gò: IÉSU, PWI ÂBORO GÉE NAZARETH, PWI UKAI KÂ TÈPA JUIF.

²⁰ Âna wii goro pwa hébèru, ma roma, ma grec. Wâru tèpa âboro na rà pûra, ba è ére na rà ténamiri Iésu naawé, âna é tâmwünyabwèri è ville.

²¹ Wà tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaillò, âna rà pwa ma ina tà Pilato pâ: «Gâ cibwaa wii pâ: "Pwi ukai kâ tèpa Juif". Â gà wii pâ: "É INA PÂ é pwi ukai kâ tèpa Juif."»

²² Êco na é tòpi tàra wà Pilato pâ: «É pwina go wii, âna o jèe càcaà tòotéri.»

Rà ipâdi ârabwée kée

²³ Wà tèpa ârapapé coda, na ia rà ténamiri Iésu, âna rà popa è pâ ârabwée kée. Â rà ipâdi naa goorâ ma ipârirâ. Â rà popa mwara i ârabwée kée na gòri, na nye ticè autaa‡ na. ²⁴ Â rà pi-ina tàra pâ: «jè cibwaa pidâdârù. Wâdé na jè picàù noo kâra tii naa goo, ba na jè tâmogòori cè pwina kée.»

Êkaa na jèe pâra nau coo è auina naa na *Tii Pwicíri, na ina pâ:

Rà ipâdi ârabwée kôo.

*Rà picàù noo kâra tii
naa goro ârabwée gòri.*

Psaume 22.19

Ba wàépwiri è tûâ kâ tèpa coda.

Rà còoé pa âboro kée

²⁵ Pwa ârapapé ilàri na rà cimwünyabwèri i satauro—wà nyaa kâ Iésu, ma tó ilàri aéjii kâ nyaa kée, ma wà Maria, tó wâdâ Cléopas, ma wà Maria géé Magdala. ²⁶ Â é tâa wè mwara

wà pwi jè a *câmu na dau wânüma Iésu gooé^S. Âna é coo goro jènere nyaa kà Iésu.

Ûna é cõoru wà Iésu, â é ina tà nyaa kèe pâ: «Nyaa, wàépwiri é pwina naîgà.»

²⁷ Â é ina mwara tà pwi a câmu kèe pâ: «Wàéni wà nyaa'gà.»

Â tapoo napwiri, â é popaé pâ naa na pwârawâ kèe wà pwi a câmu kèe bèeni.

É maagé bà Iésu

²⁸ É tâmogòori wà Iésu pâ é jèe tubamwara diri é wakè kèe, â é ina pâ: «Nümoò dâra wâdo.» Êkaa na pacoo é auina naa na Tii Pwicîri.

²⁹ Â tâa wê jè wâra jawé, na pwa dipâa na maga na. Â wà tèpa coda, âna rà popa jè imwaano, â rà tòo naa goro pé bàra upwâra *hysope*. Â rà tùu boo naa na i dipâa, â rà cipa too na pwâ Iésu. ³⁰ Â é nacai.

Â nabwé, â é ina pâ: «Go jèe po cau pacoo diri.»

Â é cigòboo, â ègò òmaa kèe.

É tòtéé jènereé pwi jè coda

³¹ Bwaa papwicî, tòtù bèaa kâra é *tòtù pwicîri kà tèpa Juif. Â rà ilari jii wà Pilato wà tèpa pitûâ kâra pâ na rà tèciò é pâ duuru â tàpé na rà tâa goro i satauro [ba na o wâci pai bà kâra]. Ba nûmarà na tapwùtùrà, ba na o càra caa tà utòtòro goro satauro*, na tòtù pwicîri. Ba wà pwi tòtù pwicîri-bà, âna pwi tòtù na dau ipwamuru naa goo.

³² Â [é cùru pâ pàra tèpa] coda, â rà tèciò du duuru â wà tupédu àrailu àborò na ru tâa goro jènere Iésu. ³³ Êco na, ûna rà tèepaa pâ naa goo wà Iésu, â rà cõo pâ é jèe bà, â càra caa burâ tèciò àè. ³⁴ Êco na wà pwi jè coda, âna é tòtéé i jènereé†, goro da, â nye joro kaa domii ma jawé. ³⁵ (Wâgo, [pwi a wii è tii bèeni] âna go wiâ é pwina go cõo, â jèkutâ na àjupâra. Â go wiâ, ba na guwâ cèikî naa goo, wâguwâ mwara.) ³⁶⁻³⁷ Jèe pâra nau tèepaa é pâ muru bèepwiri, ba na coo é du auina naa na Tii Pwicîri, pâ: *O nye ticè duuè na o tèciò. Exode 12.46 Â: Rà mwa cõo wà pwina rà tòtéé goro da. Zakarie 12.10*

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Maréko 15.42–47; Luka 23.50–56

³⁸ Pwa pwi jè àborò na nee Ioséfa, pwi àborò géé Arimathée. Wà pwiibâ âna é wâgoo wà Iésu, èco na câé caa pâra wiâé pâpâri, ba wâgotêe goo tèpa pitûâ kà tèpa Juif. Â é ilari jii wà Pilato i naai wà Iésu, â é naa tàrù tée wà Pilato. Â é pâra wà Ioséfa, ba na é popaé. ³⁹ Â é pâra wiâé wà Nicodème, wà i pwi àborò na ia é pâra dari Iésu na ne. Â é pwa ma pame é jawé ûrea, na pwa goro *aloès* ma *myrrhe*, na wâna 30 kilo.

⁴⁰ Ru popa é naai Iésu, â ru tãramiri goro imwaano na gòri. Â ru *upwaaé goro i jawé ûrea, wiâra é nyamanya kà tèpa Juif, na rà ipwàni. ⁴¹⁻⁴² Â ru popaé pâ naa na jè ère na câmi goro upwâra, na wâmwünyabweri i ère na tãnamiri Iésu naawê. Â ru tòpòé naa na pé pwi diopwaa kâra pwâramara-atù, na bwaa nye ticè àborò bà na tòpòé naa na. Ru pwànirîe naawê, géé goo na, o jèe tapoo tòtù pwicîri [naa bàrane, â pwicîri na rà pwànirîe àborò bà, na pwi tòtù-bà].

20

Jèe tiâu Iésu na auipwàni

Mataio 28.1–7; Maréko 16.1–8; Luka 24.1–12

¹ Na pwapwicîri, [na dàuru kâra *tòtù pwicîri* kâra] na bwaa gòropwaa, âna é pâra naa na auipwàni wà Maria géé Magdala. Â é cõo i diopwaa kâra atù, bécamoori i pwêe, âna jèe pwùru tâjii. ² Â é itàa† wâjué cõwâ, nau pâmari Simona Pétèru, ma wà pwi jè a *câmu na dau wânüma Iésu gooé. Â é ina tàru pâ: «Rà jèe popa wà Pwi Ukai géé na auipwàni, â câbâ caa tâmogòori cèna rà tòpòé naawê.»

³⁻⁴ Â ru pò ma pâra wà Pétèru ma pwi bée, â ru itàa naa na auipwàni. Â é dau awài wà pwini jii wà Pétèru, â é mara tèepaa pâ. ⁵ Â câé caa tò, â é nye po cùuè boo, â é niâ dò naadò wâ, â é cõo é pâ imwaano co na gére tãaboo naani napuu. ⁶ Ûna é tèepaa pâ wà Simona Pétèru,

^S **19:26** Pwi jèe acâmu na dau wânüma Iésu gooé—Munaa wà Ioane. (Cõo note goo Ioane 13.23.) **19:28** Psaume 22.16

19:29 Psaume 69.22 **19:31** Deutéronome 21.22–23 * **19:31** Utòtòro goro satauro—Muru na miiri wiâra è naè kà tèpa Juif. (Cõo Deutéronome 21.22–23.) Utòtòro—Accrocher. † **19:34** Jènereé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòrowâaè.

19:35 Ioane 21.24 **19:36-37** Exode 12.46; Nombres 9.12; Psaume 34.21 **19:36-37** Zakarie 12.10; Auinapâpâri

1.7 **19:39** Ioane 3.1–2 * **20:1** Tòtù pwicîri—Cõo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. † **20:2**

Itàa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Itàa.

â é nye tò kaa naadò wà na auipwàni. Â é còo pà imwaano na tàgére tâaboo naani napuu. ⁷ Napwa naa goo é imwaano bépii pûrué, âna càcaa pitànaima bau é pà imwaano-bà. É nye pwa-ité tâa naa na jè ére, na nye cùu bwàti.

⁸ Â ée mwa caa pwicò kà Pétéru wà pwi bée. Â é còo, â é cèikí [pà wà Iésu, âna é jèe wàro còwâ géé na aubà]. ⁹ (Éco na càru caa pàji po tàmogòori bwàti é pà auina naa na *Tii Pwicíri, naa goro pai wàro còwâ kà Iésu.) ¹⁰ Nabwé, â ru pàra còwâ wà tupéeni naa pwàrawà na ru pitàa na.

É ipaarié wà Iésu tà tèpa âboro kée

Mataio 28.9–10; Maréko 16.9–11; Luka 24.35–49

—Tà Maria géé Magdala

¹¹ Napwa naa goo wà Maria, âna é tà coo boo goo i pwâramara-atü, âna é nye tà i wé. Â é cùuè boo, ba na é nià dò naadò wà. ¹² Â é nye còo kaa du *angela, na ru coona ârabwée pwa. Wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wé i pûru wà Iésu; â wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wé i du âé. ¹³ Â ru twàerié pà: «Tòoni, cina gà i?»

Â é ina tàru pà: «Go imuru Pwi Ukai kòo, ba rà jèe popaé, â câgo caa tàmogòori cèna rà tòpòé naawé.»

¹⁴ É ina pwiri, â é tabiié, â é còo wà Iésu na é tàgére coo wé, éco na câé caa còoinaé. ¹⁵ Â é ina tée pà: «Tòobà, cina gà i? Gà mudà i?»

Éco na é tà niimiri wà Maria pà, wà pwiibà âna wà pwi âboro na é tòimiri i na upwàra. Â é ina tée pà: «Wiàna wàgà pwi a popa [nàii Pwi Ukai Iésu] â gà paari tóo na gà tòpòé naawé, ba na go pà nau popaé.»

¹⁶ Â é ina tée wà Iésu pà: «Maria!»

Â é taberèé wà Maria, â é nye còoinaé kaa, â é ina tée naa na pwàratùra *hébéru, pà: «Au, *Rabbouni!*» (Pai ina wèè pà 'Pwi a pwa pupùra'.) ¹⁷ Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà cibwaa tu naa gooò, ba bwaa câgo caa too dari Caa. Â gà pàra naa jaa tèpa béeò. Â gà ina tàra pà, go o jèe too dari Caa kòo, wà pwi Caa kàwà mwara; wà Pwiduée kòo, ma wà pwi Pwiduée kàwà mwara.»

¹⁸ Â é pàra wà Maria, â é pàdari tèpa câmu. Â é ina tàra pà: «Tàpéebà! Go jèe còo wà Pwi Ukai!» Â é piwià tàra é pwàra pitùra kàru.

—Tà tèpa câmu kée

¹⁹ Na bàrane kàra pwi pwapwicíri-bà, âna rà pitànaima na jè pwàrawà wà tèpa câmu. Â rà kiiri é pà goropwàrawà, ba wàgotàra goo tèpa pitùà kà tèpa *Juif. Â é nye tèepaa kaa naa nabibiu kàra wà Iésu. Â é ina tàra pà: «Cidòri nyuàawà!» ²⁰ Â é paari tàra du na-araraifé ma é jèneréé. Â rà nye dau ipwàdéé kaa na rà còo wà Pwi Ukai.

²¹ Â é jèu ina tàra pà: «Cidòri nyuàawà! É cùruo me wà Caa naa na gòropuu; â nabàni, âna go cùruwà pwacèwii pai pwa kée tóo.»

²² Â é upirà, ma ina tàra pà: «Guwà tòpi é Nyuàaé Pwicíri! ²³ Wiàna guwà pwanauri é pà èpà kàra é pà âboro, â é pwanaurirà wà Pwiduée. Â wiàna câguwà caa pwanaurirà, â é pà èpà kàra âna o nye tà tâa.»

—Tà Toma

²⁴ Napwa naa goo wà Toma (pwi àrapàra tèpa 12 a câmu, jè nee mwara 'Bérepidu'), âna tà tiàué jaarà na é pwi tòotù na é tèepaa marirà wà Iésu. ²⁵ Â rà mwa tà ina tée wà pàra tèpa câmu pà: «É cipàparibà wà Pwi Ukai.»

Éco na é tòpi tàra pà: «Auwa! Pwacoé na go cèikí [pà é wàro còwâ]! Wàdé co wiàna go còo é auru paò goro du na-araraifé. Â wiàna go tùu géé goo é mangadaifé naa na é auru paò, ma tòpò mwara é na-araraifé naa goo i jèneréé!»

²⁶ Géé na càru caapwi nadàpara pwapwicíri, â rà pitànaima mwara wà tèpa câmu naa na i wà, â jèe wàilà ma Toma. Â rà kiiri é pà goropwàrawà, éco na é tèepaa marirà wà Iésu. Â é coo nabibiu kàra, â é ina tàra pà: «Cidòri nyuàawà!»

²⁷ Â é ina tà Toma pà: «Gà còo i du na-araraifé. Â gà tòpò i mangadaifé naa na. Â gà pame i na-araraifé, â gà tòpò naa goo i jèneréé. Â gà cibwaa pidumapié, â gà cèikí!»

²⁸ Â é tòpi tée wà Toma pà: «Pwi Ukai kòo ma Pwiduée kòo!»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa cèikî ba gà còoô. Cidòri nyuâa tèpa âboro na rà cèikî, na càra caa còoô.»

Gorodà na wii pwi tii bèeni?

³⁰ Dau wâru é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa câmu kêe. Càcaa wii diri naa na é tii bèeni. ³¹ Êco na é pâ popai bèeni gére wii, âna wii, ba na guwà cèikî pâ, wà Iésu âna é pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée. Â wiâna guwà cèikî naa gooé, â o tà tàwà é *âji wâro na wâgooe.

21

Na bàrawià Galilée

¹ Gée na càuru pàra tòotù, â é ipaarié mwara wà Iésu, tà tèpa *câmu kêe, na bàrawià Galilée*. Â wàèni é pai ipaarié tàra:

² Rà picatâa [wà pàra tèpa câmu kêe]—wà Simona Pétèru, ma Toma (jè nee mwara ‘Bérepidu’), ma Natanaël† (pwi âboro géee Kana wà Galilée), ma wà tupèdu naî Zébédée, ma tupèdu ârailu mwara.

³ Â é ina tàra wà Simona Pétèru pâ: «Go bwaa pâra nau pwa puà.»

Â rà ina tée pâ: «O wàijè.»

Â rà pâra, â rà too naa na i wànga, â rà pâra nau pwa puà. Êco na, na pwi ne-bà, âna nye ticé ârapokâa kàra.

⁴ Na pâra nau pwaa dôme, âna wà Iésu, âna é nye tà tâa nidò bàrawià. Êco na bwaa càra caa còoinaè. ⁵ Â é ina tàra pâ: «Ico tàpèeni, nye pwa cè ârawéa kàwà?»

Â rà tòpi tée pâ: «Auwa, nye âji ticé.»

Rà còoina Iésu

⁶ É ina tàra pâ: «Guwà tòpò i puà naa gòro étò kàwà, ma o pwa cè ârawéa kàwà!»

Â rà tòpò, â jèe càcaa pâri ma rà dàgòtù, ba dau tòina goro é pai wâru wàra pâ ârawéa. ⁷ Â wà i pwi a câmu na ia dau wânüma Iésu gooé, âna é ina tà Pétèru, pâ: «Êe! Wà Pwi Ukai pwiri!»

Â wà Pétèru, âna é nye nama pòpii i ârabwée kêe goro opiié, â é nye ègò kaa naa nawià, [â é éoo too dari Iésu]. ⁸ Â rà gére me mariru wà pàra tèpa câmu bée gòro i wànga. Â rà jèe po tadàti i puà, goro é pai wâru wàra é ârawéa na. Ba rà jèe tà wâmwünyabweri é bàrawià‡. ⁹ Â rà tàdòo, â rà boo géee na i wànga, [â rà tòpâé]. Â rà pâmari é poloa bau é pâ ârawéa na tâa na dàuru ânye.

¹⁰ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Pame cè pàra ârawéa géee goro é pwina guwà bwaa taa.»

¹¹ Â wà Simona Pétèru, âna é wâjué còwâ naa na i wànga ba na é dàti dò naa gòromwari i puà. Â po 153 ârawéa maina na tâa na i puà, èco na càcaa madâpa i puà.

¹²⁻¹³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «jè ija.» Â é popa i poloa ma i ârawéa, â é jèpa naa tàra jècaa.

Â nye ticé pwi jèpwi géee goorà, cèna é tawèerié pâ «Gona wâgà wàa?» Ba rà jèe nye tâmogòori pâ wà Pwi Ukai.

¹⁴ Wàépwiri béaracié kâra pai ipaarié kêe tà tèpa câmu kêe, géee na càuru é pai wâro còwâ kêe géee na aubà.

Ru pitùra Iésu ma Pétèru

¹⁵ Géee na càuru é pai pi-ija kàra, â wà Iésu, âna é tawèeri Simona Pétèru pâ: «Simona, pwina naî Iona§, gona dau pimaina é pwàranümagà good, jii é pwàranüma wà tàpèeni good?»

Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, gà jèe nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ nari mutò kôo.»

¹⁶ Â é wailu tawèerié pâ: «Simona, pwina naî Iona, gona dau wânümagà good?»

Â é tòpi tée mwara pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, ba gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà wéaari i pâ mutò kôo.»

¹⁷ Â é wacié tawèerié pâ: «Gona gà nye pwi gòrobéee?»

Â é nye dau pikîri kaa wà Pétèru, géee goro na é jèe po wacié tawèerié.

20:29 1 Pétèru 1.8 **20:31** Ioane 3.15; Roma 1.17; 1 Ioane 5.13 * **21:1** Galilée—Grec: Tibériade. Còo mwara Nawia Galilée naa na Neeremuru (Vocabulaire). † **21:2** Natanaël—Nee *Barthélémy* naa na pâ tii kà Mataio, Maréko ma Luka.

21:3 Luka 5.4-7 **21:7** Mataio 14.29; Ioane 13.23 ‡ **21:8** Wâmwünyabweri... Napéaati naa na grec pâ: Wâpâ na 100 mètres. § **21:11** Luka 5.6 **21:14** Ioane 20.19,26 § **21:15** Iona—é, Ioane. **21:16** Apostolo 20.28

Â é tòpi tée pà: «Pwi Ukai, gà nye tàmogòori diri é pà muru, â gà nye tàmogòori pà go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà mwa tà pa-ija i pà mutô kôo. ¹⁸ Gà tère bwàti, ba go ina tâgà é âjupâra pà: Na pàara na gà bwaa dopwa na, âna gà nye ipii acari é karapuu'gà. Â gà nye pàra naa na ére na gà cábawâdé. Êco na, wiàna gà mwa ijiao, â gà o mwa patàrù é du ígà, â ée mwa pii é karapuu'gà cè pwi jèpwi. Â ée mwa popagà pà naa na ére na càcaa nūmagà na gà pà naawê.»

¹⁹ (É ina pwiri, ba na é inapàpari é pai o bà kà Pétéru*, târa ma o pwamaina wà Pwiduee.)
 Ūna é jèe ina pwiri, â é ina tée wà Iésu mwara pà: «Gà me wiâô!»

Wà pwina wânūma Iésu gooé

²⁰ [Na gére wàrapwiri, â] wà pwi a câmu na ia dau wânūma Iésu gooé, âna é gére me wiâru. (Wà pwiibà, âna i pwi ia é tâa goro jènere wà Iésu, na i pwi Bénabwé pi-ija kàra, na ia é ina tée pà: «Pwi Ukai, wàilàpà na o ipwa tûâ tâgà?»)

Â é tabiié wà Pétéru ²¹ â é còoé, â é ina tà Iésu pà: «Pwi Ukai, âna wà pwini na?»

²² Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Wiàna nūmoo na câé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kôo còwâ; â é pwiibà âna târa dà'gà? Wâéni é pwina go ina tâgà: Gà me wiâô!»

²³ Géee goo pwiri, na ipàra é jèkutâ wânabibiu kà tèpa pàra wiâ Iésu, pà, pwiri o câé caa bà wà pwi a câmu-bà. Caapwi co, na câé caa ina wà Iésu pà, o câé caa bà. Â é nye po ina co pà: «Wiàna nūmoo na câé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kôo còwâ, â târa dà'gà?»

²⁴ Napwa naa goo wà pwi a câmu-bà, âna wâé na é *paâjupàra é pà muru bèepwiri, ma wii naa na tii. Â bà jèe nye tàmogòori pà âjupàra é pai ina kêe.

²⁵ Nye dau wâru awé é pàra muru na é pwa wà Iésu. Êco na, wiàna jè cau wii diri, â go niimiri pà, é gòropuu âna é po dau kîri târa ma tâa na! Nabwé!

^{21:19} Mataio 16.24–25; 2 Pétéru 1.14 * ^{21:19} Pai o bà kà Pétéru—Pai ina wèe pà, rà o tétâmwara Pétéru wà tèpa cicaraé. ^{21:20} Ioane 13.23–25 ^{21:24} Ioane 19.35 ^{21:25} Ioane 20.30

Wakè kà tèpa Apostolo Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Nye wà Luka, wà pwina é wii è *Tii kà Luka*. É tapoo pàra wiâ *apostolo Paulo naa nabibiu kàra béarailu kàra pai pàra kà Paulo. Tapoo géé goro nee tii 16.10, àna é wii pà «*Bà pàra...*»

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 61 ma 65, géé na càuru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma. (Còo naporomee 27–28.)

É wii tâi?

Tà pwi jè àboro na nee Théophile, pwi jè àboro imaina naa jaa tèpa Roma. Còo naa na autapoo goo è *Tii kà Luka*.

Cina é wii?

É tòobàra bétapoo tii kèe. Naa na *Tii kà Luka*, àna é piwiâ wâro kà Iésu, ma pai bà ma wâro còwâ kèe. À naa na tii bèeni, tii *Apostolo*, àna é piwiâ pà, é pibwiari pà, è *Picémara Wâdé géé *Iérusaléma, tia diri napô Judée, ma Samaria, ma tia Roma, pwi ville na dau maina naa gòropuu na pwi pàra bèepwiri. Ba é tâa gò tèpa apostolo è pàtàmara Nyuââé Pwicîri, ba na rà pwa i pwi ia é pwa wà Iésu.

Munaa nùma Luka na é paari mwara tà tèpa Roma (na rà tèpa pitùâ na pâ napô na wâru) pà, wà tèpa cèikí naa goo Iésu, àna rà tèpa àboro na pitòimiri wâro kàra, â càcaa nùmarà na rà pagù è napô.

Dà ère è tii bèeni?

É tapoo goro pai boome kàra Nyuââé Pwicîri, naa gò tèpa apostolo (naporomee 2). Naa naporomee 3–12, àna é piwiâ wakè kà Pétèru ma pàra tèpa bée naa na ville Iérusaléma, ma napô *Judée, tiagoro napô na tàmwünyabwerié, wà *Samaria.

Naa na autapoo goo, àna wà tèpa cèikí naa goo Iésu, àna rà cau tèpa *Juif. À càcaa nùmarà na rà piwiâ popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Éco na wà Pwiduée, àna é paari tà Pétèru pà, è Popai Wâdé, àna kàra diri pà Ba wà gòropuu (naporomee 10–11, ma 15).

Jè pùra naa naporomee 9 è pai todà Paulo, pwi àboro na ia dau tubaèpà tà tèpa cèikí béaa. À é biidè, à é pàra wiâ Iésu. Naa naporomee 13–28, àna wà Luka, àna é piwiâ wakè kà Paulo, naa na àracié pai pàra kèe na pâ napô na wâru. É picémara è Picémara Wâdé, ma tapoo pà wàra pwapwicîri, ma pagòo tèpa cèikí wè, tèepaa naa na ville Roma, naa naporomee 28, na è naja 62.

É pà tii kà Paulo (*Roma—Philémon*), àna é wii tà tèpa cèikí na pâ ère-bà na ia é mara tâa wè. Ékaa na, è tii bèeni, *Apostolo*, àna târa pitòobàra diri pà tii bèepwiri. Na è naja 51, é, 52, àna é tâa Korénito naa napô Grèce (*Apostolo 18.1–18*). À géé na càué, na naja 53–55, àna é wii tii *1 Korénito* tà tèpa cèikí wè, na pàara na é tâa na ville Éfeso. (Còo *Apostolo 19.8–10*.) À géé na càué mwara, na é tâa Roma (piwiâ na *Apostolo* naporomee 28), à é wii tà tàpé Éfeso.

É piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni è pà pwi bèepwiri:

- É wâro na wâdé, ma è picaatâa ma pai pwapwicîri kà tèpa tapoo a cèikí;
- É pai tubaèpà tà tèpa cèikí naa Iérusaléma. Géé goo pwiri na rà ipiina ma picémara pitiri è popai;
- É pâ ipwa pupùra kà Pétèru, ma Paulo, ma Étienne.

Pai pitàgoo tii Apostolo

É cùru tèpa cèikí wà Iésu ba na rà paàjupàraè pitiri (*1.1–2.13*)

Ipwabwàtirà (*1.1–2.6*)

Rà tòpi Nyuââé Pwicîri (*2.1–13*)

Paàjupàra Iésu naa Iérusaléma (*2.14–7.59*)

Pétèru (*2.14–5.42*)

Étienne (*6.1–7.59*)

Paàjupàra Iésu naa Judée ma Samaria (*8.1–9.43*)

Todà Paulo (*8.1–9.31*)

Paàjupàra Iésu tà tàpé na càra caa tèpa Juif (*10.1–12.25*)

Pétèru (*10.1–11.18*)

Tubaèpà tàrà (12.1–25)

Pai pâra kà Paulo (13.1–21.26)

Paâjupâra Iésu tiagoo tèpa Roma (21.27–28.31)

Tâjûru Paulo (21.27–23.35)

Paulo naa Césarée ma Roma (24.1–28.31)

Gée na càuru pai wâro còwâ kà Iésu

¹ Théophile*, naa na é tapoo tii kôo, âna go piwiâ tâgà diri é pwina é pwa wà Iésu, ma é pacâmuri gée na autapoo goo, ² tiagoro é tòotù na dàgòtùé too naa *napwéretòotù. Béaa kàra é pai too kêe, âna é naa tà tèpa âboro é pâ naèà kêe, goro é pàtàmara é Nyuââ Pwiciři. Wà tèpa âboro bèepwiri, âna é jèe pitòrigarirà, ba naa tèpa *apostolo kêe.

É ina pai me kàra Nyuââ Pwiciři

³ Gée na càuru é pai bà kêe, â é piâpârié tàrà. Â wâru é pâ muru na é pwa, ba na é paari tàrà pâ é jèe wâro còwâ. Â é pipaarié tàrà na pàra pàara naa na 40 tòotù, â é picémara é *Mwaciri kà Pwiduee. ⁴ Ūna é bwaa tâa jaarà, â é ina tàrà pâ: «Guwà cibwaa pâra gée *Iérusaléma, ba na guwà tapaciri i pwi, na ia é jèe ina béaa wà Caa, â ia go jèe ina tàwà mwara. ⁵ Ba wà Ioane, âna é *piupwaa goro jawé. Â napwa naa goowà, âna càcaa dàra wâru cè pâ tòotù, â o *upwawà goro é Nyuââ Pwiciři.»

É too naa napwéretòotù

⁶ Ūna rà caatâa wà tèpa apostolo ma wà Iésu, â rà tawèerìe pâ: «Pwi Ukai, o napwiri na gà o tòpò còwâ é mwaciri wà *Isaraéla?»

⁷ Â é tòpi tàrà pâ: «Càcaa wâguwà na, na guwà tâmogòori é pâ pàara ma tòotù na é tòpò wà Caa wiâra é câbawadé kêe. ⁸ Êco na guwà o tòpi é pàtàmara é *Nyuââ Pwiciři, na ée mwa me naa gòwà, ba na guwà o mwa tèpa *paâjupârao na Iérusaléma, ma naa na diri é pâ ére wà napò *Judée ma Samaria, ma tia pwâadàra é gòropuu.»

⁹ Gée na càuru na é ina tàrà pwiri, â càùé too jùirà naa napwéretòotù. Â tiàùé naa na pé nee.

¹⁰ Ūna rà bwaa nye tàgère niâ too wiâé, â rà pò goo tupédu âboro na ru coona ârabwée pwaat†, ¹¹ â ru ina tàrà pâ: «I tàpé Galilée, cina guwà tàgère coo awé? Cina guwà tàgère còo é napwéretòotù? Guwà nye còo é pai too kà Iésu bèeni naa napwéretòotù, â na o mwa wàrapwiri cè pai wâjué còwâ kêe†.»

Pai tòotéri Judas

¹² Wà tèpa apostolo, âna rà wâjué còwâ gée gòrojaa Élaio^S, pâ naa Iérusaléma, tàpo wâna caapwi kilomètre. ¹³ Ūna rà tèepaa pâ, â rà too naa na é pwi naditàrawâ na tâdòiti wâna é pwàrawâ na rà mu ciburà tâa wê. Wà tàpéebà, âna wà Pétèru, Ioane, Jacques ma André, Filipo ma Toma, Barthélemy ma Mataio, Jacques pwina naí Alphée, Simona pwi Zéloté*, ma wà Jude pwina naí wà Jacques. ¹⁴ Â rà caajurirà, â rà nye tà pwapwiciri taaci, wàilà ma pa ilàri, ma wà Maria nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jii Iésu.

É patùra tèpa cèikì wà Pétèru

¹⁵ Na pwi jè tòotù, âna po 120 wàilà tèpa cèikì na rà picaatâa, â é cimadò gée nabibiù kàra wà Pétèru, â é ina tàrà pâ: ¹⁶⁻¹⁷ «Tèpa aéjii kôo, wâdé na coo é auinapopai naa na Tii Pwiciři, na é pinaigé mee é Nyuââ Pwiciři na ia é tura goo wà *Davita. Ba é jèe ina béaa pâ wà Judas —pwi jè apostolo béebâ—âna ée mwa pwi naigé mee, ma rà tâjûru wà Iésu.»

¹⁸ (Napwa naa goo wà Judas, âna é pa é napuu goo wâri wâra pâ icuri kêe wà Iésu, â é tûu, â tabòaa é naaé, â tabaègò é pâ wâgòé. ¹⁹ Ê pwi jèkutâ bèepwiri, âna rà capai tâmogòori diri wà tèpa âboro na ville Iérusaléma, â rà pwa ma neere é pwi ére-bà pâ Hakeldama, na pai ina wèe naa na pairâ pâ ‘napuu na pwa domii na’.)

²⁰ [Â é tòobàra pâ wà Pétèru, â é ina pâ]: «Ba jèe wii naa na tii Salamo pâ:

1:1 Luka 1.3 * **1:1** Théophile—É wii é tii bèeni wà Luka tà pwi jè âboro imaina na nee Théophile. **1:2** Maréko 16.19; Luka 24.49–51 **1:3** Luka 24.36–49; Apostolo 10.41 **1:4** Luka 24.49; Ioane 14.16–17; Apostolo 2.33 **1:5** Mataio 3.11 **1:6** Luka 24.21 **1:7** Maréko 13.32 **1:8** Mataio 28.19; Luka 24.48 † **1:10** Tupédu âboro... Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire). **1:11** Mataio 26.64; Luka 21.27 ‡ **1:11** Pai wâjué còwâ kêe—Rà ina mwara wà tèpa jiajo pâ: Pai wâjué kêe còwâ. **1:12** Luka 24.50–53 ^S **1:12** Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. **1:13** Mataio 10.2–4 * **1:13** Zéloté—Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napò kêe. Còo mwara Judée, Roma naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **1:16-17** Psaume 41.10 **1:18** Mataio 27.3–8 **1:20** Psaume 69.26, 109.8

*O ticia pwârawâ kêe.
O ticè cèna ée mwa tâa wê.*

Psaume 69.26

«Â jèe wii mwara pâ:
É tòotérié pwi jèpwi.
É popa wakè kêe.
Â wâdé na wàra.

Psaume 109.8

21-22 «Êkaa na wâdé na pwa cè pwi jè béebà, ba na pwi jè a *paâjupâra ê pai wâro còwâ kà Iésu. Wâdé na wà pwi âboro-bà, âna pwi jè ârapâara tâpé na rà mu nye ciburà pâra wiâjè, naa na pâara na é bwaa tâa jaajè wà Pwi Ukai kâjè—tapoo na é piupwaa wà Ioane; tiagoro é pai too kà Iésu naa napwéretòotù.»

Rà pitòrigari Matthias

²³ Rà pitòrigari tupédu ârailu—wà Ioséfa na nee Barsabbas, jè nee mwara Justus, ma wà Matthias. ²⁴ Â rà capai pwapwicîri, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgà na gà tâmogòori é pwâranûmara diri é pâ âboro; gà paari tâbà cè pwi âboro na gà jèe pitòrigarié naa na tupédu âboro bëeni, ²⁵ ma é pa wakè kà Judas ma pwi apostolo. Ba é jèe panuâ é wakè kêe wà Judas, â é jèe pâra naa na é pwi ére kêe. [Ba é jèe tòpi é pumara wakè kêe na èpà.]»

²⁶ Â rà càù noo kâra tii† naa gooru, â wâru noo kâra tii kà wà Matthias, â rà naaê gée, ma pwi béee wà tèpa 11 apostolo.

2

É me Nyuâaé Pwicîri naa gò tèpa cèikî

¹ Na tòotù kâra Pentecôte, [†tòotù maina kâra piûnya] âna rà pitànaima na jè ére wà tèpa cèikî. ² Â rà nye tère kaa é pwina é boome géee napwéretòotù na pwa aié na pwacèwii é airi pwéretòotù na dau maina. Â é nye pwaai kaa é wà na rà tâa na. ³ Â rà còo na tèepaa me é pâ pwina pwacèwii é doromara ânye, â jèpa ti gòrà jècaa. ⁴ Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é nye tûu kaa naa gòrà diri, â rà tûra na é na jèpapara pwâratûra, wiâra na é naa tàra é Nyuâaé Pwicîri.

Wâru tâpé na tère na jèpa pairâ

⁵ Na pwi pâara bëepwiri, âna rà wâro wâ *Iérusaléma wà tèpa *Juif na dau wânûmarâ tàra é pwapwicîri, âna rà me géee na diri é gòropuu pitiri. ⁶ Â wà tâpéebà, âna rà cau itàa, ma caatâa naa, na rà tère pâ naawê i pwi airimuru. Â po tabaticè nûmarâ, ba rà tère tèpa cèikî na rà tûra naa na jèpapara pwâratûra.

⁷ Po dàpâgâ tàra, â rà pitawèerirâ pâ: «Gona wà tèpa âboro bëeni na rà géere tûra, âna càcaa tèpa âboro diri géee Galilée? ⁸ Â gorodâ na jè térerâ, na rà géere tûra na jèpa paijè jècaa*?»

⁹ Ba géee nabibiu kâra, âna pwa tèpa âboro na rà me géee napò *Judée. Â pwa pâra tâpé na rà me géee na pâ napò—géee Parthes, ma Médie, ma Élam ma Mésopotamie. Â pwa pâra tâpé na rà me géee na jè province kà tèpa *Roma—Cappadoce, ma Pont, ma Asia, ¹⁰ â géee na ére mwara wâ Phrygie ma Pamphylie†. Â wà pâra tâpé, âna rà me géee napò *Aigupito, â géee na nyi nari napò géee goo na ville Cyrène wà Libye. Â wà pâra tâpé mwara, âna rà me géee Roma, ¹¹ â géee gòropò wà Crète; â géee napò Arabie. Â pwa pâra tâpé géee jaarà, âna rà nye tèpa âji Juif; ma wà tâpé na rà cèikî naa goro é pwapwicîri kà tèpa Juif.

Â rà pitawèerirâ pâ: «Gona dà majoroé ma jè tère wà tèpa âboro Galilée bëepwiri na rà géere ina naa na é jèpa paijè é pâ muru na maina na é pwa wà Pwiduée?»

¹² Â rà dau pò diri, â càra caa tâmogòori cèna rà niimiri, â rà pi-ina tàra pâ: «Dà pai ina wèe ni?»

¹³ Éco na pwa pâra tâpé na rà piècaari tèpa cèikî, â rà ina pâ: «Bwa! Rà nye dau ipwirié kaa goro dipâ!»

É patûra é Ba wà Pétéru

1:21-22 Mataio 16.19; Maréko 1.9; Ioane 15.27 † 1:26 Noo kâra tii—Tirage au sort. Wâni Kalédoni, âna jè pwa goro noo kâra tii, éco na wà tèpa ijiao kà tèpa Juif, âna rà pwa goro atù. 2:1 Lévitique 23.15–21; Deutéronome 16.9–11 2:3 Mataio 3.11 2:4 Maréko 16.17; Apostolo 4.31, 10.44–46, 19.6 * 2:8 Nee tii 9–11 naa na grec, âna gòobàra popai na rà ina wà tèpa âboro naa na nee tii 7 ma 8. † 2:10 Cappadoce, Pont, Asia...Phrygie ma Pamphylie—Rà tâa napò na ina goro pâ Turquie nabâ.

¹⁴É cimadò wà Pétéru ma wà tèpa 11 *apostolo bée, â é mwa patùrarà, ba na rà tàmogòori bwàti. «Bwa; guwà tère, co tèpa jènereô[†], ma wâguwà diri na guwà wâni Iérusaléma. Guwà tàpo tàmaa ma go ina bwàti tàwà é pwina gére tèepaa. ¹⁵Wà tèpa âboro bèeni, âna càra caa ipwirié pwacèwii é pai niimiri kàwà, ba mwa nye gére 9h^S dàuru kaa. ¹⁶Bwa! Wàeni kaa i popai kâ [Pwiduée, na é naigé mee wà] *péroféta Joël:

¹⁷Go o mwa naa boopaé
é Nyuúaaé kôo
naa gò tèpa Ba,
na tòotù pwicò.

Go o mwa naa popai kôo
tà pa èpo paaò
ma èpo kàwà.

Rà mwa tomara too
târa inapâpari.

Go o mwa paari
pâ muru na nyuúaa
tà pa èpo dopwa kàwà.

Go o mwa patùra
tèpa ijiao kàwà
naa na naurune.

¹⁸Go o naaboo Nyuúaaò,
na pwi pâara-bà,
naa goo pâ ênawéna kôo,
pa ilâri ma paaò.
Rà mwa picémara popai kôo.

¹⁹⁻²⁰Go o nama tèepaa
pâ muru na ité
na càcaa mu còo
naa gopaérenao
ma naa gòropuu.
Too ânye ma mu.

O câé caa té tòotù.
Ba é biié ma bàuté
O mii parui
pwacèwii domii.

O cau coo diri
béaa kâra pwi tòotù
—tòotù kâ Pwi Ukai.
Nyamu ma pwényuúaa
pwi tòotù kôo-bà.

²¹Ée mwa udò awé
wà pwina ée mwa todòò
na pwi tòotù-bà!»

Joël 3.1–5

É jèe wâro còwâ Iésu

²²[É ina mwara wà Pétéru pâ]: «Tèpa âboro *Isaraéla, tàpo tàmaari é popai na go ina tàwà: Wà Iésu pwi âboro Nazareth, âna wà pwi âboro na é jèe tàmara pitòrigarié wà Pwiduée. Á wà Pwiduée, âna é jèe paarié tàwà, ba é nama é pwa é pâ *câmu kâra pátamee naa nabibiu kàwà, na guwà pò goo. ²³Wà pwiibà, âna pinaaé tàwà, â guwà pwa ma é bà, ma guwà nama rà tanamirié naa goro *kurucé wà tèpa âboro èpà. Êco na é mara tàmogòori diri pwiibà wà Pwiduée, â nye câbawadé kèe na wàrapwiri. ²⁴[Á géé na càuru é maagé còo kâ Iésu] â é upaé jii é pwâra bà, â é pawâroé còwâ. Ba nye ticé pátàmara é pwâra bà naa gooé. ²⁵Ba é jèe tàmara picémaraé wà *Davita na é ina pâ:

Go nye tà còo taaci
wà Pwi Ukai béaa kôo.

[†] 2:14 Tèpa jènereô—Tèpa Juif. ^S 2:15 9h—Wà tèpa Juif, âna rà mwa ija ma wâdo na 10h dàuru géé na càuru pwapwiciri.
2:17 Joël 3.1–5 2:25 Psaume 16.8–11

É tâa gòro àji îò,
 â câgo caa gûmagù.
 26 Go ipwâdéé ma picagòtùé!
 Ba wiâna go bà,
 â o nye tà wâdé naa goodò.
 27 [Go ina tée pâ]:
 Gà jèe pitòrigario
 ma go pwi ênawéna'gà.
 O câgà caa panuâ nyuâaô
 ma é tâa na aubâ*.
 O câgà caa panuâ naiio
 ma o wai ma botére.
 28 Gà jèe paari tóo
 é naigé mara wâro.
 Go o mwa ipwâdéé,
 ba gà tà wâjaaol»

Psaume 16.8–11

29 [É tòobàra pâ wà Pétèru, â é ina tàra pâ]: «Tèpa jènereò, câgo caa piwâ† na go ina ba pwéelaa tàwà pâ: Wà pwi jojooròjè Davita, âna é bà, â pwàniirié, ba jè bwaa tà còo nabàni é bwàmu kèe, naa jaajè. 30 Êco na é nye pwi péroféta, [ba é pame é popai géé jaa Pwiduée] â é nye tâmogòori é *aupwataâboro kà Pwiduée na é ina tée pâ:

Go o mwa pitòrigari
 cè pwi âboro caapwi
 géé goo wà tèpa gòobàragà.
 Êe mwa tâa na autâa'gà.
 Ba wâgo na go o mwa pwa.

Psaume 132.11

31 «Ûna é ina pwiri wà Davita, â é mara ina wà pwi *Mesia na ée mwa me. Ûna é ina pâ, o câé caa panuâé naa na aubâ, â o câcaa wai ma botére é naiié, â é inapàpari é pai wâro còwâ kà pwi Mesia. 32 Â wà pwi Iésu na go gére ina tàwà, âna wâé kaa pwiri, ba wà Pwiduée, âna é jèe pawaróe còwâ géé na aubâ. Â nye wàibà kaa tèpa *paâjupâraé diri.

33 «Â é naaé too wà Pwiduée Caa naa gòro àji îé [ba na é pitùâ kâra diri pâ muru] â é naa tée é Nyuâaé Pwicîri, na é jèe nabwé ina béaa. Êkaa na naa boome naa gòbâ é Nyuâaé Pwicîri, wâra na guwà gére còo ma tère nabâ. 34-35 Ba wà Davita, âna câé caa too naa napwéretòotù, êco na é ina pâ:

Popai kà Pwi Ukai,
 Pwi Ukai Pwiduée
 na é patùra Pwi Ukai kôo:
 “Gà me ma gà tâa ni.
 Tâa ni gòro îò étò.
 [Go naa tâgà é pitùâ.
 O pwamainagà awé.]
 Go nama gà còogai
 tèpa ipaa dàgà.”

Psaume 110.1

36 «Wâdé na wâguwà è Ba Isaraéla, âna guwà câbaâjupâra† pâ, wà i pwi Iésu na ia guwà tanamirié naa goro kurucé, âna é nama é pwi Mesia ma Pwi Ukai wà Pwiduée.»

Dau wâru tâpé na rà cèikî

37 Na rà tère é popai bèepwiri, â cau tatée ma tabagéaa diri é pwâranûmarà, â rà ina tà Pétèru ma tèpa apostolo bée pâ: «Tèpa jènerebà, na bà pwa dà?»

38 Â é ina tàra wà Pétèru pâ: «Guwà pinûnûma ma guwà biiwà. Â guwà nama *upwawà jècaa, naa na nee wà Iésu *Kériso, ba na o pwanauri é pâ èpà kàwà, â na guwà o tòpi é âraimeai,

* 2:27 Aubâ—é, Napò kà tèpa bà. 2:29 1 Rois 2.10 † 2:29 Piwâ—Hésiter. 2:30 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4–5, 132.11 2:31 Psaume 16.10 2:33 Apostolo 5.32, 7.55–56 2:34-35 Psaume 110.1 2:36 Apostolo 5.30–31 ‡ 2:36 Câbaâjupâra—Reconnaître la vérité, être convaincu (cèikî, tòpi, tâmogòori).

i Nyuûaê Pwiciři. ³⁹ Ba ê auinabéaa bèepwiri, âna kàwà ma tèpa naiwà ma diri ê pâ âboro na rà wàiti awé^S na ée mwa todàra wà Pwiduee, Pwi Ukai kâjê.»

⁴⁰ Dau wàru mwara ê pâ popai na ée paâjupàra tàra ma pagdòrà goo wà Pétèru. Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà upiri ê pâ naneeâboro na èpà tûâ kàra, [ba na o tãa tàwà ê *âji wâro].»

⁴¹ Nye wâpà na 3 000 âboro kaa, na rà tòpi ê popai kà Pétèru na pwi tòotù bèepwiri. Â rà cèiki naa goo wà Iésu, â *upwaarà. Â mwa tèpa bée tàpè na rà cèiki béaa.

Pai wâro kà tèpa cèiki

⁴² Wà tèpa cèiki, âna rà nye tà ciburà pitànaima ma tèpa apostolo, ba na rà tère bwàti ê pupûra kàra. Â rà pitubiti naima ê poloa*, ma pwapwiciri naima.

⁴³ Wàru pâ câmu kàra pàtâma Pwiduee na rà pwa wà tèpa apostolo. Â wà tèpa âboro, âna rà pò goo, â rà pitòimirirâ ma piaabòrirâ.

⁴⁴ Wà diri tèpa cèiki âna caapwi pwàranûmarâ, â rà pwa ma ê jèpa neemururâ, âna capai kàra. ⁴⁵ Rà icuri ê pâ napuu kàra ma ê pâ wádè kàra, â rà ipâdi naa goorâ é wâri wèe, wiâra é pwina tiâu jiiirâ. ⁴⁶ Na diri ê pâ tòotù, âna rà capai pwapwiciri naima wâna *Wâra pwapwiciri. Â rà pi-ija naima naa na ê pâ pwàrawâ kàra, naa na ipwàdèe ma ipakiri. ⁴⁷ Â rà pwamaina wà Pwiduee, â rà ipwàdèe goorâ wà tèpa âboro. Â wà Pwi Ukai, na diri ê pâ tòotù, âna é nama piwâru too tàpè na rà udò.

3

Pai wádè kà pwi a pitâbwamwa

¹ Na pàara kàra pwapwiciri na, na âracié ineretòotù na càuru ija, â ru too naa na *Wâra pwapwiciri wà Pétèru ma wà Ioane.

² Wâgoro é Wâra pwapwiciri bèepwiri, âna pwa pwina é pitâbwamwa géee na é pai pitèpaé. Â popaé me, na diri ê pâ tòotù, â tòpòè naa goro é goropwàrawâ, na ina goo pâ Goropwàrawâ Wádè. Â é ila mwani jii tèpa âboro na rà tò naadò wâ. ³ Úna é còo wà Pétèru ma Ioane na pwa na ru tò naa na Wâra pwapwiciri, â é ilaru.

⁴ Â ru nye po ucâriè kaa, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Niâribul!»

⁵ Â é nye po niâriru kaa, tapaciri cè pwina ru naa tée.

Gà cimadò naa na nee Iésu!

⁶ Êco na é ina tée còwâ wà Pétèru pâ: «Ticè mwani mii ma mwani pwa* kòo, êco na é pwina tà tòo, âna go o naa tâgâ. Naa na nee wà Iésu Kériso géee Nazareth, gà cimadò, â gà pâra!»

⁷ Â é tuboo naa goro iê ètò wà Pétèru, â é dàgòtùè. Â nye wádè kaa é du âê. ⁸ Â é too na coo, â é jèe pâra. Â rà tò ma wàè naa na Wâra pwapwiciri. Â é ipwàdèe, â é ègò ma pwamaina Pwiduee. ⁹ Diri ê pâ âboro na rà còoè na é pâra, âna rà ipwamaina Pwiduee. ¹⁰ Ba rà còoina pâ, wà i pwi ia é mu nye tà tãaboo goro Goropwàrawâ Wádè, ba na é ila mwani. Â cau dàpàgâ tàra goo é pwina tèepaa mariè.

Popai kà Pétèru tà tèpa Isaraéla

¹¹ Wà pwi âboro bèeni, âna é tàgèrè tãa goo wà Pétèru ma wà Ioane, â wà tèpa âboro na rà pò gooé, âna rà itàa medarirâ naa na pwi wà cikòmaa na ina goo pâ 'Wâ kà *Solomona'†. ¹² Úna é còo pwiri wà Pétèru, â é ina tàra pâ:

«I tàpè *Isaraéla, gorodà na guwà pò goo é pai wádè kà pwini? Cina guwà géere còobu, pwacèwii na wàibu na pwa? Cãé caa pâra wà pwi âboro bèeni, géee goo cè pàtãmabu, ma cè aupitòimiri kâbul!

¹³ «Wà Pwiduee kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo, wà Pwiduee kà tèpa jojooròjè, âna é paari pâ é dau maina, â é dau muugèrè wà pwi ênawéna† kèe, wà Iésu. Â wâguwà na guwà icuriè tà tèpa ukai kàwà, â guwà pitùtòowâriè na ara wà pwi kupénoo *Pilato. Wà Pilato, âna é jèe nye niimiri pâ, na é panuâè còwâ, ¹⁴ êco na tàutàwà na panuâ pwi âboro *târù na ia é pitòrigariè wà Pwiduee, â guwà mwa nye nama panuâ pwi a catâmwara âboro!

2:39 Ésaie 57.19 **S 2:39** Ê pâ âboro na rà wàiti awé—Wàjè diri tèpa âboro na câjè caa tèpa Juif. **2:41** Apostolo

2.47, 4.4 **2:42** Apostolo 20.7 * **2:42** Pitubiti naima é poloa—Pi-ija kà Pwi Ukai. Jè ina mwara nabâ pâ Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie). Pi-ija bépitanimiri i bènabwé pi-ija kà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kèe, béaa kàra é pai bâ kèe. (Còo Mataio 26.26–29.) **2:44** Apostolo 4.32–35 **2:47** Apostolo 6.7, 11.21 **3:4** Apostolo 14.9 **3:6** Apostolo 4.10, 16.18 * **3:6** Mwani mii ma mwani pwa—Or ma argent. † **3:11** 'Wâ kà Solomona'—Pé wà cikòmaa na dau maina é pâ âê, â pwa naigé na, tàra ipokâa. Pwiri wà ukai Solomona na é nama bari é wà bèepwiri. **3:13**

Exode 3.6,15; Luka 23.13–25; Apostolo 2.23 † **3:13** Ênawéna (kà Pwiduee)—Wà pwi Mesia. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tti.

¹⁵ «Êkaa na guwà pwa ma é bà wà Pwi Ukai kâra wâro. Êco na wà Pwидуée, âna é pawâroé còwâ jii tàpè na rà jèè bà. Â wàibà kaa na *paâjupâra.

¹⁶ «Â nabàni, âna guwà cau còo é pwina tèepaa tà pwi a pitâbwamwa bèeni, pwi âboro na guwà tâmogòorié. Ba é jèè wâdé na arawâ diri, goro é nee wà Iésu, ba bu cèikì naa gooé. [Ûu, go ina tàwâ pâ]: Ê cèikì naa goo wà Iésu na é nama é wâdé.

Guwà biiwâ medari Pwидуée!

¹⁷ «Êco, co tèpa jènereô, na go tâmogòori pâ i pwi ia guwà pwa tà Iésu, wâguwâ ma tèpa ukai kâwâ, âna guwà pwa na câguwâ caa tâmogòori. ¹⁸ Êco na wà Pwидуée, âna é pacoo wârapwiri é auinabéaa kâ tèpa *péroféta kèe pâ, wà Pwi *Mesia, âna ée mwa wâro na é picâri.

¹⁹ «Guwâ pinûnûma ma guwâ biiwâ medari Pwiduée, ba na o câtûra é pâ èpâ kâwâ. ²⁰ Ba ée mwa naa tàwâ é pinaanapô kèe, â ée mwa panuâ medariwâ wà Iésu, pwi Mesia kèe, na é jèè pitòrigarié béaa, ba kâwâ.

²¹ «Êco na, ni, âna é bwaa wâ *napwéretòtù tiagoro é pàara na o tòpò còwâ diri é pâ namuru. Wà Pwiduée, âna é jèè cùru biu wà tèpa péroféta, ba na rà picémara pwiri. ²² Ba é ina wà *Moosé pâ: *Wà Pwiduée ma Pwi Ukai kâwâ, âna ée mwa pacima géé nabibiu kâwâ cè pwi péroféta na é pwacèwiiio. Wâdé na guwâ mwa tà pitère dèe naa na diri é pâ pwina é ina tàwâ*.^S *Deutéronome 18.15* ²³ *Wà pwina câe caa pitère dàra pwi péroféta bèepwiri, âna o naaé còobé jii é Ba, â o catâmwereé.* *Deutéronome 18.19*

²⁴ «Wà diri tèpa péroféta na tapoo géé goo wà Samuélia, âna rà pitòté goro inapâpâri é pwina tèepaa nabàni.

²⁵ «Guwâ tèpa nai tèpa péroféta, â é pwi auina bèeni, âna kâwâ mwara. Ba wà Pwiduée, âna é jèè pwa é *auipwataâboro kèe tà tèpa caa kâjé, na é ina tà Mbéraama pâ: *Gée goo tèpa gòobâraqâ, âna goro mwa *pwényunyûari diri é pâ wâao ma tâa, na wâna é gòropuu.* *Genèse 22.18*

²⁶ «Ba nye mara kâwâ béaa, na é panuâ me pwi ênawéna kèe wà Pwiduée. Ba nûmee na é naa tàwâ é *aupwényunyûari, ma dàbiiwâ jècaa géé na é pâ èpâ kâwâ.»

4

Pétèru ma Ioane na ara wâratûâ kâ tèpa Juif

¹ Na ru gére patûra é pâ âboro bèepwiri wà Pétèru ma Ioane, â rà nye tèepaa me kaa wà pàra tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà pwi caa kâ tèpa wéaari *Wâra pwapwicîri, ma pàra tèpa *Sadukaio. ² Â rà po dau putâmu, ba ru gére pacâmuri é pâ âboro pâ, é wâro còwâ wà Iésu. [Ba càra caa cèikì naa] goo é pai wâro còwâ.

³ Â rà nye tâjûruru kaa, â rà tòpòru naa na karapuu, tiagoro dàuru, ba jèè bàrane. ⁴ Êco na dau wâru géé goo tèpa tère é popai na rà cèikì, â é jéù tèpa cèikì, âna é pitoo wâmwûnyabweri 5 000 âboro.

⁵ Na dàuru kèe, âna wà tèpa *wâratûâ kâ tèpa *Juif—wà tèpa ukai, ma tèpa ijiao, ma tèpa *doté goro é *Naèâ—âna rà pitapitirîrà na *Iéusaléma, ⁶ wàilà ma Hanne*, pwi *ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò, ma diri tèpa âboro naa é tâa kèe—wà Caïphe, Jean, ma Alexandre, ma pàra tàpé mwara. ⁷ Â rà tòpò Pétèru ma Ioane naa nabibiu kâra, â rà tawèeriru pâ: «Gée goro pàtâma î, ma naa na nee î, na gàu pwa ma é wâdé còwâ wà pwi ia maagé?»

⁸ Â wà Pétèru, âna nye dipitirîé kaa é Nyuâaè Pwicîri, â é ina tàra pâ: «Tèpa ukai ma tèpa ijiao kâra Ba *Isaraéla, ⁹ bu pwa na wâdé tà pwi âboro na é pitâbwamwa, â nabàni, âna guwâ gére tawèeribu goro é majoro é pai tiâu wâra é maagé kèe.

¹⁰ «Wâdé na guwâ cau tâmogòori, wâguwâ é Ba Isaraéla, pâ: Wà pwi âboro bèeni na é jèè wâdé, âna é gére coo arawâ géé goro é nee Iésu Kériso géé Nazareth, i pwi na ia guwâ tanamirié naa goro *kurucé, êco na é mwa pawâroé còwâ wà Pwiduée. ¹¹ É ina naa na Tii Pwicîri pâ:

*I pwi atû na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wâé kaa pwiri
i âji êkèe!
[Tâutâra goo
pwi ò kâra wâao!]*

3:17 Luka 23.34; 1 Timotéo 1.13 **3:19** Apostolo 2.38 **3:22** Deutéronome 18.15,18–19 **S 3:22** Naa na diri é pâ pwina é ina tàwâ—é, Wiâra é pwina é ina tàra wà Pwiduée. **3:25** Genèse 22.18 **3:26** Apostolo 13.46 **4:4** Apostolo 2.41 * **4:6** Hanne; Caïphe—Wà Caïphe, âna pwi ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò na pàara bèepwiri. Wà Hanne, âna pwi caa kâ wâdâ Caïphe. Wà Hanne, âna é pwi ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò béaa kèe. **4:10** Apostolo 3.6,13–16 **4:11** Psaume 118.22

Psaume 118.22

«Wà pwi atù bèepwiri, âna wà Iésu. Â wâguwà tèpa ba wâ na tètâjiié. ¹² Êco na nye ticé cè pwi neere âboro wâni gòropuu, ma wânidò *napwéretòotù, cèna naa tâjè tèpa âboro, ba na jè udò goo. Nye gée goo Iésu co, [na naa tâjè è *âji wâro].»

Ticé pai tòpi kàra

¹³ Ūna rà còo wà tèpa wâratùâ è pai cimwù kà Pétèru ma Ioane, â rà dau pò, ba rà tâmogòori pà wàilu, âna tupédu âboro gée na è Ba, â càru caa dau câmu. Â rà còoinari pà mu tupédu bée wà Iésu. ¹⁴ Êco na, ūna rà còo naa jaaru i pwi âboro na ia é jèe wâdé, â jèe ticé pai tura kàra.

¹⁵ Â rà nye ina tãru kaa pã, na ru còobé jii è wãra pitura, ba na rà bwaa pitura. ¹⁶ Â rà pi-ina tãra pã: «Dà cèna jè pwa tà tupédu âboro bèeni? Ba jèe po dau tàpãpaa na ara tèpa âboro wà Iérusaléma è pãtãmara i pwi ia ru pwa. Â nye ticé pai pwa wèe ma jè ina pã pwã. ¹⁷ Êco na càcaa wâdé na é dau ipãra pã i jèkutã gooru. Wâdé na jè papwiciri jii ru na ru pwa jèkutã còwã goo wà Iésu Kériso.»

¹⁸ Â rà todãru còwã, â rà ina ba gòo tãru pã, na ru cibwaa mwa caa tura goo è nee Iésu, ma pacãmuri tèpa âboro gooé.

¹⁹ Êco na ru tòpi tãra pã: «Guwã jèe pwadãra pitèi cai na ara Pwiduée pã, pwiri *tãrù na bu pitère dàwã, é, na bu pitère dèe? ²⁰ Ba wãibu, âna càcaa pãri ma câbu caa ina è muru na bu còo, ma è muru na bu tère.»

²¹ Â rà jèu pwaru còwã, êco na rà panuãru, ba càra caa tâmogòori cè pai pwa ma ru pwa wãrimuru, wãrapwiri goo è Ba, ba rà capai pwamaina Pwiduée goo è pwina tèepaa. ²² Ba wã pwi âboro bèepwiri ia é wâdé, âna é jèe wãdò còwã kãra 40 naja.

Pwapwiciri kà tèpa cèikì

²³ Panuã Pétèru ma Ioane, â ru nama pãra dari tèpa béeru, â ru piwiã tãra diri è pã pwina rà ina tãru wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò ma wà tèpa ijiao.

²⁴ Â wà tèpa cèikì, âna rà capai pwamaina Pwiduée naa na è caapwi pwãranũma. Â rà ina pã: «Pwi Ukai, wãgã na tòpò è napwéretòotù ma gòropuu, ma nawiã, ma diri è pã pwina wãna. ²⁵ Wãgã na cùru me è Nyuããé Pwiciri, ma è tura goo pwi caa kãbã, pwi ênawéna'gã *Davita pã:

Cina rà putãmu pã Ba?

Gorodã na rà bu tũã

na piticèmuru naa goo?

²⁶ Rã paa dà Pwiduée

tèpa ukai maina;

rã caajurirà

tèpa ukai kìri—

cicara Pwi Ukai

*ma pwi *Mesia†kèe.*

Psaume 2.1–2

²⁷ «Âjupãra, ba wà ukai *Héroda Antipas ma wà kupénoo Ponce *Pilato, âna rà picinaima ma tèpa âboro, ma è pã wãao Isaraéla, na napò bèeni. Â rà cicara pwi ênawéna, wà Iésu, na gà pitòrigarié, ba na é pwi Mesia. ²⁸ Êco na, na wãrapwiri, â rà pacoo diri è pwina gà jèe tòpò béaa, wiãra è cãbawãdé'gã ma pãtãmagã.

²⁹ «Â èni co Pwi Ukai, âna gà còo è pai pwa kũu kãra, â bà ilari jii gã pã, na gà nama bà gòo, wãibã tèpa ênawéna'gã, ba na o cãbã caa piwã na bà ina è popai'gã. ³⁰ Wãdé na gà naame è pãtãmagã, ba na rà wãdé tèpa maagé. Â gà pwa cè pã *cãmu kèe na rà o pò goo wà tèpa âboro; naa na nee Iésu, pwi ênawéna na gà pitòrigarié.»

³¹ Na rà pwapwiciri diri, â nye cèca kaa è ère na rà tãa wê. Â è Nyuããé Pwiciri, âna é nye tũu kaa naa gòrà, â jèe càra caa piwã na rà picèmara è popai kà Pwiduée.

Pimeari kà tèpa cèikì

³² Nye èdiri kaa tèpa cèikì na caapwi pwãranũmarã ma caapwi auniimiri kãra. Nye ticé pwi jè àrapãararã na é ina pã, napwa è pã wãdé kèe, âna nye kèe acari; â capai kãra diri. ³³ Rã picèmara ba gòo wà tèpa *apostolo ma *paãjupãra è pai wãro còwã kà Ukai Iésu. Â è panuã

4:12 Mataio 1.21 4:18 Apostolo 5.28 4:19 Apostolo 5.29 4:24 Exode 20.11; Néhémie 9.6; Psaume 146.6

4:25 Psaume 2.1–2 † 4:26 Mesia—Grec: Oint. Pwina é pitòrigarié wà Pwiduée. (Còo note goo Luka 4.18.) 4:27 Mataio 27.1–2; Luka 23.7–11; Apostolo 3.13 4:28 Apostolo 2.23 4:29 Èfésò 6.19 4:32 Apostolo 2.44

boo naa gòrà diri ê *aupwényunyuâari kêe wà Pwiduée. ³⁴ Nye ticè pwi jèpwi géee nabibiu kàra, na pwa cè pwina tiâu jiié. Ba wà diri tàpé na pwa na aupwanapò kàra, â pwa wà kàra, âna rà icuri. Â rà pame mwani goo, ³⁵ â rà naa tà tèpa apostolo, â rà mwa jèpa pâdi tàra, wiàra pwina tiâu jiià.

³⁶ Pwacèwii naa goo wà Ioséfa pwi Lévitè† na pitèpaé naa gòropò Chypre. Wà pwi âboro-bà, âna rà pitunee tée wà tèpa apostolo pâ, Barnabas, na pai ina wèe pâ 'Pwi a pagòjè'. ³⁷ Wà pwiibà, âna é icuri na aupwanapò kêe, â é pame é mwani goo, â é naa tà tèpa apostolo.

5

Ru pwâ Ananias ma Saphira

¹ Pwa du duadà na ru icuri é napuu kàru—wà pwi paaò âna nee Ananias, â wà wàdèe âna nee Saphira. ² Â ru niimiri pâ, na ru naa é mwani tà tèpa *apostolo. Êco na ru pitèreru pâ, na ru cègòtù é jè jènere mwani géee goo, [â càru caa tà inapàpàri tàra].

³ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Ananias, cina gà pitère dà wà *Caatana ma gà pwàgàri é Nyuââé Pwicíri? Cina gà cipa é jè ére géee goo è wàri wàra i napuu? ⁴ Béaa kàra é pai icuri'gà i napuu, âna, nye kàgà! Â géee na càuru é pai icuri'gà, âna bwaa nye kàgà mwara é mwani goo! Cina gà wàrapwiri é pai niimiri'gà? Ba càcaa wà tèpa âboro na gà pwàgàrìrà, â gà pwàgàri wà Pwiduée.»

⁵ Òna é tère pâ na popai bèepwiri wà Ananias, â ègò é ôomaa kêe, â é tûuboo. Â nye dau maina kaa é pai wàgo tà tèpa tère wàra é pwi jèkutà-bà. ⁶ Â rà me wà tèpa âboro èpo â rà tàramirié, â rà pwa ma popaé còobé nau pwànirié.

Ipaiwà naa goo tò wàdèe

⁷ Wàpà na àracié ineretòotù géee na càùé, â é tèepaa me wà wàdà Ananias, â na nye ticè na é tàmogòori géee goo i pwi ia tàgèere tèepaa.

⁸ Â é tawèerié wà Pétèru pâ: «Nye êkaa ni wàri wèe i napuu na gàu icuri?»

Â é tòpi tée pâ: «Ûu, nye êkaa.»

⁹ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gàu wànau tàra é pai pitèru, ma gàu bumuru goo é Nyuââé Pwicíri kà Pwi Ukai? Gà còo, wà tàpé na rà me géee aupwàniri pwi éagà, âna wàilà-ni goropwàrawà, â rà o popagà mwara.»

¹⁰ Â nye ègò kaa é ôomaa kêe, â é nye tûuboo kaa naa goro â Pétèru. Rà toome i tèpa âboro èpo, â rà pàmarié na é jèe bà. Â rà popaé pâ nau pwànirié naa jaa wà pwi éaé. ¹¹ Nye dau maina kaa é pai wàgo tà tèpa cèiki, ma wà diri pàra tàpé na rà tère é jèkutà bèepwiri.

Maina pàtama Pwiduée naa goo tèpa apostolo

¹² Wàru é pâ *càmù kàra pàtama Pwiduée na rà pwa wà tèpa apostolo naa nabibiu kà tèpa âboro. Â rà pò goo é pwina rà còo. Napwa naa goo wà tèpa cèiki, âna rà pitànaima na wà cikòmaa 'Wà kà Solomona'. ¹³ Nye ticè géee jaa tàpé na càra caa cèiki, na nùmee na é pàdarirà. Êco na rà dau pwamainarà wà pàra tèpa âboro. ¹⁴ Â é nye tà pitoo pâ é jéù tèpa paaò ma ilàri na rà cèiki naa goo Pwi Ukai, â rà pàdari wà tàpé na rà jèe cèiki.

¹⁵ Wà tèpa âboro [na Iérusaléma] âna rà popa me tèpa maagé naa gòro naigé, â tòpòrà naa gòro aupuu tàdòiti ma aupuu pipîri, ba wiàna é me wà Pétèru, â, na o tii goo cè pàararà é ànué. ¹⁶ Dau wàru mwara é pâ âboro na rà me géee pàra village, naa *Iérusaléma. Â rà popa me tàpé na rà maagé, ma pwa duée goorà. Â rà po capai wàdèe diri.

Wà tèpa apostolo âna tâjùrurà

¹⁷ Na géere wàrapwiri, â wà pwi *ukai kà tèpa pwa àrapwailò ma wà tèpa bée (é géere pàra kà tèpa *Sadukaio), âna rà nye dau piboo goo tèpa apostolo, â rà cau cimadò. ¹⁸ Â rà nye tâjùrurà kaa, â rà tûrà dò naa na karapuu na ara diri é pâ âboro*.

¹⁹ Êco na, na ne, âna wà pwi *angela kà Pwi Ukai, âna é tàpiri diri é pâ goropwàrawà kàra i na karapuu, â é pacòobèrà. Â é ina tàra pâ: ²⁰ «Guwà pàra nau taa na *Wàra pwapwicíri, â guwà picémara édiri pâ na popai goo é pwi *âji wàro bëeni.»

²¹⁻²² Â rà pò ma too naa na Wàra pwapwicíri na bwaa po dàuru, â rà pacàmuri tèpa âboro.

Tiàurà naa na karapuu!

4:34 Apostolo 2.45 † 4:36 Lévitè—Pwi âboro géee na wàao kà Lévi, na é pitu tà tèpa pwa àrapwailò. 5:2 Apostolo 4.34-35 5:3 Ioane 13.2 5:12 Apostolo 2.43, 14.3 * 5:18 Tûrà dò naa na karapuu na ara diri é pâ âboro—é, Tûrà dò naa na karapuu kàra napò. 5:19 Apostolo 12.7-10

Na gére wàrapwiri, â wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò ma tèpa bée, âna rà todà diri tèpa *wàratûâ, wà tèpa ijiao kâra Ba *Isaraéla, ba na rà ipitiri. Â rà panuâ pâ tèpa wéaa, ba na rà popa me tèpa apostolo, gée na karapuu.

Êco na, na rà tèepaa pâ naa na karapuu, â càra caa pâmarirà. Â rà wâjué còwâ, â rà ina târa wàratûâ pâ: ²³ «Bà pâmari i na karapuu, âna nye po târi bwàti é pâ goropwârawâ goo, â wà tèpa wéaari wèe, âna rà nye jèpa coo na é auwéaa kàra. Êco na, na bà tàpiri pâ goropwârawâ, âna jèe ticé âboro na!»

²⁴ Ûna rà tère pwiri wà pwi caa kà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, â càra caa tâmogòori cèna rà niimiri naa goo é pai tiâu tèpa apostolo, ma cè pwi cèna o tèepaa.

²⁵ Na bwaa gére wàrapwiri, â é tèepaa me pwi jè âboro na ina târa pâ: «Tâpéeni! Wà i tèpa âboro na ia guwâ tòpòrà naa na karapuu, âna rà wâna Wâra pwapwicîri ni, â rà gére pacâmuri é pâ âboro!»

²⁶ Â rà nye pâra kaa naa na Wâra pwapwicîri wà tèpa wéaa ma wà pwi caa kàra, ba na rà tâjuru tèpa apostolo. Êco na rà nye poparâ me bwàti, ba wâgotàra goo i Ba, ba é péa tà èirà goro atù.

Na ara wàratûâ kà tèpa Juif

²⁷ Rà popa me tèpa apostolo, â rà poparâ pâdari é wàratûâ maina. Â é tawèerirà wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò pâ: ²⁸ «Tâpéeni! Gona ia câba caa dau papwicîri jiiwâ na guwâ pacâmuri naa na pwi neere âboro bèepwiri? Â còo, nabàni, âna guwâ nama pâra pitiri Iérusaléma é câmu kâwâ! Â guwâ inapâpâri pâ nye wàibâ kaa na bà tèpa majoro é pai bà kêe.†»

Bà pitère dà Pwiduée co!

²⁹ É tòpi târa wà Pétèru, na wàilà ma wà tèpa apostolo bée, pâ: «Bà pitère dà wà Pwiduée, â càcaa tèpa âboro! ³⁰ Wâguwâ kaa na tètâmwara wà Iésu, ba guwâ nama é utòtòro goro *kurucé. Êco na é pawâroé† còwâ wà Pwiduée kà tèpa caa kâjè. ³¹ Â é naatoo Iésu naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â é tòpòé ma é Pwi Ukai, ma é *pwi a pa-udò. É wàrapwiri, ba na é tâmogòori é Ba Isaraéla pâ, pâri ma é pinûntuma ma o pwanauri é èpâ kêe. ³² Â wàibâ kaa tèpa *paâjupâra wâra diri é pâ namuru bèepwiri, wàibâ ma é Nyuâaé Pwicîri, na é naa wà Pwiduée tà tàpé na rà pitère dèe.»

³³ Ûna rà tère pwiri wà tèpa wàratûâ, â rà dau putâmu, â rà pwa na rà tètâmwara wà tèpa apostolo.

É patère tèpa bée wà Gamaliel

³⁴ Êco na é cimadò gée nabibiuru kàra é pwi *Farasaio na nee Gamaliel (na é pwi jè *dotée goro é Naèa mwara), na rà dau picâdirie diri é Ba. Â é ilari pâ, na rà tâpo pacòobé tèpa apostolo. ³⁵ Â é ina tà tèpa wàratûâ bée pâ: «Ico tèpa béeò Isaraéla, guwâ ipwacòowâ bwàti goo cè pwina guwâ niimiri pâ na guwâ pwa tà tèpa âboro bèepwiri. ³⁶ Càcaa pâ gòiri é pàara na é tèepaa na wà Theudas, pwi âboro na é nye niimiri pâ dau pwamuru naa gooé. Â wâpâ goro 400 âboro na rà pâra wiâé. Êco na, ûna caamwereé, â rà jèe ipiina diri, â jèe ticé airà. ³⁷ Gée na càùé, na pàara na pûra jéuru âboro na, â é cimadò wà Judas[§], wà pwi âboro me géé Galilée. Â wâru tèpa âboro na rà pâra wiâé. Êco na, na é bà, wâé mwara, â wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà jèpa ipiina mwara. ³⁸ Â nabàni, âna go ina tàwâ pâ, na guwâ cibwaa kairi tàpé bèepwiri. Bwa, guwâ nama rà pâra, ba wiâna é pwina rà pwa, âna me co géé jaa tèpa âboro, â o tiâu. ³⁹ Êco na, naa muru me géé jaa wà Pwiduée, â o càcaa pâri ma guwâ pacoo. Guwâ cibwaa ipwaji ma guwâ cicara Pwiduée!»

Â wà tèpa pitûâ, âna rà pâra naa goo é pai ina kà wà Gamaliel. ⁴⁰ Â rà todà còwâ tèpa apostolo, â rà nama pâdirâ. Â rà panuârâ, â rà tûâri târa pâ, na rà cibwaa mwa caa tûra na nee Iésu.

⁴¹ Wà tèpa apostolo, âna rà còobé jii é wàratûâ, â rà dau ipwadée, ba wà Pwiduée, âna é tèi pâ, pâri ma pâdirâ goo é nee Iésu. ⁴² Â èdiri na tòotù, naa na Wâra pwapwicîri, ma é pâ pwârawâ, âna rà nye taaci pacâmuri tèpa âboro. Â rà picémara é *Picémara Wâdé goo Iésu, pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè].

5:28 Mataio 27.25 † 5:28 Dernière phrase—Grec: «Nûmawâ na guwâ nama tûu naa gòbâ é domii kà pwi âboro-bâ?»

5:29 Apostolo 4.19 † 5:30 Pawâro—Faire vivre. 5:31 Apostolo 2.33–34; Éfeso 1.20; Héberu 2.10, 12.2 5:36

Apostolo 21.38 § 5:37 Judas—Càcaa wà Judas, pwi acâmu kà Iésu, na ia é icurié (1.16–18). 5:40 Apostolo 4.18

5:41 Mataio 5.10–12; 1 Pétèru 4.13

6

Tèpa pitu tà tèpa apostolo

¹ Na pwi pàara-bà, àna jèe pitoo è jéú tèpa cèikí. Á wà tàpé na rà pwa grec*, àna rà pikùuri wà tèpa àboro *Juif na rà pwa *hébéru. Ba wà pa dàpwà kàra, àna po dau càcaa wádé pai pwa tàra, naa na ipádimuru na rà pwa na diri è pà tòotù.

² Wà tèpa 12 *apostolo, àna rà todà diri tèpa cèikí, à rà ina tàra pà: «Càcaa wádé na bà coo jii è picémara popai kà Pwiduée, ma bà pàdi è utimuru. ³ Èni co tèpa cèikí béed, àna guwà pitòrigari cè tèpa 7 àboro géee jaawà, tèpa àboro na guwà còo pà, nye wádé kaa è càràrà ma tûâ kàra, na dipitirirà è Nyuââ Pwiciri ma autámogòrimuru kà Pwiduée. Á bà o nama wakè kàra pwiri. ⁴ Ba wàibà, àna bà o jèe nye po tâa co kaa naa goo è pwapwiciri, ma picémara è popai.»

⁵ Á wádé tàra diri tèpa cèikí, à rà pitòrigari tèpa àboro bèeni:

Étienne (na dau maina è cèikí kèe, à dau tâa gòè è Nyuââ Pwiciri);

Filipo;

Procore;

Nicanor;

Timon;

Parménas;

Nicolas géee na ville Antioche. (Ia é biie naa goro pwapwiciri kà tèpa Juif.)

⁶ Á rà poparà medari tèpa apostolo, à rà pwapwiciri kàra wà tèpa apostolo ma tòpò írà naa gòrà.

⁷ Á napwa è popai kà Pwiduée, àna nye pàra ba maina kaa, à é jèe dau pitoo è jéú tèpa cèikí na *Iérusaléma. Á wàru tèpa pwa *àrapwaaìlò na rà cèikí.

Rà tājūru Étienne

⁸ Wà Étienne, àna pwi àboro na dau maina naa gòè è *aupwényunyuaari kà Pwiduée. Á é pwa è pà *càmu kàra pàtama Pwiduée naa nabibiu kàra pà àboro—muru na maina, na rà pò goo. ⁹ Èco na pwa pàra tèpa àboro na rà càcaraé—pàra tèpa Juif géee na du ville Cyrène ma Alexandrie na rà me géee na *wàra pitapitiri kà tèpa *ênawéna kiri na jèe tipirà còwà. Á pwa mwara tèpa Juif géee na du province Cilicie ma Asia na rà càcara Étienne. Á rà pitura ma wàé [ma pwaé]. ¹⁰ Èco na ticé na rà wà tée†, ba é tura na autámogòrimuru na é naa tée è Nyuââ Pwiciri.

¹¹ Wà tàpéebà, àna rà wàri tèpa àboro, ba na rà piciapwà gooé ma ina pà: «Bà tère na é ina pà popai na èpà naa goo wà *Moosé ma wà Pwiduée.» ¹² Á rà tubagura nūma tèpa àboro ma wà tèpa pitūâ kàra. Á rà ègò géee paé, à rà tājūru wà Étienne, à rà popaé pà naa na *wàratūâ maina.

¹³ Rà tòpò mwara tèpa àboro na rà pwà, na rà ina pà: «Wà pwi àboro bèeni, àna càé caa nao goro dàbaèpà è *Wàra pwapwiciri ma è *Naèà. ¹⁴ Á bà tère na é géee ina pà, wà Iésu, è pé pwi Nazareth bèepwiri, àna ée mwa ténoori è Wàra pwapwiciri bèeni, à ée mwa tòotéri è pà nyamanya na é naa tājè wà Moosé!»

¹⁵ Wà diri tèpa wàratūâ, àna rà niári pà wà Étienne. Ba pé pwàra è naporomee, pwacèwii naporomara *angela.

7

Pai pupūra kà Étienne

¹ É tawèeri wà Étienne wà pwi *ukai kà tèpa pwa àrapwaaìlò pà: «Nye àjupàra kaa è pwina rà géee ina naa googà?»

É piwià jèkutà goo tèpa Isaraéla —Abéraama

² Á è tòpi tée pà: «Tèpa jènered ma tèpa caa, guwà tère, wà Pwiduée na é maina ma muugère, àna é pièpàparié tà pwi caa kájè *Abéraama, na é bwaa tâa napò Mésopotamie, béaa kàra è pai pàra kèe nau tâa na ville Haran.

³ «Á é ina tée wà Pwiduée pà: *Gà pàra jii è tâa'gà ma è napò'gà, à gà pàra naa na è pwi napò na go mwa tòcia tågà.*

Genèse 12.1

6:1 Apostolo 4.35 * 6:1 Tàpé na rà pwa grec—Tèpa cèikí na rà tèpa Juif, à na rà pitàa gòroigé jii napò Judée. 6:7 Apostolo 2.41, 16.5 6:10 Luka 21.15 † 6:10 Ticé na rà wà tée—Ils ne pouvaient rien faire contre lui. 7:2 Genèse 11.31, 12.1

⁴ «Â é còobé wà Abéraama géé napô kà tèpa Kaldé, â é tâa Haran. Géé na càùé, â é bà wà caa kée. Â wà Pwidueé, âna é popaé me, naa na é pwi napô bèeni, na jè gére tâa na nabà.

⁵ «É tàmara ina tée wà Pwidueé pà: *Go o mwa naa tâgà, ma wà tèpa gòobàragà, é pwi napô bèeni. Genèse 17.8* Na pwi pàara bèepwiri, âna é bwaa càcaa pà pipièrù wà Abéraama! Â ticé caapwi ére na pwacèwii auduu goro pwùrujè, na é naa tà Abéraama wà Pwidueé.

⁶ «Â é ina tée mwara wà Pwidueé pà: *Wà tèpa gòobàragà, âna rà o mwa pwa pârame naa na pwi jè napô, â rà o mwa piàboro kiri, â o mwa tubaèpà târa naa na 400 naja. Éco na go o mwa pwa wàrimuru târa é pwi Ba, na é pwa ma rà tèpa piàboro kiri kée. Â géé na càùé, â rà mwa còobé wà tèpa gòobàragà, â rà o mwa pwamainà, naa na pwi ére bèeni.» Genèse 15.13–14*

Isaaka ma Iakobo

⁸ «Géé na càùé, â wà Pwidueé, âna é pacoo é *ipwataâboro kàru ma Abéraama. Â é nama câmu kée—é pwa *kamaî. Â wà Abéraama, âna é pwa kamaî tà pwi naîé Isaaka, na caapwi nadàpara pwapwicîri kée. Â wà Isaaka, âna é pwa kamaî tà pwi naîé Iakobo, â wà Iakobo, âna é pwa tà tèpa 12 naîé, wà tàpé na rà mwa pâra nau tèpa jojooro 12 wâao *Isaraéla.»

Ioséfa

⁹ «Wà tèpa aéjii-bà, âna rà piboo goo wà Ioséfa, pwi jè aéjii kàra. Â rà icurié, â é pâra nau piàboro kiri wà napô *Aigupito. Éco na é nye tà wàjaaé wà Pwidueé,¹⁰ â é nye popaé jii é pà aré ma tòina. Â é naa tée é autàmogòrimuru, â é nama é wàdèari wà Ioséfa wà Faraô, pwi ukai naa Aigupito. Wà Faraô, âna é pwa ma é pwi a pitùâ naa napô Aigupito, tèepaa naa goro é pwârawâ kée.

¹¹ «Tèepaa me é copwa na maina, naa na diri é napô Aigupito ma *Kanana*. Â dau pwaée kà tèpa âboro. Â wà tèpa caa kâjè, âna jèe ticé uti kàra.¹² Ûna é tàmogòori pà, pwa utimuru wà Aigupito wà Iakobo, â é tapoo panuâ boo [tèpa naîé] wà tèpa caa kâjè.

¹³ «Naa na bèwailu boo kàra, â wà Ioséfa, âna é nama rà còoinaé wà tèpa cièe. Géewé, â wà Faraô, âna é mwa bàra tàmogòori é tâa kà Ioséfa.¹⁴ Â wà Ioséfa, âna é nama popa me wà caa kée Iakobo, ma diri é tâa kée, na rà po 75 diri.¹⁵ Â é boo naa Aigupito wà Iakobo, â é mwa bà naawé, wàilà ma tèpa caa kâjè.¹⁶ Â nye popa dò còwâ é napwùrudòrà naa na ville Sikem. Â tòpòrà naa na nacàrù na é wàri goro mwani wà Abéraama târa é wâao kà Hamor.

¹⁷ «Â jèe pâmwünyabweri pwi pàara na o jèe coo i aunabéaa na é ina wà Pwidueé tà Abéraama. Ba wà tèpa Isaraéla, âna rà pimaina ma ipwénaî na Aigupito.¹⁸ Éco na é pâra nau cimadó é pwi jè ukai naa Aigupito, na é câbapiticémuru naa goo é waké kà Ioséfa.¹⁹ Wà pwi ukai-bà, âna é ipwa tuâ târa i Ba kâjè, â é pwa ma tubaèpà târa. Â é tacoo goorà ma rà pâra jii é tèpa nari èpo kàra, ma panuârà, ba na rà bà.»

Moosé

²⁰ «Na pwi pàara-bà, âna pitèpa wà *Moosé, pwi nari èpo na dau wàdè pai còoé, â wàdè tà Pwidueé wàé. Â ipièrù gooé naa na âracié parui naa jaa du nyaa ma caa kée.²¹ Â ùna ru panuâé [wiàra é autùâri] â é pâmarié wà tò na naî wà ukai Faraô. Â é popaé ma pwi naîé.²² Â rà pacàmurié naa na diri é tàmanga kà tèpa Aigupito, â pwi a tura bwàti, ma pwi a waké bwàti.

²³ «Ûna 40 naja kée, â me naa na pwàranümee pà, na é cai wà tèpa aéjii kée, è Ba Isaraéla.²⁴ Â é pâmari pwi jè Aigupito na é gére èi pwi jè âboro Isaraéla. Â é pwamurué jii pwi a èié, â é tètâmwarà wà pwi Aigupito.²⁵ É tà niimiri pà wà tèpa aéjii kée, âna rà o tàmogòori pà, wà kaa Pwidueé na é cùrué pà, ba na pwi a pa-udòrà, èco na càra caa tàmogòori.

²⁶ «Â, na pwi tòotù géé paé còwâ, âna é còo wà tupédu âboro Isaraéla na ru gére piokée. Â é picoo nadàparu, â é ina târu pà: “Du âboro èpo, gâu tàgère tupédu aéjii, cina gâu pipwa tau na èpà?”²⁷ Éco na wà pwi âboro na é pwa na èpà tà pwi bée âna é cètùu wà Moosé. Â é ina tée pà: *Wàilàapà na pacimagà ma gâ pwi ukai ma gâ pwi a pitèimuru?*²⁸ *Wânau? Pwa na gâ tètâmwarà wà pwacèwii pai tètâmwaragà, géecaa, wà pwi Aigupito?* Exode 2.14²⁹ Ûna é tère pwiri

7:4 Genèse 11.31–12.5 **7:5** Genèse 12.7, 15.18, 17.8 **7:6** Genèse 15.13–14; Exode 12.40 **7:7** Exode 3.12

7:8 Genèse 17.9–14, 21.4 **7:9** Genèse 37.11, 28, 39.2, 21–23 **7:10** Genèse 41.37–44 **7:11** Genèse 41.54, 42.1–2

* **7:11** Kanana—Napô na ia é naa tà Abéraama ma tèpa gòobèrèè wà Pwidueé. (Còo nee tii 4.) Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. **7:13** Genèse 45.1–4, 16 **7:14** Genèse 45.9–11, 46.27 **7:15** Genèse 46.1–7, 49.33

7:16 Genèse 23.2–20, 33.19; Josué 24.32 **7:17** Exode 1.7 **7:18** Exode 1.8–22 **7:20** Exode 2.2 **7:21** Exode 2.3–10 **7:24** Exode 2.11–15 **7:29** Exode 2.21–22, 18.3–4

wà Moosé, â é nye uru kaa. Â é pâra na pwa pârame naa na napô Madian. Â pitêpa naawé wà tupédu naîé.

³⁰ «Gée na càuru 40 naja, â é tâa wà Moosé naa namaré, wâmwünyabwéri gòrojaa Sinaï. Â é côo é nari upwâra na tòo. Â wà pwi jè *angela, âna é nye cipàparié kaa na doromara ânye. ³¹ É nye dau pò kaa wà Moosé, â é me mwünyabwéri, ba na é côo bwàti. Â é tère é pwàratùra kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: ³² *Wâgo Pwiduée kà tèpa caa'gà, wà Pwiduée kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* Â é nye pwükùru† kaa wà Moosé goo é pai wâgotée, â pwacoé tée ma é niâri.

³³ «Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: *Gà tòpwùtù du wâraâgà, ba napwa é pwi ére bèepwiri na gà gére coo wê, âna ére na pwicîri.* ³⁴ *Go jèe côo i aré ma tîna kâra i Ba kôo Isaraéla, na Aigupito, â go tère é pwâra càwé kée. Â go boome, ba na go pacòobé. Éni, âna gà pâra, ba go o mwa nama gà pà naa Aigupito.* Exode 3.5–10

³⁵ «[É naa tà Moosé é târù bèepwiri wà Pwiduée] éco na càra caa côoinaé wà tèpa jèneréé, â rà ina pâ: *Wàilàpà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru?* Exode 2.14 Wàé kaa na é panuâé wà Pwiduée ma pwi a pituâ, ma pwi a pipoparâ‡. Ba wàé na ia é pitòrigarié wà pwi angela kà Pwiduée na é cipàparié naa na i na nari upwâra.

³⁶ «Â wà Moosé na é nama còobé é Ba kée gée Aigupito. Naa na 40 naja, âna é pwa é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa napô Aigupito, naa nawia Mii, ma naa namaré. Â rà pò goo wà tèpa âboro. ³⁷ Wà kaa pwi Moosé bèepwiri na é ina târa é Ba Isaraéla pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa pacimadò gée nabibiu kâwà cè pwi *péroféta na é pwacéwii.* Deutéronome 18.15 ³⁸ Nye wà mwara wà Moosé na é tâa jaa tèpa caa kâjè, na rà caatâa namaré. Â nye wàé mwara na ia é patùraé i pwi angela, naa gòrojaa Sinaï, â na ia é naa tée é pâ popai târa wâro, ba na ée mwa naa tâjè.»

Tàutàra goo Moosé

³⁹ «Éco napwa wà tèpa caa kâjè, âna tàutàra na rà pitère dèe, â tàutàra gooe, â nùmarà dàra wàjué còwâ naa Aigupito. ⁴⁰ Â rà ina tà wà *Arona [pwi cièe] pâ: *Gà pwa cè pâ ânuuru duée kâjè cèna rà pâbéaa kâjè. Ba pé pwi Moosé bèepwiri, wà pwi a pacòobéjè gée napô Aigupito, âna câjè caa tâmogòri cèna gére tèepaa marié.* Exode 32.1 ⁴¹ Na tòotù-bà, âna rà pwa é pé nari paaci, ba na pé ânuuru duée kâra, â rà pwa ma pwa *ârapwaaillò tée. Â rà dau ipwàdée kaa goo pwina rà pwa. ⁴² Napwa naa goo Pwiduée, âna é panuâra ma rà pwapwicîri târa [é tòotù ma parui ma] é pâ ìricò. Ba jèe wii naa na é tii kà tèpa péroféta, pâ:

*Tòpi tîo co, Isaraéla!
Guwà pwapwicîri tâi
na guwà tâa namaré?
Guwà pwa ârapwaaillò tâi
naa na 40 naja?
⁴³ Nye càcaa wâgo!
Guwà popa wà imwaano
kâra duée Molok§!
Guwà popa é ìricò
kâra duée Réphan*!
Guwà ipwamainaru
goro *ânuurumuru
na ia guwà pwa goro îwà.
Ékaa na guwà tère:
Go nama guwà còobé awé
jii napô kâwà.
Guwà o pwa karapuu
naa napô *Babulona.»*

Amos 5.25–27

Wâra pwapwicîri goro imwaano

⁴⁴ «Wà tèpa caa kâjè, âna rà pwa é wâra pwapwicîri goro imwaano, ba na é wâjaara wà Pwiduée. Rà pagòtù i wâ-bà wiâra é pai câmuri kà Pwiduée, na ia é paari tà Moosé. ⁴⁵ Gée na

7:30 Exode 3.1–10 † 7:32 Pwükùru—Avoir la chair de poule, trembler de peur. ‡ 7:35 Apipoparâ—Leur dirigeant (a-pi-popa-râ). 7:36 Exode 7.3, 14.21; Nombres 14.33 7:38 Exode 19.3 7:40 Exode 32.1 7:41 Exode 32.2–6 7:42 Amos 5.25–27 § 7:43 Molok—Pwi jèe duée kà tèpa Kanana. * 7:43 Réphan—Pwi jèe duée kà tèpa Babulona. 7:45 Josué 3.14–17

càurà, â wà tèpa naîrà, âna rà tòpi ê pwi wâra pwapwicîri-bà. Â rà popa wiârà na rà pâra wiâ wà Iosua. Â rà pa goro paa ê napô [Kanana] â rà tâaboo naawê. Ba wà Pwiduee, âna é pwâri tèpa Ba na rà tâa wê béaa kâra. Â i wâra pwapwicîri-bà, âna é tâa wê tiagoro é pâara kâ ukai *Davita. ⁴⁶ Â napwa wà Davita, âna wâdé tà Pwiduee wâé. Â é ilari jilé pâ, na é pacima cè Wâra pwapwicîri kâra é Ba Isaraéla†. ⁴⁷ Â wà *Solomona na é mwa bari é wâ kâ Pwiduee.

⁴⁸ «Êco na wà Pwiduee na é tâajajè, âna câé caa tâa na é wâ na pwa goro na-araraîri âboro. Ba wâeni é pwina é ina, na é naigé mee wà pwi péroféta kêe:

⁴⁹ Ê napwéretòotù,
âna autâa kôo;
Ê gòropuu òòù,
aucò kîri kôo.
Wâpà cè wâ
na guwâ bari,
na pâri ma go tâa na?
Wâpà cè wâao
cèna go tâa wê?
⁵⁰ Ba nye wâgo kaa,
na go tòpò òòù,
goo du na-araîô.»

Ésaïe 66.1–2

Guwâ tèpa cicara Pwiduee!

⁵¹ Ê ina mwara wà Étienne tà tèpa pitûâ pâ: «Po dau gòò é pâ pûruwâ! Ba tàutawâ na guwâ tère é popai kâ Pwiduee! Guwâ nye ciburâ cicara é Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii wà tèpa caa kâwâ. ⁵² Ba rà tubaèpâ ma pôtâmwara tèpa péroféta òòù, wâilà na rà tâmara† inapâpâri é pai tèepaa kâ Pwina é *târù.

«[Wâ pwilibâ, âna é pitòrigarié wà Pwiduee] êco na guwâ icurié, â guwâ tèpa pôtâmwereê. ⁵³ Wâguwâ tàpé na guwâ tòpi é Naèà kâ Pwiduee na rà pinaigé mee tàwâ é pâ angela[§], â câguwâ caa pâra wiâra.»

Rà tètâmwara Étienne

⁵⁴ Na rà tère é popai-bà wà tèpa pitûâ, â rà nye dau putâmu kaa, â rà pitòngûru poropwârâ, naa goo wà Étienne.

⁵⁵ Êco na é boo naa gòè é Nyuâaê Pwicîri, â é niâ too naanidò *napwéretòotù wà Étienne, â é còò é muugèrè kâ Pwiduee, â é còò wà Iésu na é coo gòro étò kâ Pwiduee*. ⁵⁶ Â é ina pâ: «Guwâ tère! Go còò é napwéretòotù na é tàpirié, â wà *Pwina naîri âboro na é coo gòro étò kâ Pwiduee!»

⁵⁷ Â rà nye uu too kaa wà tèpa pitûâ, burâ cémoori é pwâranyûrurâ, â rà nye itâa me kaa naa gòè. ⁵⁸ Â rà bèerié boo naa gòroigé jii é ville, â rà tòpwùtù ârabwée kâra, ma tòpò naa goro majoro â é pwi âboro èpo, na nee Saulo. Â rà èi Étienne goro atù, ba na rà catâmwereê.

⁵⁹ Â é pwapwicîri burâ ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gà tòpi é nyuâaò.»

⁶⁰ Â é tûu jûrué, â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa pitòwâri tàra é pwi èpâ bèeni rà pwa tòò!» Â é bà.

8

1 Wà Saulo, âna é wâgoo é pai tètâmwara wà Étienne.

Ê tubaèpâ tà tèpa cèikî wà Saulo

Nye na kaa pwi tòotù-bà, na nye maina pâ kaa é pai tubaèpâ tà tèpa cèikî wà *Iérusaléma. Â rà jèpa ipiina pâ naa pâ ére géé goo *Judée ma Samaria. Â wâcò tèpa *apostolo na rà nye tà tâa Iérusaléma. ² Wà tèpa âboro na rà dau pitòimirirâ naa goro é pwapwicîri, âna rà pwâniri wà Étienne, â rà dau imurué ba maina.

³ Êco napwa naa goo wà Saulo, âna é nye dau tubaèpâ kaa tà tèpa cèikî, â é tédidirirâ. Â é ipâra wii pâ pwârâwâ kâra, â é pwa ma dàti còobé é paaò ma ilàri, â naarâ dò naa na karapuu.

7:46 Exode 25.40; 2 Samuel 7.1–16 † 7:46 Ba Isaraéla—Grec: Pwârâwâ kâ Iakobo. 7:47 1 Rois 6.1–38 7:51 Ésaïe 63.10 7:52 Mataio 23.31 ‡ 7:52 Tâmara—En avance. Tâ-mara. § 7:53 Ê pâ angela—Râ ina wà pâra tèpa Juif pâ, é Naèà, âna rà pinaigé mee wà tèpa angela. 7:55 Psaume 110.1 * 7:55 Gòro étò kâ Pwiduee—Râ ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòro âji í wà Pwiduee. 7:56 Kolosé 3.1 7:60 Luka 23.34 8:3 Apostolo 9.1,13, 22.4, 26.9–11

Wakè kà Filipo na Samaria

⁴ Wà tèpa cèikí na ia rà ipiina, âna rà jèpa pâra naa é pâ napô, â rà picémara é *Picémara Wádé. ⁵ É pâra wà Filipo* naa na pwi ville gée goo Samaria, â é picémara tà tèpa âboro naawé [pâ, wà Iésu, âna é] pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè]. ⁶ Â rà nye po cau tàmaari bwàti é pwina é ina tàra, [na pâ tòotù] ba rà tère ma còo é pâ câmu na é pwa, goro é pàtâma Pwiduée. ⁷ Ba é pâ duée, âna rà uu too, na rà còobé gée goo tàpé na rà wâru. Â wâru mwara tèpa pitâbwamwa ma tàpé na rà bee na rà capai wádé diri. ⁸ Â dau maina é ipwádée na é pwi ville-bà.

Simona pwi a pwa tuté

⁹ É nye mara tâa na é pwi ville-bà é pwi âboro na ina gooé pâ Simona. É pwi a pwa tuté, â é nama dau pwamuru naa gooé. Â wà tèpa âboro na napô Samaria, âna rà dau pò goo é pwina é pwa.

¹⁰ Wàilâ diri, tapoo gée goo tèpa nari èpo tiagoo tèpa ijiao, âna rà mu nye po tàmaarié bwàti, â rà nye cau ina diri kaa pâ: «Wà pwini, âna nye tâa gooé kaa é pàtâma wà Pwiduée, na dau maina awé!» ¹¹ Rà nye dau tàmaarié bwàti kaa, ba jèe dau gòiri é pàara, na é pwa ma rà pò goro é pai pwa tuté kée.

¹² Êco na, [ûna é tèepaa me] wà Filipo, â rà cau tèreê, na é picémara tàra é Picémara Wádé goo wà Iésu Kériso, ma é *Mwaciri kà Pwiduée. Â rà cèikí naa goo, â rà nama *upwaaarà—wà tèpa paa ma pa ilâri mwara.

¹³ Napwa naa goo wà Simona, âna é cèikí mwara, â *upwaaé. Gée na càué, â jèe câé caa pâra jii wà Filipo. Â é còo é pâ *câmu na maina kâra pàtâma Pwiduée na gére coo, â po dàpàgà tée, wàé mwara.

¹⁴ Wà tèpa apostolo, na rà tâa Iérusaléma, âna rà tère pâ rà jèe tòpi é popai kà Pwiduée wà tèpa âboro Samaria. Â rà panuâ pâ wà Pétèru ma Ioane. ¹⁵ Ûna ru tèepaa pâ naa jaarâ, â ru pwapwiciri kâra, ma rà tòpi é Nyuââ Pwiciri. ¹⁶ Ba câé caa pâji boo naa gò cè pwi jè àrapàara, ba bwaa nye po upwaaarà co naa na nee Pwi Ukai Iésu. ¹⁷⁻¹⁸ Â ru tòpò ìru naa gòrà, â rà tòpi é Nyuââ Pwiciri.

Ûna é còo pwiri wà Simona, [â é pò] ¹⁹ â é ina tà tupédu apostolo pâ: «Gàu naa tòo mwara é pwi pàtâma bèepwiri, ba na go tòpò é îo naa gò pâ âboro, ba na rà tòpi é Nyuââ Pwiciri.»

Â pwa na é naa mwani tàru.

²⁰ Êco na é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwiini! Wádé na tiàugà bau é mwani'gà! Wànau? Gà tà niimiri pâ, é àraimeai kà Pwiduée, âna muru wâri goro mwani? ²¹ O nye ticé kâgà gée goo é wakè kâbu! Ba po dau èpà é pwâranümagà! ²² Biügà jii é pâ auniimiri'gà na èpà, â gà pwapwiciri tà Pwi Ukai, ba na é pwanauri tâgà é auniimiri'gà. ²³ Ba go còo pâ jèe dipitirigà é èpà, â gà dau pwi a piboo. Ba é èpà, âna é pii é pwâranümagà ma auniimiri'gà.»

²⁴ Â é tòpi tàru wà Simona pâ: «Tupéeni, gàu pwapwiciri ba kôo, ba na o càca caa tèepaa mariô é pâ namuru na gàu gére ina!»

²⁵ Ru picémara é popai kà Pwi Ukai wà Pétèru ma Ioane. Â gée na càué, â ru wâjué còwâ naa Iérusaléma. Â wii naigé, âna ru picémara é Picémara Wádé naa na é pâ village na wâru, gée goo Samaria.

É cèikí pwi âboro gée Éthiopie

²⁶ Napwa naa goo wà Filipo, âna é patúraé é pwi *angela kà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gà cimadó, â gà pâra wii naigé na é boo gée Iérusaléma naa Gaza, pwi naigé na càra caa ciburâ wédò na.»

²⁷ Â é nye cimadó kaa wà Filipo, â é pâra. Ûna é pâra wii é naigé, â ipitiru ma pwi jè âboro gée napô Éthiopie†. Wà pwiibà, âna pwi âboro imaina‡ naa na pitûâ goo é pâ mwani kà tò ilâri ukai naa Éthiopie. Ba é wâjué còwâ gée goro aupwamaina Pwiduée na Iérusaléma. ²⁸ Â é gére pûra é tii na é wii wà *péroféta Isaia, na é na wàtio kée.

²⁹ É ina tà Filipo é Nyuââ Pwiciri pâ: «Gà paé, ba na gà cimwünyabwèri é pwi na wàtio bèepwiri gére me.»

É patúraé goo Iésu

³⁰ É itâa pâ wà Filipo, â é tère wà pwi Éthiopie na é gére pûra é tii kà péroféta Isaia. Â é tawèerié wà Filipo pâ: «Gà nye tâmogòori é pwina gà gére pûra?»

* 8:5 Filipo—Pwi jè àrapàara tèpa 7 apitu tà tèpa apostolo. (Còo Apostolo 6.5.) 8:17-18 Apostolo 19.6 † 8:27 Éthiopie—Napô wà Afrique, wâboo iti kâra Aigupito (Égypte). ‡ 8:27 Pwi âboro imaina—Grec: Pwi eunuque, pwi âboro imaina. (Còo Mataio 19.12.)

³¹ Â é tòpi tée pâ: «Na o wànau târa cè pai tâmogòori kôo, wiàna nye ticè na paari tîo?» Â é ila wà Filipino pâ, na é too ma é tâa jaaé. ³²⁻³³ Napwa pwi ére na tii na é gére pûra, âna wâeni:

*Rà popaé pâ,
pwacèwii pwi mutô
na tapàgà na wâé.
É tà tâa, é tà cîô
na rà pwa tée na èpà.
Nye dau ticè *târù
kâra é pwina rà pwa.
Rà datié pâ
dàra pwâra bà kêe,
pwacèwii pwi mutô
naa na wâra taa macii.
Rà wâpà pâ naîé?
Â dà cè jèkutâ
na piwiâ goorà?
Au, bwa, ba nye ticè!
Ba jèe patâjii
é wâro kêe ni
na é tâa gòropuu.*

Ésaïe 53.7-8

³⁴ Â é tawèeri Filipino wà pwi a pitûâ, pâ: «Pâri ma gà ina tîo, pâ, wàilàapà na é inaé naani wà pwi péroféta? É nye pi-inaé còwâ, é, é ina cè pwi jèpwi?»

³⁵ Â, tapoo géee goo pwi auinapopai-bà, â é inapàpâri tée wà Filipino é Picémara Wâdé goo wà Iésu.

É cèikî ma upwaaé

³⁶ Na ru pâra wii naigé, â ru pâmari é najawé, â é ina tà Filipino pâ: «Dà cè pwina o pacoo wiàna upwaaò na jèe wâeni i najawé.»

{ ³⁷ Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Wiàna gà cèikî géee na âji pwâranûmagà, â pâri ma upwaaé.»
Â é tòpi tée pâ: «Go cèikî pâ, wà Iésu Kériso âna *Pwina naî Pwiduée.» }

³⁸ Â é nama pacoo i na wâtio, â ru boò ma wà Filipino naa najawé, â é upwaaé. ³⁹ Na ru tò còwâ géee najawé, â é nye dàgòtù wà Filipino kaa é Nyuâaé kà Pwi Ukai, â cáe mwa caa còoé còwâ wà pwi a pitûâ. Êco na é dau ipwâdéee kaa, â é nye pâra wii naigé kêe.

⁴⁰ É mwa tòpò wà Filipino naa na ville Azot é Nyuâaé kà Pwi Ukai. Â géewê, â é pâra naa Césarée wà Filipino. Â wii naigé, â é picémara é Picémara Wâdé naa na diri é pâ ére.

9

É todâ Saulo Pwi Ukai Iésu

¹ Na pwi pâara-bà, âna é dau putàmù wà Saulo naa goo wà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Dau nùmee na é pòtàmwararà, â é mudàra cè pai pwa wèe. Â é pâra nau còo wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò. ² Â é ilari jiié pâ, na é wii cè tii, tà tèpa pitûâ kâra pâ *wâra pitapitiri na ville Damas. Ê tii-bà, âna é naa é târù kêe ma é tâjûru diri tèpa cèikî na é pâdarirà—wà tèpa paaò ma ilàri na rà wâgòo é pai *pâra wiâ Pwi Ukai—ba na é poparâ me naa *Iéusaléma.

³ Â, na é gére pâra wii naigé pâ naa Damas, â ûna é pâmwûnyabwèri wê, â nye me kaa géenidò *napwéretòtù é pwi pwéelaa, â é pwéelaa bèepié. ⁴ É nye túuboo kaa naa napuu, â é tère pwi pwâratùra na ina tée pâ: «Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tîo?»

⁵ [Nye dau wâgò tà Saulo kaa] â é tawèeri pâ: «É?! Wâgà wâa, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wâgò Iésu, na gà gére tubaèpà tîo*». ⁶ Gà cimadò, â gà tò naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawé, cè pwina gà pwa.»

⁷ Wà tèpa âboro na rà pâra wiâé, âna nye po dàpàgà tàra, â càra caa tâmogòori cèna rà ina. Ba rà nye tère é pwâratùra, êco na nye ticè âboro cèna rà còo.

8:32-33 Ésaïe 53.7-8 8:36 Apostolo 10.47 8:40 Apostolo 21.8 9:1 Apostolo 8.3 * 9:5 Pâra Tii Pwiciri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bèeni: «O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwiduée.» Po dau dàpàgà tà Saulo, â é dau céca. Â é ina pâ: «Pwi ukai, dà na nûmagà na go pwa?» Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ...

⁸ Ûna é cimdò géee napuu wà Saulo, â é niâ, êco na jèe câé caa còojè. Â rà mwa po tu naa goro iê, â rà popaé pâ naa Damas. ⁹ Â âracié tòotù na é tâa, â câé caa còojè, â câé caa ija ma wâdo.

É cùru Ananias pàdari Saulo

¹⁰ É tâa Damas pwi jè a cèikì na nee Ananias. Â é pièpàparié tée wà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Ananias!»

Â é tòpi tée pâ: «Wà nau?»

¹¹ Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà cimdò, â gà pâra naa na pwi naigé na nee 'Tàrù' â gà mudàra na pwàrawà kà Judas, wà pwi âboro géee na ville Tarse, na nee Saulo. Ba é géere pwawicìri, â go nama é còo naa na nyuâa ¹² è pwi âboro na nee Ananias na é géere tòme. Â é tòpò du iê naa gòè, ba na é còojè còwâ.»

¹³ Â é tòpi tée wà Ananias pâ: «Au, Pwi Ukai, wà pwi âboro-bà, âna wàru tèpa âboro na rà inaè ba èpà tò. Ba rà ina pâ: “Po dau wàru pâ muru na èpà, na é pwa tà tèpa âboro kà Pwiduée—tèpa cèikì naa goo wà Iésu—na Iérusaléma.” ¹⁴ Â é géere wàni pa è tàrù, na rà naa tée wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ba na é tâjùru diri wà tèpa âboro na rà ipwamainagâ.»

¹⁵ Êco na é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà pâra, ba go jèe pitòrigari wà pwi âboro bèepwiri, ba na é pwi neemuru wakè kòo. Ba ée mwa pamogòori è neeo na ara è pâ Ba ma tèpa ukai kàra, ma na ara mwara è Ba *Isaraéla. ¹⁶ Â go o mwa paari tée diri è pwina, na ée pwa naa na aré ma tòina, ba kòo.»

¹⁷ Â é nye còobé kaa wà Ananias, â é pâra.

É pwawpicìri kèe Ananias

É tò wà Ananias naa na pwàrawà na é tâa wê wà Saulo. Â é tòpò du iê naa gòè, â é ina tée pâ: «Saulo, pwi a cèikì béedò, é cùru wà Pwi Ukai Iésu—wà Pwi Ukai na ia é pièpàparié tàgà na naigé Damas. Â é panuâo me, ba na gà còojè còwâ, â, ba na dipitirigâ è Nyuâaè Pwicìri.»

¹⁸ Â nye tûu kaa géeni na âraporomee Saulo è pâ pwina pwacèwii è upàra ârawèà, â é còojè còwâ. Â é cimdò, â pwa ma *upwaaé. ¹⁹ Â é ija, â me còwâ è nii kèe.

É tapoo inapàpari Iésu wà Saulo

Bwaa tàpo pwa tòotù kà Saulo na Damas jaa tèpa cèikì. ²⁰ Â géewê, âna é nye picémara kaa è popai, pâ naa è pâ wàra pitapitiri. Â é inapàpari tàra pâ wà Iésu, âna nye wàè kaa *Pwina nai wà Pwiduée.

²¹ Wà diri tàpè na rà géere tâmaarié, âna rà dau pò. Â rà ina pâ: «É! Gona càcaa wàè kaa, na ia é dau gòo goro tubaèpà tà tèpa cèikì naa goo Iésu, na Iérusaléma? Â é me mwara naani nau tâjùrurà ma poparà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò!»

²² Êco na pimaina too è pàtama Pwiduée naa goo è pai tûra kà Saulo. Â é pamogòori tà wà tèpa *Juif géee Damas pâ, wà Iésu, âna é Pwi *Mesia, [pwi a pa-udò na rà tapacé géee na biu]. Â càra caa tâmogòori cè pwina rà tòpi tée.

É uru jii tèpa pièpàrié

²³ Jèe tàpo pwa pâara kà Saulo wàjaara, â rà ipitiri wà tèpa Juif, â rà pitèrerà, ba na rà tètâmwerèè. ²⁴ Â, na diri è pâ ne ma pwaa, âna rà wéaa dèe goo è pâ goropwàrawà goro napò, ba na rà catâmwerèè. Êco na é pâra nau tâmogòori pwiri Saulo. ²⁵ Â, na jè ne, âna rà nama é uru wà tèpa bée. Ba rà tòpòè naa na pé na ai, â rà panuâè boo wii è pé goropwiinawà babé wàri napò.

É pitu tée Barnabas

²⁶ É pâra naa Iérusaléma wà Saulo, â é mudàra cè pai pwa wèe, ba na é pâra mari tèpa cèikì. Êco na wàgotàra diri gooe, ba càra caa wàari pâ é jèe pwi jè a cèikì.

²⁷ Êco na é pitu tée wà Barnabas†. Ba é popaé pàdari wà tèpa *apostolo, â é piwiâ tàra pâ: «Wà Pwi Ukai, âna é pièpàparié tà pwiibà naa goro naigé, â é patùraé. Â ni, âna câé caa piwà na é picémara naa na nee Iésu na Damas.»

²⁸ Tapoo géewê, âna é jèe tâa jaara wà Saulo, â é pâra ma me naa Iérusaléma, â é picémara ba gòo naawê, naa na nee Pwi Ukai. ²⁹ Â é patùra mwara wà tèpa Juif na rà pwa grec. Êco na rà pwaé goro pwina é ina tàra, â wàilà mwara, âna rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà

catàmwerè. ³⁰ Ûna rà tàmogòori pwiri wà tèpa cèikí, â rà popaé pâ naa na ville Césarée. Â géewé, âna rà pwa ma é pâra naa Tarse.

³¹ Na pwi pâara-bà, âna rà wâro na é tàbwàti wà tèpa cèikí wâna diri é pâ napô *Judée, Galilée ma *Samaria. Rà pipagòorà, â rà papwicíri wà Pwiduée. Â dau pitoo é jéurà ba é pitu tãra é Nyuãã Pwicíri.

Wakè kà Pétèru na Lydda ma Joppé

É pâra còwâ wà Énée

³² Wà Pétèru, âna é cai pâ mwara tèpa âboro kà Pwiduée na diri é pâ napô, â é pwa ma boo tia jaa wà tàpè na rà tâa na village Lydda. ³³ Â é pâmari naawé pwi jè âboro na nee Énée, na jèe 8 naja kèe goro puu gòro aupuu kèe, ba é pitàbwamwa.

³⁴ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Énée, é pwa ma gà wâdé ni wà Iésu Kériso! Cimadò, â gà pipíri é aupuugà!» Â é nye cimadò kaa.

³⁵ Ûna rà còoè [na é pâra] â rà cèikí naa goo wà Pwi Ukai wà diri tèpa âboro Lydda, ma Saron[†].

É pawâro còwâ Tabitha

³⁶ Wájaa tèpa cèikí na ville Joppé, âna pwa é tò ilàri, na nee Tabitha [naa na *hébèru] ma Dorcas naa na grec. É tò a nye po wakè kèe pwa pwina wâdé. Ba é pitu tà tàpè na piticè neemururà. ³⁷ Éco na, na pâara-bà, âna é maagé, â é bà. Géé na càuru na rà papitooé, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tâdòiti. ³⁸ Ûna rà tàmogòori wà tèpa cèikí wè pâ, wà Pétèru âna é tâa Lydda, â rà cùru pâ tupédu àrailu béerà nau ina tée pâ, na é wàcì medarirà. (Ba càcaa wàiti Lydda pâ naa Joppé.) ³⁹ Â é nye pâra kaa wiâru wà Pétèru. Ûna é tèepaa pâ, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tâdòiti. Â wà diri é pa ilàri dâpwâ, âna rà cibèepié burà i, â rà paari tée na jèpapara àrabwée na é pwa wà Tabitha, na é bwaa wâro.

⁴⁰ Â é pacòobérà diri wà Pétèru, â é tùu jùrué, â é pwapwicíri; â é tabiié dàra i naiiri âboro bà, â é ina tée pâ: «Tabitha, cimadò!»

Â é nye niã kaa wà tòobà, â ùna é còo wà Pétèru, â é nye too kaa nau tãa! ⁴¹ Â é tu pâ dèe wà Pétèru, â é pacimadòé. Â nabwé, â é todà pa ilàri dâpwâ ma diri pâra âboro kà Pwiduée, â é paari tãra wà Tabitha, na é jèe wâro còwâ!

⁴² Diri tèpa âboro wà Joppé, âna rà tère é pâ pwi jèkutá-bà, â dau wâru tàpè na rà cèikí naa goo wà Pwi Ukai. ⁴³ Tãpo gòiri wà Pétèru wè, â é pitãa jaa pwi âboro na nee Simona, pwi a wakè goro parawére macii.

10

Pétèru ma Corneille

¹ Pwa pwi âboro na é tâa Césarée na nee Corneille, pwi *Roma. Wà pwiibà âna é pwi jè caa kãra 100 coda, géé nabibiù kãra wãra coda kà tèpa Italie. ² Wà pwi âboro-bà, âna wâdé tée é pwapwicíri kà tèpa *Juif, wáe mara é pwãrawâ kèe. É dau pwi a pimeai tèpa Juif na ticé kãra, â é pwi a nye tà pwapwicíri tà Pwiduée.

É patúra Corneille pwi angela

³ Na jè tòotù, na àracié inere-tòotù na càuru ija, â é pwapwicíri, â é nye po còo bwàti kaa pwi *angela kà Pwiduée na é tò marié naa wã, â é ina tée pâ: «Corneille!»

⁴ Â é nye po còoè kaa wà Corneille, â dau wãgotèe, â é ina pâ: «Dà, co Pwi Ukai?»

Â é ina pwi angela pâ: «Napwa é pâ pwãra pwapwicíri'gã, âna é tère wà Pwiduée, â é còo é pai imeaigã, â cáe caa imwùru jii. ⁵ Gà naa pâ ni naa Joppé cè tèpa âboro, ba na rà pâ nau todà me wà Simona, na ina gooé mwara pâ Pétèru. ⁶ É pitãa jaa wà Simona, pwi a wakè goro parawére macii. É pwãrawâ kà pwiibà, âna tâa bàrawiã.»

⁷ Na é pâra còwâ i pwi angela, â wà Corneille, âna é todà tupédu àrailu âboro géé jaa tèpa ênawéna kèe. Â é todà mwara pwi jè coda kèe, géé nabibiù kà tèpa coda na é pitúã kãra—pwi coda na jèe dau gòrié jaá, â pwi a pitòimirié naa goro pwapwicíri. ⁸ Géé na càuru na é wiã tãra diri é pâ pwina tèepaa marié, â é cùrurà pâ naa Joppé.

É patúra Pétèru é Nyuãã Pwicíri

⁹ Na tòotù géé paé còwâ, na po gopaé bwàti, âna rà pâmwünyabweri Joppé. Na pwi pâara-bà, âna é too wà Pétèru naanidò gòrowã*, nau pwapwicíri, ¹⁰ na rà pwabwàti é uti kèe [wà

[†] 9:35 Saron—Nacé na maina, 80 km pai gòri wèe, ma 15 km pai maina wèe. * 10:9 Gòrowã—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò.

tèpa âboro wà pwârawâ]. Na é gére pwapwicírí, â me mariê pwâra copwa, â nùmee dàra ija. Â wà Pwíduée, âna é paari tée naa na nyuâa é pâ muru. ¹¹ É nye còo kaa é napwéretòotù na é tâpirié, â é boome géewé é pwina pwacèwii é pwérela na dau maina na cipa pâ ârapápé naûrué. Â é tabàtù boome naa gòropuu. ¹² Â tâa na, diri é pâ na pwâra macii na ârapápé âra, ma édiri pâ âgòri ma âtùto ma dòèa, ma édiri pâ marü mwara.

¹³ Â é ina tée pwi pwâratùra pâ: «Gà cimadò co Pétèru, â gà taa, â gà uti.»

¹⁴ Êco na é ina wà Pétèru pâ: «Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba cãgo caa mu uti é pwina papwicírí [é *Naèà kâbà].»

¹⁵ É jèu tère mwara i pwâratùra, na é ina tée pâ: «Gà cibwaa cãbaèpà é pwina é ina wà Pwíduée pâ muru na wádé.»

¹⁶ É wacié tèepaa é pâ namuru bèepwiri, â géè na càùé, â càù too còwâ naa napwéretòotù.

¹⁷ Â, na gére wàrapwiri, â wà i tèpa âboro na ia é cùrurà wà Corneille, âna rà jèe pitawèeri cèna é wèe i pwârawâ kà Simona, â tòcia tàra i pwârawâ. Â rà tèepaa pâ naa gòropwârawâ, na pâra na wà Pétèru na é bwaa gére pimudàra cè pai ina wàra i pwi na ia é paari tée wà Pwíduée. ¹⁸ Â rà to, â rà tawèeri pâ: «Gona nye wâni kaa na é pitâa wê wà Simona, pwina nee Pétèru?»

Rà pãmariê wà tèpa âboro kà Corneille

¹⁹ Na é bwaa gére pinünüma wà Pétèru naa goo i pwi na ia é còo, â é ina tée é Nyuâaè Pwicírí pâ: «Pwiini, rà wâni wà tèpa âracié âboro na rà mudàgà. ²⁰ Cimadò ma gà boo, â gà cibwaa piwâ na gà pâra wiàrà, ba wâgo na naarà me.»

²¹ Â é boo wà Pétèru, â é ina tà tèpa âboro bèeni pâ: «Wà pwi âboro na guwà gére mudèe, âna wâgo kaa. Dà cè majoroé ma guwà me?»

²² Â rà tòpi tée pâ: «É cùrubà me wà Corneille, pwi caa kâra coda, pwi âboro na é *târù, â wádé tée é pwapwicírí kà tèpa Juif. Wà diri mwara tèpa Juif, âna rà pi-inaè ba wádé. É piâpàpariê wà pwi angela kà Pwíduée, â é ina tée pâ, na é pwa ma gà me naa pwârawâ kèe, ba na é tère cè pwina gà ina tée.»

²³ Nabwé, â é ticiarà wà Pétèru ma rà bwaa puu.

É pâra wiàrà naa jaa Corneille

Na dàuru kèe, âna é jèe pâra wià tèpa âracié âboro bèeni wà Pétèru. Â rà pâra wiàè mwara wà pâra tèpa cèikí na tâa Joppé. ²⁴ Na pwi tòotù géè paé còwâ, â rà tèepaa pâ naa Césarée. Â é tà tapacirà wê wà Corneille, ma wà tèpa âboro géè na tâa kèe ma tèpa âji bée, na é nye todàra me. ²⁵ Na é tò wà Pétèru, â é pâra caraè wà Corneille, â é tùu jùrué burà cùué booo naa goro â wà Pétèru.

²⁶ Êco na é dàgòtùé wà Pétèru, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, ba go nye pwi âboro pwacèwiigà!»

²⁷ É nye gére tùra burà too naa na wà wà Pétèru, â é pãmari pâ âboro na wâru, na rà jèe tàgèrè tâa wê. ²⁸ Â é ina tàra pâ: «Guwà jèe nye tâmogòori pâ muru pwicírí tà tèpa Juif, na rà pabée tàpé na càra caa tèpa Juif. Â papwicírí jiiirà mwara na rà tò naa jaarà. Êco na é jèe paari tóo wà Pwíduée pâ, na go cibwaa cãbaèpà pwi âboro ma go cibwaa miirié. ²⁹ Êkaa na, na guwà todòo me, â nye ticé pwina na go bwaa èrà goo.»

«Â go tawèeriwâ pâ: Dà cè majoroé ma guwà nama go me?»

³⁰ Â é ina tée wà Corneille pâ: «Jèe âracié tòotù nabà, géè na càuru pwi tòotù na go pwapwicírí ni, na âracié ineretòotù. Â pwi tòotù-bà, âna é piâpàpario pwi âboro na pwâra é ârabwée kèé†, â é ina tóo pâ: ³¹ «Corneille, wà Pwíduée, âna é jèe tòpi é pwâra pwapwicírí'gà. Â cãé caa imwüru é pai imeaigà. ³² Â ni, âna gà cùru pâ naa Joppé cè tèpa âboro nau todà me wà Simona, pwina nee mwara Pétèru, na é pitâa na pwârawâ kà Simona, pwi a wakè goro parawére macii. Napwa pwârawâ kèe, âna tâa bàrawià.» ³³ Êkaa na go panuá wài paé tèpa âboro, ba na rà todàgà, â nye dau wádé kaa na gà me. Êni, âna bà jèe wãdiri ara Pwíduée, ba na bà tère diri é pâ namuru na é jèe naa tàgà wà Pwi Ukai, ba na gà ina tàbà.»

É patùra tàpé na càra caa tèpa Juif

³⁴ É inapàpari tàra wà Pétèru pâ: «Go mwa nye tàgèrè tâmogòori kaa pâ napwa wà Pwíduée, âna cãé caa pwaké goro âboro. ³⁵ Ba, naa na diri é pâ napò, âna wà pwi âboro na é papwicírí wà Pwíduée ma pwa é pwina wádé, ma imeai, âna é wádéarié wà Pwíduée. ³⁶ É jèe panuá é

10:14 Lévitique 11.1–47; Ézékiel 4.14 **10:15** Maréko 7.15,19 **10:26** Apostolo 14.13–15; Auinapàpari 19.10 † **10:30** Pwi âboro na pwâra é ârabwée kèe—Pai ina wèe pâ, pwi jèe angela. (Còo Apostolo 1.10.) **10:34** Deutéronome 10.17; Roma 2.11

popai târa ê Ba *Isaraéla—ê Picémara Wâdé târa ê pinaanapô na é naigé mee wâ Iésu Kériso, Pwi Ukai kâra diri ê pâ âboro.

³⁷ «Guwâ jêe tâmogôori ê pwina tēepaa béaa na Galilée, géewê, tia na diri ê napô *Judée, géee na càuru ê pai picémara ê *piupwaa kâ Ioane. ³⁸ Ba wâ Pwiduée, âna é naaboo[†] ê pàtàmara ê Nyuâaê Pwicîri naa gò wâ Iésu, pwi âboro géee Nazareth. É pâra diri naa pâ ére, â é pwa na wâdé tâ tēpa âboro, ba é wâjaaé wâ Pwiduée. Â é nama rà wâdé còwâ wâ [tàpé na rà maagé, ma] édiri wâ tàpé na wâgoorâ é pàtâma wâ *Caatana.

³⁹ «Wàibâ kaa tēpa *paâjupâra wâra diri ê pâ pwina é pwa, na *Iérusaléma, tia na pâra ére napô géee goro Judée^S. Êco na rà tanamiriê naa goro *kurucé, â é bà.

⁴⁰ «Êco na wâ Pwiduée, âna é nama é wâro còwâ, na pwi béâracié kâra tòotù géee na càùé. Â é pwa ma é piâpâparié tâbâ co. ⁴¹ Wàibâ tàpé na pitòrigaribâ béaa, ba na bà mwa tēpa paâjupâraê. Wàibâ tàpé na bà picaaíja ma wâdo ma wâé, géee na càuru na é wâro còwâ jii tēpa bà. Ba câe caa pwa ma piâpâparié târa diri ê pâ âboro. ⁴² Â nye wâ Iésu kaa na é jêe cùrubâ pâ, ba na bà pâra nau picémara é *Picémara Wâdé târa ê Ba, ma inapâpâri pâ, jêe wâé kaa pwina é jêe tòpôé wâ Pwiduée, ba na ée mwa pwi a pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà.

⁴³ «Â wâ diri tēpa *péroféta, âna rà jêe tàmara ina pâ, cè pwina é cèikí naa goo Iésu, âna o pwanauri é èpâ kèe, naa na nee.»

É boo Nyuâaê Pwicîri naa gòrà

⁴⁴ Ûna é bwaa géere tûra wâ Pétèru, â é nye boome kaa é Nyuâaê Pwicîri naa gò diri tàpé na rà tàmaari é popai kâ Pwiduée.

⁴⁵ Wâ tēpa Juif na rà cèikí, na ia rà me wiâ wâ Pétèru*, âna rà pò, na naa boome mwara é Nyuâaê Pwicîri naa gò tàpé na càra caa tēpa Juif. ⁴⁶ Ba rà tērerà na rà tûra naa é pâ pwâratûra na ité, ma pwamaina Pwiduée. Â é ina wâ Pétèru pâ: ⁴⁷ «Wànau, o nye pâri ma câjè caa *upwaa tàpé na rà jêe tòpi é Nyuâaê Pwicîri, pwacèwiijè?»

⁴⁸ Â é naa tàrù wâ Pétèru, ba na upwaarà naa na nee Pwi Ukai Iésu.

Géee na càùé, â rà ilaé pâ, na é bwaa tàpo pwa cè pâra tòotù wâjaarà.

11

É piwiâ tà tēpa apostolo wâ Pétèru

¹ Wâ tēpa *apostolo ma tēpa cèikí, na rà tâa napô *Judée, âna rà tère pâ wâ pâra tàpé na càra caa tēpa *Juif, âna rà jêe cèikí mwara naa goro é popai kâ Pwiduée.

² Ûna é too naa *Iérusaléma wâ Pétèru, â wâ tēpa cèikí na rà tēpa Juif*, âna rà cagòtù tēe é pwina é pwa, â rà ina tēe pâ: ³ «Cina gà too naa jaa tàpé na càra caa tēpa Juif, ma guwâ pi-íja naima ma wàilà?»

É patûrao Pwiduée

⁴ Â wâ Pétèru, âna é piwiâ târa bwàti é pâ namuru na tēepaa marié, géee na autapoo goo é pwi jèkutâ-bâ. Â é ina pâ: ⁵ «Go tâa Joppé, â na pâra na go bwaa géere pwapwicîri na, âna go còo jè muru, na é paari tòo naa na nyuâa wâ Pwiduée—pé pwina pwacèwii é pwérela na dau maina, na cipa é pâ ârapàpè naùruê. Â é boome géee napwéretòotù tia jaa. ⁶ Ûna go ucâri é pé pwérela bèepwiri, â go còo naa na, pâ macii âraèrù, ma macii a piugâ, ma pâ âgòri, ma pâ âûtòo, ma pâ dòèa, ma pâ marù mwara. ⁷ Â go tère é pwâratûra, na ina tòo pâ: “Gâ cimadó co Pétèru, â gà taa, â gà uti.”

⁸ «Êco na go ina pâ: “Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba muru pwicîri [naa na é *Naèà kâbâ]. Â câgo caa mu uti géee goo!”

⁹ «Â go jèu tère mwara i pwâra-tûra na me géee napwéretòotù, na ina pâ: “Gâ cibwaa câbaèpâ é pwina é ina wâ Pwiduée pâ muru na wâdé.” ¹⁰ É wacié tēepaa é pâ namuru bèepwiri, â géee na càùé, â càurà too còwâ naa napwéretòotù.

Go pâra wiârâ naa Césarée

10:37 Mataio 4.12–17 **10:38** Mataio 3.16; Luka 4.17–20 † **10:38** Naaboo... Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18.
S 10:39 Pàra ére napô géee goro Judée—Grec: Napô kâ tēpa Juif. **10:41** Luka 24.42–43; Apostolo 1.8 **10:42** Apostolo 17.31; 1 Pétèru 4.5 **10:43** Êsaie 53.5–6; Jérémie 31.34 **10:44** Apostolo 11.15, 15.8 * **10:45** Wâ tēpa...cèikí na ia rà me wiâ wâ Pétèru—Còo nee tii 23. **10:46** Apostolo 2.4, 19.6 **10:48** Apostolo 2.38 * **11:2** Tēpa Juif—Grec: Tâpé na pwa kamaí târa. Ipaíwâ naa na nee tii 3. **11:3** Apostolo 10.28; Galatia 2.12 **11:5** Apostolo 10.9–48

11 «Á rà nye tèpeaa medario kaa wà tèpa àracié àbòro me géé Césarée naa na pwàrawà na bà tãa na. 12 Á é ina tóo é Nyuúáé Pwícíri pã: “Gà cibwaa piwà na gà pãra wiàrà†.” Á wà tèpa 6 bééjè na wàilà-ni†, àna rà me wiáò naa Césarée, à bà capai too naa na é pwàrawà kà Corneille.

13 «Á é piwiá tâbà wà Corneille é pai còo kée pwi *angela naa pwàrawà na é ipaarié tée, ma ina tée pã: “Panuá pã cè àbòro naa Joppé nau mudà Simona, pwina ina gooé mwara pã Pétèru, 14 ba ée mwa ina tàgà pã, na popai na gà o udò goo, wàgà ma diri é pwàrawà'gà, [ba na o tãa tàwà é *àji wãro.]”

É boome Nyuúáé Pwícíri

15 «Úna go tapoo tura, à é boome naa gòrà é Nyuúáé Pwícíri, pwacèwii naa gòjè naa na autapoo goo. 16 Á go nye tà niimiri é pwi popai kà Pwi Ukai, na é ina pã: “Wà Ioane, àna é *piupwaa goro jawé, èco na wàgawà, àna o mwa *upwaaawà goro é Nyuúáé Pwícíri.”

17 «Wà Pwíduée, àna é nye naa tàra mwara é àraimeai, i Nyuúáé Pwícíri, ma pwacèwijiè, na jè cèikí naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso. Á go pwi wàa, ma go cicara wà Pwíduée?»

18 Géé na càuru é pai tère kàra pwiri, à rà jèe nabwé na rà putàmù, à rà pwamaina Pwíduée, à rà ina pã: «Úu kaa! Ájupàra pã wà Pwíduée, àna é naa mwara é àji wãro tà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà pinùnùma ma biirà dèe.»

Tèpa cèikí wà Antioche na Syrie

19 Géé na càuru é pai bà kà Étienne, à tapoo pwa-imudiri tà tèpa cèikí, à rà jèpa ipiina pã naa é pã napò, naa Phénicie, ma naa na ville Antioche ma gòropò Chypre. Á rà picémara é popai naawè; èco na rà nye picémara co tà tèpa Juif. 20 Èco na wà pàra tàpé géé jaarà, tèpa àbòro géé Chypre ma na ville Cyrène, àna rà me naa Antioche. Á rà picémara é *Picémara Wádé kà Pwi Ukai Iésu tà tàpé na càra caa tèpa Juif. 21 Nye tãa gòrà é nií kà Pwíduée, à wãru tèpa àbòro, na rà biirà naa goo wà Pwi Ukai, à rà cèikí.

22 Úna rà tère pwiri wà tèpa cèikí na wàra pwapwicírì§ Iéruusaléma, à rà panuá pã wà Barnabas naa Antioche. 23 Úna é tèpeaa pã, à é còo é *aupwényunyuári kà Pwíduée naa gò tèpa àbòro, à é dau ipwádée. Á é pagòora diri ma rà cimwù bwàti naa goo Pwi Ukai.

24 Ba wà Barnabas, àna pwi àbòro na é dau wádé, à maina é cèikí kée. Á dau tãa gòé é Nyuúáé Pwícíri. Á wãru mwara tàpé na rà cèikí naa goo Pwi Ukai.

25 Géewè, à é pãra naa na ville Tarse, ba na é mudà wà Saulo. 26 Úna é pãmarié, à é popaé me naa Antioche. Ru tãa wè naa na caapwi naja. Ru pãra taaci naa na pã ipitiri kàra wàra pwapwicírì, à rà pacámuri pã àbòro na wãru. Nye tapoo kaa na Antioche, na tapoo ina goo tèpa cèikí pã *chrétiens*, [pai ina wée pã ‘tèpa cèikí naa goo wà Kériso’].

Rà pitu tà tèpa cèikí naa Judée

27 Na pàara bèepwiri, àna rà boome géé Iéruusaléma naa Antioche pã tèpa *péroféta [na rà pame é popai géé jaa wà Pwíduée]. 28 Pwi jè àrapàrarà, àna nee Agabus. Á wàgòo é pàtamara Nyuúáé Pwícíri. Á é cimadò, à é ina tàra pã: «O mwa pwa cè copwa na dau maina pitiri gòropuu.» (Á nye coo pwi auina-bà na pàara kà Claude, pwi ukai kà tèpa *Roma.)

29 Napwa naa goo wà tèpa cèikí, àna rà pitèrerà, ba na rà panuá pã cè bèpitu kàra tà tèpa cèikí na rà tãa Judée. Rà nye jèpa naa é pwina pãri ma rà naa [wiàra é pumara wakè kàra].

30 Á wà Barnabas ma Saulo, àna ru pa pã i àraimeai dari tèpa pitùà kàra wàra pwapwicírì.

12

Rà tòtàmwara Jacques ma tãjùru Pétèru

1 Na pàara-bà, àna é tubaèpà tà pàra tèpa cèikí wà ukai *Héroda Agrippa I. 2 Á é naa tàrù, ba na tòtàmwara goro tãuwa wà Jacques, pwi aèjii kà Ioane. 3 Úna é còo pã wádé tà tèpa *Juif, à é nama tãjùru mwara wà Pétèru, na pwi jè *tòotù maina kàra, pwi tòotù na pi-ija poloa na ticé nyaa kée. 4 Á é pwa ma tüè naa na karapuu, à é nama wéaarié é àrapápé gomù na piàrapápé coda naa na. Ba nùmee na pitèi Pétèru na ara diri é pã àbòro, géé na càuru tòotù *Paséka.

† 11:12 Gà cibwaa piwà na gà pãra wiàrà—é, Pãra wiàrà, à gà cibwaa pwaké goro àbòro. † 11:12 Tèpa 6 bééjè na wàilà-ni—Tàpé na rà me wiá Pétèru géé Joppé. (Còo Apostolo 10.23,45.) 11:14 Apostolo 16.31 11:15 Apostolo 2.4

11:16 Apostolo 1.5 11:18 Apostolo 13.48, 14.27 11:19 Apostolo 8.1–4 11:22 Apostolo 4.36 § 11:22 Tapoo géé na nee tii bëeni, à tiagoro tii Auinapàpári, àna é popai wàra pwapwicírì, àna pai ina wée pã, è picaatãa kà tàpé na rà cèikí naa goo Iésu, à càcaa é auba maina na Iéruusaléma na é pwi Wàra pwapwicírì kà tèpa Juif. Còo mwara Wàra pwapwicírì naa na Neeremuru (Vocabulaire). 11:25 Apostolo 9.30 11:28 Apostolo 21.10 11:30 Apostolo 12.25

5 Â rà wéaari wà Pétéru naa na karapuu. Â napwa wà tèpa cèikî, âna rà gòo goro pwapwicîri taaci ba kèe.

É pacòobé Pétéru pwi angela

6 Na pwi bàrane béaa kâra é pai pitèié, âna wà Pétéru, âna é puu nabibiù kâra ârailu coda. Â tòoé goro itùpàò, naa goo tupédu coda. Â pwa mwara tèpa coda, na rà wéaari é goropwârawâ goro karapuu.

7 Êco na é nye pwairi tèepaa kaa pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â nye po pwéelaa kaa na karapuu. Â wà pwi angela, âna é pitaci* gòro jènere wà Pétéru. Â é ina tée pâ: «Gà cimaddò wàil!» Â nye tûu kaa géé goro é du î wà Pétéru î pâ itùpàò.

8 Â é jèu ina tée còwâ wà pwi angela pâ: «Gà piigâ goro î karapuu'gâ, â gà coona î du wâraâgâ.» Â é nye pitère dèe wà Pétéru.

Â é ina tée mwara wà pwi angela pâ: «Wâdé. Â gà coona î palitò'gâ, â gà me wiâô.»

9 Â é pâra wiâé géé na karapuu wà Pétéru. Êco na cáé caa tâmogòori pâ é pâ pwina é pwa tée wà pwi angela, âna nye tàgére âjupâra. Ba é niimiri pâ é pwa âcòwâ. 10 Â ru wénari é tèpa coda na rà wéaa béaa, â ru wénari mwara wà tàpé na rà coo wê. Â ru tèepaa pâ naa goo é goropwârawâ pàò na babé wâri é ville. Â é nye pitàpirié acari béaa kâru, â ru còobé, â ru pâ naa jè naigé. Géé pwiri, â nye tâpo tiâu kaa î pwi angela.

11 Â pitâmogòo nûma wà Pétéru, â é ina pâ: «Nye âjupâra kaa! Wà Pwi Ukai, âna é nye panuâ me pwi angela kèe, ba na é upao géé na-araraî wà Héroda! Â é upao jii é pâ pwina èpâ na rà pwa na rà pwa tóo tèpa Juif [na rà cicarabâ].»

É pâra naa jaa tèpa cèikî béé

12 É pâra wà Pétéru naa na pwârawâ kà Maria, nyaa kà Ioane (na jè nee mwara Maréko). Rà tàgére tâa wê é jè auwâru goro tèpa cèikî, â rà nye tàgére pwapwicîri. 13 Â é cùu é goropwârawâ na autò wà Pétéru, â é me wà Rhode nau tàpîri. (Wà tóoni, âna tò ênawéna na pwi pwârawâ-bâ.) 14 Â é tèreina é pwâratîra kà Pétéru, â naa na pai wâdé tée, â é itâa pâ, na ina pâ: «É! Wà Pétéru na é wâboo gòroigé!» Â é imwûru na é tàpîri î goropwârawâ!

15 Â rà ina tée pâ: «Gà ipwirié co tóoni!» Êco na é nye gòo goro ina pâ: «Akaé! Go nye âjupâra.» Â rà ina mwara tée pâ: «Bwa! O gére nyuâaé†.»

16 Na rà gére wârapwiri pai tûra kâra, âna wà Pétéru, âna é nye tàgére gòo goro cùu taaci î goropwârawâ! Â rà mwa tàpîri, â rà nye dau pò kaa.

17 Â é pwa ineremuru târa pâ, na rà cibwaa tûra. Â é piwiâ târa é pai pacòobée géé na karapuu. Â é ina târa pâ: «Guwâ mwa ina tà Jacques† ma pâra tèpa cèikî bééjè.» Â é còobé jiiirâ, â é pâra naa na jè ére.

18 Ūna pwaa dôme, â rà paé ma me wà tèpa coda. Â rà dau géaa, ba càra caa tâmogòori cèna é wée wà Pétéru, â dau wâgòtâra. 19 Â é nama rà mudée bwâti wà Héroda, êco na càra caa pâmarié. Â é pitawiâ wà tèpa wéaa, â é nama catâmwaraarâ.

Géé na càùé, â é boo wà Héroda géé napò *Judée naa Césarée, ba na é pitâa wê.

É bà ukai Héroda Agrippa I

20 É dau putâmu wà ukai Héroda naa goo wà tèpa âboro géé Tyr ma Sidon. Êco na rà me nau còoé, ba na rà ilari jiié é pinaanapò. (Ba é du ville kâra, âna ru wâro goo é napò kà Héroda.) Â rà nama é pwi naigé mee wà Blastus, pwi ênawéna kà pwi ukai, pwi a wéaari é pwârawâ maina kèe.

21 Na pwi tóotù na é jèe dàbacoò na wà Héroda, â é coona é ârabwée kâra ukai kèe. Â é too naa gòro é autâa kèe, â é patûra tèpa âboro.

22 Â rà nye dau picâdirié, ma ina pâ: «É! Càcaa pwi âboro na gére tûra! Â pwi jè pwiduée!»

23 Â wâdé tée na rà pwamainâé jii wà Pwiduée. Êkaa na é nye eîé kaa é pwi angela kà Pwi Ukai, â rà iri é naparawée é pâ âgù, â é bâ.

24 Napwa naa goo é popai kà Pwi Ukai, âna jèe dau picémara ba maina pâ, â é pitoo é jéù tèpa cèikî. 25 Géé na càuru é pai waké kà Barnabas ma Saulo, â rà wâjué còwâ géé§ *Iérusaléma, wàilà ma Ioane-Maréko.

* 12:7 Pitaci—Toucher sur le côté. 12:10 Apostolo 5.19 † 12:15 Nyuâaé—é, Pwi angela kèe. Rà cèikî wà tèpa Juif pâ, rà wéaarjé jècaaa é pâ angela. † 12:17 Jacques—Pwi jii wà Iésu. (Còo note goo Apostolo 15.13.) 12:18 Apostolo 5.22–24 12:23 Daniel 5.20 12:24 Ésaïe 55.11 12:25 Apostolo 11.29–30, 15.37 § 12:25 Géé Iérusaléma—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Naa Iérusaléma.

bétapoo pai pâra kà paulo

13

(Naporomee 13.1–14.28)

Rà pitòrigari Barnabas ma Saulo

¹ Naa na wâra pwapwicîri naa Antioche wâna province Syrie, âna pwa pâra tèpa *péroféta, ma tèpa ipacâmu—wâ Barnabas, wâ Siméon pwina ina gooé pâ 'Pwi âboro duu'; Lucius géé na ville Cyrène; Manaên na ia ru pimaina naima ma pwi kupénoo *Héroda Antipas; ma wâ Saulo.

² Pwa pwi pâara na rà gére ipwanya—ba rà panuâ é ija, ba na rà gére pwapwicîri tà Pwi Ukai.

Â é ina târa é Nyuââé Pwicîri pâ: «Guwâ pitòpò naaiti wâ Barnabas ma wâ Saulo, târa é wakè na go todâru naa goo.»

³ Géé na càuru é ipwanya ma pwapwicîri kâra, â rà tòpò îrà naa gôru [ba na pwényunyuarîru] â rà panuârû pâ.

Ru pâra naa gòropò Chypre

⁴⁻⁵ É cûru pâ Barnabas ma Saulo é Nyuââé Pwicîri. Â é pâra wiârû wâ Ioane-Maréko, ba na é pitu târu. Rà boo naa na ville Séleucie, â géewê, â rà pâ gôro wânga naa gòropò Chypre. Ûna rà tèepaa pâ naa na ville Salamine, â ru picémara é popai kà Pwiduée wâ Barnabas ma Saulo, naa na pâ *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif.

É cicararu Élymas

⁶ Ûna ru jêe pâra pitiri é pô, tia na ville Paphos, â ru pâmari pwi jè Juif na nee Bar-Jésus (Élymas naa na grec)*. Wâ pwi âboro-bâ, âna pwi a pwa tuté, â é ina pâ wâé pwi péroféta kà Pwiduée [na é pame popai kée]. ⁷ Wâ pwiibâ, âna pwi bée Sergius Paulus, pwi kupénoo kâra pô-bâ, na pwi a tâmanga. Wâ pwi kupénoo-bâ, âna é todâ wâ Barnabas ma Saulo, ba dau nûmee na é tère é popai kà Pwiduée. ⁸ Éco na wâ Élymas, âna é mudâra, ba na é dàbii é aucèiki kà pwi kupénoo.

⁹ Wâ Saulo (na ina gooé mwara pâ Paulo)†, âna dipitirié é Nyuââé Pwicîri, â é ucâri Élymas burâ ina tée pâ: ¹⁰ «Pwina nai *Caatana! Gà pwi a cicara é pwina *târû! Dau pwi a maina kaa é pwa tuâ naa googâ! Wânanu? Bwaa caa pâ nabwé kaa é pai cicaragâ é pâ naigé na târû kà Pwi Ukai? ¹¹ Ée tatéegâ wâ Pwi Ukai, â gà o bwi ni, â o tàpo pwa pâara na o câgâ caa côojè.»

Â nye me kaa é bàutè naa gò wâ Élymas, â jêe câé caa côojè. Â é mudâra ma cèi dàra pâ âboro, ba na rà pipopâé.

¹² Napwa naa goo wâ pwi kupénoo, âna é pò goro é pwina gére tèepaa, ma é pàtâmara é popai kà Pwiduée, â é nye cèiki kaa.

Na Antioche goro jènere Pisidie

¹³ Géé na càué, â wâ Paulo ma tèpa bée, âna rà pa wânga géé Paphos, pâ naa na ville Perge géé goo province Pamphylie. Â é pâra jiiru naawê wâ Ioane-Maréko, â é wâjué còwâ naa *Iérusaléma. ¹⁴ Â géé Perge, âna ru pâra wâ Paulo ma Barnabas, â ru pâra wii é naigé pâ naa Antioche goro jènere pwi ére napò Pisidie.

Ûna ru tèepaa pâ naawê, â ru tò naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif, na *tòotù pwicîri. ¹⁵ Wâ tèpa âboro na rà pwapwicîri wê, âna rà gére pûra i tii goro *Naèâ kà Moosé, ma i tii kà tèpa péroféta. Â rà ina târu wâ tèpa pitûâ pâ: «Tupédu jènerebâ, wiâna pwa cè popai kâu, târa pagòojè, â gâu cimadò ma gâu tùra.»

É patûra tèpa jènereê Paulo

¹⁶ É cimadò wâ Paulo, â é pwa ineremuru, ba na rà cibwaa tùra, â é ina pâ: «Bwa; guwâ tère diri, i tàpé *Isaraéla, ma wâguwâ mwara na guwâ gére pwapwicîri naima. ¹⁷ Wâ Pwiduée kâra é pwi Ba kâjè Isaraéla, âna é pitòrigari wâ tèpa caa kâjè. Â é pwa ma é pimaina too é Ba, na pwi pâara na rà bwaa pwa pârame naa napò *Aigupito. Â é pwa ma rà còobé, goro é nii ma pàtâmee. ¹⁸ Â é pa-ijarâ† na wâpâ na 40 naja, naa namaré.

13:2 Apostolo 9.15 **13:3** Apostolo 6.6 **13:4-5** Apostolo 12.12, 15.39 * **13:6** Élymas naa na grec—Popai géé na nee tii 8. † **13:9** Saulo; Paulo—Nee naa na héberû pâ: Saulo, nee naa na grec pâ: Paulo. **13:11** Apostolo 9.8 **13:13** Apostolo 15.38 **13:17** Exode 1.7, 6.6, 12.51 **13:18** Nombres 14.34; Deutéronome 1.31 † **13:18** É pa-ijarâ—é, É pidâpwicâarié naa goorâ.

¹⁹ «É pwa ma rà pwâri ma catâmwara ê 7 mwaciri naa napô *Kanana, â é panuâ târa ê napô, ba na tâpa âji apooé. ²⁰ Ê pwi pâara-bà, âna wâmwünyabweri 450 naja [gée na càuru pai pitòrigarirâ kèe na Aigupito]. Á é naa târa wâ tâpa ukai *juges*, târa pipoparâ tiagoro ê pâara kâ péroféta Samuêla.

²¹ «Nye, na pwi pâara-bà, na wâ tâpa ijiao kâjè, âna rà ilari jii Pwiduée cè pwi ukai kâra. Á é naa târa wâ Saül, pwina naî Kis gée na wâao kâ *Benjamin. Á wâ Saül âna é pwi ukai kâra naa na 40 naja.

É pwi a pa-udòjè Iésu

²² «Gée na càùè, â é tapwütù Saül wâ Pwiduée, â é naa târa ê Ba wâ pwi ukai *Davita. É ina wâ Pwiduée gooé pâ: *Go jèè pâmari wâ Davita pwina naî Jessé, pwi âboro na wânümoò gooé, na ée mwa pacoo diri câbawâdè kôo.* 1 Samuel 13.14

²³ «Á é autûâri kâ Pwiduée, âna na ée mwa còobé gée na é tâa kâ Davita, wâ Iésu pwi a-upa Isaraéla.

²⁴ «Béaa kâra é pai tèepaa kâ wâ Iésu, âna é me wâ *Ioane Pwi a piupwaa, â é picémara tà tâpa Isaraéla. Á é ina târa pâ: “Guwâ pinünüma ma guwâ biiwâ ma *upwaaawâ.” ²⁵ Ûna é pwa na é tubanabwé é wakè kèe, â é mu nye tà ciburâ ina târa wâ Ioane pâ: “Gona guwâ gére niimiri pâ wâgo wâa? Ba càcaa wâgo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwâ tapacié gée na biu]. Guwâ còo, ée mwa pwicò kôo wâ pwiibâ, na po dau càcaa pâri ma go tipi é otâpwe goro du wâraâê.”»

Câra caa còoinaè tâpa pitûâ

²⁶ [É ina mwara wâ Paulo pâ]: «Tâpo tâmaariô, co tâpa jènereô, tâpa gòobàra *Abéaama, ma wâguwâ mwara na papwicîri wâ Pwiduée. Jèe panuâ medarijè diri é pwi popai bèeni, ba na jè udò, [ma tâa tâjè é *âji wâro]. ²⁷ Êco na wâ tâpa âboro Iérusaléma ma tâpa ukai kâra, âna càra caa câmogòori pâ, wâ Iésu, âna é me, ba na jè udò. Càra caa tâmogòori é popai na rà ina béaa wâ tâpa péroféta; é popai na rà mu pûra diri na é pâ tòotù pwicîri! Êco na rà pacoo é popai-bâ, na rà pwa ma é bà wâ Iésu.

²⁸ «Á rà nye tâmogòori pâ, nye ticè na é pwa wâ Iésu na pâri ma tètâmwereê goo. Êco na rà nye ilari jii wâ *Pilato pâ, wâdè na é bà [naa goro *kurucé]. ²⁹ Ba rà pacoo diri é pâ namuru na ina naa gooé. Á gée na càùè, â rà naaè boo gée goro kurucé, â rà tòpòé naa na auipwâni.»

É pawâroé còwâ Pwiduée

³⁰ «Êco na wâ Pwiduée, âna é pawâroé còwâ, gée nabibiu kâ tâpa bà. ³¹ Á naa na pâ tòotù na dau wâru, â é ipaarié taaci wâ Iésu tà tâpa âboro na ia rà too ma wâé gée Galilée naa Iérusaléma. Á nabâni, âna rà jèè tâpa *paâjupâraé naa nabibiu kâra é Ba Isaraéla.

³² «Á wâibâ, âna bà picémara tâwâ é pwi *Picémara Wâdè bèepwiri. Ba é jèe mara ina béaa wâ Pwiduée tà tâpa jooorojè pâ ée mwa pwa jè muru. ³³ Á nabâni, âna é pwa ba kâjè tâpa naîrà^S [ma pâra tâpé mwara]. Ba é pwa ma é wâro còwâ wâ Iésu.

«Jèe wii gooé, naa na béârailu kâra salamo kâ Davita pâ:

[Wâéni popai kôo,
na go ina] nabâ:
Gâ pwina naîô,
â go pwi caa'gâ*.

Psaume 2.7

³⁴ «Á wâ Pwiduée, âna é pawâroé còwâ, gée nabibiu kâ tâpa bà, ba na é cibwaa wâjué còwâ naa na auipwâni, â é cibwaa wai ma boté. Ba ée jèe mara ina wâ Pwiduée pâ: *Go mwa naa tâwâ é *aupwényunyuaári na go jèè mara ina tà Davita.* Ésaie 55.3

³⁵ «Á âjupâra, ba é wii mwara wâ Davita, naa na jè ére pâ:

Gâ jèè pitòrigario

13:19 Deutéronome 7.1; Josué 14.1 **13:20** Juges 2.16; 1 Samuel 3.20 **13:21** 1 Samuel 8.5,19, 10.20-24 **13:22** 1 Samuel 13.14, 16.12; Psaume 89.21 **13:23** 2 Samuel 7.12-16 **13:24** Mataio 3.1-2 **13:25** Ioane 1.20,27 **13:28** Mataio 27.22-23 **13:29** Mataio 27.59-60 **13:31** Apostolo 1.3,8 **13:33** Psaume 2.7 ^S **13:33** Kâjè tâpa naîrà—é, Kâ tâpa naîrà. * **13:33** Wâéni popai kôo na go ina nabâ... Grec: Nabâ, âna gâ jèe pwi naîô, â go jèe pwi caa'gâ. Naa na tii Salamo (Psaumes), âna é ina wâ Pwiduée é popai bèepwiri tà pwi Mesia kèe, ùna é pwa ma é Pwi Ukai kâra diri é pâ muru. (Wâ Paulo, âna é paari pâ wâ Iésu Kériso, âna pwi Mesia.) **13:34** Ésaie 55.3 **13:35** Psaume 16.10

*ma go pwi ênawéna'gà.
O câgà caa panuâ nyuâaô
ma é tâa na aubà.
O câgà caa panuâ naiio
ma o wai ma botére.*

Psaume 16.10

³⁶ «Wà ukai Davita, âna é nye tà piênawéna kà Pwiduée, tiagoro é pai bà kêe, â é pacoo é câbawâdé kà Pwiduée. Êco na é bà, â pwànirié pwacèwii diri tèpa caa kêe, â é jêe wai ma botére naa na auipwàni. ³⁷ Êco na wà pwina é jêe pawâroé wà Pwiduée, âna câé caa wai ma botére.»

É pame pai pwanauri èpà kâjè

³⁸⁻³⁹ «Wâdé na guwà tâmogòori bwàti, co tèpa jènereô, pâ, bà picémara tàwà nabà é pai pwanauri èpà naa na nee Iésu. Â nye géee gooé kaa, na tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduée†, ba na jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Ba càcaa pâri, è Naèà kà Moosé ma pwanauri è èpà, ma nama jè tàrù. ⁴⁰ Â guwà pwacôoco, ba péa tà tèepaa mariwà è pwina rà jèe ina tèpa péroféta:

*41 Guwà pwacôowà,
wâguwà tèpa ipwamainawà!
Go mwa papôwà,
â guwà jèpa ipiina!
Go o mwa pwa wakè kôo
na guwà bwaa wâro;
wakè na muugère
ma dau maina awé.
Â wiâna wiâ tàwà,
â câguwà caa wâari.»*

Habakuk 1.5

⁴²⁻⁴³ [Â ûna é ina diri pwiri wà Paulo, â] jêe nabwé é ipitiri, â ru còobé ma Barnabas géee na i wâra pitapitiri. Â rà ilari jiiuru wà tèpa âboro pâ, na ru mwa tòpò cè gòobàra é popai kâru, na é tòotù pwicîri noowè. Â wâru tàpé na rà pâra wiâru—wà tèpa Juif, ma tàpé na rà biirà naa goro é pwapwicîri kà tèpa Juif. Â rà ipwa jèkutâ naima, â ru pagòora ba na rà cimwù naa na *pimeari imudi kà Pwiduée.

Ru pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

⁴⁴ Na pwi tòotù pwicîri pâ còwà, âna ipiti êdiri tèpa âboro na ville Antioche wà Pisidie, ba na rà tère é popai kà Pwi Ukai. ⁴⁵ Ûna rà còo pwiri wà [tèpa pituâ kà] tèpa Juif, â rà iboo goo wà Paulo, â rà tobpawê ma inaè ba èpà. ⁴⁶ Êco na ru ina ba gòo tàra wà Paulo ma Barnabas pâ: «Bu mara me mariwà ba wâguwà tàpé na, na guwà mara tère é popai kà Pwiduée. Ûna guwà tûma, êkaa na, bu o biibu dà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba munaa càcaa kàwà è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?! ⁴⁷ Ba wàéni è pwina é jêe ina tâbà wà Pwi Ukai pâ:

*Go tòpògà ma cùrugà.
Gà mwa pwélaa kâra pâ Ba.
Ina târa gòropuu:
“É jêe me wà Pwi Ukai;
me nau pa-udòwà!”»*

Ésaïe 49.6

Dau wâru tàpé na rà cèiki

⁴⁸ Ûna rà tère pwiri wà tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà dau ipwâdéee. Â rà ina pâ: «Nye dau wâdé kaa é popai kà Pwi Ukai!» Â rà cèiki wà tàpé na é jêe pitòrigarirà wà Pwiduée, ba na tà tàra é wâro dàra gòiri jaaé.

⁴⁹ Â napwa naa goo é popai kà Pwi Ukai, âna é pâpitiri napô.

⁵⁰ Êco na wà tèpa cicara Paulo ma Barnabas, âna rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tubaèpà tàru ma pacòobéru. Wàilà âna tèpa ijiao kâra napô, ma pâra ilàri na wâdé tàra é

pwapwiciri kà tèpa Juif, â na pi-inarà ba wâdé na pwi napô-bà. Â rà pacôbèru gée napô kàra. ⁵¹ Â ru tauri é dàuru puu goro âru[†], â ru pâra naa na ville Iconium.

⁵² Â wà tèpa cèikì na rà tâa Antioche, âna dipitirirâ é Nyuââé Pwiciri, â é nama rà dau ipwâdéé.

14

Paulo ma Barnabas na Iconium

¹ Ipaiwâ é pwina tèepaa na Iconium ma wâ Antioche. Ba ru too wâ Paulo ma Barnabas naa na *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif; â ru picémara é popai kà Pwiduée; â wâru tèpa âboro na rà cèikì—wâ tèpa Juif, ma wâ tàpé na càra caa tèpa Juif mwara. ² Napwa naa goo wâ pâra tèpa Juif, âna tàutàra dàra cèikì naa goo é popai na ru ina; â rà pitoo naa na pûru wâ pâra tèpa tâa wê, ba na rà putàm naa goo wâ Paulo ma Barnabas.

³ Êco na càru caa pò ma pâra, â ru bwaa nye tàpo tâa wê. Â càru caa piwâ na ru picémara é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai, ba tupédu a cèikì naa gooé. Â é *paâjupâra é pâ popai na ru ina wâ Pwiduée, na é nama ru pwa é pâ *câmu kàra pàtamee na rà pò goo wâ tèpa âboro. ⁴ Â rà pitadârùrà wâ tèpa âboro na napô bèepwiri. Ba é jè ére gée goorâ, âna é pâra wiâ [tèpa caa kâ] tèpa Juif; â jè ére, âna é pâra wiâ wâ tupédu *apostolo.

⁵ Pwa mwara pâra tàpé na càra caa tèpa Juif [na rà cicara Paulo ma Barnabas]. Â rà pitèrèra ma wâ tèpa Juif, ma wâ tèpa caa kàra*, ba na rà catàmwararu goro atü. ⁶ Êco na, ûna ru tàmogòori pwiri, â ru uru pâ naa napô Lycaonie—naa na du ville Lystre, ma Derbe, ma é pâ na ére goro jènereru. ⁷ Â ru picémara naawé é *Picémara Wâdé.

Na Lystre ma Derbe

⁸ Na pâara bèepwiri, âna é tâa Lystre é pwi a pitàbwamwa. Gée na aukîri kêe, âna càcaa pâri ma é cimadò ma é pâra. ⁹ Â, na jè tòotù, âna é tâmaari wâ Paulo na é gére picémara é popai. Â é nye po ucârié kaa wâ Paulo, ba é còo pâ é cèikì wâ pwiibâ pâ o mwa wâdé du âé.

¹⁰ Â é dau tùra too wâ Paulo, â é ina tée pâ: «Gâ cimadò, â gà citàrù!»

Â é nye ègò kaa, â é too na citàrù, â é pâra!

¹¹ Wâru é pâ âboro gée Lycaonie na rà còo pwiri, â rà uu burà ina naa na pwâratùra kàra pâ: «É! Wâ tèpa duée kâjè, âna rà jèe pipwârùrà[†] naa goo tèpa âboro, â rà boome darijè!»

¹² Â rà naa tàru é nee tèpa duée kàra. Ba rà ina goo Barnabas pâ Zeus, nee pwi ukai kâ tèpa duée; â wâ Paulo pâ Hermès[†] ba nye wâé na é pwi a pame é popai.

¹³ Pwa é wâra pwapwiciri kà Zeus, âna é wâni na jè tapoo tò naa na ville[§]. Â wâ pwi a pwa ârapwaaillò kêe, âna é pame é pâ paaci bau pâ buké, â é tòpò boo naa goro é pâ goropwârawâ. Ba nùmarâ ma wâ tèpa âboro na rà pwa *ârapwaaillò tà tupédu apostolo.

Caapwi co pwi âji Pwiduée!

¹⁴ Êco na, ûna ru tère pwiri, â dau càcaa wâdé tàru, â ru tidàpa é ârabwée kàru*. Â ru itàa pâ naa nabibiu kàra pâ âboro, â ru tomara too pâ: ¹⁵ «Bwa! Tèpa béebu, dà na guwâ pwa? Wàibu, âna bu nye tupédu âboro pwacèwiiwâ! Â bu me nau picémara tàwâ é Picémara Wâdé. Wâdé na guwâ panuâ é pâ duée kàwâ na ticémuru naa goorâ. Guwâ biiwâ naa goo wâ Pwiduée na é wâro. Ba wâé na é pwa é napwéretòotù ma gòropuu ma nawiâ, ma diri é pâ namuru na wâna.

¹⁶ «Â wâ pwi Pwiduée-bà, naa na pâ pâara biu, âna é panuâ é pâ Ba, ma rà pwa é pâ câbawâdé kàra. ¹⁷ Êco na é mu nye tà paari tâjè é pimeaari kêe, na é pwa é pâ muru na wâdé ba kâjè. Ba é naa tâjè é popaa me gée napwéretòotù, ma é pâara na piûnya na. Â wâé na é naa tâjè é pâ utimuru na dau wâru, â é naa mwara ma jè dau ipwâdéé.»

¹⁸ Â ru jèe nye ina tàra é pâ popai bèepwiri wâ Paulo ma Barnabas, êco na ru bwaa nye tàpo paa goro ticia jiirâ pâ, na rà cibwaa pwa ârapwaaillò tàru.

Rà èi Paulo goro atü

13:51 Mataio 10.14; Apostolo 18.6 † **13:51** Tauri é dàuru puu goro âru—Pai ina wèe pâ, o càcaa pûra naa gooru cè pwina o tèepaa marirà. **14:3** Maréko 16.20; Hébéru 2.4 **14:5** Apostolo 14.19 * **14:5** Tèpa caa kàra—Rà ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Tèpa naporomeerâ. **14:11** Apostolo 28.6 † **14:11** Pipwârùrà—Se transformer. † **14:12** Zeus; Hermès—Biu, âna wâ tèpa Grec bèeni, âna dau wâru tèpa duée kàra. § **14:13** Wâni na jè tapoo tò naa na ville—Â l'entrée. Rà ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Wâna autò na ville. * **14:14** Tidàpa é ârabwée kàru—Rà tidàpa é ârabwée kàra wâ tèpa Juif na rà po dau pikiri. É, na po dau dàpàgâ tàra goo cè jè muru, pwacèwii na rà pwa cèna èpâ tà Pwiduée. **14:15** Psaume 146.6; Apostolo 10.26 **14:16** Apostolo 17.30 **14:17** Jérémie 5.24

¹⁹ Êco na rà tèepaa me naawê wà tèpa Juif na ia rà cicara Paulo ma Barnabas naa Antioche ma Iconium. Â rà too naa na pûru wà pàra tèpa âboro, ba na rà catàmwara Paulo. Â rà dau èié goro atù, â rà bèeré còobé géé na napô, ba rà tà niimiri pâ é jée bà. ²⁰ Êco na rà cibèepié wà tèpa cèikî, â é cimadò â é tò naa na ville.

Na pwi tootù géé paé còwâ, â ru pàra ma Barnabas naa na ville Derbe.

Ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie

²¹ Géewê, âna ru picémara é Picémara Wâdé na Derbe, wà Paulo ma Barnabas. Â wâru tèpa âboro na rà cèikî. Â ru wâjué me còwâ naa Lystre, ma Iconium, ma Antioche wâ Pisidie. ²² Ru pagòo tèpa cèikî, ba na rà cimwù naa na cèikî kàra naa goo wà Pwi Ukai. Â ru ina tàra pâ: «Jè wâro na é pâ picàri, na jè pàra wii é naigé pâ naa na é *Mwaciri kà Pwiduée.»

²³ Ru pitòrigari wà pàra tèpa âboro, ba na rà tèpa pitùâ naa na jèpa wàra pwapwiciri. Â ru ipwanya—ru panuâ é ija na jè pàara, ba na ru pwapwiciri kàra bwàti. ²⁴ Â nabwé, [â ru picijirâ] â ru tapàgà boo Pisidie, â ru tèepaa naa na province Pamphylie. ²⁵ Â ru picémara é popai kà Pwiduée naa na du ville wê—naa Perge, ma Attalie.

²⁶ Géewê, â ru pa wànga ba na ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie. Ba nye wà tèpa cèikî na pwi ère-bà, na ia rà panuâru na aranara é pimeaari imudi kà Pwiduée, târa pwi waké na ru gére tubamwara.

²⁷ Ûna ru tèepaa pâ, â ru panaimari tèpa cèikî. Â ru piwiâ tàra diri é pâ namuru na é nama ru pwa wà Pwiduée. Â ru piwiâ mwara é pai tàpiri é goropwàrawâ tà tàpé na càra caa tèpa Juif, ma rà cèikî. ²⁸ Â bwaa tàpo gòiruru goro tâa wê.

15

Pwàra pitùra goro Naèà kà Moosé

¹ Pwa pàra tèpa âboro, na rà me géé napô *Judée, na rà pacàmuri tèpa cèikî pâ: «Wiàna câguwà caa pipwa *kamai tàwà wiàra é *Naèà kà Moosé, â o câguwà caa uddò.»

² Êco na wà Paulo ma Barnabas, âna ru dau pitakàna ma wàilà goro é pwi auniimiri-bà. Â rà pâ nau pitèrerà pâ, wâdé na rà too naa *Iérusaléma, wàilu ma wà pàra tàpé géé goorà, ba na rà o pitùra wà tèpa *apostolo ma wà tèpa pitùâ kàra wàra pwapwiciri, goo é pwi auinapopai bèepwiri.

³ Â êkaa, na é panuàrà pâ é wàra pwapwiciri. Â rà pàra wà tàpéeni, â rà tapàgà du ère napô Phénicie ma *Samaria. Â rà piwiâ tà tèpa cèikî wê é pai cèikî kà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Â rà dau ipwàdéé goo, wà tàpé na rà tère é pwi jèkutà-bà.

Ipitiri na Iérusaléma

⁴ Ûna rà tèepaa pâ naa Iérusaléma wà Paulo ma Barnabas ma wà tèpa béeru, â é tòpirà é wàra pwapwiciri—èdiri wà tèpa cèikî ma tèpa apostolo ma tèpa pitùâ kàra wàra pwapwiciri. Â rà piwiâ tàra diri é pâ muru na é nama rà pwa wà Pwiduée.

⁵ Êco na rà wàjaarà wà pàra tèpa *Farasaio na rà jée cèikî naa goo wà Iésu. Â rà cimadò, â rà ina tàra pâ: «Wâdé na rà pwa kamai tà tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif, â wâdé na rà pàra wiâ bwàti é Naèà kà Moosé.»

⁶ Rà ipitiri wà tèpa apostolo ma tèpa pitùâ, ba na rà pitùra goo é popai bèepwiri.

É patùrarà Pétéru

⁷ Rà dau pièi popai goo, â jè pàara, â é cimadò wà Pétéru â é ina tàra pâ: «Bwa; tèpa cèikî béèò, guwà tàmogòori pâ, jée gòiri na é pitòrigario wà Pwiduée géé nabibiu kàwà, ba na go picémara é popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nùmee na rà tère é popai goro wâro, â na rà o cèikî naa goo. ⁸ Wà Pwiduée, âna é tàmogòori é pwàranüma tèpa âboro. Â é naa tàra mwara é Nyuââé Pwiciri pwacèwii naa goojè. É nye tàgére paari tàjè pâ, é nye tòpirà mwara. ⁹ Câé caa ipwaké goojè ma wàilà. É cèitiri* é èpà kàra, â é nama wâdé é pwàranümarà na araé, ba rà cèikî naa gooé.

¹⁰ «Â nabàni, âna guwà bwaa gére bumuru goo Pwiduée? Gorodà na guwà tòpò naa gò tèpa cèikî é jè nakake, na càcaa pâri na rakeri wà tèpa jojoorojè, ma wàjè mwara? ¹¹ Bwa! Jè cèikî pâ, jè udò géé goo é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai Iésu, ipaiwàjè ma wàilà.»

14:19 Apostolo 17.13; 2 Korénito 11.25 **14:22** Apostolo 15.32; 1 Tésalonika 3.3 **14:26** Apostolo 13.1–2 **14:27** Apostolo 15.4,12 **15:1** Galatia 5.2 **15:2** Galatia 2.1 **15:4** Apostolo 14.27 **15:7** Apostolo 10.1–43 **15:8** Apostolo 10.44, 11.15 **15:9** Cèitiri—Patâjii, purifier de, éliminer. **15:10** Mataio 11.30; Galatia 3.10 **15:11** Galatia 2.16; Éféso 2.5–8

¹² Â po tēepaa me ê t̃anana naa na i ipitiri. Â rà t̃amaari wà Barnabas ma wà Paulo, na ru piwiã t̃ara ê p̃a *c̃amu k̃ara p̃at̃ama Pwiduée, na é nama ru pwa, naa nabibiu k̃a t̃ap̃é na c̃ara caa t̃epa Juif.

Aupitèi k̃a Jacques

¹³ Ūna ru j̃ée t̃ura diri, â é t̃ura wà Jacques†, â é ina p̃a: «Bwa; t̃epa c̃eik̃i b̃éeò, guwà t̃amaariò. ¹⁴ Ê piwiã wà Simona Pét̃eru ê pai tapoo pit̃origari k̃a Pwiduée c̃è Ba k̃ée, g̃ée nabibiu k̃a t̃ap̃é na c̃ara caa t̃epa Juif, ba na é pwi Ba k̃ée. ¹⁵ Ba j̃ée pwac̃ewii ê pwina é ina wà Pwiduée, na rà naigé mee wà t̃epa *p̃erof̃éta k̃ée. Ba j̃ée wii p̃a:

¹⁶ *G̃ée na c̃àuru pwiri,
â go o mwa me c̃owã.
Go o mwa bari c̃owã
pw̃arawã k̃a *Davita†,
pw̃ara ukai na j̃ée t̃uu.
Go mwa pacimadò c̃owã.*

¹⁷ *Rà o mwa mudò
t̃epa âboro diri;
p̃amariò p̃a Ba,
t̃ap̃é na go tod̃ara,
ba na o pwi Ba k̃oo.*

¹⁸ *W̃aépwiri popai k̃oo,
w̃ago Pwi Ukai.
Go j̃ée t̃amara ina;
pacoò g̃ée na biu.»*

Amos 9.11–12

¹⁹ É ina mwara wà Jacques p̃a: «Go niimiri p̃a, na cibwaa naa mwara c̃è j̃è nakake k̃a t̃ap̃é na c̃ara caa t̃epa Juif na rà j̃ée c̃eik̃i naa goo wà Pwiduée. ²⁰ W̃adé na j̃è pwa tii p̃adarirà ma j̃è ina t̃ara p̃a, na rà cibwaa uti ê p̃a macii na pwa *ârapwaaailò goo t̃ara p̃a ânuru duée. Â rà cibwaa ipuu imudi§. Â rà cibwaa uti ê domii, ma uti ê p̃a macii na dàuru nyarã* (ba j̃ée c̃acaa c̃oobé ê domii k̃ara). ²¹ [Diri ê p̃a pwiibã, âna rà t̃amog̃oori] ba j̃ée g̃oiri na picémara ê Naèà k̃a Moosé, naa na p̃a napò. Â wà t̃epa Juif, âna rà p̃ura i Naèà naa na é p̃a *w̃ara pitapitiri, diri ê p̃a *t̃oòtù pwiciri.»

Rà wii tii t̃a t̃epa c̃eik̃i na Antioche

²² Wà t̃epa apostolo, ma wà t̃epa pit̃uã, ma diri ê w̃ara pwapwiciri, âna rà pit̃erera ma rà wii t̃a t̃epa c̃eik̃i naa Antioche. Â rà pit̃origari wà Silas, ma wà Jude, na ina gooé p̃a Barsabbas—tupédu âboro na rà c̃eik̃i naa gooru—ba na ru p̃ara wiã Paulo ma Barnabas ma popa p̃a i tii. ²³ W̃aéni é pwina rà wii:

Bwãcu k̃awã co t̃epa c̃eik̃i wà Antioche, ma Syrie, ma Cilicie! W̃aibã—wà t̃epa apostolo ma t̃epa pit̃uã—na wii ê tii bèeni. C̃aguwà caa t̃epa Juif, êco na [guwà c̃eik̃i naa goo wà K̃eriso, êkaa na] guwà t̃epa aejii k̃abã naa na nee.

²⁴ Bã t̃ere p̃a, pwa p̃ara t̃ap̃é na rà p̃ara g̃ée jaabã, â rà paé nau tuba-imwüruwã goro ê p̃a popai k̃ara, â rà j̃ée nama gù ê pw̃aranumawã. Êco na c̃acaa w̃aibã na naa tarù t̃ara. ²⁵ Êkaa na bà pitapitiri, â bà niimiri p̃a, w̃adé na bà pit̃origari c̃è tupédu âboro g̃ée jaabã, ma bà panuãru paé dariwã. Â ru paé wiã tupédu a c̃eik̃i b̃eébã, tupé na dau w̃anumabã gooru, wà Paulo ma Barnabas. ²⁶ Ba ru panuã w̃aro k̃aru, naa na nee Pwi Ukai Iésu K̃eriso. ²⁷ Bã naa paé wà Jude ma Silas, ba na ru mwa po ina t̃awã goro pw̃aru ma napéaati é pwina wii naa na tii bèeni. ²⁸ Bã bà pit̃erebã, w̃aibã ma é Nyuãaé Pwiciri, p̃a, c̃acaa w̃adé na bà tòpò c̃owã naa g̃owã c̃è nakake. Êco na w̃aéni é pwina âjimuru:

²⁹ Guwã cibwaa uti ê p̃a macii na pwa *ârapwaaailò goo t̃ara ê p̃a ânuru duée; Guwã cibwaa uti ê domii, ma é p̃a macii na dàuru nyarã (ba j̃ée c̃acaa c̃oobé ê domii k̃ara); Guwã cibwaa ipuu imudi.

Ê p̃a namuru bèepwiri, âna w̃adé na guwã nabwé jii.

15:13 Galatia 2.9 † **15:13** Jacques—Pwi jii wà Iésu. (C̃oo Maréko 6.3.) C̃aé caa pwi j̃è ârap̃ara t̃epa 12 apostolo, êco na é p̃a nau pwi apostolo ma pwi âboro imaina naa j̃a t̃epa c̃eik̃i wà Iérusaléma. (C̃oo Galatia 1.19; 2.9.) **15:16** Amos 9.11–12

† **15:16** Pw̃arawã k̃a Davita—Ê Ba Isaraéla, wà t̃epa Juif. **15:20** Exode 34.15–17; Lévitique 17.10–16 § **15:20** Rà cibwaa ipuu imudi—é, Rà cibwaa pwa é w̃arog̃ronaigé (prostitution). * **15:20** Dàuru nya (é, dàuru nye)—Étrangler.

15:28 Mataio 23.4

Topai tàwà.

Dau pagòo tèpa cèikí

³⁰ Êkaa na rà pâra naa Antioche wà Paulo, Barnabas, Jude ma Silas. Â rà papitiri diri tèpa cèikí, ba na rà naa tàra i tii. ³¹ Ûna rà pûra i tii wà tèpa cèikí, â nye dau piwádé nùmarà kaa.

³² Napwa naa goo wà Jude ma Silas, âna ru tupédu péroféta, â tàpo gòriru jaarà. Â ru pame é popai kà Pwiduée tà tèpa cèikí, â ru dau pagòora.

³³ Gée na càuru é jè pàara, â rà picijiuru wà tèpa cèikí wà Antioche, ba na ru wâjué còwâ dari tàpé na rà naaru me. { ³⁴ Êco na é niimiri wà Silas pâ wâdé na é bwaa tà tâa. }

³⁵ Wà Paulo ma Barnabas, âna ru nye tà tâa Antioche. Â rà pacàmuri tèpa âboro ma inapàpári é popai kà Pwi Ukai, wàilu ma pâ âboro na wâru.

béârailu kâra pai pâra kà paulo*(Naporomee 15.36–18.22)**Ru ipiina Paulo ma Barnabas*

³⁶ Gée na càuru é jè pàara, â é ina wà Paulo tà Barnabas, pâ: «Ju wâjué còwâ naa na é pâ napò na ia ju picémara pâ wé é popai kà Pwi Ukai. Wâdé na ju cai tèpa cèikí na rà jèpa wâna, ba na ju còo pâ, pwiri rà gére wânanu.»

³⁷ Nüma wà Barnabas na é popa mwara wà Ioane-Maréko. ³⁸ Êco na tàu tà wà Paulo, ba é nye pwa-itépâra jiuru wà pwiibâ, tapoo gée na province Pamphylie. Â cáé caa pitu tàru tiagoro é pwâadàra wakè kàru. ³⁹ Ru dau pitùra, â ru iputâmu, tiagoro na ru ipiina. Â é popa Ioane-Maréko wà Barnabas, â ru pâra gòro wànga naa gòropò Chypre.

⁴⁰ Napwa naa goo wà Paulo, âna é popa Silas. Â wà tèpa cèikí, âna rà panuâru, na aranara é pimeaari imudí kà Pwi Ukai, â ru pâra. ⁴¹ Â ru tapàgà é du province Syrie ma Cilicie, â ru pagòo pâ é pâ wâra pwapwicíri.

16*É pâra wiâ Paulo wà Timotéo*

¹ É pâra wà Paulo géewê naa Derbe, ma naa Lystre (du ârailu ville). Naa Lystre, âna é pâmari pwi à cèikí na nee Timotéo, pwi naíri tò ilàri Juive, na tò à cèikí naa goo wà Iésu. Â napwa naa goo wà caa kée, âna cáé caa pwi *Juif. ² Wà tèpa cèikí gée na du ville Lystre ma Iconium, âna rà ina pâ, é dau pwi âboro wâdé wà Timotéo.

³ Â é todèe wà Paulo, ba na é pâra wiâé. É mara pwa *kamaí tée, ba naa wâdé tà tèpa Juif na rà tâa na ére bèepwiri. Ba rà nye tâmogòori diri pâ, wà caa kée, âna cáé caa pwi Juif*.

⁴ Na pâ napò na rà pâ naa, âna ru ina tà tèpa cèikí, wà Paulo ma Silas, na rà pâra wiâra bwàti é pâ aupitùâri kà tèpa *apostolo ma tèpa pitùâ gée *Iéruçaléma.

⁵ Wà tèpa âboro kà Pwiduée, âna rà pimaina too naa na cèikí, â é pitoo mwara é jéjùrà diri na pâ tòotù.

Todà Paulo naa Macédoine

⁶ É Nyuâaé Pwicíri, âna é còwâri wà Paulo ma Silas, na ru pwa na ru picémara é popai kà Pwiduée naa na province Asia. Â rà tapàgà pwi ére naa nadàpàra Phrygie ma Galatia [ma wà tèpa béeru]. ⁷ Ûna rà tèepaa pâ naa gòobàra napò Mysie, â rà pwa na rà too naa na province Bithynie, êco na cáé caa tàpiri tàra é Nyuâaé Pwicíri kà Iésu. ⁸ Êkaa na rà tapàgà Mysie, â rà tèepaa boo naa Troas, pwi aucoo kâra wànga†.

⁹ Ûna ne, â wà Paulo, âna é còo naa na nyuâa, pwi âboro gée na province Macédoine, na é coo, â é gére tacoo gooé burà ina tée pâ: «Gà me naa Macédoine nau pitu tàbà.»

¹⁰ Gée na càuru pwina paari tée, â bà† mudàra ma bà piwàcì pâ naa Macédoine, ba bà jèe tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai na é todàbà ba na bà picémara é *Picémara Wâdé naawé.

Na Filipi

¹¹ Bà tò naa gòro wànga na Troas, â bà itàa dàra é pò Samothrace. Â, na dàuru kée, â bà ègò boo naa Néapolis, pwi aucoo kâra wànga. ¹² Géewê, â bà pâra naa Filipi, pwi ville gée na province Macédoine§ (pwi colonie kà tèpa *Roma). Bwaa tàpo pwa tòotù kâbà naa na pwi

15:37 Apostolo 12.12,25 **15:38** Apostolo 13.13; Kolosé 4.10 **16:1** Apostolo 14.6; 2 Timotéo 1.5 **16:2** Filipi 2.19–22 * **16:3** Nüma Paulo na é pa pâ é Picémara Wâdé dari tèpa Juif. Êco na o càra caa tòpié bwàti goo wà Timotéo, ba bwaa càcaa pâ pwa kamaí tée. Ba wà caa kà Timotéo, âna cáé caa pwi Juif. **16:4** Apostolo 15.23–29 **16:6** Apostolo 18.23 † **16:8** Aucoo kâra wànga—Port. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Aucoo wànga. ‡ **16:10** Bà—Wà Luka, pwi awii é tii bèeni, âna é tapoo pâra wiâ wà Paulo géeni. § **16:12** Province Macédoine—É bécaapwi ére gée goo wà Macédoine.

napô bèepwiri.

É cèikî Lydie

¹³ Na *tòotù pwiçiri, â bà còobé jii é napô, â bà pâra naa bàra nairiwâ, ba bà niimiri pâ tâa wê, cè ére cèna rà mu pwapwiciri wê wâ tèpa Juif. Bà tâaboo, â bà patùra pa ilàri na rà gére pitapitirirâ naawê. ¹⁴ Wâ tò jèpwi, na nee Lydie, tò âboro géé na ville Thyatire, âna tò a pi-icu imwaano mii, na dau maina é wâri wèe. Cæé caa tò Juive, éco na wâdé tée é pwapwiciri kâ tèpa Juif. Â é tâmaari bwâti é popai kâbâ. Â é tàpiri é pwâranümee wâ Pwi Ukai. ¹⁵ Â *upwaaé bau é tèpa âboro na rà tâa pwârawâ kêe.

Â géé na càùé, â é ina tâbâ pâ: «Wiàna guwâ câbaâjupâra pâ, go âji cèikî naa goo Pwi Ukai, â guwâ me wiâô naa pwârawâ kôo.» Â é tacoo goobâ, ba na bà pâra wiâê.

É pacòobé duée géé goo tò ilàri

¹⁶ Na jè tòotù, na bà gére pâra naa na aupwapwiciri, â é me carabâ tò jè ilàri na pwa duée gooé. Wâ pwi duée-bâ, âna é cètùué nau ina tà tèpa âboro é pâ namuru na o mwa tèepaa. Â dau wâru mwani na rà tòpi géé goo é pâ pwina é ina wâ tàpé na é piwaké kâra.

¹⁷ Â é me wiâbâ, na wàibâ ma Paulo, â é tomara pâ: «Wâ tèpa âboro bèeni, âna tèpa ênawéna kâ Pwiduée na é tâjaijè, â rà picémara tâwâ é pai udò kâjè [naa na *âji wâro].»

¹⁸ É nye tà wârapwiri diri na pâ tòotù, â jèe tubagùra nùma wâ Paulo. Â é nye tabiié kaa, â é ina târa i duée pâ: «Gâ còobé géé goo tò ilàri bèeni naa na nee Iésu Kériso!»

Â é nye còobé kaa géé gooé.

Tâjùru Paulo ma Silas

¹⁹ Ûna rà còo wâ tèpa pitûâ kée pâ, jèe tiâu é opamwani kâra, â rà nye tâjùru kaa wâ Paulo ma wâ Silas, â rà dàtiru boo naa na aupitèimuru, na ara tèpa pitûâ kâra napô. ²⁰ Râ paariru tà tèpa pitèimuru kâ tèpa Roma, â rà ina târa pâ: «Wâ tupédu âboro bèeni, âna ru tubagù é napô. ²¹ Ba tupédu Juif, â ru gére picémara é pâ tûa na càcaa pâri ma jè tòpi ma wârori, wàijè tèpa Roma.»

²² Â rà nye putâmu kaa naa gooru wâ tèpa âboro. Â wâ tèpa pitèimuru, âna rà nama dàdâpa é ârabwée kâru, â rà pwa ma pâdiru goro bàra upwâra. ²³ Â rà tòpòru naa na wâra pwa karapuu, â rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é wéaariru bwâti. ²⁴ Êkaa na é tòpòru naa na pwi Bénabwé naditârawâ na wâra pwa karapuu, â é pwa ma dàgabia é du âru naa na é pâ upwâra.

Gù napuu

²⁵ Naa nabibiù kâra ne, âna wâ Paulo ma Silas, âna ru nye tà pwapwiciri ma nyabi, â ru tòbuari Pwiduée. Â rà tagére tâmaariru wâ pâra tèpa pwa karapuu béeru. ²⁶ Â nye tèepaa kaa é pé gù napuu na dau maina, â é tébagù é pâ pâara wâ wâna wâra pwa karapuu. Â rà cau tàpirirâ diri é pâ goropwârawâ, â tûu mwara é pâ itupaò na tòo diri tèpa pwa karapuu goo. ²⁷ Ûna é pò tàci wâ pwi a wéaa, â nye dau dàpâgâ tée kaa. Â é còo é pâ goropwârawâ maina kâra na karapuu na tàpirirâ, â é nye càù kaa é tâuwa kêe, ba na é pitaé còwâ, ba é niimiri pâ rà jèe uru wâ tèpa pwa karapuu*.

²⁸ Éco na é kânarié wâ Paulo, â é ina tée pâ: «Pwiini, gâ cibwaa pipwa tâgâ cèna èpâ, ba bà cau wâni diri!»

²⁹ Â é nye ilari kaa cè ânye wâ pwi a wéaa, ma wâci dò naa na wâra pwa karapuu, â é tûu jùrué burâ cèca naa goro â wâ Paulo ma Silas, goo é pai wâgotée.

É cèikî pwi a wéaa

³⁰ É pacòobéru, â é ina târu pâ: «Tupédu ukai, dà cè pwina na go pwa ba na go o udò [ba na o tâa tóo é âji wâro].»

³¹ Â ru tòpi tée pâ: «Gâ cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu, â gà o udò, wâgâ ma é pwârawâ'gâ.»

³²⁻³⁴ Â é poparu wiâê, naa na pwârawâ kêe, na bwaa ne, â é nuwa aurumuru kâru, â é naa uti kâru. Â ru picémara târa ma tèpa âboro na é pwârawâ kêe, é popai kâ Pwi Ukai. Â rà cèikî naa goo, â ru *upwaaé. Â rà dau ipwâdéé.

Râ panuâ Paulo ma Silas

³⁵ Ûna pwaâ, â rà cùru tèpa pipa popai wâ tèpa pitûâ kâra, ba na rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é panuâru.

16:17 Maréko 1.24 **16:20** Maréko 13.9 **16:22** 2 Korénito 11.25; 1 Tésalonika 2.2 **16:27** Apostolo 12.18-19

* **16:27** Naa na é naèâ kâ tèpa Roma, âna wâ pwi awéaari na karapuu, âna é nye tòpi é wârimuru kâ pwi âboro na é pwa karapuu, wiàna é uru wâ pwini. Nye ciburâ pwâra bà é wârimuru. **16:30** Apostolo 2.37

³⁶ Â é ina tà Paulo pwiibà pâ: «Wà tèpa pitûâ, âna rà panuâ popai me, pâ, o jêe panuâu, â gàu pâra na è pitàbwàti.»

³⁷ Â é ina wà Paulo tà tèpa pipa popai pâ: «Tàpéeni, wàibu, âna bu tupédu Roma[†]. Êco na rà pitèibu wà tèpa pitûâ kâwâ, â rà nama pàdibu, na ara è pâ âboro diri, â rà tûbu naa na karapuu! Â gona pwa na rà pacòobébu ni pwàniri? Bwa! O càcaa wàrapwiri! Wàdé na rà nye me wàilà ma rà panuâbu.»

³⁸ Rà pawajúé è pai ina kà Paulo wà tèpa pipa popai, â dau wâgo tà tèpa pitèimuru na rà tère pâ ru tupédu Roma. ³⁹ Â rà me nau picigòboo tàru. Â rà pacòobéru, â rà tacoo gooru pâ, na ru pâra géé na napô.

⁴⁰ Ru pâra wà Paulo ma Silas, â ru too dari Lydie. Géé na càuru è pai còo tèpa cèikí, â ru pagòorà, â ru pâra.

17

Wà Paulo ma Silas na Tésalonika

¹ Ru pâ naa du ville Amphipolis ma Apollonie wà Paulo ma Silas, â ru tēepaa naa Tésalonika, wâna tâa wê pwi jê *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif. ² Â é tò naa na wâra pitapitiri wà Paulo, wiâra è nye pai pwa kêe. Â âracié tòotù pwicíri na è pwa pupûra goo è popai na é pa géé na *Tii Pwicíri. ³ Ê paari tàra diri pâ auinapopai goo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na rà tapaciê]. Ba wii pâ, ée mwa maagé còo, â [ée mwa bà. Êco na] ée mwa wâro còwâ géé na aubâ. Â é ina tàra wà Paulo pâ: «Guwâ còo, wà pwi Iésu na go picémaraê tàwâ, âna wàé kaa pwi Mesia.»

⁴ Wà pâra tàpé géé goorà, âna rà cèikí, â rà pâra wiâ Paulo ma Silas. Dau wâru tàpé géé goo tèpa *Grec na rà pâra wiâru—tàpé na wàdé tàra è pwapwicíri kà tèpa Juif—wàrapwiri mwara géé jaa è pa ilàri imaina.

⁵ Êco na rà dau iboo wà pâra tèpa Juif, â rà todâ tèpa âboro na nye ticé na wàdé naa goorà, ma rà pinaa ârapûru tèpa âboro na ville, ba na rà putâmu naa gooru. Â rà itâa pâ nau mudâru naa na pwârawâ kà pwi âboro na nee Jason, ba na rà poparu pâ naaniboo gòro naigé, na ara diri è pâ âboro, [ba na pitèiru].

⁶⁻⁷ Êco na càra caa pâmariru, â rà dàti pâ wà Jason ma pâra tèpa cèikí naa jaa tèpa pitûâ kâra napô, â rà tomara pâ: «Wà pwini, âna é tòpi tupédu âboro èpâ, wà Paulo ma Silas, na ru tubagù è gòropuu diri, â nabâni, âna ru tēepaa naani! Wà tàpéeni ma wà tèpa béerâ, âna rà cicara è naèà kà César, pwi ukai kà tèpa *Roma. Ba rà ina pâ, nye caapwi co è pwi ukai, â wà pwiibâ, âna wà Iésu.»

⁸ Ūna rà tère pwiri wà tèpa âboro ma wà tèpa pitûâ, â nye dau cèepwâa* tàra kaa. ⁹ Â rà mwa panuâ cawi wà Jason ma wà pâra tèpa bée, na rà wâri i wârimuru kâra.

Na Bérée

¹⁰ Ūna ne, â wà tèpa cèikí, âna rà pitu tà Paulo ma Silas, ba na ru pâra pwàniri [géé Tésalonika. Â ru pâra] naa na ville Bérée.

Ūna ru tēepaa pâ, â ru too naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif. ¹¹ Wà tèpa Juif na tâa Bérée, âna rà dau wàdé jii tèpa Juif na rà tâa Tésalonika. Ba rà tòpi è popai naa na ipwâdée. Â diri na pâ tòotù, âna rà còo bwàti è Tii Pwicíri kâra, ba na rà còo pâ pwiri nye âjupâra kaa è pâ popai na é ina tàra wà Paulo. ¹² Wâru géé goorà na rà cèikí, â wâru mwara géé jaa tèpa Grec—pa ilàri imaina, ma tèpa paao.

¹³ Êco na rà tère wà tèpa Juif géé Tésalonika pâ, wà Paulo, âna è picémara è popai kà Pwiduée mwara na Bérée. Â rà me nau naa ârapûru tèpa âboro wê, ba na rà putâmu naa gooé. ¹⁴ Êco na rà nye ègò kaa mwara wà tèpa cèikí, â rà popa Paulo naa na aucoo kâra wànga. Â napwa naa goo wà Silas ma Timotéo, âna ru bwaa nye tà tâa Bérée.

¹⁵ Wà tàpé na rà picia wà Paulo, âna rà ciaé tia na ville Athènes. Â è cùrurâ còwâ naa Bérée, ba na rà ina tà wà Silas ma wà Timotéo pâ, na ru piawâi goro medarié.

Paulo na Athènes

¹⁶ Wà Paulo, âna è bwaa tàpo cipací Silas ma Timotéo wà Athènes. Â è còo pâ wà tèpa âboro na pwi napô-bâ, âna nye itémuru kaa è pâ ânuuru duée na rà pwamaina. Â nye dau tòina kaa è pwâranümee. ¹⁷ Â è pâra naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif, â è patùrarâ, wàilà ma wà tàpé

[†] 16:37 Tupédu Roma—Wà Paulo ma Silas, âna ru me géé na pâ napô na rà popa wà tèpa Roma. Naa na naèà kà tèpa Roma, âna pwicíri na rà pâdi pwi âboro na tâa na tii kâra. 17:6-7 Luka 23.2; Ioane 19.12 * 17:8 Cèepwâa—Inquiet, ètre dans l'affliction. 17:17 Apostolo 18.19

na wâdé târa é pwapwicîri kâra. Â diri na pâ tòotù, âna é patùra mwara wâ tàpé na é pâdarîra naa na aupwa jèna.

¹⁸ Rà pitùra mwara ma wâé wâ pâra tèpa pacâmuri âboro géé goo wâ tàpé na ina goorà pâ, tèpa *épicurien* ma tèpa *stoïcien*[†]. Wâ pâra tàpé géé goorà, âna rà ina pâ: «Gona dà na é gére tòri ma uti tâjè wâ pwi bèepwiri?»

Â wâ pâra tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Wâra munaa é picémara cè pâ duée na nye ité[‡].» Ba rà tère wâ Paulo na é picémara wâ Iésu ma é pai wâro còwâ.

¹⁹ Â rà ciaé naa jaa é wâratùâ kâra napò, na nee Aréopage, â rà ina tée pâ: «Nùmabà na bà tàmogòori bwàti é pâ namuru bèepwiri bwaa âmué, na gà gére ina tâbà. ²⁰ Ba gà pwa ma bà tère é pâ muru na ité, â nùmabà na bà tàmogòori é pai ina wée.» ²¹ (Ba wâ diri tèpa âboro géeni Athènes, ma wâ tàpé na tèpa pârame na rà wâro wâni, âna rà nye tà tâa goo é pâ jèkûtâ na bwaa âmué.)

²² Â é cimadò wâ Paulo, â é ina pâ: «Bwa; tàpé Athènes, go còo pâ guwâ tèpa dau tòmîri é pâ duée. ²³ Ba, na go gére tabéaa na é ville kâwâ, â go còo é pâ auba na guwâ pwamaina ma pwapwicîri naa goo. Â go pwa ma pâmari mwara é pwi aupwa *ârapwailò na wii naa goo pâ: *Tà pwi jè duée na câjè caa tàmogòori*.

«Guwâ còo, wâ Pwina guwâ pwamainâé na câguwâ caa tàmogòorié, âna wâé kaa, na go me nau picémaraé tàwâ. ²⁴ Wâ Pwiduée na é pwa é gòropuu, ma diri é pâ namuru na tâa na, âna wâé Pwi Ukai kâra napwéretòotù ma é gòropuu. Â câé caa tâa na é pâ wâra pwapwicîri na rà bari wâ tèpa âboro. ²⁵ Â càcaa pâri ma jè pitu tée, wâjè tèpa âboro, pwacèwii na nùmee goo cè jè muru jijjè!

«Ba wâé na é naa tâjè diri é wâro ma ôomaa, ma diri é pâ namuru. ²⁶ Â é pwa ma wâ tèpa âboro diri, âna rà còobé géé goo é pwi caapwi âboro, ba na rà wâro pitiri wâna é gòropuu. Â é jèe nabwé tòpò târa é jèpa pâara na naja, ma é pwâadàra é jèpa napò.

²⁷ «É wârapwiri é pai tòpò kée wâ Pwiduée, ba na rà o mudèe wâ tèpa âboro. Ba câé caa wâiti jijjè. Â wiàna rà mudèe imudi wâ tèpa âboro, â péa rà nye tà pâmarié. ²⁸ Ba jèe nabwé ina pâ: “Jè wâro géé gooé, â jè gù géé gooé, â jè tèpa âboro géé gooé.” Wâra na rà ina mwara pâra tèpa pwa tii kâwâ pâ: “Jè tèpa naié mwara[§].”

²⁹ «Géé goro na jè tèpa naié, â jè cibwaa niimiri pâ wâ Pwiduée, âna é pwacèwii é duée na pwa goro atù, é, na pwa goro mwani mii ma mwani pwaa, wiàra é aunimiri kâ tèpa âboro! ³⁰ Rà wârapwiri wâ tèpa âboro na jè pâara, éco na wâ Pwiduée, âna é dau pidâpwicâarié goorà, ba ticé na rà tàmogòori.

«Éco na nabàni, âna é tacoo goorà, ba na rà pinùnùma, ba na o tòotéri é wâro kâra. ³¹ Ba é jèe nabwé tòpò é Tòotù na ée mwa pitèi diri é pâ âboro naa gòropuu, â é aupitèi kée, âna o *târù. Ée mwa pinaigé mee é pwi âboro, na é jèe nabwé pitòrigarié târa pwi tòotù-bà. Â é pawâroé còwâ géé na aubâ, ba na é paari tâjè diri pâ wâé kaa pwiri, é pwi a pitèimuru na ia é jèe pitòrigarié.»

Rà pitadàrùrà goo é popai

³² Ûna rà tèreé na é gére tura goro é wâro còwâ géé na aubâ, â [rà pitadàrùrà wâ tèpa âboro-bà]. Wâ pâra tàpé, âna rà pitaurée gooé; â wâ pâra pwi, âna rà ina pâ: «Bà o mwa tégèrà còwâ goo pwiri, na cè jè tòotù.» ³³ Â é còobé jiiàrà wâ Paulo. ³⁴ Éco na, pwa pâra tàpé mwara, na rà tâa gooé, â rà cèikí naa goo é popai kée. Wârapwiri naa goo wâ Denys, pwi jè a tâa na wâratùâ kâ tàpé Athènes, ma tò jè ilàri na nee Damaris, ma pâ pâra âboro mwara.

18

Na Korénito

¹ É pâra wâ Paulo géé Athènes, naa na ville Korénito. ² Â é pâmari naawé pwi jè *Juif na nee Aquilas, pwi âboro géé na province Pont, na ru bwaa tàgèrè téeppaa me géé Italie, ma wâ Priscille, tò wâdèe. Ba wâ Claude, pwi ukai kâ tèpa *Roma, âna é jèe nabwé ina tà diri tèpa Juif pâ, na rà còobé géé Roma.

[†] **17:18** Tèpa épicurien ma tèpa stoïcien—Wâ tàpé na rà câwiâ wâ Épicure, é Zénon, tupédu philosophe kâ tèpa Grec biu. É ina wâ Épicure pâ, é muru na dau piwéna tà tèpa âboro, âna é ‘wâdé na maina’. É ina wâ Zénon (pwi caa kâ tèpa stoïcien) pâ, jè wâro wâna é ‘wâdé na maina’ wiàna jèe câjè caa tàmogòori é maagé, ma é ipwâdée, â wiàna jèe nye dapâgâjè jii wâ tèpa âboro. [‡] **17:18** Cè pâ duée na nye ité—Wâru tèpa duée kâ tàpé Athènes. Â rà niimiri pâ wâ Paulo, âna é tura goo tupédu duée na bwaa âmué. Jèpwi, âna wâ pwi duée paa na nee Iésu; â jèpwi, âna tò duée ilàri na nee Wâro Còwâ. **17:24** 1 Rois 8.27; Apostolo 7.48 **17:25** Psaume 50.12 **17:27** Psaume 145.18; Jérémie 23.23 **§** **17:28** Jè tèpa naié mwara—Wâ Paulo, âna é ina é popai na ru wii tupédu poète grec. **17:29** Ésaie 40.18–20, 44.10–17; Apostolo 19.26 **17:31** Psaume 96.13 **18:2** Roma 16.3

Wà Paulo, âna é pâra nau cairu. ³ Â é pâra nau pitâa jaaru ma rà piwaké naima. Ba po caapwi bwàti é waké kàra—rà tèpa pwa wâ imwaano*. ⁴ Â, diri pâ tòotù pwiçiri, â é picémara é popai wà Paulo, naa na é pâ *wâra pitapitiri. Â é patùra tèpa Juif ma tèpa *Grec, â é mudâra ma rà cèikì naa goo é popai na é ina.

É biie dà tàpé na càra caa tèpa Juif

⁵ Na ru mwa tèppaa me géé na province Macédoine wà Silas ma Timotéo, â wà Paulo, âna é nye po tâa goo kaa é picémara é popai. Â é ina tà tèpa Juif pâ: «Wà Iésu, âna nye wàé kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na guwà tapacié géé na biu].»

⁶ Êco na rà cicaraé, â rà pi-inaé ba èpà. Â é tauri tètâjii é dàuru puu† géé goro ârabwée kée wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Wiàna tiàuwà jii é wâro kà Pwiduée, âna mwa nye géé goowâ, â câgo caa pwi majoroé. Nabàni, âna go pâra dari tàpé na càra caa tèpa Juif.»

⁷ Â é còpòo jiià, â é pâra naa jaa pwi jèpwi na nee Titius Justus, pwi âboro na wádé tée é pwapwiçiri kà tèpa Juif. É pwârawâ kée, âna é tàpo wâmwünyabwèri é wâra pitapitiri. ⁸ Â wà Crispus, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, âna é cèikì naa goo wà Pwi Ukai, cau wàilà diri mara é pwârawâ kée. Â wâru mwara tèpa Korénito na rà tère Paulo, â rà cèikì, â *upwaarà.

⁹ Naa jè ne, â é pipaarié naa na nyuâa wà Pwi Ukai tà Paulo, â é ina tée pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgâ, â gà cibwaa pwacimarù†, â gà nye tà coo goo é picémara é popai kôo. ¹⁰ Ba go nye tà wâjaagâ, â o nye ticé pwi jè âboro cèna é tâjûrugâ, ma o pwa tâgâ cèna èpà. Gà nye tà ina é popai, ba wâru é pâ âboro kôo na rà wâna é ville bèepwiri.»

¹¹ Â é tâa wê wà Paulo naa na caapwi naja, â 6 parui. Â é pacâmuri tàpé Korénito goro é popai kà Pwiduée.

Datié na ara pwi kupénoo roma

¹² Na pâara na wà Gallion, âna pwi kupénoo naa na province Akaïe§, â rà cau cinaima wà tèpa Juif, â rà tâjûru wà Paulo, â rà popaé pâ naa na aupitéimuru [na ara pwi kupénoo]. ¹³ Â rà ina tée pâ: «Wà pwi âboro bëeni, âna é tacoo goo tèpa âboro, ba na rà pwamaina wà Pwiduée, naa na pai pwa na pi-itè jii é *Naèà [kâra pwapwiçiri kâbâ].»

¹⁴ Bwaa câé caa pâji tûra wà Paulo, â é tópi tàra wà Gallion pâ: «Tàpéni, wiàna wà pwi âboro bëeni, âna [é pôtâmwarâ âboro, é wiàna] é gére pwa cè pwina dau èpà, â pwiri go gére tâmaariwâ. ¹⁵ Êco na guwà pitòocia goro é pâ popai, ma é pâ neere âboro, ma é naèà kâwâ. Â èpwiri, âna nye pikâwâ. Càcaa nûmoo na go pwi a pitèi é pâ namuru bèepwiri.»

¹⁶ Â é pwa ma tû tàra géé na é aupitéimuru. ¹⁷ Â rà ègò, cau wàilà diri, â rà tâjûru wà Sostène, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, â rà piètié na ara é wâra pitèimuru. Êco na nye ticé na é còo naa goo wà Gallion.

Pai wâjué còwâ naa Antioche

¹⁸ Bwaa nye tàpo gòiri é pai tâa kà Paulo wà Korénito. Â géewê, â é picijii tèpa cèikì. Â é popa wiâé wà Priscille ma Aquilas, â rà pâra naa Cencrées. Rà tò naa gò jè wânga, pâ naa na province Syrie. Na é bwaa tâa Cencrées wà Paulo, â é pwa é jè *ipwataâboro. Â é pwa ma pwârù diri é pûrué, wiàra é naèà kà tèpa Juif.

¹⁹ Nabwé, â rà pâra géewê gòro wânga. Â rà tèppaa naa na ville Éféso. Â é tò wà Paulo naa na wâra pitapitiri, â rà pitùra ma wà tèpa Juif. ²⁰ Â rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarâ.

²¹ Â é ina tàra pâ: «Bwa*, èco na, wiàna câbawâdé kà Pwiduée, â go o mwa wâjué còwâ medariwâ.» Â é pâra jiià.

Â é còpòo gòro wânga géé Éféso, [â ru jèé tà tâa wê wà Priscille ma Aquilas].

²² Úna é ti wà Césarée wà Paulo, â é too [naa Iérusaléma] nau pwabwâcu tà tèpa cèikì. Â nabwé, â é wâjué còwâ naa Antioche wà Syrie [na ia é tapoo i pâra kée géewê].

béaracié kâra pai pâra kà paulo

(Naporomee 18.23–21.16)

²³ Bwaa nye tàpo gòiri é pai tâa kà Paulo wà Antioche. Géé na càuè, â é pâra còwâ mwara. Â é pâra pitiri Galatia ma Phrygie, nau pagòo tèpa cèikì.

Waké kà Apollos na Éféso

18:3 Apostolo 20.34 * **18:3** Tèpa pwa wâ imwaano—é, Tèpa waké goro parawére macii. **18:5** Apostolo 17.14–15
18:6 Apostolo 13.46,51, 20.26 † **18:6** Tauri tètâjii é dàuru puu—Pai ina wèè pâ, o càcaa pûra naa goocè cè pwina o tèppaa marirà. † **18:9** Pwacimarù—Ètre silencieux. **18:10** Josué 1.9; Ésaïe 41.10 § **18:12** Akaïe—Nápò Grèce nabâ. **18:18** Nombres 6.18; Apostolo 21.24 * **18:21** Pâra Tii Pwiçiri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bëeni: Ba nûmoo na go tâa goo é tòotù maina na Iérusaléma.

²⁴ Na pàara bèepwiri, âna é me naa Éféso wà pwi jè Juif na nee Apollos, pwi âboro gée na ville Alexandrie. Wà pwiibà, âna pwi âboro na é tura bwàti ma tâmogòori bwàti é *Tii Pwicîri. ²⁵ Â jèe pacâmurié naa goo é pai *pàra wiâ Pwi Ukai, â é pwi a tàci. Â é picémara tà tèpa âboro é *Picémara Wâdé kà Kériso. Â é pacâmurirà ma napéaati bwàti é popai gooé. Êco na é nye tâmogòori co é *piupwaa kà Ioane.

²⁶ Â é tapoo tura na é wàra pitapitiri, â nye ticé na wâgotée goo. Â ru tèreé wà Aquilas ma Pricille, â ru popaé naa jaaru, â ru ina tée bwàti é naigé kà Pwiduée.

²⁷ Ūna nùmee na é pàra naa Akaie, â rà pagòoé wà tèpa cèikí, â rà pwa tii pàdari tèpa cèikí wê, ba na rà tòpié bwàti.

Ūna é tèepaa pâ naawê, â é pwi jè bépitu na maina, ba kà tàpé na rà jèe cèikí gée goro é *pimeaari imudi kà Pwiduée. ²⁸ Â rà pitura ma wà tèpa Juif na ara diri âboro, â po ticé na rà wà tée, ba é *paâjupâra tàra goro é Tii Pwicîri pâ, wà Iésu âna wàé kaa pwi Mesia.

19

Paulo na Éféso

¹ Na é bwaa tâgére tâa Korénito wà Apollos, â wà Paulo, âna é tapàgà pâ é pâ ére na tâa gòrojaa*, â é tèepaa naa Éféso.

Â é pâmari naawê pàra tèpa cèikí, â é tawèerirà pâ: ² «Ūna na ia guwà cèikí, â é nye boome naa gòwà é Nyuââ Pwicîri?»

«Câbà caa tâmogòori pâ pwa cè nyuââ pwicîri!»

³ «Âna dà *piupwaa cèna *upwaa wà goo?»

«Goo é piupwaa kà Ioane.»

⁴ Â é ina tàra wà Paulo pâ: «Wà Ioane, âna é upwaa tàpé na rà pinünüma ma rà biirà naa goo wà Pwiduée. Â é ina tà tèpa *Juif pâ, na rà cèikí naa goo wà pwi âboro na ée mwa pwicò kèe—wà Iésu.»

Rà tòpi Nyuââ Pwicîri

⁵ Wà tèpa cèikí, âna rà nama upwaarà naa na nee Pwi Ukai Iésu. ⁶ Ūna é tòpò du îê naa gòrà wà Paulo, â é boome naa gòrà é Nyuââ Pwicîri, â rà tura na pâ pwâratùra na ité, â rà inapàpàri é pâ popai na é naa tàra wà Pwiduée. ⁷ Wà tèpa âboro-bà, âna rà jèe wâpà na 12 ma.

É picémara popai naawê

⁸ Géewê, â é ciburà too naa na *wàra pitapitiri wà Paulo naa na âracié parui. Â câé caa piwà na é picémara é popai goo é *Mwaciri kà Pwiduée, â é dau mudàra ma rà cèikí wà tèpa âboro naa goo é pwina é ina tàra.

⁹ Êco na wàru tàpé na rà pagòo pûrurà ma tàutàra na rà cèikí. Â rà pitaurée goo é pai *pàra wiâ Pwi Ukai, na ara diri é pâ âboro. Â é pàra jirà wà Paulo, â é popa tèpa cèikí, â é pacâmurirà diri na pâ tòotù, naa na é jè wàra ipitiri kà Tyrannus†. ¹⁰ É piwàrapwiri é pai pwa kèe wà Paulo naa na ârailu naja, êkaa na rà tère é popai kà Pwi Ukai diri wà tàpé na rà tâa na province Asia—wà tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara.

Tèpa naî Scéva

¹¹ Wà Pwiduée, âna é pwa ma é pinaigé mee wà Paulo é pâ câmu kàra pàtamee na nye dau wâdé kaa, na rà pò goo wà tèpa âboro. ¹² Â wà tèpa âboro, âna rà popa é pâ ârabwée ma pâ noo kàra imwaano, ba na é tigée goo wà Paulo. Â rà popa pàdari tèpa maagé, â rà jèe nye wâdé kaa! Â wà tèpa duée, âna rà còobé, â rà pàra.

¹³ Pwa mwara pàra tèpa Juif, na rà nye tà pipàra wii napô, ba na rà tü còobé é pâ duée gée goo é pâ âboro. Â rà pimudàra ma rà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â rà ina tàra pâ: «Naa na nee wà Pwi Ukai Iésu na é picémaraé wà Paulo, â guwà còobé!»

¹⁴ Wà tàpéebà, âna wà tèpa 7 naî Scéva, pwi jè caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò.

Go tâmogòori Iésu. Wâguwà wàa?

¹⁵ Êco na é tòpi tàra i pé duée pâ: «Go tâmogòori wà Iésu, â go tâmogòori mwara wà Paulo. Â gona wâguwà, âna guwà tèpa wàa?»

18:28 Apostolo 9.22 **19:1** 1 Korénito 3.6 * **19:1** Ê pâ ére na tâa gòrojaa—Na Phrygie ma na province Asia. **19:2** Apostolo 8.16 **19:4** Mataio 3.11 **19:6** Apostolo 8.17; 10.44,46 † **19:9** Wàra ipitiri kà Tyrannus—Pwiri é mu pacâmuri tèpa âboro naawê wà pwina nee Tyrannus. **19:11** Apostolo 14.3 **19:12** Apostolo 5.15

¹⁶ Â wà pwi âboro bèepwiri na tâa gooé i duée, âna é ègò géé paé, â é tâjùrurà†, â é dau èira. Â rà mwa uru pa é aurumuru kàra géé pwàrawâ kèe, âna rà jèe cicapé!

¹⁷ Ûna rà tâmogòori é jèkutâ bèepwiri wà tàpé Êfésò—wà tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara—â nye dau maina kaa é pai wâgotàra, â rà cau papwicîri é nee Pwi Ukai Iésu. ¹⁸ Wàru géé goo tàpé na rà jèe cèikî, na rà me nau inapàpari na ara diri é âboro é pâ muru na rà pwa pwàniri. ¹⁹ Ê jè auwàru goo tàpé na rà tèpa patùra pâ duée, âna rà pame é pâ tii kàra, â rà cîri na ara é pâ âboro. Â é jéuru wâri wàra diri é pâ tii bèepwiri, âna dau maina awé. Ba é tèepaa naa goro 50 000 mwani atù kàra[§]. ²⁰ Êkaa na é jèe pipàra pâ é popai kà Pwi Ukai, â é pwa ma pimaina mwara é pàtamee.

Rà cicara Paulo tèpa wakè wà Êfésò

²¹ Géé na càuru é pâ muru bèepwiri, â é niimiri wà Paulo pâ, na é tapàgà pâ é du province Macédoine ma Akaïe, ba na é pâra naa *Iéruusaléma. Â é ina mwara pâ: «Wiàna go tèepaa pâ, â wâdé mwara na go pâ naa *Roma.»

²² Â é panuâ pâ béaa kèe naa Macédoine wà Timotéo ma Êraste, tupédu ârailu âboro géé goo tèpa pitu tée. Â wâé, âna é bwaa tà tâa na province Asia na jè pâara.

É ina ba èpà Paulo wà Démétrius

²³ Na pâara bèepwiri, âna gùmagù ba maina é napô [géé goro é popai kà Paulo] goo é pai pâra wiâ Pwi Ukai. ²⁴ Ba pwa pwi jè âboro na nee Démétrius na pwi a wakè goo é pâ paò pwa. Â é pwa é pâ nari wàra pwapwicîri kà Artémis*, tò jè duée. Â dau maina é mwani na rà tòpi ma wà tèpa bée.

²⁵ Â é cau panaimarirâ diri, â é ina târa pâ: «I tàpé wée, guwâ tâmogòori pâ é wâdé kâjè, âna é me géé goro é pwàra wakè kâjè bèeni. ²⁶⁻²⁷ Ba po dau wàru tèpa âboro ni na province Asia, ma pitiri gòropuu, na rà pwamaina Artémis. Êco na guwâ jèe tàgére còo ma tère é pwina é pwa é ji pwi Paulo bèepwiri. Ba é gére inapàpari pâ, ticèmuru naa goo ânuuru duée, ba muru na pwa goro na-ararirâ âboro. Â rà pâ nau wàru wà tàpé na rà cèikî é pwiibâ, càcaa wâco wâni Êfésò, â jèe wâpitiri Asia.

«Po dau èpà, ba o péa o ina ba èpà é wakè kâjè, bau imara† i wàra pwapwicîri kà Artémis, â péa o nabwé na jè pwamainâ!»

Gùmagù napô

²⁸ Rà nye dau putàmu kaa tèpa wakè goro paò, â rà tomara too pâ: «Wà Artémis kâjè tàpé Êfésò, âna é tâjaijè diri!»

²⁹ Â pâ nau gùmagù é pé napô diri, ba cau tèpa âboro diri, âna rà piwàcî pâ naa na aupitapitiri. Â rà dàti wiàrà wà Gaius ma Aristarque, tupédu âboro géé na province Macédoine, tupédu bée wà Paulo goro picémara é popai. ³⁰ Nùma wà Paulo na é pâra mari é pâ âboro, ba na rà pitùra, èco na rà pacooé wà tèpa cèikî. ³¹ Â wà pâra tèpa bée mwara, tèpa âboro imaina me géé Asia, âna rà panuâ popai tée pâ, na é cibwaa cipàpari é pâ âboro naa na wàra ipitiri.

³² Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna jèe càra caa pitàmaarirâ, ba wà pâra tàpé, âna rà tomara pâ, wàrani. Â wà pâra pwi, âna rà tomara é jè pai ina wèe. Â wàru tàpé na càra caa gére tâmogòori pâ géé goro dà na rà gére ipitirà.

³³ Wà pâra tèpa Juif, âna rà popa pwi jè âboro na nee Alexandre, â rà piwiâ tée é majoro é pitapitiri kà tèpa âboro bèepwiri. Â rà cètùué, ba na é pwi a pitùra kàra na ara pâ âboro. Â é cimadò, â é pagòtù é îê, ba na é îlari jii tèpa âboro pâ, na é tùra.

³⁴ Êco na, na rà tâmogòori pâ é pwi Juif [na é cèikî naa goo wà Pwiduée] â rà cau tomara too diri pâ: «Wà Artémis kâjè tàpé Êfésò, âna é tâjaijè diri!» Â po ârailu ineretòtù kàra goro tomara pwiri.

É pacoora pwi jè a pitùâ

³⁵ É mwa bàra pâra nau pacoora wà pwi a pwa tii kàra wàratùâ kàra napô. Â é ina târa pâ: «Bwa; i tàpé géé Êfésò! Jè tâmogòori diri pâ é napô bèeni, âna é pwi a piwéaari é wàra pwapwicîri kà Artémis, ma é ânuué pwicîri—é ânuué na pwa goro atù, â na tûu boome

† **19:16** Tâjùrurâ—Pàra Tii Pwicîri naa na latin, âna rà ina pâ: Tâjùru tupédu ârailu géé goorâ. **19:17** Apostolo 5.11

§ **19:19** 50 000 mwani atù kàra—Po dau maina awé wâri wèe. Wâri pwi caapwi âboro naa na wàro kèe. **19:21** Apostolo 23.11; Roma 1.13 **19:23** 2 Korénito 1.8 * **19:24** Artémis—Tò duée kà tèpa Grec, târa pwaapâi ma ipwénaí. Nee naa

na latin pâ Diana. † **19:26-27** Imara (imee)—Sentiment de respect, de crainte, qui se dégage de splendeur. **19:29** Apostolo 20.4, 27.2; Kolosé 4.10; Philémon 1.24

gée napwéretòotù! Wàilàapà pwina cáe caa tâmogòori pwiri? ³⁶ Nye ticè pwi jèpwi cèna é tobapwà. Wádé na guwà moo, à guwà cibwaa úri imudi. ³⁷ Ba guwà pame naani wà tèpa àboro bèeni. Êco na nye ticè na rà mura gée na é wàra pwapwicíri, ma ticè na èpà na rà ina naa goo Artémis, tò duée ilàri kâjè.

³⁸ «Wà Démétrius ma tèpa bére wakè kée, àna munaa nùmarà na rà bu èpà, naa goo cè pwi jèpwi. Wádé, èco na nye pwa tèpa pitèimuru, à nye pwa mwara é pà tòotù kàra pitèimuru. Wàèpwi wàna na, na rà pàra nau piciapwà naawé. ³⁹ Wiàna bwaa pwa cè muru cèna nùmawà na guwà tawèeri, à jè mwa pitùra goo naima, na pai pwa wèe na wádé, na cè tòotù kàra wàratùà. ⁴⁰ Ba péa rà niimiri wà tèpa Roma pà, jè nama gùmàgù napò, gée goo é pwina tèepaa nabà. À wiàna rà tawèerijè goro majoro é pitapitirijè, à o ticè na jè tòpi tàra goo.»

À gée na càuru é pai tùra kée, à é ina tàra pà, na rà ipiina.

20

Paulo na Macédoine ma na Grèce

¹ Úna jèe nabwé é pai pipwa kàra, à é papitiri tèpa cèikí wà Paulo, à é pagòora.

Gée na càuru é jè pàara, à é picijirà, à é pàra naa na province Macédoine. ² À é tapàgà é pà napò Macédoine, à é dau pagòo tèpa cèikí na rà taa wè goro é pà popai na wàru. À géewé, à é pàra naa Grèce. ³ À é bwaa tà taa wè, naa na àracié parui. À gée na càué, à é pwa na é tò naa goro wànga pà naa na province Syrie. Êco na é tère pà, pwa na rà pwa tûà tée wà tèpa *Juif. À é niimiri pà, na é wàjué, ma é pà naa Macédoine.

⁴ Wàru tèpa àboro na rà pàra wiàé gée na pà jèpa ville—wà Sopater gée Bérée, pwina naí wà Pyrus; wà Aristarque ma Secundus gée Tésalonika; wà Gaius gée Derbe; à àracié àboro mwara gée na province Asia—wà Timotéo, ma Tychique, ma Trophime. ⁵ Rà pàra béaa kàbà*, à rà mwa tà tapacibà wàna ville Troas. ⁶ À napwa naa goobà, àna bà pa wànga gée na ville Filipi, gée na càuru é pà *tòotù maina kàra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kée'. À gée na càuru é 5 tòotù, à bà mwa pàdarirà naa Troas. À bà bwaa tà taa wè naa na caapwi nadàpara pwapwicíri.

Paulo na Troas

⁷ Na bàrane kàra *tòotù pwicíri, à bà caatàa naima tàra pa utimuru, ma tubiti é poloa†. À é patùra tèpa cèikí wà Paulo, tiagoro nabibiu kàra ne, ba ée jèe pàra jirà, na dàuru. ⁸ Bà picaatàa na é pwi naditàrawà na tàdòiti. À dau wàru é pà ànye na taa wè.

É pawáro còwà Eutyque

⁹ Pwa pwi àboro èpo, na nee Eutyque, àna é taa na goropwàrawà kírì†. À, na é gére pwa nyakàra tùra wà Paulo, à é puuia wà pwini, à é tûu gée na àracié narawà tàdòiti. À, na rà pipagòtùé, àna é jèe bà.

¹⁰ À é boo wà Paulo, à é cùué boo, à é tòtòopié, à é ina pà: «Guwà cibwaa nama wàgotàwà, ba é bwaa nye wàro.»

¹¹ Úna é too còwà wà Paulo, à é tubiti é poloa, à rà ija. À é bwaa tùra ba gòiri mwara tiagoro pwàrapwaa. À gée na càuru pwiri, à é pàra jirà. ¹² À wà tèpa cèikí, àna rà pàra wià i pwi àboro èpo [naa jaaé]. À rà nye dau ipwàdée diri kaa.

É tapoo pai wàjué còwà kée

¹³ Bà pàra béaa kà Paulo gòro wànga, ba nùmee na é pà napò tia na ville Assos, à na bà mwa popaé géewé. ¹⁴ À é tòme daribà naa gòro wànga naa Assos, à bà pàra naa na ville Mytilène. ¹⁵ Géewé, na tòotù gée paé còwà, àna bà pà goro jènere gòropò Kio. À, na dàuru kée, à bà coo na gòropò Samos. À, na tòotù gée paé còwà, à bà tèepaa naa na ville Milet. ¹⁶ Ba é jèe nye tûàri wà Paulo pà, o cáe caa coo na Éfeso, tàra na o cáe caa tà èrà wàna province Asia. Ba é wàci, tàra na é tèepaa naa *Térusaléma, wiàna pàri, na tòotù kàra Pentecôte, [*tòotù maina kàra piùnya].

É picijii tèpa cèikí na Éfeso

¹⁷ Úna bà tèepaa naa Milet, à é panuà popai wà Paulo pà naa Éfeso, jaa tèpa pitùà kàra wàra pwapwicíri, ba na rà me marié naa Milet.

* 20:5 Kàbà—Wà Luka, pwi awii i tii bèeni, àna é bwaa tà taa jaa wà Paulo. † 20:7 Tubiti é poloa—Sainte-Cène, eucharistie. Còo note goo Apostolo 2.42. ‡ 20:9 Taa na goropwàrawà kírì—Càcaa muru pwicíri naa na pai pwa kàra. 20:17 Apostolo 18.21

¹⁸ Ûna rà pitànaima, â é ina tàra pâ: «Guwà jèe nye còo é pai wâro kôo naa nabibiu kàwà, tapoo na tòotù na go tèepaa medariwà naa na province Asia. ¹⁹ Â go piênawéna kà Pwiduée, na é ipakiri. Â, na pâra tòotù, âna go mu i, â go mu dau pidâpwicâariô goo é pâ tûa na èpà, na rà pwa tóo wà tèpa Juif. ²⁰ Guwà tâmogòori pâ go jèe ina tàwà diri é pâ pwina wádé ba kàwà, â nye ticé na go naapwàniri goowà. Ba go picémara ma pacâmuriwà, béaa kâra diri é pâ âboro, ma naa na mwara é pâ pwârawà kàwà. ²¹ Go ina ba gòo tà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif mwara pâ, na rà pinünüma ma rà biirâ naa goo Pwiduée, â na rà cèikí naa goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso.»

O câjè mwa caa picòjè còwâ

²² «Â éni, âna é tacoo good è Nyuââ Pwicîri, ba na go pâra naa Iérusaléma, â câgo caa tâmogòori cè pwina o tèepaa mariô. ²³ É mu nye tà patêreô naa na é pâ napô è Nyuââ Pwicîri pâ, è karapuu, ma è maagé còo, âna rà nye tàgére tapaciô. ²⁴ Êco na pé piticémuru naa goo, na go bà, é, na go wâro. Ba wâéni é pwina dau pwamuru naa goo: Na go tubamwara^S é wakè na é naa tóo wà Pwi Ukai Iésu, na go picémara é *Picémara Wádé, goo é *pimeari imudi kà Pwiduée.

²⁵ «Ia go picémara pâ jaawà é *Mwaciri kà Pwiduée. Â nabàni, âna go tâmogòori pâ o câjè mwa caa picòjè còwâ. ²⁶ Êkaa pwiri, na go ina ba gòo tàwà nabàni, pâ: Wiàna cè pwi jè ârapàarawà, âna o tiàué jaa Pwiduée, â câgo caa pwi majoroé. ²⁷ Ba go jèe picémara tàwà, diri é pâ pwina, na guwà tâmogòori, naa goo é auniimiri kà Pwiduée. Â nye ticé cèna go pwàniri goowà.»

Tòimiri bwàti tèpa cèikí

²⁸ «Guwà ipwacòowà, â guwà tòimiri bwàti mwara é wâra pwapwicîri kèe, ba tèpa âboro kà Pwiduée. Ba è Nyuââ Pwicîri, âna é naarâ tàwà, ba na guwà wéaarirâ, wàilà na é jèe wârirâ wà Pwiduée, goro é pai bà kà Pwina naiê Iésu*. ²⁹ Ba go nye tâmogòori pâ gée na càuru é pai pâra kôo, â rà o tèepaa me wà tèpa âboro na tèpa pwâ. Â rà pwacèwii tèpa macii a piuti na rà o tòdidiri é na gomu goowà. ³⁰ Â nye gée nabibiu kàwà mwara, na rà o cimadó géewé wà tàpé na rà pwâ, ba na rà dàti tèpa cèikí wiârâ.»

Guwà ipwacèwio

³¹ «Guwà tà tàcî, â guwà tà niimiri pâ po âracié naja na go tâa jaawà. Â pwa é pâra pâara na, mu tûu é pwâra jawé kôo na go mu pagòowà jècaa, naa ne ma pwaa. ³² Â nabàni, âna go naawà tà Pwiduée, ma é popai goro é pimeari imudi kèe. Ba wâé na tà tée é patàmee, târa ma é pagòowà, ma naa tàwà é pâ *aupwényunyuâari na é jèe nabwé ipwabwâti, ba kà tèpa âboro kèe.

³³ «Ûna go bwaa tâa jaawà, â càcaa nümoo goo cè mwani pwaa, ma cè mwani mii, ma cè ârabwée kâra cè pwi jèpwi. ³⁴ Ba guwà nye tâmogòori pâ go nye wakè goro é du na-araraiô bèeni, ba târa é pwina nümabà goo, ma wà tèpa béèò. ³⁵ Â go jèe paari tàwà mwara pâ, na jè wakè, târa ma jè pitu tà tàpé na rà masagé kâra. Na jè wârapwiri, â jè niimiri é popai kà Pwi Ukai Iésu na é ina pâ: “Dau maina ipwádée kà pwina é naa, jii pwina é tòpi.”»

³⁶ Â gée na càuru é pai tûra kèe bèepwiri, â é tûu jùrué wà Paulo, â rà capai pwapwicîri naima. ³⁷ Â rà ibwénüu, ba na rà picijiié, â rà nye po cau i diri. ³⁸ Ba po dau pikîri é pwâranümarâ, gée goro na é ina tàra pâ, o càra mwa caa picòorâ còwâ. Â géewé, â rà ciaé boo tiagoro é wànga.

21

Gòobàra pâra kà Paulo naa Iérusaléma

¹ Bà ipicijii ma tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri na Éféso, â bà tò naa gòro wànga. Â bà itàa ba tàrù naa gòropò Cos*. Ûna dàuru, â bà too naa gòropò Rhodes, â géewé, â bà pâra naa na ville Patara. ² Naawé, âna bà pâmari pwi wànga pâ naa na ére napô Phénicie, â bà tò naa gò, â bà pâra. ³ Â bà pâra, â ùna bà niâ pâ, â bà còo é pô Chypre, â bà tòpóé naa gòro aèmwü. Â

20:18 Apostolo 18.19 **20:23** Apostolo 9.16, 21.11 **20:24** Apostolo 21.13; 2 Timotéo 4.7 **S 20:24** Na go tubamwara—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagé pâ popai bèeni: Naa na ipwádée. **20:28** 1 Timotéo 4.16; 1 Péteru 5.2–4 * **20:28** Goro é pai bà kà Pwina naiê Iésu—é, Goro é pai bà kèe {Pwiduée}. Grec: Goro é pai joro domii kèe. **20:29** Mataio 7.15; Ioane 10.12 **20:31** 1 Tésalonika 2.11 **20:33** 1 Korénito 9.11–12 **20:34** Apostolo 18.3; 1 Tésalonika 2.9 * **21:1** Cos; Rhodes—Ârailu pô na nawia Méditerranée naa goro jènere napô Turquie. (Wà Turquie, âna é province Asia naa na pâara kà Paulo.)

bà itàa dàra province Syrie, â bà ti wâna pwi jè ville wê, na nee Tyr, wâna na na kai naawê é wânga.

⁴ Ûna bà pâmari tèpa cèiki wê, â bà tà tâa jaarà naa na caapwi nadàpara pwapwiciri. Â é Nyuââé Pwiciri, âna é naa tàra é popai goo Paulo. Â rà ina tée pâ, na é cibwaa too naa *Iéruusaléma†. ⁵ Êco na, géé na càuru caapwi nadàpara pwapwiciri, â bà coo gòobàra pâra kâbà. Â rà piciajà wà tèpa tâa wê, wàilà mara wàdàra, ma èpo kàra. Rà ciabà tia bàrawià, â na bà tèepaa boo, â bà tùu jùrubà, â bà pwapwiciri. ⁶ Nabwé, â bà tò naa gòro wânga, â rà wâjué còwà naa jaarà wà tèpa cèiki.

Patère Paulo pâ o tâjùrué

⁷ Bà còpòo géé Tyr, â bà pâra naa Ptolémaïs, pwi aucoo kàra wânga. Â bà tubanabwé naawê é pâra kâbà gòro wânga. Géewé, â bà pâra nau pwabwàcu tà tèpa cèiki, â bà bwaa tàpo tâa caapwi tòotù wâjaarà.

⁸ Bà còpòo pâ naa Césarée na dàuru. Ûna bà tèepaa naawê, â bà pitâa jaa wà Filippo, pwi a picémara é *Picémara Wádé, wà pwi jè àrapàra tèpa 7 dikona na ia pitòrigarirà na Iéruusaléma. ⁹ Wà pwiibà, âna àrapapè é pa èpo dopwa kèe, na rà pa *péroféta. [Ba rà inapàri é pâ popai na cùrurà goo Pwiduée.] ¹⁰ Â jèe dau wâru é tòotù kâbà naa na pwi ére-bà.

Â, na pâara-bà, âna é tèepaa boome géé napò *Judée wà pwi jè péroféta, na nee Agabus. ¹¹ Â ùna é pâmarijà, â é pa karapuu kà Paulo, â é ipiù còwà é du âê ma du îê goo, â é ina pâ: «Wàéni é pwina é ina é Nyuââé Pwiciri: “Wà pwi àboro na kèe é karapuu bèni, âna rà wàrani târa cè pai piie wà tèpa *Juif na Iéruusaléma. Â rà o mwa naaè tà tàpé na càra caa tèpa Juif†.”»

¹² Ûna bà tère pwiri, wàibà ma tèpa tâa wê, â bà tacoo goo wà Paulo pâ, na é cibwaa too naa Iéruusaléma.

¹³ Êco na é tòpi tâbà pâ: «Cina guwà gére i, ma pwa ma pikiri é pwàranümo? Wiàna tòo-o ma pòtàmwarò naa goo nee Iésu na Iéruusaléma, âna go jèe pipwabwatio.»

¹⁴ Ûna càcaa pâri ma bà tubatùu é pwàranümee, â bà nabwé na bà tacoo gooé, â bà ina pâ: «Wádé na coo é cábawádé kà Pwi Ukai.»

¹⁵ Géé na càuru é pâ tòotù-bà, â bà too naa Iéruusaléma. ¹⁶ Â rà me wiàbà wà pâra tèpa cèiki géé Césarée, â rà popabà pàdari pwi àboro na nee Mnason, ba na bà pitâa jaaé. Wà pwiibà, âna pwi àboro géé gòropò Chypre, â pwina jèe gorié na é cèiki.

Paulo ma tèpa pitùâ géé Iéruusaléma

¹⁷ Ûna bà tèepaa naa Iéruusaléma, â rà tòpibà naa na ipwadée wà tèpa cèiki. ¹⁸ Na tòotù géé paé còwà, âna bà pâra wiâ Paulo naa jaa wà Jacques^S. Â rà cau ipitiri naawê wà tèpa pitùâ kàra wàra pwapwiciri. ¹⁹ Ûna é pwabwàcu tàra diri wà Paulo, â é piwiâ tàra diri é pâ namuru na é pwa wà Pwiduée, naa nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif, na pâara na é picémara tàra é popai. ²⁰ Ûna rà tère pwiri, â rà dau pwamaina Pwiduée.

Tèpa cèiki na rà tèpa Juif

Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi béebà, jèe po dau wâru tèpa Juif na rà cèiki [naa goo Iésu] âna rà bwaa dau déi goo é *Naèà kà Moosé. ²¹ Â rà tère pâ wàgà, na picòo tà pâra tèpa Juif —wàilà na rà piwàro naima ma pâra tèpa àboro ité—pâ, na rà biirà jii é Naèà kà Moosé. Â rà tère mwara pâ gà ina tàra pâ, na rà cibwaa pwa *kamaí tà tèpa nari èpo kàra, â na rà cibwaa pâra wiàra é nyamanya kà tèpa Juif. ²² O mwa wànau? Ba rà mwa tère pâ gà wâni.

²³ «Géé goro pwiri, â wádé na gà pwa pwina bà ina tàgà. Ba rà wâni nabibiu kâbà àrapapè àboro na rà pwa é *ipwataàboro tà Pwiduée. ²⁴ Wádé na gà poparà wiàgà, ba na guwà pwa ma wàilà é ‘pwapwiciri târa pai pinuwa’*. Â gà wâri é pwina tiàu jiià goro é waké bèepwiri, ba na rà o pwârù é pùrurà. Â rà o tàmogòori wà tèpa àboro pâ, é pwina rà tère naa googà, âna pwâ. Â nye wàgà mwara, âna gà o paari pâ gà pwi a pitòimigà mwara, naa goro é Naèà.

Tii tà tàpé na càra caa tèpa Juif

21:4 Apostolo 20.23 † **21:4** Munaa é ina é Nyuââé Pwiciri pâ, o tubaèpà tà Paulo, wiàna é pâra naa Iéruusaléma. Pwiri wàilà tèpa àboro na rà pame popai-bà, âna rà niimiri pâ, pai ina wèe pâ, na é cibwaa pâra naawê. **21:8** Apostolo 6.5, 8.40

21:10 Apostolo 11.28 **21:11** Apostolo 20.23, 21.33 † **21:11** Tàpé na càra caa tèpa Juif—Wà tèpa coda roma na rà tanamiri Iésu naa goro kurucé. **21:13** Apostolo 20.24 § **21:18** Jacques—Còo note goo Apostolo 15.13.

21:19 Apostolo 15.12 **21:20** Apostolo 15.1,5 **21:23** Nombres 6.1–20; Apostolo 18.18 * **21:24** Pai pinuwa; Pwârù é pùrurà—Còo mwara [pwataàboro naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. Pwiri wà tàpé na rà pwa é auipwataàboro bèepwiri, âna rà tà pitanami, â wádé na rà pwa é ‘pwapwiciri târa pai pinuwa’ ba na rà wádé mwara na ara Pwiduée.

²⁵ «Â napwa naa goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèe cèikì, âna bà jèe pwa tii darirà. Â bà ina tàra é aupitûári kâbà: “Guwà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaaailò goo târa pâ ânuuru duée. Guwà cibwaa uti é domii, ma é pâ macii na dàuru nyarà (ba jèe càcaa còobé é domii kàra). Â guwà cibwaa ipuu imudi.”»

²⁶ Â é wâgoo é auniimiri kàra wà Paulo, â é popa tèpa ârapápé âboro bèepwiri. Â, na tòotù géeme còwâ, â rà tapoo ma wâé é ‘pwapwicîri târa pai pinuwa’ wiâra é naèà kà tèpa Juif. Â géé na càué, â é too naa na *Wâra pwapwicîri wà Paulo, â é inapâpâri é tòotù na rà o mwa jèpa pwa ârapwaaailò na; ba na rà paari pâ, rà jèe tubanabwé é *auipwataâboro kàra.

Rà tâjûru Paulo pàra tèpa Juif

²⁷ Naa pwâadàra é caapwi nadâpàra pwapwicîri, âna wà tèpa Juif géé na province Asia, âna rà còo wà Paulo naa na Wâra pwapwicîri, â rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tâjûrué.

²⁸ Â rà ina pâ: «Tèpa *Isaraéla, guwà me nau pitu tâbà! Wâéni é pwi âboro na é picémara pitiri pâ, naa cicara é Ba kâjè, ma é Naèà kà Moosé, ma é Wâra pwapwicîri bèeni! Â nabà, âna é jèe còbèedari† mwarà é pwi ére pwicîri bèeni, ba é jèe pwa ma naadò naawé wà tàpé na càra caa tèpa Juif!» ²⁹ (Rà ina pwiri, ba rà còoru naima ma Trophime, pwi âboro géé Éféso, naawé na Iéruusaléma, â rà niimiri pâ é popaé dò naa na Wâra pwapwicîri wà Paulo.)

³⁰ Â diri é ville, âna é pikòì, â rà itàa me diri é pâ âboro, â rà tâjûru wà Paulo. Â rà datié còobé géé na Wâra pwapwicîri, â rà nye pò ma târi kaa é pâ goropwârawâ‡. ³¹ Â rà jèe pimudàra, ba na rà tètâmwereé.

Rà pacoora tèpa coda roma

Éco na é pâ nau tère wà pwi caa kàra coda *roma pâ, rà gûmagù diri tàpé Iéruusaléma. ³² Â é nye pò ma popa kaa tèpa coda ma tèpa caa kàra, â rà itàa pâ dàra. Ûna rà còora wà tèpa âboro, â rà nye nabwé kaa na rà èi wà Paulo.

³³ É nye pâra kaa wà pwi caa kàra coda, â é tâjûru Paulo, â é pwa ma piié goro ârailu itupàò. Â é tawèeri tèpa âboro pâ: «Wàilàapà pwini, â dà cè pwina é pwa?»

³⁴ Â rà ina wà pàra tàpé pâ wàrani, â rà ina pàra tàpé pâ wàrana. Â cáé caa tâmogòori wà pwiibà pâ, wàilàapà cèna âjupàra ba rà po dau pikòì. Â é ina pâ, na popa Paulo too naa na wàra coda. ³⁵ Â rà popaé wà tèpa coda. Ûna rà tèepaa naa gòro aucò too, â rà jèe po tàmee, ba rà po dau putâmu wà tèpa âboro, â nye nûmarà na rà èié. ³⁶ Ba rà cau pâra diri wiâé burà tomara pâ: «Naaé, ba na bà pòtâmwereé!»

É patùra tèpa Juif Paulo

³⁷ Wà tèpa coda, âna pwa na rà naadò wà Paulo naa na wàra coda, â é ina tà pwi caa kàra [naa na pwâratùra grec] pâ: «Pwiri o nye pâri ma go ina tâgà cè jè muru?»

Â é pò wà pwini, â é tòpi tée pâ: «Gona gà pwa grec? ³⁸ Gona càcaa wâgà pwi *Aigupito§, pwi a pwa ma gûmagù é napò?—wà pwi a pa pâ naanigée namaré é 4 000 âboro târa tù paa dàra é pwâra ukai kâbà?»

³⁹ Â é tòpi tée wà Paulo pâ: «Bwa! Wâgo, âna go pwi Juif, â go pwi a tèpa naa Tarse, napò géé na province Cilicie, pwi napò na dau maina. Â go ilari jiigà pâ, càcaa pâri ma go patùra é pâ âboro bèeni?»

⁴⁰ Â é ina wà pwiibà pâ: «Îgà!»

Â é coo gò i aucò wà Paulo, â é pwa ineremuru târa é pâ âboro goro îé. Ûna nye po ticé pwâratùra kaa, â é patùrarà, goro *hébèru, pwâratùra kà tèpa Juif.

22

¹ Â é ina pâ: «Bwa; tèpa jènereò ma tèpa caa, guwà tère pwina go ina tàwà ni, ba târa béipwamuruò.»

² Ûna rà tère na é patùrarà naa na é pwâratùra kàra, â mwa dau ticé airà kaa.

Go pwi âji Juif

21:25 Apostolo 15.29 **21:26** 1 Korénito 9.20 † **21:28** Còbèedari—Profaner. Pwicîri na popa too é pwi âboro na cáé caa pwi Juif naa na Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. É wârimuru kée, âna pwâra bà. **21:29** Apostolo 20.4 ‡ **21:30** Rà...târi kaa é pâ goropwârawâ—Rà pwa pwiri, ba pwicîri na jè pwa é pwina èpà naa na, â pwi ére na pâri ma jèe càrù wâwé. Â càcaa nûmarà na wà Paulo, âna é uru too naawé. **21:36** Luka 23.18 **21:38** Apostolo 5.36–37 § **21:38** Pwi Aigupito na é pwi Juif, na nûmee na rà paégò tèpa Roma géé napò Judée. (Còo é popai goro Zélote na 1.13.)

É ina tàra wà Paulo pà: ³ «Go pwi *Juif, pitèpao naa Tarse wâna province Cilicie, êco na èruo naani *Iéruusaléma. Á wà Gamaliel* na é pacâmuriò, pwi âboro imaina naa jaa wà tèpa caa kâra câmu. Á é còo tóo bwàti é *Naèà kà tèpa jojoorojè. Go pwi a tàci ba kà Pwidiuée pwacèwiiwà diri nabà. ⁴ Go tubaèpà tà tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai Iésu. Ba go pwa ma tâjùrurà ma piirà—tèpa paa ma ilàri mwara—â go tûrà naa na karapuu. Á go pwa ma tètâmwara pâra tàpé géé goorà.

⁵ «Wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò ma é *wâratûâ kà tèpa ijiao, âna rà o *paâjupâraò. Ba go tòpi jjiirà è pâ tii, ba na go naa tà tèpa jènerejè, tèpa Juif na rà tâa Damas. É pâ tii-bà, âna rà naa è tàrù kôo, ma go pâra naawê, nau tâjùru tèpa cèikì naa goo Iésu, ma poparà me naa Iéruusaléma, ba na pwa wârimuru tàra. Á go pwa diri é pâ muru bèepwiri.»

É piwiâ pwâra to kà Pwi Ukai

⁶ «Êco na, ûna go gére pâra wii naigé, ûna po gopaé bwàti, na go pâra mwünyabweri Damas, â é nye me kaa géenidò napwéretòotù è pwi pwéelaa na dau maina, â é èuruo. ⁷ Go nye túuboo kaa naa napuu, â go tère é pwâratûra na ina pâ: “Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tóo?”

⁸ «Á go tòpi tée pâ: “Wâgà wâa, co pwi ukai?”

«Á é tòpi tóo pâ: “Wâgo Iésu géé Nazareth, na gà gére tubaèpà tóo.”

⁹ «Wà tàpé na rà pâra wiâò, âna rà còo é pwéelaa, êco na càra caa tère é pwâratûra kà pwina é patûrao.

¹⁰ «Á go ina pâ: “O dà cèna go pwa, co Pwi Ukai?”

«Á é tòpi tóo wà Pwi Ukai pâ: “Gà cimadò, â gà pâra naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawê, cè pwina gà o pwa.”

¹¹ «Ûna go niâ, â jèe câgo caa còojè. Á rà mwa po tu naa goro iò wà tèpa béèò, â rà popao pâ naa Damas.

¹² «Pwa pwi jè âboro wê, na nee Ananias. Wà pwiibà, âna pwi âboro na é dau pwi a pitòimirié, ma pâra wiâra é Naèà kà *Moosé. Á rà dau inaé ba wâdé wà diri tèpa Juif na rà tâa Damas. ¹³ Á é me mariò wà pwiibà, â é ina tóo pâ: “Saulo, pwi a cèikì béèò, gà niâ còwâ!”

«Á go nye niâ còwâ kaa, â go còoé. ¹⁴ Á é ina tóo pâ: “É jèe pitòrigarigà wà Pwidiuée kà tèpa jojoorojè, ba na gà tâmogòori é câbawâdé kèe, ba na gà còo wà pwina é *tàrù, wà Iésu; ba na gà tère é pâ popai na é ina tâgà. ¹⁵ Ba gà mwa pwi a paâjupâraé, naa jaa tèpa âboro diri, goo é pâ namuru na gà còo ma tère. ¹⁶ Á èni, âna dà na gà cipacîri? Gà cimadò ma *upwaaagà. Á gà pwapwicîri tà Pwi Ukai†, ba na o pwanauri é pâ èpà'gà.”

Pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

¹⁷ «Céé na càulé, â go jèe wâjùé còwâ naa Iéruusaléma. Á, na jè tóotù, na go bwaa gére pwapwicîri wâna *Wâra pwapwicîri, â é pipaarié tóo naa na nyuâa wà Pwi Ukai. ¹⁸ Á é ina tóo pâ: “Gà piwàcì, â gà còobé wâi géé Iéruusaléma, ba wà tèpa âboro wâni, âna o càra caa tòpi é pai paâjupâraò kâgà.”

¹⁹ «Á go tòpi tée pâ: “Pwi Ukai, rà nye tâmogòori pâ béaa, âna go pâra naa na *wâra pitapitiri, â go pwa ma tâjùru wà tàpé na rà cèikì naa googà. Á go nama pâdirà, ma naarà dò naa na karapuu. ²⁰ Ûna nama catâmwara wà Étienne, pwi ênawéna'gà, âna go tâa wê mwara. Ba go pwi jè a wâgoo é auniimiri kà tàpé na rà catâmwereé, â go wéaari mwara é ârabwée kâra.”

²¹ «Êco na é ina tóo wà Pwi Ukai pâ: “Gà còobé [géé Iéruusaléma] ba go mwa nama gà pâ naa na, na wâiti wê, dari tàpé na càra caa tèpa Juif.”»

Pwa na rà pâdié tèpa coda

²² Rà tâmaari wà Paulo tia wê wà tèpa Juif. Êco na, ûna é ina pâ, na é pâra dari tàpé na càra caa tèpa Juif, [â rà nye putâmu kaa] â rà tomara too pâ: «Kaa! Jè gére wéaari tàra dà, é pwâra âboro na wârani?! Catâmwereé! Ba càcaa pâri ma é wâro!» ²³ Á rà nye wiikau kaa, â rà tòpwütù ma tâjii é pâ ârabwée kâra, â rà tû too é dàuru puu‡.

²⁴ Wà pwi a pitûâ kâra coda *roma, âna é ina tà tèpa coda kèe pâ, na rà popa dò wà Paulo naa na wâra coda. Á pwa na rà pâdié goro ubati§, ba na é ina tàra é majoroé ma rà uu [ma putâmu naa gooé] wà tèpa Juif.

22:3 Apostolo 5.34 * 22:3 Gamaliel—Còo Apostolo 5.34. 22:4 Apostolo 8.3 † 22:16 Á gà pwapwicîri tà Pwi Ukai—Grec: Naa na nee. 22:18 Apostolo 9.29–30 22:19 Apostolo 8.3, 26.9–11 22:20 Apostolo 8.1 22:21 Apostolo 9.15 ‡ 22:23 Tòpwütù ma tâjii é pâ ârabwée... Rà wârapwiri na rà miiri é jè muru, é, na rà putâmu. Rà niimiri pâ, é ina wà Paulo pâ: «É tûtâjii tèpa Juif wà Pwidiuée, â é pitòrigari tèpa Ba.» § 22:24 Ubati—Dau èpà, ba pwa noo kâra duuru macii, tàra ma dâpâgà é naparawére âboro.

Neêô âna tâa na tii kâwâ

²⁵ Êco na, ûna rà tòoé, ba na rà pâdié, â é ina wâ Paulo tà pwi jè caa kâra coda na é tâa wê, pâ: «Gona nye pwa tàrù kâwâ ma guwâ pâdi pwina é tâa na tii kâwâ, tèpa Roma, na bwaa càcaa pâji pitèié?»

²⁶ Â [é pò] wâ pwi caa kâra coda, na é tère pwiri, â é pâra nau patère pwi a pitûâ maina kâra pâ: «O dà cèna gà pwa tà pwi âboro bèeni? Ba é pwi Roma!»

²⁷ Â é me wâ pwi a pitûâ dari wâ Paulo, â é tawèerié pâ: «Ico pwini, gà pwi a tâa na tii kâjè tèpa Roma?»

«Ûu.»

²⁸ «Gà côo, wâgo, âna po dau wâru mwani na go tòpò târa ma go pwi Roma!»

«Wâgo âna na pitèpao, âna go jèpwi Roma.»

²⁹ Ûna é tère pwiri wâ pwi a pitûâ, â nye dau wâgotêe kaa. [Ba pwicîri] na rà pii wâ pwi a tâa na tii kâra. Â napwa naa goo wâ tèpa coda na ia rà pwa na rà pâdié, âna rà panuâe kaa!

Paulo na ara wâratûâ maina

³⁰ Wâ pwi a pitûâ kâ tèpa coda, âna nùmee na é tâmogòori bwàti cè majoroé ma rà pitòti* Paulo wâ tèpa Juif. Â, na dàuru, âna é tûâri tà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma diri é wâratûâ maina kâ tèpa Juif pâ, na rà ipitiri. Â é nama tapwütù é pâ itùpàò gée goo Paulo, â popaé me, ma tòpòe naa nabibiu kâra.

23

¹ É nye po niâri tèpa wâratûâ wâ Paulo, â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereô, càcaa gùmagù é pwâranùmoo na ara Pwiduée, goo é wâro kôo tiagoro nabâni.»

² Â ûna é tère pwiri wâ Ananias, pwi *ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò, â [é putâmu. Â] é cùru tàpé na rà cimwûnyabweri wâ Paulo pâ, na rà tamoori pwêe.

³ Â é ina tée wâ Paulo pâ: «Êe mwa wâri tâgâ wâ Pwiduée! Ba nùmagâ na gà tèio goro é *Naèà, êco na, gà gère còbèedari é Naèà, ba gà pwa ma rà èio! Wâgâ na po dau wâdé pwâgâ, êco na, napwa naa goo é pwâranùmogâ, âna po dau bàutè na!»

⁴ Â wâ tàpé na rà tâa goro jènere wâ Paulo, âna rà ina tée pâ: «É! Gà tàgère ina ba èpâ wâ pwi ukai kâ tèpa pwa *ârapwaaillò kâ Pwiduée!»

⁵ Â é tòpi tàra wâ Paulo pâ: «[Pwanaurio] co tèpa jènereô, ba câgo caa tâmogòori, pâ, é pwi ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò! Âjupâra pâ é ina é *Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa tûra ba èpâ naa goo pwi a pitûâ kâra é Ba'gâ.*» *Exode 22.27*

Râ pitadârùrà tèpa wâratûâ

⁶ É nye tà tâmogòori wâ Paulo pâ wâ tèpa tâa na é wâratûâ, âna [tèpa tâa na, du ârailu ére goro pwapwicîri]—wâ tèpa *Farasaio ma wâ tèpa *Sadukaio. Â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereô! Go pwi Farasaio, â wâ caa kôo, âna pwi Farasaio, â go cèikî naa goo é pai o wâro còwâ kâ tèpa bà. Êkaa na rà tèio!»

⁷ Ûna é ina pwiri, â wâ tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio, âna [rà nye iputâmu kaa] â rà pitadârùrà. ⁸ (Ba rà ina wâ tèpa Sadukaio pâ, nye ticè wâro còwâ kâ tèpa bà, â nye ticè *angela, â nye ticè duée. Â napwa naa goo wâ tèpa Farasaio, âna rà cèikî naa goo diri é pâ pwi bèepwiri.)

⁹ Ûna rà jèe gère dau pitùra too, â rà nye cimadò kaa wâ pàra tèpa *dotée goro é *Naèà, gée nabibiu kâ tèpa Farasaio. Â rà ina pâ: «Nye ticè cèna bà côo cèna èpâ cèna é pwa wâ pwi âboro bèeni. Pwiri é patùràe cè angela?»

¹⁰ Ûna jèe pâra nau pimaina too é pai iputâmu kâra, â é niimiri wâ pwi a pitûâ kâ tèpa coda pâ, péa rà tà ténoori wâ Paulo, â é ina tà tèpa coda kée pâ, na rà popaé dò còwâ, naa na wâra coda.

¹¹ Na ne, âna é pièpâpariè tà Paulo wâ Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gâ gòo, ba gà jèe *paâjupâraò naani *Iérusaléma, â o wâdé mwara na gà paâjupâraò na *Roma.»

Râ ipwa tûâ ba na rà catâmwereé

¹² Na dàuru kée, âna rà pitòpò tûâ wâ pàra tèpa *Juif, â rà *ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wâdo béaa kâra cè pai caamwara wâ Paulo. ¹³ Wâ tàpèebâ, âna rà wâdò còwâ kâra 40 âboro.

¹⁴ Â rà pàdari tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaillò ma tèpa ijiao, â rà ina tàra pâ: «Bâ jèe ipwataâboro pâ o câbâ caa ija, tiagoro na bà mwa tètâmwara wâ Paulo. ¹⁵ Êkaa na, wâdé

22:25 Apostolo 16.37 22:29 Apostolo 16.38 * 22:30 Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—Accuser: 23:2 Ioane 18.22–23

23:3 Mataio 23.27 23:5 Exode 22.27 23:6 Apostolo 26.5 23:8 Mataio 22.23 23:11 Apostolo 27.24,

28.16,23 23:15 Apostolo 25.3

na guwà nama ilari jii wà pwi a pitùâ kâra coda pâ, na é popa me wà Paulo dariwà, wâguwà ma diri é *wâratùâ maina. Â guwà ina tée pâ nùmawà na guwà jèu còo bwàti còwâ é pai gére pwa wârimuru kée. Â wàibà, âna bà o caamwereê béaa kâra cè pai tèepaa me kée naani.»

É patère Paulo pwi niaa gooé

¹⁶ Êco na wà pwina niaa goo Paulo, âna é tère pâ pwa na rà ipwa tûâ tà Paulo. Â é too nau patèreê naa na wâra coda.

¹⁷ Â wà Paulo, âna é todà pwi jè caa kâra coda, â é ina tée pâ: «Gà popa pâ pwi âboro èpo bèeni dari pwi a pitùâ kâwà, ba pwa jè muru na nùmee na é ina tée.»

¹⁸ Â é popa wà pwini, â é ciaé pàdari pwi a pitùâ kée, â é ina tée pâ: «É todòo wà Paulo, pwi a pwa karapuu, â é cùruo pâ, na go cia medarigà wà pwi âboro èpo bèeni, ba pwa jè muru na nùmee na é ina tâgâ.»

¹⁹ Â é dàti i pwi nari âboro èpo wà pwi a pitùâ, â ru tàpo géé paé nau coo, â é tawèerié pâ: «Dà cèna nùmagà na gà ina tóo?»

²⁰ Â é tòpi tée pâ: «Rà pitèrèrà wà tèpa Juif, ba na rà ilari jiigà pâ, na gà nama é me widàuru wà Paulo, naa na wâratùâ maina kâra. Ba rà o ina pâ nùmarà na rà tâmogòori bwàti cè pwina é pwa. ²¹ Êco na gà cibwaa pitère dàra! Ba rà o ipwa tûâ tée. Ba rà wàdò còwâ kâra 40 wà tàpé na rà jèe ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wâdo, tiagoro cèna rà o pòtàmwereê. Â èni, na rà jèe nabwé ipwabwàtirà, â rà tapaciri co cèna gà ina.»

²² Â é tòpi tée wà pwi a pitùâ pâ: «Gà cibwaa wiá é pwâra pitùra kâju!» Â é panuâê.

Rà popa Paulo pàdari pwi kupénoo

²³ Wà pwi a pitùâ, âna é todà tupédu caa kâra coda kée, â é ina tàru pâ: «Gàu ipwabwàti 200 coda [na rà pa tâuwa] ma 70 coda na tâa gòro òoci, â 200 coda na rà tèpa tò da, ba na rà pâ naa Césarée na 9h bàrane. ²⁴ Guwà pwabwàti mwara cè tèpa òoci, ba na cia pâ wà Paulo naa jaa wà pwi kupénoo Félix. Â guwà wéaarié bwàti, ba na càcaa tèepaa tée cè pwina èpâ.»

²⁵ Â nabwé, â é wii é tii bèeni:

²⁶ Tii kà Claude Lysias tà kupénoo Félix. Bwàcu'gà.

²⁷ Go panuâ paé darigà wà pwi âboro bèepwiri. Ba wà tèpa Juif, âna rà popaé, ba na rà tètàmwereê. Êco na, ûna go tère pâ pwi âratii kâjè tèpa Roma, â bà pâra ma tèpa coda kòo nau upaé jiiirà. ²⁸ Â nùmoo na go tâmogòori cè majoroé ma rà pitòtié goo, â go popaé pâ, naa na wâratùâ kâra. ²⁹ Â go pàdari pâ nye ticé èpâ cèna é pwa na pâri ma pòtàmwereê goo, é, ma é pwa karapuu goo. Ba é pâ pwina rà pitòtié goo, âna nye êco, pâ popai goro naèà kâra.

³⁰ Ûna patèreò pâ rà pitù tûâ tée wà pàra tèpa Juif, â go nye pò ma panuâê paé darigà. Â go ina mwara tà tàpé na rà pitòtié pâ, na rà mwa nye ina tâgâ, cèna rà ina naa gooé.

Topai tâgâ.

³¹ Â wà tèpa coda, âna rà pwa é pwina é ina tàra wà pwi a pitùâ kâra. Ba, na ne, âna rà popa pâ wà Paulo, naa na ville Antipatris. ³² Na dàuru kée, âna rà wâjué còwâ [wà tèpa po pâra] naa na wâra coda. Â wà tàpé na rà tâa gòro òoci, âna rà tà pâra co ma wà Paulo. ³³ Â rà tèepaa pâ naa Césarée, â rà naa i tii tà pwi kupénoo, â rà panuâ Paulo tée.

³⁴ Géé na càuru é pai pûra kée i tii, â é tawèeri wà Paulo pâ: «Gona gà pwi âboro géé na dà province?»

Â é tòpi tée pâ: «Gée Cilicie.»

³⁵ Â é ina tée wà pwi kupénoo pâ: «Go mwa tawiâgà, wiàna rà tèepaa me wà tèpa pitòtigà.» Â é tûâri tàra pâ, na wéaari wà Paulo naa na pwârawâ maina na é nama bari wà ukai *Héroda Maina.

24

Paulo na ara pwi kupénoo Félix

¹ Po 5 tòotù géé na càué, âna rà tèepaa boo naa Césarée wà Ananias, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà pàra tèpa ijiao kà tèpa *Juif, ma wà pwi apoka* na nee Tertullus. Â rà pàdari wà pwi kupénoo Félix, ba na rà piciapwâ tée goo wà Paulo. ² Â é todà me wà Paulo i pwi kupénoo [ba na é coo araé].

É pitòti Paulo wà Tertullus

É pitòti Paulo wà Tertullus [na ara pwi kupénoo] á é ina pâ: «Bwa; Kupénoo Félix, wiàna bà wâro na è tàbwàti ma è pinaanapò, á na wàrapwiri géee googá, á géee goro è pai tûarigá, ma è pai pa'gà bwàti è napò kâbà. ³ Bà pwaolé tâgá, géee na áji pwâranúmabà, goo è pâ namuru bèepwiri. ⁴ Càcaa nùmoò dàra popa jùigá cè pàara cèna gòri, êkaa na go ilari jùigá pâ, gà pidàpwiçàarigá na ji pàara, ba na gà tère cè pwina go o ina tâgá.

⁵ «Bà còo pâ wà pwi áboro bèeni, ána è nye dau pwi áboro èpà kaa, ba è tò dii ma bara, naa nabibiu kà tèpa Juif, wà gòropuu pitiri, á é pwi caa kà tèpa *Nazaréen* (neere pé pwi jè pwapwicíri). ⁶ Wáè mwara na é mudàra ba na é còbèedari è *Wàra pwapwicíri, êkaa na bà tâjùrué {ba nùmabà na bà tèie wiàra è *Naèà kâbà.

⁷ «Éco na wà pwi a pitùâ kâra wàra coda, Lysias, ána é me, á é nye pò ma popaé imudi jiiibà. ⁸ Á é ina tà tèpa pitòti Paulo pâ, na rà medarigá, ma rà ina tâgá è pâ namuru na bà pitòtié goo. } Á wiàna nùmagá, á gà tawèeri Paulo, ba wádé na é nye ina tâgá è pwina bà pitòtié goo. Nabwé.»

⁹ Á wà tèpa Juif, ána rà ina pâ è pwina é ina wà pwini apoka Tertullus, ána ájupàra.

É ipwamurué Paulo

¹⁰ Wà pwi kupénoo, ána é pwa ineremuru tà Paulo pâ, na é tura.

É cimadò wà Paulo, á é ina pâ: «Bwa; go tàmogòori pâ gà pwi a [pitùâ ma] tèi è napò kâbà tèpa Juif, naa na pâ naja na jèe wâru, á cãgo caa dumapié na go ipwamuruò naa naporomeegá.

¹¹ «Gà pitawèeri paé, ba càcaa pâji wénari 12 tòotù na go tèepaa me naa *Iérusaléma, nau pwamaina Pwiduée. ¹² Á cãgo caa pitaèkâa ma cètùu tèpa áboro, naa na Wàra pwapwicíri, ma na wàra ipitiri, ma na ville. Nye ticé áboro cèna é ina pâ é còoò na go pwa è pâ pwiibà. ¹³ Á wà tèpa áboro bèeni, ána càcaa pâri ma rà *paájupàra tâgá, è pwina rà pitòtio goo.

¹⁴ «Ájupàra pâ go pwi a *pàra wiá Pwi Ukai, [wiàra é naigé na bwaa ámué] ba na go piénawéna kà Pwiduée kà tèpa jojoorojè. Á ájupàra pâ, wà tèpa pitòtio bèeni, ána rà ina pâ, i naigé-bà, ána pwá. Éco na go cèiki naa goo diri è Naèà kà *Moosé, ma diri è pâ tii kà wà tèpa *péroféta. ¹⁵ Ba bà capai cèiki ma tèpa áboro bèeni pâ, wà tèpa bà, naa na wádé ma èpà, ána rà o mwa wâro còwá. ¹⁶ Êkaa na go nye pimudàra taaci, ba na é nye tânana è pwâranúmoò, na ara Pwiduée, ma tèpa áboro, á nye ticé cèna pâri ma pitòtio goo.

Ticé èpà na rà còo naa good!

¹⁷ «Géee na càuru è pâ naja na wâru, na tiãuo géee Iérusaléma, á go wájué pâ còwá naawé, ba na go pa pâ è mwani, bépitu târa è Ba kòo, á târa mwara ma go ipwa *árapwaaílò tà Pwiduée.

¹⁸ Êkaa pwiri na go tà tâa goo, naa na Wàra pwapwicíri, úna rà pâmariò, ba go gére tubanabwé è 'pwapwicíri târa pai *pinuwa'. Nye ticé cè jè áboro na go pame naawé, á nye ticé pwàra pikòì wè.

¹⁹ «Éco na rà tâa wè wà pâra tèpa Juif géee na province Asia. Á wiàna go pwa cèna èpà na tòotù-bà, á gorodà na càra caa tâa ni nabà wà tàpéebà, ba na rà pitòtio? ²⁰ Á wà mwara tèpa áboro bèeni, ána nye ticé èpà na ia rà còo naa good, na ia rà popao na ara è wàratùâ maina.

²¹ É, pwiri nùmarà na tèio, goo i ji popai na ia go ina, naa nabibiu kàra pâ: “Go cèiki pâ, rà o wâro còwá wà tèpa bà?” Êkaa na go gére tâa ni, nabà na arawà. Nabwé.»

Picàù too còwá pai pitèi Paulo

²² Napwa naa goo wà kupénoo Félix, ána é dau tère è pâ popai goro è pai pâra wiá Pwi Ukai. É picàù too còwá è pai tèi wà Paulo, á é ina tà tèpa Juif pâ: «O mwa tèi cawi wà Paulo, wiàna è tèepaa me wà Lysias, wà pwi a pitùâ kâra wàra coda.»

²³ Á é ina tà pwi jè caa kâra coda pâ, na é wéaari Paulo naa na karapuu, á na é cibwaa tòoé ma pwa-imudiri tée, á na nye panuá tà tèpa bée mwara, ma rà me nau caié. [Á è pâra wà Félix.]

²⁴ Pàra tòotù géee na càùé, á ru tèepaa me còwá wà Félix, ma Drusille† tò wádèe, tò ilàri Juive. Á ru pwa ma é me wà Paulo, á ru tèreé, na é tura goo è cèiki naa goo Iésu Kériso.

²⁵ Éco na, úna è tura goro è wâro na *târù na ara Pwi Ukai, ma è pai pidàpwiçàarigè naa na diri è muru, ma è pitèimuru kà Pwiduée na o mwa me, á wâgo tà wà Félix. Á é ina tà Paulo pâ: «Éni, jè o bwaa tàpo pacoo i ipitiri kâjè. Wádé na gà pâra jiio ni, éco na, wiàna mwa pwa

24:5 Apostolo 17.6 24:6 Apostolo 21.28–30 24:15 Ioane 5.28–29 24:18 Apostolo 21.12–28 24:21

Apostolo 23.6 24:22 Apostolo 23.26 † 24:24 Drusille—Tò naigé kà ukai Agrippa II, á tò cià Bérenice. (Còo Apostolo 25.13.)

cè pàara kôo, â go mwa todàgà còwâ.» ²⁶ Ba é nye tà wâari mwara pâ, é péa tà naa cè mwani kêe wà Paulo. Â é pwa ma rà nye tà ciburà popa me wà Paulo darié, ba na ru pitùra.

Paulo na ara kupénoo Festus

²⁷ Paé ârailu naja, â é tòotéri wà pwi kupénoo Félix wà Porcius Festus. Êco na wà Félix, âna câe caa panuâ Paulo, â é pwa ma é nye tà tâa na karapuu, ba na o wâdé tà tèpa Juif wâé.

25

¹ Wà Festus, âna é tèepaa naa na province *Judée, â âracié tòotù gée na càùé, â é too gée Césarée naa *Iéruusaléma.

Rà jèu pitòti Paulo

² Wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma tèpa âboro imaina gée jaa tèpa *Juif, âna rà piciapwâ tée goo wà Paulo. ³ Rà tacoo gooé, ma ilari jiié pâ, na é pwa ma é me naa Iéruusaléma wà Paulo. Ba wà tàpéeni, âna rà tà pwa é jè tûâ, ba na rà o mwa caamwereé naa naigé.

⁴ Â é tòpi wà Festus pâ: «Bwa, ba wà Paulo, âna wéaarié na Césarée, â wâgo, âna càcaa gòirio wà Iéruusaléma, ba go o pâra còwâ. ⁵ Â wà tèpa pitûâ kàwâ, âna wâdé na rà boome wiâô naa Césarée. Â wiàna pwa cè muru cèna èpà cèna é pwa pwi âboro-bà, â rà mwa ina naawé.»

Paulo naa na wâra pitèimuru

⁶ Wà Festus, âna é tâa jaarà co naa na 8, é, na 10 tòotù, â é boo còwâ naa Césarée. Â, na dàuru kêe, âna é pwi a pitèimuru, â é tûâri târa pâ, na rà popa me wà Paulo. ⁷ Ûna é tèepaa me wà Paulo, â rà cibèepié wà tèpa Juif na rà boome gée Iéruusaléma. Â wâru é pâ pwina dau èpà na rà ina naa gooé, ma rà pitòtié goo. Êco na càcaa pâri ma rà *paâjupâra.

⁸ Â é tòpi wà Paulo ma é ipwamurué, â é ina pâ: «Nye ticé èpà na go pwa naa goo é *Naèâ kâbà tèpa Juif, ma naa goo é *Wâra pwapwicîri, ma naa goo wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma].»

⁹ Wà Festus, âna nùmee na rà wâdéarié wà tèpa Juif, â é tòpi tà Paulo pâ: «Nümagà na gà too naa Iéruusaléma, ba na go pitèigà goo pwiri, naawé?»

Go to pàdari César!

¹⁰ É ina tée wà Paulo pâ: «Bwa. Go coo ara é wâra pitèimuru kà César, â o mwa nye pitèio naawé. Ba gà nye tàgére tâmogòori bwàti pâ, nye ticé èpà na go pwa tà tèpa Juif. ¹¹ Â wiàna go pwa cèna càcaa tàrù, cèna pâri ma caamwaraô goo, â wâdé na caamwaraô. Êco na, wiàna é pwina rà ina naa gooé, âna pwâ, â nye ticé pwi âboro cèna pwa *tàrù kêe, ma é popao darirâ. Bwa! Go to pàdari wà César*!»

¹² Â rà tàpo pitùra wà Festus ma tèpa pwa ipitiri, â nabwé, â é ina tà Paulo pâ: «Wâdé. Ûna gà to pàdari wà César, â gà o nye pàdari!»

Piwiâ jèkutâ goo Paulo tà Agrippa

¹³ Gée na càuru é pâ tòotù na wâru, âna wà pwi ukai *Agrippa ma wà Bérenice, tò naigé kêe, âna ru tèepaa naa Césarée nau pwabwàcu tà Festus.

¹⁴ Bwaa wâru tòotù na rà bwaa tâa wê na, â wà Festus, âna é piwiâ tà Agrippa, è pai pwa goo wà Paulo, â é ina tée pâ: «Wà Félix na é nama é pwa karapuu wà Paulo. ¹⁵ Na pàara na go tâa Iéruusaléma, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma tèpa ijiao kà tèpa Juif, âna rà piciapwâ, ma ilari pâ, na é pwa wârimuru.

¹⁶ «Â go tòpi târa pâ: “Wâjjaabà tèpa Roma, âna càcaa wàrapwiri é pai pwa kâbà. Ba câbà caa pwa wârimuru tà pwi âboro, béaa kâra é pai pitèié. Ba wâdé na bà nye pitùra ma wà tèpa pitòtié, ba na é nye ina cè popai târa pipwamurué.” ¹⁷ Êkaa na rà capai tèepaa me naani dario. Â câgo caa bwaa tapacîri, â na dàuru, â go tâa na aupitèimuru, â go ina pâ, na popa me wà pwi âboro bèepwiri.»

Pitaèkâa goo pwapwicîri kàra

¹⁸ «Go gére niimiri pâ, pwiri o dau maina é èpà na é pwa. Êco na é pwina rà pitòtié goo, âna ticémuru naa goo. ¹⁹ Ba rà nye pitaèkâa goo é pwina wâna é pwapwicîri kàra, naa goo cè pwi Iésu cèna é bà, â na wà Paulo, âna é ina pâ é wâro còwâ.

²⁰ «Â câgo caa tâmogòori cè pwina go pwa, naa na pai pitùra kàra. Â go tawèeri wà Paulo pâ, pwiri nùmee dàra pâ naa Iéruusaléma, ma o pitèié naawé goo é pâ namuru bèepwiri. ²¹ Êco

na é to pādari wà César, ba na é pitèié. Â go naa tàrù ma wéaarié tiagoro é pai panuâê kôo dari wà César.»

²² Â é ina wà Agrippa tà Festus pâ: «Wâgo mwara, âna nūmoo na go tère pwi âboro-bà.»

Â é tōpi tée wà Festus pâ: «Widàuru, âna gà o mwa tèreê.»

Rà too naa na wâra pitèimuru

²³ Na dàuru kée, â wà Agrippa ma Bérenice, âna ru tēepaa naa na wâra pitèimuru, wàilà ma tēpa pitûâ kâra coda, ma tēpa âboro imaina na napô. [Â rà dau pwamainaru wà tēpa âboro wiâra é pai pwa kâra.] Â é naa tàrù wà Festus ma popa me wà Paulo.

²⁴ Â é coo wà Festus, â é ina pâ: «Bwa; Ukai Agrippa ma cau wâguwà diri na guwà wâni jaabà, guwà cōo pwi âboro bèeni. É pwi majoro tûra kà diri tēpa Juif, na Iérusaléma ma wâni, â rà jèe me nau cōôo gooé. Â rà capai ina too diri pâ, wâdé na caamwereê.

²⁵ «Naa gooò, âna câgo caa pâmari cè èpà cèna o pâri ma caamwereê goo, èco na nye wâé cōwâ na é ilari pâ, na é pâra dari wà pwi ukai César. Â go niimiri pâ, na go panuâê pâ.

²⁶ «Èco na câgo caa tâmogòori cèna go wii pādari wà ukai naa gooé. Â êkaa majoroé ma go pwa ma é coo aragà, co Ukai Agrippa, ma arawà diri. Guwà pitawiâê diri, ma ina tōo, cèna go o wii tà pwi ukai. ²⁷ Ba càcaa tàrù tōo na go panuâ pâ tée cè pwi a pwa wârimuru, wiâna càcaa po pwéelaa bwâti cè majoroé.»

26

É ipwamuruê Paulo na ara Agrippa

¹ É mwa ina wà ukai *Agrippa tà Paulo pâ: «Pwiibà, go panuâ tâgà ma gà tûra, ma gà ipwamurugà.»

Â é naatoo è iê wà Paulo, â é ina pâ: ² «Bwa; go nye dau ipwâdéé kaa, co Ukai Agrippa, na go tûra na aragà nabà, ma go tobpwâ é pwina rà pitòtio goo wà tēpa *Juif. ³ Ba gà dau tâmogòori bwâti é nyamanya kâjè tēpa Juif*, ma é pâ namuru na jè mu pitûra goo, â go ilagà pâ gà jèe tēpo pidâpwiçàariga, ma gà tèreò.»

Rà cau tâmogòori pai wâro kôo

⁴ «Wà diri tēpa Juif, âna rà tâmogòori é wâro kôo, géé na autapoo goo, na go bwaa pwi âboro èpo, naa nabibiu kâra é Ba kôo [na province Cilicie] tia *Iérusaléma. ⁵ Jèe gòiri é pai tâmogòori kâra pâ go pwi a wâro wâna *Farasaio, pwi jè ère kâra pwapwiciri na nye dau tâa goo diri pâ naèà. O pâri ma rà *paâjupâra wiâna nūmarà.

⁶ «Â nabàni, âna jèe pitèio, ba go cèikì pâ o coo è auinabéaa kà Pwiduée tà tēpa caa kâjè. ⁷ Èco na, nye muru na rà cau cèikì naa goo, wà diri tēpa 12 wâao kâjè, na rà piênawéna kà Pwiduée, naa ne ma pwaa.

«Èkaa na rà tēio, co Ukai Agrippa, wà tēpa Juif bèepwiri. ⁸ Â wâguwà tēpa Juif nabàni, âna gona dau pwacòé tà Pwiduée, ma é pawâro cōwâ tēpa bà? Â gorodà na câguwà caa cèikì naa goo?»

Béaa âna go cicara Iésu

⁹ «Béaa, âna go niimiri pâ, napâraò âna na go cicara ba gòo è nee Iésu géé Nazareth. ¹⁰ Â go tōpi jii tēpa caa kà tēpa pwa *ârapwaaìlò è tàrù, ba na go naa wârimuru tà tēpa âboro kée. Dau wâru tàpè na go nama tōpòrà naa na karapuu naa Iérusaléma. Â go pwi a wâgòo mwara é pai catâmwararà. ¹¹ Go nye taaci kaa èirà naa na é pâ *wâra pitapitiri, â pwa na go nama rà ina ba èpà è nee Iésu. Úu kaa, ba ia go dau pwi a putâmu naa goorà, â go dau pwa târa na èpà, tia na é pâ napô na wâiti.»

É jèu piwiâ pai todèe kà Pwi Ukai

¹² «Èkaa pwiri é majoroé ma go pâ naa Damas, wiâra è tàrù, na rà naa tōo wà tēpa caa kà tēpa pwa ârapwaaìlò. ¹³ Bà pâra wii naigé, co pwi Ukai Agrippa, â, na po gopaé bwâti, â go nye cōo kaa è pwi pwéelaa na é me géé napwéretòtù, naa gòbà ma wà tēpa béeò. Â é dau pwéelaa jii è tòotù. ¹⁴ Bà capai tûu diri naa napuu, â go tère è pwâratûra na é ina tōo naa na *hébèru pâ: “Saulo, Saulo, gorodà na gà pwa tōo na èpà? O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwiduée†.”

¹⁵ «Â go tawèeri pâ: “Wâgà wâa, co Pwi Ukai?”

* **26:3** Nyamanya kâjè tēpa Juif—È wâao kà tēpa Héroda, âna càra caa tēpa âji Juif. Jèe gòiri na rà biirà dàra pwapwiciri kà tēpa Juif. Èco na càra caa dau tâa goo é pai pwa kâra pwapwiciri. **26:5** Filipi 3.5–6 **26:6** Apostolo 23.6, 28.20

26:9 Apostolo 8.3 † **26:14** Na gà cicara Pwiduée—Ucina naa na grec goo è òoci na tàutèe na é pitère dà pwi atâa góé.

«Á é tòpi tóo pà: “Wágo Iésu na gà gére pwa tóo na èpà. ¹⁶ Cimadó, ba go âpâparigà, ba na gà pwi ênawéna kóo. Á gà o pwi a paâjupâraô, á gà mwa piwiá é pwina gà còo nabà, bau é pà pwina go o mwa paari tâgà. ¹⁷ Go panuâgà pàdari é Ba'gà, tèpa Juif, bau é pâra Ba mwara, á go o mwa pwi a wéaarigà. ¹⁸ Go cùrugà, ba na gà tàpiri é du âraporomeerà, ba na rà o còobé géé na é bàutê, pà naa na é pwéelaa—géé na pàtama *Caatana, naa jaa Pwiduée. Ba wiàna rà cèikí naa gooood, á o pwanauri é pà èpà kàra, á o pwa autâa kàra ma wà diri tàpé na rà cèikí naa goo Pwiduée.”»

Ni, âna go inapâpari Iésu pitiri

¹⁹ «Wàrapwiri co Ukai Agrippa, á po dau pwacoé tóo ma câgo caa pitère dàra é pwina go còo, ba é muru na me géé jaa wà Pwiduée. ²⁰ Á go picémara é popai—tapoo na Damas, ma wà Iérusaléma, ma wàdiri na é pà napò kà tèpa Juif, ma wâjaa mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. Á go ina tàra diri pà: “Guwà pinünüma ma guwà biiwà naa goo wà Pwiduée. Á guwà paari naa na é càrawà pà guwà jèe pinünüma.”

²¹ «Wàèpwiri kaa é majoroé ma rà tâjüruo wà tèpa Juif naa na *Wàra pwapwiciri, á rà pwa na rà pòtâmwaraô. ²² Êco na wà Pwiduée, âna é wéaarío tiagoo ni. Êkaa na go nye tà paâjupâraé na ara tèpa âboro kîri ma maina.

«Á napwa é pwina go ina, âna càcaa pi-itê jii i pwi ia rà mara ina wà tèpa *péroféta ma wà *Moosé, pà: ²³ [Wà Pwiduée, âna é cùru medarijè] wà Pwi *Mesia. Á wâdé na é pwamaagé còo, á na é pábéaa nau wàro còwà géé nabibiu kà tèpa bà, ba na o picémara é pwéelaa târa é Ba kóo, wà tèpa Juif, ma wà tàpé mwara na càra caa tèpa Juif.»

Wâdé na gà cèikí, co pwi ukai!

²⁴ Na é wàrapwiri pai ipwamurué kèe wà Paulo, á é ina too wà Festus pà: «Pigù é pûrugà co pwini! Gà po dau câmu, á gà jèe pimwüru goro é tàmanga'gà!»

²⁵ Á é tòpi tée wà Paulo, pà: «Bwa, càcaa wàrapwiri, co Kupénoo, ba nye êkaa popai na âjupâra ma pitâmogòo na go ina. ²⁶ Wà ukai Agrippa, âna é jèe nye tàmogòori é pà namuru bèepwiri, ba càcaa é cè muru cèna ipwa pwàniri, á câgo caa piwà na go piwiá tée.»

²⁷ [Á é tabiié wà Paulo dà ukai Agrippa, á é tawèerié pà]: «Ico pwi ukai, gona gà nye cèikí naa goo tèpa péroféta? Go tàmogòori pà gà nye cèikí naa goorà...»

²⁸ Á é tapàgà tée wà Agrippa: «Ico pwini, gà nye niimiri kaa pà, na go pò ma cèikí naa goo Iésu Kériso ni?!»

²⁹ Á é tòpi tée wà Paulo pà: «Naa pò ma ni, é, naa mwa tàpo pwiri, wiàra é cábawádé kà Pwiduée! Ba nümoo na guwà pwacèwiio, co Ukai Agrippa, ma wâguwà diri tàpé na guwà gére tàmariò ni. Êco na, na càcaa piiwà goro itùpaò pwacèwiio.»

Ticé èpà na é pwa wà Paulo

³⁰ Nabwé, á rà cau cimadó diri wà pwi ukai, ma wà pwi kupénoo, ma wà Bérenice, ma wà diri tàpé na rà gére tãa wè. ³¹ Á rà còobé, á rà pi-ina tàra pà: «Wà pwi âboro bëeni, âna nye ticé cèna èpà cèna é pwa, na pâri ma é pwa karapuu goo, ma o mwa pòtâmwereé goo.»

³² Á é ina wà ukai Agrippa tà wà Festus pà: «Üu kaa. Á wiàna cáe caa gére to pàdari César, á jèe tà pâri ma panuâé còwà.»

27

Panuâ Paulo naa Roma

¹ Pidàbacoò tòotù na é pâra naa Roma* [wà Paulo]. Á bà pâra wiâé. [Wà tèpa coda, âna] rà naa Paulo ma wà pâra tèpa pwa wàrimuru, tà Julius, wà pwi jè caa kàra coda géé na é pà coda na rà wéaari wà pwi ukai César. ² Á [wà Julius, âna é nama] bà tò naa gòro é wànga géé na ville Adramytte, na é pâra dàra pà aucco kàra wànga wà province Asia. Á bà picaapâra ma wà Aristarque, pwi âboro géé na ville Tésalonika, wàna province Macédoine.

³ Na dàuru kèe, âna bà tèepaa pà naa na ville Sidon. Á wà Julius, âna é wâdé naa goo wà Paulo, á é nye panuâé ma é pâra dari wà tèpa bée naawé, nau pa jiià é pwina tiâu jiié.

⁴ Bà pâra géewé, á bà itàa mwünyabwèri é pô Chypre, á bà po pi-itàa na ànuué, ba é uu carabà é pwéretòotù. ⁵ Géé na càuru é pai tapàgà kâbà é nawia Cilicie ma Pamphylie, á bà tèepaa naa na ville Myra wàna province Lycie. ⁶ Á naawé, âna wà pwi caa kàra coda, âna é pâmari é pwi wànga géé na ville Alexandrie, na é pâra naa Italie, á é nama bà tò naa gò.

26:18 Ésaie 42.16; Éfésó 2.2; Kolosé 1.13 **26:23** Luka 24.44–47; 1 Korénito 15.20
âna ville na maina naawé. Còo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

* **27:1** Roma—Grec: Italie. Roma,
27:2 Apostolo 19.29

⁷ Jèe nye tàpo wàru tòotù kâbà goro nye tà pi-itàa ba cîaa, â nye dau gòo târa kaa ma bà tèepaa mwünyabweri Cnide, pwi aucco kâra wànga. Â càcaa pâri ma bà ti wê goro é pwéretòotù, â bà itàa na ànuuru i pò Crète, pâ goro i goromee Salmoné. ⁸ Bà tàpo itàa wii i pò, â po dau gòo é pai tapàgà kâbà wê, â bà tèepaa naa Bons Ports, pwi aucco kâra wànga, na wâmwünyabweri é ville Lasée.

Jèe pàara kâra èpà napô

⁹ Jèe dau wàru é pàara na bà tubatiâu, â càcaa wâdé târa tòobàra i pâra kâbà, ba jèe pàara kâra èpà napô, ba jèe paé é *tòotù maina kâra parui septembre[†]. ¹⁰ Êkaa na é patèrerà wà Paulo, â é ina târa pâ: «Guwà còo, co tèpa béed, go tâmogòori pâ wiàna jè pàra, â jèe pâmari cèna èpà. O tanoori i wànga bau é èrèé, â péa jè tà mwü mwara.»

¹¹⁻¹² Êco na wà tèpa tâa gòro i wànga, âna càcaa wâdé târa na rà tòpò wànga naawé, na pwi pàara kâra èpà napô. Â nùmarà na rà tàpo paé naa na aucco kâra wànga Phénix wà Crète, ba cîimiri wê[‡]. Â wà pwi caa kâra coda, âna nye dau piâjimuru tée é pwina ru ina tée wà pwi a pa wànga, ma wà pwi apooé, jii é popai kà Paulo. ¹³ Ê tàpo uu ba kîri é pwéretòotù, na toome niboo nawià, â rà niimiri pâ wâdé, â rà càù jinu, â bà itàa wii é gòropò Crète [pà naa Phénix].

Pòu na nawià

¹⁴ Bwaa càcaa gòiri é pai pâra kâbà, â nye uu kaa ba maina é pé dàrè gòro jaa, pé dàrè na ina goo pâ Euraquilon. Â pâ nau pòu, ¹⁵ â jèe càcaa pâri ma bà itàa caraé, ba é jèe pòtò i wànga, â bà po ipanuâbà ma é popabà. ¹⁶ Bà pâ naa ànuuru Cauda, ji pwi nari pò. Â dau gòo târa ma bà naatoo medaribà i nari wànga na bà tadàti. ¹⁷ Êco na bà mwa bàra càùé dòme.

Wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pa é pâ otàpwe, â rà dàgabiaé bwàti naa goo i wànga maina. Ba dau wâgotàra na citawé naa pâ namarawá wà Libye. Â rà naaboo i noo, â rà panuà ma é pòtòbà i pwéretòotù.

¹⁸ Na dàuru kèe, ûna jèe dau maina é pai uu kâra i pwéretòotù, â rà tütâjii é pâ ère i wànga naa nawià. ¹⁹ Â, na béaracié kâra tòotù, â rà tâjii mwara é pâ neemuru wànga.

²⁰ Jèe wàru tòotù na é nye uu taaci i pwéretòotù, â câbà caa còo é tòotù ma Iricò[§]. Â bà jèe pâra nau càcaa wâari pâ bà o udò. ²¹ Â jèe wàru tòotù mwara na câbà caa ija na.

É pagòo tèpa bée wà Paulo

É cimadò wà Paulo naa nabibiu kâbà, â é ina pâ: «Tèpa béed, wiàna guwà gére pitère dàra i pwi ia go ina pâ na jè cibwaa pâra géee Crète, â pwiri cáé caa gére tèepaa marijè cè pwina èpà wàrani. ²² Êco na go ina tàwà pâ: Guwà gòo! Ba o nye ticè cè pwi jè àrapàarajè cèna é bà, èco i wànga na o tiâu.

²³ «Go pwi énewéna kà Pwiduée, â èruune, âna é cùru me pwi jè *angela kèe, ²⁴ na é ina tóo pâ: “Gà cibwaa pwa ma wâgotàgà co Paulo, ba gà o nye tèepaa pàdari wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma]. Ba wà Pwiduée na pwi a pimeaari, âna é nama rà wâro diri wà tàpé na rà pâra wiàgà. É wàrapwiri googà.”

²⁵ «Gée goro pwiri co tèpa béed, â guwà gòo, ba go nye cèikì naa goo Pwiduée pâ, o wàra é pwina é ina tóo. ²⁶ Êco na jè o citawé gò cè jè pò.»

Rà pâmünyabweri napô

²⁷ Géee na càuru é pâ tòotù na wàru, na bé 14 kâra ne, â é nye popabà taaci i pòu naa nawià Méditerranée*. Â nabibiu kâra ne, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pitère naa goorà pâ, bà pâra mwünyabweri cè napô. ²⁸ Â rà tòcai é najawé goro otàpwe, ba na rà còo é pai numwiri wèe, â rà timari pâ 37 mètres. Nabwé, â bà tàpo paé, â rà jèu tòcai mwara, â rà timari co 28 mètres. ²⁹ Wâgotàra pâ bà o tatée cè gòorawé, â rà túbòo é àrapapè pàiri jinu géee pwàragòro wànga. Â géewé, âna bà tâa, â jèe dau nùmarà na awài gòropwaa.

³⁰ Nabwé, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pwa na rà uru. Ba rà naaboo é nari wànga naa najawé, â rà gòma-ina pâ na rà pâra nau túbòo cè pâra pàiri jinu naadòbà naporomara wànga.

³¹ Êco na é ina wà Paulo tà tèpa coda ma pwi caa kàra pâ: «Wiàna rà pâra géee gòro wànga wà tèpa àboro bèepwiri, â o capai tiàuwà diri.»

[†] 27:9 Tòotù maina kâra parui septembre—Grec: Tòotù kâra ipwanya. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. [‡] 27:11-12 Ba cîimiri wê—Ba é ti co wàna sud-ouest ma nord-ouest i pwéretòotù.

[§] 27:20 Câbà caa còo é tòotù ma Iricò—Ticè pai pwa wèe ma rà pa cè câmu kâra naa goro Iricò. **27:24** Apostolo 23.11

27:26 Apostolo 28.1 * **27:27** Méditerranée—Grec: Adriatique.

³² Â rà nye êgò kaa wà tèpa coda, â rà tapàgà ê pâ otàpwe na cipa i nari wànga, â rà panuêê naa nawià ma é wàri.

É pagòorà mwara Paulo

³³ Na bwaa pwa dàra ne, â é ina tâbà† diri wà Paulo pâ: «wádé na jè pa cè uti kâjè. Ba jèè ârailu nadàpara pwapwiciri na jè po tâa, â câjè caa ija. ³⁴ Â êni, âna go âji ilawà pâ, na guwà pa cè èwà, ba na o pwa nii kàwà târa ma guwà udò. Ba o nye ticé jè ârapàarawà cèna o tiâu cè ji caapwi wàrapûruê.»

³⁵ Â é pa é poloa, â é pwaolé tà Pwiduée béaa kàra, â é tubiti, â é ija. ³⁶ Â bà po capai piêgòtùru diri, â bà ija. ³⁷ (Po 276 kaamwara wàibà naa gòro i wànga.) ³⁸ Ûna bà jèe pwàro, â rà tètájii pâ baiké blé naa nawià, ba na puràra i wànga.

Rà citàwé naa na namarawà

³⁹ Na pwaà, â wà tèpa waké gòro wànga, âna càra caa còoina é napò, éco na rà còo too é namarawà naa bàrawià, wàna pwi jè nanarawé. Â rà niimiri pâ na rà naadò wé i wànga, wiàna pâri. ⁴⁰ Â rà tipi tâjii é pâ pàiri jinu naa nawià, â rà tipi mwara é pâ otàpwe na cipa pâ ârawànga† goo. Â rà càù too é pwi noo na tâa naporomara wànga, â pipòtòbà too dàra bàrawià. ⁴¹ Éco na, na bà too, â bà citàwé naa na namarawà, ba é kàrù i naporomara wànga, â câé mwa caa gù. Â napwa naa goo é pwàragòro wànga, âna tabòaa goro é pai maina wàra é wià.

Rà cau udò diri

⁴² Rà niimiri wà tèpa coda pâ, na catàmwara diri tèpa pwa wàrimuru, ba wàgotàra pâ rà péa tà uru géé gòro wànga. ⁴³ Éco na wà pwi caa kàra, âna nùmee na é wàro wà Paulo, â é pacoora, â é ina tà tèpa tâmogòori éoo pâ, na rà êgò béaa ma rà mara éoo too naa gòropò. ⁴⁴ Â é ina tà para tàpé pâ, na rà pa cè ére upwàra, é cè noo kàra wànga, ma rà éoo gò. Â [bà éoo diri, â] nabwé, â bà capai tàdòo diri napò, â bà capai udò diri.

28

Paulo naa gòropò Malte

¹ Bà pâra na tâmogòori pâ é pwi pò bèepwiri, âna nee Malte. ² Â wà tèpa âboro wé, âna rà dau tòpibà ma pitu tâbà bwàti. Ûna dau maina é popaa ma moo, â rà pwa é na ânye na dau maina, â rà nama bà pwacàrau. ³ É pa na údòro upwàra wà Paulo ma é tù dò naa gòro ânye, â pwa é dòèa na é còobé géé na, goro tòoka, â é uti i wà Paulo.

⁴ Ûna rà còo pwiri wà tèpa âboro naa napò bèepwiri, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Guwà còo, é pwi a potàmwara âboro wà pwini, ba é udò jii nawià, éco na é pwa wàrimuru tée i pwiduée kâjè, â é nama é bà.»

⁵ Éco na é ura i îê wà Paulo, â é tûu naa na ânye i dòèa, â câé caa tà pimaagé goo wà Paulo.

⁶ Â rà ucàrié wà tèpa âboro, ba rà niimiri pâ é tée, é, pwiri é tàpo tûuboo ma é bà. Â jèe gòiri é pai ucàrié kàra, â ùna rà còo pâ câé caa maagé, â pitòotéri i auniimiri kàra, â rà ina pâ: «Bwa! Pé duéel!»

É nama tiâu maagé kà tèpa âboro

⁷ Wàna pwi ére-bà, âna pwa é napuu kà Publius, pwi âboro pimaina naa gò pò-bà. Wà pwini, âna é tòpibà bwàti, â bà pitâa jaaé naa na âracié tòotù. ⁸ Napwa wà caa kée, âna é dau maagé, ba é pitòoka ma coori domii. Â é tagére puu gòro aupuu. Â é pâra wà Paulo nau còoê, â é tòpò é îê naa gòé, â é pwapwiciri kée, â tiâu i maagé kée.

⁹ Géé na càùé, â rà mwa tà me mwara wà para tèpa maagé géé na napò bèepwiri, â é pwa ma tiâu é maagé kàra. ¹⁰ Â rà dau pwabwàti tâbà, â rà naa tâbà é pwina tiâu jiibà târa pâra.

É coo gòòbara pâra kée naa Roma

¹¹ Po âracié parui é pai tâa kàbà [na gòropò wà Malte]. Â nabwé, â bà tò naa gò é pwi wànga géé na ville Alexandrie, na nee Castor ma Pollux*, pwi wànga na é tà tâa wé na pàara na èpà napò. ¹² Â [bà pâra, â] bà tàdòo wàna ville Syracuse, â bà tà tâa wé naa na âracié tòotù.

¹³ Géewé, â bà itàa wii i napò, tèepaa naa na ville Reggio. Na dàuru kée, âna é uu i pwéretòotù, â ârailu tòotù kàbà pâ naa Pouzzoles, pwi aucco kàra wànga. ¹⁴ Â bà pàmari tèpa

† 27:33 Tàbà—Grec: Tàra. Ipa iwà naa na pâ nee tii 36 ma 38. É wàjaara wà Luka, pwi awii tii bèeni. ‡ 27:40 Àrawànga—Gouvernail. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Poé, é, pòé. 28:2 2 Korénito 11.27 28:5 Maréko 16.18

28:6 Apostolo 14.11 * 28:11 Castor ma Pollux—Neere tupédu duée najawé bérepidu kà tèpa Grec. Nee mwara pâ les Dioscures.

cèikì naawê, â rà ilari jiiibà pâ, na bà tâpo tâa jaarà, naa na caapwi nadàpàra pwapwiciri, â bà bwaa tâpo tâa jaarà. Â bà mwa bàra pâra naa *Roma.

¹⁵ Na rà tère è jèkutà goobà wà tèpa cèikì na rà tâa Roma, â rà me carabà naa na Aupwa jèna kà Appius ma naa na è pâ Âracié Wàra ija. Â, na é còora wà Paulo, â nye dau piwâdé nùmee kaa, â é ipwaolè tà Pwiduée.

Paulo âna é patùra tèpa Juif na Roma

¹⁶ Na bà tèpaa pâ naa Roma, â rà naa tàrù tà Paulo ma é tâa na jè pwàrawâ, â caapwi pwi coda na é wéaarié.

¹⁷ Géé na càuru è âracié tòotù, â wà Paulo, âna é papitiri wà tèpa pitùâ kà tèpa *Juif na tâa Roma. Â é ina tàra pâ: «Bwa; tèpa jènereô, nye ticé na go pwa na èpà târa è Ba kâjè, ma é pâ nyamanya kà tèpa ijiao kâjè. Êco na rà tâjùruo ma tòpò-o naa na karapuu, na *Iérusaléma. Â rà popao, â rà naaò tà tèpa Roma. ¹⁸ Â rà pitawiâò wà tèpa Roma, â nùmarà na rà panuâò còwâ, ba nye ticé na rà pâmari naa gooò cèna pâri ma rà catàmwarâò goo.

¹⁹ «Èco na wà tèpa Juif, âna tàutàra. Êkaa na go jèe po ilari pâ, na go to pâ naa jaa wà César, pwi ukai. Êco na càcaa nùmoo na go pinatòti è Ba kôo. ²⁰ Êkaa na go todàwà ba na jè pitùra. Ba wàijè tèpa Juif, âna jè cèikì naa goo pwi [*Mesia, *pwi a pa-udòjè] na é me [géé goo Pwiduée]. Êkaa na gére pwa jinu gooò nabà.»

²¹ Â rà tòpi tée pâ: «Bwa. Câbà caa tòpi cè tii googà géé napô *Judée, â nye ticé cè pwi jènerejè mwara cèna é me nau pipwa jèkutà googà tâbà, é wâpà na é inagà ba èpà. ²² Êco na wâdé na gà napéaati tâbà bwàti è pwi ditàra pwapwiciri bèepwiri, ba bà tère pâ, dau pi-inawà ba èpà pitiri.»

É picémara Iésu tàra

²³ Rà càù tée è jè tòotù, â wàru tàpé na rà medarié, naa na i wâ na é pitâa na. Â é pinapéaati tàra bwàti [é pwina é cèikì naa goo] â é picémara tàra è *Mwaciri kà Pwiduée. É *paâjupâra Iésu tàra goro è *Naèà kà Moosé, ma è pâ auina kà tèpa *péroféta. Â rà pitùra, tapoo na dàuru tiagoro bàrane. Ba é imudàra na é tàpiri è pwàranùmarà naa goo Iésu.

²⁴ Wà pâra tàpé, âna rà tèreina è pwina é ina, â wà pâra pwi, âna tàutàra dàra cèikì naa goo. ²⁵ Jèe pwa na rà ipiina, â càra caa pitèrerà, â é ina tàra wà Paulo pâ: «É nye âjupâra è Nyuâé Pwiciri na ia é ina tà tèpa jooorowà na é naigé mee wà péroféta Isaia, na é ina pâ:

*²⁶ Gà pâra co pwini
ma ina tà pwi Ba:
“Guwà tère taaci,
â câguwà caa tèreina.
Ucâri taaci,
â câguwà caa còo.”*

*²⁷ [Go ina naa goorà—
goo pwi Ba kôo bèeni]:
Pwàranùmarà na gòo,
pwàranùrurà na kee,
[âraporomeerà na bwi].
Ba péa rà còo
ma còoina bwàti
Â péa rà tère
ma tèreina diri.
Â péa rà biirà
ma medario còwâ.
Péa nama tiâu
pà maagé kâra Ba.»*

Ésaie 6.9–10

²⁸ Â é tubanabwé wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà Pwiduée âna é jèe panuâ è *Picémara Wâdé kèe pàdari tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà o tère, â rà o udò, [â o tâa tàra è *âji wâro].»

{ ²⁹ Â nabwé, â rà pâra wà tèpa Juif, â rà dau pitaèkâa goo è pwina é ina tàra. }

É pacâmuri diri tàpé na rà medarié

³⁰ Napwa wà Paulo, âna é tâa na ê wâ na é pa, naa na du ârailu naja†. Â é tòpi diri ê pâ âboro na rà me nau còoê. ³¹ Â câé caa piwâ na é picémara târa ê Mwachiri kà Pwíduée, ma pipacâmurirà goo diri ê pâ namuru goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Â nye ticè jè muru, cèna pipaèràè naa na ê pai tûra kêe.

† **28:30** Munaa rà panuâ Paulo wà tèpa Roma, géé na càuru ârailu naja. Â é mwa pwa béârapápé kâra pai pâra kêe, na càcaa piwiâ naa na Tii Pwíçiri. Munaa é cai tèpa cèiki wâ Akaie (Grèce). Â pwiri é pâra tia Espagne mwara. (Còo Roma 15.24 ma 28.) É wii bétapoo kâra tii kêe tà Timotéo ma tii tà Tito na pâara bèepwiri. Â géé na càùé, â wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma, âna é nama jèu tâjùrué mwara. Â rà tètâmwereê wâpâ na naja 67 naa Roma.

Tii kà Paulo tà tàpé Roma Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Wàru tèpa cèikí na rà tãa jaaé, na rà panuâ pâ bwàcu kàra tà tèpa béera naa *Roma (naporomee 16).

É wii wiidà?

Na é *naja 57. Wà Paulo, âna é wii géé na ville Korénito, naa na béaracé kàra pai pâra kée, béaa kàra pai wàjué kée còwà naa *Iéruusaléma. (Còo *Apostolo* 15.25–31.)

É wii tâi?

Tà tèpa âboro naa na ville wà Roma, na ia rà tère é *Picémara Wâdé, â ia rà cèikí naa goo. (Càcaa wà Paulo na é picémara tàra.) Wàru géé goorà, âna càra caa tèpa *Juif. (Còo 1.13; 11.13,30,31.) Éco na pwa pâra tàpé na rà tèpa Juif. (Còo 2.17; 7.1.) Rà ipitiri wà tèpa cèikí, naa na pâ pwàrawà. (Còo naporomee 16.)

Cina é wii?

Wà Paulo, âna é napéaati é ère cèikí kâjè, naa goo Iésu Kériso, ma pai pwa goo, na é pa-udòjè wà Pwiduée, ma naa tâjè é *wàro dâra gòiri jaaé.

Pwiri pwa pitaèkâa nabibiù kà tèpa cèikí na rà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. É paari wà Paulo pâ, tãa tà tèpa Juif é *aamwari na pwiciri géé goo Pwiduée, èco na nabà, âna é tòpi diri tèpa âboro na medarié, â cãé caa pwaké goro âboro.

É pwa pupûra tà tèpa cèikí, ba na rà wàrori é wàro na *tàrù ma âjupâra.

Jèpwi mwara, âna é patère tèpa cèikí naa Roma pâ, ée mwa tãa jaarà wiàna é pâra naa Espagne (1.10–13; 15.22–28).

Dà ère é tii bèeni?

É tii bèeni, âna tii na é napéaati bwàti é pai pa-udòjè kà Pwiduée:

Béaa, âna jè cau tèpa pwa na èpà, â jè tapaciri é wàrimuru na dau gòo jii Pwiduée (naporomee 2–3). Éco na dau maina *pimeaari imudi kée ba kâjè, â é pa-udòjè tèpa âboro jii pâ èpà kâjè, wiàna jè cèikí naa gooé. Wàépwiri auniimiri kée géé na biu. É pacoo nabà pwi auniimiri kée-bà. Á é nama é pinaigé mee wà Iésu Kériso, na é pipanuâé, ba na é wâri é wàrimuru kâjè, na é bà naa goro *satauro (3.23). Géé goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù na araé, â é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà. Wàrapwiri co géé goo é pwina é pwa wà Kériso, â jè tòpi wiàna jè cèikí naa gooé. Càcaa géé goo cè pwina wâdé na jè pwa, é, pai pitère dâra kâjè cè jè naèà.

Wà *Abéraama, pwi âboro imaina kà tèpa Juif, âna é câmu tâjè. É wàro kée, âna *paâjupâra é pwina é ina wà Paulo. Ba wà Abéraama, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée, â wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na tàrù na araé (naporomee 4).

Géé goo é pwina é pwa wà Kériso, â wà Pwiduée, âna é tapàgà é patàmara èpà naa na wàro kâjè, â é jèe tipijè, ba na jè wàrori é wàro na tàrù. O càcaa mwa caa pitèijè. Ba wà Pwiduée, âna é jèe inapàpari pâ, jè tèpa âboro kée na jè wâdé na araé (8.1). Á ticé muru na pâri ma pinaaitirijè jii é pimeaari kée (8.38).

Géé goo kaa pwiri, â wâdé na jè pipanuâjè bamwara tée, ba na jè pwacèwii é *ârapwaaillò na wàro, na dau wâdé tée. Ba wàé kaa pwiri é âji pwapwiciri, na pâri ma jè naa tée (12.1).

Jè wàrori pâ wàro na pitòimiri—jè pitère dà tàpé na tãa gòrà é pitûà naa na napò (13.1); jè cibwaa pitèi ma pi-ina tèpa cèikí bééjè (14.4). Jè pidàpwicàarijè goo pâra tàpé na càcaa mwù é cèikí kàra. Á jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé tàra, â jè pitu tàra, ma pagòo cèikí kàra (15.1).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Roma

Ipwabwàcu ma pwàranùma Paulo (1.1–17)

Jè cau tèpa pwa na èpà (1.18–3.20)

Pai nama jè tàrù na ara Pwiduée goro cèikí kâjè (3.21–5.21)

Pai wàro kâjè na bwaa àmué (6.1–8.39)

Ba Isaraéla ma pâra Ba (9.1–11.36)

Câmu goro pai wàro kâjè (12.1–15.13)

Bénabwé popai ma ipwabwàcu (15.14–16.27)

Ipwabwàcu

¹ Wàgo Paulo, pwi ênawéna kà *Kériso Iésu, âna go pwa tii [tàwà, tèpa cèikí naa *Roma]. É todò wà Pwiduée, ba na go pwi *apostolo. Á é pitòrigario, ba na go inapàpári é *Picémara Wádé kée, ² na é jèe mara inapàpári béaa—ba é nama rà pinaigé mara é pwiibà wà tèpa *péroféta kée, na rà wii naa na Tii Pwicíri— ³ Picémara Wádé goo Pwina naîé, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Wàé, âna pwi gòobàra pwi ukai *Davita*. ⁴ Á wà Pwiduée, âna é paari pâ, é Pwina naîé, na é nama é wàro còwà géé na aubà, goro pàtàmara é *Nyuââ Pwicíri. ⁵ É pacimaò wà Pwiduée, ba na go† pwi apostolo kà Kériso. Á é wakè kòo, âna, na go inapàpári tãra diri é pâ Ba, ba na rà cèikí naa gooé, ma pitère dèe.

⁶⁻⁷ Wàguwà mwara tàpé Roma, âna guwà tèpa bée tàpéebà. Ba dau wânúma wà Pwiduée tàwà. Á é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kà Iésu Kériso, ma guwà tèpa âji Ba kà Pwiduée. Wádé na tà tàwà é pimeaari imudi ma pinaanapò na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

Núma Paulo na é cairà

⁸ Go tapoo goro pwaolé tà Pwiduée kòo goowà diri, naa na nee Iésu Kériso, ba jèe po jèkutári pitiri gòropuu é cèikí kàwà. ⁹ Á go nye tà niimiriwà naa na pwàra pwapwicíri kòo—úu, pâri ma é *paájupàra é pwiibà wà Pwiduée. Wàé na go piênawéna kée géé na diri é pwàranúmoò, na go inapàpári é Picémara Wádé goo Pwina naîé.

¹⁰ Go nye ciburà ilari jié pâ, na go caiwà, wiàna cábawádé kée. ¹¹ Ba nye dau nùmoò na go pagòowà, ma jè ipádi ma wàguwà é *aupwényunyuaári me géé goo é Nyuââ Pwicíri. ¹² Á jè mwa pipagòojè goro cèikí kâjè naa goo Kériso.

¹³ Tèepaa naa goro nabà, âna càcaa pâri ma go paé dariwà. Êco na wádé na guwà tàmogòori, co tèpa béed naa na nee Kériso, pâ, jèe dau wàru pai niimiri kòo pâ, na go pwa. Ba wádé tóo na go còo é pwàra wakè kòo naa jaawà, pwacèwii é pai còo kòo, naa [jaa tàpé na càra caa tèpa *Juif] na pàra napò.

¹⁴ Ba go dau niimiri [diri tèpa âboro]—tàpé na rà pwacèwiié, ma wà pàra tàpé na pi-ité é nyamanya kâjè ma wàilà†; â wà tèpa âboro na rà câmu, ma wà tàpé na bwaa càra caa câmu. ¹⁵ Êkaa na dau nùmoò na go caiwà na Roma, ba na go picémara é Picémara Wádé naa jaawà.

Êre Picémara Wádé

¹⁶ Go cèikí ba mwü§ naa goro é Picémara Wádé. Ba wàèpwiri pwi neemuru wakè kà Pwiduée na dau pwa nii kée* tãra ma é pa-udò tàpé na rà cèikí naa goo Kériso [ma naa tãra é *âji wàro jaaé]—tapoo géé goo wà tèpa Juif béaa, ma tubanabwé naa goo pàra tàpé.

¹⁷ Ba é Picémara Wádé, âna é paari tâjè tèpa âboro pâ, wà Pwiduée âna é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàé†, â é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé†. É wàrapwiri tâjè goro é cèikí kâjè. Ba é ina [wà Pwiduée] naa na Tii Pwicíri, pâ, *Wà pwina é cèikí, âna é tàrù na arao. Á o tãa tée é wàro.*

*Habakuk 2.4***jè cau tèpa pwa na èpà***(Naporomee 1.18–3.20)*

¹⁸ Wà Pwiduée, âna é paari, géenidò *napwéretòotù, é pwàra putàmú kée tà tèpa âboro na èpà. [Á ée mwa tèira ma naa wàrimuru tàra] wiàra pwàranúmarà ma é pâ tũâ kàra na èpà. Ba rà pâiti jii é ájupàra, â rà pwa ma càra caa còo Pwiduée wà pàra tàpé.

¹⁹ Êco na nye pâri ma rà tàmogòori Pwiduée, wiàna nùmarà. Ba é jèe nye tòpò [naa na pwàranúmajè, wàijè tèpa âboro] é pai pwa wèe ma jè tàmogòorié. ²⁰ Ba wiàna càjè caa còoé goro du âraporomeejè, â é pipaarié bwàti naa na é pâ pwina é pwa géé na autapoo goo. Ba é tòpò é gòropuu, ma napwéretòotù, ma diri é pâ namuru na tãa na. Á pâri ma jè còo pâ, é

1:1 Apostolo 9.15 **1:2** Roma 16.25–26 * **1:3** É, ...Pwi gòobàra pwi ukai Davita naa na naiiri âboro... 4Á napwa naa goo âji èrèe na pwicíri, âna wà Pwiduée, âna é paari goro pàtámee pâ, é Pwina naîé, na é nama é wàro còwà géé na aubà. É, ...âna é paari pâ, é Pwina naîé na dau pwa pàtámee... **1:5** Apostolo 26.16–18; Galatia 2.7–9 † **1:5** Go—Grec: Ba. Còo note goo 2 Korénito 1.6. **1:6-7** Nombres 6.25–26 **1:10** Apostolo 19.21; Roma 15.23 **1:13** Apostolo 19.21 † **1:14** Tápé na rà pwacèwiié, ma wà pàra tàpé... Grec: Tèpa Grec ma tèpa Barbare. **1:16** Maréko 8.38; Apostolo 13.46; 1 Korénito 1.18–24 § **1:16** Go cèikí ba mwü—Grec: Cãgo caa kamu. * **1:16** Neemuru wakè kà Pwiduée, na dau pwa nii kée—Grec: É jè pàtàmú Pwiduée. **1:17** Habakuk 2.4; Roma 3.21–22 † **1:17** Tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàé—Il nous a réconciliés. É popai béepwiri, âna pàra wiàra é auina pâ: É nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé (justifiés), êkaa na napéaati naa na tii bèeni. Còo mwara Tàrù naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. † **1:17** 1^{re} phrase—Grec: Ba é tàrù kà Pwiduée, âna naa {tà pwi âboro} goro é cèikí kée, ba kà {tàpé na} rà cèikí. **1:19** Apostolo 14.15–17, 17.24–28 **1:20** Job 12.7–9; Psaume 19.2

tâjajè awé, â pwa pàtâmee dâra gòiri. ²¹ Êkaa na, rà o mwa wânau târa pai ipwamururà wà tâpé na rà naa càurà naa gooé?

Wà tâpéebà, âna rà nye tâmogòori pâ, nye pwa cè Pwidueé, êco na càra caa pwamainâé ma pwaolé tée, wàra na nùmee goo. Ba rà imwûru naa na é bàuté, â piticèmuru naa goo é auniimiri kâra. ²² Rà niimiri pâ rà tâmanga, êco na rà piwârau. ²³ Ba rà naa càurà naa goo Pwidueé na é tâa dâra gòiri na muugère kée, ba na rà ipwamainâ é pâ *ânuurumuru na o tiàurà —ânuuru âboro, ma marû, ma macii, ma dèèa.

É panuârà wà Pwidueé

²⁴ Gée goo kaa pwiri, na é panuâ tèpa âboro wà Pwidueé, ma rà pwa pâ tûâ na èpà na nùmarà goo. Â rà tubaèpà é naiirâ, â rà pitubakamurà còwâ. ²⁵ Rà pâ na naaco Pwidueé na é âjupâra, â rà itàari é nyi duée imudi§. Â rà ipwamainâ é pwina é tòpò jii na rà ipwamainâ wà Pwina é tòpò diri! (Êco na [wàjè, âna] wâdé na jè ipwamainâ Pwidueé na é âjupâra dâra gòiri! Wâdé na wàra!)

²⁶ Wâé kaa pwiri, na wà Pwidueé, âna é panuâ tèpa âboro, ba na rà pwa é tûâ na jè kamu goo. Ba wà pa ilâri kâra, âna jèe càra caa puu ma tèpa paao, â rà puu ma pàra ilâri. Â jèe càcaa wàra é pai pwa goo! ²⁷ Ipaiwâ naa goo tèpa paao, ba jèe càra caa ipuu ma wà pa ilâri; ba rà nama dâtirâ é pâ câbawâdé kâra na miiri, â rà ipuu ma pàra paao! Â êkaa pwiri, na rà tòpi naa na naiirâ é wârimuru kâra jèpa èpà na rà pwa.

²⁸ Ûna rà naa càurà naa goo wà Pwidueé, â é panuârâ wiâra é pâ auniimiri kâra na èpà, â rà pwa é pâ namuru na càcaa muru a pwa na jè miiri goo. ²⁹⁻³¹ Rà pâ nau po dau èpà naa na diri pai pwa wèe, â jèe piaraégò é tûâ kâra:

Rà tèpa iau;
 Rà tèpa iputâmu;
 Rà tèpa ipwamainarâ;
 Rà tèpa ipwa tûâ;
 Rà tèpa ipwagoo;
 Rà tèpa ipawâmi;
 Rà tèpa pi-ina kâra;
 Rà tèpa picocoo;
 Rà tèpa pièpâ;
 Rà tèpa pitânyiri;
 Rà tèpa piokée, tiagoo na;
 Rà pâ nau tèpa pipòtâmwarâ âboro.
 Càra caa pinûnûma naa goo é èpà na rà pwa, ba gòo pûrurâ.
 Càra caa pitu tà pàra tâpé, ba ticè imeaari goorâ.
 Càra caa pacoo ipwataâboro kâra, ba rà tèpa pwâ.
 Càra caa pitère dâra pa nyaa ma caa kâra.
 Càra caa papwicîri Pwidueé, â rà pâ nau tèpa cicaraé.
 Rà ciburâ pâmari é pâ na jèpapara tûâ târa pwa pwina èpà.

³² Wâépwiiri kaa! Rà dau tâmogòori bwâti é pitûâ kâ Pwidueé, â càra caa ipacè naa goo. Jèpwi mwara, âna rà pagòo mwara tâpé na rà pwaduwâ kâra. Wâdé na rà bà wà tèpa âboro na wârapwiri càrarâ!

2

Pitèimuru kâ Pwidueé

¹ [Pwiri gà gère pi-ina tâgâ pâ: «Rà nye dau èpà kaa wà tèpa âboro bèeni!>] Wâéco, na gà nye tâgère pwa mwara é càrarâ! Â o po dau pwacoé tâgâ na gà ipwamurugâ còwâ. Ba wiâna gà pitèirâ, â gà pipwa wârimuru còwâ tâgâ. ² Ba jè nye tâmogòori bwâti pâ, é *târù wà Pwidueé na é pitèi wà tâpé na rà wârapwiri.

³ Â wâgâ, pwi a gère pwacèwiirâ, âna gà gère tèirâ. Â wânau? Gà gère niimiri pâ, gà uru jii é pitèimuru kâ Pwidueé? ⁴ Cägâ caa gère còo pâ, é dau pidâpwicâarié naa googâ wà Pwidueé, â é nye dau wâdé naa googâ? Gà nye gère pa ma piticèmuru naa goo pwiri? É wârapwiri wà Pwidueé, ba nùmee na gà pitòotéri é wâro'gâ.

1:21 Éféso 4.17–18 1:22 Jérémie 10.14; 1 Korénito 1.20 1:23 Deutéronome 4.15–19; Psaume 106.20 § 1:25
 Duée imudi—Grec: É pwa pnwâ. 1:27 Lévitique 18.22, 20.13; 1 Korénito 6.9 2:1 Mataio 7.1–2; Ioane 8.7 2:4
 Éféso 1.7; 2 Péteru 3.15

⁵ Êco na tàutâgà goo, ba po dau gòo pûrugà! Â gà nye tà piâjagò è wârimuru'gà. Ba o tèepaa pwi Tòotù na ée mwa paari è pwâra putâmu kée wà Pwiduée tà tàpé na rà pwa na èpà. Â ée mwa paari è pai tàrù kàrà è pitèimuru kée. ⁶ «Ba wà tèpa âboro, âna rà jèpa tòpi è jèpa câmarà* , wiâra jèpa wakè kàrà.»

⁷ Wà pàrà tàpé, âna rà ipwadàra ma rà pwa è pwina wâdé, ba na é wâdéarirà wà Pwiduée†. Â rà mudàra è aupwényunyuaari kée, ma è wâro na ticé pwâadèrèè na wâjaaé. Â wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà wâro awé jaaé.

⁸ Êco na wà pàrà tàpé, âna rà cicaraé, â càra caa pitère dâra è âjupâra, â rà nye tà ciburà pwa è tûâ na èpà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa putâmurirà, â ée mwa naa wârimuru tàra.

⁹ Wà diri tàpé na rà pwa na èpà—wà tèpa *Juif ma pàrà tàpé na càra caa tèpa Juif—âna o pwaée kàrà, â rà o mwa tâa na aré ma tòina. ¹⁰ Â wà diri tàpé na rà pwa pwina wâdé—wà tèpa Juif ma wà mwara pàrà tàpé na càra caa tèpa Juif—âna rà mwa tòpi jii wà Pwiduée è pwényuâa ma muugère, ma ipwamaina ma pinaanapò. ¹¹ Ba câé caa ipwaké goro âboro.

Ipaiwà wiàna pwa Naèà, é ticé Naèà

¹² Wà tèpa Juif, âna tâa tàra è *Naèà kà Moosé, â wà pàrà tàpé, âna tiâu jaarà è Naèà. [Êco na ipaiwà wailà. Ba] na rà pwa na èpà, â ée mwa tèira ma pwa wârimuru tàra wà Pwiduée. Â è pitèimuru kée tà tèpa Juif, âna o pâra wiâra è Naèà.

¹³ Wiàna tâa tâjè è Naèà, â wiàna câjè caa pitère dâra, â o [coo è wârimuru kâjè]. Êco na, wiàna jè pitère dâra, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapò naa nabibiù kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù na arâé.

¹⁴ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa tâmogòori è Naèà. Êco na, ûna rà wâro wiâra *pwâratûra-nigée-goorà, âna, pwacèwii na rà wâro wiâra è Naèà†. ¹⁵ Â rà nye tà paari pâ, é nye tâa na pwâranûmarà è Naèà. Â è pwâratûra-nigée-goorà, âna é *paâjupâra pwiri. Ba, na pàrà pàara, âna rà pitòtirà còwâ, â na pàrà pàara, âna rà ipwamururà còwâ.

¹⁶ Jè o mwa còo bwàti na Tòotù kàrà Pitèimuru. Ba wà Pwiduée, âna é nama é pitèi è pwina càrù na pwâranûma diri tèpa âboro wà Kériso Iésu. Â wâépwiri pwi *Picémara Wâdé na go inapàpâri.

Ba Isaraéla ma Naèà

¹⁷ Wâgà, pwina gà pwi Juif, gà nama pàagà è Naèà, â gà pi-ina kâgà, ba gà pwi âboro kà Pwiduée. ¹⁸ Â gà ina pâ gà tâmogòori è câbawâdé kée; â é pitu tâgà è Naèà, ma gà tâmogòori cè pai pâra'gà na wâdé. ¹⁹ Â gà niimiri pâ gà pwi a pipopa tèpa bwi, â gà pwi pwéelaa kà tàpé na rà tâa na bàutè. ²⁰⁻²¹ Â gà pwi a picòo tàpé na càra caa tâmogòori pwa pwina wâdé. Â gà pwi a pacâmuri tàpé na bwaa càra caa gòo^S. Ba gà niimiri pâ, tâa tâgà è autâmogòorimuru ma è âjupâra, me géé goro è Naèà.

Pwiini! Gorodà na câgà caa picòogà còwâ? Ba gà ina tà pàrà tàpé pâ, na rà cibwaa mura, â wâgà, âna gà pwi a mura! ²² Â gà papwicîri è toomura, â wâgà, na gà pwi a toomura! Â gà èpâri è pâ duée imudi, êco na gà mura [pâ ânuurà] géé na pâ wâra pwapwicîri kàrà*! ²³ Gà pi-ina kâgà, ba tâa jaagà i Naèà, êco na câgà caa pitère dâra! Â gà gére tubaèpà tà Pwiduée goro è tûâ'gà.

²⁴ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Â gà pwi majoroé ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pi-ina ba èpà è nee Pwiduée.* Ésaie 52.5

Âji kamaï

²⁵ [Wâgà na gà pwi Juif, âna pwa *kamaï tâgà.] Â wiàna gà pacoo è Naèà, â è pai pwa kamaï'gà, âna piâjimuru. Êco na, wiàna câgà caa pitère dâra è Naèà, â o piticémuru naa goo è pai pwa kamaï'gà.

²⁶ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càcaa pwa kamaï tàra. Êco na, wiàna rà pitère dâra è Naèà kà Pwiduée, â wà Pwiduée, âna é còorà ma rà pwacèwii tàpé na pwa kamaï tàra. ²⁷ O

2:6 Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 16.27; 2 Korénito 5.10 * **2:6** Câma—Récompense. Pumara wakè. † **2:7**

Ba na é wâdéarirà wà Pwiduée—Grec: Rà mudàra è muugère. **2:8** 2 Tésalonika 1.8 **2:14** Apostolo 10.35 † **2:14** 2^e phrase—Grec: Úna rà pwa, géé goorà, è pwina é ina è Naèà, â rà pâ nau {tèpa} naèà kàrà, wailà còwâ. **2:20-21** 2

Timotéo 3.5 **2:20-21** Mataio 23.3-4 ^S **2:20-21** Tâpé na bwaa càra caa gòo—Grec: Tèpa nari èpo. * **2:22** Gà

mura...géé na pâ wâra pwapwicîri kàrà—é, Câgà caa tòimiri è neemuru na pwicîri. Pwiri wà pàrà tèpa Juif, âna rà icuri pâ ânuuru duée, na me géé na pâ wâra pwapwicîri kà tàpé na càra caa cèiki naa goo Pwiduée. Muru na pwicîri naa na Naèà.

(Còo Deutéronome 7.25.) **2:24** Ésaie 52.5 **2:26** Galatia 5.6

wàilà na rà pitèigà, wâgà, pwi Juif, na pwa kamaí tâgà. Â gà o tòpi é wârimuru na dau maina. Ba gà tàgère tâmogòori é Naèà, êco na tàutâgà na gà pitère dâra.

²⁸ Gona wàilàapà tèpa âji Juif? Câjè caa tèpa Juif, gée goro é pâ muru na jè côo goro âraporomeejè. Â é âji kamaí, âna càcaa é câmu kée na pwa naa na naijè tèpa âboro. ²⁹ Jè tèpa âji naí Pwiduée†, gée goro é wakè kâra Nyuâaé Pwicîri naa na pwâranümajè. Â càcaa é naèà na pwa pwiri. Â wiàna wârapwiri, â dau pwacoé naa goojè tèpa âboro ma jè ipwamainajè mwara. Â nye wâco wà Pwiduée na pâri ma é ipwamainajè.

3

Dau tàrù pwina é pwa wà Pwiduée

¹ Wiàna wà pwi jè âboro, âna é pwi *Juif, â gona muru na wâdé, é, muru na càcaa wâdé? Â é pwa *kamaí, âna pwamuru naa goo pwiri? ² Ûu, nye dau wâdé ba kée naa na pâ muru na wâru. Ba wà Pwiduée, âna é naa tà tèpa Juif é popai kée, ba na rà wéaari.

³ Wiàna wà pâra tàpé gée goorà, âna càra caa wéaari é pâ auinabéaa kâra tée, â gona wà Pwiduée, âna o cáé caa wéaari é pâ auinabéaa kée târa? ⁴ Akaé! Ba wiàna rà pwâ wà tèpa âboro, â wà Pwiduée, âna wâé Pwiduée na é *tàrù, â é nye wakè na âjupâra. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Na gà tûra, co Pwiduée,
â gà tàrù ma âjupâra.
Tèpa âboro diri,
âna rà côoina popai'gà.
Â gà nye ciburà piétò,
jii tàpé na rà pitòtigà.*

Psaume 51.6

⁵ Napwa naa goo pâ tûâ kâjè na èpà, âna rà paari pâ, nye ticé èpà goo Pwiduée. Â gée goo kaa pwiri, â rà ina pâra tàpé* pâ: «Càcaa wâdé wiàna é pwa wârimuru tâjè wà Pwiduée, [ba pâ tûâ kâjè na èpà, âna paari pai wâdé kée]!» ⁶ Akaé! Ba wiàna wârapwiri, â pwiri càcaa tàrù é pai pwa kà Pwiduée, â pwiri o wânau târa cè pai tèi kée tèpa âboro ni gòropuu?

⁷ [Â wâgà, pwiri gà pwacèwii tàpéebà, â gà gére niimiri pâ] 'Ê pâ tûâ kôo na èpà, âna paari pâ, piwéna jijè é pwina é pwa wà Pwiduée. Â jè côoinari pai muugère kée goo. Êkaa na càcaa tàrù na é pwa wârimuru tóo goo wà Pwiduée.'

⁸ [Bwa. Gà cibwaa ina pwiri. Ba nye ipaiwà] na jè ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba na o tèepaa é pwina wâdé!» (Â pwa pâra tèpa pwâ na rà ina pâ, go ina pwiri. Â wà tàpéebà, âna pâri ma pwa wârimuru târa.)

Ticé âboro na é tàrù na ara Pwiduée

⁹ Jè ina pâ wânau naa goobà, wàibà tèpa Juif? Gona bà piwéna jii wà pâra tàpé na ara Pwiduée? Bwa! Càcaa wârapwiri! Ba go jèe nye ina pâ: Êdiri pâ âboro, âna rà jèe cau piênawéna kâra é [aunimiri kâra na] èpà—wà tèpa Juif ma wà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ¹⁰ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Nye ticé pwi jè âboro
cèna é tàrù na ara Pwiduée.
Nye ticé jii pwina caapwi wâé!
¹¹ Nye ticé jè âboro
cèna é wâro naa âjupâra.
Nye ticé pwina é mudà Pwiduée!
¹² Rà nye cau naa càùrà
naa goo Pwiduée.
Rà cau tèpa âboro na rà èpà.
Nye ticé na pwa na wâdé.
Nye ticé jii pwina caapwi wâé!*

Psaume 14.1–3

¹³ Na rà tûra, âna pimo;
piârailu ùmemeerà.

2:29 Deutéronome 30.6; Kolosé 2.11 † 2:29 Tèpa âji naí Pwiduée—Grec: Tèpa Juif, tàpé na pwa kamaí târa. 3:4

Psaume 51.6 * 3:5 Rà ina pâra tàpé—Grec: Go tûra pwacèwii tèpa âboro. 3:9 Roma 1.18–2.24, 3.23 3:10 Psaume 14.1–3, 53.2–4 3:13 Psaume 5.10, 140.4

Ba rà pigòé ma tubé.

Psaume 5.10

*Popai kàra, âna pwacèwii aru.
Rà utijè pwacèwii dòèa.*

Psaume 140.4

¹⁴ *Maina tojii na pwàrà.
Jè maagé goo pwàratùra kàra.*

Psaume 10.7

¹⁵ *Rà nye itàa co, nau ipòtàmwara.*

¹⁶ *Wàna rà pâ wé, na rà tòdidiri.
Rà câmi é aré ma tojii.*

¹⁷ *Càra caa tâmogòori
é naigé mara pinaanapô.*

Ésaïe 59.7–8

¹⁸ *Ba càra caa papwicîri Pwidiúé.*

Psaume 36.2

¹⁹ Napwa naa goro é *Naèà, ma é pâ popai na wàna, âna mara tatée wà tàpé na é naa ba kàra é Naèà [wà tèpa Juif]. É paari diri pâ tûâ kà tèpa âboro na càcaa *tàrù na ara Pwidiúé, â na ée mwa pitèrà goo. Â nye ticé jè âboro naa gòropuu diri cèna pâri ma é ipwamurué. ²⁰ Ba nye ticé jè âboro cèna é ina pâ é pwi âboro na é tàrù na ara Pwidiúé goro cè pai pitère dâra kèe é Naèà. Ba é waké kàra é Naèà, âna, na rà tâmogòori tèpa âboro pâ, rà tèpa âboro na rà èpà.

pai nama jè tàrù na ara pwidiúé goro cèikî kâjè

(*Naporómee 3.21–5.21*)

²¹ Nabàni, âna é jèe paari wà Pwidiúé é pai pwa goo, ma jè o tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â, na é nye pwa, âna nye ticé Naèà. Ba é Naèà kà *Moosé ma é pâ popai kà tèpa *péroféta, âna rà nye po *paájupâra co é pwina é pwa wà Pwidiúé. ²² Ba wà Pwidiúé, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàè, â] é nama jè tàrù na araé, wiâra é cèikî kâjè. Â é pwa tà diri tèpa âboro na rà cèikî naa goo Kériso, â nye ticé ipwaké goo.

²³ Ba jè cau pwa na èpà diri, â jè wàiti jii é pwényuâa ma muugère kà Pwidiúé. ²⁴ Â wà Pwidiúé, géé goro é *pimeaari imudi kèe, âna é naa tâjè é âraimeai na wàrapwiri—[é pinaanapô, na é tòpò naa nabibiu kâjè ma wàè. Â é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà] ba na jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. É pwiibà, âna âraimeai kèe tâjè, na é naigé mee wà Kériso Iésu, na é tipijè jii é pâ na èpà.

^{25–26} Wà Pwidiúé, âna é naa wà Kériso, ba na é pwi *ârapwailò ba kâjè. Géé goo é domii kèe, â wà Pwidiúé, âna é pwanauri é pâ èpà kâjè tèpa cèikî naa gooé. Â wàèpwiri na é paari pâ, tàrù é pai pwa kèe. Ba béaa, âna é pidâpwicâarié naa gooè, â câé caa pwa wârimuru tâjè goro èpà kâjè. Â nabà, âna é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, na jè cèikî naa goo Iésu.

É paájupâra Naèà é cèikî kâjè

²⁷ Géewè, âna o ticé majoroé ma jè pi-ina kâjè. Â piticèmururu naa goro é pai pitère dâra é Naèà. Ba é pwina é âjimuru, âna cèikî. ²⁸ Ba go ina tàwà pâ: Wà Pwidiúé, âna [é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàè, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, wiâra cèikî kâjè. Â càcaa géé goo é pai pacoo kâjè é Naèà.

²⁹ Wànau, gà niimiri pâ, wà Pwidiúé, âna é nye Pwidiúé kà tèpa Juif co? Â gona câé caa Pwidiúé kà pàra tàpé mwara? Akaá, ba é Pwidiúé kàra gòropuu diri! ³⁰ Ba é nye caapwi co wà Pwidiúé. Ba wàè na ée mwa nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé wà tèpa Juif, wiâra cèikî kàra. Â wàè mwara na ée mwa nama rà tàrù na araé pàra Ba, wiâra cèikî kàra.

³¹ Éco na jè cibwaa niimiri pâ, piticèmururu naa goo é Naèà, wàrapwiri goro é cèikî kâjè. Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba é cèikî kâjè, âna é paájupâra é Naèà.

4

É pwi a cèikî wà Abéraama

¹ Jè o ina pâ wànau naa goo wà *Abéraama, pwi jojoorojè*? Dà cè câmaé géé goro é waké

3:14 Psaume 10.7 **3:15** Ésaïe 59.7–8 **3:18** Psaume 36.2 **3:20** Psaume 143.2; Roma 7.7; Galatia 2.16 **3:22** Galatia 2.16 **3:24** Roma 5.1 **3:29** Roma 10.12 † **3:29** Gòropuu diri—Grec: Pàra tèpa Ba (les païens). **3:30** Deutéronome 6.4; Galatia 3.20 **3:31** Mataio 5.17 * **4:1** Abéraama, pwi jojoorojè—Grec: Abéraama, pwi jojoorojè wiâra é naiiri âboro. Wà Abéraama, âna é pwi jojooro tèpa Juif. Éco na é pâ nau pwi jojooro mwara, diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwidiúé. (Còu du nee tii 11 ma 12.)

na é pwa? ² [Nye ticè.] Càcaa géé goo è pwina é pwa, na é jèe pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée. À càcaa pâri ma é pi-ina kèe. ³ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikî naa goo Pwiduée, â géé goro é cèikî kèe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é târù na araé.* *Genèse 15.6*

⁴ Napwa naa goo wà pwi jèe âboro na é pwi a wakè, âna è mwani na é tòpi, âna wâriè goro wakè kèe, â càcaa po mwani naa wàrapwiri. ⁵⁻⁶ Êco na càcaa ipaiwà naa goo wà pwi âboro na nūmee na é wâdé na ara Pwiduée, ba ticè wakè na pâri ma é pwa. À wâdé co é cèikî kèe naa goo Pwiduée. Géé goo è cèikî kèe, âna wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapò naa nabibiù kàru ma wâé, â] é nama é pwi âboro na é târù na araé.

Wà ukai *Davita, âna é nyabiri è ipwâdéè kà pwi âboro na wàrapwiri, na é ina pâ:

7-8 Rà nye ipwâdéè kaa

wà tàpé na nuwarà.

É pa jüürà tojii

wà Pwiduée Caa.

Rà puràra wàilà,

ba pwanauri awé

diri pâ èpà.

Câé mwa caa còo

é pwina rà pwa!

Psaume 32.1-2

Càcaa kamaì na nama jèe wâdé

⁹ Ê ipwâdéè [na é ina wà Davita] âna gona nye kà tèpa *Juif co? Bwa. Nye kàra diri è pâ Ba. Ba ia go jèe nye mara ina pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikî naa goo Pwiduée, â géé goro é cèikî kèe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é târù na araé.* *Genèse 15.6*

¹⁰ Ba wiidà na wà Pwiduée, âna é nama târù wà Abéraama na araé? Pwiri géé na càuru è *kamaì kèe? Bwa, càcaa géé na càùé, â nye béaa. ¹¹ Ba wà Pwiduée, âna é nye nama é târù na araé, na bwaa càcaa pwa kamaì tée, géé goro è cèikî kèe naa goo Pwiduée. À géé na càùé, â é tòpi è câmu wà Abéraama goro è kamaì kèe, na paari pâ, ée mwa bàra târù na ara Pwiduée géé goro è cèikî kèe.

À, na wàrapwiri, â wà Abéraama, âna é jèe pâ nau caa kà diri tèpa cèikî naa goo Pwiduée na càcaa pwa kamaì târa. À wà diri tàpéebà, âna wà Pwiduée, âna é nye nama rà tèpa âboro na rà târù na araé. ¹² Wà Abéraama, âna é nye pwi caa kà tàpé na pwa kamaì târa, [âna wà tèpa Juif] wiàna rà pâra na cèikî, wiàra naigé na ia é pwa. Ba wàé, âna é cèikî naa goo Pwiduée, béaa kàra è pai pwa kamaì tée.

Auinabéaa kà Pwiduée tà tèpa cèikî

¹³ Wà Pwiduée, âna é ina tà Abéraama ma wà tèpa gòobèrèè, pâ, ée mwa naa târa è gòropuu diri. Càcaa géé goro na é pitère dàra è *Naèà wà Abéraama. É wàrapwiri tée wà Pwiduée, ba é jèe nama é pwi âboro na é târù goro cèikî kèe. ¹⁴ Ba wiàna pwi aupwényunyuâri bèepwiri, âna kà tàpé na rà pitère dàra è Naèà kà *Moosé, â pwiri piticèmuru naa goo é cèikî bau i pwi ia é ina wà Pwiduée.

¹⁵ Bwa! Ê Naèà, âna é pame co è wàrimuru [tà tàpé na pwa na rà wàrori è Naèà. Ba pwacoé na rà pâra wiàra diri]. À wiàna nye ticè naèà, â pwiri [nye ticè napàrajè na jèe wàrori. À] nye ticè pai pitanami kâjè.

¹⁶ Ê aupwényunyuâri [na é ina wà Pwiduée] âna me géé goro è *pimeeari imudi kèe, â géé goro mwara è cèikî kà Abéraama. À rà pâra na tâa na tèpa gòobèrèè. À càcaa kà tàpé co na rà pâra wiàra è naèà; â kà pâra tàpé mwara na rà cèikî naa goo Pwiduée, pwacèwii Abéraama, pwi caa kâjè diri.

¹⁷ Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Go pwa ma gà pwi caa kàra è pâ Ba na wàru.* *Genèse 17.5* Êkaa na é pwi caa kâjè wà Abéraama, ba é cèikî naa goo wà Pwiduée. [Ba é tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna pâri ma é pacoo è auinabéaa kèe.] Ba wà Pwiduée, âna wàé na é pawàro còwâ tèpa bà. À wàé mwara na é tòpò è pwina bwaa âmué, na càjè caa pâji pâmari naani gòropuu.

18-19 Ûu, é nye wâari wà Abéraama naa goro i pwi ia é ina tée wà Pwiduée, â é pidâpwiçâarié goro tapaciři. Ba é cèikî naa goo Pwiduée na ia é ina tée pâ: *O dau wâru awé tēpa gōobâragâ. Genèse 15.5* Â êkaa pwiri, na é pâ nau *pwi caa kâra é pâ Ba na wâru. Genèse 17.5*

Ê cèikî kâ Abéraama, âna é cimwü. Êco na jè muru na pwacoé, ba jèe po 100 naja kâ Abéraama, â é jèe pâmwünyabweri na é bà. Â wà Sara, tō wādèe, âna jèe càcaa pâri ma é ipièrù. 20 Êco na câe caa pidumapiè, â é nye cèikî naa goro é auinabéaa kâ Pwiduée. Â é cèikî kèe, âna é pagdoé, â é nye ipwamaina Pwiduée. 21 Ba é tâmogòori pâ, wà Pwiduée, âna dau pwa pàtamee, ma é pacoo i pwi ia é mara ina tée. 22 Â wàè kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é târù Abéraama na arae. *Genèse 15.6*

Popai ba kâjè mwara

23 Ê pâ popai bèepwiri, âna càcaa kâ wà Abéraama co, 24-25 â popai ba kâjè mwara. Ba é jèpa cōo é cèikî kâjè wà Pwiduée, â ée mwa tòpijè. Wàè na é naa Iésu, Pwi Ukai kâjè, ba na é pwa wârimuru goro é pâ èpâ kâjè, [tiagoro é pai bà kèe]. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé cōwâ géee na aubâ, ba na [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàè, â] é nama jè tēpa âboro na jè târù na arae.

5

Pinaanapò naa nabibiu kâjè ma Pwiduée

1 Wà Pwiduée, âna é nama jè tēpa âboro na jè *târù géee goro é cèikî kâjè. Â nabâni, âna jè tâa na é pinaanapò ma wà Pwiduée na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. 2 Géee goro é cèikî kâjè naa gooé, â jèe pâri ma jè pādari Pwiduée, ba é naigé kâjè wà Iésu. Â jè jèe tòpi é *pimeeari imudi kèe, â jè wârori nabâ. Â jè jèe ipwádée, ba jè cimwü naa na é cèikî kâjè, pâ, jè o tòpi é cāmajè—pai tâa kâjè na é pai maina ma muugère kâ Pwiduée*.

3 Jèpwi mwara, âna jè ipwádée na pâ aré kâjè, ba jè tâmogòori pâ, é aré, âna é nama jè pidâpwiçâarijè. 4 Â, na jè pidâpwiçâarijè, â jè cimwü naa na pâ tacai. Â, na jè cimwü, â o pimaina too é cèikî kâjè, na jè tapaciři [é auinabéaa kâ Pwiduée].

5 Â é cimwü é cèikî kâjè naa gooé, ba o câe mwa caa panuâjè wà Pwiduée. Ba jèe dipitiri pwâranûmajè é pimeeari kèe na dau maina awé, na é pinaigé mee é Nyuâaè Pwicîri, na jèe naa tâjè.

É bà ba kâjè na jè bwaa èpâ

6 Ba, na bwaa nye càcaa pâri [ma jè ipa-udòjè] â wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, wàjè tēpa âboro na jè èpâ, na é jèe nye dàbacoo wà Pwiduée.

7 [Â jè pinünüma cai naa goo ni]: Po dau pwacoé ma jè bà ba kâ pwi âboro na *târù é wâro kèe. Â matâra pâ, pwa nii ma gòo kâjè ma jè bà ba kâ pwi âboro na é dau meeari pâra tàpé†.

8 Êco na wà Kériso, âna é bà ba kâjè na jè bwaa tēpa âboro èpâ. Wàè kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é paari é pimeeari kèe ba kâjè.

9 Â nabâni, âna é jèe nama jè târù na arae goro é pai pwa *ârapwaaìlò kèe—[é pai bà kâ Kériso]. Â wiâna é pwa é muru na maina na wârapwiri, â wà Kériso, âna ée mwa pa-udòjè jii é wârimuru [na Tòtù na ée mwa pitèi tēpa âboro na wà Pwiduée].

10 Ba, na pâara na jè bwaa tēpa cicara wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàè goro pai bà kâ Pwina naifè. Â wiâna é wârapwiri tà tēpa cicaraé, â ée mwa upajè goro pai wâro [cōwâ] kâ Pwina naifè, nabâni na jè jèe tēpa bée. 11 Â jè ipwádée ma ipwamainaé, géee goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, na é jèe tòpò é pinaanapò bèepwiri.

Adamu ma Iésu Kériso

12 [Wàèni é pwina tēepaa]: Ê Èpâ†, âna jèe tēepaa me naa gòropuu, é majoroé pwi caapwi âboro, wà *Adamu. Â é Èpâ, âna é pwa ma jè bà, wàjè diri tēpa âboro. Ba jè cau pwa na èpâ, â jè o cau bà.

13 Ba jèe wâni gòropuu é Èpâ, béaa kâra é pai naa é Naèà kâ Pwiduée tà *Moosé. (Êco na, na bwaa ticé naèà, â câjè caa naa nûmajè naa goro é pâ èpâ na jè pwa.) 14 Êkaa na, tapoo na pâara kâ Adamu, tēepaa naa goo wà Moosé, â pwa nii kâra é pwâra bà naa goro tēpa âboro.

4:18-19 Genèse 15.5 4:18-19 Genèse 17.17 4:22 Genèse 15.6 4:24-25 Ésaïe 53.4-5 * 5:2 Grec: Ba géee gooé na tàpiri tâjè é pimeeari imudi bèepwiri, â jè cimwü naa na, â jè ipwádée, naa na auwâari, goro é pai maina ma muugère kâ Pwiduée. 5:3 Jacques 1.2-3; 1 Péteru 1.5-7 † 5:7 Na é dau meeari pâra tàpé—Grec: Na é wàdè. 5:8 Ioane 3.16; 1 Ioane 4.10 5:9 Roma 1.18, 2.5 5:12 Genèse 3.6; Roma 6.23 † 5:12 Ê Èpâ—Le péché, le mal. Ê câbawâdè na tâa na pwâranûma diri tēpa âboro, âna cètùujè, ba na jè pwa é pâ na jèpapara muru na èpâ. 5:13 Roma 4.15

[Ba rà cau bà.] Ipaiwà wiàna càra caa pwa ê pwi èpà na ia é pwa wà Adamu. (Ba wàé, âna é pwa é pwina é papwicîri jiié wà Pwidiúé.)

Napwa naa goo wà Adamu, âna é pwi ânuuru Pwina ée mwa tèepaa. ¹⁵⁻¹⁶ Êco na càru caa ipaiwà. Ba é èpà na é pwa wà pwi caapwi âboro, wà Adamu, âna po dau pi-itè jii é âraimeai na é naa naa goro piticèmuru naa goo^S wà Pwidiúé na é naigé mee pwi caapwi âboro, Iésu Kériso. Géé goo é èpà kà Adamu, âna rà cau bà diri é pà âboro. Â géé goro é pwina é pwa wà Kériso, âna rà cau tópi é pà aupwényunyuâari na é naa wà Pwidiúé naa na pimeeari imudi kée.

Ba é èpà kà Adamu, âna é pame é pitèimuru ma wârimuru. Â é âraimeai na é nye naa naa goro piticèmuru naa goo wà Pwidiúé, âna é pame pai tipijè, wàijè pà âboro na jè wâru. Â ipaiwà, wiàna dau wâru pà èpà kâjè. Ba dau pwa pàtàmara é pimeeari imudi kà Pwidiúé jii é èpà kà Adamu.

¹⁷ Ba géé goro é èpà kà pwi caapwi âboro, wà Adamu, â é pwâra bà, âna é piétò jii diri pà âboro. Êco na wà Pwidiúé, âna é naa tâjè naa goro piticèmuru naa goo é aupwényunyuâari kée na é naigé mee pwi caapwi âboro, wà Iésu Kériso. Â é nama [pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà, ba na] jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â é nama jè piétò naa na *âji wâro.

¹⁸ [Go ina mwara pâ]: Géé goro é tûa na èpà kà pwi caapwi âboro, â êdiri pà âboro, âna cau tèrà ma pwa wârimuru tàra. Â géé goro é tûa na wâdé kà pwi caapwi âboro, â wà Pwidiúé, âna é tipi diri tèpa âboro, ma rà wâro. Â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

¹⁹ Ba wà pwi âboro na é caapwi, wà Adamu, âna câé caa pitère dà Pwidiúé. Â géé goo kaa pwiri, âna êdiri pà âboro, âna rà jèe pà nau tèpa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é caapwi, wà Iésu Kériso, âna é nye pitère dà Pwidiúé. Â géé goo pwiri, na wà Pwidiúé, âna [éé mwa tópo pinaanapò naa nabibiu kâra diri pà âboro ma wàé, â] é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

É piétò é pimeeari kà Pwidiúé

²⁰ Ūna é tèepaa me é Naèà, â rà pà nau dau pimaina too é èpà. Êco na é aupwényunyuâari kà Pwidiúé, âna o nye dau pimaina too awé.

²¹ [Â go tubanabwé naawé é auniimiri bèeni]: Na pàara béaa, âna é piétò é Èpà. Ba é pame é pwâra bà [naa goo diri pà âboro gòropuu]. Â nabàni, âna piétò é pimeeari imudi kà Pwidiúé. Ba é pame tâjè é pinaanapò ma tàrù na é naigé mee Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Â é naa tâjè é *wâro dâra gòiri jaa Pwidiúé.

pai wâro kâjè na bwaa âmué

6

(Naporomee 6–9)

Na upwaajà è jè bà è jè wâro còwâ ma Kériso

¹ O dà cèna jè ina? Gona jè o bwaa ciburà pwa na èpà, ba na wà Pwidiúé, âna ée mwa paari tâjè é *pimeeari imudi kée na maina awé? ² Bwa. Jè cibwaa pwa na wàrapwiri! Ba jèe nye ticè pàtàmara pwâra bà naa goojè. Â gorodà na jè bwaa nye tà ciburà pwa na èpà?

³⁻⁴ Ba guwà tâmogòori bwàti pà, géé goo é pai *upwaajà naa najawé, â jè caapwi ma wà Kériso Iésu. Pai ina wèe pà, na ia upwaajà, â pwacèwii na jè bà, [â pwànirijè ma wàé]. Êco na wà Pwidiúé Caa na é maina ma muugère ma pwa pàtàmee, âna é pawâro wà Kériso géé na aubà, ba na o wàijè mwara, âna jè o wârori é wâro na bwaa âmué.

Wâro kâjè ba kà Pwidiúé

⁵ Ba jè jèe caapwi ma wàé, géé goro é pai bà kâjè. Â jè o caapwi ma wàé naa na pai o wâro còwâ kâjè géé na aubà. ⁶ Wâdé na guwà tâmogòori bwàti ni, pà: Ê wâro kâjè béaa, âna é jèe bà naa goro *satauro ma wà Kériso. Â jèe tubatiâu é pàtàmara Èpà na tâa na pwàranümajè. Â jèe câjè caa tèpa *ènewéna kîri kâra Èpà*. ⁷ Ba wà pwina é bà, âna jèe dàgòtùé jii é pàtàmara é Èpà.

⁸ Â wiàna jè bà ma wà Kériso, â jè cèikî mwara pà, jè o wâro còwâ ma wàé. ⁹ Ba jè tâmogòori pà, na tóotù na é wâro còwâ géé na aubà wà Kériso, â o jèe câé mwa caa bà còwâ. Ba é Maagé Bà, âna jèe ticè nii kée naa gooé. ¹⁰ Ba ūna é bà wà Kériso, â é jèe dàgòtù é pàtàmara é Èpà dâra gòiri awé. Â nabàni, âna é wârori é wâro kée ba kà Pwidiúé.

§ **5:15-16** Naa, naa goro piticèmuru naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Naa imudi. **5:18** 1 Korénito 15.22

5:19 Ésaie 53.11 **5:21** Roma 6.23 **6:3-4** Galatia 3.27 **6:3-4** Kolosé 2.12 **6:6** Galatia 5.24 * **6:6** Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12.

¹¹ Â wâguwà mwara, âna wâdé na guwà tâmogòori pâ, pwacèwii na guwà jèe bà, â jèe ticè pàtàmara Èpà naa goowà. Â guwà wâro, ba guwà caapwi ma Kériso Iésu. Â é wâro kâwà, âna guwà wârori ba kâ Pwiduée.

¹² Â wâdé na guwà wâro pwacèwii na ticè pàtàmara é Èpà naa na naiiwà na ée mwa bà na cè jè tòotù. Êkaa na guwà cibwaa pitère dâra é aunünüma na èpà kâra naiiwà. ¹³ Guwà cibwaa naa cè ére géé goro naiiwà, ma é piênawéna kâra Èpà, wâra pâ neemuru wakè târa pwa na èpà. Bwa. Guwà ipanuâwà tà Pwiduée, ba na guwà tèpa ênawéna kêe. Ba guwà pwacèwii tèpa âboro na wâro còwà géé na aubà. ¹⁴ Ba jèe càcaa é *Naèà na é pitûà kâwà, â jèe nye é pimeaari imudi kâ Pwiduée. Â êkaa pwiri, na guwà cibwaa pwa ma é pitûà kâwà é Èpà.

Jè tèpa ênawéna kâ Pwiduée

¹⁵ Guwà cibwaa ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba é pimeaari imudi kâ Pwiduée, na é pitûà kâjè, â càcaa é Naèà.» ¹⁶ Bwa! Gona câguwà caa tâmogòori pâ, wiâna guwà pipanuâwà tà pwi jè âboro, ba na guwà tèpa ênawéna kîri kêe, â guwà pitère dèe. Wâpâ wiâna guwà tèpa ênawéna kâra èpà, é, wâpâ wiâna guwà tèpa ênawéna kâ Pwiduée. Wiâna guwà pitère dâra é èpà, â guwà o bà. Â wiâna guwà pitère dà wâ Pwiduée, [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâwà ma wâé] â é nama guwà tèpa âboro na guwà *târù na araé.

¹⁷ Jè capai pwaolè tà Pwiduée kâjè. Ba béaa, âna guwà tèpa ênawéna kâra èpà. Â nabàni, âna guwà pitère dâra é pâ popai na guwà tòpi, géé na diri pwâranümawà. ¹⁸ Â nabàni, âna jèe tipiwà jii é Èpà. Â guwà tèpa ênawéna kâ [Pwiduée, ba na guwà pwa] é pwina *târù ma wâdé.

¹⁹ Go tâmogòori pâ, po dau pwacoo tàwà, ma guwà tâmogòori bwàti†. Â go napéaati, na go pwa ucina goro é wâro kâjè na diri pâ tòotù. Béaa, âna pwacèwii na guwà tèpa ênawéna kîri kâra Èpà. Â guwà panuâ bamwara é naiiwà, ba na guwà wârori é wâro na èpà ma miiri. Â nabàni, âna guwà tèpa ênawéna kîri [kâ Pwiduée]. Â wâdé na guwà panuâ bamwara é naiiwà, ba na guwà piênawéna tà [Pwiduée, â guwà pwa] é pwina wâdé. Êkaa na, guwà piaabòriwà, ba na o wâdé tà Pwiduée wâguwà.

²⁰ Na pàara na guwà pwa âboro kîri kâra Èpà, â câguwà caa pitacoo goowà, ma guwà pâra wiâra é autûâri kâ Pwiduée. ²¹ Â dà é pwâra wakè kâwà? Guwà kamu, na guwà niimiri nabàni! Ba é pâ muru bèepwiri, âna pame é pwâra bà.

²² Nabàni, âna tipiwà jii é Èpà, â guwà jèe pâ nau pwa âboro kîri kâ Pwiduée. Â é pwâra wakè kâwà, âna, na guwà piaabòriwà, ba na wâdé tà Pwiduée wâguwà. Â géé goo pwiri, â tâa tàwà é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ²³ Ba é wâri wâra é èpà, âna é pwâra bà. Â wâ Pwiduée, âna é nye po naa tâjè wârapwiri é *wâro dâra gòiri, na é naigé mee Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

7

Tipijè jii é Naèà

¹ Tèpa bééò naa na nee Kériso, go niimiri pâ guwà tàpo tâmogòori pai pwa goro é pâ naèà. È *Naèà, âna é pitûà kâjè tèpa âboro, na pàara na jè bwaa wâro. ² Pwacèwii wâ tò ilâri na é jèe piéa, âna piieé naa goo pwi éaé goo é Naèà na pàara co na é bwaa wâro na wâ pwiibà. Â wiâna é bà wâ pwi éaé, â jèe pâri, ma é pwa còwà é câbawâdé kêe*.

³ Â wiâna é tâa wâ tòoni ma wâ pwi jè âboro, na pàara na é bwaa wâro na wâ pwi éaé, â jè ina pâ é toomura (é ciâa jiié), [ba câe caa pitère dâra é Naèà]. Êco na, wiâna é tâa ma wâ pwi jè paaò, géé na càuru pai bà kâ pwi éaé, â jèe câe caa toomura, ba câe caa ègòjai é Naèà.

⁴ Ico tèpa bééò, jèe ipaiwà naa goojè, tèpa cèikî. Ba é Naèà, âna jèe câe caa piijè còwà†. Â jè tèpa âboro kâ pwi jèpwi, wâ Kériso, na é bà ba kâjè‡, â é wâro còwà géé na aubà. Â géé goo pwiri, âna wâdé na é wâro kâjè, âna naa cè pwâra wakè na wâdé ba kâ Pwiduée.

⁵ Ba béaa, âna jè wâro wiâra é pâ câbawâdé kâjè. Â é Naèà, âna é pwa ma pimaina too é auniimiri na èpà na naiijè. Â géé goro pwiri, âna jè o bà. ⁶ Êco na nabà, âna wâ Pwiduée, âna é tipijè jii é Naèà, na pwa wârimuru tâjè§. Â jè piênawéna kâ Pwiduée goro pai pwa na bwaa âmué. Ba jè pitère dâra é Nyuâaé Pwicîri, â càcaa é Naèà kâ *Moosé.

Jè cicara èpà na wâgoojè

6:11 2 Korénito 5.15; Galatia 2.19 **6:12** Genèse 4.7 **6:13** Roma 12.1 **6:14** 1 Ioane 3.6 **6:16** Ioane 8.34; 2 Péteru 2.19 † **6:19** 1^r e phrase—Grec: Géé goo é pai ticè nii kâwà. **6:23** Roma 5.12,15 * **7:2** Jèe pâri, ma é pwa còwà é câbawâdé kêe—Grec: Jèe tipijè jii é naèà na é piieé naa goo pwi éaé. **7:4** Roma 6.2,11 † **7:4** Ba é Naèà, âna câe caa piijè còwà—Grec: Jè bà naa goro é Naèà. ‡ **7:4** Na é bà ba kâjè—é. Ba é jèe caajurijè naa na é naiié, âna é wâra pwapwicîri. **7:6** Roma 8.2, 6.4 § **7:6** Na pwa wârimuru tâjè—Grec: Ba jè bà naa goo i pwi ia tâjûrùjè.

⁷ Gona jè ina pâ, é naèà âna é èpà? Bwa! Ba nye gée goro co é naèà, na go còoina é pwina èpà. Ba wiàna ticè naèà, â càcaa pâri, ma go tâmogòori pâ, é auniimiri kôo, âna èpà*. ⁸ [Go o tûra goo é Èpà, pwacèwii na é pwi jè âboro]: È Èpà†, âna é mudàra naa good è pai pwa wèe goro é Naèà, ba na é pawâro diri é pâ na jèpapara auniimirimuru na èpà na wâgood. Â é tòpò naa na pwàranùmoo pâ câbawâdé na èpà. Ba wiàna ticè Naèà, â pwacèwii na nye ticè pàtàmara é Èpà.

⁹ Béaa, âna câgo caa tâmogòori é pâ naèà, na rà papwicîri jiio na go pwa é pàra muru. Â go nye wâro. Èco na, ûna go tâmogòori pâ pwa é autûâri, â é nye wâro good kaa, è Èpà, â é pitûâ kâra pwàranùmoo†. ¹⁰ [Â pitèio ma go pwa wârimuru tiagoro pwâra bà.] Guwà còo pâ, é naa é autûâri [kêe wà Pwiduée] ba na go wâro goo. Èco na é autûâri, âna é pwa ma go bà. ¹¹ Ba è Èpà, âna é pa é autûâri, ba na é pa-imwûruò, â é nama go bà.

¹² Napwa naa goo é Naèà, âna muru na pwicîri, ba é me gée goo Pwiduée. Â é jèpa autûâri, na tâa na é Naèà, âna muru na pwicîri, ma *târù, â wâdé ba kâjè. ¹³ Gona é muru na wâdé, âna é pwa ma go bà? Bwa, càcaa wàrapwiri. Ba nye è Èpà, na é pa é pwina wâdé, ba na é pwa ma go bà. Â, na é pwa pwiri, â é paari pâ, é po dau èpà. [Napwa naa goo é autûâri, âna é papwicîri jii jè na jè pwa na èpà.] Â è Èpà, âna é pa é autûâri, ma jè dau pwa na èpà jii béaa[§]!

Ipa na dau gò

¹⁴ Jè nye tâmogòori bwàti pâ, é naèà âna é me gée goo Pwiduée. Èco na wâgo, âna go pwi âboro na ticè nii kôo. Â go pâ nau pwi *ênawéna kîri kâra è Èpà. ¹⁵⁻¹⁶ Â câgo caa tâmogòori awé cè pwina go pwa. Ba câgo caa pwa é pwina nùmoo goo, â go pwa é pwina tàutòo goo. Â èpwiri na go mwa tâmogòori pâ, é naèà, âna muru na wâdé. ¹⁷ Ba càcaa wâgo na pwa pwiibà, â è Èpà, na é wâna pwàranùmoo. ¹⁸ Go tâmogòori bwàti pâ, càcaa tâa good è wâdé, gée goro na go pwi âboro na ticè nii kôo. Â wiàna nùmoo na go pwa é pwina wâdé, â pwacòé.

¹⁹⁻²⁰ Ûu, câgo caa pwa é pwina wâdé, na nùmoo goo. Â go pwa pwina èpà, na càcaa nùmoo goo. Â wiàna wàrapwiri, â [pwacèwii na] càcaa wâgo, na go pwa pwiri, â è Èpà, na wâna pwàranùmoo.

O wàilàpà na upao?

²¹ Êkaa na go tâmogòori pâ, pwa pé 'naèà' [na wâgood] âna, na nùmoo na go pwa na wâdé, â càcaa pâri. Â go nye ciburà pwa co é pwina èpà. ²² Guwà còo pâ wâna âji pwàranùmoo, âna wâdé tóo é naèà kà Pwiduée. ²³ Èco na pwa é jè 'naèà' na é wâna naiio—naèà kâra Èpà. Â ru nye ipaa ma é naèà kà Pwiduée. Â é pwi naèà bèepwiri na é wâgood, âna pwacèwii na é popao, ma tòpò-o naa na karapuu. ²⁴ Au, wârico! O wàilàpà na upao jii, è pwàranùmoo na èpà*, na é popao dàra é pwâra bà? ²⁵ Wàco Pwiduée, na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso†! Wâdé na jè picagòtùé!

[Wàéni é ère pwina go ina]: Nùmoo na go pitère dàra, é naèà kà Pwiduée, èco na ticè nii kôo, â go nye pitère dàra, é naèà kâra Èpà.

8

É tipijè jii èpà é Nyuâaè Pwicîri

¹ Wà tàpè na rà tâa goo Kériso Iésu, âna nye ticè pitèimuru ma wârimuru kâra*. ² Ba, na go wâgood wà Kériso Iésu, â é Nyuâaè Pwicîri, âna é naa tóo é wâro naa wâjaaé. Â é pâ nau pwi naèà kôo na bwaa àmuè. Â é tipio jii é pwi naèà na é popao naa na Èpà† ma é pwâra bà†.

³ Napwa naa goo é *Naèà kà Moosé, âna pwacòé ma é tipijè gée goro é pai ora kâra pwàranùmajè. [Ba ticè nii kèe, ma pitòotéri é pwàranùmajè na èpà.] Èco na wà Pwiduée, âna é jèe tipijè. Ba é jèe panuâ me Pwina naîé, na é pa naiiri âboro pwacèwii jè—wàijè tèpa pwa

7:7 Exode 20.17; Deutéronome 5.21 * **7:7** Dernière phrase—Grec: Wiàna ticè naèà na ina pâ: «Gà cibwaa iari muru», â pwiri o câgo caa tâmogòori iari muru. † **7:8** È Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. ‡ **7:9** Grec: Béaa, na ticè naèà, âna go wâro; èco na, na é tèepaa me é aupitûâri, â é nye wâro {good} kaa è Èpà, â go jèe bà. **7:11** Genèse 3.13

7:12 1 Timotéo 1.8 § **7:13** Dernière phrase—Grec: Goo é aupitûâri, âna è Èpà âna é pipaarié, pâ po dau èpà awé.

7:15-16 Galatia 5.17 **7:23** Galatia 5.17; 1 Péteru 2.11 * **7:24** Pwàranùmoo na èpà—Grec: Naiiri âboro. **7:25** 1 Korénito 15.57 † **7:25** 1^r e phrase—Grec: Èco na {jè} pwaolé tà Pwiduée goo Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. * **8:1** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bëeni: Ba rà wâro wiâra é Nyuâaè Pwicîri, â càcaa wiâra é pâ câbawâdé kâra na èpà. † **8:2** Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. ‡ **8:2** Grec: Ba é naèà kâra Nyuâaè {Pwicîri na é naa} wâro naa goo Iésu Kériso, âna é jèe tipio jii é naèà kâra Èpà ma é Pwâra bà.

na èpà—ba na é tipijè jii è Èpà. Â é jèe tubatiâu é pwi Èpà bèepwiri, na pitûâ naa na naiiri âboro, ⁴ba na jè wâro wiâra é naèà na é *târù. Ba càjè caa wâro wiâra é auniimiri kâra naiiri âboro. Â jè wâro wiâra è Nyuââé Pwicîri.

⁵⁻⁶Ba wâ tàpé na rà pâra wiâra auniimiri kâra naiiri âboro, âna rà nye pitère dâra é câbawâdé kâra. Â rà pâra dâra pwâra bà. Èco na wâ tàpé na rà wâro wiâra è Nyuââé Pwicîri, âna rà nye pitère dâra é câbawâdé kèe. Â, â tâa târa é *âji wâro ma pinaanapô.

⁷Wiâna jè pâra wiâra é pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, â o nye pwacoé ma jè pitère dâra, é naèà kâ Pwiduée. Â jè pâ nau tèpa cicara Pwiduée, ma tèpa pièpârié. ⁸Èkaa na wâ tàpé na rà pâra wiâra é pâ câbawâdé-bâ, âna pwacoé ma rà wâdé na ara Pwiduée.

Jè pâra wiâra Nyuââé Pwicîri

⁹Èco na wâguwâ, âna jèe câguwâ caa pâra wiâra é pâ câbawâdé kâwâ bèepwiri. Ba guwâ pitère dâra è Nyuââé Pwicîri kâ Pwiduée, na é tâa goowâ. Wâ pwi âboro na câé caa tâa gooé è Nyuââé Pwicîri kâ Kériso, âna câé caa pwi âboro kâ Kériso.

¹⁰Èco na wâguwâ, âna é wâgoowâ wâ Kériso. Â wiâna ée mwa bà é naiiwâ majoroé è Èpà, â âjupâra mwara pâ wâ Pwiduée, âna é nama pwacèwii na câguwâ mu caa pwa na èpà, ba na guwâ tèpa âboro na guwâ *târù na arâé. Â é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiù kâwâ ma wâé. Â è Nyuââé Pwicîri kèe, âna é nama guwâ wâro^S. ¹¹Ûu, ée mwa bà é naiiwâ, èco na, wiâna é wâgoowâ è Nyuââé Pwicîri, â ée mwa pawârowâ wâ Pwiduée, pwacèwii è pai pawâro kèe wâ Kériso Iésu, gée na aubâ.

É nama jè tèpa naí Pwiduée

¹²Èkaa pwiri, co tèpa béèd naa na nee Kériso, âna pwacèwii na pwa kéredi kâjè. Ba napârajè [na jè wâro na è Nyuââé Pwicîri] na jè cibwaa wâro wiâra é câbawâdé kâra naiiri âboro. ¹³Ba wiâna guwâ wâro wiâra è pâ câbawâdé bèepwiri, â guwâ o bà [dâra gòiri awé]. Èco na, wiâna guwâ nama bà é pâ câbawâdé bèepwiri, gée goo è Nyuââé Pwicîri, â o tâa tâwâ è âji wâro. ¹⁴Ba wâ tàpé na rà wâro wiâra é câbawâdé kâra è Nyuââé Pwicîri kâ Pwiduée, âna tèpa naí Pwiduée.

¹⁵Â, na jè tòpi è Nyuââé Pwicîri, âna câé caa piijè ma nama wâgotâjè. Â é nama jè tèpa naí Pwiduée. Â é pitu tâjè ma jè tomara too tà Pwiduée, ma ina tée pâ: «Pwi Caa kô!»

¹⁶Â è Nyuââé Pwicîri, âna é *paâjupâra târa nyuâajè pâ, jè tèpa naí Pwiduée*. ¹⁷Â wiâna jè tèpa naí Pwiduée, â jè o tòpi è aupwényunyûari na é jèe ina béaa, pâ, ée mwa naa târa è Ba kèe. Â jè o mwa cau tòpi ma wâ Kériso. Ba wiâna jè tâa na é aré ma tòina pwacèwiié, â jè tòpi mwara pwényuâa ma muugère pwacèwiié.

Aupwényunyûari kâjè noowé

¹⁸Guwâ tère, é pâ aré kâjè nabâ, âna po dau kîri awé, jii è muugère na maina na ée mwa naa tâjè wâ Pwiduée! ¹⁹Ba diri è pâ namuru na é jèe tapoo [wâ Pwiduée—è gòropuu bau diri pâ muru na wâna, ma diri è napwéretòotù ma pâ írìcò]—âna rà tapacîri naa pidâpwicâari, ba na rà còo è pâara na ée mwa paari è pai maina ma muugère kâ tèpa naîé wâ Pwiduée.

²⁰Ba diri è pwina è tapoo wâ Pwiduée, âna jèe càcaa pâri ma rà tâbawé, ba rà jèe tanami. Â wârapwiri, wiâra è auniimiri béaa kâ Pwiduée[†], ²¹tapacîri è tòotù na [ia é jèe pacoo gée na biu. Na tòotù bèepwiri] âna ée mwa cau tipi tèpa naîé, gée na wai ma botère. Â o muru na dau wâdé ma pwényuâa awé[‡].

²²Â jèe cau tâmogòori pâ, diri è pâ muru bèepwiri na é tapoo wâ Pwiduée, âna rà càwé goro pai maagè còo kâra, pwacèwii tò ilâri na ée pitâmari èpo. ²³Â wâjè mwara, tèpa naí Pwiduée, âna jè gère càwé wâna pwâranümajè, na jè pitapacîri i pâara na ée mwa tipijè wâ Pwiduée, â na jè mwa bàra picaatâa ma wâé dâra gòiri awé^S. Èco na é jèe naa tâjè è Nyuââé Pwicîri kèe, na é pâbéaa kâra âraimeai, na é jèe ina béaa wâ Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

²⁴Ba é jèe pa-udòjè, gée goro pai cèikî kâjè naa gooé, [â é naa tâjè è âji wâro jaaé]. Â jè tapacîri [ma jè mwa bàra tòpi diri è wâro kâjè ma wâé]. Â guwâ còo, wiâna jè jèe còo è pwina

8:4 Galatia 5.16,25 **8:9** 1 Koréno 3.16, 12.3 **8:10** Galatia 2.20 **S** **8:10** Grec: Â, wiâna é wâgoowâ wâ Kériso, â âjupâra pâ, è bà è naiiri âboro gée goo è Èpà; èco na è Nyuââé, âna {é naa} è wâro, gée goo è pai târù {kâ Pwiduée}. **8:13** Galatia 6.8; Kolosé 3.5 **8:15** Maréko 14.36; 2 Timotéo 1.7 **8:15** Galatia 4.5-7; Auinapâpâri 21.7 **8:16** 2 Koréno 1.22 * **8:16** É, È Nyuââé Pwicîri, âna ru paâjupâra, naima ma nyuâajè pâ, jè tèpa naí Pwiduée. **8:20** Genèse 3.17-19 [†] **8:20** Grec: Ba è pwina è tòpò {naa gòropuu, wâ Pwiduée}, âna tâa aranara è pitûâ kâra pâra muru na piticèmuru naa goo. [‡] **8:21** O muru na dau wâdé... é, O pwa câmarâ—pai tâa kâra na é pai maina ma muugère kèe. **8:23** 2 Koréno 5.2-4 **S** **8:23** Na jè mwa bàra picaatâa ma wâé, dâra gòiri awé—Grec: Na jè o tèpa naîé (l'adoption).

jè wâari naa goo, â é cèikî kâjè, âna càcaa âji cèikî. Ba câjè caa tapacîri é muru na jèe tâa tâjè.
 25 Â wiàna jè cèikî naa goo é pwina câjè caa còo, â jè o mwa dau pidàpwicîarijè goro tapacîri.

É pitu tâjè Nyuââé Pwicîri

26 Jèpwi mwara, âna é Nyuââé Pwicîri, âna é me nau pitu tâjè, wàjè na piticè nii kâjè, [ma kiri cèikî kâjè]. Ba câjè caa tâmogòori pai pwapwicîri bwâti. Â é Nyuââé Pwicîri, âna é càwé ma pwapwicîri tà Pwiduée ba kâjè. Â é pwâra pwapwicîri kèe, âna piwéna jii è pâ pwâratùra.
 27 Â wà Pwiduée, âna é còo é pwina wâna pwâranùma pwi âboro, â é tâmogòori é pwina nùma é Nyuââé Pwicîri goo. Ba é Nyuââé Pwicîri, âna é pwapwicîri wiàra é câbawâdé kà Pwiduée, ba kà tèpa âboro kèe.

28 Ba jè tâmogòori mwara é pwini, pâ: Êdiri pâ muru, âna tèepaa, ba na béwâdé kâjè*, wàjè na wânùmajè goo wà Pwiduée. Ba é todâjè wiàra câbawâdé kèe, nau pacoo é pwina wâdé ba kâjè. 29 Ba é jèe mara pitòrigarijè béaa. Â é jèe nye mara tûâri béaa, pâ, na jè o pwacèwii Pwina naîê, na ée pwi ciàra tèpa aéjii kèe na dau wâru.

30 Â wàilà na é tâmara pitòrigarirà béaa wà Pwiduée, â na é jèe nye todàra mwara. Â wàilà na é jèe todàra [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wâé] â é nama rà tèpa âboro na rà tàru na araé. Â ée mwa nye naa tàra mwara é câmarâ—pai tâa kàra na é pai maina na muugère kèe.

Nye ticè na ipapiinarijè jii pimeari kà Pwiduée

31 O dà cèna jè ina cèna piwéna? Wiàna wàjè naima ma Pwiduée, â wàilàapà na cicarajè [ma piwéna jiijè]? Nye ticè! 32 Ba é nye panuâ pwi âji Naîê [ma é pwi *ârapwaaìò] ba kâjè diri, â câé caa upaé jii è maagè còo. Ûna wàrapwiri, â gona wàilu ma wà Pwina naîê, âna gona càru caa naa tâjè imudi diri è pâ muru? Akaé!

33 Â o wàilàapà na o pitòti tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée? Nye ticè! Ba wà Pwiduée, âna é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wâé. 34 Â o wàilàapà na pitèira ma pwa wârimuru tàra? Nye ticè! Ba wà Kériso Iésu, âna é jèe bà ba kàra.

Â jèpwi mwara, âna é nye wâro còwâ gée na aubà. Â é jèe wâgòro étò kà Pwiduée [â jèe tâa tée diri é pitûâ]. Â é pwapwicîri ba kâjè.

35 Â o dà mwara cèna ipapiinarijè jii é pimeari kà Kériso? Nye ticè! Càcaa pâ aré ma tòina, ma pai pidumapié kâjè, ma pâ maagè, ma pai tubaèpà tâjè, ma copwa, ma pai ticè neemurujè, ma pâ pwécapa, ma diri na jèpapara muru na èpà na papòjè. Â càcaa mwara é pwâra bà na pâri ma é ipapiinarijè jii é pimeari kà Kériso. 36 Âna jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wàrapwiri googà,
 â rà pwa kûu tâbà,
 rà tètâmwarabà,
 na diri pâ tòotû.
 Â rà pwa-imudi tâbà,
 pwacèwii pâ mutò,
 na gére poparà pâ,
 naa na autaa macii.*

Psaume 44.23

37 Êco na, na diri è pâ pwina tèepaa maribà, âna bà dau piétò awé, majoroé wà Pwina é jèe meaaribà. 38-39 Ba go nye cèikî ba mwü, pâ:

*Tâbawê é pimeari
 kà Pwiduée ba kâjè!
 Ticè cèna pâri
 ma ipapiinarijè jii.
 Càcaa é pwâra bà.
 Càcaa é wâro.
 Càcaa pâ *angela.
 Càcaa pâ duée.
 Càcaa pâ pàtâma na èpà.*

Ticè cè muru—
 muru na gére nabà,
 muru na o widàuru,
 muru nidò,
 muru niboo,
 muru naa gòropuu diri.
 Ticè muru na pâri
 ma pinaaitirijè
 jii pimeaari kèe
 naa goo Kériso Iésu,
 Pwi Ukai kâjè!

ba isaraéla ma pàra ba

9

(Napomèe 9–12)

É imuru tèpa jèneré Paulo

¹ Go patùrawà nì géé na àji pwàranümoò, â é pwina go ina, âna nye âjupâra, â câgo caa pwâ. Ba bu nye caapwi ma wà Kériso. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é pitûâ kâra é pwàranümoò. Â wâé na é *paâjupâra é pwina go ina tàwà. ²⁻³ Êni: Go po dau pikîri, â tòina é pwàranümoò, goo tèpa jèneréô, é Ba *Isaraéla. Ba wiàna pâri ma go pitu tàra [ma rà udò] â pwiri go panuâô, ma é tojiio wà Pwiduée, ma ipapiinariô jii Kériso.

⁴ Ba é nye pitòrigari é Ba kôo wà Pwiduée, ba na Ba kèe, ma tèpa naîê. Â é jèe nye paari tàra é pai maina ma muugère kèe. Â é pwa *ipwataâboro tàra, â é naa tàra é *Naèà. Â é naa tàra mwara é tàrù, ba na rà pwapwicîri tée, [na pai pwa wèe na âjupâra]. Â wailà, na rà jèe nye tòpi é pâ aupwényunyuaari kèe, na é jèe mara ina tàra béaa.

⁵ Ba wà tèpa jooororà, âna rà tèpa âboro, na tèpa pwamuru naa goorà, na araé. Â é té géé goorà wà Kériso, naa na naiiri âboro. Wâdé na jè cau ipwamaina dàra gòiri wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru*!

Tèpa àji nai Pwiduée

⁶ Wiàna wàrapwiri, â gona jè o niimiri pâ, câé caa pacoo é auinabéaa kèe wà Pwiduée? Akaé! É jèe nye pacoo, ba, é àji Ba kâ Pwiduée, âna é dau maina jii é Ba Isaraéla†. ⁷ Jèpwi mwara, âna câé caa [niimiri wà Pwiduée pâ] wà tèpa cau té géé goo *Abéraama, âna rà jèe tèpa àji naîê. Ba é ina tà Abéraama, pâ: *Wà tèpa gòobàragà na ia go inarà, âna o mwa pitèparà géé goo Isaaka, pwina naiqâ.* *Genèse 21.12*

⁸ [Wà Abéraama, âna nye pwa mwara pàra tèpa naîê.] Pai ina wèe pâ, càcaa tàpé na rà tèepaa, géé goro é câbawâdé kâra âboro, na rà o tèpa nai Pwiduée. Ba wà tèpa àji naîê, âna wà tàpé na tèepaa, géé goro é auinabéaa kâ Pwiduée. ⁹ Â wâéni é pwina é ina wà Pwiduée, tà Abéraama, [na é ipwataâboro tée]: *Na go o mwa wâjué còwâ, naa na caapwi naja, â wà Sara, tò wâdâgâ, âna ée mwa pitâmari pwi nari èpo paao.* *Genèse 18.10*

¹⁰ Â nye coo pwacèwii pai ina kèe. Â napwa naa goo wà pwi âboro èpo bèepwiri, âna wà kaa, Isaaka, pwi joooro tèpa *Juif. Â géé na càtùé, â ru piéa ma Rébéka. Â Rébéka, âna é pitâmari du bèrepidu†.

¹¹⁻¹³ Â é ina tée wà Pwiduée pâ, wà pwi ciàra èpo, wà Ésaü, âna ée mwa piâboro kîri kâ pwi jiié, Iakobo. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Go wâdéari wà Iakobo, jii wà Ésaü.* *Malachie 1.2-3* Â é tàmara ina pwiri, na bwaa càru caa tèepaa, wà tupédu bèrepidu. Â bwaa nye ticé èpà ma wâdé, na ru pwa. Â é wàrapwiri pai pitòrigari kèe wà Pwiduée, ba naa coo ma wàra é auniimiri kèe. Ba é nye pitòrigari wà tèpa âboro, wiàra é câbawâdé kèe, â càcaa goro é pâ waké kàra.

Pwiduée co na é pitòrigari

¹⁴ Gona jè ina pâ, câé caa *tàrù wà Pwiduée? Bwa! ¹⁵ Ba é jèe ina tà *Moosé, pâ: *Wiàna wâdé tóo, â go meari pwi jèpwi. Â wiàna wâdé tóo, â go pwa na wâdé, ba kâ pwi jèpwi.* *Exode*

9:2-3 Exode 32.32 9:4 Exode 9.4 * 9:5 Wâdé na jè cau ipwamaina dàra gòiri, wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru—é, {Wà Kériso}, na é wâjai diri pâ muru, ba é Pwiduée na, naa pwamainâé dàra gòiri awé. † 9:6 Grec: Éco na câé caa pitanami é popai kâ Pwiduée. Ba {é Ba} Isaraéla, âna càcaa wà diri tàpé na rà té géé goo Isaraéla. 9:7 Genèse 21.12 9:8 Galatia 4.23 9:9 Genèse 18.14 † 9:10 Grec: Jèpwi mwara, wà Rébéka, ba é pitâmari {du} nai Isaaka, pwi caa kâjè. 9:11-13 Genèse 25.23 9:11-13 Malachie 1.2-3 9:15 Exode 33.19

33.19 ¹⁶ Ba nye wà Pwidiúé na é niimiri pâ, é pwa na wâdé ba kâjè. Â càcaa géé goro cè câbawâdé kâjè, ma wakè kâjè. ¹⁷ Jée wii naa na Tii Pwicîri pâ, é ina wà Pwidiúé, tà Faraô, pwi ukai naa *Aigupito, pâ: *Wâgo na go pwa ma gà pwi ukai, ba na paari é pàtàmoo naa googà, ma rà o tàmogòori é neò, diri é gòropuu.* Exode 9.16

¹⁸ Ba wiàna nùma wà Pwidiúé, â é meari wà pàra tàpé. Â wiàna nùmee, â é nama gòo pùru pàra tàpé.

É pwa pwina nùmee goo

¹⁹ Pwiri gà o ina tòo, pâ: «Wiàna wà Pwidiúé, na é nama jè pwa diri é pâ tûâ kâjè, â cina é pa-icòojè? Ba càcaa pârijè, ma jè pagòo pùrujè tée!»

[Â go tòpi tâgà, pâ]: Gona wâgà wàa, na gà cicaraé? ²⁰ Ba gona é muru na pwa^S, âna é ina tà pwina é tòpòé, pâ: «Gorodà na gà tòpò-o, ma go wàrani?»

Bwa! ²¹ Ba wà pwi a pwa é ilò puu, âna é pwa é pwina nùmee goro i puu kée. Â wiàna nùmee, â é nye pwa goro i puu bèepwiri, é ngapò tãra diri pâ tòotù, bau jè ngapò na dau wâdé.

²² Wàrapwiri mwara naa goo Pwidiúé. Ba wiàna nùmee, â pâri, ma é paari é pwàra putàmù kée, ma é pàtàmee, ma é ténoori tèpa àboro èpà*. Êco na é dau dâpwicâarié ba kàra, [ba wàé na é pitùâ]. ²³ Â wàé na é pitòrigari, na é meari pàra tàpé, ba wâdé tée na rà tòpi é câmarà—pai tãa kàra na é pai maina ma muugère kée.

Câé caa todà tèpa Juif co

²⁴ Wà tèpa àboro-bà, âna wàijè. Câé caa todàjè co, géé nabibiu kà tèpa Juif, ba nye géé nabibiu kà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ²⁵ Ba wà Pwidiúé, âna é ina naa goorà, naa na tii kà *péroféta Osée, pâ: *É Ba, na càcaa pwi Ba kôo, âna go jèe ina goorà nabani pâ “Ba kôo”. Â é Ba, na câgo caa mearié, âna go o jèe mearié.* Osée 2.25 ²⁶ Béaa, âna go ina tãra pâ: *“Câguwà caa pwi Ba kôo.” Â go ina goorà nabani pâ: “Guwà tèpa naí Pwidiúé na é wãro.”* Osée 2.1

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa Juif, âna é tomara too wà péroféta Isaia, â é ina pâ: *Wà tèpa Isaraéla, âna rà o mwa wãru, pwacèwii é marawã niboo bàrawiã. Êco na o pwãco géé goorà, cèna rà o udò, [ma rà wãro awé].* ²⁸ Ba wà Pwi Ukai, âna ée awài, goro tèi é gòropuu diri. Ésaie 10.22–23

²⁹ Â é nye tàmara ina béaa mwara, wà Isaia, pâ: *Wà Pwidiúé, na dau pwa pàtàmee awé naa goro diri pâ muru, âna é nye panuã pàra tèpa gòobàrajè, ba na rà wãro. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o cau tiàujè, pwacèwii du ville *Sodoma ma Gomora.* Ésaie 1.9

Càra caa cèikí tèpa Juif

³⁰ Dà pai ina wèe diri é pâ pwi bèepwiri? Ba jè còo pâ, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa mudà wà Pwidiúé. Êco na, na rà jèe pâ nau cèikí naa gooé [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàé] â é nama rà tèpa àboro na rà *tãrù na araé.

³¹ Napwa naa goo tèpa àboro kàra é Ba Isaraéla, âna rà mudàra é naèà, ba na é nama rà tãrù na ara Pwidiúé. Êco na càra caa pãmari. ³² Â gorodà? Ba rà imudàra ma rà tãrù, géé goro é pâ na wakè kàra, â càcaa géé goo é cèikí kàra [naa goo Pwidiúé]. Â cigòtù àrà, naa goro i atù, pwi a nama jè tùu. ³³ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri é popai bèeni kà Pwidiúé:

*Gà còo ma gà tère!
Go tòpò naa *Siona,
[naa napò pwicîri]
pwi Atù na wâdé,
pwi Atù na mwii.
O cigòtù â
tèpa cicarao.
Rà tũuboo awé
géé goo Atù kôo-bà!
Rà piétò awé†
tàpé na cèikí;
na pùra naa goo
pwi Atù kôo-bà.*

9:16 Éfeso 2.8 9:17 Exode 9.16 9:20 Ésaie 29.16, 45.9 S 9:20 Muru na pwa—Grec: Pala na pwa {goro puu}.

9:21 Jérémie 18.6 * 9:22 Tèpa àboro èpà—Grec: Tàpé na wâdé na ténoorirà. 9:25 Osée 2.25 9:26 Osée 2.1

9:27 Ésaie 10.22–23 9:29 Ésaie 1.9 9:32 Ésaie 8.14 9:33 Ésaie 28.16; 1 Péteru 2.6 † 9:33 Rà piétò awé—é, O câgo caa panuãrà. Grec: O càra caa kamu.

10

¹ Tèpa béeò naa goo Kériso, dau nūmoo na rà udò wà tèpa *Juif, é Ba kôo, [ma tâa târa é *âji wâro]. Á wâé kaa pwiri é pwâra pwapwicîri kôo tà Pwiduée. ²⁻³ Ba go tâmogôori bwâti pâ, nūmarà na rà pâra wiâ Pwiduée. Éco na càra caa tâmogôori é naigé kà Pwiduée, târa ma é tòpò pinaanapô naa nabibiu kà tèpa âboro ma wâé. Á tàutâra goro é naigé kêe, â rà nye pâra wiâra, é naigé kâra. Á rà ipwadàra [ba na rà pitère dâra é *Naèà kà Moosé.]

⁴ Éco na nabàni, âna jèe piticèmuru naa goo é Naèà. Wârapwiri, gée goo wà Kériso. Ba wà tàpé na rà cèikî naa gooé, âna [é tòpò pinaanapô wà Pwiduée, naa nabibiu kâra ma wâé, â] é cau nama rà tèpa âboro na rà *târù na araé.

Rà udò diri tàpé na rà todâ Pwi Ukai

⁵ Béaa, âna é naigé ma jèe târù na ara Pwiduée, âna, na jèe pâra wiâra é Naèà. Á é ina wà Moosé, pâ: *É Naèà, âna é naa wâro, tà pwina é pitère dâra diri é pâ na autûari, na wâna. Lévitique 18.5*

⁶ Éco na nabàni, âna jèe *târù na ara Pwiduée gée goro é cèikî kâjè [naa goo wà Kériso]. Á o càcaa mwa caa pâri ma jèe pitawèerijè pâ: «wàilàapà, na o too naa *napwèretòtù?» ba na é naa boome darijè [*pwi a pa-udòjè. Ba é jèe nye boome] wà Kériso. ⁷ Á o câjè caa pitawèerijè mwara pâ, «O wàilàapà, na boo naa na aubâ*?» ba na pawâro còwâ wà Kériso. Ba é jèe nye too. ⁸ [Á é pame darijè é pai udò kâjè.] Á wâdé co na jèe cèikî naa gooé.

Wâé kaa é popai na bà picémara. Ba é jèe nye ina Moosé mwara, naa na *Tii Pwicîri pâ: *Napwa é popai, âna é tàmwünyabwerigâ. É tâa pwâgâ, â é wâna pwâranūmagâ. Deutéronome 30.14*

⁹ Ba wiâna gà inapâpari goro pwâgâ, pâ, wà Iésu Kériso, âna é Pwi Ukai, â wiâna gà cèikî, gée na âji pwâranūmagâ, pâ, é pawâroé còwâ wà Pwiduée gée na aubâ, â gà o udò. [Á o tâa tâgâ é *wâro dâra gôiri jaaé.] ¹⁰ Ba wiâna gà âji cèikî naa gooé, ma inapâparié, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâu ma wâé, â] é nama gà pwi âboro na gà târù na araé, â é pa-udògâ.

¹¹ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Rà mwa piétò† wà tèpa âboro na rà cèikî naa gooé. Ésaïe 28.16* ¹² Á [wâna é popai bèepwiri, âna] nye ticé nadâpà wà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nye caapwi co Pwi Ukai kâjè diri, â é naa, naa goro piticèmuru naa goo, è aupwényunyuaari kêe, ba kà diri tàpé na rà todèe. ¹³ Ba wâra na jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *Wà diri tàpé na rà todâ Pwi Ukai, âna rà o udò. Joël 3.5*

Picémara é Picémara Wâdé

¹⁴ O wânau târa cèe pai todâ wà Pwi Ukai, wiâna câjè caa cèikî naa gooé? Á o wânau târa cèe pai cèikî naa gooé, wiâna câjè caa tère cèe popai gooé? Á o wânau târa cèe pai tère, wiâna ticé na inapâparié? ¹⁵ Á o wânau târa cèe pai inapâparié, wiâna ticé cèna cùrué ma é ina? Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Pwényuâa é pai tèpaa kà tàpé na rà inapâpari é pinaanapô, wàilà na rà picémara é picémara na wâdé. Ésaïe 52.7*

¹⁶ Á càcaa po wàilà diri [tèpa Juif] na rà pitère dâra é *Picémara Wâdé. Ba é ina wà *péroféta Isaia, pâ: *Pwi Ukai, Pwiduée, wàilàapà na cèikî naa goo popai kâbâ? Ésaïe 53.1*

¹⁷ Úu, jèe cèikî, naa goo pai tère kâjè è Picémara Wâdé goo wà Kériso. Á jèe cèikî naa goo, ûna rà picémara.

¹⁸ Á napwa mwara naa goo tèpa Juif, âna gona càra caa tère é popai bèepwiri? Akaé. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

Jèe nye picémara pitiri

é popai bèepwiri.

Rà tère pitiri gòropuu diri.

Psaume 19.5

¹⁹ É, gona càra caa tâmogôori i popai? Akaé! Ba wà Pwiduée, âna jèe tàmara ina béaa, na é naigé mee wà Moosé, pâ:

10:5 Lévitique 18.5 10:6 Deutéronome 30.12-14 * 10:7 Aubâ—Grec: Oolaa ('Abîme'). Còo Auinapâpari naporomee 9. 10:11 Ésaïe 28.16 † 10:11 Rà mwa piétò—é, O câgo caa panuârâ. Grec: O càra caa kamu. 10:12 Apostolo 15.9 10:13 Joël 3.5 10:15 Ésaïe 52.7 10:16 Ésaïe 53.1 10:18 Psaume 19.5 10:19 Deutéronome 32.21

*Go nama guwà piboo,
goo pàra tàpé.
[Go paari wâdé kôo
tà pàra tèpa Ba.]
Càra caa Ba kôo.
Â càra tâmogòorio.
Guwà o putàmu
naa goo tàpéebà.*

Deutéronome 32.21

²⁰ Â wà Isaia, âna câé caa piwâ, na é ina é popai bèeni, me gée jaa Pwiduée, pâ:

*Càra caa mudòo,
â rà jèe pâmariô.
Càra caa todòo,
â go jèe ipaario tàra.*

Ésaïe 65.1

²¹ Â wà Pwiduée, âna é ina mwara goo tèpa *Isaraéla, pâ:

*Go tu pâ goro du îô,
dàra é Ba bèepwiri,
diri pâ tòotù.
[Go paari pwàranímoo.
Â càra caa medario.]
Ba dau gòo pûrurà.
Càra caa pitère dòo.*

Ésaïe 65.2

11

Câé caa naa càùé tà tèpa Juif

¹ Pwiri na jè ina pâ wànanau? Gona wà Pwiduée, âna é nye naa càùé târa é Ba kèe, wà tèpa *Juif? Bwa! Ba wâgo, âna go pwi Juif, pwi gòobàra *Abérama, gée na wâao kà *Benjamin.

² Bwa, câé caa naa càùé târa é Ba kèe, wà Pwiduée, na é jèe nye mara pitòrigari béaa.

Ba guwà nye tâmogòori bwàti, é pwina é ina wà *péroféta Élia, naa goo pwiibà. Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ, é piciapwâ tà Pwiduée, goro é Ba *Isaraéla. ³ Â é ina pâ: *Au, Pwi Ukai! Rà jèe tètâmwara tèpa péroféta'gà. Â rà ténoori é pâ aupwa *ârapwaaîlò tàgà. Â wâgo co, [na go pwi dàra péroféta] na go tà tâa. Â nûmarà mwara, na rà pòtâmwaraò.*

1 Rois 19.10

⁴ Â dà na é tòpi tée goo, wà Pwiduée? É ina tée pâ: *Akaé, rà bwaa nye tà tâa 7 000 tèpa âboro kôo, na càra caa tùu jûrurà, na ara pwi nari duée, Baal*.*

1 Rois 19.18

⁵ Â nye tà ipaiwà nabàni. Ba pwa jè dàra é Ba Isaraéla, na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na kèe, wiàra é *pimeaari imudi kèe. ⁶ Â câé caa pitòrigarirà, gée goro é pâ tùu kàra. Ba wiàna wàrapwiri, â é pimeaari kà Pwiduée, âna o càcaa é pimeaari, na é naa naa goro piticèmururu naa goo†.

⁷ Pai ina wèe pâ wànanau, é pwi bèepwiri? Wà tèpa Juif, âna rà mudàra [é pinaanapô kàra ma wà Pwiduée] éco na [é aumaina goorà] âna càra caa pâmarié, ba gòo pûrurà; â éco tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée. ⁸ Ba jèe nye wii naa na é Tii Pwicîri pâ:

*É papuurà wà Pwiduée,
ba na ticé na rà tâmogòori.
Â é nama rà bwi, ma rà kee.
Â rà nye tà ciburà wàrapwiri.*

Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10

⁹ É ina mwara wà ukai *Davita, tà Pwiduée, pâ:

10:20 Ésaïe 65.1 **10:21** Ésaïe 65.2 **11:1** 1 Samuel 12.22; Psaume 94.14; Filipi 3.5 **11:3** 2 Rois 19.10,14 **11:4** 1 Rois 19.18 * **11:4** Baal—Pwi jèe duée kà tèpa âboro na rà tâa napò Kanana, napò na rà popa wà tèpa Isaraéla. Â wà pàra tèpa Isaraéla, âna rà naa càùrà naa goo wà Pwiduée, â rà pwapwicîri tà Baal. **11:6** Galatia 3.18 † **11:6** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â wiàna gée goo pâ waké, â càcaa muru na naa wàrapwiri. Ba du àrailu muru na nye pi-ité. **11:8** Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10 **11:9** Psaume 69.23–24

Gà naa wârimuru
tâ tâpé na rà èpâ.
Rà pi-ija ma wâdo.
[Rà iauri pâ wâdé.]
O wâdé naa bii
diri pâ pwiibâ,
ba na o pwêe
naa na naigé,
ba na rà tûu naa na.
¹⁰ Gà nama rà bwi
ba na ticé na rà côo!
[Gà naa târa diri
pâ aré ma tîma.]
O càcaa pa jîrà.
Rà o tòclurâ†goo
pai kakeri wêe!

Psaume 69.23–24

Tâpiri tà pàra Ba

¹¹ Ûna jè tère pwiri§, â jè péa niimiri pâ, pwiri wà tèpa Juif, âna rà tûu dàra gòiri awé? Bwa; nye tâpo wàrapwiri naa na jè ji pàara co, ba na rà udò è pàra Ba, [ma tâa târa è *âji wâro jaa Pwidiúé]. Â è pâ nau piboo è Ba Isaraéla. ¹² Ba, na càra caa pitère dà wà Pwidiúé, â [càra caa tòpi diri è pâ aupwényunyuâari kée. Â] géé goo pwiri, â è dau *pwényunyuâari tâpé na càra caa tèpa Juif. Êco na, na rà mwa cau cimadò còwâ wà tèpa Juif. Â, na pwi tòtù-bâ, âna o dau maina awé è aupwényunyuâari [ba kâjè diri].

¹³ Napwa naa goowâ, wâguwâ na câguwâ caa tèpa Juif, âna [wà Pwidiúé, âna é cùruo me, ba na] go pwi *apostolo ba kâwâ. Â è wakè bèepwiri, âna dau wâdé tîo. ¹⁴ Â, na go gére wàrapwiri, â o wâdé, ba rà o piboo tèpa jènereò, tèpa Juif, ba na rà o udò wà pàra tâpé géé goorâ. ¹⁵ Ba ùna é naa càùé târa wà Pwidiúé, â è tòpò pinaanapò naa nabibiu kâra pàra Ba, naani gòropuu, ma wâé. Â wiàna ée mwa tòpi còwâ tèpa Juif, â rà o pwacéwii tèpa bà, na rà wâro còwâ.

Naagâ géé naa goro Ba kêe

¹⁶ [Wiàna wà tèpa jojooro tèpa Juif, âna rà tèpa âboro kâ Pwidiúé, â nye ipaiwâ mwara naa goo tèpa gòobàrarâ. Ba pwacéwii è poloa.] Ba wiàna pwi jè ére na pâbéaa géé goo i poloa, âna naa tà Pwidiúé, â diri è poloa, âna nye kée. Â nye pwacéwii mwara è upwâra. Ba wiàna è wâé, âna kâ Pwidiúé, â è ditèe, âna kée mwara.

¹⁷ Ba è Ba Isaraéla, âna pwacéwii jè upwâra, na tòimiri goo, naa na aupwanapò kâ Pwidiúé. Â è jèe tépàgâ pàra ditèe. Â wâgâ, na câgâ caa pwi Juif, âna gà pwacéwii ditàra upwâra còpaaci. Â è naagâ géé, naa goro upwâra na tòimiri goo. Ûna wàrapwiri, â wâgâ mwara, âna gà wâdo, è nûru è pwi upwâra bèepwiri. Â pwa câmagâ, géé na aupwényunyuâari kâ Pwidiúé, na è ina béaa, na è *ipwataâboro tà Abéraama*.

¹⁸ Êkaa na gà cibwaa pi-ina kâgâ! Gà cibwaa niimiri pâ, gà wâdé jii è ditèe na tapàgâ. Ba càcaa wâgâ, na pa i pâ wâé, â è pâ wâé na rà popagâ!

¹⁹⁻²¹ Âjupâra pâ, è tépàgâ pàra tâpé, ba càra caa cèikî. Â wâgâ, âna, é naagâ géé, naa goro i upwâra, géé goro na gà cèikî. Â pwiri gà mwa ina pâ: «É jèe tépàgâ i ditèe, ba na wâgo, âna naaò géé, naa goro i upwâra.» Êco na gà ipwacòoco! Ba wiàna è tépàgâ è âji ditèe, â è péa pwacéwii mwara, naa googâ. Êkaa na go ina pâ, gà cibwaa pi-ina kâgâ!

²² Gà còo, wà Pwidiúé, âna é nye wâdé ba kâjè. Êco na è pitèe ba gòo tâpé na càra caa pitère dèe. Â è wâdé naa googâ, wiàna gà nye ciburâ pàra wiàra è pai wâdé kée. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â è péa tépàgàgâ, géé goo i upwâra.

²³ Pwiri wà tèpa Juif, âna rà o mwa wâjué còwâ, â rà cèikî naa goo Pwidiúé. Â wiàna wàrapwiri, â pwa pátamee, ma è naarâ géé còwâ naa goro i upwâra. ²⁴ Ba ùna é naagâ géé, naa goro i upwâra na tòimiri goo, âna càcaa muru a pwa. Ba wâgâ, âna gà pwi ditàra upwâra còpaaci. Â napwa naa goo wà tèpa Juif, âna rà tèpa âji ditàra, è upwâra, na nye tòimiri goo. Â dau ticécòé tà Pwidiúé, ma è naarâ géé còwâ naa goro i upwâra.

Ée mwa udò è Ba Isaraéla

† **11:10** Tòclûu—Dos courbé. **11:11** Apostolo 13.46 § **11:11** Ûna jè tère pwiri... Grec: Go tawèeri pâ... **11:17** Éfeso 2.11–19 * **11:17** Dernière phrase—Grec: Pwa kâgâ géé goo è wâé. **11:22** Ioane 15.2,4

²⁵ Ûu, co tèpa béeò naa na nee Kériso, guwà cibwaa pi-ina kàwà! Ba dau wâru pâ namuru, na câguwà caa tâmogòori. Â nûmoo na guwà tâmogòori, ê âji pai pwa goo wà tèpa Juif, ê muru na ia tâbinyiri† béaa.

Wâéni: Wiàna pàra tàpé, âna tàutàra na rà cèikí, êco na o càra caa ciburà wàrapwiri. Ba wiàra ê câbawâdé kà Pwiduée, â wà pàra tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà o medarié. Â, na rà cau me còwâ wà tàpéebâ, â wà mwara tèpa âji Juif, âna rà o tapoo cèikí còwâ‡. ²⁶ Â, na pàara-bà, âna ê Ba Isaraéla, âna ée mwa udò. Ba jée wii naa na Tii Pwiciri ê popai bèeni kà Pwiduée, pâ:

*Ée mwa me géee *Siona
wà pwi a pa-udòjè.*

Ée me ba na é tipí

tèpa gòobàra Iakobo§.

*²⁷ Go paco ma wàilà
auipwataâboro.*

*Go pwanauri pâ èpâ,
pâ tûâ na rà pwa.*

Ésaie 59.20; 27.9

²⁸ Âjupâra pâ, wâru tèpa Juif na tàutàra goo ê *Picémara Wâdé. Â rà jée pâ nau tèpa cicara wà Pwiduée. Â é pwiibâ, âna pâ nau wâdé ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Êco na wà Pwiduée, âna é jée pitòrigari tèpa Juif, ba na rà pwi Ba kée. Â é ipwataâboro tà tèpa jooorora. Â dau wânümeé tàra. ²⁹ Ba câé caa pa còwâ é pwina é naa. Â câé caa naa càùé tà tàpé na é jèe todàra.

³⁰⁻³¹ Béaa, âna wâguwà, [na câguwà caa tèpa Juif] âna càcaa nûmawâ goo Pwiduée. Ûna tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kée*, â é naa tàwà. Êco na, [na jè tòtù, âna] ée mwa nye naa tàra còwâ, é pâ wâdé kée. ³² Â é jèe nama wàrapwiri, ba na é paari tàjè diri ê pimeari kée.

Dau maina pimeari kà Pwiduée

³³ Wà Pwiduée, âna é dau maina ma pwényuâa awé! Â po dau maina ê pimeari kée, ma é pâ wâdé na é pwa! Dau wâgòro ma wâdòiti jiijè, ê autâmogòorimuru, ma auniimiri kée! Wàilàapà, na tâmogòori é pâ autûâri kée? Â wàilàapà, na tâmogòori é pai pwa goro pai wakè kée? ³⁴ Ba jée wii naa na Tii Pwiciri pâ:

*Wàilàapà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàapà na ina tée
cè pwina é pwa?*

Ésaie 40.13

³⁵ Wàilàapà na naa tée cè muru,
ba na é pitòowâri tée
wà Pwiduée Caa?

Job 41.3

³⁶ Ba diri é pâ namuru, âna nye me géee gooé. Â nye wâé, na é pwa diri é pâ muru, ba kée. Wàjaaé é pai maina ma muugère, dàra gòiri awé! Amen!

câmu goro pai wâro kâjè

12

(Naporemee 12.1–15.13)

Ârapwaaillò na wâro

† **11:25** Tâbinyiri—Secret. ‡ **11:25** Grec: Càcaa nûmoo na guwà niimiri pâ guwà tèpa tâmogòorimuru. Wâdé na guwà tâmogòori é auniimiri na tâbinyiri bèeni: O gòo pûru é auwâru géee goo tèpa Isaraéla, tiagoo na rà tòmè diri tàpé na càra caa tèpa Juif. **11:26** Ésaie 59.20–21 § **11:26** Iakobo—Pwi joooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **11:27** Jérémie 31.33–34 * **11:30-31** Tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kée—Grec: Càra caa pitère dèe. **11:33** Ésaie 55.8–9 **11:34** Ésaie 40.13; 1 Korénito 2.16 **11:35** Job 41.3 **11:36** 1 Korénito 8.6

¹ Tèpa béèò naa na nee Kériso, é dau mearijè wà Pwidiúé, â é pwa pâ pwina wâdé ba kâjè. Géé goo pwiri, â go ilari jiiwà, géé na âji pwâranûmoo, pâ, guwà pipanuâwà bamwara tée, ba na guwà pwacèwii é *ârapwaaîlò na wâro, na dau wâdé tée. Â wâé kaa pwiri é âji pwapwicîri, na pâri ma guwà naa tée.

² Guwà cibwaa ipwacèwii tèpa âboro gòropuu. Â guwà panuâwà tà Pwidiúé, ba na é tòotéri é pwâranûmawà, [ma é auniimiri kàwà, ma é càrawà]. Êpwiri, âna guwà o tâmogòori é cábawâdé kée, na pâri ma guwà pwa—na âjupâra, ma wâdé, ma tâbawée.

Jèpa naa tâjè jèpa âraimeai

³ Napwa naa gooò, âna é naa tóo, naa goro piticèmuru naa goo, é pâ wâdé kée, wà Pwidiúé, [ûna é pitòrigario, ba na go pwi *apostolo kée. Êkaa na, o pâri ma] go jèpa ina tàwà jècaa, pâ: Gà cibwaa niimiri pâ pwamuru naa googà. Bwa, gà ipakîrigà, â gà pinûnûma bwàti. Â gà pitèigà bwàti, wiàra é pai cèiki, na é naa tàgà wà Pwidiúé.

⁴ Gà còo, wâna naiijè, âna wâru é pâ na ére. Â é jèpa ére bèepwiri, âna nye jèpa pi-itè wakè kâra. ⁵ Â wàrapwiri naa goojè, wàijè na jè wâru. Ba caapwi naiijè, na jèe caapwi ma wà Kériso. Â jèpa pwa é jèpa wakè kâjè. ⁶ Ba wà Pwidiúé, âna é jèpa naa tâjè é jèpa âraimeai, [ba na jè piênawéna kée].

Êkaa na wiàna é naa tàgà é wakè goro *péroféta, â wâdé na gà pwi a pa popai kée, wiàra é câmu goo cèiki'gà. ⁷ Â wiàna é naa tàgà, ma gà pwi a pitu tà pâra tàpé*, â wâdé na gà pitu tàra. Â wiàna é naa tàgà, ma gà pwi a pacâmuri, â gà pacâmuri.

⁸ Â wiàna gà pwi a pagòo pâra tàpé, â gà pagòora. Â wiàna gà pwi a-imeai, â gà naa, â gà cibwaa câmuri. Â wiàna gà pwi a-ipopa ba, â gà pwa, géé na âji pwâranûmagà. Â wiàna gà pwi a pwa na wâdé ba kà pâra tàpé ma pitu tàra, â gà pwa naa na ipwâdéé.

Câmu kâra wâro kà pwi a cèiki

⁹ Napwa é pimeari kàwà, âna wâdé na âji pimeari. Guwà cibwaa gòmapwa. Â wâdé na guwà èpâri ma miiri diri é pwina èpà, â guwà ciburà taa goo é pwina wâdé. ¹⁰ Â guwà pimeariwà, goro é âji pwâranûmawà, ba guwà tèpa aéjii, naa na nee Kériso. Â guwà pipapwicîriwà. ¹¹ Guwà cibwaa pwaora, na guwà piênawéna kà Pwi Ukai. Â guwà tà tàcì, â guwà wakè ba kée, géé na diri é nii kàwà ma pwâranûmawà.

¹² Guwà ipwâdéé, géé goo cèiki kàwà, naa goo é pwina é pwa, ba kàwà, wà Pwidiúé. Â wiàna é tèepaa mariwà é aré, â guwà pidàpwicâriwà, â guwà ciburà pwapwicîri. ¹³ Â wiàna wà tèpa cèiki béewà, âna ticè tàra cè jè muru, â guwà naa tàra. Â guwà tòpi bwàti, tàpé na rà me mariwà.

¹⁴ Napwa naa goo wà tàpé na rà pwa tàwà na èpà, â guwà ilari jii Pwidiúé pâ, na é *pwényunyuaarirà. Ûu, guwà ilari é aupwényunyuaari kée, â guwà cibwaa tojiirà.

¹⁵ Guwà ipwâdéé, ma wà tàpé na rà ipwâdéé, â guwà i, ma tàpé na rà i. ¹⁶ Guwà cibwaa pinadàru tèpa âboro. Â guwà pwa ma caapwi, é pai mearirà kàwà, pwacèwii na, cau tèpa âboro na pwamuru naa goorà. Â guwà cibwaa ipwamainawà. Â guwà cibwaa niimiri pâ, guwà tèpa dau tâmogòorimuru†.

Tûa kâjè naa jaa pâ âboro diri

¹⁷⁻¹⁹ Wiàna pâri, â guwà mudàra, ma guwà wâro na pinaanapò, ma wàilà diri. Â guwà mudàra, ma guwà pwa é pwina wâdé, na ara diri pâ âboro. Tèpa âji béèò, guwà cibwaa pitòowâri tà pâra tàpé. Wiàna rà pwa tàwà na èpà, â guwà cibwaa pawâjuépîri tàra còwâ é èpà na rà pwa tàwà. Â guwà panuâwà tà Pwidiúé é pwiibà, ba wâé, na ée mwa tèi, ma pwa wârimuru tàra. Ba é ina wà Pwi Ukai, naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitòowâri,
[tà tàpé na rà pwa na èpà].*

*Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra*

12:1 Roma 6.11,13; 1 Péteru 2.5 **12:3** 1 Korénito 12.11; Éfésó 4.7 **12:4** 1 Korénito 12.12,27 **12:6** 1 Korénito 12.4-11; 1 Péteru 4.10-11 * **12:7** Gà pwi apitu tà pâra tàpé—Wàépwiri pai ina wàra Dikona. **12:10** 1 Péteru 1.22

12:12 1 Tésalonika 5.16-18 **12:13** Hébéru 13.2 **12:14** Mataio 5.44; 1 Korénito 4.12 **12:16** Proverbes 3.7

† **12:16** É, Â wâdé na guwà caapwi. Guwà ipakîriwà. Guwà pwa é pâ wakè, na càcaa nûma wà pâra tàpé, na rà pwa. Guwà cibwaa ipwamainawà, â guwà cibwaa niimiri pâ guwà tèpa dau tâmogòorimuru. **12:17-19** 1 Tésalonika 5.15 **12:17-19** Deutéronome 32.35; Mataio 5.39

pumara é túâ kàra.

Deutéronome 32.35

²⁰ Â jèe wii mwara naa na è jè ére na Tii Pwicíri pá:

*Wiàna é copwa
wà pwi a pièpàrigà,
â gà naa cè èe.
Na nùmee na é wádo,
â gà naa cè wádoóé.
[Á é pai kamu kée]
âna o dàuru ânye tòo,
na tãa gòro pûrué.*

Proverbes 25.21–22

[Á wáguwà, âna wádé na guwà pwa é pwiibà.] ²¹ Â guwà cibwaa nama piédò è èpà. Á wádé na guwà piédò jii è èpà, goro è pwina wádé.

13

Pitère dà tèpa pitûâ kàra napô

¹ Guwà pitère dà tàpé na tãa gòrà è pitûâ naa na napô. Ba wiàna rà pitûâ, âna wà Pwiduée, na é tòpòrà. Ba nye ticè na é pitûâ, wiàna cáe caa naa tàrù tée, wà Pwiduée. ² Wà pwina tàutée dàra pitère dàra è pá naèà, âna é cicara è pwina é tòpò wà Pwiduée. Á wà pwiibà, âna ée mwa tòpi è wàrimuru kée.

³ Wiàna jè pwa è pwina wádé, â o càcaa wágotájè, goo tàpé na rà pitûâ kájè. Êco na, wiàna jè pwa na èpà, â o nye wágotájè goorà. Êkaa na, gà pwa na wádé, ba na o wádé tãra wágà.

⁴ Ba wà tèpa pitûâ, âna rà pwacèwii tèpa ênawéna kà Pwiduée. Á è wakè kàra, âna, na rà pitu tãgà ma gà pwa na wádé. Á pwa tàrù kàra, ma rà pwa wàrimuru tãgà. Ba wàépwiiri mwara pwi wakè na é naa tãra wà Pwiduée. ⁵ Êkaa na, wádé na gà pitère dàra, ba na o cáe caa putãmu naa googà, wà Pwiduée. Á jèpwi mwara: Gà tãmogòori, naa na *pwàratùra-nigée-googà, pá, è pitère dàra, âna wádé ma *tàrù.

⁶ Wádé mwara, na gà naa è mwani wàripù. Ba wà tàpé na rà tòri è mwani, âna wà Pwiduée, na é naa tãra è wakè bèepwiri. ⁷ Á gà naa tà pàra tàpé è pwina gà nye pitòowàri tãra. Wiàna è wàripù, â gà wàri. Á wiàna è pitère dàra, â gà pitère dàra. Á wiàna è ipakíri, â gà ipakírigà.

Pimeari âna Naèà kájè

⁸ Wiàna pwa kéredi'gà, â wádé na gà wàri wài. Êco na nye pwa jè caapwi muru na càcaa pàri ma gà wàri diri—âna è pimeari! Ba wádé na gà ciburà meari pàra tàpé. Á wiàna gà wàrapwiri, â gà nye pitère dàra bwàti, è *Naèà. ⁹ Wàru è pá autùari, wàna è Naèà. [Wàilà-ni pàra pwi]:

*Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciãa jii tò wádàgà, é, wà pwi éagà);
Gà cibwaa tètãmwara àboro;
Gà cibwaa mura*;
Gà cibwaa iari è neemuru pàra tàpé.*

Exode 20.13–17

È ére diri è pá autùari bèeni, bau diri è pàra pwi, âna caatãa, naa na è caapwi popai bèeni, pá:

Gà meari tèpa àboro†, pwacèwii è pai pimearigà còwã.

Lévitique 19.18

¹⁰ Ba wiàna jè meari cè pwi jèpwi, â jèe nye po dau pwacoé ma jè pwa tée è pwina èpà! Êkaa na, wiàna jè mearirà, â jè pitère dàra bwàti è Naèà.

Wàrori wàro na è pwéelaa

12:20 Proverbes 25.21–22; Mataio 5.44 **13:1** Proverbes 8.15; Tito 3.1 **13:3** 1 Péteru 2.13–14 **13:6** Mataio 22.21 **13:8** Mataio 22.39–40; Jacques 2.8 **13:9** Exode 20.13–15,17; Deutéronome 5.17–19,21 * **13:9** Gà cibwaa mura—Pàra Tii Pwicíri naa na grec, âna rà naagèe pá popai bèeni: Á gà cibwaa ina cè popai na pwã, naa goo cè pàra àboro.

† **13:9** Tèpa àboro—Grec: Pwi àboro na é tãmwünabwerigà, é, pwi jènerègà.

13:10 1 Korènto 13.4–7

¹¹ Guwà tàcí, [â guwà wârori bwàti é pwina go tàgére ina tàwà]. Guwà tâmogòori bwàti é pàara na jè gére wâro na. Ba ée jèe pâmwûnyabwerijè é tòotù, na ée mwa bàra pa-udòjè na wà Pwiduée, [â é naa tâjè é *âji wâro jaaé].

Béaa, na jè mara ceikí naa goo Kériso, â é tòotù bèepwiri, âna é bwaa wáiti. Â nabàni, diri na pâ tòotù, âna ée jèe dau pime mwûnyabwerijè. ¹² Ba é ne, âna ée jèe nabwé, â ée jèe ègòdò ì tòotù.

Êkaa na, wâdé na jè patâjii é pâ tûa na èpà, na jè pwa naa ne. Â jè popa é neemuru paa, târa wakè na pwaa. ¹³ Wâdé na guwà wârori é wâro na târù ma wâdé, naa na pwéelaa. Guwà cibwaa dau wâdo ma ija; â guwà cibwaa ipuu imudi ma pàra tàpé; â guwà cibwaa piébà, ma iputàmu.

¹⁴ Â wâdé na guwà caapwi ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma é pwacèwii é árabwée na é wâgoowà. [Guwà ciburà pitère dèe] â guwà cibwaa nama popawà é pâ câbawâdé kàwà, ba na guwà pwa pâ tûa na èpà.

14

Jè meaari tèpa béjè na càcaa mwü ceikí kàra

Cibwaa pitèirà

¹ Gà tòpi diri tàpé na rà *pàra wiâ Pwi Ukai. Ipaiwà mwara naa goo wà tàpé na càcaa mwü bwàti é ceikí kàra. Â gà cibwaa pitèirà ma pi-inarà. ² Pwiri wâgà, âna péa wâdé tâgà diri é pâ utimuru. Êco na wà pwina càcaa mwü é ceikí kèe, âna pwiri cáe caa uti é noo kàra macii*. ³ Â gà cibwaa pi-inaé ba èpà. Â wà pwiibà, âna é cibwaa pitèigà mwara. Ba wà Pwiduée, âna é nye cau tòpiwà diri. ⁴ Wâgà wàa, ma gà pitèi é pwi éna wéna kà pwi jèpwi? Ba nye wàco pwi ukai kèe, na ée mwa pitèiè, wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà†. Â ée mwa nye pitu tée, ba na é pwa pwina wâdé.

⁵ Wàrapwiri naa goo tàpé na rà niimiri pâ, nye pwa jè tòotù na pwiciri. Â wà pàra tàpé mwara, na rà niimiri pâ, èdiri pâ tòotù, âna ipaiwà. Ba wâdé na rà nye jèpa piwéaari, é jèpa auiniimiri kàra; â na rà jèpa cimwü naa goo.

⁶ Wà tàpé na rà picàdàrù‡ é tòotù, âna rà wàrapwiri, ba na rà papwiciri Pwi Ukai Pwiduée. Â wà tàpé na rà ija diri é pâ utimuru, âna rà nye wàrapwiri mwara, ba na rà papwiciriè. Â rà ipwaolé tée diri goo. Â wà tàpé na càra caa uti é noo kàra macii, âna rà pwa mwara bèepwiri, ba na rà papwiciri wà Pwiduée. Â wàilà mwara, âna rà pwaolé tée.

Jè wâro ba kà Pwi Ukai

⁷ Cájè caa piwâro ba kájè co, â cájè caa bà ba kájè co. ⁸ Ba wiàna jè wâro, â wâdé na jè wâro ba kà Pwi Ukai: Â wiàna jè bà, â jè bà ba kèe. Ba naa na wâro, ma naa na é bà, âna jè tèpa éna wéna kà Pwi Ukai. ⁹ Ba wà Kériso, âna é bà, â é wâro cówà gée na aubà, ba na é pwi ukai kà tèpa bà, ma tèpa wâro.

¹⁰ Êkaa na, wà tàpé gée goowà, na rà pitèi tèpa ceikí béera, â wâdé na rà coo! Â ipaiwà naa goo tàpé na rà niimiri pâ mwü é ceikí kàra—na rà cibwaa ipwatétéri tà pàra tàpé. Úu, guwà nabwé! Ba jè mwa cau cima diri, ara Pwiduée, naa na é aupitèimuru kèe§. ¹¹ Ba jèe wii naa na *Tii Pwiciri pâ:

*Wàéni popai kòo,
wâgo Pwi Ukai
na go naa wâro.
Go ina ba gòo:
Rà o cau me dòo
tùu jùrurà arao,
pwamaina neeò,
wâgo Pwiduée.*

Ésaie 45.23

13:11 Éféso 5.14; 1 Tésalonika 5.6–7 **13:12** 1 Ioane 2.8 **13:13** Luka 21.34; Éféso 5.18 **13:14** Éféso 5.11 **14:1** Roma 15.7 **14:2** Genèse 9.3–4 * **14:2** Cáe caa uti noo kàra macii—Grec: É ija doromuru co. (Còo nee tii 21.) Wàru pâ naèà kà tèpa Juif naa gorò é utimuru. Êco na é tipijè wà Kériso gée goo diri é pâ pwiibà. **14:3** Kolosé 2.16 **14:4** Mataio 7.1; Jacques 4.11–12 † **14:4** Wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà—Grec: Wiàna é coo, é wiàna é tùu. **14:5** Galatia 4.10–11 ‡ **14:6** Picàdàrù—Faire une distinction. **14:8** Galatia 2.20 **14:10** 2 Korénito 5.10 § **14:10** Grec: Â wâgà, âna gorodà na gà pitèi tèpa aéjii'gà? É, wâgà, âna gorodà na gà ipwatétéri tà tèpa aéjii'gà? Ba jè mwa cau coo naa na aupitèimuru kà Pwiduée. **14:11** Ésaie 45.23; Filipi 2.10–11

12 Ba [o mwa pwa ê tòtùt, na] ée mwa todàjè wà Pwiduée, ba na jè jèpa ina tée jècaa ê âjupâra kâra ê pâ tûâ kâjè jècaa.

Cibwaa nama rà pwa na èpà

13 Jè cibwaa tà ciburà pitèi ma pi-ina pwi jèpwi. Wâdé na gà tâa goo pai niimiri bèepwiri, pâ, ticè jè muru cèna gà pwa, cèna ténoori ê cèikí kà pwi béégà, ma nama é pwa na èpà.

14 Napwa naa good, âna é jèe nye inapàpari tóo wà Pwi Ukai Iésu, pâ, nye ticè utimuru na pwiçiri tâjè. Êco na wà pwi jèpwi, âna wiàna é niimiri pâ, pwiçiri é jè utimuru, â nye pwiçiri ba kèe. 15 Â wiàna gà tubaèpà tà pwi a cèikí béégà, goro é utimuru na gà ija, â jèe câgà caa wâro wiàra é pimeaari; â é pai ija'gà, âna càcaa wâdé. Ba wà Kériso, âna é bà ba kèe mwara. 16 Pwiri gà tâmogòori pâ, é pwina gà pwa, âna muru na càcaa pwiçiri. Êco, na càcaa wâdé na pinabaèpà [è nee Kériso]*, géee goo é pâ tûâ'gà.

17 Ê ija ma wâdo, âna càcaa âjimuru, [ba kâjè tèpa ênawéna] naa na *Mwaciri kà Pwiduée. Ê pwina âjimuru, âna é wâro na *tarù [na ara Pwiduée] bau é pinaanapô ma ipwâdé, na é naa tâjè è Nyuââé Pwiçiri. 18 Wiàna gà wàrapwiri, pai piênawéna'gà, ba kà Kériso, â o wâdé tà Pwiduée wâgà. Â o wâdé tà tèpa âboro mwara wâgà.

É pame pinaanapô

19 Gà pwa é pâ muru na o pame é pinaanapô, bau é pâ muru na o pagòo é cèikí kà tèpa béégà. 20 Â gà cibwaa tubaèpà è wakè kà Pwiduée, goro é utimuru'gà! Âjupâra pâ, go tàgèré ina pâ, diri é pâ utimuru, âna wâdé ba kâjè. Êco na càcaa wâdé, wiàna diri é pâ utimuru na gà ija, âna ténoori é cèikí kà pàra tàpé, ma nama rà pwa na èpà.

21 Êkaa na, wâdé na gà câmuri, cè pai ija ma wâdo'gà. Gà cibwaa ténoori é cèikí kà pwi béégà goo cè pwina gà ija ma wâdo—wiàna noo kâra macii, é wiàna dipâa. 22 Â gà cibwaa inapàpari imudi, é auniimiri'gà naa goo pwiri. Gà pwàniri pwiri, ba na o nye wàco Pwiduée na còo.

Napwa naa googà, â o cidòri nyuâagà, wiàna ticè na piigà†, naa na pâ tûâ'gà ma auniimiri'gà. 23 Êco na, wiàna gà piwâ naa goo pai ija'gà é jè muru, â [wâdé na câgà caa ija. Ba] wiàna gà ija, â gà jèe còobè jii é aucèikí'gà. Â gà pwa na èpà, â ée mwa tègà wà Pwiduée.

15

Jè ipwacèwii Kériso

1-2 Jè cibwaa wâro ba kâjè co. Wàjè na mwü é cèikí kâjè, âna wâdé na jè pidàpwicâarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü é cèikí kâra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé târa, â jè pitu târa, ma pagòo cèikí kâra. 3 Ba [jè pâra wiâ] Kériso, na câé caa wâro ba kèe co. Ba jèe wii naa na *Tii Pwiçiri pâ: *Na rà tànyirigà, âna rà tànyiriô.* Psaume 69.10

4 Êdiri pâ popai naa na Tii Pwiçiri, âna jèe tàmara wii, ba na pacâmurjè. Ba rà pagòojè, ba na maina cèikí kâjè, na pàara na jè bwaa pitapaçiri, naa na pidàpwicâarijè, i pâ auinabéaa kà Pwiduée. 5 Ba é pidàpwicâari bau é ipagòo, âna me géee goo Pwiduée. Â wâdé na é nama guwà caapwi, naa na pwàranüma ma auniimiri kâwà, pwacèwii é tûâ kà Kériso Iésu. 6 Â géee goo kaa pwiri, â guwà o capai pwamaina Pwiduée, wà pwi caa kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso.

7 Guwà pitòpiwà bwàti, wàra pai tòpiwà kà Kériso. Â wàrapwiri, â [wà tèpa âboro, âna rà] o pwamaina wà Pwiduée.

É me wà Kériso ba kà diri tèpa Ba

8 Go ina tàwà pâ: Wà Kériso, âna é me naani gòropuu, ba na é pwi ênawéna kà tèpa *Juif. Â é paari pâ, wà Pwiduée, âna é pacoo é pâ auinabéaa kèe tà tèpa jojooorjè. 9 Â wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pwamaina Pwiduée mwara, géee goro é pai wâdé kèe ba kâra. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwiçiri pâ:

*Go o nyabiri dò;
pwamaina neegà
naa nabibiu kâra pâ Ba.*

Psaume 18.50

10 Â jèe wii mwara naa na jè ére, pâ:

14:14 Apostolo 10.15; Tito 1.15 14:15 1 Korénito 8.11–13 * 14:16 Pinabaèpà é nee Kériso—é, Pinabaèpàgà.
14:19 Roma 12.18, 15.2 14:20 1 Korénito 8.13 † 14:22 Ticè na piigà—é, Ticè na pitòtigà goo, é
pwàratùra-nigèe-googà. 15:1-2 1 Korénito 10.24,33 15:3 Psaume 69.10 15:4 2 Timotéo 3.16 15:7 Roma
14.1 15:8 Mataio 15.24 15:9 Psaume 18.50; Apostolo 3.25 15:10 Deutéronome 32.43

*Guwà cau ipwàdéé,
wâguwà pâ Ba.
Guwà cau nyabiri
mara Ba kêe,
pwi Ba kà Pwiduée.*

¹¹ Â jèpwi mwara, âna:
*Pwamaina Pwi Ukai,
tèpa âboro diri.
Guwà nyabiri dò
ê pwényuâa kêe,
wâguwà pâ Ba!*

Deutéronome 32.43

Psaume 117.1

¹² Â é ina mwara wà *péroféta Isaia, pâ:
*Ée mwa cimadò
pwi gòobàra Jessé*.
É mwa pitûa wàé
kâra diri pâ Ba.
[Nye géé gooé kaa,
pâ aupwényuâari,
na me géé goo Pwi Ukai.]
Nye majoroé wàé
na rà cèikî naa goo.*

Ésaïe 11.10

¹³ Ba wà Pwiduée na é naa tâjè ê cèikî, na jè bwaa tapacîri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjè. Wâdé na é nama guwà tâbawée, naa na pinaanapò ma ipwàdéé, géé goro ê cèikî kàwà naa gooé. Â, na wàrapwiri, â o maina too ê cèikî kàwà, naa na pai tapacîri kàwà, géé goro ê pàtàmara ê Nyuâaé Pwicîri.

É piênawéna kà Kériso wà Paulo

¹⁴ Ico tèpa béeò naa goo Kériso, âna go tâmogòori pâ, guwà tèpa âboro na guwà wâdé. Â guwà tâmogòori bwàti [ê pai wàrori ê wâro na *târù]. Â pâriwà ma guwà pipacâmuriwà naa na. ¹⁵ Êco na, naa na é tii bèeni, âna câgo caa piwà, na go taniimiri tàwà ê pâ pwina guwà jèe picòo. Ba wà Pwiduée, géé goro ê *pimeaari imudi kêe, ¹⁶ âna é pwa ma go pwi ênawéna kà Kériso Iésu, ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Go jèe pame tàwà ê *Picémara Wâdé, ba na guwà tèpa urâpâra tà Pwiduée, na wâdé ba kêe. Â é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kêe, goro ê Nyuâaé Pwicîri†.

¹⁷⁻¹⁸ Â go nye dau ipwàdéé kaa, géé goo é wakè kô ba kà Pwiduée. Â câgo caa pi-ina kôo goro cè pâra muru, â go nye ina co é pwina é nama go pwa wà Kériso, ba bu caapwi ma wàé. Â é nama rà pitère dà Pwiduée, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, géé goro é pwàratùra ma tûâ kôo. ¹⁹ [É pwa ma tèepaa gooé] ê pâ câmu kêe, naa na é pàtàmara ê Nyuâaé Pwicîri—ê pâ muru na rà pò goo wà tèpa âboro. Â tapoo géé *Iérusaléma, tèepaa naa na ére Illyrie, âna go jèe picémara pitiri é Picémara Wâdé goo Kériso.

²⁰ Êpwiri é wakè kôo na dau wâdé tóo—ê pai picémara kôo é Picémara Wâdé, naa na pâ ére napò, na càra caa mu tère é popai goo Kériso. Ba câgo caa bari naa gòro é paaé na é jèe tòpò pwi jèpwi‡. ²¹ Ba go pâra wiâra é pwina wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Jèe càra caa tère
cè popai gooé;
Jèe càcaa piwîà tàra
[Picémara Wâdé].
Rà mwa cau còoé,
ma tâmogòori [Pwi Ukai].*

15:11 Psaume 117.1 **15:12** Ésaïe 11.10; Auinapàpari 5.5 * **15:12** Jessé—Caa kà ukai Davita, pwi jojooro Iésu Kériso. (Còo Mataio 1.1–6 ma Apostolo 13.22.) † **15:16** Roma 1.5, 11.13 ‡ **15:16** Dernière phrase—é, Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é nama é pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, é pwi ârapwaaïlò-bà. † **15:20** 2 Korénito 10.15–16 ‡ **15:20** 2^e phrase—Ba càcaa nûma Paulo, na é pa ba kêe, é wakè kà pwi jèpwi. † **15:21** Ésaïe 52.15

Gére pâra kà Paulo

²²⁻²³ Wâru pâ pâara na nûmoo na go pâ na caiwà, êco na é ciburà paèrò è wakè bèepwiri. Â nabàni, âna go jèe tubanabwé è wakè kôo naa na napô bëeni. ²⁴ Â go jèe niimiri pâ, wiàna go o jèe pâra naa Espagne, â go bwaa tàpo coo jaawà [na *Roma]. Ba o wâdé tóo na wàrapwiri. Â géé na càùé, â guwà o mwa pitu tóo, naa na gére pâra kôo.

²⁵⁻²⁶ Nabàni, âna go pâra naa Lérusaléma, ba go pame è âraimeai, na rà naa wà tèpa cèikí wà Macédoine ma Akaïe, na càra caa tèpa Juif. Ba [rà ilari jiio pâ, na go pame è] âraimeai kàra tà tèpa Juif na rà cèikí naa goo Iésu, na rà wà Lérusaléma. Ba wâjaa tàpéebà, âna bwaa wâru na ticé neemururà. ²⁷ Rà nye dau ipwàdéé kaa wà tèpa Macédoine ma Akaïe, na rà pitu tàra goro pâ neemururà. Ba rà jèe dau tópi è pâ aupwényunyuâari, naa na pwâranûmarà, géé goorà.

²⁸ Wiàna go naa diri tàra [i mwani] â go mwa pâ jaawà, na go pâra naa Espagne. ²⁹ Â go jèe tâmogòori pâ, go o papaé tàwà, è aupwényunyuâari na tâbawêe, géé goo Kériso.

Guwà pwapwicîri kôo

³⁰ Tèpa béèò naa goo Kériso, go pi-ilawà, pâ, na guwà ciburà gòo goro pwapwicîri tà Pwiduée ba kôo. Ba jè pitànaima naa na cèikí, naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso, â naa na è pimeaari, na é naa tâjè è Nyuââ Pwicîri.

³¹ Guwà pwapwicîri, ba na rà o cibwaa tubaèpà tóo wà tàpé *Judée na tàutàra dàra cèikí naa goo Kériso. Â guwà pwapwicîri mwara ba kà tèpa cèikí naa Lérusaléma, ba na rà o tópi bwàti è bépitu na go pa pâdarirà. ³² Â géé na càùé, â wiàna nûma Pwiduée, â go o medariwà naa na ipwàdéé. Â o pâri ma go tàpo nao jaawà.

³³ Wâdé na wà Pwiduée, wâé na é naa pinaanapô, âna é tâa jaawà diri! Amen!

16*Ipwabwàcu kà Paulo*

¹ [Guwà tópi bwàti] wà Fébée*, tó aèjii kâjè naa na nee Kériso. É tó dikona kàra wàra pwapwicîri wà Cencreés†, â é tó ilari na wâdé. ² Â, guwà tòpié bwàti, naa na nee Pwi Ukai, wàra pai pwa kâjè, wàjè tèpa cèikí. Â guwà pitu tée, naa na diri pâ muru, ba, wâé, âna po dau wâru tàpé na é pitu tàra, tiagooò mwara.

³ [Wâru tàpé naa jaawà, na nûmoo na] guwà ina tàra mwara è bwàcu kôo:

Tà [du duadà] Priscille ma Aquilas, na bà wakè naima ma wâgo ba kà Kériso Iésu. ⁴ Wà du è-bà, âna càru caa piwà, na ru naa diri, tiagoro na ru naa é wâro kàru, ma ru pitu tóo, â dau wânûmoo tàru. Â rà nye còoinaru mwara diri pâ wàra pwapwicîri, kà tàpé na càra caa tèpa *Juif;

⁵ Tàra diri tèpa cèikí na rà gére ipitiri naa na pwârawà kàru;

Tà pwi béèò, Épénète, na é pwi a mara cèikí naa goo Kériso, na province Asia;

⁶ Tà Maria, na é po dau wakè ba maina, ba kàwà;

⁷ Tà Andronicus ma Junias, tupédu jènerèò, na bà tâa na karapuu naima. Ru tupédu *apostolo na dau pwamuru naa gooru, â ru tupédu a mara cèikí jiio;

⁸ Tà Ampliatius, pwi âji béèò, naa na nee Pwi Ukai;

⁹ Tà Urbain, na bu piwakè naima ba kà Kériso;

Tà pwi âji béèò Stakis;

¹⁰ Tà Apellès, na é paari bwàti pâ, pwi âboro *tàrù, kà Kériso;

Tà tàpé na pwârawà kà Aristobule;

¹¹ Tà pwi jènerèò, wà Hérodione;

Tà tàpé na pwârawà kà Narcisse, na rà cèikí naa goo Pwi Ukai;

¹² Tà du ilari Trifène ma Trifose, na ru dau wakè ba maina ba kà Pwi Ukai;

Tà tó âji béèò Perside, ba wà tóobà mwara, âna é po dau wakè ba maina, ba kà Pwi Ukai;

¹³ Tà Rufus, pwi ênawéna kà Pwiduée na pwamuru naa goooé, ma tà tó nyaa kée, na é pwacèwii na é tóo nyaa kôo;

¹⁴ Tà Asincrite, ma Flégon, ma Hermès, ma Patrobas, ma Hermas, ma wà pâra tèpa béèjè naa goo Kériso, na rà wâjaara;

¹⁵ Tà Filologue ma Julius;

15:22-23 Roma 1.13 **15:25-26** 1 Korénito 16.1-4 **15:25-26** Apostolo 24.17; 1 Korénito 16.1; 2 Korénito 8.1, 9.2,12

15:27 1 Korénito 9.11 **15:29** Roma 1.11 **15:30** 2 Korénito 1.11; Kolosé 4.3; 2 Tésalonika 3.1 * **16:1** Fébée—Pwiri

wâé na é popa pâ è tii bëeni kà Paulo tà tèpa cèikí wà Roma. † **16:1** Cencreés—É ville na é pwi aucco wànga kàra ville Korénito. **16:3** Apostolo 18.2 **16:13** Maréko 15.21

Tà Néré ma tô naigé kêe, Olimpas, ma wàilà diri tèpa cèikî, na wâjaaru.

¹⁶ Wâguwà diri, âna wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa aéjii naa na nee Kériso. Á wàilà diri tèpa wàra pwapwicîri kà Kériso, âna rà panuá paé mwara é bwàcu kàra tàwà.

Bénabwé popai

¹⁷ Tèpa béèò naa na nee Kériso, [pwa jè muru na nùmoo na go bwaa ina tàwà]: Guwà ipwacôoco wà tàpé na rà tadàrù é picaatâa kàwà, â na rà cicara é popai na guwà jèe tòpi. Á rà pwa ma ténoori é cèikî kà pàra tàpé. Guwà cibwaa picaatâa ma wàilà. ¹⁸ Ba wà tàpéebà, âna càra caa piénawéna kà Kériso, Pwi Ukai kájè. Ba rà pàra wiàra é cábawâdé kàra†, ma pâ naèà kàra. Á rà pwa cuka tà tèpa âboro, ba na rà ipa-imwùru tàpé na càra caa gòo naa na cèikî, tàpé na rà bwaa càcaa pâri ma rà còoina bwàti é pai pwa goro é èpà.

¹⁹ Napwa naa goowà, âna go ipwâdéé, ba rà còo diri pâ âboro, pâ, guwà pitéfe dà wà Pwi Ukai. Á wâdé na guwà picòoina bwàti, ba na guwà pwa é pwina wâdé, â guwà upiri é èpà. ²⁰ Á wà Pwiduée, pwi a naa pinaanapò, âna ée nama guwà còogai *Caatana.

Wâdé na wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna é *pwényunyuâariwà goro é *pimeeari imudi kêe. Cidòri nyuâawà!

Ipwabwàcu kà pàra tàpé

²¹ Rà ina bwàcu kàwà mwara wà Timotéo, pwi béèò goro wakè, wàilà ma tèpa jènerèò, Lucius, ma Jason ma Sosipater.

²² (Á wâgo mwara, wà Tertius, na go wii é tii bèeni, naa na nee wà Paulo, âna go pwabwàcu tàwà naa na nee Pwi Ukai, na é caajurijè.)

²³ Á wà Gàius mwara, na go pitâa jaaé, âna é pwabwàcu tàwà. Á wâjaaé kaa, na rà pitapitirirà na diri é wàra pwapwicîri ni. Wàilu mwara, âna ru pwabwàcu tàwà, wà Éraсте, pwi a wéaari mwani kàra ville, ma wà Quartus, pwi béèjè naa na nee Kériso. { ²⁴ Wâdé na é pwényunyuâariwà diri wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro é pimeeari imudi kêe na dau maina. Amen. }

Ipwamaina Pwiduée

²⁵⁻²⁶ Jè pwamaina Pwiduée, na é tâa napwiri, nabàni, ma dàra gòiri awé. Wàè na mwa nama cimwù é cèikî kàwà, naa goro é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Ba ékaa pwiri, é cábawâdé kêe, na tàbinyiri géé na autapoo goo. Á nabàni, âna é tûâri pâ, é pwi popai bèepwiri, âna inapàpàri, târa diri é pâ Ba, na càra caa tèpa Juif. Êkaa na rà o cèikî naa gooé, ma pitéfe dèe. Á wàépwiri na o coo, é pwina rà jèe tàmara ina béaa wà tèpa *péroféta.

²⁷ Úu, jè pwamaina Pwiduée na é caapwi co, wàè na tàbawêe é autâmogòorimuru kêe. Wâdé na jè pwamaina é muugèrè kêe, na jè còo géé goo Iésu Kériso, dàra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà tàpé Korénito Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Sostène.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 53 ma 55, na pàara na é tâa Éféso wà Paulo. (Còo *Apostolo* 19.8–10.)

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wà Korénito, ville wâ napô Grèce. Wà Paulo, âna é tapoo é wâra pwapwicîri wê, na ia é picémara târa é *Picémara Wâdé goo Iésu, na naja 51, é, 52. (Còo *Apostolo* 1.1–18.) É wii ârapâpé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, éco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, *1 Korénito*, âna béârailu kâra tii kêe târa. (Còo *1 Korénito* 5.9.)

Cina é wii?

Korénito, âna ville na maina na é wâmwünyabwéri é bàrawià, â wâru pâ âboro na rà mu tēepaa naawê, géé na pâ napô na wâiti. À rà popa me wiârà pâ nyamanya kâra, géé na pâ pwapwicîri kâra béaa, na ité jii é âji cèikî naa goo Iésu Kériso. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, nye éco é nyuâajé na piâjimuru, â càcaa naiijé; êkaa na wâdé na jè wâro imudi goro naiijé.

Wâru tèpa cèikî na rà tapoo pâra wiâra pâ nyamanya bèepwiri. Â rà niimiri pâ, tâa târa é autâmogòorimuru na wâgòro, jii pàra tàpé, â rà ipwamainarà goo. Â càra caa pitèrerà, â pitadârù é wâra pwapwicîri. Â wà Paulo, âna é wii, ba na é ina târa pâ, na rà cibwaa wàrapwiri pai pwa kâra. É wii mwara, ba na é ina târa pâ muru na rà tawèerié goo (7.1,25; 8.1; 12.1; 16.1,12).

Dà ère é tii bèeni?

É ina wà Paulo pâ, wâdé na caapwi pwâranüma tèpa cèikî (1.10–17). Càcaa wâdé na jè piputâmu, ma popa tèpa cèikî bééjé naa na aupitèimuru (naporomee 6). Jè cibwaa ipuu imudi, ma wârori é wâro imudi (naporomee 5).

Jè cibwaa ipwamainajé goro é autâmogòorimuru kâjé. Ba âji autâmogòorimuru, âna me géé goo Pwiduée, â càra caa còoina wà tèpa âboro gòropuu. É pai bà kà Iésu, ma pai wâro còwâ kêe géé na aubâ, âna muru na dau pwamuru naa goo, naa na cèikî kâjé (1.18–2.14; ma naporomee 5).

É pacâmuriyé wà Paulo goro é pai wâro na pwicîri kà pwi âji a cèikî naa goo wà Iésu, naa nabibiu kà tèpa âboro na ité é pwapwicîri ma nyamanya kâra. É jèe tipijé wà Kériso, â ticé na papwicîri jiiyé. Éco na jè ipwacòoco, ba càcaa diri pâ muru na wâdé ba kâjé, â wà Paulo, âna é tacoo goojé, ba na jè cibwaa pwa cè muru na tanoori é cèikî kà pwi jè bééjé (naporomee 8–10).

É ina pai pwa wâra picaatâa. É napéaati pâ âraimeai na é naa tâjé wà Pwiduée, ba na jè ipagòojé naa na wâra pwapwicîri. Jè cibwaa pwa-imudirimuru goro pâ âraimeai. Wâdé naa pitòimiri é pai pwa kâjé na jè pwapwicîri (naporomee 11–12).

Pwi muru na âjimuru jii diri pàra muru, âna é pimeaari. Wâdé na êdiri é pwina jè pwa, âna me géé goo pimeaari (naporomee 13).

É ina wà Paulo pai pwa goo é pai wâro còwâ kâjé géé na aubâ (naporomee 15). É pai wâro còwâ kà Iésu, âna é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â ée mwa cau pawârojé wà Pwiduée.

Pai pitâgoo tii 1 Korénito

Ipwabwâcu ma ipwaolé (1.1–9)

Càra caa pitèrerà tèpa cèikî wà Korénito (1.10–4.21)

Autâmogòorimuru kà Pwiduée, âna ité jii auniimiri kà tèpa âboro (1.18–2.16)

Jè pâra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro (3.1–23)

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kà Kériso (4.1–21)

Tûâ na èpâ naa na wâra pwapwicîri (5.1–6.20)

Pai tòpi kà Paulo tà tàpé Korénito (7.1–11.1)

Popai goro piéa (7.1–24)

Pa âboro dopwa (7.25–40)

Noo kâra macii na pwa ârapwaaìlò goo, târa ânuurumuru (8.1–11.1)

Túâ kâjè na jè pwapwicîri naima (11.2–14.40)

Pai târamiri pûrujè (11.2–16)

Caanilo—Pa-utimuru (11.17–34)

Âraimeai géé goo Nyuââé Pwicîri ma pimeari (12.1–14.40)

Pai wâro còwâ géé na aubâ (15.1–58)

Pàra aupitûâri kâ Paulo ma ipicijî (16.1–24)

Ipwabwâcu

¹⁻² Wâgo* Paulo na pwa tii tàwâ, wâguwâ é wâra pwapwicîri kâ Pwiduée, wâna ville Korénito. Tâgére wâibu ma wâ Sostène, pwi bééjè, pwi jè a cèikî naa goo wâ *Kériso Iésu. [Á é naa bwâcu kâwâ mwara.] É todòo wâ Pwiduée, ba na go pwi *apostolo kâ Kériso Iésu, [á é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kèe]. Á wâguwâ, âna é pitòrigariwâ wâ Pwiduée, ba na guwâ tèpa âboro kèe, ba guwâ tâa goo wâ Kériso. Á é todâwâ, ba na guwâ wâro ba kèe. Ba é wàrapwiri tà diri tèpa âboro, na diri pâ ére, na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainâ†. Ba wâé na é Pwi Ukai kâjè.

³ Wâdé naa tà tàwâ é *pimeari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawâ!

É pwenyonyuâarîjè Pwiduée na é naigé mee Iésu Kériso

⁴ Go ciburâ pipwaolé tà Pwiduée, goro pâ *aupwényonyuâari na dau wâru, na é jèe naa tàwâ, na é naigé mee wâ Kériso Iésu. ⁵ Ba géé goo pai tâa kâwâ gooé, âna tâa tàwâ diri pâ na jèpapara wâdé. Ba wâ Pwiduée, âna é nama guwâ tèpa tâmogòori ina popai, ma naa tàwâ é autâmogòorimuru na dau maina. ⁶ Ba go‡ jèe *paâjupâra tàwâ é popai goo Kériso, â guwâ jèe cèikî naa goo. Á é popai bèepwiri, âna é jèe wâawâ goowâ.

⁷ Á géé goo kaa pwiri, âna tâa tàwâ diri é pâ âraimeai kâ Pwiduée, na pàra bèeni, na guwâ tà tapacîri, é pai wâjué me còwâ kâ Pwi Ukai Iésu Kériso. ⁸ Ba nye wâé kaa, na é nama cimwü é cèikî kâwâ tia pwâadèrè. Á, na wàrapwiri, â nye ticé na o pitèiwâ goo, na Tòotù na ée wâjué còwâ.

⁹ Á jè tâmogòori ba mwü pâ, ée mwa paccoo diri é pâ pwiibâ wâ Pwiduée, pwacèwii auinabéaa kèe§. Ba nye wâé na é todâwâ, ba na guwâ piwâro naima ma wâ Pwi Naiê, wâ Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè.

càra caa pitêrerâ tèpa cèikî

(Naporomee 1–4)

¹⁰ Tèpa cèikî béèò, go ilari ba gòo jiiwâ, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwâ pitêrewâ, naa na caapwi pwâranüma, ma caapwi aunünüma. Wâdé naa ticé muru nabibiu kâwâ, na guwâ pitadârüwâ goo!

¹¹ Ba rà ina tóo wâ pàra tèpa bééjè na rà tâa pwârawâ kâ Cloé, pâ, guwâ pitòocia. ¹² Ba pwa pàra tàpé géé jaawâ, âna rà ina pâ: «Wâibâ, âna bà pàra wiâ Paulo.» Á napwa pàra tàpé, âna rà ina pâ, rà pàra wiâ Apollos. Á wâ pàra tàpé, âna rà ina pâ, rà pàra wiâ Pétèru. Á napwa pàra tàpé, âna rà [pi-ina kàra ma] ina pâ: «Wâibâ, âna bà pàra wiâ Kériso.»

¹³ Wânaau? Wâ Kériso, âna pitadârüé? Gona wâgo Paulo, âna tanamiriò naa goro *satauro ba kâwâ? Á gona guwâ *piupwaa naa na neeò? Bwa!

¹⁴ Go pwaolé tà Pwiduée, ba câgo caa upwaa pwi jèpwi géé goowâ, wâco Crispus ma wâ Gâius. ¹⁵ Á, na wàrapwiri, â nye ticé pwi jè âboro, cèna é ina pâ é piupwaa naa na neeò. ¹⁶ (Akaé, ba go mwa tà niimiri pâ, go piupwaa mwara wâ Stéphanas ma diri é pwârawâ kèe. Éco na go niimiri pâ, nye ticé pàra tàpé na go *upwaaarâ.)

¹⁷ Ba wâ Kériso, âna câé caa cùruo, ba na go piupwaa. Á é nye cùruo pâ co, ba na go inapàpari é *Picémara Wâdé. Á câgo caa wàrapwiri, goro pâ popai na me géé goro é tâmanga kâ tèpa âboro. Bwa, go paari bwâti é pàtâmara é pai bà kâ Kériso naa goro satauro.

Autâmogòorimuru kâ Pwiduée

* **1:1-2** Wâgo—Grec: Wâibu. Wâ Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wâ Sostène na é tâa jaaé.

† **1:1-2** Na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainâ—Grec: Na rà todâ nee Iésu Kériso. ‡ **1:6** Go—Grec: Bà. É pi-inaé còwâ wâ Paulo. (Còo note goo 2 Korénito 1.6.) **1:8** 1 Tésalonika 3.13, 5.23 **1:9** 1 Tésalonika 5.24; 1 Ioane 1.3

§ **1:9** 1^r e phrase—Grec: É tarü wâ Pwiduée. **1:10** Filipi 2.2 **1:12** Apostolo 18.24–28; 1 Korénito 3.4 **1:14** Apostolo 18.8; Roma 16.23 **1:16** 1 Korénito 16.15

¹⁸ Ê popai goro [ê pai bà kà Iésu naa goro] ê satauro, âna piwârau* tà tàpé na rà o tubatiâu ê wâro kâra dâra gôiri awé. Êco napwa naa goojè, âna popai na jèe pa-udòjè, ba é wâna é pàtâma Pwiduée. ¹⁹ Ba jèe wii naa na Tii Pwiciri pâ:

*Go o mwa nama tiâu
autâmogòrimuru
kà tèpa tâmogòrimuru.
Go o mwa patâjii
tâmanga ma nii
kà tèpa tâmanga.*

Ésaïe 29.14

²⁰ Â rà mwa ina pâ wânau, wà tàpé na rà tâmanga, ma wà tàpé na rà câmu, ma wà tàpé na rà tûra bwàti? Ba wà Pwiduée, âna é jèe paari pâ, é autâmogòrimuru kâra é gòropuu bèeni, âna piwârau.

Kériso âna autâmogòrimuru kée

²¹ Càra caa tâmogòri Pwiduée wà tèpa âboro gòropuu, goro é pwi autâmogòrimuru kâra bèepwiri. Êco na é popa é pwâratûra kâbâ—popai na rà ina goo pâ ‘piwârau’—ba na é pa-udò diri tàpé na rà cèiki naa gooe, [ma naa târa é *âji wâro jaaé]. Á wàèpwiri na é paari é âji autâmogòrimuru kée†!

²² [Ê popai kâbâ, âna piwârau tà] tèpa *Juif, ba rà ciburà mudàra cè pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée, na rà o pò goo. Á [piwârau tà] tàpé na càra caa tèpa Juif, ba rà ciburà mudàra é ‘tâmanga’ ma ‘autâmogòrimuru’ [na me gée goo é auniimiri kà tèpa âboro].

²³ Êco na wâgo, âna go inapàpâri pâ, wà Kériso, [wà pwi *Mesia na ia é cùrué me wà Pwiduée] âna é bà naa goro satauro. Ê popai-bâ, âna tanoori tèpa Juif; â popai na pimwûru, ma ticè èrèé, tà pàra tàpé.

²⁴ Êco na wà Kériso, âna wàè kaa na é paari é pàtâma, ma autâmogòrimuru kà Pwiduée, tà tàpé na é todàra—wiàna rà tèpa Juif, ma wiàna càra caa tèpa Juif.

²⁵ [Wà pàra tèpa âboro, âna rà niimiri pâ, pimwûru] é pwina é pwa wà Pwiduée. Êco na muru na dau piédò jii é tâmanga kà tèpa âboro. [Á rà niimiri mwara pâ, ticè nii kâra é pwina é pwa.] Êco na muru na dau piédò jii é nii kà tèpa âboro.

É pitòrigari pwina ticè nii kée

²⁶ Tèpa béedò, guwà jèe còo cai pâ, wâguwà wàa, béaa kâra pai todàwà kà Pwiduée. Ba càcaa wâru gée goowà, cè tèpa tâmanga, naa na pai còo kà tèpa âboro. Á càcaa wâru tàpé cèna pwa pàtâmarà. Á càcaa wâru tàpé cèna pwamuru naa goorà.

²⁷ Êco na wà Pwiduée, âna é pitòrigari é pwina rà niimiri wà tèpa âboro pâ piwârau, târa ma é tubakamu tèpa ‘tâmanga’. Á é pitòrigari é pwina ticè nii kée naani gòropuu, târa ma é tubakamu tàpé na pwa nii kâra. ²⁸ Á é pitòrigari é pwina kîri târa, bau é pwina rà niimiri pâ piticèmuru naa goo, bau é pwina rà miiri, târa ma é tanoori é pwina pwamuru naa goo târa.

²⁹ Ê wàrapwiri wà Pwiduée, ba na o nye ticè âboro cèna é pi-ina kée, na araé.

³⁰ Á napwa naa goowà, âna nye wà Pwiduée, na é dànaimariwà naa goo wà Kériso Iésu. Gée goo wà Kériso, âna é nama jè tèpa tâmogòrimuru; â é nama jè *târù na araé; â é nama jè pwi Ba kée; â é dàgòtùjè jii é pàtâmarà epà.

³¹ Êkaa na, wà pwina nūmee na é pi-ina kée, âna wâdé na é ina co nee Pwi Ukai Jérémie 9.23 pwacèwii auwii naa na Tii Pwiciri.

2

Popai kôo âna pai bà kà Iésu

¹ Na ia go tèepaa medariwà, cò tèpa béedò, â go inapàpâri tàwà é auniimiri kà Pwiduée, na pwàniri béaa*. Á câgo caa ina é pâ popai na maina ma wâgòro, ba na go paari é tâmanga ma

1:18 Roma 1.16 * 1:18 Piwârau—Folie. 1:19 Ésaïe 29.14 1:20 Job 12.17; Ésaïe 19.12, 33.18, 44.25 1:21
Mataio 11.25 † 1:21 Grec: É gòropuu, âna câé caa tâmogòri Pwiduée, naa na autâmogòrimuru kée. Á wâdé tée, na é
pa-udò tàpé na rà cèiki, gée goo é popai na piwârau. 1:23 Roma 9.32; 1 Korénito 2.14 1:24 Kolosé 2.3 1:25
2 Korénito 13.4 1:26 Mataio 11.25; Jacques 2.5 1:29 Éfésò 2.9 1:30 Jérémie 23.5–6 1:31 Jérémie 9.23
* 2:1 Auniimiri kà Pwiduée na pwàniri béaa—é, Ê popai goo wà Pwiduée.

autâmogòorimuru kôo. ² Ba câgo caa pame tàwà cè jè pai tâmogòori wèe, â êco é popai goo Iésu Kériso, na é bà naa goro *satauro.

³ Â, na go medariwà, âna ticè nii kôo, â wâgotôo, â go pwùkùru. ⁴ Â câgo caa picémara tàwà goro é ‘autâmogòorimuru’ kâra âboro. Ba é *Nyuââé Pwicîri, âna é *paâjupâra tàwà é popai kôo goro pàtâmee. ⁵ Â êkaa pwiri, na é cèikí kàwà [naa goo Kériso] âna é pâra goro é pàtâma Pwiduée, â càcaa goo cè autâmogòorimuru kâra âboro.

Càra caa tâmogòori tèpa âboro

⁶ Na go† tâa jaa tàpé na jèe mwù é cèikí kàra naa goo wà Kériso, â go tùra na autâmogòorimuru [kà Pwiduée, ba na go napéaati tàra é popai gooé]. Â càcaa é pé autâmogòorimuru kâra é gòropuu bèeni, ma wà tèpa pitùâ†, ba o cau tubatiàurà. ⁷ Ba é pwina go napéaati, âna é aunimiri kà Pwiduée, ma autâmogòori kèe.

Ba béaa kâra é pai tapoo wàra é gòropuu, âna é niimiri pâ, ée mwa nama jè tâa jaaé, naa na é pai maina ma muugère kèe. Êco na tàbinyiri é aunimiri kèe bèepwiri tiagoro nabàni, â bwaa nye tàbinyiri tà para tàpé§.

⁸ Ba càra caa tâmogòori é autâmogòorimuru kèe, wà tèpa pitùâ kâra gòropuu. Ba wiàna ina pâ, rà tâmogòori, â pwiri càra caa gère tanamiri naa goro satauro, wà Pwi Ukai na é po dau maina ma muugère. ⁹ Êkaa pwiri é ère é auwii naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

*Câ mu caa còo
muru na wàrani.
Câ mu caa tère
[pwényuâa bèepwiri];
Câ mu caa niimiri
pai wâdé na maina
jii pwina é pwa
wà Pwiduée Pwi Ukai;
pâ wâdé na é pwabwâti
ba kâjè diri,
wâjè na jè mearié.*

Ésaie 64.3

Pwéelaa tâjè aunünüma kà Kériso

¹⁰ Wâjè, âna jè tâmogòori é pwi bèepwiri nabà. Ba é jèe paari tâjè wà Pwiduée, goo é Nyuââé Pwicîri. Ba é Nyuââé Pwicîri, âna é nye còo diri é pâ muru, tiagoo pwina tâa na aubinyiri na pwâranüma Pwiduée.

¹¹ Càcaa pâri ma jè tâmogòori é aunimiri kà pwi jè âboro. Ba jè tâmogòori co é pwina wâgoojè. Â nye wàrapwiri mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye ticè na tâmogòori aunimiri kèe, êco é Nyuââé Pwicîri kèe*.

¹² Â é jèe naa tâjè é Nyuââé Pwicîri wà Pwiduée, â o câjè mwa caa niimiri pwacèwii tèpa âboro gòropuu†.

Pâri ma jè tâmogòori é pâ âraimeai [na dau wâdé] na ia é jèe naa tâjè, goro é *pimeari imudi kèe. ¹³ Â, na go patùrawà goro pâ âraimeai bèepwiri, â câgo caa wàrapwiri, gée na é autâmogòori kâra âboro. Bwa, go ina é pwina é picòo tóo é Nyuââé Pwicîri. Ba nye wàrapwiri é pai pacâmuri tàpé na é tâa goorà é Nyuââé Pwicîri‡.

¹⁴ Wà para tàpé§, âna càra caa tâmogòori é pwina me gée goo é Nyuââé kà Pwiduée. Â rà niimiri pâ muru na imwùru. Ba nye êco é Nyuââé Pwicîri, na é pwa ma jè còoinari é pâ namuru bèepwiri. ¹⁵ Â wà pwina é tâa gooé é Nyuââé Pwicîri, âna pârié, ma é tòi é ère diri pâ muru. Napwa naa goo wà para tàpé, âna càcaa pâri ma rà còoina é pwina tâa na pwâranümee*.

¹⁶ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri, pâ:

2:3 Apostolo 18.9; 2 Korénito 10.1 **2:4** 1 Tésalonika 1.5 † **2:6** Go—Grec: Bà. É pi-inaé còwà wà Paulo naa na pâ nee tii 6 ma 7 ma 13. ‡ **2:6** Pitùâ—Pwiri tèpa âboro, é, pwiri pâ duée na rà pararà. § **2:7** Grec: Bà ina é autâmogòorimuru kà Pwiduée, na tàbinyiri ma naapwàniiri, éna é pwabwâti béaa kâra autapoo wàra é gòropuu, ba na jè o maina ma muugère.

2:9 Ésaie 64.3 * **2:11** Grec: Napwa naa goo pwi jè âboro, â pwiri é tâmogòori é aunünüma kà pwi jèpwi, gée goo na ru cau tupédu âboro, â tâa tàru é nyuâa kâra âboro. Êco na nye ticè na tâmogòori é aunünüma kà Pwiduée, êco é Nyuââé Pwicîri kèe. † **2:12** Cäjè...âboro gòropuu—Grec: Â càcaa é nyuâara gòropuu. ‡ **2:13** Wàrapwiri é pai pacâmuri... é, Ba wiàna jè pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru goo é Nyuââé Pwicîri, â jè wàrapwiri goro pâ popai na é naa tâjè é Nyuââé Pwicîri.

§ **2:14** Para tàpé—Grec: Tàpé na rà nünüma goro é pai nünüma kâra âboro co (‘l’homme naturel’). * **2:15** 2^e phrase—Grec: Â ticè âboro na pâri ma é pitèié. **2:16** Ésaie 40.13

Wàilàapà na tàmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàapà na ina tée
cè pwina é pwa?

Ésaie 40.13

Â wàijè, âna jèè pwéelaa tâjè è aunünüma kà Kériso.

3

Jè pâra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro

¹ Tèpa béèò naa na nee Kériso, guwà gére pwaduwà kà tèpa âboro gòropuu [na càra caa tàmogòori Kériso]! Êkaa na, na ia go tâa jaawà, â go patùrawà, pwacèwii pâ nari èpo. Ba càcaa cimwü è cèikí kàwà naa gooé.

² [Na ia go pacâmuriwà, â] câgo caa naa tàwà è utimuru cèna gòò, ba pwacoé na guwà ija. Go naa tàwà dilé, ba na guwà wâdo. Â bwaa nye ipaiwà tiagoro nabàni, ³ ba guwà nama dàtiwà è pâ auniimiri kàwà na èpà. Â guwà piboo goowà, â guwà iputàmuriwà. Êkaa na go ina pâ, guwà ipwacèwii tèpa âboro gòropuu, [na càra caa tàmogòori Kériso]. ⁴ Ba wiàna guwà ina pâ: «Wâgo, âna go pâra wiâ Paulo» é, «Wâgo, âna go pâra wiâ Apollos», â guwà paari pâ, ipaiwàguwà ma tèpa âboro gòropuu.

Bu tupédu ênawéna co

⁵ Wàilàapà Apollos? Â wàilàapà Paulo? Bu nye po tupédu ênawéna co kà Pwiduée. Â é wakè goobu, ba na guwà cèikí [naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso]. Â wàibu jècaa, âna bu jèpa pwa è wakè, na é naa tâbu. ⁶ Wâgo, âna go câmi [è popai] â wà Apollos, âna é *upwaa. Êco na nye wà Pwiduée na é pwa ma cipu.

⁷ Wà pwina é picâmi, ma wà pwina é upwaa, âna càcaa pwamuru naa gooru. Wà pwina é dau piâjimuru, âna wà Pwiduée, ba é pwa ma cipu. ⁸ Â câé caa pwaké goo wà pwina é câmi, ma wà pwina é upwaa. Ba é tòpò tàru jècaa è pumara wakè kàru, wiàra è jèpa wakè kàru. ⁹ Ba wàibu ma Apollos, âna bu piwakè naima ba kà Pwiduée*. Â wâguwà, âna guwà pwacèwii è aupwanapò kèe.

Guwà wà kà Pwiduée

Guwà pwacèwii mwara è wà kèe [na gére bari]. ¹⁰ Â go pwacèwii pwi a ba wà na é pwabwàti è paaé, wiàra è âraimeai†, na é naa tóò wà Pwiduée. Â mwa wà pâra tàpè na rà mwa bari naa gò. Â wàilà jècaa, âna wâdé na rà pwacòoco bwàti, cè pai bari kàra naa gò. ¹¹ Ba è paaé na jèè tòpò, âna wà Iésu Kériso. Â o nye ticé pwi jè èboro cèna ée mwa caa tòpò cè jè paaé.

¹² [O wâru na rà bari, naa gòro è paaé bèepwiri.] Wà pâra tàpè, âna rà o tòpò mwani mii, ma mwani pwa, ma atù na dau maina wâri wèe‡. Â wà pâra pwi, âna rà o tòpò pâ upwàra ma jò, ma murumwatò§.

¹³ Êco na, na cè jè tòotù, âna o nye paari bwàti wiàna wâdé, é, wiàna èpà è jèpa wakè kàra jècaa. Ba jè tapaciri è Tòotù na ée mwa [tèepaa me na wà Kériso, ba na é] tèi tèpa âboro. [Â è pitèimuru kèe, âna o] pwacèwii è ânye. ¹⁴ Â wiàna è wakè kà pwi jè èboro, âna càcaa tòò è ânye, â wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi è pumara wakè kèe. ¹⁵ Â wiàna è wakè kèe, âna tòò, â é tubatiàu diri*. Â wà pwiibà, âna pwacèwii pwi âboro, na càùè géè gòro ânye, ba na é údò.

É tâa goowà è Nyuââ Pwiciri

¹⁶ Wâguwà, co tèpa béèò, âna guwà pwi wà kà Pwiduée, â è Nyuââ Pwiciri kèe, âna é tâa goowà. Â gona câguwà caa tàmogòori pwiri? ¹⁷ Â wiàna é nama tòri† è wà kà Pwiduée wà pwi jè èboro, â ée mwa nama tiàué wà Pwiduée. Ba è wàra pwapwiciri kà Pwiduée, âna é pwiciri, â è wà bèepwiri, âna wâguwà [tèpa cèikí].

Guwà wâgoo Kériso

3:2 Hébèru 5.12-13; 1 Pètéru 2.2 3:3 1 Korénito 1.10-11 3:4 1 Korénito 1.12 3:5 Apostolo 18.4,11 3:8 Mataio 13.3-9; Éféso 2.20-22 * 3:9 Bu piwakè naima ba kà Pwiduée—é, Bâ piwakè naima ma wà Pwiduée. † 3:10 Âraimeai—Nii bau è autàmogòorimuru târa wakè kà Pwiduée. (Còo note goo 1 Korénito 12.4.) 3:11 Ésaie 28.16; 1 Pètéru 2.4-6 ‡ 3:12 Mwani mii... Ucina goo pâ muru na pâri târa è wakè kà Pwiduée, ba muru na o tâa awé. § 3:12 Pâ upwàra...ma murumwatò—Popai na càcaa pwéelaa naa na grec. Ucina goo muru na càcaa pâri, ba o tóò naa na ânye. 3:13 1 Korénito 4.5 * 3:15 Tubatiàu diri—é, Tubatiàu è pumara wakè kèe. 3:16 1 Korénito 6.19; 2 Korénito 6.16 † 3:17 Nama tòri—Grec: Nama tiàu (détruire).

¹⁸ Guwà ipwacòoco, ba guwà péa ipa-imwüruwà! Ba gona guwà niimiri pâ, tâa tâwà è autâmogòorimuru na wâgòro wiâra è autâmogòori kâra pâ âboro gòropuu? Guwà naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri†, ba na o tâa tâwà è âji autâmogòorimuru! ¹⁹ Ba napwa è autâmogòori kâra pâ âboro gòropuu, âna pâra ma imwüru na ara Pwiduée. Â jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà coo goropwiinawâ*§, *tèpa tà manga, goro è tà manga kâra.* *Job 5.13*

²⁰ Â jèe wii mwara pâ: *Napwa wà Pwi Ukai, âna é tâmogòori, è pâ aunünüma kà tèpa tà manga. Ba nye ticèmuru naa goo.* *Psaume 94.11* ²¹⁻²² Êkaa

na guwà cibwaa pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa âboro kà Paulo, é, wà Apollos, é, wà Pétèru. Ba guwà còo, wà diri tàpéebà, âna rà [me na wakè ba] kàwà—wâgo Paulo, ma Apollos, ma wà Pétèru. Â cau kàwà diri pâ muru [na é tòpò wà Pwiduée]—è gòropuu, ma è wâro, ma è pwâra bà, ma è tòotù nabà, ma è pâ tòotù na o bwaa wà naigé! ²³ Â wâguwà, âna guwà wâgoo wà Kériso, â wà Kériso, âna é wâgoo wà Pwiduée.

4

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kà Kériso

¹ Wâdé na guwà còoinari pâ, wàibu [ma wà Apollos]*, âna bu tupédu ênawéna kà Kériso. Â cùrubu, ba na bu inapàpari è aunimiri na dau pwényuâa kà Pwiduée, na é gére pacoo—muru na ia tàbinyiri jii tèpa âboro. ² Â napâra pwi jè ênawéna kèe, âna, na é wakè bwàti ba kèe, ma pitère dèe.

³⁻⁴ Â câgo caa ipacè naa goo è pai pitèio kà tèpa âboro co—wiâna wâguwà, é, wiâna è jè wâra pitèimuru. Â piticèmuru mwara, naa goo è pai pitèio còwâ. Go niimiri pâ, nye ticè èpà na go pwa, èco na o càcaa wâgo na go ina pâ, go *tarù na ara Pwi Ukai. Nye wâé co na ée mwa tèio.

⁵ Êkaa na guwà tère co tèpa béed! Guwà cibwaa mara pitèi pwi jè âboro, béaa kâra cè pai mwa wâjué còwâ kà Pwi Ukai! Ba wâé co, na ée mwa papwéelaari è pâ muru na tà càrù na bàutè. Â ée mwa paari pâ aunünüma na rà pwàniri wà tèpa âboro. Â, na wàrapwiri, â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tà tèpa âboro, è pumara wakè kàrà†.

Cina guwà pi-ina kàwà?

⁶ Tèpa béed, [go wâjué còwâ] naa goobu ma wà Apollos. Diri è pâ pwina go gére ina naa goobu, âna wâdé na câmu ba kàwà, ba na guwà còo. [Ba jè mu ina è auina bëeni pâ]: «jè cibwaa pâiti jii è pwina wii.» Â wiâna guwà pitère dàra co è pwina wii [naa na *Tii Pwicîri] pwacèwiibu, â o câguwà mwa caa pi-ina kàwà pâ, guwà pâra wiâ pwi jè a pitùâ. Â o câguwà mwa caa pinabaèpà pâra tèpa pitùâ.

⁷ Ba gona wàilàapà cèna è pwa ma guwà piétò jii cè pâra tàpé? Ba diri è pwina tâa tâwà, âna nye wà Pwiduée na é naa tâwà. Â wiâna wàrapwiri, â gorodà na guwà pi-ina kàwà, pwacèwii na muru na me géee goowà?

⁸ Ba pwiri guwà niimiri pâ guwà jèe tòpi diri è aupwényunyuaari kà Pwiduée, â guwà ina pâ guwà jèe wâbé goo! Â guwà pâ nau tèpa ukai naa na cèiki! Auwa! Ba wàibà, tèpa *apostolo kà Kériso, âna câbà caa tèpa wàrapwiri! Ba wiâna gére âjupâra, â wàibà, âna pwiri bà tèpa ukai mwara‡!

⁹ [Èco na, na guwà còo è wâro kâbà, â càcaa wàrapwiri.] Ba pwacèwii na wà Pwiduée, âna é nama bà dau kirj jii diri tèpa âboro. Â bà pwacèwii [tèpa tubatiâu i paa] na poparà na ara diri tèpa âboro, béaa kâra pai o tètâmwara. Â è gòropuu diri, âna é còo [pwâra kamu kâbà]—wà tèpa âboro, ma wà mwara tèpa *angela.

¹⁰ [Naa na aunimiri kà tèpa âboro, âna] bà piwârau, majoroé è cèiki kâbà naa goo Kériso. Èco na wâguwà, [âna guwà pi-ina kàwà pâ] tâa tâwà è autâmogòorimuru, majoroé è cèiki kàwà! Wàibà, âna ticè nii kâbà; â wâguwà, âna pwa nii kàwà. Â wàibà, âna càra caa papwiciribà; â wâguwà, âna ipwamainawâ.

¹¹⁻¹² Üu, tiagoro nabàni mwara, âna bà bwaa ciburà copwa, â bwaa ciburà nùmabà dàra wâdo. Â ticè ârabwée kâbà. Â bà piwâro itâa. Â jèe oratâbà goro wakè goro du ìbà. Â wà tèpa

† **3:18** Naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri—Grec: Wâdé na guwà pâ nau pimwüruwà. **3:19** Job 5.13 § **3:19** Èe mwa nama rà coo goropwiinawâ—Grec: É tâjùru. **3:20** Psaume 94.11 * **4:1** Wàibu ma wà Apollos—é, Wàibà. Pwiri è niimiri wà Apollos ma Pétèru ma wà pâra tàpé. (Còo 1 Korénito 3.22.) **4:2** Luka 12.42 **4:5** 1 Korénito 3.8

† **4:5** Pumara wakè kàrà—Grec: È pai picâdirirâ. **4:6** Roma 12.3 **4:7** Roma 12.6 ‡ **4:8** Grec: Guwà jèe pwâro; jèe tà tâwà diri pâ muru; â guwà jèe tèpa ukai, {â càcaa wàibà}. Wâdé tòo wiâna wàrapwiri, ba na o wâjèe diri, âna jè o capai tèpa ukai ma wâguwà. **4:11-12** 2 Korénito 11.23-27 **4:11-12** Mataio 5.44; Apostolo 18.3; 2 Tésalonika 3.8

âboro, âna rà tànyiribà ma tamagèribà. Êco na, ûna rà wàrapwiri tâbà, â bà *pwényunyuâarirà. Ûna rà tubaèpà tâbà, â bà pidâpwicâaribà.

¹³ Â, na rà pi-inabà ba èpà, â bà tòpi naa na pidâpwicâari, â bà pimudàra, ba na bà pinaanapò ma wailà. Tiagoro ni, âna rà bwaa nye tàgére pwa tâbà, pwacèwii na bà tèpa teepà na rà tètâjii, ma è pà muru na tòri, na rà miiri goo.

Tèpa naiô naa na cèikí

¹⁴ Câgo caa ina pwiri tàwà, ba na guwà kamu. Ba guwà pwacèwii tèpa èpo kôo [naa na cèikí] â po dau wânümoo tàwà. Â nümoo na go pwa pupûra tàwà bwàti. ¹⁵ Ba wiàna pwa cè 10 000 âboro cèna pacâmuriwà goro è cèikí nabà, â nye caapwi co pwi caa kàwà. Ba nye wâgo kaa, na ia go mara picémara tàwà è *Picémara Wâdé, ma pame tàwà è *âji wâro naa goo wà Kériso. ¹⁶ Gée goo kaa pwiri, â go ilari jiiwà ba gòo, pà, guwà ipwacèwio.

¹⁷ Wâépwiri è majoroé ma go panuâ paé tàwà wà Timotéo, na é pwacèwii wà pwi âji naiô. É wakè kôo bwàti[§] naa na nee Pwi Ukai, â dau wânümoo tée. Â ée mwa taniimiri tàwà è pwina go pacâmuri na diri tèpa wâra pwapwicîri, goro è pai wâro kâjè naa goo wà Kériso.

Ipwacôocol

¹⁸⁻¹⁹ [Go tère pà] wà pàra tàpé gée goowà, âna rà pà nau tèpa pwamainarà. Â rà pi-ina kàra [goro diri pà muru na wâdé na rà pwa]. Â rà tà niimiri pà, o câgo mwa caa tà wâjué medariwà. [Wâdé na rà ipwacôocol] Ba go mwa tèepaa paé, wiàna è câbawâdé kà Pwi Ukai. Â go o mwa còo wiàna pwa cè âji pàtàmara diri pà pwâratùra kàra, é, wiàna nye po popai co. ²⁰ Ba è *Mwaciri kà Pwiduée, âna càcaa muru goro pwâratùra co, â goro nii kée ma pàtâmee. ²¹ Dà cèna nümawà goo? Na go tèepaa medariwà pa pimeaari, é, pa cè ubati?

tûa na èpà naa na wâra pwapwicîri

5

(Naporomee 5–6)

Rà puu imudi pàra tèpa cèikí

¹ Tâpéeni, go tère è jè jèkutâ na dau èpà naa goowà. Ba go tère pà, pwi jè ârapàarawà, âna ru ipuu mara tò béarailu wâdà wà caa kée. Guwà còo, dau pwicîri naa jaa tàpé na càra caa papwicîri Pwiduée! Â naa jaajè tèpa cèikí, âna mwa nye dau pwicîri awé.

² Â gorodà na guwà gére pi-ina kàwà [na gére wàrapwiri na wâjaawà]? Bwa, wâdé na guwà kamu ma pikîri goo. Â guwà tû tà pwi âboro-bà, gée na picaatâa kàwà!

³ Wâgo na go jèe nye mara tèié, naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â wiàna go nye wâiti jiiwà, â go nye tà wâjaawà naa na nyuâo. ⁴⁻⁵ Wâdé na guwà pitànaima naa na nee Pwi Ukai Iésu—â o wâjè naima naa na aunünüma—â guwà panuâ pwi âboro bèepwiri tà *Caatana*, [na jè ju pàara]. Â o tubatiâu è pà câbawâdé na èpà kàra âboro, â ée mwa udò, na Tòotù na ée mwa wâjué me còwà wà Pwi Ukai. [Â o tâa tée è *âji wâro jaaé].

⁶ Ûu, càcaa wâdé è pai pi-ina kàwà! Ba gona câguwà caa tàmogòori pà, [ji caapwi âboro na é pwa na èpà, âna é nama tòdidiri è picaatâa? Ba pwacèwii è ucina kâjè, na ina pà]: «É ji nari nyaa kàra poloa, âna é pwa ma é tûu too è poloa.»

⁷ Guwà cèitiri wâi è pwina tòri gée goowà. Â guwà o pwacèwii è poloa na bwaa âmué, na ticé nyaa kée, târa tòotù *Paséka. Ba nye è pai bà kà Kériso, na é nama guwà wàrapwiri. Ba nye wâé kaa, è *ârapwaaailò, na é nama dàgòtù è èpà kâjè, pwacèwii è nari mutò na tètâmwereé târa tòotù Paséka[†].

⁸ Ba [na bà] pwamaina è tòotù Paséka, [wàibà tèpa *Juif[†], â bà] pa è poloa na bwaa âmué na ticé nyaa kée, â bà naaco è poloa béaa na èpà. [Wâépwiri è câmu ba kâjè diri]: Jè naaco è pà tûa na èpà, â jè pàra na è âjupàra.

Cibwaa pabéerâ!

4:15 Galatia 4.19 **4:16** Filipi 3.17 **4:17** Apostolo 19.22 **§ 4:17** É wakè kôo bwàti—É pitère dàra. **4:20** 1 Korénito 2.4 **5:1** Lévitique 18.7–8; Deutéronome 23.1 **5:3** Kolosé 2.5 **5:4-5** 1 Timotéo 1.20 * **5:4-5** Guwà panuâ pwi âboro bèepwiri tà Caatana—Munaa rà pacòobée gée na è wâra pwapwicîri, tapacîri è pàara na é pitòotéri è wâro kée. (Còo 1 Timotéo 1.20.) **5:6** Galatia 5.9 **5:7** Ésaie 53.7; 1 Pétèru 1.19 † **5:7** Grec: Guwà cèitiri gée goowà è nyaa kàra poloa béaa; ba na guwà pwi jè poloa na bwaa âmué. Ba wà Kériso, pwi Paséka kâjè, âna panuâé, ba na é pwi ârapwaaailò. É nyaa kàra poloa (*levain*), âna ucina goro è èpà na pwâniri naa gooje. (Còo Luka 12.1.) **5:8** Deutéronome 16.3 † **5:8** Wàibà tèpa Juif—Wà Paulo, âna é pwi Juif na è pàra wiâ Iésu. Êco na wâru tàpé Korénito na càra caa tèpa Juif.

⁹ Go jèe inapàpari tàwà naa na jè tii, ba na guwà cibwaa pitànaima ma tàpé na rà ipuu imudi. ¹⁰⁻¹¹ [Wiàna go ina pwiri, à] cãgo caa ina diri tèpa àboro, na càra caa papwiciri Pwiduee. [Ba rà wànabibiu kãjè] wà tèpa àboro na rà ipuu imudi. À ipaiwà mwara naa goo wà tèpa mura, ma tèpa iau, ma tèpa pwamaina pã duée imudi, ma tèpa pitányiri, ma wà tèpa ipwiri. À o nye pwacóe ma guwà pãiti jii, na guwà nye tàgère piwâro naima ma wàilà! Bwa. Go ina ni pwi àboro, na é ina pã é pwi jè a cèikì béjè. Ba wiàna é pwaduwa kà tèpa àboro gòropuu, goro pwa pã tûâ bèepwiri na èpà, à guwà cibwaa pabée, ma pi-ija naima ma wàé.

¹²⁻¹³ Napwa naa goo wà tàpé na càra caa tèpa cèikì, àna càcaa wãgo na go pitèrà, à nye wà Pwiduee. À wãguwà, àna pãrawà na guwà pitèi é picaatã kãwà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwiciri, pã: *Guwà pacòbée géé jaawà wà pwi àboro na é èpà.* *Deutéronome 17.7*

6

Rà pitòocia pàra tèpa cèikì naa na wãra pitèimuru

¹ [Go tère pã] cãguwà caa pitèrewà, à guwà pãra naa na wãra pitèimuru kà tàpé na càra caa tãmogòri Pwiduee. Càcaa pãri ma guwà wàrapwiri! Wádé na guwà nama pitùra goo, na ara [tèpa cèikì béewà, ba wàépwiri] é Ba kà Pwiduee. ² Gona cãguwà caa tãmogòri pã, jè o mwa pitèi é gòropuu diri, wàjè tèpa naí Pwiduee? À wiàna wàrapwiri, à gorodà na càcaa pãriwà ma guwà pitèi é nyi nari muru, na càcaa pwamuru naa goo?

³ À gona cãguwà caa tãmogòri pã wàjè kaa, àna jè mwa tèi tèpa *angela*? À wiàna wàrapwiri, à o nye pãrijè mwara ma jè tèi é pã nari muru na wãro kãjè ni gòropuu.

⁴ [Èkaa na guwà nabwé na] guwà pa pã é pã pitòocia kãwà bèepwiri, naa na wãra pitèimuru. Ba wà tàpé na rà pitèiwà, àna piticèimuru naa goorà naa na é wãra pwapwiciri. ⁵ Gona nye ticé jè àrapàarawà cèna é tàpo tãmanga, ma é pinapèaati bwàti tà tèpa cèikì béewà? À po dau kamu ba kãwà! ⁶ Ba [wiàna càcaa wádé na] ru pitòocia tupédu a cèikì, à [nye dau èpà kaa, na] rà wàrapwiri, na ara tàpé na càra caa cèikì!

Guwà cibwaa wàrapwiri!

⁷ Jèpwi mwara, wiàna guwà pitòocia naa na wãra pitèimuru, à paari pã guwà tàgère pitanami [naa goo é pai wãrori kãwà é wãro na wádé tà Kériso. À go ina tàwà pã]: Wiàna rà pwa tàwà cèna èpà, à wádé na guwà pidàpwicãriwà! À wiàna rà mura jiiwà é jè muru, à guwà cibwaa putãmu! ⁸ È pwina dau èpà, àna nye piwãguwà cówà, na pwa na èpà tà tèpa cèikì béewà, ba guwà murarà! ⁹⁻¹⁰ Guwà ipwacòoco! Wà tàpé na èpà é wãro kàra, àna o ticé kàra naa na *Mwaciri kà Pwiduee:

Wà tèpa ipwirié;

Wà tèpa pitányiri;

Wà tèpa iau;

Wà tèpa mura;

Wà tàpé na rà pwamaina pã duée imudi;

Wà tàpé na rà pwa-imudiri muru goro pã naiirà (tèpa ipuu imudi ma wà pàra tàpé, ma wà tèpa toomura, ma wà tèpa paa na rà ipuu ma tèpa paa, naa na pai pwa na càcaa wádé).

Diri tàpé na wàrapwiri é wãro kàra, àna o ticé autãa kàra na Mwaciri kà Pwiduee. ¹¹ Béaa, àna rà wàrapwiri wà pàra tàpé géé goowà. Èco na wà Pwiduee kãjè, àna é jèe pitòrigariwà, ba na guwà tèpa àboro pwiciri kèe. À é jèe nuwa tãjii é èpà kãwà, [à é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiu kãwà ma wàé] à é jèe nama guwà *tãrù na araé. À é cau wàrapwiri diri, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, à na é naigé mee é Nyuãaé Pwiciri.

Jè papwiciri naijè

¹² Pwiri guwà mwa tòpi pã: «Nye ticé na papwiciri jii.» À nye àjupàra. Èco na càcaa èdiri pã muru na wádé ba kãjè. À jè cibwaa nama jè tèpa *ènwéna kiri kàra muru [na jè pwa]. ¹³ Guwà ina mwara pã: «È utimuru, àna tãra nanaajè, à é nanaajè, àna tãra é utimuru. À é du

5:10-11 ² Tésalonika 3.6; Tito 3.10 **§ 5:10-11** ⁴e phrase—Grec: Ba wiàna wàrapwiri, à pwiri guwà gére pãra, géé na gòropuu bëeni. **5:12-13** Deutéronome 13.6, 17.7 **6:2** Auinapàpari 3.21 * **6:3** Jè mwa tèi tèpa angela—é, jè mwa pitùã naa goo wà tèpa angela, é, jè mwa pitùã naa goo pã duée, ma pitèrà. É popai angela naa na grec, àna pwiri tèpa angela kà Pwiduee, é, tèpa duée. **6:9-10** Galatia 5.19–21; Éféso 5.5; Auinapàpari 22.15 **6:11** Tito 3.3–7 **6:12** 1 Korénito 10.23 **6:13** 1 Tésalonika 4.3–5

pwiiibà, âna wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiâu†. » Êco na [go ina tàwà pâ]: Jè cibwaa pwa-imudiri é naiijè. Ba é naiijè, âna kà Pwi Ukai, â wà Pwi Ukai, âna [é pitûâ] kâra é naiijè. ¹⁴ Â wà Pwiduée, âna ée mwa nama é wâro còwâ é naiijè géee na aubà, goro é pátâmee, pwacèwii na ia é pwa tà Pwi Ukai kâjè.

¹⁵ Gona câguwà caa tâmogòori pâ, é naiijè, âna ére géee goo é naii Kériso? Â câjè caa tòpò é naii Kériso naima ma é naiiri é ilàri gòronaigé. Bwa! Nye po dau pwacéé na wàrapwiri. ¹⁶ Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà pwi âboro na ru pitâa ma tò jè ilàri gòronaigé, âna jèe pâ nau caapwi é naiiru. Ba jèe wii [naa goro é du duadà] naa na é *Tii Pwicîri pâ: *Wàilu, âna ru pâra nau caapwi.* *Genèse 2.24* ¹⁷ Â wà pwi âboro na é wâgoo wà Pwi Ukai, âna ru pâ nau caapwi ma wâé.

¹⁸ Wiàna gà pwa-imudiri naiigà, ma pipuu ma cè âboro imudi, â gà tubamiiri é naiigà còwâ. Â nye ticè cè jè èpà, cèna wàrapwiri†. Â wâdé na gà upiri! ¹⁹ Gona gà jèe ipwanauri pâ, wà Pwiduée, âna é jèe naa tâgà é Nyuâaé Pwicîri, na é wâro googà§? Â câgà caa pwi âboro'gà còwâ, ba é naiigà, âna wâ kâra é Nyuâaé Pwicîri. ²⁰ Ba [é jèe pipanuâé wà Kériso, ba na gà pwi âboro kèe—ba] dau maina wârigà. Êkaa na gà papwicîri é naiigà, ba na gà pwamaina wà Kériso*!

pai tòpi kà paulo tà tàpé korénito

7

(Naporomee 7–14)

Popai goro piéa

¹ Go tòpi tàwà ni, goro pâ muru na ia guwà pwa tii tô. [Ia, guwà mara tawèerio pâ] pwiri wâdé na wà pwi paaò, âna ticè wâdèe*? [Â go ina pâ]: Üu, nye wâdé. ² Êco na, târa ma câé caa ipuu imudi, â wâdé na é pa cè wâdèe. Â ipaiwà naa goo wà tò ilàri†.

³ Wà pwi paaò, âna wâdé na cibwaa tàutèe, na ru ipuu ma wâdèe. Â wàrapwiri mwara naa goo tò ilàri. ⁴ Â wàilu jècaa, âna nye ticè tàrù kàru, naa goro naiiru. Ba é naii pwi paaò, âna kà tò wâdèe; â é naii tò ilàri, âna kà pwi éaé.

⁵⁻⁶ Gàu cibwaa piwà na gàu ipuu du duadà. Êco na, pâri ma gàu tàpo naaco naa na jè ji pàara, wiàna gàu pitèreu, ba na gàu pwapwicîri. Nye wâgàu naawé†. Â géee na càué, â wâdé na gàu wâjué còwâ, ba péa câgàu caa piaabòriu, â péa é tà tacaiu wà *Caatana.

⁷ Napwa naa good, âna nye ticè wâdòo. Â wâdé tóo wiàna pâri ma guwà cau wàrapwiri diri. Êco na [câcaa ipaiwàjè. Â] wà Pwiduée, âna é jèpa naa tâjè jècaa é bèpitu kèe.

Jèpa aupitûâri tà jèpa âboro

⁸ Wiàna câgà caa piéa§, é wiàna gà tò dâpwà, â wâdé na gà pwacèwii, â câgà mwa caa piéa còwâ. ⁹ Êco na, wiàna pwacéé ma gà pitòimirigà, â wâdé na gà piéa, ba na o câcaa dau maina naa googà, é pâ câbawâdé kâra naiiri âboro.

¹⁰⁻¹¹ Tà tàpé na guwà jèe piéa—wiàna gà pwi paaò, é, tò ilàri—â go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa tapàgà piéa. Â câcaa wâgo, âna wà Pwi Ukai na é pitûâ. Â wiàna gà tò ilàri, na gà jèe pâra jii pwi éagà, â wâdé na gà tâa acari. É, wâdé na gà wâjué còwâ, ba na gàu pinaanapò ma wâé.

¹² Wiàna câé caa tò a cèikì wà tò wâdàgà, â wàéni é popai kòo tâgà (â câcaa Pwi Ukai na é ina pwiri, â nye wâgo): Wiàna nùmee na gàu pitànaima wà tóoni, â gà cibwaa tapàgà piéa kàu. ¹³ Â ipaiwà wiàna gà tò ilàri, â câé caa pwi a cèikì wà pwi éagà. Ba wiàna nùmee na gàu piéa, â gà cibwaa tapàgà piéa kàu.

† **6:13** É utimuru, âna târa nanaajè... Pai ina wèe pâ, rà niimiri pâ, ticèmuru naa goo é pwina rà pwa goro é naiirâ. Êco na, pwiri é popai bèepwiri, âna popai kà Paulo. **6:14** Roma 8.11; 1 Korénito 15.20; 2 Korénito 4.14 **6:15** Éféso 5.30

6:16 Mataio 19.5 **6:17** Ioane 17.21–23; Roma 8.9–11 † **6:18** 2^e phrase—Grec: Pàra èpà na jè pwa, âna wâgòroigé jii é naiijè. § **6:19** 1^e e phrase—Grec: Gona câguwà caa tâmogòori pâ, é naiiwà, âna é wàra pwapwicîri kâra Nyuâaé Pwicîri?

6:20 1 Korénito 7.23; 1 Pétèru 1.18–19 * **6:20** 2^e phrase—é, Gà pwamainâé goro é naiigà. Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Gà pwamainâé goro é naiigà bau é pwàranumagà, ba du muru na kà Pwiduée. * **7:1** Ticè wâdèe—é, Càru caa ipuu ma wà tò jè ilàri. † **7:2** Na pâra nee tii naa naporomee 7, âna bà naanaimari popai kà Paulo tà pwi paaò, ma popai na ipaiwà tà tò ilàri, ba naa wâdé pai ina wèe naa na cí. † **7:5-6** Nye wâgàu naawé—Grec: Go ina pwiri, ba na go naa tàrù tàù; â câcaa autûâri kòo tàù. § **7:8** Wiàna câgà caa piéa—é, Wiàna gà pwi dâpwà. **7:9** 1 Timotéo 5.14 **7:10-11** Mataio 5.32, 19.9

¹⁴ Ba nye géee googà kaa, na é pwi âboro kà Pwiduée*. Â ipaiwà naa goo tô wâdà pwi a cèikî. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri wà tèpa èpo kàu, âna rà gére wâgòroigé jii è tãa kà Pwiduée†, èco na jè tãmogòori pâ, é jèe tòpirà naa na tãa kèe.

¹⁵ Wiàna nùmee na é pâra jùgà wà pwi éagà, na cáe caa pwi a cèikî, â gà naaé ma é pâra. Â o jèe ticè na piigà naa gooé. Â wàrapwiri naa goo tô wâdàgà na cáe caa tô a cèikî. Ba wâdé tà Pwiduée na ru pitèreru wà du duadà‡. ¹⁶ Â gona gà tãmogòori pâ, pâri ma é udò, [ma tãa tée è *âji wâro, wiàna cãgàu caa pitãiti]§?

Jè tãa na pai tãa kãjè na é naa tãjè Pwi Ukai

¹⁷ Wàéni é jè autùari kòo, tãra diri pâ wãra pwapwiciri: Wâdé na gà tà tãa na é pai tãa'gà, na ia é naa tãgà wà Pwi Ukai Iésu, béaa kãra é pai todàgà kà Pwiduée. ¹⁸ Wiàna [gà pwi *Juif, na] pwa *kamaí tãgà béaa, â gà nye tãa na é pai pwa-bà. Â wiàna cãgà caa pwi Juif, â gà cibwaa nama gà pwa kamaí tãgà.

¹⁹ Ba é pai pwa kamaí, ma é pai câ pwa kamaí, âna piticèmuru naa goo. Ê pwina âjimuru âna, na gà pitère dãra pâ aupitùari kà Pwiduée. ²⁰ Ûu, [go ina mwara pâ]: Gà tãa na é pai tãa'gà, béaa kãra pai todàgà kà Pwiduée.

²¹ Wiàna gà pwi *ênawéna kîri kà pwi jè âboro, â gà cibwaa géaa goo é pwiibà. Ba nye piticèmuru naa goo. (Èco na, wiàna ina pâ, tèepaa marigà cè pai tòpi é tàrù'gà, â gà popa.)

²² Ba ùna é todàgà wà Pwi Ukai, âna é jèe tipigà, ba na gà pwi âboro kèe.

Â wiàna cãgà caa pwi ênawéna kîri kà pwi jè âboro béaa, â gà jèe pâ nau pwi ênawéna kîri kà Kériso. ²³ Ba [é jèe pipanuâé, ba na] é wãrigà, goro é wãri wèe na dau maina. Â gà cibwaa nama gà pwi ênawéna kîri kãra pâ âboro.

²⁴ [Go tubanabwé é auniimiri kòo bèepwiri, â go ina mwara pâ: Guwà wãrori é wãro kãwà na ara Pwiduée. Â] guwà jèpa tãa na é pai tãa kãwà jècaa, béaa kãra é pai todàwà kà Pwiduée.

Pa âboro dopwa

²⁵ Jèpwi mwara [na ia guwà tawèerio goo] âna wà pa âboro dopwa. [Â wàéni é pai tòpi kòo tàwà.] Nye auniimiri kòo co, ba nye ticè popai cèna é ina tóo wà Pwi Ukai naa goo pwiri. Èco na, pâri ma guwà cèikî naa goo, ba é nama go pwi a pitùâ*, géee goo é pai wâdé kèe.

²⁶⁻²⁷ Wiàna gà pwi dopwa, â go niimiri pâ, wâdé na o cãgà caa piéa, géee goo pâ maagé còo, na gére tèepaa marijè na pwi pâara bëeni. Èco na, wiàna pwa cè wâdàgà, â cãgo caa ina pâ, na gà mudàra ba na gà tapàgà piéa. ²⁸ Èco na, wiàna nùmagà na gà piéa, â càcaa muru na èpà. Â ipaiwà naa goo wà tò èpo dopwa na nùmee na é piéa. Go ina co pâ, o wãru pâ géaa ma tacai† na wãro kà du duadà‡, â wâdé tóo na guwà udò jii.

²⁹ Ê pwina go ina tàwà, co tèpa gòrobéèò, âna: Càcaa gòiri é pâara na tãa tãjè [ma jè wakè ba kà Pwi Ukai]. Â tapoo nabàni, âna wâdé na jè cau wãro [ba kèe] pwacèwii tàpé na càra caa piéa.

³⁰ Ipaiwà wiàna jè ipwàdéee, é, wiàna jè pikîri; â wiàna pwa neemurujé, é wiàna ticè. Ba, naa na diri pâ muru, âna wâdé na jè wãro ma wakè, ba kà Pwi Ukai co§. ³¹ Ba wiàna jè wãrori é wãro-bà naani gòropuu, ma diri pâ muru na tãa na, â jè cibwaa nama rà piãjimuru tãjè. Ba o cau tiàurà diri.

Tãa coo naa goo wakè kà Iésu

³² Nye tàutòo na guwà ipacè naa goro pâ pwi bèepwiri. Wà pwi a cèikî na ticè wâdèe, âna é naa nùmee naa goro é wakè kà Pwi Ukai. Â é mudàra é pwina wâdé tà Pwi Ukai. ³³ Èco na, wiàna pwa wâdàgà, â gà o dau naa nùmagà naa goo é wãro ni gòropuu. Ba gà o pwa é pwina o wâdé tà tò wâdàgà, ³⁴ â o pitadàrù é pwãranùmagà.

* **7:14** Ê pwi âboro kà Pwiduée; Ê jèe tòpirà naa na tãa kèe—Grec: Papwicirié; Papwicirirà. † **7:14** Wãgòroigé jii è tãa kà Pwiduée—Grec: Tòri. **7:15** Roma 14.19 ‡ **7:15** Ba wâdé tà Pwiduée na ru pitèreru... é, Èco na, wiàna pâriu, âna gàu pitànaima. Ba wà Pwiduée, âna é todàu, ba na gàu pitèreu. **7:16** 1 Pétèru 3.1 § **7:16** Pwiri pai ina wèe pâ, wâdé na gàu pitànaima, ba na ée mwa udò géee googà, pwi béegà. Ê, pwiri wâdé na gàu pitãiti, ba o cáe mwa caa udò, wiàna gàu ciburà iputãmu. **7:19** Roma 2.25; Galatia 5.6, 6.15 **7:22** Philémon 1.16; 1 Pétèru 2.16 * **7:25** Pwi apitùâ—Grec: Pwi âboro na go pitère dãra. † **7:28** Géaa ma tacai—Difficulté, problème. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pipaèrà. ‡ **7:28** O wãru pâ géaa ma tacai na wãro kà du duadà—é, O dau gòo tà du duadà, naa na pâ aré na o jèe tèepaa. § **7:30** Grec: Â wà tàpé na rà i, âna wâdé na pwacèwii tàpé na càra caa i. Â wà tàpé na rà ipwàdéee, âna wâdé na rà pwacèwii tàpé na càra caa ipwàdéee. Â wà tàpé na rà wãri pâ neemururà, âna wâdé na rà pwacèwii wiàna ticè neemururà. **7:31** 1 Ioane 2.17

Â ipaiwà naa goo wà tò a cèiki na é tò dopwa*, ba é naa nùmee co naa goro é wakè kà Pwi Ukai. É papwicîrié, â é ipanuâé bamwara tée. Êco na wà tò a cèiki na é pwa éaé, âna ée mwa naa nùmee naa goro é wâro ni gòropuu. Ba ée mudàra cè pai wâdèarié kà pwi éaé.

³⁵ Go ina tàwà diri pà pwiibà, ba na go pitu tàwà, â càcaa na go naa tàwà cè jè naèà. Ba nùmoo na guwà wârori é wâro na wâdè, â na guwà nye po tâa goo co kaa, é wakè kà Pwi Ukai.

Tàpé na rà tapacîri na rà piéa

³⁶ Jèpwi, âna [wàéni é popai kôo] goo tèpa âboro èpo ma pa èpo ilàri, na rà tapacîri na rà piéa†: Wiàna é dau câbawâdè tò èpo ilàri wà pwi dopwa, â é niimiri pà, péa ru ipuu ma wà tóobà‡, â wâdè na ru piéa. Êkaa na o càru caa pwa na èpà. ³⁷ Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwâranùmee, pà, wâdè na càru caa piéa, â [gona ée mwa pwa dà? Go ina pà]: Nye wâdè na wârapwiri, wiàna nye ticè pitacoo goo é pwina nùmee goo, â wiàna càru caa ipuu. ³⁸ Êkaa na, wiàna ru piéa ma i tò èpo, â tàpo wâdè. Â wiàna càru caa piéa, â nye dau wâdè awé.

Pa dàpwà

³⁹ [Tàra tubanabwé, âna wàéni é popai kôo naa goo pa dàpwà]: Wà tò ilàri na pwa éaé, âna wâdè na ru pitâa, na pàara na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà, â pwa tàru kà tóoni, ma é piéa còwà, ma wà pwi jèpwi. Êco na wâdè na é pwi a cèiki naa goo Pwi Ukai. ⁴⁰ Êco na go niimiri pà, pwiri o wâdè ba kée, wiàna é tà tâa acari. Nye auniimiri kôo pwiri, èco na é wâgòò mwara é Nyuâaé Pwicîri.

8

Ârapwaaillò târa ânuurumuru

¹ Wàéni popai kôo goro é pà noo kâra macii na pwa *ârapwaaillò goo, târa pà ânuurumuru*. Pwiri guwà niimiri pà, guwà cau tâmogòori bwàti pwiibà†. [Guwà ipwacòoco, ba] é autâmogòorimuru na wârapwiri, âna é péa nama maina nùmawà! Êco na é pimeeari, âna é pagòò tèpa bééje. ² Ba wà tàpè na rà ina pà rà tâmogòori diri é muru, âna nye âji ticè na rà tâmogòori. ³ Â wà tàpè na rà meari Pwiduée, âna é tâmogòori wà Pwiduée.

⁴⁻⁶ Napwa naa goo é noo kâra macii na naa târa pà *ânuurumuru: Âjupâra pà, naa na pai còo kà pàra tèpa âboro, âna wâru pà muru ni gòropuu ma naa napwéretòotù, na ina goorà pà 'pwiduée' ma 'pwi ukai'. [Â rà pwamururà ma pwamainarà, â rà pwa ârapwaaillò târa.]

Êco na jè tâmogòori pà, nye caapwi co Pwiduée, pwi Caa. Nye géé gooé co, na tapoo diri pà namuru. Â wiàna jè wâro, â jè wâro ba kée. Â nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, âna wà Iésu Kériso. Â nye géé gooé co, na cau tèepaa diri pà muru. Â nye géé gooé co, na jè tòpi é *âji wâro.

Niimiri tàpè na càcaa gòo cèiki kâra

Âjupâra pà, nye dau piticèmururu naa goo pàra 'pwiduée' Â géé goo kaa pwiri, na [guwà niimiri pà]‡ pwa tàru kâjè ma jè uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaillò goo târa.

[Â go tòpi tàwà pà]: Âjupâra pà ticèmururu naa goorà, [â càcaa pwicîri tâjè. Êco na jè ipwacòoco.] ⁷ Ba pwa pàra tèpa [cèiki bééjè] na càra caa tâmogòori bwàti pwiri. Ba béaa, âna rà mu pwapwicîri târa pà ânuuru duée. Â nabàni, â wiàna rà uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaillò goo, â o càra caa pitère dàra é *pwâratùra-nigée-goorà, â rà tubaèpà târa pwâranūmarà.

* **7:34** Tò dopwa—Grec: Tò èpo dopwa, é, tò dopwa na é jèe jiiitàmù, é, Tò dopwa, é, tò dàpwà. † **7:36** 1^{re} phrase—é, Jèpwi, napwa naa goo pwi caa kà tò ilàri dopwa, na é jèe tàpo jiiitàmù. Wiàna wârapwiri, â o wàrani nee tii 36–38: 36Wiàna é niimiri pà, càcaa wâdè na é bwaa wéaarié naa pwârawà, â wâdè na é naaé, ba na é piéa, â càcaa muru na èpà. 37Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwâranùmee, pà, o cãé caa nama é piéa wà tóoni, â nye wâdè, wiàna nye ticè pitacoo goo é pwina nùmee goo. 38Êkaa na, wiàna é naa tò èpo kée, ba na é piéa, â tàpo wâdè. Â wiàna cãé caa nama é piéa, â nye dau wâdè kaa. ‡ **7:36** Péa ru ipuu ma wà tóobà—Grec: O pwa kamu kà tóobà. **7:39** Roma 7.2–3 **8:1** Apostolo 15.29

* **8:1** Ânuurumuru—Idole. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Rà icuri é noo kâra macii wà tèpa âboro naa na aupwa jèna. Â càra caa pwaké goro é noo kâra macii na pwa ârapwaaillò goo, ma jè noo kâra macii. Pwacoé ma é tâmogòori wà pwi âboro na é wâri. † **8:1** Guwà niimiri pà, guwà cau tâmogòori... Grec: Âjupâra pà, cau tà tâjè diri é autâmogòorimuru. Rà pi-ina kâra wà tàpè Korénito pà, rà tâmogòori diri. Â rà niimiri pà, rà mwù naa na cèiki kâra. **8:2** Galatia 6.3 **8:4-6** Deutéronome 4.39, 6.4; Galatia 4.8 **8:4-6** Éfésò 4.5,6 ‡ **8:4-6** Guwà niimiri pà—Nye wà tàpè Korénito na rà mara ina pà, pwa tàru kâra ma rà uti é noo kâra macii bèepwiri, géé goo na ticè pàra 'pwiduée'. Â wà Paulo, âna é ùuri é pwina rà ina, èco na é pa-icòorà mwara goro é pwina rà pwa ma é pwina rà niimiri. (Còo 1 Korénito 10.19–20.)

Ba rà niimiri pâ rà gére pwamaina pâ muru bèepwiri, géee goo na càcaa pâji gòò è aunünüma kàra. ⁸Èco na càcaa géee goo è utimuru, na è tòpijè wà Pwiduée. Wiàna jè uti, é, wiàna câjè caa uti, à nye ticémuru naa goo.

⁹Èkaa na pwa tàrù'gà [ma gà uti, é, câgà caa uti]. Èco na gà niimiri wà pwi jè a cèikí bèégà, na càcaa gòò è cèikí kèe. Ba gà péa nama tũu è cèikí kèe, ma nama é pwa na èpà. ¹⁰Ba wiàna é còogà na gà gére ija naa na ére pwiçiri kàra, na ara é ànuuru pâ 'pwiduée' à é niimiri pâ, wádé na è pwaduwa'gà. À wàgà, àna gà tàmogòori pâ, càcaa pwiçiri tàgà. Èco na wàé, àna càcaa gòò è aunünüma kèe. À wiàna é uti, à o cãe caa pitère dàra bwàti è pwàratùra-nigée-gooé.

¹¹⁻¹²À gà còo, nye géee goro è autàmogòori'gà, na gà tubaèpà[§] tà pwi bèégà, na kiri è cèikí kèe. À wiàna gà wàrapwiri, à gà pwa mwara tà Kériso, na ia é jèe bà ba kà pwi bèégà. ¹³Èkaa na, wiàna é pai uti kòò è noo kàra macii, àna o nama é pwa na èpà wà pwi jè a cèikí bèéò, à wádé na cãgo caa uti.

9

É ipwamurué wà Paulo

¹Napwa wãgo, àna pwa tàrù kòo [ma go ilari jiiwà cè bèpitu]. Ba go pwi *apostolo, à go jèe còo wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kãjè, goo du àraporomeò. À go jèe wakè goro nii kèe. À wãguwà, àna guwà tèpa pwàra wakè kòo. ²À wiàna rà ina wà pàra tàpé pâ, càcaa wàrapwiri, èco na wãguwà, àna guwà tàmogòori pâ nye àjupàra. Ba é wãro kàwà, àna *paàjupàra pâ, go pwi apostolo kà Pwi Ukai*.

Pwa tàrù kòo ba go pwi a wakè

³Wàéni béipwamuruò ma otòpi tà tàpé na rà inaò ba èpà: ⁴Gona nye wàibu co [ma wà Barnabas] na ticè tàrù kãbu, ma bu tòpi è utimuru géee goro è wakè kãbu? ⁵Gona ticè tàrù kãbu, ma bu piéa ma du ilàri a cèikí, ma poparu wiãbu, na bu wakè? Ba rà nye cau wàrapwiri wà Pétèru[†] ma wà tèpa jii Pwi Ukai Iésu, ma diri pàra tèpa apostolo. ⁶À gona nye wàibu co, na bu wakè dàra mwani, târa ma bu wãro?

⁷Ba wà pwi coda, àna cãe caa wãri [è neemuru paa kèe. Bwa, wàé, àna wãriè naa goro è wakè kèe.] À wà pwina é cãmi jè upwàra, àna é nye uti è pwèe. À wà pwina é wéaari macii, àna é wãdo è dilé géee goo.

⁸⁻⁹À jèe còo pâ wàrapwiri naa na wãro kãjè na diri pâ tòotù. Èco na cãgo caa ina géee goòò co. Ba jèe nye wii naa na è *Naèà kà Moosé pâ: Gà cibwaa pacoo è paaci, ma é uti è pwàra blé, na pàara na é còogai, ba kãgà, è u mwatò goro blé. Deutéronome 25.4

Wiàna é ina pwiri wà Pwiduée, à gona é ina co è macii? ¹⁰Bwa! É ina ba kãjè mwara, tèpa àboro. Ba wiàna jè ù, ma pétà, à jè tapaciri è jè ére na kãjè, géee goro àrapiiunya.

¹¹[Naa goobu ma wà Barnabas[‡], na ia bu jèe picémara tàwà è popai] à bu nye cãmi è arapwüru naa na pwàranümawà, târa *napwéretòotù. À gona muru na dau maina tàwà, ma bu tòpi è pwina pâri, târa pai wãro kãbu, géee goo è pâ neemuruwà naani gòropuu[§]? ¹²À wiàna pwa tàrù kà pàra tàpé ma rà tòpi jiiwà, à o nye dau wádé, wiàna guwà naa tâbu mwara!

Bu jèe caa tacoo goowà

Èco na jèe nye câbu mu caa tacoo goowà pâ, na guwà wàrapwiri, à bu naaco, ba na o ticè na rà èrà goo [wà tèpa àboro, na rà tòpi] è *Picémara Wádé goo wà Kériso.

¹³Guwà tàmogòori bwàti pâ, wà tèpa pwa *àrapwaaailò, àna rà nye tòpi è ére géee goro àrapwaaailò naa na wãra pwapwiciri. À wà tèpa ènawéna kàra, àna rà tòpi è ére géee goo pâ àraimeai. ¹⁴À nye ipaiwà naa goo wà tàpé na rà picémara è Picémara Wádé. Ba é ina wà Pwi Ukai pâ, wádé na rà wãro géee goo è popai kàra.

¹⁵Èco na wãgo, àna nye cãgo caa tòpi géee goo, à càcaa majoroé ma go wii tàwà tii bèeni. Bwa, o wádé na go bà, jii na wàrapwiri! Ba go ipwádée na càcaa pâri ma ina, wà pwi jè àboro pâ, go tòpi mwani jii tàpé na go picémara tàra è Picémara Wádé*. ¹⁶Cãgo caa pi-ina kòo, naa

8:9 Roma 14.13–15; Galatia 5.13 **8:11-12** Roma 14.15,20 **§ 8:11-12** Tubaèpà—Grec: Tanoori è cèikí kèe. **8:13** Roma 14.21 **9:1** Apostolo 22.17–18, 26.16; 1 Korénito 15.8–9 **9:2** 2 Korénito 3.2–3 * **9:2** Ba é wãro kàwà, àna paàjupàra pâ... é, Ba é wãro kàwà naa goo Pwi Ukai, àna paàjupàra pâ, go pwi apostolo. **9:4** Luka 10.8 **† 9:5** Pétèru—Grec: Céphas. **9:8-9** Deutéronome 25.4; 1 Timotéo 5.18 **9:10** 2 Timotéo 2.6 **9:11** Roma 15.27 **‡ 9:11** Naa goobu ma wà Barnabas—é, Naa goobà ma wà pàra tèpa apostolo. Popai Nous naa na grec. **§ 9:11** Naa na pwàranümawà, târa napwéretòotù; Pà neemuruwà, naani gòropuu—Spirituel; Matériel. **9:12** Apostolo 20.34; 2 Korénito 11.9 **9:13** Deutéronome 18.1–3 **9:14** Mataio 10.10; Luka 10.7; Galatia 6.6 * **9:15** Dernière phrase—Grec: O nye ticè àboro cèna é patãjii jiiò è ipwádée kòo bèepwiri. **9:16** Jérémie 20.9

goro pai picémara kôo ê Picémara Wâdé. Ba nye wakè na é naa tóo [wà Pwiduée] ma go pwa. Â ée mwa pitèio ba gòo† wiàna câgo caa pwa.

17 Wiàna wâgo na pitòrigari i wakè bèepwiri, â o wâdé na go tòpi é mwani goo. Êco na [nye wà Pwiduée, na é] pitòrigario, â é cùruo pâ. Â câgo caa tapaciri naa wâriô goro mwani. 18 O dà cè câmaô? Wâéni: Na go picémara é Picémara Wâdé, wiàna nye ticè wâriô naa goo. Â go ipwâdé, ba nye pwa tarù kôo, ma go ilari cè wâriô, êco na câgo caa ilari.

Go piênawéna kâra âboro diri

19 Géee goo kaa pwiri, â nye ticè âboro na pitûâ kôo. Êco na go piênawéna kâra diri tèpa âboro, ba na o dau wâru géee goorà, na go poparà dari Kériso. 20 Wiàna go tâa jaa tèpa *Juif, â go nye pwacèwiirà, ba na go poparà dari Kériso. Jèe tipio jii é Naèà kà Moosé, êco na go nye pitère dâra, goorà, ba wâilà, âna rà pitère dâra.

21 Â wiàna go tâa jaa tàpé [na càra caa tèpa Juif] na càra caa tâmogòori é Naèà kà Moosé, â go pwacèwiirà, â câgo caa po tâa co naa goo é Naèà. Â go nye wàrapwiri, ba na go poparà dari Kériso. (Êco na é tâa gooè é naèà kà Pwiduée, ba go nye ciburà wârori é naèà kà Kériso.)

22 Â wiàna go tâa jaa tàpé na càcaa gòo é cèikí kâra, â go wâro pwacèwiirà, ma go pagòora, ba na rà wâro wià Kériso†. Üu, go nye wâro pwacèwii tàpé na go tâa jaarà, na diri pai pwa wèe, ba na o pwa tèpa âboro géee goorà, na rà o medari Kériso‡. 23 Diri é pwiibà, âna go pwa, ba na é pâra pâ* é Picémara Wâdé. Â, naa wàrapwiri, â o tà tóo é pâ aupwényunyûari kèe.

Go tà itàa ba na go piétò

24 Guwà tâmogòori pâ, wà pwina é piétò, naa na é pi-itàa, âna é tòpi é câmaé. Â càcaa wà diri tèpa itàa na rà tòpi. Êkaa na wâdé na guwà itàa, ba na guwà tòpi é câmawà! 25 Wà tèpa itàa ma tèpa ipaa, âna rà dau ipwabwàtirà, ma piaabòrirà, ba na rà o piétò. Napwa naa goo é câmarà, âna o càcaa tâa dâra gòiri.

Êco na é câmajè, [wâijè tèpa cèikí] âna ée mwa tâa dâra gòiri awé. 26 Êkaa pwiri na go itàa bwàti, ba na go tèepaa naa na é pwâadèrèe. Â, na go piokée, â go tò bwàti iô, târa ma coogée. 27 Â go piaabòrio, â go wakè, ba na go ipwabwàti é naiio, târa ma é pacoó é câbawâdé kôo. Ba o càcaa wâdé, wiàna câé caa tòpio wà Pwiduée†, géee na càuru é pai picémara kôo é popai kèe tà pâra tàpé.

10

Cibwaa ipwamaina duée imudi

1 Tèpa cèikí béed, go taniimiri tàwà, é pwina tèepaa mari tèpa jojoorojè*, wà tèpa *Isaraéla biu. [Ba wà Pwiduée, âna é tòcia tàra é naigé naa namaré.] Ba é nama é pâra béaa kâra é jè nee, ba na é wéaarirà. Â rà cau jépàgà diri é nawià Mii. 2 Â [pwacèwii na] cau *upwaarà, naa na i nee, ma nawià, ba na rà o caapwi ma wà *Moosé [pwi a pitûâ kâra].

3 Â rà cau ija diri é utimuru me géenidò napwèretòotù†, na é naa tàra wà Pwiduée. 4 Â rà cau wâdo mwara é jawé na é naa tàra. Ba nye goro kaa é pátàmee, na é nama joro i jawé, géee goro pwi atù na pâra wiàrà. Â é pwi atù bèepwiri, âna wà Kériso.

5 Êco na, [géee na càuru diri pâ pwi bèepwiri, âna] wâru géee goorà, na càcaa wâdé tûa kâra tà Pwiduée, â é nama rà bà, â é tòdidirirà naa namaré.

Cibwaa ipwacèwii Ba Isaraéla biu

6 Diri é pâ pwi bèepwiri, âna târa câmu tâjè, ba na jè cibwaa pwaduwa kâra. Â jè cibwaa niimiri pâ, jè pwa na èpà, pwacèwiirà:

† 9:16 Ée mwa pitèio ba gòo—Grec: O dau pwaée kôo. 9:20 Apostolo 21.20–26 9:22 2 Korénito 11.29 † 9:22 Ma go pagòora... Grec: Ma go poparà dari Kériso. § 9:22 Na rà o medari Kériso—Grec: Na go pa-udòrà. * 9:23 Pâra pâ—Se répandre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwiarì pâ. 9:25 Filipi 3.14; 2 Timotéo 2.4–5, 4.7–8 9:27 Roma 8.13, 13.14 † 9:27 Caa caa tòpio wà Pwiduée—Grec: Tòpò-o naa goro jènèrèe (disqualifié). Papwiciri jiié na é itàa naa na pi-itàa. 10:1 Exode 13.21–22, 14.22–29 * 10:1 Jojoorojè—Wâru tèpa cèikí naa Korénito na càra caa tèpa Juif (tèpa Isaraéla). Êco na é ina wà Paulo pâ, jojoorojè, ba, é ina wà Pwiduée pâ, na wâijè diri tèpa cèikí naa goo wà Kériso, âna jè pwacèwii tèpa gòobàra Abérama, pwi jojooro tèpa Isaraéla. (Còo Galatia 3.29.) 10:3 Exode 16.35 † 10:3 Me géenidò napwèretòotù—Grec: Spirituel. Ipaìwà mwara naa goo pâ popai nye géee goro kaa é pátàmee na nee tii 4. 10:4 Exode 17.6; Nombres 20.11 10:5 Nombres 14.29–30 10:6 Nombres 11.4,34; 1 Korénito 10.11

⁷ Jè cibwaa pwamaina tèpa duée imudi, pwacèwii pai pwa kà pàra tàpé gée goorà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicíri pà: *Rà tâaboo naa na pi-ija. Â rà câbu imudi. [Â rà pwamaina é pâ duée imudi.]* Exode 32.6

⁸ Jè cibwaa ipuu imudi, pwacèwii pàra tàpé. Ba gée goo kaa pwiri, â rà po 23 000 tàpé na rà bà, naa na caapwi tòotù.

⁹ Jè cibwaa gàdà Pwi Ukai†, pwacèwii pàra tàpé, na utirà dòèa, â rà bà.

¹⁰ Jè cibwaa pikúu, pwacèwii pàra tàpé. Ba wà Pwiduée, âna é cùru pà pwi jè *angela kèe na pòtàmwararà.

¹¹ Diri é pâ aré-bà, âna tèepaa mari wà tèpa Israéla biu, ba na câmu tâjè. Â jèe wii diri, ba na jè ipwacòoco. Ba o tàpo tèepaa é pwàadàra é pàara bèeni. ¹² Wàèpwiri, wà pwina é niimiri pâ gòo é cèikì kèe, âna é ipwacòoco, ba é péa tà tûu!

¹³ [Éco na wádé na guwà tâmogòori pâ]: Diri é pâ tacai na tèepaa mariwà, âna pwacèwii pâ tacai kà pàra tàpé. Â wà Pwiduée, âna ée pwi a pacoo é auinabéaa kèe, â o câé caa nama é wénari é nii kàwà i tacai. Â ée mwa paari tàwà é pai udò jii, ba na guwà o nye tà cimwü naa na tacai.

¹⁴ Êkaa, co tèpa âji béèò, wádé na guwà upiri é ipwamaina duée imudi.

Jè caapwi ma Kériso

¹⁵ Guwà pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa tâmanga§, ma guwà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru. Wiàna wàrapwiri, â guwà pitèi cai é pwina go ina tàwà ni: ¹⁶ [Na jè ija é utimuru kà Pwi Ukai] â jè pwaolè tà Pwiduée goo é wàrado goro dipâa—pai ina wèe pâ, domii kà Kériso, [na joro, na ia é bà ba kâjè]. Â é poloa na jè ipâdi, âna é naii Kériso. Ūna jè wâdo, ma ija, â jè caapwi ma wà Kériso. ¹⁷ Â cau wàjè diri na jè ija i poloa, â jè tâgèe caapwi naiiri âboro. Ba jè cau ija gée goro é poloa na caapwi.

Cibwaa pitànaima ma pâ duée!

¹⁸ Guwà niimiri cai [é pai pwapwicíri kà] tèpa Israéla. Wà tàpé na rà uti é *ârapwaaillò na naa tà Pwiduée, âna rà pâ nau caapwi ma wáè. ¹⁹ Â càcaa ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwa ârapwaaillò târa pâ ânuuru [muru na rà ina goorà pâ] 'pwiduée'! Ba piticèmuru naa goo pâ pàra 'pwiduée', â piticèmuru naa goo pâ ârapwaaillò na naa târa.

²⁰ Êco na guwà ipwacòoco. Ba pwa pâ duée [na rà cicara wà Pwiduée]. Â nye wàilà kaa na rà tòpi é pâ ârapwaaillò bèèpwiri. Â é utimuru na naa târa pâ duée, âna càcaa naa tà Pwiduée, na é caapwi co. Â càcaa wádé tóo, na guwà pitànaima ma é pâ duée*. ²¹ Guwà tère, làpé! Càcaa pâri ma guwà picapai wâdo é wàrado kà Pwi Ukai, bau é wàrado kâra pâ duée imudi! Â càcaa pâri ma guwà picapai ija é utimuru kà Pwi Ukai, bau é utimuru kâra pâ duée imudi! ²² Wànau, nùmawà na guwà nama é putàmù wà Pwiduée? Ê, pwiri guwà niimiri pâ dau pwa nii kàwà jiié?

Jè pwa diri ba na o ipwamaina Pwiduée

²³ [Jè wàjué còwà] naa goo auina kàwà, pâ «Nye ticè muru na papwicíri jiiio.» Â go ina mwara pâ, càcaa èdiri pâ muru na wádé. Nye âjupâra pâ, nye ticè na papwicíri jiijè, [tèpa naí Pwiduée] éco na càcaa èdiri pâ muru na pagòo tèpa béèjè. ²⁴ Wádé wiàna jè cibwaa po mudàra co é pwina wádé ba kâjè; jè mudàra mwara pwina wádé ba kà pàra tàpé.

²⁵ [Wàéni é pwina gà mwa pwa]: Wiàna gà wâri é noo kâra macii naa na aupwa jèna, â gà cibwaa pitawèerigà [pâ, pwiri utimuru târa pwa ârapwaaillò]. Â, na wàrapwiri, â o càcaa tubagù é *pwàratùra-nigèe-googà. [Ba napwa naa goo é utimuru, âna nye ticè na pwicíri tâjè.]

²⁶ Ba: Ê gòropuu diri, bau diri é pwina tâa na, âna kà Pwi Ukai. Psaume 24.1

²⁷ Ipaiwà na rà todàgà wà tàpé na càra caa tèpa cèikì. Â gà pâra, â gà cibwaa piwà na gà ija. Â gà cibwaa tawèerirà goro é utimuru, ba na o càcaa tubagù é pwàratùra-nigèe-googà. ²⁸⁻²⁹ Êco na, wiàna é ina tâgà wà pwi âboro pâ: «Wàéni utimuru na naa târa duée», â gà cibwaa ija. Â càcaa wàrapwiri googà, â wàrapwiri gooé, ba na gà cibwaa tubagù é pwàratùra-nigèe-googé.

10:7 Exode 32.6 **10:8** Nombres 25.1-9 **10:9** Nombres 21.5-6 † **10:9** Pwi Ukai—Pàra Tii Pwicíri naa na grec, âna rà ina pâ: Wà Kériso. § **10:15** Guwà pi-ina...guwà tèpa tâmanga—Grec: Go patùrawà, pwacèwii wiàna guwà tèpa tâmanga. **10:16** Mataio 26.26-28 **10:17** Roma 12.5 **10:18** Lévitique 7.6 **10:19** 1 Korénito 8.4 **10:20** Deutéronome 32.17; Auinapàri 9.20 * **10:20** Pwa tàrù kâjè ma jè uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaillò goo, éco na jè ipwacòoco, na jè cibwaa pwapwicíri târa pâ duée. **10:21** 2 Korénito 6.15-16 **10:22** Deutéronome 32.21 **10:23** 1 Korénito 6.12 **10:24** Roma 15.1-2 **10:26** Psaume 24.1 **10:28-29** 1 Korénito 8.7

[Pwiri guwà wò tòpi tóo pà]: «Gorodà na go pitèrè dàra é aunünüma kà pwi jèpwi? ³⁰ Ba wiàna go pwaolé tà Pwiduée goro é utimuru, á gorodà na o pitèio goro pai uti kóo?»

³¹ [Á go ina pà]: Na gà ija, á na gà wádo, á gà cau pwa, ba na béipwamaina Pwiduée. Á ipaiwà naa goro diri pà muru na gà pwa. ³² Á gà ipwacòoco goro pà tûâ'gà, ba gà péa tanoori é pwàratùra-nigée-goo pwi jè áboro—wiàna ina pà, pwi jè *Juif, é, wà pwi áboro na cáe caa pwi Juif, é, wiàna pwi jè áboro géé na wàra pwapwicîri kà Pwiduée.

³³ Á napwa naa gooó, ána go wàrapwiri†. Ba cágo caa imudàra cè wádé kóo acari. Á go o imudàra cèna wádé ba kà diri tèpa áboro, ba na o wàru géé goorà, na rà o udò, [ma tãa tãra é *âji wãro].

11

¹ Üu, guwà ipwacèwii, ba go ipwacèwii Kériso.

tûâ kâjè na jè pwapwicîri naima

(Naporomee 11–14)

Pai târamiri pûrùjè

² Go jèe naa tàwà pà nyamanya ma pà árapupûra [na ia go jèe tòpi]. Á go ipwàdée goowà, á go picâdiriwà, ba guwà nye tà niimiri, á guwà wãro wiàra*. ³ Á pwa mwara jè muru na nümoo na guwà tâmogòori. Wàeni: Wà Kériso, ána é pwi a pitûâ† kà pwi paa; á wà pwi paa, ána é pwi a pitûâ kà tò wádèe. Á wà Pwiduée, ána é pwi a pitûâ kà Kériso, [pwacèwii na é pûrùjè, ána pwi a pitûâ kãra naiiri áboro kâjè].

⁴ Wà pwi áboro na é târamiri é pûrùé na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwiduée, ána cáe caa papwicîri wà Kériso, na é pwi a pitûâ kèe.

⁵⁻⁶ Êco na, napwa naa goo wà tò ilàri, ána wádé na é târamiri é pûrùé, na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwiduée. É wàrapwiri, ba na é paari pai pitòimiri kèe wà pwi éaé, na é pwi a pitûâ kèe. Wiàna cáe caa wàrapwiri, ána pwacèwii na tàpi pûrùé, muru na kamu‡ ba kà tò ilàri§ [naa jaajè].

⁷ Napwa naa goo wà pwi paa, ána é cibwaa târamiri é pûrùé* [na é pwapwicîri]. Ba wà pwi paa, ána é pwacèwii é ánuuru muugère kà Pwiduée†. Êco na wà tò ilàri, ána é pwényuàa ma muugère kà pwi paa. ⁸ Ba wà Pwiduée, ána cáe caa tapoo é paa géé goro é naii tò ilàri. Á é tapoo é ilàri géé goro é naii pwi paa. ⁹ Á cáe caa tapoo é paa ba kà tò ilàri, á é nye tapoo é ilàri ba kà pwi paa.

¹⁰ Wàepwiri é majoróe ma é târamiri é pûrùé wà tò ilàri. Ba wàrapwiri goo wà tèpa *angela‡.

¹¹ Êco na, naa na pai tòpò kà Pwi Ukai§, ána, wiàna ticé ilàri, á o nye ticé paa. Á wiàna ticé paa, á o ticé ilàri. ¹² Ba wiàna é tapoo ilàri géé goro naii pwi paa wà Pwiduée, á ájupàra mwara pà, wà pwi paa, ána pitèpaé géé goo tò ilàri. Á wãilu, ána ru cau me géé goo wà Pwiduée, ba wà Pwiduée na é tapoo diri pà muru.

¹³ Gona guwà niimiri pà, wádé wiàna cáe caa târamiri é pûrùé wà tò ilàri, na é pwapwicîri tà Pwiduée? Wádé na guwà pinünüma cai bwàti naa goo, ma pitèi cai. ¹⁴ Wà pwi paa na dau gòri é wàrapûrùé, ána po dau kamu ba kâjè. Ba nye càcaa wàrapwiri wiàra é càra na naa tãjè*. ¹⁵ Á wà tò ilàri, ána nye naa tée, ba na gòri wàrapûrùé, bétâramiri é pûrùé, ba pwényuàa

10:30 1 Timotéo 4.4 **10:31** Kolosé 3.17 **10:32** Roma 14.13 **10:33** 1 Korénito 9.20–22 † **10:33** 1^{re}

phrase—é, Guwà ipwacèwii. (Còo 1 Korénito 11.1.) **11:1** 1 Korénito 4.16 * **11:2** Jèpa pi-itè pà jèpa nyamanya, naa na pà jèpa napò ma jèpa pàara. Na pàara kà Paulo, ána càcaa wádé, na gòri wàrapûru pwi paa; á càcaa wádé na pwàrù pûru tò ilàri. Wádé na tòimiri pai pwa kâjè, wiàra nyamanya kãra Ba kâjè, á na càcaa tanoori wà tèpa jènèrèjè. **11:3** Genèse 3.16; Êrésò 5.23 † **11:3** Pwi apitûâ—Grec: Pwi pûru. ‡ **11:5-6** Kamu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Pitubaàrakaée.

§ **11:5-6** Muru na kamu ba kà tò ilàri—Wà tèpa Juif béaa, ána rà tàpi pûru tò ilàri na é pwa pà tûa na èpà. Tãpi pûru pa ilàri gòronaigè mwara. Grec: Á wiàna tàutèe na é târamiri é pûrùé, á wádé naa tàpi! **11:7** Genèse 1.26–27 * **11:7** É cibwaa târamiri é pûrùé—é, Ticé pitacoo gooé na é târamiri é pûrùé. † **11:7** Pwacèwii...Pwiduée—É jèe tòpò pwi áboro wà Pwiduée, ba na é pwacèwii, wà Pwiduée. ‡ **11:10** Ba wàrapwiri goo wà tèpa angela—Càcaa pwéelaa pai ina wèe. Wàeni pàra auniimiri kà pàra tèpa dotée goro é Tii Pwicîri: • Wà tò ilàri, ána é paari tà tèpa angela pà, pwa tàrù kèe, ba na é pwapwicîri ma ipa popai naa na nee Pwiduée. Á é tàrù bèepwiri, ána é me géé goo wà Pwiduée. É, • É paari tà tèpa angela pà, é papwicîri pwi éaé. É, • É pipwamurúé jii wà tèpa angela kà Caatana (tèpa duée), úna é gére pwapwicîri. É, • O pwa pátámèe jii pà duée, ba na é piétò jiiirà. § **11:11** Naa na pai tòpò kà Pwi Ukai—é, Naa na wãro kâjè naa goo Pwi Ukai. * **11:14** É càra na naa tãjè—Grec: La nature. Munaa pai ina wèe ni pà, tèpa nyamanya kà tèpa áboro.

ma muugère kée. ¹⁶ Â wiàna pwi càra âboro-bà, âna câé caa wâdé tà wà pwi jèpwi, â go ina co pà nye câmaajé tâbà†. Â ipaiwà pai pwa bèepwiri naa na pàra wàra pwapwicìri.

Caanilo—Pa-utimuru

¹⁷ Go patùrawà ni, goro pà tûà kàwà na càcaa wâdé tóo. Ba, na guwà mu picaatâa [nau pwapwicìri] â guwà dau pitubaèpà tàwà [gée goro é pà càrawà na èpà].

¹⁸ Ba jèpwi, âna go tère pà, na guwà ipitiri, â guwà pitadàrùwà. Â go niimiri pà, âjupàra é pwàratùra bèepwiri. ¹⁹ (Èco na péa wâdé wiàna pwa cè pitadàrù wànabibiù kàwà, ba na jè tàmogòori tàpé na rà âjupàra.)

²⁰ Jèpwi: Na guwà pitànaima, â guwà niimiri pà, na guwà pi-ija é utimuru kà Pwi Ukai‡. ²¹ Èco na guwà pitòri, ba wà pàra tàpé, âna rà copwa, â wà pàra tàpé, âna rà ipwirié. ²² Wànau? Nye ticé pwàrawà kàwà ma guwà ija ma wâdo wé? Gona càcaa âjimuru tàwà é wàra pwapwicìri kà Pwiduée? Â nùmawà na guwà tubakamu tàpé na ticé kàra? Go mwa inaanau§ tàwà? Pwiri guwà niimiri pà go mwa picàdiriwa? Bwa!

Ère Caanilo—Pa-utimuru

²³ Guwà tère! Wàéni mwara é nyamanya, na ia go tòpi jii wà Pwi Ukai, âna go pacàmuriwà goo: Na bàrane, na icuri wà Pwi Ukai Iésu na, âna é popa é poloa.

²⁴ Â é pwaolé tà Pwiduée goo, â é tubiti ma ipàdi, â é ina pà: «Èni, âna naiio, na go panuâ ba kàwà. Wiàna guwà ija, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

²⁵ Gée na càuru é pi-ija, â wà Pwi Ukai, âna é popa mwara é wàrado dipâa, â é ina pà: «Èni, âna câmu kâra *auipwataâboro na bwaa âmué—auipwataâboro na é pwa wà Pwiduée goro é domii kôo [na joro, ba na é tòpò pinaanapò naa nabibiù kàwà ma wâé]. Wiàna guwà wâdo, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

[Wàépwiri é popai kà Pwi Ukai Iésu.] ²⁶ Èkaa na, wiàna jè ija ma wâdo, â târa inapàpàri é pai bà kà Pwi Ukai ba kâjè, tèepaa naa goro cè pai wàjué me còwà kée.

Jè pwapwicìri Caanilo—Pa-utimuru

²⁷ Wiàna gà tòpi imudi é poloa ma é wàrado dipâa kà Pwi Ukai, â gà còbèedari é naiié bau é domii kée. ²⁸ Èkaa na, gà nye mara pinùnùma bwàti, béaa kâra é pai ija ma wâdo'gà. ²⁹ Ba wiàna gà ija ma wâdo, âna câgà caa còoina é naii Pwi Ukai*, â ée mwa pitègà wà Pwiduée, â ée mwa naa wàrimuru'gà.

³⁰ Wàépwiri kaa, na wàru gée goowà, na rà taa na aré ma maagé, tiagoro na rà bà. ³¹ Wiàna jè mara pitèi bwàti é càrajè, â pwiri o câé caa pitèjè wà Pwi Ukai [ma naa wàrimuru kâjè]. ³² (Èco na, wiàna é tèjè ma patàrùjè, âna târa ma o câjè caa dau pwa wàrimuru, ma tèpa âboro gòropuu.)

³³ Èpwiri co tèpa cèikì béedò, wiàna guwà picaatâa goro é pi-ija kà Pwi Ukai, â guwà pitapaciwà. ³⁴ Ba wiàna guwà po dau copwa, â wâdé na guwà mara ija béaa naa pwàrawà kàwà. Ba na wàrapwiri, â wiàna guwà ipitiri, â o câé caa naa wàrimuru kàwà wà Pwiduée.

[Nabwé naawè.] Napwa naa goo pàra pwina guwà ilari jiio, âna go o mwa ina tàwà, wiàna go mwa wàjué me còwà dariwà.

12

Àraimeai gée goo Nyuâaé Pwicìri

¹ Tèpa cèikì béedò, go patùrawà ni, goro pà àraimeai, na me gée goo é Nyuâaé Pwicìri. Ba wâdé na guwà tàmogòori bwàti é pai pwa goo.

² Béaa, na bwaa câguwà caa pàji tàmogòori wà Pwiduée, âna guwà pwamaina pà *ànurumuru na guwà ina pà 'pwiduée', na ticé wàro goorà. Â, na guwà wàrapwiri, â rà pa-imwùruwà pà duée imudi. Â càcaa pâri ma guwà cicararà*.

† **11:16** Câmaajé tâbà—é, Câmaajé tóo. **11:18** 1 Korénito 1.10–12 ‡ **11:20** Utimuru kà Pwi Ukai—Naa na bétapoo wàra pwapwicìri, âna nye ticé Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie) pwacèwiijè. Rà nye ija pwacèwii pai ija kâjè diri tóotù. § **11:22** Inaanau—Ina pà wànau. **11:24** Mataio 26.26–28; Maréko 14.22–24; Luka 22.19–20 **11:25**

Exode 24.6–8; Hébéru 8.8–13 **11:27** Hébéru 10.29 * **11:29** Câgà caa còoina é naii Pwi Ukai—Àrailu pai ina wèe: Jèpwi âna, Câgà caa còoina pà, guwà caapwi ma wà tèpa cèikì béégà na rà ija ma wâdo, ba guwà cau caapwi naiiri âboro, é naii Kériso. Jèpwi âna, Câgà caa còoina pà é pwina gà wâdo ma ija, âna {câmu kâra} é naii Kériso ma domii kée, na é bà ba kâgà; âna muru na dau pwicìri. **11:32** Hébéru 12.5–6 **12:2** Habakuk 2.18–19 * **12:2** Grec: Guwà tàmogòori pà, na pàara na guwà bwaa tèpa païens (tàpé na càra caa tàmogòori Pwiduée), âna ipa-imwùruwà goro pà idoles (ànuru pà 'pwiduée') na càcaa pâri ma rà tûra. Èco na rà pitùà kàwà.

³ [Éco na nabà, âna é popawà è Nyuââé Pwicîri kà Pwiduée]. Â nûmoo na guwà câmogòori è pwina me géé gooé. Ba wiàna é tùra géé goo è Nyuââé Pwicîri, wà pwi jè âboro, â o càcaa pâri ma é pinajajai Iésu. Â wiàna é inapàpàri pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai, â nye géé goo kaa è Nyuââé Pwicîri.

Caapwi co Nyuââé Pwicîri na é naa

⁴⁻⁵ È Nyuââé Pwicîri, âna é jèpa naa tâjè jècaa pâ âraimeai† na pi-ité. Â wiàna wâru pâ jèpa pai piênawéna kâjè, éco na jè piênawéna kà Pwi Ukai na é caapwi co. ⁶ Â wâru pâ jèpa wakè kâjè, éco na caapwi co Pwiduée na é wakè goojà diri. ⁷ Â è Nyuââé Pwicîri, âna é paari è pai tâa goojà kèe, ûna é naa tâjè jècaa è jèpa âraimeai, ba na o pagòo diri [è wâra pwapwicîri].

⁸⁻¹⁰ È naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai, â é naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai. Âna nye pwi caapwi Nyuââé Pwicîri na é naa. [Wâéni pàra pwi]‡:

È pai tâmogòori tèi bwàti pâ muru;
È popai goro autâmogòorimuru;
È cèikí na maina;
È pai nama tiàu maagé;
È pai wakè goro pàtâmee;
È pai ipa popai naa na nee Pwiduée (*péroféta);
È pai nadàrù è pwina me géé goo wà Pwiduée, ma è pwina càcaa me géé gooé;
È pai tùra na pâ pwàratùra na ité§;
È pai bii è pâ pwàratùra bèepwiri.

¹¹ Èdiri pâ pwiibà, âna nye è Nyuââé Pwicîri na é ipàdi tâjè jècaa wiàra cábawádé kèe.

Wâguwà naima âna guwà naii Kériso

¹² Guwà jèe còo cai è naiijè [wàijè tèpa âboro]: Nye caapwi naiiri âboro, éco na nye dau wâru è nyi ére géé goo. Â ipaiwà naa goo è naii Kériso, [pai ina wèe pâ, è wâra pwapwicîri kèe]. ¹³ Ba jèe cau *upwaaajè naa goo è Nyuââé Pwicîri na é caapwi, ba na jè o caapwi naiiri âboro. [Âjupâra naa goojà diri tèpa cèikí] wiàna jè tèpa *Juif, é, càjè caa tèpa Juif; â wiàna jè tèpa *ênawéna kîri kâra pâ âboro, é, wiàna pwa târù kâjè. Ba jè cau tòpi è Nyuââé Pwicîri naa na è pwàranûmajè.

¹⁴ Â napwa naa goo è naiiri âboro, âna wâru pâ ére géé goo. ¹⁵ Â câe caa ina è âjè pâ: «Géé goo na câgo caa ijè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.» ¹⁶ Â câe caa ina è pwàranýurujè pâ: «Géé goo na câgo caa âraporomeejè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.» ¹⁷ Ba wiàna ina pâ, nye po éco è âraporomeejè naa na naiijè, â jè o mwa wânau târa cè pai tère kâjè? Â wiàna ina pâ, nye po éco pwàranýurujè naa na naiijè, â jè o mwa wânau târa pai tère ûraara muru?

Wà Pwiduée na è jèpa tòpòjè

¹⁸ Ba wà Pwiduée, âna é jèpa tòpò jèpa ére, naa na naiiri âboro, wiàra è nye pai niimiri kèe. ¹⁹ Â wiàna ina pâ, nye po éco caapwi ére, â o càcaa naiiri âboro na tâbawée.

²⁰ Ûu, ba wâru diri è pâ jèpa ére géé goro è naiiri âboro. ²¹ Wàépwiiri na, càcaa pâri ma é ina è âraporomeejè târa ijè pâ: «Càcaa pwamuru naa googà.» Â càcaa pâri ma é ina è pûrujè târa du âjè pâ: «Càcaa pwamuru naa goou.»

²² Jèpwi mwara, âna pwa pàra ére géé goro è naiijè, na jè niimiri pâ, ticè nii kàra. Éco na nye wàilâ kaa na dau pwamuru naa goora. ²³ Â è pâ ére na jè pinaapwàniri, âna jè nye dau pipapwicîrìrà. Â è pâ ére na càjè caa còo, âna jè dau piwéaarìrà, ²⁴ jii è pàra ére. Ba nye wàrapwiri, pai tòpò kà Pwiduée è naiijè.

²⁵ Â êkaa, na càcaa pâri ma pitadàrù è naiijè. Â èdiri pâ ére bèepwiri, âna rà nye pitòdimirìrà còwà. ²⁶ Ba wiàna é tâa na aré pwi jè ére, â èdiri pàra ére, âna rà cau tâa na aré ma wâé. Â wiàna ipwamaina jè ére, â wàilâ diri, âna rà cau ipwádée ma wâé.

Pàra wakè naa na wâra pwapwicîri

12:3 1 Ioane 4.2-3 **12:4-5** Roma 12.6 † **12:4-5** Áraimeai—Pai ina wèe ni pâ, è nii bau è autâmogòorimuru na naa tâjè, ba na jè wakè kà Pwiduée, ma ipagòo è wâra pwapwicîri kèe (talent, aptitude, capacité). ‡ **12:8-10** Na pàra nee tii na è naporomee bèeni, âna wâru pâ popai na caapwi pai ina wèe, naa na paicí. Â cábâ caa ciburà ina còwà è pwina caapwi. § **12:8-10** Pwàratùra na ité—È pwàratùra na càjè caa câmu goo, na jè pwamaina Pwiduée goo. Pwiri è âji pai tèpa âboro, pwiri è pai tèpa angela (còo 1 Korénito 13.1), pwiri càcaa âji paijè. **12:11** 1 Korénito 7.7 **12:12** 1 Korénito 10.17
12:13 Galatia 3.28

²⁷ Wâguwà naima, âna guwà naii Kériso, ê wâra pwapwicîri kêe. Â wâguwà jècaa, âna guwà jèpa ére géee gooé. ²⁸ Â wâéni [pàra tèpa wakè] na é jèe tòpò wà Pwiduée naa na wâra pwapwicîri:

Tèpa apostolo, na rà tèpa pàbéaa;
Tèpa ipa popai (péroféta);
Tèpa picémara popai;

Â wâéni pàra tàpé mwara:
Tèpa wakè goro pàtamee;
Tèpa nama tiâu maagé;
Tèpa pitu tà pàra tàpé;
Tèpa pitûâ;
Tèpa pwa pâ pwâratùra na ité.

²⁹ Gona [guwà niimiri pâ] jè cau tèpa *apostolo diri? Bwa! Â câjè caa capai tèpa péroféta diri, ma tèpa picémara popai, ma tèpa wakè goro pàtamee. ³⁰ Â gona jè cau tèpa nama tiâu maagé, ma tèpa pwa pâ pwâratùra na ité, ma tèpa bii pâ pwâratùra bèepwiri? Bwa. [Ba jèe naa tâjè jècaa ê jèpa âraimeai.] ³¹ Â wâguwà, âna wâdé na guwà iari ê pâ âraimeai na pwamuru naa goo. Êco na go o mwa paari tàwà ê naigé na dau piwéna ma wâdé awé.

13

Pimeaari

¹ Wiàna go pwa
pâ pairi pâ âboro diri,
ma pâ pai tèpa *angela,
â wiàna ticé pimeaari goodò,
â nye po pwa aio co,
pwacèwii kilo,
é, târa ilò na é tûu*.
² Wiàna go pame
popai kà Pwiduée;
wiàna go tâmogòori diri
pâ muru ni gòropuu,
pâ muru na tâa na wâbinyiri;
â wiàna ticé pimeaari goodò,
â nye piticèmuru naa goodò.
Wiàna dau maina cèikí kôo,
ma go pagù pâ jaa,
â wiàna ticé pimeaari goodò,
â nye piticèmuru naa goodò.
³ Wiàna go naa
diri pâ neemuruô
tà tàpé na ticé kàra;
â wiàna go panuâ naiio
ba na go pi-ina kôo†,
â wiàna ticé pimeaari goodò,
â nye piticèmuru naa goodò.

Wâéni pai pwa wâra pimeaari

⁴ Wâéni ê pai pwa
wâra ê pimeaari:
Jè pidâpwicâarjè.
Jè pitu tà pàra tàpé.
Câjè caa tèpa piboo.
Câjè caa pi-ina kâjè.
Câjè caa tèpa maina nûma.
⁵ Câjè caa pwa-imudiri muru.
Câjè caa piniimirijè co.

12:27 Roma 12.5 12:28 Êféso 4.11–12
cymbale) na pwa aié. 13:2 Mataio 17.20

12:31 1 Korénito 14.1 * 13:1 Târa ilò na é tûu—Grec: Sinebalo
† 13:3 Ba na go pi-ina kôo—é, Ba na o círi. Càcaa pwéelaa naa na grec.

Câjè caa tèpa putàmu.
Câjè caa tèpa tà niimiri na èpà
naa na pwâranümajè.

⁶ Wàéni è pimeaari:

Na jè ipwàdéé
goro è àjupàra;
à jè pikîri goro
è pwina càcaa *târù.

⁷ Jè nye ciburà cèikî.
Jè nye ciburà tapacîri.
Jè nye ciburà kakèri.
À càcaa oratâjè goo.

Ée mwa tâa dâra gòiri awé

⁸ Dâ na ée mwa tâa
dâra gòiri awé?

Nye è pimeaari!

[O nye cau tiâu
pâ âraimeai]:
O nye tiâu
tèpa *péroféta.
O nye tiâu
pai pipa popai
naa pwâratûra na ité.
O nye tiâu
pai tâmogòorimuru.

⁹ Càcaa tâbawêe
è autâmogòorimuru
na naa tâjè.

Càcaa tâbawêe
è popai kâjè
naa na nee Pwiduée.

¹⁰ O tiâu diri
è pwina càcaa tâbawêe,
bâ ée mwa tèepaa me
pwina tâbawêe!

¹¹ Na go bwaa èpo,
â go tûra pwacèwii nari èpo,
â go niimiri pwacèwii nari èpo.

Ûna go jèe maina,
â go naaco diri
pai pwa kâra nari èpo.

¹² Bwaa câjè pâji còo bwàti;
jè niâ naa na garaaci [na tòri].

Êco na, na jè tòotù,
âna jè o mwa bàra còoê
naa na pai tâa kêe.

Bwaa câjè caa tâmogòori diri.

Êco na, na jè tòotù,
â jè mwa bàra tâmogòori bwàti[†],
pwacèwii Pwiduée,
na é tâmogòorijè bwàti.

¹³ Tâa tâjè pâ muru na âracié:

È cèikî, è pitapacîri,
bau è pimeaari.

Â wâ pimeaari,
na dau maina naa nadàpàra.

13:6 Roma 12.9 **13:7** 1 Pétèru 4.8 † **13:12** Jè mwa bàra tâmogòori bwàti—Jè mwa bàra còo Pwiduée ma tâmogòoríe bwàti. Grec: Jè mwa còo{è} naa na naporomee. **13:13** 1 Tésalonika 1.3

14

Pai pwa goo du âraimeai

¹ Guwà imudàra béaa é pimeaari, naa na diri é pwina guwà pwa. Â wâdé na guwà iari é pâ âraimeai géé goo é Nyuââé Pwicîri.

Dau wâdé wà pwini ipa popai naa na nee Pwiduée. ² Ba wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité goo é Nyuââé Pwicîri, â gà nye patùra co wà Pwiduée. Ba wà pàra tàpé, âna càra caa tâmogòori é pwina gà ina. Ba gà ina pâ muru na tàbinyiri tàra.

³ Êco na, wiàna gà ipa popai naa na nee Pwiduée, â gà patùra pâ âboro. Â gà pagòorà, ma patàmarùrà. Â gà pitu tàra diri é wàra pwapwicîri. ⁴ Ba wà pwina é tùra na pâ pwâratùra na ité, âna é nye ipagòoé còwà. Â wà pwina é ipa popai naa na nee Pwiduée, âna é pagòo diri é wàra pwapwicîri.

⁵ Wâdé tóo na guwà cau tùra na pâ pwâratùra na ité. Êco na nye dau wâdé tóo jii pwiri, wiàna guwà pame é popai naa na nee Pwiduée, [naa na pwâratùra na jè cau tâmogòori diri]. Ba wàépwi é muru na piwéna. Êco na, wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité, â wiàna wà pwi jèpwi, âna é bii popai na gà ina, â nye wâdé mwara. Ba wiàna wàrapwiri, â [é popai'gà, âna éé] pagòo diri é wàra pwapwicîri.

Pwa na gà pagòo tèpa cèikí

⁶ Wiàna ina pâ, go tèepaa mariwà, co tèpa cèikí béed, â go patùrawà co naa na é pwâratùra na ité, â o mwa wànau tàra ma pagòowà? Bwa, wâdé na go pame é popai na guwà tâmogòori—naa na pai pupùra kòo, é, naa na popai goro autâmogòorimuru, é, naa na popai na go pame tàwà naa na nee Pwiduée, é, naa na popai goro é pwina é paari tóo wà Pwiduée naa na nyuâa. Ba êdiri pâ pwi bèepwiri, âna tàra pitu tàwà.

⁷⁻⁸ [Guwà jèe niimiri cai pâ neemuru nyabi] pwacèwii é kuruò, ma kitara. Wiàna càcaa pwéelaa é aie, â jè o mwa wànau tàra cè pai tâmogòori é wéégere nyabi*? Â wiàna càcaa pwéelaa cè airi é tutu, â o wàilàapà na o pitapitirirà ma pwabwàtirà tàra ipaa? [Â wiàna wàrapwiri naa goo] pâ muru bèepwiri, na ticé wàro goorà, ⁹ â o nye ipaiwà naa goowà! Ba wiàna càcaa pwéelaa tâjé é pwina gà ina, â o wànau tàra ma jè tâmogòori é èrèé? Ba gà tùra pwacèwii pâ marù.

¹⁰ Dau wàru pâ pwâratùra kà tèpa âboro gòropuu. Â rà nye jèpa tâmogòori é jèpa pwâratùra kàra jècaa. ¹¹ Êco na wàgo, âna câgo caa tâmogòori é pairà. [Â wàilà, âna càra caa tâmogòori é paio.] Â go pwi pârame ba kàra, â rà tèpa pârame ba kòo. ¹² Â ipaiwà naa goowà [wiàna guwà tùra co na pwâratùra na ité]. Êkaa na wâdé na guwà mudàra pâ âraimeai, tàra pagòo é wàra pwapwicîri, [â càcaa muru na kàwà co].

Bii popai ba na rà tâmogòori

¹³ Wàépwi, wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité, â wâdé na gà pwapwicîri, ma o naa tâgà é âraimeai tàra bii popai. [Â, na wàrapwiri, â jè o cau tâmogòori é popai na gà pame.] ¹⁴ Ba, na go pwapwicîri na é pwâratùra na ité, â nye ticé na go tâmogòori naa na é pâ pwina go gére ina. Ba nye é Nyuââé Pwicîri† na é gére pwapwicîri wàgòod. ¹⁵ Â dà cèna go pwa? Wâdé na go pwapwicîri ma nyabi naa na nyuâa; â wâdé mwara na go pwapwicîri ma nyabi goro autâmogòorimuru kòo.

¹⁶ Wiàna guwà picaatâa tàra ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà niimiri tàpé na càra caa tâmogòori é pai pwa goo é pâ âraimeai géé goo é Nyuââé Pwicîri. Ba wiàna gà pwaolé tà Pwiduée, co, naa na é pwâratùra na ité, na é naa tâgà é Nyuââé Pwicîri, â rà mwa o wànau tàra ma rà pàra wiâgà, naa na pwàra pwapwicîri'gà? Ba o càra caa tâmogòori é pâ pwina gà ina‡. ¹⁷ Péa po dau wâdé pai pwapwicîri'gà. Êco na càcaa pitu ma pagòo tàpé na rà gére tère.

¹⁸ Napwa naa good, âna go pwi a tùra na pâ pwâratùra na ité—â go dau pwa awé jiiwà. Â go pwaolé tà Pwiduée goo. ¹⁹ Êco na wàna é ipitiri kà tèpa cèikí, âna nùmoo na go ina co 5 popai na pwéelaa, ba na go pacâmurirà, jii é pâ 10 000 popai, na ina naa na jè pwâratùra na càra caa tâmogòori.

Pwâratùra na ité âna câmu kêe

14:1 1 Korénito 12.31, 14.39 * 14:7-8 Cè pai tâmogòori é wéégere nyabi—é, Cè pai picàdàrù-ru wèe. † 14:14 Ê Nyuââé Pwicîri—é, Ê nyuâad. ‡ 14:16 Grec: Wiàna gà pwaolé goro é nyuâa, â wà pwina é tâa wè wà pwi âboro na é tâmaari...âna é mwa wànau tàra ma é tòpi pâ «Amen» tàra pwàra pipwaolé kâgà? Ba càé caa tâmogòori é pwina gà ina.

²⁰ Tèpa cèikí béeò, napwa naa goo è pâ tûâ na èpà, âna wâdé na guwà pwacèwii nyi nari èpo, na ticé na rà támogòori. Êco na, naa na diri pàra muru, âna wâdé na guwà pinünüma pwacèwii tèpa àboro maina. ²¹ Jèe wii naa na *Tii Pwicírì pâ è ina wà Pwi Ukai pâ:

*Go o mwa patùra è Ba kòo,
naa na jè pwàratùra na ité.
Go o mwa pacâmurirà,
naa na pai tèpa pârame.
Á o càra caa pitère dòo.*

Ésaie 28.11–12

²²⁻²³ Êkaa na, wiàna jè tura na pwàratùra na ité, âna càcaa muru na wâdé§ ba kà tàpé na càra caa cèikí. Ba wiàna rà tèepaa naa na wàra pwapwicírì wiàna guwà gére jèpa tura na jèpa pwàratùra na ité, â rà mwa ina pâ, gù pùruwà!

Êco na, wiàna jè ipa popai naa na nee Pwiduée, â o muru na wâdé ba kà tàpé na bwaa càra caa pâji cèikí*, [ba o tàpiri pwàranümarà]. ²⁴ Ba wiàna rà tèepaa, na guwà gére jèpa pame è popai naa na nee Pwiduée, naa na pwàratùra na rà támogòori, â rà o mwa còoina pâ tûâ kàra na èpà, â rà o pinünüma ma rà biirà†. ²⁵ Ba o papwéelaari è pâ muru na tâa na wâbinyiri na pwàranümarà. Á rà o mwa tûu jürurà, ma pwamaina Pwiduée. Á rà o mwa ina pâ: «Ájupàra pâ wà Pwiduée, âna é wàjaawà!»

Càrajè na pitòimiri naa na wàra pwapwicírì

²⁶ Tèpa cèikí béeò, jè o wànau, târa pai pwa kâjè na jè ipitiri? Wàeni:
Wà pwi jèpwi, âna é nyabi târa ma pwamaina Pwiduée.

Wà pwi jèpwi, âna é ipacâmurì†.

Wà pwi jèpwi, âna é pame è popai goro è pwina é paari tée wà Pwiduée naa na nyuâa;

Wà pwi jèpwi, âna é tura na è pwàratùra na ité;

Wà pwi jèpwi, âna é bii è popai bèepwiri.

Á diri è pâ pwiibà, âna târa ma pagòo è wàra pwapwicírì diri. ²⁷ Wâdé na ârailu, é, âracié àboro co, na tura na pâ pwàratùra na ité; â rà pitapacirà. Á wâdé na pwa pwi a bii pwàratùra kàra. ²⁸ Ba wiàna ticé, â rà cibwaa tura. Á rà nye jèpa patùra co wà Pwiduée.

²⁹ Napwa naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée, âna wâdé na ârailu, é âracié. Á wà pàra tàpé, âna rà o tère è popai na rà pame, ma pitèi è pwina o pwa§. ³⁰ Á wiàna é naa è popai kée wà Pwiduée tà pwi jèpwi, â wà pwina é gére tura, âna wâdé na é coo.

³¹ Á, na wàrapwiri, â wà diri tàpé na rà tòpi è popai gée goo wà Pwiduée, âna o pâri ma rà jèpa pame tàwà. Á o pacâmuriwà ma pagòowà. ³² Ba wâdé na rà támogòori pai pitòimirà. ³³⁻³⁴ Ba càcaa wâdé tà Pwiduée na jè pwa-imudiri muru naa na wàra pwapwicírì; â wâdé tée na jè pitòimirijè, ma wakè na tàbwàti.

Càra pa ilàri

Napwa naa goo wà pa ilàri, âna rà cibwaa tura imudi*, naa na ipitiri kàwà. Ba ticé tàrù kàra ma rà wàrapwiri. Ipaìwà naa na diri pàra wàra pwapwicírì†. Á wâdé na rà papwicírì [tèpa pitùâ] wàra na jèe wii naa na è Naèà kà *Moosé. ³⁵ Wiàna nùmarà na rà támogòori bwàti, â wâdé na rà tawèeri tèpa éarà naa pwàrawà kàra. Ba càcaa wâdé na rà tura [imudi] naa na picaatàa.

³⁶⁻³⁷ Êdiri pâ pwiibà, âna autùari kà Pwi Ukai, [là tacoo goowà pâ, na guwà pitère dàra]. É, gona guwà tà niimiri pâ è popai kà Pwiduée, âna é me géé jaawà? É, pwiri nye wàguwà co na

14:20 Éféso 4.14 **14:21** Ésaie 28.11–12 **14:22-23** Apostolo 2.13 § **14:22-23** Càcaa muru na wâdé—Grec: Càmu kée; na pai ina wée pâ, è aupitèi kà Pwiduée—wiàna pwàra putàmu kée naa goo tàpé na tàutàra na rà cèikí, é, ipwadée kée goo tàpé na tàpiri pwàranümarà. * **14:22-23** Muru na wâdé, ba kà tàpé na bwaa càra caa pâji cèikí—Grec: Càmu ba kà tèpa cèikí. **14:24** Ioane 16.8 † **14:24** Rà o pinünüma ma rà biirà—Grec: O pitèrà, é, rà pitèrà. **14:26** 1 Korénito 12.8–10 † **14:26** Ipacâmuri—Pwiri pai ina wée pâ, ipa popai naa na nee Pwiduée goro è pàtama Nyuâaè Pwicírì (prophétiser). Ba jè wàrapwiri na jè pwa pupùra, wiàna é popajè è Nyuâaè Pwicírì. **14:29** 1 Tésalonika 5.21 § **14:29** Pitèi è pwina o pwa—Pai ina wée pâ, pitùra goo cè pai wàrori wée. É, Pitèi. **14:33-34** 1 Korénito 11.3; 1 Timotéo 2.12 * **14:33-34** Tura imudi—Grec: Tura. Naa na nee tii 11.5, âna é ina wà Paulo pâ, pwa tàrù kà pa ilàri ma rà ipa popai naa na nee Pwiduée. Càcaa wâdé tà Paulo na rà pacoo è pwapwicírì na rà tawèeri ère pai pwa pupùra, é, na rà pwa jèkùt co. (Còo mwara note goo 1 Timotéo 2.11–12.) † **14:33-34** Ipaìwà naa na... Pwiri pâ popai bèepwiri, âna rà tâa goro pâ popai naa na nee tii 32. **14:36-37** 1 Ioane 4.6

guwà tòpi? Wiàna dau tãa gòwà è Nyuãaê Pwicîri, [pwacèwii na guwà ina] â wâdé na guwà còoina pâ, go patùrawà naa na nee Pwi Ukai. Ipaìwà mwara wiàna guwà ina pâ guwà tèpa pame popai kèe. ³⁸ Ba wà tàpé na tàutàra na rà còoina pwiri, âna o càcaa còoinarà†.

³⁹ [Go tubanabwé goro è auniimiri bèeni] co tèpa cèikí béeò: Wâdé na guwà iari na guwà ipa popai naa na nee Pwiduée. Â guwà cibwaa pacoo tàpé na rà tura na è pwàratùra na ité. ⁴⁰ Êco na wâdé na guwà pwa diri naa na pitòimiri ma tàbwàti.

pai wâro còwâ géé na aubà

15

(Naporomee 15)

É jèe wâro còwâ wà Kériso

¹ Tèpa cèikí béeò, go taniimiri tàwà è *Picémara Wâdé na ia go jèe inapàpári tàwà. Ba guwà jèe tòpi, â nabàni mwara, âna guwà bwaa nye tà tãa goo. ² Ê picémara bèepwiri, âna ée mwa pa-udòwà, [ma naa tàwà è *âji wâro] wiàna guwà tà cimwù naa goo, wàra pai ina kòo tàwà. Êco na, wiàna càcaa wàrapwiri, â o piticémuru naa goro è cèikí kàwà!

³ Go jèe naa tàwà è ârapupûra na ia go jèe tòpi. Wâéni è pwina dau pwamuru naa goo:

Wà Kériso, âna é bà,

ba na o tipijè

jii è pâ èpà kâjè,

wàra pai jèe ina

naa na Tii Pwicîri.

⁴ Tòpòé naa na auipwàni.

Pawâroé còwâ géé na aubà,

naa na béaracé kâra tòotù,

wàra pai jèe ina

naa na Tii Pwicîri.

⁵ Â é ipaarié [tà tèpa âboro kèe]:

tà Pétéru* pwi a pâbéaa;

tà tèpa 12 *apostolo;

⁶⁻⁷ tà tèpa cèikí na rà wàna 500;

tà Jacques;

tà diri pàra tèpa apostolo.

Wà pàra tàpé géé goo tèpa 500 âboro-bà, âna rà jèe bà. Êco na dau wâru tàpé na rà bwaa tàgère wâro nabàni.

É ipaarié tà Paulo

⁸ Géé na càuru diri pâ pwi bèepwiri, â è ipaarié tòo, wâgo, pwi 'pwèedi'†. ⁹ Ba po dau piticémuru naa goò jii diri tèpa apostolo béeò. Â càcaa pâriò ma rà ina goòò pâ, na go pwi apostolo, géé goo è pai tubaèpà kòo târa è wâra pwapwicîri kà Pwiduée béaa. ¹⁰ Êco na, géé goro è *pimeaaari imudi kà Pwiduée, â gére wâgo ni. Ba è pimeaaari imudi bèepwiri, âna é jèe tòpò è pwàra wakè kèe naa goòò. Ba go jèe dau wakè jii pàra tèpa apostolo. Â nye càcaa wâgo na wakè, â nye wà Pwiduée, goro è pimeaaari imudi kèe.

¹¹ Â wiàna nye wâgo [na go picémara è popai tàwà] é, wiàna wà tèpa apostolo béeò, â wâé kaa pwiri è Picémara Wâdé, na ia bà picémara tàwà, â na ia guwà cèikí naa goo.

É mwa pawârojè Pwiduée

¹² Wà Kériso, âna é jèe wâro còwâ géé na aubà—wàépwiri è popai na bà picémara. Â gorodà na rà ina pàra pàarawà† pâ, o càra caa wâro còwâ wà tèpa bà? ¹³ Ba wiàna wàrapwiri, â wà mwara Kériso, âna pwiri cãé caa wâro còwâ géé na aubà! ¹⁴ Â pwiri piticémuru naa goo è Picémara Wâdé kâbà, â ipaiwà mwara naa goro è cèikí kàwà. ¹⁵ Â pwiri bà tèpa pwà, ba bà jèe picémara tàwà pâ, wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ.

† **14:38** O càcaa còoinarà—O cãé caa còoinarà wà Pwiduée, é, Â câguwà caa ipacé naa goorà. **15:3** Êsaie 53.5–12 **15:4** Mataio 12.40; Apostolo 2.24–32 **15:5** Mataio 28.16–17; Luka 24.34 * **15:5** Pétéru—Grec: Céphas. (Âna jèe nee Pétéru. Còo Ioane 1.42.) **15:6-7** Luka 24.50 **15:8** Apostolo 9.3–6 † **15:8** Wâgo, pwi 'pwèedi'—Grec: Pwacèwii na pitèpao béaa kâra parui kòo. Pwiri rà pitunee tà Paulo, géé goo è pai tubaèpà kèe tà tèpa cèikí, béaa kâra pai cèikí naa goo wà Kériso.

15:9 Êfésó 3.8; 1 Timotéo 1.15 **15:10** 2 Korénito 11.23 † **15:12** Pàra pàarawà—Pwa tèpa pacãmu na rà ina pâ, wà Iésu, âna cãé caa wâro còwâ géé na aubà.

¹⁶ [Go ina mwara pá]: Wiàna ájupàra pá, càra caa wâro còwâ wà tèpa bà, â wà Kériso, âna pwiri câe caa wâro còwâ. ¹⁷ Â napwa é cèikí kàwà, âna pwiri piticèmuru naa goo. Â pwiri é bwaa piuwâ é pàtàmara é pwina èpà, â pwiri càcaa pwanauri é pà tûâ kàwà na èpà[§]. ¹⁸ Â pwiri wà tèpa cèikí, na rà jèe bà, âna rà wàiti jii Pwiduée. ¹⁹ Ba wiàna é cèikí kâjè naa goo Kériso, âna nye târa co é pwi wâro ni gòropuu, â pwiri nye wàjè kaa tàpé na dau ipwaée kâjè naa na diri tèpa âboro!

'Pwi autapoo kâra piûnya'

²⁰ Êco na càcaa wàrapwiri! Ba é jèe nye wâro còwâ wà Kériso, â é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â o wâru wàjè na jè o mwa pwicò kée. ²¹ Ba jè cau bà diri, goo pwi caapwi âboro, wà *Adamu, na ia me gooe é pwàra bà. Â jè o mwa wâro còwâ gée na aubâ, goo pwi âboro, wà Kériso. ²² Êdiri pà âboro, âna rà cau bà, ba rà caapwi ma Adamu. Â wàjè diri^{*}, âna jè o mwa wâro còwâ gée na aubâ, géee goo na jè caapwi ma wà Kériso.

²³ Wà Pwiduée, âna é jèe mara pawâro wà Kériso, ba é pwi a pábéaa. Â ée mwa caa pawârojé mwara, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ naani gòropuu wà Kériso[†]. ²⁴ Â géee na càuru pwiri, âna o pwàadàra pà muru. Â wà Kériso, âna ée mwa tédidiri awé é pàtàmara diri pà duée, ma pà u, ma pà pitûâ na èpà. Â nabwé, â ée mwa panuâ còwâ tà Pwiduée Caa, é pitûâ kée ma pwàra ukai kée.

²⁵ Ba [é jèe tàmara pacao wà Pwiduée pá] na ée mwa pitûâ wà Kériso, tiagoro na ée mwa cògài diri tàpé na rà ipaa dèe. ²⁶ Â wà pwi bènabwé, âna é pwàra bà. Â ée mwa pwa ma tiàué awé wà Kériso.

²⁷ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicíri pá, wà Pwiduée, âna é jèe nye nama é pitûâ naa gòro diri é pà muru. *Psaume 8.7* ²⁸ Â, na ée piétò, wà Pwina naiê, naa goro diri pà muru, â ée mwa ipakírié na ara Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna ée mwa pitûâ bamwara, kâra diri pà muru, ma wà diri tèpa âboro.

Êkaa na guwâ tàcì!

²⁹ [Go wàjué còwâ naa goo é pai wâro còwâ géee na aubâ.] Ba pwa jèpwi mwara: Gorodà na rà *piupwaa wà pàra tàpé ba kà tèpa bà kâra, wiàna o càra mwa caa wâro còwâ wà tèpa bà[‡]?

³⁰ Â jèpwi mwara, âna wàibà [ma wà tèpa apostolo béeeò] âna cina bà nye tà ciburà pipanuàbà, [ba na bà picémara é pà popai-bà, wiàna ticè wâro còwâ géee na aubâ]? Ba dau wâru pà muru na èpà na tèepaa maribà, na diri pà tòotù.

³¹ [Gona câguwâ caa tàmogòori] co tèpa cèikí béeeò, pà go còo é pwàra bà na arao na diri pà tòotù? Go nye *ipwataâboro pá, nye ájupàra pwiri, pwacèwii na nye ájupàra pá, go dau inawâ ba wâdé tà pàra tàpé, goo [ò pwina é pwa tàwà] wà Pwi Ukai kâjè Kériso Iésu[§]. ³² Ba dau gòo é ipaa kòo dà tàpé [na rà cicarao] naa na ville Éféso, ba rà pwacèwii pà macii a piugâ. Â wiàna ticè wâro còwâ géee na aubâ, â pwiri piticèmuru naa goo ipaa kòo. Â pwiri wâdé na jè [pwa é pwina rà ina wà pàra tàpé, pá]: *Jja ma wâdo, ba widâuru, âna jè o bà.* *Ésaie 22.13*

³³ [Bwa! Càcaa wàrapwiri.] Â guwâ cibwaa nama rà ipa-imwûruwâ wà pàra tàpé. Ba [ájupàra mwara é auina béeni, pá]: «Wà tèpa béeejè na èpà, âna rà o mwa tubaèpà é càrajè na wâdé.» ³⁴ Êkaa na guwâ tà tàcì! Guwâ niimiri bwàti. Â guwâ pitòotéri é càrawâ na èpà ba na o wâdé^{*}! Ba go ina tàwâ pá: Pwa pàra tàpé géee goowâ, na càra caa tàmogòori Pwiduée! Â wâdé na guwâ kamu goo.

Naiiri âboro na bwaa âmué

³⁵ Gà péa tawèerio pá: «O wânau cè pai pwa goo é pai wâro còwâ kà tèpa bà? Ê pá naiirâ, âna o pwacèwii dà?» ³⁶ Gà pinünüma cai! Na jè càmí pudòro upwâra, â é mara wai naa napuu, béaa kâra cè pai cipu kée. Â wâdé na wàrapwiri. ³⁷ Â câjè caa càmí é upwâra na jèe maina, â jè càmí co pudòe, wiàna pwàra blé, é, wiàna jèpwi. ³⁸ Â, na é cipu, â pwa é naiié, na é naa wà Pwiduée. Ba é nye jèpa ipàdi târa jèpa pudòro upwâra é jèpa naiirâ, wiàra câbawâdé kée.

³⁹ Â nye pi-itè mwara é naiiri âboro, ma é naiiri macii, ma é naiiri marü, ma é naiiri ârawéa.

§ 15:17 2^e phrase—Grec: Â pwiri guwâ bwaa tâa na pà èpà kàwà. 15:21 Roma 5.12 * 15:22 Wàjè diri—Grec: Wà diri tèpa âboro. Pai ina wèe pá, wàjè tèpa cèikí naa goo wà Kériso. 15:23 1 Tésalonika 4.16; Auinapàpari 20.5 † 15:23 Napéaati naa na grec pá: O mwa jèpa pwa tà diri tèpa âboro, naa na jèpa autâa kâra jècaa. 15:25 Mataio 22.44 15:26 Auinapàpari 20.14 15:27 Psaume 8.7 ‡ 15:29 Piupwaa...ba kà tèpa bà—Pwiri rà wàrapwiri wà pàra tèpa cèikí, na pàra kà Paulo. Êco na ticè popai goro é pai pwa wèe bëepwiri naa na jè ére na Tii Pwicíri. 15:30 Roma 8.36 § 15:31 Goo...Kériso Iésu—é, Naa na nee Pwi Ukai kâjè Kériso Iésu. 15:32 Ésaie 22.13 * 15:34 Guwâ pitòotéri é càrawâ na èpà, ba na o wâdé—é, Nabwé na guwâ pwa na èpà. 15:36 Ioane 12.24

⁴⁰ Nye ipaiwà naa goo pâ muru gòropuu, ma ê pâ muru nidò napwéretòtù. Po dau pwényuâa ê pai còrà diri, êco na nye jèpa pi-ité ê pwényuâa kàra. ⁴¹ Jèpwi mwara, âna jèpa pi-ité ê pwéelaa kàra tòtù, ma ê pwéelaa kàra parui, ma ê pwéelaa kàra pâ ìricò. Â ê pâ jèpa ìricò mwara, âna nye jèpa pi-ité ê pwéelaa kàra.

Èjipi naijè ma o pwa pwi jèpwi

⁴² Nye wàrapwiri naa goo pai wàro còwâ kâjè géé na aubâ. Ba ê naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna pwacèwii ê pudòro upwâra. Ba ée mwa wai ma botére naawé. Êco na ê naijè na é wàro còwâ géé na aubâ, âna câé caa mwa caa wai ma botére. Ba ée jèe *wàro dâra gòiri awé.

⁴³ Ê naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna càcaa wâdé pai còo wèe. Êco na, na é wàro còwâ géé na aubâ, â ê nye dau pwényuâa kaa. Na jè èjipié, â piticé nii kèe. Êco na, na é wàro còwâ, âna nye dau pwa nii kèe kaa. ⁴⁴ Jè nye èjipi co ê naiiri âboro. Â géé na càùe, âna o naiiri âboro na bwaa âmuê, na é nama é wàro còwâ ê Nyuâaê Pwicîri. Ba wiàna pwa naiiri âboro naani gòropuu, â âjupâra pâ, pwa é âji naiiri âboro na bwaa âmuê, na ée mwa naa tâjè ê Nyuâaê Pwicîri.

Du naiiri âboro na pi-ité

⁴⁵ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Wà Pwiduée, âna é naa wàro, tà Adamu, pwi jojooro diri tèpa âboro.* *Genèse 2.7* Â pwa pwi jèpwi na jè tuneé tée

pâ 'Wà Pwi bènabwé Adamu', [âna wà Kériso]. Â tâa gooé ê Nyuâaê Pwicîri, â wàé, Kériso, na é naa é âji wàro. ⁴⁶ Ê pwina mara tèepaa, âna muru géé goro ê naiiri âboro [naani gòropuu]. Â é pwina é pwicò, âna muru géé goo é Nyuâaê Pwicîri.

⁴⁷ Wà Pwiduée, âna é tapoo pwi jojooro âboro, wà Adamu, wà Kériso, 'wà Pwi bènabwé Adamu', âna é me géé *napwéretòtù.

⁴⁸ Ê naijè naani gòropuu, âna pwacèwii naii wà Adamu, na ia pwa goro puu. Â ê naijè naanidò napwéretòtù, âna o pwacèwii naii wà Kériso, na é me géenidò napwéretòtù. ⁴⁹ Ûu, nabàni, âna jè pwacèwii Adamu, â na tòtù na bwaa wâ naigé, âna jè o pwacèwii Kériso†.

Piétò jii pwâra bà

⁵⁰ Tèpa cèikí béèò, go nye ina tàwà pâ: Nye ticé autâa wâna *Mwaciri kà Pwiduée, kàra naijè nabà, na pwa goro pièe ma domii. Ba é pwina o wai ma botére, âna o càcaa tâa tée cè wàro dâra gòiri awé.

⁵¹ Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê pwina dau pwényuâa kaa—ê pwina tàbinyiri béaa, êna é jèe paari tâjè wà Pwiduée. Â wàeni: O câjè caa capai bà, êco na o capai pitòotérijè†. ⁵² Â o nye piawâi kaa. Ba o upi é tutu, â wà diri tèpa [cèikí na rà jèe] bà, âna rà o wàro còwâ dâra gòiri awé. Â wâjè, âna o nye pitòotéri kaa é naijè [â o câ mwa caa wai ma botére]. ⁵³⁻⁵⁴ Ûu kaa, é naijè naani gòropuu, âna é muru na câé caa gòiri, ba é pâ nau bà, ma wai§. Â o wâdé na pitòotérié, ma é naiiri âboro na é wàro dâra gòiri awé. Ûna wàrapwiri, â o coo é auwii naa na Tii Pwicîri, na ina pâ:

*É piétò bamwara
jii é pwâra bà.*

É tubatiàué awé!

Ésaie 25.8

⁵⁵ *Wâpà piétò'gà, co pwâra bà?*

Wâpà é nii ma gòò'gà?

Gà o mwa wânanau

târa cè pai tubaèpà tâbà còwâ?*

Osée 13.14

⁵⁶ (Ba ê pàtàmara é pwâra bà naa gooje, âna é me géé goo pâ èpà [na jè pwa]. Â ê pàtàmara é pâ èpà, âna é me géé goo [pai càcaa wàrori kâjè bwàti] é Naèâ kà *Moosé.) ⁵⁷ Êco na nabà, âna jè pwaolé tà Pwiduée, ba é nama jè piétò awé, géé goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

15:43 Filipi 3.20–21 **15:45** Genèse 2.7 † **15:49** Adamu; Kériso—Grec: Wà pwina é me géé gòropuu; Wà pwina é me géé napwéretòtù. **15:51** 1 Tésalonika 4.15–17 **15:51** Mataio 24.31 † **15:51** Pwiri é niimiri wà Paulo pâ, ée mwa wâjué me còwâ wài wà Kériso, na rà bwaa tà wàro wà para tèpa cèikí béé. (Còo 1 Tésalonika 4.15–17.) **15:53-54** 2 Korénito 5.4 **15:53-54** Ésaie 25.8 § **15:53-54** 1^T e phrase—Grec: Wâdé na, é pwina é wai, âna é coona é pwina câé caa wai; â wâdé na, é pwina é bà, âna é coona é pwina câé caa bà. **15:55** Osée 13.14 * **15:55** Gà o mwa wânanau... Grec: Wâpà da'gà? **15:56** Roma 7.13

⁵⁸Épwiri co tēpa âji béeò, wâdé na guwà gòo, ma cimwü! Â guwà tà tãa taaci goo é waké kà Pwi Ukai. Ba diri é pwina guwà pwa, goro é nii kàwà na é naa, âna o pwamuru naa goo.

16

Pàra aupitûari kà Paulo

Bépitù ba kà tàpé Iérusaléma

¹ [Wàéni é autûari kôo] naa goo é mwani na guwà o mwa tòri, ba kà tēpa cèikí wá *Iérusaléma: Wâdé na guwà pàra wiàra é pwina go ina tà tēpa wàra pwapwicíri wá Galatia. ² Wàéni: Diri pâ pwapwicíri, âna guwà jèpa tòpò naa jaawà, jè ére géé goro é mwani kàwà. Ba na wàrapwiri, â guwà naanaimari diri é mwani, béaa kàra pai tēepaa kôo dariwà. ³ Â guwà pitòrigari pàra tàpé, ba na rà pa pâ é bépitù kàwà bèepwiri naa Iérusaléma. Â wiàna go o mwa tēepaa paé dariwà, â go* o mwa wii cè tii, cèna rà o pa pàdari tēpa wàra pwapwicíri naawé, ba na o *paájupàra tàra pâ, nye wàijè kaa, na jè panuàrà. ⁴ Â wiàna go mwa còo pâ pâri ma go pàra wiàrà, â go o mwa picarà.

É pwabwàti pai pàra kèe

⁵ [Napwa é pé pàra kôo, âna] go o jèe tapàgà é province Macédoine, â géewé, âna go o mwa me mariwà còwà. ⁶⁻⁷ Dau nùmoo na tàpo gòiri é pai tãa kôo jaawà, wiàna é cábawádé wá Pwi Ukai. Â pwiri go o mwa tãa jaawà, naa na diri é pàara na pièpà napò na. Â wiàna wàrapwiri, â guwà o mwa pitu tòo, ma go pàra naa na cè jè ére.

⁸ Â ni, âna go nye tà tãa ni Éféso, tēepaa naa goro tòotù Pentecôte†. ⁹ Ba jèe pàara, na go pwa cè waké na maina naani. [Ba nye dau wàru kaa, tàpé na rà tòpi é Picémara Wâdé.] Éco na dau wàru mwara tàpé na rà cicarao.

¹⁰ Wiàna é medariwà wá Timotéo, â guwà ipwabwàti tēe. Ba é piènewéna kà Pwi Ukai, pwacéwii. ¹¹ Â guwà cibwaa ipwatétéri tēe. Â [wiàna jèe nabwé pai tãa kèe jaawà] â guwà pacidòri nyuáaé, ma pitu tēe, ba na é wájué me mariô. Ba go tà tapacíra ni, wàilà ma cè pàra tēpa bée.

¹² Napwa naa goo pwi aèjii kàjè, wá Apollos, âna go dau tacoo gooé, ma é pàra wià pàra tēpa cèikí béejè na rà paé dariwà. Éco na tàutēe na é nama pàra‡. Â ée mwa nye tà pàdariwà wiàna pàri.

Bénabwé popai

¹³ Wâdé na guwà tà tàci, â guwà cimwü naa na é cèikí kàwà! Â guwà gòo, â guwà piègòtùru! ¹⁴ Â guwà wàrori é wàro kàwà naa na pimeaari.

¹⁵⁻¹⁶ Jèpwi, co tēpa béeò: Go tacoo goowà pâ, na guwà pitére dà tēpa pitúá kàwà naa na cèikí, na rà waké ba gòo, ba na rà piènewéna kàwà. Â go niimiri tàpé na rà pwacéwii Stéphanas. Ba guwà támogòori pâ, wàilà ma é tãa kèe, âna rà tēpa mara cèikí naa na province Akaïe. Â rà dau ipanuàrà, ma rà pitu tà tēpa cèikí.

¹⁷⁻¹⁸ Go dau ipwàdée na rà jèe me naani, wá Stéphanas, ma Fortunatus ma Akaïcus. Ba rà dau pagòo-o, na pwi pàara bèeni, na guwà wàiti jiio. (Â go niimiri pâ, o pagòowà mwara, na guwà tēre pâ nye wàrapwiri.) Wâdé na guwà papwicíri tàpé na rà wàrapwiri, ma pwamainarà.

Ipicijii

¹⁹ Tēpa wàra pwapwicíri na province ni Asia, âna rà naa paé bwàcu kàwà. Â wá Aquilas ma Priscille, ma wá pàra tàpé na rà ipitiri jaaru, âna rà naa paé bwàcu kàwà mwara, naa na nee Pwi Ukai. ²⁰ Â wá mwara diri tēpa cèikí na rà wàni, âna rà naa bwàcu kàwà.

Â wàguwà, na guwà ipitiri, âna wâdé na guwà tà ipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tēpa naí Pwi Ukai.

²¹ Wágo, Paulo, âna go popa i opwa tii, ba na go tubanabwé é tii bèeni.

²² Wiàna cãe caa meari Pwi Ukai, wá pwi jè [ârapàarawà] â guwà naaé iti jii é picaatãa kàwà§.

Maranatha—Wâdé na gà me, co Pwi Ukai kàjè!

16:1 Roma 15.25–26; 2 Korénito 8.1–9 * **16:3** Go—é, Guwà. **16:5** Apostolo 19.21 **16:6-7** Roma 15.24
† **16:8** Tòotù Pentecôte—Tòotù kàra piñunya. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire). **16:9** Apostolo
19.8–10; 2 Korénito 2.12 **16:10** 1 Korénito 4.17 **16:11** 1 Timotéo 4.12 **16:12** 1 Korénito 3.6 † **16:12** Tàutēe
na é nama pàra—Pwiri pai ina wée pâ, cãcaa cábawádé kà Pwiduée na é pò ma pàra. **16:15-16** 1 Korénito 1.16 **16:19**
Apostolo 18.2,18,26 **16:22** Galatia 1.8–9 § **16:22** Guwà naaé iti jii é picaatãa kàwà—Grec: O tojiie, o pinajajaié
(maudit).

²³ Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai Iésu, goro ê *pimeaari imudi kêe! Amen!
Wâdé na wâra!

²⁴ Dau wânümoo tàwà naa na nee Kériso Iésu!

**Béârailu kâra tii kà Paulo
tà tàpé
Korénito
Bétapoo popai**

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabihii kâra *naja 55 ma 57, é tâa Macédoine wà Paulo. (Còo *Apostolo* 16.6–17.15.) É wii tii bèeni caapwi naja géé na càuru na é wii 1 Korénito.

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Korénito. Còo *1 Korénito* Bétapoo popai. É wii ârapapé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, êco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, *2 Korénito*, âna béârapapé kâra tii kée târa.

Cina é wii?

Wâna jè tii na ia é wii târa béaa (na pitubatiâu), âna é pwa tàpé Korénito wà Paulo. É patêrèrà goro pai pwa kâra na èpà (2.3). Wâru tàpé géé goorà, na rà biirà (7.8–13). Êco na pwa pàra tèpa maina nûma na rà ina pâ, ticé tàrù kée ma é patûrarà. Ba rà tòpi pàra tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wà tàpéebâ, âna rà ina pâ wàilà co na rà tèpa âji apostolo, â rà inabaèpà wà Paulo (naporomee 10–11). É wii tii bèeni wà Paulo, ba na é ipwamurué, ma paari é pimeaari kée ba kà tèpa cèikí wâ Korénito (2.4; 6.11), ma é pimeaari kà Pwiduée ba kàra (5.14–15). Nûmee naa é naa târa cè jè pàara, ba na rà pinûnûma béaa kâra pai wâjué còwâ kée (13.10).

É wii mwara, ba na é pwa pupûra târa, ba na rà pacoo é auinabéaa kâra pâ, na rà tòri mwani ba kà tèpa cèikí wâ *Iérusaléma, na pàara na pwa copwa wê (naporomee 8).

Dà ère é tii bèeni?

Rà ina tèpa pitòti Paulo pâ, càé caa pwi âji apostolo, â càcaa tâa goé é pàtàmara Nyuâaé Pwicîri, géé goo na é pwi âboro na é picâri ma ticé nii kée.

Êco na é paari wà Paulo pâ, wiàna jè âji ênawéna kà Kériso, â jè o mwa tâa na aré ma tòina pwacèwii Kériso, â wâdé na jè tòpi naa na ipakîri ma pidâpwicâarijè. Wiàna jè tâa na aré nabà, âna târa ipwabwâtjè, ba na o tâa tâjè é muugère, na o dau maina awé, dàra gòiri awé (4.17).

Wiàna ticé nii kâjè, â pâri é pàtàma Pwiduée ma é wakè goojè, ma biijè, ba na jè pwacèwii Iésu. Â jè o paari naa goojè tà tèpa âboro gòropuu, é pàtàma Pwiduée ma pai maina ma muugère kée.

É paari wà Paulo pâ, wà tàpé na rà pitòtié, âna càra caa tèpa âji ênawéna kà Kériso, ba rà tèpa maina nûma, â tàutàra na rà picâri ba kée.

É ina mwara pâ, wiàna jè pwa na èpà, â wâdé na jè pinûnûma ma jè biijè, ma tòotéri é pwina jè pwa na càcaa wâdé. Wiàna wàrapwiri, â jè o mwa tèpa pitère dà Pwiduée, ma tèpa meaari âboro, â o pwicîri ma *tàrù wâro kâjè. Êco na càcaa wàrapwiri é wâro kà tàpé na rà pitòti Paulo.

Naa na tii bèeni, âna wà Paulo, âna é dau paari é pwâranûmee tà tàpé Korénito. É dau meaarirà, â é putàmurirà mwara géé goo é èpà na rà ina naa gooé. Â é po dau putàmú goo tèpa âboro na rà ipa-imwûrurà.

Pai pitàgoo tii 2 Korénito

Ipwabwàcu ma bétapoo popai (1.1–11)

Pai tâa kà Paulo ma tàpé Korénito (1.12–7.16)

Tàrù pâ tûâ kée târa (1.12–2.17)

É pame auipwataâboro târa wâro (3.1–18)

Picémara Wâdé, âna é pagóóé na é tâa na aré goo wà Kériso (4.1–6.13)

Autûâri kée târa (6.14–7.16)

Bépitù ba kà tèpa cèikí wâ Iérusaléma (8.1–9.15)

Ipwamurué kà Paulo jii tèpa pitòtié (10.1–13.10)

Paulo ma tèpa apostolo a pwâ (11.1–15)

É tâa na aré goo wà Kériso (11.16–33)

É pwina é còo Paulo naa na nyuâa (12.1–10)

É pidumapiê goo tàpé Korénito (12.11–21)
Bénabwé popai (13.1–10)
Ipicijii (13.11–14)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo * Paulo, na pwa tii, wâgo pwi *apostolo kà Iésu *Kériso, wiâra é câbawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kée.] Go wii tàwà, wâguwà é wàra pwapwiciri kée, na tâa na ville Korénito, â târa mwara pâ âboro kée, na province Akaie. Tagére wàibu ma wà Timotéo, pwi a cèikí béejè. [Á é naa bwàcu kàwà mwara.]

² Wâdé na tà tàwà é *pimeeari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pagòjè Pwiduée na jè tâa na aré

³ Jè ipwamaina Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso†. Ba é pwi caa kâjè mwara, na dau wânúmee tâjè. Á é nye tà ciburà pwa na wâdé tâjè. Á wàé na é pwi Pwiduée, na é ciburà patàmarù é pwâranùmajè ma pagòjè.

⁴⁻⁵ É wàrapwiri, na jè† tâa na é aré, ba jè wâro na pâ aré kà Kériso. Á wiâna dau wâru pâ aré kâjè, â o dau maina awé é pai patàmarù pwâranùmajè kée, goo Kériso. Á é wàrapwiri tâjè, ba na jè mwa caa patàmarù pwâranùma pâra tàpé na rà tâa na aré.

⁶ Êkaa na, wiâna go^S tâa na aré, wâgo, â târa ma patàmarù pwâranùmawà, â târa ma guwà udò, [ma tâa tàwà é *âji wâro]. Ba é pagò-o wà Pwiduée, ba na go pagòowà, na pâara na guwà tâa na pâ aré, pwacèwii. ⁷ Á go tâmogòori pâ, guwà o tà cimwù [naa na é cèikí kàwà]. Ba, na guwà tâa na aré pwacèwii, â ée patàmarù pwâranùmawà [wà Pwiduée] pwacèwii.

Dau tubaèpà tà Paulo na Asia

⁸ Wâdé na guwà tâmogòori, co tèpa béeò, pâ, jèe dau tubaèpà tóo naa na province Asia. Á jèe pwa na câgo caa udò géé na. Ji pwiina ma é pa-urao ma é popao, â jèe pwa na go bà.

⁹ Pwacèwii na jèe pitèio, ma pwa wârimuru tóo, tiagoro bà. Á wiâna wàrapwiri, â na târa na câgo caa tà cèikí naa goodò còwà; â ba na go pipanuâò tà Pwiduée, na é pawâro còwà tèpa bà. ¹⁰ Á é jèe nye upao jii é pwâra bà, â é bwaa nye tà upao mwara ni. Á go cèikí ba gòo pâ, ée bwaa nye tà ciburà upao mwara, na pâ tòotù na bwaa wà naigé. ¹¹ Á wâguwà, âna guwà pitu tóo, goro é pwâra pwapwiciri kàwà. Ba é tère wà Pwiduée, â é [upao ma] *pwényunyuâariò. Á o wâru tèpa âboro, na rà o pwaolé tée goo pwiri.

pai tâa kà paulo ma tàpé korénito

(Naporomee 1–7)

Tàru pâ tùu kée tàra

¹² [Wâdé na guwà tâmogòori pâ] diri é pwina go pwa naani gòropuu, âna go pwa naa na âjupâra, â géé na âji pwâranùmoo*. Á ipaiwà naa goo é pâ tùu kòo tàwà [ba nye ticé èpà na]. Á é *pwâratùra-nigéé-goodò, âna é *paâjupâraò, na go ina pwiri. Ba go pâra wiâ Pwiduée, càcaa wiâra é támanga kà tèpa âboro.

¹³⁻¹⁴ Ba, na go mu wii tàwà, âna [nye ticé na go pinaapwàniri goowà. Ba] é pwina guwà pûra, âna âji pai pwa goo. Êkaa na [o câguwà caa kamu goodò] na cè tòotù na ée mwa wâjué me còwà na wà Pwi Ukai kâjè Iésu. Bwa, guwà o ipwâdée goodò, wàra pai ipwâdée kòo goowà. Guwà jèe tàpo tâmogòori pwiri, co tèpa béeò. Á nùmoo na guwà tâmogòori bamwara.

Dau nùmee na é cairà

¹⁵ Béaa, âna go niimiri pâ, guwà tâmogòori bwàti [é pwâranùmoo]. Á êkaa pwiri, na ia go niimiri pâ, [na go wailu caiwà] ba na é wailu pwényunyuâariwà wà Pwiduée goodò—¹⁶ jèpwi, na pai pâra kòo naa na province Macédoine; â jèpwi, na pai wâjué kòo còwà naa *Judé. Á ia go niimiri pâ, pwiri guwà o pitu tóo, goro pai wâjué kòo còwà naawé.

* **1:1** Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwâranùmaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.

1:3 Roma 15.5 † **1:3** Pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè... é, Wà Pwiduée ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. **1:4-5** Psaume 34.20 † **1:4-5** Jè—é, Go. Munaa Paulo co, é, pwiri wàé ma Timotéo. Grec: Nous. **S 1:6** Go—Grec: Bà, é, Bu (nous). Na diri é tii bèeni, âna wà Paulo, âna é ina pâ, bà (nous), ba na é pi-inaé còwà. Na paicí, âna jè wii pâ go ba na dau pwéelaa. (Naa na pâ note, âna bà wii pâ: Grec: +Go...) Na pâra pâara, âna pwiri é inaru ma wà Timotéo mwara; â na pâra pâara, âna pwiri é inarà ma wà pâra tàpé mwara. **1:8** Apostolo 19.23; 1 Korénito 15.32 **1:10** 2 Timotéo 4.18 * **1:12** Pwiri wà pâra tàpé na Korénito, âna rà pitòti wà Paulo pâ, càcaa âjupâra na ia é ina târa pâ ée mwa wailu cairà. Á é wii, ba na é ipwamurué. **1:13-14** 2 Korénito 5.12; Filipi 2.16 **1:16** 1 Korénito 16.5-6

¹⁷ Wàépwiri auniimiri kôo béaa. [Â gorodà na câgo caa wâjué me cowa dariwà]†? Pwiri guwà gére niimiri pâ câgo caa nûnûma bwàti? Pwiri go pwaduwa kà tàpé na rà ina pâ «ûu» naa nûmarà na rà ina pâ «bwa»? ¹⁸ Bwa. Câgo caa wàrapwiri. Â é nye paâjupâraô wà Pwiduée. Ba wiàna é tà mwü, â wâgo mwara, âna go tà mwü. Â wiàna go ina tàwà pâ «ûu», âna pai ina wèe pâ «ûu»†!

¹⁹ Guwà tère, wà pwi Kériso Iésu, na bà picémara tàwà ma wà Silas ma wà Timotéo, âna wàé kaa *Pwina naí Pwiduée [na é âjupâra. Ba wàé, âna é popai géé jaa Pwiduée] na é ina tâjé pâ «Ûu, wádé na wàra!» Â câé caa pwi a-ina pâ «Matâra...»§. ²⁰ Â é ina pâ «ûu» ba na jè tòpi diri é pâ aupwényunyûari kà Pwiduée, na é jèe nye mara ina. Â nye géé goo Kériso, na jè cau pwamaina Pwiduée ma ina diri pâ: «Ûu! Amen! Wádé na wàra!»

²¹ Â nye wà Pwiduée, na é nama jè cimwü [wâgo ma wâguwà] naa goo Kériso. Ba wàé na é pitòrigarijè* ba kèe. ²² Â é jèe nye naa tâjè è *Nyuââé Pwicîri, naa na pwâranûmajè, ba na câmu kèe [pâ, jè tèpa âboro kèe]. Wàépwiri é bétapoo *aupwényunyûari, na naa tâjè.

Majoroé ma câé caa me

²³ Go nye âjupâra†, â é paâjupâraô mwara wà Pwiduée, na go ina pâ: Wàéni é majoroé ma câgo caa wâjué cowa medariwà naa Korénito. Ba câcaa nûmoo na guwà tòina [goro pâ popai kôo tàwà na gò]. ²⁴ Ba câcaa nûmoo na go pitûâ jaiwà. Ba guwà jèe nye cimwü naa na é cèikî kàwà. Â nûmoo na jè piwakè naima, ba na jè cau ipwadée.

2

¹⁻³ Wiàna go ipwadée, â wâguwà mwara, âna guwà ipwadée. Â mu nye tà wâguwà, na mu dau pagò-o; â wádé na wàrapwiri. Êco na, wiàna guwà tòina, â o wàilàpà na o mwa nama go ipwadée? Êkaa na jèe câcaa nûmoo na go patûrawà ba gòo mwara goo cè pwina go pâmari naa jaawà*. Wàé kaa pwiri é majoroé ma go pitòtéri auniimiri kôo, ⁴ â go po pwa tii paé dariwà†. Êco na po dau tòina ma pikîri é pwâranûmoo, â go dau I, ba go tâmogòori pâ guwà o tòina goro é pwina go ina†. Dau wâdé tóo co, na go paari tàwà è pimeari kôo, na dau maina ba kàwà.

Pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà tàwà

⁵ Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tóo§, âna dau maina é èpà na é pwa tàwà, jüo. Wàépwiri é majoroé ma jè cau tòina. Êco na câgo caa dàbamaina*, ba câcaa muru na dau maina. ⁶ Ba guwà jèe nye pitèié†, â guwà nye paari tée è èpà kèe. Â jèe nye pâri.

⁷ Â nabàni, âna wádé na guwà pwanaurié, ma pagòo mwara. Ba é péa panuâ [è cèikî kèe] géé goro é pai tòina kèe, na dau maina. ⁸ Â go tacoo goowà pâ, na [guwà nama caapwi pwâranûmawà, ma] guwà paari tée cowa è pimeari kàwà†.

⁹ Â, na ia go wii, âna târa ma còo [è pwâranûmawà] pâ, pwiri guwà pitère dòo, naa na diri pâ ére. ¹⁰ Â wiàna guwà pwanauri wà pwi âboro bèepwiri, â wâgo mwara, âna go o pwanaurié. Â nye âjupâra pâ, go jèe pwanaurié, ba kàwà, naa na nee Kériso. Â go niimiri pâ, è èpà na é pwa tóo, âna câcaa dau maina§. ¹¹ Wiàna jè wàrapwiri, â o ticé naigé kà *Caatana, ma é piwâmijè. Ba jè tâmogòori bwàti é pâ tûâ kèe.

† **1:17** 2^e phrase—Wà tèpa èpàri Paulo, âna rà ina pâ, é pwi apwà, ba câé caa cairà wiàra auinabéaa kèe. É ipwamurué ni wà Paulo, ma ina pwi majoroé pwina é pwa: Dau nûmee na é cairà, èco na, géé na càuru pai tère kèe pâ, bwaa câcaa wádé pâ tûâ kàra, â é pitòtéri auniimiri kèe. Ba wiàna é cairà wà, â péa tà tòina pai pitâa kàra ma wàé, â o câcaa wádé tée. Êkaa na é pwa tii târa, ba na é pwarà ma patèrerà. (Còo 2 Korénito 2.3.) Â é niimiri pâ, ée mwa cairà, géé na càùé, naa na ipwadée. (Còo 2 Korénito 13.10.) † **1:18** Grec: Wà Pwiduée, âna é tâa na pai tâa kèe, ba na é popai +kòo tàwà, âna câcaa «ûu» ma «bwa». **1:19** Apostolo 18.5 § **1:19** Matâra... Grec: «Ûu» ma «bwa». **1:20** Auinapâpâri 3.14 * **1:21** Pitòrigarijè—Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. **1:22** 2 Korénito 5.5; Êféso 1.13–14 † **1:23** Go nye âjupâra—Grec: {Go ipwataâboro} naa goro é wàro kôo. **1:24** 1 Pétèru 5.3 **2:1-3** 1 Korénito 4.21 * **2:1-3** 4^e phrase—Grec: Êkaa na go niimiri pâ, o câgo caa wâjué cowa naa jaawà, ma go nama guwà pikîri. **2:4** Apostolo 20.31 † **2:4** Go po pwa tii paé dariwà—È tii bèepwiri, âna pitubatiâu. (Câé caa ina é bétapoo tii tà tàpé Korénito, na tâa na Tii Pwicîri.) † **2:4** Ba go tâmogòori pâ, guwà o tòina goro é pwina go ina—Grec: Câcaa târa ma guwà pikîri. § **2:5** Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tóo—Grec: Wiàna é nama {jè} pikîri wà pwi jè âboro. * **2:5** Dàbamaina—Exagèrer. † **2:6** Guwà jèe nye pitèié—Grec: È auwàru géé goowà, âna rà jèe pitèié. Pwiri é pai pitèi kà tèpa cèikî na rà ipitèri. † **2:8** Paari tée cowa è pimeari kàwà—Pwiri pai ina wèe pâ, rà tòpié cowa naa na picaatâa kàra. § **2:10** Dernière phrase—Grec: Wiàna go pwanaurié goo cè jè muru. **2:11** Luka 22.31

Jè piétò géé goo Iésu Kériso

¹²Go jée pâra naa Troas, ba na go picémara é *Picémara Wâdé kà Kériso. Â, na ia go tèepaa pâ, â go pâmari pâ, é jée nye pwabwâti é naigé kôo wà Pwiduée. ¹³Êco na go po dau pidumapié goo pwi béédo Tito. Ba go tapacié, â câé caa tèepaa. Â go jée picijii tàpè Troas, â go wâjué me côwâ naani, Macédoine, [ba na go mudèe].

¹⁴Êco na jè ipwaolé tà Pwiduée! Ba é jée piétò wà Kériso. Â é popajè*, na ara tèpa âboro diri, pwacèwii é pwâra paa kèe na é piétò. Â jè paarié naa na diri pâ ére, pwacèwii jè ûraara muru na wâdé, na é pâra pitiri pâ ére.

¹⁵⁻¹⁶Ûu, jè pwacèwii é jawé ûrea, é pwi âraimeai, na é naa tà Pwiduée, wà Kériso. Â wà pâra tàpé na é gére pa-udòrà mwara, âna rà tère pwi jawé ûrea-bà na dau wâdé awé, â é naa târa é *âji wâro [dâra gòiri jaaé]. Â napwa naa goo wà tàpé na rà gére tubatiâu é wâro kâra, wâiti jilé, âna rà tère co é ûraara muru na bà, na wâbu, na pame târa é pwâra bà.

O wâilàapà na pâri ma é pwa é wakè bèepwiri, [wakè kâra *apostolo? O nye ticé, êco pwi âboro na é pitu tée wà Pwiduée]. ¹⁷Po dau wâru tàpé na rà pa popai kà Pwiduée, ba na rà bu mwani ma bu neemururà goo. Â câgo caa pwacèwiirâ. Ba wâgo, âna go pwi ênawéna kà Kériso, na go ina é âjupâra, na ara Pwiduée. Ba wâé pwi a cûruo.

3

Go picémara auipwataâboro târa wâro

¹Gona [guwâ niimiri pâ] go tapoo pi-ina kôo mwara? Bwa. Ba câgo caa pwaduwâ kà tèpa pwa pupûra, na rà nama guwâ wii é pâ popai na wâdé naa goorâ, ba na rà paari târa pâra wâra pwapwicîri. Bwa; câgo caa wârapwiri! ²Ba é tii kôo, âna wâguwâ, na jée nye wii naa na pwârânûmoo. Â pâri ma rà pûra diri tèpa âboro, [na rà còina é wakè kôo naa jaawâ].

³Ba wà Kériso, âna wâé na é jée nye wii é tii bèepwiri. Â wâgo, âna go nye po pwi a-ipa popai —popai naa na tii na câcaa wii goro bépwa tii, â wii goro é Nyuââé Pwicîri kà Pwiduée, na é wâro*. Tii na câcaa wii mwara, naa goro atû†, â wii naa na pwârânûmara âboro.

⁴Go cimwû [na go ina pwiri] géé goo na go cèikí ba gòo naa goo Pwiduée, ba go tâa goo Kériso. ⁵Â câgo caa niimiri pâ go ipwa acari, é wakè na é naa tóo. Â nye wà Pwiduée, na é nama pâriò ma go pwa. ⁶Â wâé na é nama go pwi a pame é *auipwataâboro kèe na bwaa âmué, [na é pwa ba kâjè, wâjè é Ba kèe].

Ê auipwataâboro bèepwiri, âna câcaa me géé goro é naèà na wii; ba muru me goro é Nyuââé Pwicîri. Ê naèà na wii, âna é nama jè bà. Êco na é Nyuââé Pwicîri, âna é nama jè wâro.

Dau maina awé muugère

⁷Wà *Moosé, âna ia é pame é naèà, na wii naa gòro atû. Â é naèà bèepwiri, âna é pame co é pwâra bà. Âjupâra pâ, na ia é tèepaa, â é tèepaa naa na muugère kà Pwiduée. Ba é naporomee wà Moosé, âna dau pwâra goo, â câcaa pâri ma rà ucâri wà tèpa *Isaraéla. Êco na é muugère bèepwiri âna câcaa gòiri.

⁸Â napwa naa goo é auipwata-âboro‡ na é pawârojè, na é pame é Nyuââé Pwicîri, âna dau maina awé é muugère kèe. ⁹Â wiâna é naèà na é naa wârimuru tâjè, âna muugère, â o mwa wânau cè pai maina awé é muugère kâra auipwata-âboro, na é nama jè *târû [na ara Pwiduée]? ¹⁰Ûu, é muugère [kâra é naèà] âna muru na dau kîri, naa goro jènere é muugère [kâra auipwataâboro na bwaa âmué]. ¹¹Ba wiâna jée pwa muugère kâra é pwina câcaa gòiri, â o mwa wânau cè pai dau muugère kâra é pwina tâa dâra gòiri?

Jè còo muugère kà Pwi Ukai

¹²Ê nama jè gòo é auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée^S. Â câjè caa piwâ, [na jè piênawéna kèe]. ¹³Â câjè mu caa pwaduwâ kà Moosé, na ia é cajipi é naporomee, na ia é coo ara é Ba kèe, tèpa Isaraéla. Ba tàutée na rà còo é muugère na tâa gòé, na é gére pitiiâu boo.

2:12 Apostolo 14.27; 1 Korénito 16.9 **2:13** Apostolo 20.1 * **2:14** Popajè—é, Popabâ. Pwiri é inaé ma pâra tèpa apostolo. **2:15-16** Luka 2.34; 2 Korénito 3.5-6 **3:1** Apostolo 18.27; 2 Korénito 5.12 **3:2** 1 Korénito 9.2 **3:3** Exode 24.12; Jérémie 31.33; Ézékiel 36.26-27 * **3:3** Pwiduée, na é wâro—é, Pwiduée, na é naa é wâro. † **3:3** Wii...naa gòro atû—É ina wà Paulo é Naèà kà Moosé. (Còo Exode 24.12.) Â é mara inapâpâri béaa wà i péroféta Jérémie pâ, é naèà na bwaa âmué, âna o wii naa na pwârânûma tèpa âboro (Còo Jérémie 31.33; Ézékiel 11.19; 36.26-27.) **3:6** Jérémie 31.31; Ioane 6.63; 1 Korénito 11.25 **3:7** Exode 34.29 ‡ **3:8** Auipwataâboro—Grec: Wakè (ministère). Ipaipwâ naa na pâ nee tii 9 ma 10. **3:9** Deutéronome 27.26; Roma 1.17 ^S **3:12** Ê auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée—Grec: Espérance. **3:13** Exode 34.33

14 Â napwa naa goo wà tèpa Isaraéla, âna nye dau câmoori kaa è pwâranûmarà, tèepaa naa goro nabà. Ba, naa rà pûra ma tère è pâ tii goro è naèà* —tii goro è auipwataâboro béaa— [â càra caa còina è âjupâra na tâa na. Ba pwacèwii na] târamiri è naporomeerà goro cè imwaano. Â càcaa [pâri ma rà] dàgòtù è imwaano bèepwiri, èco wiàna rà tâa goo Kériso.

15 Ûu, âjupâra pâ, tiagoo nabàni, âna pwacèwii naa târamiri aunûnûma kà tèpa Isaraéla, na rà mu pûra è tii kà Moosé. 16 Èco na, wiàna é bié dà Pwi Ukai wà pwi jè âboro, â o tûu è ocajipi naporomee. 17 Ba wà Pwi Ukai, âna wàè è Nyuâaè. Â è Nyuâaè kà Pwi Ukai, âna é tipijè géé goo è pâ pwina tòojè, â jèe nye ticè na cipajè. 18 Â jèe cau dàgòtù géé naporomee è ocajipi wèe, ba na jè pwacèwii è garaaci na pwâra, goro è muugèrè kà Pwiduée. Ba è Nyuâaè kà Pwi Ukai, âna é gére pitòotérìjè, ba na jè pwacèwiié, â ba na jè tâa na è muugèrè, na pimaina too.

4

Picémara Wádé âna pwéelaa naa na bàutè

1 Wà Pwiduée, âna é panuâ tóo è wakè bèepwiri, naa na pai wádé kèe. Wàèpwiri è majoroé ma câgo caa pidumapié, â càcaa oratóo [goo è pâ aré ma tòina na go tâa na].

2 Â go jèe mara niimiri pâ, [wiàna go picémara târa pâ âboro] â o câgo caa ina cè ji caapwi popai na pwâ. Â câgo caa naapwàni cè ji caapwi muru, [ba na go nama puràra è wakè kòo]. Bwa! Tàutòo goo è pwâra càra âboro, na jè kamu goo. Ba go wakè na âjupâra. Â câgo caa ébii è Popai kà Pwiduée; â go paari bwàti è âjupâra naa naporomee Pwiduée. Â wà tèpa âboro, âna rà o tâmogòri naa na *pwâratûra-nigée-goorà [pâ, go pwi âboro na câgo caa piwàmìrà]. 3 Ba è Picémara Wádé na go inapàpari, âna pwéelaa. Â pâri ma rà tâmogòri è èrèè.

Èco naa goo tàpè na rà tubatiâu è wâro kâra, wàiti jii Pwiduée, ba càrû târa*. 4 Ba wà *Caatana, pwi ukai kâra è gòropuu bèeni, âna é nama rà bwi, ba na o càra caa tâmogòri, ma càra caa cèikî. Êkaa na càra caa còo è pwéelaa—ba càra caa tâmogòri è *Picémara Wádé, goo è pai muugèrè kà Kériso. Ba wà Kériso, âna wàè kaa, na é paari tâjè wà Pwiduée, ba na jè tâmogòrié bwàti†.

5 Ba, na go pwa pupûra, â câgo caa pi-inapàpario còwâ tàwà. Â go inapàpari co wà Kériso Iésu, Pwi Ukai. Â géé gooé, âna go pwi ênawéna kàwà.

6 Biu, âna é ina wà Pwiduée pâ: *Wádé na é tèepaa è pwéelaa naa nabibiu kâra è bàutè. Genèse 1.3* Â wà pwi Pwiduée-bà, âna wàè kaa, na é nama tèepaa è pwéelaa kèe, naa na pwâranûmoo, ba na go o tâmogòri pâ, è muugèrè kèe, âna é tâa goo Kériso†.

Cimwù cèikî kà Paulo naa na aré

7 [È pwi pwéelaa bèepwiri na é wâgoojè, âna é pwacèwii] è pâ wádé, na dau maina è wâri wèe. Èco na jè pwacèwii è wâra jawé puu [na càcaa gòo]. Â êkaa pwiri, na rà nye tâmogòri pâ âboro, pâ, càcaa me géé goojè, è pàtâmee na dau maina awé na tâa goojè; â nye me géé goo wà Pwiduée.

8 Ûu, go^S nye dau tâa na aré ma tòina na diri pâ ère, èco na càcaa còogao. Â nye ciburà pwa na go pidumapié, èco na go nye tà cimwù. 9 Rà nye ciburà pwa è pwina èpà tóo, èco na wà Pwiduée, âna cáé caa panuâo. Â rà nye téurao naa napuu, èco na go nye cimadò còwâ. 10-11 Êdiri pâ tòotù, âna go nye pipwabwàtio târa bà, ba kà Iésu. Ba pwacèwii na go tàgère pa naa na naiio pai bà kèe—è naiio na ée mwa bà. Èco na go nye popa mwara naa gooo è pai wâro kèe còwâ. Â wà tèpa âboro, âna rà o còo pwiri.

12 Â wiàna go piwbéka târa ma go bà, â târa ma tâa tàwà è *âji wâro*. 13 Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicíri, pâ: *Go cèikî naa goo Pwiduée. Êkaa na go tûra. Psaume 116.10* Â è cèikî bèepwiri, âna è cèikî kòo. Â êkaa pwiri na go picémara è popai kèe.

É pawâroò còwâ ba go tâa gooé

* **3:14** È pâ tii goro è naèà—Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). **3:16** Exode 34.34 **3:17** Ioane 8.36; Roma 8.2
4:2 2 Korénito 2.17; 1 Tésalonika 2.5 * **4:3** Grec: Nye târamiri è Picémara Wádé +kòo, tà tàpè na rà gére bà. **4:4** Éféso 2.2; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 † **4:4** Dernière phrase—Grec: Ba é pwi ànuuru Pwiduée. **4:6** Genèse 1.3; Ésaie 9.1; 2 Korénito 3.18 † **4:6** È muugèrè kèe, âna é tâa goo Kériso—Grec: È muugèrè kà Pwiduée, naa goro naporomee Kériso.
4:7 2 Korénito 5.1 **4:8** 2 Korénito 1.8, 7.5 ^S **4:8** Go—Grec: Nous (pwacèwii bu, bà, é, jèe naa na paici). Èco na wà Paulo, âna é ina pâ muru na tèepaa tée, pwi apostolo. Ipaíwà naa na pâ nee tii 8–15. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.)
4:10-11 1 Korénito 15.31 **4:10-11** Roma 8.36 * **4:12** Grec: Êkaa na é wakè pwâra bà, naa +gooo; â è wâro, âna é {tâa} goowâ. **4:13** Psaume 116.10

¹⁴ Ba go tãmogòori pã wà Pwiduée, âna é pawâro cõwã Pwi Ukai Iésu géé na aubã. Â ée mwa pawâroò cõwã, ba go tãa goo Iésu. Â ée mwa popajè naima ma wãguwã, ma jè cima araé. ¹⁵ Êkaa na *pwényunyuaariwã, na go tãa na aré. Â, na wãrapwiri, â é pã wãdé kã Pwiduée, âna pibwiari† pã. Â o wãru cè tèpa âboro, na rà o tãmogòori é pã aupwényunyuaari kèe, na me géé goo é *pimeari imudi kèe. Â rà o ipwaolé ma ipwamainã. Â o pimaina pã é muugèrè kèe, ma é pai maina kèe‡.

Càcaa gòiri aré kãjè nabà

¹⁶ Géé goro diri [pã aupwényu-nyuâari-bà] â o càcaa oratãjè. Ba wiãna jèe pitàbàtù^S boo cõwã é naiijè [ma ée pãra dàra é pwãra bà]; â napwa naa goo é âji wãro na wãgoojè, âna é pimaina too. ¹⁷ Â wiãna jè tãa na aré na pã tòotù bèeni, âna càcaa maina, â o càcaa tãra gòiri. Ba é pã pwiibã, âna tãra ipwabwãtijè, ba na o tãa tãjè é muugèrè. Â é muugèrè-bà, âna o dau maina awé, jii é pai tãa na aré kãjè nabà. Â é tã tãa jaajè dàra gòiri awé.

¹⁸ Êkaa na, jè cibwaa nama piãjimuru tãjè é pã pwina jè cõo goro du âraporomeejè. Ba o càra caa tã tãa awé. Â jè dau naa nùmajè naa goro pã muru na câjè caa cõo goro du âraporomeejè. Ba pã muru na rà o tãa dàra gòiri awé.

5

Naiiri âboro na bwaa âmué

¹ Ûna jè gére wãro ni gòropuu, â é naiijè, âna pwacèwii é wã imwaano, na o mwa ténoori na jè tòotù. Êco na jè tãmogòori pã, pwa é pwi wã kãjè, na é wãnidò *napwéretòotù. Ê pwi wã-bà, âna é nye tã tãa awé, ba wã bari kã Pwiduée, â càcaa muru bari kãra âboro. [Ê pwi wã bèepwiri, âna é naiijè na bwaa âmué].

² Nabàni, âna jè maagé cõo, â jè càwé. Ba jèe dau gòo tãjè, ma jè tapaciri é naiijè* na o mwa naa tãjè, naanidò napwéretòotù. ³ [Ê naiiri âboro bèepwiri, âna é pwacèwii é jè ârabwée, na o mwa naa tãjè.] Â wiãna jè coona, â o câjè caa cicápè na ara Pwiduée. Ba o naa tãra é nyuâajè é naiiè na bwaa âmué.

⁴ Ûu kaa. Ba ùna jè wãro ni gòropuu, â jè nye dau càwé kaa, goro pai maagé kãjè. Â wiãna càcaa nùmajè naa tiãu ârabwée kãjè, êco na o mwa dau wãdé tãjè, na jè o tòpwütù é dòro ârabwée, ma jè coona jè ârabwée na bwaa jajau—[naiiri âboro] na o câ mwa caa bà!

⁵ Â nye wã Pwiduée, na é jèe pwabwãtijè, tãra é wãro bèepwiri. Â é naa tãjè é Nyuââé Pwiciiri, ba na é pwi pãbéaa kãra é pã aupwényunyuaari na é naa, â tãra ma é *paãjupãra mwara pã, jè o mwa cau tòpi diri é pãra pwi†. ⁶ Êkaa na wãdé na jè tã ciburã piégòtùru ma ipwãdée!

Jè wãro na cèikì

Âjupãra pã, na pãara na jè gére wãro na naiijè, naani gòropuu, â bwaa câjè caa pãji pitànaima ma Pwi Ukai. ⁷ Êco na jè wãro na é cèikì, â câjè caa wãro wiãra é pwina jè cõo goro é du âraporomeejè. ⁸ Â wãépwiri é majoroé ma jè tã ciburã piégòtùru ma ipwãdée. Ba wãdé tãjè na jè pãra géé na é pwi naiiri âboro bèeni, ba na jè pitànaima ma wã Pwi Ukai.

⁹ Â é pwina piãjimuru tãjè, âna, na jè mudãra ma wãdé tã wã Pwiduée wãijè—wiãna jè bwaa wãro [ni gòropuu] na naiiri âboro bèeni, é, wiãna jè pãra géé na. ¹⁰ Ba jè o cau coo ara Iésu Kériso, ba na é pitèijè. Â ée mwa ipãdi tãjè, wiãra é pwina jè pwa naani gòropuu, wiãna wãdé, é, wiãna èpã.

Go pame popai goro pinaanapò

¹¹ Pãrajè na jè piaabòrijè na ara Pwi Ukai, ma dau papwiciriè. Napwa naa goo‡, âna go tã ciburã niimiri é pwiibã. Â wãé kaa pwiri, na go dau patùra pã âboro, ba na rà pibiirã dèe. Â é tãmogòori é pwãranũmoo wã Pwiduée. Â go wãari pã, wãguwã mwara, âna guwã tãmogòorio bwati. ¹² Guwã cibwaa niimiri pã go ciburã pi-inã kõo. Nũmoo co, na guwã ipwãdée goo.

4:14 1 Korénito 6.14 † **4:15** Pibwiari—Se réprendre, s'élargir. Pipãra pã. ‡ **4:15** Grec: Ba diri pã pwi bèepwiri, âna tèepaa géé goowã, ba na é pipãra pã é pimeari imudi. Â o wãru tàpè na rà o pwamaina Pwiduée, naa na pwényuãa kèe.

4:16 Êfésó 3.16 ^S **4:16** Pitàbàtù—Descendre, diminuer. Boo. **4:17** Roma 8.17–18 **4:18** Kolosé 1.16 **5:1** 2 Korénito 4.7 **5:2** Roma 8.23 * **5:2** Jè tapaciri é naiijè—Grec: Nùmajè na jè coona é wã bèepwiri. Naa na pã nee tii 2–5, âna wã Paulo, âna é naanaimari du ucina goo é naiijè—ucina goo wã imwaano, ma ucina goo ârabwée kãjè. † **5:5** 2^e phrase—Ê popai grec, âna pai ina wèe pã, prémisses ma garantie. **5:6** Hébéru 11.13–16 **5:8** Filipi 1.23 **5:9** Kolosé 1.10; 1 Tésalonika 4.1 **5:10** Ecclésiaste 12.14 ‡ **5:11** Goo—Grec: Goobã. Êco na munaa é pi-inã cõwã wã Paulo, naa na pã nee tii 10 tiagoro nee tii 15. (Cõo mwara note goo 2 Korénito 1.6.)

Á go naa tàwà mwara, é bétòpi tà tèpa ipwamainarà—wàilà na rà pi-ina kàra, goro pà muru na jè còo goro du àraporomeejè, à càcaa géee goo pà muru na wàna pwàranùmajè.

¹³ Pwiri [rà o ina pà] go pigù, na go ina pwiri. Á wiàna wàrapwiri, á go pigù ba kà Pwiduee. Á wiàna go pwa goro tà manga ma goro autámogòrimuru, á go wàrapwiri, ba na guwà tòpi é popai kòo[§]!

¹⁴ [Napwa naa goo é pwina go pwa, àna] go nye pitèrè dàra é pimeari kà Kériso, [naa na diri pà ère]. Ba go tàmogòori pà, caapwi pwi àboro, [wà Kériso] àna é bà ba kàjè diri. Êkaa na wàijè, àna jè jèe bà [naa goro é wàro kàjè béaa]. ¹⁵ Á jè cibwaa tà wàro ba kàjè co. Ba wiàna é bà wà Kériso ma pawàroé còwà, á wiàna é pawàrojè, á wàdé na jè wàro ba kèe.

Pinaanapò na é naigé mee Kériso

¹⁶ Êkaa na jèe càgo caa còo wà tèpa àboro, goro pai còo kà tàpé na càra caa tàmogòori wà Pwiduee* Béaa, àna go† mu wàrapwiri tàra pai còo kòo wà Kériso, èco na nabàni, àna jèe càgo mwa caa wàrapwiri. ¹⁷ Ba wiàna é taa goo Kériso wà pwi jè àboro, á [wà Pwiduee, àna é] tòpò naa gooé é wàro na bwaa àmué. Á jèe tiàù diri pà muru béaa. Êdiri pà muru na wàni, àna bwaa po àmué diri.

¹⁸⁻¹⁹ Ba wà Pwiduee, àna é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiu kàjè ma wàé, na é naigé mee Kériso. Á é pwanauri é pà èpà kàjè. Ba wàépwi kaa é aunünüma kèe géee na biu, na é géee naame goo Kériso, naa jaajè tèpa àboro‡. Á wàé kaa pwiri é wakè kòo, ba na go pame tàra pà àboro é popai goro é pinaanapò bèepwiri, ²⁰ naa na nee Kériso. Á wàguwà, àna guwà tèrè é popai, ba é todàwà wà Pwiduee, ba na o taa tàwà é pinaanapò bèepwiri, naa nabibiu kàwà ma wàé.

Á go tacoo goowà, naa na nee Kériso, ba na guwà tòpi é popai[§]. ²¹ Ba wàdé tà Pwiduee na jè *tàrù na araé. Á é jèe pwa ma jè tàrù, géee goo Kériso. Guwà tèrè é pwina é pwa ba kàjè wà Kériso. Ba pwi a ticè èpà kèe, èco na wà Pwiduee, àna é tòpò naa gooé, diri é pà èpà kàjè, ba na é tòpò naa goojè diri é *tàrù ma pai wàdé kà Kériso*.

6

Tòpi pimeari kèe nabàni!

¹ Wàgo, àna bu wakè naima ma wà Pwiduee*. Êkaa na go tacoo goowà pà, na guwà cibwaa ipwa-imudiri é pwina é naa tàwà wà Pwiduee, naa na *pimeari imudi kèe. ² Ba é jèe nye ina pà:

*Na pwi pàara,
na go o pitòrigari,
àna go o tégà.
Á go o pitu tàgà,
na tòtù na go pacoo.
Á go o pa-udògà
na pwi tòtù
na go o mwa pitapwàina†.*

Ésaie 49.8

Á guwà tèrè, jèe tèepaa pwi tòtù-bà! Jèe nabà, na é upajè wà Pwiduee, [á é naa tàjè é *àji wàro jaaé]!

Aré kà Paulo goo wà Kériso

³ Càcaa nümoo na go nama tanoori é pà àboro goro cè càrao, ba na rà cibwaa ina ba èpà é wakè kòo.

§ **5:13** Ba na guwà tòpi é popai kòo—Grec: Ba kàwà. **5:15** Roma 14.7–8 * **5:16** Goro pai còo... Grec: Wiàra é nairi àboro. † **5:16** Go—é, Jè, é, Bà. Còo note goo 2 Korénito 1.6. **5:17** Roma 8.1; Galatia 6.15 **5:18-19** Roma 5.10

5:18-19 Roma 3.23–25 ‡ **5:18-19** 3^e phrase—Grec: Wà Pwiduee àna é taa goo Kériso, ba na é wàrapwiri tà tèpa àboro.

§ **5:20** Grec: +Go pwi a-ipa popai naa na nee Kériso, ba pwacèwii na wà Pwiduee, na é patèrèwà gooò. Êkaa na go tacoo goowà naa na nee Kériso, pà, na guwà pinaanapò ma wà Pwiduee. **5:21** Hébéru 4.15 * **5:21** Grec: Wà pwina caé caa tàmogòori é èpà, àna é pà nau pwi èpà, ba na jè pà nau tàrù na ara Pwiduee. * **6:1** 1^{re} phrase—Grec: Wàibà, àna bà wakè naima ma wà Pwiduee. Munaa é pi-inaé còwà wà Paulo. Èco na matàra pà, é pi-inarà ma wà pàra tèpa apostolo béee. Ipaìwà naa na pà nee tii 1–13. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) **6:2** Ésaie 49.8 † **6:2** Pitapwàina—Choir, déterminer.

⁴⁻⁵ Bwa. Go nye paari, na diri pâ ére, pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwiduée. Â wàèpwiri na go dau gòo naa na pidàpwicâari, naa na pâ muru na èpà na wâru, na tèepaa mariô—ê aré, ma ora, ma copwa, ma pai wâgotôo. Ba rà pâdio tèpa âboro, â rà tûô naa na karapuu. Â go mu uru géé nabibiu kêra pâ pubu âboro, na rà putâmu naa good. Â go nye tà ciburà wakè ba gòo, tiagoo na ticé nii kôo.

É pidàpwicâarié, â é tà wakè

⁶⁻⁷ Naa na diri é pâ pwiibâ, âna go nye tà ciburà paari pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwiduée, goro pai pitòimiriô, ma pai tâmogòorimuru kôo, ma pai pidàpwicâariô. Â go nye tà ciburà pitu târa pâ âboro, ma meaarirâ, géé na âji pwâranûmoo. Â go nye tà wakè goro é pàtâmara é Nyuââé Pwiciri. Â nye tàru na go picémara pâ é Popai kêe. Ūu, é càrao bèepwiri na *târù, âna pwacèwii é neemuru paa kôo, târa ipwamuruô, â târa nama pipâra pâ é *Picémara Wâdé.

⁸ [Na go wakè ba kà Pwi Ukai, â cãgo caa ipacé naa goo é pwina rà niimiri wà tèpa âboro.] Ba wà pàra tàpé, âna rà inaô ba wâdé; â wà pàra tàpé mwara, âna rà inaô ba èpà. Â wà pàra tàpé, âna rà picagòtùo; â wà pàra tàpé, âna rà piècaario. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ, go pwi a pwâ; êco na go nye ina é âjupâra.

⁹ Â rà ina pàra tàpé pâ, càra caa tâmogòorio. Êco na dau wâru tàpé na rà tâmogòorio bwàti†. Â pwa wârimuru tôo ba gòo, â pwa na go bà§. Êco na bwaa nye wâgo-ni, tàgére wâro.

¹⁰ Ūu, go nye dau tâa na aré, êco na go nye tà ipwâdé. Â wiâna ticé wâdé kôo ni gòropuu, â dau wâru pâ wâdé, na go tòpò naa na pâ pwâranûmara âboro. Ba wiâna nye ticé kôo, â âjupâra pâ, kôo diri é pâ muru.

¹¹ Ico tèpa bèéô Korénito, go tàpiri tàwà ni é pwâranûmoo. Â nye ticé na go naapwâniri goowâ, naa na diri é pwina go ina tàwà. ¹² Ba dau wânûmoo tàwà. Â [wiâna pwa cè pwina pitâa nabibiu kâjé, â munaa] cãguwâ caa wâdéario géé na âji pwâranûmawâ? ¹³ Go patûrawâ ni, pwacèwii na guwâ tèpa âji naîô. Â wãguwâ, âna wâdé na guwâ ipwacèwii, ma tòpio bwàti naa na âji pwâranûma!

Pâra jii tàpé na rà pwa na èpà

¹⁴ Guwâ cibwaa ipiîwâ, naa goo tàpé na càra caa cèiki naa goo Pwiduée. Ba càcaa pâri ma guwâ wârori é wâro kêra. Wânau? Pâri ma ru picaatâa é wâdé ma èpà? Pâri ma ru picaatâa é pwéelaa ma bàutê? ¹⁵ Pâri ma ru picaatâa wà Kériso ma wà Béliâl [*Caatana]? Pâri ma caapwi pai côo kà pwi a cèiki naa goo Pwiduée, ma wà pwina câé caa cèiki? ¹⁶ Dà cè pwina ipaiwâ naa goo é pâ ânuuru duée*, ma é wâra pwapwiciri kà Pwiduée? Bwa! Ba wâjè, âna jè wâra pwapwiciri kà Pwiduée, na é wâro. Ba é jèe ina pâ:

Go tâa jaa pwi Ba bèeni.

Â bu picaapâra.

Go o mwa pwi Pwiduée kêe.

Â ée mwa pwi Ba kôo.

Lévitique 26.12; Ézékiel 37.27

¹⁷ Â é ina mwara wà Pwi Ukai Pwiduée pâ:

Guwâ pàra jiià.

Guwâ pwa-itè tâa.

Naaco pâ tûâ kêra,

tûâ na dau miiri.

Â go o mwa tòpiwâ.

Ésaie 52.11

¹⁸ *Go o mwa pwi caa kàwâ,*

â guwâ o mwa tèpa naîô†,

paa ma ilàri.

6:4-5 2 Korénito 11.23-27 **6:6-7** 1 Timotéo 4.12 **6:9** 2 Korénito 4.10 † **6:9** 2^e phrase—É, Wà Pwiduée, âna é tâmogòorio bwàti. § **6:9** 3^e phrase—Grec: {Rà niimiri pâ go} gére bà. **6:13** 1 Korénito 4.14 **6:14** Érésô 5.11

6:16 Lévitique 26.12; 1 Korénito 3.16 * **6:16** Ânuuru duée—Idole. Còo Ânuurumuru naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **6:17** Ésaie 52.11; Auinapâpâri 18.4 **6:18** 2 Samuel 7.14; Jérémie 31.9 † **6:18** Guwâ o mwa tèpa naîô—Popai na é mara ina wà Pwiduée goo pwi Mesia co. (Còo 2 Samuel 7.14.) Êco na wà Paulo, âna é naanaimari é popai bèepwiri, bau é popai na me géé na Ésaie 43.6-7 tèpa naîô, paa ma ilàri, ba na é paari pâ, wâjè diri na jè cèiki naa goo Iésu, pwi Mesia, âna jè cau tèpa naî Pwiduée, â tâa tàjè diri pâ aupwényunyuaari kà tèpa âji naîé.

Wâgo Pwiduée
na dau pwa nii kôo,
naa gôro diri pâ muru. Nabwé!

2 Samuel 7.8,14

7

¹ [Wâ Pwiduée, âna é] ina pâ muru bèepwiri, co tèpa gòrobéèò, ba kâjè [wàijè tèpa naiè]. Êkaa na, wâdé na jè pitâiti jii è pâ muru, na tubaèpà è naiijè ma pwâranümajè. Wâdé na jè cèitiri è èpà géè na wâro kâjè, mà jè dau papwicirîè.

Ipwâdéè kâ Paulo goo tàpè Korénito

² Guwà naa cè autâa kôo, naa na pwâranümawà. Ba câgo mu caa piwâmi cè jè ârapàarawà. Â câgo mu caa ipa-imwüru cè jè âboro jii è cèikí kèe. Â câgo mu caa pwâgâriwà, ba na go popa cè muru jiiwà.

³ Wiâna go ina pwiri, âna càcaa târa pitòtiwà. Ba âjupâra na go jèe nye ina pâ, guwà tâa na pwâranümoò. Â o nye ciburà wârapwiri, wiâna jè bwaa wâro, é wiâna jè jèe bà. ⁴ Dau maina è cèikí kôo, naa goowà. Ba dau wâdé tóo è wâro kâwà, â go pwamainawà [goo è cèikí kâwà]. Â guwà dau pagòo-o naa na diri pâ aré kôo, êkaa na go dau ipwâdéè.

⁵ [Go wâjûè còwâ naa goo i pwi ia go ina]: Na ia go tèepaa naa na province Macédoine, â nye ticè nao kôo. Ba wâru pâ wià ma pwéretòtù béaa kôo. Ba wâgòroigé, âna go pâmari tàpé na rà cicarao. Â wâna pwâranümoò, âna maina pai wâgòtòo.

⁶ Êco na wâ Pwiduée, âna é pwi a dau pagòo wâ pwi âboro na ticè nii kèe. Â é nye pagòo-o, ba é panuâ medario wâ Tito. ⁷ Go ipwâdéè goro pai tèepaa kèe medario, â go dau ipwâdéè goro è jèkutâ kèe goowà. Ba é piwiâ tóo pâ, guwà dau pagòoé. Â é ina mwara pâ, dau nümawà na guwà còò còwâ, â guwà tà tapaciò. Â guwà po dau tòina [goro è pâ muru na tèepaa tóo naa jaawà]*. Â é pwa jèkutâ tóo goro è pimeaari kâwà ba kôo, â dau nümawà na guwà pitu tóo ma pwamuruò. Â dau imaina pâ è ipwâdéè kôo.

Go ipwâdéè ba guwà biiwà

⁸ Tèpa béèò wée, go tâmogòori pâ, guwà tàpo tòina, goo i tii kôo†, naa na jè ji pàara. Â wâgo mwara, âna go tàpo pinünüma còwâ, na jè ji pàara. Êco na nabâni, âna câgo mwa caa niimiri còwâ. ⁹ Bwa, go ipwâdéè. Â càcaa géè goo pai tòina kâwà, â nye géè goo na guwà jèe pinünüma ma guwà biiwà còwâ. Ba muru na dau wâdé tà Pwiduée. Â go còo pâ, i pwi ia go wii, âna càcaa èpà tàwà.

¹⁰ Ba [câjè caa tà niimiri còwâ] è tòina na wârapwiri, na é naa tâjè wâ Pwiduée. Ba é naa, ba na jè pinünüma ma pitòtèri è wâro kâjè. Â è tòina bèepwiri, âna é pame pai udò kâjè [naa na *âji wâro]. Êco na, wiâna jè tòina, â câjè caa biijè, âna muru na èpà‡. Ba jè tà ciburà pâra dâra bà, dâra gòiri, iti jii Pwiduée.

¹¹ Tèpa béèò wée, guwà jèe còo cai é pwina é pwa wâ Pwiduée ba kâwà, goro pai tòina kâwà. Wâéni: Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wâ pwina é inaò ba èpà§! Jèpwi: Guwà putâmu naa gooé! Jèpwi: Nümawà na guwà pwa wârimuru tée! Jèpwi: Wâgòtawà, ba guwà péa pwa jè muru na càcaa wâdé! Jèpwi: Dau nümawà na guwà còoó [ba na guwà patâmarù pwâranümoò]. Jèpwi: Guwà paari pâ, càcaa wâguwà na guwà pwa na èpà, na pwi pâara-bà.

¹² Na ia go wii tàwà i tii bèepwiri, âna càcaa târa ma go pitòti wâ pwina é pwa na èpà, é, târa ma go pwamuru pwi jè âboro*. Â nye nümoo na é nye paari tàwà wâ Pwiduée, pâ, go âji tâa na pwâranümawà. Ba guwà nye pò ma ipwamuruò kaa. ¹³ Â wâè kaa pwiri è pwina pagòo-o.

Go ipwâdéè géè goo Tito

Jèpwi mwara, co tèpa béèò: Go dau ipwâdéè, ba guwà nama é ipwâdéè wâ Tito. Ba guwà [cau tòpié bwàti, â guwà] pagòoé ma patâmarù è pwâranümeè. ¹⁴ Ia go pi-inawà ba wâdé tée. Â câguwà caa pwa ma go pitòtèri auniimiri kôo, naa goowà. Êkaa na i pwi ia go ina tée, âna popai na âjupâra, pwacèwii na go nye ciburà ina tàwà è âjupâra.

7:5 2 Korénito 2.13 * 7:7 È pâ muru na tèepaa tóo naa jaawà—Wâ pwi jè ârapâara tàpè Korénito, âna é dau picocoori wâ Paulo. (Còo 2 Korénito 10.7.) 7:8 2 Korénito 2.4 † 7:8 I tii kôo—Tii na ia é pwa, ba na é patùrarà ba gòo. Caa caa ina bétapoo tii tà tàpè Korénito, na tâa na Tii Pwiciri. (Còo 2 Korénito 2.1-3.) 7:10 Mataio 27.3-5; Hébéru 12.16-17 ‡ 7:10 4^e phrase—Grec: È pikiri na me géè goo {pâ géaa kâjè naani} gòropuu. § 7:11 Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wâ pwina é inaò ba èpà—Grec: Guwà ipamuruwà. * 7:12 Pwi jè âboro—Pai ina wèè pâ wâé, Paulo.

¹⁵ Napwa naa goo wà Tito, âna dau wânümee tée wâguwà. Ba é ina pâ, guwà tòpié, naa na tòimiri ma ipakîri, â guwà dau pitêre dèe. Wàé kaa pwiri é majoroé ma dau maina too é pimeeari kèe ba kàwà. ¹⁶ Ûu, go nye dau ipwàdéé kaa, co tèpa béèò, ba pâri ma go pûra naa goowà, naa na diri pâ muru.

bépitu ba kà tèpa cèikî wâ iérusaléma

8

(Naporomee 8–9)

Rà dau naa tèpa Macédoine

¹ Tèpa béèò naa goo Kériso, wâdé na guwà tâmogòori é wakè na é pwa wà Pwiduée gée goro é *pimeeari imudi kèe, naa na pâ wâra pwapwicîri, wâna province Macédoine*. ² Ba rà po dau tâa na aré wà tèpa cèikî wê, â po dau ticé kàra. Êco na rà tà tâa na é ipwàdéé, â rà nye tà naa, naa goro piticémuru naa goo [é wâdé kàra]. ³ Â wâgo âna go *paâjupâra pâ, rà naa é pwina tà târa. Â rà naa piwéna jii. Âna nye ticé âboro cèna é tacoo goorà pâ, na rà naa.

⁴ Pwa jèpwi mwara: Nye wàilà na rà tacoo goodò, ba na pwa cè kàra gée goo é bépitu na jè naa, ba kà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma. ⁵ Â é pwina rà naa, âna o dau wénari é pwina go cipacîri gée goorà. Ba rà nye pipanuârà diri tà Pwi Ukai. Â gée na càùé, â rà pipanuârà còwâ tóo, ba rà pitêre dàra é cábawâdé kà Pwiduée.

⁶ [Napwa naa goo é bépitu ba kà tàpé Iérusaléma, âna] nye wà Tito, na é tapoo é wakè bèepwiri. [Â wàé na é pagòowà mwara, na guwà pa cè nakake kàwà gée goo.] Êkaa na, go ina tée pâ, wâdé na é pagòowà mwara, ba na guwà tubanabwé é auniimiri kàwà. ⁷ Ba [wà Pwiduée, âna é] dau imeaiwà, goro pâ wâdé na wâru, naa diri pâ ére—é cèikî, ma é pwàratùra, ma é aupicòoina, ma é nii, ma é pimeeari. Â guwà tà tàcî; â dau maina é pimeeari kàwà ba kòo†. Â wâdé mwara na guwà dau imeai pàrà tàpé, ma naa, naa goro piticémuru naa goo.

⁸ Wiàna go ina pwiri, â cãgo caa tacoo goowà. Â go nye ina tàwà co pâ: Ê pàra wâra pwapwicîri, âna nye bura târa na rà pitu naa na ipwàdéé. Â go naa tàwà é pai pwa wèe bèepwiri târa ma paari pâ, é pimeeari kàwà, âna âjupâra. ⁹ Ba guwà mwa tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai kâjé Iésu Kériso, âna é nye ipanuâé imudi tàwà. Ba dau wâru pâ wâdé kèe [naa *napwérètòotù]. Â é panuâ diri, ba na tâa tàwà é pâ wâdé na wâru [na ara Pwiduée].

Naa wiàra pwina tâa tàwà

¹⁰⁻¹¹ Naja gééilu, âna wâguwà na guwà tèpa mara niimiri pâ, na guwà pitu tà tàpé Iérusaléma. Ba caapwi pwàranümawà naa goo. Ûu, guwà jèe niimiri, â guwà pò ma pwa. Â wàéni é auniimiri kòo: Wâdé na guwà awàì, ma guwà tubanabwé é pwina guwà jèe tapoo, wiàra é pwina tâa tàwà. ¹² Ba wiàna jè naa, gée na âji pwàranümajé, â é pwina jè naa, âna wâdé tà Pwiduée. [Ipaiwà wiàna maina, é, wiàna kîri.] Ba cãé caa ina tàjé pâ, jè naa é pwina tiâu jaajé.

¹³ Cãgo caa ina pâ, guwà nama gòo ma tòina é wâro kàwà târa ma ticécòé é pai wâro kà pàrà tàpé. Wâdé co, na pwa cè kàwà, â pwa kàra mwara. ¹⁴ Ba nabàni, âna wâru tàwà pâ muru; â wàilà, âna nye ticé. Â wâdé na guwà pitu târa, ba, na jè tòotù, âna o ticé kàwà, â o wàilà na rà o mwa pitu tàwà. [Â, na tòotù bèepwiri, â o cai pwa kàwà.] ¹⁵ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: Wà pwina é dau piünya, âna o ticé upüue†; â wà pwina é tàpo piünya ba kîri, â o cãé caa copwa. Exode 16.18

É tà pa i âraimeai wà Tito

¹⁶ Go pwaolé tà Pwiduée [goro é pimeeari imudi kèe]. Ba é tòpò naa na pwàranüma wà Tito, é pimeeari ba kàwà, na é pwacèwii é pimeeari kòo ba kàwà. Ba dau nümee na é pitu tàwà. ¹⁷ Ûna go ilari jiié pâ, na é pâ nau caiwà, â é tòpi naa na ipwàdéé, ba dau wâdé tée.

¹⁸ Â go mwa panuâé paé, ma pwi jè a cèikî bée. Wà pwiibà, âna pwi âboro na rà inaé ba wâdé diri tèpa wâra pwapwicîri, gée goo é wakè kèe, na é picémara é *Picémara Wâdé. ¹⁹ Â rà jèe pitòrigarié, ba na ée mwa pâra wiâò naa Iérusaléma, na go popa paé é âraimeai. Â wàépwiri é pai piênawéna kòo, tà Pwi Ukai, târa ma o pwamainàé. Â wàépwiri mwara, na go paari é âji pwàranümoò.

8:1 Roma 15.26; 2 Korénito 9.1–2 * **8:1** Pà wâra pwapwicîri... Pà wâra pwapwicîri na é tòpò wà Paulo naa na du ville Filipi ma Tésalonika, ma pwiri wà Bérée mwara. (Còo Apostolo 16–17.) **8:7** 1 Korénito 16.1–2 † **8:7** Dau maina é pimeeari kàwà ba kòo—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Dau maina é pimeeari kòo ba kàwà. **8:9** Mataio 8.20; Filipi 2.6–7 **8:12** Maréko 12.43–44 **8:15** Exode 16.18 † **8:15** Upüue—Surplus. Bwà, dèrèe, utimuru na maina jii é pwina pâri ma é ija.

²⁰ Dau wâru é mwani bèepwiri [gée goo na rà jèe naa, naa goro piticèmuru naa goo]. Â go o ipwacòoco, ba o péa pitòtio goo, é mwani-bà. ²¹ Ba go mudàra é pwina wâdé tà Pwiduée, ma tèpa âboro mwara.

²² Napwa naa goo pwi jè bèéò na go panuâé paé ma tupéeni, âna dau pwi a pitu tâjè [â é pwi a pitère dàra]. Â go dau cèiki naa goové. Â wâé, âna é cèiki naa goowà, â po dau wâdé tée, na é pitu tâjè diri. ²³ Napwa naa goo wà Tito, âna é pwi bére wakè kôo ba kàwà. Â wà tupédu ârailu, âna wà tèpa wâra pwapwicîri na rà panuâru paé. Â rà cau wakè târa ma o pwamaina wà Kériso.

²⁴ Â [guwà tòpirà bwàti, â] guwà paari târa é pimeaari kàwà. Ba go jèe pi-inawà ba maina târa pâ wâra pwapwicîri. Â wâdé na rà tâmogòori é âjupâra goo pwiibà.

9

Go dau inawà ba wâdé târa

¹ Âjupâra pâ, càcaa pâri ma go wii tàwà goro é âraimeai ba kà tèpa cèiki wà *Iérusaléma. ² Ba go tâmogòori pwâranümawà. Â go jèe pi-inawà ba wâdé tà tàpé Macédoine. Ba go ina târa pâ, wâguwà, tèpa cèiki gée na province Akaïe, âna guwà mara ipwabwàtiwà, â guwà jèe tapoo naa bépitu kàwà, naa naja géeilu. Â wâru gée goorà, na dau pagòorà, târa ma rà ipwacéwiiwà.

³ Êco na go panuâ paé tàwà i tèpa âracié bèéò, ba na rà pitu tàwà, ba na guwà dau pibwéka. Ba go jèe nye ina tà pâra tàpé [pâ, guwà jèe ipwabwàtiwà]. Â càcaa wâdé wiàna piticèmuru naa goo é pai pi-inawà kôo ba wâdé! ⁴ Ba gée na càùé, â rà o pâra wiâo naa jaawà, wà pâra tèpa Macédoine. Â wiàna rà pâmarì pâ, càguwà caa pibwéka, â go o kamu, â o dau maina pwâra kamu kàwà mwara.

⁵ Wâé kaa pwiri, na go mara panuâ paé tàwà i tèpa âracié bére wakè kôo. Â rà o mwa pa é pâ âraimeai kàwà, na guwà jèe mara ipwabwàti. Â [wiàna bà me ma wà tèpa Macédoine, â] rà o còo pâ, é âraimeai kàwà âna me gée na âji pwâranümawà, â càcaa gée goo cè pai tacoo goowà kôo.

Naa, naa na ipwàdéé

⁶ Wâépwiri é pwina go tàgére ina tàwà: Wà pwina é picâmi ba kîri, â é nye piùnya ba kîri. Â wà pwina é picâmi ba maina, â é nye piùnya ba maina.

⁷ Wâdé na jè naa, gée na âji pwâranümajé, ba na o nye ticé pitacoo goojè, â ticé iau. Ba wâdé tà Pwiduée, wà pwina é naa, naa na ipwàdéé. ⁸ Ba wâé, âna ée mwa naa tàwà é pâ na jèpapara wâdé kée. Â é naa, naa goro piticèmuru naa goo. Â o ciburà tâa tàwà, diri pâ muru na pâri târa é wâro kàwà. Â o dau wâru tàwà jii pwiri, ba na o âraimeai kàwà, ba kà pâra tàpé*. ⁹ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goo pwi âboro, na é papwicîri wà Pwiduée] pâ:

É naa imudi

tà tàpé na ticé kâra.

É dau uri arapwüru.

É pai wâdé kée,

âna dàra gòiri.

Psaume 112.9

O mwa pwényunyuâariwà

¹⁰ Ê arapwüru kà pwi a picâmi, âna me gée goo Pwiduée. Â nye wâé, na é naa tâjè é utimuru kâjè. Â ée mwa naa tàwà cè arapwüru, â ée mwa pacipu. Êpwiri na o dau nama wâru cè pwâra wakè na wâdé.

¹¹ Üu, ée mwa naa tàwà, naa goro piticèmuru naa goo†, é pâ na jèpapara wâdé. Â guwà o mwa caa naa cè kà pâra tàpé. Â o wâru cè tèpa cèiki [gée Iérusaléma] na rà o ipwaolè tà Pwiduée, goro é pâ âraimeai kàwà, na bà pa pâ târa. ¹² Wâé kaa pwiri é pai pwa wée, ma guwà piênawéna kâra. Ba guwà naa târa é pwina tiâu jiiir.

Muru na piwéna pwiri, â guwà o pagòorà, ba na rà dau ipwaolè tà Pwiduée. ¹³ Â guwà paari é pai pitère dàra kàwà é *Picémara Wâdé kà Kériso. Ba guwà ipâdi imudi é pwina tâa tàwà, tà tèpa cèiki wà Iérusaléma, ma wà diri pâra tàpé mwara.

8:24 2 Korénito 7.13–14 **9:1** 2 Korénito 8.1–7 **9:6** Proverbs 11.24–25 * **9:8** Ba na o âraimeai kàwà, ba kà pâra tàpé—Grec: Târa pâ wakè na wâdé. **9:9** Psaume 112.9 **9:10** Ésaïe 55.10 **9:11** 2 Korénito 1.11, 4.15 † **9:11** Naa...naa goro piticèmuru naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi.

Ûu, rà o cõo mwara pâ dau pwamuru naa goo ê pai piênawéna kàwà, ba kàra. Â rà o pwamaina Pwiduee goo, ¹⁴ ma pwaolé tée, géé goro ê wádé kée na dau maina, na é jée naa tàwà, naa goro piticémuru naa goo. Â rà o dau pwapwicirì tée, ba kàwà, ba dau wânùmarà tàwà.

¹⁵ Wádé na jè pwamaina Pwiduee, goro Pwi àraimeai kèe†, na pièdò ma wéna, na pwacóe na jè ina!

ipwamuruê kà paulo jii tèpa pitòtié

10

(*Naporomee 10–12*)

¹ Pwa pàra tàpé [géé goowà] na rà ina pâ, po dau gòo ê pwina go tûári tàwà, na pàara na jè piwàiti na; â go po dau pwi a piwà, â ticé nii kòo, na go tâa jaawà! Â ni, âna wâgo Paulo, âna go popa é pai pipakíri, ma pai moo kà Kériso, ba na go tacoo goowà [pâ, na guwà tàpo tâmaarió].

² Tápéebà! Guwà tère, ba go péa tà dau tûra ba gòo, ûna go tèepaa mariwà! Wà pàra tàpé géé jaawà, âna rà niimiri pâ é wâro kòo, âna cáé caa pi-ité* jii tèpa âboro gòropuu na càra caa tâmogòori Pwiduee. [Rà ipwacòoco, ba rà o mwa tâmogòori bwàti pâ] go po dau pwi âboro gòo!

³ Wiàna go nye pwi âboro gòropuu, âna cãgo caa pwaduwa kà pàra tàpé. ⁴ [Ba go wakè ba kà Pwiduee, â é wakè kòo, âna pwacèwii é paa.] Â é pâ neemuru paa na go cipa, âna càcaa neemuru paa kàra âboro. Ba é nii kàra, âna me géé goo wà Pwiduee, ba naa ténòori é wârugu [kà Caatana]. Â, naa tédidiri é pâ auniimirimuru na pwà ⁵ kà tàpé na maina nùmarà —auniimiri na câmoorirà, ba na càra caa tâmogòori Pwiduee. Â go ipaa, târa ma o tòotéri é pwàranùmara âboro, ba na rà o pitère dà Kériso.

⁶ Wâru tàpé jaawà, na rà jèe pitère dà Kériso. Êco na nye wâru mwara, tàpé na tàutàra na rà pitère dèe. Â wà tàpé bèepwiri, âna go o jèe tàpo pwa wârimuru tàra†.

Jèe naa tõe pitûa naa gòwà

⁷ Wádé na guwà cõo bwàti pâ muru†! Pwa pwi jè âboro^S jaawà, na [é picocoorio, â é dau pi-ina kée, â] é ina pâ é pwi âboro kà Kériso. Â jèe wádé. Êco na wádé na é niimiri pâ wâgo mwara, âna go pwi âboro kà Kériso. ⁸ Â wâgo, âna tâa tõe é pitûa naa gòwà, na me géé goo wà Pwi Ukai.

Pwiri [guwà niimiri pâ] go po dau pi-ina kòo goo pwiri? Êco na cãgo caa kamu goo. Ba é pitûa bèepwiri, âna târa ma go pitu tàwà ma pagòowà, â càcaa târa ma go tubaèpà tàwà. ⁹ Â guwà cibwaa niimiri pâ, wádé tõe na wâgotàwà, na go wii tàwà.

¹⁰ Napwa naa goo wà pwi âboro-bà, âna é ina pâ: «Ê pâ tii kà Paulo, âna nye dau gòo kaa, êco na, na é wânabibiú kâjè, âna é pwaduwa kàra mimi, ba cáé caa tâmogòori ina popai.»

¹¹ Ipwacòoco, co pwiini! Ba wiàna go mwa wâjaawà, âna go o dau gòo, pwacèwii é tii kòo!

Go pi-ina co wakè kà Pwiduee

¹² Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà niimiri pâ po dau pwamuru naa goorà. Â gona rà niimiri pâ ticémuru naa goo*? Â wádé. Ba rà tèpa pigù, ba rà picámurirà còwà. [Â càra caa ucâri é wâro kà tàpé na pwamuru naa goorà.] ¹³ Rà pi-ina kàra†, naa na pâ ére na wâru, na ticé tàrù kàra naawè.

Â wâgo, âna go pi-ina kòo co, goro é wakè na é naa tõe wà Pwiduee†. Â wàè na é jèe naawà tõe, ba na go wakè nabibiú kàwà. ¹⁴ Nye pwa tàrù kòo, ma go pi-ina kòo^S. Ba wâgo, na go mara pame tàwà é *Picémara Wádé goo Kériso. ¹⁵ Â wâguwà na guwà aupwanapò kòo, â cãgo caa pi-ina kòo, géé goo é aupwanapò na é wakèri wà pwi jèpwi. Â go wâari pâ, guwà o inaò

† **9:15** Pwi àraimeai kèe—Wà Iésu Kériso, é, é pai caajuri tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Wàéni éreé: Wà Pwiduee, âna é pwi anaa, ma pwi apimeai, â wiàna rà pimeai ma naa, naa goro piticémuru naa goo, wà tèpa âboro, â na wàrapwiri goo Pwiduee. **10:1** 1 Korénito 2.3 **10:2** 1 Korénito 4.21 * **10:2** Ê wâro kòo, âna cáé caa pi-ité... Grec: Go pàra wiàra é naiiri âboro. **10:4** Êféso 6.13–17 † **10:6** Grec: +Go pipwabwàtio, ba na go naa wârimuru tà tàpé na càra caa pitère dàra. † **10:7** Wádé na guwà cõo bwàti pâ muru—é, Guwà pitèi wiàra é pwina guwà cõo goo ùraporomeewa.

§ **10:7** Pwi jè âboro—é, Pàra tàpé. Pwiri pâ nee tii 7–11 âna rà ina pwi caapwi âboro, na é pwi apacámuri pwina apwà, é pwiri rà ina pàra tèpa âboro. **10:8** 2 Korénito 13.10 * **10:12** 2^e phrase—Grec: +Cãgo caa picámurirà ma wàilà. **10:13** Roma 12.3 † **10:13** Rà pi-ina kàra—Grec: +Â cãgo caa pi-ina kòo... † **10:13** 2^e phrase—Grec: +Go popa, ba na câmu kòo, é picée na ia é tòpò wà Pwiduee {naa goro wakè kòo}. § **10:14** 1^r e phrase—Grec: Â cãgo caa pàiti jii é picée, pwacèwii naa +cãgo caa tèepaa me dariwà.

too*, wiàna é pimaina too ê cèikì kàwà. ¹⁶ Â géé pwiri, â go o picémara pâ, ê Picémara Wâdé, naa na pâ pâra ére na wâiti jiiwà. Â o ticé pai pwa wée, ma o pitòtio pâ, go wakè co, naa na aupwanapò kà pwi jèpwi.

¹⁷ *Wà pwina nūmee na é pi-ina kèe, â wâdé na é ina co nee Pwi Ukai.*

Jérémie 9.23

¹⁸ Wàilàpà wà pwina pwamuru naa gooé? Càcaa pwina é po pi-ina kèe co! Â nye wà pwina é ina wà Pwi Ukai pâ, pwamuru naa gooé.

11

Paulo ma tèpa apostolo a pwâ

¹ Pwiri [guwà tà niimiri pâ] go tura pwacèwii pwi a pigù? Â wâdé, â guwà pidàpwicàriwà naa gooò!

² [Â pwiri guwà niimiri pâ] go piboo goo cè pâra tàpé, goowà? Â wiàna wàrapwiri, â go pwacèwii Pwiduée. Ba guwà pwacèwii tó èpo ilàri dopwa, ma dau jajau. Â go jèe mara ina tà Kériso pâ, go mwa panuàwà tée, ba na guwà piéa ma wàé. Èni, âna guwà piiwà naa gooé [ba guwà tèpa âboro kèe] â câguwà caa tèpa âboro kà pwi jèpwi.

³ [Tiagoro nabà, âna *târù ma âjupâra é pai pâra kàwà wià Kériso.] Guwà ipwawaiwà! Ba o péa ipa-imwüruwà, ma wâiti jii Kériso é pwâranümawà. Ba [wà *Caatana] i Dòèa biu, âna é pwâgàri wà Éva*, â é ipa-imwürué.

⁴ Na ia, go picémara tàwà Iésu [Kériso, â guwà tòpi popai kòo]. Êco na nabà, âna guwà dau awà, goro tòpi pwi jè 'Iésu', na rà picémara wà pâra tàpé. Â guwà itàa, ba na guwà tòpi cè jè 'nyuâa' na é pi-itè jii é âji Nyuââ Pwicîri, na ia guwà jèe mara tòpi jiio. Â pwacèwii é pai tòpi kàwà é pwi 'picémara wâdé', na câé caa âji *Picémara Wâdé.

⁵ Wà tàpé na rà inapàpàri é pâ pwiibà, âna rà ina pâ rà tèpa "Apostolo maina". Â gona wâgo wàa†? ⁶ Pwiri âjupâra pâ, câgo caa pwi a tura bwàti. Êco na go pwi a tâmogòori wà Pwiduée [bau é pâ wâdé kèe]. Â go cibwaa paari ba pwéelaa é pâ pwiibà, naa na diri pâ muru na go pwa.

Câgo caa iluuriwà

⁷⁻⁸ Ûna go picémara tàwà é Picémara Wâdé me géé jaa Pwiduée, â câgo caa ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tóo goro cè mwani. Ba nye pâra wâra pwapwicîri na rà naa mwani kòo. Â, na go wakè jaawà, âna pwacèwii na go popa jiià, ba na go naa tàwà. Go wàrapwiri târa ma ipakîriò na arawà, ba na o ipwamainawà. Â wànau? Pwiri guwà niimiri pâ èpà é pai pwa kòo tàwà?

⁹ Nye pwa pâra pâara na ticé mwani kòo, â câgo caa iluuriwà goo. Â nye wà tèpa cèikì bééjé wà Macédoine, na rà pame bépitu tóo. Ûu, câgo caa mu ilari jiiwà cè muru. Â o câgo mwa caa ilari còwà. ¹⁰ Â câgo caa piwà na go pi-ina kòo, goo é pwiibà, na diri é ére géé goo Akaie. Ûna go ina pwiri, â é *paâjupâraò wà Kériso. ¹¹ Â gona guwà niimiri pâ, câgo caa meariwà, [géé goo cè pai càcaa ilari cè jè muru jiiwà]? Guwà cibwaa niimiri pwiri! Ba wà Pwiduée, âna é nye tâmogòori pâ, go po dau meariwà.

Rà tèpa ênawéna kà Caatana

¹² Wàépwiri é majoroé ma o câgo caa tòpi cè jè muru jiiwà†. Ba câgo caa panuà tà tèpa pwâ, cè pai pwa wée, ma rà ina pâ, go ipwacèwiirà. ¹³ Ba wà tàpéebà, âna rà ina pâ, wà Kériso, âna é panuàrà pâ, ba na rà tèpa apostolo kèe, ma tèpa ênawéna kèe. Êco na rà tèpa ipawâmi ma tèpa pwâ. Â rà nye po gòmapwa co.

¹⁴ Guwà cibwaa pò goo pwiibà! Ba wà pwini Caatana, wà pwi a pwâ, âna é gòmapwa ma é pwi *angela na é pwéelaa. ¹⁵ Â wà tèpa ênawéna kèe, âna rà gòmapwa mwara, ma rà pwa é pwina wâdé. Êco na, [na jè tòotù, âna] rà o tòpi é wârimuru, wiàra é pâ tûà kàra [na èpà].

É tâa na aré goo wà Kériso

¹⁶⁻¹⁹ Go ina tàwà mwara pâ: Guwà cibwaa niimiri pâ go pigù, na go patùrawà. Êco na, wiàna wàrapwiri é auniimiri kàwà, â wâdé, ba guwà naa tóo é pai pwa wée, ma go tàpo pi-ina kòo, pwacèwii pwi jè a pigù. Ba wâru tàpé na rà wàrapwiri, â ni, âna go pwacèwiirà mwara.

* **10:15** Guwà o inaò too—é, O pimaina too é wakè kòo jaawà. **10:17** 1 Korénito 1.31 **10:18** 1 Korénito 4.4 **11:2** Éféso 5.26–27 **11:3** Genèse 3.4,13 * **11:3** Éva—Tò wàdà Adamu, pwi apàbéaa kà tèpa âboro naani gòropuu. (Còo 1 Timotéo 2.13–15.) **11:4** Galatia 1.8–9 **11:5** 1 Korénito 15.10; 2 Korénito 12.11 † **11:5** Â gona wâgo wàa?—Grec: Â go niimiri pâ, pwamuru naa gooò wâgo mwara. **11:6** 1 Korénito 2.1,13 **11:7-8** 1 Korénito 9.18 **11:7-8** 2 Korénito 12.13; Filipi 4.15–16 ‡ **11:12** 1^r e phrase—Grec: Ê pwina go pwa, âna go o mwa tà coo gòobèrèè.

Êco na, wiàna go pwa, â é popai kôo ni, âna popai kà pwi a pigù, â càcaa popai na me gée goo Pwi Ukai. Â wâdé na guwà pidàpwicàariwà gooò, ma tòpi é pwina go ina, wàguwà na [guwà niimiri pâ] guwà tèpa tàmogòorimuru—wàguwà, na ia guwà po dau wàci goro tòpi [é popai] kà tèpa âji a pigù.

²⁰ [Ba wà pwi jè ârapàarà, âna é piwâmiwà goro é pâ popai na é pame dariwà.] Â guwà panuâé ma é pitûâ kàwà, â é piiwà, ba na guwà tèpa *ênawéna kîri kée. Â é pa mwani kàwà, â é uti é pwàra wakè kàwà. Â, [na é wàrapwiri tàwà, âna] é tàgére piècaariwà, ba maina nūmee. Â é [dau pwawà, pwacèwii na é] tamagéri upwawà goro popai kée. Êco na guwà nye ipwadéé goo wà pwiibà!

²¹ Â wâgo, âna câgo caa wàrapwiri. Pwiri wâdé na go kamu goo? Ba guwà ina gooò pâ, ticè nii kôo. Â nye wâdé. Guwà jèe niimiri cai[§].

Wà pwiibà ma wà tèpa bée, âna rà gòo goro pi-ina kàra*. Â, na wàrapwiri, wâdé na go gòo, ma go tàpo pi-ina kôo. [Â wiàna go pwa, â go tàmogòori pâ, go] pwacèwii pwi a pigù.

Go dau piênawéna kée jîrà

²² Gona [rà pi-ina kàra pâ] rà tèpa âboro gée goo é Ba kà tèpa *Hébéru? Wâgo mwara. Â [tâa târa é pwapwicîri kà] tèpa *Isaraéla? Wâgo mwara. Rà tèpa gòobàra *Abérama? Wâgo mwara. ²³ Rà [ina pâ rà] tèpa ênawéna kà Kériso? Wâgo mwara, ba dau maina é pai piênawéna kôo jîrà. (Na go ina pwiri, âna go tûra pwacèwii pwi a piwârau.) Ûu, go jèe dau wakè jîrà, ba kà Kériso. Jèe ciburà tòpò-o naa na karapuu. Jèe ciburà dau pâdio jîrà. Wâru mwara pâ pâara na pwa na go bà na, [gée goo pai piênawéna kôo ba kà Kériso].

²⁴ [Napwa naa goo é âji Ba kôo] wà tèpa *Juif, âna rà naa tóo 5 [pwa wârimuru na nye dau gòo kaa—rà] pwa 39 pâdio goro ubati[†], naa na caapwi pwa wârimuru. ²⁵ Â naa goo tèpa *Roma, âna rà waciè pâdio goro bàra upwàra. Ba, naa jèpwi, âna rà èio goro atù, ba na rà catâmwaraò. Â jèpwi mwara, âna go waciè tâa gòro wànga, na é mwü. Â, na jè pâara, âna caapwi tòotù ma caapwi ne, na go tâa nawia.

²⁶ Wâru pâ aupàra kôo, naa na pâ napò na pi-ité. Â go pâmari é pâ na jèpapara muru ma tacai—pâ jèpé; ma wà tàpé na rà mura gòro gòori; ma [wà tàpé na rà cicarao]—tàpé gée goo tèpa jènereò, tèpa Juif, ma tàpé gée goo pâra Ba; tiagoro mwara tàpé na rà ina pâ rà tèpa cèiki naa goo Iésu! Â go dau tâa na aré, naa na pâ ville, ma naa namaré, ma naa nawia—[naa na diri pâ ére].

²⁷ Â po dau gòo é pai wakè kôo. Â, na pâra pwi, âna ticè nao kôo, â dau oratóo. Na pâra pwi, âna ticè utimuru ma wâdoò, â go copwa. Â, na pâra pwi, âna ticè palito ma kupétuu kôo, â go dau moo.

²⁸ Â jèpwi mwara: Wâna pwàra-nūmoo, âna go mu pidumapié goro diri tèpa wâra pwapwicîri, â go nye tà niimirà, taaci. Â jèe pâ nau pwacèwii é nakake, na po dau tòina tóo. ²⁹ Ba wiàna ticè nii kà pwi jè a cèiki béeò, â wâgo mwara, âna go tère mwara. Â wiàna [wà pwi jèpwi, âna é] ipa-imwürué, ba na é pwa cè jè èpà[‡], â go tòina gooé, [â go putâmu naa goo pwina é ipa-imwürué].

Go pi-ina kôo co goo pai ticè nii kôo

³⁰ Wiàna go pi-ina kôo, â go nye pi-ina kôo co, goro pai ticè nii kôo. ³¹ Â câgo caa pwâ na go ina pwiri. Ba wà Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai Iésu, âna é paâjupâraò—Wà Pwina jè pwamainâé dàra gòiri awé.

³² Na ia go tâa na ville Damas, â rà ipwadàrapwa ma rà tâjùruo. Ba wà pwi kupénoo wé, na é pwi a wakè kà ukai Arétas, âna é nama rà wéaa goo é pâ goropwàrawà goo é ville, wà tèpa coda kée. ³³ Â [wà tèpa béeò goro wakè, âna] rà tòpò-o naa na pé na ai, â rà panuâò boo, naa goropwàrawà kîri, wii é pé goropwiinawà babé wâri napò. Â wâépwiri, é pai udò kôo.

12

Ê pwina é còo Paulo naa na nyuâa

¹ Âjupâra pâ, dau piticè-muru naa goo, na go tà ciburà pi-ina kôo mwara. Êco na go nye ina tàwà, é pâ pwina é paari tóo wà Pwi Ukai, naa na nyuâa. ² [Tàpo tère cai jèkutà kôo]:

11:21 Filipi 3.5 [§] **11:21** Â wâgo... guwà jè niimiri cai—Grec: Go kamu, gée goo na ticè nii +kôo. * **11:21** Wà pwiibà ma wà tèpa bée... Grec: Wiàna pâri {ma é pi-ina kée} wà pwi jè âboro... **11:23** Apostolo 16.23 **11:24** Deutéronome 25.3 [†] **11:24** 39 pâdio goro ubati—Wârimuru na maina ba pwicîri, naa na naèà kàra, na wénari é 40 pai pâdi âboro. (Còo Deutéronome 25.3.) **11:25** Apostolo 16.22, 14.19 **11:26** Apostolo 9.23, 14.5 [‡] **11:29** Ba na é pwa cè jè èpà—é, Ba na é panuâ é cèiki kée. **11:32** Apostolo 9.23–25

Pwa pwi jè âboro na é pwi a cèikí naa goo Kériso. Na jè tootù, na jèe po 14 naja nabà, âna é dàgòtù wà Pwiduée, naa na ére na é dau wàdòiti wà *napwéretòtù. Á pwiri é nye gére naaco é naiié. É, pwiri é tàgére tâa na é naiié. Á câgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wàco Pwiduée na tâmogòori.

³⁻⁴ Á wà Pwiduée, âna é popaé too naa napwéretòtù, pwi ére na dau wâdé awé. Naa na napò bèepwiri, âna wà tèpa bée Pwiduée, âna rà nye nao na pinaanapò*. Pwiri wà pwi âboro-bà, âna pwiri é tàgére naaco naiié. É, pwiri é tàgére tâa na é naiié. Á câgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wàco Pwiduée na tâmogòori. Á wâna é ére bèepwiri, âna é tère pâ popai na po dau wâdé awé, na pwacoé na jè ina naa na popai kà tèpa âboro. Nabwé.

⁵⁻⁶ [Guwà còo, pwi âboro-bà, âna wâgo.]† Á câgo caa pwi a piwârau, ba nye âjupâra. [Pwiri guwà niimiri pâ] pâri ma go pi-ina kòo goo é pwiibà, êco na go nye ina co pâ: Go pwi âboro na dau ticé nii kòo. Ba câcaa wâdé na guwà niimiri pâ, pwamuru naa goòò, géé goo pwiri. Wâdé na guwà pitèio co, wiâra é pâ tûâ kòo, ma é popai na go inapàpari tàwà.

'Dara upwâra' naa na naiié

⁷ Po dau wâdé é pwina go còo naa na nyuâa, na tootù-bà. Êco na géé na càué, âna naa tóo é aré, na é tubaèpà tóo‡, ba na o câgo caa ipwamainàò, â na o câgo caa pi-ina kòo, goo é pwina go còo. Á é pwi aré bèepwiri, âna pwacèwii é jè dara upwâra naa na naiio, â pwacèwii mwara pwi jè a picia popai, me géé jaa *Caatana. ⁸ Á go wacié pwapwicírì tà Pwiduée, ba na é popa jiiò. ⁹ Êco na é ina tóo pâ: «Jara kâgà é *pimeari imudi kòo. Á wiàna piticé nii'gà, â o tábawée é pàtâmoò naa googà.»

Êkaa na, go pi-ina kòo co, na piticé nii kòo, ba na o tâa goòò é pàtâma Kériso. ¹⁰ Géé goo kaa pwiri, â wâdé na piticé nii kòo, ma go tâa na aré ma tòina, géé goo pai tâa kòo goo Kériso. Á wâdé mwara na rà pinabaèpàò wà pàra tàpé, ma tubaèpà tóo. Á go cau tòpi é pwiibà naa na ipwâdé. Ba, na pàara na ticé nii kòo na, â wàé kaa pwiri é pàara na go dau gòo na.

É pidumapié goo tàpé Korénito

¹¹ Pwiri go tàgére tûra pwacèwii pwi a pigù, na go ina pwiri. Êco na, wiàna wàrapwiri, â géé goo na wâguwà, âna câguwà caa inaò ba wâdé! Á wiàna [guwà niimiri pâ] piticémuru naa goòò, wâgo, â wàilâ mwara, wà tàpé na rà ina pâ rà tèpa *Apostolo maina', âna wà tàpéebà, âna piticémuru naa goorà mwara!

¹² Na ia go tâa jaawà, â guwà còo pai pidàpwicàariò. Á guwà pò goo é pâ câmu kâra pàtâma Pwiduée na ia go pwa—câmu kèe, na paari pâ go pwi âji apostolo [na é cùruo me wà Pwiduée].

¹³ Á guwà tòpi diri é pwina go naa tà pàra wâra pwapwicírì. Caapwi co ji muru. Ba câgo caa ilari jiiwà cè bèpitu tóo. Ána wànau? Gona guwà niimiri§ pâ, èpà é pwina go pwa? Gona guwà niimiri pâ, wâdé na go picigòboò tàwà goo pwiibà?

Ticé na go ilari jiiwà

¹⁴ Guwà tère, co tèpa béeò. Ba go o jèe tàpo wacié pàdariwà. Á o câgo mwa caa ilari jiiwà. Ba câcaa é mwani [ma cè pàra muru] na nùmoò goo jiiwà—â nye êco pwàranùmawà! Ba [guwà pwacèwii tèpa âji naiò, â] câcaa tèpa nari èpo na rà waké, ba na rà picigòtù pa nyaa ma caa kâra. Á nye wà pa nyaa ma caa, na rà picigòtù tèpa èpo kâra. ¹⁵ Êkaa pwiri na go ipwâdé, na go naa tàwà é pwina tâa goòò—èdiri pâ neemuruò, ma diri pwàranùmoo mwara. Á gona é pimeari kàwà ba kòo, âna o pikírì pâ, wiàna é pimaina pâ é pimeari kòo ba kàwà?

¹⁶ [Go niimiri pâ, go jèe dau paari bwàti tàwà, â] câgo caa mu tòpò naa gòwà cè nakake. Êco na wà pàra tàpé, âna rà picocoorio pâ, go pwi a piwâmi. Ba rà ina pâ, wiàna câgo caa ilari cè jè muru, na pàara na go tâa jaawà na, âna go gòmapwa, ba go jèe tà pâmari cè pai pwa wèe, na go o mwa pwa tàwà*.

¹⁷ Êco na guwà jèe tàpo niimiri bwàti cai, wà tàpé na go panuàrà pàdariwà. Gona go cùru pwi caapwi géé goorà, ba na go popa jiiwà cè jè muru? Bwa! ¹⁸ Á [guwà jèe niimiri cai] wà Tito, na go cùrué paé dariwà, ma wà pwi jè béeò. Á gona é piwâmiwà wà Tito? Bwa, ba wàibu, âna caapwi pwàranùmabu, ma pai pàra kâbu.

* **12:3-4** Naa na napò bèepwiri...âna rà nye nao na pinaanapò—Paradis. Rà ina mwara wà tèpa ijiaò pâ: Paradaiso.

† **12:5-6** Guwà còo, pwi âboro-bà, âna wâgo—Còo nee tii 7. **12:7** Job 2.6 ‡ **12:7** É aré na é tubaèpà tóo—Pwiri é maagé naa na naiié; pwiri pai tubaèpà tée kà tàpé na rà cicaraé. **12:9** Filipi 4.11-13 **12:11** 2 Korénito 11.5

12:12 Roma 15.19 **12:13** 2 Korénito 11.9 § **12:13** Ána wànau? Gona guwà niimiri... Grec: Guwà ipwanaurio goro é pwina câcaa tàrù. * **12:16** Dernière phrase—Grec: Á go tãjùruwà. **12:18** 2 Korénito 8.6,16-18, 17.11

Go patùrawà târa pagòowà

¹⁹ Gona guwà niimiri, [co tèpa gòrobéèò] pâ, go tàgére ipwamuruò, na go ina pwiri? Bwa. Go patùrawà, na ara Pwiduée, géé goo na jè cau tâa goo Kériso. Â diri é pwina go ina tàwà, ma pwa tàwà, âna târa ma pagòowà.

²⁰ Ba wâgotôo wiàna go tèepaa paé dariwà, â péa go tà pâmari cè muru naa jaawà, na càcaa wâdé tóo. Â o péa càcaa wâdé tàwà cè pai tòpi kôo tàwà mwara. Péa go tà pâmari naa jaawà cè pitòocia, ma ipwagoo, ma iputâmu, ma piècaa, ma picocoo, ma pâ ipwamaina? Péa go tà pâmari cè tûâ na èpà, naa na picaatâa kàwà?

²¹ Ba ûna ia go tâa jaawà béaa, â wâru géé goowà, na rà tàgére ipuu imudi ma pàra tàpé, ma pwa pâ tûâ na miiri, goro naiiri âboro.

Â wâgotôo ni, ba péa go tà tèepaa paé, â bwaa câguwà caa pâji pinünüma ma guwà biiwà. Â ée péa nama go kamu goowà, wà Pwiduée, â go péa imuruwà.

13*Bénabwé popai*

¹⁻² Wâna béwailu caiwà kôo, âna ia go nye ina tàwà pâ, guwà ipwacôoco. Ba wà pàra ârapàarawà, âna rà pwa pwina càcaa wâdé. Â nabàni, na go bwaa wâiti jiiwà na, âna go ina tàwà mwara pâ, guwà ipwacôoco. Ba go o jèe wacié tèepaa dariwà. Â jèe wii pâ: *Wiàna pitòti pwi jèpwi goro é èpà, â o càcaa pâri ma caapwi co pwi a *pââjupâra wèe. Â nye wâdé wiàna ârailu ma âracié. Deutéronome 19.15* Â go o péa tà dau gòo naa goowà, na go tèepaa dariwà.

³ Guwà mudàra na go paari tàwà pâ, go tûra naa na nee Kériso? [Go o mwa paari tàwà bwàti pâ] é dau pwi a pwa nii kèe, â dau pwi a pwa pàtâmee târa ma é wakè good naa jaawà.

⁴ Na ia é bà naa goro *satauro, naa na naiiri âboro, â ticé nii kèe. Êco na é nye wâro còwà géé na aubà, goro é pàtâma Pwiduée.

Â wâgo mwara, âna ticé nii kôo naa naiiri âboro, êco na go tâa goo Kériso, â go piwâro naima ma wâé. Â tâa good é pàtâma Pwiduée géé gooé. Â guwà o mwa còo é pwiibà.

⁵ Guwà jèe pinünüma cai, wiàna é wâro kàwà, âna *âji wâro kà tèpa cèiki [naa goo Kériso]. Â wiàna guwà pâmari pâ, câé caa tâa jaawà wà Kériso, â guwà jèe nye pitanami! ⁶ Â go wâari pâ, guwà tâmogòori pâ, wâgo, âna é jèe pitèio [Pwiduée, â dau wâdé tée wâgo] â câgo caa pitanami.

⁷ Â go pwapwicîri tà Pwiduée ba kàwà, ba na guwà nabwé na guwà pwa na èpà. Â càcaa târa ma go paari pâ, câgo caa pitanami [goro é wakè kôo naa jaawà]. Ba wâdé tóo co, na guwà pwa na wâdé.

Â ticèmuru naa goo, wiàna rà pitèi [pàra tàpé] pâ, èpà wakè kôo. ⁸ Ba go pwi ênawéna kâra é popai na âjupâra. Â go nye wakè co, ba na é imaina pâ é wakè. Â càcaa pâri ma go pacooé.

⁹ Â go ipwàdéé, goro pai ticé nii kôo, wiàna guwà gòo. Â go pwapwicîri, ba na o wâdé còwà é pwàranümawà na ara Pwiduée*.

¹⁰ Wâépwiiri é majoroé ma go wii é tii bèeni, na go bwaa wâiti. Ba tàutôo na go tûra ba gòo, wiàna go tâa jaawà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe naa pitûâ tóo, ba na go pagòowà, â nye càcaa târa ma go tubaèpà tàwà.

Ipicijii

¹¹ Go tubanabwé naani, co tèpa cèiki bééè, â go ina tàwà pâ: Guwà ipwàdéé†! Guwà biiwà géé na pâ èpà kàwà. Â guwà ipagòowà naima. Â wâdé na caapwi é pwàranümawà. Wâro na pinaanapô, â ée mwa wâjaawà, wà Pwiduée, pwi a mearijè, ma pwi a naa pinaanapô.

¹² Guwà pipwabwàcu, wàra pai pwa kà diri tèpa âji a cèiki bééjè.

Wà diri tèpa cèiki ni, âna rà naa bwàcu kàwà.

¹³ Wâdé na é *pwényunyuaariwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro é *pimeari imudi kèe. Wâdé na tâa tàwà diri é pimeari kà Pwiduée. Wâdé na é caajuriwà é Nyuâaè Pwicîri!

Cidòri nyuâawà!

12:21 2 Korénito 13.2 13:1-2 Mataio 18.16; 1 Timotéo 5.19 13:4 Filipi 2.7-8 13:5 1 Korénito 11.28 * 13:9
Ba na o wâdé còwà é pwàranümawà, na ara Pwiduée—Grec: Ba na guwà tâbawée. 13:10 2 Korénito 10.8 † 13:11
Guwà ipwàdéé...guwà ipagòowà naima—é, Topai tàwà...guwà pitère dòo.

Tii kà Paulo tà tàpé Galatia Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Munaa nabibiu kàra *naja 48 ma 49, na é tãa Antioche wà Paulo, béaa kàra é ipitiri maina kà tèpa pitùà kàra wàra pwapwiciri kà Kériso wà *Iéruusaléma na naja 50. (Còo *Apostolo* naporomee 15.) Munaa pwi pàbéaa kàra tii na é wii wà Paulo.

É wii tâi?

Tàra pà wàra pwapwiciri na ére Galatia, naa nakakò kàra napò Turquie nabà. Munaa é province Galatia, wàna tãa wé pà ville Iconium, ma Lystre, ma Derbe. Á wà Paulo ma wà Barnabas, àna ru picémara é *Picémara Wádé naawé na naja 46–47 (còo *Apostolo* naporomee 14), po àrailu naja béaa kàra na é wii tii tàra.

Cina é wii?

Wàru tàpé Galatia na càra caa tèpa *Juif. Á gée na càuru pai cèikí kàra naa goo wà Iésu, á rà me wà pàra tèpa ipacàmuri àboro, na rà tacoo goorà pà, na rà pàra wiàra diri pà naèà kàra pwapwiciri kà tèpa Juif, pwacèwii é pai pwa *kamaí, ma é pà papwiciri pàra tòotù. É dau putàmu wà Paulo naa goo wà tàpé na rà ina pwiri. Á é putàmu naa goo tèpa Galatia mwara, ba rà nama ipa-imwürurà jii é àji cèikí (1.6–9; 3.1–3). É dau meaarirà, ba rà pwacèwii tèpa àji naîé, naa na nee Iésu Kériso (4.19).

Dà ère é tii bèeni?

Wà Kériso, àna é jèe tipijè, ba na ticé na piijè (6.1). Piticèmuru naa goo diri pà naèà kàra pwapwiciri béaa. Ba pwacoé ma jè *tarù na ara Pwiduée, gée goro pai pitère dàra kàjè é pà naèà. Á nye èco gée goo é cèikí kàjè naa goo wà Iésu Kériso (2.16). Á wà Pwiduée, àna é pwa ma jè tèpa àboro na bwaa àmuè (6.15). Á cà mwa caa wàijè na jè wàrori é wàro kàjè, à nye wà Kériso, na é wàro gooè (2.20).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Galatia

Ipwabwàcu (1.1–5)

Caapwi co àji Picémara Wádé (1.6–21)

Todà Paulo ba na é picémara (1.11–24)

Rà tòpié pàra tèpa apostolo (2.1–14)

Ère Picémara Wádé (2.15–21)

É tipijè jii Naèà é Picémara Wádé (3.1–6.18)

Càcaa pàri é Naèà (3.10–25)

Tèpa naí Pwiduée gée goro é cèikí (3.26–29)

Cibwaa nama piuwà còwà (4.8–20)

Du àrailu auipwataàboro (4.21–31)

É jèe tipijè Kériso (5.1–12)

Pitère dàra Nyuàaè Pwiciri (5.13–26)

Bénabwé popai ma ipicijii (6.1–18)

Ipwabwàcu

¹ Wàgo * Paulo, na pwa tii. Go pwi *apostolo, ba ru pitòrigario wà Iésu *Kériso, ma wà Pwiduée Caa—wà Pwina é pawàro còwà wà Iésu gée na aubà. [Á ru cùruo pà, ba na go picémara é popai kàru.] Á càgo caa wàrapwiri gée goo é auina kà tèpa àboro, ba càcaa tèpa àboro na rà nama go pwi apostolo!

² Go wii tàwà, wàguwà diri tèpa wàra pwapwiciri wàna province Galatia. Á [rà naa bwàcu kàwà mwara wà] diri tèpa cèikí naa goo wà Iésu Kériso na rà wàni.

³ Wádé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me gée goo Pwiduée kàjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuàawà! ⁴ Wà Pwi Ukai Iésu, àna é panuà wàro kée, á é bà, ba na é

* 1:1 Wàgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, èco na é paari pà, caapwi pwàranumarà ma wà tèpa cèikí bée na rà tãa jaaé. 1:4 Galatia 2.20

tipijè jii è pà èpà kâjè, ma upajè jii è [pai wâro na] èpà kâra pwi gòropuu bèeni. Ba wâépwiri è câbawâdé kâ Pwiduée Caa kâjè. ⁵ È pwényuâa ma muugèrè, âna kâ Pwiduée co, dâra gòiri awé! Wâdé na wâra! Amen!

caapwi co âji picémara wâdé!

(Naporomee 1–2)

⁶ Wâ Pwiduée, âna é jèe todàjè, géé goro é pimeaari imudi kêe {na é pinaigé mee wâ Iésu Kériso}†. Á go pò goowâ, na guwâ bujèjai wâi, ba na guwâ pâ nau tère pwi jè *Picémara Wâdé' [na rà pame dariwâ wâ pâra tàpé]. ⁷ Êco na càcaa wàrapwiri! Ba nye caapwi co é Picémara Wâdé kâ Kériso. Á wâ tèpa pwâ na rà picémara jè popai, âna rà ébii è âji Picémara Wâdé. Á rà tubagù è pwâranümawâ, ma ipa-imwüruwâ.

⁸ Wâdé naa pinajajairi wâ pwi âboro na é picémara cè jè popai, na pi-itè jii è âji popai na ia bà jèe mara inapàpari tàwâ! Á nye ipaiwâ mwara wiâna wàibà†, é, wiâna pwi jè *angela géé napwéretòotù! ⁹ GoS jèe ina tàwâ kaa, [na ia go tâa jaawâ] â go ina mwara ni, pâ: Wâ tàpé na rà picémara é popai na pi-itè jii è Picémara Wâdé na ia guwâ jèe tòpi, âna wâdé na é tètâjiira wâ Pwiduée!

¹⁰ [Rà ina wâ tàpéebà pâ, na] bà mudâra ma bà pitèrebà ma wâ tèpa âboro. Bwa! Go piênawéna kâ Kériso co. Câgo mu caa mudâra ma rà wâdéario wâ tèpa âboro; â go nye mudâra co ma é wâdéario wâ Pwiduée!

Todà Paulo ba na é picémara

¹¹ Tèpa cèikî béed, wâdé na guwâ tâmogòori pâ, è Picémara Wâdé na go gére picémara, âna càcaa muru me géé goo tèpa âboro. ¹² Ba câgo caa tòpi jii pwi jè âboro, â nye ticé âboro na é pacâmuriô goo. Ba nye jè muru na é paari tóo [wâ Pwiduée] goo wâ Iésu Kériso*.

¹³ Ba guwâ tâmogòori bwâti è càrao béaa, na ia go bwaa tâa na é pwapwicîri kâ [tèpa jènereô, wâ] tèpa *Juif. Ba go dau pwi a putâmu naa goo wâ tèpa cèikî naa goo wâ Iésu. Á go nama rà picâri, ma dau tubaèpâ tàra. Á go pwa na go tédidiri è wâra pwapwicîri kâ Pwiduée. ¹⁴ Na pâara-bâ, âna go dau pitoo paé naa na pwapwicîri kâ tèpa Juif, jii tèpa jènereô na pinee kâbâ ma wàilâ. Á go wénarirâ, ba go dau pâra wiâra bwâti diri pâ tûâ ma nyamanya kâ tèpa jojoorobâ.

Go cõo Pwina naî Pwiduée

¹⁵ Êco na wâ Pwiduée, âna ia é jèe mara pitòrigario, na ia go bwaa tâa nanaa nyaa kôo, â é todò géé goro é pimeaari imudi kêe. ¹⁶ Á, na tòotù na wâdé tée, â é paari tóo wâ Pwina naîé, ba na go tâmogòorié. [Á é cûruo pâ] ba na go inapàparié tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Á, na wàrapwiri, â câgo caa ilari autâmogòorimuru jii pwi jèpwi. ¹⁷ Ba câgo caa too naa *Iéruusaléma, ma bà pipâmaribâ ma tèpa mara apostolo béaa kôo. Ba go pâra wâi naa napô Arabie. Á géewé, â go wâjué cõwâ naa na ville Damas.

¹⁸ Géé na càuru âracié naja, â go too naa Iéruusaléma, ba na bu pitâmogòoribu ma Pétèru†. Êco na bu tâa wé naa na ârailu nadâpara pwapwicîri co. ¹⁹ Á câgo caa cõo pâra tèpa apostolo, wâco wâ Jacques, pwi aéjii kâ Pwi Ukai.

²⁰ È pwina go ina tàwâ ni, âna go inapàpari tàwâ na ara wâ Pwiduée, â câgo caa pwâgâriwâ. ²¹ Géewé, â [câgo caa tâa napô *Judée, â] go pâra naa na du ére wâ Syrie ma wâ Cilicie. ²² Êkaa na, [na diri é pwi pâara-bâ, âna] càra caa tâmogòorio wâ tèpa cèikî wâ Judée, ba càra mu caa cõo. ²³ Á rà nye po tère é jèkutâ good. Ba rà ina wâ pâra tàpé pâ: «Wâ pwi âboro bèepwiri, âna wâé kaa pwi a dau tubaèpâ tâbâ béaa. [Á é pacoò wâ tèpa âboro, ba na rà cibwaa cèikî naa goo wâ Iésu.] Á nabânî, âna é jèe picémara é cèikî na ia é mu ténoori béaa!»

²⁴ Á géé goo kaa pwiri, â rà cau pwamaina wâ Pwiduée.

2

Rà tòpié pâra tèpa apostolo

¹ Jèe 14 naja géé na càuru [è pai pipaarié tóo kâ Pwi Ukai Iésu] na bà mwa wâjué cõwâ naa *Iéruusaléma, wàibâ ma wâ Barnabas ma wâ Tito. ² Ba wâ Pwiduée, âna é paari tóo pâ,

† **1:6** Géé goro é pimeaari imudi kêe... é, Naigé mee é pimeaari imudi kâ Kériso. **1:7** Apostolo 15.1,24 **1:8** 1 Korénito 16.22 † **1:8** Wàibâ—é, Wâgo. Munaa é pi-inaé cõwâ wâ Paulo. § **1:9** Go—Grec: Bà. È pi-inaé cõwâ wâ Paulo. (Cõo note goo 2 Korénito 1.6.) **1:10** 1 Tésalonika 2.4 **1:11** Mataio 16.17 * **1:12** Jè muru na é paari tóo...goo wâ Iésu—é, Wâ Iésu Kériso na é pwa ma go tâmogòori, é, Wâ Iésu Kériso na ia é pipaarié tóo. **1:13** Apostolo 8.3 **1:14** Apostolo 22.3 **1:15** Ésaie 49.1; Galatia 2.7 **1:18** Apostolo 9.26 † **1:18** Pétèru—Grec: Céphas. (Cõo Ioane 1.42, ma note.) **1:21** Apostolo 9.30 **2:1** Apostolo 15.2

wádé na go wâjué cōwâ naawê. Â bà ipitiri ma wà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, â go piwiâ târa é *Picémara Wádé, na go gére picémara tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Ba o wádé naa goood, wiàna rà o wâgo é pwina go pwa. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri ticémuru naa goo diri é waké kôo*.

³ [Éco na nye wádé târa. Â wádé târa mwara é pai waké kâbu naima ma] Tito, pwi âboro na caé caa pwi Juif. Â càra caa tacoo gooé pâ, na pwa *kamaî téé, [wiâra nyamanya kâ tèpa Juif]. ⁴ Ba wà *Kérîso Iésu, âna é jèe tipijè, ba na o nye ticé na o mwa caa piijè cōwâ†.

Éco na pwa pâra tèpa âboro, na rà ciâa me naa jaajè [naa na wâra pwapwicîri]. Rà ina pâ, rà tèpa cèikî béejè, éco na rà tèpa ipwa tûâ. Ba rà pwacèwii tèpa coda na rà mara ciâari é napô, ba na rà cōo bwàti é pai wâro kâ tèpa âboro wê†. [Â dau èpâ târa] é tarù na é naa tâjè wâ Iésu. Â pwa na rà naa, ma bà tèpa *ênawéna kîri cōwâ [kâra pâ naèà ma nyamanya kâra]. ⁵ Éco na câbâ mu caa ipacé naa goorâ, â câbâ mu caa pitère dàra, naa na nyi nari muru. Â bà pwamuru ba kâwâ é Picémara Wádé, na é âjupâra diri§.

Rà cōo pâ Pwiduée na é cùruo

⁶ Napwa naa goo wà tèpa pitûâ—tèpa âboro imaina naa na cèikî, âna ticé na rà nama go pitôotéri naa na popai na go mu picémara. (Éco na càcaa âjimuru tōo, wiàna rà tèpa âboro imaina naa na pai cōo kâra pâ âboro. Ba wà Pwiduée, âna caé caa pwaké goro âboro.)

⁷ Éco na rà cōoina pâ ipaiwâibu ma wà Pétèru. Ba wà Pwiduée, âna é cùrué pâ, ba na é picémara é Picémara Wádé tà tèpa Juif. Â wâgo, âna é cùruo pâ, ba na go picémara tà tàpé na càra caa tèpa Juif. ⁸ Pai ina wèe pâ, é waké wà Pwiduée goo wà Pétèru, ba na é pwi *apostolo kèe naa jaa tèpa Juif; â é waké goood, ba na go pwi apostolo kèe, naa jaa pâra tàpé.

⁹ Â napwa naa goo wà tèpa âracié a pitûâ imaina wâna wâra pwapwicîri—wà Jacques, ma wà Pétèru, ma wà Ioane, wàilà na ina goorâ pâ ‘tèpa ò kâra wâao kâ Pwiduée’—âna [rà cōo pâ nye wàrapwiri. Â] rà tōpibu ma wà Barnabas goro îrà ètò, â rà inapâpâri pâ, na bà tèpa pibéébâ [naa goro waké kâ Pwiduée]. Ba napârabu na bu pâra dà tàpé na càra caa tèpa Juif; â wàilà, âna rà pâ dàra wà tàpé na rà tèpa Juif.

¹⁰ Â rà nye ilari jiibu co pâ, na bu niimiri tàpé na piticé neemururâ, naa na wâra pwapwicîri kâra, wâ Iérusaléma. Â go nye pwa diri kaa géé na âji pwâranümüo.

Go patûra Pétèru

¹¹⁻¹² Géé na càuè, â wà Pétèru, âna é caibâ na Antioche géé Syrie. Ûna é tapoo tâa jaabâ, â é mu ija naima ma wà tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif. Éco na wà Jacques, âna é cùru medaribâ géé Iérusaléma wà pâra tàpé [na rà dau pwamuru é nyamanya kâ tèpa Juif]. Â wâgo tà wà Pétèru [goro é pwina rà ina naa gooé] â é tapoo piadié jii tàpé na càra caa tèpa Juif.

Ûna wàrapwiri, â càgo caa pwi na go patûraé, na ara diri tèpa cèikî, ba na go paari tée pâ, càcaa wádé é tûâ kèe bèepwiri.

¹³ Â càcaa wàè co, ba wà diri tèpa cèikî na rà tèpa Juif, âna rà cau pwaduwa kèe, tiagoo wà Barnabas mwara! Ba rà piwâ na rà paari é âji auniimiri kâra. Éco na rà tâmogòori bwàti pâ, é pwina rà pwa, âna èpâ.

¹⁴ Ûna go cōo pâ, càcaa *tarù pai pâra kâra, wiâra é Picémara Wádé, â go ina tà Pétèru na ara diri é picaatâa, pâ: «Gâ pwi Juif, éco na, na gà tàpo naaco pai pâra kâjè wiâra é naèà kâ tèpa Juif, ba na gà wâro naima ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â gorodâ na gà tacoo goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, na rà ipwacèwii tèpa Juif?»

Ère Picémara Wádé

¹⁵ Napwa naa goobâ*, âna bà tèpa Juif géé na pai pitèpabâ. Â béaa, âna bà mu ina goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, rà ‘tèpa pwa na èpâ’, ba càra caa pâra wiâra é *Naèà kâ Moosé†.

¹⁶ Éco na nabâni, âna bà jèe tâmogòori pâ, caé caa *tarù na ara Pwiduée wà pwi jè âboro, géé goro é pai pitère dàra kèe é naèà kâ Moosé; â nye èco géé goo é pai cèikî kèe, naa goo wà Kérîso Iésu. Â wàibâ, âna bà nye cèikî naa gooé, [ba na o tâa pinaanapô naa nabibi kâbâ ma

* 2:2 Dernière phrase—Grec: Péa piticémuru naa goo pai itâa kôo béaa ma nabâni. 2:4 Galatia 1.7, 5.1, 13 † 2:4 1^e e phrase—Grec: Tâa tâjè é libérté naa goo wâ (Kérîso Iésu). ‡ 2:4 4^e phrase—Bâ napéaati naani é pai ina wâra é popai espions. § 2:5 Ba na o càcaa pitôotéri cè jii nari muru géé goo é Picémara Wádé, ma jè o cau tōpi diri pâ aupwényunyuaari kèe. 2:7 Apostolo 22.21 2:10 Apostolo 11.29-30 2:11-12 Apostolo 11.3 * 2:15 Napwa naa goobâ—é, Napwa naa goou. Pwiri pâ popai naa na nee tii 15 ma 16 (pwiri tiagoro nee tii 21), âna goobâra é popai kâ Paulo tà Pétèru.

† 2:15 Grec: Wàibâ, âna bà tèpa Juif géé na pai pitèpabâ, â câbâ caa tèpa pwa na èpâ géé na pâra Ba. 2:16 Apostolo 15.10-11; Roma 3.20-28; Galatia 3.11

wà Pwiduée] ma bà tèpa âboro na bà tàrù na araé†. Ê pwi pinaanapô ma tàrù bèepwiri, âna me géé goo é cèikí kâbà naa goo wà Kériso, â càcaa géé goo pai pitère dâra kâbà è Naèà. Ûu, [go ina mwara pâ]: Nye ticé âboro na ée mwa tàrù na ara Pwiduée, géé goro pai pitère dâra kée è Naèà!

¹⁷ Êkaa na, wàibà tèpa Juif, âna ia bà mudàra cè pai pwa wèe, ba na bà mwa tàrù na ara Pwiduée. Â bà pâmari, naa goo wà Kériso. Â wà pàra tàpé, âna rà pitòtibà pâ, na bà 'tèpa pwa na èpà', ba càbà mwa caa pitère dâra diri è Naèà. Ûu, rà ina pâ, wà Kériso, âna é popabà, ba na bà tèpa pwa na èpà! Bwa! Càcaa âjupâra§! ¹⁸ Wàéni è pwina èpà—wiàna go wâjué còwà naa goro è Naèà na ia go jèe tètâjii*! ¹⁹ Na go wâro wiâra è Naèà, â dau pwacóé ma wâdé tà Pwiduée wâgo. Êco na nye géé goo è Naèà kaa, na go còoina pwiri! Â ni, âna go jèe panuâ è Naèà, ba na go wâro ba kà Pwiduée. Â cáé mwa caa piio còwà, ba jèe pwacéwii na go bà naa goo è Naèà.

Ba wiàna é bà naa goro *satauro wà Kériso, âna wàibu ma wàé†. ²⁰ Â wiàna go wâro, â càcaa wâgo, â wà Kériso na wârori è wâro kée wâgoò. Â è wâro kòo nabàni naa na naiiri âboro, âna go wârori naa na cèikí, naa goo wà *Pwina nai Pwiduée na é meaaró, â é bà ba kòo.

²¹ Wàépwiri è âraimeai, na é naa tãjè wà Pwiduée, géé goro è *pimeeari imudi kée, ba na jèe tàrù na araé. Â wànu? Gona go o mwa tètâjii pwiri, ba na go tâa goro è Naèà? Bwa! Ba wiàna pâri ma pwa pinaanapô naa nabibiu kãjè ma wà Pwiduée, ma jèe tèpa âboro na jèe tàrù na araé, géé goro pai pitère dâra kãjè è Naèà, â pwiri gére piticémuru naa goo é pai bà kà Kériso†.

é tipijè jii naèà è picémara wâdé

3

(Naporomee 3–4)

¹ [Go pò goowà] co tàpé Galatia, ba pwacéwii na pigù è pûruwà! Dà na é ipa-imwûruwà [ma guwà pãgà jii è âjupâra]? Go wadipi ina tàwà pâ, wà Kériso, âna é jèe bà naa goro *satauro [ba na wâdé tà Pwiduée wâguwà]?

² Wàéni co è pwina nûmoo na go tãmogòori jiiwà: Gona guwà niimiri pâ, guwà jèe tòpi è *Nyuââé Pwicíri, géé goo é pai wâro kãwà wiâra è *Naèà? Bwa! Nye géé goo é pai cèikí kãwà, naa goo è *Picémara Wâdé goo wà Kériso! [Â guwà tãmogòori bwâti è pwiibà!] ³ Gorodà na guwà nama ipa-imwûruwà jii?

Nye è Nyuââé Pwicíri, na é tapoo è wakè naa goowà. Â gona guwà niimiri pâ, guwà mwa tubanabwé goro naiiri âboro? Guwà tèpa pigù! ⁴ Gona guwà nama piticémuru naa goo diri è pai tâa na aré kãwà tiagoo ni*? Guwà tètâjii diri pâ pwiibà?

⁵ Wà Pwiduée, âna é jèe naa è Nyuââé Pwicíri, â é nama guwà pwa pâ *cãmu kãra pátãmee, na rà pò goo wà tèpa âboro. Â gona guwà niimiri pâ, nye géé goo é pai pitère dâra kãwà è Naèà? Bwa! [Go ina mwara pâ]: Nye géé goo co é pai cèikí kãwà, naa goo è Picémara Wâdé goo wà Kériso!

Abéraama âna é pwi câmu

⁶ [Jèe pûra naa na *Tii Pwicíri pâ] Wà *Abéraama, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée, â géé goro é cèikí kée, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é *tàrù na araé. Genèse 15.6 ⁷ Êkaa na wâdé na guwà tãmogòori pâ, wà diri tàpé na rà cèikí [naa goo wà Pwiduée] âna nye wàilã kaa pwiri tèpa goóbàra Abéraama. ⁸ Ba jèe pûra mwara naa na Tii Pwicíri pâ, wà Pwiduée, âna é mara ina tée è popai wâdé bèeni, pâ: Go o mwa *pwényunyûari diri tèpa Ba wà gòropuu, géé googà! Genèse 12.3

Wàépwiri, na é mara inapàpári pâ, ée mwa tòpi tàpé na càra caa tèpa Juif, [ma tòpò pinaanapô naa nabibiu kãra ma wâé] ma nama rà tàrù na araé. Â nye géé goo kaa é cèikí kãra na é wàrapwiri.

⁹ Wàrapwiri naa goo diri tàpé na rà cèikí [naa goo wà Pwiduée] ba rà o tòpi jiié i aupwényunyûari na ia é naa tà Abéraama, géé goro é cèikí kée.

† 2:16 O tâa pinaanapô...bà tàrù na araé—Grec: Justifés. Còo note goo Roma 1.17. § 2:17 Grec: Wiàna bà còoina pâ, bà tèpa pwa na èpà, géé goo pai còoina kãbà è pai tàrù géé goo Kériso, â gona wà Kériso, âna é pwi ênawéna kãra è èpà? Bwa! Càcaa wàrapwiri. * 2:18 Grec: Ba wiàna go bari còwà i pwi ia go jèe tubatiâu, â go paari pâ go pwa na èpà. † 2:19 Grec: Ba nye géé goro è naèà na go bà naa goo è naèà, ba na go wâro ba kà Pwiduée. Tanamiribu naa goro satauro, wâgo ma wà Kériso. 2:20 Galatia 1.4 † 2:21 Grec: Cãgo caa tètâjii è pimeeari imudi kà Pwiduée. Ba wiàna jèe tàrù géé goro è Naèà, â pwiri piticémuru naa goo wà Kériso. * 3:4 Diri è pai tâa na aré kãwà—é, Diri è pwina guwà jèe wârori. Pwiri pâ aré ma tòina kãra, majoroé è pai cèikí naa goo wà Kériso, é, aupwényunyûari na rà tòpi. 3:6 Genèse 12.3; Roma 4.3,16

Càcaa pâri é Naèà

¹⁰ Éco na rà tojii wà tàpé na rà niimiri pâ, o wâdé [tà Pwidueé] wàilà, géé goo é pai pitère dâra kâra é Naèà. Ba jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *É tojii wà pwina câé caa pitère dâra taaci é pâ naèà, na wii naa na Tii goro é Naèà!* Deutéronome 27.26 [Á nye dau pwacoé kaa na jè pitère dâra diri!]

¹¹ Jè còo pâ, o nye ticé âboro na o tàrù na ara Pwidueé, géé goro pai pitère dâra é Naèà. Bwa! [Ba, ina naa na Tii Pwicîri pâ] wà pwi âboro na é tàrù na ara Pwidueé, âna wà pwina é cèikî naa gooé. Á nye géé goro co é cèikî kèe, na tãa tée é wâro jaa Pwidueé†.

¹² Jè còo pâ, é Naèà, âna câé caa pâra goro é cèikî, [á nye goro é waké kâjè]. Ba wàéni é pwina jèe wii naa na é Naèà: *É naa wâro, tà pwina é pitère dâra diri é pâ na autûâri, na wâna.* Lévitique 18.5 [Á wiàna wàrapwiri, â jè cau tojii, ba càcaa pâri!]

¹³ Éco na wà Kériso, âna é pipanuâé, á é jèe tipijè jii é tojii kâra Naèà, ba é popa naa goé é tojii kâjè, [na tanamirié naa goro satauro]. Ba jèe wii pâ: *Tojii wà pwina é utòtòro goro upwâra.* Deutéronome 21.23

¹⁴ É wàrapwiri wà Kériso, ba na o tãa tâjè tèpa cèikî naa gooé é aupwényunyuâari na ia é naa tà Abéraama wà Pwidueé. Á âjupâra mwara naa goo tàpé na càra caa tèpa Juif. Á géé goro é cèikî kâjè naa gooé, âna jè tòpi é Nyuâaé Pwicîri, na é mara ina béaa wà Pwidueé pâ, na ée mwa naa tâjè.

Naèà âna é me co géé na càùé

¹⁵⁻¹⁶ Biu, âna é ina tà Abéraama wà Pwidueé pâ, na ée mwa pwényunyuâarié. Na jè còo bwàti é popai kà Pwidueé naa na Tii Pwicîri [naa na *hébéru] â jè pûra pâ é ina pâ, na ée mwa pwényunyuâari wà Abéraama *bau é pwéé*. Pai ina wèe pâ âboro na té géé gooé. Càcaa wii pâ, *pâpwéé*, á nye wii co pâ, *épwéé*. Á go popa pwiri, ba na ucina goo wà Kériso, na é caapwi co†.

Wà Pwidueé, âna é *ipwataâboro tà Abéraama, ba na é *paâjupâra é auina kèe bèepwiri. Á guwà còo, co tèpa béeò, pâ, napwa naa gooè, tèpa âboro, âna wiàna jè ipwataâboro goo cè jè muru na jè ina, á càcaa pâri ma jè pitòotéri, é, tubatiâu é popai na jè jèe ina. [Á wiàna wàrapwiri naa jaajè tèpa âboro] ¹⁷ â jè tãmogòori pâ, wà Pwidueé, âna o câé mwa caa pitòotéri é auina kèe, na ia é jèe ipwataâboro goo.

Wàéni é pwina nùmoo na go ina: Napwa naa goo é Naèà, âna muru na é naa wà Pwidueé, po 430 naja géé na càùru é auinabéaa kèe tà Abéraama. Á é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòotéri é ji nari auwii naa na é auinabéaa kèe§.

¹⁸ Á wiàna é aupwényunyuâari, âna o naa tâjè, géé goro [é pai pitère dâra kâjè] é Naèà, á pwiri câé caa me géé goro é auinabéaa kà Pwidueé. Éco na càcaa wàrapwiri, ba wà Pwidueé, âna ia é naa tà Abéraama é aupwényunyuâari kèe, géé goo é auinabéaa kèe tée. Á é naa tée piticèmuru naa goo.

¹⁹ Wiàna wàrapwiri, â tãra dà é Naèà? Nye é muru na ia é naa tâjè wà Pwidueé géé na càùé, ba na paari tâjè é pâ na èpà na jè pwa. Á é coo tiagoro pai tèepaa me kà Pwi goòbàra Abéraama, na é caapwi co—wà Pwina ée mwa pinaigé mara diri é aupwényunyuâari*.

[Jèpwi mwara, âna ru pi-ité é Naèà bau é *auipwataâboro†. Ba jè ina pâ wà Pwidueé, âna é naa] é Naèà [tãra é Ba] na rà pinaigé mee wà tèpa *angela. Á wà [*Moosé] âna é pwi a-ipa popai kèe. ²⁰ Éco na, na ia é ipwataâboro wà Pwidueé [tà wà Abéraama] á nye ticé pwi a-ipa popai naa nabibiu kàru. Ba muru na é pwa géé gooé co wà Pwidueé, [á nye ticé popai kà Abéraama naa na].

Naèà âna é waké co béaa kà Kériso

²¹ Wiàna wàrapwiri, â gona é Naèà, âna é cicara é auipwataâboro kà Pwidueé? Bwa! Ba nye éco auipwataâboro, na é pame tâjè é *âji wâro. Á [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wâé,

3:10 Deutéronome 27.26 **3:11** Galatia 2.16 † **3:11** Wà pwi âboro na é tàrù... Grec: Wà pwina é tàrù géé goro é cèikî, âna o tãa tée é wâro. **3:13** Deutéronome 21.23; Roma 8.3 **3:15-16** Genèse 12.7, 13.15 ‡ **3:15-16** Wà Kériso, âna wàé co na é pinaigé mara diri é aupwényunyuâari ba kâjè na jè wâru. Á ina gooè pâ, jè goòbàra Abéraama, géé goro é cèikî kâjè naa goo wà Kériso. Grec: 15Go tûra goo pai pwa kà tèpa âboro: Wiàna é ipwataâboro wà pwi âboro, á paâjupâraé...á o nye ticé âboro na o pâri ma é tubatiâu, é, naa cè goòbèreé. 16Napwa naa goo pâ auinabéaa, âna muru na ina tà Abéraama, bau é pwéé, á càcaa pâ pwéé na wâru. Caapwi co pwi pwéé, âna wà Kériso. **3:17** Exode 12.40 § **3:17** Dernière phrase—Grec: Á é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòotéri, nama tiâu é auipwataâboro. **3:18** Roma 4.14 **3:19** Apostolo 7.38; Roma 5.20 * **3:19** Wà Pwina... Grec: Wà Pwina pwa é auinabéaa ba kèe. † **3:19** Auipwataâboro—Auinabéaa (promesse). Ipaìwà naa na pâ nee tii 20–22. **3:21** Roma 8.2–4

â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â ticé jè naèà cèna pâri ma é wàrapwiri. ²² Êco na é Tii Pwicîri, âna é inapàpâri pâ, na diri pâ muru ma wà diri tèpa âboro, âna rà cau tâa aranara é pàtàmara èpà. Â ticé pai pwa wèe, ma jè tòpi é aupwényunyuaâri kâra auipwataâboro, êco géé goro pai cèikî kâjè, naa goo wà Iésu Kériso†.

²³ Béaa, âna pwacèwii na jè tèpa pwa karapuu. Â é Naèà, âna é pwi a wéaarjè na diri pâ tòtù, tapacîri pwi pàara na o paari tâjè é naigé mara é pai cèikî naa goo wà Kériso. ²⁴⁻²⁵ [Wàèni jè ucina goro é Naèà]: Béaa, âna é pwacèwii pwi caa kâra câmu kâjè, na é pacâmurijè, ma mara tòcia tâjè wà Kériso, tapacîri é pai tèepaa kêe. Â nabàni, âna é jèe nye tèepaa me kaa wà Kériso, â jè jèe cèikî naa gooé. Â é jèe nama jè tàrù na ara Pwiduée. Â o càcaa pâri ma é pacâmurijè còwâ é Naèà.

Tèpa naî Pwiduée géé goro é cèikî

²⁶ Ûna jè^S cèikî naa goo wà Kériso Iésu, â jè jèe cau tèpa naî wà Pwiduée diri. ²⁷ Na ia *upwaaajè naa na nee wà Kériso, â jè jèe coona é ârabwée na bwaa âmuè—ba na jè wàra na é wà*.

²⁸ [Na jè jèe tâa goo wà Kériso, âna] jèe nye ticé na pi-ité naa nabibiu kà tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif; â naa nabibiu kà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro, ma wà tàpé na pwa tàrù kâra; â naa nabibiu kà tèpa paa ma pa ilàri. Ba jè jèe caapwi, géé goo na jè caapwi ma wà Kériso Iésu.

²⁹ Â wiàna jè jèe tâa gooé, âna jè tèpa gòobàra Abéraama. Â tâa tâjè diri é pâ aupwényunyuaâri, na ia é mara ina wà Pwiduée tà Abéraama.

4

Jè tèpa naîé â càcaa tèpa ênawéna co

¹ Guwà jèe niimiri cai é pwini, pâ: Wà pwi âboro, âna ée mwa tòpi diri pâ neemuru wà caa kêe, [na ée mwa pwi âboro maina]. Êco na, na é bwaa nari èpo, â câé caa piwéna jii tèpa *ênawéna kîri kà pwi caa kêe. ² Â é nye ciburà pitère dà tàpé na rà wéaarjè, tèepaa naa na tòtù na é jèe câmuri wà pwi caa kêe.

³ Ipaìwà naa goojè. Ba béaa, âna jè pwacèwii tèpa èpo, â jè tèpa ênawéna kîri kâra pâ naèà ma duée imudi*. ⁴ Êco na, na pàara na é jèe tàmara câmuri wà Pwiduée, â é panuâ me Pwina naîé darijè naa gòropuu†. Â é wâro aranara é pitûâ kâra é *Naèà kà Moosé. ⁵ É pipanuâé, ba na é tipijè jii é Naèà na piijè, â é nama jè tèpa âji naî Pwiduée.

⁶ Â târa ma jè tâmogòori pâ jè tèpa naîé, âna wà Pwiduée, âna é tòpò naa na pwàranumajè é Nyuââé Pwicîri kà Pwina naîé. Â é Nyuââé Pwicîri, âna é cètùjè, ma jè ina tà Pwiduée [naa na ipwâdèe] pâ: «Au! Pwiduée, Caa kòo!» ⁷ Êkaa na jèe ticé na piijè, ba jè jèe tèpa naî Pwiduée. Â ée mwa naa tâjè diri é pâ aupwényunyuaâri kà tèpa naîé, na é tàmara ina béaa.

Cibwaa nama piiwà còwâ

⁸ Napwiri, âna câguwà caa tâmogòori Pwiduée, â guwà tèpa ênawéna kîri kâra pâ nari duée, jii wà Pwiduée na é caapwi co. ⁹ Êco na nabàni, âna guwà jèe pâmari. (Â nye âjupâra pâ, nye wà Pwiduée kaa na é jèe pâmariwà.) Â, na araé, âna ticé nii kâra pâ duée imudi, ma pâ naèà; â ticé câmu kâra.

Wànanu? Cina guwà tabiiwà wâjué còwâ, ma guwà pitère dàra còwâ pâ muru bèepwiri?! Nùmawà na guwà jèu tèpa ênawéna kîri kâra còwâ? ¹⁰ Gorodà na guwà papwicîri pàra tòtù, ma pàra parui, ma é pàra pàara, ma é pàra naja? ¹¹ Auwa! Wàra munaa piticèmuru naa goo diri é wakè kòo jaawà!

¹² Go taccoo goowà, co tèpa béèò, naa na nee Kériso, pâ, na guwà ipwacèwii, [â guwà nama tipiwà jii diri pâ pwi bèepwiri]! Ba wâgo, [pwi *Juif, âna jèe tipio jii é Naèà, ba] na go pwacèwiiwà [na câguwà caa tèpa Juif].

Béaa, âna dau wâdé pâ tûâ kàwà tò, â wâdé na guwà ciburà wàrapwiri†. ¹³ Na ia go mara picémara tàwà é *Picémara Wâdé, âna go jèe tèepaa mariwà, géé goo pai maagè kòo. ¹⁴ Â [go

† **3:22** Grec: Êco na, é Tii Pwicîri, âna é tòpò diri pâ muru na aranara é èpà, ba na é auinabéaa, âna o naa tà tàpé na rà cèikî naa goo wà Iésu Kériso. **3:23** Galatia 4.3 **3:24-25** Roma 10.4 **3:26** Ioane 1.12 **S 3:26** Jè—Grec: Guwà (Ipaìwà naa na pâ nee tii 26–29.) **3:27** Roma 6.3 * **3:27** Grec: Wà diri tàpé na upwaaà naa goo wà Kériso, âna rà coona wà Kériso. Ucina goo pai naaco é tûâ kâjè na èpà, ba na jèe wàrori é wâro na bwaa âmuè ma wà Kériso. **3:28** Roma 10.12 **3:29** Roma 4.13 **4:3** Kolosé 2.20 * **4:3** Pâ naèà ma duée imudi—É, Pâ pàara é gòropuu. **4:4** Ioane 1.14; Roma 1.3 † **4:4** Darijè naa gòropuu—Grec: É pwina naî tò jè ilàri. **4:6** Roma 8.15–17 **4:10** Roma 14.5; Kolosé 2.16 ‡ **4:12** Dernière phrase—Grec: Jèe câguwà caa pwa tòo cèna èpà.

tâmogòori pâ] guwà géaa goo pwiri, êco na câguwà caa pwatétéri tîo, ma têtâjiiio. Bwa, guwà nye tîpio pwacèwii na go pwi *angela kà Pwiduée, ma pwacèwii na wâgo Kérîso Iésu. ¹⁵ Â guwà nye dau ipwâdée kaa, ma piégòturu, ba na guwà pitu tîo. Ba guwà ipanuâwà diri bau é pâ wâdé kâwà ba kôo§!

Â nabàni, âna é wâpà é pimeaari ma ipwâdée kâwà bèepwiri? ¹⁶ Gona guwà niimiri pâ, go pwi a cicarawà, géee goo na ina tàwà é âjupâra?!

Cibwaa tère tēpa ipa-imwūruwà

¹⁷ [Go tâmogòori pâ, wà tēpa pacâmu na rà medariwà]*, âna rà dau kairiwà. Êco na càra caa wàrapwiri, géee na âji pwàranūmarà. Ba nūmarà na rà pa-ipiinariwà jiiio, ba na guwà pâra wiârà co.

¹⁸ Na ia go tâa jaawà, â guwà gòo, ba na guwà pwa na wâdé, [â guwà pâra wiâô]. Â wâdé na guwà nye tà wàrapwiri, wiâna tiâuo jaawà†.

¹⁹ Au, [go meeariwà] co tēpa âji naiô! Â go po dau maagé cōo, na go niimiriwà—pwacèwii é maagé kâra ilâri na é pitâmari èpo. Â o càcaa tipio jii pwiri, na bwaa càcaa pâji tâbawêe é wâro kà Kérîso naa goowà, â bwaa câguwà caa pâji pwacèwiié. ²⁰ Êco na jêe câgo caa tâmogòori é pwina go pwa [ba na go pitu] tàwà. Â po dau nūmoo na go tâa jaawà, ba na go tâpo ina ba kîri tàwà, [êco na càcaa pâri].

Du ârailu auipwataâboro

²¹ Gona wà pâra tàpé géee goowà, âna nūmarà na rà pitère dâra é Naèà kà Moosé? Â wâdé, êco na wâdé na rà tère bwàti é pwina é ina i Naèà. ²² Ba jêe wii [naa na *Tii Pwiciri] pâ, wà *Abéraama, âna ârailu tupédu naiê. Pwi jèpwi, [wà Ismaél] âna wà pwina nai Agar, wà tî ênawéna kîri kée; â wà pwi jèpwi, [âna wà Isaaka] âna wà pwina nai Sara, tî âji wâdêe. Ba wà Sara, âna câé mu caa tî ênawéna kîri kà pwi jè âboro.

²³ Wà pwina nai tî ênawéna kîri kée, âna pitèpaé, géee goro co é pwina é pwa wà pwi âboro, wà Abéraama. Êco na wà pwina nai tî wâdêe Sara—wà tî na pwa tàrù kée—âna pitèpaé, ba nye wà Pwiduée kaa, na é pacoo é auinabéaa, na pâara kée‡.

²⁴⁻²⁵ Wà du ilâri bèepwiri, âna du ucina ba kâjê, goro é du *auipwataâboro [na é pwa wà Pwiduée ba kâra é Ba kée]. Wà Agar, tî ênawéna kîri kà Abéraama, âna é ucina [goro é Naèà, na ia é naa wà Pwiduée târa é Ba kée, tēpa Juif]. Ba rà jêe pâ nau tēpa ênawéna kîri [kâra é Naèà] pwacèwii Agar ma wà tēpa gòobèrèe. Â é ville [kà tēpa Juif] *Iéruusaléma, âna é pwacèwii é gorojaa Sinaï wà napò Arabie, [na ia rà mara tîpi é Naèà naawê]. Ba du ère-bà, âna câmu kâra pai pii tēpa âboro.

²⁶⁻²⁸ Napwa naa goo wà Sara, âna é ucina goo é auinabéaa kà Pwiduée, na tipi tēpa âboro jii é pwina piirà goo. Â pwa pwi jè Iéruusaléma, na wânidò *napwèretòotù, âna pwi napò kà diri tàpé na tipirà. Â dau wâru wàilà. Ba jêe nye wii naa na Tii Pwiciri pâ:

*Gà ipwâdée wâgà,
napò Iéruusaléma
na ticé èpo'gà!
Nyabi ma ipwâdée,
wâgà na câgà caa pitâmari èpo!
Rà jêe têtâjiiigà,
êco na gà mwa piètò!
O dau wâru èpo'gà
jii tî na pwa éaé!*

Ésaie 54.1

Guwà cōo, co tēpa béed naa goo Kérîso, wà tēpa èpo kée, âna nye wàjè kaa! Ûu, jè tēpa âji naiê, â câjè caa tēpa ênawéna kîri kà pwi jèpwi. Ba jè pwacèwii Isaaka, pwina nai Abéraama ma wà Sara§.

§ **4:15** 2^e phrase—Grec: Wâpà é ipwâdée kâwà? Go ina tàwà pâ, béaa, âna pwiri guwà èrù du âraporomeewà ma guwà naa tîo, wiâna pâri. * **4:17** Wà tēpa pacâmu na rà medariwà—Cōo Galatia 1.7. † **4:18** Ê, Wâdé na rà imudâra ma rà pwa na wâdé na pâara na tiâuo, pwacèwii na pâara na go tâa jaawà. Pwiri popai goo wà tàpé na rà kairi tàpé Galatia, é, pwiri popai goo wà tàpé Galatia. **4:22** Genèse 16.15, 21.2 **4:23** Roma 9.7–9 ‡ **4:23** Grec: Wà pwina nai tî ênawéna kîri kée, âna pitèpaé, wiâra é naiiri âboro; â wà pwi nai tî na pwa tàrù kée, âna é pitèpa géee goro é auinabéaa. **4:26-28** Hébéru 12.22; Auinapâpari 21.2,10 **4:26-28** Ésaie 54.1 **4:26-28** Roma 9.7 § **4:26-28** Grec: 26Êco na tî Iéruusaléma na wânidò, na é tî nyaa kâjê, âna pwa tàrù kée... 28Êco na wâguwà, âna guwà tēpa aéjii kà Isaaka, tēpa naiê wiâra é auinabéaa.

²⁹ Napwiri, âna [wà Ismaël, pwina naî tô ênawéna kîri, âna é tubaèpà tà wà Isaaka]. Guwà còo, wà pwina naîè na pitèpaé géé goro é auniimiri kâra âboro, âna é tubaèpà tà pwi naîè [na pitèpaé géé goro é aïnabéaa kâ Pwiduée]. Â nabàni, âna nye tàgère ipaiwà tâjè, na pitèpajè géé goo é Nyuâaé Pwicîri.

³⁰ É ina pâ wânau i Tii Pwicîri naa goo pwi bèepwiri? Wâéni: *Guwà tù tà tô ênawéna kîri, ma wà pwina naîè. Ba wà pwiibâ, âna o caé caa tîpi pâ wâdé jii caa kêe. Wâco pwina naî tô ilàri na pwa tàrù kêe, âna ée mwa tîpi diri.* *Genèse 21.10*

³¹ Guwà còo, co tèpa béèò naa goo Kériso, câjè caa tèpa ênawéna kîri kâra é Naèà. Jè tèpa âji naî Pwiduée na pwa tàrù kâjè*!

5

É jèe tipijè Kériso

¹ É tipijè wà Kériso, ba na o ticè na o mwa caa piijè còwâ. Â wâdé na guwà cipa ba mwü pai tipiwâ. Â guwà cibwaa nama guwà tèpa *ênawéna kîri còwâ kâra jè naèà.

²⁻³ Guwà tère, làpé! Ba wâgo, Paulo [pwi *apostolo] âna go ina tàwâ ba gòo pâ: Wiàna guwà [mudàra é pinaanapò ma wà Pwiduée goro é pai] pwa *kamaî wiàra é *Naèà, â wâdé na guwà pitère dàra diri pàra ére mwara géé goro é Naèà. Â wiàna wàrapwiri, â piticèmuru naa goo é pwina é pwa ba kâjè wà Kériso!

⁴ Wà pàra tàpé géé goowâ, âna rà o mudàra, ma rà *tàrù na ara Pwiduée, géé goro pai pitère dàra kâra é *Naèà. [Rà ipwacòoco!] Ba péa pa-ipiinarirà jii wà Kériso, ma é *pimeeari imudi kâ Pwiduée.

⁵ Éco na wàjè, âna jè cèikî co, â jè tapacîri naa na ipwâdée, é tòotù, na ée mwa bàra tòpijè na araé wà Pwiduée, â o wâdé tée wàjè. Â é pitu tâjè é Nyuâaé Pwicîri, na pàara na jè bwaa tapacîri é pwi tòotù-bâ*.

⁶ Wiàna pwa kamaî tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tâjè, â nye piticèmuru naa goo, ba jè tâa goo wà Kériso Iésu. Â é pwina âjimuru, âna éco é cèikî kâjè [naa gooé]. Â é cèikî kâjè, âna é âpâpaa†, wiàna jè meari [pàra tàpé].

Wàilàapà na nama guwà pàgâ?

⁷ Ico tèpa béèò, guwà jèe nye pâra bwàti [naa goo wà Kériso]. Â wàilàapà na nama guwà pàgâ jii é naigé-bâ? ⁸ Càcaa wà Pwiduée, ba nye wâé na é todàwâ! ⁹ [Ipwacòoco, ba wà pwi caapwi âboro na é pwâ, âna pâri ma é nama guwà cau imwüri diri.] Pwacèwii na jè mu ina pâ: «É jii nari nyaa kâra poloa, âna pwa ma é too é poloa.» ¹⁰ Éco na go cèikî ba mwü pâ, guwà o mwa tâa goo é auniimiri kôo, géé goo pai caapwi kâjè naa goo Pwi Ukai.

Napwa naa goo wà pwi âboro na é pwa ma gûmagù é pwâranûmawâ, â wà Pwiduée, âna ée mwa nye pitèie ma pwa wârimuru tée. Nye ipaiwâ, wiàna wà pwiibâ, na é pwi âboro imaina naa jaawâ.

¹¹ Ico tèpa béèò naa na nee wà Kériso, câgo mu caa picémara é pai pwa kamaî, wiàra é nyamanya kâ tèpa *Juif. Ba wiàna go gére wàrapwiri, â pwiri càra caa pi-inaò ba èpâ? Bwa! Wâéni é pwina go picémara: [É bà wà pwi *Mesia, naa goro] é *satauro. Â wâépwiri muru na tanoori tèpa Juif‡.

¹² Napwa naa goo wà tèpa pi-lluuriwâ, âna [jèe oratòo goorâ]. Wiàna nûmarà na rà pwa kamaî tàwâ, â wâdé wiàna rà pitapàgâ tâjii é jè ére paaò goora!

Pitère dàra Nyuâaé Pwicîri

¹³ Jèe nye todàwâ, co tèpa béèò naa goo Kériso, ba na tâa tàrù kàwâ, â tipiwâ jii diri pâ muru na piwâ. Éco na guwà cibwaa popa pai tàrù kàwâ bèepwiri, ma guwà pwa-imudirimuru, wiàra é câbawâdé kàwâ na èpâ. Bwa. Guwà piênawéna kàwâ jècaa naa na pimeeari. ¹⁴ Diri é ère Naèà kâ *Moosé, âna é tâa na é aupitûâri na caapwi. Wâéni: *Gâ meari tèpa âboro* §, *pwacèwii é pai pimeearigâ còwâ.* *Lévitique 19.18*

¹⁵ Wiàna guwà ciburâ pidàdârùwâ pwacèwii é pâ macii a piugâ, â guwà pwacòoco, ba péa tà tiàuwâ. ¹⁶ Wâépwiri na go ina tàwâ: Guwà pitère dàra é Nyuâaé Pwicîri. Ba wiàna wàrapwiri, â o câguwâ caa pâra wiàra é pâ câbawâdé kàwâ na èpâ. ¹⁷ Ba é pâ câbawâdé kâjè bèepwiri, âna

4:29 Genèse 21.9-10; Ioane 8.35 * 4:31 Grec: Câjè caa tèpa naî tô ênawéna kîri kâ pwi jèpwi. Â jè tèpa naî tô ilàri na pwa tàrù kêe. * 5:5 Grec: Wàjè, âna jè tapacîri, géé goro é cèikî, é pai tàrù kâjè goro é Nyuâaé. 5:6 1 Korénito 7.19; Galatia 6.15 † 5:6 Âpâpaa—Manifester, montrer. 5:9 1 Korénito 5.6 5:10 2 Korénito 11.15; Galatia 1.7 ‡ 5:11 Tanoorirâ ba wà pwi Mesia, âna pwi ukai mé géé goo Pwiduée, na ia rà tapacîé géé na biu. Càra caa còoina pâ wà Iésu, âna é pwi Mesia. 5:13 1 Péteru 2.16 5:14 Roma 13.9 § 5:14 Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwèrigâ, é, pwi jènèregâ. 5:17 Roma 7.15-23

rà cicara é Nyuââé Pwicîri; â é Nyuââé Pwicîri, âna é cicara pâ câbawâdé kâjè na èpà. Â ru ipaa naa goojè. Êkaa na pitadârù è pwâranûmajè. ¹⁸ Â wiâna é pitûâ kâwà è Nyuââé Pwicîri, â o jèè câguwà caa tâa aranara è Naèà. [Â wâépwiiri è ère i pwi ia go ina tàwà.]

Pwâra wakè kâra câbawâdé na èpà

¹⁹ Jè còo bwâtì è pâ tûâ kà tàpé na rà pipanuârà, ba na rà pâra wiâra è pâ câbawâdé kâra:

Rà naa nûmarà naa goo pâ muru na jè kamu goo;

Rà ipuu imudi ma pâra tàpé;

Rà pwa pâ tûâ na miiri goro è pâ naiirà;

²⁰ Rà pwamaina pâ *ânuurumuru, â rà pwa wâi, â rà pitère dàra pâ duée;

Rà pièbà, â rà piboo;

Rà pièpàri, â rà iputâmu;

Rà pipwamainarà còwà, â rà còogai pâra tàpé;

Rà pitadârùrà, â rà niimiri pâ, nye âjupâra co è pwina rà ina naa na jèpa puco kâra;

²¹ Rà iari pâ neemuru pâra tàpé;

Rà ipwirié, â rà pi-ija ma piwâdo pwacèwii pâ puàkà na rà picaatâa.

Â wâru mwara pâ muru na èpà na rà pwa. Â go ina tàwà mwara è pwina go jèè ina pâ: Wà tàpé na rà pwa è pâ muru bèepwiri, âna o càra caa tòpi è pâ aupwényunyûari kâra è *Mwaciri kà Pwiduée.

Pwâra wakè kâra Nyuââé Pwicîri

²² Êco na wàèni è pwèe na é tòpò è Nyuââé Pwicîri naa na wâro kâjè:

Pimeaari;

Pipwâdé;

Pinaanapò;

Pidâpwicâari;

Piwâdéari;

Piènawéna;

Pitère dàra;

²³ Pitâa na tânana;

Pitòimiri.

Â è Naèà, âna nye âji ticè na é ina naa goo pâ pwi bèepwiri. ²⁴ Wâijè na jè tèpa âboro kà Kériso Iésu, âna jè jèè tanamiri naa goro satauro è pâ câbawâdé kâjè na èpà. ²⁵ Â wiâna é pawârojè è Nyuââé Pwicîri, â wâdé na jè nama é pitûâ kâjè. ²⁶ Jè cibwaa pipwamainajè, ma pipaarijè! Jè cibwaa pigàdàra ma piputâmu! Â jè cibwaa pièbà ma piboo!

6

Bénabwé popai

¹ Tèpa âji bèèò naa goo wà Kériso, wiâna guwà pâmarì pâ, wà pwi jè béewà, âna é gére pwa na èpà, â wâdé na guwà popaé me còwà naa na naigé na wâdé. Wâépwiiri è napâràwà, wiâna guwà [ina pâ guwà] cimwû* naa na pai wâro kâwà wiâra è Nyuââé Pwicîri. Â guwà ina ba kîri tée. Â guwà ipwacòoco, wâguwà diri, ba péa dàtiwà mwara, ma guwà pwa è pwina èpà.

² Guwà pitu tàwà jècaa, ma pitûri è nakake kâwà. Â, naa wârapwiri, â guwà pitère dàra è aupitûâri kà Kériso [pâ, na jè pimearijè, ba wâépwiiri è âji *Naèà kâjè].

³ Wiâna é niimiri pâ pwi jèpwi pâ, pwamuru naa gooé, â wà pwiibà, âna é pitanami, ba nye piticèmuru naa gooé! ⁴ Êkaa na, gà cibwaa ciburà còo pwi jèpwi, ba na gà ipwamainagà jiié. Gà nye pitèi còwà è pâ tûâ'gà. Â wiâna wâdé, â pâri ma gà ipwâdéè goo. ⁵ Ba wâdé na jè nye còo jècaa è pâ jèpa tûâ kâjè.

⁶ Jèpwi mwara: Wâdé na guwà ipâdi è pâ wâdé kâwà ma wà pwina é pacâmuriwà goo è Popai.

Jè piûnyari pwina jè câmi

⁷ Gà ipwacòogà naa goro è càragà! Gà cibwaa niimiri pâ gà o càrû na ara wà Pwiduée! Ba gà o nye piûnyari è pwina gà câmi. ⁸ Ba wiâna jè câmi, wiâra pâ câbawâdé kâjè na èpà, â jè o mwa piûnyari è pwâra bà, ma pai tubatiàujè. Êco na, wiâna jè câmi wiâra pwina nûma è

5:19 1 Korénito 6.9-10 **5:24** Roma 6.6; Kolosé 3.5 **5:26** Filipi 2.3 **6:1** Mataio 18.15 * **6:1** Wiâna guwà ina pâ guwà cimwû—Grec: Wà tàpé géè goowà na rà cimwû. É ina pwiri wà Paulo, ba na é tatèerà, ba rà pi-ina kâra. **6:2** Roma 15.1 **6:5** Roma 14.12 **6:6** 1 Korénito 9.11,14 **6:7** Roma 8.13 † **6:7** 2^e phrase—Grec: O câjè caa gâdà wà Pwiduée.

Nyuââé Pwicîri goo, â jè mwa piûnyari é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ⁹ Êkaa na jè cibwaa nama oratâjè, ma jè pwa é pwina wâdé! Â jè cibwaa pipanuâjè! Ba o mwa tèepaa é tòotù, na jè mwa piûnyari [é aupwényunyûari]. ¹⁰ Gée goo kaa diri pwiri, â jè popa é pâara na tâa tâjè, ba na jè pwa na wâdé tà diri tèpa âboro. Â jè dau wàrapwiri tà tèpa cèikí béejè!

Ipicijii

¹¹ Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii[†], ba na go tubanabwé i tii. Guwà côo pâ aupwa âmu maina na go pwa! ¹² [Wâéni é pwina go ina tàwà]: Guwà ipwacôowà goo wà tàpé na nûmarà na rà pwa *kamaí tàwà!

Rà wàrapwiri, ba na rà wâdéarirà tèpa âboro. Ba wâgotàra [goo wà tèpa *Juif]. Ba [wiàna rà picémara é popai goro é pai bà kà Kériso] naa goro *satauro, â o péa tubaèpà tàra. ¹³ Pwiri gére pwa kamaí tàra, êco na càcaa âji nûmarà na rà pitêre dâra é Naèà kà *Moosé. Nûmarà co na rà pi-ina kâra, na ara tèpa Juif. Wâdé tàra na rà ina pâ, nye wàilà kaa, na rà nama guwà tòpi é nyamanya bèepwiri kà tèpa Juif[§].

¹⁴ Auwa! Wâgo, âna câgo caa pi-ina kôo goro é muru na wàrapwiri. Go inapàpari co é pai bà kà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, naa goro satauro. Â gée goo kaa pwiri, â câ mwa caa âjimuru tôo diri pâ tûâ, na dau pwamuru naa goo naa na pé gòropuu bèeni. Pwacèwii na rà jèe bà diri pâ pwi bèepwiri naa goo. Â wâgo, âna pwacèwii na go jèe bà, naa na càra gòropuu*.

¹⁵ Wiàna pwa kamaí tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaí tâjè, â nye piticémuru naa goo. Ê pwina pwamuru naa goo, âna, naa tòotéri é pai wâro kâjè. Ba wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jèe bwaa âmué.

¹⁶ Wâguwà na guwà wâro wiàra é aupitûâri kôo bèepwiri, âna nye wâguwà kaa é âji Ba kà Pwiduée[†]—ê Ba *Isaraéla [na bwaa âmué]! Wâdé na é cau *pwényunyûariwà diri wà Pwiduée ma naa tàwà é pinaanapô kèe!

¹⁷ [Go tubanabwé naa goo pai ina wèe pâ]: Wà tàpé [na rà cicarao[†], âna wâdé na rà coo! Ba [nye wà Iésu kaa na é naa tàrù kôo. Â] go jèe dau pwamaagé côo na go wakè ba kèe. Â pâ aurumuru na wâ naiio, âna nye câmu kèe.

¹⁸ Tèpa cèikí béeò, wâdé na é pwényunyûariwà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, gée goo é *pimeaari imudi kèe!

Cidòri nyuâawà! Amen!

[†] **6:11** Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii—Na ia é pwa tii, â é tûra, â wà pwi jè âboro (secrétaire), âna é wii é pwina é ina. Êco na é popa é bépwa tii wà Paulo, ba na é pwabwâcu tàra. **§ 6:13** Grec: Ba wà tàpé na pwa kamaí tàra, âna càra caa pâra wiàra é Naèà. Êco na wâdé tàra na pwa kamaí tàwà, ba na rà pi-ina kâra goo é naiiwà. ***** **6:14** Grec: Êco na wâgo, âna câgo caa pi-ina kôo, â go pi-ina kôo co, goro é satauro kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Gée gooé, âna jèe tanamiri naa goro satauro é gòropuu ba kôo, â wâgo mwara ba kâra gòropuu. **6:15** 2 Korénito 5.17; Galatia 5.6 **† 6:16** ...Âna nye wâguwà kaa é âji Ba kà Pwiduée—é, ...Bau é âji Ba kà Pwiduée. **6:17** 2 Korénito 4.10 **† 6:17** Cicarao—Grec: Pi-iluurio. Pwiri popai goo wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na rà ina pâ, câé caa pwi âji apostolo wà Paulo. Ê, pwiri ora tà Paulo goo wà tàpé Galatia na rà ciburà pi-iluurié goro pai nûmarà dâra pâra wiâ é Naèà kà Moosé.

Tii kà Paulo tà tàpé Éfésó Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo 28.30–31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?
Tà tèpa cèikí na càra caa tèpa *Juif, wâna province Asia (Turquie nabà). Rà tâa na ville Éfésó ma pàra ére na wâmwünyabweri wê. Munaa é wii, ba na o pûra paé, naa na pâ wâra pwapwicîri. Câé caa tâmogòori diri tèpa âboro na é wii târa (côo 1.15; 3.2), ba é wii 4, é, 5 naja géé na càuru pai tâa kêé wà Éfésó (*Apostolo 19.10*), â jèé pipâra pâ é *Picémara Wâdé.

Cina é wii?
É wii, ba na é paari tâjè tèpa cèikí pâ, po dau maina awé *aupwényunyuâari na é pinaigé mee wà Iésu Kériso. Â é pwa pupûra tâjè ma jè wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée.

Dà ère é tii bèeni?
Dau pwényuâa wà Pwiduée, ba é niimiri, géé na biu, pâ, na ée mwa naa tâjè diri pâ wâdé kée. Géé goro é *pimeaari imudi kée, â é upajè jii pâ èpà kâjè, â é naa tâjè é *âji wâro jaaé. Â é naa tâjè é autâa wà *napwéretòotù ma wà Kériso, ma diri aupwényunyuâari kée—aupwényunyuâari nabà, ma aupwényunyuâari na o mwa me. É wârapwiri, géé goro é pai tâa kâjè, goo wà Kériso (2.6).

Géé goo kaa pwiri, â caajurijè ma wà diri tèpa cèikí naa goo Kériso, ma jè caapwi wâra pwapwicîri. Wâru pâ ucina goo é wâra pwapwicîri na é ina wà Paulo. Ba jè pwacèwii é naii Kériso (1.22–23); â jè pwacèwii é wà kà Pwiduée (2.19–22); â jè pwacèwii tó wâdà Kériso (5.23–32).

Wiàna wârapwiri, â wâdé na jè wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée:

- Jè wakèri é âraimeai na é naa tâjè é Nyuâaé Pwicîri, ba na jè pagòò é wâra pwapwicîri (4.1–16);
- Jè tètâjii diri é pâ tuâ ma càra na miiri, â jè wâro na pwéelaa (4.17–5.20);
- Jè wâro na é pimeaari ma ipakîrijè naa na tâa kâjè (5.21–6.9).

É taniimiri tâjè wà Paulo pâ, jè tèpa coda kà Kériso na ipaa dà *Caatana ma è pàtàmara èpà. Êkaa na wâdé na jè popa diri é neemuru paa, na é naa tâjè wà Pwiduée (6.10–20).

Wâru pâ popai na pwényuâa na pwi tii bèeni goo pâ pwi bèepwiri:

- Pimeaari kà Pwiduée (1.5, 2.4 ma pàra nee tii)
- Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée (1.13–14 ma pàra nee tii)
- Popai kà Pwiduée (1.13; 5.26; 6.17)

Pai pitâgòo tii tà tàpé Éfésó

Ipwabwàcu (1.1–2)

Aupwényunyuâari na é naigé mee Iésu Kériso (1.3–3.21)

É pwapwicîri ba kà tèpa cèikí wà Paulo (1.15–23)

Béaa, âna jè bà; nabà, âna jè wâro (2.1–10)

Jè caapwi naa goo Kériso (2.11–22)

Auniimiri kà Pwiduée géé na biu (3.1–13)

Dau maina pimeaari kà Kériso ba kâjè (3.14–21)

Pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmué (4.1–6.24)

Wâro kâjè na bwaa âmué (4.17–32)

Wâdé na jè wârori wâro kà tèpa âji naí Pwiduée (5.1–20)

Pai wâro kà tèpa pwârawà na rà cèikí (5.21–6.9)

Neemuru paa kâjè (6.10–20)

Ipicijii (6.21–24)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Paulo, na pwa tii tàwà, wâgo pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é cábawádé kà Pwiduée. [Ba é cûropu pâ, ba na go picémara é popai kêe.] Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kêe, na Éfésó* [ma naa na pâra ére mwara]—wâguwà, na guwà cimwù naa na cèikí, naa go Kériso Iésu, â guwà caapwi ma wàé.

² Wádé na tà tàwà é *pimeeari imudi ma pinaanapô, na me gée go Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidôri nyuâawà!

aupwényunyuaari naigé mee iésu kériiso

(Naporomee 1–3)

³ Wádé na jè pwamaina Pwiduée! Wàé, na é Pwiduée ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba é naa tâjè, gée napwéretòotù, édiri pâ *aupwényunyuaari kêe. Ba é nama cidôri é nyuâajè, gée goro na jè caapwi ma wà Kériso.

⁴ Béaa kâra na é tapoo é gòropuu wà Pwiduée, âna é jèe mara pitòrigarijè, ba na jè tèpa âboro kêe, na é naigé mee Kériso. Á nùmee na jè tâbawêe, ma ticè èpà goojè, na araé. Ba dau wânùmee tâjè, ⁵ â gée goo é pimeeari kêe, âna é niimiri gée na biu pâ, na ée mwa nama jè tèpa naîé, goo wà Iésu Kériso. Nye cábawádé kêe, êkaa na é pacoo.

⁶ Wádé na jè pwamainâé, ma picagòtùé. Ba dau maina ma muugère é pimeeari imudi kêe ba kâjè! Ba é naa piticèmuru naa goo tâjè é pâ aupwényunyuaari kêe, na é naigé mee Pwina naîé, na dau wânùmee tée. ⁷ Á jèe jèe caapwi ma wàé. Á é jèe tipijè [wà Pwiduée] á é jèe pwanauri é pâ èpà kâjè, gée goro é domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kâjè]. Nye dau maina kaa, é pimeeari imudi kêe, ⁸ na é naa tâjè, na ticè câmu goo. Á é naa tâjè diri é tà manga, ma autámogòorimuru†.

⁹ É paari tâjè é auniimiri kêe ma cábawádé kêe, na ia tàbinyiri béaa. Á ée mwa pacoo tâjè, goo wà Kériso, ¹⁰ na pâra, na é jèe mara pacoo béaa. Ée mwa panaimari diri é pwina [é tapoo] na wânidò napwéretòotù, ma naaniboo gòropuu. Á ée mwa cau tòpòrà diri, na aranara pitùâ kà Kériso.

É pitòrigarijè gée na biu Pwiduée

¹¹⁻¹² Wàibà, âna é pitòrigaribà wà Pwiduée—wàibà na bà mara cèikí naa goo Kériso, ma tapacié. Á é niimiri, gée na biu, na é pwa ma bà tèpa âboro kêe, gée goro na bà caapwi ma wà Kériso. Á é pwa ma wàrapwiri, na na é pacoo é auniimiri kêe. Á é cábawádé kêe âna, na bà inapàpari é pai maina ma muugère kêe.

¹³ Wâguwà mwara, âna guwà tère é popai na âjupâra. Á é popai bèeni, âna é *Picémara Wádé, pwi Picémara Wádé na [é pame wà Pwiduée, ba na é] pa-udòwà goo, [ma naa tàwà é *âji wâro jaaé]. Guwà jèe tèreé, â guwà jèe cèikí naa goo wà Iésu Kériso. Á [é inapàpari wà Pwiduée, pâ, guwà jèe tèpa âboro kêe. Ba] é naagée naa goowà é câmu kêe—é *Nyuâaé Pwicíri, pwacéwii auinabéaa kêe.

¹⁴ Á é Nyuâaé Pwicíri bèepwiri, âna é pâbéaa kâra é pâ wádé kêe, na naa tâjè, tèpa âboro kêe. Á gée goo pwiri, âna jèe tàmogòori pâ, jèe o mwa tòpi diri é pâ wádé kêe. Á o tipijè bamwara, jii é èpà. Wádé na jèe cagòtù wà Pwiduée, na é maina ma muugère!

É pwapwicíri ba kà tèpa cèikí Paulo

¹⁵⁻¹⁶ Gée goro diri é pâ pwi bèepwiri [na é pwa wà Pwiduée, ba kàwà] âna go ciburà niimiriwà, naa na pwâra pwapwicíri kôo. Á go ciburà pwaolé tée goowà. Ba go tère é jèkutá goowà, pâ, guwà dau cèikí naa goo Pwi Ukai Iésu, â guwà meeari diri tèpa âboro kêe.

¹⁷ [Na go pwapwicíri ba kàwà] á go ilari jii Pwiduée pâ, na é pitu tàwà ma guwà tàmogòorié bwàti, goro é Nyuâaé Pwicíri kêe. Ba é Nyuâaé Pwicíri, âna ée mwa paari tàwà é âji pai pwa goo wà Pwiduée†—wà Pwiduée kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ma Pwi Caa, na é dau maina ma muugère awé. ¹⁸ Go ilari jiié pâ, naa pwéelaa tàwà bwàti, naa na pwâranümawà [é pâ popai bèeni]:

É câmawà, na guwà tapacié goro cèikí, gée na càuru é pai todàwà kêe;

É pâ wádé kêe, na dau maina ma muugère, na ée mwa naa târa diri tèpa âboro kêe;

¹⁹ É pátàma Pwiduée, na dau maina awé, ba kâjè, wàjè tèpa cèikí naa gooé.

1:1 Apostolo 18.19–21, 19.1 * **1:1** Na Éfésó—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pâra Tii Pwicíri naa na grec. **1:3** Éfésó 2.6 **1:4** Ioane 15.16 **1:5** Ioane 1.12 **1:7** Éfésó 2.7; Kolosé 1.14 † **1:8** É, É pwa pwiri gée na tà manga ma autámogòorimuru kêe. **1:9** Roma 16.25 **1:10** Kolosé 1.16,20 **1:11-12** Roma 8.28–29 **1:14** 2 Korénto 1.22 **1:17** Kolosé 1.9 † **1:17** É âji pai pwa goo wà Pwiduée—é, ...goro pâ muru. Révélotion. É paari tâjè é Nyuâaé Pwicíri, naa na nyuâa, é pâ namuru na càjè caa tàmogòori, goro é tà manga kà tèpa âboro. **1:19** Kolosé 1.11

Nama Kériso na é pitûâ kêra diri

Wà Pwiduée, âna é paari é nii ma pàtamee, ²⁰ na é pawâro cōwâ wà Kériso, géé na aubà, â é nama é tâa goro iê ètò, naa napwéretòotù. ²¹ Á é nama é pitûâ kêra diri—pâ pitûâ, ma duée^S, ma pàtamee—[naa gopaérenao, ma wâni gòropuu]; na pàara napò bëeni, ma na pàara napò na o mwa me. ²² Ûu, é cau tòpò diri wà Pwiduée, na aranara é pitûâ kà Kériso.

Á é nama é pwi ukai kêra é wâra pwawicîri kée, ²³ na pwacéwii é âji naiié. Á [wà Kériso, âna pwi pûrué; â] ru tâbawêe. Á êdiri pâ namuru, na é tòpò wà Pwiduée, âna rà tâbawêe*, naa goo Kériso.

2

Béaa âna jè bà; nabà âna jè wâro

¹ Béaa, âna guwà tèpa âboro bà [na cãcaa tâa tàwâ è *âji wâro] géé goro pâ tûâ kàwâ na èpâ, ma pai cãcaa pitêre dà Pwiduée kàwâ. ² Ba ia guwà wâro pwacéwii tèpa âboro gòropuu na rà pwa na èpâ. Á guwà pitêre dà *Caatana, pwi caa kà tèpa duée, na rà pitûâ naa na ére gopaérenao ma wâni gòropuu. Wàé na é pitûâ kà diri tàpé na tàutàra na rà pitêre dà Pwiduée. ³ Á béaa, âna wàijè, âna jè cau pwacéwiirâ. Ba jè pâra wiâra é auniimiri ma cãbawâdé kâjè, na èpâ. Á jè pwa diri é pwina nûmajè na jè pwa goro é naiijè. Á jè tapacîri é wârimuru géé jaa wà Pwiduée. Ba é putâmu naa goo diri tèpa âboro gòropuu, na rà tèpa pwa na èpâ.

Jè wâro géé goo pimeaari kée

⁴⁻⁵ Béaa, âna jè tèpa âboro bà [na ara Pwiduée] géé goro é pâ èpâ kâjè. Êco na dau wânümee tâjè, ba dau maina é pimeaari kée. Á é naa tâjè é âji wâro. géé goro é pai tâa kâjè goo Kériso. Ûu, guwà udò, géé goro co é *pimeaari imudi kà Pwiduée. ⁶ É dàgòtùjè, géé na aubà, ma wà Kériso Iésu, â é naa tâjè é autâa *napwéretòotù, ma wà Kériso. Á é wàrapwiri, géé goro é pai tâa kâjè, goo wà Kériso. ⁷ Ba nûma wà Pwiduée, na é paari dâra gòiri, pâ, dau maina awé é pimeaari imudi kée, ma dau wâru awé é pâ aupwényunyuaari ma é pâ wâdé kée, na é naa tâjè naa goro piticémuru naa goo, na é pinaigé mee Kériso Iésu.

⁸ Ba guwà jèe udò, géé goro é pimeaari imudi kà Pwiduée, na naigé mee é cèikî kàwâ. É pai jèe udò kàwâ, âna cãcaa géé goowâ. Ba é âraimeai, na é naa tâjè [piticémuru naa goo] wà Pwiduée. ⁹ Á cãcaa wàrapwiri goo é pâ tûâ kàwâ, ba naa cãcaa pâri, ma guwà pi-ina kàwâ goo! ¹⁰ Ba wàijè âna jè pwâra wakè kà Pwiduée, na ia é jèe nama bwaa âmué é wâro kâjè. É pwa na wàrapwiri, ba na jè tèpa ciburâ pwa pâ tûâ na wâdé. Á é pâ tûâ bëepwiri, âna é tòpò béaa, naa na cãbawâdé kée ba na jè mwa pwa.

Jè caapwi naa goo Kériso

¹¹ Wà tèpa *Juif, âna rà ina goorâ pâ 'tèpa pwa *kamaî târa'. Á rà pi-ina kêra goo*. Á wâguwâ, na câguwâ caa tèpa Juif, âna rà ina goowâ pâ 'tàpé na cãcaa pwa kamaî târa'.

Napwa naa goo é pwa kamaî, âna, é pwina po pwa na naiiri âboro co. Êco na wâdé na guwà niimiri pâ, béaa, âna câguwâ caa tèpa âboro na Ba kà Pwiduée.

¹² Na pwi pâara bëepwiri, âna câguwâ caa tâmogòori pâ, wàilàpâ Kériso[†], [wà pwi *Mesia, na é pa-udò é Ba kà Pwiduée]. Ba câguwâ caa tèpa âboro, na é Ba *Isaraéla, na é pitòrigari wà Pwiduée. Á ticé kàwâ, géé goro é pâ *aupwataâboro, ma auinabéaa kà Pwiduée. Á, na guwà wâro na é gòropuu bëeni, â o nye ticé aupwényunyuaari jii Pwiduée, na guwâ o wâari. Ba câguwâ caa tâmogòorié, ¹³ â guwâ tâiti jiié.

Êco na, nabâni, âna guwâ jèe medarié, ba guwâ tâa goo Kériso Iésu, géé goro é domii kée [na joro na ia é bà ba kàwâ].

¹⁴ Wà Kériso, âna jèe wâé, pwi pinaanapò kâjè. Á é dânaimarijè, ma jè caapwi Ba, wàibâ tèpa Juif, ma wâguwâ[‡] mwara, na câguwâ caa tèpa Juif. Ba ûna é bà naa goro *satauro, â é ténoori é auba wânabibiu kâjè, na bari goro é pai pièpârijè.

¹⁵ [Wàibâ tèpa Juif, âna bà pâra wiâra] é Naèâ kà *Moosé, â dau wâru pâ pitûâ, ma nyi nari

1:20 Psaume 110.1; 2 Korénito 13.4; Kolosé 2.12 1:21 Kolosé 1.16, 2.10 S 1:21 Duée—Cõo Éfeso 2.2. 1:22 Psaume 8.7 1:23 Roma 12.5; Éfeso 4.10,15; Kolosé 1.18 * 1:23 Rà tâbawêe, naa goo Kériso... Pai ina wêe pâ, diri pâ muru na é tòpò wà Pwiduée, âna kà Kériso, â wâé, Kériso, âna é tâa goorâ, â é naa târa é wâro. É, Wà Kériso, âna é tâbawêe goo diri pâ muru na é tapoo Pwiduée. 2:1 Kolosé 1.21, 2.13 2:2 Kolosé 3.7; Tito 3.3 2:3 Kolosé 3.6 2:4-5 Roma 6.13 2:6 Kolosé 2.12 2:9 1 Korénito 1.29-31; 2 Timotéo 1.9 2:10 Tito 2.14 * 2:11 Rà pi-ina kêra goo—Ba é kamaî, âna câmu kêra pai pitòrigarirâ kà Pwiduée, ba na rà pwi Ba kée. 2:12 Roma 9.4; Kolosé 1.21 † 2:12 Câguwâ caa tâmogòori pâ, wàilàpâ Kériso—Grec: Tiâu Kériso goowâ. 2:13 Kolosé 1.20 2:14 1 Korénito 12.13 ‡ 2:14 Wàibâ...wâguwâ—É pwi Juif wà Paulo; â càra caa tèpa wàrapwiri wà tàpé Éfeso. 2:15 Kolosé 2.14

naèa goo. [Êco na nabàni] âna ticèmuru naa goo diri ê Naèa, géé goro ê pwina é pwa wà Kériso. Ba é tòpò é pinaanapò, naa nabibiù kâbà ma wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif. Â é naanaimarijè, ba na jè caapwi Ba, na jè tâa gooé.

¹⁶ Jèpwi mwara: É tòpò pinaanapò mwara, naa nabibiù kâjè diri, ma wà Pwiduée, géé goro ê pai bà kée, naa goro satauro. Â é nama tiâu é pai pièpàrijè.

¹⁷ Ūu, wà Kériso, âna é tèepaa me, nau inapàpàri é *Picémara Wâdé na pame é pinaanapò. Â é picémara tàwà [wâguwà na câguwà caa tèpa Juif] na guwà tâiti jii Pwiduée. Â é picémara tâbà [wàibà tèpa Juif] na bà tàpo tàmwünyabweri Pwiduée.

¹⁸ Géé goo kaa é pwina é pwa wà Kériso, âna wàjè diri—tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif—âna jèe pâri ma jè pâra mari wà Pwiduée Caa kâjè. Â jè cau pâra naa jaaé, géé goro é Nyuâaé Pwicîri kée, na é caapwi co.

Jè tèpa âboro pwârawâ kée

¹⁹ Êkaa na, wâguwà tàpé na câguwà caa tèpa Juif, âna câguwà caa tèpa pârame, â câguwà caa pwi Ba na ité. Guwà jèe tèpa âboro kâ Pwiduée, â guwà tò naa na tâa kée, pwacèwii diri pâra tèpa âboro kâ Pwiduée.

²⁰ Jè pwacèwii é wâ, na bari naa goro é pàaé [na cimwü]. Ê pâara wâ, âna wà tèpa *apostolo, ma wà tèpa *péroféta^S. Â é atü pâara wâ na âji êkée, âna wà Kériso. ²¹ Â wàè na é pwa ma é pimaina too é wâ—[wàjè na jè cèiki naa gooé]—ma pâ nau wâra pwapwicîri kâ Pwiduée.

²² Wâguwà [na câguwà caa tèpa Juif] âna guwà tèpa atü mwara naa goro é wâ bèepwiri, géé goo é pai tâa kâwà goo Kériso. Â ipaiwâ mwara naa goobà, tèpa Juif. Â é wâro, na é wâ bëeni, é Nyuâaé Pwicîri kâ Pwiduée*.

3

Auniimiri kâ Pwiduée géé na biu

¹⁻² [Wà Pwiduée, âna é caajurijè—wàibà tèpa *Juif, ma wâguwà na câguwà caa tèpa Juif.] Â géé goo kaa pwiri, na wâgo, Paulo, âna go pièawéna kâ Kériso Iésu, na go wakè ba kâwà. Â nabàni, âna go tâa na karapuu géé goro é wakè bèepwiri ba kâwà. Gona câguwà caa tàmogòori pwiri? Ba wà Pwiduée, naa na pai wâdé kée, âna é naa tóo é wakè bèepwiri, ba na é pacoo é auniimiri kée.

³ Caa caa inapàpàri é auniimiri kée bèepwiri, géé na autapoo goo. Êco na nabàni, âna é paari tóo. Â go mwa gére tapoo ina tàwà, naa na tii bëeni. ⁴ Â, na guwà pûra, â guwà o tàmogòori, é pwina go tàmogòori, wâgo, naa goro é auniimiri kée bèepwiri [na é pacoo] goo wà Kériso.

⁵ Béaa, âna ticé âboro na tàmogòori bwàti pwiri. Êco na é jèe nama pwélaa wà Pwiduée, goro é Nyuâaé Pwicîri kée, tà tèpa âboro na é pitòrigarirâ—tà tèpa apostolo ma *péroféta kée.

⁶ Wàèni é auniimiri kée: Wiàna rà tâa goo Kériso Iésu wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà jèe pâra nau pwacèwii tèpa Juif, ba jèe pâra nau caapwi Ba*. Â rà cau tòpi é pâ wâdé ma aupwényunyuâari kâ Pwiduée. Â é auinabéaa kâ Pwiduée, âna kàra diri. Wàèpwiri kaa é *Picémara Wâdé!

Cûru Paulo ba na é picémara

⁷⁻⁸ Wâgo, âna piticèmuru naa good, jii diri tèpa âboro kâ Pwiduée. Êco na [é dau pwabwàti tóo, â] é pitòrigario, ba na go pwi ènawéna kée, goro é *pimeaari imudi kée. Â é wakè good goro pàtamee, ba na go inapàpàri é Picémara Wâdé kée, tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â go ina târa diri pâ aupwényunyuâari kée, na pièdò ma wéna awé na é naa tàjè na jè tâa goo Kériso.

⁹ É cûruu pâ, ba na go paari târa diri pâ âboro é pai pwa kée na é pacoo é auniimiri kée, na ia tàbinyiri géé na autapoo goo, na ia é tòpò diri pâ muru. ¹⁰ Â [paari mwara] tà diri tèpa pitûa ma pàtamee, naa gopaérenao ma nidò *napwéretòotü, pâ, po dau maina é autàmogòorimuru kée, wàé Pwiduée, na wâru pai pwa goo. Ba rà o còo [pai caapwi kâ tèpa Juif, ma wà pâra tàpé, naa na] é wâra pwapwicîri kée†.

¹¹ Diri pâ pwiibà, âna é jèe nye niimiri, géé na autapoo goo, pâ na ée mwa pwa. Â é pacoo, goo wà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

2:16 Zakarie 9.10; Kolosé 1.20,22 **2:17** Ésaie 57.19 **2:19** Éfeso 3.6 **2:20** 1 Korénito 3.11 **S 2:20**
 Apostolo...péroféta—Còo Éfeso 4.11. **2:21** 1 Korénito 3.16 **2:22** 1 Pétréru 2.5 * **2:22** Dernière phrase—é, Ê
 wâro na é wâ bèepwiri wà Pwiduée, goo é Nyuâaé Pwicîri. **3:1-2** Filipi 1.7,13 **3:1-2** Kolosé 1.25 **3:3** Éfeso
 1.9-10; Kolosé 1.26 **3:6** Éfeso 2.13,16-19 * **3:6** Caapwi Ba—Grec: Caapwi naiiri âboro. **3:7-8** Kolosé 1.25
3:7-8 1 Korénito 15.9-10 † **3:10** Ba rà o còo...é wâra pwapwicîri kée—é, Rà o mwa tàmogòori pwiri, géé goro é pai
 picémara é Picémara Wâdé kâra wâra pwapwicîri. Grec: Géé goro é wâra pwapwicîri.

¹² Wàijè, âna jè tâa goo Kériso, â jè cèikí naa gooé. Â géé goo kaa pwiri, âna pwa târu kâjè, ma jè medari Pwiduée, ma jè tâa jaaé. Â câjè caa piwâ [â câcaa wâgotâjè].

¹³ Â êkaa, na go ina tâwâ pâ, na guwâ cibwaa pidumapié, goro è pai tâa na aré kôo, ba kâwâ. Ba géé goo kaa è pai tâa na aré kôo, [âna pimaina too è cèikí kâwâ]. Â o naa tâwâ ma guwâ tâa jaa Pwiduée na è pai maina ma muugère kêe†!

Dau maina pimeaari kâ Kériso ba kâjè

¹⁴ Go tùu jùruo ara Pwiduée Caa, [na go pinünüma naa] goo pwiri. ¹⁵ Ba wâé pwi Caa kâ diri tâpé na rà wânidò napwéretòotù, ma wâni gòropuu. Â è nama jè cau tèpa âboro na jè caapwi Baš. ¹⁶ È dau maina ma muugère, â dau wâru pâ wâdé ma aupwényunyuâari kêe. Â go ilari jiié, pâ, ée mwa dau pagòowâ, goro è Nyuâaé Pwicîri kêe, ba na cimwü è pwâranümawâ.

¹⁷ Wâdé na è tâa na pwâranümawâ wâ Kériso, géé goro è cèikí kâwâ! Wâdé na [guwâ pwacèwii è upwâra na gòo, na] è wâé, âna wâgòro, naa na pimeaari kêe. ¹⁸ Â, na wârapwiri, na wâguwâ, ma diri pâra tèpa âboro kâ Pwiduée, âna guwâ tâmogòori bwâti pâ, è pimeaari kâ Kériso, âna po dau maina awé*. ¹⁹ Ba è piwéna jii è autâmogòori kâjè tèpa âboro. Â wâdé na è dipitiri è wâro kâwâ wâ Pwiduée, goro è pai tâbawêe kêe.

²⁰ È wakè goojè wâ Pwiduée, goro è pâtâmee na dau maina. Â pâri ma è pwa è pâ muru naa goojè, na dau maina awé, jii è pwina jè niimiri pâ, jè ilari jiié.

²¹ Wàijè è wâra pwapwicîri kêe, na jè tâa goo Kériso Iésu, âna wâdé na jè pwamainâé taaci dâra gòiri awé! Amen! Wâdé na wârapwiri!

pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmuê

4

(Naporomee 4–6)

¹ Go tâa na karapuu, ba go piênawéna kâ Pwi Ukai. Â go tacoo goowâ, ma [guwâ niimiri diri è pwina è pwa ba kâwâ wâ Pwiduée, â] guwâ wârori è wâro na wâdé tée. Ba è todâwâ, ba na guwâ tèpa âboro kêe. ² Wâdé na guwâ ciburâ ipakiriwâ, ma moo, ma pidâpwicâariwâ. Wâdé na guwâ ciburâ pimeaariwâ, â guwâ picâri naa goowâ. ³ Ba è caajuriwâ è Nyuâaé Pwicîri. Â wâdé na guwâ ciburâ wâro na è pinaanapô, ba na guwâ tà caapwi.

Jè caapwi naijè ma Kériso

⁴ Nye caapwi co naiiri âboro. Nye caapwi co è Nyuâaé Pwicîri. Â nye caapwi co câmajè na jè tapacîri*, géé na càuru pai todâjè. ⁵ Nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, nye caapwi co è cèikí, ma caapwi co *piupwaa†. ⁶ Nye caapwi co Pwiduée, Pwi Caa kâjè diri†. Wâé na è pitûâ kâra diri, wâé na è wakè na diri, â è wâna diri. ⁷ Âjupâra pâ wâ Kériso, âna è jèpa naa tâjè, naa goro piticèmuru naa goo, pâ jèpa âraimeai na pi-ité. ⁸ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

É too naa na ére

na wâdòiti.

Â è popa pâ wiâé

tâpé na ia rà cicaraé,

tâpé na ia è piétò jiià.

Â è naa âraimeai

tâ tèpa âboro.

Psaume 68.19

⁹ Dâ pai ina wèe pâ: *É too naa na ére na wâdòiti?* Pai ina wèe pâ, béaa kâra è pai too kêe, âna è boo naa na ére na dau wâgòro kâra gòropuu§ wâ Kériso. ¹⁰ Â wâ Pwina è boo, âna wâé kaa wâ

3:12 Ioane 14.6; Roma 5.2 † **3:13** Dernière phrase—Grec: Ba wârapwiri è pai maina ma muugère kâwâ. § **3:15** Â è nama jè cau tèpa âboro na jè caapwi Ba—Grec: È pitunee târa pâ jèpa wâao. **3:17** Ioane 14.23; Kolosé 1.23, 2.7

* **3:18** Po dau maina awé—Grec: Large, long, haut et profond. **4:1** Kolosé 1.10 **4:2** Kolosé 3.12–13 **4:3**

Kolosé 3.14–15 * **4:4** Dernière phrase—Grec: Nye caapwi co è auwâari (espérance). Espérance, âna è pwina dau wâdé

na jè tapacîri naa na pidâpwicâari, géé goo è cèikí kâjè naa goo wâ Iésu Kériso. † **4:5** Caapwi co piupwaa—Wiâna wâru

pâ pai pwa goo piupwaa, â nye caapwi co pai ina wèe, âna câmu kêe, ba na jè inapâpâri pâ, jè tèpa âboro kâ Kériso co. **4:6**

1 Korénito 12.6 † **4:6** Caa kâjè diri—é, Caa kâra diri pâ muru. **4:7** Roma 12.3,6 **4:8** Psaume 68.19 **4:9**

Ioane 3.13 § **4:9** È boo... é, È boo naaniboo gòropuu. Râ niimiri wâ tèpa Juif pâ, wâ tèpa bà, âna rà tâa na pé pwêe na

dau wâgòro, na nee pâ: Oolaa ('Abime'). Còo Auinapâpâri naporomee 9.

Pwina é too naa na ére na wâdòiti naa *napwéretòotù, ba na é pwi ukai kâra diri pâ muru. Â pimaina pâ é pitûâ kêe* naa gò diri pâ muru, na ia é tapoo wà Pwiduée.

¹¹ [Dà pai ina wèe pâ: *É naa âraimeai tà tèpa âboro?*] Wà Kériso, âna é jèpa pâdi tà tèpa âboro kêe é jèpa wakè na rà pwa†. [Wâeni pâra pwi]:

Tèpa apostolo (tàpé na rà jèe còoê, ma picémara popai kêe);
Tèpa péroféta (tàpé na rà tòpi, naa na nyuâa, è popai kà Pwiduée, â rà mwa pame tâjè);
Tèpa *évangéliste* (tàpé na rà picémara pâ é Picémara Wâdé);
Tàpé na rà wéaari ma pacâmuri tèpa cèikí.

¹² É naa târa é pâ âraimeai† bèepwiri, ba na rà o mwa caa pagòo diri tèpa âboro kà Pwiduée, ma piênawéna kâra còwâ. Â, na wàrapwiri, â o pimaina dò é wâra pwapwicíri, è naii Kériso.

¹³ Â jè o caajurijè, naa na cèikí, â o caapwi è pai tâmogòori kâjè wà *Pwina naii Pwiduée. Â jè o cau cimwù, pwacèwii Kériso, â jè o cau tâbawèe, pwacèwiiè.

Wâdé na jè cimwù naa goo Kériso

¹⁴ Na o wàrapwiri, â o câjè mwa caa pwacèwii pâ nari èpo [naa na cèikí. Ba nabàni, âna càra caa pâji cimwù wà pâra tàpé gée gooje. Rà] pwacèwii è wânga na ticé poé^S, na pòtò gòro é wià ma pwéretòotù. Ba rà dau tère è pâ popai kà tàpé na rà me, nau picàù dàra, ba na rà pa-imwùrurà.

¹⁵ Bwa, jè cibwaa wàrapwiri. Wâdé na jè ciburà wâro na è âjupâra* goro è pimeaaari. Â jè o pâ nau pwacèwii Kériso, naa na diri è pwina jè pwa.

Wâé na é pwi ukai [kâra é wâra pwapwicíri kêe] pwacèwii è pûru âboro. ¹⁶ Wâé na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére gée goro naiié, ba na rà caapwi. É pa-ijarà, ma pitu târa, ba na rà pimeaarirà†. Â rà jèpa wakè bwàti. Êkaa na é pimaina too è naiié, â é cimwù naa na è pimeaaari.

Wâro kâjè na bwaa âmué

¹⁷ Go tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, na guwà nabwé na guwà wâro pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, tàpé na ticé nùmarà. ¹⁸ Bâutè è aunùnuma kâra, ba gòo pûrurà, â tàutàra na rà pitèrè dà Pwiduée. Êkaa na [rà pitanami] â tiâu goorà è *âji wâro na é naa wà Pwiduée. ¹⁹ Càra mu caa picàdàrù è pwina wâdé jii è pwina èpà. Â rà pipanuârà, ba na rà wâro imudi. Â, na rà pwa pâ na jèpapara tûâ na miiri, â càra caa kamu goo.

²⁰ Càcaa wàrapwiri è wâro kâjè wià Kériso na guwà picòo. ²¹ Ba guwà tère è popai goo Kériso, â guwà tâmogòori pâ tâa gooé è âjupâra. Ba guwà tèpa âboro kêe.

²² Êkaa na wàrapwiri, na guwà cibwaa wârori è wâro na èpà, na ia guwà wârori béaa. Guwà tètâjii diri è pâ tûâ ma càra na miiri.

Ba béaa, âna guwà pipanuâwà târa è auniimiri ma câbawâdé kàwà na èpà, na rà pa-imwùrurà ma tanooriwà. ²³ Guwà tòotéri è pwâranùmawà, ma è auniimiri kàwà, ma è càrawà†, ²⁴ ba na guwà tèpa âboro na bwaa âmué è wâro kàwà. Â guwà o pwacèwii tèpa âboro na rà tòpwùtù è ârabwée na tòri, â rà coona è ârabwée na bwaa âmué.

Ba ûna é tòpòwà wà Pwiduée^S, â câbawâdé kêe na guwà pwacèwiiè, ba na guwà wâro naa âjupâra. Êkaa na wâdé na pâ tûâ kàwà, âna *târù ma pitòimiri.

Jè tòotéri càrajè na èpà

²⁵ Guwà nabwé na guwà pwâ. Â guwà ina é pwina âjupâra tà tèpa [cèikí] béewà. Ba wàjè diri, âna jè caapwi [wâra pwapwicíri] pwacèwii pâ ére gée goro caapwi naiiri âboro.

²⁶ Wiàna guwà iputâmu ma pwi jèpwi, â guwà cibwaa pipwa tâwà na èpà. Guwà naaco è pwâra putâmu goowà, béaa kâra é pai duu kâra è tòotù. ²⁷ Ba guwà cibwaa panuâ *Caatana [ma é tacaiwà ba na guwà pwa na èpà].

²⁸ Wiàna guwà tèpa mura, â wâdé na guwà coo. Â guwà wakè ba gòo, ba na pwa mwani kàwà, ba na guwà wâri è pwina tiâu jiiwà, ma naa tà tàpé na ticé târa.

* **4:10** Pimaina pâ é pitûâ kêe... é, É dipitiri diri pâ muru, é, É nama tâbawèe diri pâ muru. **4:11** 1 Korénito 12.28

† **4:11** É jèpa wakè na rà pwa—é, É jèpa âraimeai. † **4:12** Âraimeai—Nii bau autâmogòorimuru târa wakè kà Pwiduée.

(Còo note goo 1 Korénito 12.4.) **4:13** Kolosé 1.28 ^S **4:14** Poé (é, pòe)—Gouvernail. Ârawânga. **4:15** Kolosé 1.18,

2.19 * **4:15** Wâro na è âjupâra—é, Ina è âjupâra. † **4:16** 2^e phrase—Grec: Caajurirà goro pâ aupitòobàra (jointsures)

na naa târa. **4:17** Roma 1.21; 1 Pétèru 1.14 **4:22** Roma 8.13; Kolosé 3.9 **4:23** Roma 12.2 † **4:23** É, Guwà

nama tòotéri è auniimiri kàwà goro è Nyuâaè Pwicíri. **4:24** Genèse 1.26; Kolosé 3.10 ^S **4:24** Ba ûna é tòpòwà wà

Pwiduée—é, Ba ûna é tòpò {è âmu wâro kàwà} bèepwiri. **4:25** Zakarie 8.16; Kolosé 3.8–9 **4:26** Psaume 4.4; Jacques

1.19–20

²⁹ Guwà nabwé na guwà ina pâ popai na miiri, [ma pwa na èpà tà pàra tàpé]. Â guwà ina pâ popai na wâdé, ba na pitu târa ma pagòora.

³⁰ Guwà nabwé na guwà nama é pikîri é Nyuââé Pwicîri [goo é pwina guwà pwa]. Ba é Nyuââé Pwicîri, âna pwi câmu na é naagéé naa goowà wà Pwiduée, ba na paari pâ, [guwà tèpa âboro kée. Â pwi câmu pâ, wà Pwiduée, âna] ée mwa tipiwà bamwara jii é pâ èpà kàwà, na Tòotù kée.

³¹ Guwà cibwaa tubaèpà tà pàra tàpé, ma pi-inarà ba èpà. Guwà cibwaa wéaari naa na pwâranümawà é pâ èpà na rà pwa tàwà. Guwà cibwaa iputâmu, ma piokée. Â guwà cibwaa pitânyiriwà.

³² Wâdé na guwà pwa na wâdé tà pàra tàpé. Â guwà paari târa é pimeaari na wâna pwâranümawà. Â guwà pipwanauriwà, pwacèwii na é jèe pwanauriwà wà Pwiduée, géé goo Kériso.

5

Wâdé na jè wârori wâro kà tèpa âji naî Pwiduée

¹ Guwà tèpa naî Pwiduée, na dau wânümee tàwà. Â wâdé na guwà pwacèwiié. ² Wâdé na guwà tèpa meaari pàra tàpé. Ba é meaarijè wà Kériso, â é panuà é wâro kée, ba na *ârapwaaillò ba kâjè, na dau wâdé tà Pwiduée*.

³ Guwà cibwaa [niimiri còwâ pâ, na guwà] ipuu imudi ma pàra pwi. Â guwà cibwaa pwa é pâ muru na po miiri goro naiiwà. Guwà cibwaa imudàra ma wâru tàwà é pâ muru ni gòropuu. Ba guwà tèpa âboro kà Pwiduée. Â càcaa nümoo na go tère pâ, rà ina tèpa âboro pâ guwà wàrapwiri.

⁴ Guwà cibwaa ina pâ popai na èpà ma miiri, na càcaa pâri ma guwà ina. Guwà cibwaa ina imudi pâ muru na jè papwicîri. Â guwà cibwaa èauri é pâ jèkutâ èpà, pwacèwii tàpé na ticé nùmarà. Bwa, wâdé na guwà ipwaolé tà Pwiduée.

⁵ Wâdé na guwà tàmogòori pâ: O nye ticé autâa na *Mwaciri kà Pwiduée ma Kériso, kà tàpé na rà ipuu imudi, ma tàpé na rà pwa é pâ muru na miiri goro nairà, ma tàpé na rà ciburà imudàra é pâ muru ni gòropuu. Ba é pwiibà, âna é pwacèwii na rà ipwamaina é pâ duée imudi.

Jè wâro na pwéelaa

⁶ Rà ina wà pàra tàpé pâ, nye ticé èpà goo é pâ tûâ bèepwiri. Êco na rà pwâ, â guwà cibwaa nama rà pa-imwûruwà. Ba é putâmu wà Pwiduée goo tàpé na càra caa pitère dèe, â ée mwa pitèrà ma naa wârimuru târà†. ⁷ Â guwà cibwaa pwadéi tèpa âboro na rà wàrapwiri!

⁸ Béaa, âna guwà tàpé na guwà tâa na é bàutè. Â nabà, âna guwà tâa na pwéelaa, ba guwà tâa goo Pwi Ukai. Êkaa na wâdé na é càrawà, âna càra tàpé na rà tâa na é pwéelaa— ⁹ wâna é wâro na é pwényuâa, ma *târù, ma âjupâra. ¹⁰ Wâdé na guwà ciburà imudàra é pâ pwina wâdé tà Pwi Ukai.

¹¹⁻¹² Guwà cibwaa pwaduwà kà tàpé na rà wakè na bàutè, ba ticé pwâra wakè kàra, na wâdé. Na jè po niimiri co é tûâ kàra, â jè jèe miirirà. Guwà cicara diri pâ pwi bèepwiri. Â guwà pa pâ, naa na pwéelaa, diri é pwina èpà. ¹³⁻¹⁴ Ba é pwéelaa, âna é paari é âji pai pwa goo diri pâ muru, wiàna wâdé, é wiàna èpà†. Êkaa na jè ina pâ:

«Gà tàcî, co pwi a puul!
Cimadò géé na aubà.
Wà Kériso na é pame
naa googà é pwéelaa.»

Jè wakèri bwàti pàara na naa tâjè

¹⁵ Guwà ipwacòoco é pai wâro kàwà. Guwà ipwacèwii tàpé na pitòimiri é wâro kàra, â càcaa tàpé na ticé nùmarà. ¹⁶ Â guwà wakèri bwàti é pâ pàara na naa tàwà, [ba na guwà pwa na

4:29 Kolosé 4.6 **4:30** Ésaïe 63.10; Éfeso 1.13–14; 1 Tésalonika 5.19 **4:31** Kolosé 3.8 **4:32** Mataio 6.14, 18.22–35; Kolosé 3.12–13 **5:1** Mataio 5.48 **5:2** Exode 29.18; Hébéru 10.10 * **5:2** Na dau wâdé tà Pwiduée—Grec: Na pwacèwii é ûrea na dau wâdé. **5:5** 1 Korénito 6.9–10; Kolosé 3.5 **5:6** Roma 1.18; Kolosé 2.4,8 † **5:6** Grec: Guwà cibwaa nama é ipa-imwûruwà wà pwi jè âboro, goro pâ popai na ticé èrèè. Ba nye géé goo kaa pwiri, na é pwâra putâmu kà Pwiduée, âna é tâa gò tàpé na rà cicaraé. **5:8** Ioane 12.36; Éfeso 2.13; Kolosé 1.13; 1 Péteru 2.9 **5:13-14** Ioane 3.20–21 **5:13-14** Ésaïe 26.19, 60.1; Roma 13.11 † **5:13-14** 1^r e phrase—Grec: Ê pwina jè còo naa na é pwéelaa, âna pâ nau pwéelaa. **5:15** Kolosé 4.5

wâdé]. Ba wâru pâ èpà na pàara napô nabà. ¹⁷ Êkaa na guwà cibwaa wâro imudi, â guwà imudàra è pwina wâdé tà Pwi Ukai^S.

Jè wâro wiâ Nyuâaê Pwicîri

¹⁸ Guwà cibwaa ipwirié goro dipâa, ba o péa tubaèpà tàwà. Wâdé na é nye dipitiriwà taaci é Nyuâaê Pwicîri. ¹⁹ Â guwà pipagòowà goro pâ nyabi—pâ *salamo, ma pâ cantique, ma pâ nyabi na é naa tàwà é Nyuâaê Pwicîri. Â, na guwà nyabi, â guwà pwamaina Pwi Ukai géé na âji pwàranùmawà. ²⁰ Wâdé na guwà ciburà pwaolé tà Pwiduée Caa, naa na nee Iésu Kériso Pwi Ukai kâjè, na é pitûa naa goro diri pâ muru.

Tèpa pwàrawâ na rà cèiki

²¹ Guwà papwicîri wà Kériso, â guwà ipakîriwà naa goo wà tèpa cèiki béewà.

Du duadà —Tô ilàri

²² Wà tò ilàri, âna wâdé na é ipakîrié naa goo pwi éaé, pwacèwii pai ipakîrié naa goo wà Pwi Ukai. ²³ Ba wà pwi paaò, âna é pwi a pitûa kà tò wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é pwi a pitûa kâra é wâra pwapwicîri, na é pwacèwii é naiié. Â wâé na é *pwi a pa-udòé.

²⁴ Ê wâra pwapwicîri, âna é ipakîrié naa goo wà Kériso, êkaa na wâdé na wà tò ilàri, âna é ipakîrié naa goo wà pwi éaé naa na diri pâ muru.

Du duadà —Pwi paaò

²⁵ Napwa naa goo pwi paaò, âna wâdé na é meaari tò wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é meaari é wâra pwapwicîri kèe. Ba é panuâ wâro kèe ba kèe, ²⁶ â é naaè tà Pwiduée, ba naa kèe. Â é nuwaé goro jawé, ma é popai*, ²⁷ ba na é dau pwényuâa ma tâbawèe, ma ticé tòpwiçà ma èpàra ma ipwatari, ma ticé èpà wâgòoé, [pwacèwii tò ilàri dopwa na ru mwa piéa ma wâé].

²⁸ Ipaiwà naa goo pwi paaò. Ba wâdé na é meaari tò wâdèe, pwacèwii pai meaari kèe é naiié. Ba wà pwina é meaari tò wâdèe, âna é pimeaarié còwà. ²⁹ Ba nye ticé âboro na é pièpàri còwà é naiié. Bwa, é pa-ijaé, ma wéaarié bwàti, pwacèwii pai pwa kà Kériso, ba kâra [é naiié] é wâra pwapwicîri kèe.

³⁰ [Jè tâmogòori pwiri] ba wàjè, âna jè naiié. ³¹ Jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *É panuâ é du nyaa ma caa kèe wà pwi paaò, ba na ru pitâa ma wà tò wâdèe. Â, na wàrapwiri, â wàilu, âna ru pâ nau caapwi.* Genèse 2.24

³² Ê popai bèepwiri, âna tâgòro, ba go niimiri pâ, ucina goro [pai pitànaima kà] Kériso ma é wâra pwapwicîri kèe.

³³ Tàra tubanabwé, [â go ina mwara pâ]: Wà pwi paaò, âna wâdé na é meaari é tò wâdèe, pwacèwii pai pimeaarié còwà kèe. Â wà tò ilàri, âna wâdé na é papwicîri pwi éaé.

6

Pâ èpo ma du nyaa ma caa kâra

¹ Wâguwà tèpa èpo, âna wâdé na guwà pitère dà du nyaa ma caa kâwà. Wàèpwiri napàrawà, {ba guwà tèpa èboro kà Pwi Ukai}. ² Ba [jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ]: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.* Exode 20.12 Êpwiri, âna pitûa kà Pwiduée na pàbéaa. Â wàéni é aupwényunyuaari na é ina pâ ée mwa naa [tà tàpé na rà pitère dàra é naèà bèepwiri]: ³ *Â é wâro'gà naani gòropuu, âna o gòri ma wâdé.* Exode 20.12

⁴ Wâguwà tèpa caa kâra èpo*, guwà cibwaa nama rà putàmù tèpa èpo kâwà. Â wâdé na guwà pipièrù bwàti goorà, â guwà patùrarà ma pacàmurirà. [Ba wàèpwiri napàra pwi a cèiki] naa goo Pwi Ukai.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûa kâra

⁵ Wâguwà tàpé na guwà tèpa *ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna wâdé na guwà pitère dà tèpa pitûa kâwà naani gòropuu. Â guwà dau papwicîrirà, â guwà piênawéna kâra bwàti, géé na âji pwàranùmawà, pwacèwii pai piênawéna kâwà tà Kériso.

S 5:17 Grec: Êkaa na guwà cibwaa nama ticé nùmawà; â wâdé na guwà tâmogòori é cábawadé kà Pwiduée. **5:18** Luka 21.34 **5:19** Kolosé 3.16 **5:20** Kolosé 3.17 **5:21** 1 Pétèru 5.5 **5:22** Kolosé 3.18; 1 Pétèru 3.1 **5:23** 1 Korénito 11.3; Éféso 1.22 **5:25** Kolosé 3.19; 1 Pétèru 3.7 **5:26** Tito 3.5 * **5:26** Â é nuwaé goro jawé, ma é popai—Piupwaa. Ê popai bèepwiri, âna pwiri é Picémara Wâdé. Ê, pwiri pâ popai na ina na rà piupwaa wà tèpa cèiki, é, pâ popai kà pwi apiéa tà tò wâdèe. **5:27** 2 Korénito 11.2; Kolosé 1.22 **5:31** Mataio 19.5 **5:32** Auinapàpàri 19.7 **6:1** Kolosé 3.20 **6:2** Exode 20.12 **6:4** Psaume 78.4; Proverbes 22.6; Kolosé 3.21 * **6:4** Tèpa caa kâra èpo—é, Pa nyaa ma caa kâra èpo. **6:5** Kolosé 3.22–23; Tito 2.9–10; 1 Pétèru 2.18

⁶⁻⁷ [Guwà wakè bwàti, ba na rà ipwàdée goowà, naa na diri pâ pàara.] Â càcaa na pâ pàara co, na rà còwà na. Â guwà niimiri pâ, guwà wakè ba kà Pwi Ukai, â càcaa ba kà tèpa âboro. Ba guwà tèpa ênawéna kà Kériso, â napàrawà na guwà pwa è cábawâdè kà Pwiduée, géé na diri pwàranümawà.

⁸ Ba wâdè na guwà tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai, âna ée mwà jèpa naa tâjè câmajè, goro è pwina wâdè na jè jèpa pwa. Ipaìwà wiàna jè tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, é, wiàna jè tèpa âboro na pwa tàrù kâjè†.

⁹ Wàrapwiri naa goowà mwara, co tèpa pitûâ. Wâdè na guwà papwicîri tèpa ênawéna kîri kàwà, ma pwa na wâdè tàra. Â guwà cibwaa pwa kûu tàra. Ba caapwi pwi a pitûâ kàwà diri, naa *napwéretòtù, à câé caa pwi a pwaké goro âboro.

Neemuru paa kâjè

¹⁰ Go tubanabwé naa goo pai ina wèè pâ: Wâdè na guwà gòo goro è pàtâma Pwi Ukai, ma nii kèe na dau maina. ¹¹ Guwà popa diri è neemuru paa, na é naa tàwà wà Pwiduée. Â o pâri ma guwà cicara è pâ tûâ na èpà kà Pwi âboro èpà, wà *Caatana.

¹² Ba câjè caa pipaa dà tèpa âboro. Jè pipaa dà tèpa pitûâ kà tèpa duée ma u, [na câjè caa còora goro du âraporomeejè]. Ûu, jè pipaa dà tèpa ukai gopaérenao, na maina pàtâmarà, na rà pitûâ naa gò è gòropuu bèeni, na é tâa na bàutè.

¹³⁻¹⁴ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà popa diri è neemuru paa na é naa tàwà wà Pwiduée. Ba na, o pâri ma guwà cimwü, na pâ pàara na tèepaa mariwà è èpà. Ûna jèè nabwé è pipaa, â guwà o piétò. Wàéni‡ è neemuru paa kâjè:

Karapuu kâjè—è âjupâra kà Pwiduée;

Árabwé paò târa nawâjè—è wâro na *tàrù na aráé;

¹⁵ *Du wâraâjè*—è pai ciburà picémara kâjè è *Picémara Wâdè na é pame è pinaanapô;

¹⁶ *Upwâra bécâgòtù kâjè*§—è cèikî kâjè naa goo Pwiduée, na diri pâ ére. (Â jè pa, ba na jè cãtãmwara è doromara ânye, goro è da, na é tò wà Pwi âboro èpà);

¹⁷ *Bwe bépamuru pûrujè*—è wâro na é naa tâjè wà Pwiduée, ûna é pa-udòjè*;

Tãuwa kâjè na é naa tâjè è Nyuââ Pwicîri—è popai kà Pwiduée.

¹⁸ Guwà ciburà pwapwicîri [na diri pâ ére] ma na diri pâ pàara, wiâra è pitûâ na é naa tàwà è Nyuââ Pwicîri. Â guwà ciburà tàcì, â guwà ciburà pidãpwicãariwà, naa goro è pwâra pwapwicîri kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduée.

¹⁹⁻²⁰ Guwà pwapwicîri ba kôo, ba na é naa tão è popai wà Pwiduée. Ba è cùruo, ba na go inapãpari târa diri pâ âboro è Picémara Wâdè, na ia càra caa tâmogòori béaa. Â nye géé goo kaa è pai inapãpari kôo è Picémara Wâdè bèepwiri na tão-o goro itupaò naani na karapuu. Êkaa na guwà pwapwicîri, ba na o câgo caa piwâ na go tà ciburà patûra tèpa âboro [goo wà Kériso].

Ipwabwãcu kà Paulo

²¹⁻²² Go cùru paé dariwà wà Tychique, ba na é piwiã tàwà è jèkutã good, ma pagòowà. Wà pwiibà, âna é pwi âji béjèjè, ma pwi ênawéna na é dau pitère dà Pwi Ukai, na bu piwakè naima ma wâé.

²³ Wâdè na wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna ru naa tàwà, diri tèpa cèikî béebu, è pinaanapô, ma pimeaari. Ma ru pitu tàwà, ma guwà cèikî ba gòo naa gooru.

²⁴ Go ilari jii Pwiduée pâ, na é *pwényunyuaari goro è *pimeaari imudi kèe, wà diri tàpé na rà cimwü naa na pimeaari kàra, ba kà Pwi Ukai Iésu Kériso.

6:8 2 Korénito 5.10; Kolosé 3.24-25 † **6:8** 2^e phrase—Esclave ou libre. **6:9** Roma 2.11; Kolosé 4.1 **6:11** Roma 13.12; 2 Korénito 10.4 **6:12** 1 Pétréu 5.8-9 **6:13-14** Ésaïe 11.5, 59.17; 1 Tésalonika 5.8 ‡ **6:13-14** Wàéni... Grec: Guwà popa... Ipaìwà naa goo diri pâ na jèpapara neemuru paa, naa na nee tii 13-17. **6:15** Roma 10.15 § **6:16** Upwâra bécâgòtù—Bouclier. **6:17** Hébéru 4.12 * **6:17** È wâro na é naa tâjè wà Pwiduée, ûna é pa-udòjè—Grec: È pai pa-udòjè. **6:18** Luka 18.1; Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17 **6:19-20** Kolosé 4.3-4; 2 Tésalonika 3.1 **6:19-20** 2 Korénito 5.20; Philémon 1.9 **6:21-22** Apostolo 20.4; Kolosé 4.7-8; 2 Timotéo 4.12

Tii kà Paulo tà tàpé Filipi Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Á é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo* 28.30–31). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Éfésó ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikí wàna ville Filipi, ma wà tèpa pitùâ kàra. É wii tàra wà Paulo 12 naja géé na càùru na é mara picémara tàra é *Picémara Wádé.

Cina é wii?

Dau wânüma Paulo goo tàpé Filipi (1.8), á é wii, ba na é ina pimeaari kée ba kàra, ma na tàra jèkutâ gooé. É pwaolé tàra goro é âraimeai na rà naa tée (4.10–15). É pagòorà ba na rà cimwü naa na é cèikí kàra, á na rà piwaké naima naa na caapwi pwàranüma (1.27). Á é ina tàra pâ, na rà nye tà ipwàdéé taaci, na rà tà tâa goo wà Pwi Ukai (4.4).

Dà ére é tii bèeni?

É tii bèeni, âna ina gooé pâ ‘Tii goro ipwàdéé’, ba wà Paulo, âna é pwa wàru wii ipwàdéé. É âji ipwàdéé, âna càcaa me géé goo pâ muru na wâgòroigé jiijë na tèepaa darijë. É me géé goo é pinaanapô kà Pwiduée na tâa na pwàranümajé, géé goro pai tâa kâjë goo Iésu Kériso.

Ba jè còo naa na wâro kà Paulo pâ, é pwi a dau tâa na aré ma tòina goo wà Kériso. É wii géé na karapuu wà Roma, á càé caa pâji tâmogòori cè túâ gooé, ba pwiri o pwàra bà (1.7; 2.17,23). Wàru tàpé na rà èpárié ma cicaraé (3.2), á rà pwáco tèpa cèikí na rà pitu tée (2.20,21).

Éco na é nye tà ipwàdéé taaci wà Paulo, á é tòpi é pwina tèepaa marié, na diri pâ ére, ma na diri é pâ pàara. É ina pâ «Cau pâriô diri pâ pwi bèepwiri, géé goo Kériso, na é pagòo-o.» (4.13)

É wii mwara wà Paulo pâ, é pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kâjë Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjë. Diri é pàra muru, âna nye piticémuru naa goo, jii pwiri (3.8).

Wádé na jè ipwacèwii Iésu na diri pâ muru. Wà Iésu, âna é ipakírié, á é ipanuâé, ba na é bà ba kâjë naa goro *satauro. Á wádé na jè ipanuâjë ma piénawéna kâjë jècaa naa na ipakíri, pwacèwié.

Pai pitágoô tii tà tàpé Filipi

Ipwabwàcu ma ipwaolé (1.1–11)

É pipàra pâ é Picémara Wádé (1.12–18)

Wâro kà Paulo ba kà Kériso (1.19–26)

Aupitùâri kà Paulo tà tàpé Filipi (1.27–2.18)

Popai goo Timotéo ma Épafrodite (2.19–30)

Âjimuru âna, na jè tâmogòori Kériso (3.1–21)

Pàra autùâri kà Paulo ma ipicijii (4.1–23)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo *Paulo, na pwa tii. Tàgére wàibu, ma wà Timotéo, ba bu tupédu ênawéna kà *Kériso Iésu. Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée, na guwà tâa Filipi, ma wà tèpa pitùâ ma tèpa dikona. Guwà tèpa âboro kà Pwiduée, ba guwà tâa goo wà Kériso Iésu.

² Wádé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjë ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pwaolé tà Pwiduée wà Paulo

³ Na diri é pàara na go niimiriwà na, âna go pwaolé tà Pwiduée goowà. ⁴ Á go nye taaci ipwàdéé, naa na pai pwapwicíri kòo ba kàwà. ⁵ Ba guwà pitu tóo, naa goo é pai inapàpári é *Picémara Wádé, tapoo na guwà cèikí, tiagoro nabà.

1:1 Apostolo 16.12–40 * 1:1 Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwàranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.

⁶ Wà Pwiduée, âna é tapoo é waké na dau wâdé, naa na é pwâranümawà. Â go cèikí ba gòo pà, ée mwa ciburà waké goowà, tēepaa naa goro é tóotù, na ée mwa wājué me cōwà wà Kériso Iésu.

⁷ Dau wânümoo tàwà! Â wàrapwiri é pwâranümoo goowà diri. Ba guwà dau pitu tōo, naa goro waké, na é naa tōo wà Pwiduée. Â jè jée cau tòpi naima é *aupwényunyuaári kée, nabàni, na go tâa na karapuu, pwacéwii béaa, [na cácaa pâji piio].

Na pwi pàara-bà, âna go ipwamuru é Picémara Wâdé. Â go picémara târa pâ âboro, ba na rà dau cèikí naa goo. ⁸ Üu, é nye tāmogòori wà Pwiduée pà, go ina é âjupâra. Ba go cau meariwà, pwacéwii pai meariwà kà Kériso Iésu.

⁹ Wàéni é pwâra pwapwiciri kôo, ma pwâranümoo ba kàwà—na é pimaina too é pimeari kàwà. Wâdé na guwà tāmogòori bwàti [é pwi cèikí bèeni] na tâa gooje. Â wâdé na guwà cōo bwàti é pai wâro kàwà. ¹⁰ Naa wàrapwiri, â guwà o tāmogòori cōo ma wârori é pwina âjimuru. Â é tóotù, na é mwa wājué cōwà na, wà Kériso, âna o nye ticé epà wāgoowà. Â o nye ticé, na pâri ma pitèiwà goo. ¹¹ Â é pwâra waké kàwà, âna o dau wâdé ma tábawée, gée goro na é wâro goowà, wà Iésu Kériso. [Â wà tēpa âboro, âna rà] o mwa cōo é pai maina ma muugère kà Pwiduée, â rà o ipwamainae.

É pipâra pà é Picémara Wâdé

¹² Tēpa cèikí béèò, nümoo na guwà tāmogòori pà, é pai tâa kôo na karapuu, âna [pwa muru na wâdé na. Ba] gée goo kaa pwiri, na é dau pipâra pà é Picémara Wâdé! ¹³⁻¹⁴ Ba wà tēpa coda, na rà wà pwârawà kà pwi kupénoo, ma wà diri pàra tēpa âboro ni, âna rà jée tāmogòori pà, go wâna karapuu, gée goo pai piēnawéna kôo, ba kà Kériso. Â wâru tēpa cèikí, na é dau pagòora wà Kériso, ma rà picémara é popai kée, â jée càra mwa caa piwà ma wāgotàra goo.

¹⁵⁻¹⁷ Ba wâru tàpé na rà picémara wà Kériso, gée na pwâranümarà na wâdé. Ba rà tāmogòori pà, go tâa na karapuu, gée goo é pai *paâjupâra kôo é Picémara Wâdé. Â rà tāmogòori pà, [wà Pwiduée, na é] naa tōo é waké bèeni.

Èco na wà pàra tàpé, âna rà picémara é popai, gée goro é pai piboo kàra. Ba nūmarà na rà wénariò. Â pwa na rà nama go tâa na aré, na pàara na go bwaa tâa na karapuu na.

¹⁸ Wiàna rà piēnawéna kà Kériso, gée na âji pwâranümarà, é, wiàna rà nye piniimirà co, â piticémuru naa goo. Ba é nee Kériso, âna nye tà picémara, goo pà pwina rà pwa. Â go ipwàdéé nabàni, goo pwiri; üu, go nye tà ciburà ipwàdéé!

Wâro kà Paulo ba kà Kériso

¹⁹ Go ipwàdéé, ba go tāmogòori pà, guwà pwapwiciri kôo, [na go tâa ni na karapuu]. Â é dau pitu tōo é *Nyuâaé Pwiciri kà Kériso, [â é wéaari é nyuâaò]. Êkaa na, go cèikí pà, o mwa tipio [gée na karapuu].

²⁰ Dau nümoo na go [piēnawéna bwàti kà Kériso] â na go cibwaa kamu goo é waké kôo. Â go wâari pà, o câgo caa piwà, na go paari pà, wà Kériso, âna é dau maina ma muugère—wiàna go wâro, é wiàna go bà. ²¹ Ba wiàna go wâro, â go wâro co, ba kà Kériso. Â wiàna go bà ba kée, â nye dau wâdé mwara. ²²⁻²³ Ba jée dau nümoo na go wâjaa Kériso dàra gòiri awé.

Èco na piwâru pwâranümoo. Ba wiàna go nye tà wâro, â pwiri go nye tà pwa é waké na wâdé, ba kée. ²⁴⁻²⁵ Â o wâdé ba kàwà, na go tâa ni gòropuu, ba o pâri ma go pitu tàwà, ba na o pimaina pà é cèikí ma ipwàdéé kàwà. ²⁶ Wàrapwiri, wiàna go medariwà, â guwà o ipwàdéé ma pwamaina Kériso Iésu, gée goo é pwina é pwa ba kôo.

Aupitüari kà Paulo tà tàpé Filipi

Guwà tà cimwü

²⁷ É pwina piâjimuru ba kàwà, âna, na guwà wâro wiàra é Picémara Wâdé kà Kériso. Â wiàna go me nau caiwà, é, wiàna câgo caa me, â go o mwa tère cè jèkutà goowà na wâdé. Nümoo na go tère pà, guwà cimwü naa na é cèikí kàwà, â na guwà piwaké naima naa na caapwi pwâranüma. Ba guwà pwacéwii tēpa ipaa. Wâdé na guwà waké ba gòo, ba na é imaina pà é cèikí kàwà, na é me goro é Picémara Wâdé.

²⁸ Guwà cibwaa nama wāgotàwà goo tàpé na rà cicarawà. Ba [wiàna guwà gòo, â] rà o cōo pà, o tubatiàurà diri, dàra gòiri awé. Â guwà o tāmogòori pà, guwà o piétò, â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduée, [ma naa tàwà é *âji wâro jaaé].

²⁹ Ba wàé, na é naa tàwà é cèikí, naa goo Kériso. Â wàé mwara na é nama guwà tâa na aré, goo wà Kériso, na guwà piēnawéna kée.

³⁰ Ba wâgo mwara, âna go dau tâa na aré ba kêe, nabàni, pwacèwii biu na go tâa jaawà. Â guwà còo pai wakè kòo ba gòo, na go pwamuru [è Picémara Wâdé]. Â è wakè bèepwiri, âna cau wakè kâjè diri.

2

Guwà pitêrewà

¹ Ê wâro kàwà naa goo Kériso, âna é pagòowà. Â è pimeaari kêe, âna é patàmarù é pwàranùmawà. Â è Nyuâaé Pwicîri, âna é naanaimariwà ma wàé. Â guwà pimeaariwà, géé na âji pwàranùmawà. ² Â wiâna wàrapwiri, â go tacoo goowà pâ, na guwà pitêrewà. Wâdé na caapwi pimeaari kàwà, ma caapwi pwàranùmawà, ma caapwi auniimiri kàwà. Â, na guwà wàrapwiri, â o dau maina ipwàdéé kòo.

³ Guwà cibwaa wakè ma guwà pipaariwà. Â guwà ipakîriwà, ma ipwamaina pàra tàpé. Â guwà cibwaa niimiri pâ, dau pwamuru naa goowà jùrà. ⁴ Guwà cibwaa piniimiriwà co, â guwà mudàra cè pwina wâdé, ba kà pàra tàpé.

Guwà ipwacèwii Iésu na é ipakîrié

⁵ Wâdé na guwà ipwacèwii wà Kériso Iésu, naa na aunünüma kàwà, ma càrawà. Ba:

⁶ Ru caapwi wàilu ma Pwiduée,
naa na diri é pâ ére.

Â câé caa picipa
ma wéaari pai maina kêe.

⁷ É panuâ autâa kêe.

É panuâ diri kaa.

É pâ nau pwi âboro kîri.

É pa naiiri âboro.

⁸ É ipakîrié.

É pitêre dà Pwiduée,

tiagoro pai bà,

pai bà naa goro *satauro,

[pwacèwii teepâ,

kà tèpa âboro diri].

⁹ Â wà Pwiduée,

âna é pinaaé too.

É naa tée neere âboro,

na dau maina awé.

¹⁰ Ba na, naa na nee Iésu,

âna rà tùu jùrurà, na araé

diri pâ pwina

wânidò *napwéretòtù,

ma wâni gòropuu,

tianiboo na autâa kà tèpa bà*.

¹¹ Â rà o cau tomara too pâ:

Wà Iésu Kériso,

âna é Pwi Ukai!

Ba na, pai pwamaina

Pwiduée Caa.

Nabwé!

Guwà ìricò naa na bàutê

¹² Ùna go bwaa tâa jaawà, co tèpa âji béeò, â guwà pitêre dòo. Â wâdé na guwà nye tà ciburà pitêre dòo, nabàni na tiâuo jaawà. Guwà dau papwicîri Pwiduée, â guwà piênawéna kêe na diri pâ muru, na guwà piwakè naima, ba na tâbawê é wâro kàwà[†] naa goóé. ¹³ Ba

2:3 Galatia 5.26 **2:4** 1 Korénito 10.24 **2:6** Ioane 1.1–2, 17.5 **2:7** Ioane 1.14; 2 Korénito 8.9 **2:8** Hébéru 5.8, 12.2 **2:9** Ésaie 45.23; Apostolo 2.33; Éféso 1.20–21; Hébéru 1.3–4 **2:10** Roma 14.11 * **2:10** Autâa kà tèpa bà—Rà niimiri, wà tèpa Juif pâ, pwa autâa kà tèpa bà, na aranara é gòropuu. **2:11** Roma 10.9 † **2:12** Wâro kàwà—Grec: Pai pa-udòwà. Pai ina wèe ni pâ, è wâro naima kà tèpa cèikî naa na picaatâa.

wà Pwiduée, âna é tàgére wakè goowà, â ée mwa pwa ma wâdé tâwà, é câbawâdé kêe. Â ée mwa naa cè nii kâwà, ma guwà pitêre dèe.

¹⁴ [Na, é wâro ma wakè kâwà, âna] guwà cibwaa nama oratâwâ†. Â guwà cibwaa pikûuriwâ, ¹⁵ ba na o ticè èpà jaawâ, â na o ticè na pâri ma pitèiwâ goo. Â guwà o tèpa naî Pwiduée, na guwà tâbawêe, naa nabibiû kâra pâ âboro gôropuu, na rà tèpa pwâ, ma tèpa âboro èpà. Ba guwà o pwacèwii pâ Ìricò, na té na bàutê§, ¹⁶ na guwà pa pâdarirà é popai târa *âji wâro*.

Wiâna guwà wàrapwiri, â go dau ipwâdée goowà, na tòotù na é mwa wâjué còwâ na wà Kériso. Ba go jèe po dau pipanuâò, ba kâwà, pwacèwii pwi a-itâa, wâna pi-itâa. Â go o dau ipwâdée, wiâna é wakè kôo, ba kâwà, âna pwa pwêe. ¹⁷ Â wiâna pâri ma go bà, ba kâwà, â go o naa é wâro kôo, pwacèwii é *ârapwaaillò tà Pwiduée. Â jè o mwa tòpò naa jaa i ârapwaaillò na guwà naa tée, gée goro é cèikî kâwà naa gooé. Â go dau ipwâdée, goo pwiri. ¹⁸ Ûu, â jè o ipwâdée naima.

Wà Paulo âna é cùru pâ Timotéo ma Épafrodite

¹⁹ Go niimiri pâ, wiâna wâdé tà Pwi Ukai Iésu, â go cùru paé dariwâ wà Timotéo, ba na go tère cè popai goowâ, târa ma pagò-o. ²⁰ Nye wàco wà Timotéo, na ipaiwâ pwina tâa na pwâranûmabu. Â nye ticè pwi jèpwi, cèna é niimiriwâ, â nye wàé co.

²¹ Ba wà pâra tàpé, âna rà nye jèpa mudàra jèpa wâdé kàra. Â càra caa mudàra, ma rà pwa é pwina wâdé tà Kériso Iésu.

²² Êco na guwà tâmogòori pâ, é dau pitu tóo wà Timotéo. Ba bu pwacèwii tupédu aénaî, na bu wakè naima, goro é picémara é Picémara Wâdé. ²³ Â êkaa, na go niimiri pâ, go o mwa panuâê paé dariwâ, wiâna go tâmogòori cè tûâ good, naani. ²⁴ Â napwa naa good, âna go tâmogòori pâ, go o jèe tàpo paé mariwâ. Ba go dau cèikî naa goo Pwi Ukai.

Tòpi bwàti Épafrodite

²⁵ Nabàni, âna go jèe niimiri pâ, na go panuâ paé còwâ, wà pwi a cèikî béejè, wà pwini Épafrodite—wà pwi ia guwà panuâê medario, ba na é pitu tóo. Â bu dau wakè naima ba gòo, pwacèwii tupédu a-ipaa, [na bu inapàpari é *Picémara Wâdé]. ²⁶ Dau nùmee na é còowâ diri. Â dau tòina pwâranûmee, ba guwà tère é pai maagé kêe. ²⁷ Âjupâra pâ, é po dau maagé béaa, [â é jèe pwa na é bà]. Êco na é mearié wà Pwiduée, â é jèe piègòtùru còwâ. Ûna wàrapwiri, â wâgo mwara, âna upao, jii é tòina na maina.

²⁸ Â, na go panuâê paé dariwâ, â guwà o ipwâdée. Â câgo mwa caa dau pidumapié goowâ. ²⁹ Guwà tòpié bwàti naa na ipwâdée, wàra pai tòpi kâjè é pwi a cèikî béejè, naa na nee Kériso. Â wâdé na guwà ipwamaina tèpa âboro na pwacèwiié. ³⁰ Ba pwa na é bà, na é wakè ba kà Kériso. Â é wàrapwiri, ba na é pitu tóo, na pâara na càcaa pâri naa goowâ, gée goro é pai pitâiti kâjè.

3

Âjimuru âna na jè tâmogòori Kériso

¹⁻² Go tubanabwé é auniimiri kôo bèeni, co tèpa cèikî béeò: Wâdé na guwà ipwâdée, goo pai tâa kâwà, ma wà Pwi Ukai.

Ipwacòoco tèpa wakè ba èpà

Guwà ipwacòoco tèpa wakè ba èpà. Câgo caa piwâ, na go ciburâ ina tâwâ pwiri, ba na guwà tàci, ma pipwabwâtiwâ. Ba rà ina pâra tàpé pâ, wâdé na pwa *kamaî tajè diri, [wàjè na jè cèikî naa goo Iésu]. Rà tèpa akàna! [Nûmarâ na tapàgâ jè ére gée goo naijè, êco na] é pwiibâ, âna piticémuru naa goo!

³ Ba é âji pwa kamaî, âna [wâna pwâranûmajè. Â] wàjè, [âna jè âji Ba kà Pwiduée]. Ba jè piênawéna kêe, goro é Nyuââe Pwicîri. Â câjè caa pi-ina kâjè, goro é pwina jè pwa, naa na naijè! Jè ina é pwina é pwa wà Kériso Iésu, ba kâjè.

⁴ Wiâna pwa pwi jèpwi, na pâri ma é pi-ina kêe, âna o wâgo. Â wiâna rà niimiri wà pâra tàpé pâ, pwamuru naa goo é pâ tûâ kàra, â wâgo, âna go dau wénarirà awé. ⁵ Ba wâgo, âna go pwi âji *Juif, pwi *Isaraéla gée na wâao kà *Benjamin. Â pwa kamaî tóo, na bé 8 kâra tòotù gée na càuru é pai pitèpao, [wiâra nyamanya kà tèpa Juif]. Â go pwi jè bée tèpa *Farasaio [pwi

† **2:14** Nama oratâwâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Tamaki. **2:15** Daniel 12.3; Filipi 1.10; 1 Tésalonika 2.19 § **2:15**

Ìricò, na té na bàutê—Grec: Uèu. * **2:16** 1^r e phrase—é, Guwà tà mwü goro é popai târa wâro. **2:18** Filipi 3.1, 4.4

2:21 2 Timotéo 4.10 **2:25** Filipi 4.18 **3:3** Roma 2.29 **3:4** 2 Korénito 11.18 **3:5** Luka 1.59; Apostolo 23.6;

2 Korénito 11.22

ditàra pwapwicíri kâbà tèpa Juif] na bà nye dau tãa goo è *Naèà kà Moosé. Á go nye dau pwi a pitère dâra kaa è Naèà, ⁶ tiagoo na, câgo mu caa tâjii* è ji autùâri na kîri naa na.

Á go nye panuâô bamwara [tãra pwapwicíri kôo] tiagoro pai tubaèpà kôo tà tèpa cèikí naa goo Iésu. [Ba go nye tà niimiri pâ, go pwa è câbawâdé kà Pwidueé].

Ticèmuru naa goo wakè kôo béaa

⁷ Na pàara bèepwiri, âna nye dau âjimuru tóo diri è pwiibà. Á ni, âna go jèe tãmogòori pâ, po dau ticèmuru naa goo, majoroé [è pwina é pwa wà] Kériso. ⁸⁻⁹ È pwina é dau âjimuru, âna pai tãmogòori kôo Kériso Iésu, Pwi Ukai kôo. Diri è pàra muru, âna nye piticèmuru naa goo, jii pwiri. Úu, èdiri pâ pwiibà, âna nye pwacèwii è pâ teepà. Á go jèe cau naaco diri, ba na go wâro goo Kériso. Á wà Pwidueé, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiú kâbu ma wàé, â] è nama go pwi âboro na go *târú na araé, majoroé è cèikí kôo, naa goo Kériso. Á càcaa gée goro è pai pitère dâra kôo, è Naèà, [ba po dau piticèmuru naa goo pwiri].

¹⁰ Nye nùmoo na go dau tãmogòori wà Kériso, bau è pátamee, na é nama é wâro cówâ, gée na aubà. Á go pa cè napàraô gée goo pai tãa na aré ma tóina, ma pai bà kée. ¹¹ Ba wiána wàrapwiri, á go cèikí pâ, [wà Pwidueé, âna ée] mwa pawâroô cówâ, gée na aubà, pwacèwii Kériso.

Jè tà paé na pai itàtà kâjè!

¹²⁻¹³ Wà Kériso Iésu, âna é jèe pwa ma go udò, ba na go pwi âboro, na go pàra nau tãbawée, ma wâdé tà Pwidueé, ma mwù è pai cèikí kôo. Câgo caa ina tàwà pâ, go jèe tãbawée kaa, é, na go jèe tèepaa naa gòro otápwe kâra pi-itàa. Ba bwaa dau gòri è naigé, co tèpa cèikí béed. Á go tà còo cò è naigé, na wábéaa kôo, á câgo caa niâri cówâ è naigé, na wâcàtù†. ¹⁴ Go itàa, goro diri è nii kôo, ba na go tòpi è pwina é todòo naa goo† wà Pwidueé, gée goo è pwina é pwa wà Kériso Iésu ba kâjè^S.

¹⁵ Wàjè diri, na jèe mwù è cèikí kâjè, âna wâdé na wàrapwiri, cè pai niimiri kâjè. Á wiána pité è auniimiri kà pàra tàpé, naa goro cè jè muru, á ée mwa paari tãra wà Pwidueé è âjupàra, goro è pwiibà. ¹⁶ Á wâdé na jè nye tà picaapàra, wiàra è pitúâ, na jè jèe pàra wiàra, tiagoro nabàni.

Guwà ipwacèwii

¹⁷ Tèpa cèikí béed, wâdé na guwà ipwacèwii. Á guwà ipwacèwii mwara, tàpé na rà ipwacèwiiibà.

¹⁸ [Ipwacòowà goro pâ tûâ kàwà.] Go jèe ina tàwà béaa pâ, dau wâru [tèpa cèikí] na rà pâ nau tèpa cicara è *satauro, goro pâ tûâ kàra. Á go po dau pikíri, goro è pwiibà, á go i goo.

¹⁹ Wàilâ, âna rà ipanuârâ bamwara, tãra câbawâdé kâra naiiri âboro. Á rà pi-ina kàra, goro è pwina rà pwa, na jè miiri goo. Á guwà pwacòoco, ba rà pàra dâra pai tiàurâ [wâiti jii Pwidueé, dâra gòiri awé].

²⁰ Á napwa naa goojè, âna jè tèpa âboro *napwéretòotù, wâna é tãa wê, wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Á jè pidàpwicâarijè, ma tapacíri, è pai wâjué me cówâ kée, ba na ée mwa bàra pa-udòjè. ²¹ Á ée mwa pitòotéri è naiijè na ticé nii kée, goro è pátamee, ba na o pwacèwii è naiié na pwényuâa. Á goro è pátamee bèepwiri, âna ée mwa piétò jii diri è pâ muru, á ée mwa pitúâ kàra.

4

Pàra autùâri kà Paulo

¹ Tèpa âji pwàranùmoo, po dau nùmoo na go còowà cówâ. Ba go ipwàdé goowà, ba guwà tèpa pwàra wakè kôo. Á go ilari jiiwà pâ, guwà tà mwù naa goo Pwi Ukai.

² Wâgàu, co du èpo, Évodie ma Syntique, go ilari jiiu ba gòo, pâ, gàu pitèreu, ma gàu caapwi naa goo Pwi Ukai!

3:6 Apostolo 8.3 * **3:6** Tiagoo na, câgo mu caa tâjii... Grec: Á jèe nye ticé cè jè muru cèna pitòto goo (irrèprochable).

3:7 Mataio 13.44,46 **3:8-9** Roma 3.21-22 **3:10** Roma 6.3-5, 8.17 **3:12-13** 1 Timotéo 6.12,19 † **3:12-13** Grec: 12Câgo caa pâji tãbawée. Á go pipwadàrapwa, ba na o tãa tóo è câmaô, ba wâgo, âna go tãa goo Kériso. 13Câgo caa niimiri, co tèpa aèjii, pâ, jèe tãa tóo pwi bèepwiri. Á go naaco pâ muru na càtù, á go itàa dâra è pwina wábéaa kôo. **3:14** 1 Korénito 9.24 † **3:14** È pwina é todòo naa goo—é, È wâro na bwaa âmué naanidò. ^S **3:14** Gée goo è pwina é pwa wà Kériso... é, Na é todàjè na é naigé mee Kériso Iésu. **3:15** 1 Korénito 2.6 **3:17** 1 Korénito 4.16 **3:19** Roma 16.18 **3:20** Èféso 2.6,19 **3:21** 1 Korénito 15.28,43-53 **4:1** 1 Tésalonika 2.19-20

³ Â wâdé na gà pitu târu, co pwi âji bére wakè kôo *. Ba dau gòo è pai wakè kâbà ma wàilu, ba na é bwiari pâ è *Picémara Wâdé—wakè na bà pwa, ma wà Clément, ma wà pàra tàpé. Ê neerâ, âna nye wii, naa na Tii goro wâro, kà Pwiduée†.

Guwà nye tà taaci ipwâdéé

⁴ Guwà nye tà taaci ipwâdéé, ma guwà nye tà tâa goo wà Pwi Ukai. Ûu, go nye ina mwara pâ: Wâdé na guwà nye tà taaci ipwâdéé!

⁵ Â guwà moo, naa goro diri pâ âboro. Ba ée jèe wâjué còwâ wà Pwi Ukai. ⁶ Guwà cibwaa géaa naa goro pâ muru, â guwà pwapwicîri tà Pwiduée, ma ilari jiié cè muru na tiâu jiiwâ. Â guwà ciburâ pwaolé tée. ⁷ Â è pinaanapô, me gée jaa Pwiduée, âna ée mwa wéaari è pwâranûmawâ ma auniimiri kâwâ, na tâa goo Kériso Iésu. Â è pinaanapô bèepwiri, âna è dau wénari awé è pai tâmogòori kâjè, tèpa âboro.

Tâa goo pâ pwina wâdé

⁸ Go tubanabwé è auniimiri kôo naani, co tèpa cèiki bééò: Wâdé na guwà tà tâa goo è pâ pwini:

Pâ pwina wâdé;
Pâ pwina âjupâra;
Pâ pwina pwényuâa;
Pâ pwina muugère;
Pâ pwina tâbawêe;
Pâ pwina jè ipapwicîri ma câdiri;
Pâ pwina pwéelaa, ma *târù na ara Pwiduée.

⁹ Â guwà pwacèwii, naa goro diri è pâ muru. Ûu, guwà pwa è muru, na guwà picòo jiiio; na guwà tòpi jiiio; na guwà tère jiiio; na guwà còo na go pwa. Â wà Pwiduée, na é naa è pinaanapô, âna ée mwa wâjaawâ.

É pitu tâjè Kériso na diri pâ muru

¹⁰ Dau maina pwâranûmawâ goòò. Êco na, tiagoo nabàni, âna càcaa wâru pâ pàara, na guwà paari è pimeaari kâwâ, ba kôo. Â nabàni, âna go dau ipwâdéé, naa goo Pwi Ukai. Ba pâri ma guwà naa tóo [é âraimeai, gée na âji pwâranûmawâ].

¹¹ Câgo caa ina tâwâ pâ, nye tiâu jiiio cè jè muru. Ba go jèe nye tâmogòori wâro, goro pwina tâa tóo. ¹² Ba go nye tòpi è pwina tèepaa mariô, na diri pâ ére, ma na diri è pâ pàara. Â go tâmogòori wâro—wiàna wâru tóo, é, wiàna ticè tóo; â wiàna go pwâro, é, wiàna go copwa. ¹³ Cau pâriô diri pâ pwi bèepwiri, gée goo Kériso, na é pagòo-o.

Olé tâwâ goro bépitu

¹⁴⁻¹⁵ Êco na nye dau wâdé tóo, è pwina guwà pwa, goro pimeaari kâwâ, co tèpa âji bééò, tàpé Filipi. Ba guwà pitu tóo, naa na pai tâa na aré kôo.

Guwà niimiri è pai wâro kôo, na ia go pâra, gée na province Macédoine, ba na go inapâpâri è Picémara Wâdé, naa jaawâ. Na pwi pàara-bâ, âna nye ticè, gée goo tèpa pàra wâra pwapwicîri, na rà niimiri pâ, na rà pitu tóo, goro mwani. Nye wâguwâ co. ¹⁶ Â na ia [go pâra jiiwâ] â go tâa na ville Tésalonika, â wâru è pai panuâ me tóo è pâ âraimeai kâwâ.

¹⁷ Wiàna go ina tâwâ diri pâ pwiibâ, âna câgo caa imudâra còwâ è pimeaari kâwâ. Êco na go nye tâmogòori pâ, wiàna guwà naa, â guwâ o nye tòpi è pumee. Â nûmoo na é *pwényunyuâariwâ wà Pwiduée. ¹⁸ Ba è âraimeai kâwâ tóo, âna pwacèwii è *ârapwailô tà Pwiduée, na nye dau wâdé tée.

Napwa naa goo è pwina guwà naa tóo, na é naigé mee Épafrodite, âna go nye tòpi naa na ipwâdéé. [Â go pwaolé tâwâ ni.] Ba nye cau tâa tóo è pwina nûmoo goo. Ûu, jèe dau wâru tóo, â jèe dau wéna!

Ée mwa naa tâwâ pwina tiâu

¹⁹ Wâguwâ, âna ée mwa pwényunyuâariwâ wà Pwiduée goo pâ wâdé kée, na dau wâru, ma muugère. Â ée mwa naa tâwâ diri cè pwina tiâu jiiwâ, na é pinaigé mee Kériso Iésu. ²⁰ Wâdé na jè pwamaina Pwiduée Caa, dàra gòiri awé! Amen! Wâdé na wâra!

Ipicijii

4:3 Luka 10.20 * 4:3 Pwi âji bére wakè kôo—Wà Paulo, âna é patùra pwi jè béé goro wakè, êco na câé caa ina nee.

† 4:3 Tii goro wâro, kà Pwiduée—Còo note goo Auinapâpâri 3.5. 4:5 Hébéru 10.25; Jacques 5.8-9 4:6 Mataio 6.25-34; Kolosé 4.2 4:7 Ésaïe 26.3; Ioane 14.27; Kolosé 3.15 4:9 Roma 16.20 4:13 2 Korénito 12.10 4:14-15 2 Korénito 11.9

²¹ Guwà cau pwabwàcu, târa diri tèpa cèikí [na rà wâjaawà]—wà diri tèpa âboro kà Pwiduée, géé goo wà Kériso Iésu. Â wà mwara tèpa cèikí béèò, na rà gére wâni, âna rà pwabwàcu tàwà.

²² Rà ina mwara bwàcu kàwà wà tèpa cèikí, na rà wakè na pwârawà kà pwi ukai kà tèpa *Roma, ma wà mwara pàra tèpa cèikí.

²³ Wâdé na é pwényunyuaâriwà diri, wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro ê *pimeaari imudi kée.
Cidòri nyuâawà!

Tii kà Paulo tà tàpé Kolosé Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma (Apostolo 28.30–31). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Éféso. Wâru pà popai na é *Tii tà tàpé Kolosé*, na ipaiwà bau é pà popai na é *Tii tà tàpé Éféso*.

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Kolosé, ville naa province na nee pà Asia (napô Turquie nabà) na pàara na rà pitûâ naawê wà tèpa Roma. Wà pwi jè âboro na nee Épafras, âna é picémara târa é *Picémara Wâdé goo Iésu na naja 52–55, béaa kàra pai tâa kàru na karapuu naima ma Paulo.

Cina é wii?

Wâru tàpé géé goo tèpa cèiki wâ Kolosé, na càra caa tèpa *Juif, â càra caa tâmogòori é pà naèà kà Pwiduée. Pwa pàra tèpa âboro, na rà ipa-imwürurà goro pà pupûra na pwâ. Ba rà ina târa pà, é naijè, âna muru na èpà, â wâdé na jè wâro wiâra pà naèà na gòo, ba na jè dau piaabòrjè. Â rà ina mwara pà, wâdé na jè pwamaina tèpa *angela. Êdiri pà pwi bèepwiri, âna muru na pwâ, ba muru na pàiti jii é âji Picémara Wâdé goo wâ Iésu.

Dà ère é tii bèeni?

É ipwâdéé wà Paulo, ba é cèiki kà tàpé Kolosé, âna gòo. Â é pagòora na rà tà tâa na âji pupûra goo Kériso, â na rà cibwaa pàiti jii. Wâdé na jè pwamaina co wà Pwiduée ma wà Kériso, ba wàilu na ru pitûâ kàra diri é pà muru naa gòropuu ma naa napwéretòotù. Â é ina mwara wà Paulo pà, na jè cèiki naa goo wà Kériso, â o cà mwa caa pà naèà kàra pà âboro na o nama wâdé tà Pwiduée wàijè. Ê âji naèà kâjè, âna tâa na pwâranümajè, â ticè na piijè còwâ, wàijè na jè tâa goo Kériso, ba pwacèwii na jè jèe bà, ma wâro còwâ ma wâé.

Pai pitâgoo tii tà tàpé Kolosé

Ipwabwàcu ma pwâra pwapwicîri (1.1–14)

Kériso na é âjimuru jii diri pà muru (1.15–23)

Wakè kà Paulo ba kàra wâra pwapwicîri (1.24–2.5)

Tâa goo Kériso (2.6–15)

Cibwaa ipacè naa goro naèà na pwâ (2.16–23)

Wârori âmu wâro naa goo Kériso (3.1–17)

Popai târa pwârawâ na rà cèiki (3.18–4.1)

Bénabwé popai ma ipicijii (4.2–18)

Ipwabwàcu

¹⁻² Wâgo* Paulo, na pwa tii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée na ville Kolosé. Tàgére wàibu ma Timotéo, wà pwi a cèiki béejè. [Â é naa bwàcu kàwà mwara.] Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é cábawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pà, ba na go picémara é popai kèe.] Â wâguwà, âna é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kèe, na guwà pitère dèe, ba guwà tâa goo Kériso.

Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè. Cidòri nyuâawà!

Pwâra pwapwicîri kà Paulo

³ Bà nye ciburà pwapwicîri ba kàwà, â bà nye ciburà ipwaolé tà Pwiduée, wà Caa kà Pwi Ukai Iésu Kériso. ⁴ Bà bà tère é jèkutà goro é cèiki kàwà naa goo wà Kériso Iésu ma é pimeaari kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduée. ⁵ Â guwà wàrapwiri, ba guwà tapacîri goro cèiki é

* **1:1-2** Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, èco na é paari pà, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.

1:3 Éféso 1.15,16 **1:5** Éféso 1.13; 1 Pétèru 1.4

pâ *aupwényunyûâari na é pwabwàti ba kàwà naa *napwéretòotù wà Pwiduée. Â guwà jèe tâmogòori pwiri, na ia guwà mara tère è *Picémara Wâdé, pwi popai na é âjupâra.

⁶ È Picémara Wâdé, âna é tàgére bwiri, ma maina pâ, naa gòropuu diri. Â é tàgére tòotéri è wâro kà tèpa âboro na diri pâ ére, ma pame è pâ aupwényunyûâari naa goorà†. Â é jèe nye wàrapwiri naa jaawà, tapoo na pàara na guwà tapoo tère. Na pwi pàara-bà, âna guwà mara tâmogòori è âjupâra, goro è pimeaari imudi kà Pwiduée ba kâjè tèpa âboro.

⁷ Ba wà Épafra, pwi bééba goro wakè, na é mara pame tàwà i popai bèepwiri. É pwi ênawéna na é dau pitère dà Kériso, â é wakè ba kàwà‡. ⁸ Â é piwiâ tâbà mwara è pimeaari na é tòpò naa goowà è *Nyuûâè Pwicîri.

Bà pwapwicîri ba kàwà

⁹ Tapoo na tòotù na bà tère è jèkutâ goowà, â câbà caa nao goro pwapwicîri ba kàwà. Â bà ilari jii Pwiduée pâ, na é naa tàwà è autâmogòorimuru, na é naigé mee Nyuûâè Pwicîri kèe, ba na guwà tâmogòori bwàti è câbawâdé kèe. ¹⁰⁻¹¹ Â, naa wàrapwiri, â guwà o wârori è wâro na o pwamaina Pwi Ukai. Â o wâru pâ tûâ na wâdé na guwà o pwa, na o nama é ipwâdé. Â o dau pimaina too è pai tâmogòori kàwà wà Pwiduée, na é maina ma muugère. Â é pagòowà goro è pàtâmee na dau maina, ba na guwà o tà mwù ma pidâpwicâriwà, ma ipwâdé, naa na diri pâ muru na o tèepaa mariwà.

¹² Â guwà o mwa ipwaolé tà Caa. Ba é naa tàwà è tàrù ma o tâa tàwà è mwato kàwà, gée goro è pâ wâdé kèe na é pwabwàti, ba kà tèpa âboro kèe, na rà wâro na pwéelaa.

¹³ Ba é upajè jii è pitûâ naa mwaciri kâra bàutè. Â é popajè pâ naa na Mwcîri kà Pwina naîé, na dau wânùmee tée. ¹⁴ Wà Pwina naîé, âna é ipanuâè còwà, ba na é tipijè jii è èpà, ba na é pame tâjè è pai pwanauri wàra è pâ èpà kâjè.

Kériso na é âjimuru jii diri pâ muru

¹⁵ Căcaa pâri ma jè còo Pwiduée.

Èco na wà Kériso, âna é pwi
ânúu Pwiduée, na jè còoè.

Ba é pwacèwii wà Pwiduée,
naa na diri pai pwa wée.

É Pwina naîé na é pâbéaa kâra
diri pâ muru.

É piwéna jii diri pâ muru
na é tòpò wà Pwiduée§.

¹⁶ Cau tòpòrà diri gooé:
Diri pâ muru naa napwéretòotù
ma wâni gòropuu;
diri è pwina jè còo,
ma è pwina câjè caa còo;
diri pâ nyuûa, ma è pâ pàtâma;
diri pâ pitûâ, ma ukai,
ma mwaciri.

Wâé na tòpò diri pâ muru
ba kèe.

Ba pwina nûma Pwiduée goo,
âna wà Kériso na pacoo*.

¹⁷ É nye tâa, béaa kâra
diri è pâ muru.

Â é pwi pàara diri pâ muru;
è tòimirà ma caajurirà.

¹⁸ É pwi pûru è naiié—
[ukai kâra] wàra pwapwicîri kèe.

Wâé na é nama é wâro†.

† **1:6** 2^c phrase—Grec: É tòpò pwée. **1:7** Kolosé 4.12; Philémon 1.23 † **1:7** Ba kàwà—é, Ba kòo naa jaawà. **1:9** Éfésó 1.16,17 **1:10-11** Éfésó 1.19, 3.16 **1:12** Éfésó 1.11,18 **1:13** Luka 22.53; Éfésó 2.2 **1:14** Éfésó 1.7 **1:15** Ioane 1.18; 2 Korénito 4.4 § **1:15** Grec: É ânúu Pwiduée na câjè caa còoè. É Pwina naîé, pwi apâbéaa kâra diri pâ muru na jèe tòpòrà. * **1:16** Wâé na tòpò diri pâ muru...wà Kériso na pacoo—Grec: Tòpò diri gooé, ma ba kèe. **1:17** Ioane 1.1, 8.58 **1:18** Apostolo 26.23; Éfésó 1.22–23; Auinapàri 1.5 † **1:18** Wâé na é nama é wâro—Grec: Wâé, âna è autapoo.

Wàé pwi àboro, na é mara
wàro còwá géé na aubá
ba na é tádòiti jùrà diri.

¹⁹ Á wádé tà Pwíduée,
na ipaiwàilu ma wà Pwina naiê
naa na diri pá ére†.

²⁰ Géé goo wà Pwina naiê,
âna é tòpò pinaanapò
wà Pwíduée,
naa nabibiu kêe
ma wà diri tèpa àboro,
ma diri pá muru,
wâni gòropuu
ma wânidò napwéretòotù.

É wàrapwiri goo é domii
kà Kériso
[na joro na ia é bà]
naa goro satauro.

Nabwé!

É jèe pinaanapò ma wàguwà

²¹ [É pá popai bèepwiri, âna ina] ba kàwà mwara, ba béaa, âna guwà pitâiti jii Pwíduée. Ia guwà tèpa èpàrié, â guwà cicaraé goro pá auniimiri ma tûâ kàwà na èpà. ²² Á nabàni, âna wà Pwíduée, âna é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé. Ba wà Pwina naiê, âna é pa naiiri àboro, â é bà [naa goro *satauro] ba na é popawà na ara Pwíduée, ma guwà pwiciri ma tábawée na araé. Á jèe nye ticé èpà goowà, cèna ée mwa pitèiwà goo.

²³ Wádé na guwà tà cimwù naa na cèikí kàwà. Á guwà cibwaa pàiti jii é Picémara Wádé na guwà jèe tòpi, ba wàépwiri é pàara cèikí kàwà. Géé goo pwiri, na guwà tapaciri na cèikí, diri pá aupwényunyuàari kà Pwíduée. É pwi Picémara Wádé bèepwiri, âna jèe picémara pitiri naa gòropuu. Á wàgo Paulo, âna go pwi ènawéna kêe.

Wakè kà Paulo ba kàra wàra pwapwiciri

²⁴ Napwa naa good, âna go ipwádée na go pwamaagé còo ba kàwà. Ba êkaa na go pa é nakake kòo, géé goro pá maagé còo kà Kériso ba kàra é naiié, é wàra pwapwiciri kêe. ²⁵ Ba wà Pwíduée, âna é cùruo, ba na go pwi ènawéna kàra diri é wàra pwapwiciri kêe, ba na go inapàpari tàwà bwàti èdiri popai kêe, ²⁶ popai goro é auniimiri kêe na é pacoo, ba kàjè. Béaa, âna i pwi auniimiri kêe bèepwiri, âna ia tàbinyiri. Á tiagoro nabàni, âna nye ticé àboro na tàmogòori. Á nabàni, âna ée jèe nye inapàpari tājè, wàjè pwi Ba kêe.

²⁷ Ba nùmee na jè tàmogòori pá, dau maina ma pwényuàa awé é pwina é pwa ba kàjè. Á muru na maina ba kàra diri na jèpapara àboro, â càcaa kà tèpa *Juif co. Á wàéni é èreé: É wàro goojè wà Kériso! Á géé goo kaa pwiri, â jè tàmogòori pá, jè mwa taa na é pai maina ma muugère kêe§.

²⁸ Á wàépwiri majoroé ma bà inapàpari wà Kériso tàra diri pá àboro. Á bà patùrarà, ma pacàmurirà, goo diri é autàmogòorimuru na taa goobà. Bà wàrapwiri, [ba na bà poparà pá, naa goo Pwíduée] ba na rà cimwù ma tábawée [naa na cèikí kàra] naa goo Kériso. ²⁹ Wàé kaa pwiri, na go wakè ba gòo, goro é pàtâma Kériso na dau maina, na é wakè good.

2

¹ Nùmoo na guwà tàmogòori pá, go wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikí wà Laodicée, ma mwara tàpé na càra caa páji ipitibà. ² Ba nùmoo naa pagòowà diri, ma guwà o caapwi naa na pimeaari kàwà. Á guwà o cèikí ba mwù naa goo é pwina é pwa wà Pwíduée, géé goo na guwà tàmogòori bwàti é auniimiri kêe ba kàjè, na ia tàbinyiri béaa. Á é ère pwi auniimiri kêe bèepwiri, âna wà Kériso.

1:19 Kolosé 2.9 † **1:19** Ipaiwàilu ma wà Pwina naiê... Grec: É taa bamwara goo wà Pwina naiê. **1:20** Éfésó 1.10, 2.16 **1:21** Roma 5.10; Éfésó 2.12 **1:22** Éfésó 2.14–16, 5.27 **1:25** Éfésó 3.2,7–8 **1:26** Roma 16.25–26; Éfésó 3.5,9 § **1:27** Grec: Nùmee na rà tàmogòori é pwényuàa kàra é pwina càrù, ba kà tèpa Ba. Wàéni: Wà Kériso, âna é taa goowà, â wàépwiri é majoroé, ma guwà tapaciri é muugère. **1:29** Éfésó 3.7,20; Filipi 4.13

³ Wà Kériso, âna wâé ê *aamwari kà Pwiduée, ba tâa gooé diri ê autâmogòorimuru ma ê tâmanga kèe na tâbinyiri, [â wâé co na é paari tâjè].

⁴ Go ina tàwâ ê pâ pwiibâ, ba na ticè jè âboro cèna ipa-imwüruwâ, goro ê pâ pwâratùra na po nea. ⁵ Ba wiàna go jèe wâiti jüwâ, â go ciburâ niimiriwâ. Â go nye dau ipwâdée kaa, na go tère pâ wâdé wâro kâwâ, â guwâ pitòimiriwâ, â é tâ mwü ê cèiki kâwâ naa goo wâ Kériso.

Tâa goo Kériso

⁶ Guwâ jèe tòpi wâ Kériso Iésu, ba na é Pwi Ukai kâwâ. Â wâdé na guwâ ciburâ tâa gooé, ⁷ ba na guwâ wâro gée gooé, [pwacèwii ê upwâra] na wâawâ, naa napuu na wâdé. Â guwâ tâ mwü na cèiki, na bâ jèe pacâmuriwâ goo, [pwacèwii ê wâ, na bari] naa goro ê pâae na mwü. Â guwâ ipwaolé tâ Pwiduée, gée na diri ê pwâranümawâ.

⁸ Guwâ cibwaa nama rà ipa-imwüruwâ, wâ pâra tàpé, goro pâ picòo na pwâ. Ê popai kâra, âna [wâra muru na po dau] tâmanga, êco na nye piticèmuru naa goo. Ba nye auniimiri ma nyamanya kâra âboro co, na me gée goro ê pâ duée gopaérenao*. Â càcaa popai me gée goo Kériso.

⁹ Wiàna é pa naiiri âboro wâ Kériso, êco na ipaiwâilu ma wâ Pwiduée Caa, naa na diri pâra ére†. ¹⁰ Â guwâ jèe tòpi ê wâro kâwâ na tâbawée, gée goo na guwâ tâa gooé. Wâé na tâa tée diri ê tarù ma pátamee, naa goro diri pâ pitûâ, [ma duée] ma pátama.

É jèe naa tàwâ âji wâro

¹¹ Jèpwi mwara: Ûna guwâ jèe medari Kériso, â [jèe pwacèwii na] pwa *kamaî tàwâ. Càcaa é pai pwa kamaî naa na naiiri âboro, [â nye kamaî târa pwâranümajè]. Ba wâ Kériso na é tapàgâ tâjii ê pátamara pâ câbawâdé kâwâ na èpâ, na rà ciburâ dàtiwâ pâ, ma guwâ pwa na èpâ.

¹² Ba, na ia jèe *upwaaawâ, âna pwacèwii na ipwâniriwâ, ma wâ Kériso. Â guwâ jèe wâro còwâ gée na aubâ ma wâé, ba guwâ cèiki naa goro ê pátama Pwiduée na é nama é wâro còwâ. ¹³ Ba béaa, âna guwâ tèpa âboro bâ, [ba càcaa tâa tàwâ ê *âji wâro] gée goro é pâ èpâ kâwâ. Â, na pwi pâara-bâ, âna càcaa pâji tapàgâ tâjii ê pâ câbawâdé kâwâ na èpâ†.

Nabani, âna wâ Pwiduée, âna é nama jè wâro naima ma wâ Kériso. Â é cau pwanauri diri ê pâ èpâ kâjè. ¹⁴ Â é jèe câtùra ê 'kéredi' kâjè—[pai ina wèe pâ, èdiri pâ muru èpâ na jè pwa] na o mwa pitèjèe goo. Â é nama tiâu ê pátamara ê pâ pwiibâ, ba jèe tanamiri naa goro i*satauro, na ia é bà wâ Kériso. ¹⁵ Â gée goro é satauro, âna wâ Pwiduée§, âna é piétò naa na paa kâra, ma pâ duée ma pitûâ na rà cicaraé. Â é jèe popa jüirâ diri ê pitûâ kâra ma pátamara. Â é piirâ, â é dàtirâ pâ, [naa na pai kamu kâra] na ara pâ âboro diri*.

Jè cibwaa ipacè naa goro naèà na pwâ

¹⁶ Guwâ cibwaa nama rà naa cè naèà tàwâ wâ tèpa âboro. Guwâ cibwaa nama rà pitèiwâ, goro é utimuru, ma é pwina guwâ wâdo, é, géepâ, [na câguwâ caa papwicîri] ê pâ tòotù [na rà ina pâ, pwicîri]—pwacèwii tòotù goro pai ébé parui, ma pwi jè tòotù naa na nadàpara pwapwicîri. ¹⁷ Èdiri pâ pwiibâ, âna po ânuru co é pwina o mwa tèppaa. Ê âjimuru, âna wâ Kériso.

¹⁸ Ûu, guwâ cibwaa nama rà pacoowâ jii ê ipwâdée kâwâ, [goro ê pâ naèà kâra]. Ba rà tacoo goojè pâ, wâdé na jè dau piaabòrijè, [naa na naiiri âboro, ba na jè paari é pidàpwicâari. Â rà ina mwara pâ, wâdé] na jè ipwamaina tèpa *angela. Wâ tèpa âboro-bâ, âna rà niimiri pâ, rà piwéna jüjè, gée goo [na rà tòpi é 'autâmogòorimuru' gée na] âcòwâ. Êco na é auniimiri kâra, âna auniimiri kâra âboro co!

¹⁹ Tautàra na rà tâa goo Kériso, na é pwi [ukai kâra é wâra pwapwicîri kèe, pwacèwii ê] pûru âboro [na é pitûâ kâra é naiié]. Ba wâ Kériso na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére gée goro naiié, ba na caapwi naiiri âboro†. Â é pa-ija é naiié, â wâ Pwiduée, âna é nama é maina too.

Tipiwâ jii pâ pitûâ na èpâ

2:3 1 Korénito 1.24,30 **2:4** Roma 16.18 **2:5** 1 Korénito 5.3 **2:7** Éféso 3.17 * **2:8** Na me gée goro é pâ duée... é, Auniimiri, goro é pai pwa goo é gòropu ma napwéretòotù. **2:9** Ioane 1.14,16 † **2:9** Ipaìwâilu ma wâ Pwiduée Caa... Grec: Wâ Pwiduée, âna é tâa bamwara goo wâ Kériso. **2:10** Éféso 1.21–22 **2:11** Roma 2.29 **2:12** Roma 6.4
2:13 Éféso 2.1,4–5 ‡ **2:13** 2^e phrase—Grec: Â gée goo na càcaa pwa kamaî tàwâ. **2:14** Éféso 2.14–16; 1 Péteru 2.24
§ **2:15** Pwiduée—é, Kériso. * **2:15** Wâ tèpa Roma (tàpé na rà pitûâ kâra é gòropu na pwi pâara-bâ), âna rà mu popa diri tèpa coda na rà piétò jüirâ goro paa, â rà paarirà na ara tèpa âboro diri naa na pai kamu kâra. Wâépwi ucina goo wâ Kériso na é piétò awé jii diri tèpa duée ma pitûâ na rà cicaraé. **2:16** Roma 14.1–12 **2:17** Héberu 8.5 **2:19** Éféso 2.21, 4.16 † **2:19** 2^e phrase—Grec: Ba, gée gooé, na caajuri diri é naiié, goro pâ aupitòòbara ma otâpwe (jointures et ligaments) na naa târa.

²⁰ Wáguwà, âna guwà jèe bà ma Kériso, â é jèe tipiwà jii é pâ pitûâ ma duée gopaérenao†. Â wiâna wârapwiri, â gorodâ na guwà nye ciburà pâra wiâra pâ naèâ [goro é pwapwiciri] na rà me géé goo é auniimiri kêra pâ âboro? ²¹ Ba rà ina pâ: «Guwà cibwaa popa é pwini!» â «Guwà cibwaa ija é pwi bèepwiri!» â «Guwà cibwaa tu naa goo!»

²² Ê pâ naèâ bèepwiri, âna târa pâ muru, na o tiâu na pâara na jè wakè goo. Munaa, naa na auniimiri kâ tēpa âboro, ²³ âna nye é naèâ na po dau tāmanga. Ba rà niimiri pâ, wiâna jè pâra wiâra, â jè o wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée§. Pwa na rà pitûâri tâjè pâ, na jè pwamaina tēpa angela*, ma ipakîrijè, ma pitòimiri bwâti é pâ naiijè goro cè pai pwa wèe cēna gòo. Bwa! Piticèmururu naa goo diri é pwiibâ! Ba [go jèe nye ina pâ] nye naèâ me géé goo auniimiri kêra âboro co! Â nye ticè nii kêra, naa goro é pâ câbawâdé na èpâ†, na tâa na pwâranūmajè, na rà cētūjè ma jè pwa na èpâ.

3

Wârori âmu wâro naa goo Kériso

¹ [Wâ Pwiduée, âna é nama] guwà wâro cōwâ géé na aubâ ma wâ Kériso. Â é tâa *napwéretòotù wâ Kériso, gòro étò kâ Pwiduée, [ba na é pitûâ kêra diri pâ muru]. Êkaa na, wâdé na guwà imudàra é pâ muru na wânidò napwéretòotù. ² Â guwà naa nūnūmawâ naa goo pâ pwi bèepwiri, â càcaa naa goo pâ muru ni gòropuu.

³ Ba guwà jèe bà*, pwacèwii Kériso. Â tâa tàwâ é wâro [na bwaa âmuè] na é bwaa nye wéaari ba kâwâ wâ Pwiduée, pwacèwii pai wéaari kèe é wâro kâ Kériso. Â é wâro kâwâ bèepwiri, âna bwaa càcaa pâji èpâpaa bwâti†. ⁴ Ba é tâa goo wâ Kériso. Â, na ée mwa cipâpaa [naani gòropuu] â guwà o mwa pitânaima ma wâé. Â guwà o tâa na é pai maina ma muugère kèe.

Tétâjii pâ càrawâ na èpâ

⁵ Wâépwiri kaa majoroé ma guwà nama tiâu é pâ aunūnūma na èpâ, na bwaa tâa goowâ†. Guwà cibwaa niimiri cōwâ pâ, guwà ipuu imudi ma pâra pwi, â guwà cibwaa pwa pâ muru na po miiri naiiwâ goo. Â guwà tétâjii é pâ auniimiri na jè kamu goo. Guwà cibwaa imudàra ma o wâru tâgâ é pâ muru ni gòropuu. Ba é pwiibâ, âna é pwacèwii na guwà ipwamaina é pâ duée imudi. ⁶ Â wâ Pwiduée, âna é putâmu goo tâpé na rà wârapwiri§, [â ée mwa pitèira ma naa wârimuru târa].

⁷ Béaa, âna guwà wârapwiri, na guwà wâro wiâra é pâ [câbawâdé kâwâ na] èpâ. ⁸ Â nabâni, âna go ina tàwâ pâ, na guwà tétâjii é pâ pwiibâ! Guwà tétâjii mwara é pwâra putâmu, ma é piokée. Guwà cibwaa tubaèpâ tà pâra tâpé. Guwà cibwaa tânyirirâ, â guwà cibwaa pwâ, ba na guwà pitòtirâ. Guwà cibwaa ina pâ pwâratùra na miiri, na càcaa pâri ma jè ina. ⁹ Â guwà cibwaa pwâgâri [tēpa cèikî béewâ].

Guwà jèe tōpwūtù ârabwée tōri

[Diri é pwiibâ, âna pwacèwii cè ârabwée tōri, na] guwà jèe tōpwūtù. [Ba guwà jèe nye naaco] é pai wâro kâwâ béaa, ma diri é pâ càrawâ na èpâ. ¹⁰ Â guwà jèe coona [jè ârabwée] na bwaa âmuè.

Wâ Pwiduée, wâ Pwina é tōpòwâ, âna é ciburâ wakè goowâ, ba na guwà o ciburâ ipwacèwiié, ma tāmogòorié bwâti. ¹¹ [Wâna é pwi wâro na bwaa âmuè na é naa tàwâ, âna] jèe nye ticè na pi-itè jii tēpa *Juif, ma wâ tâpé na càra caa tēpa Juif; tâpé na pwa *kamaî târa, ma wâ tâpé na càcaa pwa kamaî târa. Jèe nye ticè tēpa pârame, ma tēpa kâpuno. Jèe nye ticè ‘tēpa tāmanga’, ma wâ ‘tēpa âboro biu*’. Jèe nye ticè *énawéna kîri, ma tâpé na pwa tarù kêra. Ê pwina é âjimuru, âna wâ Kériso, â nye wâé co. Â é cau wâgoojè diri.

¹² Wâ Pwiduée, âna é meariwâ, â é pitòrigariwâ, ba na guwà pwi Ba kèe na pwicîri. Â wâépwiri na wâdé na guwà tēpa pimeaari, â guwà tâpé na guwà ciburâ pwa na wâdé tà tēpa âboro. Â wâdé na guwà moo, ma ipakîriwâ ma pidâpwiçariwâ. ¹³ Guwà tâa bwâti ma wâ

2:20 Galatia 4.3,9; 1 Timotéo 4.3 † **2:20** Duée gopaérenao—é, Pâ auniimiri kêra âboro gòropuu. **2:22** Mataio 15.9
 § **2:23** 2^e phrase—Grec: Ê pai pwapwiciri na dau gòo. * **2:23** Na jè pwamaina tēpa angela—é, Na jè pwamainaé {Pwiduée}. † **2:23** Nye ticè nii kêra... é, Rà nama pimaina too é pâ câbawâdé na èpâ. **3:1** Maréko 12.36, 16.19; Éfésó 1.20 **3:2** Mataio 6.33 * **3:3** Guwà jèe bà—Jèe nabwé é wâro béaa, wiâra é pâ câbawâdé na èpâ. † **3:3** Grec: Ba guwà jèe bà, â é wâro kâwâ, âna pacârûri naa goo Kériso, na é wâgoo Pwiduée. **3:5** Roma 6.6,11; Éfésó 4.19, 5.3-6 † **3:5** Ê pâ aunūnūma na èpâ... Grec: Ê pâ muru géé na gòropuu. § **3:6** Tâpé na rà wârapwiri—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Tâpé na rà cicaraé. **3:8** Éfésó 4.25-29, 5.4 **3:9** Éfésó 4.22,25 **3:10** Éfésó 4.24 **3:11** Galatia 3.28 * **3:11** ‘Tēpa âboro biu’—é, Tâpé na ticè tāmanga kêra. **3:12** 1 Péturu 2.9 **3:13** Éfésó 4.2,32

tèpa cèikî béewà. Â guwà pwanaurirà wiàna rà pwa cè muru na càcaa wâdé tàwà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe pwanauriwà!

¹⁴ Ūu, é pwina é dau piâjimuru, âna nye pimeaari. Êkaa é utâpwe, na é dânaimarijè ma é piibamwùjè.

¹⁵ Wà Pwiduée, âna é todàwà, ba na guwà pwacèwii caapwi naiiri âboro, ba na tâa tàwà é pinaanapò na me gée jaa wà Kériso. Wâdé na guwà nama é pinaanapò kèe bèepwiri, âna é popa é pâ pwâranùmawà [ma auniimiri kàwà]. Â guwà ciburà pwaolè tée. ¹⁶ Wâdé na é wâro goowà é popai kà Kériso, bau diri pâ aupwényunyuaari na é pame tàwà.

Guwà ipacâmuriwà ma pipwa pupûra tàwà jècaa, goro diri é autâmogòorimuru [na é naa tàwà]. Guwà pwaolè tà Pwiduée gée na diri é pwâranùmawà. Â guwà nyabiri tée pâ *salamo, ma pâ cantique, ma cè pâ nyabi na é naa tàwà é Nyuââ Pwicîri.

¹⁷ Êdiri pâ pwina guwà pwa ma ina, âna guwà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso. Â, [naa na diri pâ muru, âna] guwà pwaolè tà Pwiduée Caa, gée goro é pwina é pwa wà Kériso ba kàwà†.

Popai târa pwârawà na rà cèikî

¹⁸ Wâguwà co ipâê, âna guwà ipakîriwà na ara pâ éawà jècaa. Ba nye wàrapwiri é napàra tò a cèikî naa goo wà Pwi Ukai.

¹⁹ Wâguwà tèpa paaò, âna guwà meaari pa wâdàwà jècaa [naa na tàbwàti]. Guwà cibwaa pwa kûu tàra.

²⁰ Wâguwà tèpa èpo, âna guwà pitère dà du nyaa ma caa kàwà, naa goro diri pâ muru. Ba wâdé tà Pwi Ukai é pwiibà.

²¹ Wâguwà tèpa caa, âna guwà cibwaa ciburà ta-iluuri pâ èpo kàwà. Ba péa guwà tà tanoorirà, â oratàra.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kàra

²²⁻²³ Wâguwà tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna guwà pitère dà bwàti tèpa pitûâ kàwà naani gòropuu, gée na âji pwâranùmawà. Â guwà wakè bwàti, naa na pâ pàara na rà wéaariwà na, é, naa tiàurà jaawà. Ba câguwà caa wakè, ba na é wâdéariwà wà pwi jè âboro co, â guwà wakè mwara ba kà Pwi Ukai—pwi a pitûâ kàwà, na guwà papwicîriê. ²⁴ Ba nye wâé kaa na guwà piênawéna kèe. Â guwà tâmogòori pâ, ée mwa naa tàwà é pumara wakè kàwà, gée na pâ wâdé na é wéaari ba kàra é Ba kèe.

²⁵ Â [guwà ipwacòoco, ba] wiàna càcaa wâdé é wakè kàwà, â guwà o tòpi é pumee na èpà. Ba câé caa ipwakè goro âboro wà Pwi Ukai, [ba nye pwa pumara é wakè na wâdé, bau é wakè na èpà].

4

¹ Wâguwà tèpa pitûâ, âna guwà piwéaari bwàti tàpé na rà tèpa *ênawéna kîri kàwà, naa na é pai pwa wèe na wâdé ma *târù. Ba guwà cibwaa ipwanauri pâ, nye wâguwà mwara, âna pwa pwi a pitûâ kàwà, na é wânidò *napwèretòotù.

Bénabwé popai

² Guwà ciburà pwapwicîri. Â guwà ciburà tàcî, naa goro é pwâra pwapwicîri kàwà, â guwà pwaolè tà Pwiduée. ³ Â guwà pwapwicîri mwara ba kâbà, ba na ée mwa naa tâbà cè pai pwa wèe, ma bà picémara é popai kèe—popai goro é auniimiri kèe, na tàbinyiri béaa, [â na é paaò nabà naa] goo Kériso. [Guwà pwapwicîri kôo mwara, ba] go tâa ni na karapuu goro pai picémara kôo é pwi popai-bà. ⁴ Â guwà ilari pâ, na o pâri ma go napéaati bwàti é pai pwa goo pwi popai-bà tà tèpa âboro. Ba wâépwiri é wakè kôo.

⁵ Napwa naa goowà, âna wâdé na guwà wakèri bwàti é pwi pàara na guwà pitànaima ma tàpé na càra caa tèpa cèikî. Â guwà wârori é wâro na pitòimiri naa jaarà. ⁶ Guwà patûrara bwàti, ba na o nûmarà na rà ciburà tèrewà*. Â wâdé na guwà tâmogòori tòpi bwàti târa diri pâ âboro, goro é pwina rà tawèeriwà goo.

Ipwabwàcu

3:14 Roma 13.8–10 **3:15** 1 Korénito 12.27; Êféso 4.4; Filipi 4.7 **3:16** Êféso 5.19 **3:17** 1 Korénito 10.31; Êféso 5.20 † **3:17** Gée goro é pwina é pwa wà Kériso... é, Naa na nee Kériso. **3:18** Êféso 5.22 **3:19** Êféso 5.25 **3:20** Êféso 6.1 **3:21** Êféso 6.4 **3:22-23** Êféso 6.5–8 **3:25** Roma 2.11 **4:1** Êféso 6.9 **4:2** Êféso 6.18; Filipi 4.6
4:3 Roma 15.30; Êféso 6.19 **4:5** Êféso 5.15–16 **4:6** Êféso 4.29; 1 Pétèru 3.15 * **4:6** 1^o e phrase—Wà Paulo, âna é pwa ucina naa na grec, ba é ina pâ, é pai tûra kâjè na wâdé, âna pwacèwii é utimuru na pwa còo na, â wâdé nûmee.

⁷⁻⁹ Go cùru paé dariwà wà Tychique, pwi bére wakè kôo, ma wà Onésime, wà pwi âboro géé jaawà. Ru tupédu âji béjè, ma tupédu ênawéna na ru dau pitère dà Pwi Ukai. Â ru mwa pwa jékutâ tàwà goobà, ma pagòowà.

¹⁰⁻¹¹ Rà naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko†, pwi bòru wà Barnabas; ma wà Iésu‡ na pi-ina mwara goové pâ Justus; ma wà Aristarque, na bu pwa karapuu naima.

Wàru tèpa *Juif nabàni na rà jèe cèikì naa goo Kériso. Êco na wàco tàpéebà, géé goorà diri, na rà pitu tóo ma pagòo-o, naa na wakè târa é *Mwaciri kà Pwiduée.

Napwa naa goo wà Maréko, âna pwiri ée mwa tèepaa mariwà. Â wiàna wàrapwiri, â wàdé na guwà tòpié bwàti, pwacèwii pai ina kâbà tàwà béaa.

¹² É naa bwàcu kàwà mwara wà Épafras, pwi a me géé jaawà, na é pwi ênawéna kà Kériso Iésu. Ba é ipaa ba kàwà, naa na pâ pwàra pwapwiciri kée. Â é ciburà ilari jii Pwiduée mwara pâ, na o mwü ma tâbawée é cèikì kàwà, â na guwà o tâmogòori é cábawádé kà Pwiduée, ma guwà pitère dèe. ¹³ É wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikì mwara naa du ville Laodicée ma Hiéapolis.

¹⁴ Ru naa bwàcu kàwà mwara wà Luka, pwi gòrobéjè na pwi dotée, ma wà Démas.

¹⁵ Guwà naa bwàcu kâbà tà diri tèpa cèikì béjè wà Laodicée. Naa bwàcu tà Nimfa, ma wà tèpa cèikì na rà ipitiri na pwàrawá kée.

¹⁶ Na guwà jèe pûra diri i tii bèeni naa jaawà, â guwà naa târa é wàra pwapwiciri wà Laodicée, ba na rà o pûra mwara. Â guwà pûra mwara é tii kôo, na rà o naa paé tàwà.

¹⁷ Guwà taniimiri tà Arkippe pâ, wàdé na é tubanabwé bwàti é wakè na é naa tée wà Pwi Ukai.

Ipicijii

¹⁸ Wàgo Paulo, âna go pa i bépwa tii, ba na go tubanabwé é tii bèeni. Â guwà cibwaa ipwanaurio, na go tãa ni na karapuu!

Wàdé na é *pwényunyuaariwà wà Pwiduée goro é *pimeaari imudi kée!

Cidòri nyuâawà!

4:7-9 Éféso 6.21 **4:7-9** Éféso 6.22 **4:7-9** Philémon 1.10–12 **4:10-11** Apostolo 12.12, 13.13, 15.37–39 † **4:10-11** Maréko—Jè nee mwara Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo Apostolo 12.12.) Wà pwiibà, âna wàé pwi awii tii kà Maréko. Còo mwara 2 Timotéo 4.11; Philémon 1.24; 1 Pétèru 5.13. ‡ **4:10-11** Iésu—Càcaa wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Wàru tèpa âboro na neerà Iésu naa jaa tèpa Juif, pwacèwii du neere âboro Bwàé ma Téa naa jaajé. **4:12** Kolosé 1.7; 2 Timotéo 4.10–11; Philémon 1.23–24 **4:17** Philémon 1.2 **4:18** 1 Korénito 16.21

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà tàpé Tésalonika Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Ru tâa jaaé wà Timotéo, ma Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 49 ma 52 naa na béârailu kâra pai pâra kà Paulo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas. (Còo *Apostolo* 18.1 ma 18.5.)

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wà Tésalonika, ville naa napô Grèce, ére gée goo na province Macédoine na pâara na rà pitûa naawê wà tèpa *Roma. É picémara naawê é *Picémara Wâdé wà Paulo, naa na âracié nadâpara pwapwicîri, béaa kâra pai uru kée jii tàpé na rà cicaraé (*Apostolo* 17.1–10). Êco na wâru tàpé na rà cèikî gée goo popai kée, â é wii tii bèeni, pwiri caapwi naja gée na càùé, ba na é pagòo é cèikî kâra na bwaa âmué.

Cina é wii?

Ûna é tapoo é wâra pwapwicîri naa Tésalonika wà Paulo, â càcaa wâdé tà para tèpa *Juif é popai na é picémara, â rà pacòobée gée na ville. (Còo *Apostolo* 17.1–9.) É wii tà tèpa cèikî wê, ba na é pagòora ma pacâmurirâ.

Dâ ère é tii bèeni?

É ipwâdéé wà Paulo goo diri pâ muru na wâdé, naa na wâro kâra é wâra pwapwicîri. Â é pagòora, ba na rà piètò jii pâ géaa ma tacai. Â é pacâmurirâ goro é pai wâro kâra, na rà tapacîri é pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai Iésu. Ba wà para tàpé gée goorâ, âna rà tapoo dumapié goro é pwina o tèepaa tà tèpa cèikî, na rà bà béaa kâra pai wâjué me còwâ kà Iésu. Â gée goo na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai, â wà para tàpé mwara, âna rà niimiri pâ wâdé na rà wâro imudî, ma rà pwa ciritâu.

Pai pitâgoo tii 1 Tésalonika

Ipwabwàcu (1.1)

Wâro na wâdé kà tàpé Tésalonika (1.2–10)

Waké kà Paulo naa Tésalonika (2.1–3.13)

Wâro na wâdé tà Pwiduée (4.1–12)

Pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai (4.13–18)

Bénabwé popai ma ipicijii (5.12–28)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo * Paulo na pwa tii. Tàgére wàibà ma wà Silas[†], ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwâ mwara.] Go wii tàwâ, wâguwâ é wâra pwapwicîri wà Tésalonika, na guwâ tâa goo wà Pwiduée Caa kâjé, ma wà Pwi Ukai *Kériso.

Wâdé na tà tàwâ é *pimeaari imudi ma pinaanapô. Cidòri nyuâawâ!

Wâro na wâdé kà tàpé Tésalonika

²⁻³ Bà ciburâ ipwaoilé tà Pwiduée Caa, na bà pwapwicîri ba kàwâ. Bà pwaolé tée goro diri pâ waké na guwâ pwa, gée goro é cèikî ma pimeaari kàwâ. Â bà ipwaoilé mwara tée, goro pai cimwû kàwâ, ba guwâ pitapacîri goro cèikî, [é pai wâjué me còwâ kà] wà Pwi Ukai Iésu Kériso. ⁴ Tèpa béebâ naa goo Kériso, bà tâmogòori pâ, é meaariwâ wà Pwiduée, â é pitòrigariwâ, ba na guwâ tèpa âboro kée.

Guwâ ipwacèwiibâ

⁵ Na ia bà inapâpari tàwâ é *Picémara Wâdé, â câbâ caa po ina tàwâ, goro pwâratùra co; â bà picémara tàwâ goro é pàtâmara é *Nyuâaé Pwicîri, bau é cèikî pâ, é popai kâbâ, âna âjupâra. Â guwâ tâmogòori bwâti é pai wâro kâbâ naa jaawâ, ma pai pitu tàwâ kâbâ. ⁶ Â wâguwâ, âna guwâ pâra wiâra é pai wâro kâbâ, ma é pai wâro kà Pwi Ukai. Ba guwâ jèe tòpi é popai, naa

1:1 Apostolo 17.1–9 * **1:1** Wâgo—Grec: Wàibâ. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranûmarâ ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé. [†] **1:1** Silas—Nee, âna Silvain naa na latin ma Silas naa na grec. (Còo Apostolo 17.1.)

1:2-3 **1** Korénito 13.13; Kolosé 1.4–6 **1:5** **1** Korénito 2.4–5 **1:6** Apostolo 17.5–9

na pâ aré na maina. Êco na é Nyuûaê Pwicîri, âna é naa tâwà ê ipwâdéé na dau maina. ⁷ Â guwà pâ nau tèpa càmù, tà diri tèpa cèikí wâna du province Macédoine, ma Akaïe, ma na diri pâ ére mwara.

⁸ Ba é popai kà Pwi Ukai, âna é pâra jiiwà, â é aié, âna jèe tèreê pitiri wâ Macédoine ma wâ Akaïe, [pwacèwii ê tikakaraj]. Â wâ diri tèpa âboro wê, âna rà tâmogòori pâ guwà cèikí naa goo Pwiduée.

Nye ticè popai na pâri ma bà ina tâwà. ⁹ Ba ûna rà pwa jèkutâ goobà, â rà piwiâ mwara é pai tòpibâ kâwà naa jaawà. Â rà ina pâ, guwà jèe biiwà dà Pwiduée. Â guwà naaco é pâ ânuuru duée, ba na guwà pwamainà ma pitère dà i Pwiduée na é wâro ma âjupâra.

¹⁰ Â rà piwiâ pâ, guwà tapacîri goro cèikí, wâ Pwina naiê, Iésu Kériso, na ée mwa wâjué me còwâ géé *napwéretòotù. Ba é jèe wâro còwâ géé na aubâ, â é upajè géé na é wârimuru goro é pâ èpâ—wârimuru na ée mwa naa tà tèpa âboro wâ Pwiduée, naa na pwâra putâmu kèe.

2

Wakè kà Paulo naa Tésalonika

¹ Tèpa cèikí bééò, guwà tâmogòori bwàti pâ, é pai tâa jaawà kâbâ, âna càcaa piticémuru naa goo. ² Â guwà tâmogòori pâ, béaa kâra na bà caiwâ, âna bà tâa na ville Filipi. Â rà pwaimudiri tâbâ, ma tànyiribâ naawê. Â wâjaawà mwara, âna wâru tàpé na rà cicarabâ. Êco na wâ Pwiduée, âna é pagòobâ, ba na câbâ caa piwâ goro pai picémara tâwà é *Picémara Wâdé.

³ Â na ia bà picémara é popai, â nye ticè auniimiri kâbâ na tàbinyiri. Â nye ticè âboro cèna bà pwâgârié ma pa-imwûrué. ⁴ Ba é nye cèikí naa goobâ wâ Pwiduée, na é naa tâbâ è Picémara Wâdé kèe. Â câbâ caa tûra, ba na rà wâdéaribâ wâ tèpa âboro; wâco wâ Pwiduée, na é còo é pâ auniimiri na tàbinyiri wâna pwâranûmabâ.

⁵ [Â ipaiwâ na ia bà wakè jaawâ.] Ba guwà nye tâmogòori pâ, câbâ caa ipwawâdé pwâratûra tâwà. Â wâ Pwiduée na é *paâjupâra pâ, câbâ caa bu mwani. ⁶ Â câbâ caa mudâra na guwà ipwamainabâ, é, na rà ipwamainabâ mwara wâ pâra tàpé.

⁷ Êco na, wiâna nûmabâ, â pwa târù kâbâ ma bà pitûâ kâwâ, géé goo na bà tèpa apostolo kà Kériso, [ba wâé na é cûrubâ]. Â Êco na, na ia bà tâa jaawâ, â bà po dau moo, pwacèwii tô jè ilâri na é còo bwàti é nari èpo kèe. ⁸⁻⁹ Tèpa bééò, guwà wânau târa pai ipwauri é wakè kâbâ? Ba bà po dau meaariwâ, â câbâ caa naa tâwà co é Picémara Wâdé kà Pwiduée, â bà naa tâwà mwara é wâro kâbâ. Â, na pâara na ia bà picémara tâwà é Popai, â bà wakè mwara naa ne ma pwaâ, ba na bà wâro. Ba càcaa nûmabâ na bà tòpò tâwà cè nakake.

Târù càrabâ naa jaawâ

¹⁰ Guwà tâmogòori bwàti, â wâ Pwiduée mwara, pâ, é càrabâ naa jaawâ, tèpa cèikí, âna é *târù ma âjupâra. Â ticè na caa pitèibâ goo cèna bà pwa na èpâ. ¹¹ Â guwà tâmogòori mwara pâ, ba kâwâ jècaa, âna bà ipwacèwii pwi caa kâra èpo na é meaari tèpa naiê. ¹² Â bà pagòowâ, ma tacoo goowâ, ma pitûâ kâwâ pâ, guwà wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée. Ba é todâwâ, ba na guwà tò naa na Mwaciri kèe, ba na guwà o tâa jaaé naa na pai maina ma muugère kèe.

Guwà jèe tòpi bwàti Popai

¹³ Bà ciburâ pwaolé tà Pwiduée mwara, ba, na ia bà pame tâwà é popai, â guwà tère ma tòpi bwàti, pwacèwii popai na é me géé jaa Pwiduée, â càcaa me géé goobâ co, tèpa âboro. Â nye âjupâra, ba nye êkaa é Popai kà Pwiduée, popai na é nye tà wakè goowâ.

¹⁴ Úu, [ia guwà tòpi bwàti. Êco na] géé na càùé, âna rà tubaèpâ tâwà wâ tèpa jènerewâ. Â, na wârapwiri, â guwà ipwacèwii tèpa cèikí béewâ* naa napò *Judée. Ba na ia rà tòpi é Popai, â pâra tèpa jènererâ juif, â rà tubaèpâ târa. ¹⁵ Ba nye wâ pâra tèpa *Juif mwara, na ia rà pôtâmwara tèpa *péroféta biu, tiagoo Pwi Ukai Iésu. Â nabâni, âna rà tubaèpâ tâbâ mwara.

Dau càcaa wâdé tà Pwiduée wâilâ, â rà cicara mwara diri pâ âboro! ¹⁶ Wâibâ, âna bà inapâpari pâ, é pa-udò diri tèpa âboro wâ Pwiduée, [â é naa târa é *âji wâro jaaé]. Êco na pwa na rà pacoobâ wâ tàpéebâ, na bà pame é popai-bâ tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â èpwiri, âna pwi bènabwé kâra é pâ èpâ kâra na wâru. Â wâ Pwiduée, âna ée jèe pitèira ma pwa wârimuru târa†.

Nûmee na é còorâ mwara

2:2 Apostolo 16.19-24, 17.1-9 2:4 Galatia 1.10 2:8-9 Apostolo 20.34 2:11 Apostolo 20.31 2:13 2 Tésalonika 2.13 2:14 Apostolo 17.5 * 2:14 Tèpa cèikí béewâ—Grec: Pâ wâra pwapwicîri naa goo Kériso Iésu. 2:15 Apostolo 9.23,29, 13.45,50, 14.2,5,19 † 2:16 Dernière phrase—Grec: Êco na o jèe tâa gorâ é pwâra putâmu.

17-18 Tèpa béèò naa goo Kériso, jè pitâiti na ji pàara bèeni†. Êco na bà nye tà ciburà niimiriwà. Â bà dau ipwadàra, ba na bà caiwà còwà, ba dau wânùmabà tàwà. Â wàru pà pàara na pwa na go pàra dariwà, wàgo Paulo, êco na é pacoobà wà *Caatana. 19-20 Dau wâdé tâbà wâguwà, â bà ipwâdée goowà. Â géé goowà, na bà tapacîri é tòotù na ée mwa wâjué me còwà na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wâguwà na guwà o pumara wakè kâbà, pwacèwii é bwe korona, na naa tà tàpé na rà piétò.

3

Bà cùru paé dariwà Timotéo

1-2 [Dau gòo tâbà é pai pitâiti kâjè ma wâguwà.] Â jèe càcaa pâri ma bà tà ciburà tapacîri ba gòiri. Â wàépwiri na bà pitèrebà, ba na bà cùru paé dariwà wà Timotéo, na bà bwaa tà tâa wâna ville Athènes. Wâé, âna pwi béebà goro wakè kâ Pwidueé, goro picémara é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Â bà niimiri pà, dau wâdé wiàna é pagòo é cèikì kàwà, 3 ba na guwà cibwaa dumapié, na pàara na gére tubaèpà tàwà.

Ba jè cau tàmogòori bwàti pà, o mwa tèepaa tâjè tèpa cèikì, pà pàara na jè tâa na aré na. Â nye wà Pwidueé na é panuâ pà, naa wàrapwiri. 4 Ba wàépwiri i pwi ia bà jèe tàmara ina tàwà, na ia bà tâa jaawà, âna, jè o mwa dau tâa na aré; â jèe wàéni nabà.

É inawà ba wâdé tâbà

5 Ûu, wàépwiri é majoroé, co tèpa béèò, ma go panuâ paé wà Timotéo. Ba càcaa pâri ma go tà bàra tapacîri, â nùmoo na é còo pai pàra kàwà naa na é cèikì. Ba wàgòtò pà, pwiri é jèe tacaiwà wà *Caatana, ma ténoori é wakè kâbà, naa goowà.

6 Â ni, âna é jèe wâjué me còwà, géé jaawà, â é piwiâ tâbà é jèkutà na wâdé, goro cèikì ma pimeeari kàwà. Â é ina pà, guwà po dau niimiribà naa na ipwâdée, â nùmawà na guwà còobà, pwacèwiibà. 7 Wàépwiri, co tèpa béèò naa goo Kériso, guwà dau pagòobà goro é pai mwü wàra é cèikì kàwà, naa nabibiu kàra diri pà aré ma tòina kâbà. 8 Ba bà piègòturu, na bà tère pà, guwà gòo naa goo wà Pwi Ukai. 9 O wànau târa cè pai pwaolè tà Pwidueé goro é ipwâdée kâbà géé goowà? 10 Â naa ne ma pwaa, âna bà ciburà pwapwicîri tée, géé na diri é pwàranùmabà, ba na jè picòjè. Ba nùmabà na bà naa tàwà é pwina tiàu jii é cèikì kàwà, ba na o tábawée.

Pwàra pwapwicîri ba kàra

11 Ûu, [wàépwiri é pwàra pwapwicîri kâbà, pà] wà Pwidueé Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna ru tàpiri é naigé, ba na bà tèepaa mariwà. 12 Â [bà pwapwicîri mwara pà] naa wà Pwidueé, âna é nama pimaina pà, é pimeeari kàwà. Ma guwà pimeeariwà còwà, â guwà meari pàra tàpé, pwacèwii pai meariwà kâbà. 13 [Bà ilari jiié pà] na ée pagòowà, ba na guwà piaabòriwà na aré, â guwà cimwü. Â o ticé èpà kàwà na o pitòtiwà goo, na guwà coo ara Pwidueé Caa, na pwi tòotù na ée mwa tèepaa me còwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma wà diri tèpa âboro kèe.

4

Wàro na wâdé tà Pwidueé

1 Tèpa béèò naa goo Kériso, bà tubanabwé [goro é auniimiri bèeni]: Bà jèe pacâmuriwà goo é pai wàro na wâdé tà Pwidueé, â guwà jèe wàrori. Â nabàni, âna bà tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai Iésu, pà, na guwà pwa cèna piwéna. 2 Ba guwà nye tàmogòori é pà aupitùari, na ia bà jèe naa tàwà, naa na nee. 3 Wà Pwidueé, âna nùmee na guwà wàrori é wàro na wâdé tée, naa na diri pà ére.

Gà cibwaa ipuu mara pà âboro imudi;

4 Gà piwéari bwàti é naiigà*, ba na gà o pwicîri ma wâdé na ara Pwidueé;

5 Gà cibwaa nama dàtigà é pà cábawâdé kàra naiiri âboro, na èpà, pwacèwii tàpé na càra caa tàmogòori Pwidueé;

6 Gà cibwaa ipwa tùà tà pwi a cèikì béegà, ma ipuu ma é wâdèe.

† 2:17-18 Ru pàra géé Tésalonika wà Paulo ma Silas, ba na ru upiri tàpé na rà cicararu. (Còo Apostolo 17.10.) 2:19-20 Filipi 2.15-16, 4.1; 2 Tésalonika 1.4 3:1-2 Apostolo 17.15 3:1-2 Apostolo 16.1-3 3:3 2 Timotéo 3.12 3:6 Apostolo 18.5 3:7 2 Tésalonika 1.4 3:11 2 Tésalonika 2.16 4:3 1 Tésalonika 5.23; 1 Péturu 1.16 4:4 1 Korénto 6.13 * 4:4 Gà piwéari bwàti é naiigà—é, Gà wéari ma papwicîri tò wâdàgà.

Wà Pwiduée, âna ée pwa wârimuru tà tàpé na rà wàrapwiri, wàra pai jèe ina kâbà tàwà. ⁷ Ba caé caa todàjè, ba na jè wâro imudi; â é todàjè, ba na jè wâro ba kèe. ⁸ Â wà pwina é tètâjii é popai bèepwiri, âna caé caa tètâjii aupitûâri kâra âboro, â é nye tètâjii wà Pwiduée, na é naa tàwà é Nyuâaé Pwicîri kèe.

Nama pimaina too pimeari kàwà

⁹ Napwa naa goo é pai pimeari kàwà, âna, ticé muru na go ina tàwà naa goo. Ba guwà jèe nye tâmogòori, géee goo Pwiduée, é pai meari tèpa béewà naa goo Kériso. ¹⁰ Â [bà tâmogòori pâ] guwà dau meari ba maina tèpa cèikî wà Macédoine. Â bà ina tàwà pâ, wâdé na guwà dau pwa cèna piwéna.

¹¹ Guwà imudàra ma guwà piwâro na tàbwàti ma wà pàra tàpé. Â guwà cibwaa pwa ma âranümawà é wâro kà pwi jèpwi. Â guwà waké bwàti, wàra pai jèe ilari kâbà jiiwà. ¹² Â, na wàrapwiri, â wà tàpé na càra caa tèpa cèikî, âna rà o câbawâdé é pai wâro kàwà. Ba o câguwà caa tèpa ija wii pwârawâ†.

Pai wâjué còwà kà Pwi Ukai

Rà mwa wâro còwà tèpa bà

¹³ Tèpa béèò naa goo Kériso, nùmabà na guwà tâmogòori é pwina tapacîri wà tèpa [cèikî na ia rà jèe] bà. Ba na, o câguwà caa pikîri, pwacèwii tàpé na càra caa tèpa cèikî. ¹⁴ Ba jè cèikî pâ, é bà wà Iésu, â é wâro còwà géee na aubà. Êkaa na bà tâmogòori pâ, wiàna é bà wà pwi a cèikî naa gooé, â wà Pwiduée, âna é nama é wâro còwà† pwacèwii Iésu.

¹⁵ Ûu, wàèni é popai kà Pwi Ukai na bà ina tàwà: Na tòotù na ée mwa wâjué me còwà wà Pwi Ukai, âna wà tèpa âboro kèe na rà jèe bà, âna [rà o mwa wâro còwà géee na aubà, â rà o pâmarié. Â] o càra caa tapacîri wà tàpé na rà bwaa wâro. [Ba jè mwa capai pitànaima ma wâé.] ¹⁶ Na pwi tòotù-bà, âna jè o mwa tère cè pwâra uu cèna maina—pwâratùra kà pwi ukai kà tèpa *angela, ma é airi tutu kà Pwiduée. Â wà Pwi Ukai, âna ée mwa tàbàtù boome géee napwéretòotù. Â wà tèpa cèikî naa gooé, na rà jèe bà, âna rà mara cimadò géee na aubà.

¹⁷ Â géee na càuè, â wàjèe tàpé na jè bwaa wâro, âna o cau dàgòtùjè too, naima ma wàilà, too naa na pâ nee, dari wà Pwi Ukai, â o ipitijè ma wâé. Â jè o mwa pitànaima ma wà Pwi Ukai dàra gòiri awé. ¹⁸ Guwà ipagòowà, goro é popai bèepwiri!

5

O papòri tèpa âboro

¹ Câbà caa wii tàwà goro cè pàara ma cè tòotù, cèna ée mwa tèepaa wà Pwi Ukai. ² Ba guwà jèe nye tâmogòori bwàti pâ, ée wâjué me còwà, pwacèwii pwi a mura, na é me naa ne. [Ba o càra caa tapacîé wà tèpa âboro.] ³ Ba rà o gére tà niimiri pâ, rà jèe wâro na é pinaanapò, ma o wâdé diri naa goorà. Êco na o papòrà pwi tòotù bèepwiri, pwacèwii é pai maagé kà tò ilàri na é pitàmari èpo; â o tubatiàurà. Â o jèe càcaa pâri ma rà uru.

⁴ Napwa naa goowà, tèpa cèikî béèò naa goo Kériso, âna câguwà caa tèpa wâro na bàutè. Â o câguwà caa pò goo é tòotù bèepwiri, na é tèepaa, pwacèwii pwi a mura. ⁵ Ba guwà tèpa âboro naa pwéelaa, â guwà tèpa waké na pwaa. Â câjè caa tèpa tâa na bàutè.

Jè tà tàcî!

⁶ Êkaa na wâdé na jè tà tàcî, ma jè pitòimiriè! Jè cibwaa puu wàra pàra tàpé! ⁷ Ba é ne, âna kà tàpé na rà puu, ma wà tàpé na rà ipwirié. ⁸ [Go ina mwara pâ]: Wàjèe, âna jè tèpa âboro na pwéelaa. Êpwiri na wâdé na jè piaabòrijè, ma coona [è ârabwée târa paa. Jè popa] i cèikî ma i pimeari, târa ma wéari nawâajè. Â jè pa é cèikî kâjè goro é pai o pa-udòjè, ba na bwe, târa wéari é pûrujè.

⁹ Ba caé caa todàjè, ba na é pwa wârimuru tâjè, goro pwâra putàmu kèe. Â é jèe nye pitòrigarijè, ba na é upajè [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé] na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso. ¹⁰ Ba wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, ba na jè o wâro naima ma wâé, [wiàna jè jèe bà, é, wiàna jè bwaa wâro; â] wiàna jè tàgère puu, é, wiàna jè tà tàcî; na pwi tòotù na ée mwa wâjué me còwà na. ¹¹ Êkaa na, wâdé na guwà ciburà ipitu tàwà ma ipagòowà, pwacèwii na guwà nye tàgère pwa.

4:7 1 Péteru 1.15–16 4:8 Luka 10.16; 2 Korénito 1.22 4:9 Ioane 13.34 4:11 Éféso 4.28 † 4:12 2^e phrase—é, Ba na ticé cè jè muru cèna tiâu jiiwà. 4:14 Roma 14.9; 1 Korénito 15.3–4,12 † 4:14 É nama é wâro còwà—Grec: É popaé me. 4:15 1 Korénito 15.51–52 5:2 Mataio 24.42–43; 2 Péteru 3.10; Auinapàpári 3.3 5:3 Mataio 24.39; Luka 21.34–35 5:5 Roma 13.12 5:8 Ésaie 59.17; Éféso 6.14,17 5:10 Roma 14.8–9; 1 Tésalonika 4.14

Bénabwé popai

¹² Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ilari jiiwà pá, guwà tòmiri tèpa pitùâ kàwà naa goo Pwi Ukai, ba rà nye dau wakè ba gòo goowà, na rà pwa pupûra tàwà, ma pacâmuriwà. ¹³ Guwà papwicírìrà ma meaarìrà, géé goro diri pá muru na rà pwa ba kàwà. Â [guwà pitu tàra, â] guwà tâa na pinaanapô ma wà tèpa béewà.

¹⁴ Guwà patùra wà tèpa pwa ciritàu*, â guwà pagòo tàpé na rà piwâ [na rà wakè kà Pwiduée] â guwà pitu tà tàpé na ticé nii kàra. Â guwà pidâpwicâriwà naa goorà diri.

¹⁵ Guwà cibwaa pitôowâri tà tàpé na rà tubaèpà tàwà. Â guwà imudàra ma guwà ciburà ipwa tàwà è pwina wâdé. Â guwà wàrapwiri tà diri tèpa âboro.

¹⁶ Guwà ciburà ipwâdéé, ¹⁷ â guwà ciburà pwapwicírì. ¹⁸ Â guwà ciburà pwaolé tà Pwiduée, wiàna wâdé, é wiàna èpà naa goowà. Wàé kaa pwiri è pwina nùmee na guwà pwa, wâguwà na guwà caapwi ma Kériso Iésu.

¹⁹ Guwà cibwaa pacoo è Nyuââé Pwicírì na é wakè, ²⁰ â guwà cibwaa câbapiticémuru naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée. ²¹ Guwà pitèi ma naaitiri bwàti è pwina wâdé ma èpà. Â guwà cipa ba gòo è pwina wâdé, ²² â guwà pâiti jii è èpà.

Ipicijii

²³ Bà ilari jii Pwiduée, wà Pwina é naa è pinaanapô, pá, na é nama guwà pwicírì, ma guwà wâro ba kée co. Ma é wéaari bamwara diri è wâro kàwà—è nyuâawà, ma pwâranùmawà, ma auniimiri kàwà, ma naiiwà. Â, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna o nye ticé èpà goowà, na o mwa pitèiwà goo. ²⁴ Ba wà Pwiduée na ée jèe todàwà, âna é coo goo è auina kée, â ée mwa nye pacoo diri è pá pwiibà.

²⁵ Â guwà pwapwicírì ba kâbà mwara, co tèpa béebà naa goo Kériso.

²⁶ Guwà pwabwâcu tàra diri tèpa cèikí bééjè, wàra pai pwa kâjè, tèpa cèikí naa goo Kériso.

²⁷ Â go ilari jiiwà, naa na nee Pwi Ukai, pá, guwà mwa pûra è tii bèeni tà diri tèpa cèikí.

²⁸ Wâdé na tâa jaawà è *pimeari imudí kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

Béârailu kâra tii tà tâpé Tésalonika Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 49 ma 52, pàra parui géé na càuru pàbéaa kâra tii kée tà tâpé Tésalonika.

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwiciri wâ Tésalonika. Còo 1 Tésalonika Bétapoo popai.

Cina é wii?

Gée na càuru na é wii pàbéaa kâra tii tà tâpé Tésalonika, â é tère wà Paulo pâ, tàgére pimaina pâ é cèiki bau é pimeaari kâra (1.3). Â é ipwadée, â é wii, ba na é pagòora.

Â é wii mwara ba na é pacâmurirà mwara goo é pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai Iésu, ma é wâro na wâdé na pàara na jè tapaciê. Ba wâru tâpé géé goorà, na càra caa tâmogòori bwàti é pupûra na pàbéaa kâra tii kée, â rà niimiri pâ, jèe tèepaa pâ Bénabwé tòotù, géé goo na pimaina pâ pai tubaèpà tàra. Ba wà pàra tâpé, âna rà ina pâ, pwiri é jèe wâjué còwâ wà Iésu (2.1–2). Â wà pàra tâpé, âna rà naaco wakè (3.6–13). Â é pò ma wii tii bèeni wà Paulo, ba na é patèrerà ma pacoora.

Dà ère é tii bèeni?

É napéaati bwàti wà Paulo é pwina o tèepaa béaa kâra pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai, ba cáé caa pâji tèepaa. Wâru tèpa âboro na rà o cicara Pwiduée. Â ée mwa cipàpaa wà pwi âboro na dau èpà, na ina goopé wà *A cicara* (2.3). Ée mwa too na tâa na é wâra pwapwiciri kâ Pwiduée, ma inapàpâri pâ, wàé Pwiduée (2.4). Â ée mwa pwa pâ *câmu kâra pàtâmee, na rà pò goo tèpa âboro, â o wâru tâpé na ée mwa ipa-imwûrurà (2.9–10). Â ée mwa tubaèpà tèpa âji âboro kâ Pwiduée.

Éco na é pagòojè wà Paulo, ba na jè cimwû naa na cèiki kâjè naa tubaèpà tâjè. Jè cibwaa pò ma cèiki naa goo tâpé na rà pame jèkutâ na ité goro é pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai (2.1–3). Wâdé na jè tâa goro é popai kâ Pwiduée na jè tòpi (2.15). Jè cibwaa pwa ciritàu. Wâdé na jè wârori é wâro na pitòimiri ma wâdé tà Pwiduée tiagoro pwàadèrèe (1.12).

Pai pitàgoo tii 2 Tésalonika

Ipwabwàcu ma pwâra pwapwiciri (1.1–12)

Béaa kâra pai wâjué me còwâ kâ Pwi Ukai (2.1–17)

Bénabwé popai ma ipicijii (2.13–3.18)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo* Paulo, na pwa tii. Tàgére wàibà ma wà Silas ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwà mwara.] Go wii tàwà, wâguwà é wâra pwapwiciri wâ Tésalonika, na guwà tâa goo wà Pwiduée Caa kâjè, ma Pwi Ukai Iésu *Kériso.

² Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

Ipwaolé kâ Paulo

³ Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ciburà pwaolé tà Pwiduée ba kàwà. Ba pimaina pâ é cèiki kàwà, bau é pimeaari kàwà jècaa ba kâ pàra tâpé. ⁴ Ékaa pwiri na bà ina târa pàra wâra pwapwiciri kâ Pwiduée, pâ, bà nye dau ipwadée kaa goowà. Ba guwà piwéaari ba mwû é cèiki kàwà wâna pidàpwicàari naa na pâ aré ma tòina na wâru.

Ée mwa pitèi gòropuu wà Pwi Ukai

⁵⁻⁶ Wiàna guwà tâa na aré, âna géé goo na [guwà tèpa naîri *Mwaciri kâ Pwiduée. Â] é pwabwàtiwà wà Pwiduée, ba na o pâri ma guwà o tò naa na Mwaciri kée. Â é paari pâ, é *târù ma àjupàra, ba ée mwa pipaa dà wà tâpé na rà pipaa dàwà—[ée mwa pitèrà ma naa wârimuru tàra] géé goro pai tubaèpà tàwà kâra. ⁷ Â ée mwa naa tâjè nao, wâguwà ma wàibà,

* 1:1 Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwâranûmarà ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé. 1:2 Roma 1.7 1:4 2 Korénito 7.4; 1 Tésalonika 2.19 1:5-6 Roma 12.19 1:7 1 Tésalonika 3.13

na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso.

Ba rà mwa boome géee *napwéretòotù bau tèpa *angela kèe na dau pwa pàtamarà. ⁸ Á é pa é ànye na dau maina, ba na é pwa wârimuru tà tàpé na rà naa càurà naa goo Pwiduée, ma càra caa pitèrè dàra é *Picémara Wâdé goo Pwi Ukai kâjè Iésu. ⁹ Wàéni wârimuru kàra: É pai tubatiàurà dàra gòiri awé. Ba ée mwa nama tiàurà jiié, ma tiàurà jii pai maina ma muugère kà Pwi Ukai ma pàtamee, dàra gòiri awé.

¹⁰ É pwi bèepwiri, àna o tèepaa na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na. Á wà diri tèpa àboro na rà cèikì naa gooé, àna rà càdirié ma ipwamainàé. Á wâguwà ma wàilà, ba guwà jèe cèikì naa gooé, na ia bà paàjupàràé tàwà.

É pwapwicîri ba kàra Paulo

¹¹ Ékaa pwiri na bà ciburà pwapwicîri tà Pwiduée kâjè pâ, na é pitu tàwà, ba na guwà wârori é wâro na wâdé tée. Ba é todàwà [ma guwà wâro ba kèe co]. Á bà ilari jiié pâ, na é pitu tàwà goro é pàtamee, ba na guwà tubanabwé diri pâ muru na wâdé na nùmawà na guwà pwa, géee goro é cèikì kàwà. ¹² Ûna wàrapwiri, à o pwamainà nee Iésu, Pwi Ukai kâjè, géee goowà. Á wâguwà mwara, àna o ipwamainawà ma wàé, géee goro é pimeeari imudi kà Pwiduée kâjè, ma Pwi Ukai Iésu Kériso.

2

Béaa kàra pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai

¹ Tèpa cèikì béebà, [nùmabà na bà pacâmuriwà] goro é pai o wâjué còwâ kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, bau é pai o naanaimarijè kèe, ba na jè tàa ma wàé. ² Guwà cibwaa nama gùmagù é pwâranùmawà, wiàna rà ina pàra tàpé pâ, é jèe wâjué còwâ*, [ba jèkutà na pwâ]. Á pwiri rà o ina pâ, nye é *Nyuâaé Pwicîri na é nye paari tàra pwiri, wàna àcòwâ†, é, rà o ina pâ, wàibà na wii tàra pwiri. ³ Bwa! Guwà cibwaa nama rà ipa-imwùruwà!

Ée mwa tèepaa me 'A cicara'

O càcaa pàji tèepaa i tòotù-bà, béaa kàra pai tèepaa kàra [pàra muru. Ba o mwa mara coo] é pàara, na rà o cicara Pwiduée tèpa àboro na rà dau wâru. Á ée mwa cipàpaa wà pwina ina gooé pà A cicara‡. Á wà pwiibà, àna o mwa tubatiàué.

⁴ Ée mwa piècaari diri é pâ namuru na pwicîri, ma diri é pwina rà ipwamainà ma papwicîri wà tèpa àboro. Á ée mwa ipwamainàé còwâ, ma ina mwara pâ, é tàdòiti jii diri pâ muru. É mwa pàra na too, na tàa na é wàra pwapwicîri kà Pwiduée, ma inapàpàri pâ, wàé Pwiduée! ⁵ Go jèe nye ina tàwà diri pâ pwiibà, na pàara na ia go bwaa tàa jaawà. É, gona guwà ipwanauri pwiri?

⁶ Wà A cicara, àna o càcaa pàri ma é ipaarié, béaa kàra è tòotù kèe. Ba pwa pwina é pacooé tiagoro pwi tòotù bèepwiri. Á guwà nye tàmogòori bwàti wà pwiibà§. ⁷ Ájupàra pâ, é jèe tàgère wakè ni gòropuu, é pàtamee na é cicara Pwiduée. Éco na, tiagoro nabà, àna wàjè co tèpa naí Pwiduée na jè còoinaé. Á wiàna é càùé còwâ wà pwina é pacooé, ⁸ à wà A cicara, àna ée mwa cipàpaa. [Wàéni é pwina o tèepaa tée na pwàadèrèé]:

Ée mwa tèepaa
Pwi Ukai Iésu,
na pwényuâa kèe.

Ée mwa nama é bà,
wiàna é upié goro pwèe.

Ée mwa nama tiàué awé,
goro pai tèepaa me,
naa muugère kèe!

⁹ [Éco na, béaa kàra pwiibà, àna] wà A cicara, àna ée mwa pwa pâ câmu na wâru, goro é pàtama

1:8 Ésaie 66.15 **1:9** Ésaie 2.10 **1:10** Kolosé 3.4 **1:11** Kolosé 1.9; 1 Tésalonika 1.2–3 * **2:2** É jèe wâjué còwâ—Grec: É jèe tèepaa i Tòotù kà Pwi Ukai. † **2:2** É Nyuâaé Pwicîri, na é nye paari tàra pwiri, wàna àcòwâ—Grec: Géee goro é nyuâaé. Pai ina wèe pâ, vision, é, prophète (popai naa na nee Pwiduée). § **2:3** 1 Timotéo 4.1; 1 Ioane 2.18, 4.3
‡ **2:3** Acicara—Pwi ukai kà tàpé na rà cicara Pwiduée, ma ègòjai pâ naèà kèe. ¶ **2:4** Ezékiel 28.2; Daniel 11.36 § **2:6** Dernière phrase—Càcaa pwéelaa tãjè nabà é pwina é pacoo Acicara. Pwiri é naèà kàra mwaciri kà tèpa Roma, é, é Nyuâaé Pwicîri, é, wakè kàra wàra pwapwicîri, é wà Mikaéla, wà pwi ukai kà tèpa angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire), ma Daniel 10.13,20–21. ¶ **2:8** Ésaie 11.4; Auinapàpàri 19.15 ¶ **2:9** Auinapàpàri 13.11–13

*Caatana—ê pâ muru na rà o pò goo wà tèpa âboro, â o ipa-imwûrurà goo. ¹⁰ Â o wâru mwara pâ muru na èpà, na ée mwa pwa, ba na é pwâgàri tèpa âboro. Wà tàpéebà, âna o tiàurà awé, ba tàutàra goo é âjupâra. Ba wiàna rà gére tòpi, â pwiri rà o udò, [â o tâa târa é *âji wâro].

¹¹ Nye wà Pwiduée, na [é panuâ ma o wârapwiri, ba] é panuâ é pwi pátamee-bà na èpà, ma é ipa-imwûrurà. Â rà o cèikí naa goo é pwina pwâ. ¹² Â ée mwa tèirà ma naa wârimuru târa, gée goo na wâdé târa na rà pwa na èpà, jii na rà cèikí naa goro é âjupâra.

Bénabwé popai

¹³ Tèpa cèikí béebà, dau wânüma Pwi Ukai tàwà, â wâdé na bà ciburà pwaolé tée goowà! Ba é jèe tàmara pitòrigariwà napwiri*, ba na é pa-udòwà [ma o tâa tàwà é âji wâro]. Â é wârapwiri goro é Nyuâaé Pwicîri kée, na é nama guwà tèpa âboro pwicîri kà Pwiduée, â gée goro pai cèikí kàwà naa goro é âjupâra. ¹⁴ Â é todàwà, na ia bà picémara tàwà é *Picémara Wâdé, ba na guwà tâa na pai maina ma muugère kà Pwi Ukai kâjé Iésu Kériso. ¹⁵ Êkaa na wârapwiri, co tèpa béebà, na wâdé na guwà tà mwü [naa na cèikí kàwà]. Â guwà cimwü naa goo é popai na ia bà naa tàwà, naa na pwâratùra, é, na bà wii tàwà naa na pâ tii.

¹⁶ Wà Pwiduée Caa kâjé, âna dau wânümee tâjé. Â gée goro é *pimeari imudi kée, â é nye ciburà pagòojé dâra gòiri. Â é jèe naa tâjé é cèikí na maina, na pàara na jè bwaa tapacîri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjé. Â bà ilari jiiuru ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso pâ, ¹⁷ na ru pagòowà, ba na [o câguwà caa piwà na] guwà ciburà pwa ma ina é pwina wâdé!

3

Guwà pwapwicîri ba kâbà

¹ Bà tubanabwé [é pâ auniimiri kâbà bèepwiri] co tèpa béebà naa goo Kériso, na bà ilari jiiwà pâ, guwà pwapwicîri ba kâbà. Guwà ilari jii Pwi Ukai pâ, na é ipâra pâ wâi i popai kée, â na rà papwicîri é popai wà tèpa âboro, na diri pâ ére, pwacéwii na guwà pwa. ² Â guwà ilari mwara, ba na é wéaaribà jii tàpé na èpà pwâranûmarà. Ba wâru tàpé na rà cicara é popai kâjé.

³ Êco na wà Pwi Ukai, âna é tâa na pai tâa kée, â ée mwa nama guwà gòo, â ée mwa piwéariwà jii wà *Caatana, Pwi âboro èpà. ⁴ Â é nye pagòobà mwara wà Pwi Ukai, ba na bà tâmogòori pâ, guwà tàgère pâra wiâra é pâ pitûâ kâbà, â guwà o wârapwiri dâra gòiri.

⁵ Go pwapwicîri tà Pwi Ukai pâ, na é popa pwâranûmarà naa na pimeari kà Pwiduée [na é wâgòro]. Â, na é nama pimaina too naa goowà é pai pidâpwicâari, na me gée goo Kériso.

Wakè ba gòo pwacéwii bâ!

⁶⁻⁷ Tèpa cèikí béebà, bà pitûâri tàwà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwà cibwaa tâa jaa wà tèpa cèikí na rà pwaora—wà tàpé na càra caa pâra wiâra é aupamogòori kâbà, pâ, napàrajé na jè wakè bwàti. Â guwà pwacéwii bâ. Ba câbà caa tèpa pwaora naa jaawà, ⁸ â câbà caa po tâa, ba na guwà mwa po géaa goobâ*. Bà nye wakè ba gòo, naa ne ma pwa, ba na câbà caa nakake kâwà.

⁹ Âjupâra pâ, pwa tàrùk kâbà, ma bà ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tâbà. Êco na nûmabà na guwà picòo gée goobâ. ¹⁰ Ba, na ia bà tâa jaawà, âna bà naa tàwà é popai bèeni, pâ: Wà pwina câé caa wakè, âna wâdé na câé caa ija!

¹¹ Bà wii tàwà pwiri, ba bà tère pâ, pwa pàarawà na rà pwa ciritàu, â tàutàra dâra wakè! Â rà nye tà géaa ma târa goo é wâro kà pâra tàpé. ¹² Â bà tacoo goorà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso pâ, na rà wârori é wâro na pitòimiri ma moo, â na rà wakè dâra cè uti kâra.

Pwa taaci pwina wâdé

¹³ Tèpa béebà naa goo Kériso, â guwà cibwaa nama oratàwà goro pwa é pwina wâdé. ¹⁴ Guwà còo bwàti tàpé na tàutàra na rà pitère dâra é pwina bà ina tàwà naa na tii bèeni. Â guwà cibwaa pagòorà naa goro é pwina rà pwa†. Ba wâdé na rà kamu goo. ¹⁵ Êco na guwà cibwaa còorà pwacéwii na guwà pièpàriwà. Â guwà nye ciburà pwa pupûra târa. Ba wâdé na wârapwiri naa jaajé tèpa cèikí.

Ipicijii

¹⁶ Wà Pwi Ukai, âna é pwi a naa pinaanapò, â go ilari jiié pâ, na é ciburà naa tàwà é pinaanapò, na diri pâ pai pwa wèe. Wâdé na é tâa jaawà diri!

2:13 Éféso 1.4; 2 Tésalonika 1.3 * **2:13** Napwiri—é, Béaa kâra diri tèpa âboro. **3:4** 2 Korénito 7.16; Galatia 5.10

3:6-7 Roma 16.17 **3:6-7** Filipi 3.17 **3:8** 1 Tésalonika 2.9 * **3:8** 1^r e phrase—Grec: Câbà mu caa ija é poloa kà pwi jèpwi. **3:9** 1 Korénito 9.4; 1 Tésalonika 1.6 **3:11** 1 Timotéo 5.13 **3:12** 1 Tésalonika 4.11 **3:13** Galatia 6.9

† **3:14** 2^e phrase—Grec: Guwà cibwaa pabéerâ. **3:15** 1 Tésalonika 5.14

¹⁷ Wâgo Paulo, na go popa i bépwa tii, ba na go tubanabwé i tii. Ba go nye wàrapwiri târa diri pâ tii kôo, ba [na paari pâ, nye âjupâra pâ] wâgo na go wii.

¹⁸ Wâdé na tâa jaawà diri ê *pîmeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà Timotéo Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 62 ma 66, géé na càuru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma, na wii naa na *Apostolo* naporomee 28. Munaa mwa géé na càùé, na é mwa pâra pitiri pâra napô (pwiri tiagoo napô Espagne) ba na é picémara mwara è *Picémara Wâdé. Pwiri é wii géé Macédoine è tii bèeni. Â géé na càùé, âna rà tâjurué còwà wà tèpa Roma, â rà tètâmwereé naa napô kâra.

É wii tâi?

Tà Timotéo. Wà pwi caa kêe, âna pwi *Grec; â wà nyaa kêe, âna tô Juive, tô a cèikí naa goo Iésu Kériso. Wà Paulo, âna é pâmari Timotéo, naa na beârailu kâra pai pâra kêe, na é tâa Lystre, na é naja 49. Â wà Timotéo, âna é pâ nau pwi a *câmu jaaé (*Apostolo* 16.1–3). Géé na càùé, â wà Paulo, âna é cùrué pâ, naa Tésalonika, ma Korénito (*1 Korénito* 4.14–17), ma naa Éféso, ba na é wéaari è wâra pwapwicíri wê (*1 Timotéo* 1.3).

Cina é wii?

É tère wà Paulo pâ, wà pâra tàpé, âna rà tapoo pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru na pwâ, naa na pâ wâra pwapwicíri wà Éféso. Êkaa na é wii tà Timotéo, ba na ée mwa pwa pupûra tà tèpa cèikí, ma wà tèpa pitûâ kâra.

Dà êre è tii bèeni?

Wàéni è pâra pupûra, na é naa tà Timotéo, wà Paulo, naa na è tii bèeni:

- Gà cimwü, naa na é pai pâra'gà, wiâra è Tii Pwicíri.
- Gà wakè ba gòo, goro è Picémara Wâdé.
- Gà ina tà tèpa cèikí pâ, wâdé na rà ciburà pwapwicíri naima.
- Gà tòmiri è pâ wâra pwapwicíri.
- Gà pitòrigari cè tèpa wéaari wèe.

Pai pitâgoo tii 1 Timotéo

Ipwabwàcu (1.1–2)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.3–20)

Popai goro pai pwapwicíri (2.1–3.13)

Càrajè na jè pwapwicíri naima (2.8–15)

Tèpa pitûâ ma tèpa dikona (3.1–13)

Aupitûâri kà Paulo tà Timotéo (3.14–4.16)

Càrajè naa na wâ kà Pwiduée (3.14–16)

Câmu na ipa-imwûru (4.1–5)

Pwi a wakè bwàti ba kà Kériso (4.6–11)

Ipwacòoco pai wâro'gà (4.12–16)

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikí (5.1–6.2)

Bénabwé popai ma ipicijii (6.2–21)

Ipwabwàcu

¹⁻² Wâgo Paulo na pwa tii tâgà co Timotéo. Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wà pwi majoro è cèikí kâjè. Ba ru cùruo pâ, wàilu ma wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, [ba na go picémara è popai kà Kériso]. Gà pwi âji naiò naa na cèikí naa goo Kériso. Wâdé na tà tâgà è *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Â [wâdé na gà tâmgòori] pai moo kâru naa googà. Cidòri nyuâagà!

Gà pwacòoco tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³ Ico pwi béèò, go taniimiri tâgà i pwi ia go ina tâgà, na ia go pâra jiià naa na province Macédoine. Ba go tacoo googà pâ, na gà tà tâa na ville Éféso, ba na gà pacoo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. ⁴ Rà nye ciburà tûra taaci, goro pâ jèmaa na pwâ, ma pâ jèkutà gòri, goo pâ

nee tèpa jooorojè*. Â gà ina tàra pâ, na rà panuâ diri ê pwiibà. Ba êpwiri, âna tagòtù kaa ê pitaèkâa. Â càcaa pitu tàra ê wakè kà Pwiduée, pwi wakè na jè pwa naa na è cèikí†.

⁵ Go ina tàgà pâ, gà pwa pwiri, co Timotéo, ba na [gà pacâmuri tèpa cèikí pâ, na] rà pimeaarirà, géé na âji pwâranûmarâ. Ê pimeaaari, âna me géé goro ê pai pitère dâra kâjè, ê *pwâratùra-nigée-goojè. Â é me géé goro mwara, ê pai pâra kâjè, wiâra ê cèikí kâjè, na âjupâra.

⁶ Êco na wà tèpa âboro bèepwiri na rà tèpa pwâ‡, âna rà pàgà jii ê naigé bèepwiri na wâdé. Â rà jèe imwûru, ba rà tâa goro pâ popai na ticè èreè. ⁷ Ba nûmarâ na rà tèpa pacâmuri âboro goro ê *Naèà kà Moosé. Êco na càra caa tâmogòori bamwara, ê pâ pwina rà gére gòo goro pacâmuri!

Naèà âna wâdé wiâna jè wârori

⁸ Jè nye tâmogòori pâ, i Naèà âna nye wâdé, wiâna jè wârori bwâti. ⁹ Ba wà Pwiduée, âna câé caa naa ê Naèà, ba kà tàpé na wâdé ê wâro kâra. Â é naa i Naèà [tà Moosé] ba kà tàpé na rà ciburâ pwa na èpâ. Wà tàpéebâ, âna tàutàra na rà pitère dâra, â rà ègójai è pâ pitûâ kée:

Rà naa càurâ tà Pwiduée, â tàutàra na rà pwamainâé;

Rà pitaurée goo ê pâ muru pwiçiri;

Rà tèpa pitètâmwara âboro, tiagoo na rà tètâmwara du nyaa ma caa kâra;

¹⁰ Rà tèpa toomura, ba rà cîaa jii wâdâra;

Rà ipuu imudi ma wà pâra tàpé—tiagoo na wà tèpa paa, âna rà pipuu còwâ;

Rà tèpa pwa âraicu goro âboro[§];

Rà tèpa pwâ;

Rà pitòti pâra tàpé, ma *ipwataâboro pwâ, naa na wâra pitèimuru.

[Ê Naèà, âna naa, ba kà tàpé na rà wârapwiri] ma wà diri tàpé na rà pwa pâ na jèpapara tûâ na èpâ. Wàilà na càra caa pitère dâra ê ârapupûra na *târù, na ia jè tòpi. ¹¹ Ê pwi bèepwiri, âna é me géé goo ê *Picémara Wâdé, na é naa tóo wà Pwiduée, [ba na go wéaari ma inapàpâri]. Dau maina ma muugère wà Pwiduée! Wâdé na jè pwamainâé*!

Ipwaolé tà Kériso na é pa-udòjè

¹² Go pwaolé tà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè. Ba é niimiri pâ, pâriô ma é pûra naa gooò, ma naa tóo è wakè kée. Â é naa tóo è nii kée, ba na go wakè. ¹³ [Câé caa còo pâ] béaa, âna go pwi a pitaurée gooé, ma pi-inaè ba èpâ†. Â ia go po dau tubaèpâ tée, [na go tubaèpâ tà tèpa âboro kée]. Êco na é meaaario, â é wâdéario, [â câé caa naa wârimuru tóo]. Ba é còo pâ, go wârapwiri, géé goro ê pai càcaa tâmogòori kóo. Ba ia càgo caa pâji cèikí naa gooé.

¹⁴ Po dau maina è pimeaaari imudi kà Pwi Ukai [Pwiduée] kâjè; pimeaaari na é pièdò ba kóo. Â é pwa ma go cèikí, naa goo Kériso, â é pwa ma go meaaari tèpa âboro kée, goro è pimeaaari kà Kériso Iésu. ¹⁵ Ba [jè mu ina pâ]: «Wà Kériso Iésu, âna é me naa gòropuu, ba na é pa-udò tàpé na rà pwa na èpâ, [ma naa tàra è *âji wâro jaaé].» Â wàèpwiri è popai na âjupâra, na pâri ma jè cèikí naa goo.

Wâgo, âna nye wâgo kaa, pwina go nye dau pwa na èpâ kaa. ¹⁶ Êco na wà Pwiduée, âna é meaaario, [â câé caa naa wârimuru tóo]. Â é wârapwiri, ba na é paari pâ, è dau pidâpwiçarié wà Iésu Kériso naa gooò. [Ba wiâna è wârapwiri naa gooò]—pwi âboro na go dau èpâ jii pâra tàpé—â o câmu, ba kà pâra tèpa âboro. Â rà o cèikí naa gooé, ma tòpi jiié è *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

¹⁷ Pwamaina ma picagòtù Pwiduée! Wàé na é Pwi Ukai na muugère; wà Pwina ticè pwâadereé; wà Pwina càjè caa còoé; wà Pwina é caapwi co! Pwamainâé dâra gòiri awé! Wâdé na wâra! Amen!

Gà tà cimwû naa na cèikí

¹⁸ Ê pwina go ina tàgà, co Timotéo, pwina naiò, âna pitatée bau i pwi ia rà ina naa googà wà tèpa *péroféta, [na ia rà pame è popai kà Pwiduée]. Ê pwiibà, âna o naa cè nii'gà, ba na gà o pipaa, [tàra pwamuru è Picémara Wâdé]. ¹⁹ Wâdé na gà cimwû naa na cèikí'gà [naa goo Kériso]. Â gà ipwaccòco, â gà wâro bwâti, wiâra è *pwâratùra-nigée-googà.

* 1:4 1^r e phrase—Còo note goo Tito 3.9. † 1:4 Wakè na jè pwa naa na è cèikí—É, É wakè kée, âna pai udò kà tèpa âboro. Â jè tâmogòorie goro co è cèikí. ‡ 1:6 Wà tèpa âboro bèepwiri, na rà tèpa pwâ—Grec: Wà pâra tàpé. 1:8 Roma 7.12,16 § 1:10 Tèpa pwa âraicu goro âboro—Trafiquants d'esclaves. Rà tàjûru pâ âboro, ma icurirà ba na rà tèpa ênawéna kîri kà pâra tàpé. * 1:11 Wâdé na jè pwamainâé—É, É naa tàjè pinaanapò ma ipwâdée. 1:12 Apostolo 9.15; 1 Korénitò 15.9–10; Galatia 1.15–16 1:13 Apostolo 8.3, 9.1–5 † 1:13 Pi-inaè ba èpâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pinabaèpâé. 1:15 Luka 19.10

Ba wà pàra tàpé, âna tàutàra na rà pitêre dâra ê pwâratùra-nigée-goorà. Â rà jèe tubatiâu ê cèikí kàra. ²⁰ Ru wâjaara, wà Himéné ma wà Alexandre. Go jèe panuâru tà *Caatana[†], ba naa wàrapwiri, â ru mwa bàra tàmogòori pà, ru cibwaa ina pà, ru tura naa na nee Pwiduee.

2

Popai goro pai pwapwiciri

¹ Gée goo kaa diri pwiri, â go cau tacoo goowà [ma diri ê wâra pwapwiciri] pà, na guwà pwapwiciri tà Pwiduee, ba kà [tèpa cèikí béewà, ma wà] diri tèpa âboro, [gée na âji pwàranùma]. Guwà ilari jiié pà, na é pwa pà muru na wâdé ba kàra; â guwà pwaolé tée goo. Wàépwi é pwina dau âjimuru.

² Guwà pwapwiciri, ba kà tèpa ukai, ma tèpa pitùâ, ma tèpa âboro imaina, ma diri tàpé na rà pipopa é napò kâjè. Â, naa wàrapwiri, â jè wàrori é wâro, na moo ma awé. Â jè o papwiciri Pwiduee, â jè o pàra bwàti, naa na diri pà ére. ³ Wàé kaa pwiri [è pwàra pwapwiciri] na wâdé na jè pwa, éna é ipwàdéé goo wà Pwiduee, *pwi a pa-udòjè. ⁴ Ba nùmee na rà cau udò diri tèpa âboro, [ma tâa târa é *âji wâro jaaé]. Â wâdé tée na rà cau tòpi ma tàmogòori é âjupàra [goo Iésu].

⁵ Ba nye caapwi co, wà Pwiduee [kà diri tèpa âboro]. Â é nye caapwi co wà pwi a-ipa popai nabibiu kâjè tèpa âboro ma wà Pwiduee—âna wà Kériso Iésu. Ba é jèe pa é naiiri âboro, pwacèwijié, ⁶ â é panuâ é wâro kée, ba na o tipi diri é pà âboro [jii é èpà, ma é pwàra bà]. Wàépwi na é jèe paari wà Pwiduee, na tòtù na é jèe tàmara tòpò, [pà, nùmee na rà udò, wà diri tèpa âboro].

⁷ Â gée goo kaa pwiri, na é cùruo, ba na go pwi *apostolo kée, tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. É panuâô pà, ba na go pwa pupùra târa, ma pacâmurà goro é popai na âjupàra [goo Iésu] na jè cèikí naa gooe. Na go ina pwiri, â go nye âjupàra, â câgo caa pwà!

Càrajè na jè pwapwiciri naima

⁸ Wàépwi é aupitùâri kôo: Na diri pà pàara, na guwà ipitiri naa na nee Pwi Ukai, âna wâdé na guwà pwapwiciri tée. Â guwà naaco é piputàmù, ma é pà pitòcia. Na guwà pagòtù too iwà dà Pwiduee, â wâdé na guwà pwa, naa na pwàranùma na pwéelaa na araé.

⁹ Â go pitùâri tà pa ilàri* pà: [Na guwà ipitiri naa na nee Pwi Ukai, â] wâdé na pitòimiri é pai pwa àrabwée kàwà, ma pai pwa wée pùruwà. Guwà cibwaa coona àrabwée na po dau maina wâri wée, â guwà cibwaa po dau tòpò mwani mii ma perle. ¹⁰ Ba é âji pwényuâa kà tò a cèikí, âna paari goro pà waké kée, na wâdé.

¹¹⁻¹² Â, na pàara na gère pwa pupùra na, âna wâdé na wà pa ilàri, âna rà tàmaari naa na ipakíri ma tànana[†]. Â câgo caa naa tàrù târa, ma rà pacâmuri tèpa paao, ma pitùâ jairà ma pwa kùu târa naa na pwina rà pwa[‡]. ¹³ Ba wà Pwiduee, âna é tòpò béaa wà pwi paao, wà *Adamu; â gée na càùé, â é mwa tòpò wà tò ilàri, wà Éva. ¹⁴ Â càca wà Adamu, na ia é piwâmîé [i Dòea, *Caatana]. Â wà tò ilàri, na ia piwâmîé, â càc caa pitêre dâra é naèà kà Pwiduee. ¹⁵ Êco na pa-udòrà, naa na pai pitàmari èpo kàra[§], wiàna rà tà wâro, naa na cèikí, ma pimeari, ma ipapwicí, ma ipakíri.

3

Popai tà tèpa pitùâ naa na cèikí

¹ Wàéni é jè pwâratùra [na jè mu ina, pà]: «Wà pwina nùmee na é pwi caa kà tèpa pitùâ kàra é wâra pwapwiciri, âna wâdé, ba pwi waké na âjimuru.» Nye popai na âjupàra. ²⁻³ Â wà pwi âboro bèepwiri, âna wâdé na, é wâro kée, âna pitòimiri [na ara tèpa âboro diri]. Â wâdé na ticé na pitòtié goo. [Wàéni pà pwina pàri ma ina naa gooe]:

1:20 1 Korénito 5.5; 2 Timotéo 4.14-15 [†] **1:20** Go jèe panuâru tà Caatana—Munaa é pacòbèru wà Paulo gée na é wâra pwapwiciri, tapaciri é pàara na rà pitòotéri é wâro kàra. **2:6** Roma 3.29-30; Galatia 1.4 **2:7** Apostolo 9.15; Galatia 2.7-8; 2 Timotéo 1.11 **2:9** 1 Pétèru 3.3-5 ^{*} **2:9** Pa ilàri—Pai ina kà tèpa ijiaa, bépitòimiri pa ilàri. Wà pàra tàpé, âna rà ina pà: Tèpa ilàri. **2:10** 1 Timotéo 5.10 **2:11-12** 1 Korénito 14.34 [†] **2:11-12** Tànana—Munaa na pàara kà Paulo, âna wâru pa ilàri na rà niimiri pà, pwa tàrù kàra ma rà tura imudi naa na wâra pwapwiciri. Â nùmee na é pacoo é pai pwa bèepwiri. Êkaa na é papwiciri jiièrà na rà tura, naa na pà wâra pwapwiciri na é pwi apitùâ naa na. [‡] **2:11-12** Ma pitùâ jairà...naa na pwina rà pwa—é, Â rà cibwaa tapàgà popai na é tura wà pwi paao. **2:13** Genèse 2.7,21-22; 1 Korénito 11.8-9 **2:14** 2 Korénito 11.3; Galatia 3.1-6 [§] **2:15** Naa na pai pitàmari èpo kàra—é, Wiàna rà tòpi bwàti é waké kàra, na rà ipièrù goo pà èpo kàra; é, gée goro pai pitèpa i Pwi èpo {Iésu}. **3:1** Apostolo 20.28 **3:2-3** Tito 1.6-9

É tâa bwàti goo tô wâdèè *;
 Câé caa pwi a wâdo ma dau ija;
 Câé caa pwi a putâmu, ma pwi a tòocia;
 Câé caa pwi a wâdé tée mwani.
 É pwi a piaabòrié;
 É pwi a tûra ba moo;
 É pwi a tîpi bwàti tèpa âboro na rà tèepaa marié;
 É tâmogòori ma é pacâmuri tèpa cèikî;
 4 Á é pwi a pitòimiri bwàti é pwârawâ kèe, ba na rà pitère dèe pâ èpo kèe naa na ipakîri.

5 Ba wiàna câé caa tâmogòori popa é pwârawâ kèe, â é wânau târa, cè pai popa kèe, é wâra pwapwicîri kâ Pwiduée? 6 Wâ pwi a pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, âna càcaa wâdé na é bwaa pwi a tapoo a cèikî. Ba é péa tà pwamainâé, â péa é tà ipa-imwûrué wâ *Caatana, wâ Pwi âboro èpâ†. 7 Á jèpwi mwara: Wâdé na wâro kèe, âna wâdé tà tàpè na càra caa tèpa cèikî. Ba na, o nye ticè âboro, cèna pi-inaè ba èpâ. Á o câé caa tûu, naa na é jé, na é pwabwàti ba kèe, wâ Pwi âboro èpâ.

Tèpa dikona

8 Ipaìwâ naa goo wâ tèpa dikona†. Ba wâdé na rà tèpa âboro na rà wârani:

Rà tèpa pitòimirà;
 Rà tèpa âboro *târù, na càcaa wâru ûmemeerà;
 Càra caa tèpa ipwirié;
 Càra caa tèpa ciburâ bu mwani.

9 Á wâdé na rà pâra wiâra é cèikî na jè pacâmurirâ goo. Ba nye pwi âjupâra na é jèe paari tâjè [wâ Pwiduée]. Á wâdé na rà pitère dàra bwàti é *pwâratûra-nigée-goorâ. 10 Béaa kâra na jè pitòrigari pwi jè âboro, ba na é pwi dikona, âna wâdé na jè jèe mara còo bwàti é wakè kèe, ba na o ticè cèna pâri ma o pitòtié goo.

11 Napwa naa goo wâ pa wâdàra dikona§, âna wâdé na rà wârani:

Rà pitòimirà;
 Càra caa picocoo;
 Càra caa ija ma wâdo imudi;
 Rà târù, ma âjupâra, naa na diri pâ ére.

12 Wâ tèpa dikona, âna wâdé na rà papwicîri pa wâdàra*. Á wâdé na rà pitòimiri bwàti é èpo kâra, ma é pwârawâ kâra. 13 Á wiàna rà pwa bwàti é wakè kâra, âna jè o pipapwicîrirâ. Á rà o cimwû, naa na cèikî kâra†, naa goo wâ Kériso Iésu.

Aupitûâri kâ Paulo tà Timotéo

14 Nûmoo na go jèe tàpo paé marigâ. Éco na go jèe tâmara wii tâgâ pwiri, 15 ba péa go tà ipwâ. Ba wâdé tîo na gà tâmogòori, cè càrajè na wâdé, naa na é wâao kâ Pwiduée. É wâao bèepwiri, âna êkaa é wâra pwapwicîri kâ Pwiduée, na é wâro. Á é wâra pwapwicîri, âna é cipa na ipwamuru é âji ârapupûra [goo wâ Kériso]. Ba é pwacèwii pwi a cipa wâra i wâ†.

É dau pwényuâa Kérisol

16 Gà còo, nye dau maina ma pwényuâa kaa, é cèikî na é wâgoojè! Ba:

É pa naiiri âboro
 wâ Iésu Kériso.
 É *paâjupâraè
 é Nyuâaè Pwicîri.

* **3:23** É tâa bwàti goo tô wâdèè—Grec: Nye caapwi co wâdèe. † **3:6** Á péa é tà ipa-imwûrué wâ Caatana... é, Á é péa pâra nau tîpi wârimuru kèe, pwacèwii Caatana, wâ Pwi âboro èpâ. **3:7** 2 Korénito 8.21 † **3:8** Dikona—Naa na grec, é popai bèeni, âna pai ina wèe pâ: Pwi éna wéna. Naa na pâbéaa kâra wâra pwapwicîri, âna wâ tèpa dikona, âna rà tàpè na rà pitu tà tèpa pitûâ. **3:11** Tito 2.3 § **3:11** Pa wâdàra dikona—é, Pa ilâri na rà dikona. * **3:12** Râ papwicîri pa wâdàra—Grec: Pwa caapwi piéa. † **3:13** Naa na cèikî kâra—é, Na rà inapâpâri é cèikî kâra. † **3:15** Pwi acipa wâra i wâ—Pwi ò kâra wâao naa jaajè na Kalédoni. Popai ni goo é wâra pwapwicîri, éco na, na pâra tii, âna popai mwara goo wâ Kériso. (Còo 1 Korénito 3.11; 1 Pétèru 2.4–8.) **3:16** Ioane 1.14; 2 Pétèru 3.3; 1 Ioane 2.18

Rà côôê pâ *angela.
 Jè inapàparié
 târa pâ Ba.
 Cèikí naa gooé
 pitiri gòropuu.
 Dàgòtùé
 naa *napwéretòdotù,
 naa na muugère
 kà Pwiduée Caa.

4

O mwa ipa-imwüru pâra tàpé

¹ Ê *Nyuââê Pwicîri, âna é inapàpari pâ, rà o panuâ é âji cèikí wà pâra tèpa âboro, nabani, naa na pâ Bénabwé tóotù. Â rà o pâra wiâra é pâ autâmogòori na imwüru, na me gée goo é pâ duée. ² Wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa pwâ, ba jée tubatiâu é *pwâratùra-nigée-goorâ, gée goo pai càcaa mu pitère dèe kàrà*. ³ Wà tàpéebâ, âna rà tûârî [tà tèpa cèikí] pâ, na rà cibwaa piéa, ma rà cibwaa ija é pâ pâra utimuru. Êco na é pâ utimuru bèepwiri, âna muru na é tòpò wà Pwiduée, ba na jè ija.

Â wàijè tèpa cèikí naa goo Kériso na jè tàmogòori é âjupâra, âna wâdé na jè ija, ma pwaolé tà Pwiduée goo. ⁴ Ûu, diri é pâ muru, na é pwa wà Pwiduée, âna nye wâdé! Â nye ticé na jè o papwicîri! Â jè nye tòpi diri [naa na ipwâdé] â jè ipwaolé tà Pwiduée. ⁵ Ba é pâ muru bèepwiri, âna pâ nau muru na wâdé tà Pwiduée, gée goro é popai kêé† ma é pwâra pwaolé tée.

Pwi a wakè bwàti ba kà Kériso

⁶ Wâdé na gà ciburâ picòo é pâ muru bèepwiri, tà tèpa cèikí bèégâ. Â, naa wàrapwiri, â gà o pwi âji ênawéna kà Kériso Iésu. Â gà ciburâ tòpi [naa na pwâranûmagâ] é ârapupûra na âjupâra, goro é cèikí kâjè [naa goo Iésu]. Ba gà jée nye pâra wiâra, â wâdé mwara na o pwacéwii utimuru'gâ, na diri pâ tóotù.

⁷ Gà cibwaa ipacé naa goo é pâ jèmaa na pwâ, ba ticémuru naa goo, tà pwi âboro na é papwicîri Pwiduée. Wâdé na gà wakè taaci ba gòo, ba na gà pwi a pitòimiri, ma pwi a papwicîri Pwiduée. ⁸ Ba [jè mu ina pâ]: «Ê wakè târa ma pwabwàti é naiijè, âna muru na tàpo wâdé. Êco na é muru na dau wâdé awé, âna é wakè goo é wâro kâjè, ba na o wâdé tà Pwiduée. Gée goo kaa pwiri, na jè tòpi é *âji wâro tapoo nabâ, ma dàra gòiri.»

⁹ Ê popai bèepwiri, âna âjupâra, â wâdé na rà tòpi diri é pâ âboro. ¹⁰ Gée goo kaa pwiri, â jè wakè ba gòo. Ba jè jée cèikí naa goo Pwiduée na é wâro, [â na é naa wâro]. Ba wâé na é *pwi a pa-udò diri tèpa âboro; âjupâra, tà tàpé na rà cèikí naa gooé. ¹¹ Â wâé kaa pwiri, é majoroé ma gà nye tà ciburâ pacâmurirâ goo.

Ipwacòoco pai wâro'gâ

¹² Wâdé na gà paari é càra âboro na wâdé tà tèpa cèikí, naa na é pwâratùra'gâ, ma é tûâ'gâ, ma é pimeaari'gâ, ma é cèikí'gâ, ma é pai pitòimirigâ. Â, naa wàrapwiri, â o ticé pai pwa wèe, tà pwi jè âboro, ma é piècaarigâ gée goro na gà bwaa pwi dopwa.

¹³ Na gà bwaa tapanâri é pai tèepaa kòo, â wâdé na gà po tâa coo, goo pûra *Tii Pwicîri [tà tèpa pwapwicîri]†. Â gà pagòora taaci, ma pacâmurirâ taaci. ¹⁴ Gà cibwaa ipwanauri é âraimeai na é naa tâgâ é Nyuââê Pwicîri, na ia rà tòpò îrà naa gògâ wà tèpa pitûâ§, â na ia rà pame é popai naa googâ naa na nee Pwiduée. ¹⁵ Â wâdé na gà po tâa coo, goo pâ wakè, na ia go jée ina tâgâ. Â gà ipanuâgâ bwàti târa é wakè bèepwiri, ba na rà o côo wà tèpa âboro, pâ, dau pimaina too é pwâra wakè'gâ. ¹⁶ Gà ipwacòoco é pai wâro'gâ, ma é pai pacâmuri'gâ. Â gà tà tâa taaci goo. Â ée mwa pa-udòwâ wà Pwiduée—wâgâ, ma wà tàpé na rà o tòpi é popai'gâ, [â ée mwa naa tâwâ é âji wâro jaaé].

* **4:2** Grec: Ê pwâratùra-nigée-goorâ, âna jée cîri goro paò mii (marqués au fer rouge dans leur conscience). Napwiri, âna wà tèpa pwa karapuu na pwa na rà uru, âna tódâpa é jè ére gée goo napanawéerâ, goro paò mii, ba na câmu kâra èpâ kâra.

4:3 Genèse 9.3; Roma 14.6; 1 Korénito 10.30–31 † **4:5** Ê popai kêé—Pwiri Genèse naporomee 1, na é ina wà Pwiduée pâ, diri pâ muru, âna wâdé tée. **4:7** 1 Timotéo 1.4 **4:10** 1 Timotéo 2.3–4 **4:12** Tito 2.15 † **4:13** Pûra...tà tèpa pwapwicîri—Râ pwâco tàpé na rà tàmogòori pûra tii. **4:14** 2 Timotéo 1.6 § **4:14** Rà tòpò îrà naa gògâ wà tèpa pitûâ—Râ wàrapwiri gée na càuru na rà pitòirigari Timotéo, ba na rà pwényunyuârié ma pagòoè târa wakè.

5

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikí

¹ Gà cibwaa tura ba gòo, tà pwi ijiao. Wiàna gà naa cè pupûra tée, â gà papwicírîé, pwcèwii na é pwi caa'gà. Â gà pwa pupûra tà tèpa âboro èpo dopwa, pwcèwii na rà tèpa jüügà; ² ma wà pa ilàri pwanümarà, pwcèwii na rà pa nyaa'gà; ma pa èpo ilàri dopwa, pwcèwii na rà pa naigé'gà.

Pa dâpwà

³ Guwà tòmiri bwàti wà pa dâpwà na ticè âboro na pitu tàra. ⁴ Â wiàna pwa èpo kàra, ma èrùrà, â wâdé na wà tàpéebà, âna rà pitu ma pwabwàti tàra taa kàra béaa. Ba wâépwiri é âji wakè kà pwi a cèikí. Â, naa wàrapwiri, â rà o pawâjuépiri còwâ, tà wà du nyaa ma caa kàra, ma gèe ma ao kàra, é pâ muru na rà tòpi jüürà. Â o dau wâdé tà Pwiduée.

⁵ Napwa naa goo wà pa dâpwà na ticè âboro na pitu tàra, âna wàilà kaa pwiri, pa ilàri na rà cèikí bwàti, naa goo Pwiduée. Ba rà pwapwicírî tée, naa ne ma pwa. Â rà tà ciburà ilari jüüé pâ, na é pitu tàra. ⁶ Napwa naa goo pa dâpwà na rà nye mudàra co é pipwàdée kàra, âna rà jée bà, wiàna rà bwaa tàgère wàro.

⁷ Wâé kaa pwiri, é pitûâ, na gà ina tà pa dâpwà ma taa kàra*, ba na o nye ticè cèna jè o mwa caa tèirà goo. ⁸ Ba wà pwina caé caa pwabwàti tàra é taa kèe—â pâbéaa é pwàrawà kèe—âna é jée tètâjii é cèikí. Â é jée po dau èpà awé, jii pwina caé caa pwi a cèikí.

Pa dâpwà na naa mwani kàra

⁹ Napwa naa goo pa dâpwà na é wàrirà é wàra pwapwicírî†, âna wâdé na rà jée wàdò còwâ kàra 60 naja; âna rà nye taa bwàti goo éarà béaa‡. ¹⁰ Â rà pa ilàri na dau tàmogòorirà, goo pâ muru na wâdé, na ia rà pwa:

Rà ipièrù bwàti, goo pâ èpo kàra;

Rà tòpi bwàti é pâ âboro;

Rà piènwéna bwàti kà tèpa cèikí, naa na ipakírî§;

Rà pitu tà tèpa piticè neemururà;

Rà pwa diri pâ na jèpapara muru na wâdé.

¹¹ Guwà cibwaa naa bépitu tàra pa dâpwà na rà bwaa dopwa. Ba o péa cètùurà pâ câbawâdé kàra naiiri âboro, ba na rà piéa còwâ. Â o dàtirà jii [é wakè, na rà mara ina pâ, na rà pwa ba kà] Kériso. ¹² Â wiàna wàrapwiri, â càra caa pacoo é *ipwataâboro kàra tée, ¹³ â rà péa pwa ciritâu. Â muru na èpà jii pwiri—rà péa tà ciburà pâra wii pwàrawà, ma picocoo. Â rà gèe naa na pâ muru, na ticè ûraarà goo, ma ina imudi é pâ muru.

¹⁴ Â gèe goo kaa pwiri, na go ina tà pa ilàri dâpwà, na rà bwaa dopwa, pâ, wâdé na rà piéa còwâ. Â wâdé na rà pièrù goo pâ èpo kàra, ma wéari bwàti é pwàrawà kàra. Â, na wàrapwiri, â o càra caa naa cè naigé tà tàpé na rà pièpàrijè*, ma rà pinabaèpàjè. ¹⁵ Ba napwa naa goo pàra dâpwà, âna rà jée nye pàgà, ba na rà pâra wiâ *Caatana, â rà jée imwùru.

¹⁶ Gà ina tà pa ilàri na rà cèikí pâ, wiàna pwa cè dâpwà naa taa kàra, â wâdé na wàilà, na rà pitu tàra. Â, naa wàrapwiri, â o càcaa nakake kàra é wàra pwapwicírî. Ba é mwa pitu tàra co wà pa dâpwà na ticè âboro na pitu tàra.

Tèpa pitûâ

¹⁷ Wâdé na jè papwicírî, ma wàri bwàti tèpa pitûâ na rà pipopa é wàra pwapwicírî. Â mwa nye dau pâri kaa ma jè wàrirà, wiàna rà wakè ba gòo, goro é pai pwa pupûra ma picémara kàra. ¹⁸ Ba jè pûra naa na *Tii Pwicírî pâ: *Gà cibwaa pacoo é paaci na é uti é pwàra blé, na pàara na é còogai, ba kâgà é u mwatò goro blé. Deutéronome 25.4* Â jée wii mwara pâ: «Wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é wàrié†.»

¹⁹ Wiàna pwa pwi jè âboro, na é pitòti pwi jè a pitûâ, â gà cibwaa ipacé naa goo, wiàna wâé

* 5:7 Gà ina tà pa dâpwà ma taa kàra—Grec: Gà ina tàra. Munaa pa dâpwà, é, pwiri diri tèpa cèikí. † 5:9 (ma 5.11) Pa dâpwà... Grec: Pa dâpwà na wii neerà naa na tii. Wà pa dâpwà bèepwiri, âna rà pipanuàrà, ba na rà wakè ba kà Pwiduée, â rà tòpi mwani bépitu, jii é wàra pwapwicírî. ‡ 5:9 Rà nye taa bwàti goo éarà béaa—Grec: Nye caapwi co éarà. § 5:10 Piènwéna...naa na ipakírî—Grec: Nuwa é â tèpa pwapwicírî. (Pai pitòpi âboro kà tèpa Juif ma tèpa tapoo cèikí naa goo Iésu na pàara kà Paulo.) 5:13 2 Tésalonika 3.11 5:14 1 Korénito 7.9 * 5:14 Tàpé na rà pièpàrijè—é. Pwi apièpàrijè, wà Caatana. 5:18 Mataio 10.10; 1 Korénito 9.9 † 5:18 ...Wâdé na é tòpi é wàrié—Popai kà Iésu naa na Tii kà Luka (Luka 10.7). Paari tàjè pâ, wà Paulo, âna é pwamuru é pwina wii naa na Âmu Aamwari (le Nouveau Testament), âna ipaiwà bau é popai naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament), ba cau popai kà Pwiduée. 5:19 2 Korénito 13.1

acari. Wádé wiána árailu ma áracié, cè tàpé na rà paájupâra.

²⁰ Wà tàpé na rà pwa é [pwina dau] èpà, âna gà patùrarà, na ara diri é âboro. Â, naa wàrapwiri, à wà pàra tàpé, âna o wâgotàra, na rà pwa é pwina èpà.

²¹ Wàépwiri é pâ pwina go pitùâri tâgà ba gòo, na ara Pwiduée ma Kériso Iésu ma tèpa *angela na pitòrigarirà†. Â gà pitère dâra bwàti, à gà cibwaa ipwaké goro âboro.

²² Gà còo bwàti é wâro kà pwi jè âboro, béaa kâra na gà pitòrigarié ba na é pwi a pitùâs. Ba gà péa paari pâ, gà wâdéari é pâ èpà kée. Gà ipwacòoco, à gà pitòimigà [naa na diri pâ ére].

²³ Napwa naa googà, co Timotéo, na gà pwi a ciburà maagé, âna go ina tâgà pâ: Gà cibwaa wâdo co é jawé moo; à gà tàpo wâdo mwara, ji dipâa, ba o wâdé târa é nanaagà.

²⁴ Napwa naa goo tàpé na rà ciburà pwa na èpà, âna, pâbéaa kâra, é jèkutà goorà, na rà pâra naa goro pitèimuru. Â pwa pàra càrarà, âna mwa tà pwicò me kâra. ²⁵ Pwacèwii mwara, é pâ waké na wâdé. Ba pwa pàra waké kâra, na jè nye mara còo wâi. Â pwa pàra pwi, na jè mwa nye tà còo pwicò.

6

Tèpa ênawéna kîri

¹ [Wâéni é popai, ba kà tèpa cèikî, na rà] tèpa *ênawéna kîri kà pàra tàpé: Guwà papwicîri tèpa caa kâwà, ma pitère dâra bwàti. Â, naa wàrapwiri, à o càra caa pitauree goo Pwiduée, wà tèpa âboro; à o càra caa pwaêrea, goro é cèikî kâjè. ² Â wiána wà pwi caa'gà, âna é pwi a cèikî béegà, à càcaa pai ina wèe pâ, na càgà caa papwicîrié, naa na diri pâ ére. Bwa, wâdé na gà dau waké bwàti ba kée, ba na gà pitu tà pwi a cèikî béegà, na é mearié wà Pwiduée.

Bénabwé popai

Wâdé na gà pacâmuri tèpa cèikî goo diri pâ pwiibà, co Timotéo. Â gà tacoo goorà pâ, na rà pitère dâra bwàti.

Picòo na pwâ

³ Pwa pàra âboro, na rà pacâmuri tèpa cèikî goro é pâ muru na ité jii é pwina go ina tâgà. Â càra caa pâra wiâra é pwâratùra kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Ê pwâratùra bèepwiri, âna âjupâra ma tâbawée, à é pacâmurié goro pai wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée*. ⁴ Wà tèpa âboro-bà, âna maina nûmarà, à ticé na rà tâmogòori. Jè maagé kâra, âna rà nye tà tûra, ma pitòocia, goro pâ neeremuru. Â diri pâ popai kâra bèepwiri, âna tagòtù é piboo, ma é pai pitadârù, ma pâ pinabaèpà, ma pâ aunünûma na èpà. ⁵ [Dau wâdé târa] pâ pitapopai na ticé urée, ba rà pâra wiâra é pâ aunünûma kâra na càcaa *tarù. Ba jèe càra caa còo é âjupâra. Â rà niimiri pâ, é cèikî naa goo Pwiduée, âna naigé, ma o pwa neemururà.

Âji wâdé kâjè

⁶ Nye âjupâra pâ, é cèikî kâjè naa goo Pwiduée, âna jèe pé wâdé kâjè na maina, wiána jè ipwâdéee goo é pwina jèe wâjaajè. ⁷ Ba nye ticé na jè pame naani gòropuu, à o nye ticé cèna jè pawâjuépiri còwâ. ⁸ Â wiána pwa cèna jè ija ma jè coona, à jèe nye pârijè kaa pwiri.

⁹ Â napwa tàpé na rà ciburà mudàra cè neemururà, âna rà naa [pai pwa wèe, tà *Caatana] ma é piwâmira, à rà pâ nau pwa pâ muru na èpà. Ba càra caa còo pâ, rà pitubaèpà târa còwâ, na rà pâra wiâra pâ câbawâdé kâra na piticèmururu naa goo. Pwacèwii na piirà goro itùpaò, ma tûrà naa nawia, ba na rà mwü, ba na o tiàurà bamwara†.

¹⁰ Ba é majoro diri é pâ na jèpapara èpà, âna é pai wâdéari kâjè é mwani. Wâru tàpé, na rà po dau mudàra é mwani, à rà imwüru jii é cèikî. Â rà pâra, na po dau maagé goo.

Pàra aupitùâri tà Timotéo

¹¹ Gà uru jii é pâ muru bèepwiri na èpà, co Timotéo, ba gà pwi âboro kà Pwiduée. Gà mudàra ma gà pitòimigà, ma wâdé tà Pwiduée wâgà. Gà wâro na cèikî, ma pimeari, ma pidâpwicâari, ma moo. ¹² Gà cimwü naa na pwi paa na wâdé, wiâra é cèikî kâjè†. Â gà cipa ba gòo é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée [à gà wârori bwàti nabàni]. Ba nye târa kaa, é wâro bèepwiri, na é todgà, na tóotù na gà napâpâri é cèikî'gà, na ara é pâ âboro na wâru.

5:20 Éfeso 5.11 † 5:21 Angela na pitòrigarirà—Pwiri tèpa angela na rà piénawéna kà Pwiduée, na ara autâa kée, naa napwéretòotù. (Còo Auinapâpâri 5.11.) § 5:22 Gà còo bwàti... Grec: Gà cibwaa piùri, na gà tòpò igà, naa gò cè pwi jè âboro, ba na é pwi apitùâ. 6:1 Éfeso 6.5 6:2 Philémon 1.16 6:3 Galatia 1.6–9 * 6:3 Â é pacâmurié, goro pai wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée—é, É pâra naa goo é cèikî kâjè. 6:5 2 Timotéo 3.8, 4.4; Tito 1.14 6:6 Filipi 4.11–12; 1 Timotéo 4.8; Héberu 13.5 6:7 Job 1.21 † 6:9 Dernière phrase—Wàépwiri ucina naa na grec. Bamwara (é, baamwara)—Pour de bon. 6:10 Éfeso 5.5 6:11 2 Timotéo 2.22 6:12 1 Korénito 9.25–26; 2 Timotéo 4.7 † 6:12 Wiâra é cèikî kâjè—é, Ba na gà pwamuru é cèikî kâjè.

13-14 Go tûâri tâgà ni pâ, na gà pitêre dâra bwâti diri pâ naèà, na gà jèe tòpi. Go ina tâgà pwiri, na ara Pwiduée, na é naa é wâro kâra diri é pâ muru. Â go ina, na ara Kériso Iésu, wâ pwina é ina co é âjupâra, na ia é coo ara wâ kupénoo Ponce Pilato. Ũu, gà wéaari bwâti é pâ naèà bèepwiri, ba na o ticé tòri ma ûra googâ; â o ticé na o mwa pitèigâ goo, tèepaa naa na é tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na wâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁵ Ba:

Wâ Pwiduée kâjè,
 Ukai kâ tèpa ukai,
 Pwi a pitûâ kâ tèpa pitûâ.
 É pitûâ naa gò diri.
 É jèe pacoo i tòotù.
 Ée mwa paari Kériso.
 [Ée nama é wâjué me còwâ]
 na pwi tòotù-bâ.
¹⁶ Nye wâé co kaa
 na é wâro dâra gòiri awé.
 Pwâra é pwéelaa kêe,
 pwacoé ma niâriê.
 Càcaa pâri ma còôê,
 goro âraporomeejè.
 O mwa pwamainâê,
 na diri pâ tòotù.
 Tâa tée pâtâmee,
 dâra gòiri awé!
 Wâdé na wâra! Amen!

Tèpa cèikî na pwa neemururâ

¹⁷ Gà ina bwâti, tà tàpé na pwa neemururâ naani gòropuu, pâ, rà ipwacòoco. Ba rà péa pipwamainarâ. Â rà cibwaa cèikî naa goo é pâ neemururâ, ba o càcaa tà tâa awé. Bwa, wâdé na rà cèikî naa goo Pwiduée, wâ Pwina é naa tâjè, naa goro piticèmuru naa goo, diri é pâ muru, ba na jè o ipwâdée goo. ¹⁸ Gà ina târa pâ, na rà pwa cèna wâdé [goro pâ wâdé kâra]. Rà nama wâru pâ tûâ kâra na wâdé, â rà naa ma ipâdi naa goro piticèmuru naa goo ma pâra tàpé. ¹⁹ Â, naa wârapwiri, â rà o pwawéaa, târa é jè pâara noowé é âji neapiâ na dau pwényuâa, na o càcaa wai—âna é *âji wâro.

Ipicijii

²⁰ Gà wéaari bwâti, co Timotéo, é pwina é naa tâgà wâ Pwiduée. Gà cibwaa tère pâ pwâratùra na ticé na, ma pipâiti jii é cèikî. Ba wâ tàpé na rà pitòocia goo pâ muru bèepwiri, âna rà ina pâ, tâa târa pâ ‘autâmogòorimuru na wâgòro’. Êco na càcaa âjupâra. ²¹ Â wâru tàpé na rà pâiti jii é âji cèikî, géee goro é pai pâra wiâra kâra é aunünûma bèepwiri.

Wâdé na cau tâa jaawâ diri é *pimeaaari imudi kâ Pwiduée!

Cidòri nyuâawâ!

Béarailu kâra tii kà Paulo tà Timotéo Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 66 ma 67, na béarailu kâra pai tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai. Bénabwé kâra tii na é wii, ba càcaa gòiri gée na càùè, âna é nama tètàmwereé wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma. Ba é pwi a èpàri tèpa cèikì naa goo Iésu.

É wii tâi?

Tà Timotéo. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai.

Cina é wii?

É tàmogòori wà Paulo pâ, o jèe càcaa gòiri wâro kêe, â é wii tà Timotéo, ba dau wânümee tée, ba é pwacèwii pwina naîé (1.3). É wii, ba na é paari pimeaari kêe tée, ma pagòoé naa na cèikì kêe. Á é ina tée cè càraé naa goo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Paulo, âna é pwi âboro na dau imaina naa na cèikì. Naa na tii bèeni, âna é wii bénabwé auniimiri kêe, â jèe còo pwâranümee ma pwina âjimuru tée. Wâéni é pupûra, na é naa tà Timotéo, naa na tii bèeni:

- Gà tà còo Iésu, ma pâra wiâé taaci, tiagoro pwâadèrèè, pwacèwii (2.8–13; 4.6–8).
- Gà papwiciri é wâro'gà (2.21–22).
- Gà cibwaa piwâ na gà pwa é waké na é naa tâgà wà Pwi Ukai, ba é naa tâgà pàtâmee (1.6–8).
- Gà pidâpwicâarigà, naa na aré ma tòina na tèepaa medarigà gée goo na gà pwi âboro kà Iésu (2.3–7; 4.5).
- Gà ciburà pitère dàra é pâ popai na âjupâra, na tâa na Tii Pwiciri (1.13; 4.14–17), â gà ciburà picémara ma pacâmuri tèpa âboro goo (2.15; 4.5).
- Gà tètâjii é pâ ârapupûra na pwâ (2.21), â gà ipwacòoco tàpé na rà me nau ipawâmi tèpa âboro kà Pwiduée (3.1–9).
- Gà pitòrigari tèpa âboro na rà *târù, ba na rà tèpa pacâmuri pâra tàpé (2.1–2).

Pai pitâgoo tii 2 Timotéo

Ipwabwâcu (1.1–2)

Jèe tà cimwü na cèikì kâjè (1.3–2.13)

É pagòo Timotéo wà Paulo (1.3–18)

Pwi coda na é pitère dà pwi ukai (2.1–7)

Iésu Kériso, âna é pwi câmu kâjè (2.8–13)

Ipwacòoco tàpé na rà pâiti jii âjupâra (2.14–3.9)

Câmu tà Timotéo (3.10–4.8)

Bénabwé popai ma ipicijii (4.9–22)

Ipwabwâcu

¹ Wâgo Paulo [na pwa tii] tâgà, co Timotéo, wâgo pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é câbawádé kà Pwiduée. Ba é cùruo pâ, ba na go inapàpàri é *âji wâro. Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa naa tâjè é wâro bèepwiri, na é naigé mee Kériso Iésu.

² Gà pwi âji naîô naa na cèikì, co Timotéo, â dau wânümoò tâgà. Wâdé na tà tâgà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Á [wâdé na gà tàmogòori] pai moo kâru naa googà. Cidòri nyuâagà!

É pagòo Timotéo wà Paulo

³ Naa ne ma pwaa, ûna go pwapwiciri, â go ciburà ina é neegà. Á go pwaolè tà Pwiduée, na ia rà piênawéna kêe wà tèpa nyimuò ma upòò, â na go piênawéna kêe mwara gée na âji pwâranümoò. ⁴ Go tà niimiri é pai dau i'gà [na ia go pâra jüigà]. Á po dau nümoò na go còogà còwâ. Á go o dau ipwâdée, wiâna ju ipâmariju còwâ.

Tòcidàra còwâ ânye na wâgoogâ

⁵ Go tâmogòori pâ, gà pwi a cèikî naa goo Pwi Ukai, gée na âji pwâranümagâ. Ba gà pwacèwii wâ gèe'gà Lois, na ia é mara cèikî, â wâ mwara nyaa'gà, Eunice. ⁶ Êkaa na go pagòogâ, ba na gà wéaari bwàti é âraimeai kâ Pwiduée, na é wâgoogâ—na ia gà tòpi, gée goro pai tòpò é du îò naa gògâ. Ba é jèe pwacèwii é ânye na jèe pwa na é bà, â wâdé na gà tòcidàra còwâ*.

⁷ Ba é Nyuââé Pwicîri, na é naa tâjè wâ Pwiduée, âna câé caa nama jè piwâ ma wâgotâjè. Ba é pame tâjè é pàtâmee, ma é pimeaari ma é pai pitòimiriè! ⁸ Êkaa na gà cibwaa piwâ na gà inapàpâri Pwi Ukai kâjè. Â gà cibwaa nama wâgotâgâ†, goro pai wâni na karapuu kôo ba kêe. Wâdé na ju kakeri ma picâri naima, ba kêe é *Picémara Wâdé. [Â gà cimwü naa goo Pwiduée] ba é naa tâgâ é pàtâmee [na go jèe ina tâgâ].

Nyabi tà Pwiduée na é pa-udòjè

⁹ É jèe pa-udòjè wâ Pwiduée Caa. É todàjè diri, ba na jè Ba kêe. Càcaa wâijè, na pwa pwiri; Ba nye cábawâdé kêe, na é pacoo gée na biu, na bwaa tiâu gòropuu. É paari tâjè, pimeaari kêe, na é naigé mee Kériso.

¹⁰ É tèepaa me Kériso, *pwi a pa-udòjè. É nama tiâu pàtâmara é pwâra bà. É naa tâjè wâro dâra gòiri awé! Wâépwiri kaa Picémara Wâdé kêe†!

Câjè caa piwâ na jè picémaraé

¹¹ Wâ Pwiduée, âna é pwa ma go pwi apostolo kêe, ma pwi a-inapàpâri é *Picémara Wâdé kêe bëepwiri, ma pwi a pacâmuri tèpa âboro. ¹² Wâé kaa pwiri, na go gére picâri goo, nabà. Êco na càcaa wâgotòo goo. Ba go nye tâmogòori wâ Pwina go cèikî naa gooé. Â go nye niimiri ba mwü pâ, é tâmogòori wéaari é wâro kôo na ia go naa tée^S, tiagoro é Tòotü pwicò*.

¹³ Gà pâra wiâra é pâ popai na âjupâra, na gà jèe tòpi jiio, â gà pitère dâra. Â gà wârori pwiibâ, naa na é cèikî ma é pimeaari, na é naa tâjè wâ Kériso Iésu. ¹⁴ Â gà wéaari bwàti é Picémara Wâdé na naa tâgâ. Â ée mwa pitu tâgâ é *Nyuââé Pwicîri, na é wâro goojè.

É cimwü pwi béjè Onésifor

¹⁵ Napwa tèpa cèikî gée na province Asia, âna gà nye tâmogòori pâ, rà naa càurà tô—wârapwiri mwara naa goo wâ tupédu aéjii wâ Figèe, ma Hermogène. ¹⁶ Caapwi co, wâ pwini Onésifor. Wâdé na wâ Pwi Ukai, âna é naa é pimeaari kêe târa é wâao kêe. Ba é nye ciburâ pitu tô, â càcaa wâgotèe na é pwa karapuu, pwacèwii†. ¹⁷ Ba ûna é tèepaa me naani na ville *Roma, â câé caa nao goro mudòo pitiri é pâ ère, â é nye pâmariò.

¹⁸ Â gà nye tâmogòori bwàti diri pâ na wakè na wâdé, na ia é pwa tôo, naa na ville kêe, Éféso. Â go ilari jii Pwi Ukai pâ, na é paari tée é pimeaari kêe†, na Tòotü na ée mwa pitè è gòropuu wâ Pwiduée!

1:5 Apostolo 16.1 **1:6** 1 Timotéo 4.14 * **1:6** Ânye na jèe pwa na é bà...tòcidàra còwâ—é, Ânye, na wâdé na gà nama dau udârù. **1:7** Roma 8.15 † **1:8** Gà cibwaa nama wâgotâgâ—É popai kamu naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Wâgotâjè naani, ma na nee tii 12 ma 16. **1:9** Éféso 2.8–9; Tito 3.5 **1:10** Hébéru 2.14 † **1:10** Wâépwiri kaa Picémara Wâdé kêe—é, Gée goro é Picémara Wâdé. **1:11** 1 Timotéo 2.7 ^S **1:12** É wâro kôo na ia go naa tée—é, I pwi ia é naa tôo, pai ina wèe pâ, é Picémara Wâdé. * **1:12** Tòotü pwicò—Tòotü na ée mwa wâjué còwâ wâ Iésu na, é, tiagoro é pwâadèrèe. **1:14** 1 Timotéo 6.20 † **1:16** Càcaa wâgotèe na é pwa karapuu, pwacèwii—Grec: Câé caa kamu goo pâ itüpaò kôo. † **1:18** É pimeaari kêe—é, É pimeaari kâ Pwiduée.

2

Pwi coda na é pitêre dà pwi ukai

¹ Géé goo kaa [diri pâ muru bèepwiri] co pwina naiô, â wâdé na gà cimwü, naa goro é pátamee ma *pimeeari imudi kâ Kériso Iésu. ² Gà jêe tère é árapupûra na ájupâra, na go inapâpari, na ara pâ âboro na dau wâru. Wâdé na gà naa diri é pâ pwiibâ, tà têpa âboro na rà *târù—tà tàpé na pârirâ ma rà pacâmuri pâra tàpé.

³ Gà kakeri ma picâri, pwacèwii pwi jè coda kâ Kériso Iésu. ⁴ Ba wâ pwi coda, âna nùmee na é wâdéarié wâ pwi caa kêe. Â câé caa tà niimiri é pâ waké na wâgòroigé jii wâra coda. ⁵ Â wâ pwi a pwa kòcò mwara, âna o câé caa piétò, wiàna câé caa pâra wiâra é pâ naèa goro kòcò.

⁶ [Pwacèwii na jè mu ina pâ]: Wâ pwi a dau waké na aupwanapò, âna o nye wâé, na ée mwa mara tòpi béaa pwâra waké kêe. ⁷ Gà nünüma bwàti naa goo é pwina go ina tâgâ ni, â wâ Pwi Ukai, âna ée mwa pwa ma gà po tâmogòori diri.

Iésu Kériso âna é pwi câmu kâjè

⁸ Gà mwa tà niimiri pâ, wâ Iésu Kériso, pwi gòobàra pwi ukai *Davita, âna é jêe wâro còwâ géé na aubâ. Wâé kaa pwiri é *Picémara Wâdé, na go picémara.

⁹ Â majoroé kaa é Picémara Wâdé bèepwiri, na go gére tòina, â tò-o goro é pâ itùpaò, naani na karapuu, pwacèwii pwi jè a pòtâmwara âboro. Êco na ticé âboro cèna pâri ma é tòo é Popai kâ Pwiduée! ¹⁰ Go pidâpwicâariò naa goo diri é pwiibâ, ba kâ tàpé na é pitòrigarirâ wâ Pwiduée. Ba nùmoo na rà udò, ma tâa târa, dàra gòori, é wâro ma é muugère jaa Kériso Iésu. ¹¹ Ba ájupâra é popai na [jè mu ina] pâ:

Wiàna jè jêe bà
naima ma Kériso,
â jè o wâro còwâ
naima ma wâé.

¹² Wiàna jè cimwü,
â jè o pitûâ
naima ma wâé.

Wiàna jè tétâjiié,
â ée mwa tétâjiijè.

¹³ Wiàna câjè caa târù,
éco na wâé, âna
é nye tà tâa taaci
na é târù.

Ba é tâa na pai tâa kêe.

Ipwacòoco tàpé na rà pâiti jii ájupâra

¹⁴ Gà taniimiri é pâ popai bèepwiri tà diri [têpa cèikî]. Â gà ina ba gòo târa, na ara Pwiduée, pâ, na rà cibwaa pitòocia goro popai. Ba piticémuru naa goo é pâ pwâratûra bèepwiri, â nye po târa na tòdidiri tàpé na rà tère.

¹⁵ Wâgâ, âna gà gòo naa na waké'gâ, â gà ina ba târù é popai na ájupâra. Â wâ Pwiduée, âna ée mwa ipwâdée goo é waké'gâ, â o câgâ caa kamu goo.

¹⁶⁻¹⁷ Gà cibwaa tâa jaa têpa âboro, na rà pwacèwii Himéné ma wâ Filétos, ba ru pwa pâ jèkutâ na piticémuru naa goo. Ba wâ tàpé na rà wârapwiri, âna càra caa papwicîri wâ Pwiduée. Ê pâ popai bèepwiri, âna pwacèwii é aurumuru naiiwâ, na é imaina pâ. Â wâ tàpé na rà pacâmuri têpa âboro goro pwiri, âna rà o tâiti jii Pwiduée.

¹⁸ Napwa naa goo wâ tupéebâ, âna ru jêe pâiti jii é ájupâra, ba ru ina pâ, wâ têpa bà, âna rà jêe wâro còwâ géé na aubâ, [â o ticé cè jè wâro còwâ na jè tapacîri.] Â, na wârapwiri, â ru ténoori é cèikî kâra pâra âboro. ¹⁹ Êco na é pâae na é tòpò wâ Pwiduée, âna nye gòo ma cimwü. Â wii naa gò, pâ: *Wâ Pwi Ukai, âna é nye tâmogòori tàpé na rà têpa âboro kêe, Nahoum 1.7* ma «Wâ pwina é ina pâ é pwi âboro kâ Pwi Ukai, âna wâdé na é pâiti jii é èpâ.»

²⁰ [Gâ niimiri cai] é wâ na dau wâdé, âna càcaa tâa na co é pâ ngapò, na pwa goro mwani mii ma mwani pwa. Â pwa mwara, é pâ ngapò, na pwa goro upwâra ma goro puu, ba nye târa diri é pâ tòotù. Â é ngapò na dau wâdé, âna târa pâ tòotù na jè pi-ija naima na. ²¹ Â wiàna gà cèitiri é èpâ'gâ géé na pwâranümagâ, [ma tétâjii é pâ árapupûra bèepwiri na pwâ] âna gà o

pwacèwii é ngapò na dau wâdé, ba kà Pwi Ukai. Á ée mwa popagà, ba na gà pwi neemuru wakè kée. Á o wâru pà na jèpapara wakè na wâdé na ée mwa pwa googà.

Gà uru jii pwina èpà ma pwina pwâ

²² Gà uru jii é pà cábawâdé kà tèpa âboro dopwa, co Timotéo. Á gà mudàra ma gà wârori é wâro na tàrù. Á gà mudàra ma gà wâro na cèikí, ma pimeeari ma pinaanapò. Ba wàépwiiri pai pwa kà diri tàpé na rà papwicíri wà Pwi Ukai, gée na pwâranümarà na wâdé na araé.

²³ Gà cibwaa ipacè naa goo é pà jèkutà na ticè èrèé, ma ticèmuru naa goo. Ba tèepaa me gée goo pwiri é pà pitòocia. ²⁴ Á wà pwi ênawéna kà Pwi Ukai, âna càcaa wâdé na é pwi a tòocia. Wâdé na é pwi a moo ma ipakírié naa goo diri tèpa âboro, ma pwi a tâmogòori pacâmuri, ma pwi a pidâpwicâarié.

²⁵ Ba wâdé na é tâmogòori tûra ba moo tà tàpé na rà cicaraé. Á géewê, â wà Pwiduée, âna ée mwa pitu târa, ma rà pinünüma, ba na rà tâmogòori é âjupâra. ²⁶ Á wiàna pitâmogòo nûmarà, â rà o udò jii é pwârajé kà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, na é tâjûrurà, ba na rà pwa é cábawâdé kée.

3

O dau wâru tèpa ipa-imwüru

¹ Wâdé na gà tâmogòori pà, na pà bènabwé tòotù, âna o jèe tèepaa me pà pàara na gòo ma pwacoé. ² Ba wà tèpa âboro, âna [rà o dau èpà]:

Rà o piniimirà co;
 Rà o wâdéari mwani;
 Rà o pi-ina ba èpà wà Pwiduée;
 O càra caa papwicíri é pwina pwicíri;
 O maina nûmarà, â rà o pi-ina kàra;
 O càra caa pitère dà du nyaa ma caa kàra, â rà o jèe tèpa cuâcâda;
³ O gòo pwâranümarà, ma ticè pimeeari goorà;
 Rà o pi-ina ba èpà pàra tàpé;
 Rà o wârori é wâro imudi;
 Rà o tèpa putâmu;
 Rà o tèpa cicara é pwina wâdé;
⁴ Rà o tèpa icuri tèpa béerà;
 Rà o tèpa pwaduwa kà tèpa pigù, â rà o ipwa-imudirimuru;
 Rà o tèpa ipwamainarà;
 O wâdé târa é ipwâdéé imudi, jii wà Pwiduée.

⁵ Rà o gòmopwa ma rà tèpa âboro kà Pwiduée, ma pàra wiàra é nyamanya kàra wàra pwapwicíri. Êco na o nye ticè pàtàmara cèikí [naa na wâro kàra]. Á gà upi tèpa âboro na rà wàrapwiri.

⁶ [Á gére wàrapwiri ni.] Ba wà pàra tàpé gée goorà, âna rà cai pà pwârawâ. Á rà ipiwâmi pa ilàri, na càcaa mwü é cèikí kàra. Ba wà pa ilàri-bà, âna rà nye tà niimiri pà, dau maina èpà kàra, ba nye tà càù pwâranümarà diri kaa é pà na jèpapara èpà. ⁷ Á dau wâdé târa na rà tâmaari diri kaa tèpa picémara popai, êco na po dau pwacoé ma rà còoinari é âjupâra, ⁸ gée goo na wà tèpa ipa-imwürurà, âna rà cicara é âjupâra.

Wà tèpa pwa pupûra-bà, âna rà pwacèwii wà Jannès ma wà Jambres*, tupédu a cicara wà *Moosé [na *Aigupito biu]. Càcaa wâdé aunünüma kàra, ba ticè pàara é cèikí kàra. ⁹ Êco na o càra caa pàra tia-iti. Ba wà diri tèpa âboro, âna rà mwa bàra còoina é pai imwüru kàra, pwacèwii na ia rà còo é càra Jannès ma Jambres.

Câmu na é naa Paulo tà Timotéo

¹⁰ Êco na wâgà, co Timotéo, âna gà tâmogòorio bwàti, â gà pàra wiâô naa na diri pà muru —é ârapupûra kôo, ma é càrao, ma é aunünüma kôo; â é cèikí kôo, ma é pidâpwicâariô; â é pimeeari kôo, ma é pai cimwü kôo, ¹¹ ma é pai tubaèpà tóo ma pà aré kôo. Ba gà tâmogòori pà, rà po dau tubaèpà tóo, naa na pà ville Antioche gée Písidie, ma Iconium ma Lystre. Á go dau pwamaagè còo goo. Êco na wà Pwi Ukai, âna é nye upao jii diri é pà pwi bèepwiri. ¹² Á jèe wâdé, ba wiàna nûmajè na jè pàra wiâ Kériso Iésu, â o tubaèpà tâjè.

2:22 1 Timotéo 6.11 2:23 1 Timotéo 4.7 3:1 1 Timotéo 4.1 3:5 Mataio 7.15,21; Tito 1.16 3:8 Exode 7.11

* 3:8 Jannès ma wà Jambres—Pwiri tupédu âboro gée goo tèpa pwa tutè na rà cicara Moosé. 3:11 Apostolo 13.14–52, 14.5,8–20 3:12 Mataio 16.24; Ioane 15.20; Apostolo 14.22

¹³ Napwa naa goo wà tèpa piwâmi, âna rà o mwa nye ciburà dau pwa na èpà jii béaa. Á rà o ipa-imwüru pàra tàpé. Êco na rà nye ipa-imwürrà còwâ.

¹⁴ Á wâgâ, âna wâdé na gà tà pàra wiàra bwàti è âjupàra na gà jèe picòo, â na gà jèe cèikí naa goo. Ba gà nye tâmogòori pà, wàilàpà tàpé na rà pacàmurigà. ¹⁵ Ba é pacàmurigà è *Tii Pwicíri, géé na aukíri'gà, â tâa tâgà è autâmogòorimuru, târa ma gà udò, [ba na tâa tâgà è *âji wâro] géé goo è cèikí'gà naa goo Kériso Iésu.

¹⁶ Ba ñiri è Tii Pwicíri, âna é me géé jaa Pwíduée, târa ma picòo tâjè, ma èurujè, ma patàrùjè, ma pinadàrù è pwina wâdé jii è pwina èpà†. ¹⁷ Nye géé goro è Tii Pwicíri, na [é wakè goo]jè wà Pwíduée, ba na] jè tèpa ênawéna kèe na tâbawée. Á é pwabwàtjè, ba na jè pwa ñiri pà muru na wâdé.

4

Gà inapàpári popai kà Pwíduée

¹ Wà Kériso Iésu, âna ée mwa me nau pitùâ kàra ñiri tèpa âboro, â ée mwa pitèira ñiri—tèpa wâro ma tèpa bà. Êkaa na go tûâri tâgà, na araé, ma na ara Pwíduée, pà: ² Gà picémara è popai kà Pwíduée, na ñiri na pàara, wiàna wâdé, ma wiàna èpà. Gà pacâbweri* tèpa âboro; â gà patàrù tàpé na rà pwa na èpà; â gà pacàmurirà bwàti. Á gà pagòora. Gà pwa ñiri pwiri, naa na pidàpwicàari.

³ Ba o jèe tèepaa me è jè pàara, na o wà tèpa âboro, âna o jèe tàutàra na rà tère è Popai kà Pwíduée. Á rà o nye tà pàra wiàra è pà cábawâdé kàra na èpà. Á rà o nye ciburà mudàra tèpa picòo na wâru wàilà, na rà ina co è pwina wâdé târa na rà tère. ⁴ Ba rà o kee naa goo è âjupàra, ba na rà o tère è pà jèmaa na pàwâ.

⁵ Êco na wâgâ, âna wâdé na gà pwi a pitòimirigà na ñiri pà pàara, â gà pidàpwicàarigà, naa na aré ma tòina. Á gà inapàpári è *Picémara Wâdé. Á gà tubanabwé ñiri pà wakè na é panuâ tâgà wà Pwíduée, ba gà pwi ênawéna kèe.

Go jèe pwa pipaa na wâdé

⁶ Napwa naa good, âna go jèe panuâ è wâro kòo, ba na go pwa *ârapwaaillò goo tà Pwíduée. Ba o jèe tèepaa è pàara na go bà na. ⁷ Go pwa pwi ipaa na wâdé. Á go jèe tubanabwé è itàa kòo. Á go nye cipa ba mwü è cèikí†. ⁸ Go jèe piétò, ba go jèe wàrori è wâro na *târù ma wâdé tà Pwi Ukai†, pwi a pitèi na é târù. Á tapoo nabàni, âna go tapacíri è bwe korona—è pumara wakè kòo—na ée mwa naa tóo, naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi tèpa âboro na. Á ée mwa nye naa tà mwara, ñiri tàpé na wânümarà gooé, ma tapacíri è pai o tèepaa kèe.

Bénabwé popai

⁹ Wâdé na gà piwâci me mariò. ¹⁰ Ba wà Démas, âna é jèe panuâò, ba é po dau wâdéari è pà neemuru è pé gòropuu bèeni. Á è pàra naa na ville Tésalonika. Á wà Crescens, âna é pàra naa Galatia; â wà Tito, âna é pàra naa Dalmatie. ¹¹ Tà wàco Luka, na è tà wàjaa. Á wâdé na gà mudà Maréko, â gà popaé wiâgâ. Ba ia é po dau pitu tóo naa goo è wakè na go pwa.

¹² Napwa naa goo Tychique, âna go o jèe panuâé pà naa na ville Éféso. ¹³ Na gà mwa me, â gà tàpo coo jaa Carpus naa na ville Troas, ba na gà popa è palito, na ia go tà ujii naa jaaé. Á gà pame mwara è pà tii kòo—â gà cibwaa imwüru jii i pà tii, naa wii naa gòro parawére mutò§.

¹⁴ Wà Alexandre, wà pwi a caagai paò, âna é po dau pwa tóo è pà muru na èpà. Êco na wà Pwi Ukai, âna ée mwa nye naa tée cè pumara è pà wakè kèe [na èpà]. ¹⁵ Gà ipwacòogà gooé mwara, ba é nye dau gòo goro cicara è popai kòo.

Rà capai panuâò

¹⁶ Na tòotù na tapoo pitèio naa na wàra pitèimuru, â nye ticé âboro cèna pitu tóo. Ba wàilà ñiri, âna rà capai panuâò. Wâdé na é pwanaurirà wà Pwíduée. ¹⁷ Êco na wà Pwi Ukai, âna é pitu tóo, ma pagòo-o. Á é naa tóo è nii kèe, ba na go inapàpári ñiri è popai kèe, tà tàpé na

3:16 Roma 15.4 † **3:16** Pinadàrù è pwina wâdé jii è pwina èpà—é, Pacàmurijè goro pai wàrori è wâro na wâdé ma târù. * **4:2** Pacâbweri—Convaincre, réitérer. **4:3** 1 Timotéo 4.1 **4:6** Filipi 2.17 **4:7** 1 Timotéo 6.12 † **4:7**

Á go nye cipa ba mwü è cèikí—é, Á go jèe pitère dàra, tiagoro è pwâadèrèe. **4:8** 1 Korénito 9.24–25 † **4:8** Go jèe piétò, ba go jèe wàrori è wâro na târù ma wâdé tà Pwi Ukai—é, Go mwa tòpi è pumara wakè kòo—wâro dàra gòiri—jii wà Pwi Ukai. É, Á o wâdé ma târù na go tòpi è pumara wakè jii wà Pwi Ukai. Grec: La couronne de justice. **4:10** Apostolo 15.37–39; 2 Korénito 8.23; Kolosé 4.14 **4:13** Apostolo 20.6 § **4:13** Tii na wii naa gòro parawére mutò—Parchemins. É pà tii na wii naa gòro parawére mutò, âna maina wâri wée jii pà pwàpié (papyrus), ba dau gòo. **4:14** Psaume 62.13; Roma 2.6; 1 Timotéo 1.20

càra caa tèpa *Juif, na rà tâa ni. Â é upao [jii ê pwâra bà na dau èpà, pwacèwii na upao] géé na pwâra liô*. ¹⁸ [Â go tâmogòori pâ] ée mwa pa-udò-o jii diri ê pâ pàra èpà, ma popao, naa na ê Mwachiri kêe, na wânidò *napwéretòotù. Picagòtué ma pwényunyuâarié dâra gòiri awé! Wâdé na wâra. Amen!

Ipicijii

¹⁹ Bwâcu kà du duadà Priscille ma Aquilas, ma diri ê pwârawâ kà Onésifor.

²⁰ Wà Éraste, âna é tà tâa na ville Korénito. Â go ujii Trophime naa na ville Milet, ba é maagé.

²¹ Timotéo, gà piwàcî me, béaa kêra ê pàara aumoo.

Wà Eubule, ma Pudens, ma Linus, ma Claudia, âna rà naa paé bwâcu'gà, wàilà ma wà diri tèpa cèikî béejè naa goo Kériso, na rà wâni.

²² Wâdé na é tà jaagà wà Pwi Ukai. Wâdé na é pwényunyuâariwâ diri goro ê *pimeaari imudi kêe!

Cidòri nyuâawà!

Tii kà Paulo tà Tito Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kàra *naja 62 ma 66, béaa kàra Bénabwé pai tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma, ma pai bà kèe naawê. Munaa é tâa Macédoine wà Paulo. Còo 1 *Timotéo* Bétapoo popai. É wii na pàara na é wii é pàbéaa kàra tii kèe tà Timotéo.

É wii tâi?
Tà Tito, pwi naí pwi jè *Grec, na é tâa gòropò Crète. É cèikí naa goo Iésu géee goo wà Paulo (1.4). Na naja 46, âna é pâra wiâe naa *Iérusaléma (còo *Galatia* naporomee 2). Duijè naja géee na càùé, âna é pâra wiâ Paulo naa na béaracéi kàra pai pâra kèe, â ru piwakè naima, ba na ru inapàari é *Picémara Wâdé (còo 2 *Korénito* naporomee 2, 7, 8, ma 12). Géee na càùé, â wà Paulo, âna é panuâe naa Crète, ba na é pitûâ naa na wâra pwapwicíri (1.3).

Cina é wii?
Nüma Paulo na é naa cè câmu tà Tito, ba na é tòimiri é picaatâa kà tèpa cèikí na Crète.

Dà ère é tii bèeni?
Wà Paulo, âna é taniimiri tà Tito, â é ina tée é pai wâro kà pwinu nümee na é pwi a pitûâ kàra wâra pwapwicíri. Â é naa mwara é pupûra tà tèpa cèikí—tà tèpa ijiaa, tà pa ilâri dopwa, tà tèpa âboro èpo dopwa, ma tà tèpa cèikí na rà tèpa énwéna kîri (*esclaves*) kà tèpa âboro na pwa neemururà. Â é picòo tàra cè pai wâro na o wâdé tà Pwiduée.

Pai pitâgoo tii tà Tito
Ipwabwâcu (1.1–4)
Popa bwâti wâra pwapwicíri â cicara tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.5–16)
Pai wârori wâro na wâdé (2.1–3.11)
Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikí (2.1–10)
Âmu wâro kà tèpa cèikí (2.11–3.11)
Bénabwé popai ma ipicijii (3.12–15)

Ipwabwâcu
¹ Wâgo, Paulo, [na pwa tii tâgà, co Tito]. Go pwi énwéna kà Pwiduée, ma pwi *apostolo kà Iésu Kériso.

[É cùruo pâ wà Pwiduée] ba na go nama pimaina too é cèikí kà tàpé na é jèe pitòrigarirà. Â é cùruo, ba na go picòo tàra é âjupâra goo Iésu, ba na rà wârori é wâro na papwicíri wà Pwiduée.
² Â, na wârapwiri, â rà o cèikí ba gòo pâ, o tâa târa é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Ba béaa [kàra é pai tòpò kèe é gòropuu] âna é jèe mara ina pâ, na ée mwa naa tâjè é wâro bèepwiri, â câe caa pwâ.

³ Â, na pàara na é jèe tàmara pacoa wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, âna é jèe pamogòori* é popai kèe bèepwiri. Â é cùruo, ba na go inapàari.

⁴ Wâgà, co Tito, âna gà pwacèwii pwi âji naîò, géee goo é cèikí na é dànaimariju. Wâdé na tà tâgà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me géee goo Pwiduée kâjè ma *Kériso Iésu, pwi a pa-udòjè. Cidòri nyuâagà!

Popa bwâti wâra pwapwicíri
⁵ Na ia go picijigà na gòropò Crète, â go ina tâgà pâ, na gà mwa tubanabwé é wakè kâju naawé. Ba wâdé na gà tòpò cè tèpa pitûâ kàra wâra pwapwicíri, naa na pâ jèpa village.

Pitòrigari bwâti tèpa pitûâ
⁶⁻⁷ Napwa naa goo pwi a pitûâ kàra wâra pwapwicíri, âna cùrué, ba na é piwéaari é wakè kà Pwiduée. Â wâdé na é wâro kèe, âna pitòimiri na ara tèpa âboro diri. Â nye ticè cèna pâri ma pitòtié goo:

É tâa bwàti goo tô wâdèe†;
 Câé caa pwi a-ipwamainâê;
 Câé caa pwi a wâdo;
 Câé caa pwi a putâmu, ma pwi a piokée;
 Câé caa pwi a bu mwani goro é pwina é ina na pwâ.

Â wâ tèpa naiê, âna rà tèpa cèikî naa goo Iésu, na rà pitère dàra, â càra caa tèpa wâro imudi;

⁸ Wâdé na:

É pwi a tòpi bwàti tèpa âboro na rà tèepaa marié;
 É pwi a meaari é muru na wâdé;
 É pwi a nünûma bwàti;
 É pwi a *târù ma pitòimirîé;
 É pwi a piaabòrié.

⁹ Â wâdé na é pâra wiâra é popai na tàrù, na picémara [naa na wâra pwapwicîri]. Â, na wârapwiri, â o tàrù é pupûra na é naa tà tèpa âboro, â ée pagòora goo. Â o pâri ma é patûra tàpé na rà cicara é popai.

Gà târi pwâ tèpa ipawâmi!

¹⁰ Po dau wâru é pâ âboro na càra caa pitère dàra. Â rà ipawâmi é pâ âboro goro é pâ popai kâra na piticémuru naa goo. Rà dau wâjaa tèpa *Juif na rà jèe cèikî, [ba rà tacoo goo pâra tàpé pâ, na rà pwa *kamaî]. ¹¹ Wâdé na gà târi é pwârâ. Ba rà pacâmuri tèpa âboro goro é pâ muru na càcaa âjupâra, â rà nama gù é cèikî kâra diri kaa pâ wâao. Â jèpwi mwara, âna rà bu mwani goro pâ pwina rà ina na pwâ.

¹² Ba nye pwi jè âboro tàmanga géé jaa tèpa âboro wâ Crète, na é ina goo é âji Ba kée, pâ:

«Pwi âboro géé Crète,
 pwi âboro a pwâ;
 pwi a pwa ciritâu;
 ma pwi a dau ija.
 Câé caa pitère dâjè;
 é pwi macii a piuti.»

¹³ Ê popai bèepwiri, âna âjupâra. Â géé goo kaa pwiri, âna wâdé na gà pacoora ma pwarâ, ba na o tàrù é pai cèikî kâra. ¹⁴ Â gà ina târa pâ, na rà nabwé na rà ciburâ tère é pâ jèmaa ma autûâri kâ pâra tèpa Juif, na pwâ. Ba rà naa càurâ târa âjupâra. ¹⁵ [Pwa na rà papwicîri na jè uti pâra utimuru. Êco na jè tàmogòori pâ]:

Êdiri pâ muru, âna wâdé
 ba kâ tàpé na wâdé pwâranûmarâ.
 Ticé na wâdé
 tà tàpé na tòri pwâranûmarâ,
 tà tàpé na tàutâra na rà cèikî.

Wârapwiri, ba tòri é autàmogòorimuru kâra bau *pwâratûra-nigée-goorâ. [Ba càra mu caa tàmogòori na rà picâdârù é pwina wâdé jii pwina èpâ.] ¹⁶ Rà inapâpari pâ, rà tàmogòori wâ Pwiduée, èco na càrarâ, âna pâiti jiié. Càra caa pitère dèe, â é miiri é pwina rà pwa. Tapidau diri é pâ waké kâra, â jèe nye dau pwacoé ma rà pwa cè ji caapwi muru na wâdé.

2

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî

Pa âboro na pwanûmarâ

¹ Wâgâ, co Tito, âna wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro, wiâra é picòo na *târù. ² Gà pacâmuri tèpa ijiao, ba na rà pitòimirîrâ, ma piaabòrirâ. Â wâdé na rà wâro na cèikî, ma pimeaari, ma pidâpwicâari. ³ Â gà ina tà pa jiiâmu, pâ, wâdé na rà wârori é wâro na pwicîri, ma wâdé na ara Pwiduée. Â rà cibwaa picocoo, ma dau wâdo dipâa. Wâdé na rà paari naa na càrarâ ma tuâ kâra é pwina wâdé na jè pwa. ⁴ Â wâdé na rà pacâmuri pa ilâri na pwa éarâ, ba na:

† 1:6-7 É tâa bwàti goo tô wâdèe—Grec: Nye caapwi co wâdèe. 1:10 1 Timotéo 4.7 1:11 2 Timotéo 3.5-6; 1 Péteru 5.2 1:13 2 Timotéo 4.2 1:14 1 Timotéo 4.7 1:16 1 Ioane 1.6, 2.4 2:3 1 Timotéo 3.11

Rà meari tèpa éarà, ma èpo kàra;
⁵ Rà pitòimirà;
 Rà wakè bwàti naa na pwàrawâ kàra;
 Rà ipakírìrà naa goo tèpa éarà.

Á, na wàrapwiri, á wà tèpa áboro, ána o càra caa pitaureè goo é popai kà Pwiduée.

Pa áboro dopwa

⁶ Gà pagòo tèpa áboro dopwa, ba na rà pitòimirà. ⁷ Á wàgà mwara, naa na diri pá ére, ána wádé na gà paari tàra é áji càrajè. Á gà pacámurirà, naa na áji pwàranüma, ma ipapwicíri.

⁸ Wádé na é pwàratùra'gà, ána tàrù ma wádé, ba na o càcaa pári ma rà pitòtigà. Á wà tèpa pièpàrigà ána rà o kamu, ba ticè na rà pàmari ma rà pi-inajè ba èpà goo.

Tèpa ênawéna kíri

⁹ Wà [tèpa cèikí na rà] tèpa ênawéna kíri kà tèpa áboro, ána wádé na rà ipakírìrà naa goo tèpa caa kàra, naa na diri pá ére. Wádé na rà mudàra cè pai wádéarirà kàra. Á rà cibwaa tòpi tàra goro putàmú. ¹⁰ Á rà cibwaa murarà. Wádé na rà paari tàra pá, rà ájupàra ma tàrù, naa na diri pá muru na rà pwa. Êkaa na, naa wàrapwiri, á rà o còo wà tèpa áboro pá, é popai kà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, ána muru na dau wádé ma pwényuáa.

Ámu wàro kà tèpa cèikí

¹¹ Wà Pwiduée, ána é jèe paari é *pimeaari imudi kèe, ba é me nau pa-udò diri tèpa áboro [ma naa tàra é *áji wàro jaaé]. ¹² Á é pacámurijè goro é pimeaari kèe bèepwiri, ba na jè naaco diri pá tûa na càjè caa papwicíri wà Pwiduée goo, ma é pá càbawádé kàra é gòropuu bëeni na èpà. Á, na wàrapwiri, á jè wàrori na pwi pàara nabà, é wàro na pitòimiri, ma tàrù, na papwicíri wà Pwiduée.

¹³ Ba jè tapacíri goro cèikí é tòotù na dau pwényuáa. Na pwi tòotù bèepwiri, á ée mwa wájúe còwà wà Kériso Iésu, naa na é pai maina ma muugère kèe. Ba wàé na é Pwiduée kâjè ma pwi a pa-udòjè. ¹⁴ É jèe panuá é wàro kèe, ba na é tipijè jii diri é pá càrajè na èpà. Á é pwa ma jè pwi Ba kèe, na jèe ticè èpà kèe, á na ciburà dau nùmee na é pwa na wádé.

¹⁵ Êkaa na wádé na gà pacámuri tèpa áboro goo diri é pá pwiibà. Á gà pagòora, ma patùrarà. Ba tà tàgà é tàrù ma gà wàrapwiri. Á gà cibwaa panuá ma é pwatétéri tàgà cè jè áboro.

3

Mudàra ma guwà pwa na wádé

¹ Gà taniimiri [tà tèpa cèikí naa jaagà na Crète] pá, na rà ipakírìrà diri tà tèpa ukai, ma tèpa pitûa, ma tèpa kupénoo, á na rà pitère dàra. Á wádé na rà ciburà mudàra ma rà pwa é pá na jèpapara muru na wádé. ² Rà cibwaa pinabaèpà cè jè áboro. Á rà cibwaa pitòocia. Wádé na rà pitòimirà ma moo ma ipakírìrà na ara diri é pá áboro.

³ Ájupàra pá, napwiri, ána wàijè mwara, ána nye ticè na jè tàmogòori [naa goo Pwiduée]. Á tàutàjè na jè pitère dèe. Á jè ipanuájè, ba na ipa-imwürujè. Á jè pá nau tèpa pièpàrigà kàra pá càbawádé imudi, ma é pá na jèpapara ipwádéé imudi. Jè pwa é wàro na èpà. Jè tèpa piboo. Á jè tèpa pièpàrijè. ⁴ Êco na:

É paari pai wádé kèe
 wà Pwiduée Caa,
 *pwi a pa-udòjè.
 Ba é mearijè.
⁵ É nye pa-udòjè co,
 goro *pimeaari imudi kèe.
 Càcaa wàijè,
 na jè piupajè còwà,
 goro pá wakè kâjè.
 É nama upwaajè
 goro é Nyuáaè Pwicíri;
 [É cèitiri èpà

gée na pwâranümajè.]
É nama pitèpajè còwâ,
[ma naa tâjè wâro;
wâro na bwaa âmué].

⁶ É naaboo naa gòjè
é Nyuââé Pwicîri;
me goo Iésu Kériso,
pwi a pa-udòjè.

⁷ É nama jè *târù na araé,
goro é pimeaari kée.
O tâa tâjè *wâro dâra gòiri.
Ba é jèe mara ina.
Â jè cèikî ba gòo naa goo.

⁸ Wâépwiri é pwâratùra na âjupâra.

Naaco pitòcia goo pwapwicîri

Nümo na gà gòo, co Tito, goro ina é pâ pwi bèepwiri, tà diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduée. Ba na wârapwiri, â rà o ciburâ pwa wakè na wâdé. Â é pwina rà pwa, âna o wâdé ma âjimuru, ba kâra diri é âboro. ⁹ Gà cibwaa ipacè naa goo é pâ jèkutâ imudi, naa goo pâ nee tèpa jooorojè* —[tèpa pi-ina kâra goro pwapwicîri]. Â gà uru jii é pâ pitòcia goro é *Naèà kâ Moosé. Ba diri é pâ pwi bèepwiri, âna piticémuru naa goo, â càcaa muru na pitu tâjè.

¹⁰ Wiâna pwa cè jè âboro na é tò dii ma bara naa na wâra pwapwicîri, â gà wailu patêreè. [Â wiâna cáé caa pitère dàgâ] â gà panuâé, â gà cibwaa ipacè naa gooé. ¹¹ Ba wà pwi âboro na é wârapwiri, âna é jèe pàgâ jii é âjupâra. Â é tagère pwa na èpâ, â é pitòtié còwâ.

Bénabwé popai

¹² Go o panuâ paé tâgâ wà Artémas, é, wà Tychique. Â wiâna é tèepaa paé, â gà piwâci me, nau pâmariô naa na ville Nicopolis. Ba go jèe niimiri pâ, na go tâa wê, na pâara aumoo. ¹³ Â gà pitu tà Zénas, pwi apoka†, ma wà Apollos, â guwâ pwabwâti é pai pâra kârù jiiwâ, ba na o nye ticè cè pwina tiâu târu. ¹⁴ Â, na wârapwiri, â wà tèpa cèikî bééjè wà Crète, âna rà picòo é pai pwa cèna wâdé, ba na rà pitu tà tàpé na tiâu târa. Ba wâdé na pwa pwâra cè wakè kâra.

Ipicijii

¹⁵ Wà diri tèpa cèikî na rà wâjaao, âna rà naa bwâcu'gâ. Â gà pwabwâcu mwara tà tèpa âji bééjè naa na cèikî, na rà wêe.

Wâdé na é cau *pwényunyuâariwâ diri wà Pwiduée, goro é pimeaari imudi kée.

Cidòri nyuâawâ!

3:6 Apostolo 2.17–18 **3:9** 2 Timotéo 2.14,16 * **3:9** 1^r e phrase—Muru na wâdé na jè niimiri tèpa jooorojè. Éco na càcaa wâdé na jè ipwamainajè goo, ma pitòcia ma wà pàra tàpé. Wà tàpé na é ina wà Paulo, âna muna na rà niimiri pâ, rà tòpi jii Pwiduée é autâmogòrimuru na wâgòro, gée goo pâ jèkutâ kâra goo pâ nee tèpa jooororâ. **3:10** Mataio 18.15–17

3:12 Éfésò 6.21–22; Kolosé 4.7–8 **3:13** Apostolo 18.24; 1 Korénito 3.5–6, 16.12 † **3:13** Pwi apoka—Avocat. Pwi a-ipamurujè naa na wâra pitèimuru. **3:14** Éfésò 4.28

Tii kà Paulo tà Philémon Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Á é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo* 28.30–31). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tà tàpé Filipi ma tàpé Éfésó, ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà pwi jè a cèikí na nee Philémon naa na ville Kolosé. É pwi bérewakè kà Paulo (1.1), á é pwi âboro na wàru neemurué, ba pwa ênawéna kírí kèe.

Cina é wii?

Wà Onésime, pwi ênawéna kírí (*esclave*) kà Philémon, âna é mura mwani kèe, á é uru. Á é tèepaa naa na ville Roma, á ipitiru ma wà Paulo naawé. Á géé goro é popai kà Paulo, á é cèikí naa goo wà Iésu wà nee Onésime. Á wà Paulo, âna é gére panuâé pà còwâ naa jaa wà Philémon. Á é wii tii tée, ba na é tòpi còwâ Onésime, pwacèwii pwi a cèikí bée naa goo wà Iésu.

Dà ère é tii bèeni?

Naa na pàara na rà pitûâ na wà tèpa Roma, âna wàru tèpa âboro na pwa ênawéna kírí (*esclaves*) kàra. Naa na auniimiri kà tèpa âboro na wàru, âna piticémuru naa goo tèpa ênawéna kírí kàra. Êco na é paari wà Paulo pâ, jè cibwaa niimiri pwiri, wàjè tèpa cèikí naa goo Iésu. Ba é ina tà Philémon pâ, wà Onésime, âna jèe cáe caa pwi ênawéna kírí kèe co. É jèe pwi aèjii kèe mwara, naa na nee Kériso. Á wádé na é tòpié wà Philémon naa na pimeaari (1.16), ma pwanauri é èpà na ia é pwa.

É tâmogòori wà Paulo pâ, é putàmu wà Philémon, géé goo é èpà na é pwa tée wà Onésime, êkaa na jè còo pâ, é patùraé ba moo, naa na pimeaari.

Naa na tii bèeni, âna jè còo mwara ucina naa goo pai pwa kà Kériso, tâjè tèpa âboro na jè pwa na èpà. Ba é pwanaurijè, á é tòpijè. É ina pâ, jè tèpa aèjii kèe. Á pwacèwii é pwina é pwa ba kà Onésime wà Paulo (1.18–19), âna wà Kériso, âna é wàri diri é kéredi kâjè goro pai bà kèe ba kâjè.

Pai pitàgoo tii tà Philémon

Ipwabwàcu (1.1–3)

Pimeaari ma cèikí kà Philémon (1.4–7)

Gà tòpi còwâ Onésime (1.8–21)

Ipicijii (1.22–25)

Ipwabwàcu

¹ Wàgo * Paulo na pwa tii tàgà, co Philémon, pwi béeò goro wakè, na dau wànümoo tàgà. Go tâa na karapuu ni, goro é wakè kòo ba kà *Kériso Iésu. Á [é naa bwàcu'gà mwara] wà Timotéo, wà pwi a cèikí béēju. ² Á [gà naa bwàcu kàbu] tà Appia, tò a cèikí béėje; ma Arkippe, pwi béėje goro paa ba kà Ukai kâjè Iésu. Á [gà pwabwàcu mwara] tà tèpa cèikí, na rà ipitiri na pwàraw'gà. ³ Wádé na tà tàgà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Cidòri nyuâagà!

Pimeaari ma cèikí kà Philémon

⁴ Nye diri kaa na pàara na go mu pwapwicíri na, co Philémon, âna go pi-ila ba kàgà, á go pwaolé tà Pwiduée googà. ⁵ Ba go tère é jèkutà, goro é cèikí'gà, naa goo wà Pwi Ukai Iésu, bau é pimeaari'gà, naa goo diri tèpa cèikí. ⁶ Go ilari jii Pwiduée pâ, wádé na dau pimaina too é pimeaari'gà, tà tèpa cèikí béégà†. Êkaa na, wà tèpa âboro†, âna rà o còoina bwàti, diri pâ na

* 1:1 Wàgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwàranàmaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.

1:2 Kolosé 4.17; 2 Timotéo 2.3 † 1:6 É pimeaari'gà, tà tèpa cèikí béégà—Grec: É picaatàa naa na cèikí, é, è pai picémara é cèikí. ‡ 1:6 Tèpa âboro—é, Gà.

jèpapara muru na wâdé, na tâa tâjê gée goo Kériso[§]. ⁷ Nye dau ipwádée kaa é pwâranümo, co pwi gòrobéè, goo é pimeari'gà. Ba gà patamarù é pwâranüma tèpa âboro kà Pwiduée, â êkaa pwiri pwina dau pagò-o.

Gà tòpi còwâ Onésime

⁸ Gée goo é pimeari'gà, âna câgo caa piwâ, na go ilari jiiğà [pâ, na gà tòpi bwàti pwi jè béèd]*. Nye pâri tóo, ma go tûâri tâgà pwiri, naa na nee Kériso. ⁹ Êco na go ilari jiiğà co, ba dau wânümo tâgà. Wâgo Paulo, na go jèe pwi âboro pwanümo[†], â go gère tâa na karapuu, gée goro é wakè kôo, ba kà Kériso Iésu.

¹⁰ Wâéni é pwina go ilari jiiğà: Na gà tòpi còwâ pwi *ênawéna kîri'gà [na ia é uru jiiğà]—wà pwini Onésime. Ba é jèe pâ nau pwi a cèikî, na pàara na go tâa ni, na karapuu. Á é jèe pwacèwii na é pwina naîò.

¹¹ [Gà tâmogòori pâ, *Onésime*, âna pai ina wèe pâ 'Pwi a pitu tâjê'.] Á wiàna câe caa pwi a pitu tâgà béaa; â nabàni, âna é jèe dau pitu tâju.

Go naaé paé còwâ darigà

¹²⁻¹³ Ba é pwi âboro na é té gée good. Á dau nümoo dàra tà cipaé naani jaa, na pàara bèeni, ba na é bwaa tàpo pitu tóo, na bwaa tiàugà. Ba go bwaa tâa na karapuu, gée goo [é pai picémara kôo] é *Picémara Wâdé kà Iésu Kériso. Êco na go o mwa naaé paé còwâ darigà, ¹⁴ wiàna wâdé tâgà. Êco na câgo caa panuâé paé darigà, wiàna câgà caa üuri. Ba wâdé na gà tòpié, gée na âji pwâranümagà, â câcaa gée goo é pai tûâri kôo tâgà.

¹⁵ Ájupâra pâ, pwa cè ji pàara, cèna câgâu caa pitànaima na. Á matâra pâ wàrapwiri, ba na gàu o mwa nye pitànaima còwâ, dàra gòiri awé. ¹⁶ Ba nabàni, âna jèe câe caa pwi ênawéna'gà co. É jèe pwi aéjii kâju mwara, naa na nee Kériso. Üu, é jèe pwi gòrobéè, â wâgà, âna wâdé na gà dau meaarié. Ba é pwi ênawéna'gà, â jèpwi mwara, âna é pwi a cèikî béegà, naa goo Pwi Ukai.

Tòpié pwacèwii naa wâgo

¹⁷ Wiàna câbaâjupâra[‡] pâ, bu tupédu bére wakè [ba kà Kériso] â gà tòpié còwâ, pwacèwii naa wâgo na gà tòpio. ¹⁸ Á wiàna é mura cè muru jiiğà [na ia é uru] é wiàna é pwa tâgà cè jè muru cèna câcaa wâdé, â gà tòpò diri naa goro neè. ¹⁹ Tii muru wii kôo ni: *Wâgo, Paulo, na go mwa wâri tâgà*. (Êco na wâgà mwara, co pwi béèd, âna wâdé na gà niimiri pâ, gée good, na ia gà tòpi é *âji wâro!) ²⁰ Gà pwa é pwina go ilari jiiğà, naa na nee Pwi Ukai, co Philémon, ba na o patamarù é pwâranümo, ba ju tupédu a cèikî, naa goo Kériso.

²¹ Go jèe cèikî naa goo é pai pitère dàra'gà, êkaa na go pwa tii paé. Á go tâmogòori pâ, gà o pwa cè pwina piwéna jii é pwina go ina paé.

Ipicijii

²² Go niimiri pâ, wà Pwiduée, âna ée jèe nama go caiwà diri; wàrapwiri goo é pwâra pwapwicîri kâwà. Êkaa na gà pwabwàti cè naditârawâ, cèna go tâa na.

²³ É naa paé é bwàcu'gà wà Épafras, pwi béèd goro tâa na karapuu, gée goro pai picémara kèe Kériso Iésu. ²⁴ Á rà naa paé é bwàcu'gà mwara, wà Maréko, ma Aristarque, ma Démas, ma Luka, wà tèpa béèd goro wakè.

²⁵ Wâdé na é cau wâjaawà diri é pimeari imudi kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

§ 1:6 É, Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na gà tâmogòori diri é pâ aupwényunyuaari na é naa tâjê, gée goo é cèikî kâjè naa goo Kériso. 1:7 2 Korénito 7.4 * 1:8 Na gà tòpi bwàti pwi jè béèd—Popai me gée nee tii 17. † 1:9 Pwi âboro pwanümo—é, Pwi âboro na é cüruo pâ wà Kériso. 1:10 1 Korénito 4.15; Kolosé 4.9 1:16 1 Timotéo 6.2 ‡ 1:17 Câbaâjupâra—Reconnaitre la vérité, être convaincu (cèikî, tòpi, tâmogòori). 1:22 Filipi 1.25, 2.24 1:23 Kolosé 1.7 1:24 Kolosé 4.10–12, 14; 1 Timotéo 4.10–11

Tii tà tèpa Hébéru Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Câjè caa tàmogòori é nee pwi a wii é pwi tii bèeni. Êco na jè tàmogòori pâ, nye pwi jè *Juif, na é cèikí naa goo wà Iésu. Ê pwi a tàmogòori bwàti é pwapwicîri kà tèpa Juif, ma é *Aamwari Béaa. Â é pwi âboro na é tàmogòori bwàti pai pwa tii naa na grec, ba é pai wii kêe, âna dau wâdé.

É wii wiidâ?

Béaa kâra *naja 70. Ba, na pwi naja bèepwiri, âna wà tèpa coda roma, âna rà tanoori é *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif wâ *Iérusaléma, â rà pacoo diri pâ *ârapwaaïlò kà tèpa Juif na é ina wà pwi a wii tii bèeni. (Còo Naporomee 9 ma 10.)

É wii tâi?

Tà tèpa Juif—tèpa *Hébéru’—na rà jèe cèikí naa goo Iésu. Pwiri rà naanaimari pâ popai kêe na wâru, naa na caapwi tii, ba na rà naa târa jè wâra pwapwicîri.

Cîna é wii?

É wii, ba na rà tàmogòori bwàti é wakè na é pwa wà Iésu ba kâra. Â é pagòora, ba na rà cimwù ma pidàpwicâarirà, ba rà gére wâro na pâara na pitubaèpà târa.

Dà êre é tii bèeni?

Diri pâ naèà ma pâ ârapwaaïlò kà tèpa Juif naa na é *Aamwari Béaa, âna rà tâbawêe nabàni naa goo Iésu Kériso. Ba wà Pwiduée, âna é pwa tà tèpa âboro é *auipwataâboro na bwaa âmuè. Â é nama é pwi âji a pwa ârapwaaïlò kêe na caapwi co, wà Iésu Kériso. Wàè na é pwi a pame é pâ *aupwényunyuâari kâra auipwataâboro, â wàè pwi a-îpa popai naa nabibiu kâjè tèpa âboro ma wà Pwiduée. Ba é pwi âji âboro, â é pwi âji naí Pwiduée mwara, na é caapwi co. Ba é tâa jaa Pwiduée Caa, géé na biu, â dàra gòiri awé. Êco na é boome naani gòropuu, â é pa naiiri âboro. Â é pwa é ârapwaaïlò na tâbawêe, na é pipanuâé târa pwâra bà. Â joro é domii kêe na é bà naa goro *satauro, târa pwanauri diri pâ èpà kâjè. Â géé goo Kériso, â pâri ma jè medari Pwiduée naa na ipwâdée. Â câ mwa caa pâri ma jè pwa cè jè ârapwaaïlò.

Pai pitàgoo tii Hébéru

Iésu Kériso, âna é piwéna jii diri (1.1–4.13)

É piwéna jii tèpa angela (1.4–14)

É pame pai udò na dau pwényuâa (2.1–18)

É piwéna jii Moosé wà Iésu (3.1–6)

Âji pinaanapò jaa Pwiduée na é pame Iésu (3.7–4.14)

Ê pwi a-îpa popai nabibiu kâjè ma Pwiduée (4.14–10.18)

É pa naîri âboro â é pitêre dà Pwiduée (4.14–5.10)

Pai patêre tèpa cèikí (5.11–6.12)

É pacoo auinabéaa wà Pwiduée (6.13–20)

Melkisédek, âna é ânuu Iésu Kériso (7.1–28)

É pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjè wà Iésu Kériso (8.1–13)

Câcaa pâri pâ ârapwaaïlò béaa târa ma pwanauri pâ èpà (9.1–10)

Tâbawêe ârapwaaïlò kà Iésu (9.11–28)

É wacaapwi pwa ârapwaaïlò Kériso (10.1–18)

Câmu tà tèpa cèikí (10.19–13.25)

Jè ipwacèwii cèikí kà tèpa Isaraéla biu (11.1–40)

Jè ipwacèwii Iésu, â jè cimwù (12.1–29)

Bénabwé popai (13.1–25)

iésu kériso âna é piwéna jii diri

(Naporomee 1.1–4.13)

¹ Na pàara biu, âna é pipatùrari* wà tèpa jooorojè† wà Pwiduée, na rà naigé mee tèpa *péroféta kée goro pàra pai pwa wèe na wàru. ² Â, na pàara nabà—naa na pâ Bénabwé tòotù—âna é patùrajè, goo wà Pwina naîê. Ba géé gooé, âna wà Pwiduée, âna é tapoo è napwéretòotù ma è gòropuu, bau diri pâ muru na tâa na. Â nye wàé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na ée mwa panuâ tée diri pâ pwiibà. ³ Na jè còo Pwina naîê, â jè còo è pai muugère ma pai maina kà Pwiduée Caa. Ba ipaiwà wàilu naa na diri pai pwa wèe. Diri pâ muru, âna rà cau tèepaa ma wàro, géé goro è popai kée, na dau pwa pàtamee.

Nye wàé kaa, Pwina naîê, na ia é cèitiri è pâ èpà kâjè. Â géé na càué, â é wàjué còwà naa jaa Pwiduée, na é wànidò *napwéretòotù. Â wà Pwiduée—wà Pwina dau pwa pàtamee—âna é nama é tâaboo naa gòro àji îê [ba na é pitùâ kàra diri pâ muru].

É piwéna jii tèpa angela

⁴ Wà Pwiduée, âna é nama é piwéna† jii diri tèpa *angela, wà Pwina naîê. Â é naa tée pwi neere àboro, na dau pwamuru naa goo, jii diri pâ neere àboro. ⁵ Ba caé mu caa ina tà pwi jè angela wà Pwiduée pâ:

*Wàéni popai kòo,
na go ina nabà:
Gà pwina naîô,
â go pwi caa'gà.*

Psaume 2.7

*é,
Go o pwi Caa kée,
â ée mwa pwi naîô.*

2 Samuel 7.14

⁶ Ûna é paari Pwina naîê, tà tàpé na rà tâa jaaé, â é naa tée è tàrù kà pwi ciàra èpo[§], â é pitùári pâ:

*Wàdé na wà diri tèpa angela kòo,
âna rà o cau ipwamainàé diri.*

Psaume 97.7

⁷ Napwa naa goo tèpa angela kée, âna é ina wà Pwiduée:

*Go nama rà pwacèwii è pwéretòotù;
Rà o pwacèwii è doromara ànye.*

Psaume 104.4

⁸ Êco na wàéni è pwina é ina naa goo wà Pwina naîê:

*Wàgà co [Pwina naîô]
âna wàgà Pwiduée*!
O ticè pwàadàra
è Mwaciri'gà.
Gà mwa Pwi Ukai
dàra gòiri awé.
O *tàrù è pai pitùâ'gà.
⁹ Gà wàdéari è tàrù,
â gà miiri è èpà.
Â wàgo, Pwiduée Caa'gà,*

* 1:1 Pipatùrari—Patùra. † 1:1 Jooorojè—Wà pwi awii è tii bëeni, âna é pwi jè Juif, â é wii tà pàra tàpé na rà tèpa Juif mwara. Â rà jèe cau cèiki naa goo wà Kériso. 1:2 Ioane 1.3 1:3 Apostolo 2.33–34; Kolosé 1.20; Héberu 8.1 1:4 Filipi 2.9 ‡ 1:4 É piwéna—é. É jèe piwéna, é. É pâ nau piwéna. 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Chroniques 17.13; Apostolo 13.33 1:6 Roma 8.29 § 1:6 Ûna é paari Pwina naîê... Grec: Ûna é popa Pwi ciàra èpo naa na gòropuu {monde}. Munaa é pai pitèpa Kériso, é, pai wàjué còwà kée na jè tòotù. È popai monde ni, âna pai ina wèe pâ: Autâa, é, napò, é, mwaciri. Pwiri naani gòropuu, é wàpà wiàna wànidò napwéretòotù. 1:7 Psaume 104.4 1:8 Psaume 45.7–8 * 1:8 Wàgà Pwiduée—È pâ popai bèepwiri géé na Psaume 45, âna popai kà pwi jè apwanyabi, goo è pai piéa kà pwi jè ukai. Naani, âna é ina wà pwina é wii è tii tà tèpa Héberu, pâ, wà Pwiduée Caa, âna é ina pwiri tà Iésu Kériso, Pwina naîê. É wàrapwiri wà Pwiduée, ba na é paari tà tèpa àboro pâ, wà Iésu, âna é pwi ukai kàra gòropuu diri.

âna go jèe pitòrigarigà†
 jii òrìrì tēpa bēegà.
 Go wicèpwiri è jawé ûrea
 naa gòro pûrugà.
 Go nama rà pipwamainagà;
 go naa tâgà è pipwàdé,
 na dau maina awé.

Psaume 45.7–8

10 É ina mwara wà Pwiduée, naa goo Pwina naiê pâ:

Naa na autapoo goo,
 âna nye wâgà, Pwi Ukai‡,
 na gà pwi a tòpò
 è pàara gòropuu.
 Gà pwi a bari
 iri napwéretòtù.
 11 O mwa tiâu
 è gòropuu òrìrì,
 ma napwéretòtù,
 ma òrìrì pwina tâa na.
 Êco na nye wâgà co
 na o mwa tâa awé.
 12 Gà o cùurà
 pwacèwii àrabwée;
 Gà o pipìrìrà
 pwacèwii dòro aupuu.
 Â nye wâgà co,
 na gà nye tà tâa awé;
 Gà nye tà wâro
 dàra gòirìl

Psaume 102.26–28

13 Â wàèni jè muru na ia é ina wà Pwiduée:

“Gà me ma gà tâa ni.
 Tâa ni gòro lô étò.
 [Go naa tâgà è pitûâ.
 O pwamainagà awé.]
 Go nama gà còogai
 tēpa ipaa dàgà.”

Psaume 110.1

Gona guwà niimiri pâ, é ina pwiri tà pwi jè angela kée? [Bwa! É ina pwiri tà Pwina naiê!]

14 Ba napwa naa goo wà tēpa angela, âna rà tēpa ênawéna co. Ba é cùrurà wà Pwiduée, ba na rà pitu tâjè, wàjè na ée mwa pa-udòjè, [ma naa tâjè è *âji wâro jaaé].

2

É pame pai udò na dau pwényuâa

Jè cibwaa nama piticèmuru naa goo

1 Géee goo pwiri*, â wâdé na jè pàra bwàti wiâra è popai na jè tère. Ba péa jè tà pâiti jii. 2 Ba napwa naa goo è *Naèà kà Moosé†, âna é nama rà pwa wârimuru wà òrìrì tãpé, na càra caa pàra wiâra bwàti.

† 1:9 Pitòrigarigà—Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. 1:10 Psaume 102.26–28 ‡ 1:10 Nye wâgà, Pwi Ukai—Ê pà popai bèepwiri géee na Psaume 102, âna popai kà pwi jè àboro tà Pwiduée. Naani, âna é ina wà pwina é wii è tii tà tēpa Hébéru pâ, wà Pwiduée Caa, âna é ina pwiri tà Pwina naiê, Iésu Kériso. 1:13 Psaume 110.1 1:14 Psaume 34.8, 91.11 * 2:1 Pwiri—Ê pai maina ma muugère kà Pwina naiê Pwiduée, na napéaati naa naporomee 1. 2:2 Galatia 3.19 † 2:2 Naèà kà Moosé—Grec: Popai na rà pame, wà tēpa angela, âna é coo. Rà ina wà tēpa Juif pâ, rà tòpi è Naèà kà Moosé naigé mee wà tēpa angela. (Còo Apostolo 7.53.)

³ Êco na [wà Pwidiúé, âna] é jèe naa tâjè è naigé, ba na jè udò; pwi naigé na dau maina ma pwényuâa [jii é naèà]! Â jè o wânau târa cè pai uru kâjè jii é wârimuru, wiâna câjè caa câbaâjupâraê?! Ba nye wà Pwi Ukai Iésu kaa, na ia é mara inapâpari tâjè è naigé bèepwiri. Â wà tâpè na rà tèreê, âna rà jèe *paâjupâraê tâjè.

⁴ Â wà mwara Pwidiúé, âna é paâjupâraê, goro pâ *câmu kâra pátamee—muru na rà pò goo wà tèpa âboro. Â é jèpa naa pâ âraimeai, na é naigé mee é *Nyuâaê Pwicîri, wiâra câbawâdê kêe.

É ipakîriê boo ba kâjè

⁵ Go gére patùrawà goro è Mwaciri† na o mwa tèepaa. Â o càcaa tèpa *angela, na ée mwa nama rà pitûâ naawê, wà Pwidiúé. ⁶ Ba é ina tée wà pwi jè âboro, na jè ére géee goo è *Tii Pwicîri pâ:

*Wàilàpà wà pwi âboro,
na gà o niimiriê,
[co Pwidiúé]?
Gorodà na piâranûmagà wàé,
wà *Pwina naîri âboro§?*

*⁷ Gà pakîriê boo
jii tèpa angela
na ji pâara,
na càcaa gòiri.*

*Gà naa tée korona—
bwe kâra ukai.*

Gà nama pwamainâé.

*⁸ Gà nama é pitûâ
naa gòro diri pâ muru!*

Psaume 8.5–7

Ba nye ticè jè muru, cèna o tâa gòroigé jii é pitûâ kêe*. Êco na nabàni, âna jè còo bwàti pâ, càcaa pâji coo diri é popai bèepwiri. ⁹ Â jè còo mwara pâ, jèe pakîri wà Iésu, na ji pâara, na arana tèpa angela. Ba é pwamaagé còo, â é bà ba kâjè diri tèpa âboro, géee goro è *pimeaaari imudi kà Pwidiúé. Â géee goo è pwina é pwa wà Iésu, â jèe naa tée korona—bwe kâra ukai. Â jè còo pâ ipwamainâé, [pwacèwii é popai bèepwiri naa na Tii Pwicîri].

É pwi cià diri tèpa naî Pwidiúé

¹⁰ Wà Pwidiúé, âna é tòpò ba kêe diri pâ muru, â é tàgére wéaa goorà. Pwa pâra tèpa naî Pwidiúé mwara, na rà dau wâru, [âna wàjè kaa]†. Â wâdè tée, na é nama jè cau tâa na é pai maina ma muugère kêe. Pinaigé mara è pwiibà, è pai maagé còo kà Iésu ma pai bà kêe. Â géee goo kaa pwiri, â wà Pwidiúé, âna é naa tà Iésu é autâa na tâbawêe, na pâriê. Ba wà Iésu, âna é pwi ukai, na é pa-udò diri tèpa naî Pwidiúé, ma pwi a poparà pâ, [naa na *âji wâro]‡.

¹¹ Ûu, nye wà Iésu kaa, na é pwina é popajè tèpa âboro kêe, pàdari wà Pwidiúé§, [pwi caa kêe] ba na o caapwí caa kâjè diri, wàjè ma wàé. Â géee goo kaa pwiri, âna câé caa kamu, na é ina goojè pâ jè tèpa aèjii kêe. ¹² Ba wàé na ia é jèe ina tà Pwidiúé pâ:

*Go mwa pwamainâ neegà
tà tèpa aèjii kòo.
Go mwa câdirigà*

2:3 Hébéru 10.29, 12.25 **2:4** Maréko 16.20; 1 Korénito 12.4,11 † **2:5** Mwaciri—Grec: Gòropuu. **2:6** Psaume 8.5–7 § **2:6** Wà Pwina naîri âboro—Popai mee géee Psaume 8.4–6, na popai goojè tèpa âboro. Êco na wà pwina é wii é tii tà tèpa Hébéru, âna é ina wà Iésu, na pitunee tée pâ Pwina naîri âboro. * **2:8** Pitûâ kêe—é, Pitûâ kâjè. Pwiri é inajè tèpa âboro, é, pwiri Iésu Kériso, Pwina naîri âboro. † **2:9** Filipi 2.8–9 † **2:10** Âna wàjè kaa—Bà jèe wii wàjè tèpa naîé naa na pâ nee tii 10–18, ba jè tèpa naî Pwidiúé, wàjè na jè cèiki naa goo wà Iésu. (Còo Hébéru 3.6.) † **2:10** É, Diri pâ muru, âna kêe {kà Pwidiúé}, â rà mee géee gooé, â rà tâa géee gooé. Â é popa tèpa naîé na rà wâru naa na pai maina ma muugère. Â wâdè tée na é nama é tâbawêe {wà Iésu} naigé mee è pai maagé còo kêe, wàé {wà Iésu} na é pwina é tapoo é pai udò kâra. É pâ popai é nama é tâbawêe {wà Iésu}, âna pwiri pai tòpi kêe é autâa kêe napwéretòtù, é, pwiri pai ina wèe pâ, na o tâbawêe è pai pa-udòjè kêe. **2:11** Mataio 25.40 § **2:11** É popajè...pàdari wà Pwidiúé—é, É tipi tèpa âboro jii é pâ èpà kâra. Grec: É nama rà pwicîri. **2:12** Psaume 22.23

na rà pitapitirira*.

Psaume 22.23

¹³ Â é ina tée mwara pâ: *Wâgo mwara, âna go mwa cèiki naa googà.*

Ésaïe 8.17

Â jèpwi mwara:
*Wâgo ni, ma wà tàpé
na é naarà tóo wà Pwidiúé,
wàibà diri tèpa naîé†.*

Ésaïe 8.18

É pâ nau pwi âboro pwacèwijié

¹⁴ Wàijè tèpa naí Pwidiúé, âna jè cau tâa tâjè diri, é naiiri âboro na o mwa bà. Â é pa naiiri âboro wà Iésu, ba na é pwacèwijié. Â é jèe bà ba kâjè, ba na tapàgà é pàtama *Caatana, wà pwina é nama jè bà. ¹⁵ Â, na wàrapwiri, â é tipijè jii é pai wâgotâjè goro é pwàra bà, na ia piijè béaa, diri tòotù.

¹⁶ Jè tàmogòori bwàti pâ, cáé caa me wà Iésu, ba na é pitu tà tèpa angela. É nye me nau pitu tà tèpa gòobàra *Abérama. ¹⁷ Â é ipwacèwijié, tèpa aéjii kèe, naa na diri pai pwa goo. Ba [wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri càcaa pâri ma] é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma wà Pwidiúé‡. Â é jèe pwi a pwa ârapwailò maina kâjè, na é pitère dà Pwidiúé, naa na pai piénawéna kèe tée. Â é pwi a mearijè, [wàijè na ticè nii kâjè]. Â é tòpò è *ârapwailò, târa pwanauri é pâ èpà kâjè. ¹⁸ Â nye pâri ma é pitu tâjè, wiàna tèpeaa marijè é tacai. Ba é tàmogòori é tacai, ma é maagé còo.

3

É piwéna jii Moosé wà Iésu

¹ Tèpa cèiki béeo, wà Pwidiúé âna é jèe todàwà, ba na guwà tèpa âboro kèe. Êkaa na guwà naa nùmawà naa goo wà Iésu, ba é pwi majoro è cèiki kâjè. Ba é cùrué medarijè wà Pwidiúé, â é pacimaè, ba na é pwi a pwa *ârapwailò maina kâjè*. ² Â é pitère dà Pwidiúé, â é piénawéna kèe bwàti, pwacèwii *Moosé napwiri, na ia é piénawéna kàra diri é pwàrawà kà Pwidiúé.

³ Êco na dau pwamuru naa goo wà Iésu jii wà Moosé, â wàdé na dau ipwamainà jiié. Ba wà pwi apooro é wà, âna é piwéna jii é pwi ênawéna†. ⁴ Ba jèpa wà, âna nye pwa pwi apooé, â nye wà Pwidiúé na é tòpò diri pâ muru.

⁵ Napwa naa goo wà Moosé, âna é dau pwi a wakè bwàti naa na pwàrawà kà Pwidiúé, â é dau pwi a pitère dàra. Êco na é nye pwi ênawéna co. Ba é pwi ânuru‡ diri é pwina ée mwa inapàpari wà Pwidiúé, gée na càùé. ⁶ Â wà *Kériso, âna é pwina nari èpo na pwàrawà, na naa tée pitûâ. Â é pwàrawà bèepwiri, âna wàijè kaa, wiàna jè tà cimwù naa na pai pitapacîri kâjè, ma cipa ba mwü é cèiki kâjè.

Âji pinaanapô jaa Pwidiúé na é pame Iésu

Cibwaa ipwacèwii tèpa Isaraéla

⁷ Géee goo é pâ pwi bèepwiri, â [wàdé na jè pitère dàra é pwina] é ina é Nyuââ Pwicîri, pâ:

*Wiàna guwà tère
pwàra to kà Pwidiúé,
na tòotù bëeni,*

⁸ â guwà pitère dèe§!

* **2:12** Popai me géee Psaume 22.23, muru wii kà ukai Davita. Wà pwi awii é tii bëeni tà tèpa Hébéru, âna é ina pâ, nye wà Iésu na é mara ina pâ popai bèepwiri tà Pwidiúé, na ia ru tâa napwéretòotù, béaa kàra pai tòpò wàra é gòropuu. **2:13** Ésaïe 8.17,18 † **2:13** Wàibà diri tèpa naîé—Grec: Ba rà cau tèpa naîó naa na Tii kà Isaia. Êco na naani, âna é popa pâ popai bèepwiri wà pwi awii é tii bëeni, ba naa popai goo wà Iésu, bau diri tèpa âboro kèe, na rà cau tèpa naí Pwidiúé ma wàé. **2:14** 1 Ioane 3.8; Auinapàpari 12.10 **2:16** Ésaïe 41.8–9 ‡ **2:17** Pwi a-ipa popai... Wàèpwiri wakè kà pwi apwa ârapwailò. Còo note goo Hébéru 6.19–20. **3:1** Nombres 12.7; Hébéru 4.14, 7.26 * **3:1** Grec: Â êkaa, co tèpa aéjii pwicîri, wâguwà tèpa bééjè na todàjè géee napwéretòotù, âna wàdé na guwà naa nùmawà naa goo wà Iésu, wàé pwi apostolo ma pwi apwa ârapwailò goro é cèiki kâjè. † **3:3** (2^e phrase) & 3.4 Grec: ...Ipaîwà naa goo pwi aba wà, na é piwéna jii é wà na é bari. **4**Ba èdiri pâ wà, âna o pwa pwi abari, â nye wà Pwidiúé na é bari diri pâ muru. **3:5** Nombres 12.7 ‡ **3:5** Pwi ânuru—Grec: Pwi apaâjupàra. **3:7** Psaume 95.7–11 **3:8** Exode 17.7; Nombres 20.2–5 § **3:8** Â guwà pitère dèe... Grec: Guwà cibwaa nama gòo pwàranùmawà, pwacèwii na biu, na tàutàwà gooé.

*Tàu tà wà tèpa Isaraéla
goo Pwidueé kâra,
napwiri, naa namaré.
Rà naa càùrà naa gooé
Rà nye pigàdèe,
goro pâ càrarà!*

Psaume 95.7–8

⁹ [À ipaiwà é pwina é ina naa goorà wà Pwidueé]:

*Rà tacaiio naa namaré,
wà tèpa caa kàwà.
Gée goo pwiri,
à rà còo é pwina go pwa,
¹⁰ naa na 40 naja.
Oratòo goorà.
Go inapàpari:
“Rà naa càùrà naa good!
Càra caa pitère dòo*!
¹¹ Go putàmu naa goorà.
Go ipwataâboro pâ:
O càra mwa caa me
naa na ére aunao,
[ére kâra pinaanapô]
na go jèe ipwabwàti!”*

Psaume 95.9–11

Jèe cibwaa nama gòo pùrujè

¹² Êkaa na guwà ipwacòowà, co tèpa béeò! Ba wiàna guwà wéaari pâ aunünüma na èpà, â wiàna tàutàwà na guwà cèikí, â guwà péa tà pâiti jii wà Pwidueé, pwi a pawárojè†. ¹³ Ba é èpà na jè pwa, âna é ipa-imwürujè, ma nama gòo pùrujè, [â é pwa ma jè naa càùjè naa goo wà Pwidueé]. Êkaa na guwà ciburà ipagòowà naima, ba na o càcaa tèepaa mariwà é pwiibà! À guwà wàrapwiri diri pâ tòotù. Ba é pwi tòotù bèepwiri na é ina é Tii Pwicíri, âna nabà, [â càcaa widàuru!]

¹⁴ Jè jèe tèpa bée Kériso, gée na autapoo goo, na jè cèikí naa gooé. À wádè na jè cipa ba mwü é cèikí bèepwiri, tèepaa naa na é pwáadèrèe [ba na o pwa cè kâjè gée goo é pwina tâa tée].

¹⁵ À [jèe cibwaa ipwanauri é pwina jè tàgère] pùra naa na *Tii Pwicíri pâ:

*Wiàna guwà tère
pwàra to kà Pwidueé,
na tòotù bèeni,
à guwà pitère dèe!
Guwà cibwaa
naa càùwà naa gooé!*

Psaume 95.7–8

Càra caa tèepaa naa na aunao

¹⁶ Wàilàapà tàpé na ia rà tère é pwàra to kà Pwidueé, â na ia rà naa càùrà naa gooé? Nye wà tèpa jojooròjè kaa, na ia é poparà còobé wà Moosé gée napò *Aigupito! ¹⁷ À nye naa goorà kaa, na ia é putàmu wà Pwidueé, naa na 40 naja. Nye wàilà kaa na ia rà pwa na èpà naa namaré, â rà cau bà imudi naawê. ¹⁸ À nye wàilà kaa, na ia é *ipwataâboro tàra wà Pwidueé, pâ, o càra caa tèepaa naa na é napò, na ia é jèe pwabwàti ba kâra. ¹⁹ À jèe càra caa tèepaa, naa na aunao [ma pinaanapô] kà Pwidueé, gée goro na tàutàra na rà cèikí naa gooé.

4

¹ Wà Pwidueé, âna é mara ina [tà tèpa jojooròjè] pâ, ée mwa poparà pâ naa na aunao [ma pinaanapô] na é jèe mara ipwabwàti ba kâra. À é auina kée bèepwiri, âna é jèe nye coo ba

* **3:10** Grec: Naa na 40 naja. Go putàmu naa goo pwi naneèaboro bèepwiri. À go ina pâ: É ipa-imwürurà taaci é pwàranümarà. Càra caa tàmogòori é pâ naigé kòo. Ipaiwà naa na nee tii 15. **3:11** Nombres 14.21–23 † **3:12** Pwi apawárojè—é, Na é wàro. **3:15** Hébéru 3.7–8 **3:16** Nombres 14.1–35 **3:17** 1 Korénito 10.10

kâjè nabâni. Êkaa na jè ipwacôoco, ba é péa pitèi pàra tàpé gée goojè wà Pwiduée, ma ina pâ, rà jèe ipâiti*.

² Ba jèe nye picémara tâjè é popai na wâdé [goro é aunao bèepwiri] pwacèwiirâ. Êco na wàilà, âna ticè pumara é popai na rà tère, gée goro na càra caa tòpi goro cèikî†. ³ [À wàépwiri é majoroé ma] é ina wà Pwiduée pâ:

*Go putâmu naa goorâ.
Go ipwataâboro pâ:
O càra mwa caa me
naa na ére aunao,
[ére kêra pinaanapô]
na go jèe pwabwâti!*

Psaume 95.11

Tàpiri tâjè pwi aunao bèepwiri

Êco na wàijè na jè cèikî, âna jè o tòpi é âji nao ma pinaanapô kâ Pwiduée†, [na é jèe nabwé pwabwâti wà Pwiduée, gée na biu]. Ba êdiri aunimiri kêe goro pâ wakè na ée mwa pacoo, âna tâbawêe, béaa kêra pai tòpò kêe é gòropuu.

⁴ Jè pûra mwara naa na jè ére gée goro é *Tii Pwicîri [i pwi ia é pwa wà Pwiduée naa na autapoo goo]. Ba jèe wii pâ: *É nao wà Pwiduée na bé 7 kêra tòotù, gée na càuru é pâ wakè na é pwa.*

Genèse 2.2 Wàépwiri pwi bé 7 kêra tòotù kêra nadâpara pwapwicîri.

⁵ Jè wâjué còwâ naa goo i pwi nee tii, na ina pâ:

*O càra mwa caa me
naa na i ére aunao,
[ére kêra pinaanapô]
na go jèe pwabwâti!*

Psaume 95.11

⁶ [Na jè pûra pwiri, â jèe nye tâmogòori pâ] nye pwa é aunao [ma pinaanapô] na ia é pwabwâti wà Pwiduée. Jèpwi, âna jè jèe còo pâ, wà tàpé na rà mara tòpi é popai goo, âna càra caa tò naa na, ba càra caa pitère dèe. ⁷ À wàépwiri na é càmuri jè tòotù wà Pwiduée, [ba na rà o tòpi é âji pinaanapô kêe§, wà pàra tèpa âboro]. À é pwi tòotù bèepwiri, âna i pwi tòotù na ia ina naa na i pwi nee tii wâna é Tii Pwicîri. Ba é ina pâ:

*Wiàna guwâ tère
pwâra to kâ Pwiduée,
na tòotù bèeni,
â guwâ pitère dèe*!*

Psaume 95.7–8

À é popai bèepwiri, âna wà ukai *Davita, na é pinaigé mee, jèe dau wâme còwâ [kêra é pai pâra kâ tèpa jooorojè naa namaré].

⁸ Êkaa na jè còo pâ é aunao [ma pinaanapô bèepwiri] âna càcaa é napô na ia é poparâ pâ naawé wà Iosua†. Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri câé mwa caa ina còwâ cè jè tòotù wà Pwiduée. ⁹⁻¹⁰ À gée goo pwiri, â pwa é aunao [ma pinaanapô] ba kâjè tèpa âboro kâ Pwiduée. À, na jè o too naa na, â jè o mwa bàra nao jii é wakè kâjè. À jè o ipwacèwii wà Pwiduée, na ia é nao naa na bé 7 tòotù, [gée na càuru pai tòpò kêe é gòropuu].

¹¹ Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè ipwadârapwa ma jè tòpi é âji pinaanapô kâ Pwiduée. À jè cibwaa pwaduwa kâ tèpa jooorojè, [tèpa *Isaraéla] na ia rà ipwataù. Ba wà pwina câé caa pitère dà Pwiduée, âna é pâiti†.

Popai kâ Pwiduée âna tâuwa

* **4:1** É péa...ina pâ, rà jèe ipâiti—é, Ba rà péa niimiri wà pàra tàpé gée goojè pâ, na rà jèe ipwâ. † **4:2** Càra caa tòpi goro cèikî—é, Càcaa tâa goorâ é cèikî kâ tàpé na rà pitère dèe. Pwiri pai ina wèe pâ, wà Kaléba ma Iosua na ru cèikî naa goo wà Pwiduée. (Còo Nombres naporomee 13 ma 14.) **4:3** Psaume 95.11; Hébéru 3.11 † **4:3** Jè o tòpi é âji nao... Grec: Jè o nye too naa na aunao. Jè tòpi i âji pinaanapô bèepwiri na jè tâa goo Iésu Kériso. **4:4** Genèse 2.2 **4:5** Psaume 95.11 **4:7** Psaume 95.7–8 § **4:7** Tòpi é âji pinaanapô—Còo note goo nee tii 3. * **4:7** À guwâ pitère dèe—Grec: Guwâ cibwaa nama gòo pwâranûmawâ. **4:8** Deutéronome 31.7; Josué 22.4 † **4:8** 1^{re} e phrase—Grec: Ba wiàna é naa târa aunao wà Iosua... (Iosua—Còo Apostolo 7.45.) **4:9-10** Hébéru 4.4 † **4:11** Dernière phrase—Grec: Ba na o câé caa tîu wà pwi jèpwi.

¹² Ê popai kà Pwidiúé^S, âna dau pwa pàtamee, ba na é wakè goojè. Ba é pwacèwii é tauwa na nye dau éa kaa é du pière, ba é tapàgà tiagoro pà aupitòobàra ma tiagoro pà âradujè. Ba é géé tiagoro pà cábawádè ma auniimiri na tàbinyiri nigée na pwàrantümajè. Á é [pwa ma pwéelaa goorà * ma] tèirà.

¹³ Ba nye ticè jè muru, ma âboro, cèna pâri ma é cârù goo wà Pwidiúé. Ba wàè na é tòpòrà diri, â é tàmogòori é âji pai pwa goorà†. Á nye wàè kaa na jè o mwa coo arae ma paari tée diri é pwina jè pwa.

iésu âna é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma pwidiúé

(Naporomee 4.14–10.18)

É tàmogòori pai ticè nii kâjè

¹⁴ [Go gére ina tàwà pà] wà Iésu, *Pwina nai Pwidiúé, âna é pwi a pwa *ârapwaaílò maina kâjè, na é jée too naa *napwéretòotù, [ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma wà Pwidiúé]. Êkaa na wádè na jè tà tâjùru ba mwü é cèikí kâjè naa gooé.

¹⁵ Caa pwi a pwa ârapwaaílò na é wàiti jiijè. Ba é tàmogòori bwàti é pai ticè nii kâjè, â jée tacaié, naa goro diri é pwina tacaijè goo. (Êco na wàè, âna cée mu caa pipanuâé, â cée mu caa pwa na èpà.)

¹⁶ Géé goo kaa pwiri, â o caje caa piwà, na jè me na ara Pwidiúé, Pwi Ukai†, [na é naigé mee wà Iésu]. Ba jè o mwa tòpi géé gooé é *pimeaari imudi kée. Á ée mwa pitu tâjè, [wàjè na piticè nii kâjè] â ée mwa dau pwa na wádè tâjè, na pàara kée.

5

Pwidiúé na é naa tée wakè kée

¹ Napwa naa goo wà pwi a pwa ârapwaaílò maina, âna é pwi âboro na pitòrigarié, ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kà tèpa âboro, ma wà Pwidiúé. Ba é naa tà Pwidiúé é pà âraimeai ma *ârapwaaílò, ba na o pwanauri é pà èpà kà tèpa âboro. ² Á é [nye ji pwi âboro] pwacèwiirà, â é tàmogòori pai ticè nii kâra pà âboro. Á é moo naa goorà, ma meaarirà na rà imwüru, géé goro pai càcaa tàmogòori kâra. ³ Á, na pàara na é pwa ârapwaaílò târa pwanauri pà èpà kâra é Ba, âna é pwa ârapwaaílò ba kée mwara, géé goo na é pwi âboro na ticè nii kée, pwacèwiirà.

⁴ Nye ticè cè jè âboro, cèna é tâpo cimadò géé gooé ma é pwi a pwa ârapwaaílò. Ba pwi wakè na dau pwamuru naa goo. Á nye wàco wà Pwidiúé na pârié ma é pitòrigari cè pwi âboro, pwacèwii pai pwa kée naa goo wà *Arona, [wà pwi a pábéaa kà tèpa pwa ârapwaaílò kâjè biu].

⁵ Ipaiwà naa goo wà Kériso. Ba cée caa ipwamainaé còwâ. Á nye wà Pwidiúé, na é nama é pwi a pwa ârapwaaílò maina. Ba é ina tée pà:

*Wàéni popai kôo,
na go ina nabà:
Gà pwina naòò,
â go pwi caa'gà.*

Psaume 2.7

⁶ Á jè pûra mwara [na jè nee *Tii Pwicíri] na é ina wà Pwidiúé pà:

*Gà pwi a pwa ârapwaaílò
dàra gòiri awé.
Ipaiwà wàgàu
ma Melkisédék*.*

Psaume 110.4

É pitère dèe Kériso â é picâri

4:12 Éfésó 6.17; Auinapàpari 1.16, 19.13–15 ^S **4:12** Ê popai kà Pwidiúé—Càcaa aupwa tii co. Ba é patùrajè wà Pwidiúé, na rà naigé mee wà tèpa âboro kée, â na naigé mee é Tii Pwicíri mwara. * **4:12** Pwa ma pwéelaa—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pà: Papwéelaari. † **4:13** É tàmogòori é âji pai pwa goorà—Grec: Á rà nye cau cipàpaa na ara é du âraporomee.

4:14 Hébéru 3.1, 10.23 **4:16** Hébéru 10.19 † **4:16** Na ara Pwidiúé, Pwi Ukai—Grec: Naa goo é autàa (trône). **5:3** Lévitique 9.7, 16.6 **5:4** Exode 28.1 **5:6** Psaume 110.4; Hébéru 6.20, 7.1 * **5:6** Melkisédék—Wà pwi ukai, ma pwi jè apwa ârapwaaílò kâra jè Ba, naa na pàara kà Abéraama, pwi caa kâra é Ba Isaraéla. (Còo naporomee 7, ma Genèse 14.17–24.)

⁷ Na é bwaa wâro ni gòropuu wà Iésu, â pwa jè pàara na é i ma tomara too tà Pwiduée, na é upaé [jii é pai bà kèe]†. Á é tère é pwâra pwapwicîri kèe wà Pwiduée. Ba wà Iésu, âna é dau pwi a papwicîrié ma pitère dèe.

⁸ É nye Pwina naîê kaa, êco na, pâri ma é picòo é pai pitère dàra, goro pai picâri kèe. ⁹ Á [é pitère dàra tiagoro é pwâadèrèè, â] é jèe tubanabwé diri é wakè kèe‡. Á géé goo kaa pwiri, na ée jèe caa *pwi a pa-udò diri tàpé na rà pitère dèe. [Á é naa tàra é *âji wâro jaaé.] ¹⁰ Á é pacimaé wà Pwiduée, ma é pwi a pwa ârapwaaîlò maina pwacèwii wà Melkisédèk.

Pai patère tèpa cèikî

¹¹ Wâru pà muru na nùmoo na go^S ina tàwà goo [pai ipaiwà Iésu, ma Melkisédèk]. Êco na o câguwà caa tâmogòori, ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nùnùma bwàti* [naa goo é cèikî kâjè].

¹² Jèe gòiri [na guwà cèikî, êco na bwaa dau kîri é autâmogòori kàwà, naa goo é popai kà Pwiduée. Wiàna guwà jèe cimwü] â pwiri guwà jèe tèpa pacàmuri pàra tàpé. Êco na guwà bwaa tèpa câmu, â câguwà caa pà dau paé.

Guwà pwacèwii pà nari èpo na rà bwaa di. Ba bwaa càra caa pâji ija é utimuru cèna gòo. ¹³⁻¹⁴ Á wà pwi [a cèikî] na é wàrapwiri, âna bwaa càcaa pâri ma é pinadàrù é pwina *tàrù ma é pwina èpà†. Êco na wà pwina é cimwü [naa na cèikî] âna é tâmogòori pwiri, ba é jèe wârori, â é jèe picòo. Á pâri ma é tòpi é utimuru na gòo.

6

Jè tòpaé jii pà pàbéaa kàra ârapupûra

¹⁻² Wádé na jè tèpa âboro na jè cimwü naa na cèikî naa goo Kériso. Jè tòpaé jii pà pàbéaa kàra ârapupûra, na ia jè tòpi na jè mara cèikî:

É pai pinùnùma ma pai biijè jii pà tûa na èpà, na rà popajè dàra é pwâra bà;

É pai cèikî naa goo wà Pwiduée;

É *piupwaa;

É pai tòpò du jè [naa gò pwi jè a bwaa âmu cèikî tàra *pwényunyuàarié];

É pai o wâro còwà géé na aubà kàra diri tèpa âboro;

É pitèimuru kà Pwiduée, [tàra naa tàra é pumara wakè kàra]. (Á napwa naa goo é aupitèi kèe, âna o coo awé.)

Ba diri pà pwiibà, âna muru na jè jèe mara picòo béaa. Á càcaa pâri ma jè picòo còwà. ³ Ba wádé na jè pitòpaé, wiàra é câbawádé kà Pwiduée*.

⁴ Dà cèna jè ina naa goo wà tàpé na rà panuá bamwara é cèikî†? [O dau pwacoé ma rà o mwa jèu biirà.] Ba ia é nama pwéelaa tàra [é âjupàra gooé]. Á rà jèe tòpi pà *aupwényunyuàari kèe, na me géé *napwèrètòotù. Á jèe tâa jaarà é Nyuââ Pwicîri, ⁵ â rà jèe nari géé goo é pai wádé kàra é popai kà Pwiduée. Á rà jèe còo mwara é pàtàmara é *Mwaciri kà Pwiduée, na ée mwa bàra paari, wiàna ée mwa tòpò é Mwaciri kèe‡.

⁶ Á wiàna rà tètâjii diri pà pwiibà, â rà nye dau pitubaèpà tàra còwà^S. Á o dau pwacoé ma o nùmarà na rà pinùnùma ma wájwé còwà. Ba pwacèwii na rà gère tanamiri còwà wà *Pwina naî Pwiduée naa goro *satauro, ma tubakamué, na ara tèpa âboro diri.

5:7 Mataio 26.36–46; Filipi 2.6–8 † 5:7 1^re phrase—é, Pwa pàara na é i ma tomara too tà Pwiduée, ba na é upaé. Ba pwa pàtama Pwiduée na é pa-udòjè jii é pwâra bà. Wà pwi awii tii bëeni, âna é niimiri é pwâra pwapwicîri kà Iésu na Gethsémané. (Còo Mataio 26.36–46.) Pwiri é niimiri mwara pàra pàara na é i na wà Iésu, pwacèwii géé na càuru pai bà kà wà Lacaro. (Còo Ioane 11.35.) ‡ 5:9 Á...é jèe tubanabwé diri é wakè kèe—é, É tòpòè wà Pwiduée, ba na é pwi apwa ârapwaaîlò maina kèe. Grec: Úna jèe nama é tábawé. § 5:11 Go—Pai pwa kà tèpa âboro béaa, na rà wii pà: Wàibà; â pai ina wèe pà: Wàgo. Còo note goo 2 Korènto 1.6. * 5:11 Ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nùnùma bwàti—Grec: Ba guwà jèe kee. 5:12 1 Korènto 3.1–3 † 5:13-14 Pinadàrù é pwina tàrù ma é pwina èpà—é, Tâmogòori é popai na tàrù. * 6:3 Pai ina wèe pà, wádé na jè pinùnùma naa goo pà muru na wàgòro, goo é cèikî kâjè—muru na tâa na Tii Pwicîri, na càjè caa pâji tâmogòori. Á pinapèaati pàra muru bëepwiri naa na tii bëeni. Ba wâru pà ucina goo wà Iésu Kériso, na rà tâa na Aamwari Béaa. † 6:4 Tápé na rà panuá bamwara é cèikî—Nee tii 4–8, âna pwiri popai goo wà tàpé na rà tèpa acèikî béaa, êco na rà naaco é cèikî kàra. É, pwiri popai goo wà tàpé na rà tâa jaa wà tèpa cèikî, â rà tâmogòori é âjupàra, â rà còo pà muru na wádé na é pwa wà Pwiduée, êco na rà tètâjii. ‡ 6:5 É pàtàmara é Mwaciri kà Pwiduée... Grec: É pàtàmara é pàara na o mwa me. 6:6 Mataio 12.31; Hébéru 10.26–27; 1 Ioane 5.16 § 6:6 Rà nye dau pitubaèpà tàra còwà—Grec: Tàra còwà. É pà popai-bà, âna rà tâa gòobàra pà popai rà tanamiri còwà wà Pwina naî Pwiduée, â pwiri pai ina wèe pà: Goro du ìrà.

⁷ [Wà tàpé na wàrapwiri, âna rà pwacèwii ê napuu na èpà.] Napwa naa goo ê napuu na wâdé, âna é tòpi bwàtì é popaa, â é nama cipu é utimuru kà tèpa wakè wèe. Â é pwényunyuâari é napuu bèepwiri wà Pwiduée. ⁸ Êco na é napuu na é nama cipu co pâ upwâra na pwa daaé, ma murumwatò na èpà, âna ticèmuru naa goo. Â é péa tojii é napuu bèepwiri wà Pwiduée, ma cîri tâjii.

Guwà tà cimwü tia pwâadèrè

⁹ Napwa wâguwà, co tèpa âji bèeò, âna go dau cèikì naa goowà. Ba go niimiri pâ, guwà tàgére tâa na é âji naigé, â guwà tàgére pâra dàra é pai udò kàwà* [naa na *âji wâro]. ¹⁰ Ba wà Pwiduée, âna é *târù, â câé caa imwüru é pimeaari kàwà ba kèe, ma tèpa âboro kèe. Ba guwà nye dau pitu târa, â guwà bwaa nye tàgére ci naa goo nabà.

¹¹ Â o dau wâdé tôo, na guwà tà bura ma gòo, [naa na é pimeaari kàwà bèepwiri] tiagoro pwâadèrè. Â guwà o mwa tòpi diri é câmawà na wâdé, na guwà tapacîri. ¹² Â o câguwà caa pâ nau tèpa tàpilée! Wâdé na guwà ipwacèwii tàpé na ia rà cèikì ba gòo. Ba rà pidâpwicâarirà, tiagoro na é naa târa i pumara waké kàra wà Pwiduée, na ia é mara ina târa.

Ê pacoo auinabéaa wà Pwiduée

¹³⁻¹⁴ Biu, âna é *ipwataâboro† wà Pwiduée tà *Abéaama, pwi jooorojè, â é ina pâ: *Go o nye dau pwényunyuâarigà. Â go nama rà dau wâru awé tèpa gòobàragà.* *Genèse 22.17* ¹⁵ Â wà Abéaama, âna é pidâpwicâariê, ba na é tapacîri é auinabéaa kà Pwiduée. Â géee goo kaa pwiri, â nye po cau coo diri tée.

¹⁶ Naa jaaé tèpa âboro, âna wiàna nümajè na jè paari tà pâra tàpé pâ, jè ina é pwina âjupâra, â jè ipwataâboro naa na nee pwi âboro na dau pwamuru naa gooe jiiè. Â, naa wàrapwiri, â jèe pacoo diri é pwâra pikòï nabibüi kàra, â rà târi pwâra.

¹⁷ Ipaiwà naa goo wà Pwiduée. Ba ûna é ina pâ ée mwa pwényunyuâari pâ âboro, â é nye ipwataâboro naa goo, ba na é *paâjupâra târa é pwina é ina. Êkaa na rà tâmogòori pâ, rà o nye tòpi é pwina é jèe ina, â o câé caa pitòotéri auina kèe.

¹⁸ [Ba jè tâmogòori pâ, wiàna é ina pâ ée mwa pwa cè jè muru wà Pwiduée, â o câé caa pwà. Â wiàna é ipwataâboro naa goo, â ée nye pacoo.] Wàèpwiri du ârailu muru na càcaa gü, â wàèpwiri é bépagòojè, na jè jèe uru naa jaaé. Â pwa nii ma gòo kâjè, ma jè cipa ba mwü é auinabéaa kèe tâjè, na jè tapacîri goro cèikì.

¹⁹⁻²⁰ Ê auwâari kâjè bèepwiri, âna é pwacèwii é pâiri jinu na gòo, na é cipa ba mwü é pwàranümajè. Â èrà bwàtì na ère na dau pwicîri naa napwéretòotü. Ba wà Iésu, âna é jèe tàpiri é pé ciità maina na é târiwâri é ère bèepwiri†, â é mara pâbéaa kâjè, ba na é tò naawé, ba [na é pwi a-ipa popai nabibüi] kâjè [ma wà Pwiduée]. Ba nye wàé kaa na é jèe pwi a pwa *ârapwaaìlò maina kâjè, na é pwacèwii ukai Melkisédèk biu[§]. Â ée mwa wàrapwiri wà Iésu dàra gòiri awé.

7

Melkisédèk âna é ânuu Iésu Kériso

Wàilàpà Melkisédèk?

¹ Napwa naa goo wà Melkisédèk, âna é pwi ukai naa na ville Salem, na pâara biu. É pwi a pwa *ârapwaaìlò kà Pwiduée kâjè—pwi Pwiduée, na é dau imaina awé. Â wà Melkisédèk, âna ipitiru ma wà *Abéaama [pwi jooorojè] na é wâjué me còwâ géee na auipaa wà Abéaama. Ba é piétò jii pâra ukai na rà wâru. Úna ipitiru, â é *pwényunyuâariê wà Melkisédèk. ² Â wà Abéaama, âna é naa tée é âraimeai géee goro é pwina é tòpi naa na pai paa kèe*.

[Guwà naa nümawà cai naa goo] é nee Melkisédèk. Ba é pai ina wèe, âna 'pwi ukai na é *târù'. Â é pai ina wàra napò Salem, âna 'pinaanapò'. Êkaa na é pwi ukai kàra pinaanapò mwara. ³ [Càcaa wâru pâ popai gooe naa na *Tii Pwicîri. Ba]:

6:8 Genèse 3.17–18 * **6:9** Guwà tàgére tâa na é âji naigé... é, Tâa tàwà é pâ muru na dau wâdé {jii pwiri}, na rà o pame é pai udò kàwà. **6:10** Hébéru 10.32–34 **6:13-14** Genèse 22.16–17 † **6:13-14** É ipwataâboro—Grec: É ipwataâboro naa na nee, wàé còwà {Pwiduée}, ba càcaa pâri ma é ipwataâboro naa na nee pwi jèpwi na é maina jiiè. (Còo nee tii 16.)

6:18 Nombres 23.19 **6:19-20** Lévitique 16.2–3 † **6:19-20** 3^e phrase—Úna é wàrapwiri wà Iésu, â é ipwacèwii pwi apwa ârapwaaìlò maina naa na Wàra pwapwicîri kà tèpa Juif, na é tòpò naawé é ârapwaaìlò bèpwanauri pâ èpà kàra Ba. **§ 6:19-20** É pwacèwii ukai Melkisédèk biu—Còo naporomee 7. **7:1** Genèse 14.17–20 * **7:2** É pwina é tòpi naa na pai paa kèe—Grec: Caapwi ère géee goro 10 (la dime), géee goro é butin. Butin—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Àrapaa (ère paa).

Càcaa ina tâjè
 cè du nyaa ma caa kêe,
 ma cè tèpa jojooroé.
 Â càcaa tâmogò
 cè pai pitèpaé,
 ma cè pai bà kêe.
 Ê pwi ucina goo
 Pwina naí Pwiduée.
 Ê pwi a pwa ârapwaaìlò
 dâra gòiri awé.

⁴ Guwà jèe còo cai è pai maina kà pwini Melkisédek! Ba wà Abéraama, âna é pwi jojoorojè na dau pwamuru naa gooé. Êco na é nye tòpò na ara Melkisédek è âraimeai kêe, âna caapwi ére géee goo è 10 géee na è pwina é tòpi naa na pai paa kêe. ⁵ Â wàèpwiri pwi jéùè na é pitùâri wà *Moosé naa na è Naèà kêe, ba na o mwato kà tèpa pwa ârapwaaìlò. Ê naèà bèèpwiri, âna kâjè, tèpa gòòbara Abéraama. Â è pwina jè naa, âna jè naa tà tèpa jènerejè mwara, wà tèpa a pwa ârapwaaìlò kâjè géee na wâao kà Lévi†.

⁶⁻⁷ Â napwa naa goo wà Melkisédek, âna câé caa pwi âboro géee na wâao kà Lévi. Êco na é nye tòpi jii wà Abéraama, caapwi ére géee goo è 10.

Jèpwi mwara: Wà Abéraama, âna [é pwi âboro imaina, ba] ia é *ipwataâboro tée wà Pwiduée†. Â jè tâmogòori pâ, wà pwi âboro imaina, âna é pwényunyuâri wà pwi âboro kîri. Êco na [jè pûra pâ] nye wà Melkisédek, na ia é pwényunyuâri wà Abéraama.

⁸⁻⁹ Jèpwi mwara: Napwa naa goo wà tèpa pwa ârapwaaìlò kâjè—wà tèpa gòòbara Lévi—âna rà tòpi è âraimeai na wàrapwiri. Êco na rà tèpa âboro, na rà o nye capai bà pwacèwiijè. Napwa wà Melkisédek, âna ina gooé pâ, pwi âboro na é nye tà wâro awé.

Ûna é naa tà Melkisédek i âraimeai kêe wà Abéraama, âna pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòòbara Lévi§. [Ba wà Abéraama, âna é pwi jojoorà diri.] ¹⁰ Ba wiàna wà Lévi [pwi caa kâra] âna càcaa pâji pitèpaé, âna pwacèwii na é tâa na é naii pwi jojooroé Abéraama, na ia é naa i âraimeai kêe tà wà Melkisédek.

Tòtèri pai pwa ârapwaaìlò béaa

¹¹ [Jè tàpo còo cai] è pai pwa ârapwaaìlò. [Ba jè tâmogòori pâ] nye êkaa é pwi pàara è Naèà [kà Moosé]. Â nye wà [*Arona, ma] wà tàpé géee na wâao kà Lévi na rà tèpa pwa ârapwaaìlò kâjè. Êco na jè còo pâ, è pai pwa ârapwaaìlò bèèpwiri, âna jèe câé mu caa pacoo bwàti è câbawâdé kà Pwiduée*. Ba wiàna wàrapwiri, â [wà Pwiduée, âna] pwiri câé caa panuâ medarijè pwi jè a pwa ârapwaaìlò maina, na ité jiià, â na é pwacèwii wà Melkisédek. ¹² Â wiàna é tèepaa wà pwi jè a pwa ârapwaaìlò maina na bwaa âmué è pai pwa ârapwaaìlò kêe, â wâdé na tòtèri mwara è naèà.

¹³⁻¹⁴ Guwà còo bwàti, pâ, na go gére patùrawà [goo wà Melkisédek, âna] go pwa ucina goo wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso, na é té géee goo è wâao kà *Juda, â càcaa wâao kà Lévi. Â nye ticé âboro géee na wâao kêe, na é mu pwi a pwa ârapwaaìlò. Ba ticé tàrù kâra ma rà wàrapwiri, naa na Naèà kà Moosé.

Ê piwéna wà Iésu Kériso

¹⁵ Guwà jèe còo pâ, wà pwi a pwa ârapwaaìlò kâjè, [wà Iésu Kériso] âna é ité [jii pàra tèpa pwa ârapwaaìlò wiàra è Naèà kà Moosé]. Â guwà mwa bàra tâmogòori, wiàna jè ina pâ, é nye pwacèwii Melkisédek. ¹⁶ Ba càcaa pacimaé, géee goo cè pai té kêe géee na cè jè wâao†. Â nye géee goo co è pàtàmara è wâro kêe, na o dâra gòiri awé. ¹⁷ Ba jè jèe còo pâ jèe wii naa na Tii Pwiciri gooé pâ:

Gà pwi a pwa ârapwaaìlò

7:5 Nombres 18.21 † 7:5 Popai tà tèpa ceiki na rà tèpa Juif mwara. Grec: Wiàra è Naèà, âna pwa tàrù kà tèpa naí Lévi, ma rà tèpa pwa ârapwaaìlò mwara, ma rà tòpi caapwi ére géee goro è 10, géee goo è pwina taa tà tèpa âboro kâra Ba Isaraéla, pai ina wèe pâ, tèpa jènerà. Êco na, wàilà mwara, âna rà tèpa gòòbara Abéraama. † 7:6-7 Ba ia é ipwataâboro tée wà Pwiduée—Na ia é tòpi è auinabéaa (promesse) kà Pwiduée. § 7:8-9 Pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòòbara Lévi—Grec: Wà Lévi na é naa tée. * 7:11 Jèe câé mu caa pacoo...è câbawâdé kà Pwiduée. Grec: Câé caa pame pai tàbawèe {kâjè}. 7:13-14 Ésaie 11.1; Mataio 2.6; Auinapàri 5.5 † 7:16 Géee goo cè pai té kêe... Grec: Majoroé cè jè naèà na é me géee goo è naiiri âboro. Pwiri pai ina wèe mwara pâ, géee goo pâ naèà kà tèpa âboro, é, géee goo è pwina jè còo goro du âraporomeejè.

dàra gòiri awé.
Ipaìwà wàgàu
ma Melkisédék.

Psaume 110.4

18 Wàépwiiri na nama tiàu è Naèà kà Moosé [naa goojè]. Ba ticé nii kàra è Naèà, ma é pacoo [è câbawadé kà Pwiduée]. 19 Ba càcaa pâri ma é nama jè tâbawêe [ma tàrù na ara Pwiduée]. Â nabà, âna é naa tâjè è naigé pâ naa jaaé, na dau wâdé jii è naèà, [goro è *auipwataâboro kée tâjè na bwaa âmuê]†. Â jè tapacîri goro cèiki [è pai coo wèè].

É tâa dàra gòiri awé

20-21 Jèpwi mwara: Ûna é pitòrigari Kériso wà Pwiduée, â é ipwataâboro pâ, na ée mwa pwi a pwa ârapwaaìlò kée dàra gòiri awé. Â câé mu caa wàrapwiri naa goo pàra tèpa pwa ârapwaaìlò. Ba wàéni è pwina é ina:

É jèe ipwataâboro
wà Pwi Ukai.
É jèe ina tâgà:
“Gà pwi a pwa ârapwaaìlò
dàra gòiri awé!”
O câé mwa caa
pitòtèri còwâ
autòpò kée.

Psaume 110.4

22 Géé goo kaa pwiri, â wà Iésu, âna é jèe pwi câmu^S kàra auipwataâboro na é pwa tâjè wà Pwiduée, éna é dau wâdé jii è naèà.

23 Jèpwi mwara, âna wà [Iésu, âna é piwéna jii] tèpa pwa ârapwaaìlò béaa. [Ba wàé, âna é nye caapwi co, â wàilà] âna rà nye dau wàru. Ba wiàna é bà wà pwi jèpwi, â é tòtèrié wà pwi a pwicò kée. 24 Â o nye ticé âboro cèna o tòtèri wà Iésu, ba é nye tâa dàra gòiri awé. 25 Â, na wàrapwiri, â pâri ma é pa-udò tàpé na rà medari Pwiduée naa na nee, [ma naa târa è wàro jaaé] dàra gòiri. Ba é *wàro dàra gòiri awé wà Iésu, â é nye tà ciburà pwapwicîri ba kàra.

É pwicîri ma tâbawêe

26 Nye ticé cè jè è âboro cèna pârié ma é pwi a pwa ârapwaaìlò maina kâjè, [ma pwi a-ipa popai kâjè na ara wà Pwiduée] wàco Iésu. Ba é pwicîri, â nye ticé èpà gooe, â wâdé tà Pwiduée wàé. Â wà Pwiduée, âna é jèe nama é pitâiti jii tàpé na rà pwa na èpà. Ba é jèe dàgòtúé, naa na ére na wádòiti kàra *napwéretòotù [ba na o dau pwamainàé].

27 Wà Iésu, âna câé caa pwacèwii pàra tèpa pwa ârapwaaìlò, na rà pwa ârapwaaìlò diri pâ tòotù, târa pâ èpà kàra còwâ, bau é pâ èpà kàra è Ba. Ba é nye wacaapwi pwa ârapwaaìlò dàra gòiri awé, na ia é pipanuâé, ma bà [naa goro *satauro].

28 Wà tèpa pwa ârapwaaìlò na pacimarà goro è Naèà kà Moosé, âna rà tèpa âboro na ticé nii kàra [pwacèwii]. Â wà Pwiduée, âna [é tòtèri è Naèà] goro è auipwataâboro kée. Â é pacima Pwina naîé, na é tâbawêe, [ba na é jèe nye pacoo diri] dàra gòiri awé.

8

É pwi a pwa ârapwaaìlò maina kâjè wà Iésu Kériso

1 Wàéni ère è pwina go ina: Pwa pwi a pwa ârapwaaìlò maina kâjè, naa napwéretòotù, [ma pwi a-ipa popai kâjè] na ara wà Pwiduée. Â wà Pwiduée, na é dau pwényuâa ma dau pwa pàtamee, âna é nama é tâaboo naa gòro âji iê [ba na é pitûâ kàra diri pâ muru]. 2 Â è ère na dau pwicîri, na é tâa wê, âna nye âji wà târa pwapwicîri. Ba muru pacima kà Pwiduée, â càcaa muru pwa kàra âboro*.

3-4 Pwa è âraimeai na è tòpò, ba wàépwiiri waké kà tèpa pwa ârapwaaìlò naaniboo gòropuu. Â wiàna é bwaa tâgère tâa ni gòropuu wà Kériso, â pwiri càcaa pâri ma é pwi a pwa ârapwaaìlò. Ba pwa pàra tàpé, ni gòropuu, na rà tèpa pwa ârapwaaìlò wiàra è *Naèà kà Moosé. Â waké kàra,

7:19 Hébéru 9.9 † 7:19 Goro è auipwataâboro kée tâjè... É pâ popai bèepwiri, âna rà me géé na nee tii 22. 7:20-21 Hébéru 5.6 7:22 Hébéru 8.6, 12.24 S 7:22 Wà Iésu, âna é jèe pwi câmu—Ba géé gooe, â jè tamògòori pâ wà Pwiduée, âna ée mwa pacoo è auipwataâboro kée. 7:25 Roma 8.34 7:27 Hébéru 5.3 * 8:2 Grec: É pwi éna wéna kà tèpa muru na pwicîri bau é wàra pwapwicîri pwa goro imwaano, na é pacima wà Pwiduée, â càcaa âboro.

âna na rà pwa ârapwaaïlò ma tòpò pà âraimeai. ⁵ Êco na, diri é pà pwiibà, âna nye po câmu kâra ma ânuuru é âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. Ba, na ia é pipwabwàtié wà Moosé, ba na é pacîma é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, âna é pitûâri tée wà Pwîduée pà: *Gà o pwa diri é pà muru, wiâra é câmu na go jèe paari tâgà, naanidò gòrojaa. Exode 25.40*

⁶ Ba wakè bèepwiri na ia é naa tà Kériso wà Pwîduée, âna nye dau piwéna awé, [jii é pai pwa ârapwaaïlò wiâra é Naèà kà Moosé]. Ba wà Kériso, âna é pwi a pame tâjè é *auipwataâboro [na bwaa âmué, na é pwa tâjè wà Pwîduée]. Â é auipwataâboro bèepwiri, âna nye dau pwényuâa kaa jii é Naèà. Â ée mwa pame tâjè pà aupwényunyûâri na dau wâdé awé.

Auipwataâboro na bwaa âmué

⁷ [Biu, âna wà Pwîduée, âna é *ipwataâboro târa é Ba kée *Isaraéla, goro é Naèà kà Moosé.] Â wiâna é auipwataâboro bèepwiri, âna é jèe pacoo é auniimiri kà Pwîduée, â pwiri caé caa tòpò còwâ cè béarailu wèe†. ⁸ Êco na [câcaa tâbawêe é auipwataâboro béaa, ba] é pinabaèpà é Ba kée wà Pwîduée, na é ina pà:

O tèepaa é pàara,

na o bwaa âmué.

Bà mwa pitèrebà

bau wâao Isaraéla

*ma wâao *Juda.*

Bà mwa tòpò còwâ

cè auipwataâboro

na bwaa âmué.

⁹ *Ia bà ipwataâboro*

ma tèpa caa kâra.

Ia go pacòobèrà

*gèe napô *Aigupito.*

[Go poparà còobé,

ba na rà udò.]

Bà tâaboo naima,

na pwi tòdotù-bà,

â bà ipwataâboro.

Â càra caa pitère dàra.

Rà ipwanauri é popai.

Â go naa càuo târa.

Go panuârà pà jiiio!

Â o câcaa ipaiwà

¹⁰ *é auipwataâboro*

na bwaa âmué,

na bu mwa pwa,

wàibu ma Isaraéla,

tèpa âboro kôo.

Go mwa tòpò naèà kôo

naa nanaarà.

Go mwa wii popai kôo

naa na pwâranîmarà.

Â go mwa Pwîduée kâra,

â o mwa wâilâ pwi Ba kôo.

[Wàèpwiri kaa

auipwataâboro

na bu mwa pwa.]

¹¹ *Rà o cau tâmogòorio*

diri pà âboro;

O câcaa pâri

ma rà pacâmuri

pwi béerà goodò.

O ticé na é pamogòori

pwi jènereé

8:5 Exode 25.40; Kolosé 2.17; Hébéru 9.23
â pwiri câcaa pâri ma mudàra còwâ cè jèpwi.

8:6 Hébéru 7.22 † 8:7 Grec: Wiâna wâdé bwâti i auipwataâboro béaa,
8:8 Jérémie 31.31-34

*ba na é còoinaò.
 [Ba go o mwa wâjaara.]
 Rà o mwa tâa jaao
 wà tàpé na rà kîri.
 Rà o mwa medario
 wà tàpé na rà maina.
¹² Go o mwa tipirà
 jii é pâ tojii kâra.
 Go o mwa pwanaurià
 goro é pâ èpà kâra.
 O câgo mwa caa nîmiri
 é pâ càrarà na èpà.*

Jérémie 31.31–34

[Wàépwiri é auipwataâboro, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée.] ¹³ Ūna é ina gooé pâ, pwi muru na bwaa âmuê, âna pai ina wèè pâ, jèè dòròè é auipwataâboro béaa. Ba jèè muru na jèè gòiri, â o jèè tiàué awé.

9

Câcaa pâri pâ ârapwailò béaa târa ma pwanauri pâ èpà

Pai pwa goo du ère pwiçiri

¹ É *auipwataâboro béaa, [âna wii naa na *Naèè kâ Moosé]. Á wâna pwi naèè-bà, âna pitûâri tàpè àboro é pai pwapwicîri kâra, ma é ère pwiçiri kâra, naani gòropuu.

²⁻³ Ba rà pwabwâti é wà imwaano, ba naa wâra pwapwicîri. Á ârailu du naditârâwâ na— ‘é ère na pwiçiri’, ma ‘é ère na dau pwiçiri’. Á é pwi naditârâwâ bèepwiri, âna târiwâri goro pé ciità. Á wâna i ère na pwiçiri, âna pwa é taapà, bau é wâra ânye, bau é poloa na naa tà Pwiduée. ⁴ Á pwa i béreca* na târamiri goro mwani mii, âna rà mu çiri naawé é *encens* [pâ dà na ûrea]. Wâna ère na dau pwiçiri, âna pwa mwara i wâra pipwataâboro, na pwa goro mwani mii. Á wâna i wâra pipwataâboro, âna pwa [âracié muru na dau pwiçiri]:

I noo kâra poloa *manne*† [gée napwéretòtù] wâna jè pé wârado goro mwani mii;

I tâjò kâ *Arona‡, na ia é mu;

I du atù na wii naa gò i 10 Naèè kâra auipwataâboro béaa.

⁵⁻⁶ Napwa naa goo i târa i wâra pipwataâboro, âna wè kaa na ia rà mu *upwaa goro é domii kâra macii, târa pwanauri pâ èpà kâra é Ba. Á ru tâdòiti kâra i tée, i du ârailu ânuuru *angela§ [na pwa goro mwani mii]. Ba ru câmu kâra pai tâa kâ Pwiduée, naa na pai muugère kée. Á é itooru, âna cajipi i tée.

Wakè kâ pwi a pwa ârapwailò

Wàépwiri pai pwa goo pâ muru, naa na *wâra pwapwicîri pwa goro imwaano. Dau wâru pâra popai mwara, na pâri ma jè ina naa goo diri é pâ pwiibâ, èco na wâdé na jè paé.

Napwa naa goo tèpa pwa *âra-pwailò, âna rà mu tò naa na ère pwiçiri, na diri pâ tòotù, ba na rà pwa é wakè kâra. ⁷ Á wâco pwi a pwa ârapwailò maina, âna pwa tàrù kée, ma é tò naa na béârailu kâra ère wâ, [i ère na dau pwiçiri]. Á é wacaapwi too naawé, naa na caapwi naja. Á é pame é domii kâra macii, na é tòpò, ba na âraimeai tà Pwiduée. É domii bèepwiri, âna ârapwailò bépwanauri pâ èpà—pâ èpà kée, bau diri pâ èpà na rà pwa wà tèpa jènereé, naa na pai câcaa tâmogòri kâra.

9:1 Exode 25.23–40, 26.1–30 **9:2-3** Exode 26.31–33 **9:4** Exode 16.33, 25.10–16, 30.1–6; Nombres 17.23–26; Deutéronome 10.3–5 * **9:4** Béreca—Ère na çiri é encens naawé, ba na âraimeai tà Pwiduée. (Còo Luka 1.10.) Jè pûra na Exode naporomee 30 pâ, i béreca, âna é tâa na ère na pwiçiri. Èco na é ina wà pwina é wii tii tà tèpa Hébéru pâ é tâa târa i ère na dau pwiçiri. Ba é wakè kâra béreca, âna pâra naa goo é wakè na pwa naa na ère na dau pwiçiri. † **9:4** Manne—Wà Pwiduée, âna é pa-ija é Ba kée Isaraéla naa namaré goro manne, pé utimuru me gée napwéretòtù, na pwacèwii é nyi nara mwînyaté. ‡ **9:4** Tâjò kâ Arona—Wà Pwiduée, âna é nama é pa tâjò kée wà Arona, ba na é pwa pâ wakè goro pâtàma Pwiduée. (Còo Exode naporomee 30.) § **9:5-6** Exode 25.18–22; Ézékiel 10.12–15 **9:5-6** Nombres 18.2–6 § **9:5-6** Angela—Grec: Chérubin. (Còo Exode naporomee 25, ma Ézékiel naporomee 10.) **9:7** Lévitique 16.2–34

⁸ [Édiri pâ pwiibà, âna nye po târa ipwacéwii tâjê.] Ba é Nyuââé Pwicîri, âna ée mwa paari tâjê é pai ina wèe. Wàéni: Càcaa pâri ma jê tò naa na ére na dau pwicîri [wânidò napwéretòotù] géé goro é pai pwa ârapwaaïlò, naa na wâ imwaano [naani göropuu]*.

⁹ Ba jê côo pâ, na pwi pâara nabà, âna wâru pâ urâpâra ma ârapwaaïlò, na rà naa tà Pwiduée wâ tèpa âboro. Êco na càcaa pâri diri pâ pwiibà, ma nama *târù é pwâranûmarà na araé†. ¹⁰ Ba é pwapwicîri bèepwiri bau diri pâ naèà kèe, goro utimuru, ma wâdo, ma pai *pinuwarà, âna muru târa naijê tèpa âboro. [Â càcaa pâri ma é tigée goro é pwâranûmara âboro.] Â é pâra co tiagoro na é tòpò é âji pai pwa wèe wâ Pwiduée.

Tâbawêe ârapwaaïlò kâ Kériso

¹¹ Napwa naa goo wâ Kériso, âna é jèe pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjê, na é pame tâjê diri pâ aupwényunyuâari na jê tàgére wârori‡. É jèe tòme naa na wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù§, na é piwéna ma tâbawêe. Ba càcaa pwa goro na-araraîri âboro, â càcaa muru géé na göropuu bèeni. ¹² Â é wacaapwi tò dâra göiri naa na ére na dau pwicîri. Â é pame é domii naawê, [ba na ârapwaaïlò bépwanauri pâ èpà]. Êco na càcaa domii kâra nani ma paaci, â nye é âji domii kèe [na joro na ia é pipanuâé, ba na é pwi ârapwaaïlò]. Â, na wârapwiri, â é tipi tèpa âboro jii pâ èpà kâra, dâra göiri awé.

¹³ Wiâra pâ naèà kâra pwapwicîri béaa, [â wâru pâ muru] na rà 'miiri' goo wâ tèpa âboro. Â wâru pâ ârapwaaïlò ma pwâra pwapwicîri târa ma cèitiri èpà kâra. Â rà mu *piupwaarà goro é domii kâra nani, ma é domii kâra paaci, ma é dâuru nari paaci ilâri na jèe tòo naa na ânye*.

¹⁴ Êco na é domii kâ Kériso, âna dau pwa pâtamee awé kaa jii pwiri! Ba é cèitiri èpà géé na é pwâranûmajê dâra göiri awé! Â é tipijê jii è pâ tûa na èpà na rà popajê dâra é pwâra bà! Ba é jèe pipanuâé wâ Kériso, ba na é pwi ârapwaaïlò na tâbawêe, na ticé tòri ma èpà gooé. Â géé goo kaa pwiri, â o ticé na ée mwa caa pitòtijê goo é *pwâratûra-nigée-goojê. Â pâri ma jê coo ara wâ Pwiduée, wâ pwi a-ipawârojê†, ba na jê pwamainâe ma piênawéna kèe.

¹⁵ É pai bà kâ Kériso, âna é tipijê jii è pâ èpà na jê pwa, na jê wâro na aranara é auipwataâboro béaa. Â é tòpò é auipwataâboro na bwaa âmué. Â wâ diri tàpé na é jèe todâra wâ Pwiduée, âna rà o cau tòpi diri pâ aupwényunyuâari na ia é mara ina béaa. Â o tâa târa pâ aupwényunyuâari bèepwiri dâra göiri awé.

Auipwataâboro goro domii

¹⁶⁻¹⁷ Napwa naa goo [è jê auipwataâboro, âna é pwacéwii] é tii na é wii wâ pwi âboro béaa kâra pai bà kèe. Ba é wii pâ nee diri tàpé na rà o tòpi é pâ wâdé kèe§. Êco na bwaa câé caa pâji coo é tii bèepwiri, wiâna bwaa câé caa pâji bà wâ pwi a wii wèe. [Â nye ticé âboro na tòpi êkèe géé goo pâ wâdé kèe.] ¹⁸ Â ipaiwâ naa goo é auipwataâboro béaa. Ba tòpò co goro pai joro wâra é domii [kâra é macii na tétâmwereé].

¹⁹ Ba ûna é jèe inapâri diri pâ naèà târa é Ba wâ Moosé, â é popa domii kâra pâ nari paaci ma nani, na biinamari bau é jawé. Â é naaboo naa na é na údoro upwâra hysope na pii goro wâramutò na mi. Â é upwaa i Tii goro Naèà. Â é wârapwiri naa gò pâ âboro diri. Â é inapâri târa pâ: ²⁰ *Wàéni é domii bépaâjupâra* é auipwataâboro, na é pwa wâ Pwiduée ba kâwà, â wâdé na guwâ pâra naa goo. Exode 24.8* ²¹ Â é upwaa goro domii i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, ma édiri pâ muru pwicîri na tâa na.

²² Êkaa na, wiâra é Naèà, â nye éco é domii na pâri ma é nama wâdé† pâ muru na ara Pwiduée. Â rà pwâco é pâ muru [naa na Naèà] na càcaa wârapwiri. Â nye ticé pai pwanauri wâra pâ èpà, wiâna càcaa joro é domii.

É paarijê tà Pwiduée

* **9:8** Géé goro é pai pwa ârapwaaïlò, naa na wâ imwaano... Grec: Na é bwaa tâa é wâ imwaano. Ucina goro pai pwapwicîri kâ tèpa Juif. **9:9** Hébéru 10.1-2 † **9:9** Târù é pwâranûmarà na araé—Grec: Tâbawêe é pwâratûra-nigée-goorà (conscience). ‡ **9:11** Na jê tàgére wârori—é, Na jê o mwa wârori. § **9:11** Na wânidò napwéretòotù—Grec: Na pwa goro imwaano. **9:13** Lévitique 16.15-16; Nombres 19.9,17-19; Hébéru 10.4 * **9:13** Grec: ...{Rà popa} é domii kâra pâ nani ma paaci, bau é dâuru nari paaci ilâri, ba na rà piupwaa tàpé na rà 'miiri', ba na...rà cèitiri èpà kâra naiiri âboro...

9:14 1 Péteru 1.18-19 † **9:14** É pwâranûmajê dâra göiri awé—é, Goo é Nyuââé Pwicîri na é tâa dâra göiri awé. Grec: Goro é nyuâa na é dâra göiri awé. ‡ **9:14** Pwi a-ipawârojê—é, Na é wâro. (Wâ Pwiduée na é wâro.) § **9:16-17** Tii na é wii...na rà o tòpi é pâ wâdé kèe—Testament. **9:19** Exode 24.6-8 * **9:20** Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. **9:21** Lévitique 8.15,19 **9:22** Lévitique 17.11 † **9:22** Nama wâdé—Grec: Cèitiri èpà (purifier).

²³ Jè jèe côo pâ, è wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, bau è pwina tâa na, âna wâdé na ara Pwiduée. Ba wâdé goro è domii kêra pâ macii. Êco na pâ muru bèepwiri, âna nye po câmu kêra co è pâ muru na piwéna, na wânidò napwéretòotù. Â târa pâ pwi bèepwiri, âna o wâdé co è ârapwaaïlò na dau piwéna. [Ba càcaa pâri è domii kêra pâ macii ma câtûra è èpà.]

²⁴ Wà Kériso, âna é tò naa na è wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù, ba na é ipaarjè tà Pwiduée. Â câe caa wàrapwiri naa na i wâra pwapwicîri naani gòropuu, na pwa goro nararairi âboro. Ba è pwi wâra pwapwicîri-bà, âna nye po câmu kêra è pwi âji êkêe [na wânidò napwéretòotù].

²⁵ Â jèpwi mwara, âna è ârapwaaïlò na é pame wà Kériso, âna è domii kêe wàè, [â càcaa domii kêra macii].

[Â jèpwi mwara, âna] câe caa pwa wâru pwa ârapwaaïlò, pwacèwii pwi a pwa ârapwaaïlò maina naani gòropuu na é ciburà pwa na diri pâ naja. ²⁶ Ba wiàna wàrapwiri, â pwi gèe pwa wâru aré [ma bà] tapoo gée na autapoo goro è gòropuu. Bwa! É jèe nye wacaapwi tèepaa, na pwi pâara, béaa kêra pwâadàra gòropuu. Â é ipanuâè, ba na é pwa ârapwaaïlò gooe còwâ. Â é jèe nama tiâu è èpà goro è pai bà kêe.

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna rà nye wacaapwi bà co. Â gée na càùé, â ée mwa pitèirà wà Pwiduée. ²⁸ Â wà Kériso mwara, âna é jèe nye wacaapwi bà, târa pwanauri è pâ èpà kà tèpa âboro diri. Â wiàna ée mwa wâjué me còwâ, â o càcaa târa ma é tipijè còwâ jii pâ èpà. Ée mwa jèu wâjué me, ba na é pa-udòjè, wàijè na jè tapacié naa na pidâpwicâri. [Â é *âji wâro na é naa tâjè, âna o dàra gòiri awé.]

10

É wacaapwi pwa ârapwaaïlò Kériso

¹ [Go jèe paari tàwà pâ]: Napwa naa goo è *Naèà kà Moosé, âna é po ânuuru co è pâ aupwényunyuaari na rà mwa tèepaa me gée na càùé*. Â càcaa âji ânuuru pâ pwi bèepwiri. Ba è Naèà, âna é tacoo goo wà pwi a pwa ârapwaaïlò maina pâ, na é wacaapwi pwa *ârapwaaïlò, na caapwi naja. Â ipaiwà na diri pâ naja, [gèe na biu, â dàra gòiri].

Êco na, diri pâ ârapwaaïlò bèepwiri, na rà dau wâru awé, âna càcaa pâri ma rà nama rà *târù ma tâbawèe na ara Pwiduée, ² ma cèitiri pâ èpà kêra. Ba wiàna pâri, â pwi câe caa pitòtirà è *pwâratûra-nigèe-goorà. Â pwiri o càra mwa caa pwa ârapwaaïlò còwâ. ³ Bwa, è ârapwaaïlò na rà naa diri pâ naja, âna rà nye tà ciburà taniimiri târa còwâ è pâ èpà kêra, [na nye tà ciburà wâgoorà]. ⁴ Ba jèe nye po dau pwacoé ma cèitiri è pâ èpà kêra pâ âboro, goro è domii kêra paaci ma nani paao.

⁵⁻⁶ Wàèpwi è majoro è pâ popai bèeni na ia é ina tà Pwiduée wà Kériso, na ia é tèepaa me naani gòropuu:

Nye càcaa nûmagà

goo ârapwaaïlò

bèpwanauri pâ tojii.

Câgà caa tòpi

macii na cîri

bétipi pâ èpà.

Càcaa wâdé tâgà

pâ âraimeai.

Gà naa tôo co

è naiiri âboro

bépiênawéna'gà.

⁷ *Â go ina tâgà:*

“Wâgo-ni aragà.

Go mwa pwa wakè'gà;

go mwa pacoo co

è câbawâdé'gà.”

Ba nye wàrapwiri

è auina gooo

naa na i Tii'gà.

Psaume 40:7–9

É tòpò âmu auipwataâboro

⁸ Gà còo, é ina wà Kériso pà, càcaa wádé tà Pwiduée pà árapwailò, ma áraimeai, ma pà macii na círi! Éco na nye ékaa Naèà, na é tacoo goojà, ba na jè naa diri pà pwi bèepwiri!

⁹ Jèpwi, àna é ina tà Pwiduée wà Kériso pà: *Wàgo-ni aragà; go o mwa pacoo co é cábawâdé'gà.* [Á gà còo, é pà popai bèepwiri, àna rà paari tjàjè pà] é† nama tiàù diri é *auipwataâboro béaa; á é tòpò é auipwataâboro na bwaa àmué. ¹⁰ Á wà Kériso, àna é jèe nye pwa kaa é cábawâdé kà Pwiduée, na é panuâ é naiié, ba na é pwi árapwailò na é caapwi co. Á é jèe tipijè jii é pà èpà kàjè, à é nama jè tèpa àboro kà Pwiduée†.

¹¹ [Naa na auipwataâboro béaa, àna] rà coo goro é béreca wà tèpa pwa árapwailò, na diri pà tòotù[§]. Á rà nye pwa wàru pwa árapwailò na ipaiwà. Éco na nye ticè ji caapwi árapwailò na rà pwa, na pàri ma tipijè jii é pà èpà kàjè.

¹² Á napwa naa goo é ipwa árapwailò kà Kériso*, àna é nye wacaapwi pwa co. Á nye dau pwa pàtamee, tàra ma pwanauri diri pà èpà kàjè, dàra gòiri awé†. Á gée na càué, àna wà Pwiduée, àna é nama é táaboo naa gòro àji iè, [ba na é pituâ kàra diri pà muru] dàra gòiri awé. ¹³ Á é tãa wè, tiagoro na ée mwa bàra còogai diri tãpè na rà pipaa dèe.

¹⁴ Nye goro é árapwailò kèe na caapwi co, na é nama rà tàrù ma tábawé na ara Pwiduée, diri tèpa àboro, na é jèe tipirà jii pà èpà kàrà†.

Naèà na tòpò naa na pwàranùmajè

¹⁵ É nye *pàájupàra pwiri tjàjè è Nyuúaaé Pwicíri, goro pà popai bèeni [na é ina wà Pwiduée pà]:

¹⁶ *Nye wàéni kaa
auipwataâboro
na bà o mwa pwa
[ma tèpa àboro kòo]
na pwi tòotù
na go jèe pacoo:
Go mwa tòpò naèà kòo
naa nanaarà.
Go mwa wii popai kòo
naa na pwàranùmarà.*

Jérémie 31.33

¹⁷ Á é ina mwara pà:

*Go o mwa tipirà
jii pà tojii kàra.
Go o mwa pwanaurirà
goro é pà èpà kàra.
O cãgo mwa caa nùmiri
pà càrarà na èpà.*

Jérémie 31.34

¹⁸ Á gà còo, wiàna jèe pwanauri pà èpà kàjè, à o cà mwa caa pàri ma jè pwa còwà cè jè árapwailò.

cãmu tà tèpa cèikí

(Naporomee 10.19–13.25)

Jè cipa ba mwü cèikí kàjè

¹⁹⁻²⁰ Ico tèpa béèò, jèe tàpiri tjàjè, i ére na dau pwicíri [na wânidò *napwéretòotù] géee goro é pai joro wàra domii kà Iésu. Ba na ia é panuâ é naiié [ba na pwa árapwailò goo] á é tàpiri é

† **10:9** É—Kériso, é, Pwiduée Caa. **10:10** Hébéru 9.12 † **10:10** 2^e phrase—Grec: Sanctifiés. Pai ina wèe mwara pà, pàri ma jè coo araé ma pwamainàe ma piénawéna kèe. **10:11** Exode 29.38 § **10:11** Na diri pà tòotù—Pà árapwailò na rà pwa na diri pà tòotù, àna rà ité jii é árapwailò na piwéna, na pwa co na caapwi tòotù kàra naja. (Còo nee tii 1.) Éco na cau ticè géee goorà na pwa pàtamee ma é tipijè jii é pà èpà kàjè. * **10:12** É ipwa árapwailò kà Kériso—Pwi ipwa árapwailò kèe bèepwiri, àna wàe còwà, ba é ipanuâé, ba na é bà. (Còo Hébéru 9.28.) † **10:12** Dàra gòiri awé—É pà popai bèepwiri, àna pwiri gòobàra pà popai tàra ma pwanauri pà èpà kàjè, é, pwiri gòobàra pà popai táaboo naa gòro àji iè.

10:13 Psaume 110.1 † **10:14** Na é jèe tipirà jii pà èpà kàra—é, Na é jèe nama rà tèpa àboro kà Pwiduée. Grec: Na jèe papwicírirà. **10:16** Jérémie 31.33; Hébéru 8.10 **10:17** Jérémie 31.34 **10:19-20** Hébéru 4.16 **10:19-20** Mataio 27.51

imwaano[§] [bétâriwâri i ére na dau pwicîri]. Â o câjê caa piwâ na jê tôme naawê! Ba nye êkaa pwi naigé na bwaa âmué, târa cê wâro* [dâra gòiri awé naa jaa Pwiduée].

²¹ Wâépwiri, jêe pwa é pwi a pwa ârapwaaïlô maina kâjê, na é pitûâ naa na é pwârawâ kâ Pwiduée. ²² Â é jêe cèitiri é èpâ kâjê, ba na jê po pwéelaa, pwacèwii na nuwajê goro jawé na éaau†. Â o jêe nye ticé cê jê muru cèna o pitôtijê goo. Â géé goo kaa pwiri, âna mwa bàra wâdé na jê tôme naa jaa Pwiduée, naa na pwâranûma na âjupâra, ma é cèikî na mwü.

²³ Wâdé na jê tâjûru ba mwü é cèikî kâjê, naa goo é pâ aupwényunyûari na jê tapacîri [na me géé jaa wâ Pwiduée]. Ba é nye pwi a pacoo é pwina é jêe mara ina béaa. ²⁴ Â wâdé na jê pitu tâjê ma ipagòjê naima, ba na o pimaina too é pimeaari kâjê, ma é pâ waké kâjê na wâdé. ²⁵ Â jê cibwaa coo jii é pâ ipitiri kâjê pwacèwii pâra tàpé, â wâdé na jê tâ ciburâ ipagòjê. Â jê tâ cimwü naa goo, ba jê tâmogòori pâ, o jêe tèepaa é Tôotû [na ée mwa wâjue còwâ na wâ Pwi Ukai].

Jê ipwacòocol!

²⁶ [Jê ipwacòjê, co tèpa bééol] Ba wiàna jê nama gòo pûrujê, ba na jê tâ ciburâ pwa na èpâ —wâjê na jê jêe tâmogòori bwâti é âjupâra—â o jêe nye ticé ârapwaaïlô, cèna o pâri, târa ma pwanauri pâ èpâ kâjê bèepwiri! ²⁷ Â nye ticé cèna jê o tòpi jii Pwiduée, éco é pai pitèjê kèe ma pai pwa wârimuru kâjê! Â é pwi bèepwiri, âna jê tapacîri, naa na pai wâgotâjê ma pwùkuru kâjê. Ba wâ diri tàpé na rà cicara Pwiduée, âna ée nama tòrà naa na é na ânye na dau tò!

²⁸ Napwa naa goo wâ pwi âboro na câé caa pitère dâra é Naèâ kâ Moosé, âna pitèié ma tètâmweréé, wiàna pwa ârailu, é, âracié cê tèpa pitôtii. Â càra caa piwâ wâ tèpa jènereé ma rà tètâmweréé.

²⁹ Â o dà cê wârimuru kâ tàpé na rà còogai wâ *Pwina naí Pwiduée goro pâ tûâ kâra? Ba ia, é jêe nama rà tèpa âboro kèe† goro é domii kèe—é domii na ia é jêe pacoo é auipwataâboro kâ Pwiduée. Â wiàna rà nama piticèmuru naa goo, â o dà cê wârimuru kâra? Â wiàna rà piècaari é Nyuââé Pwicîri, wâ pwi a pame é *pimeaari imudi kâ Pwiduée, â o dà cê wârimuru kâra? [Go ina tàwâ pâ]: O nye dau maina awé! ³⁰ Ba jê tâmogòori pâ, é jêe ina [wâ Pwiduée] pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitôowâri
[tà tàpé na rà pwa na èpâ].
Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara é tûâ kâra.*

Deutéronome 32.35

Â jêe wii mwara pâ:
Ée mwa nye tèi é Ba kèe
wâ Pwi Ukai.

Deutéronome 32.36

³¹ Â o po dau pwaée kâjê, wiàna wâ Pwiduée na dau pwa pàtamee awé, âna é tâjûrujê, ba na é pwa wârimuru tâjê[§]!

Cipa ba mwü cèikî tia pwâadèrèé

³² Wâdé na guwâ pitaniimiri pâ tòotû béaa. Ba géé na càuru pai tâmogòori kâwâ é âjupâra goo wâ Kériso*, â guwâ pâmarî pâ tacai ma pâ aré ma tòina na dau gòo. Éco na guwâ pidâpwicâariwâ naa goo, â guwâ ÿtê tâ cimwü. ³³ Ba rà pitubaèpâ tàwâ, ma pitânyiriwâ na ara diri tèpa âboro. Â, na pâra pâara†, âna guwâ pwadéi tàpé na tubaèpâ tàra pwacèwiiwâ.

[§] **10:19-20** Na ia é panuâ é naiié...â é tâpîri é imwaano—Munaa ucina goro pai too kâ pwi apwa ârapwaaïlô kâ tèpa Juif, naa na ére na dau pwicîri, ba na é tòpò é ârapwaaïlô bèpwanauri pâ èpâ kâra é Ba. (Pwi ârapwaaïlô kâ Iésu, âna é naiié, wâé.) Pwiri ucina mwara goro é pé ciitâ maina na é wâra pwapwicîri wâ Iérusaléma na tûdârûé ûna é bâ wâ Iésu. (Còo Mataio 27.51.) Pwiri wâ pwi awii tii bëeni, âna é ina pâ, é naii Iésu na taé, âna pwacèwii é ciitâ na tûdârûé. * **10:19-20** Dernière phrase—é, Â é wâro còwâ wâ Kériso, â é jêe pâ nau pwi naigé kâjê. Grec: É tâpîri é naigé na bwaa âmué, na wâro. **10:22**

Lévitique 8.30; Ezékiel 36.25; Éféso 5.26 † **10:22** 1^{re} phrase—Grec: Jêe cèitiri é tòri kâra pwâranûmajê, â jêe nuwa é naiijê goro jawé na éaau. **10:25** Héberu 3.13 **10:26** Héberu 6.4–8 **10:27** Ésaïe 26.11 **10:28** Deutéronome 17.6, 19.15 **10:29** Exode 24.8 † **10:29** É jêe nama rà tèpa âboro kèe—Grec: Papwicîrirâ. **10:30** Deutéronome 32.25–36

§ **10:31** Grec: Po dau pwaée kâjê wiàna jê tûu naa na-ararâi wâ Pwiduée na é wâro. * **10:32** Pai tâmogòori kâwâ é âjupâra goo wâ Kériso—Grec: Pai papwéelaariwâ. † **10:33** Na pâra pâara—é, É ârapârawâ. Pwiri wâ pâra tàpé géé goorâ, âna tubaèpâ tàra, â wâ pâra tàpé, âna rà pwadèirâ.

³⁴ Ba ia guwà pitu tà tèpa [cèikí béewà na rà] pwa karapuu, â guwà picâri wiârà, naa na pai tâa na aré kâra. Â ia guwà pidâpwicâariwà, na ia pa jiiwà diri neemuruwà. Â ia guwà ipwâdéé, ba guwà nye tâmogòori pâ, jèe tâa tâwà è na atâ *aamwari, [na é naa wà Pwiduée] na piwéna ma tà tâa awé!

³⁵ Â ni, âna guwà gòo, â guwà cibwaa nama oratàwà. Ba [wiâna guwà tà cipa ba mwü] è cèikí kâwà [naa goo wà Pwiduée] â o maina è câmawà! ³⁶ Â guwà tà pidâpwicâariwà mwara, ba na guwà o pwa è câbawâdé kâ Pwiduée. Ba wiâna wârapwiri, â guwà o nye tòpi è aupwényunyuaari, na ia é mara ina pâ, na ée mwa naa tâwà. ³⁷ Ba o càcaa gòiri, [â é tèepaa me wà Pwi Ukai] pwacèwii auwii na ina pâ:

*Ée tâpo tèepaa
wà pwi a tèepaa me.
O câé caa ipwâ goo
pai piâpâpari.*

Habakuk 2.3

³⁸ [Â é ina mwara wà Pwiduée pâ]:

*Wà pwina é tà cèikí,
âna é *târù na arao.
Â o tâa tée è wâro.*

Habakuk 2.4

Éco na wà pwi âboro na é piwâ ma wâjué còwâ, âna èpâ tà Pwiduée wâé. ³⁹ Â wà tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwiduée, âna o tiàurà awé.

Éco na wâijè, âna jè tà cèikí naa goo wà Pwiduée, â é pa-udòjè [ma naa tâjè è *âji wâro jaaé].

11

Jè ipwacèwii cèikí kâ tèpa Isaraéla biu

¹ É cèikí, âna dà cè pai ina wèe? Na jè cèikí, â jè tâmogòori ba mwü, naa na pwâranümajè, pâ, o nye tèepaa è pwina wâdé na jè tapacîri. Ba é cèikí, âna é *paâjupâra târa pwâranümajè, pâ, é nye coo, è pwina bwaa câjè caa pâji còo goro du âraporomeejè. ²⁻³ Nye géé goro kaa è cèikí, na jè tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna é tapoo diri pâ muru goro è popai kée. Ba é tòpò è gòropuu bau è napwéretòotù, ma èdiri pwina tâa na*. Èdiri pâ muru na jè còo, âna rà cau me géé goro pâ pwina câjè caa còo.

Na pâara biu, âna rà cèikí naa goo wà Pwiduée wà tèpa âboro imaina kâ tèpa ijiao kâjè. Â nye géé goro kaa pwiri, na wâdé tée wâilâ, â é inarâ ba wâdé:

Abéla

⁴ Wà Abéla, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa è cèikí kée, na é pwa è *ârapwaaìlò na wâdé tà Pwiduée. Ba piwéna jii i pwi ia é naa wà pwi cièe, wà Kaina. Â é tòpié wà Pwiduée, â é nama è *târù wà Abéla na arae, géé goro è cèikí kée. Â wiâna jèe gòiri é pai bà kâ Abéla, â rà bwaa nye tà ciburâ patùrajè è pâ pwiibâ†.

Énoka

⁵ Wà Énoka, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée. Â jèe wii naa na tii† pâ, é pwi âboro na wâdé tà Pwiduée wâé. Â nye géé goro kaa è cèikí kée, na wà Pwiduée, âna é popaé too naa *napwéretòotù, na é bwaa wâro. Â càra mwa caa còoè còwâ, naani gòropuu.

⁶ Jè còo pâ, wiâna ticè cèikí kâjè, â o nye po dau pwacoé ma jè tèpa âboro na wâdé tà Pwiduée wâijè. Â wiâna [âji nümajè na] jè too naa jaaé, â wâdé na jè mara cèikí pâ, nye pwa cè Pwiduée! Â jèpwi, âna wâdé na jè cèikí pâ, é pwi a *pwényunyuaari wà tàpé na rà medarié, géé na âji pwâranümarâ.

Noa

⁷ Jèpwi, âna wà Noa, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa è cèikí kée, na é jèe mara patùraé wà Pwiduée [goro i] jèpé na maina na o mwa tèepaa]. Bwaa câé caa pâji còo

10:34 Mataio 6.20, 19.29 **10:37** Habakuk 2.3-4 **11:1** 2 Koréniito 5.7 **11:2-3** Genèse 1.1; Psaume 33.6; Ioane 1.3

* **11:2-3** È gòropuu bau è napwéretòotù... È popai grec ni, âna pai ina wèe pâ, âge, monde, univers. **11:4** Genèse 4.3-10

† **11:4** Abéla; Kaina—Du naí Adamu, pwi apâbéaa kâ tèpa âboro naani gòropuu. **11:5** Genèse 5.21-24 † **11:5** Jèe wii naa na tii—é, Wà Pwiduée, âna é jèe paâjupâra naa gooe. **11:7** Genèse 6.13-22, 7.1; 1 Péteru 3.20; 2 Péteru 2.5

i jèpé wà Noa, éco na é nye papwicîri wà Pwiduée, â é nye pitêre dèe. Â é iti i wànga, â rà cau udò diri mara é tâa kèe. Â é cèikî kèe, âna paari tâjè [é pai càcaa cèikî kà] pàra tèpa âboro gòropuu, na jèe pitèrà, ma naa wârimuru târa. Â wà Pwiduée, âna é nama é tàrù na araé wà Noa, ma naa tée é pâ aupwényunyuâari kèe. Cau coo diri pâ pwiibà, gée goro é cèikî kà Noa.

Abérama

⁸ Wà *Abérama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikî kèe, na é pitêre dà wà Pwiduée na ia é todèe. Â é pâra jii é napô kèe, dàra é napô na ée mwa paari tée wà Pwiduée. Ba bwaa cáe caa pâji tâmogòori wâna na é pâra naawê. ⁹ Ûna é tèepaa naa na pwi napô na é naa tée wà Pwiduée, â é wâro wê, goro cèikî, na wà imwaano, ba é pwacèwii pwi pàrame.

Â ru wàrapwiri mwara wà Isaaka, pwina naîê, ma wà Iakobo, pwi èrùè. Ba é *aupwataâboro na ia é pwa tà Abérama wà Pwiduée, âna kà diri tèpa gòobèrèè mwara[§]. ¹⁰ Ba é pwi âji napô na é pitapacîri wà Abérama, âna é napô na é bari wà Pwiduée wiâra câbawâdé kèe; napô na o tâa dàra gòiri awé.

¹¹ Wà Abérama, ma wà tô wâdèe Sara, âna ru jèe du ijiao ma jiiâmù. Â wà Sara, âna é tô ilàri na é mwari—ba càcaa pâri ma pwa èpo kèe. Éco na ru cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikî kàru, na é pitâmari pwi nari èpo wà Sara*. ¹² Â rà pâ nau dau wâru awé, tèpa naneèâboro, na pitèparà gée gooé. Â rà jèe wâru pwacèwii pâ íricò nidò napwèrètòtù, ma marawâ niboo bàrawià, na càcaa pâri ma jè pûra. [Ba pacoo, pwacèwii é auinabéaa kà Pwiduée.] Â guwà còo, rà cau me gée goo wà pwi caapwi âboro, na ia é jèe nye po dau ijiao!

¹³ Wà Abérama, ma Isaaka ma Iakobo[†], âna càra caa còo diri [é pâ aupwényunyuâari na me gée goo] é auinabéaa kà Pwiduée, na rà bwaa wâro. Éco na rà nye cèikî taaci [pâ, o mwa nye coo na cè jè tòtù]. Â rà ipwâdée, ba pwacèwii na rà còo gée iti é pai pacoo wèe. Ba rà nye cau inapàpàri diri pâ, rà po tèpa pàrame co naa na pwi gòropuu bèeni.

¹⁴ Â wà tàpé na rà wàrapwiri târa é pai tùra kàra, âna tèpa âboro na rà tàgère pâra dàra jè napô, na o mwa âji napô kàra. ¹⁵ Â càra caa niimiri pwi jè napô na rà me géwê. Ba pwiri nye pâri ma rà wâjúe còwâ naawê.

¹⁶ Ba rà niimiri é napô na dau wâdé jii cè jè napô ni gòropuu. Ba napô na wânidò napwèrètòtù, na é pwabwàti ba kàra wà Pwiduée. Â wàèpwiri é majoroé ma jè còo pâ, cáe caa kamu goorà wà Pwiduée, na rà ina gooé pâ Pwiduée kàra.

¹⁷⁻¹⁸ [Jèpwi mwara naa goo] wà Abérama: É dau cèikî naa goo wà Pwiduée. Â é ina tée wà Pwiduée pâ, o mwa dau wâru cè tèpa gòobèrèè, na o mwa pitèparà gée goo pwina naîê, wà Isaaka.

Genèse 21.12 Éco na, gée na càùè, â é tacai é cèikî kèe wà Pwiduée. Ba é tûâri tée pâ, na é pwa ârapwaaìlò tée goo wà Isaaka. Â wà Abérama, âna é [pipwabwàtiè, ba na é] wàrapwiri. ¹⁹ Ba é cèikî pâ, pâri wà Pwiduée ma é pawâro còwâ tèpa bà. [Éco na é pacooé wà Pwiduée] â é naa Isaaka còwâ tà Abérama. Â pwacèwii na é jèe wâro còwâ wà Isaaka[‡].

Isaaka

²⁰ Wà Isaaka mwara, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikî kèe, na é pacidòri nyuâa [tupédu naîê]—wà Iakobo ma wà pwi cièe, Ésaü. Â é naa tàru é aupwényunyuâari kèe, na o mwa coo na cè jè tòtù na bwaa wà naigé.

Iakobo

²¹ Wàrapwiri mwara naa goo wà Iakobo. Ba é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â béaa kàra pai bà kèe, âna é dùuè naa goro é tâjò kèe, â é pwamaina Pwiduée. Â é pwényunyuâari [tupédu èrùè] du naî Ioséfa. Â nye gée goro kaa é cèikî kèe, na é wàrapwiri.

Ioséfa

11:8 Genèse 12.1–5 **11:9** Genèse 35.12 **§ 11:9** Dernière phrase—Grec: Ba rà tòpi ma wâé é auinabéaa. **11:11** Genèse 18.11–14, 21.2; Roma 4.19 * **11:11** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina é cèikî kà Sara, naa na pwi nee tii bèeni. Éco na pàra tàpé, âna rà ina Abérama. Â pàra tàpé mwara, âna rà inaru. **11:12** Genèse 15.5, 22.17 **11:13** Genèse 23.4; 1 Chroniques 29.15; Psauime 39.13; 1 Pétèru 2.11 † **11:13** Abérama ma Isaaka ma Iakobo—Grec: Wà diri tèpa âboro-bà. Éco na càcaa ina diri tèpa gòobàra Abérama na rà dau wâru, na inarà naa na nee tii 12. **11:17-18** Genèse 21.12, 22.1–14 **11:19** Roma 4.17 ‡ **11:19** Â pwacèwii na é jèe wâro còwâ... é, Wàèpwiri é jèe ucina {ba kâjè}. **11:20** Genèse 27.27–29, 39–40 **11:21** Genèse 47.31–48.20

²² Wà Ioséfa, âna é cèikî pâ, o géé na càuru é pai bà kèe, âna wà Pwiduée, âna ée mwa popa é Ba kèe, *Isaraéla, géé napô *Aigupito. Â nye géé goro kaa é cèikî kèe, na é mara ina tà tèpa jènereê pâ, wiàna coo é pwi tòotù-bà, â rà mwa popa pâ wiàrà, è napudòe géé napô Aigupito[§].

Du nyaa ma caa kà Moosé

²³⁻²⁴ Wà du nyaa ma caa kà *Moosé, âna ru cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro é cèikî kàru, na càru caa pitèrè dàra é naèà kà Faraô, pwi ukai kà tèpa Aigupito. [Ba é tûàri pâ, naa tètâmwarà diri tèpa nari èpo paa na pitèparà naa jaa tèpa Isaraéla.] Â ru naapwàniri Moosé, naa na àracié parui. Ba ru còo [géé goro] pai wâdé kâra naporomee [pâ, é jèe pitòrigarié wà Pwiduée *]. Â é pâmarié wà tò èpo kà ukai Faraô, â é popaé, ba na èpo kèe.] Â é pimaina too wà Moosé [naa na pwàrawà kà pwi ukai Faraô].

Moosé

Â wâé mwara, wà Moosé, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kèe, na tàutèe na rà ina gooe pâ, é pwi èrù pwi ukai kà tèpa Aigupito. ²⁵ Â é taa jaa [tèpa âji jènereê, wà tèpa Isaraéla] pwi Ba kà Pwiduée, na pàara na tubaèpà tàra na. Ba wâdé tée na é piaré wiàrà, jii cè pai ipwâdée kèe [jaa Faraô] na pwi wâro na èpà tà Pwiduée. Ba o càcaa gòiri pé ipwâdée bèepwiri.

²⁶ Â piècaarié, pwacèwii é pai piècaari Kériso—wà pwi *Mesia [na ia ée panuâé me wà Pwiduée, wâru pâ naja géé na càulé]. Ba wâdé tà Moosé pwiri jii cè pai tòpi kèe diri pâ neaapiâ wà napô Aigupito. É wàrapwiri tàra é càraé, ba é tà niimiri é câmaé na ée mwa naa tée wà Pwiduée.

²⁷ Â nye géé goro kaa é cèikî kèe, na é [popa é Ba kèe ba na rà] còobé géé Aigupito. Càcaa wâgotèe goro cè pai putâmu kà ukai Faraô. Â é cimwü, ba é nye tàgére còo goro cèikî wà Pwina câjè caa còoé goro du àraporomejè. ²⁸ Â nye géé goro kaa é cèikî kèe, na é [tûàri tàra é Ba kèe pâ, na rà] pwa é *Paséka—rà tâmi é apwàara goropwàrawà kâra goro é domii kâra nari mutò, ba na câé caa tatèrà i pwi *angela, na ia é tètâmwarà tèpa ciàra èpo [naa napô Aigupito].

Tèpa Isaraéla

²⁹ Wà tèpa jojooorjè, wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikî naa goo wà Pwiduée, [na ia rà pàra wiâ wà Moosé géé napô Aigupito]. Â nye géé goro kaa é cèikî kàra, na jèe ígé é naigé kàra naa nawiâ Mii. Â rà tapàgà, tia na ére géé còwâ, [â rà cau udò]. Ba ûna rà pwàrirà wà [tèpa coda kà] tàpé Aigupito, â é cajipirà i jawé, â rà cau mwü ma bà.

³⁰ Â wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikî mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye géé goro kaa é cèikî kàra, na rà tabéaa goro é auba babé wâri napô, naa na 7 tòotù. Â é nye tûu kaa i auba.

Rahab

³¹ Wà Rahab, wà tò ilàri gòronaigé [wâ Iériko] âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kèe, na é tòpi wà i tupédu coda Isaraéla, na ia mara cùruru, ba na ru cai i ville. Êkaa na é udò [é taa kèe]. Êco na rà cau bà wà diri pàra tèpa àborò naa na ville, géé goo na càra caa tèpa pitèrè dà wà Pwiduée.

Wâru mwara pàra tàpé

³² O dà cèna go mwa ina còwâ mwara? Na càcaa pâri cè pàara ma go piwiâ diri [pâ pwina rà pwa, géé goro é cèikî kàra—pwacèwii] wà Gidiona, ma Barak, ma Samasona, ma Jèfté, ma Samuèla, ma wà diri tèpa *péroféta mwara:

³³ Rà piétò jii pâ mwaciri wà pàra pwi;

Rà pa é pitùâ goro àjupàra wà pàra pwi;

Rà [pwa é pwina wâdé, â rà] tòpi é pâ aupwényunyuàari [kà Pwiduée] wà pàra pwi;

Rà târi é pwâra liò wà pàra pwi;

³⁴ Rà cātâmwarà pâ ânye na maina wà pàra pwi;

Rà udò jii [tèpa pièpàrirà, na pwa] na rà tètâmwararà;

Rà tòpi é nii ma gòò wà pàra pwi, na dau ticé nii kàra, ba na rà piétò naa gòro paa, ma pagù é pâ pwâra paa na dau maina.

11:22 Genèse 50.24–25; Exode 13.19 § **11:22** Dernière phrase—Grec: Â é naa é pitùâ kèe, naa goro é pâ duué.

11:23-24 Exode 1.22, 2.2 * **11:23-24** Ru còo...pai wâdé kâra naporomee... Wà tèpa Isaraéla biu, âna rà cèikî pâ, é pai wâdé kâra naporomee pwi àborò, âna câmu kèe pâ, wâdé tà wà Pwiduée wâé. (Còo 1 Samuel 9.2; Luka 1.80; Apostolo 7.20.)

11:28 Exode 12.21–30 **11:29** Exode 14.21–31 **11:30** Josué 6.12–21 **11:31** Josué 2.1–21, 6.21–25; Jacques 2.25 **11:32** Juges 4.6–5.31, 6.11–8.32, 11.1–12.7, 13.2–16.31; 1 Samuel 1.1–25.1, 16.1–1 Rois 2.11 **11:33** Daniel 6.2–28

11:34 Daniel 3.23–27

³⁵ Napwa naa goo é pàra ilàri, âna [gée goro é cèikì kàra, na] rà tòpi còwâ tèpa éarà, ma bàrarà, ma nairà†, na ia rà wàro còwâ gée na aubà.

À napwa naa goo wà pàra tèpa àboro, [âna gée goro é cèikì kàra] na rà dau pidàpwicàarirà, na rà dau tubaèpà târa nairà [wà tèpa pièpàri Pwiduée] tiagoro na rà nama rà bà. À càra caa [panuâ é cèikì kàra, ba na o] tipirà. Ba rà jèe tà niimiri é wàro gée na càuru é pwàra bà, na é mwa tòpi; wàro na dau piwéna awé [jii é wàro bèeni gòropuu].

³⁶ Wà pàra pwi, âna piècaarirà ma pàdirà goro ubati. À wà pàra tàpé, âna tòpòrà naa na karapuu‡, ma piirà goro itùpàð. ³⁷⁻³⁸ À caamwara pàra pwi goro atù. À tòtàmwara pàra tàpé goro tàuwa. À èti ba àrailu pàra tàpé goro kiri.

À napwa naa goo wà pàra tàpé, âna tubaèpà târa, ma pwàrirà gée na jè ére naa na jè ére. À rà uru pâ naa namaré, ma pâ gòrojaa, â ticè nao kàra. À ticè neemururà, â rà coona co parawére mutò ma nani. À rà picàrù wàna pâ pwàramara-atù, ma wàna pâ pwèe na ìri naa napuu. À nye dau pwaée kàra kaa, â rà nye dau maagé còo kaa. [Au, meaarirà!] Ba rà dau wádé jii é pé gòropuu bèeni.

Rà cau tapaciri pwina jè tòpi

³⁹ [Wàéni é éreé, co tèpa béeò]: Wà diri tèpa àboro bèepwiri, âna rà cau cèikì diri naa goo wà Pwiduée. À gée goro é cèikì kàra, â é inarà ba wádé. Êco na nye ticè gée goorà, cèna é nama tòpi na pwi pàara-bà, diri [é aupwényunyuàari]—i pwi ia é jèe mara ina wà Pwiduée [pà, na ée mwa naa târa i Ba kèe. ⁴⁰ Àna gorodà?] Ba rà gére tapacjè, [wàijè na jè bwaa wàro nabà]. Ba wà Pwiduée, âna é jèe mara pwabwàti gée na biu, pâ, na ée mwa cau nama jè tàrù ma tábawèe na araé, wàijè naima ma wàilà. À muru na dau wádé ba kàjè nabà§.

12

Jè ipwacèwii Iésu à jè cimwü

¹ Jèe *paàjupàra tãjè é cèikì kà diri tàpé na rà pàbéaa kãjè na rà nye dau wàru awé kaa. Ê wàro kàra, âna câmu ba kãjè*. [Pwacèwii na jè itàa na pi-itàa.] À wiàna wàrapwiri, co tèpa béeò, â wádé na jè panuâ tâjii diri cè nakake, na pacoo pai itàa kãjè. À jè tètãjii pâ èpà kãjè na cipajè! À jè pipagòjè, ba na jè nye tà itàa, naa na pidàpwicàari, tiagoro é pwàadèrèè.

² Jè còo co wà Iésu, ba wàè na é pàara é cèikì kãjè gée na autapoo goo, â wàè na é wéaari, ba na o tábawèe na pwàadèrèè. Ba é tòpi é napàraé goro pai pidàpwicàarié. À é dau aré, â é bà naa goro *satauro—è pai bà na dau pwa kamu goo. Êco na é nama piticèmururu naa goo é pwi kamu bèepwiri, ba é tà niimiri é pai o ipwàdée kèe naa pwàadèrèè. À [wà Pwiduée, âna é jèe nama] é tãaboo naa gòro àji iê [ba na é pituá kàra diri pâ muru].

³ Wádé na jè niimiri é pai pidàpwicàarié na rà tubaèpà tèe ma piècaariré wà tèpa àboro èpà. Ba wiàna wàrapwiri, â o câjè caa pwaora, ma panuâ [é cèikì kãjè].

É picòjè Pwiduée ba é meaarijè

⁴ Go tãmogòori pâ, rà pipaa dàwà wà tèpa àboro èpà, pwacèwii na ia rà pwa tà Kériso. À guwà dau tâa na aré goo. Êco na bwaa càguwà caa pâjii pwacèwiié bwàti, tiagoro cè pai bà kàwà†! ⁵ À jèpwi mwara, gona guwà jèe ipwanauri pâ, é ina goowà pâ guwà tèpa naifè, â é tòimiriwà [goro pai tâa na aré ma tòina kàwà]? Ba é ina pâ:

*Pwi àji naifè wée,
gà tère Pwi Ukai na é picòwà.
Gà cibwaa nama pièpà tâgà.*

⁶ É tòimiri diri tèpa àji naifè.

*É pa-icòo diri tàpé
na wànùmee târa.*

11:35 1 Rois 17.17–24; 2 Rois 4.25–37 † **11:35** Tèpa éarà, ma bàrarà, ma nairà—é, Tèpa jènererà. Grec: Tèpa bà kàra.

11:36 1 Rois 22.26–27; 2 Chroniques 18.25–26; Jérémie 20.2, 37.15, 38.6 † **11:36** 2^e phrase—é, À tòpòrà naa na karapuu. Pwiri caapwi gomu goro àboro, é pwiri du àrailu gomu. **11:37-38** 2 Chroniques 24.21 § **11:40** Grec: Wà Pwiduée, âna é jèe mara còo é pwina dau wádé ba kãjè jii pwiri, ba o càcaa wádé na é nama rà tábawèe jijjè. (Wàéni é muru na dau wádé ba kãjè: Ba jè còo é aupwényunyuàari kà Pwiduée na jè bwaa wàro naani gòropuu, gée goo pai tâa kãjè naima ma wà Kériso.) **12:1** 1 Korénto 9.24–25 * **12:1** 1^re & 2^ee phrases—Grec: Rà tãbèepijè tèpa paàjupàra na rà pwacèwii é nee na maina. (Ucina goro é jéurà, ba rà dau wàru awé.) † **12:4** Grec: Bwaa càguwà caa pâjii cicara é èpà tiagoro pai joro wàra domii {kàwà}. **12:5** Job 5.17; Proverbes 3.11–12; Auinapàri 3.19

Proverbes 3.11–12

7-8 Êkaa na guwà tòpi bwàti é pà ârapupûra kà Pwiduée, na é tûâri tàwà é pà muru. Ba é wàrapwiri tà diri tèpa naîê. Ba wàilàpà pwi âboro èpo na caê caa tòimiriè wà caa kêe? À wiàna caê caa wàrapwiri tàwà wà Pwiduée, â pwiri pai ina wèe pà, câguwà caa tèpa âji naîê.⁹ À wiàna jè papwicîri tèpa caa kâjè naani gòropuu, na rà pa-icôo ma tòimiriè, â dau wâdé mwara na jè tòpi na é tòimiriè pwi Caa kâjè na é wânidò *napwéretòotù. À o tâa tâjè é *âji wâro†.

¹⁰ Ba wà tèpa caa kâjè, âna rà nye pa-icôo ma tòimiriè na ji pwi pàara na ûgé, wiâra câbawâdé ma auniimiri kâra. Êco na wà Pwiduée, âna é nye pitûâri ma picòjè, ba na é pitu tâjè [dàra gòiri]. Ba wâdé tée na jè pà nau tèpa âboro na jè wâdé ma pwicîri ma tâbawêe, pwacèwiié.

¹¹ Âjupàra pà, càcaa wâdé tâjè é ji pàara na jè tâa na é pai pitûâ ma picòjè. Êco na, wiàna jè tòpi bwàti, ma pidâpwicâarijè naa goo, â gée na càué, â o mwa pwa câmajè na o dau wâdé. Ba jè o mwa tèpa âboro kâra pinaanapô—tèpa ciburà pwa é pwina wâdé ma *târù.

Cimadò ma pagòo du ìgà na ora!

¹² Êkaa na [go jèpa ina tàwà jècaa pà]:

Gà cimadò wài!

Pagòo du ìgà!

Mudàra cè nii

târa âgà na céca!

¹³ Pàra wii naigé na tàrù!

Cibwaa pàgà jii!

[Pwa taaci na wâdé!]

À o naa tâgà còwâ,

cè nii ma gòo,

wâgà na gâ bee!

À gâ o pàra ba tàrù!

Ciburà pitêre dà Pwiduée!

¹⁴ [Wàéni pàra aupitûâri kôo tàwà]: Guwà mudàra ma guwà wâro na pinaanapô ma tèpa âboro diri. À guwà wârori é wâro na pwicîri, ma wâdé tà Pwiduée. Ba nye po dau pwacóe ma guwà còo wà Pwi Ukai, wiàna câguwà caa wàrapwiri.

¹⁵ Guwà ipwacòoco! Guwà cibwaa naa càùwà naa goo é *pimeari imudi kà Pwiduée, [ba o péa câguwà caa tòpi é aupwényunyûari kêe]. À guwà piwéariwà ma pitòimiriwà, ba péa ée tà wàawà naa jaawà cè jè pièpà§, na pwacèwii é murumwatò na èpà. À é piawài goro ipàra pà, â é tòpò pitiri é pwèe na maga.

¹⁶⁻¹⁷ À guwà ipwacòoco mwara, ba na o ticè géee goowà na é ipuu imudi. À jèpwi mwara, âna guwà cibwaa pwaduwa kà Êsaü biu. Ba jè cau tâmogòori é jèkutá gooe. Ba é pwi ciàra èpo, na o tâa tée é aupwényunyûari kà caa kêe. À é icurié [imudi tà pwi jiié] naa goro caapwi ngapò utimuru co! À géee na càué, [ûna é mwa còoina é pwina é pwa] â é picigòboo na ara caa kêe, ma dau i, ba na é ilari jiié còwâ é aupwényunyûari kêe. Êco na jèe càcaa pàri. À é tètâjiié wà caa kêe. Êkaa na guwà ipwacòowà! À guwà câbaâjimuru é pà muru [na Mwaciri] kà Pwiduée!

Jè pâmwünyabweri jaa pwicîri

¹⁸ Ico tèpa bééò, jè jèe pâ-mwünyabweri é jaa na càcaa pàri ma jè tii goo, ma còo goro du âraporomeejè. Napwa naa goo wà tèpa jooorojè, tèpa *Isaraéla biu, âna po dau wâgotàra na ia rà pâmwünyabweri i gòrojaa wà Sinaï, ba na rà o tòpi pà *Naèà kà Pwiduée. Ba rà còo naawé é doromara ânye, ma nee, ma bàutè. À tii goorà é u kâra duée*. ¹⁹⁻²⁰ À rà tère airi tutu. À é

12:7-8 Deutéronome 8.5 † **12:9** À o tâa tâjè é âji wâro—é, À jè mwa picòo pai wârori é wâro na wâdé tée. Grec: À jè mwa wâro. **12:11** Jacques 3.17–18 **12:12** Êsaïe 35.3 **12:13** Proverbes 4.26 § **12:15** Cè jè pièpà—Pwiri é pièpà naa na pwâranûmajè; pwiri pwi jè muru, é, pwi jè âboro na é tubatiâu é pinaanapô kâra picaatâa, ma tadârùé. Munaa pai naa càùjè naa goo wà Pwi Ukai, ma pai tàutâjè dàra cèiki naa gooe, ma pai pàra wiâra pà duée imudi. (Còo Deutéronome 29.17.) **12:16-17** Genèse 25.29–34 **12:16-17** Genèse 27.30–40 **12:18** Exode 19.16–20; Deutéronome 4.11–12 * **12:18** Grec: Jèe câguwà caa pâmwünyabweri é jaa na pàri ma guwà tii goo, na pwa pé diopwaa kâra ânye goo, ma é nee, ma é bàutè, ma é ukàraduée. Ukàraduée—Tourbillon. **12:19-20** Exode 20.18–21; Deutéronome 5.22–27 **12:19-20** Exode 19.12–13

patùrarà [wà Pwidiúe na] é pwàratùra na dau maina: [Pwicîri na guwà pàra gò i jaa bèeni!] Wà pwi macii, ma wà pwi àboro cèna é tii goo, àna o cātāmwerè goro atii! Exode 19.12–13

À dau tàpwi kà tèpa Isaraéla, à rà tomara too tée pà: «Éee! Gà coo, co Pwi Ukai!» Ba càcaa pàri ma rà tèreè, ²¹ tiagoo mwara wà *Moosé, [pwi a pitûâ kàra]. Ba é pwùkùru, ma cèca goro pai wàgotée.

²²⁻²³ Napwa naa gooje, àna jè ipwàdée, na jèe pāmwūnyabwèri é jaa [kà Pwidiúe]—*Siona, na wânidò napwéretòtù. À jè gère coo na é napò kà wà pwi a pitèi diri tèpa àboro, ma pwi a-ipawàrojè†. À puràra pwàranūmajè, ba jè jèe pwi pitapitiri kà diri tèpa àji nai Pwidiúe†—wàijè na jèe wii neejè naa na Tii kèe, [ba na o taa taje è aupwényunyuàari kèe]. À jè picaatàa ma wà diri tàpè na rà jèe bàš, gée na biu, na wàdé tà Pwidiúe wàilà—wà diri tàpè na ia é nama rà *târù ma tábawée na araé. À rà cibèepijè é pà *angela na rà dau wàru awé, na càcaa pàri ma jè pùra é jéurà.

²⁴ À jè jèe medari wà Iésu, wà pwi ia é pame taje è *auipwataàboro na bwaa àmué, [na ia é jèe pwa wà Pwidiúe] ba kaje. À é jèe pacao wà Iésu goro pai joro é domii kèe [na ia é bà ba kaje]. À é domii kèe, àna é piwéna awé jii é domii* kà Abéla†.

²⁵ Êkaa na guwà ipwacòco, ba péa tàutàwà dàra pitère dà wà Pwidiúe na é gère patùrarà! Ba ia càra caa udò jii é wàrimuru, wà tèpa jooorojè, tèpa Isaraéla, na ia rà naa càurà naa goo wà Moosé. À wà Moosé, àna é pwi àboro pwacèwii†. À o mwa wànu é wàrimuru tà diri tàpè na rà naa càurà naa goo wà Pwidiúe na é wânidò napwéretòtù?! ²⁶ Ba ia, [wà gòrojaa Sinai] na ia é nama gù napuu goro pwàratùra kèe. À é jèe ina taje pà: *Go o mwa tubagù còwà è gòropuu diri*. À o càcaa gòropuu co, à o napwéretòtù mwara! *Aggée 2.6* ²⁷ Pai ina wèe pà: O tià è gòropuu ma diri é pwina taa na, ba muru na ia é tòpòrà wà Pwidiúe. Êco é pà muru na taa jaaé, àna o tà taa awé.

Mwaciri na o càcaa gù

²⁸ Guwà còo, jè jèe tòpi [è autàa na] Mwaciri kèe na o càcaa gù! Êkaa na wàdé na jè dau pwaolè tée, ma pwamainà. À jè piènwéna kèe goro é wàro na pwiciri ma wàdé tée. À jè dau papwicirì, ²⁹ ba wà Pwidiúe kaje, àna é pwacèwii é ànye na tòotiàu diri é muru goo!

13

Bénabwé papai

¹ Wàdé na guwà tà ciburà pimeariwà, pwacèwii tèpa aéjii. Ba wàèpwiri é pai pwa kà tèpa cèiki naa goo wà Kériso, tà tèpa béerà. ² À guwà tòpi bwàti tèpa àboro na rà me naa jaawà. Ba wà pàra tàpè, àna càra mu caa tāmogòri pà, rà tòpi pà *angela kà Pwidiúe. ³ À guwà niimiri mwara tèpa [cèiki béewà] na rà gère wàna karapuu, à guwà taa na é aré ma wàilà, pwacèwii na wàguwà mwara na piwà. À ipaiwà mwara naa goo tàpè na gère tubaèpà tàra é naiirà—wàdé na guwà pwamaagè còo ma wàilà, pwacèwii na naiiwà na tubaèpà tàra*.

⁴ Guwà tòimiri é pipaèwàdà kàwà. À guwà cibwaa toomura—cibwaa cîaa jii pa wàdàwà, é tèpa éawà. Ba ée mwa naa wàrimuru wà Pwidiúe tà tàpè na rà wàrapwiri, ma wà diri tàpè na rà ipuu imudi ma wà pàra tàpè.

É pitu taje Pwi Ukai

⁵ Guwà cibwaa pwa ma àra-nūmawà é mwani! Bwa! Guwà ipwàdée co, goro é muru na tà tàwà. Ba é jèe nye ina wà Pwidiúe pà: *O cāgo caa imwūru jiiḡ; à go mwa tà tòimiriḡ taaci*. *Deutéronome 31.6* ⁶ À gée goo kaa pwiri, à jèe caje caa pidumapiè. Ba:

12:21 Deutéronome 9.19 † **12:22-23** Pwi a-ipawàrojè—é, Na é wàro. † **12:22-23** Àji nai Pwidiúe—Grec: Tèpa ciàra èpo kà Pwidiúe. Wàjaa tèpa Juif, àna wà tèpa ciàra èpo, àna rà tàpè na taa tàra é aupwényunyuàari na maina. § **12:22-23** Ma wà diri tàpè na rà jèe bà... Grec: Ma pà nyuàa tàpè na rà tārù, à na rà jèe tábawée. **12:24** Genèse 4.10; Héberu 8.6

* **12:24** Domii kà Abéla—é, Àrapwaaillò na ia é naa wà Abéla. † **12:24** È domii kèe, àna é piwéna awé jii, é domii kà Abéla—Wà Abéla, àna pwi apàbéaa kà tèpa àboro na tétāmwararà. (Còo Héberu 11.4.) È pai joro wàra é domii kèe, àna pame é wàrimuru kà pwi cièe, Kaina, na ia é tétāmwerè. Êco na é domii kà Kériso, àna é pame é pai pwanauri wàra èpà kaje diri, à é nama jè wàdé na ara wà Pwidiúe. **12:25** Héberu 2.1–3, 10.26–29 † **12:25** À wà Moosé, àna é pwi àboro pwacèwii—Grec: {Moosé}, na é pwi àboro gòropuu. **12:26** Aggée 2.6 **12:29** Deutéronome 4.24, 9.3 **13:2** Genèse 18.1–8, 19.1–3; Roma 12.13 * **13:3** Pwacèwii na naiiwà na tubaèpà tàra—é, Ba wàguwà mwara, àna pwa naiiwà, é, Ba guwà bwaa wàro naani gòropuu ma wàilà, é, Ba pwiri o tubaèpà tàwà na cè jè tòotù na bwaa wà naigé. Grec: Ba nye wàguwà naa na naiirà àboro. **13:4** Efésò 5.5 **13:5** Deutéronome 31.6,8; Josué 1.5 **13:6** Psaume 118.6

*É nye upao
wà Pwi Ukai kôo.
O càcaa wâgotôo
goo tèpa âboro.
Dà cèna rà pwa tîo?*

Psaume 118.6

Wàépwiri é popai na jè inapàpari naa na ipwàdéé!

⁷ Guwà niimiri tèpa pitûâ kàwà naa na cèikí, na ia rà mara pame tàwà é popai kà Pwiduée. Â guwà naa nûmawà naa goo é pai wâro kàra, bau é aupwényunyuâari na me goorà†. Â guwà ipwacèwii é cèikí kàra.

Pâra wiâ Iésu

⁸ Wà Iésu Kériso, âna é nye tà ipaiwà napwiri, ma nabà, ma dàra gòiri awé! ⁹ Guwà cibwaa tîpi imudi é pâ na jèpapara pupûra na ité. Ba rà péa ipa-imwûruwà. Ba nye êco é *pimeaaari imudi kà Pwiduée, na é tâmogòori pagòo pwâranûmajé, â càcaa cè pai pitère dàra kâjé pâ naèà goro é pâ utimuru. Ba pâ po dau piticèmururu naa goo é pâ pwiibà.

¹⁰ Pwa é *ârapwaaailò† kâjé [na é piwéna]. Â wà tèpa pwa ârapwaaailò ni gòropuu, âna ticé ére kàra géé goo. ¹¹ Wàilà, âna rà mu popa me é domii kàra pâ macii na tètâmwaraà, naa na ére na dau pwicîri, ba na ârapwaaailò bépwanauri pâ èpà. Â é naii pâ macii-bà, âna cîri naa gòroigé§, [naa na jè ére na wâiti jii é autâa kà tèpa âboro].

¹² Wà Iésu, âna [wàé pwi ârapwaaailò kâjé. Â tètâjiié, â] é maagé còo, â é bà naa gòroigé jii ville. Â joro é domii kèe, ba na o cèitiri é pâ èpà kâjé, ba na pwéelaa [é pwâranûmajé na ara wà Pwiduée].

¹³ Êkaa na wâdé na jè pâra wiâ Iésu, â jè tà tâa na é aré ma kamu kèe*. Â jè còobé ma wâé jii é pai wâro kà tèpa âboro [na èpà]†. ¹⁴ Ba é âji napò kâjé, âna càcaa wâna é pwi gòropuu bèeni na o tiâu. Ba é wânidò *napwéretòotù, â jè tàgére pâra naawé†.

¹⁵ Wàéni é pâ ârapwaaailò, na wâdé tà Pwiduée na jè tîpò na araé: Na jè pwamaina é nee, ma inapàpari pâ, é Pwi Ukai kâjé. ¹⁶ Â jèpwi: Na jè pwa é pwina wâdé, â jè imeai tàpé na piticé kàra. Wâé kaa pwiri é âraimeai na wâdé tée.

Ipakîriwà ma pwapwicîri

¹⁷ Wâdé na guwà ipakîriwà, â guwà pitère dà tèpa pitûâ kàwà [naa na cèikí]. Ba ée mwa tèirà goowà wà Pwiduée. Â guwà nama rà ipwàdéé goro é càrawà, â guwà cibwaa nama tîina pwâranûmarà! Ba wiàna rà pikîri goowà, â o nye èpà ba kàwà mwara.

¹⁸ [Tiagoro nabàni, co tèpa bééò, âna] cáé caa pitòtibà é *pwâratûra-nigée-goobà. Â wâdé na guwà tà ciburà pwapwicîri ba kâbà§, ba na o tà ciburà wâdé é càrabà naa na diri pâ ére. ¹⁹ Â jèpwi mwara, âna go tacoo goowà pâ, na guwà pwapwicîri, ba na o pâri ma go wâjué còwà wâi naa jaawà.

Aupwényunyuâari

²⁰⁻²¹ Go îla wà Pwiduée, wà pwi a naa tâjé è pinaanapò, pâ, na é naa tàwà diri cè pwina tiâu jiiwà, ba na guwà pwa é càbawâdé kèe. Go îlari jiié pâ, na é waké goowà, na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjé Iésu Kériso, ba na o pwa cè pwée goowà, na dau wâdé tée. [Â go pwamaina] wà Kériso, na é pwi a piwéaarijé—wâjé na jè pwacèwii é pubu mutò kèe. [Ba é pipanuâé ba kâjé tiagoro na é bà.] Â é domii kèe na ia joro, âna êkaa i pwi ârapwaaailò na ia é pacoo é *aupwataâboro [kà Pwiduée] tâjé, na o tâa dàra gòiri awé. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwà géé na aubà. Ûu, wâdé na tâa tà Kériso é pai maina ma muugère dàra gòiri awé! Wâdé na wâra! Amen!

Ipicijii

13:7 1 Korénito 4.16 † **13:7** Aupwényunyuâari na me goorà—é, Pai bà kàra. **13:9** Roma 14.17 † **13:10** Ârapwaaailò—Grec: Aupwa ârapwaaailò (autel). **13:11** Lévitique 16.27 § **13:11** Cîri naa gòroigé... Càmu kàra pai tètâjii pâ èpà kàra é Ba. **13:12** Ioane 19.17 **13:13** Hébéru 12.2 * **13:13** Kamu kèe—Pai bà kèe naa goro satauro. (Còo Hébéru 12.2.) † **13:13** Jii é pai wâro kà tèpa âboro na èpà—Grec: Jii é ére na rà taa wé wà tèpa âboro (hors du camp). Càcaa pai ina wée pâ, jè wâro itii jii pâra tèpa âboro; wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri, ma ité jii é wâro kàra na èpà, ba é âji napò kâjé, âna càcaa wâni gòropuu. Wâdé na jè pidâpwicâarijé, na rà tètâjiié, ma tubaèpà tâjé, ma piècaarjé, ba pâ muru na rà nye pwa tà Iésu. **13:14** Hébéru 11.10,16, 12.22 † **13:14** 2^e phrase—Grec: Â jè pimudâra é napò na ée mwa téeppaa me. **13:15** Psaume 50.14,23 **13:16** Filipi 4.18 **13:17** 1 Tésalonika 5.12 **13:18** Apostolo 24.16; 2 Korénito 1.12 § **13:18** Ba kâbà. Pwiri é pi-inaé còwà wà pwi awii é tii bèeni. **13:20-21** Jérémie 32.40; Ézékiel 37.26; 1 Pétèru 2.25

²² Ico tẹpa cèikí béedò, go ilari jiiwà pá, na guwà tòpi bwàti é pá autûâri kôo naa na tii bèeni. Ba càcaa dau gòri, na go wii, ba na pagòowà ma pamogòori tàwà.

²³ Jèkutâ wâdé goo pwi béjè Timotéo. Ba é jèe còobé géé na karapuu! Â wiàna é tèepaa me wài naani, â ée mwa me wiâô wiàna go caiwà.

²⁴ Guwà naa bwàcu kôo tà tẹpa pitûâ kàwà naa na wâra pwapwicîri, bau tẹpa cèikí diri. Â rà naa bwàcu kàwà mwara diri tẹpa cèikí ni napô Italie.

²⁵ Wâdé na tâa jaawà é pimeaari imudi kà Pwiduée!

Cidòri nyuâawà!

Tii kà Jacques Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèni?

Wà Jacques, pwi jii wà Iésu. Câé caa pwi jè ârapàara tèpa 12 a câmu na é bwaa wâro wà Iésu, éco na, géé na càùé, â é jèe pwi *apostolo ma pwi âboro imaina naa jaa tèpa cèikí wà *Iérusaléma. (Còo *Apostolo* naporomee 15 ma *Galatia* 1.19; 2.9.)

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 43 ma 48, béaa kâra ipitiri maina kà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicíri wà Iérusaléma na naja 50. (Còo *Apostolo* naporomee 15.) Munaa pwi pábéaa kâra tii na wii naa na *Âmu Aamwari (*le Nouveau Testament*).

É wii tâi?

Tà tèpa *Juif na rà cèikí naa goo wà Iésu, na rà wâro wâgòroigé jii napô *Judée. (Còo *Apostolo* 2.9–11; 8.1–4.)

Cina é wii?

Rà dumapié wà pàra tèpa cèikí, ba rà tâa na aré (1.2,12; 5.11,13). Pwiri géé goo na, wà tàpé na càra caa cèikí, âna rà tubaèpà tàra. Á é wii wà Jacques, ba na é pagòora ma patâmarù pwâranûmarà.

Jèpwi mwara, âna pwa pâ pitòocia nabibiu kà tèpa cèikí, â é wii, ba na rà nabwé (4.1). Jèpwi mwara, âna é pwacòo wà tèpa cèikí na dau pwa neemururà, pâ, càcaa wâdé pâ tûâ kâra, tà tàpé na piticé neemururà (5.1–6).

Dà ère é tii bèni?

Wàéni pàra aupitûâri kà Jacques naa na tii bèni:

- Wâdé na jè cimwù naa na cèikí kâjè, na jè tâa na aré;
- Wâdé na jè pwapwicíri naa na cèikí;
- Jè ilari jii wà Pwiduée é autâmogòorimuru, ba na é tòpò pâ pwée, naa na wâro kâjè— ipakíri, pinaanapô, ma tânana;
- Wâdé na jè wârori é wâro na pwicíri ma wâdé tà Pwiduée;
- Jè ipwacòoco é ûmemejè, ba muru na dau pwa nii kèe, wiàna târa wâdé, é, wiàna târa èpà.
- Wiàna jè ina pâ jè tèpa cèikí, â wâdé na jè paari pâ nye âjupâra é cèikí kâjè, goro é pâ càrajè na wâdé, ma é pimeaari kâjè, â càcaa goro popai co.

Pwa pàra tàpé na rà niimiri pâ, é bènabwé kâra pâ popai bèepwiri, âna é cicara é popai kà Paulo. Ba é ina wà Paulo pâ, jè udò ma tâa tâjè é *âji wâro, géé goro é cèikí co, â càcaa goro é pwina jè pwa. (Còo *Roma* 4.1–3.) Wàéni é âjupâra goro du auniimiri bèepwiri: Âjupâra é pwina é ina wà Paulo, ba nye dau pwacóé ma wâdé tà Pwiduée wàjè, géé goro é waké kâjè. Éco na âjupâra mwara é pwina é ina wà Jacques. Ba wiàna é cèikí kâjè, âna âjupâra, â o pwa cé câmu kèe—é pâ wâdé na jè pwa.

Pai pitâgoo tii kà Jacques

Ipwabwàcu (1.1)

Wâdé na jè cimwù naa na tacai (1.2–18)

Gà tère, â gà pwa (1.19–27)

Guwà cibwaa pwaké goro âboro (2.1–13)

Tûâ kâjè, âna paâjupâra cèikí kâjè (2.14–26)

Iputâmu ma pièkâa naa na picaatâa (3.1–4.12)

Patère tèpa pwa neemururà (4.13–5.6)

Bènabwé popai (5.7–20)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Jacques, pwi ênawéna kà Pwiduée ma Pwi Ukai Iésu *Kériso, [âna go pwa tii. Go wii] tàwà, wâguwà diri tèpa âboro naa na é Ba kà Pwiduée *, na pa-ipiinariwà naa na gòropuu diri. Bwàcu kàwà diri!

Wâdé na jè cimwù naa na tacai

1:1 Mataio 13.55; Apostolo 15.23; Galatia 1.19; 1 Péteru 1.1 * **1:1** Tèpa âboro naa na é Ba kà Pwiduée—Grec: Tèpa 12 wâao. É 12 wâao, âna é Ba Isaraéla (tèpa Juif) na ia tadidirà naa na pâ jèpa ère. É wii wà Jacques tà tèpa cèikí naa goo wà Iésu.

² Wâdé na guwà ipwàdéé, co tèpa aéjii kôo, wiàna tèepaa mariwà è pâ na jèpapara tacai ma aré! ³ Ba jè tàmogòori pâ, è tacai, âna é nama jè pidàpwicâarijè, [â é paari è âji pai pwa goro è cèiki kâjè]. ⁴ Â wâdé na [jè tà gòo ma cimwù naa na diri pâ muru, ba na] è pidàpwicâarijè, âna tòpò diri è pwêe [naa na pwâranümajè]. Ba jè o tâbawêe ma pwényuâa naa na diri pai pwa goo, â o ticè jè muru cèna tiâu jaajè.

Jè ila Pwiduée naa na cèiki

⁵ Wiàna nümagà goo è autàmogòorimuru kà Pwiduée, â gà ilari jiié co! Â ée nye naa tâgà. Ba é pwi a naa, naa goro piticèmuru naa goo, â cæé caa putàmuri tàpé na rà ilari jiié. ⁶ Êco na wâdé na gà ilari naa na cèiki, â gà cibwaa pidumapié. Ba wà pwi âboro na é pidumapié, âna é pwacèwii è nawia, na ngaurié è pwéretòotù. ⁷⁻⁸ Ba é nye tà pòbiié, â cæé caa tòpò è cèiki kèe naa goo è pwina caapwi. Â nye dau pwacoé kaa na é tòpi cè jè muru jii Pwi Ukai!

Ticèmuru naa goo neemurujè

⁹ Wiàna ticè neemurugà, co pwi aéjii naa na nee Kériso, â [go ina tâgà pâ] gà tagòtùgà ma ipwàdéé! Ba dau pwamuru naa googà naa na pai còo kà wà Pwiduée, [â pwa mwato'gà wâjaaé].

¹⁰ Wà tàpé na dau pwa neemururà†, âna wâdé na rà ipwàdéé wiàna é pakírira wà Pwiduée. Â [wâdé na rà tà niimiri pâ] o mwa tiàurà, wàra murumwatò. ¹¹ Ba, na é ègòdò i tòotù, âna é dau té, â rà tũboo è pâ mué, â marù, â jèe tiâu è pai muugère kàra. Â rà o wàrapwiri mwara wà tàpé na pwa neemururà. Ba o nye tiàurà kaa, bau diri pâ wakè kàra†.

Na gà pwa na èpà âna nye wâgà

¹² Cidòri nyuâa pwi âboro na é cimwù ma pidàpwicâarié, naa na pâ tacai. Ba wiàna é piétò, â ée mwa tòpi è pumara wakè kèe—bwe korona târa wâro^S, na ia é jèe ina béaa Pwi Ukai, na ée mwa naa tà tàpé na rà meaarié. ¹³ Wiàna tacaigà, â gà niimiri pâ, na gà pwa na èpà, â gà cibwaa ina pâ, wà Pwiduée na cùrugà! Càcaa pârijè ma jè cùru Pwiduée, ba na é pwa na èpà; â càcaa pâri ma é cùrujè ma jè pwa na èpà! ¹⁴ Bwa! Nye è èpà na pwâranümajè, na é dàtijè ma jè pwa è pâ tûa na èpà. ¹⁵ Â wiàna caje caa pacoo wài è pâ cábawâdé bèepwiri, â rà o nye cipu goojè; â è pwêe, âna pâ tûa na èpà. Â è pâ tûa na èpà, âna rà pimaina too naa goojè, â è pwêe, âna è maagé bà!

¹⁶ Wâdé na guwà tàmogòori bwàti, co tèpa âji béeò, pâ:

¹⁷ Diri pâ pwina pwényuâa,
âraimeai na tâbawêe,
na boome naa jaajè
géenidò jaa Pwiduée,
pwi a tòpò è pwéelaa,
[pwi ukai kàra tòotù,
pwi apooro parui,
pwi caa kàra íricò]*!
Ticè bàutè gooe;
Ticè cèna gù naa gooe
gée na biu;
È tâa na pai tâa kèe,
dàra gòiri awé!

¹⁸ È panuà me tâjè è popai na âjupâra, ba na o tâa tâjè è *âji wâro, gée goo è popai-bà. Ba è cábawâdé kèe, âna, na [jè tèpa âboro kèe. Â] pwamuru naa goojè jii diri è pâ pwina é tòpò, pwacèwii tèpa pâbéaa kàra piũnya [na jè naa tée còwâ].

Gà tère â gà pwa!

¹⁹ Guwà jèpa tère bwàti è popai bèeni, co tèpa âji béeò:

Tàpiri taaci du pwâranýurugà;
Tàpo târi pwâgà;

1:2 Roma 5.3-5 **1:3** 1 Pétèru 1.7 **1:5** Proverbes 2.3-6 **1:10** Ésaïe 40.6-7 † **1:10** Wà tàpé na dau pwa neemururà—Pwiri wà Jacques, âna é patùra wà tèpa cèiki na dau pwa neemururà, é, pwiri é ina wà tàpé na càra caa tèpa cèiki. † **1:11** Bau diri pâ wakè kàra—É, Na rà bwaa gére pwa pâ wakè kàra. S **1:12** Bwe korona târa wâro—Còo 2^e note goo Auinapàpari 2.10. * **1:17** Pwi ukai kàra tòotù...caa kàra íricò—Grec: Pwi caa kàra pâ pwéelaa. Ba wà Pwiduée, âna é tòpò è pwéelaa, ma diri pâ muru naa napwéretòotù na pwa pwéelaa kàra. **1:18** Ioane 1.13

Naaco putàmu.

²⁰ Ba è pwâra putàmu kâra âboro, âna o càcaa pacoo è pâ tûa na wâdé tà Pwiduée. ²¹ Â gà naaco diri è tûa na miiri, â gà tétâjii è èpà géè na pwâranûmagà, ba é péa dipitirigà. Â gà tòpi naa na ipakîri è popai, na ia é jée câmi naa na è pwâranûmagà wà Pwiduée. Ba dau pwa nii kâra è pwi popai-bâ, târa ma pa-udògà [ma naa tâgà è âji wâro].

Gà tère popai â gà wârori

²²⁻²³ Gà tère è popai, â gà wârori! Wiàna gà pwi a po tàmaari co, â gà pwi a-imwûru! Ba pwacèwii na gà picîanu naa na garaaci, ²⁴ â ûna gà pâra, â gà ipwanauri è pwina gà còo! ²⁵ Êco na cidòri nyuâgà, wiàna gà pa cé pâara'gà, ma gà niâ naa na è naèà kà Pwiduée. Ba wâépwiri è pwi popai na tâbawêe, â pârié ma é tipigà jii è pwina piigà. Â wiàna gà nye po tâa goo è naèà kée, â gà wârori, â o mwa pwa è *aupwényunyuâari'gà géè goo. Êco na o nye ticé, wiàna gà po tère co ma imwûru jii.

²⁶ Wânau, gona gà tâmogòori bwàti pâ naèà na pwapwicîri? Gà tère! Wiàna câgà caa pitòimiri è ùmemegà†, â gà pwi a-imwûru, â piticèmururu naa goo pai pwapwicîri'gà! ²⁷ Â wàéni è pai pwapwicîri na *târù ma wâdé tà Pwiduée Caa kâjè: Na gà pitu tà tàpè na ticé nyaa ma caa kâra; â gà patàmarù pa dâpwà, naa na pai tâa na aré kâra. Â gà pâra jii è pâ tûa na miiri ni gòropuu.

2

Guwà cibwaa pwaké goro âboro

¹ Tèpa aèjii kôo wée, wâguwà na guwà cèikî naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, na é dau maina ma muugère, guwà cibwaa pwaké goro âboro! ²⁻³ Guwà jée niimiri cai ni: Ru tèpaa naa na ipitiri kàwà cé du ârailu âboro. Wà pwi jèpwi, âna tâa goro iê mwani mii, â dau wâdé kaa è ârabwée kée. Â pwiri gà dau ipacé naa gooé, â gà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà me ma gà tâa ni, na autâa bèeni tâa béaa.»

Â wà pwi jèpwi, âna ticé kée, â é coona dòro ârabwée. Â gà [pwaé, ma] ina tée pâ: «Kaal Naaco autâa, co pwini, â gà tâaboo naapwiri napuu*..» ⁴ Wiàna gà wârapwiri, â gà pinadârù âboro, goro è auniimiri'gà na càcaa *târù.

⁵ Guwà tère cai ni co, tèpa béeò! [Cidòri nyuâa] tàpè na ticé kâra naa na pai còo kâra pâ âboro wâni gòropuu! Ba wà Pwiduée, âna é jée pitòrigarirâ, ba na o tâa târa pâ aupwényunyuâari na wâru naa na Mwiciri kée, géè goo è cèikî kâra naa gooé. Ba wâépwiri è auinabéaa tà tàpè na rà mearié.

⁶ Â wâguwà, âna gorodà na guwà ipwatétéri târa! Gona [guwà ipwanauri pâ] wà tèpa pwa neemururà na rà pwa kûu tàwà ma tûra ba gòo tàwà? Â gona càcaa wailà na rà dàtiwà naa na wâra pitèimuru, [ba na rà popa mwani kàwà]? ⁷ Â càcaa wailà na pi-ina ba èpà è nee [Iésu Kériso] na dau pwényuâa, â na tuneewà goo, [wâguwà tèpa cèikî naa gooé]?

Gà meari diri tèpa âboro

⁸ Gà còo, jée wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Gà meari tèpa âboro*†pwacèwii è pai pimeaarigà còwà. *Lévitique 19.18* Wâépwiri è naèà na piwéna, ba naèà kâra Mwiciri [kà Pwi Ukai kâjè]. Â wiàna gà pitère dâra bwàti, â muru na dau wâdé. ⁹ Êco na, wiàna gà pipwaké goro âboro, â gà ègòjai pwi naèà bèepwiri†, â gà gére pwa na èpà, â ée piteigà i naèà.

¹⁰ Matâra pâ, gà pâra wii bwàti diri è pâ aupitûâri naa na *Naèà [kà *Moosé]. Êco na, wiàna gà ègòjai è jii aupitûâri na caapwi co, â pwacèwii na gà ègòjai diri è Naèà! ¹¹ Ba wà Pwiduée, âna ia é ina naa na Naèà pâ: *Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tò wâdâgà, ma pwi éagà). Exode 20.14* Â pwiri gà pâra wiâra. Êco na, ia é ina mwara pâ: *Gà cibwaa tétâmwara âboro. Exode 20.13* Â [pwiri gà pwi a pâra wiâra diri pâra naèà, èco na] wiàna gà tétâmwara pwi jè âboro, â gà nye pwi a-ègòjai diri è Naèà.

1:20 Ecclésiaste 7.9 **1:21** Kolosé 3.8; 1 Péteru 2.1 **1:22-23** Mataio 7.26; Roma 2.13 **1:25** Roma 8.2; Jacques 2.12 **1:26** Psaume 141.3 † **1:26** Wiàna câgà caa pitòimiri è ùmemegà—Pai ina wèe pâ, wiàna gà nye tà paòmaa taaci è pwâgà. **2:1** Apostolo 10.34; Jacques 2.9 * **2:2-3** Gà tâaboo naapwiri napuu—Grec: Gà tà cima pwiri, è, gà tâaboo naapwiri napuu. **2:5** 1 Korénito 1.26–28 **2:8** Mataio 19.19; Galatia 5.14 † **2:8** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyabwèrigà, é, pwi jènèregà. **2:9** Deutéronome 1.17 † **2:9** Pwi naèà bèepwiri—É, Nè Naèà kà Moosé. **2:10** Mataio 5.19 **2:11** Exode 20.13–14; Roma 13.9

¹² Napwa naa gooje, âna jè pâra wiâra i naèà na é piwéna jii é Naèà kà Moosé, ba i naèà goro é pimeari na ia é jèe tipijè ma naa târù kâjè còwâ. Â o pitèjè goro pai pitère dâra kâjè i naèà bèepwiri. Â wâdé na gà ciburâ pitaniimiri pwiri, naa na diri pâ popai'gâ ma tûâ'gâ§.

¹³ Ba wiâna câgâ caa meari pâra tâpé [ma pwanaurirâ] â o câgâ caa pâmari é pimeari [ma ipwanauri] naa na aupitèimuru kâ Pwiduée. Êco na, wiâna gà pwi a-imeari, â gà pwanauri tèpa âboro, â gà mwa pâmari pâ, wâ Pwiduée, âna o câé caa pitèigâ; â ée nye mearigâ ma pwanaurigâ*.

Tûâ kâjè âna paâjupâra cèikî kâjè

¹⁴ Tèpa aèjii kôo wée: O dà cè pumee tâgâ, wiâna gà ina pâ gà pwi a cèikî, â ticè tûâ na wâdé na gà pwa? Gona [gâ niimiri pâ] nye géé goro é pé cèikî na wârapwiri, na o pa-udògâ [naa na *âji wâro]? ¹⁵ Wiâna pwi jè a cèikî béegâ, âna ticè ârabwée ma uti kée, ¹⁶ â gà po ina tée co pâ: «Êe mwa *pwényunyuaarigâ wâ Pwiduée. Wâdé wiâna pwa ârabwée ma uti'gâ!» â wiâna câgâ caa imeaié, â o nye piticèimuru naa goo pâ popai'gâ! ¹⁷ Ê pwi cèikî na wârapwiri, na ticè tûâ bépaâjupâraè†, âna pwi cèikî na piticèimuru naa goo.

Cèikî na ticè pwêe âna pwâ

¹⁸ Pwiri gà mwa ina tóo pâ: «Wâdé, ba wâ pwi jèpwi, âna tâa tée è cèikî; â wâ pwi jèpwi, âna é pwi a pwa pâ tûâ na wâdé.» Â go tòpi tâgâ pâ: «Gâ wânanu târa cè pai paari tóo pâ, âjimuru é cèikî'gâ, wiâna câgo caa còo naa na wâro'gâ?» Bwa, po dau pwacoé! Â wâgo, âna go mwa paari tâgâ goro pâ tûâ kôo, pâ, pwa pwâra é cèikî kôo. ¹⁹ Gona [gâ niimiri pâ, go o mwa câdirigâ géé goo na] gà cèikî pâ, pwa cè Pwiduée na é caapwi co? Pwiini! Wâ tèpa duée, âna rà nye wârapwiri mwara. Â wâilâ, âna rà céca goro pai wâgotâra! ²⁰ Pwi a-imwûru wée, gà mwa tâmogôori wiidâ pâ, piticèimuru naa goo é cèikî, wiâna câé caa tèepaa na cè tûâ cèna wâdé?

Cèikî kâ Abéraama ma Rahab

²¹ Gà jèe niimiri cai wâ *Abéraama, pwi jooorojè. Gorodâ na wâ Pwiduée, âna é nama é *târù na araé? Géé goo é tûâ kâ Abéraama, na ia é tòpò wâ Isaaka, pwina naîé, naa goro é aupwa *ârapwaaîlò. ²² Ba é pwi a cèikî [naa goo wâ Pwiduée] â é pacoo goro é tûâ kée, [è pwina é ina tée wâ Pwiduée]. Â gà còo pâ, nye é tûâ kée na é nama tâbawée é cèikî kée. ²³ Wâépwiri é pai ina wâra é nee Tii Pwicîri na ina pâ: *Wâ Abéraama, âna é cèikî naa goo wâ Pwiduée, â géé goro é cèikî kée, âna wâ Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é târù na araé.* Genèse 15.6 Â é ina gooé wâ Pwiduée pâ, é pwi bée.

²⁴ Gà còo, wâdé tà Pwiduée wâijè, géé goro é pwina jè pwa, â câcaa géé goro é pé cèikî [na ticè pwêe].

²⁵ Jèpwi mwara, âna wâ Rahab, tô ilâri gòronaigé, wâna [ville Iériko]. Âna gorodâ na wâ Pwiduée, âna é nama é târù na araé? Géé goo é tûâ kâ Rahab. Ba é tòpi tupèdu coda *Isaraéla [na ia ru cai pwâniri i ville. Â é naapwâniriru jii tèpa coda kâ tâpé Iériko] â é mwa panuâru còwâ naa jè naigé, â câcaa còoru.

²⁶ [Wâéni é èreé, co tèpa aèjii kôo]: Ê naiiri âboro, âna é bà, wiâna tiâu é nyuâa na. Âna é wârapwiri mwara é cèikî. Ba é bà, wiâna ticè tûâ na wâdé.

3

Iputâmu ma pièkâa naa na picaatâa

¹ Tèpa aèjii kôo wée, guwâ cibwaa nama guwâ wâru na guwâ tèpa pacâmuri âboro [goro é popai kâ Pwiduée pwacèwiibâ]. Ba guwâ tâmogôori pâ, o piwéna cè pai o tèibâ kée.

Ipwacôoco ûmemeejè

² Âjupâra pâ, o cau tagabiajè*, wiâna jè pwa na èpâ, naa na jèpapara pai pwa wée. Êco na wâ pwi âboro na é tâmogôori tòimiri é ûmemee, âna é tâmogôori pitòimirié bwâti na diri pâ muru.

³ Gà còo, jè naa paò na pwâra ôoci, ba na é pitère dâjè, ma jè cau dàbii diri é naiié. ⁴ Pwacèwii é wânga, na jè dàbiié goro é ji ârawânga na dau kîri. Â ipaiwâ, wiâna dau maina i wânga, â wiâna é cètùué é pwéretòotù na dau maina. ⁵ Ê wârapwiri mwara i ûmemeejè, ba ji muru na dau kîri, êco na é pi-ina kée, naa goro é pâ muru na dau maina.

2:12 Galatia 6.2; Jacques 1.25; 1 Pétru 2.16 **§ 2:12** Grec: Wâdé na popai'gâ ma tûâ'gâ, âna câra tâpé na o pitèirâ wiâra é naèà na é naa é târù. **2:13** Mataio 5.7, 18.32–35 * **2:13** Dernière phrase—Grec: Ê pimeari, âna piwéna jii é pitèimuru. **2:15** 1 Ioane 3.17 † **2:17** Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. **2:18** Galatia 5.6 **2:21**

Genèse 22.9–12 **2:22** Hébréu 11.17–18 **2:23** Genèse 15.6; 2 Chroniques 20.7; Ésaïe 41.8 **2:25** Josué 2.1–21; Hébréu 11.31

* **3:2** Tagabia—Coincer.

É pwacèwii ânye

Gà còo, è jì caapwi nari ânye, âna é nama po tòo diri è jè ére na dau maina. ⁶ Â ipaiwà naa goo è ùmemeejè, ba pwacèwii nari ânye, na pâri ma é tòo diri è naijè. Ba é pwi a pa popai na èpà, â é nama dipitiri è wâro kâjè è èpà kèe. Ba è ânye na udàrù gée na ânye maina kà *Caatana!

⁷ Jè tâmogòori pitûâ kâra diri pâ na jèpapara macii, ma marù, ma ârawéà, tiagoro pâ âûtòo ma dòèa. ⁸ Êco na nye ticè âboro na tâmogòori ma é pitûâ kâra è ùmemee. Ba [é pwacèwii è macii na é dau piuti. Â] jè bà goro è auru è poropwèe.

⁹ Gée goo è ùmemeejè, âna jè pwamaina wà Pwiduée. Â nye gée gooè mwara, na jè tojii wà pwi âboro, na é tòpòè wà Pwiduée naa na ânuuè! ¹⁰ Gée na pwâra âboro na caapwi, âna é còobé me è aupwényunuâari, ma è tojii.

Tèpa âji bééò wée, càcaa *târù wiàna wàrapwiri! ¹¹⁻¹² Wàna, ru pipò naima è jawé na, ma jawé maa, na pwàrapò na caapwi? Bwa! Gona è *upwâra wâi, âna é tòpò cè pwâra dipââ†; â é nyara dipâa, âna é tòpò cè pwâra wâi? Bwa! [O nye pwacoé ma wàrapwiri] co tèpa aéjii kòo!

Gà ipakîri ma tânana

¹³ Gona gà niimiri pâ, gà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru? Wâdè na gà paari è autâmogòorimuru goro pâ tûâ'gà. Gà pwa è pwina wâdè ma târù, naa na ipakîri ma tânana. [Ba wâépwiri è pwâra upwâra na me gée goo è âji autâmogòorimuru.]

¹⁴ Êco na, wiàna dipitiri è pwâranümagà è ipwagoo ma iau, â wiàna nümagà na gà ciburà piwéna jii pâra tàpé, â gà cibwaa pi-ina kâgà [goro è autâmogòorimuru'gà] ba tiâu âjupâra na.

¹⁵ Ba è pé 'autâmogòorimuru' na wàrapwiri, âna càcaa muru me gée goo [wà Pwiduée] na wânidò *napwéretòtù. È me gée goo è pâ câbawâdè na èpà kâra naiiri âboro wâni gòropuu. Â wà Caatana kaa, na tòpò naa na pwâranümajè! ¹⁶ Â wâna tâa wè è ipwagoo bau è iau, âna é wée mwara è iputâmu ma pitaèkâa, ma diri pâ na jèpapara tûâ na èpà.

Tûâ kâra âji autâmogòorimuru

¹⁷ Wà pwi âboro na é wâbé goro è autâmogòorimuru kà Pwiduée, âna ticè èpà na pwâranümee. [Wâéni pâ tûâ kèe:

É pwi âboro na pwicîri è wâro kèe];

É pwa diri gée na âji pwâranümee;

É pwi a pwamuru diri tèpa âboro, â câé caa pwaké goorà;

É pwi a tère bwàti pâra tàpé, naa na ipakîri;

É pwi a moo naa na pai tòpi kèe târa;

É pwi a meaari tàpé na rà tâa na géaa;

É pwi âboro na dau wâru kaa pâ pwâra upwâra na wâdè naa na wâro kèe.

¹⁸ Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna rà picâmi è pinaanapò, â jè cau piûnyari diri è pwèe—è târù‡ ma piwâdè naa jaajè.

4

Tûâ na èpà kâra gòropuu

¹ Rà me gée gorodâ pâ iputâmu kàwà, ma è pâ pièkâariwà? Nye me gée goo kaa pâ câbawâdè na èpà, na rà gére pipaa na pwâranümagà! ² Wiàna dau nümagà goo cè jè muru, na ticè kâgà goo, â gà piboo goo pwi jèneregà, na pwa tée. Â gàu piputâmu ma pitòocia ma wâé, ba na o tâa tâgà, tiagoro na pwa na gà pòtâmwereé!

Pwiri nye ticè kâgà, ba câgà mu caa ilari jii wà Pwiduée! ³ Êco na, wiàna gà ilari jiié, â o câgà caa tòpi, ba gà ilari goo è pwâranüma na èpà. Ba gà mudàra è pâ muru na o wâdè tâgà co, wiàra pâ câbawâdè na pitûâ'gà!

⁴ [Gà ina pâ gà pwi âboro kà Pwiduée, èco na] gà naa è pwâranümagà tà pwi jèpwi, â gà pwacèwii pwi âboro na é ciâa jii tò wâdèe. Gona câgà caa tâmogòori pâ, wiàna gà pwi a wâdéari [pâ tûâ na èpà] kâra gòropuu bèeni, â gà pâ nau pwi a cicara wà Pwiduée?! ⁵ Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri* pâ, wà Pwiduée, [âna dau wânümee goo] ba é tòpò naa goo] è *Nyuâae

3:6 Mataio 12.36–37, 15.11,18–19 3:8 Roma 3.13 † 3:11-12 Cè pwâra dipâa—Grec: Cè pwâra olive. 3:18

Mataio 5.9; Héberu 12.11 ‡ 3:18 È târù—Justice. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 4:1 Roma

7.23 4:4 Roma 8.7; 1 Ioane 2.15 * 4:5 Jè pûra naa na Tii Pwicîri—Pwiri è niimiri Exode 20.5; 34.14; Deutéronome 4.24; Zakarie 8.2.

Pwicîri kêe, na dau wânümee gooé†. É, pwiri guwà niimiri pâ piticëmururu naa goo é auwii bëepwiri?

Ipakîriwà na ara Pwi Ukai

6 É *pimeeari imudi kà Pwiduée, âna é dau piwéna awé. Ba wàéni jè auina naa na Tii Pwicîri:

*Pwiduée, âna é cicara
tèpa ipwamainarà.
É naa pimeeari
tà tèpa ipakîrirà.*

Proverbes 3.34

7 Â wiàna wàrapwiri, â guwà ipakîriwà, na ara wà Pwiduée, â guwà pitère dèe. Â, na guwà cicara wà *Caatana, â ée uru jiiwà. 8 Guwà me naa jaa wà Pwiduée, â ée mwa tâa goowà. Â wâguwà na guwà bwaa pwa na èpà, âna guwà cèitiri é èpà gée na é wâro kàwà! Â wâguwà na pitadàrù é pwàranümawà, âna guwà piénawéna kà Pwiduée naa na diri é pwàranümawà†!

9 Nabwé èa ma ipwàdée kàwà! Guwà i ma pijinünü goro é èpà kàwà! 10 Guwà ipakîriwà naa naporomee Pwi Ukai, â wàé, âna ée mwa ipwamainawà.

Cibwaa ipicocooriwà

11 Tèpa aèjii kôo wée, guwà cibwaa ipicocooriwà. Ba wiàna gà ipicocoori ma pitèi pwi a cèikî béegà naa goo Kériso, â gà ipa ba ticëmururu naa goo‡ é naèà kà Pwiduée, [na ina pâ, na jè pimeeari tèpa àboro. Â wàilàpà na nama gà wàrapwiri? Pàragà na] gà pitère dàra co é naèà! 12 Ba nye caapwi co wà Pwina é naa é naèà bëepwiri, â nye wàé co na é pitèjèe goo. Â wàé co na é tàmogòori pa-udò tèpa àboro, ma nama tiàurà. Â wàgà wàa, na gà niimiri pâ, gà pitèi pwina é tàmwünyabwèrigà?

Patère tèpa pwa neemururà

Càcaa wàjè na tâjùru wâro kâjè

13 Guwà tàpo tâmaariô, làpé! Wà pàra tàpé gée goowà, âna rà wàrani târa pai ina kàra pâ: «Jè pâra naa na ville widàuru, ba na jè bu mwani wé. Â gée na càuru caapwi naja, â o dau wàru mwani kâjè!» 14 Wàna, gona guwà tàmogòori cè pwina o tèepaa dariwà widàuru?! Bwa! Ba é wâro kâjè, âna pwacèwii é aérà*, na é tèepaa; â càcaa gòiri, â jèe tiàué còwà! 15 Jè cibwaa wàrapwiri. Wàdè na jè ina co pâ: «Wà Pwi Ukai, âna é tâjùru é wâro kâjè. Widàuru, âna pâri ma é pa còwà†.» 16 Éco na wâguwà, âna guwà pi-ina kàwà goro pâ auniimiri kàwà, na me gée goo é pai pwamainawà! Â wàépwi é muru na po dau èpà. 17 [Guwà ipwacòoco, ba] wà pwina é tàmogòori é muru na wàdè na é pwa, â wiàna câé caa pacoo, â [pwacèwii na] é pwa na èpà.

5

O pwa aré kàwà!

1 Guwà tère, wâguwà na dau wàru pâ neemuruwà! Guwà i ma càwé goro pâ aré na o tèepaa mariwà! 2-3 Ba guwà jèe nye panaimari é pâ neemuruwà târa é gòropuu bëeni na o tiàué*. Â o jèe wai é pâ neapià kàwà, â botéré é pâ àrabwée kàwà na dau wàdè. Â o jèe cîri diri é mwani kàwà, â o panaimari é dâué, ba na bèpicapwà goowà. Â o mwa tòpòwà naa na ânye, â tòwà†. 4 Guwà còo, é mwani na guwà iauri jii tèpa wakè kàwà†, âna ée mwa picipapwà goowà. Â wà Pwi Ukai Pwiduée na dau pwa pàtamee awé, âna é jèe nye tère é pwàra to kà tèpa àboro bëepwiri!

† 4:5 É tòpò naa goojè é Nyuàaé Pwicîri kêe, na dau wânümee gooé—é, É Nyuàaé Pwicîri, âna é cicara é iau ma piboo kâjè, é, Wà Pwiduée, âna é dau càbawádè é pwàranümajè na é tòpò naa goojè, é, É pwàranümajè...âna é ciburà càbawádè pâ muru, â é ciburà piboo. 4:6 Proverbes 3.34; 1 Péturu 5.5 4:7 Éfésò 6.12 4:8 Ésaie 1.16; Zakarie 1.3; Malachie 3.7

† 4:8 Guwà piénawéna kà Pwiduée, naa na diri é pwàranümawà—Grec: Cèitiri èpà gée na pwàranümawà. 4:10 Job 5.11; 1 Péturu 5.6 § 4:11 Ipa ba ticëmururu naa goo—Grec: Pitèi. 4:12 Roma 2.1, 14.4 4:13 Luka 12.18–20 4:14 Psaume 39.6,12; Proverbes 27.1 * 4:14 Aérà—Brouillard. † 4:15 Grec: Wàdè na guwà ina co pâ: Wiàna é càbawádè wà Pwi Ukai, â jè o wâro, â jè o wàrani. 4:17 Luka 12.47 5:2-3 Mataio 6.19 * 5:2-3 1^{re} e phrase—é, Guwà panaimari târa pwi Bénabwé Tòotù {na wà Pwiduée, âna ée mwa pitèi tèpa àboro}. † 5:2-3 Grec (nee tii 3): É mwani mii ma mwani pwaa kàwà, âna jèe pwee, ba na bèpitòtiwà, â o mwa uti é piàwà pwacèwii é ânye. 5:4 Deutéronome 24.14–15 † 5:4 Tèpa wakè kàwà—Grec: Tèpa àboro na rà piünnyari é aupwanapò kàwà.

⁵⁻⁶ [Ipwacôoco, ba] wâru pâ âboro na guwà dâtirâ naa na wâra pitèimuru, êco na nye ticè èpâ na rà pwa tàwâ. Â rà tòpi è wârimuru na dau gòo, ba jèe càcaa pâri ma rà pwamurâ[§]. Â gée goo pâ tùâ kàwâ bèepwiri, â guwâ nama rà bà. [Ûu, guwâ dau ipwacôowâ!] Jèe po dau wâdè pai tâa kàwâ ni gòropuu, ba guwâ jèe piniimiriwâ co. Â guwâ pwa diri è pâ pwina guwâ câbawâdè. Â jèe pwâro nanaawâ, â jèe ipwâdèe pwâranùmawâ. [Â nye wâdè, ba ée jèe tèepaa tòotù na o naa wârimuru tàwâ!]

Bénabwé popai

Pidâpwicâariwâ naa na pâ aré

⁷ Tèpa aèjii kôo naa na nee Kériso, guwâ pidâpwicâariwâ tèepaa naa goro cè pai o mwa wâjué còwâ kâ Pwi Ukai. Guwâ jèe niimiri cai è aupwanapò. Jè câmi, â jèe pitapacîri è pâara kâra popaa, na é nama cipu pâ arapwûru. Â jèe pidâpwicâarijèe tiagoro è pâara târa piûnya. Â wâépwiri co na jèe o tòpi è pumara wakè kâjè na dau wâdè*. ⁸ Êkaa na wâdè na guwâ cimwû ma pidâpwicâariwâ, ba ée jèe wâjué me còwâ wâ Pwi Ukai.

⁹ Guwâ cibwaa picipwâ goo wâ tèpa cèikî béewâ, ba péa o pitèiwâ. Â wâ pwi a pitèimuru [na wânidò *napwéretòotù] âna é jèe pipwabwâtié, â é jèe tà wâni goropwârawâ! ¹⁰ Tèpa aèjii, guwâ ipwacèwii wâ tèpa *péroféta biu, wâilâ na rà ipa popai naa na nee Pwi Ukai. Ba rà dau pidâpwicâarirâ, naa na pai tâa na aré kâra [ma pai tubaèpâ târa].

¹¹ Â jèe dau pwamaina wâ tàpé na rà pidâpwicâarirâ, na rà tâa na aré ma tòina [na dau maina] pwacèwii wâ Job. Ba jèe cau tâmogòori è jèkutâ gooé. Â jèe còo pâ, gée na càuru diri [pâ muru na dau èpâ, â] wâ Pwi Ukai, âna é mwa naa tée pâ muru [na dau wâdè awé]. Ba wâ Pwi Ukai, âna é dau pwi a mearijèe, ma pwa na wâdè tâjè, ba dau wânümee gooje.

¹² Jèpwi mwara, co tèpa aèjii, âna wâéni è muru na dau âjimuru: [Gâ pacoo i pwi ia gâ ina.] Â gâ cibwaa *ipwataâboro [imudi]. Gâ cibwaa ina é neeremuru, pwacèwii 'napwéretòotù' é, 'gòropuu', ba na *paâjupâra è auipwataâboro'gâ. [Ba wiâna gâ pitanami] â gâ o pwa wârimuru. Bwa, wâdè na gâ ina co pâ «Ûu» [â gâ pacoo]. É, wiâna tàutâgâ, â gâ ina co pâ «bwa».

Pwâra pwapwicîri kâ pwi a cèikî

¹³ Gona pwa cè pwi jè è rapâarawâ cèna é tâa na aré ma tòina? Wâdè na é pwapwicîri! Â pwa cè pwi jèpwi cèna é ipwâdèe? Â wâdè na é nyabi ma ipwamaina Pwiduée. ¹⁴ Pwa cè pwi jè è rapâarawâ cèna é maagè? Wâdè na é todâ tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, ba na rà pwapwicîri kèe, ma *upwaaé goro l'huile^f, naa na nee Pwi Ukai.

¹⁵ Ba wiâna gâ cèikî ba mwû, na gâ pwapwicîri kâ tèpa maagè, â o tiâu maagè kâra, â ée mwa nama rà wâdè còwâ wâ Pwi Ukai. Â wiâna pwa cè jè èpâ kâra, â ée mwa pwanaurirâ.

¹⁶ Â ipaiwâ wiâna gâ [pitanami, â gâ] pwa na èpâ. Wâdè na guwâ pi-inapâpari tàwâ, ba na guwâ ipwapwicîri kâwâ. Â ée mwa nama guwâ wâdè còwâ wâ Pwiduée. Ba dau pwa nii kâra é pwâra pwapwicîri kâ pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée.

¹⁷ Guwâ niimiri wâ péroféta *Élia biu, âna é nye pwi âboro pwacèwiijèe. Â é dau pwapwicîri, ba na o càcaa popaa. Â nye ticè popaa kaa, naa na âracié naja ma 6 parui! ¹⁸ Â gée na càuè, â é pwapwicîri còwâ, â nye cooboo kaa é popaa, â cipu còwâ utimuru.

Pawâjuépiri còwâ tèpa béewâ

¹⁹⁻²⁰ Tèpa âji béèò, wiâna é gére imwûru jii è âjupâra cè pwi jè a cèikî béewâ, â wâdè na guwâ mudâra, ma guwâ pawâjuépiriè me còwâ [dâ wâ Pwiduée]. Ba wiâna guwâ wârapwiri, â guwâ o upaè jii è pwâra bà [dâra gòiri awé] â wâ Pwiduée, âna ée mwa pwanauri diri pâ èpâ kèe.

5:5-6 Luka 16.25 § 5:5-6 1^re & 2^ee phrases—Grec: Guwâ jèe pitèi pwi âboro na é târù, â guwâ nama é bà. Â câe caa pwamurué. 5:7 Deutéronome 11.14; Jérémie 5.24 * 5:7 Grec: Wâ pwi apwa napò, âna é tapacîri è pâiri napuu na dau wâdè, ba é pidâpwicâariè tiagoro na é tòpi è pâbéaa kâra popaa, bau é béarailu kâra popaa. 5:8 Roma 13.11–12; 1 Péteru 4.7 5:11 Exode 34.6; Job 1.21–22, 2.10; Psaume 103.8 5:12 Mataio 5.34–37 5:14 Maréko 6.13 † 5:14 Upwaaé goro l'huile—Wâ tèpa Juif, âna rà upwaa tàpé na rà maagè goro nûru élaio (olive) na rà pwapwicîri ba kâra. 5:15 Maréko 16.18 5:17 1 Rois 17.1, 18.1 5:18 1 Rois 18.42–45 5:19-20 Galatia 6.1 5:19-20 Proverbes 10.12; 1 Péteru 4.8

Pâbéaa kâra tii kâ Pétéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi *apostolo, ma pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri. É pitu tée wà Silas (côo 5.12), ba pwîri é pwi a tâmogòori bwàti pwa tii naa na grec.

É wii wiidà?

Nabibiui kâra *naja 62 ma 64, na pàara na wà pwi ukai kâ tèpa *Roma, wà Néron, âna é tapoo tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Munaa é wii géé Roma wà Pétéru (na ina goo wê pâ *‘Babulona’ na 1 Pétéru 5.13).

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na càra caa tèpa *Juif, â na rà wâro na province Asia kâ tèpa Roma, wâna ére na ina goo pâ Turquie nabà. Â tii tà diri tèpa cèikî na tubaèpà tàra.

Cina é wii?

Wà tèpa cèikî, âna rà tâa na é tàbwàti na pâ naja na wâru. Êco na pwa tèpa âboro na rà tapoo cicararà ma tubaèpà tàra. Â rà cètùu wà pwi ukai kâ tèpa Roma, wà Néron, ba na é tubaèpà tàra mwara. É wii wà Pétéru, ba na é pagòo tèpa cèikî naa na pâ aré kâra.

Dà ére é tii bèeni?

Wàjè na jè cèikî naa goo wà Iésu, âna jè pâ nau tèpa âboro na é Ba kâ Pwiduée, géé goo pai pwa *ârapwaaillò goo Iésu Kériso. Jèe *upwaaajè naa na nee Kériso, â wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri na diri pâ tòotù. Wiâna tubaèpà tâjè, â wâdé na jè niimiri pâ wà Kériso, âna dau tubaèpà tée, â wâdé na jè pidâpwicâarijè naa na ipwâdéé, pwacèwiié. Ba o tâa tâjè pâ *aupwényunyuaári na wânidò *napwéretòotù na o tâa dâra gòiri awé (1.3–4, 5.12).

Pai pitâgòo tii 1 Pétéru

Ipwabwàcu (1.1–2)

É pa-udòjè Pwiduée â é pwényunyuaarijè (1.3–12)

Wârori wâro na pwicîri (1.13–2.10)

Wâro kâjè naa jaa tàpé na càra caa tâmogòorié (2.11–25)

Popai tà du duadà (3.1–7)

Jè pidâpwicâarijè naa tubaèpà tâjè (3.8–4.19)

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri (5.1–4)

Bénabwé popai ma ipicijii (5.5–14)

Ipwabwàcu

1 Wâgo Pétéru na pwa tii. Go pwi *apostolo kâ Iésu *Kériso, [ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kée]. Go cau wii tàwà, tèpa âboro kâ Pwiduée na pa-ipiinariwà pitiri pâ na province —wà Pont, ma Galatia, ma Cappadoce, ma Asia ma Bithynie*. 2 Wà Pwiduée Caa, âna é jèe pitòrigariwà, ba wàépwi é auniimiri kée géé na biu. Â é *Nyuâaê Pwicîri kée, âna é nama guwà pwi Ba kée na é pwicîri. Â wà [Pwina naîé] Iésu Kériso, âna é jèe cèitiri é pâ èpà kàwâ† goro pai joro wâra é domii kée. Â guwà jèe tèpa âboro na guwà pitère dèe.

Wâdé naa tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na piédò ma wéna! Cidòri nyuâawà!

É pa-udòjè Pwiduée â ée mwa dau pwényunyuaarijè

3 Pwamaina Pwiduée, pwi Caa kâ Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso! Ba dau maina awé é pimeaari imudi kée ba kâjè. Â é naa tâjè é wâro na bwaa âmué, géé goro é pai wâro còwâ géé na aubâ, kâ Iésu Kériso. Â géé goo kaa pwîri, â tâa tâjè mwara é cèikî na tâbawêe, 4 naa goo diri pâ *aupwényunyuaári na jè tapacîri. Â wâéni: O cau tâa tâjè tèpa naî Pwiduée é *aamwari na wânidò *napwéretòotù—pwi aamwari na dau wâdé awé, â na càcaa wai ma botère, ba é tâa dâra gòiri awé!

* 1:1 Pont...Bithynie—Diri pâ province bèépwi, âna tâa napò Turquie nabà. 1:2 Roma 8.29; 2 Tésalonika 2.13 † 1:2 3^c phrase—Grec: É pai upwaaawà goro é domii kâ Iésu. Wà tèpa Juif, âna rà tètâmwara é paaci, â rà upwaa tèpa âboro goro é domii kée, ba na rà cèitiri èpà kâra. Nabàni, âna é pai bà kâ Kériso, âna é pwi ârapwaaillò na cèitiri èpà kâjè. Ucina mwara goro é auipwataâboro kâjè ma wà Pwiduée, ma câmu kée pâ, jè o mwa pitère dèe. (Còo Exode 24.5–6, ma Hébéru 9.18–21.)

1:4 Kolosé 1.12

⁵ Ba é pa-udòjè wà Pwiduée gée goro é ceìkí kâjè [naa goo wà Kériso]. Á é géré wéaaríjè goro é nìi ma pátàmee, ba na jè o mwa bàra tòpi bamwara diri é aupwényunyuári kée, na o àpàpaa na Tòotù pwiçò†.

⁶ Gée goo diri pà pwi bèepwiri, à wádé na guwà ipwádée na guwà taa na pà na jèpapara aré ma tòina. Ba nye wádé na wàrapwiri na jì pàara bëeni dau úgé, ⁷ ba na tacai é ceìkí kàwà. Ba pwacèwii é mwani mii, na jè cìri naa goro ànye, ba na cèitiri é pwina tòri gée goo^S. Á é ceìkí, àna dau àjimuru awé jii é mwani mii, na o tiàué na jè tòotù. Á wiána é tà cimwú é ceìkí kàwà [gée na càuru pà tacai] à guwà o mwa tòpi é pinabawádé ma ipwamaina ma pitòbuari, na é tòotù na ée mwa pipaarié tãra diri tèpa àboro wà Iésu Kériso.

⁸⁻⁹ Cãguwà caa mu cõo wà Iésu, èco na wãnùmawà gooé. Á bwaa cãguwà pà cõoé, èco na guwà tàgére ceìkí naa gooé. Á gée goo kaa pwiri, àna é pa-udòwà wà Pwiduée, [ma naa tàwà é *àji wãro]. Á o nye dau maina awé kaa é ipwádée kàwà, na pwacóé ma jè ina.

Inapàpári gée na biu pai pa-udòjè

¹⁰⁻¹¹ Wà tèpa *péroféta biu, àna rà mara pame é popai kà Pwiduée, na rà tura goo é àraimeai na jè o mwa tòpi—é pai udò kâjè [naa na àji wãro]. Ba é taa goorà é Nyuúàé Pwiciiri kà Kériso, à é nama rà inapàpári béaa é pai taa na aré ma bà kà Kériso, bau é pai maina ma muugère kée gée na càué. [Èco na càra caa tãmogòori é pai ina wàra é popai na rà pame!] Á rà dau pinùnùma naa goo, ma pimudàra ma rà tãmogòori pà, o [wàilàapà, ma] wiidà, ma o wãnanu.

¹² Ba é ina tãra wà Pwiduée pà, èdiri pà muru na rà inapàpári naa na nee, àna o mwa cõo [gée na càura co] ba kâjè nabà. Á [wàé kaa pwiri é pwina tèepaa. Ba] tèpa àboro [na ia é cùrurà pà wà Pwiduée] àna rà jèe picémara tàwà é Picémara Wádé, naa na é pátàmara é Nyuúàé Pwiciiri, na é cùrué boome gée napwéretòotù. Á guwà cõo, [nye muru na po dau pwényuúà] na rà niã boo wà tèpa *angela, ba na rà cõo [é pwina tèepaa].

Wãrori wãro na pwiçiri

¹³ Guwà pitaniimiri diri pà aupwényunyuári bèepwiri, na o tà tàwà na tòotù na ée mwa pipaarié wà Iésu Kériso. Guwà nùnùmari bwàti, à guwà piaabòriwà, à guwà tà tàci, ba na guwà pwa é wakè [kà Pwiduée]. ¹⁴ Guwà pitère dèe, ba guwà tèpa naiè. Á guwà cibwaa wãro wiãra pà cãbawádé kàwà na èpà, pwacèwii pai pwa kàwà béaa, na bwaa cãguwà caa pãji tãmogòori wà Kériso. ¹⁵ Guwà ipapwiciriwà, naa na pà tã kàwà. Ba wà Pwiduée na é todàwà, àna é pwiçiri. ¹⁶ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwiciiri pà: *Guwà ipapwiciriwà, ba go Lévitique 19.2*

Papwiciri Pwiduée

¹⁷ [Wádé na guwà pitaniimiri pà] wà Pwiduée na guwà pwapwiciri tée, ma ina gooé pà Caa, àna cãe caa pwaké goro àboro. Á ée jèpa pitèjè jèca goro é pwina jè pwa. Èkaa na guwà dau papwicirié, na guwà bwaa wãro ni gòropuu.

¹⁸ Ba guwà tãmogòori bwàti pà, [guwà tèpa àboro kée nabàni. Ba] é jèe wãriwà goro é wãri wèe na dau maina awé. É upawà jii é wãro kàwà béaa, na càcaa pãri ma é naa tàwà cè àji cidòri*. Ba ia guwà tèpa *ènwéna kiri kãra diri pà tã na èpà, na ia guwà popa jii tèpa jooorowà.

Cãe caa wãriwà wà Pwiduée goro mwani mii, é, mwani pwaa, é, goro cè pàra muru na o wai ma botére. ¹⁹ Bwa! É upawà goro é domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kàwà]—domii na po dau maina awé wãri wèe. Wà Kériso, àna ticè èpà gooé, pwacèwii é nari mutò na pwa àrapwaaillò gooé, na ticè tòri ma maagé gooé.

²⁰ Ba é jèe mara pitòrigarié wà Pwiduée, béaa kãra pai tòpò kée é gòropuu, [ba na ée mwa bà, ma tipijè jii é pà èpà kâjè]. Á wà Kériso, àna é jèe nye tèepaa na pàra kâjè nabà—naa na pà bènabwé tòotù. Á guwà cõo, é jèe pwa pwiri ba kàwà! ²¹ Nye gée gooé kaa, na guwà ceìkí naa goo wà Pwiduée, na é jèe pawároé cõwà gée na aubà, ma naa tée é pai maina ma muugère. Wàépwiri na guwà tãmogòori pà, wà Pwiduée, àna ée mwa naa tàwà é pwina é jèe ina†. Á guwà tapaciiri goro ceìkí.

1:5 Ioane 10.28, 17.11 † **1:5** Tòotù pwiçò—Bénabwé tòotù. É tòotù na ée mwa wãjué cõwà wà Iésu Kériso, ba na é pwi apitúà naa goro diri pà muru naani gòropuu ma na wãnidò napwéretòotù. Na pwi tòotù-bà, àna wà Pwiduée, àna ée mwa nama bwaa àmùe diri pà muru. **1:6** Jacques 1.2; 1 Pétéru 5.10 **1:7** Proverbes 17.3; Zakarie 13.9; Malachie 3.3; Jacques 1.3 **S 1:7** Pwacèwii mwara pai wàèuru é iri da naa gòro ànye. **1:8-9** Ioane 20.29; 2 Korénito 5.7 **1:10-11** Mataio 13.16-17 **1:10-11** Psaume 22 Ésaie 53 Luka 24.26-27 **1:14** Roma 12.2; Éfésò 2.3, 4.17-18 **1:16** Lévitique 11.44-45; Mataio 5.48 **1:17** Roma 2.11; Auinapàpári 2.23 * **1:18** Na càcaa pãri ma é naa tàwà cè àji cidòri—Grec: Na ticémuru naa goo. **1:19** Apostolo 20.28; Hébéru 9.12-14 **1:20** Éfésò 1.4 **1:21** Ioane 14.6; Roma 5.1-2 † **1:21** 2^e phrase—Espérance en Dieu.

Pimeaariwà

²² Guwà jèe tòpi ê [popai na] âjupâra, [ê *Picémara Wâdé goo wà Iésu Kériso] â guwà pitère dèe. Â jèe cèitiri ê pâ èpà kàwà gée na ê pwâranümawà. Â gée goo kaa pwiri, â jèe pâri ma guwà meaari tèpa cèikì béewà, gée na âji pwâranümawà. Êkaa na wâdé na guwà tà ciburà wàrapwiri, ²³ ba jèe pitèpawà còwà, â ê wâro na guwà jèe tòpi, âna é dau piwéna jii ê pwina guwà tòpi jii du nyaa ma caa kàwà. Ba êpwiri, âna muru na o wai ma botéré†. Êco na ê wâro na bwaa âmué na go ina, âna o tâa dâra gòiri awé, ba é me gée goo ê Popai kà Pwiduée—pwi Popai na é *wâro dâra gòiri awé.

²⁴ *Ba rà pwacèwii
ê murumwatò
diri pâ âboro.
Rà o mwari diri.
O tiâu pwényuâa kàra
pwacèwii murubuké
na é jèe moo ma tûuboo
[ma wai ma botéré].*
²⁵ *Napwa naa goo
ê popai kà Pwi Ukai,
âna o tâa awé!
É cimwù dâra gòiri!*

Ésaie 40.6–8

Guwà còo, ê popai bèepwiri, âna ê Picémara Wâdé, na jèe picémara tàwà!

2

¹ Wiàna wàrapwiri, â guwà cibwaa gòmapwa! Guwà tètâjii diri pâ tûa na èpà, pwacèwii ê ipwa tûa, ê piboo, ma é picocoo. ² Guwà jèe niimiri cai é ji nari èpo na bwaa tapoo pitèpaé. Nye caapwi co é muru na wâdé tée—ê nûru di. Â wâdé na guwà wàrapwiri naa goo ê popai [kà Pwiduée]. Guwà naa nùmawà naa goo, â guwà dau iari. Ba wàèpwiri é utimuru [târa é pwâranümawà] na càcaa pinaanaimari ma cè jè muru. Â naa tàwà, ba na guwà o imaina too, â na o tâbawée ê wâro na bwaa âmué naa goowà. ³ Ba guwà jèe nari* gée goo ê pai wâdé awé kà Pwi Ukai.

Iésu âna é âji atù pàara wà

⁴ Guwà medari wà Pwi Ukai Iésu, [â guwà tâa jaaé]. Ba wàé pwi pàara ê wâro kâjè, ma pwi atù na é wâro! Rà tètâjiié wà tèpa âboro èpà, êco na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba dau pwamuru naa gooe. ⁵ Â wâguwà mwara, âna guwà pwacèwii pâ atù na wâro. Wâdé na guwà pipanuâwà [tà Pwiduée] ba na é tòpòwà, naa na wà pwicîri kèe na é gére bari. Jèpwi mwara, âna guwà pwacèwii tèpa pwa ârapwaaillò, [ârapitòrigari kà Pwiduée, ba na guwà cau piênawéna kèe] naima. Â pârawà na guwà tòpò pâ âraimeai na o wâdé tée—âraimeai na me gée goo é wakè kâra Nyuâaé Pwicîri naa goowà. Â ée mwa tòpi wà Pwiduée, gée goo i pwi ia é pwa wà Iésu Kériso†. ⁶ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goowà Iésu] pâ:

*Gà tère ni, co Ba!
Go pitòrigari pwi atù,
atù na pwâra;
na maina wâri wèe
pwi neapiâ kôo.
Go tòpòe naa *Siona,
[gòrojaa kôo,
napò pwicîri kôo.
É atù târa wâro!]
Rà mwa piétò†
wà tèpa âboro*

1:22 Ioane 13.34; Roma 12.10 † **1:23** 1^r e & 2^e phrases—Grec: Pitèpawà còwà, â càcaa gée goo é arapwüru na o wai ma botéré; â nye gée goo é arapwüru na tâa awé. **1:24** Ésaie 40.6–8 **2:1** Éféso 4.22; Jacques 1.21 **2:3** Psaume 34.9 * **2:3** Nari (é, namiri)—Goûter. **2:5** Éféso 2.21–22; Auinapàpari 1.6 † **2:5** Dernière phrase—é, Âraimeai na guwà tòpò, na é naigé mee wà Iésu Kériso. **2:6** Ésaie 28.16; Éféso 2.20 † **2:6** Rà mwa piétò—é, O cago caa panuâra. Grec: O càra caa kamu.

na rà cèikî naa gooé.

Ésaïe 28.16

7 Â guwà còo, dau âjimuru tâjê i pwi atü bèepwiri—[wà Iésu Kériso] ba jê jêe cèikî naa gooé. Êco na [wàéni é popai goo] wà tàpé na tàutàra na rà cèikî naa gooé:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wâé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*

Psaume 118.22

8 Â jèpwi mwara:
*O cigòtù â
tèpa cicrao;
Rà tûuboo awé
gée goo Atü kôo-bâ!*

Ésaïe 8.14

Wàépwiri wà tàpé na càra caa cèikî naa gooé, [âna rà jêe tûu awé]. Ba wàépwiri é câbawadé [kâ Pwiduée] goo wà tàpé na càra caa pitère dâra é popai kêe.

Guwà pwi Ba kâ Pwiduée

⁹ Wâguwà, âna guwà pwi Ba na pwicîri kâ Pwiduée, Pwi Ukai. É jêe pitòrigariwâ, ba na guwà pwi Mwacîri kêe; pacimawâ, ba na guwà tèpa pwa ârapwailò kêe; pa-udòwâ, ba na guwà tèpa âboro kêe; todàwâ gée na bàutê, naa na pwéelaa ma muugère kêe, ba na guwà inapàpari é pâ muru na pwényuâa na é jêe pwa!

¹⁰ Napwiri, âna câguwà caa tèpa âboro na jê mwaciri, â nabâ, âna guwà jêe pwi Ba kâ Pwiduée. Béaa, âna câguwà caa tòpi é pimeaari kêe, â nabâ, âna guwà jêe tòpi!

Wâro na pwamaina Pwiduée naa jaa tàpé na càra caa tâmogòrié

¹¹ Tèpa âji béed wée, guwà tèpa pârame naani gòropuu, ba càcaa âji napò kàwâ! Â go ina tàwâ [gée na diri pwâranümoo] pâ, guwà cibwaa pâra wiâra é pâ câbawadé kàwâ na èpâ. Ba pâ muru bèepwiri, âna rà pipaa dâra é pwâranümawâ.

¹² Guwà ipwacòoco goro é pai wâro kàwâ, naa nabibiü kâ tàpé na càra caa cèikî. Wà tàpéebâ, âna rà o picocooriwâ, â rà ina pâ, guwà tèpa âboro èpâ, êco na rà o mwa còo diri pâ muru na wâdé na guwà pwa. Â rà o pwamaina Pwiduée, na Tòotù na ée mwa tèepaa me§.

Pitère dà tèpa pitûâ kâra napò

¹³ Guwà tèpa âboro kâ Pwi Ukai [Iésu Kériso]*. Êkaa na wâdé na guwà ipakîriwâ na ara é pâ pitûâ kâra é napò, wiâna pwi ukai naa napò maina, ¹⁴ é, wiâna tèpa pitûâ na é pacimarâ. Ba pwa tàrù kâra, ma rà pwa wârimuru tà tàpé na rà pwa na èpâ, ma càdiri tàpé na rà pwa na wâdé. ¹⁵ Ba wàépwiri câbawadé kâ Pwiduée. Â wâdé tée na guwà wârori é wâro na wâdé, ba na guwà târi é pwâ tàpé na rà picocooriwâ imudi†.

¹⁶ Âjupâra pâ, [é jêe tipiwâ wâ Pwi Ukai, â] pwa tàrù kàwâ târa pwa diri pâ muru. Êco na guwà cibwaa popa é tàrù kàwâ bèepwiri, ba na guwà pwa na èpâ! Bwa! Pwi tàrù, ba na guwà piênawéna kâ Pwiduée [naa na diri pâ muru]. ¹⁷ Êkaa na guwà tòimiri pâ âboro diri; â guwà ipakîriwâ na ara pwi ukai naa napò; â guwà meaari tèpa cèikî béewâ; â guwà dau papwicîri wâ Pwiduée.

Ipakîrijê pwacèwii Kériso

¹⁸ Wiâna gà pwi *ênawéna kîri kâ pwi jêe âboro, â wâdé na gà ipakîrigâ, â gà dau tòimirié. Â ipaiwâ é càragâ, wiâna é pwi âboro na é tàrù ma moo, é, wiâna é pwi âboro èpâ ma pwi a

2:7 Psaume 118.22 2:8 Ésaïe 8.14–15 2:9 Exode 19.6 2:10 Osée 2.25 2:11 Galatia 5.17,24 2:12

Mataio 5.16 § 2:12 Na Tòotù na ée mwa tèepaa me—Pwiri pwi tòotù na ée mwa pitè: é gòropuu wâ Pwiduée, é, pwiri pwi tòotù na é cèikî naa gooé wâ pwi jêe âboro, â é tòpi é âji wâro. É, pwiri mwara é tòotù na é tâa na aré na, wâ pwi jêe âboro.

2:13 Tito 3.1 * 2:13 Guwà tèpa âboro kâ Pwi Ukai Iésu Kériso—Grec: Gée goo wâ Pwi Ukai. 2:15 1 Pétèru 3.16

† 2:15 Na rà picocooriwâ imudi—Grec: Na ticé nûmarâ. 2:17 Roma 12.10 2:18 Efésò 6.5

putàmù. ¹⁹ Ba pwiri nye ticè majoro é pai tubaèpà tâgà kêe. Â wiàna wàrapwiri, â o cidòri nyuâagà[†], wiàna gà pidàpwicâarigà, naa na pâ aré na wàrapwiri, gée goro pai pitère dâra'gà wà Pwiduée. ²⁰ Êco na, wiàna gà tâa na aré, gée goro pai pwa'gà è pwina èpà, â nye ticè cidòri'gà!

Dau wâdé tà Pwiduée, wiàna gà pidàpwicâarigà naa na pâ aré, gée goro pai pwa'gà è pwina tàrù. ²¹ Ba èkaa pwiri na é todajè naa goo. Ba gà còo, é jée maagé còo wà Kériso ba kâjè, â é jée naa tâjè è câmu, â wâdé na jè pâra wii naigé kêe, ma ipwacèwiié. ²² Ba wà Kériso, âna:

*Nye ticè èpà na é pwa,
ma ticè na pwà na é ina.*

Ésaie 53.9

²³ Rà nye tànyiriê,
â câé caa tòpi.
Rà tubaèpà tée,
â câé kànarirà.
É ipanuâé tà Pwiduée,
na tàrù pai pitèi kêe.
²⁴ É popa èpà kâjè,
naa na nalié.
É kakeri diri
naa goro satauro.
É tapàgà pitûâ kàra[§].
É tipijè jii é tojii.
[É naa tâjè tàrù]
ba na jè wâro,
ma jè pâra ba tàrù!
É nama jè wâdé còwâ;
goro aurumuru kêe.
Â tiâu maagé kâjè!
²⁵ Jè tèpa mutò kêe.
Jè jèe imwüru;
â é popajè còwâ.
É wéaarijè diri
dàra gòiri awé!

3

Popai tà du duadà

Pa ilàri

¹⁻² Napwa naa goowà co ipâé, âna guwà ipakíriwà naa goo tèpa éawà. Â ipaiwà wiàna pwi éagà, âna câé caa pwi a cèikí. Ba wiàna gà wàrapwiri, â jée câgà caa ina tée cè popai, ba é jée po cèikí gée goo è tûâ'gà. ³ Gà cibwaa coona ârabwée na po dau maina wâri wée, â gà cibwaa po dau tòpò pâ mwani mii ma perle, ba na gà pipaaringà. Ba é pai pwa ârabwée'gà, ma pai pwa wée pûrugà, ma pai tòpò mwani mii, âna muru naa naiiri âboro co, â càcaa âjimuru*.

⁴ Ba é âji pwényuâa'gà, âna é moo ma pitòimiri ma pinaanapò na tâa na pwâranûmagà. Wâépwiri ârabwée na o càcaa wai; pwi aamwari na dau wâdé tà Pwiduée. ⁵ Ba rà wàrapwiri pa ilàri, na rà cèikí naa goo wà Pwiduée naa pâara biu, â rà piaabòrirà. Ba rà ipakírirà naa goo tèpa éarà, ⁶ pwacèwii wà Sara, na é pitère dà wà *Abérama, â é ina gooe pâ 'pwi ukai'. Â gà o tò èpo kêe, wiàna gà pwa è pwina wâdé, â gà cibwaa nama wâgotâgà [na gà ipakírigà na ara pwi éagà].

Tèpa paaò

⁷ Ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa paaò. Wiàna gà piéa, â wâdé na gà wéaari tò wâdàgà, â gà moo naa gooe, ba pwa nii'gà jiié. Â gà dau papwicíriê mwara, ba wà Pwiduée, âna é

[†] **2:19** Cidòri nyuâagà—é, Muru na wâdé, é, Ée mwa pwényunyuâariwà wà Pwiduée. **2:20** 1 Péturu 3.14,17 **2:21** Mataio 16.24; Ioane 13.15 **2:22** Ésaie 53.9 **2:23** Ésaie 53.7; 1 Péturu 3.9 **2:24** Ésaie 53.5-6; Roma 6.11 **§ 2:24** É tapàgà pitûâ kàra... Grec: Jè bà naa goo pâ èpà kâjè. **2:25** Ézékiel 34.5-6; Mataio 9.36; Ioane 10.14; Hébéru 13.20-21
3:1-2 Éféso 5.22 **3:3** 1 Timotéo 2.9 * **3:3** Muru naa naiiri âboro co, â càcaa âjimuru—Grec: Muru na wâgòroigé.
3:6 Genèse 18.12 **3:7** Éféso 5.25

jèe naa tée è *âji wâro, pwacèwii na é jèe naa tâgâ. Ba wiàna gà wàrapwiri, â ée tère è pwâra pwapwiciri'gâ wâ Pwiduée.

Jè pidàpwicâarijè na tubaèpâ tâjè

⁸ Wâdé na caapwi pwâranümawâ, [wâguwâ diri tèpa cèikî naa goo Iésu]. Guwâ dau pimeariwâ jècaa géee na pwâranüma na moo, â guwâ dau pitu tâwâ, ba guwâ tèpa aéjii naa na nee Kériso. Â guwâ jèpa ipakîriwâ. ⁹ Wiàna rà pwa tâwâ è pwina èpâ wâ para tàpé, â guwâ cibwaa pawâjuèpiri tàra còwâ. Â wiàna rà tànyiriwâ, â guwâ *pwényunyuâarira, ba é jèe todàwâ wâ Pwiduée, ba na guwâ wàrapwiri. Ba wiàna guwâ pwa, â ée mwa dau pwényunyuâariwâ. ¹⁰ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

Cidòri nyuâagâ

wiàna gà naaco èpâ†.

Gâ mwa ipwâdéee

*wiàna [gâ pwa na *târù].*

Gâ naaco picocoo:

Gâ tètâjii pwina pwâ!

¹¹ *Gâ coo jii tûâ na èpâ!*

Gâ pâra na âjupâra:

Gâ mudàra pinaanapô;

gâ pa pàdari para tàpé.

¹² *É wéaari tàpé na rà tàrù,*

wâ Pwi Ukai Pwiduée.

É térerà na rà to.

É pipaa dà tàpé na rà èpâ!

Psaume 34.13–17

Cidòri nyuâajè na jè tâa na aré

¹³ Wiàna gà pwa na wâdé, â pwâco tàpé na rà o tubaèpâ tâgâ. ¹⁴ Êco na, wiàna gà tâa na aré, géee goo pâ tûâ'gâ na tàrù, â o cidòri nyuâagâ! Êkaa na:

Gâ cibwaa nama wâgotâgâ,

goro pai pwa tâgâ na èpâ

na me géee goro âboro.

Gâ cibwaa pidumapiè!

Ésaïe 8.12

¹⁵ Bwa, gà papwicîri Kériso naa na pwâranümagâ. Â gà tà ciburâ wéaa, ba na o pwa cè pai tópi'gâ tà tèpa âboro, na rà tawèerigâ goo è cèikî'gâ. ¹⁶ Â wâdé na gà tópi tàra goro ipawicîri ma moo. [Gâ ipwacôoco è càragâ, ba] na o câe caa pitòtigâ è *pwâratùra-nigée-googâ. Â o wâdé è wâro'gâ géee goo na gà pwi âboro kâ Kériso. Â wâ tàpé na rà pinabaèpâgâ, âna rà o dau kamu, géee goo na è pâ tûâ'gâ, âna po cau wâdé diri [naa na diri pâ ére]. ¹⁷ Wiàna gà tâa na aré, â dau wâdé wiàna nye géee goo è càragâ na wâdé, wiàra è câbawâdé kâ Pwiduée. Â càcaa wâdé wiàna géee goo pâ tûâ'gâ na èpâ!

É tâa na aré Kériso â è jèe piètò!

¹⁸ *É wacaapwi bà*

wâ Iésu Kériso,

bépwanauri èpâ.

É maagé còo,

wâ Pwina é târù;

[É maagé bà]

ba kâjè tèpa âboro,

na câjè caa târù.

É popajè pâ,

dari wâ Pwiduée.

Jèe tètâmwereé

na naiiri âboro,

[naani gòropuu].
Pawâroé còwâ,
naa na naiiri âboro
na bwaa âmuê
na o câé mwa caa bà†!

¹⁹ [Gée na càuru pai bà kêé] â é pâra wâ Kériso, ba na é pwa pupûra tà tàpé^S na rà bà na rà pwa karapuu [naa na autâa kâ tèpa bà]. ²⁰ Wâ tàpéebâ, âna jée càra caa pitère dà wâ Pwiduée napwiri, na pâara kâ Noa, na é iti i wânga kêé. É dau pidâpwicâarié wâ Pwiduée naa goora [éco na càra caa biirà dèe]. Â nye 8 âboro co na uparâ jii i jèpé gòro wânga.

²¹ É jawé bèepwiri, âna ucina goro é *piupwaa kâjé nabâni, na é pinaigé mara é pai upajé. Na *upwaa^{jé}, â càcaa ba na jè nuwa tâjii é tòri kâra é naiiri âboro! Nye câmu kâra pai nuwa tâjii é pâ èpâ gée na pwâranûmajé. Câmu mwara kâra *auipwataâboro na jè pwa tà Pwiduée [pâ, na jè o tèpa âboro kêé]*. É upajé wâ Pwiduée, gée goo pai [bâ ma] wâro còwâ kâ Kériso gée na aubâ. ²² Â é jée too naa *napwéretòotù, â é tâa gòro ètò kâ Pwiduée [ba na o pwamainâé]. Â pwa tàru kêé ma patâmee, naa goo diri pâ *angela, ma pâ duée, ma pâ pitùâ ma pâ patâma.

4

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

¹ Wâ Kériso, âna é maagé còo naa na naiiri âboro, â wâdé na guwâ ipwabwâtiwâ, ba na guwâ ipwacéwiié. Ba [pwacéwii na jè mu ina pâ]: «Wâ pwi a cèiki na é dau maagé còo naa na naîri âboro, âna wâé kaa pwi âboro na é naaco é èpâ*.» Â guwâ popa é auniimiri kâ Kériso, ba na neemuru paa kâwâ, [târa ma pagòowâ na guwâ maagé còo].

² Tapoo nabâni, âna wâdé na guwâ cibwaa pâra wiâra còwâ é câbawâdé kâwâ na èpâ. Guwâ pâra wiâra co é câbawâdé kâ Pwiduée, na guwâ bwaa tâa ni gòropuu. ³ Ba po dau gòri é pâara na guwâ wâro imudi pwacéwii tèpa béewâ na càra caa tâmogòori Pwiduée. Na pwi pâara bèepwiri, âna guwâ pâra wiâra pâ auniimiri kâwâ na èpâ; â guwâ ciburâ pi-ija ma piwâdo imudi, ma ipuu imudi. Â jèpwi mwara, âna guwâ tèpa pwamaina pâ duée—muru na po dau miiri tà Pwiduée.

[Éco na jée nabwé diri pwiri!] ⁴ Â wâ tèpa béewâ béaa, âna rà pò goowâ nabâ. Â rà pinabaèpâwâ, ba jée câguwâ caa tâa jaarâ, na rà pwa na èpâ ma wâro imudi. ⁵ Éco na rà o mwa coo ara wâ Pwiduée, wâ Pwina é pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà. [Â rà o tòpi tée na é pitèirâ goro é jèpa tûâ kâra.]

⁶ Êkaa pwiri é majoroé ma jée picémara é *Picémara Wâdé tà tèpa âboro diri, tiagoro mwara tàpé na ia rà jée bà†. Wâ tàpéebâ, âna rà jée bà† naa na naiiri âboro, ba wâépwiri é wârimuru na jè cau tòpi, wâjè diri tèpa âboro. Éco na wâdé [tà Pwiduée] wiâna tâa târa é *âji wâro, goro é Nyuââé Pwicîri.

Guwâ pitòimiriwâ

⁷ Jée wâmwünyabwe é pwâadara diri pâ muru. Êkaa na guwâ tà piaabòriwâ, ma tà tàci, ba na guwâ pwapwicîri. ⁸ Â wâéni é pwina dau âjimuru: Guwâ pimeeariwâ taaci, gée na âji pwâranûmawâ. Ba «Wâ tàpé na rà pimeeari, âna wâru pâ èpâ na rà pwanauri^S.»

⁹ Â guwâ tòpi tèpa [cèiki béewâ] naa na pwârawâ kâwâ, gée na âji pwâranûma, â guwâ cibwaa nye tà kûu. ¹⁰ [Wâ Pwiduée, âna é] jée jèpa naa tâwâ jecaa é jèpa âraimeai, ba na guwâ piênawéna kâ wâ tèpa béewâ. Êkaa na guwâ wakèri bwâti é urâpâra kâwâ, ba na guwâ pame târa é aupwényunyûari kâ Pwiduée.

† **3:18** Dernière phrase—é, Pawâroé còwâ gée goro é Nyuââé Pwicîri. Grec: Pawâroé còwâ naa na nyuâa. **S 3:19** Tâpé—Munaa tèpa âboro èpâ gée na pâara biu na ia rà bà, â wâ Kériso, âna é inapâpari é Picémara Wâdé târa. É, pwiri tèpa duée—tèpa angela na ia rà cicara wâ Pwiduée. (Còo Genèse 6.1–4.) Â wâ Kériso, âna é pâra nau tèirâ, ba na rà pwa wârimuru dâra gòiri. **3:20** Genèse 6–7 * **3:21** Nye câmu kâra pai nuwa... é, Nye câmu kâra pai to kâjé dà wâ Pwiduée, ba na é nuwa tâjii é pâ èpâ gée na pwâranûmajé. **4:1** Roma 6.2,7 * **4:1** Wâ pwi acèiki na é dau maagé còo... Munaa pai ina wèe pâ: Wâ pwi acèiki na é piupwaa, ba na é paari pâ ée mwa naaco é èpâ. **4:3** Éfeso 2.2–3 **4:5** Apostolo 10.42 † **4:6** Tâpé na ia rà jée bà—Pwiri tèpa âboro na rà bà béaa kâra pai tèepaa kâ Iésu Kériso. Â wâ Iésu na é picémara târa na âracié tòotù kée nanaara napuu. (Còo du nee tii 19 ma 20.) Éco na wâru mwara pâ auniimiri goro pai ina wâra pâ popai-bâ. † **4:6** Âna rà jée bà—Grec: Âna jée pitèirâ. **4:7** Roma 13.11–12 **4:8** Proverbes 10.12; 1 Péturu 1.22 **S 4:8** Wâ tàpé na rà pimeeari... é, Wâ Pwiduée, âna é pwanauri pâ èpâ kâ tàpé na rà meari pâra tàpé. **4:9** Hébéru 13.2 **4:10** Roma 12.6–8

¹¹ Wiàna é naa tâgà, ba na gà pwi a pwa pupûra, â wâdé na gà pwa, ba na gà pame é popai kée. Wiàna é todàgà, ba na gà pwi a pitu tà pâra tâpé, â gà pwa goro é nii ma pâtaama Pwidiúé.

Na diri pâ muru na gà pwa, âna gà wàrapwiri, ba na o ipwamaina Pwidiúé, naa na nee Iésu Kériso. Wâdé na tâa jaa Pwidiúé* é pai maina ma muugère dàra gòiri awé! Amen!

Aré me géé goo pai pâra wià Iésu

¹² Tèpa âji bééò wée, jèe tèppaa mariwà é tacai, pwacèwii é ânye na dau tòjè. Â guwà cibwaa pò goo, pwacèwii na muru na ité. ¹³ Bwa, wâdé na guwà ipwadéé goo, ba guwà tèpa bée Kériso, [pwi *Mesia, pwi ênawéna kà Pwidiúé] naa na pâ maagé còo kée. Â o dau maina awé é ipwadéé kàwà, na tòotù na o paari é pai maina ma muugère kée. ¹⁴ Ba wiàna pinabaèpàwà, géé goro na guwà tèpa âboro kée, â cidòri nyuâawà! Ba é tâa goowà é Nyuâaé Pwicîri kà Pwidiúé, Pwi Nyuâaé na é maina ma muugère!

¹⁵ [Câgo caa ina é aré na é me géé goro pai pwa'gà é pwina èpà!] Wiàna gà géé naa na wâro kà pâra tâpé, é, wiàna gà mura, é wiàna gà pwi a-ipòtamwara, â gà mwa maagé còo goo! Guwà cibwaa wàrapwiri!

¹⁶ Êco na, wiàna gà maagé còo, géé goro na gà pwi a cèikí naa goo wà Kériso, â gà cibwaa kamu goo. Bwa, gà ipwamaina Pwidiúé, ma pwaolè tée, ba gà pwi âboro kà Kériso.

¹⁷ Wà Pwidiúé, âna ée mwa pitèi tèpa âboro. Â ée mwa tapoo, naa na wâao kée. Â wiàna o pitèjè, wàjè tèpa naifè, o dà cè wàrimuru kà tâpé na rà tètâjii é Picémara Wâdé kà Pwidiúé?

¹⁸ Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Pwacoé pai upa
wà pwina é *târù.
Ée mwa wànau
wà pwi âboro èpà,
na é naa càùé,
naa goo wà Pwidiúé?*

Proverbs 11.31

¹⁹ Wàèpwiri, [co tèpa bééò, â go tubanabwé goro é auina bèeni]: Wiàna gà maagé còo wiàra é câbawâdé kà Pwidiúé, â wâdé na gà tà cimwü goro pwa é pwina wâdé. Â gà ipanuâgà tée, ba wàè pwi a tòpògà. Ba é tâa na pai tâa kée, â o cáé mwa caa panuâgà.

5

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri

¹ Go pwa pupûra tàwà ni, wâguwà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Ba wâgo mwara pwi jè ijiao pwacèwiiwà, na go inapàpàri é pai maagé còo [ma pai bà] kà Kériso. Â o tâa tâjè ma wâguwà é câmajè. Ba jè o mwa tâa na pai maina ma muugère kée, na tòotù na ée mwa paarié [wà Pwidiúé].

Â go ilari jiiwà, pâ, ² guwà tòimiri tèpa âboro na é naa tàwà wà Pwidiúé. Ba rà tèpa mutò kée, â [é nama guwà tèpa wéaarirà. Â pârawà ma] guwà naa èrà ma tòimirirà. Êkaa na guwà wàrapwiri géé na âji pwàranûma, â càcaa pwacèwii tâpé na mwa po tacoo goorà, ba na rà pwa. Guwà pwa, géé goo é pimeaari kàwà, â guwà cibwaa bu mwani goo. ³ Guwà cibwaa naa naèà tà tèpa âboro kàwà. Â guwà paari tàra co é pâ càrawà na wâdé. Â rà o pâra wiàwà ma ipwacèwiiwà. ⁴ Ba wiàna guwà wàrapwiri, â o tâa tàwà é bwe korona—[é câmawà na dau pwényuâa]—na tòotù na ée mwa wâjué còwà wà [Iésu] Pwi Ukai kà tèpa wéaari mutò. Ê câmawà bèepwiri, âna é [pai tâa kàwà jaaé, naa na] pai maina ma muugère kée, na o tâa dàra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁵ Wàéni popai kòo tàwà diri*: Guwà ipakîriwà na ara tèpa pitûâ [naa na cèikí]. Â guwà cau piènawéna kàwà jècaa naa na ipakîri. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Pwidiúé, âna é cicara
tèpa ipwamainarà.
É naa pimeaari
tà tèpa ipakîrirà.*

* **4:11** Pwidiúé—é, Iésu Kériso. **4:13** Apostolo 5.41; Jacques 1.2; 1 Pétéru 1.6–7 **4:14** 1 Pétéru 2.20 **4:18** Proverbs 11.31 **5:2** Ioane 21.15–17; Apostolo 20.28 **5:3** 2 Koréniro 1.24; Filipi 3.17; Tito 2.7 **5:5** Éfésó 5.21; Jacques 4.6 * **5:5** Tàwà diri—é, Diri tâpé na càra caa tèpa pitûâ. Grec: Tàwà na guwà bwaa dopwa.

Proverbes 3.34

⁶ Êkaa na guwà ipakiriwà, na aranara é pàtama Pwiduée na dau maina awé. Â ée mwa ipwamainawà na tòotù na é pitòrigari. ⁷ Â guwà panuâ tée diri é pà tòina kàwà, ba é tòimiriwà.

⁸ Guwà tà tàci, â guwà tà pitòimiriwà. Ba wà pwi a pièpàriwà, wà *Caatana, âna é nye tàgére biie goowà, pwacèwii é liô[†] na é imudàra cè âboro cèna é utié. ⁹ Guwà cicaraé, â guwà tà cimwù naa na cèikí kàwà! Â [guwà cibwaa niimiri pà] guwà maagé còo [acari]. Ba rà wàrapwiri wà diri tèpa cèikí béewà, pitiri naa gòropuu. ¹⁰ [Â guwà maagé còo naa na ji pàara na càcaa gòiri.]

Êco na wà Pwiduée, âna é jèe todàwà, goo wà Iésu Kériso, ba na guwà mwa tâa ma wàilu, naa na pai maina ma muugère kàru, dàra gòiri awé. É wàrapwiri géee goo é *pimeaari imudi kèe ba kàwà. Â géee na càuru ji pàara na ùgé na guwà maagé còo na, â ée mwa nama guwà wádé còwà. Â ée mwa pagòowà, ma nama guwà cimwù, ma pacimawà dàra gòiri.

¹¹ Ba tâa jaaé é pàtamee na ticè pwàadèrèe, dàra gòiri awé! Wádé na wàra! Amen!

Ipicijii

¹² Go jèe wii tàwà é ji nari tii bèeni, ba na go pagòowà, ma taniimiri tàwà pà, tâa jaawà é pimeaari imudi kà Pwiduée. Wádé na guwà tà cimwù na! É tâa jaaò wà Silas, â é pitu tòo na go wii é tii bèeni. É pwi âji béèò na é *târù, â go dau cèikí naa gooé.

¹³ Rà naa bwàcu kàwà tèpa cèikí béewà géeni na ville *Babulona[†]. Ba wà Pwiduée, âna é todàra, ba na tèpa âboro kèe, pwacèwiiwà.

Â é naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko, pwina naiô naa na nee Kériso.

¹⁴ Wádé na guwà pipwabwàcu tàwà naa na pimeaari, naa na nee Kériso.

Wádé na cau tâa jaawà é pinaanapò, wàguwà tèpa âboro kà Kériso!

Cidòri nyuâawà!

5:6 Mataio 23.12; Luka 14.11; Jacques 4.10 5:7 Mataio 6.25–30 5:8 1 Tésalonika 5.6 † 5:8 Liô—Grec: Liô (lion) na é kùu. 5:9 Éfésò 6.11–13; Jacques 4.7 5:12 Apostolo 12.2,25, 13.13, 15.22,37–40 5:13 2 Timotéo 4.11

† 5:13 'Babulona'—É wii tii géee na ville Roma wà Pétéru, êco na pwiri nùmee na é naapwàneri jii wà tàpé na rà pièpàri tèpa cèikí. Babulona, âna câmu kà tàpé na rà pipaa dàra pwi Ba kà Pwiduée. (Còo Auinapàpàri 14.8 ma 18.10,21.)

Béârailu kâra tii kâ Pétéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi jè a *câmu kâ Iésu Kériso, pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri.

É wii wiidâ?

Nabibiu kâra *naja 65 ma 67. É wii wà Pétéru géé *Roma, càcaa gòiri béaa kâra é pai bà kêe naa goro *satauro, pwacèwii wà Iésu.

É wii tâi?

Tà diri tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, âna wâru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pa-imwûru tèpa cèikî jii é popai na âjupâra goo wà Iésu. Â é wii wà Pétéru, ba na é pa-icôo wà tèpa cèikî, ba na rà cibwaa pâra wiârâ. Â é wii mwara, ba na é picijiirâ, ba é tâmogòori pâ ée jèe tâpo bà.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Pétéru, âna é pagòojè, ba na jè ciburâ pâra wiâ Iésu, ba na o ciburâ pimaina pâ é *pimeaari imudi naa goojè, ma pai tâmogòorié kâjè. Ée nye wâjué còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso, â na jè cibwaa ipacè naa goo wà tâpé na rà ina pâ, o càcaa wârapwiri. O maina é wârimuru kâ tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wâru pâ popai, na ipaiwâ bau é pâ popai na é Tii kâ Jude.

Pai pitàgoo tii 2 Pétéru

Ipwabwâcu (1.1–2)

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée (1.3–21)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (2.1–22)

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai (3.1–13)

Bénabwé popai ma ipicijii (3.14–18)

Ipwabwâcu

¹ Wâgo Simona Pétéru [na pwa tii]. Go pwi ênawéna kâ Iésu *Kériso, ma pwi apostolo kêe [ba é cûruo pâ, ba na go picémara é popai kêe]. Go cau wii tàwâ, wâguwâ na caapwi cèikî kâjè ma wâguwâ. É cèikî kâjè bèepwiri, âna muru na dau pwényuâa, ba jè jèe tòpi géé goo wà Iésu Kériso, na é Pwiduée kâjè ma *pwi a pa-udòjè. Dau *tàrù diri pai pwa kêe, â cáé caa pwaké goojè, ûna é cau naa tâjè diri é cèikî bèepwiri*.

² Wâdé na ru *pwényunyûariwâ wà Pwiduée kâjè ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso†. Wâdé na o ciburâ pimaina pâ é pai tâmogòoriru kâwâ, ba na o pimaina pâ naa goowâ é pimeaari imudi, ma pinaanapô kâru!

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

³ É todâjè wà Pwiduée, ba na jè tâa na é pai maina ma muugère kêe! Â géé goo pai tâmogòorié kâjè, â pâri ma jè wârori é wâro na pwicîri ma wâdé tée. Â wà Pwi Ukai‡, âna é naa tâjè diri é pwina âjimuru, ba na wârapwiri é pai wâro kâjè, goro é pàtâma Pwiduée. ⁴ Géé goo diri pwiri, â é naa tâjè wà Pwiduée i pwi ia é mara ina béaa—diri pâ *aupwényunyûari na dau pwényuâa ma dau maina awé! Guwâ cipa bwâti, ba na o tipiwâ jii é pâ câbawâdé na èpâ, na tubaèpâ tà tèpa âboro gòropuul! Â o caapwi é pwâranûmawâ ma wà Pwiduée, â guwâ o pwacèwiié.

⁵ Â guwâ ipwadârapwa, ba na é cèikî kâwâ, âna ée tòpò naa goowâ é pâ pwêe bèeni:

Guwâ wârori é wâro na wâdé ma tàrù;

Guwâ tâmogòori Pwiduée, â o pimaina too é pai tâmogòorié kâwâ;

⁶ Guwâ piaabòriwâ;

Guwâ pidâpwicâariwâ;

* 1:1 Dernière phrase—é, Wâé na é nama jè tàru na ara Pwiduée. Grec: Géé goro pai tàrù kêe. † 1:2 1^{re} phrase—é, Wà Iésu Kériso na é Pwiduée ma Pwi Ukai kâjè. ‡ 1:3 Pwi Ukai—Munaa Iésu, é, pwiri Pwiduée. 1:6 Galatia 5.22–23

Guwà papwicîri wà Pwiduée, ma pitêre dèe;

⁷Guwà dau meari tèpa cèikí béewà;

Guwà meari diri tèpa âboro.

Nama pimaina too pwina wâdé

⁸Wiàna guwà nama rà pimaina too, pâ muru wâdé bèepwiri, naa goowà, â o pwa é pwâra wakè na wâdé na me géé na wâro kâwà. Â, na wârapwiri, â guwà paari pâ guwà tâmogòori[§] wà Pwi Ukai kâjê Iésu Kériso. ⁹Êco na wà tapé na tiâu goorà pâ pwêe bèepwiri, âna rà pwacèwii tèpa bwî. Ba càra caa còoina i pwi ia rà tòpi [na ia *upwaarà]—é pai cèitiri diri pâ èpà kàra.

¹⁰Wà Pwiduée, âna é pitòrigiriwà, co tèpa béèò, â é todawà, ba na guwà tèpa âboro kêe. Â wâdé na guwà dau gòo goro wârori é wâro ma *paâjupâra pâ, guwà tèpa âboro kêe. Ba wiàna wârapwiri, â o càcaa cigòtù àwà, â o câguwà caa tûu. ¹¹Â ée mwa bàra tòpiwà naa na ipwadée, naa na Mwiciri kà [Pwina naiê] Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjê ma *pwi a pa-udòjê—naa na Mwiciri na ticè pwâadèrèe.

O càcaa gòiri â ée bà Pétéru

¹²Guwà jèe nye tâmogòori bwàti diri pâ muru bèepwiri na go ina ni, â guwà jèe nye tà cimwü naa pai wâro kâwà wiàra é âjupâra. Êco na câgo caa piwà na go taniimiri tàwà mwara. ¹³Â go niimiri pâ, go o nye tà ciburà wârapwiri, na go bwaa tâa ni gòropuu. ¹⁴Ba é jèe paari tòo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, o càcaa gòiri, â go jèe pâra jiiwà géeni. ¹⁵Â, na go wakè ba gòo ni, ba na guwà o ciburà tà niimiri diri è pwina go ina tàwà ni, géé na càuru pai pâra kôo.

Bà piwià tàwà pwina bà còo

¹⁶[Wàibà ma wà tèpa apostolo béèò, âna] bà jèe inapàpàri tàwà é pàtâma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma cè pai o mwa wâjûé me còwà kêe. Â càcaa cè jè jèmaa kà tèpa âboro, â càcaa jèkutâ, na me géé goo é tâmanga kâbà. Ba bà piwià tàwà co é pwina bà còo goro du âraporomeebà.

Ba bà còo é pai maina ma muugère kà Pwi Ukai Iésu, ¹⁷⁻¹⁸na ia bà tâa gò i gòrojaa na pwicîri. Â bà tère é pwâratùra kà Pwiduée—pwi Caa kâjê na é maina ma pwényuâa—na é dau pwamaina ma tòbuari Iésu [béaa kâbà]. Ba é inapàpàri pâ: «Wà pwini, âna wàé co kaa pwiri wà Pwina naiò, na caapwi co, na go dau mearié. Wàé kaa, na go jèe nye pitòrigirié, ba dau wânûmoo gooé.»

Tii Pwicîri âna popai kà Pwiduée

¹⁹Géé goo kaa pwiri*, â pâri ma jè cèikí naa goo diri pâ popai kà tèpa péroféta, ma naa nûmajè naa goo. Ba rà pwacèwii è wâra ânye na pwéelaa na bàutê, tapacîri é pai too kâra Íricò kaatâdaa[†] na é pame i tòotù, [âna wà Kériso] na é jèe tèepaa me naa na pwâranûmajè!

²⁰Ê popai [kà Pwiduée, na tâa] na *Tii Pwicîri, âna rà naigé mee tèpa péroféta kêe. Â gà cibwaa niimiri pâ, pâri ma gà tâmogòori acari[‡] diri é pai ina wèe. ²¹Ba é popai na rà pame wà tèpa péroféta, âna càcaa muru géé goorà tèpa âboro. Â nye é Nyuââé Pwicîri na wakè goorà, ba na rà pame é popai na me géé goo wà Pwiduée.

2

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

¹Napwiri, âna rà tèepaa mari é Ba *Isaraéla pâ péroféta na rà pwâ*. Â o ipaiwà nabàni. Ba rà o tèepaa mariwà pwàniri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Â rà mwa ina pâ, rà tèpa âboro kà Pwi Ukai kâjê. Êco na rà o tèpa tètâjiié—wàé na ia é pipanuâé, ba na é wârirà [goro é wâri wèe na dau maina awél]. Â rà o ipa-imwûru tèpa âboro ma pwa ma tûu é cèikí kàra[†]. Êco na nye wàilà còwà, na o dau wâci ma dau èpà, é pai tubatiàurà!

²O wâru tàpé na rà o pâra wiàra é ârapupûra kàra, ma é pâ tûâ kàra na miiri goro naiirà. Â géé goo pwiri, â o ina ba èpà é âji naigé [wiâ Kériso]. ³Â wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèpa pwâ, âna rà o tèpa iau ma piâranûmarà mwani. Â rà o pwa cuka tàwà, ba na rà popa

§ **1:8** Â guwà paari pâ guwà tâmogòori—é, Â o pimaina too é pai tâmogòori kâwà. **1:14** Ioane 21.18–19; 2 Korénito 5.1

1:16 Mataio 17.1–5 **1:17-18** Mataio 17.5 * **1:19** Géé goo kaa pwiri—Pai ina wèe pâ, géé goo na coo é popai na ia rà mara pame wà tèpa péroféta biu, goro é pai maina ma muugère kà Kériso. † **1:19** Íricò kaatâdaa—Étoile du matin.

‡ **1:20** 2^e phrase—Tèi bwàti é Popai kà Pwiduée, âna wakè kàra diri é wâra pwapwicîri. É, Wâdé na guwà tâmogòori pâ, ticè popai na Tii Pwicîri na é me géé goo é auniimiri kà tèpa péroféta. **1:21** 2 Timotéo 3.16; 1 Pétéru 1.11–12 **2:1** Mataio 24.11; Jude 1.4 *

2:1 Pâ péroféta na rà pwâ—Rà ina pâ, rà pame pâ popai naa na nee Pwiduée, êco na rà tèpa pwâ. † **2:1** 5^e phrase—Grec: Rà pame popai na nama tiâu (doctrines de perdition).

mwani kàwà. Êco na o càcaa wâiti é pai tubatiàurà. Ba é jèe niimiri [wà Pwiduée] géé na biu pâ, na ée mwa naa wârimuru târa.

Rà o pwa wârimuru

⁴ Ba câé caa piwâ wà Pwiduée, na é naa wârimuru tà tèpa *angela na ia rà cicaraé. Ba é jèe nye pwairi tûrà naa na ére na dau bàutê, tapacîri é tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu.

⁵ Jèpwi mwara, âna, na pàara biu, âna câé caa piwâ, na é nama tiâu tèpa âboro èpà gòropuu na càra caa papwicîrié. Wà pwi âboro na é caapwi, wà Noa, âna é pwa pupûra târa pâ, na rà wârori é wâro na *târù na ara Pwiduée, [Êco na tàutàra dâra pitèe dèe]. Á rà cau bà naa na pé jèpé na dau maina awé, na é pâ jai é gòropuu diri. Á nye 8 co tàpé na rà udò—wà Noa ma é tâa kèe.

⁶ Jèpwi mwara, âna wà Pwiduée, âna é nama tiâu é du ville *Sodoma ma Gomora. Á nye ticé na coo, êco é dâuru ânye. É wârapwiri, ba na câmu kèe târa diri cè pâ âboro na o tàutàra na rà papwicîrié, na pâ tòotù na bwa wà naigé. ⁷⁻⁸ Êco na pwa pwi jè âboro na caapwi, géé goorà, na *târù é tûâ kèe na ara Pwiduée—âna wà Lota†. Á diri pâ tòotù, âna é còo ma tère pâ muru na miiri na rà pwa wà pàra tèpa âboro wê. Á dau tòina é pwâranümee goo, ba é còo pâ muru na càcaa *târù na ara Pwiduée. Á géé goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é upaé jii é ânye.

⁹ Guwà còo, é nye tâmogòori wà Pwi Ukai cè pai upa tàpé na rà papwicîrié, jii é pâ aré kàra. Á napwa naa goo tèpa âboro èpà, âna é tòpòrà naa na karapuu[§], tapacîri pwi tòotù na ée mwa bàra pitèi é gòropuu diri. ¹⁰ Á o dau maina é wârimuru, na ée mwa naa tà tàpé na rà wâro wiàra é pâ câbawâdé kàra na èpà, ma pwa pâ tûâ na miiri goro naiirà. Á ipaiwâ naa goo wà tàpé na rà câbapiticémuru naa goo é pitûâ kèe.

Rà tèpa maina nûma

[Rà wârapwiri wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.] Ba rà tèpa maina nûma, â rà nye pwa diri kaa é pâ na pwâra èpà. Á càra caa piwâ na rà ina ba èpà tàpé na pwa pàtâmarà*. ¹¹ Á guwà còo, wà tèpa angela, na dau pwa nii ma pàtâmarà jii†, âna càra caa niimiri pâ, na rà pinabaèpà tàpéèbà na ara wà Pwiduée! ¹² Êco na wà tèpa pacâmu-bà, âna càcaa wâgotàra na rà piècaari é pâ muru [na dau piwéna jii†] na ticé na rà tâmogòori naa goo.

Napwa naa goo é wâro kàra, âna rà pwacèwii é pâ macii a piugà, na ticé nûmarà, na rà tâa ni gòropuu, ba na o capwârirà ma pòtâmwara. Á é pâ tûâ kàra na miiri, âna poparà dâra é wârimuru dâra gòiri†. ¹³ Á o tubaèpà târa, pwacèwii pai tubaèpà kàra tà pàra tàpé.

Wà tèpa âboro-bà, âna rà pwâgâriwâ, wâguwâ [tèpa âji a cèik] ba rà tâmogòori pwâniri èpà kàra, na rà tâa na pi-ija kàwà, â rà tubatòri é picaatâa kàwà, ma tubakamuwâ. Ba:

Rà pwa pàpari é pâ muru na miiri;

¹⁴ Rà ciburà ucâri pa ilâri, â èpà pwâranümarà goo;

Rà nye tà nûmarà dâra pwa taaci pâ câbawâdé na èpà;

Rà mudâra taaci pâ muru na rà iari;

Rà picàù dâ tàpé na càcaa cimwü é cèikì kàra, ba na rà pwa na èpà.

Gée goo kaa diri pwiri, â é jèe tojiirà wà Pwiduée, â ée mwa naa târa é wârimuru na dau maina. ¹⁵⁻¹⁶ Ba rà jèe pàgà jii é naigé na târù, â rà pwaduwâ kà Balaam jii, wà pwina naí wà Béor[§]. Ba wâé pwi *péroféta a pwâ, â dau wâdé tée pai tòpi mwani târa pwa na èpà. Êco na wà Pwiduée, âna é pwaé, goro é pâ tûâ kèe na èpà. Á é pacooé jii é pwina é niimiri na ée mwa pwa goro pai ticé nûmee. Ba é nama é patûraé é buriko kèe, goro é pwâratûra kà pwi jè âboro!

Rà tèpa ênawéna kîri kâra èpà

¹⁷ Wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, âna [ticé muru na wâde na rà pame]. Rà pwacèwii pâ pwârajawé na ticé jawé na, ma pâ nee na pòtòrà é pwéretòotù—po duu [éco na ticé popaa na]. Wà tàpéèbà, âna é wéaari é autâa kàra wà Pwiduée, naa na bàutê, na nye cikautê kaa.

2:4 Jude 1.6 2:5 Genèse 6-8; Hébéru 11.7; 2 Pétéru 3.6 2:6 Genèse 19.24; Jude 1.7 2:7-8 Genèse 19.1-16

† 2:7-8 Lota—Pwi niaa goo wà Abéraama. (Còo note goo Luka 17.28.) § 2:9 É tòpòrà naa na karapuu—É, É naa wârimuru târa naa na karapuu. 2:10 Jude 1.7-8, Jude 1.16 * 2:10 Tàpé na pwa pàtâmarà—Grec: Tàpé na rà pwényuâa. Pwiri tèpa angela, é, tèpa ênawéna kà tèpa angela, é, tèpa duée, é, tèpa âboro na rà pitûâ naani gòropuu. (Còo Jude 8.)

2:11 Jude 1.9 † 2:11 Jii†; Tàpéèbà—Pwiri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, é, pwiri tèpa pitûâ na pwényuâa.

2:12 Jude 1.10 † 2:12 Wârimuru dâra gòiri—Grec: Pwâra bà. 2:15-16 Nombres 22.7; Jude 1.11; Auinapâri 2.14

2:15-16 Nombres 22.28-35 § 2:15-16 Béor—é, Bosor. 2:17 Jude 1.12-13

¹⁸ Maina nùmarà ma maina pwârâ, â rà pi-ina kàra goro pâ nyakàra pwâratùra na ticé èrèè. Â rà cètùu tàpé na rà me jii é pai wâro na èpà, ba na rà pwa còwâ diri é pâ càrarà na miiri. Ba rà ina tàra pâ, wâdé na jè pâra wiàra diri pâ cábawâdé kàra naiiri âboro.

¹⁹ Ba rà ina pâ rà tipiwâ jii é pwina piwâ, [ba na o câguwâ caa tèpa ênawéna kîri kàra cè pâ naèà]. Caapwi co na wàilà, âna [piirà goro pâ tûâ kàra na miiri] ma tèpa ênawéna kîri kàra pâ càrarà, na rà gère poparâ dâra é pai tubatiàurâ! Ba wâ pwi jè âboro, âna é pwi ênawéna kîri kàra é pwina pa pitûâ naa gòè.

²⁰ Béaa, âna rà tâmogòori Pwi Ukai kâjè ma *pwi a pa-udòjè, wâ Iésu Kériso. Â é jèè tipirà jii é pâ tûâ na miiri kà tèpa âboro gòropuu. Êco na rà wâjué còwâ, ba na rà tèpa ênawéna kîri còwâ kàra é èpà. Dau pwaée kàra! Ba rà jèè dau èpà jii béaa!

²¹ Béaa, âna rà tòpi é aputitûari na pwicîri [jii Pwi Ukai] â rà tâmogòori é naigé na tàrù. Êco na rà tètâjii diri, â bwaa nye wâdé naa goorâ wiàna càra caa tâmogòori é âjupâra! ²² Jè còo naa goorâ pâ, nye âjupâra é du ârailu auina bèeni: *É ija còwâ i wéregaa kêe i akàna. Proverbs 26.11* Â «jè nuwa i puakâ, â é wâjué còwâ naa na dùuru.»

3

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai

¹ Tèpa âji béèò wée, wàéni é béarailu kàra tii na go wii tàwâ, ba na go taniimiri tàwâ diri pâ muru bèepwiri, ma pagòowâ, ba na o *tàrù ma pwicîri é aunünüma kàwâ. ² Wâdé na guwâ pitaniimiri é pâ popai na rà mara ina béaa wâ tèpa *péroféta pwicîri kâ Pwiduée. Â guwâ wéaari é aputitûari kâ Pwi Ukai, *pwi a pa-udòjè, na ia rà jèè inapàpari tàwâ wâ tèpa *apostolo kàwâ.

³ Wàéni é popai na dau âjimuru, na wâdé na guwâ tâmogòori bwàti. [Ba jèè mara ina tàwâ pâ] rà o mwa tèepaa medariwâ, na pâ Bénabwé tòotù, wâ tèpa âboro na rà pâra co wiàra é pâ cábawâdé kàra na èpà.

Â rà o piècaariwâ, ⁴ ma rà ina tàwâ pâ: «Gona é wâpâ wâ pwi [Iésu kàwâ] na ia é ina pâ ée mwa wâjué còwâ? O càé mwa caa me! Rà jèè maagé bà wâ tèpa mara cèiki naa gooé*, [â càra caa còoè!] Ba nye ticé cè jè muru naani gòropuu cèna pitòotéri gée na autapoo goo!»

⁵ Wâ tèpa pitaurée na rà ina pwiri, âna tàutàra na rà còoinari pâ, wâ Pwiduée, âna é tòpò é gòropuu bau napwéretòotù, goro é popai kêe. Ba é dàgòtù é pâ napò gée najawé, ba na é cibèepi é pâ napò é najawé. ⁶ Â gée na càuè, â é nama tiâu é pâ napò goro jawé. Ba é panuâ pâ i jèpè na dau maina.

⁷ [Wàèpwiri é pwina go ina]: Wiàna ru tâa é napwéretòotù ma é gòropuu nabàni, âna nye gée goro kaa é popai kâ Pwiduée. Â é wéaari diri pâ muru goro é popai kêe, tapacîri é Tòotù na ée mwa cau pitèira diri. Â, na pwi Tòotù-bâ, âna ée mwa cîri napwéretòotù ma gòropuu, bau diri tèpa âboro na tàutàra na rà papwicîrié.

É ipwâ ba é dau meaarjè

⁸ Êco na wâguwâ, co tèpa béèò, âna guwâ cibwaa ipwanauri pâ: «Ê caapwi tòotù, âna pwacèwii 1 000 naja, naa na pai còo kâ Pwi Ukai. Â é 1 000 naja, âna pwacèwii caapwi tòotù.»

⁹ Â wàèpwiri na guwâ còo pâ, càcaa âjupâra é auina kâ pâra tàpé pâ, wâ Pwi Ukai, âna é ipwâ ma é pacoo é auina kêe! Bwa! [É cau tapacjè] ba é dau moo ma pidàpwicâarié naa goojè tèpa âboro. Ba o càcaa wâdé tée wiàna o tiâu awé cè pwi jè âboro caapwi. [Â é naa tà tèpa âboro diri é pâara] ba na rà biirà dèe, jii é pâ èpà kàra, [ma rà o cau udò].

¹⁰ Êco na ée mwa nye wâjué me còwâ wâ Pwi Ukai. [Â ée mwa papò tèpa âboro] pwacèwii pwi a mura. Rà o mwa tère é aie na dau maina awé, â rà pwükuru goo, ba o tûdàrù é napwéretòotù. Â o tòotiâu diri pâ íricò naa na pé diopwaa kàra ânye. Â o tubatiâu† é gòropuu, ma diri pâ muru na tâa na!

Wârori wâro na pwicîri

¹¹ Wiàna o tiâu diri, â o dà cè càrawâ ni? Wàéni: Guwâ wârori é wâro na pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, â guwâ piènawéna kêe co. ¹² Â guwâ dau wàrapwiri, ba na ée mwa tèepaa me wài é pwi Tòotù bèepwiri†, [na ée mwa pitèi diri pâ muru wâ Pwiduée]; pwi tòotù na o tòo diri é

2:20 Mataio 12.45 2:21 Luka 12.47–48 2:22 Proverbs 26.11 3:2 Jude 1.17 3:3 1 Timotéo 4.1; Jude 1.18 3:4 Mataio 24.48 * 3:4 Wâ tèpa mara cèiki naa gooé—Grec: Wâ tèpa caa kâjè. 3:5 Genèse 1.6–9 3:6 Genèse 7.11; 2 Pétéru 2.5 3:8 Psaua 90.4 3:9 Habakuk 2.3; 1 Timotéo 2.4 3:10 Mataio 24.29,35; Luka 12.39; 1 Tésalonika 5.2 † 3:10 Tubatiâu—é, Pitèi. ‡ 3:12 Â guwâ dau wàrapwiri... é. Â guwâ ipwâdée goro pai o tèepaa me kàra pwi Tòotù bèepwiri.

napwéretòotù bau é gòropuu. ¹³ Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa tòpò é napwéretòotù ma gòropuu na bwaa âmuê. Â diri pâ muru na o mwa tâa wê, âna rà o wâro wîara é câbawâdé kà Pwiduée§. Â wâépwiri é gòropuu na jè tapacîri naa na ipwâdéé!

Bénabwé popai

¹⁴ Gée goo kaa pwiri, co tèpa âji bééò, guwà ipwadàra, ma guwà wârori é wâro na pwicîri, târa tapacîri é pwi Tòotù bèepwiri. Ba wiâna guwà wârapwiri, â o ticé èpà goowà, na ée mwa pitèiwà goo wà Pwiduée. Â o pwa pinaanapô nabibiu kàwà ma wâé.

¹⁵⁻¹⁶ [Gorodà na é ipwâ na é wâjué me còwâ wà Pwi Ukai?] Gée goo co é pai moo ma pidâpwicâariê kée! Â guwà cibwaa ipwanauri pâ, wâguwà, âna upawà jii é wârimuru gée goo kaa pwiri! Â wâépwiri i pwi ia é mu wii tàwà wà Paulo, pwi âji bééjè na dau wânũmajè gooé. É inapàpâri é pâ pwi bèepwiri na diri pâ tii kée, goo é autâmogòori na é naa tée wà Pwiduée.

Âjupâra pâ, pàra popai kée, âna tâpo pwacoé pai tâmogòori wèe. Â wà pàra tèpa âboro, âna rà ébii é pwina é ina. Wà tâpéebà, âna càra caa wàawà naa na âjupâra, â càra caa tèpa âji a câmu [goro é *Tii Pwicîri]. Â rà wârapwiri mwara târa pàra ére auwii naa na Tii Pwicîri. Â gée goo kaa pwiri, â rà pame naa gòrà é wârimuru kàra na ticé pwâadèrèe.

Ipicijii

¹⁷ [Go wii é tii bèeni, ba na] go mara pa-icòowà, goo wà tèpa [pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na] càra caa papwicîri é pwina tàrù! Êkaa na guwà tà tàcî! Â guwà ipwacòoco, ba rà péa ipa-imwûruwà, â guwà péa tûu, gée na pai cimwù kàwà.

¹⁸ Wâdé na o pimaina pâ naa goowà é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè ma pwi a padòjè wà Iésu Kériso. Wâdé na pimaina pâ é pai tâmogòorié kàwà! Wâdé na tâa jaaé é pai maina ma muugère, nabà ma dâra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

Pâbéaa kâra tii kâ Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo, na ia é bwaa pwi nari âboro èpo na pàara kâ Iésu.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100, na é jèe pwi ijiao, â é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Éféso naa province Asia (napô Turquie nabà). Na pwi pàara bèepwiri, na é wii diri tèpa 5 tii kèe na tâa na *Tii Pwicîri—ê *Picémara Wâdé (*Tii kâ Ioane*); 1, 2, 3 *Ioane*, ma tii *Auinapâpâri*.

É wii tâi?

Târa é pâ picaatâa kâ tèpa cèiki naa goo Iésu, na rà tâa na province Asia.

Cina é wii?

É pacâmuri tèpa cèiki na Asia goro é âjupâra. Ba wâ pàra tàpé géee goorà, âna rà pacâmurirà goro pâ popai na pwâ. Ba rà ina pâ, wâ Iésu, âna câé caa pwi âji âboro pwacèwiijè, â câé caa tâmogòori pâ tacai ma aré kâ tèpa âji âboro. Â rà ina mwara pâ, piticèmururu naa goo é naiijè ma diri pâ muru na jè còo. Êkaa na piticèmururu naa goo pai wârori é wâro kâjè, wiàna wâdé, é wiàna èpà, ba ipaiwâ. Â rà jèe ipa-imwûru pàra tàpé goro é popai bèepwiri.

Dâ ère é tii bèeni?

É taniimiri tâjè wâ Ioane pâ, nye âjupâra pâ, wâ Iésu, âna é nye pwi âji âboro pwacèwiijè. Êco na wâé *Pwina naî Pwiduée wâ Kériso. Napwa wâ Pwiduée, âna é pwéelaa, ma pimeari. Â jè tâmogòori pwiri géee goo Iésu, na é jèe pwanauri é èpà kâjè. Â jè tâmogòori mwara géee goo é Nyuâaé Pwicîri na é jèe naa tâjè wâ Iésu.

Napwa wâ pwi âji a cèiki naa goo Iésu, âna wâdé na é ciburà tâa goo é cèiki, na jèe picòo tée géee na autapoo goo. Â wâdé mwara, na é naa é wâro kèe ba kâ pàra tàpé, pwacèwii Iésu. Na wârapwiri â é paari é pai pimeari kèe ba kâ Pwiduée, ma pai tâmogòori kèe.

Pai pitàgoo tii 1 Ioane

Popai kâ Pwiduée na é naa wâro (1.1–4)

Jè wâro na pwéelaa wàijè tèpa naî Pwiduée (1.5–2.17)

Tèpa cicara Kériso (2.18–28)

Jè tèpa naî Pwiduée (3.1–24)

Tèpa péroféta a pwâ (4.1–6)

Majoroo pai pimearijè (4.7–21)

Cèiki naa goo Pwina naî Pwiduée (5.1–12)

É wii Ioane, ba na cimwü cèiki kâjè (5.13–21)

Popai kâ Pwiduée na é naa wâro

¹ Wâ Pwi Popai, na é naa é wâro *, âna é tâa béaa kâra é autapoo goo é gòropuu. Â bà inapâpâri tàwà nabà, ba bà jèe po tèreé; â bà jèe po còoé; â bà jèe po tu naa gooé; â bà jèe po nûnûma naa gooé. ² Ba é piâpâpâri [tà tèpa âboro] â wàibà na bà còo pai tèepaa kèe, âna bà tèpa *paâjupâraâ. Â bà picémara tàwà pâ, wâjaaé é *wâro dâra gòiri. É tâa jaa wâ Caa, na é jèe paarié tâbà. ³ Êkaa na bà inaé tàwà, wâguwâ mwara, ba na [jèe capai tâmogòori é wâro bèepwiri, â] o caapwi pwâranûmajè. Â o caapwi pwâranûmajè mwara, ma wâ Caa, ma wâ Pwina naî, Iésu *Kériso. ⁴ Â bà† wii paé tàwà, é tii bèeni, ba na o tâbawêe é ipwâdée kâbà.

Wâdé na jè wâro na pwéelaa

⁵ Wâéni é popai, na bà tère jii Iésu Kériso, na bà inapâpâri tàwà ni: Wâ Pwiduée, âna wâé é pwéelaa, â nye ticé bàutè gooé. ⁶ Wiàna jè ina pâ, jè tâa goo wâ Pwiduée, â wiàna jè bwaa gére wâro na é bàutè, â jè tèpa pwâ, â câjè caa pâra wiâra é *ÂJUPÂRA [na ara Pwiduée]. ⁷ Ba wâ Pwiduée, âna é tâa na é pwéelaa. Â wiàna jè wâro na é pwéelaa, â o caapwi pwâranûmajè

1:1 Ioane 1.1 * 1:1 Pwi Popai na é naa é wâro—Pai ina wèe pâ, Iésu Kériso. (Còo Ioane 1.1.) 1:2 Ioane 1.14 1:4
Ioane 16.24 † 1:4 Bà—Wâ Ioane, âna é wii é tii goro é auniimiri kâra ma wâ tèpa apostolo bée. 1:5 1 Timotóo 6.16;
Jacques 1.17 1:6 1 Ioane 2.4

goojè. Á é patâjii diri pâ èpà kâjè, wà Pwina naîé, Iésu Kériso, goro é domii kêe [na joro na ia é bà ba kâjè] ba na jè o caapwi mwara ma wàé.

⁸ Wiàna jè ina pâ, nye ticé èpà na pwâranümajè, â jè nye pipwâgàrijè còwâ, â câé caa tâa goojè é *AJUPÂRA. ⁹⁻¹⁰ Á câé caa wâro goojè, é popai kêe, â jè pâ nau tèpa tobaipwâ wà Pwiduée. Êco na, wiàna jè inapàpari tà Pwiduée é pâ èpà kâjè, â ée mwa pwanaurijè, ma patâjii diri é èpà na tâa goojè. Ba é *târù, â é pwa é pwina é ina.

2

Pai wâro kâjè tèpa naî Pwiduée

É pitu tâjè wà Iésu Kériso

¹ Tèpa naîó, go wii tàwà é pâ muru bèepwiri, ba na câguwà caa pwa é pwina èpà. Êco na, wiàna jè [pitanami ma] pwa cèna èpà, â pwa pwi a-ipwamurujè na ara wà Caa—âna wà Iésu Kériso, na é *târù [ba nye pwi a ticé èpà kêe]. ² Á wàé, âna é pipanuâé còwâ, ba na pwi *ârapwaaîló târa ma patâjii pâ èpà kâjè; â càcaa pâ èpà kâjè co, â êmwara é pâ èpà kâra diri pâ âboro gòropuu.

Jè pitère dèe wiàna jè meaaríe

³ Wàéni é câmu kà pwi âboro na é tâmogòori Pwiduée: É pitère dàra é pwina é ina. ⁴ Wà pwi âboro na é ina pâ é tâmogòori Pwiduée, â na câé caa pâra wiàra bwàti é pwina é ina, âna é pwi a pwâ, ba càcaa tâa gooé é *AJUPÂRA. ⁵ Á wà pwi âboro na é pâra wiàra é popai kà Pwiduée, âna tâbawêe naa gooé é pimeeari kêe*. Wàéni é câmu kêe, na jè tâa goo Pwiduée: [Na jè pitère dèe.] ⁶ Á wà pwi âboro na é ina pâ é tâa goo wà Pwiduée, âna wâdé na é wâro pwacèwii wà Iésu Kériso.

Jè meeari tèpa cèiki bééjè

⁷ Tèpa âji bééò, guwà cibwaa niimiri pâ, go naa tàwà cè jè âmu aupitûâri. Ba jèe nye aupitûâri géé na autapoo goo† [pâ guwà pimeeariwà]. Ba i popai na ia bà picémara tàwà. ⁸ Êco na [pwacèwii na] pwi aupitûâri na bwaa âmué, ba wà Kériso, âna é paari tâjè é âji pai wârori. Á wâguwà, âna wâdé mwara na guwà wârori nabàni†. Ba jèe tapoo pitiaù pâ é bàutè, â jèe tèepaa bwàti é pwi âji pwéelaa.

⁹ Napwa naa goo wà pwi âboro na é ina pâ é tâa na é pwéelaa, â é cabaèpà pwi a cèiki bée, âna é nye tà ciburà tâa na é bàutè, tèepaa naa goo nabàni. ¹⁰⁻¹¹ Á câé caa tâmogòori cèna é pâra naawé, ba târi é du âraporomee é bàutè. Êco na wà pwi âboro na é meeari tèpa cèiki bée, âna é tâa na é pwéelaa. Á o ticé èpà cèna é pwa^S.

Jè cibwaa wâdèari tûâ na èpà

¹²⁻¹⁴ Go wii paé tàwà co tèpa naî [Pwiduée]. Ba jèe pwanauri é pâ èpà kàwà, ba wàrapwiri goo é pwina é pwa wà Kériso. Á guwà jèe tâmogòori wà Caa.

Go wii paé tàwà co tèpa 'caa'—[wâguwà na guwà jèe cimwù naa na cèiki]. Ba guwà jèe nye tâmogòori wà Pwina é tâa, béaa kâra autapoo goo—ûu, é tâa béaa kâra pai tòpò diri pâ muru!

Go wii paé tàwà co tèpa âboro dopwa, ba guwà gòo, ba é tà mwü naa na pwâranümawà, é Popai kà Pwiduée. Á guwà jèe piétò jii *Caatana, wà Pwi âboro èpà. Úu, guwà jèe nye piétò jié*!

¹⁵ Guwà cibwaa pii é pwâra-nümawà naa goro é pâ muru gòropuu, bau é pâ muru [na èpà] na tâa na. Ba wiàna gà wâdèari é gòropuu, â o câgà caa meeari wà Caa†. ¹⁶ Wàéni é pwina é me géé na é gòropuu bëeni:

Jè câbawâdé pâ muru na èpà, naa na pwâranümajè;

1:8 Psaume 32.5; Proverbes 28.13 **2:1** Hébéru 9.24 **2:2** Ioane 1.29; Kolosé 1.20; 1 Ioane 4.10 **2:5** Ioane 14.21,23 * **2:5** Pimeeari kêe—é, É pai meeari Pwiduée kâjè; é, é pai meeari tèpa cèiki bée, goro é pimeeari na me géé goo wà Pwiduée. **2:7** Ioane 13.34; 2 Ioane 1.5-6 † **2:7** Géé na autapoo goo—Pai ina wèé pâ, géé na autapoo wàra é gòropuu, é, géé na pâara na ia picémara é Picémara Wâdé, é, na guwà tapoo cèiki. Ipaiwà naa 2.24 ma naa 3.11. **2:8** Ioane 1.9; Roma 13.12 † **2:8** Ba wà Kériso... Grec: É autûâri bèepwiri, âna âjupâra naa goo Kériso, ma naa goowà mwara. **2:9** 1 Ioane 4.20 **2:10-11** Roma 14.13 **2:10-11** Ioane 12.35 ^S **2:10-11** Á o ticé èpà cèna é pwa—Grec: Á o câé caa tûu. * **2:12-14** Bà jèe naanaimari naa na paicí é pâ popai, na é pi-ina cûuru wà Ioane, naa na grec. **2:15** Roma 8.7 † **2:15** O câgà caa meeari wà Caa—Grec: O càcaa tâa googà é pimeeari kà Caa. **2:16** Roma 13.14

Jè naa nūmajè naa goo ê pwina jè cōo, goro du âraporomeejè;
Jè ipwamainajè goro ê pâ neemurujè.

Diri ê pâ pwiibà, âna càra caa me géee goo Caa, ba rà me géee goo [ê wâro kâjè na èpà naani] gòropuu. ¹⁷ Jèe tàgèrè pitiâu pâ, ê pwi gòropuu bèeni, bau diri pâ muru na wâna, na rà câbawâdè wà tèpa âboro. Êco na wà pwina é pwa é câbawâdè kà Pwiduée, âna ée mwa *wâro dâra gòiri jaaé.

Tèpa cicara Kériso

¹⁸ Tèpa gòrobéèò, jè wâro naa pâ Bénabwé tòotù. Ba guwà jèe tère pâ, ée mwa tèepaa na pwi pâara bèepwiri, wà pwi âboro na ina gooe pâ Pwi a cicara Kériso. Â guwà cōo, rà jèe dau wâru nabà tèpa cicara Kériso. Â wàèpwiri pai tâmogòori pâ, jè wâro na pâ Bénabwé tòotù. ¹⁹ Napwa tàpéebà, âna rà pâra jii é wâra pwapwiciri, ba càra caa tèpa âji a cèiki bééjè. Ba wiàna rà tèpa âji bééjè, â pwiri rà tà mwù jaaè. Ûu, pai pâra kàra jiiè, âna cipàpaa âji pai pwa goorà†.

²⁰ Êco na wâguwà, âna é jèe pitòrigariwà wà Kériso, wà Pwina é Pwiciri, â é jèe naa tàwà é *aupwényunyuâri kèe, é Nyuââ Pwiciri[§]. Â nabàni, âna guwà jèe tâmogòori é *ÂJUPÀRA. ²¹ Wàè kaa pwiri, na go wii tàwà. Ba câguwà caa pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori é ÂJUPÀRA. Â go wii, ba na guwà tâmogòori pâ, nye ticè popai na pwâ, na é me géee goo wà Pwina é ÂJUPÀRA*.

²² Ê wàilàapà pwi a pwâ? Wàéni: Wà pwi âboro na é ina pâ, wà Iésu, âna càcaa wàè wà Kériso, [wà pwi *Mesia, na é me géee goo Pwiduée].

Wà tàpé na rà ina pwiri, âna rà pitütù† goo wà Pwina naîè, ma wà Caa kèe mwara. Wàilà kaa pwiri tèpa a cicara Kériso! ²³ Ba wà pwi âboro na é pitütù goo wà Pwina naîè, âna câé caa tâa gooe wà Caa. Â wà pwi âboro na é tòpi† wà Pwina naîè, âna é tâa gooe wà Caa.

Nama é tâa goowà é âjupâra

²⁴ Wâguwà, âna wâdè na é nye tà cawi goowà é popai na guwà tère na guwà tapoo cèiki[§]. Ba wiàna é tâa goowà é popai, â guwà o nye tà tâa goo Pwina naîè ma wà Caa. ²⁵ Â tâa tâjè é wâro dâra gòiri jaaru, ba wàèpwiri é âraimeai na é jèe ina béaa wà Kériso.

²⁶ Go jèe wii diri tàwà é pâ muru bèepwiri, [ba na guwà cōoina] tàpé na pwa na rà ipa-imwüruwà. ²⁷ Guwà cibwaa mudâra tèpa pacâmuriwà [na rà wàrapwiri]. Ba é tà tâa goowà é Nyuââ Pwiciri, pwi aupwényunyuâri* na jèe naa tàwà. Â wàè na é nye paari tàwà diri é pwina wâdè na guwà tâmogòori. Â é pwina é pacâmuriwà goo, âna nye âjupâra, â càcaa pwâ. Â wàéni é autûari kèe tàwà: Guwà tà tâa goo wà Kériso. Êkaa na wâdè na guwà wàrapwiri.

²⁸ Ûu, co tèpa âji bééèò, wâdè na guwà tâa goo Kériso, ba na o câguwà caa piwà, ma kamu na araé, na tòotù na ée mwa wâjué me cōwâ na. ²⁹ Ba guwà tâmogòori pâ, wà Kériso, âna é tàrù ma âjupâra. Êkaa na, wà diri tàpé na pwa é pwina tàrù ma âjupâra, âna rà tèpa âji naî Pwiduée.

3

Jè tèpa naî Pwiduée

¹ Guwà cōo, dau maina awé é pimeaari kà Pwiduée Caa ba kâjè, ba é pitunee tâjè pâ, na jè tèpa naîè! Â jèe wàijè gooni! Napwa naa goo wà tèpa âboro naa gòropuu bèeni, âna càra caa tâmogòori pwiri*, ba càra caa tâmogòori wà Pwiduée, Caa kâjè.

² Tèpa âji bééèò, jè jèe tèpa naî Pwiduée nabà. Â o mwa wànau, na pwi tòotù na ée mwa wâjué me cōwâ na, wà Kériso†? Jè nye tâmogòori pâ, o tòotérjè, ba na jè pwacèwiié, wiàna jè cōoé géee, [naa na pwényuâa kèe]. ³ Êkaa na jè pitòimirjè, ba na o ticè èpà goojè, na jè tà tapaciri goro cèiki é pwi tòotù-bà. Ba wà Kériso, âna é pitòimirjè, â ticè èpà gooe.

2:17 Mataio 7.21 **2:18** Mataio 24.5,24; 2 Ioane 1.7 **2:19** Apostolo 20.30 † **2:19** Cipàpaa âji pai pwa goorà—Grec: Cipàpaa pâ, càra caa tèpa bééjè. **2:20** 1 Korénito 2.15 § **2:20** É jèe pitòrigariwà... Grec: Â wâguwà, âna tâa tàwà é aupwényunyuâri na é wicèpwiri {‘onction’} naa gòwà, géee goo wà Pwina Pwiciri. Ê onction ni, âna câmu kâra pai pitòrigarijè. Munaa é Nyuââ Pwiciri, é, pwiri é popai kà Pwiduée. Ipaìwà naa na nee tii 27. (Cōo mwara note goo Luka 4.18.)

* **2:21** Ê, Câgo caa wii tàwà pâ, câguwà caa tâmogòori é ÂJUPÀRA. Go wii tàwà pâ guwà tâmogòori é ÂJUPÀRA. Â nye ticè popai na pwâ, na é me géee goo é ÂJUPÀRA. **2:22** 1 Ioane 4.3; 2 Ioane 1.7 † **2:22** Pitütù—Rejeter. **2:23** Ioane 5.23; 1 Ioane 4.15, 5.1 † **2:23** Tòpi—é, Cōoina. § **2:24** Na guwà tapoo cèiki—Grec: Géee na autapoo goo. **2:27** Ioane 16.13

* **2:27** Pwi aupwényunyuâri—Grec: Onction, pwacèwii na nee tii 20. Munaa é Nyuââ Pwiciri, é, pwiri é popai kà Pwiduée. **2:29** 1 Ioane 3.10 **3:1** Ioane 1.12–13, 16.3 * **3:1** Tâmogòori pwiri—é, Cōoinajè, é, tâmogòorjè.

3:2 2 Korénito 3.18 † **3:2** 2^e phrase—é, Widâuru ma wiilu.

Jè cibwaa ciburà pwa na èpà!

⁴ Wà tàpè na rà pwa na èpà, àna rà [jèe pà nau pwacèwii wà Pwina é] cicara wà Pwidueé ma é pà aupitùári kée. Ba wiàna jè pwa na èpà, à jè cicara Pwidueé. ⁵ À guwà jèe nye tàmogòori pà, é jèe tèepaa wà Iésu Kériso, ba na é patájii é pà èpà kà tèpa àboro†, à nye ticè èpà gooé. ⁶ Wiàna jè taa gooé, à càjè mwa caa pwa na èpà. À wà pwi àboro na é ciburà pwa na èpà, àna càé mu caa còoina wà Kériso, à càé mu caa tàmogòorié.

⁷ Tèpa àji bèéò, guwà cibwaa nama ipa-imwüruà. É nye *tàrù pwi àboro, wiàna é pwa é pwina tàrù ma wádé, pwacèwii Kériso, wà pwina é dau tàrù ma wádé awé. ⁸ À wà pwi àboro na é ciburà pwa na èpà, àna é pwi àboro kà *Caatana, wà pwi ia é dau ciburà pwa na èpà géé na autapoo goo. Wàéni é majoroé ma é tèepaa me [naani gòropuu] wà *Pwina naí Pwidueé: É me, ba na é pwa ma tiàù diri pà waké na èpà kà Caatana.

⁹ Wiàna gà pwina àji naí Pwidueé, à pwacoé ma gà ciburà pwa na èpà. Ba é taa googà é *àji wàro me géé goo Pwidueé^S. À wiàna é taa googà wà Pwidueé, à gà o mwa wàrori é wàro kée. ¹⁰ Wàépwiri pai còoina tèpa naí Pwidueé ma wà tèpa naí Caatana. Ba wà pwi àboro na càé caa pitèrè dà Pwidueé*, àna càé caa pwi àboro kà Pwidueé. À wà pwina càé caa meari tèpa cèiki bée, àna càé caa pwi àboro kée.

Wádé na jè pimearijè

¹¹ Wàéni é *Picémara Wádé na guwà tèrè na guwà tapoo cèiki†: Wádé na jè pimearijè.

¹² Guwà cibwaa pwacèwii Kaina, na é pwi àboro kà Caatana, wà Pwi àboro èpà. Ba wà Kaina, àna é tètàmwarà Abéla, pwi jiié. À gorodà na é tètàmwereé? Ba é pwi a pwa pà tûà na èpà, à wà Abéla, àna é pwi a pwa pà tûà na wádé. ¹³ Èkaa na, guwà cibwaa pò, tèpa gòrobéèò, wiàna rà èpàriwà é pà àboro naa gòropuu bèeni [na càra caa papwiciri wà Pwidueé].

¹⁴ Wàijè, àna jè jèe pàra géé na aubà, naa na àji wàro. Wàéni é câmu kée—wiàna jè pimearijè tèpa cèiki béejè. Ba wà pwi àboro na càé caa pimeari, àna é nye tà ciburà tûa na aubà, [wàiti jii Pwidueé]. ¹⁵ [Wà Pwidueé, àna é niimiri pà] wà pwi àboro na é èpàri pwa a cèiki bée, àna é pwacèwii pwi a tètàmwarà àboro. À wà tèpa tètàmwarà àboro, àna càcaa wàgoorà é *wàro dàra gòiri, [na é me géé jaa Pwidueé].

¹⁶ Wàéni é àji pimeari: Wà Kériso, àna é panuà é wàro kée ba kàjè. À wádé na jè panuà é wàro kàjè ba kà tèpa béejè.

¹⁷ Guwà còo, wiàna wàru neemuruje, à wiàna jè iauri jii pwi jè a cèiki béejè na ticè kée, à o wànanu cè pai taa goojè é pimeari kà Pwidueé? ¹⁸ Tèpa gòrobéèò, jè cibwaa pimeari co goro popai, à wádé wiàna jè àji pimeari goro é tûa ma càrajè.

Càjè caa piwà na ara Pwidueé

¹⁹ Wiàna jè àji pimearijè goro é pà tûa kàjè, à jè o tàmogòori pà jè wàro na *AJUPÀRA. À o càcaa wàgotàjè, na jè coo ara Pwidueé, [wà Pwina é AJUPÀRA]. ²⁰ (Èco na, wiàna é pitòttijè é pwàranümajè, à [é bwaa nye tà mearijè wà Pwidueé. Ba] jè tàmogòori pà, é nye piwéna jii é pwàranümajè wà Pwidueé, wà na é tàmogòori diri pà muru.) ²¹ À wiàna càé caa pitòttijè é pwàranümajè, co tèpa àji bèéò, à o càjè caa piwà ma wàgotàjè na jè coo ara Pwidueé.

²² À ée mwa naa tàjè diri pà namuru na jè ilari jiié, géé goo na jè pitèrè dèe, ma pwa é pwina wádé tée. ²³ À wàéni é pwina é ina tàjè: Wádé na jè cèiki naa goo Pwina naíé, Iésu Kériso; à jè pimearijè, pwacèwii autùári kée tàjè.

²⁴ Wiàna jè pitèrè dà Pwidueé, ma taa gooé, à wàé, àna é taa goojè. À jè tàmogòori pà, é taa goojè, ba é wàro goojè é Nyuààé Pwiciri, na é jèe naa tàjè.

4*Ipwacòoco tèpa péroféta a pwà*

¹ Guwà ipwacòoco, co tèpa àji bèéò. Ba wàru tèpa *péroféta a pwà, na rà mwa tèepaa me. [À rà ina pà rà pame é popai kà Pwidueé.] À guwà cibwaa nama cèiki naa goorà! Wádé na guwà còo bwàti é pwina rà ina pà, pwiri àji popai na me géé goo é Nyuààé Pwiciri kà Pwidueé. ² À

^{3:5} Ioane 1.29; 1 Pétréu 2.22–24; 1 Ioane 2.2 † ^{3:5} Ba na é patájii é pà èpà... é. Ba na é pitu tà tèpa àboro, ba na o càra mu caa pwa na èpà. ^{3:8} Ioane 8.44 ^{3:9} 1 Ioane 5.18 § ^{3:9} È àji wàro, me géé goo Pwidueé—é, È pàtama Pwidueé, é, é Nyuààé Pwiciri kà Pwidueé, é, é popai kà Pwidueé. Grec: È arapwüru kà Pwidueé. * ^{3:10} Pitèrè dà Pwidueé—Grec: Pwa é pwina tàrù. ^{3:11} Ioane 13.34 † ^{3:11} 1^r e phrase—Grec: Wàéni é popai na guwà tèrè gée na autapoo goo. ^{3:12} Genèse 4.8 ^{3:13} Ioane 5.18–19 ^{3:14} Ioane 5.24 ^{3:15} Auinapàpàri 21.8 ^{3:16} Ioane 13.1; Galatia 1.4 ^{3:17} Deutéronome 15.7 ^{3:18} Jacques 2.15–16 ^{3:21} Hébéru 4.16 ^{3:23} Ioane 6.29, 13.34 ^{3:24} 1 Ioane 4.13 ^{4:1} Mataio 7.15; 1 Tésalonika 5.21; 1 Ioane 2.18; 2 Ioane 1.7 ^{4:2} 1 Korénito 12.3

guwà o còoina pà, é tâa goorà ê Nyuââ Pwícîri, wiàna [ê pwina] rà ina, [âna pâra naa goo ê pwina é ina wà Pwidueé] pà: «É jée boome wà Iésu Kériso, âna é pa naiiri âboro.»

³ Wà pwi âboro* na cáe caa wàrapwiri, târa pai inapàpári kée wà Iésu, âna cáe caa me géee goo Pwidueé. Âna wàépwiri câmu kà pwi a cicara Kériso, na ia guwà jée tère pà, ée mwa téeppaa. Â âjupâra, é jée nye tà wâni gòropuu.

⁴ Tèpa âji béeò, guwà jée tèpa âboro kà Pwidueé, â guwà jée piétò jii tèpa pwà bèepwiri†. Ba é Nyuââ Pwícîri‡ na é tâa goowà, âna é maina jii *Caatana na é tâa ni gòropuu. ⁵ Ba wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà nye tèpa âboro na é gòropuu bèeni [na epà]. Â pwàratùra kàra, âna popai me géee gòropuu. Êkaa na wà tèpa âboro gòropuu, âna rà pitère dàra.

⁶ Êco na wàijè§, âna jè tèpa âboro kà Pwidueé. Â rà nye pitère dàjè tàpé na rà tâmogòori Pwidueé. Â wà tàpé na càra caa tèpa âboro kée, âna càra caa pitère dàjè. Â géee goo pwiri, na jè còoina é pwina tâa goo pwi âboro—wiàna é Nyuââ Pwícîri na é *ÂJUPÀRA, é, wiàna é duée na é tuba-imwürujè.

Jè pimearijè géee goo na Pwidueé âna é pwi a pimeari

⁷ Tèpa âji béeò, wàdè na jè tà pimearijè, ba é me géee goo Pwidueé é pimeari. Wiàna jè pimearijè, â jè paari pà, jè tèpa âji naí Pwidueé, â jè paari pà jè tâmogòorié. ⁸ Wà pwi âboro na cáe caa pimeari, âna cáe caa tâmogòori Pwidueé, ba wà Pwidueé, âna é pimeari. ⁹ Â é paari é pimeari kée ba kâjè. Ba é cùru me Pwina naîé na é caapwi co, naani gòropuu, ba na, géee gooe, âna o tà tâjè é *âji wâro. ¹⁰ Wàèni é âji pimeari: Ê pimeari kà Pwidueé ba kâjè, na é po dau maina awé jii é pimeari kâjè ba kée. Ba é cùru me pwina Naîé, ba na é pwi *ârapwaaílò na patâjii é pà epà kâjè.

¹¹ Tèpa âji béeò, wiàna é wàrapwiri cè pai mearijè kà Pwidueé, â wàdè na jè pimearijè mwara. ¹² Nye ticé pwi jè âboro cèna é jée còo Pwidueé [Caa]. Êco na, wiàna jè pimearijè, â é tâa goojè wà Pwidueé, â o tâbawée naa goojè é pimeari kée.

Jè tâa goo Pwidueé â é tâa goojè

¹³ Jè tâmogòori pà, jè tâa goo Pwidueé, â é tâa goojè. Ba é naa tâjè é Nyuââ Pwícîri kée, na é wâro goojè. ¹⁴ Â jè jée còo goro du âraporomeejè* pà, é cùru Pwina naîé wà Caa, ba na *pwi a pa-udò pà âboro gòropuu. Â bà *paâjupâraé ma inapàpáriè tà pâra tàpé.

¹⁵ Â wà pwi âboro na é inapàpári pà, wà Iésu, âna é *Pwina naí Pwidueé, âna é tâa gooe wà Pwidueé, â wàè, âna é tâa goo wà Pwidueé. ¹⁶ Â géee goo kaa pwiri, âna jè tâmogòori pà, é mearijè wà Pwidueé, ba jè jée cèiki naa goo é pimeari kée bèepwiri.

Wiàna é mearijè wà Pwidueé, âna ba wàè kaa é Pimeari. Â wà pwi âboro na é wâro na pimeari, âna é tâa goo Pwidueé, â é wâro gooe wà Pwidueé. ¹⁷ Wiàna tâbawée naa goojè é pimeari kée, â jè o pwacèwii Kériso, naa na é pai wâro kâjè, naani gòropuu. Â o càcaa wâgotâjè naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi é gòropuu na. ¹⁸ Ê pimeari na tâbawée, âna é patâjii é pai wâgotâjè. Â càcaa wâgotâjè wiàna é tâa goojè é pimeari. Ba wiàna wâgotâjè, âna pwacèwii na jè gére tapacîri é wârimuru kâjè†; â càcaa tâbawée é pimeari naa goojè.

Jè wârori pimeari

¹⁹ Wàijè, âna jè wârori é pimeari, ba é nye mara mearijè béaa wà Pwidueé. ²⁰ Â wiàna é ina cè pwi jè âboro pà, é meari Pwidueé, â é epàri pwi a cèiki bée, âna é pwi a pwà. Ba wà pwina cáe caa meari pwi bée na é còoé, â ée mwa wànan târa cè pai meari kée Pwidueé, na cáe caa còoé? ²¹ Ba wàèni é pwina é tûari tâjè wà Pwidueé, wàijè na jè mearié: Wàdè na jè meari tèpa cèiki béejè.

5

Cèiki naa goo Pwina naí Pwidueé

¹ Wà diri tàpé na rà cèiki pà, wà Iésu, âna wàè pwi Kériso, [wà Pwina é me géee goo Pwidueé] âna rà tèpa naí Pwidueé. Â wà diri tàpé na rà meari Pwidueé Caa, âna rà o meari mwara wà tèpa naîé. ² Â jè tâmogòori pà, ûna jè meari wà Pwidueé, ma pitère dàra é pwina é ina, â

4:3 1 Ioane 2.18 * 4:3 Âboro—é, Duée. 4:4 Mataio 12.29; 1 Ioane 5.4-5 † 4:4 Tèpa pwà bèepwiri—é, Tèpa duée bèepwiri. ‡ 4:4 Ê Nyuââ Pwícîri—é, Pwidueé, é, Iésu Kériso. Grec: Pwina. 4:5 Ioane 8.47, 15.19 § 4:6 Wàijè—é, Wàibà (wà Ioane ma wà diri tèpa apostolo na rà pacâmuri tèpa âboro goro é âjupâra). 4:9 Ioane 3.16 4:10 Roma 5.8-10; 1 Ioane 2.2 4:12 Ioane 1.18; 1 Ioane 2.5 4:13 2 Korénito 1.22; 1 Ioane 3.24 * 4:14 Jè jée còo goro du âraporomeejè—é, Bà jè còo goro du âraporomeebà (wà Ioane ma wà tèpa apostolo na rà còo wà Iésu na é wâro naa gòropuu). † 4:18 3^e phrase—é, Ê pai wâgotâjè, âna pwacèwii na jè pwa wârimuru. 4:21 Maréko 12.29-31 5:1 1 Ioane 4.15

jè meaari mwara tèpa naîé. ³ Ba [wiàna nūmajè] na jè meaari wà Pwidueé, â jè o pitère dàra è pwina é ina. Â càcaa pwacoé ma jè pitère dàra.

⁴ Ba wiàna jè tèpa naî wà Pwidueé, â jè piétò jii é [èpà naa] gòropuu, géé goro é cèiki kâjè [naa goo wà Iésu Kériso]! ⁵ Ba o wailàapà na piétò jii é [èpà naa] gòropuu? Nye éco wà pwina é cèiki pà, wà Iésu àna é *Pwina naî Pwidueé.

Tèpa 3 paâjupàra Pwina naîé

⁶ Wà Iésu Kériso, àna paari pà é Pwina naî Pwidueé *, goro é jawé bau è domii. Càcaa goro co é jawé, â nye goro é jawé bau è domii. Â è Nyuââé Pwicîri, àna é nye tà *paâjupàra è pwiibà. Ba è Nyuââé Pwicîri, àna wàè é *ÂJUPÀRA. ⁷ Êkaa na rà po àracié tèpa paâjupàra†— ⁸ è Nyuââé Pwicîri [na é patùrajè]; ma é jawé [kâra *piupwaa kà Iésu]; ma é domii kêé†, [na joro na é bà ba kâjè]. Â wà tèpa àracié bèepwiri, àna rà nye pitèrera.

⁹ Wiàna jè tòpi é pai paâjupàra, na me géé goro àboro, â [wàdè na jè tòpi] é pai paâjupàra na me géé goo Pwidueé, wà é nye piwéna. Â é nye paâjupàra kaa wà Pwina naîé. ¹⁰ Â wiàna jè cèiki naa gooé, â jè mwa còoina pà, è popai gooé, àna é âjupàra§.

Éco na, wiàna câjè caa cèiki naa goo [Pwina naî] Pwidueé, àna jè câbapwà Pwidueé, ba câjè caa tòpi é pwina é ina goo wà Pwina naîé.

¹¹ Jè tâmogòori pà, è pwina é ina naa gooé, àna *ÂJUPÀRA, ba é jèe naa tâjè è *wâro dàra gòiri jaaé. Â è wâro bèepwiri, àna wâgoow wà Pwina naîé. ¹² Ûu, wà pwi àboro na é tâa gooé wà Pwina naîé, àna tâa gooé è wâro bèepwiri. Â wà pwi àboro na câé caa tâa gooé wà Pwina naî Pwidueé, àna ticè *âji wâro gooé.

Go pwa tii ba na cimwü cèiki kàwà

¹³ Guwà tèpa cèiki naa goo Pwina naî Pwidueé. Â go pwa tii tàwà ni, ba na guwà tâmogòori bwàti pà, jèè tà tàwà è wâro dàra gòiri jaa Pwidueé. ¹⁴ Wàéni gorodà na tà mwü è cèiki kâjè naa goo Pwidueé. Ba jè tâmogòori pà, é tère è pwàra pwapwicîri kâjè, wiàna jè ilari jè muru naa na câbawâdè kêé. ¹⁵ Â wiàna jè tâmogòori pà é tèrejè, â jè tâmogòori mwara pà, é jèe naa tâjè è pwina jè ilari jiié!

Câjè caa pwa taaci pwina èpà

¹⁶ Wiàna gà còo pwi a cèiki béégà, na é pwa na èpà *, â wâdè na gà pwapwicîri kêé, ba na tà tée è âji wâro. Éco na pwa pwi jè èpà, na é nama é bà [dàra gòiri]† wà pwi jè àboro. Â câgo caa tacoo googà pà, na gà pwapwicîri ba kêé, wiàna é tagère pwa é pwi èpà bèepwiri. ¹⁷ Ba èdiri pà tûâ kâjè na càcaa *târù, àna wàépwiri è èpà. Éco na càcaa diri pà èpà na jè pwa, na rà nama jè bà.

¹⁸ Jè nye tâmogòori pà, wàjè tèpa naî Pwidueé, àna câjè caa pwa taaci é pwina èpà. Â wà *Caatana, wà Pwi àboro èpà, àna càcaa pàri ma é tubaèpà è nyuâajè. Ba é wéaarijè wà Pwina naîé.

¹⁹ Â jè nye tâmogòori pà, jè tèpa àboro kà Pwidueé. Â napwa naa goo diri [pàra tèpa àboro] gòropuu, àna [càra caa tèpa àboro kêé. Ba] é pitùâ kàra wà Pwi àboro èpà.

Jè tâmogòori Pwidueé

²⁰ Jè nye tâmogòori mwara pà, é jèe tèepaa me wà Pwina naî Pwidueé. Â é jèe naa tâjè è pai tâmogòorimuru, ba na jè tâmogòori wà Pwidueé, na é caapwi co. Â jè tâa goo wà Pwidueé, géé goo na jè tâa goo Iésu Kériso, Pwina naîé. Ba wàè Pwidueé na é caapwi co, â wàè mwara na é naa tâjè è wâro dàra gòiri jaaé.

5:3 Ioane 14.15,23-24 **5:6** Ioane 1.29-34 * **5:6** Paari pà, é Pwina naî Pwidueé—Grec: É tèepaa. † **5:7** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, àna rà ina pà: 7Ba rà àracié tèpa paâjupàra naa napwéretootù—wà Caa, wà Popai, ma è Nyuââé Pwicîri. Â rà tèpa àboro caapwi. 8Â rà àracié tèpa paâjupàra naa gòropuu—è Nyuââé Pwicîri, è jawé ma è domii. Â rà pitèrera wà tèpa àracié bèepwiri. **5:8** Ioane 15.26 † **5:8** Jawé...ma è domii kêé—Ucina mwara goro è piupwaa kâjè, ma è dipàa na jè wâdo naa na Caanilo, ba naa pitaniimiri è pai bà kêé. **5:9** Ioane 5.32-37 **5:10** Galatia 4.6 § **5:10** Â jè mwa còoina pà, è popai gooé, àna é âjupàra—Grec: Â tâa goojè è bèpaâjupàra. **5:12** Ioane 3.36 **5:13** Ioane 20.31 **5:14** Ioane 14.13; 1 Ioane 3.21-22 **5:16** Mataio 12.31 * **5:16** Na é pwa na èpà—Napéaati naa na grec pà: Na câé caa popaé naa na aubà {dàra gòiri}. † **5:16** Pwi jè èpà, na é nama é bà dàra gòiri—Munaa é pai ciburà naa càjùjè naa goo Kériso (còo nee tii 12), ma pai ciburà tàutajè na jè meaari tèpa bééjè (còo 1 Ioane 3.14). Pwi pwàra bà bèepwiri, àna munaa pwàra bà dàra gòiri, wàiti jii Pwidueé, é, pwiri è pai tubaèpà târa é pai tâa kâjè ma wà Pwidueé, é, pwiri è pwàra bà kàra naiiri àboro. **5:18** 1 Ioane 3.9

²¹ Â êkaa, co tèpa âji béèò, na guwà tètâjii diri pâ muru na pwa na rà popa autâa kà Kériso, naa na pwâranümawà[‡].

[‡] **5:21** É, Guwà tètâjii ê èpà géé na ê pwâranümawà, é, Guwà tètâjii cè pâ ârapupûra na càcaa papwiciri wà Kériso. Grec: Guwà piwéaariwà jii pâ ânuurumuru. Cõo mwara Ânuurumuru (Idole) naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii.

Béârailu kâra tii kâ Ioane Bétapoo popai

Wâilàpà na wii tii bèeni?
Wà Ioane. Còo 1 Ioane Bétapoo popai.

É wii wiidâ?
Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?
Tà tò jè ilàri na nee *Kyria*, munaac ucina goro é wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. (Pwiri wâra pwapwicîri kâ Gâius. Còo 3 Ioane Bétapoo popai.) Ba, na pwi pàara-bà, âna wâru pà âboro na rà tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Kériso. Êkaa na càcaa nùmee na é inapàri é pà âji neerâ naa na tii.

Cina é wii?
Na é wii pâbéaa kâra tii kêe, 1 Ioane, âna é patêre tèpa cèikî goo tàpé na rà pacâmurirâ goro pà popai na pwâ. Â é wii mwara, ba wà tàpéebâ, âna rà tàgére ipâra, géé na jè ére naa na jè ére, ba na rà ipawâmi tèpa cèikî (1.10–11).

Dà ère é tii bèeni?
Du ârailu popai na âjimuru naa na tii bèeni (ma diri tii kâ Ioane), âna âjupâra, ma pimeaaari. Ê âjupâra, âna me géé goo wà Kériso ma popai gooé (1.1–4). Còo mwara ÂJUPÂRA naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadâra tii. Wiâna jè wâro na é âjupâra, â o paari naa na pimeaaari kâjè (1.5), â jè o còoina tèpa pacâmu na rà tèpa ipawâmi, â o câjè caa pitu târa naa na wakè kâra (1.10–11).

Pai pitâgoo tii 2 Ioane
Ipwabwâcu (1.1–3)
Wâro naa *ÂJUPÂRA ma pimeaaari (1.4–6)
Tèpa pwa pupûra na rà pwâ (1.7–11)
Ipicijii (1.12–13)

Ipwabwâcu
1 Tii kâ [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikî] tà tò ilàri na é pitòrigarié wà Pwiduée, ma wà tèpa naîê*. Dau wânùmoo goowâ, â càcaa wâgo acari, â wà mwara diri tàpé, na rà jèe tâmogòori é *ÂJUPÂRA, 2 na é nye tà tâa awé goojè. Ê pwi *ÂJUPÂRA bèepwiri, âna wâé kaa é majoroé ma ba meaaariwâ.

3 Wâdé naa tà tâjè é *pimeaaari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée Caa kâjè ma Pwi Ukai Iésu *Kériso. Â wâdé na jè tâmogòori pai moo kâru naa goojè, wâijè na jè tâa na ÂJUPÂRA ma pimeaaari!

Wâro na é ÂJUPÂRA ma pimeaaari
4 Go nye dau ipwâdéé kaa, na ia go pâmari pàra tèpa naîgâ, â go còo pà, rà wâro na ÂJUPÂRA, pwacèwii na é pitûâri tâjè wà Caa. 5 Â nabâ, co tòoni, âna go tacoo googâ pà: «Wâdé na jè pimeaaarijè.» Càcaa cè âmu aupitûâri; â jèe nye pwi aupitûâri na guwâ jèe nye tâmogòori na guwâ tapoo cèikî†. 6 Ba wiâna jè meaaari wà Pwiduée, â jè pitêre dàra é aupitûâri kêe. Â wâéni é pwi aupitûâri, na ia jè jèe tâmogòori, géé na autapoo goo: «Wâdé na jè pimeaaarijè†.»

Tèpa pwa pupûra na rà pwâ
7 [Guwâ ipwacòoco] tèpa pwa pupûra na rà pwâ, ba rà jèe pà nau wâru naani gòropuu—tèpa âboro na rà ina pà, câé caa pa naiiri âboro wà Iésu Kériso. Wà tàpéebâ, âna rà tèpa ipa-imwûru tèpa âboro, ma tèpa cicara Kériso.

8 Guwâ ipwacòowâ, ba na guwâ cibwaa tubatiâu é pwâra wakè kâjè§! Wâdé na guwâ cimwû, ba na guwâ tòpi diri é câmawâ. 9 Wiâna guwâ pàra wiâra é pwina é picémara wà

* 1:1 Tô ilàri...ma wà tèpa naîê—É wii é tii wa Ioane târa é wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. Còo Bétapoo popai.
1:4 3 Ioane 1.3 1:5 1 Ioane 2.7 † 1:5 Na guwâ tapoo cèikî—é, Géé na autapoo goo é gòropuu, é, tapoo na pàara na ia picémara é Picémara Wâdé. Grec: Géé na autapoo goo. ‡ 1:6 Wiâna jè meaaari Pwiduée; Wâdé na jè pimeaaarijè—Grec: Wâéni é pimeaaari; Wâro na pimeaaari. 1:7 1 Ioane 4.1–3 § 1:8 Wakè kâjè—é, Wakè kâbâ, é, wakè kâwâ na pàra Tii Pwicîri naa na grec.

Kériso, â guwà o mwa tâa goo wà Pwiduée Caa, ma wà Pwina naifê. Êco na, wiâna guwà pâiti jii ê pwina é picémara wà Kériso, â o câguwà mwa caa tâa goo wà Pwiduée.

¹⁰ Wiâna ê pupûra kâ pwi jê âboro, âna câé caa ipaiwà bau ê pwina bà ina tàwà naa goo wà Kériso, â guwà cibwaa tòpié na pwârawâ kàwà. Â guwà cibwaa pagòoé naa na é wakè kêe*.

¹¹ Ba wiâna guwà tòpié, âna guwà pwadéiri é pâ tûâ kêe na èpà.

Ipiciji

¹² Dau wâru pâ popai, na nümoo na go ina tàwà. Êco na càcaa nümoo na go wii naa na cè tii. Ba go wâari pâ, go mwa nye tèepaa mariwà, ba na jè pitùra ma picòojè géé. Â o tâbawêe ipwàdée kâjè.

¹³ Rà naa paé bwàcu'gà, wà tèpa naifê tô aéjii'gà†, wà tô na é pitòrigarié mwara wà Pwiduée.
[Topai tàwà.]

* **1:10** Guwà cibwaa pagòoé naa na é wakè kêe—Grec: Guwà cibwaa pwabwàcu tée. † **1:13** Wà tèpa naifê tô aéjii'gà—Ê wâra pwapwiciri naa na ére na é tâa wê wà Ioane, ma wà tèpa cèikí wê. (Còo note goo nee tii 1.)

Béâracié kâra tii kâ Ioane Bétapoo popai

Wâilàpà na wii tii bèeni?
Wà Ioane. (Còo 1 Ioane Bétapoo popai.)

É wii wiidâ?
Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?
Tà pwi jè a pitûâ kâra wâra pwapwicîri, na nee Gâius. Pwiri pwi jè ârapàara tèpa âracié âboro na inarâ naa na *Tii Pwicîri. É, pwiri pwi jè âboro, na é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame.

Cîna é wii?
Pwa pwi jè âboro na nee Diotrèphe na é dau pwa na èpà naa na wâra pwapwicîri. Tàutée na é pitère dâra é pitûâ kâ Ioane, ba é pwi maina nûma. Á é pacoo pàra tèpa pwa pupûra géé na wâra pwapwicîri (1.9–10). Êco na càcaa wârapwiri è pai pwa kâ Gâius. Á wâ Ioane, âna é wii tée, ba na é pagòóé, ba na é ciburâ pwa na wâdé, ma pa-icòóé goo wâ Diotrèphe.

Rà niimiri wâ pàra tèpa dotée goro é Tii Pwicîri pâ, wâ Ioane, âna é wii âracié tii kée na caapwi pàara, á é naa tà Démétrius (1.12), ba na é naa tà Gâius ma wâra pwapwicîri kée:

- 1 Ioane, âna pupûra târa diri pâ wâra pwapwicîri naa na province Asia (wâ napò Turquie nabà), ba ticé ipwabwàcu ma ipicijii naa na tii.
- 2 Ioane, âna tii târa è wâra pwapwicîri kâ Gâius (â cáé caa ina neerâ ba péa o tubaèpà târa).
- 3 Ioane, âna tii tà Gâius co, ba na é paari tée wâ Démétrius, pwi a popa tii, ma pa-icòóé goo Diotrèphe.

Dâ ère é tii bèeni?
Âracié âboro na, na jè pa cè napàrajè géé goorà, naa na tii bèeni:
• Gâius, ba wâro kée, âna wâdé ma *târù, â é tòpi bwàti diri tèpa âboro kâ Pwiduée, na rà tèepaa naa napò kée (1.3,5)
• Démétrius, ba é pwi âboro na é pâra na âjupâra (1.12)
• Diotrèphe (còo naadòbà), ba é pwa na èpà, â jè cibwaa ipwacèwiié!
Wâ Ioane, âna é ina ba wâdé tèpa âji ênawéna kâ Pwiduée na rà ipàra géé na jè ère naa na jè ère, ba na rà picémara é popai ma pagòo tèpa cèikì wè. Napàrajè, wàjè tèpa naí Pwiduée, na jè tòpirâ bwàti ma pitu târa (1.6–8).

Wâ tàpéebâ, âna càcaa tèpa pacâmu na é inarâ ba èpà, naa na 2 Ioane 1.7. Jè pinadàrù du pubu goro âboro bèepwiri, wiâra é popai na 2 Ioane 1.8. Ba wâ pàra pwi, âna rà déi goo é picémara kâ Kériso; â wâ pàra tàpé, âna rà pâiti jii.

Pai pitâgoo tii 3 Ioane
Ipwabwàcu (1.1–4)
Wâdé pai tòpi'gà wâ tèpa bééjè (1.5–12)
É pi-ina Ioane wâ Diotrèphe (1.9–11)
Ipicijii (1.13–15)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikì] âna go pwa tii tâgà, co Gâius, na dau wânümoò tâgà* .
² Pwi âji béed, dau nûmoò na gà piégòturu naa na diri pai pwa goo. Ba gà jèe plétò, naa na é nyuâa, â nûmoò mwara, na gà piégòturu, naa na naiiri âboro. ³ Na ia rà wâjué còwâ maribâ wâ tèpa cèikì bééjè, â rà ciburâ piwiâ tâbâ é wâro'gà na wâdé ma *târù, ma pai tà mwù'gà naa goo é *ÂJUPÀRA. Á go nye dau ipwàdéé kaa na go tère pwiri! ⁴ Ba nye ticé muru na é nama go dau ipwàdéé, jii na go tère pâ, rà pâra bwàti wiâra é ÂJUPÀRA, wâ tèpa naiò naa na nee Pwi Ukai†.

Wâdé pai tòpi'gà wâ tèpa bééjè

1:1 Apostolo 19.29; Roma 16.23 * 1:1 Na dau wânümoò tâgà—é, Na wânümoò tâgà géé goo é âjupàra na é tâa goouj. 1:3 2 Ioane 1.4 † 1:4 Tèpa naiò naa na nee Pwi Ukai—Grec: Tèpa naiò (tàpé na é nama rà cèikì naa goo Iésu).

⁵ Pwi âji bééò wée, gà paari taaci pâ, gà pwi âji a cèikí. Ba gà cau tòpi bwàti diri tèpa béjè†, [na rà tèepaa naa napô'gà]. Gà cau tòpi tàpé na gà tàmogòrirà, ma wà mwara tàpé na cãgà caa tàmogòrirà. Â nye dau wádé kaa é pai pwa'gà. ⁶ Rà cau piwiâ târa é wâra pwapwiciri bèeni, é pimeaari'gà.

Â go ilari jiigà mwara pâ, gà pitu tà tàpé na rà wàrapwiri, ma naa târa cè pwina tiâu jiiirà, ba na rà nye coo gòobàra waké kàra. Ba wádé tà Pwiduée, na jè pitu tâjè wàrapwiri. ⁷ Ba wà tàpéebà, âna rà pâra naa na nee Iésu *Kériso, ba na rà waké ba kà tàpé na càra caa pâji cèikí naa gooé. Êco na nye ticè jè muru, cèna rà ilari jiiirà. ⁸ Napàrajè na jè pitu târa, wàijè tèpa naí Pwiduée, ba na jè tèpa bére waké kàra, naa goro picémara é ÂJUPÂRA.

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe

⁹ Go wii paé béaa é tii§, târa é wâra pwapwiciri'gà. Êco na wà Diotrèphe, âna tàutée dàra tère é pwina go ina. Ba nùmee dàra pitûâ kàwà diri. ¹⁰ Â wiàna go mwa tèepaa mariwà, â go mwa inapàpari diri pâ pwina é pwàgàribà goo.

Jèpwi mwara: Cáo caa tòpi tèpa âboro kà Pwiduée, na rà tèepaa dariwà. Â é papwiciri jii tèpa cèikí na rà tòpirà. Â wiàna rà tòpirà wà pâra tàpé, â é pacoora géé na wâra pwapwiciri!

¹¹ Pwi âji bééò, gà cibwaa ipwacèwii tàpé na rà wàrapwiri! Ba pâ tûâ kàra na èpà, âna paari pâ càra caa tàmogòri Pwiduée. Wádé na gà ipwacèwii tàpé na rà pwa na wádé, ba pâ càrarà, âna paari pâ rà tèpa âji âboro kà Pwiduée.

¹² Napwa naa goo wà Démétrius, [âna wádé na guwà tòpié bwàti]. Ba wâru tèpa cèikí na rà pi-inaé ba wádé. Â é pâ tûâ kèe na âjupâra, âna *paâjupâraé. Â wàibà, âna bà paâjupâraé mwara. Â é pwina bà ina, âna gà nye tàmogòri pâ, nye âjupâra.

Ipicijii

¹³ Wâru é pâ muru, na nùmoo na go ina tâgà, êco na cãgo caa wii paé naa na cè tii. ¹⁴ Ba go wâari pâ, o mwa nye ipitiju, â ju mwa nye pitûra géé.

¹⁵ Wádé na tâa jaagà, é *aupwényu-nyuâari, bau é pinaanapô kà Pwiduée! Cidòri nyuâagà! Wà tèpa béégà, âna rà naa paé é bwàcu'gà. Bwàcu mwara kà tèpa cèikí béjè, na rà wâjaagà. Jèpa bwàcu kàra jècaa.

[Topai tâgà.]

† 1:5 Tèpa béjè—Pai ina wèe ni, tàpé na rà me, ba na rà pacámuri tèpa cèikí. 1:6 Tito 3.13 1:7 1 Korénito 9.12

§ 1:9 Ê tii—Pwi jè tii kà Ioane, na cãcaa tâa na Tii Pwiciri. 1:11 1 Ioane 3.6–10 1:13 2 Ioane 1.12

Tii kà Jude Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Jude, pwi jii wà Iésu ma wà Jacques. (Còo *Mataio* 13.55.) Càcaa wà Jude, pwi jè *apostolo (còo 1.17–18).

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 64 ma 67, béaa kàra pai ténoori wàra é ville *Iérusaléma.

É wii tâi?

Pwiri tà tèpa cèikí naa goo wà Iésu, na rà tèpa *Juif mwara. Ba é ina é pâ nee tii na wàru, na wàna é *Aamwari Béaa.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, àna wàru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ, na rà ipa-imwûru tèpa cèikí jii é popai na àjupàra goo wà Iésu. Rà ina pâ, wà Iésu, àna câé caa Pwi Ukai, à rà pacâmuri tèpa âboro goro é pai wâro na miiri. Â é wii wà Jude, ba na é pa-icòo wà tèpa cèikí, ba na rà cibwaa pàra wiàrà é pâ câmu-bà.

Dà ère é tii bèeni?

É cèikí kâjé, àna câé caa naa tâjé é tàrù, ba na jè wâro imudi, ma pwa-imudirimuru goro naiijé. Wà Pwiduée, àna é naa wârimuru na dau gòo tà tàpé na rà wàrapwiri. Jè cibwaa pàra wià tèpa âboro na rà ina pâ, na jè wàrapwiri. Wâdé na jè wârori é wâro wiàrà é cèikí kâjé, na bari naa gò é paaé na cimwù. Â jè upa tèpa bééjé, wiàna rà tàpo pàgà jii pwiri. Wàru pâ popai naa na *Tii kà Jude* na ipaiwà bau pâ popai naa na é *Béàrailu kàra Tii kà Pétèru*.

Pai pitâgoo tii kà Jude

Ipwabwàcu (1.1–2)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.3–16)

Àrapupûra ma wârimuru kàra (1.3–7)

Rà tubatòri picaatâa (1.8–13)

Énoka, àna é ina wârimuru kàra (1.14–16)

Bénabwé popai (1.17–25)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Jude, na pwa tii. Go pwi ênawéna kà Iésu *Kériso, à bu tupédu aéjii ma Jacques. Go cau wii tàwà, wâguwà na é todàwà ma meaariwà wà Pwiduée; wâguwà na é tòimiriwà wà Iésu Kériso. ² Wâdé na wà Pwiduée, àna é moo naa goowà, ma naa tàwà é pimeeari na pinaanapô kèe na pièdò ma wéna!

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³ Tèpa àji bééò wée, dau nùmoo béaa na go wii tàwà é popai goro é pai cau pa-udòjé [naa na *àji wâro]. Â [ûna go tère é jèkutà goo é pwina é gére tèepaa mariwà, à] go pò ma awâi goro wii tàwà. Â go pagòowà ni, ba na guwà pipaa ba gòo, ma guwà pwamuru [ma inapàpari] é àji cèikí kâjé, na ia jèe nye wacaapwi naa tâjé, wàjé é Ba pitòrigari kà Pwiduée.

⁴ Ba [go tère pà] rà ciâa me mariwà, wà tèpa âboro èpà, [na rà naapwâniri é àji auniimiri kàra]. Ba càra caa papwicîri wà Pwiduée. Â rà ébii é popai goro é *pimeeari imudi kèe, ba na rà wâro imudi, ma pwa pâ tûa na miiri goro é naiirà. Â rà tètâjii wà Iésu Kériso, na é Pwi Ukai kâjé ma pwi a popajé, na é caapwi co. Guwà còo, jèe wii naa na *Tii Pwicîri gée na biu, pà, o dau gòo é wârimuru kà diri tàpé na rà wàrapwiri!

⁵ Guwà jèe tâmogòori bwàti [é pâ jèkutà goro é wârimuru na ia é naa wà Pwi Ukai tà tàpé na naa càurà naa gooé]. Â go mwa taniimiri tàwà ni.

Jèpwi: É* jèe cau pa-udò diri é Ba *Isaraéla jii wà tèpa Aigupito. Êco na, gée na càùé, à wàru gée goorà, na tàutàra na rà cèikí naa gooé. Â é nama tiàurà diri!

⁶ Jèpwi: Wà Pwiduée, àna ia é naa tà tèpa *angela é autâa kàra [na dau pwényuâa] ba na rà pitûa naawê. Êco na wà pàra tàpé gée goorà, àna [rà niimiri pâ càcaa pàri] à rà pàra géewê. Â

é tãjùrurà wà Pwiduée, â é piirà naa na ére na dau bàutê, ba na rà pwa karapuu wê, tapacîri ê Tootù na ée mwa pitèi ê gòropuu.

⁷ Jèpwi: Wà tèpa âboro na du ville *Sodoma ma Gomora ma ê pâ para village pitiri, âna rà tèpa pwa pâ muru na càcaa wâdé na jè pwa. Â rà tèpa pwa pâ muru na miiri goro naiirà. Â wà Pwiduée, âna é nama tòrà ê ânye. Â wàépwiiri ê câmu kêra cè pai tojii, [wà diri tàpé na càra caa pitère dà wà Pwiduée] âna ê na ânye, na é tà tò awé.

Rà tubatòri picaatâa kàwà

⁸ Rà nye wàrapwiri kaa wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèepaa mariwà. Ba rà wàrori ê wàro na miiri, â rà ina pâ rà tòpi tàrù kêra naa na naurune. Â rà tètãjii ê pitùâ [kà Pwi Ukai]†, â rà inabaèpà ê pâ angela kêe‡. ⁹ [Â rà niimiri pâ, rà tèpa wàa?!] Ba guwà còo, wà Mikaéla, pwi ukai kà diri tèpa angela, âna câé caa niimiri pâ, na é pinabaèpà [wà pwina dau piticèmuru naa gooé] wà *Caatana, na ru ipwamuru ê naii *Moosé. Ba é nye ina co tée pâ: «Wâdé na é pwa wàrimuru tàgà wà Pwiduée!»

¹⁰ Êco na wà tèpa ipwamainarà-bà, âna rà piècaari ê pwina pwicîri, na càra caa tâmogòori. Ba é pwina rà tâmogòori, âna pâ muru co, na me gée goro pâ câbawâdé kêra naiiri âboro, na dàtirà pwacèwii pâ macii a piugà. Â nye ê pâ muru bèepwiri na o poparà me dàra ê wàrimuru kêra, ¹¹ na o dau maina awé! [Rà pwacèwii diri tèpa âboro èpà na pàara biu, na ia rà cicara Pwiduée, â o ipaiwà ê wàrimuru kêra.]

Rà pâra wii naigé èpà kà Kaina;
Rà tèpa bu mwani pwacèwii Balaam;
Rà pipaa dà Pwiduée pwacèwii Koré.
Â o tubatiàura pwacèwiirà diri!

¹² Rà tubatòri picaatâa kàwà, â rà nama miiri ê pi-ija kà Pwi Ukai. Ba rà ija ma wâdo ma piniimirirà co, â ticè kamu kêra.

Rà tèpa nee na dau duu,
â ticè popaa na rà pame.
Rà pâ upwàra na mwari,
â ticè pwàrà, â ticè wàawà.
¹³ Rà pâ wià na pwii,
ma tòpò oropwàra jawé co
—pâ tûâ kêra na miiri.
Rà pâ Iricò naa napwéretòtù,
â ticè pwéelaa kêra.
Rà pâra imudi naa na bàutê,
â tiàurà naa na cikautê.
O tiàurà dàra gòiri awé!

Énoka âna é ina wàrimuru kêra

¹⁴ Wà [pwi jojooròjè, wà] Énoka, na é pwi bé 7 kêra naneeâboro gée goo wà *Adamu, âna é jèe nye mara ina béaa ê wàrimuru kà tèpa âboro bèepwiri. Ba é ina pâ:

«É tèepaa wà Pwi Ukai.
É popa tèpa angela kêe.
Dau wàru wàilà;
Càcaa pâri ma pûrarà.
¹⁵ Ée mwa pitèi ê gòropuu.
Ée mwa naa wàrimuru
tà tèpa âboro èpà;
Rà jèe cicaraé
goro pâ tûâ kêra;
Rà jèe inaé ba èpà
goro popai kêra;
Rà tànyiri é nee na pwicîri.»

1:7 Genèse 19.1–25; 2 Pétèru 2.6,10 † **1:8** Pitùâ kà Pwi Ukai—é, Pitùâ kà tèpa âboro, é, pitùâ kà tèpa angela. ‡ **1:8** Pâ angela kêe—é, Tèpa duée. Grec: Tápé na rà pwényuâa. **1:9** Daniel 10.13,21, 12.1; Zakarie 3.2; 2 Pétèru 2.11; Auinapàpari 12.7 **1:10** 2 Pétèru 2.12 **1:11** Genèse 4.7–8; Nombres 16.1–35; 2 Pétèru 2.15; 1 Ioane 3.12 **1:12** 2 Pétèru 2.13,17 **1:14** Genèse 5.18,21–24

¹⁶ Wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa picocoo ma tèpa pikûu. Rà tèpa pâra wiâra ê câbawâdé kàra na èpà. Maina nûmarà ma maina pwârà, â rà pwa pâ nyakàra pwâratûra bêipwamainarà còwâ. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, êco na rà mudàra co pâ, na jè naa tàra cè jè muru.

Bénabwé popai

¹⁷ Wâguwà tèpa âji béèò, wâdé na guwà pitaniimiri ê pâ popai kà tèpa *apostolo kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁸ Ba rà jèe mara inapàpari béaa tàwà pâ: «Rà o mwa tèepaa medariwà na cè pâ bénabwé tòotù, wà tèpa âboro na o càra caa papwicîri wà Pwiduée. Rà o tèpa pitaurée, â rà o mwa pâra co wii ê pâ câbawâdé kàra na èpà.»

¹⁹ Wailà pwiri! Â rà gére pitadârùwà ni. Ba rà pâra wiâra co ê pâ câbawâdé kàra naiiri âboro. Ba câé caa tâa goorà ê *Nyuâaé Pwicîri.

²⁰ Napwa naa goowà, co tèpa béèò, âna wâdé na guwà pipagòowà goro ê cèikî kàwà na dau pwicîri. Â guwà ciburà pwapwicîri, wiâra ê pitûâ na é naa tàwà ê Nyuâaé Pwicîri. ²¹ Â guwà wârori ê pimeaari kà Pwiduée, na guwà gére tapacîri ê tòotù na ée mwa bàra paari tàwà diri ê pai wâdé ma moo kêe, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù bèepwiri, âna ée mwa nama tâbawée ê wâro kàwà jaa Pwiduée dàra gòiri.

Meaari tàpé na càcaa mwü cèikî kàra

²² Â wâdé na guwà meaari tàpé na rà bwaa piwâ naa na é cèikî kàra, â guwà moo naa goorà! ²³ Â guwà pitu tà pâra tàpé na rà pàgà jii naigé—wà tàpé na rà pâra dàra ê wârimuru dàra gòiri awé. Guwà uparà jii é na ânye!

Â naa goo tàpé na rà pwa na èpà, âna guwà pwa na wâdé tàra. Êco na guwà dau ipwacòoco, ba péa guwà pitubatòriwà còwâ, géee goo pâ càrarà na miiri. Guwà nama dau wâgotàwà goo pwiri! Â guwà uru jii diri ê pwina tòri na rà pwa§.

Ipwamaina Pwiduée

²⁴ Wà Pwiduée, âna é tâmogòori wéaarijè, ba na o câjè caa tûu iti jiié, naa na èpà. Â é nama ticè èpà goojè, na jè mwa coo araé, naa na pai maina ma muugère kêe. Â jè o mwa dau ipwâdé na pwi tòotù-bà! ²⁵ Ba é *pwi a pa-uddòjè, na é caapwi co. Wâdé na jè pwamainae, naa na nee Pwi Ukai kâjè wà Iésu Kériso*! Üu, wâdé wiàna tâa jaaé ê pwényuâa ma ipwamaina, ma pitûâ ma pàtâmee, tapoo me napwiri, â nabàni, â dàra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

1:18 2 Pétéru 3.3 **1:20** Kolosé 2.7 **1:23** Zakarie 3.2; Auinapàpari 3.4 § **1:23** Â guwà uru jii diri ê pwina tòri...
 Grec: Guwà miiri ê ârabwée na tòri géee goro é { càra } naiiri âboro. **1:25** Roma 16.27; 2 Pétéru 3.18 * **1:25** 1^{re} e & 2^e phrases—é. Ba é Pwiduée na é caapwi co, â é pawârojè, na é pinaigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Â wâdé na jè pwamainae!

Auinapàpari Muru na paari tà Ioane Bétapoo popai

Wàilàqà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo. (Còo 1 Ioane Bétapoo popai.) Wà tèpa *Roma, âna rà tòpòé naa na karapuu naa gòropò Patmos (na é wâmwünyabweri napò Turquie nabà). Á wà pwi jè *angela kà Pwiduée, âna é patùraé naawé, â é paari tée naa na nyuâa pâ muru na o mwa tèepaa.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 95 ma 96 gée na càù Iésu Kériso. Na pàara bèepwiri, âna wà Domitien, âna é pwi ukai (César) kà tèpa Roma. Á é dau tubaèpà tà tèpa cèikì naa goo Iésu.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikì, na province Asia (napò Turquie nabà). Wâru gée goorà, na rà pidumapié goro é pai tubaèpà tàra. Á càra caa còo pâ é wâjué còwá Iésu, naa na pai piétò kée, pwacèwii na é jèe mara ina tàra.

Cina é wii?

É pagòo tèpa cèikì na dau tubaèpà tàra, pâ wà Iésu, âna ée mwa nye piétò awé jii diri tàpé na rà cicaraé, wàilà ma wà *Caatana mwara, pwi caa kâra. Á é Mwaciri kâjè ma wà Kériso, âna o tâa dàra gòiri awé.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Ioane, âna é wii popai kà Iésu târa 7 wâra pwapwicîri wà Asia, ba naa patêrerà ma pagòorà (naporomee 2–3).

Gée na càùé, â é wii pâ muru na wâru na o mwa tèepaa, na é còo naa na nyuâa. Ba é còo é ipaa na maina kà Caatana ma tèpa âboro kée na rà ipaa dà Iésu ma tèpa âboro kée.

- É èpà, âna o pimaina pâ, â o dau wâru tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwiduée. É ville *Babulona, na ina goo wé pâ ‘Tò ilàri gòronaigé’ (naporomee 17–18), âna ucina goo ville Roma, ma ucina mwara goo diri tèpa âboro gòropuu na maina nùmarà, â na rà cicara Pwiduée ma tubaèpà tà tèpa âboro kée.
- Wà Caatana, ucina gooé, âna Dàragò (*Dragon*), âna ée mwa dau tubaèpà tà tèpa âboro kà Kériso, é wâra pwapwicîri kée (ucina goorà, âna tò ilàri naa naporomee 12). É tubaèpà tàra tiagoro na é tètâmwara pàra tàpé. Èco na wà Pwiduée, âna ée mwa wéaari nyuâarà.
- Ru mwa cimadó tupédu âboro na dau èpà, tupédu éna wéna kà Caatana na ina gooru pâ ‘Itémuru’, ma ‘Pwi *péroféta a pwá’ (naporomee 13), â o panuà tàru ma ru pwa pâ muru na èpà naani gòropuu na jè jì pàara.
- O mwa tèepaa pâ câmu na ité, â o tubatiàu jè ère gée goo napwéretòtù ma gòropuu, â o wâru pâ aré ma tòina na o mwa tèepaa tà tèpa âboro (naporomee 6–10; 15–16).
- Èco na, gée na càùé, â ée mwa wâjué còwá Pwi Ukai Iésu, â ée mwa piétò jii Caatana ma tèpa âboro kée. Ée mwa tédidiri ‘Babulona’, â ée mwa tâjùru Caatana, ma tüé naa na ânye dàra gòiri (naporomee 19–20).
- O tiàu é gòropuu ma napwéretòtù béaa, â o tèepaa é gòropuu ma napwéretòtù na bwaa àmué, na o coo dàra gòiri. Rà o wâro wé dàra gòiri awé naa na tàbwàti ma ipwàdée wà diri tèpa âboro kà Pwiduée (naporomee 21–22).

Wâru pâ aunimiri goro pâ namuru na wii naa naporomee 4–19 naa jaa tèpa dotée goro é *Tii Pwicîri. Ba ina pâ:

- Muru na cau coo na pàara kà Ioane;
- Muru na gére coo, tèepaa na tòotù kée, ma nabà, ma gée na càùé;
- Muru na càcaa pâji tèepaa.

Munaa cau àjupàra é pâ aunimiri-bà, ba pâ auinabéaa kà Pwiduée naa na Tii Pwicîri, âna wâru pâ pai pacoo wée—pacoo naa na tòotù na wii, â jèu pacoo gée na càùé, â mwa pacoo diri naa pwàadàra gòropuu.

Wâru pâ ucina na ité na wâna é tii bèeni—ucina na rà tâmogòori bwàti é pai ina wée wà tèpa cèikì, na pàara biu. Èco na câjè caa dau tâmogòori bwàti nabà. Èco na dau pwéelaa ère é tii: Wà Iésu na é nye piétò jii é èpà, tapoo nabà, tiagoro é pwàadàra é pàara, â wádé na jè tâa gooé, wàjè tèpa âboro kée.

Nimaro 7 naa na tii Auinapàpari

Wà Ioane, âna é popa é nimaro 7 (na câmu kêe goo é pwina pwiçiri ma tâbawêe), ba na é paari pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai na tâbawêe. (Côo mwara naa na autapoo goo *Tii kà Ioane*.) Wâéni pâ 7 x 7 muru naa na tii bëeni:

- <α> Jèpa tii târa 7 wâra pwapwiciri (2.1–3.22)
- <β> 7 aupii goro tii (5.1–6.17; 8.1–5)
- <γ> 7 angela ma 7 tutu (8.6–11.18)
- <δ> 7 câmu (11.19–15.4)
- <ε> 7 wâra jawé bétubatòina (15.5–16.21)
- <ζ> 7 popai goo Babulona (18.1–24)
- <η> 7 muru na o coo naa pwâadàra gòropuu (19.11–21.8)

Pai pitàgoo tii Auinapàpàri

Bétapoo popai (1.1–8)

Muru na tâa nabà (1.9–3.22)

É wéaari wâra pwapwiciri kêe wà Kériso —Jèpa tii târa 7 wâra pwapwiciri

Muru na o mwa tèepaa (4.1–22.5)

Tàpiri naa napwéretòotù (4.1–11)

Aré ma tòina (5.1–8.5)

Tubatiâu ére gée goo gòropuu ma napwéretòotù (8.6–11.18)

Rà pipaa dà Kériso wà Caatana ma tèpa wakè kêe (11.19–14.20)

Bétubatòina (15.1–16.21)

Tubatiâu tò ilàri gòronaigé Babulona (17.1–19.10)

Pwâadàra gòropuu. É piètò Kériso (19.11–20.15)

Âmu napwéretòotù ma gòropuu (21.1–22.5)

Bénabwé popai (22.6–21)

Bétapoo popai kà Ioane

¹ Wâéni é pwina é paari wà Iésu *Kériso, naa goro é pâ muru na o tàpo tèepaa me. Wà Kériso, âna é tòpi gée goo wà Pwiduée Caa, â é mwa cùru pwi jè angela kêe, ba na é pame é popai tòo, wâgo Ioane, pwi ênawéna kêe. Â é tûâri tòo pâ, na go inapàpàri tà tèpa âboro kà Pwiduée. ² Go *paâjupâra tàwà ni pâ é pwina go côo âna popai na é ina tòo wà Pwiduée, goo wà Iésu Kériso*. ³ Cidòri nyuâa pwi âboro na é pûra [târa pâ âboro] é popai bëeni, na me gée jaa Pwiduée. Â cidòri nyuâa mwara tàpé na rà tère ma pâra wiâra! Ba é jèe wâmwünnyabwe é tòotù na ée mwa pacoo diri pwiri [wà Pwiduée].

Ipwabwàcu

⁴ Go wii târa pâ 7 wâra pwapwiciri, na province Asia†: Wâdé na tâa jaawà é *aupwényunyuâari, ma é *pimeaari imudi, ma é pinaanapò:

Aupwényunyuâari na me gée jaa wà Pwina é napwiri, ma nabà, â ée mwa me!

Aupwényunyuâari na me gée goro é *Nyuâaé Pwiciri, na é tâa béaa kâra autâa kà Pwi Ukai, [na é pwacèwii 7 nyuâa‡, naa na pai tâbawêe kêe]!

⁵ Aupwényunyuâari na me gée goo Iésu Kériso! Wâé na é inapàpàri Pwiduée goro âjupâra. Â wâé na é pwi âboro na é mara wâro còwâ gée na aubà. Â wâé kaa Pwi Ukai kà diri tèpa ukai wâni gòropuu!

Â wâé pwina é dau mearijè, â é tipijè jii é pâ èpà kâjè, goro domii kêe [na joro na ia é bà ba kâjè]. ⁶ Â é pwa ma jè tèpa naîri Mwaciri kêe, ma jè coo ara Pwiduée§, caa kêe, ba na jè piénawéna kêe. Wâdé na tâa jaaé é pai maina ma muugère, ma pàtâmee, dàra gòiri awé! Amen! Wâdé na wâra!

⁷ Guwà tâmaari! Ba ée jèe tàpo me, na pâ nee. Â rà o cau côoé diri tèpa âboro—wà mwara tàpé na ia rà tótée goro da. Â rà o mwa i ma pijinünü diri pâ Ba wâni gòropuu. Amen! Wâdé na wâra!

1:1 Auinapàpàri 22.6 * 1:2 Goo wà Iésu Kériso—é, Popai kà Iésu Kériso. 1:3 Auinapàpàri 22.7,10 1:4 Exode 3.14–15; Auinapàpàri 3.1, 4.5 † 1:4 Asia—Wâ napò Turquie nabà. ‡ 1:4 Nyuâaé Pwiciri...na é pwacèwii 7 nyuâa—Grec: Tèpa 7 nyuâa. Nimaro 7 âna ucina goo pai tâbawêe kà Pwiduée, wiâra auniimiri kà tèpa Juif. 1:5 Psaume 89.28; Kolosé 1.18 1:6 1 Péteru 2.9; Auinapàpàri 5.10, 20.6 § 1:6 Jè coo ara Pwiduée—Grec: jè tèpa pwa ârapwaaibò. 1:7 Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Mataio 24.30; Ioane 19.34–37; 1 Tésalonika 4.17

⁸ É ina wà Pwi Ukai Pwiduée, pà: «Wàgo *Alpha* ma *Oméga*, pwi autapoo goo ma pwi pwáadèrè* . Wàgo na go napwiri, ma nabà, â go o mwa me. Wàgo Pwina dau pwa Pâtàmo naa gòro diri pà muru.»

É còo Iésu Kériso naa na muugère kée

⁹ Wàgo Ioane, pwi a cèiki béewa, na jè cau pwamaagè còo, ba wàrapwiri goo pai pâra wià Iésu kâjè. Éco na jè cimwü ma pidàpwicàarijè, ma jè cau tapaciri é Mwaciri kée.

[Na pwi pâara na ia é patùrao wà Pwi Ukai, âna] go tâa na karapuu naa gòropò Patmos, gée goro é pai picémara kòo é popai kà Pwiduée, ma pai paàjupâra kòo Iésu. ¹⁰ Â, na jè tòotù pwapwiciri, tòotù kà Pwi Ukai, [â go gére pwapwiciri]. Â é popao é Nyuâaé Pwiciri. Â go tere na càuò é jè pwàratùra na dau maina, pwacèwii airi tutu.

¹¹ Â é ina tóo pà: «Gà wii naa na tii é pà muru na gà còo. Â gà panuâ pà, târa pà 7 wàra pwapwiciri, wàna pà ville bèeni—wà Éféso, ma Smyrne, ma Pergame, ma Thyatire, ma Sardes, ma Philadelphie ma Laodicée.»

¹² Â go tabiio, ba na go còo pà wàilàapà na patùrao. Â go còo 7 wàra ânye mwani mii. ¹³ Â wà nabibiu kàra, âna é coo wè wà *Pwina naíri âboro†. Âna é coona é ârabwée gòri. Â é pùukake‡ na pii nawâaé goo, âna mwani mii. ¹⁴ Â é wàrapùrué, âna pwaa, pwacèwii é nee na dau pwaa§. Â é du âraporomee, âna pwacèwii é doromara ânye. ¹⁵ Â é du âé, âna pwacèwii paò mii, na tóo goro ânye, ma dau pwâra. Â pwàratùra kée âna dau maina pwacèwii airi pwiritée* na dau maina. ¹⁶ Â é cipa goro îé ètò, é 7 írìcò. Â gée pwêe, âna còobé é tauwa, na pipwêe bèepi. Â é naporomee âna é pwâra pwacèwii i tòotù naa po gopaé bwàti.

¹⁷ Â go cigòboo, â go tùu jùruo araé, â câgo caa gù, goo pai wàgotòo.

Éco na é tòpò îé ètò naa gò-o, â é ina tóo pà: «Gà cibwaa nama wàgotâgà! Ba wàgo-ni, wàgo na go autapoo goo ma pwáadèrè. ¹⁸ Â wàgo, âna wàgo Pwina é wàro†. Ia go jèe bà, éco na èni, âna go jèe *wàro dàra gòiri awé, â pwa pátàmo naa goro é pwâra bà. Ba go tà pa é kii, târa é 'Napò kà tèpa bà'. ¹⁹ Â gà wii naa na tii é pwina gà còo—é pà muru nabà, bau é pà muru na o mwa tà tèepaa.

²⁰ «Wàéni é pai ina wèe na tàbinyiri, goro i pà 7 wàra ânye mwani mii, ma i pà 7 írìcò, na ia gà còo naa na îò ètò: Ba i pà 7 wàra ânye, âna tèpa 7 wàra pwapwiciri. Â i pà 7 írìcò, âna tèpa 7 angela‡ kàra.»

tii târa 7 wàra pwapwiciri <α>

2

(*Naporomee 2–3*)

1 <α> Tà tàpé Éféso

¹ [É ina tóo* wà *Pwina naíri âboro, pà]: «Gà wii pà, tà pwi *angela† kàra é wàra pwapwiciri wà Éféso pà:

«Wàéni é popai kòo, wàgo na go cipa na na-araraîò ètò i 7 írìcò; â go pâra nabibiu kàra 7 wàra ânye mwani mii, [ma wéaarirà]. Â go ina tàwà pà: ² Go jèe tâmogòori é wàro kàwà‡, ma êdiri pà wakè kàwà, ma é pai pidàpwicàariwà. Â go jèe tâmogòori pà guwà cicara tàpé na nùmarà na rà pwa na èpà. Ba guwà jèe còoina tèpa pwâ, na rà pi-ina goorà pà, rà tèpa *apostolo, [na go cùrurà pà]. ³ Â guwà pwamaagè còo, ba wàrapwiri gooò. Éco na câguwà caa panuâ é cèiki kàwà naa gooò§.

1:8 Auinapàpàri 21.6, 22.13 * **1:8** Wàgo...pwi autapoo goo ma pwi pwáadèrè—É tòpò diri pà muru wà Pwiduée, â diri pà muru, âna kée. Alpha—Bétapoo aupwa âmu tii naa na alphabet na grec; Oméga—Bénabwé wèe. **1:13** Daniel

7.13, 10.5 † **1:13** Pwina naíri âboro—é, Pwina é pwacèwii é âboro. ‡ **1:13** Pùukake—Karapuu opii nawâajè, târa paa. § **1:14** Ézékiel 43.2; Daniel 7.9, 10.6; Auinapàpàri 2.18, 14.2, 19.12

¶ **1:14** Dau pwaa—Napéaati naa na grec pà: Pwacèwii é wàramutò na pwaa, â pwacèwii é neige. * **1:15** Pwacèwii airi pwiritée—é, Pwacèwii pà wià na dau maina.

† **1:16** Hébéru 4.12; Auinapàpàri 2.12, 19.15 † **1:17** Ésaie 44.6, 48.12; Auinapàpàri 2.8, 22.13 † **1:18** Pwina é wàro—é, Pwina é naa wàro. † **1:20** Tèpa 7 angela kàra—Pwiri tèpa angela, é, pwiri tèpa âboro. (Angela naa na grec, âna pai ina wèe pà: Pwi apame é popai.)

‡ **2:1** Auinapàpàri 1.16 * **2:1** Tóo—Wà Ioane na é wii tii. † **2:1** Pwi angela—é, Pwi apitùwà. Ipaiwà naa na nee tii 8,12,18. (Còo note goo Auinapàpàri 1.20.) ‡ **2:2** 1 Ioane 4.1 † **2:2** Wàro kàwà—Grec: Wàro'gà. É tii, âna wii tà pwi apiwéaari é wàra pwapwiciri, ba kàra diri tèpa wàra pwapwiciri na é wéaarirà. § **2:3** 2^e

phrase—Grec: Càcaa oratàwà.

⁴ «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Guwà jèe tubatiâu pwàranùmawà goo^{*}, na tâa goowà béaa. ⁵ Wâdé na guwà niimiri wâna na ia guwà tûu naawê. Â guwà pinünüma ma guwà biiwà, â guwà wârôri còwâ é càrawà béaa, [na ia wâdé tà Pwidiúé]! Ba go péa tèepaa mariwà, ma popa jiiwà i wâra ânye kàwà.

⁶ «Èco na wâéni é càrawà na wâdé. Ba guwà èpàri, pwacèwiiio é pâ wakè kà tèpa Nicolaïtes†.

⁷ «Wà pwina pwa pwàranýüüé, âna wâdé na é tère, é pwina é ina é Nyuâaé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Â wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa naa tàrù tée, ma é uti é pwâra upwâra târa wâro, na wâna aupwanapò kà Pwidiúé naa *napwéretòtù.

Nabwé!»

2 <α> Tà tàpé Smyrne

⁸ [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Smyrne pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na go autapoo goo ma é pwâadèrèe, na ia go bà, â go jèe wâro còwâ. Â go ina tàwà pâ:

⁹ «Go jèe tâmogòori é pai tâa na aré kàwà, ma pai ticé kàwà. Â po dau wâru pâ aupwényunyuaari kà Pwidiúé naa gòwà! Â go jèe tâmogòori é pâ picocoo kà tàpé na rà ina pâ rà tèpa *Juif—[tèpa âboro kà Pwidiúé]—âna càra caa tàpé géewê. Bà rà tèpa âboro kà *Caatana.

¹⁰ «Â go ina tàwà pâ: O mwa pwa cè ji pàara† cèna guwà o tâa na aré ma tòina na. Ba wà Caatana, âna ée mwa nama tòpò cè pàra tàpé géé goowà, naa na karapuu, ba na pai tacaiwà diri. Èco na guwà cibwaa nama wâgotàwà. Â guwà cimwü naa na é cèikí kàwà, ipaiwà na pàra nau pòtâmwara. Â go o mwa naa pumara wakè kàwà—é bwe korona, târa wâro[§].

¹¹ «Wà pwina pwa pwàranýüüé, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuâaé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna o cáé caa tatée é béârailu kâra pwâra bà. [Ba ée mwa wâro jaa Pwidiúé dàra gòiri.]

Nabwé!»

3 <α> Tà tàpé Pergame

¹² [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tóo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na pwa i tàuwa kôo, na pipwée bèepi. Â go ina tàwà pâ:

¹³ «Go tâmogòori pâ wâna na guwà tâa wê, âna é pitûa naawê wà Caatana. Èco na guwà nye cipa ba mwü é neeò. Â go jèe tâmogòori pâ rà popa jiiwà Antipas, wà pwina é *tàrù na é *paâjupàràò. Â rà pòtâmwereé, naa na ville kàwà, na é tâa wê wà Caatana. Èco na càguwà caa pitütòowâri é pai cèikí naa gooò.

¹⁴ «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Ba rà wâjaawà wà tèpa âboro na rà pwaduwa kà Balaam. Ba é [pwi *péroféta biu, pwi a pwà, na ia é] pitu tà ukai Balak, ba na é pa-imwüro é Ba *Isaraéla. Ba é nama rà uti é pâ *ârapwaaïlò na naa târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa wârogòronaigé* wà pàra tàpé.

¹⁵ «Â wàrapwiri jaawà nabà, ba pwa cè ârapàarawà, na rà pàra wiâra é ârapupûra kà tèpa Nicolaïtes. ¹⁶ Â go ina tàwà pâ, guwà pinünüma ma guwà biiwà! Ba go péa tèepaa mariwà, [pame wârimuru kàwà]. Â go o pipaa ma wâilà, goro é tàuwa na me géé pwâò†.

¹⁷ «Wà pwina pwa pwàranýüüé, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuâaé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

* **2:4** Pwàranùmawà gooò—é, Pwàranùmawà goo tèpa cèikí béewà. **2:5** Auinapàpàri 3.3 † **2:6** Tèpa Nicolaïtes—Tèpa pwa pupûra na tèpa pwà na rà pacâmuri tèpa cèikí naa goo Kériso goro pâ popai na pwà. Munaa rà ina pâ, tâa târa é autâmogòorimuru na tâbinyiri, â rà niimiri pâ é nyuâajé co na âjimuru, â càcaa naijé, êkaa na wâdé na jè wâro imudi goro naijé. Pwiri rà pàra wiâra pwi âboro na nee Nicolaüs. **2:7** Genèse 2.9; Auinapàpàri 22.2,19 **2:9** 2 Koréni 11.14–15; Auinapàpàri 3.9 **2:10** 2 Timotéo 4.8; Jacques 1.12 † **2:10** Cè ji pàara—Grec: 10 tòotù. **§ 2:10** Go o mwa naa pumara wakè kàwà—é bwe korona, târa wâro—Munaa pai ina wèe pâ: Go o mwa naa tàwà é âji wâro, é, pwiri Go o mwa naa tàwà é càmawà na guwà wârôri é wâro. **2:11** Auinapàpàri 20.14, 21.8 **2:14** Nombres 22–24, 25.1–2, 31.16; 2 Pétèru 2.15 * **2:14** Wârogòronaigé—Prostitution. **2:16** Auinapàpàri 3.11 † **2:16** È tàuwa na me géé pwâò—Ucina goro é Popai kà Pwi Ukai na âjupàra. Wà Iésu, âna ée mwa popa popai kèe, ba na é pitèi tèpa pwà na rà èbii é popai kèe. **2:17** Exode 16.4,14–15,33–34; Èsaïe 62.2; Ioane 6.48–50

«Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go mwa naa tée é utimuru gée napwéretòotù—é manne na ia pacârûri†. Â go mwa naa tée atù pwaa, na wii naa goo, é nee na bwaa âmué. Ê nee bèepwiri, âna o câé caa tâmogòori cè jè âboro, êco pwi âboro na é tòpi.

Nabwé!»

4 <α> Tà tàpé Thyatire

18 [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tóo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Thyatire pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo *Pwina naî Pwiduée, wâgo na du âraporomeeò, âna pwacèwii é doromara ânye. Â du âò, âna pwacèwii paò mii, na tóo goro ânye, ma dau pwâra. Â go ina tàwà pâ:

19 «Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Ba guwà cèikî naa gooò, â guwà meaari tèpa âboro, ma pitu târa. Â guwà pidàpwicâariwà. Â go tâmogòori pâ guwà dau pwa pâ wakè na wâru, jii béaa.

20 «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Ba [dau èpà tóo, na] câguwà caa pacoo tò ilàri Jézabel§. Wà tóobà, âna é ina pâ é tò péroféta, na é pame é popai kôo. Êco na é pwâ, â é pa-imwûru tèpa âboro kôo, ba na rà pwa na èpà. Ba é nama rà uti é pâ ârapwaaìlò, na naa târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa é wârogòronaigé wà pàra tàpé.

21 «Wà tóobà, âna é pwacèwii tò ilàri gòronaigé*. Â go dau naa tée pàara târa ma é pinünüma ma é biie. Êco na tàutéa na é pitòotéri é wâro kée. Ba nümee [na é tâa gòro aupuu kée, ba] na é tà pwa pâ tùa kée na miiri.

22 «Â wâdé, ba ée mwa tâa gòro aupuu kée, êco na go o jèe tàpo tugée naa gooé, â ée mwa pwamaagé còo naawê. Â ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwaduwa kée, wiàna càra caa pinünüma ma rà biirà, jii é pâ tùa na èpà bèepwiri.

23 «Ûu, go o mwa nama rà bà, diri tàpé na rà pâra wiâé†. Â diri tèpa wâra pwapwicîri, âna rà o mwa cau tâmogòori pâ, wâgo Pwina é tâmogòori diri pâ auniimiri ma câbawâdé, na tàbinyiri wâna pwâranüma tèpa âboro. [Guwà ipwacòoco!] Ba go mwa jèpa naa tàwà, wiàra jèpa wakè kàwà.

24 «Napwa naa goo wà tàpé na rà pâra wiâ Jézabel, âna rà ina pâ rà mudàra cè ‘ârapupûra na wâgòro’. Âna rà pwâ, ba rà mudà co wà Caatana†. Êco na wà pàra tàpé gée goowà gée pwiri Thyatire, âna câguwà caa wârapwiri. Â [pwa é popai kôo ba kàwà, â] càcaa jèe nakake na dau tóina. 25 Go tùâri tàwà co pâ, guwà tàjûru ba mwü é pâ muru na guwà tà pa§, tèepaa naa goro pai wâjué còwà kôo.

26-27 «Wà tàpé na rà piétò—wà tàpé na rà tà pitère dòo, tia pwâadèrèè—âna go o mwa naa târa é tàrù, na é naa tóo wà Caa kôo. Ba rà mwa pitùâ naa goo diri pâ Ba gòropuu. Â rà pòogairà goro tàjò paò, pwacèwii wâra jawé puu pècidaa. 28 Â go naa târa mwara é írìcò kaatàdaa, na é pame i tòotù, [ba na câmu kâra pai piétò kâra].

29 «Wà pwina pwa pwâranýürué, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

3

5 <α> Tà tàpé Sardes

1 [Wà *Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela* kâra é wâra pwapwicîri wâ Sardes, pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na dipitirio [é pàtàmara é Nyuââé Pwicîri, na é pwacèwii] 7 nyuâa [naa na pai tàbawêe kée]; â kôo mwara, tèpa 7 írìcò. Â go ina tàwà pâ:

† 2:17 Manne na ia pacârûri—Wà Pwiduée, âna é pa-ija tèpa Isaraéla na rà tâa namaré, goro é manne. (Còo 2^e note goo Héberu 9.4.) Rà niimiri wà pàra tèpa Juif pâ, wà péroféta Léremia, âna é pacârûri é jè dàra manne, tapacîri é tòotù na o mwa pacoo é pwâra ukai kâ pwi Mesia. 2:18 Auinapàpari 1.14-15 2:20 1 Rois 16.31; 2 Rois 9.22 § 2:20 Jézabel—Munaa ucina goo wà Jézabel, naa na Aamwari Béaa, na ia é pame é pwapwicîri tà Baal. (Còo 1 Rois 16.31-33.)

* 2:21 É pwacèwii tò ilàri gòronaigé—Ucina goro é wâro, na càcaa papwicîri Pwiduée. 2:23 Psaume 7.10; Jérémie 17.10; Auinapàpari 20.12-13 † 2:23 Diri tàpé na rà pâra wiâé—Grec: Pâ naié. † 2:24 1^r e & 2^e phrases—Grec: Rà ina pâ, rà tâmogòori é pwina wâgòro naa jaa Caatana. 2:25 Auinapàpari 3.11 § 2:25 Guwà tàjûru ba mwü, é pâ muru na guwà tàpa—Ê cèikî kâra, bau é pâ muru na wâdé na rà pwa. 2:26-27 Psaume 2.8-9 2:26-27 Psaume 2.9

2:28 Auinapàpari 22.16 3:1 Auinapàpari 1.4.16 * 3:1 Pwi angela—é. Pwi apitùâ. Ipaiwà naa na nee tii 7 ma 14. (Còo note goo Auinapàpari 1.20.)

«Go jèe tàmogòori è wâro kàwà, ma è pâ wakè kàwà. Go tère popai goowà, ba guwà paari pâ guwà tàci ma wâro, éco na guwà jèe tàgère bà. ² Á go còo pâ è tûâ kàwà, âna càcaa wâdé tà Pwiduée Caa kôo. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cimadó! Á guwà pagòo è ji dàramuru na wâdé na bwaa tà tâa jaawà. Ba guwà o péa tà bà bamwara.

³ «Guwà pinünüma ma guwà biiwà! Á guwà tà nünümari è popai na guwà jèe tère ma tòpi. Á guwà pitère dèe! Ba go o péa papòwà, pwacèwii pwi a mura. Ba cáguwà caa tàmogòori cè ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà[†] na.

⁴ «Á caapwi co, na pwa pàara gée goowà, wâ Sardes, na càra caa tubatòri è ârabwée kàra, ba wâdé tóo, è wâro kàra. Á go o mwa naa tàra è ârabwée pwaa na jajau. Á bà mwa picaapàra [naa na pai piétò kâbà[‡], na ara diri tèpa âboro].

⁵ «Ba wà diri tàpè na rà piétò [jii è èpà] âna rà o coona cè ârabwée na pwaa cèna wàrapwiri. Á o cãgo caa cãtura è neerà gée na è Tii goro wâro[§]. Á go mwa inapàpari, na ara Caa kôo ma pâ angela kèe, pâ, rà tèpa âboro kôo.

⁶ «Wà pwina pwa pwâranyürüê, âna wâdé na é tère è pwina é ina è Nyuââê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

6 <α> Tà tàpé Philadelphie

⁷ [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kàra è wâra pwapwicîri wâ Philadelphie pâ:

«Wâéni è popai kôo, wâgo na go o pwicîri ma âjupàra. Wâgo na go tà pa è kii, târa pwâra ukai kâ *Davita. È pwina go tàpîri*, âna o ticè na pâriè ma é târi; â è pwina go târi, âna o ticè, na pâriè ma é tàpîri. Á go ina tàwà pâ:

⁸ «Go jèe tàmogòori è wâro kàwà, ma è pâ wakè kàwà. Po dau ticè nii ma pàtãmawà, éco na guwà tà pitère dâra è popai kôo. Á cáguwà caa pitütòowâri è neèò. Guwà còo, go jèe tòpò na arawà è goropwàrawà na jèe tàpîri. Á nye ticè âboro cèna é tàmogòori târi.

⁹ «Pwa pàra tàpè jaawà, na rà ina pâ rà tèpa *Juif [ma tèpa âji âboro kâ Pwiduée]. Éco na càra caa tàpè géewè, ba rà tèpa âboro kâ *Caatana. Á wà tàpèebà, âna go o mwa nama rà cigòboo na arawà. Á rà o nye tàmogòori pâ dau wânümoo goowà.

¹⁰ «Ba guwà nye pitère dâra è popai kôo, ba na guwà cimwü ma pidàpwicâariwà. Á gée goo pwiri, á go o mwa wéaariwà, na tòotù kàra aré ma tòina. Na tòotù bèepwiri, âna o tacai diri pâ âboro gòropuu.

¹¹ «Éco na guwà tà tàci! [Ba go péa papòwà.] Á guwà tâjüru ba mwü è pâ wâdé [na wâna pwârânümawà]. Ba o péa tà upa jiiwà è cãmawà.

¹² «Wà pwi âboro na é piétò [jii è èpà] âna go o mwa nama é pwi âra wâ, târa wâra pwapwicîri kâ Pwiduée Caa kôo. Á o cãe caa còobè còwâ. Á go o mwa wii naa gooé, è nee Pwiduée Caa kôo, ba é pwi âboro naa napò kâ Pwiduée—âna *Iérusaléma na bwaa âmué, na ée mwa paboome wâ Pwiduée, gée napwéretòotù. Á go o mwa wii mwara naa gooé, è neèò na bwaa âmué.

¹³ «Wà pwina pwa pwâranyürüê, âna wâdé na é tère è pwina é ina è Nyuââê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

7 <α> Tà tàpé Laodicée

¹⁴ [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tóo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kàra è wâra pwapwicîri wâ Laodicée pâ:

«Wâéni è popai kôo, wâgo na ina goòò pâ ‘Amen ma Wâdé na wâra’. Wâgo kaa na go inapàpari wâ Pwiduée goro âjupàra. Á wâgo pwi pàara ma pwi naigé mara diri è pâ muru na é tòpò wâ Pwiduée. Á go ina tàwà pâ:

3:3 Mataio 24.43–44; 1 Tésalonika 5.2; Auinapàpari 2.5, 16.15 † **3:3** Ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà na—Pai tèepaa kâ Kériso naa jaarà, ba na é pitèrà, â càcaa pai wâjüé còwâ kèe, na bènabwé tòotù. **3:4** Jude 1.23 † **3:4** Naa na pai piétò kâbà—È ârabwée pwaa, âna ucina goro è pai piétò. Còo nee tii 5. **3:5** Exode 32.32–33; Mataio 10.32; Luka 10.2, 12.8 § **3:5** Tii goro wâro—Munaa tii kâ Pwiduée, na é wii naa na, diri pâ nee tàpè na é naa tàra è âji wâro. (Còo Filipi 4.3.) Pwiri tii na wii naa na è pâ pumara wakè kâ tàpè na dau gòo è cèiki kàra. **3:7** Ésaie 22.22 * **3:7** È pwina go tàpîri... Pai ina wèe pâ, è pitüâ naa goo diri pâ muru wâ Kériso, â é nye pacoo è cãbawadé kèe. Nye ticè na pâri ma é cicaraé.

3:8 1 Korénito 16.9 **3:9** Ésaie 45.14, 49.23, 60.14; Auinapàpari 2.9 **3:10** Luka 21.19; 2 Timotéo 2.12 **3:12** Ésaie 62.2, 65.15; Auinapàpari 14.1, 21.2

15-16 «Go jèe tâmogòri è wâro kàwà, ma è pâ wakè kàwà. [Câguwà caa piênawéna kôo goro diri pwâranûmawà.] Wâdé na guwà moo, é wâdé na guwà tòoka. Êco na guwà tâa nabibiû. Guwà ipwacòoco, ba go péa gariwà!

17 «Guwà pi-ina kàwà pâ, dau wâru neemuruwà, ma mwani kàwà, â nye ticè cè jè muru cèna tiâu jiiwà.

«Êco na ticè tàwà, ba câguwà caa còoinari pâ po dau pwaée kàwà! Ba po dau ticè âji neemuruwà, â guwà bwi, ma cicâpè!

18 «Â go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà wâri jiio mwani mii, na cîri naa goro ânye, na dau pwâra ma maina wâri wèe. Â o pwa neemuruwà, na ara Pwiduée. Â guwà wâri è pâ ârabwée na dau pwaa, ma guwà o coona. Ba na wârapwiri, â o câguwà mwa caa kamu, goro pai cicâpè kàwà. Â guwà wâri jiio, cè wâi târa âraporomeewà, ba na guwà o niâ bwâti.

19 «Go pa-icòo ma tòmîri tèpa âboro na dau wânûmoo goorà. Â géé goo pwiri, â guwà tàcî, â guwà pinûnûma ma guwà biiwà. Â guwà tòotéri è wâro kàwà!

20 «Guwà còo, go coo goropwârawà, â go cùu. Â wiàna é tère è pwârâtura kôo cè jè âboro, ma tàpiri tòo, â go too darié, ma bu pi-ija naima.

21 «Wà pwi âboro na é piétò [jii è èpà] âna go o mwa nama é tâaboo pwacèwii, naa goro jènere é autâa kôo. Ba go jèe piétò, â go jèe tâaboo naa goro jènere é autâa kà Caa kôo. 22 Wà pwina pwa pwâranyûrué, âna wâdé na é tère è pwina é ina é Nyuââè Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

4

Rà pwamaina Pwiduée naa napwéretòtù

1 Géé na càuru é pâ muru bèepwiri, â go còo naa na nyuâa, [wâgo Ioane] è goropwârawà napwéretòtù, na tàpirié. Â go tère mwara i pwârâtura, na é pwacèwii é airi tutu. Â é ina tòo pâ: «Gà toome naani, ba na go paari tâgà è pâ muru na o tâpo tèepaa.»

2 Â é popao è Nyuââè Pwicîri, â go còo é autâa, nidò *napwéretòtù, na é gére tâa gò wà Pwi Ukai. 3 Â é po dau jajau na pai muugère kèe, â é pwâra pwacèwii jè atù na bwûucûru ma mii*, na dau maina wâri wèe. Â é tâbèepi autâa é ubà, na é pwâra pwacèwii é atù émeraude.

Tèpa 24 âboro pwanûmarà

4 Wâbèepi autâa kà Pwi Ukai, âna go còo pâra autâa na po 24. Â rà tâa gò tèpa âboro pwanûmarà na rà po 24. Â rà coona pâ ârabwée na pwaa, â rà bweri è bwe korona mwani mii. 5 Â [go còo] pâ âra kâra tikakara, na pâra géé goo i autâa kà Pwi Ukai, â [go tère] è pwâra kûu kèe. Â wâbéaa kâra autâa kèe, âna rà tâa wè è pâ 7 uèu na tà udârù. Â wàilà pwiri [câmu goro è Nyuââè Pwicîri kà Pwiduée, na é pwacèwii] 7 nyuââè [naa na pai tâbawée kèe]. 6 Go còo naawè mwara, pé nawià, na dau pwéelaa awé.

Ârapapé macii na pwa nyuâara

Go còo pâ macii na pwa nyuâara, na rà po 4, tèpa pwamaina Pwiduée†. Â dau wâru pâ âraporomeerà. Ba rà tâa ararà, ma wà pwâgûrurà, â tàpitiri è naiirà. 7 Â wà pwi jèpwi, âna wâra munaa liò‡, â wà pwi jèpwi, âna wâra munaa pwi nari paaci, â wà pwi jèpwi, âna é pa naporomara âboro, â wà pwi jèpwi, âna é pwacèwii è marû bwaamata§ na é gére tâdòiti. 8 Â jèpa pwa 6 itoorà. Â pwa âraporomeerà pitiri goorà. Â rà nye tà nyabi, naa ne ma pwaa, ma ina pâ:

«É pwicîri! É pwicîri!
É pwicîri wà Pwi Ukai,
ba wàè Pwiduée,
na é patârù diri.
Dau pwa nii kée,
naa gòro diri pâ muru.

3:15-16 Roma 12.11 **3:17** Luka 12.21; 1 Korénito 4.8 **3:18** Ésaie 55.1; Auinapàpari 4.4 **3:19** 1 Korénito 11.32; Hébéru 12.6; Auinapàpari 2.5 **3:20** Ioane 14.23 **4:1** Auinapàpari 1.1,10 **4:2** Ésaie 6.1 **4:3** Ézékiel 1.28 * **4:3** Atù na bwûucûru ma mii—Atù 'jaspe' ma 'sardoine'. **4:4** Auinapàpari 3.18 **4:5** Ézékiel 1.13; Zakarie 4.2; Auinapàpari 1.4, 8.5, 11.19, 16.18 **4:6** Ézékiel 1.5–10,22, 10.14 † **4:6** Macii na pwa nyuâara...tèpa pwamaina Pwiduée—Grec: Êtres vivants, na rà tâa jaa Pwiduée, ba na rà pwamainaè. Pwacoé ma jè ina pâ, pwacèwii dà. Pwiri tâpo pwacèwii pâ macii, é, pâ âboro, é, pâ angela, é, pâ nyuâa. ‡ **4:7** Liò—Lion. § **4:7** Marû bwaamata—Aigle. **4:8** Ésaie 6.2,3; Ézékiel 1.18, 10.12

Ba wàé nabà,
â wàé napwiri,
â é gére me còwâ!»

⁹ À rà nye tà cagòtù, ma pwamaina, ma pwaolè tà Pwi Ukai, na é tâa gò é autâa kée, wà Pwina é *wàro dâra gòiri awé. ¹⁰ Â, na diri pâ pàara na rà pwamainâ na, â wà i tèpa 24 âboro pwanûmarâ, âna wàilà mwara, âna rà cigòboo, ma tùu jùrurà araé. À rà pwamaina wà Pwina é wàro dâra gòiri awé. À rà tapwùtù i pâ bwe korona kàra na araé, â rà ina tée pâ:

¹¹ «Wâgà Pwi Ukai,
wà Pwiduée kâbâ,
âna wâgà, na pâri
ma ipwamainagà,
ma cagòtùgà.
Gà dau pwényuâa;
Dau pwa pàtamagà,
naa gòro diri pâ muru.
Wâgà na gà tapoo
diri é pâ muru.
Wâgà na gà pacoo,
gée goro é câbawâdé'gà. Nabwé!»

7 aupii goro tii <β>

5

(Naporomee 5–7; 8.1–5)

É tàpiri tii wà Pwi nari mutô

¹ Go còo é tii na pipiri, na é cipa goro îê ètò wà Pwi Ukai, na é gére tâa gò jè autâa. Pwa aupwa tii bèepi é pwi tii-bà. Â pwa pâ aupii na rà po 7*. ² Â go còo jè *angela na dau pwa pàtamee, na é tomara too, â é ina pâ: «Wàilàpà cèna pârié ma é tipi é pâ aupii, ma pòpwara é tii bëeni?»

³ Êco na nye ticé pwi jè âboro, cèna pwa tàrù kée ma pwa pàtamee ma é tipi ma pòpwara i tii, ma é còo—ticé nidò napwéretòtù, ma wâni gòropuu, ma wâna aranara napuu. ⁴ Â go i, â go dau i, gée goro na nye ticé pwi jè âboro na pârié ma é tipi.

⁵ Â é ina tóo i pwi jè ârapàara i tèpa ijiao pâ: «Gà cibwaa! Ba pwa pwi âboro caapwi, na pâri ma é tipi é pâ 7 aupii, ma pòpwara é tii. Ba wà [pwina rà ina gooé pâ] Pwi liò, gée na wâao kà *Juda; wà pwi ukai, na é pwi gòobàra wà ukai *Davita. Ba wàé na é jèe piétò!»

Pâri Pwi nari mutô

⁶ Nabwé, â go còo é *Pwi nari mutô na é gére coo ara é autâa kà Pwi Ukai, wânabibiù kâra i ârapapé macii na pwa nyuâarâ, ma i tèpa ijiao. Â wâra munaa tètâmwereé, ma pwa *ârapwaaailò gooé. Â po 7 pâ gi kée, ba dau pwa pàtamee, â 7 âraporomee mwara. Â wàilà pwiri [é câmu goro] é Nyuâaé Pwicîri†, na é cùrué pâ wà Pwiduée, naa gòropuu diri. [Ba é Nyuâaé Pwicîri, âna pwacèwii 7 nyuâa, naa na pai tâbawêe kée.]

⁷ Â wà i Pwi nari mutô, âna é me naa goo i autâa kà i Pwi Ukai, na ia é popa i tii naa na îê ètò. Â é pâ jiié i tii. ⁸ À rà cau cigòboo, ma tùu jùrurà araé, i tèpa ârapapé macii ma wà i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainâ. Â jèpa pwa gitar† [kà diri tèpa ijiao] ma é wâra jawé mwani mii, na wâbé goro jawé ùrea. Ba épwiri, âna é pâ pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kà Pwiduée. ⁹ À rà nyabiri é jè nyabi na bwaa âmué, ma ina pâ:

«Wâgà co Pwi nari mutô,
pârigà ma gà pa i tii,
tipi é aupii goo.
Ba pòtamwaragà;
Gà pwi ârapwaaailò;

4:10 Auinapàpàri 7.10,15, 19.4 **5:1** Ésaie 29.11; Ézékiel 2.9–10 * **5:1** Pâ aupii na rà po 7—Pigabia bwàti goro buci (cire de bougie). Â wà pwi awii tii, âna é pwa câmu kée naa na buci. **5:5** Genèse 49.9; Ésaie 11.1,10; Auinapàpàri 22.16 **5:6** Zakarie 4.10; Ioane 1.36; Auinapàpàri 13.8 † **5:6** Nyuâaé Pwicîri—Grec: 7 nyuâa. **5:8** Psaume 141.2; Auinapàpàri 8.3–4 † **5:8** Gitar—Grec: Harpe. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Horépa. **5:9** Psaume 33.3, 40.4, 96.1, 98.1

Gà naa wâro'gà;
 Joro domii'gà,
 ba kâ tèpa âboro,
 géé na diri pâ wâao,
 ma diri pâ pwâratùra,
 géé na pâ napô diri,
 ma diri pâ Ba.

Gà tipirà[§] diri,
 jii pâ èpâ kâra,
 ba na rà Ba'gà,
 ba kâ Pwiduée.

¹⁰ Rà mwa tâa jaaé*,
 ma piênawéna kée.

Rà o mwa pitúá
 kâra pâ âboro
 naa gòropuu. Nabwé!»

¹¹ Â géé na càué, â go còo, â go tère pâ angela, na rà po dau wâru awé, na pwacoé ma jè pûrarà. Â rà cau cibèepi é autâa kâ Pwi Ukai—pâbéaa wâ tèpa ârapapé macii, â pâ wé wâ tèpa ijiao, â tubanabwé naa goo wâ tèpa angela bèepwiri. ¹² Â rà dau tomara too wâ tèpa angela, na rà nyabi pâ:

«Pwamaina Pwi nari mutô,
 wâ Pwi na ia pôtâmwereé!
 Ba tà tée pâtâmee,
 ma neaapiâ kée,
 autâmogôori kée,
 nii ma muugère kée.
 Pâri ma cagôtùé!»

¹³ Â go tère é pwâratùra, kâra diri é pâ pwina é pwa wâ Pwiduée naanidò napwéretòtù, ma wâni gòropuu, ma wâ nawià, ma wâboo còwâ kâra gòropuu. Â rà cau nyabi diri pâ:

«Ma jè pwamainaru:
 Pwi [Ukai maina]
 na é tâa goro autâa,
 ma Pwi nari mutô.
 Jè cagôtù-ru dâra gòiri!
 Pwa muugère kâru,
 nii ma gòo kâru,
 dâra gòiri awé! Nabwé!»

¹⁴ Â rà tòpi i tèpa ârapapé macii pâ: «Amen! Wâdé na wâra!» Â rà cau cigòboo, ma tùu jùrurà wâ i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainaru.

6

Tipi i 7 aupii goro tii

1 <β> Pwi a tâa gòro òoci pwaa

¹ Géé na càué, â go còo [naa na nyuâa pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba i Pwi nari mutô, âna é tipi i pâbéaa kâra i aupii goro i tii. Â go tère i pwi jè ârapâara i tèpa macii, na é tomara too, pwacèwii airi tikakara. Â é ina [tà pwi jè âboro] pâ: «Gâ pâra!» ² Â é tèepaa me wâ pwi a tâa gòro jè òoci pwaa. Â é tà pâ wâra bàrada. Â naa tée é bwe korona kâra ukai. Ba é jée nye pwi a piétò, â é pâra mwara nau paa, ba na é piétò mwara.

2 <β> Ipaá

³ Nabwé, â wâ *Pwi nari mutô, âna é tipi é béârailu kâra aupii. Â go tère é béârailu kâ tèpa macii, na é ina pâ: «Gâ pâra!» ⁴ Â é tèepaa é òoci na mii pwacèwii doromara ânye. Â wâ pwina

§ 5:9 Gà tipirà—Grec: Gà wârirà. 5:10 Exode 19.6; Ésaie 61.6; Auinapàpari 1.6, 20.6 * 5:10 Rà mwa tâa jaaé—Grec: Rà mwa pwa ârapaaailò tée. 5:11 Daniel 7.10; Hébéru 12.22 6:1 Auinapàpari 4.6, 5.1 6:2 Zakarie 1.8, 6.1-6

é tâa gò, âna naa tée é pé tâuwa na maina. Â pwa tàrù kée, ba na é dàgòtù é pinaanapò, géeni gòropuu, ba na rà ipòtàmwararà wà tèpa âboro.

3 <β> Copwa

⁵ Nabwé, â wà i Pwi nari mutò, âna é tipi é béaracé kâra aupii. Â go tère i béaracé kà tèpa macii na é ina pâ: «Gà pâra!» Â é nye tèepaa kaa é òoci duu. Â wà pwi a tâa gò, âna é cipa é bépicâmu* naa na iê. ⁶ Â go tère é jè pwâratùra, na é pwacèwii pwâratùra kà pwi âboro, gée nabibiu kâra é pâ ârapapé macii. Â é ina pâ: «[Gà pâra. Â gà ténoori é jè ére, gée goro i piûnya, ba na o dau maina wâri wèe, â dau kîri é âraicu]—caapwi tòotù goro wakè, târa caapwi ji kilo goro blé. Â caapwi tòotù goro wakè, târa âracé câmu goro orge. Êco na gà cibwaa tubaèpà é l'huile ma é dipâa†!»

4 <β> Maagé Bâ

⁷ Nabwé, â wà Pwi nari mutò, âna é tipi é béarapapé kâra aupii. Â go tère i béarapapé kà tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!» ⁸ Â é nye tèepaa kaa é òoci na pwiiu. Â wà pwi a tâa gò, âna nee 'Maagé Bâ'. Â pwa pwi jèpwi, na é pâra wiâé, âna nee 'Napò kà tèpa bà'. Â naa tàru tàrù, ma ru pitûa naa goro pwi caapwi ére gée goo 4 ére, gée goro tèpa âboro gòropuu. Â ru naa é ipaa ma copwa, ma maagé. Â rà tipi é pâ macii a piuti, ba na rà uti é pâ âboro.

5 <β> Tapé na pòtàmwararà

⁹ Nabwé, â wà i Pwi nari mutò, âna é tipi é bé 5 kâra aupii. Â go niâ boo còwâ kâra *aamwari târa imeai†. Â go còo naawé, pâ nyuâara diri pâ âboro na pòtàmwararà, ba wârapwiri goo é pai paâjupâra kâra é popai kà Pwiduée.

¹⁰ Â rà tomara too pâ: «Pwi Ukai wée! Wâgà na dau pwa pàtâmagà naa gòro diri pâ muru. Â gà pwicîri ma gà âjupâra! O wiidà na gà o mwa pitèi tèpa âboro gòropuu, goro pai pòtàmwarabâ kâra? O wiidà na gà o mwa pwa wârimuru târa? Wâdè na gà pitòowâri târa, goro é domii kâbâ!»

¹¹ Â jèpa naa târa é jèpa ârabwée na pwaa, ma ina târa pâ: «[Guwâ cibwaa dumapiê. Â guwâ tâpo nao, tapacîri é pai o mwa me kà diri tèpa béewâ—[tèpa ênawéna kà Iésu] na o pòtàmwararà pwacèwiiwâ.»

6 <β> Gù diri pâ muru

¹² Nabwé, â wà Pwi nari mutò, âna é tipi é bé 6 kâra aupii. Â nye tèepaa kaa é kakürubwaanu^S na dau maina. Â nye po dau gù kaa é napuu. Â é tòotù, âna é pâ nau duu, wâra é imwaano dodâ. Â é parui, âna é mii, pwacèwii é domii. ¹³ Â é pâ ìricò, âna rà cau tûuboo naa gòropuu, pwacèwii pai tûu kâra pwâra upwâra na bwaa bwûu, ûna pòu. ¹⁴ Â i napwéretòtù, âna tâpo pitiâué pâ, pwacèwii é jè aupuu* na jè pipîri. Â diri é pâ jaa ma é pâ pò, âna rà gù gée na autâa kâra.

¹⁵ Â wà diri tèpa âboro gòropuu, âna rà cau uru, naa na pâ aucârû wâna pâ jaa, ma na pâ pwâramara-atù. Ba [ticé âboro na é dau gòo jii é pâara bèepwiri]—wà tèpa ukai gòropuu, ma wà tèpa âboro imaina, ma wà tèpa ukai kâra coda, ma wà tèpa pwa neemururâ, ma wà tèpa pwa nii kâra, ma wà diri tèpa ênawéna, ma wà diri pâra tèpa âboro. Ba rà cau itâa naa cârû.

¹⁶ Â rà ina târa é pâ jaa, ma é pâ atù, pâ: «Guwâ naapwâniribâ jii Pwi Ukai, na é tâa gòro é autâa kée. Guwâ pacârübâ, jii é pwâra putâmu kà Pwi nari mutò†.»

¹⁷ Ba jèe tèepaa é tòotù na dau maina awé, ma pwa pwükûru kée! Ba ru me nau pwa wârimuru tà tèpa âboro gòropuu. Â o wâilàpâ cè pwi âboro cèna é cicararu?

7

Ba kà Pwiduée

¹ Gée na càuru pwiri, â go còo [naa na nyuâa] pâ *angela na rà po 4. Â rà coo na pâ ârapapé ére gée goo gòropuu. Â rà cipa é pâ pwéretòtù na maina târa gòropuu—[è wâi, ma dàapâ, ma

* **6:5** Bépicâmu—Balance pour mesurer le poids. † **6:6** Gà cibwaa tubaèpà é l'huile ma é dipâa—É, Gà cibwaa tubaèpà pâ upwâra olivier ma pâ nadipâa. **6:8** Jérémie 15.1–3; Ézékiel 5.12,17, 14.21 ‡ **6:9** Aamwari târa imeai—Autel. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. É, aupwa ârapwailò. Pwiri câmu goro imeai na rà naa tà Pwiduée wà tèpa âboro kée, na rà naa tée diri é wâro kâra. (Còo Filipi 2.17; 2 Timotéo 4.6.) **6:11** Auinapàpàri 7.9,13, 19.14 **6:12** Mataio 24.29; Apostolo 2.20; Auinapàpàri 8.12, 11.13, 16.18 **§ 6:12** Kakürubwaanu—Tremblement de terre. Pé gu napuu. **6:13** Ésaie 34.4 **6:14** Auinapàpàri 16.20 * **6:14** Ê jè aupuu—Grec: Ê jè tii. **6:15** Ésaie 2.10,19,21 **6:16** Osée 10.8; Luka 23.30 † **6:16** Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwâ tûu naa gòjè! Rà mwa ina târa pûru jaa: Guwâ târamirijè. **6:17** Joël 2.11; Malachie 3.2 **7:1** Jérémie 49.36; Daniel 7.2

dàré, ma pwéretòtù gòro jaa]. Rà cipa, ba na càcaa pòu naa gòropuu, ma wâ nawia, ma càcaa pònoori pà upwâra.

² Â go còo pwi jè angela, na é toome, géé na autoo kâra tòtù, âna é tà pa é iri câmu* kà Pwiduée, wà Pwina é wâro†.

Â é tomara too tà pàra tèpa ârapapé angela, na naa tàra é pàtamee, ba na rà tubaèpà é gòropuu, ma najawé. Â é ina tàra pà: ³ «Guwà tàpo coo! Guwà cibwaa pàji tubaèpà é gòropuu, ma najawé, ma é pà upwâra! Ba bà o bwaa mara tòpò béaa cè câmu naa gaadaa tèpa é nawéna kà Pwiduée kâjè.»

⁴ Â go tère é jéúru tàpé na rà tòpi é câmu kà Pwiduée. Ba po 144 000‡ âboro géé na diri é wâao géé goro Ba *Isaraéla:

⁵ Po 12 000 géé na wâao kà *Juda;

12 000 géé na wâao kà Ruben;

12 000 géé na wâao kà Gad;

⁶ 12 000 géé na wâao kà Asser;

12 000 géé na wâao kà Neftali;

12 000 géé na wâao kà Manassé;

⁷ 12 000 géé na wâao kà Siméon;

12 000 géé na wâao kà Lévi;

12 000 géé na wâao kà Issakar;

⁸ 12 000 géé na wâao kà Zabulon;

12 000 géé na wâao kà Ioséfa;

12 000 géé na wâao kà *Benjamin.

Wàilà, âna rà po cau tòpi diri é câmu kà Pwiduée.

Rà pwamaina Pwiduée tèpa âboro na rà dau wâru

⁹ Géé na càuru é pà pwi bèepwiri, â go ucâri, â go còo é pà âboro na rà dau wâru, na càcaa pàri ma pûrarà. Ba rà me géé na diri pà Ba, ma wâao, ma napô, ma pwàratùra naa gòropuu. Â rà cau coo ara é autâa kà Pwi Ukai, ma i *Pwi nari mutô. Â rà cau coona ârabwée pwaa diri, â rà cau cipa naa na irà, é doru nu cè.

¹⁰ Â rà cau tomara too pà: «Gàu jèe pa-udòbà, wâgà Pwi Ukai Pwiduée kâbà, na gà taa gò autâa'gà, ma wâgà, Pwi nari mutô.»

¹¹ Â rà cau cibèepi é autâa bèepwiri—[wâgée me còwâ] wà tèpa angela, â pà wè wà tèpa ijiao, â mwa wà tèpa ârapapé macii naa goro jènere autâa. Â rà cau cigòboo ma tùu jùrurà, na ara é autâa, ma pwamaina Pwiduée. ¹² Â rà ina pà:

«Amen! Wâdé na wàra!

Pwamaina Pwiduée kâjè!

Olé ba maina tée!

Ba tà tée pàtamee,

autâmogòori kèe,

nii ma muugère kèe!

Pâri ma cagòtùé!

Wâdé na wàra! Amen!»

Rà me géé na aré ma tòina

¹³ Nabwé, â [é tabilé naa goò] i pwi jè ijiao, â é tawèerio pà: «[Gà tâmogòori pà] wàilàpà pà âboro bèepwiri, na rà coona pà ârabwée pwaa? [Gà tâmogòori] na rà me géewê?»

¹⁴ Â go tòpi tée pà: «[Gà ina tòo] co pwi ukai, ba wâgà co na tâmogòori.»

Â é ina tòo pà: «Wàilà pwiri tèpa me géé na aré ma tòina na dau maina^S. Â rà nuwa é ârabwée kàra, ma pwaa, goro é domii kà Pwi nari mutô*.»

¹⁵ «Â rà coo ara Pwiduée,

* **7:2** Iri câmu—Sceau. † **7:2** Wà Pwina é wâro—Pai ina wèe mwara pà: Wà Pwina é naa Wâro. **7:3** Ézékial 9.4,6;

Auinapàpari 9.4 **7:4** Auinapàpari 14.1,3 ‡ **7:4** 144 000—Câmu kâra pai tâbawée kâra diri tèpa âboro kà Pwiduée (12 x 12 x 1 000). Còo note goo Auinapàpari 21.16. **7:10** Auinapàpari 4.10 **7:12** Auinapàpari 5.12 **7:14** Daniel

12.1; Mataio 24.21 ^S **7:14** Aré ma tòina na dau maina—Munaa diri pà pàara na rà pwamaagè còo, wà tèpa naì Pwiduée.

* **7:14** Rà nuwa é ârabwée kàra...goro é domii kà Pwi nari mutô—Ucina goo wà Iésu Kériso, na é nama wâdé pwàranùmarà na ara Pwiduée, na é bà ba kàra naa goro satauro.

na é tâa gò autâa kêe.
 Rà piênawéna kêe.
 Â rà pwamainae,
 naa ne ma pwaa
 naa na wâra pwapwicîri kêe.
 Â é wâjaara, ma wéaarirà.
¹⁶ O càra caa copwa còwâ.
 O pwa jawé kâra,
 naa diri pâ pàara.
 O càcaa cîrîrà é tòotù,
 [ba o tà pwa curuu kâra].
¹⁷ É ipièrù wâgoora
 i Pwi nari mutò,
 na é coo ara i autâa.
 É poparà pâ
 naa goo pwârajawé pò,
 ba jawé târa wâro.
 O ticé nûru i kâra.
 Ba wâ Pwiduée Caa,
 na é câtùra diri.»

8

Tipi bénabwé kâra aupii goro i tii

7 <β> *Ipwabwàti pâ tutu*

¹ [Gée na càuru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]:
 Ba wâ i *Pwi nari mutò, âna é tipi i bé 7 kâra aupii goro i tii. Â ticé pwâratùra, wânidò
 *napwéretòotù. Â nye po tånana kaa, naa na é caapwi gòobàra ineretòotù. ² Â go còo tèpa
 *angela na rà po 7, na rà coo ara Pwiduée. Â jèpa naa târa é tutu.

³ Â é me pwi jè *angela, â é coo goro é *aamwari târa imeai, na mwani mii, na ara autâa
 kâ Pwi Ukai. Â é cipa jè wâra acî mwani mii—pé pala târa cîri upwâra na ûrea. Â naa tée é
 pâ dàuru upwâra na wâru, târa cîri. Âna âraimeai tà Pwiduée, bére pâ pwâra pwapwicîri kâ
 tèpa âboro kêe. Â é cîri naa na wâra acî, naa goro i aamwari. ⁴ Â too i mu na ûrea, gée naa
 na-araraifé, na ara Pwiduée, bau i pwâra pwapwicîri kâ tèpa âboro kêe.

⁵ Â nabwé, â i pwi angela, âna é pwaai i wâra acî goro ânye, gée na aamwari. Â é tûboo naa
 gòropuu. Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa é kakûrubwaanu—ba dau gù
 kaa é napuu.

7 angela ma 7 tutu <γ>

(Naporomee 8.6–11.18)

⁶ Rà ipwabwâtirâ wâ i tèpa 7 angela, ba na rà upi é tutu kâra.

1 <γ> *Cîri ére gée goo gòropuu*

⁷ É upi i tutu kêe wâ pwi a pâbéaa kâ tèpa angela. Â rà nye tûboo kaa naa gòropuu é pâiri
 popaa moo*, ma ânye na pwa domii na. Â é cîri tâjii é pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée
 goo é gòropuu, ma diri pâ upwâra ma namwatò na tâa wê.

2 <γ> *Mii ére gée goo nawiâ*

⁸ É upi é tutu kêe wâ pwi béarailu kâ tèpa angela. Â é nye tûboo kaa naa nawiâ é pé ânye,
 na pwacèwii é diopwaa kâra jaa. Â tatée é pwi caapwi ére, gée goro âracié ére, gée goro é
 nawiâ. Â é pâ nau mii wâra domii, ⁹ â rà bà diri pâ ârawéâ, â rà mwü diri pâ wânga, na tâa
 wê†.

3 <γ> *Maga ére gée goo nairiwâ*

¹⁰⁻¹¹ É upi é tutu kêe wâ pwi béaracé kâ tèpa angela. Â é nye tûboo kaa gée napwéretòotù
 é jè pé îricò, na pé dau maina, na nee pâ ‘Aru maga’. Â é pwéelaa pâ, pwacèwii é uèu. Â é

7:16 Ésaie 49.10 7:17 Psaume 23.2; Ésaie 25.8; Auinapàpari 21.4 8:3 Exode 30.1–3; Auinapàpari 5.8 8:5
 Exode 19.16–19; Lévitique 16.12; Auinapàpari 11.19, 16.18 8:7 Exode 9.23–26; Ézékiel 38.22; Joël 3.3 * 8:7 Pâiri
 popaa moo—Grêle. † 8:9 Na tâa wê—Grec: Caapwi ére gée goro âracié ére, gée goora. 8:10-11 Jérémie 9.14

tatée é pwi caapwi ére géé goro âracié ére, géé goro pâ nairiwâ ma aupò jawé. Â rà pâ nau dau maga, â dau wâru é pâ âboro na rà bà goo.

4 <γ> *Bàutê ére géé goo tòotù ma parui*

12 É upi é tutu kée wà pwi bérapápé kà tèpa angela. Â nye tatée kaa é tòotù, ma é parui, ma pâ ìricò mwara. Â càra caa pwéelaa, na pwi caapwi ére géé goro âracié pàara napò†.

13 Â go niâ dò, â go còo jè marù bwaamata, na é tâ napwéretòotù. Â é tomara too pâ: «Au! Wârico! Wârico é pâ âboro gòropuu! Ba càra caa pâji upi tutu kàra, wà pàra tèpa âracié angela! Â rà o jèe tàpo upi.»

9

Bé 5 kâra tutu

5 <γ> *Kòrée na pwa daara*

1 Wà pwi bé 5 kâra *angela, âna é upi é tutu kée. Â go còo naani gòropuu è jè [angela*, na pwacèwii ê] ìricò. Ba é jèe tûubooome géenidò napwéretòotù. Â naa tée é kii târa Oolaa, é pwée, na dau wâgòro†. 2 Ûna é tàpiri, â toome é mu, wàra muru ânye na dau maina. Â é tubabàutè i tòotù, ma é napò.

3 Â rà còobé é pâ kòrée, géé na i mu. Â rà po jara êreê i gòropuu. Â panuâ târa ma rà utijè, pwacèwii pâ keecii†, na dau pwa nii kàra. 4 Êco na tûâri târa pâ, na rà cibwaa tubaèpà é pâ murumwatò, ma muru câmi, ma upwâra. Â nye pwa tàrù kàra co, ma rà tubaèpà târa pâ âboro na ticè câmu kà Pwiduée wâ gaadaara. 5 Ba panuâ târa na rà nama rà dau maagé còo, naa na 5 parui, pwacèwii maagé goro au-uti kàra i keecii. Êco na papwicîri jiiirà na rà pòtâmwara.

6 Â napwa naa goo wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà o mudàra cè pai bà kàra, na pwi pàara bèepwiri. Êco na o càcaa pâri.

Pâ duée na còobé géé na oolaa

7 [Na go ucâri] i pâ kòrée, âna [go còo pâ] rà pwacèwii mwara pâ òoci na jèe pwabwàtirà târa paa. Â pwa bwe kàra, na pwacèwii é bwe korona mwani mii. Â é naporomeerà, âna pwacèwii âboro. 8 Â é wàrapûrurà, âna gòri, pwacèwii é wàrapûru ilàri. Â é poropwàrà, âna [gòri ma éa] pwacèwii é poropwàra liò. 9 Â é pâ ârabwée goro nawàara, âna pwacèwii ârabwée paò târa paa. Â é airi é itoorà, âna dau maina, pwacèwii é airi wàtio, na rà dàti é pâ òoci na wâru, naa na aupaa. 10 Tùgò tèpa kòrée bèepwiri, âna pwa daaé, pwacèwii é tùgòro keecii. Â pwa nii kàra, na rà nama rà maagé còo tèpa âboro, naa na 5 parui.

11 Wà pwi ukai kàra, âna é pé duée, na me géé na Oolaa. Nee naa na *hébèru, âna Abadone, ma nee naa na grec, âna Apollyon, âna pai ina wèe pâ ‘Pwi a tutâmwara jè’.

12 [Â nabwé, â go tère é pwàràtura na ina pâ]: «Jèe nabwé é èpà na pâbéaa, na pwa pwùkùru kée. Êco na bwaa du àrailu é du pwina bwaa pwicò.»

Bé 6 kâra tutu

6 <γ> *Ipaà na dau maina*

13 É upi é tutu kée wà pwi bé 6 kâra angela. Â go tère jè pwàràtura na me géé goro é pâ ârapápé naûru i *aamwari mwani mii, na tâa ara Pwiduée. 14 Â é ina tà i pwi angela, pâ: «Gà tipì tèpa ârapápé duée^S na piirà naa goro jènere nairiwâ maina Euphrate.»

15 Ba piirà tapacîri é pwi naja, ma parui, ma tòotù, ma ineretòotù bèeni, na é pacoò wà Pwiduée. Â é tipirà wà i pwi angela, ba na rà pipòtâmwara é pwi caapwi ére géé goo âracié ére, géé goo diri pâ âboro gòropuu. 16 [Â rà popa é pwàra paa na dau maina awé.]

Â go còo naa na nyuâa pâ 200 miliò coda, na tâa gòro òoci. 17 Â nye wàrapwiri mwara é pai còora kòo, naa na nyuâa. Pwa ârabwée paò târa nawàara, na wâru pâ âmu kàra, âna mii

8:12 Êzékiel 32.7; Auinapàpari 6.12–13 † 8:12 3^c phrase—é, Â tubatiâu é pwi caapwi ére, géé goro âracié ére, géé goro é nii kàra. 8:13 Auinapàpari 9.12, 11.14 9:1 Auinapàpari 20.1 * 9:1 Angela—é, Âboro é, duée. † 9:1 Oolaa, é pwée na dau wâgòro—Karapuu kàra pâ duée ma u, wiâra é auniimiri kà tèpa Juif (còo Luka 8.1); é, autâa kà tèpa bà (còo Roma 10.7). 9:2 Genèse 19.28; Exode 10.12–15; Joël 2.2,10 † 9:3 Keecii—Scorpion. Gòowaa. 9:4 Auinapàpari 7.3 9:6 Job 3.21; Jérémie 8.3 9:7 Joël 2.4 9:8 Joël 1.6 9:9 Joël 2.5 ^S 9:14 Duée—Grec: Angela. Pwiri tèpa angela na èpà, â na rà cicara Pwiduée. 9:15 Auinapàpari 8.7–12

pwacèwii ê ânye, ma bwùcùru duu, pwacèwii atù pwâra, ma kari pwacèwii ê dà na tò * . Â ê pûru pâ òoci, âna pwacèwii ê pûru liô. Â rà kôpi ê âracié muru—ânye, ma mu, ma dà na tò.

¹⁸ Â pwi caapwi ére géé goro ê âracié, géé goo tēpa âboro gòropuu, âna rà bà, géé goo pâ âracié bēpitubatôina bēepwiri, na rà kôpi i pâ òoci. ¹⁹ Ba ê pātāmara pâ òoci, âna tâa pwâra. Â pwa nii kàra mwara, na tûgòrà, na pwacèwii ê dòèa. Ba pwa pûrurà, târa ma rà utijè.

Càra caa biirà tēpa âboro

²⁰ Dau maina pâ maagé cōo bēepwiri, târa pâ âboro. Êco na wà tàpé na rà udò jii, âna càra caa pinùnūma, ma pitòotéri ê pâ tûa kàra na èpà. Ba rà bwaa nye tà ciburà piēnawéna kàra pâ duée imudi. Ba rà cigòboo târa pâ *ânurumuru†, na rà pwa goro na-araraîrà, goro mwani nii, ma mwani pwa, ma paò, ma atù, ma bàra upwâra—ê pâ ânurumuru na càra caa cōojè, ma càra caa tērejè, ma càra caa pâra. ²¹ Â rà bwaa nye tà pwa na èpà. Ba rà bwaa nye tà mura, ma ipuu imudi, ma pwa dooki. Â rà bwaa nye ipòtāmara.

10

Angela ma nari tii

¹ Go cōo pwi jè *angela na dau pwa nii kēe, na é boome géé napwéretòotù. Â târamirié goro nee, ba na àrabwée kēe, â tâa gòro pûruê è ubà, ba na bwe kēe. Â naporomee, âna pwâra pwacèwii i tòotù, â è du âê, na dau pwa nii kàru*, âna pwacèwii doromara ânye. ² Â è cōoo goro âji âê naa nawia, â è â aèmwù kēe, âna coo namwari. Â é cipa è nari tii na tàpirié.

³ Â è tûra too, pwacèwii è liô. Â rà tòpié è pâ 7 tikakara, â rà taaò.

⁴ Pwa na go wii è pwina go tère. Êco na go tère è pwâratûra, me géé napwéretòotù, na é ina tōo pâ: «Gà cibwaa wii è ère pwina rà ina wà tēpa 7 tikakara bēepwiri. Â gà naapwàniri.»

⁵ Â nabwé, â wà i pwi angela, âna é pagòtù too è iê ètò naa napwéretòotù, ⁶ ba na é *ipwataâboro naa na nee Pwiduée—wà Pwiduée na é *wâro dâra gòiri awé, â na é tapoo è napwéretòotù, ma è gòropuu, ma è nawia, ma èdiri pâ muru na wâna.

Ê *paâjupâra na araé, wà i pwi angela pâ: «O câ mwa caa gòiri [è pai tapacîri kàwà]! ⁷ Ba wà Pwiduée, âna ée tàpo pacoo è auniimiri kēe, na tàbinyiri géé na biu—auniimiri kēe, na é jèe inapàpàri tà tēpa ènawéna kēe, wà tēpa *péroféta. Â ée mwa pacoo, ûna é upi tutu kēe wà pwi bēnabwé angela.»

Gà ija à gà inapàpàri

⁸ Go tère mwara i pwâratûra, na me géé napwéretòotù, na é ina tōo cōwà pâ: «Gà pâ nau popa i tii na ia tàpirié, na é cipa wà i pwi angela, na ia é coo gòro parawére jawé, ma wâna mwari.»

⁹ Â go pâra darié, â ûna go ilari jiié i tii, â é ina tōo pâ: «Gà popa, ma ija; â o nea, na pwâgà, pwacèwii è narapuutà, caapwi co, na o maga na nanaagà.»

¹⁰ Â go popa i tii géé na-araraé, â go ija, â é nye dau nea na pwâo, pwacèwii è narapuutà. Ûna go namiri, â é maga na nanaao.

¹¹ Â é ina tōo mwara pâ: «Gà inapàpàri mwara è popai kà Pwiduée, goo è pwina ée mwa pwa. Â gà ina tà tēpa âboro na wâru—géé na pâ Ba, ma pâ napô, ma pâ pwâratûra. Â gà ina tà tēpa ukai kàra.»

11

Tupédu a paâjupâra Pwiduée

¹ Géé na càuru pwiri, â naa tōo è jè bàra watù bécâmu. Â go tère è pwâratûra na ina tōo pâ: «Gà pâra, ma gà câmuri i wâra pwapwicîri kà Pwiduée*, bau è *aamwari târa imeai. Â gà pûra è jéuru tēpa âboro, na rà pwapwicîri wâna è wâra pwapwicîri. ² Â gà cibwaa câmuri è gòroigé goo wâra pwapwicîri. Ba jèe naa tà tàpé na càra caa tēpa Ba kà Pwiduée. Â rà o còogai è ville na pwicîri, wà *Iéruusaléma, naa na 42 parui, [pai ina wèe pâ, 1 260 tòotù].

* **9:17** Dà na tò—Soufre. **9:20** Psaume 115.4-7, 135.15-17; Daniel 5.23; Auinapàpàri 16.9,11 † **9:20**

Ânurumuru—Idole. * **10:1** Ê du âê, na dau pwa nii kàru—Grec: Ê du âê, âna {pwacèwii} du âra wà (colonnes). **10:4** Daniel 12.4,9 **10:5** Deutéronome 32.40; Daniel 12.7 **10:7** Amos 3.7 **10:9** Ezékiel 2.8, 3.1-3 **10:10** Ezékiel 3.3 **11:1** Ezékiel 40.3; Zakarie 2.5-6 * **11:1** Wâra pwapwicîri kà Pwiduée—Ucina goo è pai tàbawèe kà diri tēpa cèiki naa goo Pwiduée. Ba ticé wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. (Cōo Auinapàpàri 21.22.) **11:2** Luka 21.24; Auinapàpàri 13.5

³ «Èco na go o mwa panuâ pâ, tupédu a *paâjupâraô, tupédu *péroféta. Â ru coona dodâ. Â ru mwa inapàpàri é popai kôo, naa na pâ tòotù bèepwiri.» ⁴ [Â câmu kàru] âna du ârailu upwâra élaio†, ma du ârailu wâra ânye. Â ru coo ara Pwiduée Pwi Ukai kâra gòropuu. [Ba ée tâpo cùruru pâ.]

⁵ Wiàna nûma pwi jè âboro, na é tubaèpà tàru, â o tòè é ânye na é còobé géé pwâru. Â o wârapwiri pai tètâmwarâ [kâ Pwiduée] wâ tàpé na rà pièpàriru. ⁶ Na diri pâ tòotù na ru inapàpàri é popai kâ Pwiduée na, âna o wâjaaru é pàtâma na dau maina. Ba o pâri ma ru pacoó é popaa, ma pubii nawiâ ma pâ nairiwâ, ba na mii wâra domii. Wiàna nûmaru na ru tii goo é gòropuu, â o wâru é pâ na jèpapara tòina na o tatée é gòropuu.

Ê pwina o tèepaa tàru

⁷ Wiàna ru tubanabwé é pai *paâjupâra kàru, â ée mwa toome wâ Itémuru‡, géé na i Oolaa na ia dau wâgòro. [Ba é pé duée na po dau maina, na pwacèwii pé macii na èpâ.] Â ée mwa pipaa dà i du péroféta kâ Pwiduée, â ée mwa piétò jiru, â ée mwa pòtâmwararu.

⁸ Â o tà tâa i du naiiru, wânabiiu kâra na ville maina§, na ara diri tèpa âboro na rà pâ wê. Ê ville bèepwiri, âna ia tanamiri Pwi Ukai kàru, naa goro *satauro, naawê. Â i ville, âna é pâ nau pwacèwii du napô *Sodoma ma *Aigupito*, géé goro pâ èpâ kèe. ⁹ Wâru tàpé na rà o còo é naiiru—tàpé géé na diri pâ napô, ma wâao, ma Ba, ma pwâratùra. Â rà o còoru naa na âracié tòotù â gòobèrèe. Ba o càra caa panuâ ma pwâniri é naiiru, na pwi pàara bèepwiri.

¹⁰ Êdiri tèpa âboro gòropuu, âna rà o dau ipwàdée, géé goro é pai bà kâ tupédu péroféta bèepwiri. Ba, [na pàara na ru bwaa wâro, âna] ru nama rà dau aré. Â rà o jèpa pinaa tàra é pâ urâpâra, â rà [o câbu naa na] ipwàdée.

¹¹ [Èco na wâéni é pwina go còo naa na nyuâa, na o mwa tèepaa tàru]: Géé na càuru é âracié tòotù â gòobèrèe, â é nye pawâroru còwâ kaa wâ Pwiduée, â ru nye cimadò kaa. Â dau wâgotâra diri tàpé na rà còoru.

¹² Â pwa é pwâratùra na maina, me géé napwéretòotù, na é ina tàru pâ: «Gàu toome naani!»

Â ru too naa nee, naa napwére-tòotù na ara tèpa èpàriru.

¹³ Â géewê, â nye pwa kaa kakurubwaanu. Â po dau maina pai gù napuu, â é tûuboo é pwi caapwi ére géé goo 10, géé goro i ville. Â rà bà 7 000 âboro. Â wâ tàpé na rà bwaa wâro, âna dau wâgotâra, â rà papwicîri Pwiduée wânidò *napwéretòotù, â rà ina pâ, dau maina pàtâmee.

¹⁴ Jèe nabwé naawê é béârailu kâra aré ma tòina. Èco na ée tâpo tèepaa me mwara é pwi béâracié wèe.

Bénabwé kâra tutu

7 <γ> Mwaciri kâ Pwiduée

¹⁵ Géé na càuru pwiri, â é upi tutu kèe wâ pwi bé 7 kâra *angela. Â go tère pâ pwâratùra na dau maina, boome géé napwéretòotù. Â rà tomara too pâ:

«Pitòotéri pitûâ

wâni gòropuu.

É pitûâ Pwi Ukai

ma pwi Mesia kèe,

Pwina é pitòrigarié.

Ée mwa pitûâ,

dâra gòiri awé. Nabwé!»

¹⁶ Â wâ i tèpa 24 ijiao, âna rà boo géé gò autâa kâra. Â rà cigòboo ma tùu jùrurâ ara Pwiduée, â rà pwamainâe. ¹⁷ Â rà ina pâ:

«Bâ pwaolé tâgâ,
Pwi Ukai Pwiduée!

11:4 Zakarie 4.3,11–14 † **11:4** Upwâra élaio—Olivier. **11:5** 2 Samuel 22.9; Psaume 97.3 **11:6** Exode 7.17–20; 1 Samuel 4.8; 1 Rois 17.1 **11:7** Daniel 7.21; Auinapàpàri 12.17, 13.7, 17.8 ‡ **11:7** Itémuru—Grec: Pé macii. **11:8** Luka 13.34 § **11:8** Ville maina—Munaa ville Iérusaléma, é, pwiri ucina goro picaatâa kâ diri tèpa âboro na càra caa papwicîri Pwiduée. * **11:8** Du napô Sodoma ma Aigupito—Ucina goo tèpa âboro, na càra papwicîri Pwiduée. **11:11** Ézékiel 37.5,10 **11:12** 2 Rois 2.11 **11:13** Auinapàpàri 6.12, 16.18 **11:14** Auinapàpàri 9.12 **11:15** Exode 15.18; Psaume 10.16; Daniel 2.44, 7.14

Dau pwa pàtàmagà,
 naa gòro diri pà muru.
 Ba wàgà napwiri,
 â wàgà nabà.
 Gà ipádi popai,
 goo ê pàtàmagà.
¹⁸ Rà putàmu googà pà Ba,
 na pàara béaa.
 [Na rà ipwacóoco!]
 Ba jèe tèepaa ni pàara
 na gà putàmu na!
 Gà o pitèi tèpa bà.
 Gà o naa câma
 tèpa ênawéna'gà,
 tèpa péroféta;
 ma tèpa âboro'gà,
 tèpa papwicírìgà—
 tèpa âboro kîri,
 ma tèpa âboro maina.
 Jèe tèepaa pwi pàara
 na gà nama tiâu
 tèpa tojii âboro
 pitiri gòropuu. Nabwé!»

7 câmu <δ>

(*Naporomee 11.19–15.4*)

¹⁹ Gée na càùé, â tàpìri ê wàra pwapwicírì kà Pwidiúée wànidò napwéretòotù. Â go còo ê wàra pipwataâboro†. Â go tère pà pwàratùra na maina‡. Â nye pwa àra kaa tikakara, â é kúu. Â nye pwa kaa kakùrubwaanu—ba nye gù kaa ê napuu. Â coo ê popaa na dau maina, â rà nye túuboo kaa pà pàiri popaa moo.

12

1 <δ> *Tô ilàri ma pwi Dàragò*

¹ [Gée na càùru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pà pàra muru na o mwa tèepaa.] Ba tèepaa naa gopaérenao ê jèe câmu kée na dau maina, [na rà pò goo pà âboro]. Wàépwiri, ê tò jè ilàri na pwényuâa*, na é coona i tòotù, â tâa aranara du âê ê parui. Â wàna pûrué ê bwe korona, na pwa goro 12 ìricò. ² Â é maagé còo, ba ée jèe pitàmari èpo. Â é i goro ê aré ma tòina kée na dau maina.

³ Â é nye tèepaa me kaa naa gopaérenao ê jèe câmu kée—ê jè pé walàuma kàra duée, wà pwi Dàragò†. Â po mii ê naiié, â po 7 pûrué, na jèpa tâa gò, ê nari bwe korona. Â po 10 gi kée. ⁴ Â é dàti boo, goro ê tûgòé, ê pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée goro ê pà ìricò wànidò napwéretòotù. Â é urarà boo naa gòropuu. Â nabwé, â é tà coo ara i tò ilàri na pigéaa, ba na é uti i pwi èpo kée wiàna é pitàmarié.

⁵ Napwa naa goo wà i pwi èpo, àna ée mwa pituâ kàra diri é pà Ba, goro i tàjò paò kée.

Ûna pitèpaé, â nye upaé kaa, jii i pwi Dàragò, naa jaa Pwidiúée, naa na autâa kée. ⁶ Â é uru naa namaré i tò nyaa kée, naa na autâa na é jèe pwabwàti ba kée, wà Pwidiúée. Â o mwa èrùé naawé, naa na 1 260 tòotù.

È ipaa dèe Mikaéla

11:18 Psaume 110.5, 115.13; Roma 2.5; Auinapàpàri 20.11–13 **11:19** Hébéru 9.4; Auinapàpàri 8.5, 15.5, 16.21 † **11:19** Wàra pipwataâboro—Rà tâa wé é 10 Naèà kà Pwidiúée. (Còo Deutéronome 10.1–5 ma Hébéru 9.4.) Ucina goro ê pai caatâa kà Pwidiúée ma é Ba kée. ‡ **11:19** Pwàratùra na maina—é, Airimuru na maina. * **12:1** Tô jè ilàri na pwényuâa—Ucina goro é Ba kà Pwidiúée, na é còobé géewé wà pwi Mesia (Pwina naié). Pwi Ba kà Pwidiúée, àna wà tèpa Isaraéla, â nabàni, àna diri tàpè na rà pàra wiá Iésu. **12:2** Michée 4.10 **12:3** Daniel 7.7 † **12:3** Dàragò—Dragon. Naa na tagadé kà tèpa Juif, àna pé diopwaa kàra àgòri na tâa na numwiri, na é pwi âboro capwi. Nee mwara Léviathan (Psaume 74.14). Naani, àna pwi Dàragò, àna jèe Nee Caatana. (Còo nee tii 9.) **12:4** Daniel 8.10 **12:5** Psaume 2.9; Ésaie 7.14, 66.7; Auinapàpàri 19.15

⁷ Géewê, â nye pwa paa kaa wânidò *napwéretòotù [jaa Pwiduée]. Ba wà pàra tèpa *angela, ma Míkàéla, pwi ukai kàra, âna rà ipaa ma wà i pwi Dàragò ma tèpa duée[†] kée. ⁸ Â rà piétò jiiir. Â rà tù còobé i Dàragò ma tèpa duée, géee napwéretòotù, ⁹ boo naaniboo gòropuu.

(Napwa naa goo i pwi Dàragò maina bèepwiri, âna wàè kaa pwiri, wà i pwi dòèa géee na biu. Â nee, âna 'Pwi a cicarajè', é, *Caatana. Â wàè kaa pwiri, na é pwi a-ipa-imwüru tèpa âboro pitiri é gòropuu.)

¹⁰ [Géee na caüru é pai tûu kée] â go tère é pwàratùra na dau maina, naanidò gopaérenao, na ina pâ:

«Jèe tèepaa tòotù
[na jè tapacîri]!
É paari pàtamee
wà Pwiduée kâjè!
Ée pa-udò é Ba kée!
É tòpò Mwaciri kée,
naa tàrù târa pitûâ
kà pwi Mesia kée!
Ba é tù tà Caatana,
pwi a piciapwâ goojè.
Ia é mu pitôtijè
naa jaa Pwiduée,
naa ne ma pwaa.
Â é jèe tûu awé!
¹¹ Rà jèe piétò jiié
wà tèpa béejè,
goro é domii
kà *Pwi nari mutò;
goro é popai
na rà *paâjupâra.
Ba càra caa piwâ,
na rà bà, ba kée.
¹² Ipwàdéee naa napwéretòotù!
Maagé còo naa gòropuu!
Au, wârigà co nawia!
É dau putâmu Caatana.
Ba é tûuboo dariwâ.
Â jèe ticè pàra kée. Nabwé!»

É capwâri i tô ilâri wà Dàragò

¹³ É còoina wà Dàragò pâ, jèe tù tée boo naa gòropuu. Â é capwâri i tô ilâri[§], ba na é tubaèpà tée. Ba wà tòoni na ia é pitâmari i pwi âboro èpo. ¹⁴ Êco na jèe naa tà tòoni, é du wàraîri i marü bwaamata. Â é tà jiié*, naa namaré, wâna é autâa, na jèe pwabwàti ba kée. Â o ipièrù wâgoocé, naawê, naa na âracié naja â gòobèrèè[†].

¹⁵ Â i pwi Dàragò[†], âna é kòpi géee pwêe, pâ jawé na wâru, na pâ nau jèpé, ba na é wâri gò i tô ilâri. ¹⁶ Êco na é nye ômaa kaa é napuu, â é namiri i jawé. ¹⁷ Â é nye dau putâmu kaa i pwi Dàragò, naa goo i ilâri. Â é pàra nau ipaa, tà diri pàra tèpa nai tòoni—wà tàpé na rà pitère dà Pwiduée, ma paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kà Iésu[§].

¹⁸ Â nabwé, â é tà coo i pwi Dàragò wà bàrawia.

13

2 <δ> *Itémuru géee nawia*

12:7 Jude 1.9 [†] **12:7** Tèpa duée kée—Grec: Angela. Êco na rà tèpa angela na èpà, na jè ina goorà pâ, duée. **12:9** Genèse 3.1,14; Luka 10.18, 22.31; Auinapàpàri 20.2 **12:10** Job 1.11; Zakarie 3.1 **12:12** Ésaïe 44.23, 49.13 **§ 12:13** É capwâri i tô ilâri—Wâru pâ muru ni, na pwacèwii é pai upa tèpa Isaraéla jii ukai Faraó na Aigupito. (Còo Exode 1.22; 14.8; 19.4; Nombres 16.31–33.) **12:14** Daniel 7.25, 12.7 * **12:14** Jiié—Grec: Jii i dòèa. [†] **12:14** Âracié naja â gòobèrèè—Pai ina wèe pâ, 42 parui, âna 1 260 tòotù. (Còo Auinapàpàri naporomee 2–3.) Grec: Na caapwi pàra, ma pâ pàra, ma jè gòobàra pàra. [†] **12:15** Dàragò—Grec: Dòèa. **12:17** Auinapàpàri 11.7 **§ 12:17** Paâjupâra... é, Rà tà cimwü, naa goro é âjupâra na é paari wà Iésu.

¹ Gée na càùé, â go còo [naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo wà Itémuru, na é còobé gée nawia. Po 10 gi kée. Á 7 pûrué, na jèpa tâa gò è bwe korona. Á wii naa gòro pâ jèpa pûrué, è pâ nee Pwidiué, ba na é [pa autâa kà Pwidiué, ba na é] inaé ba èpà mwara.

² É naiié, âna pwacèwii è niaiiri *léopard*. Á è âé, âna pwacèwii è âra *ours*. Á è pwèe, âna pwacèwii è pwâra liô*. Á è naa tée è nii kée wà i pwi Dàragò, bau è autâa kée, ma è pitûa kée, na dau maina. ³ Á go còo è aurumuru na dau maina, gòro jè pûrué, pwacèwii na jèe tòdità, â wàra munaa é jèe bà. Éco na jèe nyu còwâ, â jèe wâdé.

Á wà diri tèpa âboro gòropuu, âna rà picàdirié goo, â rà pàra wiâé. ⁴ Á rà pwamainâé, â rà ina pâ: «Wàilàapà cèna pwa nii kée pwacèwii Itémuru? Wàilàapà cèna pâri ma é cicaraé? Nye ticé!»

Á rà pwamaina mwara i pwi Dàragò, ba wàé, na é naa tée è pàtamee.

É ina ba èpà Pwidiué

⁵ Jèe panuâ tà Itémuru, ma é tûra, naa na 42 parui. Á é dau pi-ina kée [ma ina pâ wàé âna wàé Pwidiué]. ⁶ Á é dau ina ba èpà wà Pwidiué, ma è nee, ma è autâa kée wà *napwéretòotù, ma wà diri tàpé na rà tâa wé.

⁷ Á jèe nye panuâ tée è pàtamee ma é ipaa, ma é piétò jii tèpa âboro kà Pwidiué. Á jèe panuâ tée mwara târa pitûa, naa gòro [diri tèpa âboro gòropuu]—diri pâ wâao, ma pwâratûra, ma pâ napò, ma pâ Ba. ⁸ Á rà cau cigòboo tée diri tèpa âboro gòropuu, na jèe càcaa wii neerà, naa na Tii kà *Pwi nari mutò, béaa kàra é pai tòpò wàra é gòropuu†. Wà Pwi nari mutò, âna wàé kaa pwina é jèe bà, ba na é pwi *ârapwaaailò.

⁹ [Á wâgo, Ioane na go wii è tii bèeni, âna go ina pâ]: Wà pwina pwa pwâranyürué, âna wâdé na é tère! ¹⁰ Ba o tubaèpà tà tèpa âboro kà Pwidiué. Rà o pwa karapuu wà pàra pwi, â rà o pòtâmwara pàra tàpé. Á wâdé na rà cipa ba mwü è cèikì kàra, ma pidàpwicâarirà [naa na é pwina o tèepaa târa].

3 <δ> Pé macii gée napuu

¹¹ Gée na càùé, â go còo è béârailu kà tèpa macii [na èpà] na é còobé gée napuu. Po ârailu gi kée, na pwacèwii è gi kàra nari mutò, èco na é pwi a takânarijè, pwacèwii è dàragò. [Á nee mwara, âna 'Wà pwi *péroféta a pwâ']†. ¹² Á é waké ba kà Itémuru, pé macii béaa, na ia jèe nyu còwâ i aurumuru kée. Ba é tòpi jii Itémuru édiri tàrù kée ma pàtamee.

É tacoo goo diri tèpa âboro gòropuu, ba na rà cigòboo na ara Itémuru. ¹³⁻¹⁴ Á é pwa è pâ câmu na dau maina, goro pàtamee, na ara Itémuru. Ba é panuâ boo è ânye gée napwéretòotù, â rà cau pò goo wà tèpa âboro gòropuu. Á panuâ tée, ma é ipa-imwûrurâ. Á é tûârî târa, ma rà pwa cè ânuu wà Itémuru, na ia pwa aurumuru wâgooé, â ia jèe nyu còwâ§.

É pawâro ânuu Itémuru

¹⁵ Panuâ tà i béârailu kà tèpa macii—[i pwi péroféta na é pwâ]—ma é pawâro i ânuu Itémuru. Á panuâ târa i ânuuê, ma é tûra, ma pòtâmwara diri tèpa âboro na càra caa pwamainâé. ¹⁶ Á é tacoo goro pâ âboro diri, ma rà tòpi è câmu kée naa goo îrà ètò, é, wà gaadaarâ. É wàrapwiri tà tèpa âboro diri, na kîri ma maina, â wà tàpé na pwa neemururâ, ma ticé neemururâ, â wà tàpé na pwa tàrù kàra, ma wà tàpé na ticé tàrù kàra*. ¹⁷ Á ticé âboro na pâri ma pi-icu, wiâna ticé gooé è pwi câmu bèepwiri. I pwi câmu kée bèepwiri, âna nee wà Itémuru na nimaro na ucina goo nee.

¹⁸ [Wâgo, Ioane, na go wii è tii bèeni, âna go ina tàwâ pâ]: Wà pwi âboro na é tàmanga, âna wâdé na é pitadàra è nimaro kà Itémuru. Ba é nimaro kée, âna nee pwi jè âboro—âna 666†.

14

4 <δ> Ipwamaina nari mutò

13:1 Auinapàpàri 12.3, 17.3,7-12 **13:2** Daniel 7.4-6 * **13:2** Léopard, ba é dau itâa; Ours, ba dau gòri è pwûruié; Pwâra liô, ba dau gòri ma éa è poropwèe. **13:3** Auinapàpàri 17.8 **13:5** Daniel 7.8,25, 11.36; Auinapàpàri 11.2

13:7 Daniel 7.21; Auinapàpàri 11.7 **13:8** Psaume 69.29; Auinapàpàri 17.8, 20.12,15, 21.27 † **13:8** Béaa kàra é pai tòpò wàra é gòropuu—É pâ popai bèepwiri, âna pâri ma jè tòpò naa goro jènere è pâ popai bèeni: Wà Pwi nari mutò, âna wàé na é jèe bà... **13:10** Jérémie 15.2, 43.11; Auinapàpàri 14.12 † **13:11** 'Wà pwi péroféta apwâ'—Còo Auinapàpàri 16.13, 19.20, 20.10. **13:13-14** 1 Rois 18.24-39; Mataio 24.24; Auinapàpàri 19.20 § **13:13-14** Ia jèe nyu còwâ—é, ia é jèe wâro còwâ. **13:16** Auinapàpàri 14.9-11, 16.2, 20.4 * **13:16** ...Pwa tàrù kàra, ma...ticé tàrù kàra—Hommes libres et esclaves. † **13:18** 666—Wiâra é auniimiri kà tèpa Juif, âna 6, âna nimaro kàra âboro. 666 âna nimaro kà pwina nùmee na é tâa na autâa kà Pwidiué.

¹ [Gée na càùè, â go còo mwara, naa na nyuâa, pâ pâra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo i *Pwi nari mutò, na é cima wâgòro jaa *Siona. Â rà gère tâa jaaé 144 000 âboro*—wàilà diri na jèe wii na gaadaarâ é nee, ma nee Caa kèe.

² Â go tère ê jè pwàratùra, na me gée napwéretòotù, na pwacèwii airi gitar na dau wâru. Dau maina é aié, pwacèwii é airi pwiritée†, ma é airi tikakara. ³ Ba rà nyabi wà diri tèpa âboro bèepwiri, naa naporomee [Pwiduée, na é tâa] na autâa kèe; ma na ara tèpa ârapapé macii na pwa nyuâarâ, ma wà tèpa 24 ijiao. Â é nyabi kàra, âna bwaa âmué, â nye ticè pwi jè âboro cèna é tâmogòori. Â nye wâdé co tèpa 144 000, ba nye wàilà tèpa âboro na jèe pa-udòrà jii é gòropuu.

⁴ Wàilà tèpa âboro, na càra caa pitubamiirirâ naa na wâro-gòronaigé†. Â rà pâra wiâ Pwi nari mutò, naa na pâ ére na é pâ wê. Ba é jèe uparâ wà Pwiduée, ma wârirâ§, ba na rà tèpa âboro [wâna Ba] kâru ma wà Pwi nari mutò. Â rà pwacèwii é *ârapwaaïlò ba kèe, na pwa goro é bétapoo pwèe na jè piûnya. ⁵ Â càra mu caa tèpa pwâ. Â nye ticè èpà na rà pwa goro ìrà.

5 <δ> *Popai kà tèpa 3 angela*

⁶ Nabwé, â go còo pwi jè *angela na é tâ gopaérenao. Â é pâ nau picémara é popai wâdé na âjupâra dâra gòiri awé târa diri pâ âboro gòropuu—tà tàpé gée na diri é pâ wâao, ma pwàratùra, ma napò, ma pâ Ba.

⁷ Â é tomara too pâ: «Guwâ papwicîri wà Pwiduée, ma ipwamainaê! Guwâ tòbuari Pwina é tapoo napwéretòotù ma gòropuu, ma nawiâ, ma nairiwâ. Ba jèe tèepaa i pwi pâara na ée mwa pitèi tèpa âboro gòropuu na.»

⁸ Â [ûna é pâra, â] é tèepaa me wà pwi jè angela, na é tomara too pâ:

«Ée jèe tûu *Babulona* ,
téura napò-bà!

É ipa-imwûru
diri é pâ Ba.

É naa târa dipâa.

Rà ipwirié goo.

Rà pwaduwâ kèe.

Rà pwa pwina miiri.

Rà ipuu imudi,

wà tèpa âboro gòropuu. Nabwé!»

⁹ Â gée na càùè, â wà pwi jè angela, âna é pâra wiâ du angela bèepwiri. Â é tomara too pâ: «Wâéni é pwina o tèepaa tà tàpé, na rà pwamaina wà Itémuru ma i ânuué, ma tòpi i câmu kèe naa gaadaarâ ma goro ìrà. ¹⁰ O naa târa, wàilà mwara, é dipâa, na é pwabwàti wà Pwiduée, dipâa goro é pwâra putâmu kèe. Â cacaa tògòtù goro jawé, [â o gòo ma maga, na rà wâdo]. Â rà o aré ma tòina goro ânye ma dà na tòo, na ara pâ angela na rà pwicîri, ma Pwi nari mutò.

¹¹ «Â é nye tà tòo awé i ânye, â rà o maagé còo goo dâra gòiri. Â o càra caa nao, naa ne ma pwaa. [Wâépwiri é pwina o mwa tèepaa tà] tàpé na rà ipwamaina wà Itémuru ma i ânuué, ma tòpi i câmu kèe.»

¹² [Wâgo, Ioane, na go wii é tii bèeni, âna go ina pâ]: Wâépwiri é bépipagòo tèpa âboro kà Pwiduée. Wâdé na rà pidàpwicâarirâ, [ûna tubaèpâ târa] ma pitère dâra é pâ naèà kà Pwiduée. Wâdé na rà tà mwü naa na cèikî kàra naa goo Iésu.

¹³ Â gée na càùè, â go tère ê jè pwàratùra gée napwéretòotù, na ina me tóo pâ: «Gà wii pâ: «Cidòri nyuâa tàpé na rà bà, tapoo nabâ, gée goro pai cèikî kàra naa goo Pwi Ukai.»

Â é Nyuâaê Pwicîri, âna nye wâé mwara, na é ina pâ: «Ûu kaa, ba rà o nao jii é pâ aré ma tòina kàra. Â rà o tòpi é câmarâ goro é wakè kàra†.»

6 <δ> *Piûnya naani gòropuu*

* **14:1** 14 000 âboro—Còo note goo Auinapàpàri 7.4. **14:2** Auinapàpàri 1.15, 19.6 † **14:2** Pwacèwii é airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wiâ na dau maina. **14:3** Ésaie 42.10; Auinapàpàri 5.9, 7.4 ‡ **14:4** 1^r e phrase—Ucina goro é wâro na wâdé na ara Pwiduée, ba ticè na èpà na. § **14:4** Wârirâ—Ucina goro é pai pipanuâ wâra é wâro kà Kériso. **14:8** Ésaie 21.9; Jérémie 51.7,8; Auinapàpàri 17.2, 18.2,3

* **14:8** Babulona—Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. Ucina goo diri tàpé na rà cicara Pwiduée ma tubaèpâ tà tèpa âboro kèe. **14:9** Auinapàpàri 13.12–17 **14:10** Genèse 19.24; Psaume 75.9; Ésaie 51.17,22; Jérémie 25.15–16; Ézékiel 38.22; Auinapàpàri 16.19, 20.10, 21.8 **14:11** Ésaie 34.10

14:12 Auinapàpàri 13.10 † **14:13** Dernière phrase—é, Ê pâ wakè kàra, âna paâjupârarâ. Grec: Ê pâ wakè kàra, âna pâra wiârâ.

¹⁴ Go ucâri, â go cõo wà *Pwina naîri âboro†, na é tâa na é nee na pwaa. Â é bweri é bwe korona mwani mii, â é popa é pwâci na po éa.

¹⁵ Â go cõo wà pwi jè angela, na é còobé gée na wâra pwapwicîri^S [nidò *napwéretòotù]. Â é tomara too tà i Pwi na ia é tâa na i nee, pâ: «[Tèpa âboro gòropuu, âna pwacèwii blé na] jèe po wâèà bwâti. Jèe tèepaa é tòotù kâra piûnya*! Gà tù paé i pwâci'gà, â gà tapàgà!»

¹⁶ Â é tûboo naa gòropuu i pwâci kèe wà pwini, â é piûnyari i gòropuu.

¹⁷ Gée na càùé, â é còobé wà pwi jè angela, gée na wâra pwapwicîri, nidò napwéretòotù. Â wâé mwara, âna é cipa jè pwâci na dau éa.

¹⁸ Â nabwé, â é tèepaa me gée na *aamwari târa imeai, wà pwi jè angela, na é pitûâ naa goro ânye. Â é tomara too tà wà i pwi a cipa i pwâci. Â é ina tée pâ: «Po dau wâru [pâ âboro, wâni gòropuu na rà èpà. Â rà pwacèwii] è pâ nacici pwâra dipâa na jèe po dau târa. Â gà tù paé i pwâci, â gà tapàgàra.»

¹⁹⁻²⁰ Â é tûboo i pwâci kèe i pwi angela, naa gòropuu. Â é tapàgà i pwâra dipâa wà gòropuu. Â é tù naa na aubigagai dipâa, naa gòroigé jii é napò. Â còogairà, â é nama joro é dipâa. Ba wâépwi é pwâra putâmu kâ Pwiduée. Â o joro é domii kâ tèpa âboro èpà, â o tù too, ma tù jai caapwi âboro†, naa na 300 kilomètres.

15

7 <δ> *Ipwabwàti 7 bétubatòina*

¹ Gée na càùé, â go cõo [mwara naa na nyuâa, pâ pâra muru na o mwa tèepaa]. Â go pò goo jè câmu kèe na dau maina, naa napwéretòotù. Ba pwa 7 *angela, na rà tà pa pâ 7 bépítubatòina. Wâé kaa pwiri é bénabwé maagé cõo, bénabwé pwâra putâmu kâ Pwiduée.

² Â go cõo é jè nawià na pwacèwii wàrapéa na pwa ânye na. Â pwa pâ âboro [na rà coo gòro i najawé]—wà tapé na rà piétò jii wà Itémuru, wà i pwina pwa ânuuè ma nimaro kèe. Â rà cau cipa é gitar na é naa târa wà Pwiduée. ³ Â rà nyabiri i nyabi kâ *Moosé, pwi ênawéna kâ Pwiduée, bau nyabi kâ *Pwi nari mutò:

«Dau maina waké'gà,
maina ma pwényuâa,
co Pwiduée Caa.

Dau maina nii'gà,
naa gòro diri pâ muru;
pwâra ukai'gà
goro diri pâ Ba!

*Tàrù pâ naigé'gà!

⁴ Wâgà co na gà pwicîri.

Wâgà co na gà Pwiduée.

O wâilâapà cè âboro,

na càcaa wâgotée googà?

O wâilâapà cè âboro

na càé caa ipwamainagà?

O nye ticè caapwi!

Rà o cau me pâ Ba;

rà cigòboo na aragà.

Ba paari waké'gà

pâ tàrù ma âjupâra'gà!»

7 wâra jawé bétubatòina <ε>

(*Napomèe 15.5–16.21*)

⁵ Gée na càùé, â go ucâri é napwéretòotù, â go cõo é *wâra pwapwicîri pwa goro imwaano. Âna tàpirié é ére na dau pwicîri na wâna. ⁶ Â rà còobé wà i tèpa 7 angela, na ia rà cipa é pâ 7 bétubatòina*. Â rà coona ârabwée imwaano na dau pwaa, â rà pii nawâarà goro pûukake

14:14 Daniel 7.13 † **14:14** Wà Pwina naîri âboro—é, Pwi âboro na pwacèwii é Pwina naîri âboro (Iésu Kériso). ^S **14:15** Wâra pwapwicîri—Ucina co, ba ticè âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. (Cõo Auinapàpàri 21.22.) * **14:15** Piûnya—Récolte. Munaa ucina goo tèpa âboro diri, na o todâra naa na pitèimuru kâ Pwiduée (Osée 6.11). É, tèpa âboro kâ Pwiduée co, na rà mwa tò naa na Mwaciri kèe (Maréko 4.29). **14:18** Joël 4.13 **14:19-20** Ésaie 63.3; Auinapàpàri 19.15 † **14:19-20** Jai caapwi âboro—Grec: Jai aunapàò na pwâra òoci (mors). **15:3** Exode 15.1; Psaume 139.14, 145.17 **15:4** Psaume 86.9; Jérémie 10.6–7 **15:5** Exode 38.21 * **15:6** Bétubatòina—Malheur, plaie, fléau.

na mwani mii. ⁷ Á wà pwi jè ârapàara tèpa ârapàpé macii na pwa nyuàarà, âna é jèpa naa tà tèpa 7 angela bèepwiri é wàra jawé mwani mii, na wàbé goro pwàra putàmu kà Pwiduée, wà Pwina é *wàro dâra gòiri awé.

⁸ Á i wà pwicîri, âna é nye wàbé kaa goro mu, géé goro é pai maina ma muugère kà Pwiduée, ma é pàtamee. Á nye ticé jè âboro cèna pârié ma é tò naa na i wà pwicîri, tèepaa naa goro cè pai pacoo kâra diri é pâ bétubatòina kà tèpa 7 angela.

16

¹ Géé na càùé, â go tère é pwâratùra na maina, naa na é ére na dau pwicîri, na é ina tà i 7 *angela pâ: «Guwà pâra, â guwà wicèpwiri é pâ wàra jawé naa gòropuu, ba câmu kâra é pwàra putàmu kà Pwiduée.»

1 <ε> *Tonga*

² É pâbéaa pâ wà pwi jè angela, â é wicèpwiri é wàra jawé kèe naa gòropuu. Á nye tèepaa kaa é pâ tonga na po èpà ma miiri, naa goo diri tàpé na rà cigòboo târa i ânuu wà Itémuru ma ipwamainâ—wàilà na pwa é câmu kèe na wâgoorâ. Á rà dau cèepwâa* goo.

2 <ε> *Nawià na mii*

³ Nabwé, â é me wà pwi béârailu kà tèpa angela, â é wicèpwiri i wàra jawé kèe naa nawià. Á é nye biie kaa i nawià ma mii-tòri, pwacèwii é domii kâra é âboro bà. Á rà po cau bà diri pâ muru na tâa nawià.

3 <ε> *Nairiwâ na mii*

⁴ Nabwé, â é me wà pwi béâracié kà tèpa angela, â é wicèpwiri é wàra jawé kèe, naa na é pâ nairiwâ, ma é pâ aupò jawé; â nye domii kaa. ⁵ Á go tère pwi jè angela, [na pitùâ naa] goro diri pâ najawé, na é ina tà Pwiduée pâ:

«Wâgà co na gà *târù!
Ba wâgà nabâ,
â wâgà napwiri!
Wâgà na gà pwicîri.
Pwa târù'gà co
ma gà pitèirâ,
ma pwa wârimuru târa.
⁶ [Ba rà pwa na èpà]:
Rà nama joro domii,
domii kâra é Ba'gà
ma tèpa *péroféta'gà.
Á gà pawâdoorâ ni
goro é domii,
na jèpa pârirâ. Nabwé!»

⁷ Á go tère mwara é pwâratùra, me géé na i *aamwari târa imeai. Á é ina pâ:

«Ûu kaa, co Pwi Ukai
Pwiduée kâjè!
Dau maina nii'gà
naa gòro diri pâ muru.
Ájupâra ma târù
é pai pitè'gà,
[ma wârimuru
na gà naa târa]. Nabwé!»

4 <ε> *Tòoka*

⁸⁻⁹ Nabwé, â é me wà pwi béârapàpé kà tèpa angela. Á é wicèpwiri é wàra jawé kèe naa na i tòotù. Á rà nye dau tòoka kaa goo pâ âboro. Êco na càra caa pinünüma ma rà biirâ, ma rà ipwamainâ Pwiduée. Á rà pinabaèpâé, géé goo na wâé na pwa pàtamee, naa goro é pâ bétubatòina bèepwiri.

5 <ε> *Bâutê*

15:8 1 Rois 8.10-11; 2 Chroniques 5.13-14; Ésaïe 6.4 16:2 Exode 9.10; Auinapàpari 13.12-17 * 16:2
Cèepwâa—Souffrir, être dans l'affliction. 16:3 Exode 7.17-21 16:7 Psaume 19.10; Auinapàpari 15.3 16:8-9
Auinapàpari 9.20-21

¹⁰ Nabwé, â é me wà pwi bé 5 kâra angela. Â é wicèpwiri é wâra jawé kêe naa gòro é autâa kâ Itémuru. Â nye bàutè kaa é mwaciri kêe. Â wà tèpa âboro, âna rà tòngüru poropwâra. Ba rà dau maagé còo [goro pai tonga kâra]. ¹¹ Êco na càra caa pinünüma, ma rà coo jii é pâ tûâ kâra na èpà. Â rà pinabaèpà wà Pwiduée *napwéretòotù.

6 <ε> *Mwari nairiwâ Euphrate*

¹² Nabwé, â é me wà pwi bé 6 kâra angela. Â é wicèpwiri é wâra jawé kêe, naa nairiwâ maina Euphrate. Â nye po mwari kaa, ba na o naigé kâ tèpa ukai, na rà o mwa me gée na auègòdò tòotù†.

¹³ Nabwé, â go còo pâ âracié duée na miiri, na rà pwacèwii é pâ gérenu‡. Â rà jèpa còobé gée na pwâ i pwi Dàragò, ma wà Itémuru, ma i pwi péroféta, pwi a pwâ, [na ina gooé mwara pâ pwi macii na èpà]§.

¹⁴ Wà tèpa duée bèepwiri, âna [pwa pàtamarà ma] rà pwa pâ câmu, na rà pò goo pâ âboro. Â rà pâ nau panaimari tèpa ukai wâni gòropuu, ba na rà pipaa dà Pwiduée, na é Tòotù na é jèe paco. [Na pwi Tòotù bèepwiri, âna ée mwa piétò, ma pitèi é gòropuu diri wà Pwiduée. Ba wâé co na] dau pwa pàtamee naa gòro diri é pâ muru.

¹⁵ É ina wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwâ tère bwàti, ba go o mwa wâjué me còwâ*, [â go péa papòwâ] pwacèwii pwi a mura naa ne. Â cidòri nyuâa pwi âboro na é tà tàci, ma pwabwàti é pâ ârabwée kêe. Ba péa é tà cicàpé, â ée mwa kamu wiâna còôé.»

¹⁶ Wà tèpa duée âna rà panaimari tèpa ukai gòropuu, naa na jè nadàbo, na ina goo pâ Harmaguédon goro pwa *hébèru.

7 <ε> *Gù napuu ma popaa moo*

¹⁷ Nabwé, â é me wà pwi bé 7 kâra angela. Â é wicèpwiri é wâra jawé kêe, naa gopaérenao. Â go tère é pwàratùra na maina gée na autâa kâ Pwiduée, wâna é wâra pwapwicíri. Â é tomara too pâ: «Jèe po cai coo diri!»

¹⁸ Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa é kakürubwaanu na dau maina. Â càcaa pwa cè gù napuu cèna wàrapwiri, tapoo gée na é tèepaa pwi âboro naani gòropuu. ¹⁹ Â téura pâ ville na wâru wà gòropuu. Â po pitadàrùé ma âracié pàara, é ville maina†. Ba nye wàrapwiri kaa é wàrimuru é é naa târa é ville Babulona wà Pwiduée. Ba é pawâdoóé goro dipâa, na tòo goro é pwàra putàmu kêe.

²⁰ Â diri é pâ pô ma jaa, âna rà jèpa ipiina, gée goro é kakürubwaanu. ²¹ Â rà nye tûu kaa gée napwéretòotù, pâ pàiri popaa na moo, na po dau maina, pwacèwii é baikè cima‡ na tûu naa gò tèpa âboro. Â rà pinabaèpà Pwiduée goo wà tèpa âboro. Ba dau maina awé pâ bétubatòina bèepwiri.

17

Tò ilàri gòronaigé Babulona

¹ Gée na càuè, â é medario, wà pwi jè ârapàara tèpa 7 *angela, na ia rà wicèpwiri i pâ 7 wâra jawé. Â é ina tòo pâ: «Gà me, ma go paari tâgà é wàrimuru [na ée mwa naa wà Pwiduée] tà i pwi ville na maina, goro jènere pâ nairiwâ na wâru*, na ina goo wé pâ ‘Tò ilàri gòronaigé, na é dau èpà’. ² [Ba dau miiri é wakè kêe.] Ba rà ipuu† ma diri tèpa ukai naa gòropuu. É pâ tûâ kêe âna pwacèwii dipâa, na é naa târa pâ âboro gòropuu, ba na rà cau ipwirié, ma wàrori é tûâ kêe.»

³ Â wà i pwi angela, âna é popao naa na nyuâa, naa namaré. Â go còo naawé i tò ilàri bèepwiri, âna é tâa gòro é macii na dau mii. Â po 7 pûru i macii, ma po 10 gi kêe, [ba wà Itémuru]‡. Â wii naa na diri é naiié é pâ nee béipwamainâ ma béinabaèpà Pwiduée.

16:10 Exode 10.22; Ésaïe 8.21–22 **16:12** Ésaïe 11.15 † **16:12** Auègòdò tòotù—L'est. ‡ **16:13** Gérenu—Munaa ucina goo é popai kâ tèpa duée bèepwiri na miiri. § **16:13** Na ina gooé mwara pâ, pwi macii na èpà—Còo Auinapàpàri 13.11. **16:14** Auinapàpàri 19.19 **16:15** Mataio 24.43–44; Auinapàpàri 3.3 * **16:15** Go o mwa wâjué me còwâ—Bénabwé pai tèepaa me kâ Iésu. **16:16** Zakarie 12.11 **16:18** Auinapàpàri 4.5, 8.5 **16:19** Auinapàpàri 14.10 † **16:19** É ville maina—Munaa Babulona (ucina goo Roma. Còo note goo Auinapàpàri 17.1), é, pwiri Jérusaléma. **16:20** Auinapàpàri 6.14 **16:21** Exode 9.23–24; Auinapàpàri 11.19 ‡ **16:21** É baikè cima—Grec: Caapwi talent. Câmu kêe, âna 35–40 kilo. **17:1** Jérémie 51.12–13 * **17:1** Ville na maina... Babulona biu, âna ucina goo Roma, é ville maina na pàara kâ Ioane. Â ucina goro diri pâ pubu âboro na càra caa papwicíri Pwiduée. **17:2** Ésaïe 23.17; Jérémie 51.7; Auinapàpàri 14.8 † **17:2** Rà ipuu—É wàrogòronaigé, âna ucina goro é pai pwamainâ wàra pâ duée imudi. Â ucina mwara goro é pai càcaa papwicíri Pwiduée. **17:3** Auinapàpàri 13.1 ‡ **17:3** Ba wà Itémuru—Còo Auinapàpàri 12.3.

⁴ Á wà i tò ilàri, âna é coona é ârabwée na dau bwùucùru ma mii, [pwacèwii pâ ârabwée kà tèpa ukai ma âboro imaina]. Á é picùâaé goro mwani mii, ma perle, ma pâ atù na maina é wâri wée, na pwâra. Á é tà pa é wâra jawé mwani mii na wâbé goro pâ muru na miiri. Ba pâ muru na èpà, géé goro é càraé na dau èpà. ⁵ Á wii na gaadaaé é nee na pitàbinyiri, [âna é âji ère na pai ina wèè pà]:

BABULONA NA DAU MAINA—NYAA
KÀ PA ILÀRI GÒRONAIGÉ MA ÊDIRI PÀ
TÛÂ NA MIIRI NAA GÒROPUU.

⁶ Á go còo pâ é ipwirié, ba é jèe dau wâdo é domii kà tèpa âboro kà Pwiduée, na tètâmwararà, géé goro é pai cèiki kàra naa goo Iésu.

Ina tà Ioane pai ina wèè

Go ucàrié, ba go dau pò gooé. ⁷ Á é ina tóo wà i pwi angela pâ: «Gorodà na gà pò gooé? Go o ina tâgà é pai ina wèe na tàbinyiri, goo wà tò bèepwiri, ma wà Itémuru, na é coo gooé, ma pâ 7 pûrué ma pâ 10 gi kèe.

⁸ «Ba wà Itémuru, âna é wâro béaa, â é jèe bà nabà. Á ée mwa toome còwâ, géé na é Oolaa na ia dau wâgòro[§]. Á rà o pò goo, é pâ âboro gòropuu—tàpé na càcaa wii neerà, naa na Tii goro wâro béaa kàra é pai tòpò wâra é gòropuu. Êco na, ûna é còobé wà Itémuru, â wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiàué bamwara.

⁹ «Wà pwina é tèi bwàti pâ muru, âna wâdé na é tâmogòori ni, pâ: Ê pâ 7 pûrué bèepwiri, âna câmu kàra é 7 nari jaa^{*}, na é tãa wè i tò ilàri. Á câmu mwara kà 7 tèpa ukai. ¹⁰ Ba tèpa 5 géé goraà, âna rà jèe tûu. Á é bwaa nye tà tãa pwi jèpwi. Á bwaa nye tiâu pwi jèpwi. Á wiàna ée mwa tèepaa, â o càcaa gòiri é pai tãa kèe. [Ba é jèe nye pacoo pwiri wà Pwiduée.]

¹¹ «Napwa naa goo wà Itémuru, na ia é wâro béaa, â na ia é jèe bà, âna wàè kaa pwiri pwi jè ârapàara tèpa 7 ukai. Á [ée mwa wâjué còwâ, ba na] é pwi bé 8 kàra ukai mwara, béaa kàra é pai tubatiàué.

¹² «Napwa naa goo é pâ gi kèe na gà còo, âna câmu kà pàra tèpa 10 ukai, tàpé na bwaa ticé mwaciri kàra. Á o naa tàra co ji pàara, na càcaa gòiri[†], ma rà o pitûâ na, ma wà Itémuru.

¹³ «Nye caapwi é aunûnûma kàra, ma rà pinaa é pátâmarà, ma é tarù tãra pitûâ, naa gooé. ¹⁴ Ba rà o mwa ipaa dà *Pwi nari mutò. Êco na é nye piétò jiiir. Ba nye wàè kaa na é Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ, ma Pwi Ukai kà tèpa ukai. Á rà o tãa ma wàè[‡], wà tèpa âboro kèe—tàpé na é todàra, ma pitòrigarirà, ma rà cimwù naa na é cèiki kàra.»

Rà èpàri tò ilàri tèpa ukai

¹⁵ É ina tóo mwara i pwi angela pâ: «Gà còo pâ nairiwâ na wâru [naa goro jènere i ville] na ia é tãa wè i tò ilàri gòronaigé. Wàè kaa pwiri é câmu kàra pâ âboro, géé na diri pâ puâboro, ma pwâratùra, ma napô, ma Ba.

¹⁶ «Napwa naa goo Itémuru, â pâ 10 gi kèe, [âna tèpa 10 ukai] âna rà o pâ nau èpàri i tò ilàri gòronaigé. Á rà o mwa popa é pâ naneemuru tóoni, ma pâ ârabwée kèe, ba na o ticé kèe, â ée mwa pâra cicàpé. Á rà o mwa uti é pièe, ma cîri napwùrudóé naa gòro ânye.

¹⁷ «Rà wàrapwiri, ba na pacoo é câbawâdé kà Pwiduée. Ba wàè kaa, na é tòpò é auniimiri naa na pwâranûmarà, ba na rà cau pitèrerà, ma rà naa tà Itémuru é pwâra ukai kàra. Á wàrapwiri, tèepaa naa goro é pai pacoo diri é pwi na ia é jèe mara ina wà Pwiduée.

¹⁸ «Napwa naa goo i tò ilàri bèepwiri, na ia gà còoé, âna é câmu kàra ville maina, na é pitûâ kàra diri tèpa ukai wà gòropuu.»

7 popai <Ç>

18

(Naporomee 18)

¹ Géé na càuru é pâ pwi bèepwiri, â go còo mwara pwi jè *angela, na é boome géé napwéretòotù. Á naa tée pátàmee na maina. Á dau maina pai muugère kèe, na é pwéelaa pàpàri é gòropuu.

17:4 Jérémie 51.7; Auinapàpàri 18.24, 19.2 **17:6** Auinapàpàri 18.24, 19.2 **17:7** Auinapàpàri 13.1 **17:8** Daniel 12.1; Auinapàpàri 11.7, 13.7 **§ 17:8** Oolaa na ia dau wâgòro—Còo 2^c note goo Auinapàpàri 9.1. * **17:9** 7 nari jaa—Ucina goo wà ville Roma, na bari naa gò 7 nari jaa. Tèpa 7 ukai, âna pwiri pàra tèpa ukai (empereur) naawé. **17:12** Daniel 7.7, 24 † **17:12** Ji pàara, na càcaa gòiri—Grec: Caapwi ineretòotù. ‡ **17:14** Á rà o tãa ma wàè... é, Á rà o piétò ma wàè... **17:16** Auinapàpàri 18.8

*É pítèié Pwiduée*1 <ç> *O téuraé*2 *Á é tomara tóo pâ**:«Ée jèe tûu *Babulona,
téura napô-bà!

[Ticè âboro wê!]

Jèe wâ kâ tèpa u,

pwârawâ kâra duée,

bawâ kâra aràu,

[aucârû kâra akâna]

autâa kâra diri,

pâ macii na miiri.

3 [Tojii tô ilàri-bà.]

É naa dipâa kêe.

Rà ipwirié pâ Ba.

Rà pâ nau pwacèwiié.

Rà pwa tûâ na miiri.

Rà ipuu imudi ma wàé,

pâ ukai gòropuu.

Wâro géee gooé

tèpa pi-icu.

Wâru mwani kâra,

géee goo pâ tûâ èpâ kêe. Nabwé!»

2 <ç> *Dau maina wârimuru kêe*4 *Go tère è jè pwâratùra me géee napwéretòotù, na é ina pâ:*

«Tèpa naiô wée!

Uru jii Babulona.

Còobé jii tòobà.

Uru jii pâ èpâ kêe.

Naaco pâ tûâ kêe.

Ba guwà péa tòpi

è wârimuru kêe!

Dau maina aré

na go o mwa naa tée.

5 *Dau wâru èpâ kêe.*

Dau pòri too,

tèepaa naanidò

napwéretòotù!

Go côo wakè kêe,

â câgo caa pwanauri.

6 *Go o mwa papòé.*

Naa wârimuru tée

wiâra pâ èpâ kêe.

Naa tée na dau maina

jii è pwina é pwa.

Pwaaî wârado kêe.

Ba é naa dipâa kêe

[târa tubaèpâ târa pâ Ba].

Pwaaî mwara

goro dipâa na gò,

ba na é wâdo còwâ.

[Á ée dau maagé goo.]

7 *Dau maina nùmee.*

Wâru mwani kêe.

Maina ipwàdéee kêe.

Èkaa na wàrapwiri:

18:2 Ésaïe 13.21, 21.9, 34.11–14; Jérémie 50.39; Auinapàpàri 14.8 * 18:2 Pwiri bétapoo popai goo Babulona, âna tâa na
 naporomee 17. 18:4 Ésaïe 48.20; Jérémie 50.8, 51.6,45; 2 Korénito 6.17 18:5 Genèse 18.20–21; Jérémie 51.9 18:6
 Psaume 137.8; Jérémie 50.15,29; 2 Tésalonika 1.6 18:7 Ésaïe 47.7–9

O maina aré kêe.
 Pièdò maagé kêe.
 É pi-ina kêe pâ:
 “Go nye tô ukai.
 Câgo caa tô dâpwà.
 O câgo caa còo pikîri.”
⁸ Êkaa na wàrapwiri,
 na ji caapwi tòotù,
 ée pâ nau tô dâpwà.
 Ée mwa còo pikîri.
 Ée mwa copwa.
 O círiè naa na ânye.
 Ba maina pátámoo,
 wâgo Pwíduée
 ma go pitèié. Nabwé!»

Rà imuruê tèpa âboro

3 <ç> *Tèpa ukai*

⁹ Wà tèpa ukai kâra gòropuu, âna rà o còo ê muru ânye, wiàna tòo Babulona, â rà o dau pi-i ma pijinünü gooé. Ba rà tèpa bée, na rà pwa pâ muru na dau èpà ma wâé. Â jèe dau pwa neemururà gée gooé. ¹⁰ Â rà o coo na wâiti wê, goro ê pai wâgotàra goo ê pai maagé kêe. [Â rà o pwükûru.] Â rà o mwa ina pâ:

«Wârico Babulona!
 Wârico napò maina!
 Téura ma tubatiâué†,
 na ji caapwi tòotù!»

4 <ç> *Tèpa pi-icu*

¹¹ Rà imuruê ma pijinünü wà tèpa pi-icu wâni gòropuu, ba jèe ticè âboro cèna ée wâri cè neemururà. ¹² [Ba wâé, na ia é mu wâri diri pâ na jèpapara muru] na dau maina wâri wèe, na rà mu icuri:

Pâ mwani mii, ma mwani pwaa;
 Pâ atù na dau maina wâri wèe;
 Pâ na jèpapara imwaano na dau wâdé;
 Pâ upwâra na ûrea;
 Pâ muru na pwa goro béokée kâra lélépâ‡;
 Pâ muru na pwa goro upwâra;
 Pâ paò ma paò mii;
 Pâ atù pwaa na dau wâdé§;
¹³ Pâ na jèpapara jawé ûrea, ma wâi na ûrea;
 Pâ dàuru upwâra na ûrea na jè círi;
 Pâ dipâa, ma géee, ma dàuru poloa, ma blé;
 Pâ paaci ma mutò, ma pâ òoci ma wâtio;
 Pâ ênawéna na piirà, na dau pwaée kâra.

5 <ç> *Tèpa pwa mwani kàra*

¹⁴⁻¹⁵ Wà tèpa pi-icu, na dau pwa mwani kàra, gée goo i ville Babulona, âna rà o dau pi-i, ma pijinünü gooé. Â rà o ina tée pâ:

«Ticè neemurugà:
 Muru na jajau,
 muru na pwényuâa,
 muru na wâdé tâgà.
 Cau tubatiàurà.
 Â o câgà caa pâmarirà.»

18:8 Auinapàpari 17.16 **18:9** Ézékiel 26.17, 27.30–35 † **18:10** Téura ma tubatiâué—Grec: Pitèigà. **18:11** Ézékiel 27.36 **18:12** Ézékiel 27.12,13,22 ‡ **18:12** Béokée kâra lélépâ—Défenses d'éléphant, Ivoire. § **18:12** Pé atù pwaa na dau wâdé—Marbre. **18:14-15** Ézékiel 27.31,36

Á rà o coo na wàiti wê, goro ê pai wâgotàra goro pai maagé cõo kêe. Á rà o pwùkùru. ¹⁶ Á rà ina mwara pâ:

«Wârico Babulona!
Wàé na é coona
imwaano mii
ma bwùucùru
na kîri é aaé.
Á maina wâri wèe.
Wàé na é picûaaé
goro mwani mii,
ma pâ atù na pwâra.
¹⁷ Jêe ticè tée diri
na ji caapwi tòotù!»

6 <Ç> *Tèpa pâra gòro wànga*

Rà picoo iti jiié mwara wà diri tàpé na rà pâra gòro wànga—wà tèpa apooro wànga, ma wà tèpa pitûâ naa gòro wànga, ma wà tèpa taa árawéâ, ma diri tèpa matélo.

¹⁸ Á rà o cõo i muê na tòé, á rà o i, ma pi-ina tàra pâ: «Wàpà cè napô cèna wàra ê ville bèeni? Au! Nye ticè!»

¹⁹ Á rà o i, ma pijinünü, ma tû dàuru puu naa na pûrurà, [goro pai tòina kàra]. Á rà o wiikau burà ina pâ:

«Wârico Babulona!
Wârico napô maina!
Dau pwa mwani kâjè,
géé goo ville bèeni.
Téura ma tubatiâué
na ji caapwi tòotù!»

²⁰ [Éco na wàéni ê popai ba kà tèpa âboro kà Pwiduée]:

Câbu, co napwéretòotù!
Guwà ipwàdéé,
âboro kà Pwiduée—
wâguwà tèpa *apostolo,
wâguwà tèpa *péroféta!
Ba é jêe téuraé,
é tojié wà Pwiduée.
É pwa wârimuru tée,
ba é tubaèpà tàwà.

Bénabwé popai gooé

7 <Ç> *O câjè mwa caa cõoê cõwâ*

²¹ Nabwé, â go cõo wà pwi jè angela na dau pwa nii kêe. Á é popa é diopwaa kàra atù*, á é tû naa nawiâ, á é ina pâ: «O ciura wàrapwiri wà Babulona, ville maina, á o tüê wàrapwiri, á o câjè mwa caa cõoê cõwâ. ²² Á o câjè mwa caa tère cõwâ cè airi gitar, ma cè pwâra uu kàra kuruò, ma cè pwâra uu tutu. O tiâu cè pwi jè a wakè goro upwâra ma paò. Á o câjè mwa caa tère cõwâ cè airi atù bécaagai blé. ²³ Á o câ mwa caa pwéelaa cõwâ cè ânye wê. Á o câjè mwa caa tère cõwâ cè pwâratùra kà du a tapoo piéa.

«[o popa jügà, co Babulona, êdiri pâ pwi bèepwiri, majoroé é tûâ'gà na èpà.] Ba gà pwacèwii tó a pwa dooki†. Ba wà tèpa pi-icu'gà, na rà dau imaina naa na gòropuu diri, âna rà pa-imwùru é pâ Ba diri.

18:16 Auinapàpari 17.4

18:17 Ésaie 23.14; Ézékiel 27.27–29

18:18 Ézékiel 27.32

18:19 Ézékiel 27.30–31

18:20 Deutéronome 32.43; Ésaie 44.23; Jérémie 51.48

18:21 Jérémie 51.63–64; Ézékiel 26.21

* **18:21** É diopwaa

kàra atù—Napéaati naa na grec pâ: Pwacèwii é jè meule na maina. (Cõo ânuruu aucòogai élaio naa nabibiu kàra ti.)

18:22 Ésaie 24.8; Ézékiel 26.13

18:23 Jérémie 7.34, 16.9, 25.10

†

18:23 Gà pwacèwii tó apwa dooki—Munaa ucina goro pai maina wàra nûma tèpa âboro, ma pai naa càùrà naa goo wà Pwiduée.

²⁴ «Ûu, [o maina wârimuru'gà] ba gà nye pwi majoroé, ba gà pòtàmwara tèpa péroféta, ma pàra tèpa âboro kà Pwiduée. Ûu, dau wâru tàpé na pòtàmwararà gée googà, pitiri gòropuu; [â o pitèigà goo]‡.»

19

Nyabi goro pai piétò naa napwéretòtù

¹ Gée na càuru ê pâ muru bèepwiri, â go tère ê pwâratùra kà tàpé na rà po dau wâru awé, wânidò napwéretòtù. Â rà tomara too pâ:

«Aléluia! Aléluia!
Pwamaina Pwiduée!
Wâé na é pa-udòjè!
Wâjaaé é muugère,
ma nii ma pàtâme!
² Âjupâra ma *târù
é pwina é pitèi.
Ba é tèi tòobà,
na é wâgòronaigé
na miiri tûâ kée,
tô na é tubamiiri
tàpé na wâ gòropuu.
Â é naa tée Pwi Ukai
wârimuru kée,
wâri wàra domii
kà tèpa ênawéna,
tèpa âboro kée
na pòtàmwararà. Nabwé!»

³ Â rà tomara too mwara wà tèpa âboro, ma ina pâ:

«Aléluia! Aléluia!
Mu too é mu
goo wà tóoni!
Mu too awé
dàra gòiri! Nabwé!»

⁴ Â wà tèpa 24 ijiao, ma pâ ârapapé macii na pwa nyuâarà, âna rà cigòboo ma tûu jùrurà ara Pwiduée, na é tâa gò é autâa kée, â rà pwamainâé ma tomara too pâ: «Aléluia! Amen! Wâdé na wàra!» ⁵ Â go tère ê pwâratùra me gée goro jènere autâa kà Pwi Ukai, na ina pâ:

«Pwamaina Pwiduée,
Pwi Ukai kâjè,
wâguwà diri,
pâ ênawéna kée,
na maina ma kîri! Nabwé!»

Piéa kà Pwi nari mutô

⁶ Go tère mwara ê toromacè*, na pwacèwii pwâratùra kà tèpa âboro na rà dau wâru. Â dau maina aié, pwacèwii é airi pwiritée†, ma pwâra itâa kâra tikakara, na é kûu ba maina. Â rà gère ina pâ:

«Aléluia! Aléluia!
É pitûâ Pwiduée,
Pwi Ukai kâjè!
Dau maina nii kée,
naa gòro diri pâ muru!
⁷ Jè cau ipwadéé!

18:24 Jérémie 51.49; Auinapàpari 17.6 ‡ **18:24** Pwiri popai kà Ioane, na é wii i tii bëeni, é, pwiri gòobàra popai kà pwi angela. **19:2** Deutéronome 32.43; Auinapàpari 6.10 **19:6** Auinapàpari 14.2 * **19:6** Toromacè—Écho, bruit résonnant. † **19:6** Pwacèwii é airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wià na dau maina. **19:7** Ésaïe 61.10; Auinapàpari 21.2

Jè piêgòtùru!
 Jè pipwamainàé!
 Ba jèe tèepaa tòotù:
 É piéa Nari Mutô.
 É ipwabwàtié
 wà tò ilàri wàdèe.
⁸Jèe naa tà tòoni
 na é coona lino,
 imwaano na kîri aaé! Nabwé!»

(Napwa naa goo é imwaano lino bèepwiri, âna câmu kêra pâ tûâ na wâdè, na rà jèpa pwa wà tèpa âboro kâ Pwiduée.)

⁹Nabwé, â i pwi *angela, âna é ina tîo pâ: «Gà wii pâ: “Cidòri nyuâarè tàpé na todâra naa goro é piéa kâ *Pwi nari mutô.”»

Â é ina tîo mwara pâ: «Ê popai bèepwiri, âna âjupâra, ba popai kâ Pwiduée.»

¹⁰Â go cigòboo ma tîu jûruo na ara i pwi angela. Êco na é ina tîo pâ: «Ai! Bwa! Gà cibwaa wârapwiri, ba ju nye cau tupédu ênawéna kâ Pwiduée, wâiju ma wà diri tèpa bééjè na rà *paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kâ Iésu[†]. Â gà pwamaina co Pwiduée! Ba wà diri tàpé na rà paâjupâra Iésu, âna é tâa jaarà é Nyuâaê Pwicîri—é pwi Nyuâaê Pwicîri na é tâa jaa tèpa *péroféta, ma nama rà inapàpàri é popai kâ Pwiduée^S.»

pwâadâra gòropuu 7 muru na é côo ioane <η>

(*Naporomee 19.11–21.8*)

1 <η> *Pwi a tâa gòro òoci na pwaa*

¹¹Gée na càuè, â go côo é napwéretòotù, na é tàpiriè, â go côo pwi òoci na pwaa. Â pwa pwi âboro na é tâa gò, âna ina gooé pâ ‘Tàrù’ ma ‘Âjupâra’. Ba tàrù ma âjupâra pai pitèi kèe wà tèpa âboro. Â é pipaa [dâ tàpé na rà cicaraé]. ¹²Â é du âraporomee, âna pwacèwii doromara ânye. Â wâru é pâ bwe korona, naa gòro pûruê. Â wii naa gooé nee na tàbinyiri, na càra caa tâmogòori é pâ âboro, â nye wàè co. ¹³Â é coona é ârabwée na bwiri goro domii. Â tuneè tée mwara pâ: ‘Popai kâ Pwiduée’.

¹⁴Rà pâra wiâê é pwâra paa me gée napwéretòotù, na rà tâa gò è pâ òoci na pwaa. Â rà coona é pâ ârabwée imwaano lino, na kîri é aaé, na po pwaa jajau.

¹⁵Còobè pwèe é tâuwa na po dau éa, bêtaa é pâ Ba, â ée mwa pitûâ ba gòo, goro é tâjò paò. Â é còogairà pwacèwii é pwâra dipâa. Wàépwiri é pwâra putâmu kâ Pwiduée na dau pwa pàtâmee, naa gò diri pâ muru. ¹⁶Â wâgoro ârabwée kèe ma du pâa-âê^{*}, âna wii é jè aupwa tii na ina pâ:

Pwi a pitûâ kâ tèpa pitûâ,
 ma Pwi Ukai kâ tèpa ukai.

2 <η> *Marü bwaoré ma ipaa*

¹⁷Nabwé, â go niâ dò, â go côo pwi jè angela, na é coo na i tòotù. Â é gére tomara too târa pâ marü bwaoré, na rà tâ nidò gopaérenao. Â é ina târa pâ: «Guwà me, naa goo é pi-ija maina, na é pwabwàti ba kâwà wà Pwiduée. ¹⁸Me, ba guwà mwa uti é pià tèpa ukai, ma tàpé na pwa nii kêra, ma tèpa caa kêra coda. Â guwà mwa uti piàra pâ òoci, ma wà tèpa coda na rà tâa gòrà. Ûu, é piàra pâ âboro diri—tàpé na pwa tàrù kêra, ma wà tèpa ênawéna kêra; tàpé na rà maina, ma wà tàpé na rà kîri.»

3 <η> *Tâjûru Itémuru ma pé macii*

¹⁹Nabwé, â go côo Itémuru ma wà tèpa ukai kêra gòropuu. Â rà gére ipapitiri tèpa coda kêra, ba na rà ipaa ma wà i pwi a tâa gòro òoci pwaa, ma tèpa coda kèe.

²⁰Â [rà paa, â rà piétò jii Itémuru, â] rà tâjûruru, wàilu naima ma wà pwi péroféta pwi a pwâ. (Wàè kaa na ia é pwa é pâ câmu kèe goro pàtâmee, ba kâ Itémuru—ba na é ipa-imwûru é pâ âboro, na ia rà tòpi câmu kâ Itémuru, ma ipwamaina é ânuuê.)

19:9 Mataio 22.2–3 **19:10** Apostolo 10.25,26; Auinapàpàri 22.8–9 † **19:10** Na rà paâjupâra... é, Na rà tà cimwû naa goro é âjupâra, na é paari wà Iésu. S **19:10** Dernière phrase—é, Ba é âjupâra na é paari wà Iésu, âna é pwi âjupâra, na é pagò tèpa péroféta, ba na rà inapàpàrié. **19:11** Psaume 96.13; Ésaie 11.4; Auinapàpàri 1.5, 6.2 **19:12** Daniel 10.6; Auinapàpàri 1.14, 2.17 **19:13** Ésaie 63.1–3; Ioane 1.1,14 **19:15** Psaume 2.9; Auinapàpàri 1.16, 14.20 **19:16** Auinapàpàri 17.14 * **19:16** Wâgoro ârabwée kèe ma du pâa-âê—Munaa wâgoro é ârabwée na târamiri du pâa-âê. **19:17** Ézékiel 39.17–20 **19:20** Auinapàpàri 13.12–17, 20.10

À rà tũ-ru, na ru bwaa wàro, naa na nawià ànye, ba na cĩruru goro dà na tòo. ²¹ À cau pòtàmwara diri tèpa ipaa kàru, goro i tãuwa na ia còobé géé pwá pwi a tãa gòro òoci pwaa. À é pã bwaoré, àna rà cau pwàro goro piàra àboro.

20

4 <η> Tãjũru Caatana naa na 1 000 naja

¹ [Gée na càuru è pai tubatiàw Itémuru] à go còo pwi jè *angela, na é boome géé napwéretòotù. À é popa è kii tãra è pwèe na ia dau wãgòro, bau jè itũpaò na dau maina. ²⁻³ À é tãjũru wà i pwi Dàragò, i pwi dòèa géé na biu, [na nee mwara pã] ‘Pwi a cicarajè’, é, *Caatana. À é piié goro i itũpaò. À é tũè boo, naa na i Oolaa na ia dau wãgòro*, à é kiiri wãriè. À ée mwa tãa wè wà i pwi Dàragò, naa na 1 000 naja, ba na o cáé mwa caa ipa-imwũru còwá è pã Ba. À géé na càuru 1 000 naja, à o mwa tàpo tipié.

⁴ À nabwé, à go còo pã nyuàa tàpé na pòtàmwararà, wàrapwiri goo è pai *paájupàra kàra wà Iésu, ma pai picémara kàra è popai kà Pwidiúé. Ba càra mu caa pwamaina Itémuru, bau i ànuuè. À càra mu caa tòpi càmu kèe, na gaadaarà ma naa goro írã. À go còo pã rà tãa gò pã autãa kàra ukai. Ba [wà Pwidiúé àna é] jèe pawàrorà còwá géé na aubã, à é naa tãru tãra, ma rà pitũa ma wà Kériso, [pwi *Mesia kèe] naa na 1 000 naja.

⁵⁻⁶ Ba wailà àna rà tèpa pãbéaa kà tàpé na rà wãro còwá géé na aubã. À cidòri nyuàarà, ba rà tèpa àboro pwicĩri, [na rà jèe panuà diri è wãro kàra tà Pwidiúé]. À [èkaa na rà o *wãro dàra gòiri awé. Ba] o càcaa pwa nii kàra è béwailu kàra pwàra bà naa goorà. À rà o coo ara Pwidiúé† ma wà Kériso, [pwi Mesia kèe] ma piènwéna kàru. À rà o pitũa naima ma wàè, naa na 1 000 naja.

Napwa naa goo pàra tàpé, àna o bwaa càra caa pãji wãro còwá, wiàna bwaa càcaa nabwé è 1 000 naja.

5 <η> Tũ Caatana naa na ànye

⁷ Gée na càuru pã 1 000 naja bèepwiri, [na é pacoo wà Pwidiúé] à o tipi wà Caatana, géé na karapuu. ⁸ [À wãéni è pwina èe mwa pwa, na go còo naa na nyuàa]: È pãra pãpitiri è gòropuu, ba na é ipa-imwũru diri pã Ba naa gòropuu, na ina goorà pã Gog ma Magog. À é panaimarirà ma rà pipaa [dà Pwidiúé] ma wà tèpa àboro kèe. À rà po dau wãru awé, pwacèwii è marawá, [à pwacòe ma jè pũrarà].

⁹ Rà too, à rà po pãpitiri è gòropuu, à rà cibèepi è picaatãa kà tèpa àboro kà Pwidiúé, wãna è napò na wãnũmee goo. À é nye tèepaa boome kaa, géé napwéretòotù è ànye, na é cau cĩri tèpa ipaa bèepwiri. À tubatiàurà bamwara.

¹⁰ À napwa naa goo wà Caatana, wà pwi ia ipa-imwũrurà, àna tũè naa nawià ànye, ma dà na tòo, wãna na ia mara tũ naawé mwara wà Itémuru, ma i pwi *péroféta pwi a pwá. À rà o aré ma tòina naawé, naa ne ma pwaa, dàra gòiri awé.

6 <η> Bénabwé pitèimuru

¹¹ Gée na càùé, [à go còo naa na nyuàa, è pwina o tèepaa]. Go còo i Pwi Ukai na é tãa gò è autãa kèe. À béaa kèe, à nye tubatiàu kaa è gòropuu ma napwéretòotù, à o càjè mwa caa còoru còwá. ¹² À go còo è pã àboro na rà jèe bà—pã àboro maina, ma pã àboro kĩri—àna rà gére coo goro i autãa kà Ukai. À pòpwara è Tii goro wãro—[è tii kà Pwidiúé na é wii naawé, nee tàpé na é naa tãra è wãro].

À pòpwara mwara pàra tii, na wii naa na, diri pã tũà kà tèpa àboro. À ée mwa pitèirã wà Pwidiúé wiàra è pã tũà kàra. ¹³ À rà me mwara diri tàpé na rà jèe bà, naa na diri pã ère—naa napuu, è wãpà wiàna naa nawià. À poparà pã naa na ‘Napò kà tèpa bà’, ba na ée pitèirã wà Pwidiúé†. ¹⁴⁻¹⁵ À tũ è ‘Napò kà tèpa bà’ bau è auipwàni, naa nawià ànye. À tũ naawé mwara diri tàpé na càcaa wii neerà naa na Tii goro wãro. Ba wàèpwiri è béwailu kàra pwàra bà, [dàra gòiri awé].

20:1 Auinapàpàri 9.1 **20:2-3** Genèse 3.1; Auinapàpàri 12.9 * **20:2-3** Oolaa na ia dau wãgòro—Còo 2^e note goo Auinapàpàri 9.1. **20:4** Daniel 7.9,22,27; 1 Korénito 6.2; Auinapàpàri 13.17 **20:5-6** Auinapàpàri 1.6 † **20:5-6** Coò ara Pwidiúé—é, Pwa àrapwaaillò tà Pwidiúé. **20:8** Ézékiel 38.2,9,15–16 **20:9** 2 Rois 1.10 **20:10** Psaume 11.6; Auinapàpàri 19.20, 21.8 **20:12** Daniel 7.9–10; Mataio 25.31–46; Apostolo 17.31; 2 Korénito 5.10; Auinapàpàri 13.8 **20:13** Roma 2.6; 1 Péteru 1.17; Auinapàpàri 2.23, 22.12 † **20:13** Grec: È nawià, àna é naa too diri tàpé na ia rà bà naa na; à è ‘Napò kà tèpa bà’, àna é naa too diri tèpa bà, na rà tãa wé. À jèpa pitèirã, wiàra jèpa waké kàra. **20:14-15** Psaume 69.30

21

7 <η> *Ámu napwéretòotù ma gòropuu*

¹ Gée na càué, á go còo [naa na nyuúaa] é napwéretòotù bau é gòropuu, na ru bwaa ámué. Ba jèe tiàu é napwéretòotù ma gòropuu béaa, à jèe tiàu mwara é nawiá. ² Á go còo é napò na pwiçírì kà Pwíduée, ána wá *Iéruusaléma na bwaa ámué. Ána é gére boome gée napwéretòotù gée jaa Pwíduée. Á picúúaaé, pwacéwii é tó jè èpo dopwa, na é ipwabwàtié tára pwi éaé, [ba na ru piéa]. ³ Á go tère pwi jè áboro naa goro jènere autáa kà Pwíduée, wánidò *napwéretòotù, na é tomara too pà:

«[Jè còo jè muru
na bwaa ámué];
É boo wà Pwíduée.
É taa jaa tèpa áboro.
É wájaara wàé.
Rà o nye Ba kèe.
Wàé na ée Pwíduée kàra.
⁴ Ée càtura nùru i kàra.
Á o ticè aré ma tòina kàra.
Jèe nabwé é maagé.
Tiàu awé é pwàra bà.
O càra mwa caa i.
Ba jèe tiàu pà muru béaa. Nabwé!»

⁵ Á wà Pwi Ukai, na é gére taa gòro autáa kèe, ána é ina tóo pà: «Gà còo, ba go nama ámué diri é pà muru.»

Á é ina mwara pà: «Gà wii [é pwina gà còo ma tère] ba nye ájupàra ma *tàrù é pà popai bèepwiri.»

⁶ Á é ina tóo mwara pà: «Jèe po cau coo diri! Ba wágo *Alpha* ma *Oméga*; wágo autapoo goo ma pwáadèrèe. Go o mwa naa, naa goro piticémuru naa goo, é jawé tára wáro gée na pwárapò, tà diri tàpé na nùmarà dàra wádo. ⁷ Á go o mwa naa diri pà aupwényunyuári bèepwiri, tà pwina é piétò [jii é èpà]. Á go o Pwíduée kèe, à ée Pwi Naiò.»

⁸ Á napwa naa goo pàra tàpé, [ána rà o pwa wárimuru]:

Wà tàpé na [càra mu caa pwa é pwina wádé, goro pai] wágotàra;
Wà tèpa tàutàra na rà cèikí;
Wà tèpa pwá*;
Wà tèpa miiri é càrarà;
Wà tèpa ipuu imudi;
Wà tèpa ipòtámwara;
Wà tèpa pwa dooki;
Wà tèpa pwamaina pà duée imudi.

Wà diri tèpa áboro bèepwiri, ána o tùrà naa na nawiá ánye, ma dà na tóo. Ba wàèpwiri é pwi bèwailu kàra pwàra bà, [dàra gòiri awé].

Napò Iéruusaléma na bwaa ámué

⁹ Gée na càué, á é me mariò wà pwi jè árapàara tèpa 7 angela—tèpa wicèpwiri i tèpa 7 wàra jawé, na ia wábé goro pà tubatòina. Á é ina tóo pà: «Gà me, ma go paari tàgá é tó ilàri dopwa wáda *Pwi nari mutò.»

¹⁰ Á é popao naa na nyuúaa†, naa gòrojaa maina, na gòri too. Á é paari tóo Iéruusaléma, i napò pwiçírì kà Pwíduée, na é gére boome gée napwéretòotù gée jaa Pwíduée. ¹¹ Á é pwàra goro é muugèrè kà Pwíduée, pwacéwii é atù na dau maina wári wèe, jè atù *jaspe*, na dau jajau ma pwéelaa. ¹²⁻¹³ Napwa naa goo pà auba atù goo, ána dau maina ma gòri too. Á

21:1 Ésaie 65.17; 2 Pétèru 3.13 **21:2** Ésaie 52.1, 61.10; Hébéru 11.16, 12.22; Auinapàpàri 3.12 **21:3** Lévitique 26.11,12; Ézékiel 37.27; Zakarie 2.14; 2 Korénito 6.16 **21:4** Ésaie 25.8, 35.10, 65.19; Auinapàpàri 7.17 **21:5** 2 Korénito 5.17 **21:6** Ésaie 55.1; Jérémie 2.13; Ioane 7.37; Auinapàpàri 1.8,17, 22.17 **21:7** 2 Samuel 7.14; Psaume 89.27-28
21:8 Mataio 25.41; Hébéru 10.38-39; Auinapàpàri 20.15, 22.15 * **21:8** Càcaa popai tà tàpé na nùmarà na rà pitère dà Pwíduée, èco na rà tùu ma pwa na èpà na pàra pàara. Popai tà tàpé na rà naa càura naa goo wà Pwíduée, à rà wàrapwiri, tia pwáadèrèe. **21:10** Ézékiel 40.2 † **21:10** Á é popao naa na nyuúaa—é, Á é popao é Nyuúaaé Pwiçírì, à wà pwi angela ána é popao. **21:11** Ésaie 60.1-2,19 **21:12-13** Ézékiel 48.30-35

pwa 12 goropwàrawâ goo. Ba ârâcié wâna auêgòdò tòotù; â ârâcié wâna auduu tòotù; â ârâcié wâporomawâ; â ârâcié wâpwâragòrowâ. Â wii naa goo jèpa goropwàrawâ è jèpa neere tèpa 12 wâao *Isaraéla. Â pwa 12 angela na rà jèpa wéaa goo. ¹⁴ Â po 12 atù pàara i auba. Â jèe wii naa goo jèpa pàae bèepwiri, è jèpa nee tèpa 12 *apostolo kâ Pwi nari mutò.

Câmu kâra napô

¹⁵ Wà i pwi *angela, na bu gére pitùra, âna é cipa è bàra watù mwani mii. Â é câmuri i napô, bau è pâ goropwàrawâ, ma è babé goo. ¹⁶ Â é còo pâ nye po ipaiwâ bwàti è câmu goo è pâ ârapâpè ére géé goro i napô. Â nye po ipaiwâ bwàti è pai gòri, ma dooé, ma augòri goo. [Úna é naanaimari è câmu, âna nimaro kêe] âna po 12 000[†]. ¹⁷ Â é câmuri mwara è babé atù, â è câmu kêe, âna po 144 *coudée*[§]. (Ba wàépwiri è câmu na rà mu câmuri goo, wà tèpa âboro.)

¹⁸ È auba wâgoro babé, âna atù *jaspe*, na bwuucùru ma mii, [na dau maina wâri wèe]. Â è napô, âna é mwani mii, na é po pwéelaa, ma pwâra. ¹⁹ Â pâ pàara auba, âna pwa goro pâ atù na maina, na tòpò naa gò, pâ na jèpapara atù na kîri na jèpa dau maina è wâri wèe:

- Pâbéaa—jaspe;
- Bé 2—saphir;
- Bé 3—calcédoine;
- Bé 4—émeraude;
- ²⁰ Bé 5—sardonyx;
- Bé 6—sardoine;
- Bé 7—chrysolithe;
- Bé 8—béryl;
- Bé 9—topaze;
- Bé 10—chrysoprase;
- Bé 11—hyacinthe;
- Bé 12—améthyste.

Â po dau jajau ma muugère pâ atù bèeni, â rà dau pwâra goro êdiri pâ âmu kêe.

²¹ Â i jèpa goropwàrawâ na rà po 12, âna nye pwa goro caapwi perle. Â è naigé na maina, wânabibiu kâra napô, âna pwa goro mwani mii, na dau pwéelaa ma dau pwâra.

Pwéelaa naawê muugère kâ Pwiduée

²² Nye ticé wâra pwapwicîri cèna go còo naawê. Ba ru tâa wê, wà Pwiduée* na dau pwa pàtamee, ma i Pwi nari mutò. [Â o pwamainaru naa naporomeeru.] ²³ Â jèe ticémuru naa goo, na ru ètù naawê, è tòotù ma parui. Ba jèe pwéelaa naawê è muugère kâ Pwiduée. Â wà i Pwi nari mutò, âna jèe pwi wâra ânye. ²⁴ Â diri tèpa âboro, âna rà o wâro na pwéelaa kêe. Â wà tèpa ukai, âna rà o pa pàdariê diri pâ wâdê kâra. ²⁵ Â o càcaa târi è pâ goropwàrawâ, ba nye ticé ne ma bàutê wê [â ticé a mura]. ²⁶ Â pâ Ba gòropuu, âna rà cia naawê diri pâ neemururà ma wâdê kâra.

²⁷ O càcaa tò naawê cè jè muru na miiri. Â pwicîri mwara tà tèpa pwa pâ tûa na miiri, ma tèpa pwâ. Â wâdê co, wàilà na wii è neerâ naa na tii kâ Pwi nari mutò, ba Tii goro wâro.

22

Nairiwâ na é naa wâro

¹ Géé na càué, â wà i pwi *angela, âna é paari tóo è nairiwâ, na é naa wâro. Â nye po dau pwéelaa awé. Â é itâa géé aranara è autâa kâ Pwiduée, ma *Pwi nari mutò, ² wânabibiu kâra naigé kâra i napô. Â é coo goo è du jènere nairiwâ* i upwâra târa wâro[†]. Â é pitòpò pâ pwèe naa na 12 parui naa na caapwi naja. Â è dooé, âna wâi târa è pâ Ba. ³ Â o càcaa pwa còwâ cè tojii.

21:15 Ézékîel 40.3; Auinapàpari 11.1 † **21:16** 12 000—Câmu kâra pai picaatâa kâ Pwiduée ma tèpa âboro kêe. 12 000 = 3 x 4 x 1 000. 3 = nimaro kâ Pwiduée (Caa, Naié, ma Nyuââé Pwicîri); 4 = pâ 4 ére nord, sud, est, ouest; 1 000 = câmu kâra pâ âboro na wâru. Jèpwi mwara; 12 = jè câmu kâ tèpa âboro kâ Pwiduée. (Còo Auinapàpari 7.4–8.) § **21:17** Coudée—Gòobàra caapwi mètre. (Pai gòri wâra è i pwi âboro, géé goro mangadaîê, tiagoro jipu kâra iê.) **21:18** Ésaïe 54.11–12 * **21:22**

Ru tâa wê, wà Pwiduée... Grec: È wâra pwapwicîri kêe, âna wà Pwiduée... **21:23** Ésaïe 60.19–20; Auinapàpari 22.5

21:24 Ésaïe 60.3,5 **21:25** Ésaïe 60.11 **21:27** Ésaïe 52.1; Ézékîel 44.9; 1 Korénito 6.9–10 **22:1** Ézékîel 47.1

22:2 Genèse 2.9; Ézékîel 47.12; Joël 4.18; Zakarie 14.8 * **22:2** È du jènere nairiwâ—Caapwi upwâra. Munaa è itâa boome ni nabibiu kêe i nairiwâ. † **22:2** I upwâra târa wâro—é, Pâ upwâra târa wâro.

O tâa na i napô é autâa kâ Pwiduée ma Pwi nari mutô. Â rà o mwa piênawéna kâ Pwiduée ma pipwamainâé wâ tèpa âboro kîri kêe. ⁴ Â rà o picôora ma wâé, â o wii na gaadaarâ é nee. ⁵ Â o câ mwa caa pwa còwâ é bàutê. Â o càcaa piâjimuru târa é wâra ânye, bau i tòotù. Ba ée pwéelaa kàra wâ Pwi Ukai Pwiduée. Â rà o pitûâ dâra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁶ Géé na càùé, â é ina tóo wâ i pwi angela, pâ: «Diri é pâ muru na gà me géé aucôo ma tère, âna âjupâra ma *târù. Ba wâ Pwi Ukai Pwiduée, âna é naa é Nyuââé Pwicîri kêe tà tèpa *péroféta, [ba na rà inapàpàri é popai kêe]. Â, na wàrapwiri, â é cùru pâ tèpa angela kêe, ma rà inapàpàri tà tèpa âboro kîri kêe é pâ muru na o mwa tà tèepaa.»

É wâjué còwâ Iésu

⁷ É ina wâ Iésu pâ: «Guwâ còo! Go o tàpo tèepaa.»

[Â wâgo, Ioane, âna go ina pâ]†: O cidòri nyuâa pwi âboro na é pitère dâra é popai kâ Pwiduée, na tâa na é tii bèeni! Ba é paari é pwina o tèepaa, târa ma rà pwacôoco wâ tàpé na rà pûra.

⁸ Úna go cau còo ma tère diri pâ muru bèepwiri, â go cigòboo ma tùu jùruo, ma pwamaina i pwi angela, na ia é paari tóo.

⁹ Â é ina tóo pâ: «Bwa! Gà cibwaa wàrapwiri. Ba go pwi bére wakè'gà, ma wâ tèpa béégà, wâ tèpa péroféta, ma wâ diri tèpa âboro, na rà pitère dâra é pâ popai na wâna é tii bèeni. Â wâdé na gà pwamaina co Pwiduée!»

¹⁰ Â é ina tóo mwara pâ: «Gâ cibwaa wéaari naa googà é pâ popai, naa na tii bèeni, na é mara ina béaa wâ Pwiduée. Ba popai târa pa-ipacôo wâ tèpa âboro. Ba jèe wâmwünyabwe é tòotù kêe, na é pacoò diri pwiri wâ Pwiduée.

¹¹ «Êkaa na, wâ pwina é pwa na èpà, ma muru na miiri, âna wâdé na é nye gòo goro pwa[§]. Â wâ pwi âboro na é pipapwicîriê, ma târù é wâro kêe, âna wâdé na é ciburâ pwa.»

Go pwi autapoo goo ma pwâadèrè

¹² É ina wâ Iésu pâ: «Guwâ còo, ba go o jèe tàpo tèepaa me. Â go naa wâri wèe târa jèpa âboro, wiâra é jèpa wakè kàra; [wiâna wâdé, é, èpà]. ¹³ Ba wâgo *Alpha* ma *Oméga*, na go tâa béaa, â go o mwa me. Â go pwi autapoo goo, ma pwi pwâadèrè.»

¹⁴ Cidòri nyuâa tàpé na [rà wâdé na ara Pwiduée. Ba] rà jèe nuwa ârabwée kàra. Â o pwa târù kàra ma rà tò na é goropwârawâ târa i napô, ma uti é pwâra upwâra târa wâro. ¹⁵ O càra caa toome pâ akâna—tèpa pwâ, ma tèpa ipuu imudi, ma tèpa ipôtâmwara, ma tàpé na rà pwa dooki, ma tèpa ipwamaina pâ duée imudi! Wâ tàpéebâ, âna rà o cau tâa gòroigé diri.

¹⁶ É ina wâ Iésu pâ: «Go jèe cùru paé dariwâ pwi angela kôo, ba na é papaé é popai kôo, tà tèpa wâra pwapwicîri. Wâgo, âna go pwi gòobàra wâ ukai *Davita; wâgo, âna go pwi Íricò kaatâdaa, na go pame é tòotù.»

¹⁷ Â é Nyuââé Pwicîri, ma wâ tô Ilàri dopwa kâ Pwi nari mutô, âna ru ina tée pâ: «Gà me!» Â wâ pwi âboro na é tère pwiri, âna wâdé na é ina mwara pâ: «Gâ me, [co Pwi Ukai]!» Â wâ pwi âboro na nùmee dâra wâdo, â wâdé na é me, ma é wâdo é jawé târa wâro, ba nye ticé wâri wèe.

Cibwaa tòotéri ère popai bèeni

¹⁸ Wâgo Ioane, na go ina bwàti târa diri pâ âboro, na rà tère é pâ popai, naa na é tii bèeni, pâ: É popai bèeni, âna popai kâ Pwiduée na inapàpàri é pwina o tèepaa. Â gà ipwacôoco. [Gâ cibwaa ébii é popai] ba wiâna gà naa gòobàra é pâ popai bèeni, â é nye naa gòobàra tàgâ mwara wâ Pwiduée é pâ bétubatòina na ina naa na é tii bèeni. ¹⁹ Â wiâna gà patâjii é jè popai géé na tii bèeni, â ée mwa patâjii jiigâ é kâgâ, géé goro é pwâra upwâra târa wâro, ma autâa'gâ na napô na pwicîri, na wii naa na tii bèeni.

²⁰ Â [wâ Iésu] wâ Pwina é *paâjupâra é pâ muru bèepwiri, âna é ina pâ: «Ûu, go o jèe tàpo tèepaa.»

[Â wâgo Ioane, â go ina pâ]: Amen! Wâdé na wâra! Wâdé na gà me, co Pwi Ukai Iésu!

22:4 Mataio 5.8; Auinapàpàri 3.12

22:5 Daniel 7.18,27; Auinapàpàri 5.10, 20.6, 21.23,25

22:6 Auinapàpàri 1.1

22:7 Auinapàpàri 1.3

† 22:7 Munaa popai kâ Ioane, èco na, pwiri gòobàra popai kâ Iésu.

22:8 Auinapàpàri 19.10

22:11 Daniel 12.10

§ 22:11 Wâdé na é nye gòo goro pwa—Munaa é pitunamiri càura wâ pwi angela, ba na é tabatâci

é pwâranûmarâ, ma rà pitòotéri é wâro kàra.

22:12 Ésaie 40.10; Jérémie 17.10; Auinapàpàri 2.23

22:13 Ésaie 44.6;

Auinapàpàri 1.8,17, 21.6

22:14 Genèse 2.9, 3.22

22:16 Nombres 24.17; Ésaie 11.1,10; Roma 1.3; Auinapàpàri 2.28,

5.5

22:17 Ésaie 55.1; Auinapàpàri 21.6

22:18 Deutéronome 4.2, 13.1

22:20 Auinapàpàri 2.16

²¹ [Â wâguwà tèpa cèikí na guwà pûra ê tii bèeni] wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwiduée, goro ê *pimeaari imudi kà wà Pwi Ukai Iésu!

Cidòri nyuâawà!